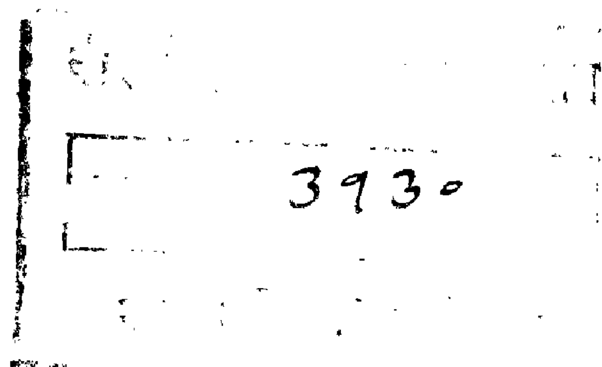

3930

राष्ट्रभाषा

हिंदी–मराठी कोश

संपादक

कृष्णलाल वर्मा, विशारद, साहित्यभूषण.

सेवानिवृत्त हिंदी-हिंदुस्तानी ऑर्गनायझर म्यु. मराठी गुजराती स्कूल्स, मुंबई

आणि

राहामनबाई पेणकर

मुख्याध्यापिका म्यु. भायखळा अ. प्रा. मराठी शाळा नं. २.

या कोशांत

शब्द २६५४८

वाक्प्रचार १९५२

म्हणी ९०५

घटना-समितीचे पारिभाषिक शब्द १०५६

विषयवार शब्द १२१५

प्रथमावृत्ति जुलै १९५१]

[किंमत सात रुपये

संकेत—सूची

अ०—अव्यय

अ० व०—अनेक वचन

क्रि० अ०—क्रिया अकर्मक

क्रि० स०—क्रिया सकर्मक

पु०—पुल्लिंग

प्र०—प्रत्यय

वि०—विशेषण

संबो०—संबोधन

स०—सर्वनाम

स्त्री०—स्त्रीलिंग

मुद्रक—१. धीरूभाई दलाल, अॅसोसिएटेड, अॅडवरटाइझर्स अॅण्ड प्रिंटर्स लि० ५०५, ऑर्थर रोड, ताडदेव, मुंबई. ७ (पान १ ते ८ आणि १ ते ६०८ पर्यंत)

२. रघुनाथ दीपाजी देसाई, न्यू भारत प्रिंटिंग प्रेस, केळेवाडी मुंबई नं. ४ (परिशिष्ट पान १ ते ८८ पर्यंत).

प्रकाशक—कृष्णलाल वर्मा, ग्रंथभंडार, लक्ष्मी हाउस, लेडी हार्डिंज रोड, माहीम, मुंबई नं. १६.

निवेदन

गुजराती व मराठी भाषियांना हिंदुस्तानी शिकवितांना असा अनुभव येऊं लागला कीं हिंदी प्रचारासाठीं लावलेल्या पुस्तकांतील शब्द चालू हिंदी-मराठी कोषांत फार थोडे सापडतात, याकरितां आम्ही पाठ्यपुस्तकांतील सर्व शब्द ज्यांत येतील असा एक कोश तयार करण्याचा विचार केला आणि त्याप्रमाणें कामाला आरंभ केला. आज तें काम पूर्ण झालें आहे. कोशसंपादनाचें काम सन १९५० च्या जून मध्येंच पूर्ण झालें होतें व त्याचवेळीं तो छापण्यासही दिला होता परंतु छापण्याच्या कामाला आमच्या अंदाजापेक्षां जास्त वेळ लागला.

या कोशाचें संपादन करतांना आम्हीं पुढील गोष्टींकडे विशेष लक्ष दिलें आहे.

१ भारतांत हिंदी भाषा न बोलणाऱ्यांकरितां होणाऱ्या सर्व परीक्षांच्या पाठ्य पुस्तकांतील शब्द यांत यावे.

२ हिंदी भाषा बोलणाऱ्यांकरितां होणाऱ्या शालांत परीक्षेच्या पाठ्यपुस्तकांतील सर्व शब्द यांत यावेत.

३ संत कवि तुलसीदास, सूरदास आणि कबीरदास या कवींच्या कवनांतील सर्व कठिण शब्द यांत यावेत.

४ आम्ही विशेषेंकरून हिंदीमधें येणाऱ्या शब्दांनांच या कोषांत स्थान दिलेलें असल्यामुळें तो शब्द अरबी आहे, फारसी आहे किं संस्कृत आहे हें दाखविलेलें नाहीं. आम्ही इतकेंच जाणतों कीं, ज्याअर्थीं ते राष्ट्र-भाषेच्या पुस्तकांत आले आहेत त्याअर्थीं ते हिंदी आहेत. जसे भारतांत रहाणारे सर्व लोक भारतीय आहेत-हिंदी आहेत, तसे भारताच्या राज-कीय किंवा राष्ट्रीय भाषेंत येणारे सर्व शब्द हिंदी आहेत.

५ शब्दाचा अर्थ देतांना त्या शब्दाचे भिन्नभिन्न कोशांत दिलेले सर्व अर्थ देण्याचा यथासाध्य प्रयत्न केला आहे, पुष्कळ प्रयत्नानंतर सुद्धां जर व्यवहारांत येणारे कांहीं शब्द कोशांत येण्याचे राहून गेले असतील

तर कोशाचा उपयोग करणारे सज्जन, आम्हाला सूचना देतील अशी आशा आहे. जर त्यांची इच्छा असेल तर आम्ही त्यांना त्या शब्दांचे अर्थ लिहून कळवूं आणि द्वितीयावृत्ति मध्यें ते शब्द येतील अशी व्यवस्था करूं. तसेंच विद्वानांना विनंती आहे कीं शब्दार्थांत जर कोठें चुका दिसल्या तर त्यांनीं त्या चुका आम्हाला दाखविण्याची महेरबानी करावी.

या कोशांत २६५४८ शब्द, १९५२ वाक्प्रचार, ९०५ म्हणी, १०५६ घटनासमितीचे शब्द व १२१५ विषयवारीचे शब्द आहेत.

आम्हीही माणसेंच आहोंत म्हणून चुका असणें स्वाभाविक आहे. प्रयत्न करूनसुद्धां चुका राहिल्या असतील त्याकरितां सुहृद वाचकांना विनंति आहे कीं त्यांनीं चुका आमच्या नजरेस आणण्याची कृपा करावी. आम्ही त्यांचे मन:पूर्वक आभार मानू व चुकांची दुरुस्ती करूं.

खालीं दिलेल्या सर्व कोशांच्या संपादकांचे आम्ही ऋणी आहोंत, कारण त्यांच्या कोशांच्या मदतीशिवाय हा कोश इतका चांगला होऊं शकला नसता. यांत जे दोष राहिले आहेत त्याची जबाबदारी आमच्यावर आहे जे गुण आहेत ते या कोशांच्या संपादकांचे आहेत.

संक्षिप्त हिंदी-शब्द-सागर	संपादक श्रीयुत रामचंद्र वर्मा
प्रामाणिक हिंदी-कोश	,, ,, ,, ,,
उर्दू-हिंदी-कोश	,, ,, ,, ,,
हिंदी-रत्न-कोश	,, दामोदर स्वरूप गुप्त
भार्गव आदर्श हिंदी-शब्द-कोश	,, रामचंद्र पाठक
हिंदी-मराठी व्यवहार कोश	,, श्री. ग. रा. वैशंपायन
हिंदुस्तानी-मराठी शब्द-कोश	प्रकाशक महाराष्ट्र राष्ट्रभाषा सभा, पुणें
हिंदुस्तानी गुजराती कोश	संपादक मगनभाई प्रभुदास देसाई
गीर्वाण लघु कोश (संस्कृत-मराठी)	,, ज. वि. ओक

हिंदी शब्द सागर	प्रकाशक **नागरी प्रचारिणी सभा, काशी**
शब्दरत्न महोदधि (संस्कृत-गुजराती)	**पंन्यासजी श्री मुक्तिविजयजी**
फीरोजुल्लुगात (फारसी-उर्दू)	संपादक **मौलवी फीरोजुद्दीन साहब.**
सईदुल्लुगात (उर्दू)	„ **मौलवी महम्मद मुनीर साहब**
मराठी भाषेचे वाक्प्रचार म्हणी इत्यादि	„ **श्री. विद्याधर वामन भिडे**
श्रीरामचरित मानसकी भूमिका	लेखक **श्रीरामदास गौड़**
भारतका संविधान	प्रकाशक **गवर्नमेंट प्रेस, दिल्ली**

राष्ट्रभाषा प्रचारसभा, वर्धा; हिंदुस्तानी प्रचारसभा, वर्धा आणि महाराष्ट्र राष्ट्रभाषा सभा, पुर्णेची पाठ्य पुस्तकें.

हा कोष कसा पहावा ?

१ ह्या कोशांत रचनाक्रम पुढील प्रमाणें आहे.
शब्द, व्याकरण, अर्थ.

२ प्रत्येक अर्थाच्यापुढें स्वल्प विराम दिलेला आहे. सर्व अर्थ संपल्यानंतर पूर्ण विराम दिला आहे.

३ एकच शब्द व्याकरणाप्रमाणें भिन्न अर्थी (**वि. पु. इ.**) असला तर पूर्ण विराम, डॅश आणि पुढें व्याकरण देऊन शब्दार्थ दिलेले आहेत. जसें:– धर–वि. धारण करणारा.–पु. विष्णु, पर्वत.–स्त्री. धरपकड.

४ मुहावरे (**वाक्प्रचार**) ज्या शब्दावरून **झाले** आहेत ते त्याच शब्दाचें खालीं दिले आहेत. जसें '**तंग**' पासून–**तंग आना या होना**–कंटाळणें.

५ वाक्प्रचारांत काहीं शब्द आरंभीं निराळे सुद्धां येतात. ते आरंभींच कौंसांत दिलेले आहेत. जसें–(**हाथ**) **तंग होना**–पैशाची टंचाई असणें.

६ 'क्ष' 'त्र' आणि 'ज्ञ' हे संयुक्ताक्षर आहेत. जसें-(क्+श=क्ष.) (त्+र=त्र.) (ज्+ञ=ज्ञ.) म्हणून क्ष, त्र आणि ज्ञ पासून आरंभ होणारे शब्द क्रमशः क, त आणि ज मध्यें दिलेले आहेत.

७ ङ, ञ ण, न, म ह्या अक्षरांच्या योगानें होणारा अनुनासिकाचा उच्चार अनुस्वारानें दाखविला आहे. जसें-('अङ्ग'-अंग) ('अञ्जना'-अंजना) ('अण्ड'-अंड) ('अन्त'-अंत) ('अन्ध'-अंध) (अम्बु-अंबु) आणि असे सर्व शब्द आरंभीं दिले आहेत.

८ कांहीं शब्दांचा अर्थ उच्चारावरून बदलतो म्हणून ते वेगवेगळे दिले आहेत. जसें-(जरा-म्हातारपणा. ज़रा-थोडें) (ज़ार-फार. जार-जार.) ज्या शब्दांत अक्षरांच्याखालीं बिंदु आहेत ते शब्द प्रायः सर्व फारसी किंवा अरबी भाषेंतून आलेले आहेत म्हणूनच त्यांचा खरा उच्चार दाखविण्यासाठीं अक्षरांच्या खालीं बिंदु दिले आहेत.

९ ओळींत सगळे अर्थ मावले नाहींत आणि एक दोन तीन राहिले तर ते वरच्या किंवा खालच्या ओळींत [असा चौकोनी कंस घालून दिले आहेत, उदाहरणार्थ 'अंकित' व 'अंकुरित यौवना' शब्द पाहा.

१० एकाच शब्दांतील एका अक्षराबद्दल मधें दुसरें अक्षर येत असेल तेथें ( )अशा कंसानें दर्शविलें आहे. जसें, 'उलट प(पु)लट'='उलट पलट' वा 'उलट पुलट' जेथें अक्षर शेवटीं बदलत असेल तेथें-चिन्हानें दर्शविलें आहे. जसें, कुकड़ी-री='कुकड़ी,' 'कुकरी.'

निवेदक

कृष्णलाल वर्मा

राहामनबाई पेणकर

कुछ महत्वपूर्ण जानकारी

१ **मुख्य हिंदू तीर्थ**—जगन्नाथपुरी, द्वारकापुरी, बद्रिकाश्रम और रामेश्वर।

२ **दश दिशाएँ और उनके दिग्पाल**—पूर्वका इंद्र। पश्चिमका वरुण। उत्तरका कुबेर। दक्षिणका यम। ईशानका ईश। नैऋत्यका नैऋत्य। वायव्यका वायु। आग्नेयका अग्नि। ऊर्ध्वका ब्रह्मा। अधःका शेषनाग।

३ **सूर्यकी १२ कलाएँ**—तपिनी, तापिनी, धूम्रा, मरीचि, ज्वालिनी, रुचि, सुषुम्णा, भोगदा, विश्वा, बोधिनी, धारिणी, क्षमा।

४ **चंद्रमाकी १६ कलाएँ**—अमृता, मानदा, पूषा, पुष्टि, तुष्टि, रति, धृति, शशनी, चंद्रिका, कांति, ज्योत्स्ना, श्री, प्रीति, अंगदा, पूर्णा, पूर्णामृता।

५ [सूचना—किसी नक्षत्र, औषधी या रात्रिके पर्यायवाची शब्दके साथ स्वामी शब्द जोड़नेसे चंद्रमा अर्थ होता है।]

६ **सरस्वती**—ये ब्रह्माकी स्त्री (शक्ति) हैं, और विद्याबुद्धिको देनेवाली हैं, संगीत और वादनकलाकी अधिष्ठातृ देवी हैं। इनका वाहन हंस है।

७ **लक्ष्मी**—ये विष्णुप्रिया हैं, धन-वैभव-स्वरूपको देनेवाली हैं, दरिद्रताको दूरकर सुख-शांति-धन-धान्य देनेवाली हैं। इनका वाहन उल्लू है।

८ **पार्वती**—ये हिमाचलकी कन्या और शिवजीकी अर्धांगिनी हैं, सौभाग्य देनेवाली हैं। इनका वाहन सिंह है।

९ **नवदुर्गाके नाम**—शैलपुत्री, ब्रह्मचारिणी, चंद्रघंटा, कूष्मांडा, स्कंदमाता, कात्यायनी, कालरात्रि, महागौरी, सिद्धिदात्री।

१० **कामदेवके ५ बाण**—सम्मोहन, उन्मादन, शोषण, तापन, स्तंभन।

११ **कामदेवका धनुष पांच प्रकारके फूलोंसे बना है**—अरविंद, अशोक, आम्र, नवमल्लिका, नीलकमल।

१२ कामदेव की स्त्रीका नाम 'रति' है।

१३ **पंच महायज्ञ**—स्वाध्याय, अग्निहोत्र, आतिथ्य, पितृतर्पण, बलिवैश्व।

१४ **धर्मके १० लक्षण**—धृति, क्षमा, दम, अस्तेय, (चोरी न करना), शुचि, इंद्रियनिग्रह, बुद्धि, विद्या, सत्य, अक्रोध।

१५ **वेद चार हैं**—ऋग्वेद, यजुर्वेद, सामवेद, अथर्वणवेद।

१६ वेदोंसे निकाले हुए चार उपवेद—धन्वंतरीने ऋग्वेदसे आयुर्वेद निकाला। विश्वामित्रने यजुर्वेदसे धनुर्वेद निकाला। भरतमुनिने सामवेदसे गंधर्ववेद निकाला। विश्वकर्माने अथर्वणवेदसे स्थापत्य निकाला।

१७ वेदांग छः हैं—शिक्षा, कल्प, व्याकरण, निरुक्त, ज्योतिष, छंद।

१८ सप्तर्षि—विश्वामित्र, जमदग्नि, भरद्वाज, गौतम, अत्रि, वशिष्ठ, कश्यप।

१९ पाँच पांडव—युधिष्ठिर, भीम, अर्जुन, नकुल, सहदेव।

२० राशियाँ बारह—मेष, वृष, मिथुन, कर्क, सिंह, कन्या, तुला, वृश्चिक, धनु, मकर, कुंभ, मीन।

२१ एक दिनरातमें आठ प्रहर होते हैं। दिनके चार प्रहर—पूर्वाह्न (प्रातः), मध्याह्न, अपराह्न, सायं (संध्या)।

रात्रिके चार—प्रदोष (रजनी मुख), निशीथ, त्रियामा, उषा (ब्रह्ममुहूर्त)।

२२ सप्त पर्वत—हिमालय, निषध, विंध्य, माल्यवान, पारियात्रक, गंधमादन, हेमकूट।

२३ सप्तसिंधु—क्षीरोद, लवणोद, दध्युद, घृतोद, सुरोद, ईक्षूद, स्वादूद। (ये पौराणिक नाम हैं।)

२४ समुद्रसे निकले १४ रत्न—लक्ष्मी, कौस्तुभमणि, रंभा अप्सरा, शराब, अमृत, पांचजन्य शंख, ऐरावत हाथी, इंद्रधनुष, धन्वंतरि वैद्य, कामधेनु गौ, चंद्रमा, कल्पवृक्ष, हलाहल विष, उच्चैश्रवा घोड़ा।

२५ कर्मेन्द्रियाँ ५ हैं—हाथ, पैर, मुँह, उपस्थ (लिंग या योनि), गुदा।

२६ ज्ञानेन्द्रियाँ ५ हैं—आँख, जीभ, नाक, कान, त्वचा (चमड़ी)।

२७ अवस्थाके अनुसार पुरुषोंके ६ भेद—जन्मसे ५ वर्ष तक कुमार, छः से १० वर्ष तक पौगंड, ११ से १५ वर्ष तक किशोर, १६ से ३० वर्ष तक युवा, ३१ से ५० वर्ष तक प्रौढ, ५० से आगे वृद्ध।

२८ अवस्थाके अनुसार स्त्रियोंके छः भेद—जन्मसे ५ वर्ष तक कुमारी, ६ से १२ वर्ष तक कन्या, १३ से १५ वर्ष तक मुग्धा (किशोरी), १६ से २५ वर्ष तक युवती (मध्या), २६ से ४० वर्षतक प्रौढा, ४१ से आगे वृद्धा।

२९ हँसी छः तरहकी है—स्मित, हसित (दाँत दिखलाते हुए हँसना), विहसित (कुछ बोलते हुए हँसना), उपहसित (इसमें सिर हिलता है और आँखोंसे आँसू निकलते हैं। इसे उद्धतहास भी कहते हैं), अतिहसित (शरीर कँपाते, ठठाकर और ताली देकर अट्टहास करना)।

हिंदी-मराठी कोश.

अ

अंक—पु. चिन्ह, लेख, संख्येची खूण, नशीब, तीट, डाग, नाटकाचा अंक, मांडी, शरीर, पाय, अक्षर.

अंक देना या लगाना=आलिंगन देणें.

अंक भरना या लगाना=हृदयाशीं धरणें.

अँकटा—पु. } खडा, लहान दगड.
अँकटी—स्त्री. }

अंकड़ी,—स्त्री. हूक, बाणाचें टोंक, वेल, झाडावरील फळें काढण्याचा हुकाचा बांबू.

अंकपलई—स्त्री. एक प्रकारची भाषा (जींत अक्षरांच्याऐवजीं अंक लिहितात व त्यांतून वाक्यांप्रमाणें अर्थ बोध होतो.)

अंकपाली—स्त्री. दाई.

अंकमाल—पु. } आलिंगन, लहान हार
अंकमालिका—स्त्री. } वा माळ.

अँकर—स्त्री. } गव्हांबरोबर उगवणारें एक
अँकरी—स्त्री. } कडधान्य.

अंकरोरी—**रौरी**, स्त्री. चिमखडा.

अँकवार—स्त्री. मांडी, भेट.

अँकवारना—क्रि. अ. भेटणें.

अँकवार देना = आलिंगन देणें.

अँकवार भरना = भेटणें, संतानयुक्त असणें (जसें—'बहू तुम्हारी अँकवार भरी रहे,') आशीर्वाद.

अँकाई,— स्त्री. अंदाज, अदमास, खोत व कुळांतील वाटप. [करविणें.

अँकाना—क्रि. स. अंदाजकरविणें, परीक्षा

अँकाव—पु. अंदाज. [केलेला.

अंकित—वि. खूण केलेला, खात्रीपूर्वक वर्णन

अँकुडा—पु. वाकडी सळई, आंकडा.

अँकुडी— स्त्री. लोखंडी हूक.

अँकुडीदार—वि. हूक लावलेला.

अंकुर—पु. नवीन उगवलेलें, कोंब, कळी, खत, पाणी अंगावरील रोमांच, द्राक्षें.

अंकुरित यौवना—स्त्री. वयांत आलेली

अंकुरित—वि. उगवलेलें. [मुलगी.

अंकुश—पु. अडथळा, अंकुश, ताबा.

अंकुशग्रह—पु. माहूत.

अँकुस—पु. अंकुश.

अँकुसी—स्त्री. हूक, आंकडी. [न्याहारी.

अँकोर—पु. मांडी, भेट, लांच, दुपारची

अँखमीच(चौ)नी—स्त्री. आंधळी कोशिबीर.

अँखिया—स्त्री. डोळा, हातोडीनें ठोकून नक्षीकाम करण्याचें एक टोंकदार हत्यार. [लेली पानें.

अँखुआ—पु. अंकुर, बीमधून प्रथम निघा-

अँखुआना—क्रि. अ. अंकुर येणें-फुटणें.

अंग—पु. शरीर, अवयव, भाग, भेद, उपाय, पक्ष, पुरवणी, खांदी, प्रत्यययुक्त शब्दाचा प्रत्यय रहित भाग, जन्मलग्न, साधन, विहार मधील भागलपूरच्या आसपासचा-प्रदेश ज्याची राजधानी चंपापूर होती, प्रिय, सहाची संख्या, नाटकांतील एक उपांग किंवा गौण पात्र, सेनेचे चार विभाग, (जसें – हत्ती, घोडे, रथ व पायदळ.) राजनीतिचे सात भाग. (जसें – स्वामी, प्रधान, सुहृद, कोष, राष्ट्र, किल्ले व सेना.)

अंग उभरना—तारुण्याचीं लक्षणें दिसणें.
अंग छूना—शपथ घेणें.
अंग टूटना—आळस देणें.
अंग टूटना—जांभअी येणें.
अंग तोड़ना—आळोखे पिळोखे देणें.
अंग लगना—आलिंगन देणें, जेवण अंगीं लागणें, कामीं येणें.
अंग लगाना—आलिंगन देणें, हलणें.
अंग करना—स्वीकारणें.
अंगज—पु. पुत्र, घाम, केस, काम-क्रोध इत्यादि षट विकार, कामदेव, मद, रोग.
अंगजा—स्त्री. कन्या. [फुटकें.
अंगड़खंगड़—वि. राहिले साहिलेलें, तुटकें-
अंगड़ाई—स्त्री. आळेपिळे.
अंगड़ाई तोड़ना—आळसानें बसून राहणें.
अंगड़ाना—क्रि. अ. आळोखे पिळोखे देणें.
अंगत्राण—पु. आंगरखा, कवच.
अंगद—पु. वालीपुत्र, बाजूबंद.
अंगना—स्त्री. सुंदरी स्त्री.
अँगनाई—स्त्री. अंगण.
अंगभंग—पु. शरीराच्या एकाद्या भागाचा तुकडा पडणें, मोहित करणारे हावभाव, लंगडा लुळा. [ण्याची क्रिया.
अंगभंगी—स्त्री. हावभाव, मोहित कर-
अंगभाव—पु. संगीतांत (डोळे, भिवया, हात, पाय वगैरे अवयवांच्या हालचालीनें) मनोविकार प्रगट करणें, गौण व प्रधान याचा संबंध. [पु. पुत्र.
अंगभूत—वि. शरीरापासून उत्पन्न, अंतर्गत.
अँगरक्षा—स्त्री. शरीराचें रक्षण.
अँगरखा—पु. आंगरखा.
अंगरा—पु. निखारा, विस्तव.
अंगराग—पु. उटणें, वस्त्र आभूषणें, शोभेसाठीं शरीर रंगविण्याच्या वस्तु, स्त्रियांच्या शरीराची पांच अंगाची सजावट, (भांगांत कुंकू, कपाळावर कुंकू, गालावर-तीळ, केशराचा लेप, हातापायाला मेंदी किंवा एक प्रकारचा लाल रंग.)
अँगराना—क्रि. अ. आळेपिळे देणें.
अंगरी—स्त्री. कवच.
अँगरेज—पु. इंग्लंडचा रहिवाशी.
अँगरेजी—वि. इंग्लंडचा, इंग्लिश भाषा.
अंगलेट—पु. शरीराची ठेवण.
अंगवन—पु. सहनशक्ति. [करणें.
अँगवना—क्रि. स. जवाबदारी घेणें, सहन
अंगविकृति—स्त्री. फेफरें, अपस्मार.
अंगविद्या—स्त्री. सामुद्रिक विद्या.
अंगसिहरी—स्त्री. कांटा येणें, थंडी येणें (तापापूर्वी).
अंगहीन—वि. कामदेव.
अंगांगीभाव—पु. अंशाचा संपूर्णाशीं संबंध, गौण व मुख्य यांचा परस्पर संबंध.
अंगा—पु. अंगरखा. [भाकरी.
अंगाकड़ी—स्त्री. विस्तवावर शेकलेली जाड
अंगार—पु. आग, ठिणगी.
अंगार उगलना—कठोर शब्द बोलणें.
अंगारोंपर पैर रखना—स्वतःला संकटांत घालणें.
अंगारोंपर लोटना—संतापणें, द्वेषानें जळणें.
लाल अंगारा—लाल भडक, अत्यंत क्रुद्ध.
अंगारक—पु. अंगारा, मंगळग्रह.
अंगारा—पु. निखारा.
अंगारी—स्त्री. गंडेरी, उसाची पानें.
अंगिका या अँगिया—स्त्री. चोळी.

अंगिरस–पु. सप्तर्षिपैकीं एक, अंगिरस ऋषिचे वंशज, अथर्व वेदाचे मंत्र, बृहस्पति, साठ संवत्सरांतील सहावें संवत्सर, अग्नि, डिंक.
अंगी–पु. शरीरधारी.
अंगीकृत–वि. स्वीकारलेलें.
अँगीठा–पु. मोठी शेगडी.
अँगीठी–स्त्री. शेगडी.
अंगुर–पु. बोट.
अँगुरी–स्त्री. बोट.
अंगुल–पु. अंगुळ (माप).
अंगुलित्राण–पु. चामड्याचें अंगुस्तान.
अंगुलीपर्व–पु. बोटांचे सांधे. [पुढचा भाग.
अंगुली–स्त्री. बोट, हत्तीच्या सोंडेचा
अंगुल्यादेश–पु. संकेत.
अंगुल्या निर्देश–पु. बदनामी.
अगुश्त–पु. बोट.
अंगुश्तनुमाई–स्त्री. बदनामी.
अंगुश्तरी–स्त्री. आंगठी.
अंगुश्ताना–पु. धातूचें अंगुस्तान, हाताच्या आंगठ्यांत घालावयाची आंगठी.
अँगूठा–पु. आंगठा.
अँगूठा चूमना–खुशामत करणें,आधीन होणें.
अँगूठा दिखाना–कोणतीही वस्तू देण्यास अपमानकारक रीतीनें नकार देणें, कोणतेही कार्य करण्यापासून दूर हटणें.
अँगूठेपर मारना–तुच्छ समजणें. [दोरा.
अंगूठी–स्त्री. आंगठी, बोटाला गुंडाळलेला
अंगूर–पु. द्राक्ष, अंकुर, जखम भरण्याच्या वेळीं तेथें उत्पन्न होणारे मांसाचे लहान गोळे.
अंगूरका मंडवा या अंगूर की टट्टी-द्राक्षाचा मांडव, एक प्रकारचें दारूकाम.
अंगूर तड़कना या फटना–भरत आलेल्या जखमेवरील मांसाचा पापुद्रा निघणें, अंकुर येणें.
अँगूरी–वि. द्राक्षापासून बनलेली, द्राक्षाच्या रंगाची, फिक्कट हिरवा (रंग).
अँगेठी–स्त्री. शेगडी. [पुसणें.
अँगोछना–क्रि. अ. ओल्या फडक्यानें अंग
अँगोछा–पु. टॉवेल, उपरणें.
अँगौरिया–पु. ज्याला मजुरी न देतां बैल व नांगर उधार दिली जाते असा शेतकरी.
अँघड़ा–पु. काशाचीं जोडवीं.
अंघ्रि–पु. पाय, वृक्षाचें मूळ. [चाळणी.
अँघिया–स्त्री. कपडा लावलेली मैद्याची
अँचरा–पु. पदर.
अंचलधन–पु. लाडका मुलगा.
अंचल–पु. पदर, सीमाप्रांत, किनारा.
अँचवना–क्रि. स. आंचवणें. पिणें, हात धुणें.
अंछर–पु. तोंड येणें, जादुटोणा, अक्षर.
अंज–पु. कलम, ब्रह्मा, अमृत, केस.
अंजन–पु. काजळ, रात्र, शाई, एक जातीचा बगळा, एक जातीचें अंजन जे डोळ्यांत घातल्यानें गुप्त धन दिसतें,एक पर्वत, कद्रूपासून उत्पन्न झालेला एक सर्प, लेप, माया, नदी.
अंजनकेश–पु. दिवा. [सुगंधी द्रव्य.
अंजनकेशी–स्त्री. नखाच्या आकाराचें एक
अंजनशलाका–स्त्री. अंजन किंवा सुरमा डोळ्यांत लावण्याची सळई. [लागलेला.
अंजनसार–वि. अंजन किंवा सुरमा
अंजनहारी–स्त्री. कुंभारीण, कीड, रांजणवाडी.

अंजना–स्त्री. केशरी नांवाच्या वानराची स्त्री, (जिच्या पोटीं हनुमानानें जन्म घेतला) दोन रंगी पाल, एक प्रकारचें धान्य. –क्रि. स. अंजन घालणें.
अंजनानंदन–पु. मारुति.
अंजनी–स्त्री. हनुमानाची आई, माया, चंदन लावलेली स्त्री. [सांपळा.
अंजर पंजर–पु. आजू बाजू. हाडांचा
अंजर पंजर ढीला होना–शक्तिहीन होणें.
अंजलि–ली–स्त्री. ओंजळ, ओंजळभर वस्तु, दोन पैसे. [लेलें.
अंजलिगत–वि. ओंजळींत आलेलें, मिळा-
अंजलिबद्ध–वि. हात जोडलेले. [लावविणें.
अँजवाना, या अँजाना–क्रि. स. अंजन
अंजाम–पु. शेवट, परिणाम.
अंजाम्कार–अ. शेवटीं.
अंजाम देना–पूर्ण करणें.
अंजि–अ. डोळयांत लावून.
अंजित–वि. अंजन लावलेलें.
अंजुमन–स्त्री. सभा, संस्था.
अंजुरी–स्त्री. ओंजळ. [पेटविणें.
अंजोरना–क्रि. स. जमविणें, हरण करणें,
अंजोरी–स्त्री. प्रकाश, चांदणें.
अंझा–पु. सुट्टी.
अँटना–क्रि. स. अंतर्भाव होणें, व्यवस्थित बसणें, भरून जाणें, पुरेसें होणें.
अंटसंट–अ. अप्रस्तुत.
अंटाघर–पु. बिलीअर्ड खेळण्याची जागा.
अंटा–पु. गोळी, सुताची लडी, मोठी कौडी, बिलियर्ड.
अंटा गुड़गुड़–वि. निशेंत चूर, गुंग.
अंटाचित–वि. उताणा.
अंटाचित होना–स्तंभित होणें, निकामी होणें, निशा चढल्यामुळें बेशुद्ध होणें. [फासा.
अंटाबंधू–पु. जुगारांत खेळण्याची कौडी,
अँटिया–स्त्री. पेंढी, मोळी.
अँटियाना–क्रि.स. तळहातांत लपविणें. दोऱ्याची गुंडी करणें, भारा बांधणें, नाहींसें करणें. [गुंडी.
अंटी–स्त्री. बोटांमधील जागा, कनवट,
अंटी करना–फसवून एकाद्याची वस्तु घेणें.
अंटी मारना–जुगार खेळतांना कवडी बोटांच्यामध्यें लपविणें, दुसऱ्याला फसवून त्याची वस्तु घेणें, तराजूच्या दांडीला अशा तऱ्हेनें झुकविणें कीं वस्तु तोलांत कमी भरेल.
अँटौतल–पु. घाण्याच्या बैलाच्या डोळ्या-वरील ढापणी.
अंठी–स्त्री. अठळी, कोय.
अंड–पु. अंडें, अंडकोश, ब्रह्मांड, वीर्य, कस्तुरी मृगाची नाभि, पंचआवरण, कामदेव, पिंड, घरावरील गोल कलश.
अंडकटाह–पु. ब्रह्मांड. [फळाची साल.
अंडकोश–पु. वृषण, ब्रह्मांड, सीमा,
अंडज–पु. अंड्यापासून उत्पन्न होणारे जीव. [वि. विसंगत.
अंड बंड–स्त्री. असंबद्ध बोलणें, बडबड.–
अँडरना–क्रि. अ. कणसाला दाणे येणें.
अंडवृद्धि–स्त्री. अंडकोश मोठा होण्याचा रोग.
अंडस–स्त्री. संकट.
अंडा–पु. अंडें.
अंडा ढीला होना–थकणें, दिवाळें काढणें.
अंडा सरकना–हातपाय हलणें.

अंडा सरकाना–हातपाय हलविणें.
अंडा सेना–अंडी उबविणें, घरांत बसून राहणें.
अंडी–स्त्री. एरंडी, एक प्रकारचा रेशमी [कपडा.
अँडुआ–पु. अंडकोश.
अँडुआना–क्रि. स. खच्ची करणें.
अँडुआ बैल–पु. पोळ.
अँडैल–वि. अंडी घालणारी.
अंत–पु. शेवट, मागील भाग, सीमा, मरण, आंतडी, जवळ, दूर, प्रलय, मन, रहस्य.
अंत बनना–चांगला परिणाम होणें.
अंत बिगड़ना–वाईट परिणाम होणें.
अंतम–शेवटीं.
अंतक–पु. नाश करणारा, मृत्यु, सन्निपात, (ज्वराचा एक प्रकार,) संहारकर्ता, शिव.
अंतकाल–पु. शेवटची वेळ, मरण.
अंतगति–स्त्री. मृत्यु.
अँतड़ी–स्त्री. आंतडें.
अँतड़ी जलना–फार भूक लागणें.
अँतड़ी गलेमें पड़ना–संकटांत सांपडणें.
अँतड़ियोंका बल खोलना–सपाटून जेवणें.
अंतरंग–वि. आंतील, जिवलग, मानसिक. –पु. मित्र.
अंतर–पु. फरक, मध्य, मधला काळ, आडोसा, छिद्र, हृदय, आंत.–वि. गुप्त, दुसरा, विलग.
अंतरचक्र–पु.दिशांमध्यें वाटले गेलेले ३२ भाग, पक्ष्यांची बोली ऐकून शुभाशुभ फळ दाखविणारें शास्त्र, आत्मीय.
अंतरजामी–पु. अंतर्यामी, ईश्वर.
अंतरदिशा–स्त्री. उपदिशा.
अंतरधान–पु. अदृश्य.
अंतरपट–पु. पडदा, अंतरपाट, ओल्या-मातीचा थर देऊन लपेटलेला कपडा.
अंतरहित–पु. असीम, गुप्त.
अंतरा–अ. मध्य, जवळ, शिवाय, वेगळें.–पु. गाण्यांतील अंतरा, दिवस, खाडा, कोपरा, एक दिवसाआड येणारा ताप.
अंतरात्मा–स्त्री. जीवात्मा, अंतःकरण.
अंतराय–पु. विघ्न, ज्ञानांत विघ्न आणणारा, योगांतील सिद्धींत येणारीं नऊ विघ्नें, जैनसिद्धांतांत मूळ आठ कर्मांतील एक कर्म.
अंतराल–पु. घेरा, मध्य.
अंतरिक्ष–पु. आकाश, स्वर्गलोक, तीन प्रकारच्या केतुमधील एक.
अंतरीप–पु. बेट, द्वीपकल्प.
अंतरीय–पु. धोतर.
अंतरौटा–वि. आंतील. [तील, सामिल.
अंतर्गत–वि. आंत आलेला, गुप्त, हृदयां-
अंतर्गति–स्त्री. चित्तवृत्ति, इच्छा. [लेला.
अंतर्जानु–वि. हात गुडघ्यांच्यामध्यें घात-
अंतर्दशा–स्त्री. फल जोतिष शास्त्राच्या नियमांप्रमाणें मनुष्याच्या जीवनांतील ग्रहामुळें येणारे भोगकाल.
अंतर्धान–पु. नाहींसें.–वि. अदृश्य.
अंतर्बोध–पु. आत्मज्ञान.
अंतर्भाव–पु. समावेश, विलीनता, नाश, आंतील भेद.
अंतर्भूत–वि. सामील.–पु. प्राण.
अंतर्मुख–वि. आंतल्या बाजूस तोंड असलेला, आंतल्या बाजूस वळलेला, आत्मचिंतन करणारा.

अंतर्यामी–वि. ज्याची गति मनाच्या आंतपर्यंत आहे, मनावर ताबा ठेवणारा, आंतील गोष्ट जाणणारा, ईश्वर.

अंतर्लापिका–स्त्री. ज्याचें उत्तर त्याच्याच अक्षरांत आहे असें कोडें.

अंतर्वत्नी–स्त्री. गर्भवती स्त्री.

अंतर्वर्ण–पु. शूद्र.

अंतर्विकार–पु. शरीर धर्म (भूक, तहान इत्यादि).

अंतर्वेगी ज्वर–पु. विषमज्वर.

अंतर्वेद–पु. गंगा व यमुना यांच्यांतील प्रदेश, दुआब.

अंतर्शय्या–स्त्री. मृत्युशय्या, स्मशान.

अंतर्हित–पु. गुप्त.

अंतसद–पु. शिष्य.

अंतसमय–पु. मरणकाळ.

अंतस्थ–वि. आंतील, मध्यवर्ती.

अंतस्सलिला–वि. गुप्तजलवाहिनी, सरस्वती नदी.

अंतावरी–स्त्री. आंतडी.

अंतिम–वि. सगळ्यांच्या मागचा, सगळ्यांत उत्तम.

अंतेउर-अंतेवर–पु. जनानखाना.

अंतेवासी–पु. शिष्य, अंत्यज.

अंतःकरण–पु. मन, नैतिक बुद्धि.

अंतःपटी–स्त्री. एकाद्या चित्रपटांत (नदी, पर्वत, नगर वगैरे) दाखविलेलें दृश्य, नाटकाचा पडदा.

अंतःपुर–पु. जनानखाना.

अंतःपुरिक–पु. जनानखान्याचा रक्षक.

अंतर्राष्ट्रीय–वि. सर्व राष्ट्रांसंबंधीचा.

अंत्य–वि. शेवटचा. –पु. ज्याची गणना सर्वांच्या शेवटीं होते असा. (जसें राशींत मीन रास, नक्षत्रांत रेवती) यम.

अंत्यकर्म–पु. मरणानंतरची क्रिया.

अंत्यज–पु. शूद्र.

अंत्यवर्ण–पु. शूद्र, शेवटचें अक्षर, पद्याच्या शेवटचें अक्षर.

अंत्या–स्त्री. चांडाळाची बायको.

अंत्याक्षर–पु. एकाद्या शब्दाचें किंवा पदाचें शेवटचें अक्षर, वर्णमालेचें शेवटचें अक्षर.

अंत्याक्षरी–स्त्री. भेंड्या लावणें.

अंत्येष्टि–पु. मृत्युनंतरचें क्रिया कर्म.

अंत्रवृद्धि–स्त्री. आंतड्याचा रोग.

अंदर–अ. आंत.

अंदरी–वि. आंतील.

अंदरूनी–वि. आंतील.

अंदलीब–स्त्री. बुलबुल.

अंदाज–पु. अटकळ, ढब, भाव.

अंदाजन्–अ. अंदाजानें, जवळ जवळ.

अंदाजपट्टी–स्त्री. शेतांतील पिकाच्या किंमतीचा अंदाज.

अंदाजा–पु. अटकळ. [दंड.

अंदु–पु. पैंजण, हत्ती बांधण्याचा साखळदंड.

अंदुआ–पु. हत्तीच्या मागच्या पायांत अडकविण्याचें लांकडी पायबंद.

अंदुक–पु. पहा 'अंदु'.

अंदेश–वि. चिंता करणारा.

अंदेशा–पु. विचार, संशय, भीति. हानि, घोटाळा.

अंदोक्ता–वि. बचत.

अंदोह–पु. खेद, दुःख, फिकीर.
अंध–वि. आंधळा, अज्ञानी, बेसावध, उन्मत्त. –पु. आंधळा मनुष्य, पाणी, घुबड, वटवाघुळ, काळोख , काव्यदोष.
अंधक–पु. आंधळा मनुष्य, कश्यप व दिति यांचा दैत्य पुत्र.
अंधकार–पु. अंधार.
अंधकूप–पु. कोरडी विहीर, एका नरकाचें नांव, अंधार.
अंधखोपड़ी–स्त्री. मूर्ख, मठ्ठ.
अंधड़–र–पु. तुफान.
अंधपरंपरा–स्त्री. अंधानुकरण.
अँधरा–पु. आंधळा माणूस. –वि. आंधळा.
अँधरी–स्त्री. चाकाचा आरा, आंधळी स्त्री.
अंधविश्वास–पु. विचार केल्याशिवाय विश्वास ठेवणें.
अंधसैन्य–पु. अशिक्षित सैन्य.
अंधा–पु. आंधळा जीव. –वि. आंधळा, अविवेकी.
अंधा बनना–जाणून बुजून एकाद्या गोष्टी- [कडे दुर्लक्ष करणें.
अंधेकी लकड़ी या लाठी–एकुलता एक आधार, एकुलता एक मुलगा.
अंधा दीया–मंद प्रकाशाचा दिवा.
अंधा भैंसा–मुलांचा एक खेळ.
अँधाधुंध–पु. घोर अंधार, अन्याय. –वि. अविचारी, जास्तींत जास्त.
अंधियारी–स्त्री. अंधारी, डोळयावर बांधावयाची पट्टी, (उपद्रवी पशुपक्ष्यांकरितां)
अंधेर–पु. अन्याय, उपद्रव, अंधार.
अंधेरखाता–पु. अव्यवस्था, अविचार.
अँधेरा–पु. अंधार, अस्पष्टता, पडछाया, उदासीनता. –वि. अंधकारमय.
अँधेरे घरका उजाला–अत्यंत सुंदर, कुलदीपक, एकुलता एक मुलगा.
अँधेरा गुप–अंधार गुडुप.
अँधेरा पाख–कृष्ण पक्ष.
मुँह अँधेरे या अँधेरे मुँह–पहाटेस.
अँधेरा उजाला–पु. कागद दुमडून बनविलेले मुलांचें एक खेळणें
अँधेरिया–स्त्री. काळोख, अंधारी रात्र, कृष्ण पक्ष.
अँधेरी–स्त्री. अंधार, अंधेरी रात्र, वावटळ, घोडयाच्या किंवा बैलाच्या डोळयावर बांधावयाची पट्टी.– वि. प्रकाशरहित.
अँधेरी डालना या देना–फसविणें.
अँधेरी कोठरी–पोट, रहस्य, गर्भ.
अँधोटीया या अंधौटी–स्त्री. जनावरांच्या डोळयाची ढापणी.
अंध्र–पु. शिकारी, नीच जात, एक प्रांत.
अंब–स्त्री. आई,–पु. आंब्याचें झाड.
अंबक–वि. डोळा, तांबें, पिता.
अंबर–पु. वस्त्र, झाडी, आकाश, कापूस, व्हेल माशाच्या आंतडयांतील एक सुगंधी पदार्थ, एक प्रकारचें अत्तर, अभ्रक, राजपुतान्यांतील एक जुनें शहर, अमृत, प्राचीन ग्रंथांत सांगितलेलें उत्तर भारतांतील एक शहर, ढग.
अंबर डंबर–पु. सूर्यास्ताच्या वेळची लाली.
अंबरबारी–पु. आंबेहळद.
अँबराई–स्त्री. आमराई.
अंबरांत–पु. वस्त्राचें टोंक, क्षितिज.
अंबा–स्त्री. माता, पार्वती, एक प्रकारचें हरीण. –पु. आंबा.

अंबापोली–स्त्री. आमरस.
अंबार–पु. ढीग.
अंबारी–स्त्री. हौदा.
अंबालिका–स्त्री. माता.
अंबिका–स्त्री. माता. पार्वती, जैनांची एक देवी.
अंबिकेय–पु. गणपति, कार्तिक स्वामी, धृतराष्ट्र.
अँबिया–स्त्री. कैरी.
अँबिरथा–वि. व्यर्थ.
अंबु–पु. पाणी, चारांची संख्या.
अंबुकंटक–पु. मगर.
अंबुज–पु. पाण्यापासून उत्पन्न झालेलें, कमळ, वेत, वज्र, ब्रह्मा, शंख.
अंबुद–पु. ढग, नागरमोथा. – वि. पाणी देणारा.
अंबुधि–पु. समुद्र.
अंबुप–पु. समुद्र, वरुण, टाकळा, शतभिषा नक्षत्र.
अंबुपति–पु. समुद्र, वरुण.
अंबुभृत–पु. ढग, मोथा, समुद्र.
अंबुरुह–पु. कमळ.
अंबुवा–पु. आंबा.
अंबुवाह–पु. ढग.
अंबुशायी–पु. विष्णु.
अंबोह–पु. समूह.
अंभ–पु. पाणी, पितृलोक, लग्न राशी पासून चौथी रास, चारांची संख्या, देव, असुर, पितर.
अंभोज–पु. कमळ, सारस पक्षी, चंद्र, कापूर, शंख.– वि. पाण्यांतून जन्मलेला.
अंभोनिधि–पु. समुद्र.
अंभोरुह–पु. कमळ.
अँवा–आँवाँ–पु. आवा.
अंश–पु. भाग, हिस्सा, भाज्यसंख्या, चौथा भाग, कला (चंद्राच्या), नफ्यांतील हिस्सा, खांदा, बारा सूर्यामधील एक.
अंशक–पु. भागीदार, भाग, दिवस.– वि. विभाजक, भाजक, अंशधारी.
अंशावतार–पु. ज्यांत परमेश्वराचा थोडासा अंश आहे असा अवतार.
अंशी–वि. अवतारी, भागीदार, अवयवी.
अंशु–पु. किरण, वेलाचा एकादा भाग, सूत, कण, वेग, टोंक, सूर्य, पोषाख.
अंसर–पु. मूळ तत्त्व.
अँस-सु–पु. खांदा, भाग, भाज्य संख्या; चौथा भाग; कला; व्यवहारी अपूर्णांकांत रेषेवरील संख्या; बारा सूर्यांतील एक.
अंसिक–वि. भागाचा, अंशाचा.
अँसुआ–पु. अश्रु.
अँसुवन–पु. अश्रु
अँसुवाना–क्रि. अ. अश्रुपूर्ण होणें.
अंह–पु. पाप, दुःख, विघ्न.
अ–पु. विष्णु, विराट, अग्नि, विश्व, ब्रह्मा, इंद्र, ललाट, वायु, कुबेर, अमृत, कीर्ति. सरस्वती.–वि. रक्षक, उत्पन्न करणारा,, नकारार्थी उपसर्ग.
अऊत–वि. निपुत्रिक.
अकंटक–वि. निर्विघ्न, शत्रु-रहित.
अक्टूबर–पु. आक्टोबर.
अक–पु. पाप, दुःख.
अकच्छ–वि. नग्न, व्यभिचारी.
अकड–स्त्री. ऐट, घमेंड, धीटपणा, हट्ट.

अकड़ना–क्रि. अ. सुकून कठीण होणें, सुन्न होणें, छाती पुढें काढणें, घमेंड दाखविणें, ऐट दाखविणें, हट्ट करणें, मिजास बदलणें.

अकड़बाई–स्त्री. वातरोग.

अकड़बाज़–वि. अभिमानी.

अकड़बाज़ी–स्त्री. खोटा अभिमान.

अकड़ैत, अकड़ू–वि. घमेंडखोर.

अकथ-त्थ–, **अकथनीय**– वि. अवर्णनीय, न सांगण्यासारखें.

अकनना–क्रि. अ. ऐकणें, कान लावून ऐकणें, चाहूल घेणें.

अकना–क्रि. अ. कोंडमारा होणें, घाबरणें.

अकबक–स्त्री. असंबद्ध बोलणें, धडकी, चतुरपणा. –वि. निस्तब्ध.

अकबकाना–क्रि. अ. चकित होणें, घाबरणें.

अकबर–वि. महान.

अकबरी–स्त्री. लांकडावरील नक्षी, अेक प्रकारची मिठाअी.

अक़बाल–पु. भाग्य, अैश्वर्य.

अकर–वि. न करण्या जोगें, ज्यावर कर द्यावा लागत नाहीं असें, हस्तरहित.

अकरकरा–पु. अक्कलकाढा.

अकरण– पु. कर्माचा अभाव, कर्म असफल होणें, ईश्वर.––वि. कारणा शिवायचें, कठिण.

अकरणीय–वि. न करण्यासारखें.

अकरा–वि. महाग, श्रेष्ठ.

अकरासू–वि. गर्भवती.

अकरी–स्त्री. नांगराला लावलेला पोकळ बांसा. (धान्य पेरण्याचा)

अकरुण–पु. निर्दय.

अकर्ता–वि. काम न करणारा, सांख्य मतानुसार कर्मापासून अलिप्त रहाणारा.

अकर्तृक–पु. कर्त्याशिवाय.

अकर्म–पु. वाईट काम, कर्माचा अभाव.

अकर्मण्य–वि. आळशी.

अकर्मी–पु. पापी.

अकलंक–वि. निर्दोष.

अकल–वि. अवयवरहित, सर्वांगपूर्ण, ईश्वराचें एक विशेषण, अचतुर, व्याकूळ.

अक़ल–स्त्री. बुद्धि.

अकलखुरा–वि. स्वार्थी, एकलकोंडा, द्वेषी.

अकवन–स्त्री. रुई.

अक़वाम–स्त्री. जाती, (कौम, चें अ. व.)

अकस–पु. वैर, वाईट प्रोत्साहन.

अकलीम–स्त्री. देश, प्रांत.

अकसना–क्रि. स. वैर धरणें. बरोबरी करणें.

अकसर–अ. बहुतकरून.–वि. एकटा.

अक़साम–स्त्री. प्रकार, शपथा.

अकसीर–पु. रसायन.–वि. अत्यंत गुणकारी.

अकह–अकहुवा–वि. अवर्णनीय.

अकाउंट–पु. हिशेब.

अकाउंटेंट–पु. हिशेबनीस.

अकाज–पु. बिघाड, दुष्कर्म.-अ. विनाकारण.

अकाजना–क्रि. स. हानि करणें.–क्रि. अ. मरणें, हानि होणें..

अकाट्य–वि. मजबूत.

अकाम–वि. निस्पृह.–अ. व्यर्थ.

अकाय–वि. देहरहित, जन्म न घेणारा निराकार.

अक़ायद–पु. दृढ विश्वास, धर्म.

अकारज–पु. अपकार.

अकारथ–अ. व्यर्थ.
अकाल–पु. भलत्यावेळीं, दुष्काळ, कमतरता.
अकालकुसुम–पु. भलत्यावेळीं फुलणारें फूल.
अकाली–पु. काळा फेटा बांधणारा नानकपंथी मनुष्य.
अकास–पु. आकाश.
अकिंचन–वि. गरीब.
अकिल–स्त्री. अक्कल.
अकिल दाढ–पु. अक्कल दाढ.
अकीक–पु. अकीक दगड.
अक़ीदत–स्त्री. धार्मिक श्रद्धा..
अक़ीदा–पु. दृढविश्वास, धर्म.
अक़ील–पु. बुद्धिमान. [णारा, स्थिर.
अकुंठ–वि. तीक्ष्ण, तेज, उत्तम, न अड-
अकुल–वि. ज्याच्या वंशांत कोणी नसेल असा, हीन कुलाचा.–पु. नीच कुल.
अकुलाना–क्रि. अ. उतावीळ होणें, घाबरणें.
अकूत–वि. बेसुमार.
अक़ूबत–स्त्री. दंड.
अकेला–वि. एकटा, अद्वितीय, अविवाहित, एकांत.
अकेले–क्रि. अ. फक्त, एकटा.
अकौआ–वा–पु. रुई.
अक्खर–पु. अक्षर.
अक्टोबर, अक्तूबर–पु. आक्टोबर महिना.
अक्खड–वि. उद्धट, भांडखोर, निर्भय, असभ्य, स्पष्टवक्ता.
अक्खड़पन–पु. असभ्यता, उग्रता, स्पष्टवादिता, निःशंकता.
अक्का–स्त्री. आई, मोठी बहीण.
अक्खा–पु. गोणी, पोतें.
अक्खो मक्खो–पु. अडगुलं मडगुलं.
अक़्द–पु. संबंध, साखरपुडा, करार.
अक्रिय–वि. क्रिया रहित, जड.
अक़्ल–स्त्री. बुद्धि, समजूत.
अक़्ल आना–बुद्धि येणें.
अक़्लका पुतला–पु. फार बुद्धिमान.
अक़्लका चिराग गुल हो जाना–बुद्धि बिघडणें.
अक़्लका दुश्मन–पु. अगदीं मूर्ख.
अक़्ल कुल–पु. सल्ला देणारा.
अक़्लके घोड़े दौड़ाना–फार विचार करणें, कल्पनेंत विचरणें.
अक़्लके तोते उड़ जाना–घाबरणें.
अक़्लके पीछे डंडा लिये फिरना–नेहमीं मूर्खपणा करणें.
अक़्ल पर पत्थर पड़ना या अक़्ल पर पर्दा पड़ जाना–बुद्धि नाहींशी होणें.
अक़्लमंदी–स्त्री. चतुराई, बुद्धिमत्ता.
अक़्लमंद–वि. बुद्धिमान.
अक़्लमंदकी दुम–पु. मूर्ख.
अक़्ल मारी जाना–मूर्खपणाचें काम करणें.
अक़्लमें आना–समज येणें, शुद्धिवर येणें.
अक़्लमें फितूर आना–बुद्धि बिघडणें.
अक़्ल सठिया जाना–म्हातारपणामुळें बुद्धिमध्यें फरक येणें.
अक़्ल हैरान होना–एकादी गोष्ट लक्षांत न येणें.
अक़्ली गद्दा लगाना–अंदाजानें सांगणें.
अक्ष–पु. खेळण्याचा फासा, फाशाचा खेळ, पृथ्वीच्या पोटांमधून दोन्ही ध्रुवाकडे गेलेली कल्पित रेषा, तराजूची दांडी, मुकद्दमा, इंद्रिय, डोळा, रुद्राक्ष, साप, गरुड, आत्मा, धुरा, छिद्र, बिब्बा, छकडा.

अक्षत–वि. अखंड. पु. अखंड तांदुळ, जव, धान्य.
अक्षमता–स्त्री. असहिष्णुता, अशक्तता, द्वेष.
अक्षरौटी–स्त्री. वर्णमाला, लेख, वर्णमालेच्या अक्षरांच्या क्रमानें सुरू झालेलें पद्य.
अक्षुण्ण–वि. अखंड, अज्ञानी.
अक्षोनी–अक्षौहिणी–स्त्री. चतुरंग सेना. यांत १,०९,३५० पायदळ, ६५,६१० घोडे, २१,८७० रथ, आणि २१,८७० हत्ती असत.
अक्स–पु. प्रतिबिंब, चित्र, शत्रुता, हट्ट, उलट.
अक्स उतारना–चित्रकाढणें.
अकसर–अ. बहुधा, अधिक.
अक्सरियत–स्त्री. मताधिक्य.
अख़ज़–पु. घ्यावयाचें तें, ग्रहण, उतारा.
अखड़ैत–पु. मल्ल.
अखनी–स्त्री. मांसरस.
अख़बार–पु. वर्तमानपत्र, बातम्या.
अख़बारनवीस–पु. संपादक.
अखरना–क्रि. स. मनाला टोंचणें.
अखरोट–पु. अक्रोड.
अख़लाक़–पु. संवय, सदाचार.
अखाड़ा–पु. आखाडा, रंगभूमि, दरबार, साधु लोकांची सांप्रदायिक मंडळी.
अख़ीर–पु. शेवट, समाप्ति.
अखौट–टा–पु. जात्यांतील लोखंडी खुंटी. रहाटाच्या मधला दांडा.
अल्लाह–अ. उद्वेगवाचक शब्द, ओंहो.
अख़्तियार–पु. हक्क.
अग–पु. पर्वत, सर्प, वृक्ष, सूर्य. –वि. वाकडा चालणारा, स्थिर.
अगंड–पु. धड. [जीत, हत्ती.
अगज–वि. पर्वतापासून उत्पन्न. –पु. शिला-
अगड़बगड़–वि. भलतें सलतें. –पु. निरुपयोगी काम, प्रलाप.
अगत–अ. हत्ती हाकलण्याचा शब्द.
अगति–स्त्री. दुर्दशा, नरक, अकाल मृत्यू.
अगतिक–वि. निराश्रित, लाचार.
अगनित–वि. अगणित, असंख्य.
अगम–वि. अवघड, विकट, दुर्लभ, पुष्कळ, दुर्बोध, फार खोल. –पु. 'आगम' पाहा.
अगर–पु. एक सुगंधित लाकूड. –अ. जर.
अगर मगर करना–हुज्जत करणें, मागेंपुढें पाहणें.
अगरचे–अ. यद्यपि.
अग़राज़–स्त्री. मतलब, गरजा.
अगरी–स्त्री. अडसर, देवदार, उंदराचे विष उतरण्याची एक जडी. [बहुतेक.
अग़लब–अ. प्रायः, भलती सलती गोष्ट,
अगल बगल–अ. चहूंबाजूला, इकडे तिकडे.
अगला–वि. पुढचा, पूर्वीचा, प्राचीन, पुढें येणारें, दुसरा. –पु. नेता, चतुर मनुष्य.
अगवना–अ. तयार होणें, पुढं जाणें, स्वागत करणें.
अगवाई–स्त्री. स्वागत. –पु. अग्रगामी.
अगवाड़ा–पु. घराच्या पुढचा भाग.
अगवान–पु. स्वागत करणारा.
अगवानी–स्त्री. अतिथीच्या स्वागतासाठीं आदरानें पुढें जाणें. –पु. पुढारी.
अगस्त–पु. ऑगस्ट महिना.
अगहन–पु. मार्गशीर्ष महिना.
अगहनिया–वि. मार्गशीर्षमध्यें होणारें.
अगहनी–स्त्री. मार्गशीर्ष महिन्यांत निघणारें पीक.

अगहुँड़–वि. अग्रगामी, पुढारी. [अगोदर.
अगाड़ी–अ. पुढें, भविष्य काळांत, समोर,
अगाध–वि. फार खोल, असीम, गंभीर, निर्लोभी, अपार.
अगाही–स्त्री. पूर्व सूचना.
अगिन–वि. अगणित. –पु. आग.
अगिनबोट–पु. आगबोट.
अगिया–स्त्री. एक प्रकारचें गवत, घोडे व बैल यांचा रोग.
अगियाना–क्रि. अ. आग होणें.
अगिया कोइलिया–पु. दोन कल्पित वेताळ.
अगुआ–पु. पुढारी, मुख्य. [दर्शन.
अगुआई–स्त्री. पुढारीपणा, प्रमुखता, मार्ग-
अगुआना–क्रि. स. पुढारी बनविणें. –क्रि. अ. पुढें जाणें.
अगुरु–वि. हलका, ज्यानें गुरुपदेश घेतला नाहीं असा, गौरवहीन. –पु. ऊद, शिसव.
अगोचर–वि. अव्यक्त.
अगोरदार–पु. देखरेख ठेवणारा.
अगोरना–क्रि. स. वाट पाहणें, राखण करणें, अडविणें.
अगोरिया–पु. रखवालदार. [भाग.
अगौरा–पु. उसाचा शेंड्याकडील निरस
अग्निकुल–पु. क्षत्रियांचा एक वंश.
अग्निदीपक–वि. जठराग्नि चेतविणारा.
अग्यारी–स्त्री. अग्नीत (धुप, चंदन वगैरे) सुगंधी पदार्थ जाळण्याची जागा, अग्निकुंड, पारशी लोकांचें धर्मस्थान.
अग्रशोची–पु. दूरदर्शी.
अग्रसर–पु. पुढारी, मार्गदर्शक, प्रगतिशील. –वि. पुढारलेला.
अग्रिम–वि. आगाऊ, पुढें येणारें, उत्तम.
अघट–वि. अयोग्य, कठिण, अक्षय, स्थिर.
अघवाना–क्रि. अ. पोटभर खाऊ घालणें, संतुष्ट करणें.
अघाई–स्त्री. तृप्ति.
अघाट–पु. धन्यास विकतां न येणारी जमीन.
अघात–पु. आघात, वधस्थान.–वि. अधिक.
अघाती–वि. आघात करणारा.
अघाना–क्रि. अ. पोटभर खाणें, तृप्त होणें, प्रसन्न होणें, दमणें.
अघारि–पु. पापाचा शत्रु, श्रीकृष्ण.
अघोर–वि. सुंदर.–पु. एक पंथ, शंकर.
अघोष–पु. व्याकरणांतील एक वर्णसमूह.
अघौघ–पु. पापांचा समूह.
अचंभा–पु. आश्चर्य.
अचकन–पु. एक प्रकारचा लांब अंगरखा.
अचरज–पु. आश्चर्य.
अचला सप्तमी–स्त्री. माघ शुक्ल सप्तमी.
अचवन– पु. आचमन. [हरवणें.
अचवना–क्रि. स. आंचवणें, आचमन करणें,
अचवाना–क्रि. स. चूळ भरविणें, आचमन
अचांचक–अचानक–अ. अचानक. [करविणें.
अचार–पु. लोणचें, आचार.
अचाहा–वि. अप्रिय.–पु. अप्रिय व्यक्ति, प्रेम
अचाही-वि. निष्काम. [न करणारा.
अचिरात्–अ. लवकर.
अचीता–वि. आकस्मिक, पुष्कळ, निःशंक.
अचेत–वि. मूर्छित, व्याकूळ, अनोळखी, मूर्ख, मठ्ठ, अज्ञान, असावध.–पु.
अचेतन–वि. बेशुद्ध. [निर्जीव पदार्थ.
अचैन–पु. व्याकुळता, दुःख.
अच्छ–वि. स्वच्छ. –पु. डोळा.

अच्छत–पु. अक्षत.
अच्छा–वि. उत्तम, निरोगी.–पु. वडील किंवा श्रेष्ठ मनुष्य.-अ. चांगल्या रीतीनें,
अच्छे आना–योग्य वेळीं येणें. [बरें.
अच्छा दिन–सुखाचा दिवस.
अच्छा लगना– शोभणें, पसंत पडणें.
अच्छाई–स्त्री. उत्तमपणा.
अच्छापन–पु. उत्तमपणा.
अच्छा बिच्छा—वि. निरोगी, निवडक.
अछना–क्रि. अ. असणें. [पौष्टिक खाणें.
अछवानी–स्त्री. बाळंतिणीस द्यावयाचें
अछूत–वि. अस्पृश्य, स्पर्श न झालेलें.
अछूता–वि. ज्याला स्पर्श झालेला नाहीं
अछेह–वि. सतत, लागोपाठ. [असें, नवीन.
अछोह–पु. स्थिरता, निर्दयता.
अज–वि. स्वयंभू. –पु. ब्रह्मा, विष्णु, शिव, कामदेव, दशरथ राजाचा पिता, बकरा,
अज़–अ. कडून. [माया.
अजगरी–स्त्री. अजगराप्रमाणें मेहनती
अजज़ा–पु.तुकडे, भाग. [शिवाय पोट भरणें.
अजगुत–पु. चमत्कार, अयोग्य गोष्ट. –वि. आश्चर्यकारक.
अज़ग़ैबी–वि. गुप्त, रहस्यपूर्ण.
अज़दहा–पु. अजगर.
अ(इ)ज़दहाम–पु. गर्दी.
अजदाद–पु. पूर्वज. [अनोळखी.
अजनबी–वि. अपरिचित, परदेशी,
अजनास–पु. जिनसा (घरांतील).
अजन्मा–वि. अनादि, नित्य.
अजपा–पु. मनांत करावयाचा जप.
अजब–वि. विलक्षण.
अज़बर–वि. तोंडी.
अज़बस–अ. खूप.
अज़मत– स्त्री. महत्त्व, चमत्कार.
अ(आ)ज़माइश–स्त्री. परीक्षा, पारख.
अ(आ)जमाना–क्रि. स. अजमावणें.
अज़मूदा–वि. अजमावलेलें.
अजमोदा–पु. ओव्याची एक जात.
अजर–वि. जरारहित, न पचणारें.
अज़रूए–अ. अनुसार.
अजल–स्त्री. मृत्यु.
अज़ल–स्त्री. आराम, उद्गम, अनादि काल.
(रोज़े) अज़ल–जन्म दिवस, जगाच्या
अज़ली–वि. शाश्वत. [उत्पत्तीचा दिवस.
अजस–पु. अपयश, अपकीर्ति.
अज़हद–वि. अमर्याद.
अजहुँ-हूँ–अ. आजपर्यंत.
अजवायन–स्त्री. ओवा.
अजान–वि. अबोध, अपरिचित.
अज़ान–पु. मुसलमानांची प्रार्थनेसाठीं हांक.
अज़ाब–पु. पाप, दंड, प्रायश्चित्त, दुःख,
अजायब–पु. विलक्षण. [संकट.
अजायब खाना या घर–पु. वस्तुसंग्रहालय, म्यूझियम.
अजित–वि. अजिंक्य,–पु. विष्णु, शिव, बुद्ध.
अजिन–पु. मृगछाला.
अजिर–पु. उंदिर, शापविधि, अंगण, वायु, शरीर, बेडूक, इंद्रियाचा विषय, क्रीडास्थान, प्राकाराबाहेरील स्थान.–
अजी–अ. अहो. [वि. जलद.
अज़ीज़–वि. प्रिय.–पु. संबंधी.
अजीब–वि. विचित्र.
अज़ीम–पु. वृद्ध. –वि. विशाल, महान.
अज़ीमुश्शान–भव्य.

अजीयत–स्त्री. अत्याचार, पीड़ा.
अजीरन—पु. अजीर्ण.
अजीव–पु. अचेतन. –वि. निर्जीव.
अजूबा–वि. अद्‌भूत.
अजे–जै–वि. अजिक्य.
अजो–पु. भाग.
अजोग–वि. अयोग्य.
अजोता–पु. चैत्री पौर्णिमा, पोळ्याचा सण.
अजौं–अ. अद्यापि, अजून सुद्धां.
अज़्म–पु. निश्चय, उर्दू अक्षरांवर बिंदू
अज़्म बिलजज़्म–दृढनिश्चय. [लावणें.
अज्र–पु. बदला, खर्च.
अटंबर–पु. ढीग. [सिंधु नदी, हानि.
अटक–स्त्री. अडवणूक, अडचण, संकोच,
अटकना–क्रि अ. अडणें, गुंतणें, प्रेम करणें, वाद घालणें.
अटकनी–स्त्री. अडकणी (चरखा).
अटकल-र–स्त्री. अनुमान, अंदाज.
अटकलना–क्रि. स. अनुमान करणें.
अटकलपच्चू–पु. स्थूल अनुमान. –वि. काल्पनिक. –अ. अनुमानानें
अटका–पु. पुरीच्या जगन्नाथाचा नैवेद्य व इतर वस्तु.
अटकाना–क्रि. स. अडविणें, गुंतविणें, पूर्ण करण्यास विलंब लावणें.
अटकाव–पु. प्रतिबंध, विघ्न.
अटन–पु. भ्रमण. [आड करणें.
अटना–क्रि. अ. फिरणें, प्रवास करणें,
अटपट–वि. कठीण, दुर्गम, गूढ, मन मानेल तसें. [संकोच करणें.
अटपटाना–क्रि. अ. घाबरणें, अडखळणें,
अटपटी–स्त्री. खोडी, उपद्‌व्याप.
अटल–वि. स्थिर, चिरस्थायी, निश्चितपणें
अटलस–पु. ॲटलास. [असलेला, ध्रुव.
अटवाटी-खटवाटी–स्त्री. बिऱ्हाडबाजलें.
अटवाटी खटवाटी लेकर पड़ना–रुसून कामकाज सोडून एका बाजूला पडून राहणें.
अटवी–स्त्री. जंगल.
अटाटूट–वि. बेसुमार.
अटारी–स्त्री. वरची खोली किंवा छत.
अटाला–पु. ढीग, सामान, कसाई लोकांची वस्ती. [जास्त.
अटूट–वि. मजबूत, अजेय, अखंड, फार,
अटेरन–पु. सुताची आटी बनविण्याचें लाकडी यंत्र.
अटेरना–क्रि. स. लाकडी यंत्रानें सुताची आटी बनविणें, प्रमाणापेक्षां जास्त
अट्टहास–पु. जोरानें हसणें. [दारू पिणें.
अट्टालिका–स्त्री. वरची खोली किंवा छत.
अट्टी–स्त्री. लड.
अट्ठा–पु. अठ्ठ्या (पत्त्यांतील).
अट्ठाईस–वि. अठ्ठावीस.
अट्ठानवे–वि. अठ्याण्णव.
अट्ठावन–वि. अठ्ठावन.
अट्ठासी–वि. अठ्याऐंशी.
अठई–स्त्री. अष्टमी तिथि.
अठकौसल–पु. पंचायत, सल्ला.
अठखेली–स्त्री. विनोद, चपलता, मस्त चाल.
अठन्नी–स्त्री. अधेली.
अठपहला–वि. अष्टपैलू.
अठपाव –पु. खटचाळपणा.
अठमासी–स्त्री. गिनी.

अठलाना–क्रि. अ. ऐट दाखविणें, नखरा करणें, उन्मत्त होणें, त्रास देण्याकरितां जाणून बुजून वेड पांघरणें.
अठवाँसा–वि. आठव्या महिन्यांत जन्मलेला,
अठवारा–पु. आठवडा. [आठोळा.
अठत्तर– } वि. अठ्ठ्याहत्तर.
अठहत्तर– }
अठारह–वि. अठरा.
अठासी–वि. अठ्ठ्याऐंशी.
अठोतरी–स्त्री. १०८ मण्यांची जपमाळ.
अडंगा–पु. अडथळा, विघ्न.
अडंगा डालना–अडथळा करणें.
अड़–पु. हट्ट.
अड़ग– वि. अचल.
अड़गड़ा–पु. बैलगाड्यांचा अड्डा, बैलांच्या किंवा घोड्यांच्या बाजाराचें [स्थान.
अड़गोड़ा– पु. लोढणें.
अड़चन–स्त्री. अडचण.
अड़तालीस–वि. अठ्ठेचाळीस.
अड़तीस–वि. अडतीस.
अड़दार–वि. अडेल तट्टू.
अड़ना–क्रि. अ. अडणें, हट्ट करणें.
अड़बंग–वि. उंचनीच, दुर्गम, विलक्षण.
अड़बंगा–वि. बेढंगा, बेढब.
अडर–वि. निर्भय.
अड़सठ–वि. अडुसष्ट.
अड़हुल–पु. जवाकुसुम.
अड़ा–पु. गुरांचा वाडा.
अड़ान–स्त्री. थांबविण्याचें ठिकाण.
अड़ाना–क्रि. स. अडविणें, आधार देणें, एकादी वस्तु मध्यें टाकून गति थांबविणें, भरणें, ढळणें.–पु. एक राग, पडत असलेल्या भिंतीला किंवा छताला दिलेला लाकडाचा आधार.
अडार–पु. ढीग, जळाऊ लाकडांचा ढीग, जळाऊ लाकडांची वखार.–वि. तिरपा.
अड़ियल–वि. चालतां चालतां थांबणारा, मठ्ठ, हट्टी.
अड़ी–स्त्री. हट्ट, अडथळा, संधि.
अड़ूसा–पु. अडूळसा.
अडोल–वि. स्थिर, स्तब्ध.
अड़ोस पड़ोस–पु. आसपास, जवळ पास.
अड़ोसी पड़ोसी–पु. शेजारी.
अड्डा–पु. उतरण्याची जागा, एकत्र होण्याची जागा, केंद्रस्थान, पक्ष्यांना बसण्याकरितां केलेली लांकडी किंवा लोखंडी शीग, कबुतरांचें घर.
अढ़क–पु. ठेंच. [लावणें.
अढ़वना–क्रि. स. आज्ञा देणें, कामास
अढ़तिया–दु. दलाल.
अढ़ाई–वि. अडीच.
अढुक–पु. ठोकर.
अढुकना–क्रि. अ. ठोकर खाणें, आश्रय घेणें.
अढ़ैया–पु. अडीचकीचा पाढा, अडीच शेरी.
अतर–पु. अत्तर.
अतरदान–पु. अत्तरदाणी.
अतरसों–अ. परवाच्या पुढचा दिवस, परवाच्या मागचा दिवस.
अतवार–पु. राहणी.
अतर्क–पु. चुकीचें अनुमान.
अतर्कित–वि. ज्याचा संभव नव्हता, आकस्मिक, ज्याचा विचार केला नव्हता.
अतलस–स्त्री. एक प्रकारचें रेशमी कापड.
अता–स्त्री. बक्षीस, भेट.

अता नामा–पु. बक्षीस पत्र.
अताई–वि. चलाख, दक्ष.
अताब–पु. राग.
अतालीक़–पु. शिक्षक.
अतिब्बा–पु. वैद्य. (तबीबचें अ. वचन).
अतिया–पु. भेटीची वस्तु.
अतिरिक्त–अ. शिवाय. [–पु. संन्यासी.
अतीत–वि. गेलेलें, वेगळें, मृत.–अ. पलिकडे.
अतुराई–स्त्री. आतुरता, चपलता.
अतुराना–क्रि. अ. आतुर होणें.
अतुल– वि. ज्याचा अंदाज होत नाहीं, पुष्कळ, अनुपम.–पु. योग्य नायक,
अत्र–अ. येथें, ह्या विषयांत. [तिळाचें झाड.
अत्रि–पु. ब्रह्मदेवाचे पुत्र, ऋषि.
अत्रिप्रिया–स्त्री. अनुसुया.
अतवार–पु. रविवार. [विकणारा.
अत्तार–पु. अत्तर विकणारा, यूनानी औषधें
अत्युक्ति–स्त्री. कोणतीहि गोष्ट वाढवून सांगण्याची शैली, एक भाषा अलंकार.
अत्रभवान्–पु. पूज्य, श्रेष्ठ.
अथक–वि. जो दमत नाहीं.
अथच–अ. आणखी.
अथना–क्रि. अ. अस्त होणें.
अथमना–पु. पश्चिम दिशा.
अथरा–पु. } मातीची कुंडी, परळ.
अथरी–स्त्री. }
अथाई–स्त्री. बैठक, पंचायतीची जागा, घरापुढील चबुतरा, मंडळ, जमाव.
अथान–अथाना–पु. लोणचें.
अथाह–वि. खोल, ज्याचा अंदाज होऊं शकत नाहीं, गंभीर.
अथिर–वि. अस्थिर.
अथोर–वि. पुष्कळ.
अदग–वि. शुद्ध, निर्दोष.
अदत्ता–स्त्री. अविवाहित कन्या. –वि. न दिलेली.
अदद–स्त्री. संख्या, संख्येचें चिन्ह.
अदन–पु. पैगंबराच्या समजुतीनुसार ईश्वरानें आदमाला ज्या बागेंत ठेवलें
अदना–वि. तुच्छ, सामान्य. [होतें ती बाग.
अदब–पु. शिष्टाचार.
अदबदाकर–अ. अवश्य.
अदम–पु. अभाव.
अदम पैरवी–स्त्री. एकाद्या मुकदम्यांत जरूर त्या गोष्टी न करणें.
अदरक–पु. आलें.
अदर्शनीय–वि. न पाहण्यासारखें, कुरूप.
अदरा–पु. आर्द्रा नक्षत्र.
अदराना–क्रि अ. गौरवामुळें चढून जाणें. –क्रि. स. गौरवानें चढवून घमेंडखोर बनविणें.
अदरावन– पु. आदर.
अदल–पु. न्याय.
अदल बदल–पु. फेरफार. [दोरी.
अदवान–स्त्री. खाटेचा झोळ घट्ट करण्याची
अदहन–पु. आधण. [प्रकार, ढंग.
अदा–वि. चुकतें, फेड. –स्त्री. हावभाव,
(फर्ज) **अदा करना**–कर्तव्य पाळणें.
अदाग–वि. निष्कलंक.
अदाबंदी–स्त्री. वायदा.
अदायगी–स्त्री. फेड.
अदालत–स्त्री. न्यायालय.
अदालती–वि. न्यायालयाचें, वारंवार कोर्ट-
अदावत–स्त्री. वैर. [कचेऱ्या करणारा.

अदावती–वि. वैरी, द्वेष करणारा.
अदीठ–वि. गुप्त.
अदीब–पु. साहित्यिक, शिक्षक.
अदीम–वि. नष्ट. –पु. कातडी.
अदू–पु. शत्रु. [न कमावलेली.
अदृष्ट–वि. जें पाहिलें नाहीं, गुप्त. –पु. नशीब, अग्नि व पाणी यांच्यामुळें आलेली आपत्ति. [विलक्षण.
अदृष्टपूर्व–वि. पूर्वी कधीं न पाहिलेलें,
अदेखी–वि. जो पाहूं शकत नाहीं, द्वेषी.
अदेय–वि. न देण्याजोगें.
अदेस–पु. आज्ञा, प्रमाण.
अदेह–वि. शरीराशिवायचा. –पु. कामदेव.
अदौरी–स्त्री. उडदाच्या पिठाची वडी.
अधंग–पु. पक्षघात.
अधंगी–वि. पक्षघाताचा रोगी.
अध–वि. अर्धा, अपूर्ण. (हा शब्द दुसऱ्या शब्दाला जोडून आला तरच त्याचा अर्थ अर्धा असा होतो. याला स्वतंत्र अर्थ नाहीं. जसें–अधमरा.)
अद्धा–पु. कोणत्याहि वस्तूचा अर्धा भाग, अर्धी बाटली.
अद्यावधि–अ. आतांपर्यंत.
अधः–अ. खाली–स्त्री. खालची दिशा.
अधःपतन–पु. अवनति, खालीं पडणें, दुर्दशा, विनाश. [जाडें भरडें.
अधकचरा–वि. अर्धाकच्चा, अपूर्ण, अकुशल,
अधकछार–पु. पर्वताच्या पायथ्याची उतरती जागा.
अधकपारी–स्त्री. अर्धशिशी.
अधकरी–स्त्री. खंड किंवा साऱ्याचा हप्ता.
अधकहा–वि. अर्धवट सांगितलेला.

अधखिला–वि. अर्धविकसित.
अधन्ना–पु. **अधन्नी**–स्त्री. अर्धा आणा.
अधनिया–वि. अर्ध्या आण्याच्या किंमतीचा.
अधपओ–स्त्री. अर्धा पावशेर.
अधबीच–अ. मध्यावर.
अधमरा–वि. अर्धमेला, मृतप्राय.
अधवा–स्त्री. विधवा.
अधसेरा–पु. अर्धाशेर वजन.
अधारी–स्त्री. आधार, कुबडी, प्रवासी थैली.
अधावट–वि. फार उकळलेलें दूध.
अधिकाई–स्त्री. अधिकता, महिमा.
अधिकाना–क्रि. अ. वाढणें.
अधित्यका–स्त्री. पर्वतावरील प्रदेश.
अधिनायक–पु. सर्वाधिकारी.
अधिमास–पु. अधिक महिना.
अधिया–स्त्री. इस्टेटीमध्यें अर्धा भाग, अर्धी भागी. –पु. इस्टेटीमध्यें अर्धा भागीदार.
अधियाना–क्रि. स. अर्धा करणें, निमेनीम
अधियारी–स्त्री. अर्धी भागी. [वांटणें.
अधिवासी–पु. रहाणारा.
अधिवेशन–पु. बैठक.
अधिष्ठाता–पु. **अधिष्ठात्री**–स्त्री–अध्यक्ष, ज्याच्यावर एकाद्या कार्याचा भार आहे असा.
अधीन–वि. आश्रित, लाचार, अवलंबून असलेला. –पु. दास. [दीनता.
अधीनता–स्त्री. परवशता, लाचारी
अधीश–स, **अधीश्वर**–पु. मालक, राजा.
अधूरा–वि. अपूर्ण.
अधेड़–वि. प्रौढ वयाचा.
अधेला–पु. अर्धा पैसा.

अथेली–स्त्री. आठ आण्याचें नाणें.
अधोगति–स्त्री. पतन, अवनति.
अधोतर–पु. एका जातीचें जाड कापड.
अध्यवसाय–पु. सारखा उद्योग करणें, उत्साह, निश्चय. [निश्चयी.
अध्यवसायी–वि. उद्योगी, उत्साही,
अनंता–वि. ज्याला अंत नाहीं.–स्त्री. पृथ्वी पार्वती, अनंतमूळ, दुर्वा, पिंपळ.
अन–अ. शिवाय.
अनअहिवात–पु. वैधव्य.
अनइस–अनैस–वि. वाईट–पु. वाईटपणा.
अनक़रीब–अ. जवळजवळ, प्राय:
अनकना–क्रि. स. आडून ऐकणें, कानोसा घेणें. [विरुद्ध.–वि. नख नसलेला.
अनख–पु. क्रोध, द्वेष, तीट, दुःख, रीति–
अनखना–क्रि. अ. रागावणें.
अनखाना–क्रि. स. रागाविणें.
अनखाहट–पु. राग.
अनखी या अनखौंहा–वि. चिडखोर.
अनगढ़–वि. स्वयंभू, बेडौल.
अनगना–पु. गर्भाचा आठवा महिना.
अनगिनत–वि. असंख्य.
अनगिना–वि. न मोजलेला.
अनचाहत–वि. जो प्रेम करीत नाहीं.
अनजान–वि. अज्ञानी, अपरिचित.
अनजाने–अ. न जाणतां.
अनट–पु. अन्याय, अत्याचार.
अनत–अ. दुसऱ्या ठिकाणीं,–वि. ताठ.
अनदेखा–वि. न पाहिलेला.
अनधिकार–पु. अधिकार नसणें, लाचारी, अयोग्यता.–वि. अधिकार रहित, अयोग्य. [असा, अयोग्य.
अनधिकारी–वि. ज्याला अधिकार नाहीं
अनध्याय–पु. सुट्टीचा दिवस.
अनन्नास–पु. अननस.
अनन्य–वि. एकनिष्ठ,–पु. विष्णुचें एक
अनपच–पु. अजीर्ण. [नांव.
अनपढ़–वि. अशिक्षित, मूर्ख.
अनपायनी–वि. एकनिष्ठ.
अनबन–पु. विरोध.–वि. विविध.
अनबिधा–बेधा–वि. न वेधलेला.
अनबोल–वि. मुका.
अनब्याहा–वि. अविवाहित.
अनभल–पु. वाईटपणा, अहित.
अनभला–वि. वाईट.
अनभिज्ञ–वि. मूर्ख, अज्ञ, अपरिचित.
अनभिज्ञता–स्त्री. अज्ञता.
अनभ्यस्त–वि. अभ्यास रहित, अपरिपक्व.
अनम–वि. न नमणारा.
अनमना–वि. खिन्न, अस्वस्थ.
अनमिल–वि. असंबद्ध.
अनमेल–वि. असंबद्ध, विशुद्ध.
अनमोल–वि. अमूल्य, उत्तम, बहुमूल्य.
अनरथ–र्थ–पु. अयोग्य मार्गानें मिळविलेला पैसा, विरुद्ध अर्थ, नुकसान,
अनरस–पु. रसहीनता. [अनिष्ट.
अनरसा–वि. उदास, बेचैन. [व्यवहार.
अनरीति–स्त्री. वाईट रीत, अनुचित
अनर्गल–वि. बेधडक, व्यर्थ, एकसारखें.
अनर्थक–वि. निरर्थक, व्यर्थ.
अनल–पु. आग, तीनची संख्या.
अनलहक़– मी ईश्वर आहें.
अनवट–पु. स्त्रीयांच्या आंगठ्यांत घालावयाचा दागिना, घाण्याच्या बैलाच्या डोळ्यांवरील झांकण.

अनवांसा–पु. गंजी, उडवी.
अनवासना–क्रि.स. नवीन भांडें पहिल्या प्रथम वापरणें.
अनन्वित–वि. पृथक, अयुक्त.
अनशन–पु. उपास.
अनसुना–वि. न ऐकलेलें.
अनसूया–स्त्री. मत्सररहिता, मत्सर रहित जी ती, अत्रिमुनींची पत्नी.
अनहित–पु. तोटा, अकल्याण.
अनहोनी–वि. असंभव,–स्त्री. अलौकिक गोष्ट. [करणें, बहाणा.
अनाकानी–स्त्री. ऐकून न ऐकल्यासारखें
अनाचार–पु. दुराचार, वाईट प्रथा.
अनाचारिता–स्त्री. दुराचरण, वाईट चाल.
अनाज–पु. अन्न, धान्य.
अनाड़ी वि. अज्ञानी, अकुशल.
अनाड़ीपन–पु. मूर्खपणा.
अनात्म–वि. आत्मरहित.–पु. जड पदार्थ.
अनापशनाप–वि. व्यर्थ, असंबद्ध.
अनामय–वि. रोगरहित, निर्दोष. –पु. आरोग्य.
अनायास–अ. विनापरिश्रम, अकस्मात.
अनार–पु.डाळिंब, एक प्रकारचा दारुखाना.
अनारदाना–पु. डाळिंबाचे सुकविलेले दाणे.
अनारी–वि. लाल, मूर्ख.
अनावृत्त–वि. उघडा.
अनासिर–पु. मूळ तत्त्व.
अनाह–पु. पोटफुगी.–अ. उगीच.
अनाहार–पु. भोजनाचा अभाव. –वि. निराहार.
अनाहूत–वि. अनिमंत्रित, अनपेक्षित.
अनिच्छा–स्त्री. नाखुषी.
अनिच्छित–वि. न इच्छिलेलें.
अनिच्छुक–वि. इच्छा नसलेला.
अनिंद्य–वि. निर्दोष, उत्तम.
अनित्य–वि. क्षणभंगुर, नाशवंत.
अनित्यता–स्त्री. अस्थिरता, नश्वरता.
अनिमि(मे)ष–वि. स्थिर दृष्टि,–अ. एकटक, निरंतर.
अनियत–वि. अनिश्चित, अस्थिर, असीम.
अनियारा–वि. टोंकदार.
अनिरुद्ध–वि. न अडविलेला, श्रीकृष्णाचा नातू.
अनिवार्य–वि. ज्याचें निवारण करतां येत नाहीं असें, ज्याची जरूर आहे असें.
अनिष्ट–वि. अनिष्ट, अप्रिय, प्रतिकूल. पु.–अमंगल, दुर्दैव, अपघात.
अनी–स्त्री. टोंक, एकाद्या वस्तुचा पुढचा भाग, समूह, सेना.
अनीक–वि. ग्लानी, युद्ध,सेना.–वि. खराब.
अनीठ–वि. अप्रिय.
अनीस–पु. दोस्त, सहानुभूति ठेवणारा.
अनुगामी–वि. मागें चालणारा, अनुकरण करणारा, आज्ञाधारक.
अनुगृहीत–वि. कृतज्ञ.
अनुग्रह–पु. दया.
अनुचर–पु. नोकर, साथीदार.
अनुचित–वि. अयोग्य, चुकीचें, निंद्य.
अनुज–वि. धाकटा भाऊ.
अनुताप–पु. दाह, पश्चाताप.
अनुत्तर–वि. निरुत्तर, मुख्य.–पु. उत्तराचा अभाव, पतकरलेलें काम न करणें.
अनुदिन–अ. दररोज. [शुद्धि.
अनुधावन–पु. अनुसरण, अनुसंधान,

अनुनय–पु. विनंति.
अनुपयोगी–वि. निरुपयोगी.
अनुपात–पु. त्रैराशिक.
अनुपान–पु. जी वस्तु औषधाबरोबर किंवा औषधानंतर खाल्ली जाते ती, चाटण्याचीं औषधें ज्या द्रव पदार्थांतून घ्यावयाचीं असतात तीं (मध वगैरे).
अनुभूत–वि. अनुभवास आलेलें, परिचित.
अनुराग–पु. प्रीति.
अनुरागी–वि. प्रेम करणारा, प्रणयी.
अनुरोध–पु. अडथळा, उत्तेजन, आग्रह.
अनुशासन–पु. आज्ञा, शिस्त, व्याख्यान.
अनुशीलन–पु. मनन, काळजीपूर्वक अध्ययन, भक्तिपूर्वक शुश्रूषा.
अनुषंग–पु. करुणा, संबंध, प्रसंगानें एका वाक्यापुढें दुसरें वाक्य लावणें.
अनुसंधान–पु. शोध, प्रयत्न, तपास.
अनुसरण–पु. अनुकरण, अनुकूल आचरण, मागें चालणें.
अनुसारना–क्रि. स. अनुसरणें, कार्य करणें.
अनुहरणा–क्रि. स. सारखें असणें, अनुकरण करणें.
अनुहार–वि. सारखा, अनुकूल.–स्त्री. भेद, आकृति, समानता.
अनुहारी–वि. अनुयायी, नक्कल करणारा.
अनुज्ञा–स्त्री. परवानगी, एक काव्यालंकार.
अनूढ़–पु. एकाद्या स्त्रीवर प्रेम करणारा अविवाहित पुरुष.
अनूढ़ा–स्त्री. एकाद्या पुरुषावर प्रेम करणारी अविवाहिता स्त्री.
अनूप–पु. जलमय प्रदेश. वि. सुंदर.
अनेरा–वि. व्यर्थ, खोटा, अन्यायी, निरुपयोगी.
अनैस–सा–वि. पहा 'अनिष्ट'.
अनैसना–क्रि. अ. रुसणें, मनाला लागणें.
अनैसे–अ. दुष्ट हेतूनें.
अनैहा–पु. उपद्रव.
अनोखा–वि. चमत्कारिक, सुंदर, नवीन.
अनोखापन–पु. विलक्षणता, नवीनता,
अनौचित्य–पु. अनुपयुक्तता.
अन्दलीब–स्त्री. बुलबुल.
अन्ना–स्त्री. दाई, आई.
अन्यथा–वि. विपरीत, खोटें.–अ. नाहींतर.
अन्यमनस्क–वि. उदास.
अन्वय–पु. परस्पर संबंध, संयोग, पद्यांतील शब्द वाक्यरचनेच्या नियमाप्रमाणें ठेवणें, रिकामी जागा, कार्यकारण [संबंध, वंश.
अन्वान–पु. शीर्षक.
अन्वित–वि. सामिल.
अन्वीक्षण–पु. } शोध. विचार.
अन्वीक्षा–स्त्री. } लक्षपूर्वक पहाणें.
अन्वेषक–वि. शोधक.
अन्सर–पु. मूळ तत्व.
अन्हवाना–क्रि. स. न्हाऊं घालणें.
अन्हाना–क्रि.अ. स्नान करणें.
अपंग–वि. लंगडा, अशक्त.
अपकर्म–पु. पाप.
अपकाजी–वि. स्वार्थी.
अपघात–पु. आत्महत्या, हत्या, विश्वास- [घात.
अपच–पु. अजीर्ण.
अपजस–पु. अपयश.
अपछरा–स्त्री. अप्सरा.
अपट–त्रि. पटाईत नसणारा, आळशी.
अपडर–पु. भीति.
अपढ़–वि. अशिक्षित.

अपत—वि. पानें नसलेला. निर्लज्ज, नीच.
अपदस्थ—वि. स्थानभ्रष्ट, अपमानित.
अपन—स. आपण.
अपनपो—**पौ**—पु. आत्मज्ञान, आपलेपणा.
अपना—स. स्वतःचें. —पु. स्वजन.
अपनासा करना—आपल्या मताप्रमाणें करणें.
अपनासा मुँह लेकर रह जाना— एकाद्या कामांत यश न मिळाल्यामुळें लज्जित होणें. [व्यग्र असणें.
अपनी अपनी पड़ना— आपल्याच चिंतेंत
अपने तक रखना—दुसऱ्याला न सांगणें.
अपनाना—क्रि. स. आपलासा करणें.
अपनापन—पु. आपलेपणा, स्वाभिमान.
अपनेआप—अ. आपणहून.
अपरंच—अ. आणखी, पुन्हा.
अपलक्षण—पु. वाईट लक्षण.
अपवर्ग—पु. मोक्ष, त्याग, दान.
अपवश—वि. स्वाधीन.
अपसगुन—पु. अपशकुन.
अपहरण—पु. लूट, चोरी.
अपाय—पु. वेगळेपणा, नाश, वाईट रीत. नुकसान, संकट.
अपाहिज—वि. लंगडालुळा, आळशी.
अपि—अ. सुद्धां, खात्रीनें.
अपितु—अ. परंतु.
अपीलांट—पु. अर्जदार.
अपूत—वि. अपवित्र, पुत्रहीन. —पु. कुपुत्र.
अप्रत्याशित—वि. अनपेक्षित.
अप्रेल—पु. एप्रिल महिना.
अफ़आल—पु. काम. 'फेल'चें अ. वचन.
अफ़ई—पु. काळा नाग. [वचन.
अफ़कार—स्त्री. काळजी, चिंता 'फ़िक्र'चें अ.

अफ़गन—वि. पाडणारा, पराभव करणारा.
अफ़ज़ल—वि. सर्वोतम.
अफ़ज़ाइश—स्त्री. वृद्धि.
अफ़तारी—स्त्री. उपोषणरूप व्रताच्या
अफ़यन—स्त्री. अफू. [समाप्तीचें जेवण.
अफरना—क्रि. अ. पोट भरणें, कंटाळणें, पोट फुगणें, जास्तीची इच्छा नसणें.
अफरा—पु. वातानें पोट फुगणें.
अफराना—क्रि. स. भोजन देऊन तृप्त करणें.
अफ़लातून—पु. सात्रेटीसचा शिष्य आणि एरिस्टाटलचा गुरु प्लेटो, (हा युनान (ग्रीसचा रहाणारा एक प्रसिद्ध वैद्य होता.) तीव्र बुद्धि मनुष्य, अभिमानी मनुष्य.
अफ़वाह—स्त्री. अफवा, उडत्या बातम्या.
अफ़सर—पु. अधिकारी.
अफ़सरी—स्त्री. अधिकार.
अफ़साना—पु. कथा.
अफ़सुरदा—वि. दुःखी.
अफ़सुरदगी—स्त्री. दुःख.
अफ़सोस—स्त्री. शोक, पश्चात्ताप.
अफ़ीम—स्त्री. अफू.
अफ़ीमची— } पु. ज्याला अफू खाण्याची
अफ़ीमी— } संवय आहे असा.
अफ़ू—पु. क्षमा.
अफ़ूनत—पु. दुर्गंध.
अब—अ. आतां.
अबकी—ह्यावेळीं.
अब जाकर—इतक्या वेळानंतर.
अब तब होना—मरणाची वेळ जवळ येणें.
अब तब करना—आज उद्यां करणें.
अबख़रा—पु. वाफ.

अबतर–वि. वाईट, बिघडलेला.
अबतरी–स्त्री. अवनति, खराबी.
अबद–स्त्री. असीमता, अनंतता.
अबदी–वि. अनादि.
अबधू–पु. संन्यासी. –वि. अबोध.
अबरक–पु. अभ्रक.
अबरन–वि. अवर्णनीय, रंगरूप नसलेला,
अबरस–पु. गर्द लाल रंगाचा घोडा.
अबरा–पु. अभ्रा.
अबरी–स्त्री. एक पिवळा दगड, एक प्रकारचा चिकणा कागद.
अबरू–स्त्री. भुवई.
अबवाब–पु. अध्याय, दरवाजे.
अबस–अ. व्यर्थ.
अबा–पु. गरम कापड, एक प्रकारचा सैल पोशाख.
अबादान-नी–वि. भरभराटीस आलेलें.
अबाध–वि. निर्विघ्न, सुसंगत, अपरिमित.
अबाध्य–वि. निर्विघ्न, अनिवार्य.
अबाबील–स्त्री. काळ्या रंगाचा एक पक्षी, पक्ष्यांची झुंड.
अबीर–पु. अबीर, गुलाल.
अबीरी–वि. अबीराच्या रंगाचा–पु. [अबीरा सारखा रंग.
अबूझ–वि. अजाण.
अबे–अ. अरे, हे.
अबेध–वि. छिद्र न पाडलेला.
अबेर–अ. उशीर.
अबोध–पु. अज्ञान.–वि. मूर्ख, अज्ञान.
अबोला–पु. रुसल्यामुळें न बोलणें.
अब्द–पु. वर्ष, ढग, आकाश.
अब्धि–पु. समुद्र.
अब्बाजान–पु.बाबा(पित्याकरितां संबोधन).
अब्बास–पु. गुलबास.
अभ्र–पु. ढग.
अभ्रेबारां.–पु. पावसाचा ढग.
अभय–वि. निर्भय.
अभय देना या अभय बाँह देना–भीतिपासून वाचविण्याचें वचन देणें.
अभयदान–पु. रक्षण करण्याचें वचन.
अभर–वि. भार वाहण्यास कठीण.
अभरन–पु. दागिना.
अभल–वि. वाईट.
अभाग–पु. दुर्भाग्य.
अभागा–वि. भाग्यहीन.
अभिचार–पु. करणी, जादूटोणा.
अभिजित–वि. विजयी, एक नक्षत्र.
अभिज्ञान–पु. आठवण, ओळख, निशाणी.
अभिधान–पु. नांव, कथन, शब्दकोश.
अभिनीत–वि. जवळ आणलेला, सजविलेला, न्याय्य, अभिनय केलेलें (नाटक).
अभिनेता–पु. नट.
अभिन्न–वि. एक.
अभिप्रेत–वि. इष्ट.
अभिभावक–वि. पराजित करणारा, स्तंभित करणारा, रक्षक, वश करणारा.
अभिभूत–वि. हरविलेला, पिडलेला, वश झालेला, विचलित.
अभिमत–वि. इच्छिलेला, अनुकूल.–पु. सम्मति, विचार.
अभियान–पु. प्रस्तान, स्वारी.
अभियुक्त–वि. आरोपी.
अभियोग–पु. फिर्याद, आक्रमण, उद्योग.
अभिलाषा–स्त्री. इच्छा.
अभिवादन–पु. नमस्कार, स्तुति.

अभिव्यक्ति–स्त्री. स्पष्टीकरण.
अभिशप्त–वि. शापित, ज्याला उगीचच कलंक लागला आहे असा, अपमानित.
अभिशाप–पु. शाप, आरोप, निंदा, आळ.
अभिसंधि–पु. वंचना, वचन, हेतु, समज, तहाच्या अटी, षड्यंत्र.
अभिसरना–क्रि. अ. जाणें, प्रिय व्यक्तीला ठरलेल्या जागीं भेटण्यास जाणें.
अभिसार–पु. प्रिय व्यक्तीला ठरलेल्या जागीं भेटणें, आश्रय, युद्ध.
अभिसारिका–स्त्री. प्रियकरास भेटावयास जाणारी अथवा बोलविणारी स्त्री.
अभी–अ. आत्तांच्या आत्तां.
अभीक–वि. निर्भय, निष्ठूर, उत्सुक.
अभीर–पु. गवळी, एक छंद.
अभुआना–क्रि. अ. घुमणें.
अभुक्त–वि. न वापरलेलें, न खाल्लेलें.
अभूत–वि. वर्तमान, अपूर्व.
अभ्यंतर–पु. मध्यभाग, हृदय.–अ. आंत.
अभ्यर्थना–स्त्री. प्रार्थना, स्वागतासाठीं [पुढें जाणें.
अभ्यस्त–वि. निपुण.
अभ्युदय–पु. ग्रहांचा उदय, उत्पत्ति, इच्छापूर्ति, शुभ अवसर, वृद्धि, दैवगति.
अभ्रंकश–वि. खूप उंच.
अभ्रान्त—वि. भ्रमरहित, स्थिर.
अमका–पु. अमूक.
अमचूर–पु. सुकलेल्या कैऱ्यांचें चूर्ण.
अमन–पु. शांति, रक्षण.
अमन–अमान–पु. सुखशांति.
अमर–वि. चिरंजीव. –पु. देव, सोनें, हाडांची रास. पारा. एक झाड, अमर कोश, ३३ ही संख्या, देवदार.–स्त्री. गर्भाची नाळ, गर्भाशय, खांब.अमरकोश, लिंगानुशासन नामक एका प्रसिद्ध कोशाचा कर्ता अमरसिंह.
अमरख–पु. राग, दुःख.
अमरसी–वि. आमरसासारखें पिवळें.
अमराई–स्त्री. आंबराई.
अमराव–पु. आंबराई.
अमराज–पु. रोग. 'मर्ज'चें अ. वचन.
अमरूद–पु. पेरू.
अमरैया–पु. आंबराई.
अमर्ष–पु. असहिष्णुता, राग, मत्सर, आवेश.–वि. सहन न करणारा.
अमरौती–स्त्री. अमृत, संजीवनी.
अम्र–पु. काम, मुद्दा.
अमल–वि. स्वच्छ, निर्दोष.–पु.–व्यवहार, अधिकार, अफू, नशा, संवय, परिणाम, वेळ, आशा, काम .
अमलदरामद–पु. आज्ञापालन.
अमल बैठ जाना–पूर्ण अधिकार होणें.
अमलता–स्त्री. निर्मळता, निर्दोषीपणा.
अमलदारी–स्त्री. अधिकार.
अमला–स्त्री. लक्ष्मी, एक वृक्ष. [नशेबाज.
अमली–वि. व्यवहारिक, अम्मल करणारा,
अमवात–स्त्री. मरण. 'मौत'चें अ. वचन.
अमहर–पु. 'अमचूर. 'पहा.
अमान–वि. अपरिमित, साधासुधा, अप्रतिष्ठित. –पु. रक्षण, आश्रय.
अमानत–स्त्री. आपली वस्तु दुसऱ्या जवळ कांहीं वेळ ठेवणें, ठेव.
अमानतदार–पु. ज्याच्या जवळ अमानत ठेवली आहे तो.
अमाना–क्रि. अ. पूर्ण भरणें, गर्व करणें.

अमानी–वि. निराभिमानी. –स्त्री. दैनिक मजूरीवर होणारें काम, सरकारच्या ताब्यांत असलेली जमीन, शेतसारा, मनाला वाटेल तसा केलेला कारभार.
अमानुषी–वि. पाशवी, मानवी शक्तीच्या पलीकडे. [फेटा.
अमामा–पु. एक प्रकारचा मुसलमानी
अमारी–स्त्री. अंबारी.
अमाल–पु. अमलदार. [मासळी.
अमावट–स्त्री. आंबेपोळी, एक जातीची
अमावस–स्त्री. अमावास्या.
अमिट–वि. कायम, अटळ.
अमिताभ–पु. बुद्धदेव.
अमिय–स्त्री. अमृत, संजीवनी.
अमिली–स्त्री. चिंच.
अमी–पु. अमृत.
अमीन–पु. कोर्टाचा एक नोकर.
अमीर–पु. सरदार, श्रीमंत मनुष्य, उदार.
अमीराना–वि. श्रीमंतासारखा.
अमीरी–स्त्री. श्रीमंती, उदारता.
अमीरोकबीर–वि. खूप श्रीमंत.
अमूनि–स्त्री. संजीवनी.
अमूर्त–वि. निराकार.-पु. परमेश्वर, आत्मा, जीव, काळ, दिशा, आकाश, वायु.
अमृतबान–पु. बरणी.
अमोल–वि. बहुमोल.
अमोला–पु. आंब्याचें रोपटें.
अमोही–वि. विरक्त, निष्ठुर.
अमौआ–पु. आंब्याच्या सुकलेल्या रसासारखा रंग वा तशा रंगाचें कापड.
अम्दन–अ. जाणून बुजून.
अम्माँ–स्त्री. माता.
अम्मामा–पु. एक प्रकारची मोठी पगडी.
अम्मारी–स्त्री. अंबारी.
अम्लजन–पु. ऑक्सिजन.
अम्लपित्त–पु. पित्तविकार.
अम्हौरी–स्त्री. पुटकुळया.
अयाँ–वि. स्पष्ट. [स्थैर्य.
अयान–वि. अज्ञान, पायदळ. –पु. स्वभाव,
अयादत–स्त्री. शुश्रूषा.
अयाना–वि. अडाणी.
अयाल–पु. आयाळ.
अय्यार–पु. चलाख माणूस.
अरंड–पु. एरंड.
अरंड ककड़ी–स्त्री. पपई.
अरक़–पु. अर्क, रस, घाम.
अरकना–क्रि. अ. टरकणें, फाटणें, तडकणें, अडकून पडणें, टक्कर खाणें.
अरक़नाना–पु. पुदीना व शिरका या पासून काढलेला अर्क.
अरकना–बरकना–क्रि. अ. टाळाटाळ करणें.
अरकाटी–पु. दक्षिण आफ्रिकेंत मजूरी करावयास जाणारा हिंदी मनुष्य.
अरगजा–अरग–पु.एक सुगंधी पदार्थ, उटणें.
अरगनी–स्त्री. कपडे सुकवावयाची दोरी.
अरगल–पु. पहा 'अर्गल.'
अरगवानी–पु.लालरंग.–वि. लाल, जांभळें.
अरगाना–क्रि. अ. गप्प राहणें, वेगळें होणें.–क्रि. स. वेगळें करणें.
अरघा–पु. अर्घ्यपात्र, विहिरीच्या चारी बाजूचा चवुत्रा.
अरचना–क्रि. स. पूजा करणें.
अरजल–पु. पुढच्या पायांचा खालचा भाग पांढरा असलेला घोडा (हा वाईट समजला जातो.) नीच मनुष्य.

अरज़ वा अर्ज–स्त्री. विनंती, रुंदी.
अरज़ी–स्त्री. अर्ज,
अरथी–स्त्री. तिरडी.–पु. ज्याला बसण्याकरितां रथ नाहीं असा.
अरदना–क्रि. स. मर्दन करणें, नाश करणें.
अरदली–पु. पट्टेवाला.
अरदास–स्त्री. विनंति, नजराणा.
अरना–पु. जंगली रेडा, कोरडें शेण.–क्रि. अ. अडणें. [अरबस्तान.
अरब–पु. शंभरक्रोड, घोडा, इंद्र,
अरबराना–क्रि. अ. व्याकूळ होणें, चालतांना अडखळणें.
अरबा–वि. चार.–पु. त्रैराशिक.
अरबाब–पु. मालक, जहागीरदार.
अरबी–वि. अरबस्तानचा.–पु. अरबी घोडा, अरबी उंट, अरबी बाजा.
अरमान–पु. इच्छा, हौस.
अरर–अ. उद्‌गार वाचक शब्द.
अरराना–क्रि.अ. अर्‌र्‌र असा उद्‌गार काढणें, एकाएकीं पडणें.
अरवा–पु. हातसडीचें तांदूळ, कोनाडा.
अरवाह–स्त्री. आत्मा, देवदूत.
अरविंद–पु. कमल, सारस.
अरवी– स्त्री. अळूची मुळी.
अरस–वि. निरस, खेडवळ.–पु. आकाश, आळस, छत, महाल.
अरसठ्ठा–पु. अंदाज.
अरस परस–पु. लपंडाव, पाहुणे.
अरसना–परसना–क्रि. स. भेटणें.
अरसा–पु. वेळ, उशीर.
अर(ल)सौंहा–वि. आळशी.
अरस्तू–पु. ॲरिस्टाटल.
अरहट–पु. रहाट. [किंवा बेसन.
अरहन–पु. भाजींत घालावयाचें पीठ
अरहर–स्त्री. तूर.
अराक़–पु. इराकदेश, इराकदेशचा घोडा.
अराजक–पु. बेबंदशाही.–वि. राजाशिवाय असलेला (देश).
अराजकता–स्त्री. बेबंदशाही.
अराज़ी–स्त्री. जमीन, शेत. [राळ.
अराल–वि. वाकडा, तिरपा.–पु. मस्तहत्ती,
अरि–पु. शत्रु, चक्र, षड्‌विकार, सहाची-संख्या, लग्नापासून सहावें घर
अरिंद–पु. वैरी. [(पत्रिकेंतील).
अरिष्ट–पु. दुःख, संकट, दुर्भाग्य, अपशकुन, दुष्ट ग्रहांचा योग, एकप्रकारचें मद्य, काढा, रिठा, लसूण, वृषभासुर, उत्पात, (भूकंप) सूतिकागृह, मरणकारक योग.– वि.– अशुभ, अविनाशी, वाईट स्त्री.– जखमेवरची पट्टी.
अरी–अ. अग (संबोधन).
अरीज़ा–वि. सांगितलेलें. –पु. अर्ज.
अरीठा–पु. रिठा.
अरु–अ. आणि.
अरुई–स्त्री. अळवाचा गड्डा. [भांडणें.
अरुझना–क्रि. स. फसणें, अडकणें, गुंतणें,
अरुझाना–क्रि. स. फसविणें, थांबविणें, गुंतविणें, वांकविणें.–क्रि. अ. मुग्ध-होणें.
अरुण–वि. लाल.–पु. सूर्य, सूर्याचा सारथी, गुळ, लाली, एक कुष्ठ रोग, कुंकू, सिंदूर, एक देश, माघ महिन्याचा सूर्य.
अरुणचूड़–पु. कोंबडा.
अरुणप्रिया–स्त्री. अप्सरा, सूर्याच्या स्त्रिया.

अरुणलोचन–पु. कबूतर, कोकिल.–वि. तांबडे डोळे असलेला.
अरुण शिखा-सिखा–पु. कोंबडा.
अरुणाई या अरुणिमा–स्त्री. लाली.
अरुणारे–वि. लाल.
अरुणोदय–पु. सूर्योदय.
अरुणोपल–पु. लाल, पद्मराग मणि.
अरुवा–पु. अळूकंद, घुबड.
अरुहा–पु. भुई आंवळा.
अरोगना–क्रि. स. खाणें.
अर्क़–पु. पहा 'अरक़.'
अर्क़रेजी–स्त्री. खूप मेहनत.
अर्गल–पु. अडसर, दरवाजा, अडणें, कल्लोळ, सकाळीं व संध्याकाळीं आकाशांत दिसणारे रंगित ढग, मांस.
अर्गला–स्त्री. अडसर सांखळी, कडी, आडकाठी.
अर्घ–पु. देवाला अर्पण करावयाच्या वस्तूंचें मिश्रण, जलदान, मोल, भेट, घोडा, मध. [आकाराचें तांब्याचें भांडें.
अर्घपात्र या अर्घा–पु. अर्घ देण्याचें शंखाच्या
अर्चक–वि. पूजक.
अर्चन–पु. पूजा, सत्कार.
अर्चना–क्रि. अ. पूजा करणें.
अर्चनीय–वि. पूजनीय, आदरणीय.
अर्चा–स्त्री. पूजा, प्रतिमा.
अर्चित–वि. पूजा केलेलें, आदर केलेले.
अर्ज़–स्त्री. विनंति, रुंदी.
अर्ज़दाश्त–स्त्री. अर्जी.
अर्जन–पु. प्राप्ति.
अर्जना–क्रि. स. मिळविणें.
अर्ज-मंद–वि. अब्रूदार, माननीय.
अर्जल होना–घोडा अडणें.
अरजाँ–वि. स्वस्त.
अर्जित–वि. मिळविलेलें.
अर्ज़ी–स्त्री. प्रार्थनापत्र, अर्जी.
अर्ज़ी-दावा–पु. कोर्टांत केलेला दावा.
अर्ज़ी-नवीस–पु. कोर्टांतील अर्ज लिहिणारा.
अर्णव–पु. समुद्र, महासागर.
अर्थ–पु. शब्दाचा अभिप्राय, प्रयोजन, काम, हेतु, धन.
अर्थपिशाच–वि. धनलोलुप, कंजूस.
अर्थात्–अ. म्हणजे, उर्फ.
अर्थी–वि. इच्छुक, गरजू.–पु. वादी, सेवक, धनी. –स्त्री. तिकटी.
अर्दली–पु. पहारेकरी.
अधियाना–क्रि. स. अर्धे करणें.
अर्धचंद्र–पु. अर्धा चंद्र, मोर पिसावरील डोळा, एक प्रकारचा बाण, अनुनासिकाचें एक चिन्ह, घालवून देण्याची [क्रिया.
अर्धांगिनी–स्त्री. पत्नी.
अर्पना–क्रि. स. देणें.
अर्पा–वि. दिलेलें.– क्रि. स. दिलें.
अर्भक–पु. मूल.– वि. लहान, मूर्ख, दुर्बल.
अर्बुद–पु. दशकोटी, अरवली पर्वत, ढग, एक राक्षस, दोन महिन्याचा गर्भ, एक रोग.
अर्श–पु. मूळव्याध, मुसलमान लोकांनीं मानलेला आठवा स्वर्ग. (येथें ईश्वर रहातो.)
अर्श पर चढ़ाना–खूप तारीफ करणें.
अर्श पर दिमाग़ होना–गर्व होणें.
अर्हत–पु. जैनांचा जिनदेव, बुद्ध.
अलंकृति–स्त्री. सजावट.

अलंग—पु. दिशा, बाजू.
अलंग पर आना—घोडी माजाला येणें.
अल—पु. श्री.
अलक—पु. केसांच्या बटा, हरताळ, रुई.
अलकतरा—पु. डांबर.
अलकावली—स्त्री. केसांच्या बटा. [हा कीं.
अल्क़िस्सा—अ. थोडक्यांत, अभिप्राय
अलख—वि. अगोचर. —पु. ईश्वर.
अलख जगाना—ओरडून प्रभु स्मरण करणें.
अलख धारी—नामी—वि. साधूंचा एक पंथ.
अलखसूस—अ. विशेषेंकरून.
अलखित—वि. न दिसलेलें.
अलग—वि. वेगळें.
अलग करना—दूर करणें, सोडविणें.
अल्ग़रज़—अ. अभिप्राय हा कीं. [दोरी.
अलगनी—स्त्री. कपडे वाळत घालावयाची
अलगरज़ी—वि. हलगर्जी. —स्त्री. हलगर्जी-
अलगाई—स्त्री. वेगळेपणा. [पणा.
अलगाना—क्रि. स. वेगळें करणें, दूर करणें. —क्रि. अ. वेगळें होणें.
अलगाव—पु. दूर रहाण्याची वृत्ति.
अलगोजा—पु. अलगुज.
अलच्छि—वि. दरिद्री, गरीब. [लाल रंग.
अलता—पु. बायकांनीं पायाला लावण्याचा
अलपाका—पु. अलपाक.
अल्प, अलप—अ. थोडें
अलफ़—पु. मागील दोन पायांवर उभा राहणारा घोडा.
अलफ़ा—पु. बिन बाह्यांचा लांब सदरा.
अलफ़ाज़—पु. शब्द. (लफ्ज़ चें अ. वचन) पारिभाषिक शब्द.
अलबत्ता—अ. निःसंशय, अलबत, परंतु.
अलबम—पु. आल्बम.
अलबाँती—वि. बाळंतीण. [कठिण ऊर्दू.
अलबी तलबी—स्त्री. अरबी फारसी किंवा
अलबी तलबी छांटना—पांडित्य गाजविणें.
अलबी तलबी धरी रहना—ऐट जिरणें.
अलबेला—वि. सजलेला, सुंदर, अल्लड. —पु. नारळाच्या करवंटीचा बनविलेला हुक्का. [झेंडा.
अलम—पु. दुःख, सैन्याच्या पुढें असलेला
अलमस्त—वि. मस्तवाल, बेफिकीर, बेशुद्ध, निश्चित.
अलमारी—स्त्री. कपाट.
अलमास—पु. हीरा.
अललटप्पू—वि. उडाणटप्पू.
अलल बछेड़ा—पु. शिंगरू, अल्लड मनुष्य.
अललाना—क्रि. अ. मोठ्यानें बोलणें.
अलवाई—वि. व्यालेली (गाय, म्हैस).
अलवान—पु. लोकरी चादर.
अलविदा—अल्विदा—पु. शेवटचा निरोप, रमजान महिन्याचा शेवटचा शुक्रवार.
अलस—पु. आळसी.
अलसा—स्त्री. लाजाळूचें झाड.
अलसान—नि—स्त्री. आळस, शिथिलता.
अलसाना—क्रि. अ. आळसावणें.
अलसी—स्त्री. अळशी.
अलसेट—स्त्री. आळस, टाळाटाळ.
अलसेटिया—वि. भांडखोर, आळशी.
अलसौंहा—वि. सुस्त.
अलस्सुबह—अ. अगदीं पहाटे.
अलहक़—अ. वस्तुतः, खरोखर, वास्तविक
अलहदा—वि. वेगळें. [रित्या.
अलान—पु. हत्ती बांधण्याचा खुंटा किंवा साखळदंड.

अलापना–क्रि. अ. बोलणें, तान घेणें, गाणें.
अलाबू–स्त्री. तुंबा, भोपळा.
अलामत–पु. निशाण, चिन्ह.
अलार–पु. दाराची फळी, आवा, कपाट.
अलाल–वि. आळशी.
अलालत–स्त्री. आजार.
अलाव–पु. अंग शेकण्याकरितां पेटविलेला [विस्तव, परसा.
अलावा–अ. शिवाय.
अलास–पु. जिभेखालील भाग सुजण्याचा रोग, मलयुक्त आंतडें.
अलिंजर–पु. मातीचा घडा.
अलिंद–पु. भुंगा, ओटी.
अलि–पु. भुंगा, कोकीळ, कावळा, विंचू, कुत्रा, दारू, वृश्चिक रास.
अलिन–पु. भुंगा.
अलिनी–स्त्री. भुंग्यांचा समूह.
अली–स्त्री. मैत्रिण, ओळ. –पु. भुंगा.
अलीक–वि. खोटा, निलाजरा. –पु. अप्रतिष्ठा.
अलीन–पु. दरवाजाच्या चौकटीचें उभें लाकूड.–वि. निरुपयोगी, टाकाऊ.
अलील–वि. आजारी.
अलीह्–ह्रा–वि. असत्य, अनुचित.
अलुझि–अ. गुंतून.
अलूमीनम्–पु. अल्युमिनियम धातु.
अलेखा–वि. बेहिशेबी, अपरिमित, व्यर्थ.
अलेखी–वि. अन्यायी.
अलोना–वि. आळणी, आळणी खाण्याचें व्रत, रुचिहीन.
अलौकिक–वि. अद्‌भुत, अमानुष.
अल्क़त–वि. रद्दी.
अल्क़ाब–पु. पदव्या.
अल्क़ाबोआदाब–संबोधनाची सन्माननीय [पदवी.
अल्प–वि. थोडें, लहान.
अल्पज्ञ–वि. अज्ञानी.
अल्ल–वि. आडनांव, उपगोत्र.
अल्ला–स्त्री. आई.
अल्लमगल्लम–पु. व्यर्थ बडबड.
अल्लाह्–पु. ईश्वर.
अल्लाना–क्रि. अ. ओरडणें.
अल्लाहताला–पु. ईश्वर श्रेष्ठ आहे.
अल्लाह् बेली–ईश्वर मदतगार आहे.
अल्हड़–वि. बेपर्वा, ज्याला व्यवहारज्ञान कमी आहे असा, उद्धट, गांवठी.
अल्हड़पन–पु. बेपर्वाई, भोळेपणा, उद्धटपणा, अज्ञान.
अवकलना–क्रि. अ. आकलन होणें, समजणें.
अवकलित–वि. दृढ, निश्चित.
अवकाश–पु. रिकामी जागा, आकाश, दूरचें अंतर, संधि, सुट्टी.
अवकीर्ण–वि. पसरलेलें, व्याप्त.
अवगतना–क्रि. स. समजणें, विचार करणें.
अवगाह–पु. प्रवेश, बुडी. –वि. फार खोल.
अवगाहन–पु. प्रवेश, घुसळणें, शोध, मन लावणें.
अवगाहना–क्रि. स. खोल विचार करणें, तपासणें. –क्रि. अ. आंघोळ करणें, [बुडी मारणें.
अवगुन–पु. दोष, अवगुण.
अवघट–वि. बिकट, दुर्गम.
अवचट–अ. अचानक. –पु. कठीण.
अवछग–पु. मांडी.
अवटना–क्रि. स. आटविणें.
अवडेर–पु. बखेडा, गडबड, चक्कर.
अवडेरना–क्रि. स. फसविणें, त्याग करणें.

अवडेरा–वि. फसविणारा, बखेडा उत्पन्न करणारा.
अवढर–वि. दुष्टावर सुद्धां दया करणारा.
अवतरण–पु. उतरणें, जन्म घेणें, नक्कल,. प्रादुर्भाव, शिडी, घाट. [नवरदेव.
अवतंस–पु. भूषण, श्रेष्ठ, कर्णफूल,
अवतार–पु. प्रस्तावना, तीर्थ, प्रवेश, जन्म, आश्रय, देवादिकांचें पृथ्वीवर येणें, नदीचा घाट.
अवतारना–क्रि. स. उत्पन्न करणें, जन्म देणें, रचणें, उतरणें.
अवदात–वि. निर्मल, शुद्ध, पांढरें.
अवज्ञा–स्त्री. तिरस्कार.
अवज्ञेय–वि. तिरस्करणीय, तुच्छ.
अवधान–पु. लक्ष, समाधि, सावधगिरी.
अवधारना–क्रि. स. ऐकणें, मानणें, धारण करणें [शेवटची वेळ.
अवधि–स्त्री. हद्द, ठरलेली वेळ,
अवधी–वि. अयोद्धेचा, अयोद्धेची भाषा.
अवधूत–पु. संन्यासी, योगी.
अवन–पु. रक्षण.
अवनि–नी– स्त्री. पृथ्वी, भूमि.
अवनिप–पु. राजा.
अवम–पु. अधिक मास. पाप. –वि. पापी.
अवम तिथि–स्त्री. क्षयतिथि.
अवमान–पु. अपमान, तिरस्कार.
अवराधना–क्रि. स. पूजा करणें.
अवरेखना–क्रि. स. लिहिणें, कल्पना करणें, मानणें, पहाणें.
अवरेब–पु. वक्रगति, विवाद, कठिनता.
अवरोध–पु. अंत:पुर, अडचण, निरोध.
अवरोधना–क्रि. स. थांबविणें. बांधणें.
अवरोहण–पु. खालीं उतरणें, चढणें.
अवरोही–पु. निषादपासून षड्ज्पर्यंत क्रमानें उतरते सूर.
अवर्ण्य–वि. ज्याचें वर्णन करतां येत नाहीं.
अवलंघना–क्रि. स. उल्लंघन करणें.
अवलंबन–पु. आश्रय.
अवली–स्त्री. ओळ.
अवलीक–वि. शुद्ध, निष्कलंक.
अवलोकन–पु. देखरेख, पहाणें.
अवश–वि. लाचार.
अवशिष्ट–वि. बाकी. [वस्तु.
अवशेष–वि. शिल्लक.–पु. समाप्त, शिल्लक
अवश्य–अ. नि:संशय, खात्रीनें. [होणारें.
अवश्यंभावी–वि. न टळणारें, खात्रीनें
अवसर–पु. वेळ, फुरसत, संधि, काव्या-
अवसर चूकना–संधि घालविणें. [लंकार.
अवसरवादी–वि. वारा येईल तशी पाठ फिरविणारा, संधिसाधू.
अवसाद–पु. विषाद, शिथिलता.
अवसान–पु. विराम, शेवट, हद्द,
अवसि–स–अ. अवश्य. [सायंकाळ, मरण.
अवसेर–स्त्री. विलंब, चिंता, अस्वस्थता.
अवसेरना–क्रि. स. त्रास देणें, दु:ख देणें.
अवसेषा– 'अवशेष' पहा.
अवस्था–स्त्री. दशा, समय, वय, स्थिति.
अवस्थान–पु. ठिकाण.
अवस्थित–वि. उपस्थित, स्थिर.
अवाँ–पु. कुंभाराचा आवा.
अवाँसी–स्त्री. पिकांतून पहिल्या प्रथम
अवाई–स्त्री. आगमन. [काढलेला भारा.
अवाक्–वि. गप्प, चकित.
अवाम, अवामुन्नास–पु. सर्वलोक.

अवायल–वि. प्राथमिक.
अवार–पु. नदीचा अलीकडचा किनारा.
अवारजा–पु. हिशेबाची वही.
अविकल–वि. जसेंच्या तसें, पूर्ण, शांत.
अविगत–वि. अज्ञात, अविनाशी.
अविच्छिन्न–अ. निरंतर, अखंड, सर्वदा.
अविद्या–स्त्री. अज्ञान, कर्मकांड, जड, मायेचा एक भेद.
अविधि–वि. नियमाविरुद्ध.
अविनय–पु. उद्धटपणा.
अविनाश–पु. अक्षय, विनाशाचा अभाव.
अविनाशी–वि. ज्याचा नाश होत नाहीं, [कायम.
अविरल–वि. घनदाट, मिसळलेला.
अवीरा–वि. स्वतंत्र.
अवेज–पु. प्रतिकार, बदला.
अवेर–स्त्री. उशीर.
अवैतनिक–वि. बिनपगारी.
अवैध–वि. बेकायदेशीर
अव्यक्त–वि. गुप्त, अप्रत्यक्ष. –पु. विष्णु, कामदेव, शंकर, ब्रह्म, जीव.
अव्याहत–वि. अडथळ्याशिवाय.
अव्वल–वि. पहिला, उत्तम, आरंभीचा.
अश अश करना–क्रि. अ. तरीफ करणें.
अशआर–पु. कविता, ('शेर' चें अ. व.)
अशकाल–पु. चेहेरे. ('शकल' चें अ. व.)
अशकुन–पु. अपशकून.
अशख़ास–पु. अनेक मनुष्यें. ('शख्स'चें [अ. व.)
अशजार–पु. झाडें, ('शजर'चें अ. व.)
अशरफ़–पु. भला माणूस, मोठा माणूस.
अशरफ़ी–स्त्री. मोहोर (सोन्याचें नाणें), पिवळ्या रंगाचें एक फूल.
अशराफ़–वि. सभ्य.
अशांति–स्त्री. खळबळ, असंतोष.
अशिया–स्त्री. वस्तु, ('शय' चें अ. व.)
अशुचि–वि. अपवित्र.
अशेष–वि. पूर्ण, समाप्त, अनंत. [पारा.
अशोक–वि. शोकरहित, –पु. एक झाड,
अशौच–पु. अपवित्रता, सुतक, सोयर.
अश्क–पु. अश्रु. [('शगल्'चेंअ. व.)
अश्ग़ाल–पु. उद्योग, मनोविनोद,
अश्रुत–वि. न ऐकलेलें, ज्यानें कांहीं ऐकलें पाहिलें नाहीं असा,
अश्रुतपूर्व–वि. अद्भुत, पूर्वीं कधीं न [ऐकलेलें.
अश्रुपात–पु. रडणें.
अश्व–पु. घोडा.
अश्वतर–पु. नागराज, खेचर.
अश्वत्थ–पु. पिंपळ. [भरताचा मामा
अश्वपति–पु. घोडेस्वार, घोड्याचा मालक,
अश्वपाल–पु. घोड्याची निगा राखणारा.
अश्वशाला–स्त्री. घोड्याचा तबेला.
अश्वारोहण–पु. घोड्यावर बसणें.
अश्वारोही–वि. घोडेस्वार.
अश्विनी–स्त्री. घोडी, एक नक्षत्र.
अष्टक–पु. आठ वस्तूंचा संग्रह, आठ श्लोकांचें काव्य. [संत.
अष्टछाप–कृष्ण भक्तिपर काव्य करणारे
असंका–स्त्री. शंका कुशंका.
असंगति–स्त्री. मेळ नसलेलें, अनुपयुक्तता, [एक अलंकार.
असंत–वि. दुष्ट.
असंबद्ध–वि. एकमेकांशीं संबंध नसलेलें, [विगळें.
असंबद्धता–स्त्री. भिन्नपणा.
असंभव–वि. अशक्य.
असंभावना–स्त्री. अशक्यता.
अस–वि. ह्या प्रकारचा, तुल्य.

असकताना–क्रि. अ. आळशी होणें.
असकन्ना–पु. तलवारीचें म्यान आंतून साफ करण्याचें साधन.
असगंध–पु. अश्वगंधा नांवाचें झुडुप.
असगुन–पु. अपशकुन.
असढिया–पु. पाठीवर ठिपके असलेला एक लांब साप.
असती–स्त्री. व्यभिचारिणी स्त्री.
असन या अशन–पु. भोजन.
असबर्ग–पु. रेशीम रंगविण्याचें एक गवत.
असबाब–पु. सामान. [नालायक.
असभ्य–वि. अशिष्ट, सभेंत बसण्यास
असमंजस–स्त्री. घोटाळा, अडचण.
असम–वि. सारखेपणा नसलेलें, विषम, उंचसखल, एक काव्यालंकार.
असमसर–पु. कामदेव, वाकडे तिकडे लागणारे बाण. [नसलेला.
असम्मत–वि. विरुद्ध, अनुकूल मतें
असमान–वि. सारखेपणा नसलेला.
असर–पु. परिणाम.
असरा–पु. आसामचा तांदुळ.
असरार–अ. सतत –पु. भेद, भूत.
असल–वि. खरा, श्रेष्ठ. शुद्ध –पु. मूळ,
असलह्–पु. शस्त्र. [मुद्दल.
असला–अ. जरासुद्धां, कदापि.
असलियत–स्त्री. तथ्य, मूळ, मूळगोष्ट.
असली–वि. खरें, मुख्य, निर्भेळ.
असवार–पु. स्वार.
असहनशील–वि. चिडखोर.
असहनीय–वि. सहन करतां न योण्याजोगें.
असहयोग–पु. मिळून काम न करणें.
असहयोगी–पु. सहयोग न करणारा.
असहाई–वि. मदत नसलेला.
असहाय–वि. अनाथ.
असहिष्णु–वि. सहनशक्ति नसलेला,
असॉंच–वि. खोटें. [चिडखोर.
असा–पु. सोटा.
असाढ़–पु. आषाढ.
असाधारण–वि. साधारण नसलेला.
असाधि-ध्य-ध–वि. असाध्य.
असामयिक–वि. वेळेवर नसलेलें, अकालीं.
अ(आ)सामी–पु. व्यक्ति, शेतकरी, देणेदार.
अपराधी–स्त्री. नोकरी.
असालत–स्त्री. कुलीनता, सत्य.
असालतन्–अ. स्वतः
असावधानी–स्त्री. बेसावधपणा.
असास–पु. मूळ.
असासा–पु. संपत्ति.
असि–स्त्री. तलवार.
असित–वि. काळा दुष्ट कुटिल. [व्यर्थ.
असिद्ध–वि. सिद्ध न झालेलें, कच्चा, अपूर्ण,
असिद्धि–स्त्री. अप्राप्त, कच्चेपणा, अपूर्णता.
असिव–वि. अमंगल.
असीम–वि. बेहद्द, अनंत, अपार.
असीर–पु. कैदी.
असील–वि. पहा, 'असल'.
असीस–स्त्री. आशीर्वाद.
असीसना–क्रि. स. आशीर्वाद देणें.
असुबि(वि)धा–स्त्री. अडचण.
असुर–पु. राक्षस. [गया नांवाचा राक्षस.
असुरसेन–पु. राक्षसांचें सैन्य, गया तीर्थ,
असूझ–वि. अंधःकारमय, अपार, कठिण.
असूया–स्त्री. मत्सर.
असूल–पु. वसूल, सिद्धांत.

असेसर–पु. फौजदारी केसमध्यें न्यायाधिशाला सल्ला देण्याकरितां नमलेला मनुष्य.
असोक–वि. प्रसन्न, अशोक वृक्ष.
असोज–पु. आश्विन महिना.
असौच–पु. अपवित्रता.
अस्तबल–पु. घोड्याचा तबेला. [बुडालेला.
अस्तमित–वि. लपलेला, नष्ट, मेलेला,
अस्तर–पु. तळ, अस्तर, जमीन, अत्तर तयार करावयाच्या वस्तु.
अस्तरकारी–स्त्री. कल्हई, प्लॅस्टर.
अस्तव्यस्त–वि. अस्ताव्यस्त.
अस्ताचल–पु. पश्चिमेकडील पर्वत.
अस्तित्व–पु. असणें, सत्ता. [असो.
अस्तु–अ. इच्छेप्रमाणें होवो, बरें, ठीक,
अस्तुति–त–स्त्री. स्तुति, निंदा.
अस्तुरा–पु. वस्तरा.
अस्तेय–पु. चोरी न करणें.
अस्ना–पु. दरम्यान.
अस्नान–पु. स्नान.
अस्प–पु. घोडा.
अस्पताल–पु. औषधालय.
अस्फुट–वि. स्पष्ट नसलेलें.
अस्मत–स्त्री. पापभिरुता, पातिव्रत्य.
अस्वीकृत–वि. न घेतलेलें.
अस्सी–वि. ऐंशी.
अहंता–स्त्री. गर्व.
अह–अ. खेद व आश्चर्य सूचक शब्द.– पु. दिवस, सूर्य, विष्णु.
अहक–स्त्री. इच्छा.
अहकना–क्रि. अ. तीव्र इच्छा करणें.
अहक़र–वि. अतिशय तुच्छ.
अहकाम–पु. आज्ञा. (" हुक्म 'चें अ. व.)
अहतमाल–पु. भय, आशंका.
अहद–पु. वायदा, तह, करार.
अहदनामा–पु. तहनामा, करारनामा.
अहदी–वि. आळशी. –पु. अकबराच्या वेळचे एक प्रकारचे सैनिक.
अहना–क्रि. अ. होणें.
अहबाब–पु. ('हबीब' चे बहुवचन,) मित्र.
अहम–वि. महत्वाचें, जरूरीचें.
अहमक़–वि. मूर्ख.
अहमिती–स्त्री. घमेंड.
अहमियत–स्त्री. महत्व.
अहरन–स्त्री. ऐरण. [ढीग.
अहरा–पु. मुक्कामाची जागा, गोवऱ्यांचा
अहरी–स्त्री. हौद, पाणपोई.
अहल–पु. लोक, मालक. –वि. योग्य.
अहलकार–पु. गुमास्ता, कारकून.
अहलमद–पु. कोर्टांतील एकाद्या विभागाचा मुख्य कारकून.
अहवाल–पु. समाचार, स्थिति.
अहसान–पु. उपकार, कृपा, कृतज्ञता.
अहसानमंद–वि. कृतज्ञ.
अहसान फरामोश–वि. कृतघ्न.
अहह–अ. (आश्चर्य, खेद, क्लेश किंवा शोकसूचक) उद्‌गार.
अहा–अ. प्रसन्नतासूचक शब्द.
अहाता–पु. चारी बाजूंनीं भिंत असलेली
अहारना–क्रि. स. खाणें. [जागा, वाडा.
अहाली-मवाली–पु. नोकर चाकर.
अहि–पु. साप, राहु, वृत्रासुर, दुष्ट मनुष्य, पृथ्वी, सूर्य. [जमीनदाराचा माणस.
अहिटा–पु. सारा वसूल करणारा.

अहिनी–स्त्री. सर्पिण.
अहिफेन–पु. अफू, सापाचें गरल.
अहिबेल–स्त्री. विड्याचें पान.
अहिवात–स्त्री. स्त्रीचें सौभाग्य.
अहिवाती–वि. सौभाग्यवती.
अहीर–पु. गवळी.
अहीस-श–पु. शेषनाग, लक्ष्मण.
अहुठ–वि. साडेतीन, औट.
अहेर–पु. शिकार.
अहेरी–पु. शिकारी.
अहोर-बहोर–अ. वारंवार.
अहोरा-बहोरा–पु. विवाहांतील एक विधि.

[आ]

आ–अ. शब्दाच्या आरंभीं आल्यास 'पर्यंत' असा अर्थ होतो.
आँक–पु. मांडी, अंक, अक्षर, बनविलेली गोष्ट, भाग, ओळ.–अ. खात्रीनें.
आँकड़ा–पु. संख्या, पेंच.
आँकना–क्रि. स. चिन्ह करणें, अनुमान करणें.
आँकर–वि. पुष्कळ, खोल.
आँकुस–पु. अंकुश.
आँकू–पु. पहाणी करणारा.
आँख–स्त्री. डोळा, नजर, विवेक, कृपादृष्टि, संतति, पारख, लक्ष्य, ओळख, सुइचें भोंक.
आँख आना या उठना–डोळे येणें (रोग).
आँख उठाकर देखना–लक्ष देणें.
आँख ऊँची न करना–डोळे वर न करणें, शरम, मान देणें.
आँख ऊँची न होना–शरम, म्हातारपण किंवा दुसऱ्याचा मान ठेवण्याकरितां डोळे वर [न होणें.
आँख उठाना–पाहाणें, त्रास देणें.

आँखका तारा–अतिशय प्रिय व्यक्ति.
आँखकी पुतली–डोळ्यांतील बाहुली, आवडता.
आँखोंके डोरे–डोळ्यांतील शिरा.
आँखें खुलना–झोंपेंतून जागें होणें, डोळे उघडणें, भ्रम दूर होणें, मन ठिकाणावर येणें. [वर येणें.
आँखें खोलना–पाहाणें, सावध करणें, शुद्धी-
आँखें गड़ना–डोळे दुखणें, टक लावणें, एकाद्या वस्तूच्या प्राप्तीची उत्कट इच्छा होणें. [नजर भिडविणें.
आँखें चार करना या चार आँखें करना–
आँख चुराना या छिपाना–डोळा चुकविणें.
आँख झपकना–झोंप येणें.
आँखें डबडबाना–डोळे भरून येणें.
आँखें तरेरना या दिखाना–रागानें पाहाणें.
आँख निकालना-रागानें पाहाणें, डोळे काढणें.
आँखें पथराना–डोळे निश्चल होणें.
आँखों पर परदा पड़ना–भ्रम होणें.
आँखें फड़कना–डोळे लवणें.
आँखें फेरना–मैत्री तोडणें.
आँख बचाना–डोळा चुकविणें. [पाहाणें.
आँखें बिछाना–प्रेमानें स्वागत करणें, वाट
आँख भर देखना–डोळे भरून पाहाणें.
आँख मिलाना–डोळे भिडविणें. [होणें.
आँखोंमें खून उतरना–रागानें डोळे लाल
आँखोंमें चरबी छाना–मदांध होणें. [जागणें.
आँखोंमें रात काटना–चितेमुळें रात्रभर
आँखोंमें समाना–हृदयांत वास करणें.
(किसीसे) आँख लगना–प्रेम बसणें.
आँख लड़ना–दृष्टिभेट होणें, प्रेम बसणें.
आँख होना–पारख होणें.

आँख फोड़ टिड्डा–पु. कृतघ्न.
आँख मिचौली-नी–स्त्री. लपंडाव.
आँखी–पु. मोठी चाळण.
आँग–पु. शरीर.
आँगन–पु. अंगण, चौक.
आँगिक–वि. अंगासंबंधीं.–पु. हावभाव.
आँगी–स्त्री. चोळी.
आँगुरी–स्त्री. बोट.
आँघी–स्त्री. बारीक कपडयाची चाळण.
आँच–स्त्री. उष्णता, आग, तेज, आघात, हानि, संकट, प्रेम.
आँचका–पु. शीड सोडण्याची दोरी.
आँचर-ल–पु. पदर, अंगावरील पदर.
आँचल देना–मुलाला दूध पाजणें, लग्नाची एक रीत. [एक चाल.
आँचल डालना–मुसलमानी विवाहांतील
आँचल फाड़ना–मूल जगण्याकरितां करणी करणें. [पदराला स्पर्श करणें.
आँचल लेना–वडील किंवा पाहुण्या स्त्रीच्या
आँचल सँभालना–पदर सांवरणें.
आँचलमें बाँधना–आपल्या बरोबर घेऊन फिरणें, कधीं न विसरणें.
आँजन–पु. काजळ, अंजन.
आँजना–क्रि. स. अंजन घालणें.
आँट–स्त्री. हाताच्या आंगठयाचें बेचकें, वैर, गांठ, पेंढी, मोळी, डाव.
आँटपर चढ़ना–इरेला पेटणें.
आँटना–क्रि. अ. समावणें, पूर्ण होणें.
आँट साँट–स्त्री. कारस्थान, घरोबा.
आँटी–स्त्री. पेंढी, कपाळावरील आठी, कनवट, गुंडी, विटी, कुस्तीचा एक पेच.
आँठी–स्त्री. गांठ, दह्याची कवडी, साईचा थर, बेडका, वयांत येणाऱ्या मुलीचे स्तन
आँड–पु. अंडकोष.
आँडी–स्त्री. गांठ, धाण्याच्या खांबाचा जाड भाग, चाकाच्या भोंकांतील लोखंडी वेढें.
आँत–स्त्री. आंतडें. [जेवावयास मिळणें.
आँतका बल खुलना–अनेक दिवसानंतर
आँत गलेमें आना या मुँहमें आना–तंगडया [गळयांत येणें.
आँत समेटना–भूक मारणें.
आँत सूखना–भुकेनें व्याकुळ होणें.
आँतें कुलकुलाना–फार भूक लागणें.
आँतोंमें बल पड़ना–मुरकुंडी वळणें.
आँदू–पु. बेडी, बंधन. [चळवळ.
आँदोलन–पु. वारंवार हलणें, खळबळ,
आँध–स्त्री. रातांधळें, धुंदी, अंधेरी.
आँधरा–वि. आंधळा.
आँधारंभ–पु. सावळा गोंधळ, स्वैरवर्तन.
आँधी–स्त्री. वावटळ. –वि. वावटळी
आँब–पु. कैरी. [सारखें, चलाख.
आँबा-हलदी–स्त्री. आंबेहळद.
आँय बाँय–स्त्री. निरुपयोगी गोष्ट.
आँव–पु. आंव.
आँवठ–पु. कांठ.
आँवड़ा–वि. खोल. [वेढें.
आँवन–पु. चाकाच्या मध्यभागाचें लोखंडी
आँवल–पु. गर्भवेष्टन. [बालकाची नाळ.
आँवल नाल–स्त्री. नुकत्याच जन्मलेल्या
आँवलगट्टा–पु. आंवळकाठी.
आँवला–पु. आंवळा.
आँवला पत्ती–स्त्री. मुरड (शिवणाची).
आँवलोहू–पु. आंवरक्त.
आँवाँ–पु. आवा, कुंभाराची भट्टी.
आँवाँका आँवाँ बिगड़ना–पु. सर्व कुटुंब बिघडणें.
आँस–स्त्री. पीडा, दोरी, रेषा.–पु. अश्रु.

आँसी–स्त्री. आनंदाप्रित्यर्थ इष्टमित्रांस
आँसू–पु. अश्रु. [वाटावयाची मिठाई.
आँसुओंका तार बँधना–एकसारखे अश्रु
आँसुओंकी झड़ी लगाना–खूप रडणें. [गळणें.
आँसुओंसे मुँह धोना–ओक्साबोक्सी रडणें.
आँसू उमड़ना–अश्रूंचा पूर वाहणें.
आँसू गिराना या ढालना–रडणें.
आँसू ढलना–अश्रु गळणें.
आँसू थमना–दुःख कमी होणें.
आँसू निकल आना–अश्रु येणें. [होऊं देणें.
आँसू पी जाना–रडें आवरणें, दुःख उघड न
आँसू पी कर रह जाना–आंतल्या आंत रडणें.
आँसू पुँछना–दुःख कमी होणें, समाधान होणें.
आँसू पोंछना–धीर देणें, समाधान करणें.
आँहडा–पु. भांडें.
आँहाँ–अ. नाहीं.
आइंदा–वि. येणारा. –पु. भविष्य काळ.
आइ–स्त्री. आयुष्य. [–अ. पुढें.
आइना–पु. आरसा.
आइस–सु–पु. आज्ञा.
आई–स्त्री. मृत्यु, आयुष्य, आ धातूचें भूतकाळीं स्त्रीलिंगी रूप.
आईन–पु. नियम, कायदा.
आईना–पु. आरसा. [चकचकीत करणें.
आईना कर देना–स्पष्ट प्रगट करणें,
आईना दिखाना–वास्तविक स्थिति प्रगट करणें. [चकित होणें, चमकूं लागणें.
आईना बन जाना–हैराण होणें, आश्चर्य-
आईना सामनेसे न हटना–नटण्यांत वेळ-
आईना होना–स्पष्ट होणें. [घालविणें.
आईनेमें मुँह देखना–स्वतःच्या योग्यतेची-
आईनादार–पु. न्हावी. [परीक्षा करणें.
आईनाबंदी–स्त्री. जमिनींत दगड किंवा विटा बसविणें, हंड्या झुंबरे लावून सजावट करणें. [मनुष्य.
आईनासाज़–पु. आरसे तयार करणारा
आईनासाजी–स्त्री. आरसे तयार करण्याचें
आईनी–वि. कायदेशीर. [काम.
आउ–ऊ–स्त्री. वय.
आउबाउ–पु. वटवट. [पीक, हळवें भात.
आउस–पु. भाद्रपदांत तयार होणारे साळीचें
आक, आकड़ा–पु. रुई, धोत्रा.
आकन–पु. शेतांतून बाहेर फेंकलेलें गवत.
आक़बत–स्त्री. परलोक, परिणाम.
आक़बतअंदेश—वि. दूरदृष्टि.
आक़बती लंगर–पु. संकट समयीं वापरण्याचा जहाजाचा नांगर.
आकबाक—पु. वटवट. [वारीचा एक हात.
आकर–पु. खाण, खजीना, प्रकार, तल-
आकर करहा–पु. अक्कलकरा.
आकर्ष–पु. ओढ, फाशाचा खेळ, इंद्रिय, बाण सोडण्याचा अभ्यास, कसोटी,
आकला–वि. व्याकुल. [चुंबक, चौपट.
आकली–स्त्री. व्याकुलता. [अचानक.
आकस्मिक–पु. नैमित्तिक रजा. –वि.
आका–पु. भट्टी, चूल..
आक़ा–पु. मालक, ईश्वर.
आकाश–पु. आकाश.
आकाश छूना–आकाशाला गवसणी घालणें.
आकश पाताल एक करना–आकाश पाताळ एक करणें. [नाचें अंतर.
आकाश पातालका अंतर–जमीन आस्मा-
आकाशसे बात करना– मोठमोठ्या कल्पना करणें. [गोष्ट.
आकाशकुसुम–पु. आकाशपुष्प, न होणारी

आकाशचारी–वि. आकाशांत फिरणारा, ग्रह, नक्षत्रें, वायु, पक्षी, देवता.
आकाशदीया–पु. आकाशदिवा.
आकाशबेल–स्त्री. अमरवेल.
आकाशवृत्ति–स्त्री. अनिश्चित उपजीविका.
आकाशलोचन–पु. वेधशाळा.
आकाशी–स्त्री. चांदणी, वस्त्राचें छत.
आक्रिल–वि. बुद्धिमान.
आक्रिलखानी–स्त्री. काळसर लाल रंग.
आकुंठन–पु. लाज, आकुंचित झालेली वस्तु.
आकुल–वि. उद्विग्न, विव्हल.
आकुलता–स्त्री. व्याकुळता.
आकृष्ट–वि. ओढलें जाणें.
आक्रमित–वि. आक्रमण झालेलें.
आक्रांत–वि. हल्ला झालेलें, घेरलेलें, पराजित, व्यापलेलें.
आक्रोश–पु. टोंचून बोलणें, शिव्या, श्राप.
आक्षेप–पु. फेकणें, दोष देणें, कठोर बोलणें, व्यंग, एक वातरोग.
आक्षेपक–वि. फेकणारा, ओढणारा, निंदक.
आखता–ख्ता–वि. खशी केलेला (घोडा).
आखना–क्रि. स. सांगणें, पाहाणें, इच्छा [करणें.
आखर–पु. अक्षर.
आखा–पु. मैदा चाळण्याची चाळणी. –वि. [पूर्ण.
आखातीज–स्त्री. अक्षय तृतीया.
आखिर–वि. शेवटचा.–पु. शेवट, परिणाम.
आखिरकार–अ. शेवटीं. [शेवटीं.
आखिरत–स्त्री. मृत्युदिन, परलोक. –अ.
आखिरी–वि. शेवटचा. [विष.
आखुपाषाण–पु. लोहचुंबक, संखिया नांवाचें
आखेट–पु. शिकार.
आखेटक–पु. शिकार.–वि. शिकारी.
आखेटी–पु. शिकारी.
आखोर–पु. रद्दी वस्तु, जनावरांनीं खाल्ल्यानंतर उरलेलें गवत.–वि. रद्दी, सडलेला, मळकट.
आख्या–स्त्री. नांव, यश, व्याख्या.
आख्यात–वि. प्रसिद्ध, सांगितलेलें.–पु. राजवंशांतील लोकांचे वृत्तांत.
आगत–वि. आलेला. [–पु. अतिथि.
आगंतुक–वि. न सांगतां एकदम येणारा.
आग–गि–स्त्री. विस्तव, दाह. [होणें.
आग बबूला होना या बनना–रागानें लाल
आग बरसना–कडक ऊन पडणें.
आग बरसाना–शत्रूवर खूप गोळ्या झाडणें.
आग लगना–आग लागणें, क्रोध उत्पन्न होणें, महागाई होणें.
आग लगाना–जाळणें, खोटया गोष्टी सांगून भांडण लावणें, उष्णता उत्पन्न करणें, वैर उत्पन्न करणें, क्रोध उत्पन्न करणें, नाश करणें.
आग होना–गरम होणें, रागावणें.
आगमज्ञानी–जानी–सोची–वि. भविष्यवादी.
आगमना–पु. अघाडीचें सैन्य, पूर्व दिशा.
आगमी–पु. ज्योतिषी. [–वि. साहसी.
आगर–पु. खाण, ढीग, निधि, मिठागर, घर, छप्पर. –वि. श्रेष्ठ, चतुर. [–अ. पुढें.
आगल–पु. दाराचा अडसर. –वि. पुढचा.
आग्रा–पु. शेट, वडील भाऊ, पठाण.
आगा–पु. अघाडी, शरीराचा पुढचा भाग, छाती, तोंड, पुरुषाचें शिश्न, कपाळ, घराच्या समोरचें मैदान, भविष्य.
आगाज–पु. प्रारंभ.
आगान–पु. वृत्तांत, गोष्ट.
आगापीछा–पु. मागेंपुढें, परिणाम, शरीराचा मागचा व पुढचा भाग.

आगामि–मी–वि. पुढें येणारें.
आगार–पु. घर, जागा, खजीना.
आगाह्–वि. माहितगार.–पु. भविष्य.
आगाही–स्त्री. माहिती.
आगि–गी– स्त्री. विस्तव.
आगिल–ला–वि. पुढचा, भविष्य काळाचा.
आगे–गू–अ. पुढें, समोर, जिवंतपणीं, यानंतर, भविष्यकाळीं, नंतर, अगोदर, अधिक, पदरीं. [घडणें.
आगे आना–समोर येणें, भेटणें, भिडणें,
आगे करना–पुढें ठेवणें, पुढारी करणें.
आगेको–भविष्यकाळीं.
आगे चलकर या जाकर–भविष्य काळीं.
आगे निकलना–बढती होणें, पुढें जाणें.
आगे पीछे–एकामागून एक.
(किसीके) आगे पीछे होना–एकाद्याच्या ताब्यांत असणें.
आगेसे–समोरून, भविष्यकाळीं, आधींच.
आगेसे लेना–पुढें येऊन स्वागत करणें.
आगे होना–समोर जाणें, पुढें जाणें, भिडणें,
आगोतर–वि. नंतरचा. [पुढारी होणें.
आगोश–स्त्री. मांडी. [मंत्रपूर्वक पिणें.
आचमन–पु. पाणी उजव्या हातावर घेऊन
आचमनी–स्त्री. संध्येची पळी.
आचरना–क्रि. अ. आचरणें, व्यवहार करणें.
आचरित–वि. केलेलें.–पु. वर्तन.
आचाम–पु. पेज, चूळभरणें. [शुद्धि, लोणचें.
आचार–पु. व्यवहार, चरित्र, शील,
आचारी–वि. चारित्र्यवान, सदाचारी.
आचार्य–पु. पुरोहित, भाष्यकार, शिक्षक, वेदाचा गुरु, मतप्रवर्तक.
आच्छादक–वि. झांकणारा.
आच्छादन–पु. झांकण, वस्त्र.
आच्छादित–वि. झांकलेला, लपलेला.
आछना–क्रि. अ. असणें, राहणें.
आछा–छो–वि. चांगला.
आछे–अ. चांगल्या रीतीनें.
आज–अ. आज, यावेळीं.–पु. हस्तिदंत.
आजकल–अ. यावेळीं.
आज़म–वि. फार मोठा, महान, मुख्य.
आज़माइश–स्त्री. परीक्षा, कसोटी.
आज़माना–क्रि. स. परीक्षा करणें.
आज़मूदा–वि. आजमावलेलें.
आजा–पु. बापाचा बाप.
आजागुरु–पु. गुरूचें गुरु.
आज़ाद–वि. स्वतंत्र, बेफिकीर, निर्भय, स्पष्टवक्ता, उद्धट, सूफी सांप्रदायां-
आज़ादगी–स्त्री. स्वातंत्र्य. [तील फकीर.
आज़ादाना–वि. स्वच्छंदी, लहरी.
आज़ादी–स्त्री. स्वतंत्रता, सुटका.
आज़ार–पु. रोग, दुःख.
आजिज़–वि. दीन, पिडलेला.
आजिज़ी–स्त्री. दीनता.
आजीवन–अ. आयुष्यभर.
आजीविका–स्त्री. उपजीविका.
आजु–अ. आज.
आज़ुर्दगी–स्त्री. दुःख, राग.
आज़ुर्दा–वि. दुःख, रागावलेला, नाखुष.
आज्ञाकारी–वि. आज्ञाधारक, सेवक.
आज्ञापक–वि. आज्ञा करणारा, मालक.
आज्ञापत्र–पु. हुकूमनामा.
आज्ञापन–पु. सूचना देणें.
आज्ञापालक–वि. हुकूमाचें पालन करणारा
आज्ञापित–वि. सांगितलेलें. [.–पु. सेवक.
आटना–क्रि. स. दाबणें, झांकणें.
आटा–पु. पीठ (कोणत्याही धान्याचें).

आटे दालका भाव मालूम होना–व्यवहारिक गोष्टींचें ज्ञान होणें.

आटे दालकी फिक्र–पोटाची चिंता.

आटोप–पु. आच्छादन, पसारा, घमेंड, [आडंबर.

आठ–वि. आठ.

आठ आठ आँसू रोना– शोक करणें.

आठों गाँठ कुम्मैत–सर्व गुण संपन्न, चतुर, [धूर्त.

आठोंपहर –रात्रंदिवस.

आडंबर–पु. गंभीर शब्द, तुतारीचा आवाज, हत्तीचा चीत्कार, वरवरची शोभा, आच्छादन, तंबू, युद्धांत वाजवावयाचा मोठा ढोल.

आड़–स्त्री. नजरेआड, आश्रय, कपाळावर लावावयाची लांबट टिकली, स्त्रियांच्या कपाळावरील आडवें कुंकू, डोक्यांतील दागिना.–पु. विंचवाचा दंश.

आड़गीर–पु. शेताच्या पाळीवरील गवत.

आड़न–स्त्री. ढाल. [बांधणें, गहाण ठेवणें.

आड़ना–क्रि. स. अडविणें, मना करणें,

आड़बंद–पु. लंगोट.

आड़ा–पु. रेघांचें कापड, जाड पांढरें कापड, वासा.–वि. आडवें.

आड़े आना–आडवें येणें, मदत करणें.

आड़े हातों लेना–व्यंग करून लज्जित [करणें.

आड़ा लोट–पु. थरकांप.

आड़ा लोट मारना– जहाज हलणें.

आड़ी–स्त्री. करवत, रक्षक, तबला वगैरे वाजविण्यांचा एक प्रकार, कडे, भिडू.

आड़ू–पु. पीच (फळ). [शेरांचें वजन.

आढ़–स्त्री. अंतर, आड, खाडा. –पु. चार

आढ़ आढ़ करना–टाळाटाळ करणें.–वि. [कुशल.

आढ़क–पु. पायली, तूर.

आढ़त–स्त्री. दलाली, दलालीचा धंदा.

आढ़तिया–आढ़तदार–पु. दलाल.

आतंक–पु. मोठेपणाचा धाक, भीति, रोग.

आततायी–पु. आगलाव्या, विषप्रयोग करणारा, मारेकरी, दुसऱ्याची जमीन-धन किंवा स्त्रीचें हरण करणारा.

आतप–पु. ऊन, उष्णता, प्रकाश.

आतपी–पु. सूर्य.

आतम–वि. आपला.

आतम(त्म) हन–वि. आत्महत्या करणारा, नास्तिक, स्वहित न जाणणारा, पुजारी.

आतमा–(त्मा)–स्त्री. आत्मा.

आत(ति)श––स्त्री. आग.

आतशक–पु. उपदंश, गर्मी.

आतशखाना–पु. खोलींत उबेकरितां पेटविण्याच्या विस्तवाची जागा, पारशी लोकांची अग्यारी.

आतशदान–पु. शेगडी.

आतशपरस्त–पु. अग्निपूजक, पारशी.

आत(ति) शबाज़ी–स्त्री. दारू काम.

आतिश–स्त्री. आग. [रोगी.

आतुर–वि. व्याकुळ, बेचैन, उत्सुक, दुःखी,

आतुरता–स्त्री. व्याकुलता, शीघ्रता.

आत्म–वि. आपलें.

आत्मगौरव–पु. आपल्या मोठेपणाचें ध्यान.

आत्मघात–पु. आत्महत्या.

आत्मज–पु. पुत्र, कामदेव.

आत्मज्ञ–पु. आत्मज्ञान झालेला, ब्रह्मज्ञानी.

आत्मज्ञान–पु. जीवात्मा व परमात्मा यांच्या विषयींचें ज्ञान.

आत्मज्ञानी–पु. आत्मा व परमात्मा यांची माहिती असणारा. [झालेला आनंद.

आत्मतुष्टि–स्त्री. आत्मज्ञानापासून उत्पन्न

आत्मत्याग–पु. स्वार्थत्याग.

आत्मप्रशंसा–स्त्री. स्वतःची स्तुति करणें.
आत्मरक्षा–स्त्री. स्वतःचें रक्षण.
आत्मविक्रय–पु. स्वतःला विकून घेणें.
आत्मविद्या–स्त्री. ब्रह्मविद्या.
आत्मविस्मृति–स्त्री. स्वतःला विसरून जाणें.
आत्मश्लाघा–स्त्री. स्वतःची स्तुति.
आत्मश्लाघी–वि. आत्मस्तुति करणारा.
आत्मसंयम–पु. मन ताब्यांत ठेवणें.
आत्मा–स्त्री. आत्मा.
आत्माभिमान–पु. स्वतःचा अभिमान.
आत्माराम–पु. योगी, जीव, ब्रह्म, पोपट.
आत्मावलंबी–पु. स्वतः सर्व कामें करणारा.
आत्मिक–वि. आत्म्यासंबंधी, आपला, मानसिक.
आत्मीय–वि. आपला. –पु. नातेवाईक.
आत्मीयता–स्त्री. मैत्री.
आत्मोत्सर्ग–पु. स्वार्थत्याग.
आत्मोद्धार–पु. मोक्ष, स्वतःचा उद्धार.
आत्यंतिक–वि. पुष्कळ. [अत्रिसंबंधी.
आत्रेय–पु. दत्त. –वि.अत्रि गोत्राचा,
आत्रेयी–स्त्री.एक तपस्विनी.
आथना–क्रि. अ. होणें.
आथर्वण–पु. अथर्व वेद जाणणारा ब्राह्मण.
आदत–स्त्री. स्वभाव, अभ्यास.
आदतन्–अ. स्वभावतः.
आदम–पु. हिबरी व अरबी मताप्रमाणें जगांत उत्पन्न झालेला पहिला पुरुष.
आदमचश्म–पु. काळे भोर डोळे असलेला घोडा.
आदमज़ाद–पु. आदमची संतति, मनुष्य.
आदमियत–स्त्री. माणुसकी, सभ्यता.
आदमी–पु. मनुष्य, नोकर.
आदमी बनना–चांगल्या चालीरीती शिकणें.
आदर्श–पु. आरसा, कित्ता.
आदान–प्रदान–पु. देव घेव.
आदाब–पु. नियम, मान, नमस्कार.
आदि–वि. आरंभीचा, मुख्य. –पु. आरंभ,
आदिम–वि. पहिला. [ईश्वर. –अ. इत्यादि.
आदिल–वि. न्यायी.
आदी–वि. संवय असलेला, रुळलेला.
आदेय–वि. घेण्यायोग्य.
आदेश-स–पु. आज्ञा, उपदेश, नमस्कार, ग्रहांचें फळ, व्याकरणांत अक्षर परिवर्तन.
आध-धा–वि. अर्धा.
आधासीसी–स्त्री. अर्धशिशी.
आधि–स्त्री. चिंता, गहाण, ठेव, पदवी.
आधिपत्य–पु. स्वामित्व.
आधीन–वि. स्वाधीन.
आधी बात–स्त्री. विचारपूस, अर्धवट
आधोआध–वि. बरोबर दोन भाग. [बोलणें.
आध्यात्मिक–वि. आत्म्यासंबंधी.
आनंदबन–पु. काशी.
आन–स्त्री. मर्यादा, शपथ, विजय–घोषणा, प्रकार, क्षण, ऐट, आदर, प्रतिज्ञा.
आनकी आनमें–तावडतोब.
आनन–पु. तोंड, चेहरा.
आनन फानन–अ. ताबडतोब.
आन बान–स्त्री. थाटमाट.
आनना–क्रि. स. आणणें.
आना–पु. आणा (नाणें). क्रि. अ. येणें.
आए दिन– रोज रोज.
आता जाता–येणारा जाणारा, वाटसरू.
आ धमकना– येऊन ठेपणें.
आ पड़ना–येऊन पडणें.
आया गया–अतिथि.
आ रहना– पडणें.

आ लेना–जवळ जाणें.
आ बनना–संधि सांपडणें. [ज्ञान मिळणें.
(किसीको कुछ) आना–कोणाला कांहीं
(किसी वस्तुमें) आना– मावणें.
आनाकानी–स्त्री. टाळाटाळ, कानगोष्टी.
आनि–स्त्री. पाहा 'आन'.
आप–सर्व. स्वतः (तिन्ही पुरुषीं), ईश्वर.
आप आपकी पड़ना–स्वतःच्या कामांत
आप आपको–वेगळें वेगळें. [गुंतणें.
आपको भूलना–स्वतःला विसरणें, मदांध
आपसे–आपोआप. [होणें.
आपसे आप–आपोआप.
आपही–आपोआप
आप ही आप–आपोआप.
आपत्काल–पु. वाईट दिवस, दुष्काळ.
आपत्ति–स्त्री. दुःख, संकट, दोषारोप, विरोध.
आपदा–स्त्री. दुःख, विपत्ति, संकटकाल.
आपद्धर्म–पु. निरुपायास्तव करण्याची गौण
आपन-नो–सर्व. आपला. [गोष्ट.
आपन्न–वि. घेरलेला, दुःखी.
आपनपो–पु. आपलेपणा.
आपस–स्त्री. नातें, सोबत.
आपसका–परस्परांतील, आपसांतील.
आपसदारी–स्त्री. परस्पर व्यवहार.
आपसमें–अ. आपसांत.
आपा–पु. स्वतःचें अस्तित्व, अहंकार, भान, आपलें वास्तविक स्वरूप. –स्त्री. वडील बहीण.
आपा खोना–नम्र होणें, मर्यादा नष्ट करणें.
आपा तजना–सत्ता विसरणें, गर्व सोडणें,
आपेमें आना–शुद्धीवर येणें. [मरणें.
आपेमें न रहना–शुद्धींत नसणें, मनावर ताबा नसणें, घाबरणें, क्रोधाविष्ट होणें.
आपेसे बाहर होना–क्षुब्ध होणें, उद्विग्न होणें.
आपात–पु. प्रथम दर्शन, पतन, अचानक होणारी गोष्ट, नरक, आरंभ, शेवट,
आपाततः–अ. अचानक, शेवटीं. [हल्ला.
आपाधापी–स्त्री. स्वतःची चिंता, ओढाताण.
आपानक–पु. मदिरापान, मेजवानी, मद्यपान
आपापंथी–वि. स्वैर. [भूमि.
आपुन-नो–सर्व. आपला.
आपेमें आना–शुद्धीवर येणें.
आफ़त–स्त्री. संकट, कष्ट, संकटाची वेळ.
आफ़त उठाना–दुःख सोसणें, धामधूम करणें.
आफ़तका परकाला–कुशल, उपद्रवी, उद्योगी.
आफ़त खड़ी करना–संकट उपस्थित करणें.
आफ़त ढाना–उपद्रव देणें, असंभव गोष्ट सांगणें.
आफ़त मचाना–दंगा करणें, घाई करणें.
आफ़त लाना– संकट उपस्थित करणें.
आफ़ताब–पु. सूर्य. [लेला तांब्या.
आफ़ताबा–पु. एक प्रकारचा तोटी अस-
आफ़ताबी–स्त्री. एक प्रकारचें दारूकाम. –वि. गोल, सूर्यासंबंधीं, ऊन खाल्लेलें.
आफ़रीन–अ. शाबास.
आफ़ाक़–पु. जग. [वचन.
आफ़ात–स्त्री. संकटें, 'आफ़त'चे अनेक
आफ़ियत–स्त्री. आराम, सुखचैन.
आफ़िस–पु. ऑफिस.
आफ़ू–स्त्री. अफू.
आब–स्त्री. चमक, शोभा, पाणी.
आबकार–पु. कलाल.
आबकारी–स्त्री. दारू गाळण्याची जागा,

मादक पदार्थाचें सरकारी खातें.
आबखोरा–पु. ग्लास, प्याला.
आबगीना–पु.आरसा, हिरा, पाणी पिण्याचें भांडें किंवा ग्लास, काच, द्राक्षाची दारू.
आबगीर–पु. आसू, प्रेमी, हृदय. तलाव, पाण्याचा सांठा.
आबजोश–पु. उकडलेला मनुका, रस्सा.
आबताब–स्त्री. चमक.
आबदस्त–पु. मल त्यागानंतर पाणी घेणें.
आबदाना–पु. दाणापाणी, जीविका, राहण्याचा योग.
आबदार–वि. कांतिमान, धारदार,शागीर्द.
आबदारी–स्त्री. चमक, शागीर्दी.
आबदीदा–वि. अश्रुपूर्ण.
आबनाए–स्त्री. सामुद्रधुनि.
आबनूस–पु. शिसवी लाकूड.
आबनूसका कुंदा–अत्यंत काळा माणूस.
आबनूसी–वि. काळा, शिसवी लाकडाचा.
आबपाशी–स्त्री. इरिगेशन, शेतास पाणी पुरवठा.
आबरवाँ–स्त्री. बारीक मलमल. –पु. वाहतें [पाणी.
आबरू–स्त्री. अब्रू.
आबला–पु. फोड.
आबशार–पु. झरा. [दाखविणारा नाविक.
आबशिनास–पु. पाण्याची खोली सांगून मार्ग
आबहवा–स्त्री. हवापाणी.
आबा–पु. वाडवडील.
आबाद–वि. वसलेलें, प्रसन्न, सुपीक.
आबादकार–पु. वसविणारा, जहागीरदार.
आबादान–वि. वसलेलें, प्रसन्न, सुपीक.
आबादानी–स्त्री. वस्ती, सभ्यता, वैभव.
आबादी–स्त्री. वस्ती, लोकसंख्या.
आबिद–पु. भक्त.
आबी–वि. पाण्याचें,जलचर,फिक्कट,फिक्का निळा, पाण्याच्या कांठीं रहाणारा.–स्त्री. शेत जमीन.–पु. मीठ.
आबेरवाँ–पु. वाहतें पाणी.
आबेबक़ा-आबेहयात–पु. अमृत.
आभ–स्त्री. शोभा, पाणी, आकाश.
आभरण–पु. दागिना.
आभा–स्त्री. चमक, प्रतिबिंब.
आभीर–पु. गवळी.
आभूषण–पु. दागिना.
आम–पु. आंबा, आंब्याचें झाड, सामान्य लोक.–वि. साधारण,प्रसिद्ध, सार्वजनिक.
आमखास–पु. राजाची खाजगी बैठक.
आमड़ा–पु. आवळा.
आमद–स्त्री. प्राप्ति, येणें.
आमदनी–स्त्री. प्राप्ति, आयात माल.
आमदरफ़्त–स्त्री. येणें जाणें.
आमन–स्त्री. वर्षांत एकच पीक निघणारी [जमीन, खरीपाचेंपीक.
आमनस्य–पु. दुःख.
आमना सामना–पु. दृष्टादृष्ट, भेट.
आमने सामने–अ. समोरा समोर.
आम फ़हम–वि. सोपें.
आमला-आमलक–पु. आंवळा.
आमवात–पु. एक रोग.
आमातिसार–पु. आंवेचा रोग.
आमादगी–स्त्री. तत्परता.
आमादा–वि. तत्पर.
आमाल–पु. कर्म, आचरण.
आमाल नामा–पु. सर्व्हिस बुक.
आमाशय–पु. जठर.
आमास–पु. सूज.
आमाहल्दी–स्त्री. आंबेहळद.
आमिख-ष–पु. मांस, भोग्य वस्तु, लोभ.

आमिन–स्त्री. लहान जातीचा आंबा.
आमिल–पु. काम करणारा, कर्तव्य परायण, अधिकारी, स्टाफ, जाणता, सिद्ध
आमी–स्त्री. लहान कैरी. [.–वि. आंबट.
आमीन–अ. तथास्तु.
आमुख–पु. नाटकाची प्रस्तावना.
आमूदा–वि. सजविलेलें.
आमेज़–वि. मिश्रित.
आमेज़िश–स्त्री. मिश्रण.
आमोख़्ता–पु. शिकलेला धडा.
आमोख़्ता पढ़ना–जुना पाठ पुन्हां वाचणें.
आमोद–पु. आनंद.
आयँती पायँती–स्त्री. उसे पायथें.
आय–स्त्री. प्राप्ति.
आयत–स्त्री. कुराणांतील एकादें वाक्य. –वि. विस्तृत, दृढ. –पु. भूमितीमधील आयत. [यज्ञस्थान.
आयतन–पु. घर, आश्रय, हेतु, प्रतिमा,
आयद–वि. चालू, उतरलेलें, योग्य.
आयमा–स्त्री. सारामाफ भूमि.
आयव्ययनिरीक्षक–पु. जमाखर्च तपासणारा.
आयस–वि. लोहमय.–पु. लोखंडाची हत्यारें.
आयसी–वि. लोखंडाचा बनलेला. –पु.
आयसु–स्त्री. आज्ञा, संदेश. [कवच.
आया–अ. काय.–स्त्री. दाई.–क्रि. अ.आला.
आयास–पु. मेहनत.
आयु–स्त्री. वय.
आयुध–पु. शस्त्र.
आये दिन–अ. नेहमीं.
आयोजन–पु. योजना, सामुग्री, उद्योग, प्रबंध.
आरंभिक–वि. सुरवातीचें.
आर–पु. किनारा, पितळ, हट्ट, कोन, लाज.
आरज–पाहा-'आर्य'.
आरज़ा–पु. रोग.
आरज़ी–वि. कामचलाऊ.
आरज़ू–स्त्री. इच्छा, विनंति.
आरज़ू बर आना–इच्छा पूर्ण होणें.
आरज़ू मिटाना–इच्छा पूर्ण करणें.
आरज़ूमंद–वि. इच्छा ठेवणारा, विनंती करणारा, प्रेमी. [इच्छापूर्ण न होणें.
आरज़ू रह जाना–आरज़ूका ख़ून होना–
आरत-र्त–वि. आर्त, पीडित, दुःखी, अस्वस्थ.
आरत-र्ति–स्त्री. पीडा, मनोव्यथा, आजार,
आरती–स्त्री. आरती. [निवृत्ति.
आरती उतारना–ओवाळणें.
आरन–पु. अरण्य, आरसा.
आरनाल–पु. कांजी, गव्हाचें सत्त्व.
आरपार–अ. आरपार. –पु. दोन्ही टोकें.
आरस–पु. आळस.
आरसा–पु. नाडा, दोऱ्याची गांठ.
आरसी–स्त्री. आरसा.
आरा–पु. करवत, चांभाराचें एक हत्यार.
आराइश–स्त्री. सजावट.
आराकश–पु. करवत्या.
आराज़ी–स्त्री. जमीन, शेत.
आराति–पु. शत्रु.
आराधन–पु. पूजा.
आराध्य–वि. पूजनीय.
आराम–पु. विश्रांति.
आरामकुर्सी–स्त्री. आराम खुर्ची.
आरामगाह–पु. झोंपण्याची खोली.
आरामतलब–वि. आळशी, आरामप्रिय.
आरामदान–पु. पानाचा डबा, शृंगार पेटी.
आरामिक–पु. माळी.
आरास्ता–वि. सजलेला.
आरि–स्त्री. हट्ट, मर्यादा.

आरिफ़–वि. संतोषी. –पु. साधु.
आरियत–स्त्री. मागणी.
आरिया–स्त्री. चिबूड. [थकलेला, त्रस्त.
आरी–स्त्री. करवत, चांभाराची आरी. –वि.
आरी आना–क्रि. अ. कंटाळणें.
आरूढ़–वि. सवार, स्थिर, तयार.
आरोप–पु. स्थापणें, रोप लावणें, खोटी कल्पना. [खुशामत.
आर्जव–पु. सरळपणा, सचोटी, नम्रता,
आर्य–पु. श्रेष्ठ, स्वामी, गुरु, स्नेही, सासरा, सद्वर्तन, विवेक.-वि. श्रेष्ठ, पूज्य, चांगलें, आर्य जातीचा.
आर्य्या–स्त्री. पार्वती, सासू, आजी, एक छंद.
आर्ष–वि. वैदिक, ऋषिकृत.
आर्षविवाह–पु. लग्नाच्या आठ प्रकारांपैकीं तिसरा. (या प्रकारांत मुलीचा बाप वराकडून दोन बैल घेऊन त्याला आपली मुलगी देत होता.) [मस्ती.
आलंग–पु. घोड्याची मस्ती, कामवेग,
आलंबन–पु. आश्रय.
आलंभ-भन–पु. वध, हिंसा, धरणें, उपटणें, स्पर्श, अळित्याचा रंग.
आल–स्त्री. मुलीची संतति, वंश, एक झाड. –पु. हरताळ, ओलेपणा, अश्रु.
आलऔलाद–स्त्री. मुलेंबाळें, वंश.
आलकस–पु. आळस.
आलजंजाल–स्त्री. जंजाळ. [द्रिय.
आलत–स्त्री. कारागिरांचीं हत्यारें, पुरुषें-
आलथीपालथी–स्त्री. बसण्याचें एक आसन.
आलन–पु. भाजींत घातलेलें बेसनाचें पीठ.
आलपीन–स्त्री. टांचणी, पिन.
आलवा(वा)ल–पु. आळें.
आलम–पु. लोक, जग, दशा, समूह.
आलमारी–स्त्री. कपाट.
आलय–पु. स्थान.
आलसी–वि. आळशी. [भिजलेला.
आला–पु. हत्यार, फडताळ.–वि. श्रेष्ठ,
आलाइश–स्त्री. शरीरांतील घाण.
आलात–पु. साधन सामुग्री, मशाल.
आलान–पु. हत्तीचा साखळदंड, बंधन.
आलाप–पु. संभाषण, गाण्याची तान.
आलापक–वि. गवई, संभाषण करणारा.
आलापना–क्रि. स. गाणें, आलाप घेणें.
आलापाला–पु. पालापाचोळा.
आलि–स्त्री. मैत्रीण, रेषा, बांध. भ्रमरी, ओळ.–पु. विंचू, भुंगा, मद्य.–वि. आळशी, प्रामाणिक.
आलिम–वि. पंडित, विद्वान.
आली–स्त्री. मैत्रीण.–वि. उत्तम, उच्च,
आली फ़हम–वि. समजूतदार. [भिजलेली.
आलीशान–वि. भव्य, विशाल.
आलू–पु. बटाटा.
आलूचा–पु. जर्दाळू.
आलूदा–वि. बरबटलेला, भिजलेला.
आलूबुखारा–पु. एक फळ.
आलेख–पु. लिपी, लेख. [ण्यास योग्य.
आलेख्य–पु. नकाशा, तसबीर.–वि. लिहि-
आलेख्य विद्या–स्त्री. चित्रकला.
आलोचन–पु. गुणदोषांचें विवेचन.
आलोचना–स्त्री. टीका.
आलोड़न–पु. मंथन, विचार. [करणें.
आलोड़ना–क्रि. स. मंथन करणें, विचार
आल्हा–पु. एक छंद, एका वीर पुरुषाचें नांव.
आवआदर–आवभगत-पु. आदर सत्कार.
आवर्दा–वि. आणलेलें, कृपापात्र.-स्त्री. वय.
आवश्यकीय–वि. आवश्यक, जरूर.

आवाँ–पु. आवा (कुंभाराचा). [पुनर्जन्म.
आवागम(व)न–पु. जन्ममरण, येरझारा,
आवाज–स्त्री. आवाज, बोली, ध्वनि.
आवाज उठाना–विरोध करणें.
आवाज देना या मारना–हाक मारणें.
आवाजमें आवाज मिलाना–सहमत होणें.
आवाजा–पु. कटाक्ष, टोमणा, प्रसिद्धि, गोंगाट, अफवा.
आवाजा कसना या भरना–टोमणा मारणें.
आवाजाही–स्त्री. ये जा.
आवारगी–स्त्री. भटकेपणा, बदमाशी.
आवारजा–पु. जमाखर्चाची वही.
आवारा–वि. बदमाश, भटक्या, निर्लज्ज.
आवारागर्द–वि. भटक्या, लुच्च्या.
आवाहन–पु. मंत्रद्वारा देवतेला बोलावण्याचें
आविष्कर्ता–वि. शोध लावणारा. [काम.
आविष्कार–पु. नवीन शोध, प्रकटीकरण.
आवेजा–पु. कानांतील डूल, प्रस्तावना.
आवेदन–पु. विनंति, अर्ज.
आशंका–स्त्री. भय, शंका.
आशकार–वि. प्रगट, जाहीर.
आशना–स्त्री. मित्र, जार. –वि. परिचित, प्रेमी, प्रेमपात्र. [संबंध.
आशनाई–स्त्री. ओळख, प्रेम, अनुचित
आशर–पु. राक्षस, अग्नि, सूर्य.
आशिक़–पु. आसक्त, आशक. [झोपडें.
आशियाँ-आशियाना–पु. पक्षांचें घरटें,
आशिष–स्त्री. आशीर्वाद, एक अलंकार ज्याच्यांत अप्राप्त वस्तूसाठीं प्रार्थना
आशुकवि–पु. शीघ्र कवि. [असते.
आशुग–वि. जलद जाणारें. –पु. वारा. बाण.
आशुफ्तगी–स्त्री. दुर्दशा, व्याकुलता.
आशुफ्ता–वि. घाबरलेला, बेचैन (आशक).
आशोब–पु. डोळ्याची लाली, तक्रार.
आश्र(त्र)म–पु. तपस्व्याचें निवासस्थान, गोसाव्यांचा एक पंथ, (ब्रह्मचर्य, गार्हस्थ्य, वानप्रस्थ, संन्यास, यांपैकी प्रत्येक) पाठशाळा. [पाट.
आसंदी–स्त्री. चौकी (बसण्याची), लहान-
आस–स्त्री. आशा, लालुच, आधार.
आसकत–स्त्री. आळस.
आसते–अ. हळू.
आसन–पु. बैठक, योग्यांचीं पद्मासन इ. जीं ८४ आसनें त्यापैकीं प्रत्येक, राहणें, न लढतां बंदोबस्ताच्या स्थानीं राहणें, वाहन, (जसें विष्णुचें आसन गरुड) बसण्याची पद्धति, ढुंगण, हत्तीची मान.
आसना–क्रि. अ. होणें.
आसनी–स्त्री. लहान आसन, बिछाना.
आसमाँ-आसमान–पु. आकाश, स्वर्ग.
आसमानके तारे तोड़ना–अशक्य काम
आसमान टूट पड़ना–विपत्ति येणें. [करणें.
आसमान पर चढ़ना–गर्व करणें.
आसमान सिर पर उठाना–धामधूम करणें.
(दिमाग़) आसमानपर होना,–फार अभि-
आसरना–क्रि. स. आसरा घेणें. [मान होणें.
आसरा–पु. आश्रय. [करणारा.
आसरैत–पु. आश्रित, आश्रयाची इच्छा
आसा–स्त्री. आशा, दिशा. –पु. सोन्या-
आसाइश–स्त्री. आराम. [चांदीचा दांडा.
आसान–वि. सोपें.
आसानी–स्त्री. सरळता, सुगमता.
आसार–पु. चिन्ह, पाया, भिंतीची रुंदी, मुसळधार पाऊस, प्रवाह, वेढा देणें, मित्रसेना, सामुग्री, पसरणें.
आसावसन–पु. नग्न, शंकर.

आसिष–स्त्री. आशीर्वाद.
आसीन–वि. बसलेला.
आसीस–पु. आशीर्वाद.
आसु-शु–अ. शीघ्र.
आसुन–पु. आश्विन महिना.
आसूदगी–स्त्री. तुष्टि, संपन्नता.
आसूदा–वि. संतुष्ट, संपन्न, बेफिकिर.
आसेब–पु. भूतबाधा, विपत्ति, हानि.
आस्तीन–स्त्री. बाही (कापडाची).
आस्तीनका सॉंप–मित्र असून शत्रुता करणारा.
आह–अ. शोक, खेद वगैरेचा सूचक उद्‌गार. –स्त्री. उसासा. –पु. साहस, जोर.
आह पड़ना–शाप लागणें.
आह भरना– निश्वास सोडणें.
आह लेना– एकाद्याला सतावणें.
आहट–स्त्री. चाहूल.
आहत–वि. घायाळ, गुण्य, खोटें. –पु. ढोल, जीर्ण वस्त्र, कोरें वस्त्र, असंभवनीय [वस्तुकथन.
आहन–पु. लोखंड.
आहनगर–पु. लोहार.
आहनी–वि. लोखंडी.
आहर–पु. वेळ, युद्ध, लहान तलाव.
आहरण–पु. अपहरण, ग्रहण, आंदण.
आहरन–पु. ऐरण.
आहरी–स्त्री. लहान तलाव.
आहाँ–स्त्री. हांक, ऊँ हूँ.
आहा–अ. अहाहा.
आहिस्तगी–स्त्री. धिमेपणा, कोमलता.
आहिस्ता–अ. हळू. –वि. धिमा, कोमल.
आहुक–पु. एक राजा.
आहू– पु. मृग. [रूप 'आहे'.
आहै–क्रि.अ. 'आसना' याचें वर्तमानकालीन
आहोजारी-स्त्री. रडारड.
आह्वय-पु. नाम, प्राणीद्यूत.

[इ]

इंग–इंगन–पु. संकेत, खूण.
इंगनी–स्त्री. मँगनीज, कांचेचा हिरवेपणा नाहींसा करणारा धातु.
इंगला–स्त्री. इडा नाडी.
इंगलिस्तान–पु. अिंग्लंड.
इंगलिश–स्त्री. इंग्लिश भाषा. –वि. इंग्रज.
इंगित–पु. इंगित, खूण, अिशारा. –वि. सांकेतिक.
इंगुदी–स्त्री. हिंगणबेट, मालकांगणी.
इंगुर–पु. हिंगुळ.
इंगुरौटी–स्त्री. कुंकवाची डबी.
इंच–स्त्री. इंच, तसु.
इंचना–क्रि. अ. पाहा 'खिचना'.
इंजन–पु. इंजिन.
इंजिनियर–वि. इंजिनिअर.
इंजिल–स्त्री. बायबल.
इंडहर–पु. कळण्याचा शिगोळा.
इंडुरी–वा–पु. चुंबळ.
इंतक़ाम–पु. सूड.
इंतक़ाल–पु. मरण, स्थलांतर.
इंतक़ाल जायदाद–वारसा जाणें.
इंतख़ाब–पु. निवड, पसंत.
इंतज़ाम–पु. बंदोबस्त, व्यवस्था.
इंतज़ार–पु. प्रतीक्षा.
इंतहा–पु. सीमा, अंत, परिणाम.
इंदर–पु. अिंद्र.
इंदराज–पु. नोंद.
इंदरा–पु. आड, विहीर.
इंदिया–पु. विचार, मत.

इंदिरा–स्त्री. लक्ष्मी.
इंदु–पु. कापूर, चंद्र, एकाची संख्या.
इंदुर–पु. उंदिर.
इंद्र–वि. ऐश्वर्यवान, श्रेष्ठ. –पु. देवांचा राजा, परमेश्वर, सूर्य, आत्मा, पांढरा कुडा, जेष्ठा नक्षत्र, चौदाची संख्या, [पांढरा मर्वा.
इंद्रजाल–पु. जादुटोणा.
इंद्रजो(जि)त–पु. रावणाचा मुलगा मेघनाद. –वि. इंद्राला जिंकणारा.
इंद्रधनुष–पु. इंद्रधनुष्य.
इंद्री–स्त्री. अिंद्रिय.
इंधन–पु. जळाऊ लाकूड, पेटवण, सर्पण.
इंसाफ़–पु. निर्णय, न्याय.
इक–वि. एक.
इकइस–वि. एकविस.
इकट्ठा–वि. एकत्र केलेलें, जमा केलेलें.
इकतरा–पु. एक दिवसा आड येणारा ताप.
इकतार–वि. एकजीव, सारखें.
इकतारा–पु. एकतारी.
इकताला–पु. एकताल.
इकतीस–वि. एकतीस.
इक़दाम–पु. संकल्प, अिरादा. [पगडी.
इकपेचा–पु. दिल्ली आगऱ्याकडील एक
इक़बाल–पु. प्रताप, वैभव, भाग्य, स्वीकार.
इकबारगी–अ. एकदम, एका तडाक्यांत.
इक़बालमंद–वि. भाग्यशाली, प्रतापी.
इकराम–पु. इनाम, सन्मान.
इक़रार–पु. प्रतिज्ञा, वायदा, करार.
इक़रारनामा–पु. प्रतिज्ञापत्र, करारपत्र.
इकला–वि. एकटा. [पणा.
इकलाई–स्त्री. झिरझिरित ओढणी, एकटे-
इकलौता–पु. एकुलता एक.
इकल्ला–वि. एकेरी, एकटा.
इकसठ–वि. एकसष्ठ. [वचन.
इक़साम–पु. प्रकार, तऱ्हा. 'क़िस्म' चें –अ.
इकहरा–वि. अेकेरी.
इ(ए)काई–स्त्री. अेकं.
इक्यावन–वि. एकावन. [काक-वंध्या.
इकौंज–स्त्री. अेकच मूल असलेली स्त्री,
इक्का–वि. अेकटा, अद्वितीय. –पु. अेकच मोत्याची बाळी, अेक घोड्याची गाडी, अेक्का (पत्त्यांतील), कळपांतून वेगळा झालेला पशु, लढाईत एकटा लढणारा [योद्धा.
इक्का दुक्का–वि. अेकटा दुकटा.
इक्कासी–वि. एक्याऐंशी.
इक्कीस–वि. एकवीस.
इ(ए)क्यावन–वि. अेक्कावन.
इ(ए)क्यासी–वि. अेक्याअैंशी.
इख़फ़ाये वारदात–पु. नियमा प्रमाणें न्याया-लयांत प्रकट करण्याची गोष्ट लपविणें.
इख़राज–पु. खर्च, अुचल.
इख़राजात–पु. 'इख्राज' चें अ. वचन.
इ(अ)ख़लाक़–पु. संवय, स्वभाव, नीति, [मुर्वत.
इख़लाक़ी क़ैदी–सामान्य बंदी.
इख़लास–पु. मैत्री, घरोबा, प्रेम, भक्ति, संबंध. [गोष्ट काढणें.
इख्तराअ–पु. आविष्कार, एकाधी नवीन
इख्त(ख्ति)सार–पु. संक्षेप.
इख्तियार–पु. अधिकार, अधिकारक्षेत्र, सामर्थ्य, स्वामित्व. [मालिन्य.
इख्तिलाफ–पु. विरोध, फरक, मनो-
इच्छना–क्रि. स. इच्छा करणें, इच्छिणें.
इच्छा–स्त्री. लालसा, अभिलाषा.
इच्छाचारी–वि. स्वैर,
इच्छित–वि. वांछित.
इजत(ति)राब–पु. बेचैनी.

इजत(ति)नाब–पु. संयम. [संक्षिप्त रूप.
इजमाल–पु. संयुक्त अधिकार, जमविणें,
इजमाली–वि. संयुक्त, भागीचें.
इजरा–स्त्री. प्रचलित करणें, कार्यांत परिणत करणें.
इजराय–पु. चालू करणें, प्रचार, अंमल.
इजराय डिगरी–हुकुमनाम्याची बजावणी.
इजलास–पु. बैठक, कचेरी, सभास्थान.
इजलास कामिल–फुलबेंच, सर्व न्यायाधीश अेकत्र बसण्याची जागा.
इजहार–पु. प्रकटीकरण, साक्ष.
इजाजत–स्त्री. आज्ञा, मान्यता.
इजाफ़ा–पु. अुन्नति, बचत.
इजाफ़ा लगान–पु. सारावाढ.
इजाबत–स्त्री. स्वीकार, मलत्याग.
इजार–स्त्री. पायजमा, विजार.
इजारबंद–पु. नाडी (दोरा). [अधिकार.
इजारा–मुदत बंद भाड्यानें देणें, मक्ता,
इजार(रे)दार–पु. मक्ता घेणारा.
इज्जत–स्त्री. मान, प्रतिष्ठा, आदर, अब्रू.
इज्जत अुतारना–अब्रू घेणें.
इज्जत करना या देना–मान देणें.
इज्जत पाना–मान सन्मान मिळविणें.
इज्जत बिगाड़ना–अब्रू घेणें.
इज्जत रखना–अब्रू राखणें.
इज्जतदार–वि. प्रतिष्ठित.
इठलाना–क्रि. अ. अैट दाखविणें, चढून जाणें, नखरे करणें.
इठलाहट–स्त्री. अैट, नखरा.
इड़ा–स्त्री. पृथ्वी, गाय, वाणी, होमांत टाकण्याचें द्रव्य, स्वर्ग, उजवी कडील मुख्य नाडी, मंत्र, बुधपत्नी.
इत–अ. येथें, अिकडे, या बाजूस.
इत उत–अ. इकडें तिकडें.
इतना–वि. इतकें.
इतनेमें–इतक्यांत.
इतमाम–पु. बंदोबस्त.
इतमीनान–पु. विश्वास, खात्री, संतोष.
इतराई–अ. अभिमान करून, गर्वानें, निरादर करून.
इतराना–क्रि. अ. गर्व करणें, ऐट दाखविणें.
इतराहट–स्त्री. ऐटी, गर्व.
इतरेतर–अ. परस्पर.
इतरौहाँ–वि. घमेंडखोर, ताठर.
इतवार–पु. रविवार.
इतस्ततः–अ. इकडे तिकडे.
इताअत–स्त्री. आज्ञापालन, ताबेदारी.
इताब–पु. राग, दटावणी.
इति–स्त्री. समाप्ति. –अ. इतकें, या प्रमाणें.
इतिवृत्त–पु. झालेली गोष्ट.
इतेक–वि. इतकें.
इत्तफ़ाक़–पु. योगायोग.
इत्तफाक़ पड़ना–वेळ येणें.
इत्तफाक़से–योगायोगानें. [एकी.
इत्तफाकन्-फाक़िया–अ. अचानक, एका-
इत्तला-इत्तिला–स्त्री. सूचना, खबर.
इत्तला देना–सूचना देणें.
इत्तलानामा–पु. सूचनापत्र.
इत्तलायाबी–स्त्री. सूचना मिळणें.
इत्तसाल–पु. मिसळणें, एकादें काम एकसारखें होणें, संबंध.
इत्तहाव–पु. एकी, मैत्री.
इत्तिहाम–पु. दोष, आळ.
इत्तिहाम देना–आळ घालणें, आक्षेप घेणें.
इत्ता-त्तो–वि. इतकें. –अ. इकडें, येथें.
इत्थं–अ. याप्रमाणें.

इत्थंभूत–वि. असें झालेलें, विशिष्ठ स्थितीस [गेलेलें.
इत्यादि-इत्यादिक–अ. वगैरे.
इत्र–पु. अत्तर.
इत्रदान–पु. अत्तरदाणी.
इत्रफरोश–पु. अत्तर विकणारा, सुगंधी.
इत्रीफल–पु. त्रिफळा.
इद्दत–स्त्री. विधवेचें ४० दिवस सुतक (मुसलमानी पद्धति), कायद्यानुसार स्त्रियांना पुनर्विवाहाकरितां आवश्यक असलेली मुदत, गणना, मोजणी.
इदम्–स. हें.
इदमित्थम्–असेंच आहे.
इधर–अ. इकडे, येथें.
इधरकी उधर करना–लावालावी करणें.
इधर उधर–इकडे तिकडे, इतस्ततः, जवळ पास, आजूबाजूला. [होणें,
इधर उधर होना–पळून जाणें, उलटापालट
इधर उधर करना–टाळाटाळ करणें, अस्ताव्यस्त करणें. [होणें.
इधरकी दुनिया उधर होना–असंभव गोष्ट
इधर उधरकी बात–कंडी, असंबद्ध गोष्ट.
इधर उधरकी हाँकना–थापा मारणें.
इधर उधरमें रहना–टिवल्या बावल्या करणें.
इन–सर्व. ह्या, ' इस ' चें अ. वचन.
इनकार–पु. नकार, नामंजूर.
इनफ़िकाक–पु. सुटणें, वेगळें होणें.
इनफ़िकाक रेहन–गहाण सुटणें.
इनसान–पु. मनुष्य.
इनसानियत–स्त्री. माणुसकी, सज्जनता.
इनान–स्त्री. लगाम (घोड्याची).
इनाम–पु. पारितोषिक. [पुरस्कार.
इनाम इकराम–प्रसन्न होऊन दिलेला
इनाम करना–कृपेनें देणें, क्षमा करणें.
इनायत–स्त्री. कृपा, दया, अनुग्रह.
इनारा–पु. विहीर.
इनेगिने–वि. मोजकें, थोडें.
इन्क(न्कि)शाफ़–पु. भेद खुलणें.
इन्क़िलाब–पु. क्रांति.
इन्किसार–पु. नम्रता.
इन्तज़ाम–पु. व्यवस्था.
इन्तज़ार–पु. प्रतीक्षा.
इन्शा–स्त्री. लेखन, लेखन शैली.
इन्शा अल्लाह तआला–अ. ईश्वराची इच्छा [असेल तर.
इन्साफ़–पु. न्याय, निकाल.
इन्सि(न्स)दाद–पु. अडविण्याकरितां केलेलें [काम.
इन्ह–स. ह्या.
इफ़रात–स्त्री. विपुलता, वि. पुष्कळ.
इफ़लास–पु. गरिबी.
इफ़शा–वि. जाहीर.
इफ़्त(फ़्ति)ख़ार–पु. स्वाभिमान, प्रतिष्ठा.
इफ़्तार–पु. पारणें सोडणें.
इबरत–स्त्री. उपदेश. [ठरविण्याचें पत्र.
इबराय नामा–पु. सोडण्याचें अथवा निर्दोष
इबरानी–वि. यहुदी.–स्त्री. यहुदी किंवा
इबलीस–पु. सैतान, पाजी. [हिब्रू भाषा.
इबादत–स्त्री. पूजा, प्रार्थना.
इबादत ख़ाना–स्त्री. देऊळ, मंदिर.
इबारत–स्त्री. लेखन शैली, मजकूर, लेखन.
इबारती सवाल–पु. लेखी गणित.
इब्त(ब्ति)दा–स्त्री. आरंभ.
इब्तदाई–वि. सुरवातीचा.
इब्न–पु. पुत्र.
इब्नत–स्त्री. कन्या.
इमकान–पु. संभव, शक्ति.
इमदाद–स्त्री. मदत.
इम्दादी–वि. मदद मिळत असलेली-ला.

इमदादी मदरसा–मदत मिळत असलेली
इमन–पु. यमन राग. [शाळा.
इमरती–स्त्री. जिलबी.
इमराज–पु. रोग, 'मर्ज' चें अ. वचन.
इमरोज–अ. आज.
इमला–पु. श्रुत लेखन.
इमली–स्त्री. चिंच.
इमशब–अ. आज रात्रीं
इमसाल–अ. या वर्षीं.
इमाद–पु. खांब, विश्वास, आधार.
इमाम–पु. धार्मिक नेता. [खलबत्ता.
इमाम दस्ता–पु. लोखंडी अगर पितळी
इमाम वाडा–पु. ताबूत विसर्जन करण्याची व ठेवण्याची जागा.
इमामा–पु. फेटा, पगडी. [शासन.
इमारत–स्त्री. अमीरी, इमारत, वैभव,
इमि–अ. अशा प्रकारें.
इम्त(म्ति)ना–पु. निषेध.
इम्त(म्ति)हान–पु. परीक्षा.
इम्तियाज़–पु. विवेक.
इम्साक–पु. तोटा, अडथळा.
इयत्ता–स्त्री. सीमा.
इरषा-इरिषा–स्त्री. ईर्ष्या.
इरषाद–पु. आज्ञा.
इरसाल–पु. पाठविण्याची क्रिया.
इराक़–पु. मेसोपटामिया.
इराक़ी–वि. इराक प्रदेशांतील.–पु. घोड्यांची
इरादतन्–अ. हेतुपूर्वक. [एक जात.
इरादा–पु. विचार, संकल्प.
इर्दगिर्द–अ. सभोंवतीं, जवळ पास.
इलज़ाम–पु. आरोप, कलंक, अपराध.
इलज़ाम लगाना–नांवें ठेवणें, आरोप करणें.
इलहाक़–पु. संबंध, मिलाफ.
इलहान–पु. उत्तम स्वर, संगीत.
इलहाम–पु. आकाश वाणी, ईश्वरी वचन.
इलाक़ा–पु. प्रांत, राज्य, संस्थान, संबंध.
इलाक़ेदार–पु. जमीनदार.
इलाज–पु. औषध, चिकित्सा, युक्ति.
इलायची–स्त्री. वेलदोडा.
इलायची डोरा–पु. वेलदोड्याचा गुच्छ.
इलायची दाना–पु. वेलदोड्याचा दाणा.
इलायची पंडू–पु. एक रानफळ.
इ(अ)लावा–अ. शिवाय.
इलाही–पु. ईश्वर.–वि. ईश्वराचें.
इलाही खर्च–पु. उधळपट्टी.
इलाही गज–पु. अकबरानें चालू केलेला गज.
इलाही मुहर–वि. जसाच्या तसा, शुद्ध.–स्त्री.
इलाही रात–स्त्री. जागरणाची रात्र. [ठेव.
इल्त(ल्ति)जा–स्त्री. प्रार्थना.
इल्तिवा–पु. स्थगित.
इल्ति(ल्त)मास–पु. निवेदन, विनंति.
इल्म–पु. ज्ञान, विद्या, विज्ञान.
इल्मदाँ–पु. विद्वान्.
इल्लत–स्त्री. रोग, अपराध, भानगड, कारण, उणीव, वाईट संवय, आरोप.
इल्ला–पु. पुळी, मस. –अ. परंतु, नाहींतर,
इल्लिल्लाह–हे ईश्वरा मदत कर. [शिवाय.
इल्ली–स्त्री. अंड्यांतून बाहेर पडतांच असलेलें मुंगीचें रूप.
इव–अ. सारखा.
इशरत–स्त्री. सुख, चैन.
इशाअत–स्त्री. प्रसिद्धि, प्रकाशन.
इशारतन्–अ. संकेतानें. [आधार, गुप्त प्रेरणा.
इशारा–पु. संकेत, संक्षिप्त कथन, सूक्ष्म
इश्क़–पु. प्रेम, अनुराग, आसक्ति.
इश्कपेचाँ–पु. तांबडी फुलें असणारी एकवेल.

इश्तिआल–पु. उत्तेजन, भडकण्याची क्रिया.
इश्तियाक़–पु. अनुराग, आतुरता.
इश्त (श्ति) हार–पु. जाहिरात.
इषण–स्त्री. कामना.
इष्ट–वि. इच्छा झालेली, पाहिजे असलेला.
इष्ट देव–पु. आराध्य दैवत.
इस–सर्व. ह्या.
इस वरक़–पु. इतकें कांहीं.
इसपंज–पु. स्पंज.
इसपात–पु. पोलाद. [औषधी बी.
इसब गोल–पु. इराणांतील एका झाडाचें
इसराफ़–पु. धनाचा अपव्यय, फाजील खर्च.
इसरार–पु .आग्रह, हट्ट.
इसलाम–पु. मुसलमानी धर्म.
इसलाह–स्त्री. संशोधन, शोध लावणें.
इसहाल–पु. जुलाब, रेच.
इसारत–स्त्री. संकेत.
इसे–स. ह्याला.
इस्क़ात–पु. पतन.
इस्क़ाते हमल–पु. गर्भपात.
इस्त(स्ति)क़बाल–पु. स्वागत, भविष्यकाल.
इस्त(स्ति)ग़ासा–पु. फिर्याद.
इस्त (स्ति)दुआ–स्त्री. विनंती.
इस्तमरार–पु. स्थायित्व, निरंतर अधिकार, कमजास्त न होणारा सारा.
इस्तमरारी–वि. नित्य, नेहमींचा.
इस्तमरारी बंदोबस्त–कायमधारापद्धति.
इस्तलाह–पु. पारिभाषिक शब्द.
इस्तहकाम–पु. दृढता, समर्थन.
इस्तिंजा–पु. लघवी नंतर इंद्रियाला लावलेला विटकरीचा तुकडा (मुसलमानी क्रिया), हातपाय धुणें, चूळ भरणें.
इस्तिंजेका ढेला–कवडी किंमतीचा माणूस.
इस्तिंजा लड़ना या लड़ाना–अत्यंत मैत्री
इस्ति(स्त)कलाल–पु. धैर्य, दृढता. [करणें.
इस्तिरी–स्त्री. इस्तरी, स्त्री.
इस्तिलाह–स्त्री. परिभाषा.
इस्तिलाही–वि. पारिभाषिक.
इस्ति(स्त)स्ना–स्त्री. अपवाद, अस्वीकार.
इस्तीफ़ा–पु. राजीनामा, त्यागपत्र.
इस्तेदाद–स्त्री. योग्यता (विद्येची), सामर्थ्य,
इस्तेमाल–पु. उपयोग. [निपुणता.
इस्तेमाली–वि. उपयोगी, जुना, प्रचलित.
इस्पंद–पु. मोहरी.
इस्म–पु. नांव.
इस्म बामुसम्मा–यथा नाम तथा गुण.
इस्म नवीसी–स्त्री. केसमध्यें साक्षीदारांच्या नांवाची यादी देणें, नांवें लिहिणें.
इस्लाह– स्त्री. संशोधन, दाढीचे केस.
इह–अ. येथें.
इहतिमाम–स्त्री. प्रयत्न, व्यवस्था, निरीक्षण.
इहतियात–स्त्री. सावधानता, बचाव.
इहलीला–स्त्री. अवतार कार्य.
इहसान–पु. उपकार.
इहाँ–अ. येथें
इ(अ)हाता–पु. आवार.

[ई]

ईंगुर–पु. हिंगूळ, शेंदूर.
ईंचना–क्रि. स. ओढणें.
ईंट–स्त्री. वीट, चौकट (पत्त्यांत). [करणें.
ईंट चुनना या जोड़ना–विटेचें बांधकाम
ईंट पाथना या पारना–विटा पाडणें.
ईंट का छल्ला देना–कच्च्या भिंतीला जोडून एक विटी भिंत रचणें.
ईंटसे ईंट बजना–विध्वंस होणें.

ईंटसे ईंट बजाना–उध्वस्त करणें.
(डेढ़ या ढाई) ईंटकी मसजिद अलग बनाना–निराळाच पंथ काढणें, सगळ्यांच्या विरुद्ध वागणें.
(गुड़ दिखाकर) ईंट का ढेला मारना–नादीं लावून फसविणें.
ईंट पत्थर–दगड (व्यंग), कांहीं नाहीं.
ईंडुरी–स्त्री. चुंबळ.
ईंधन–पु. सर्पण, जळण.
ईख–स्त्री. ऊंस.
ईखना–क्रि. स. पाहाणें.
ईछन–पु. डोळा.
ईछना–क्रि. स. इच्छिणें.
ईजा–स्त्री. इजा, दुखापत. [करणें.
ईज़ा पहुंचाना–क्रि. स. त्रास देणें, दुखापत
ईजाद–स्त्री. शोध, आविष्कार.
ईजाब–पु. विनंति, ठराव.
ईठ–पु. मित्र, प्रियजन.
ईठना–क्रि. स. इच्छा करणें.
ईठि–स्त्री. मैत्री, प्रयत्न.
ईठी–स्त्री. बरछी.
ईति–स्त्री. प्रवास, युद्ध, शेती वरील सहा संकटें. (अतिवृष्टि, अनावृष्टि, उंदीर, टोळ, कीड, पर व स्वसैन्यपीडा.)
ईद–स्त्री. प्रतिपदेची रात्र, मुसलमानी सण.
ईद का चाँद–उंबराचें फूल. [जागा.
ईदगाह–पु. ईदच्या दिवशीं नमाज पढण्याची
ईदी–स्त्री. सणाची भेंट, सणाची प्रशंसा असलेली कविता, ही कविता ज्या वेलबुटीच्या कागदावर लिहिली जाते तो कागद, या कवितेनिमित्त शिष्यांनीं दिलेली गुरुदक्षिणा.
ईमन–पु. यमनराग.
ईमान–पु. धर्मावर विश्वास, सद्वृत्ति, धर्म,
ईमानकी कहना–सत्य सांगणें. [सत्य.
ईमान ठिकाने न होना–धर्म भावना चळणें.
ईमानमें फ़र्क़ आना–मन चळणें.
ईमान लाना–श्रद्धा ठेवणें.
ईमानदार–वि. विश्वासू, प्रामाणिक, खरें बोलणारा, सत्यानें वागणारा, विश्वास
ईरखा (ईर्षा)–स्त्री. ईर्ष्या. [ठेवणारा.
ईरान–पु. इराण देश.
ईर्ष्या–स्त्री. दुसऱ्यांचा उत्कर्ष सहन न होणें,
ईर्ष्यालु–वि. ईर्ष्या करणारा. [द्वेष.
ईल–पु. एक जंतु.
ईश–स–पु. स्वामी, आत्मा, राजा, ईश्वर, महादेव, अकराची संख्या, आर्द्रा नक्षत्र, एक उपनिषद, पारा. –वि. ताब्यांत
ईशता–स्त्रि. स्वामित्व, प्रभुत्व. [ठेवणारा.
ईशान–पु. स्वामी, सूर्य, अधिपति, शंकर, अकरा रुद्रांतील एक, ईशान्य दिशा,
ईशानी–स्त्री. पार्वती. [शमी.
ईषना–णा–स्त्री. स्त्रीपुत्रावरील आसक्ति, जलदी.
ईषा–स्त्री. रथाचा व नांगराचा दांडा.
ईसरगोल–पु. इसब गोल.
ईसा–पु. ख्रिस्ती धर्मसंस्थापक.
ईसान–पु. पहा 'ईशान.'
ईसामसीह–येशू ख्रिस्त.
ईसाई–वि. ख्रिस्ती.
ईहा–स्त्री. प्रयत्न, उद्योग, इच्छा.

[उ]

उँगनी–स्त्री. वंगण लावण्याची क्रिया.
उंगल–स्त्री. अंगुल (माप).
उँगली–स्त्री. बोट.

उँगली उठना–निंदा होणें.
उँगली उठाना–दोष काढणें, निंदा करणें, वाकड्या नजरेनें पाहणें.
उँगली करना–त्रास देणें, नकोसें करणें.
उँगली चटकना–बोटें मोडणें, शाप देणें.
उँगली चमकाना या नचाना– हातवारे करणें. [काढणें.
उँगली बेकर निकालना–घशांतून बाहेर
(साँपके मुंहमें) उँगली देना–अचाट कृत्य करणें. [धरतां मनगट धरणें.
उँगली पकड़ते पहुँचा पकड़ना–बोट धरतां
उँगलियोंपर नचाना–बोटावर नाचविणें.
(पांचों) उँगलियां घीमें होना–चांगला
उँगली रखना–दोष काढणें. [लाभ होणें.
उँगली लगाना–शिवणें, बोट लावणें, हात-
उँघाई–स्त्री. डुलकी. [भार लावणें.
उँघाना–क्रि. स. झोंपविणें.
उँचन–स्त्री. खाटेच्या पायतणाची दोरी.
उंचना–क्रि. स. खाटेच्या पायतणांची दोरी
उँचाई–स्त्री. उंचपणा. [खेंचणें.
उँचाव–पु. उंची.
उँचास–वि. एकुणपन्नास.
उँछ–स्त्री. उदरनिर्वाहाकरितां खळ्यांतील उरलेलें धान्य गोळा करण्याचें काम.
उँजेला–पु. उजेड.
उँडेलना–क्रि. स. उपडें करणें, ओतणें.
उँदुर–पु. उंदीर.
उंह्–अ. तिरस्कार किंवा बेपर्वाई सूचक शब्द, वेदना सूचक शब्द.
उ–पु. ब्रम्हा, नर.–अ. सुद्धां.
उअना–क्रि. अ. उगविणें, उदय होणें,
उऋण–वि. ऋणमुक्त. [उपजणें.
उकचन–पु. मुचकुंदाचें फूल.
उकचना–क्रि. अ. उचकटणें, जागा बदलणें,
उकटना–क्रि. स. पहा 'उघटना.' [उठून पळणें.
उकटा–वि. केलेला उपकार वारंवार बोलून दाखविणारा, आपण केलेला उपकार किंवा दुसऱ्यानें केलेला अपराध वारंवार बोलून दाखविणारा. [रानें सांगणें.
उकटापुरान–झाल्या गेल्या गोष्टी विस्ता-
उकठना–क्रि. अ. सुकणें, सुकून लाकडा-
उकठा–वि. सुकलेलें. [सारखें होणें.
उकडूं–रू–पु. उकिडवें.
उकताना–क्रि. अ. कंटाळणें, घाई करणें.
उकति–स्त्री. उक्ति.
उक़बा–पु. प्रलय, परलोक.
उकलना–क्रि. अ. वेगळे पडणें, उकलणें.
उकलाई–स्त्री. ओकारी.
उकलाना–क्रि. अ. ओकणें.
उकवथ–पु. इसब.
उकसना–क्रि. अ. वर येणें, अंकुर फुटणें, खुलणें, शिवणीचा दोरा तुटणें.
उकसाना–क्रि. स. वर करणें, दिव्याची वात वर सारणें, उत्तेजित करणें, दूर सारणें.
उकसौंहा–वि. विकास पावणारा, उन्नत.
उक़ाब–पु. गरूड पक्षी किंवा गिधाड.
उकासना–क्रि. स. वर ओढणें, खोदून वर फेकणें, उघडणें.
उकेलना–क्रि. स. तळापासून वर उचलणें, उसकटणें, लपटलेल्या वस्तु वेगळ्या
उकौना–पु. डोहाळे. [करणें.
उक्त–वि. सांगितलेलें.
उक्ति–स्त्री. वचन, चमत्कारपूर्ण कथन.
उक़दा–पु. गांठ, समस्या, कोडें.
उखटना–क्रि. अ. पाय लटपटणें. –क्रि. स. कुरतडणें.

उखड़ना–क्रि. अ. उन्मळून पडणें, गाणें बेसूर होणें, वेगळें होणें, तुटणें.

उखड़ी उखड़ना–गमजा चालणें.

उखड़ी २ बातें करना–विरक्तीनें बोलणें, उडवाउडवी करणें.

उखड़ी पुखड़ी सुनाना–तोंड टाकून बोलणें.

(दम) उखड़ना–प्राण जाणें, दम उखडणें (कुस्तींत). [पळून जाणें.

(पॉव) उखड़ना–एक जागा ठाम नसणें,

उखड़वाना–क्रि. स. उखडविणें, उपटविणें.

उखमज–पु. उष्णतेमुळें उत्पन्न होणारे जीव (ढेकूण वगैरे). [दिवस.

उखराज–पु. उसाच्या पेरणीचा पहिला

उखल–पु. उखळ.

उखली–स्त्री. उखळी.

उखाड़–पु. उच्चाटन, उन्मूलन, तोड.

उखाड़ना–क्रि. स. उपटणें, उकरणें, भडकविणें, विखरणें, बाजूस सारणें, नष्ट करणें.

(गड़े मुर्दे) उखाड़ना–झाल्या गेल्या गोष्टी

(पैर) उखाड़ देना–हटविणें. [पुन्हां काढणें.

उखाड़ू–वि. चुगलखोर. [नष्ट करणें.

उखेड़(र)ना–क्रि. स. उपटणें, हटविणें,

उखेलना–क्रि. स. लिहिणें, चित्र काढणें.

उगटना–क्रि. स. वारंवार सांगणें, टोमणा मारणें. [उत्पन्न होणें.

उगना–क्रि. अ. उगवणें, अंकुर फुटणें,

उगलना–क्रि. स. पोटांत गेलेली वस्तु ओकून बाहेर काढणें, तोंडांतील वस्तु थुंकून बाहेर टाकणें, दुसऱ्याचा पचविलेला माल नाइलाजानें परत करणें, गुप्त गोष्ट प्रकट करणें.

उगल पड़ना–बाहेर पडणें.

(ज़हर) उगलना–कडू बोलणें.

उगलवाना-उगलाना–क्रि. स. ओकविणें, कबूल करविणें.

उगाना–क्रि. स. उगविणें, प्रगट करणें.

उगार-ल–पु. थुंकी, कफ.

उगालदान–पु. पिकदाणी.

उगाहना–क्रि. स. वसूल करणें.

उगाही–स्त्री. वसूली, वसूल केलेला पैसा.

उगिलना–क्रि. स. पहा 'उगलना.'

उग्र–वि. प्रचंड. –पु. महादेव, बचनाग विष, केरळ देश, क्षत्रिय पिता व शूद्र माता यांच्यापासून उत्पन्न झालेला पुत्र,

उग्रदल–पु. जहालपक्ष. [सूर्य.

उघटना–क्रि. स. झालेल्या गोष्टी पुन्हा पुन्हा सांगणें, दुसऱ्याला बरें वाईट बोलणें, ताल देणें.

उघटा–वि. उपकार बोलून दाखविणारा.

उघड़(र)ना–क्रि. अ. खुलणें, उघडें होणें, प्रगट होणें, गुप्त गोष्ट प्रगट होणें, विवस्त्र होणें.

उघाड़(र)ना-उघेलना–क्रि. स. खुलें करणें, मोकळें करणें, प्रगट करणें, गुप्त गोष्ट उघडकीस आणणें, नग्न करणें.

उचकन–पु. एक बाजू उंच करण्याकरितां दिलेला टेका. [उडी मारणें.

उचकना–क्रि. अ. टांचा उचलून उंच होणें,

उचकाना–क्रि. स. उचकणें, वर करणें.

उचक्का–पु. चोर, बदमाश. [बिचकणें.

उचटना–क्रि. अ. वेगळें होणें, विरक्त होणें,

उचटाना–क्रि. स. उच्चाटन करणें, वेगळें करणें, विरक्त करणें, बिचकविणें.

उचड़ना–क्रि. अ. चिकटलेल्या वस्तु वेगळ्या होणें, जाणें, पळून जाणें.

उचनि–स्त्री. वर येण्याची क्रिया.

उचरंग–पु. उडणारा किडा, पतंग (किडा)·
उचरना–क्रि. अ. उच्चारणें.
उचाट–पु. उदासीनता. [करणें.
उचाटना–क्रि. स. उच्चाटन करणें, विरक्त
उचाड़ना–क्रि. स. उपटणें, चिकटलेल्या वस्तु वेगळ्या करणें.
उचाना–क्रि. स. उंच करणें. उठविणें.
उचापत–पु. उधारी, विश्वास.
उचारना–क्रि. स. उच्चारणें.
उचित–वि. योग्य.
उचेलना–क्रि.स. लपटलेल्या वस्तु वेगळ्या करणें, थर वेगळे करणें.
उच्च–वि. उंच, श्रेष्ठ.
उच्चता–स्त्री. उंचपणा, श्रेष्ठता, उत्तमपणा.
उच्चाट–पु. उच्चाटन, उदासीनता.
उच्चारण –पु. उच्चार.
उच्छू–स्त्री. ठसका, ढांस (पितांना किंवा खातांना).
उछंग–पु. मांडी, छाती.
उछलना–उछरना–क्रि. स. बागडणें, प्रसन्न होणें, चिन्ह पडणें, तरणें, उकळणें, प्रकट होणें. [क्रिया.
उछलकूद–स्त्री. अधीरता, बागडण्याची
उछलकूद करना–उत्साह दाखविणें.
उछलवाना–उछलाना–क्रि. स. उमडविणें, उसळविणें, बागडण्यास प्रवृत्त करणें.
उछार(ल)ना–क्रि. स. उडविणें, वर फेकणें, प्रकट करणें.
उछाल-र–स्त्री. उडी, वर उठण्याची क्रिया, ओकारी, पाण्याचे तुषार.
उछाल भरना–लांब उडी मारणें.
उछालछक्का–वि. व्यभिचारिणी.
उछाला–पु. उकळी, ओकारी.
उछाह–पु. उत्साह, उत्सव, इच्छा, जैनांची
उजट–पु. पर्णकुटी, झोपडी. [रथयात्रा.
उजड़ना–क्रि. अ. नाश पावणें, वैराण होणें, अस्ताव्यस्त होणें.
उजड़वाना–क्रि. स. उध्वस्त करविणें.
उजड्ड–वि. असभ्य, उध्दट.
उजड़ा–वि. उजाड झालेलें. [मूर्ख.
उजब(बु)क–पु. तार्तरजात.–वि. अडाणी,
उजरत–स्त्री. मजूरी, भाडें.
उजरतपर देना–स्त्री. भाड्यानें देणें.
उजरना–क्रि. अ. ओसाड पडणें, उध्वस्त
उजरा–वि. उजळ, स्वच्छ पांढरा. [होणें.
उजराना–क्रि. स. स्वच्छ करविणें, उजळा देवविणें. –क्रि. अ. साफ होणें.
उजरे–वि. पांढरें, स्वच्छ, उजाड झालेलें.
उजलत–स्त्री. शीघ्रता, जलदी.
उजलना–क्रि. अ. प्रकाशणें, प्रगट होणें, उठून दिसणें.
उजलवाना–क्रि. स. उजळा देवविणें.
उजला–वि. पांढरा, स्वच्छ.
उजागर–वि. प्रकाशित, प्रसिद्ध.
उजागरा–पु. जागरण.
उजाड़–पु. ओसाड स्थान, जंगल, मोडकळीस आलेली जागा.–वि. उध्वस्त, निर्जन. [करणें.
उजाड़ना–क्रि स. विध्वंस करणें, नष्ट
उजान–अ. प्रवाहाच्या उलट.
उजार–पु. पहा 'उजाड़'
उजारा–पु. प्रकाश. –वि. कांतिमान.
उजालना–क्रि. स. उजळा देवविणें, पेटविणें.
उजाला–पु. पहा, 'उजारा.'
उजालेका तारा–शुक्रग्रह.

उजारी—ली—स्त्री. चांदणें.
उजाली रात—चांदणी रात्र.
उजास—पु. उजेड.
उजियार-रा-ला—पु. उजेड. [प्रकाशयुक्त.
उजियारी—स्त्री. प्रकाश, चांदणी. —वि.
उजेला—पु. उजेड.
उजैनी—स्त्री. उज्जयिनी.
उज्र—पु. हरकत, क्षमायाचना, निमित्त, विनयपूर्वक विरोध.
उज्र-दारी—स्त्री. कोर्टांत एकाद्याच्या मागणींत स्वतःचीं अडचण सांगणें.
उज्रमाज़रत—क्षमेची प्रार्थना.
उज्ज्वल—वि. स्वच्छ, निर्मल, चमकदार.
उझकना—क्रि. अ. उडी मारणें, पहाण्याकरितां उंच होणें, चकित होणें, वर उठणें.
उझलना—क्रि. स. ओतणें, पातळ पदार्थ वरून टाकणें. —क्रि. अ. भरून वाहणें, वाढणें.
उझाँकना—क्रि. अ. डोकावणें, टांचा उचलून पाहाणें, चकित होणें. वर उठणें.
उझिला—स्त्री. उकळलेली मोहरी, शेतांतील मातीचें टेकाड.
उटकना—क्रि. स. अंदाज करणें.
उटंग—वि. तोकडें (वस्त्र.)
उटंगन—पु. एकप्रकारची पाले भाजी.
उटकनाटक—वि. ओबड धोबड.
उठँग जाना—टेकून बसणें, लवंडणें.
उठँगन—पु. टेकू, आधार.
उठँगना—क्रि. अ. ओठंगून बसणें.
उठंगाना—क्रि. स. दरवाजा बंद करणें, [टेकून ठेवणें.
उठना—क्रि. अ. उठणें.
उठ जाना—क्रि. अ. मरणें, नष्ट होणें, बंद होणें, भाड्यानें जाणें.
उठती कोंपल—तरुण.
उठती जवानीं—तारुण्याचा प्रारंभ.
उठते बैठते—सर्व प्रसंगीं.
उठना बैठना—स्त्री. उठाबशा, खटाटोप.
उठल्लू—वि. उनाड. [उचलविणें.
उठवाना—क्रि. स. उठविणें, जागें करणें,
उठाईगीर—वि. चोर, बदमाश.
उठाऊ-चूल्हा—वि. अस्थिर.
उठान—स्त्री. उठणें, पूर, आरंभ, खर्च.
उठाना—क्रि. स. उठविणें.
उठा देना—क्रि. स. उडविणें, खर्च करणें.
उठा धरना—पुढें जाणें.
उठा रखना—बाकी ठेवणें, कसर ठेवणें.
उठाव—पु. वाढ, प्रारंभ, खर्च, मेहरापीच्या पायाच्या मध्यापासून टोंकापर्यंतचें लंबांतर.
उठावा—वि. भटक्या, अस्थिर.
उठौनी—स्त्री. उचलण्याची मजुरी, उधारीचा व्यवहार, बयाणा.
उडंकू—वि. चालता फिरता, उडणारा.
उड़ आना—पळत येणें.
उड़ काटना—क्रि. अ. अप्रिय वाटणें. —क्रि. स. उडून चावणें.
उड़ चलना—क्रि. अ. झपाट्यानें चालणें, कुमार्गगामी होणें, स्वादिष्ट होणें.
उड़ता बनना—होना—पसार होणें,
उड़ती खबर—गप्प, अफवा.
उड़द—पु. उडीद.
उड़दपर सफेदी—धुळीवर सारविणें.
उड़न—स्त्री. उड्डाण.
उड़न खटोला—पु. विमान.

उड़न गोला–पु. वायबार.

उड़न छू–वि. गुप्त.

उड़न झाँई–स्त्री. थाप, भुलवणुक, झोला.

उड़न फल–पु. उडण्याची शक्ति देणारें फळ.

उड़न फाखता–वि. मूर्ख, भोळा.

उड़ना–क्रि. अ. उडणें, खर्च होणें, हरवणें, फडफडणें, पळणें, वेगळें होणें, जाणें, भोगणें, रंग फिक्का पडणें, एकाद्यावर मार पडणें, फसविणें, घोड्याचें चौखूर उधळणें, उडी मारणें.

उड़व–पु. पांच स्वराचा एक राग.

उड़वाना–क्रि. स. उडवावयास लावणें.

उड़सना–क्रि. अ. बिछाना उचलणें, नष्ट होणें. [उधळ्या.

उड़ाऊ–वि. उडणारा, खर्च करणारा,

उड़ाका–उड़ाकू–वि. उडूं शकणारा.

उड़ान–स्त्री. उड्डाण, उडी, एका दमांत धांवतां यईल इतकें अंतर, मनगट.

उड़ान मारना–थापा मारणें.

उड़ाना– क्रि. स. उडविणें, गुपचुप हस्तगत करणें, लांबविणें, चट्ट करणें, नष्ट करणें, काढून टाकणें, उपभोगणें, प्रहार करणें, नाश करणें, दोष देणें, विषय बदलणें, टाळणें, कापून दूर फेंकणें.

उड़ासना–क्रि. स. अंथरूण गोळा करणें. एकाद्या वस्तूचा नाश करणें, बसण्यांत किंवा झोपेंत विघ्न आणणें.

उड़िया–वि. ओरिसा देशचा.

उड़ीसा–पु. ओरिसा. [मडक्यांची नाव.

उडुप–पु. नौका, चंद्र, मोठा गरुड, बिब्बा,

उडुस–पु. ढेकूण.

उड़ैनी–स्त्री. काजवा. [आधार घेणें.

उढ़कना–क्रि. स. ठोकर खाणें, थांबणें,

उढ़काना–क्रि.स. टेकून ठेवणें, टेका देऊन बसविणें. [बरोबर जाणें.

उढ़रना–क्रि. अ. विवाहित स्त्री पर पुरुषा-

उढ़री–स्त्री. उपपत्नी.

उढ़ाना–क्रि. स. पांघरविणें.

उढ़ारना–क्रि. स. परस्त्रीस पळविणें.

उढ़ावनी–उढ़ौनी–स्त्री. ओढणी.

उतंक–पु. एक ऋषि.

उतंग–वि. उंच, श्रेष्ठ.

उत–तै–अ. त्या बाजूला.

उतकरष–पु. उत्कर्ष.

उतन–अ. तिकडे.

उतना–वि. तितके.

उतपत्ति–स्त्री. जन्म.

उतपात–पु. आपत्ति, उपद्रव, अशांति, दंगा.

उतर–पु. पाहा 'उत्तर'.

उतरन–स्त्री. जुने कपड.

उतरना–क्रि. अ. उतरणें, ओहोटी लागणें, निखळणें, फिक्के पडणें, वसूल होणें, पार होणें, अधिक होणें (आंबा), वर्ष किंवा महिना संपत यणें, फाटणें (दूध), उद्वेग दूर होणें, काम पूर्ण होणें, भाव कमी होणें, मुक्काम करणें, नक्कल होणें, ओढणें, अंकित होणें, मुलें मरणें, जन्म घेणें.

उतरकर–खालच्या दर्जाचा.

(चित्तसें) उतरना–विसरणें, अप्रिय होणें.

(चेहरा) उतरना– तोंड उतरणें.

उतरवाना–क्रि. स. उतरविणें.

उतराई–स्त्री. उतरणें, नदीपार जाण्याचा खर्च, उतार.

उतराना–क्रि.अ. पाण्यावर येणें, उतू जाणें, प्रगट होणें, पोहणें.

उतरायल–वि. उतरलेलें.

उतराव–पु. उतार.

उतलाना–क्रि. अ. उतावळी करणें.

उताईल–यल–वि. उतावीळ.

उतान–वि. उताणा.

उतार–पु. उतरण, उतरण्याची क्रिया, एकाद्यावस्तूची लांबी रुंदी कमी होणें, उतारा, ओहोटी, हलका, कमतरता, नदीमधून चालत पलीकडे जाण्यासारखें स्थान, विष उतरण्याची वस्तु किंवा [प्रयोग.

उतार चढ़ाव बताना–फसविणें

उतारन–स्त्री. उतरलेलें जीर्ण वस्त्र, उतारा, निकृष्ट वस्तु.

उतारना–क्रि. स. उतरणें, प्रतिकृति बनविणें, लिहिण्याची नक्कल करणें, चिकटलेल्या वस्तु दूर करणें, उकलणें, उसवणें, थांबविणें, उतारा करणें, ओवाळून टाकणें, वसूल करणें, पिणें, वाद्यांची दोरी किंवा तार सैल करणें, सत्व काढणें, नदीपलीकडे पोंचविणें.

उतारा–पु. उतारा, उतरण्याची जागा, उतरणें, पडाव, नदीपार करण्याची [क्रिया.

उतारू–वि. तयार, तत्पर.

उतारू होना–प्रवृत्त होणें.

उतावल–अ. जलदी.

उतावला–वि. उतावळा, चंचल.

उतावली–स्त्री. उतावळी. [केलेला.

उतृण–वि. ऋणमुक्त, उपकाराची फेड

उतै–अ. त्या बाजूला.

उत्कंठा–स्त्री. प्रबल इच्छा, एकादें काम तावडतोब करण्याची इच्छा.

उत्कर्ष–पु. प्रशंसा, श्रेष्ठता, समृद्धि.

उत्कीर्ण–वि. खोदलेलें, लिहिलेलें.

उत्कृष्ट–वि. उत्तम.

उत्कोच–पु. लांच.

उत्तम–वि. चांगला, सर्वांत श्रेष्ठ.

उत्तमर्ण–पु. धनको, सावकार.

उत्तर–पु. उत्तर दिशा, उत्तर (प्रश्नाचें), बहाणा, प्रतिकार, एक काव्यालंकार. –वि. मागचा, वरचा, श्रेष्ठ. –अ. मागें, नंतर.

उत्तरदाता–यी–पु. जबाबदार माणूस.

उत्तरदायित्व–पु. जबाबादारी.

उत्तराधिकार–पु. वारसा.

उत्तराधिकारी–पु. वारस, पट्टशिष्य, गादी- [वर बसणारा.

उत्ता–वि. तितकें.

उत्तान–वि. उताणा, चित.

उत्तीर्ण–वि. पार, मुक्त, पास.

उत्तुंग–वि. फार उंच.

उत्तू–पु. कपड्यावर चिन्ह करण्याचें एक हत्यार, खडी काढण्याचा ठसा. –वि. नशेंत चूर.

उत्तू करना–खूप मारणें, खडी काढणें.

उत्तूगर }
उत्तूकश } –पु. कपड्यावर यंत्रानें वेलबुट्टी वगैरे काढणारा मनुष्य.

उत्तेजन – पु. प्रोत्साहन.

उत्तेजना–स्त्री. तीव्र वेग, उसळी. प्रोत्साहन.

उत्थान–पु. उदय, उत्पत्ति.

उत्पत्ति–स्त्री. जन्म, सृष्टि, आरंभ, प्रयत्न, उत्साह, आनंद, युद्ध, सैन्य, पराक्रम, अंगण, हद्द, यज्ञस्थान, ग्रंथ, रोगाचें कारण, मलविसर्जन, कुटुंब किंवा राज्य रक्षण, जागृति.

उत्पन्न–वि. घडलेलें, जाणलेलें, मिळ-विलेलें, जन्मलेलें.

उत्पात–पु. उपद्रव, अशांति, दंगा.

उत्स–पु. झरा, जलमय ठिकाण.
उत्सव–पु. धामधूम, मंगल समय, आनंद.
उत्साह–पु. उत्साह, हिम्मत.
उत्सुक–वि. उत्कंठित.
उथपना–क्रि. स. उच्चाटन करणें, उठविणें.
उथलना–क्रि.अ. डगमगणें, उलटणें, थरकांप होणें, उथळ होणें. –क्रि. स. खालीं वर करणें. [उलटा पालट.
उथल-पुथल–स्त्री. उलटा पालट. –वि.
उथला–वि. उथळ.
उदंत–वि. दांत नसलेला. –पु. बातमी.
उदक–पु. पाणी.
उदग–वि. उन्नत, उग्र.
उदग्र–वि. टोंक आलेलें, उंच, पूर्ण, मोठें, उत्कृष्ट, जोराचें, भयंकर, क्षुब्ध, बलाढ्य, तीव्र, स्पष्ट.
उदय–पु. सूर्य.
उदधि–पु. समुद्र, घागर, ढग.
उदमदना–क्रि. अ. उन्माद चढणें.
उदय–पु. वरयेणें, उन्नति, उगम, उदयाचल.
उदयसे अस्त तक–साऱ्या जगांत.
उदर–पु. पोट, मध्य, आंतील भाग.
उदरना–क्रि. अ. फाटणें, छिन्न भिन्न होणें.
उदवेग–पु. पाहा 'उद्वेग.'
उदार–वि. दाता, श्रेष्ठ, उदार हृदयी, सरळ मनाचा. [पाडणें.
उदारना–क्रि. स. फाडणें, चिरणें, तोडणें,
उदास–वि. विरक्त, तटस्थ, दुःखी.
उदासी–स्त्री. खिन्नता, दुःख. –पु. विरक्त पुरुष, नानकशाही साधूंचा एक पंथ.
उदासीन–वि. विरक्त, भांडणापासून अलिप्त, तटस्थ, प्रेमशून्य.
उदित–वि. उगवलेला, प्रकट, उज्वल, प्रफुल्लित, सांगितलेलें.
उदुंबर–पु. उंबर, उंबरठा, नपुंसक, एक प्रकारचें कोड, मोहरी, कृमि.
उदू–पु. शत्रु.
उदूल–पु. अवज्ञा, विमुख.
उदूलहुक्मी–स्त्री. आज्ञाभंग.
उदै-दौ–पु. उदय. [उत्तम.
उदोत–पु. प्रकाश. –वि. प्रकाशित, शुभ्र,
उद्गार–पु. उकळी, ओकारी, थुंकी, ढेकर, पूर, घोर शब्द.
उद्घाटन–पु. उघडणें, प्रकट करणें.
उद्घाटी–स्त्री. उदयाचल पर्वतांतील घाट.
उद्घात–पु. आघात, आरंभ.
उद्घातक–वि. आरंभ करणारा, आघात करणारा.
उद्दंड–वि. दांडगा, उद्धट.
उद्दाम–वि. स्वतंत्र, गंभीर, उद्दाम. –पु. वरुण, एकवृत्त. [–वि. लक्ष्य.
उद्देश्य–पु. अभिप्रेत अर्थ, विशेष्य, हेतु.
उध्दरण–पु. उतारा, उद्धार, अवतरण, उन्नति, मुक्ति. [सुटणें.
उध्दरना–क्रि. स. उद्धार करणें. –क्रि. अ.
उध्दार–पु. मुक्ति, उन्नति, कर्जापासून
उद्भट–वि. प्रबल, उच्चाशय. [मुक्ति.
उद्भिज्ज–पु. झाडें झुडपें.
उद्यत–वि. तयार, उठविलेला.
उद्यम–पु. व्यापार, उद्योग.
उद्योग–पु. धंदा, प्रयत्न, उलाढाल.
उद्वह–पु. पुत्र.
उद्वहन–पु. विवाह, वर ओढणें.
उद्वासन–पु. पळविणें, ओसाड करणें, मारणें.
उद्वेग–पु. मनाची व्याकुळता, मनाची तीव्र वृत्ति, प्रवृत्ति.

उधड़ना–क्रि. अ. खुलणें, वेगळें होणें.
उधम–पु. उपद्रव.
उधर–अ. त्याबाजूला, तेथें, तिकडे.
उधरना–क्रि. अ. उद्धार होणें, सुटणें. –क्रि. स. उद्धार करणें. [करणें.
उधराना–क्रि. अ. वाऱ्यानें विसकटणें, दंगा
उधार–पु. उधार, कर्ज, उद्धार, मागणी.
उधार खाये बैठना–एकाद्या मोठ्या आधारावर दिवस घालविणें, नेहमीं तयार असणें, अत्यंत उत्सुक असणें, टपून बसणें, नाश इच्छिणें.
उधारना–क्रि. स. उद्धार करणें.
उधेड़ना–क्रि. स. उकलणें, टांके काढणें, विखरणें.
उधेड़बुन–स्त्री. विचार, पंचाईत, उहापोह.
उन–सर्व. 'उस' ह्या सर्वनामाचें अनेक वचन. [पक्षी. –वि. अप्राप्य.
उनक़ा–पु. क्वचित दिसणारा एक कल्पित
उनचास–वि. एकुणपन्नास.
उनतीस–वि. एकुणतीस. [झालेला.
उनदा–दौहा–वि. जागरणामुळें त्रास
उनमना–वि. स्तब्ध, उदास.
उनमान–पु. अटकल, शक्ति, प्रमाण.
उनमानना–क्रि. स. अनुमान करणें.
उनमेख–ष–पु. विकास, फूल फुलणें, डोळे उघडणें, प्रकाश. [चालणें.
उनरना–क्रि. अ. उन्नत होणें, उड्यामारीत
उनवना–क्रि. अ. भारान्वित होणें भरून येणें, कोसळणें.
उनहत्तर–वि. एकुणसत्तर.
उनहानि–स्त्री. समता.
उनहार–वि. समान.
उनहारी–स्त्री. सारखेपणा.
उनाना–क्रि. स. वळविणें, वांकविणें, प्रवृत्त करणें. –क्रि. अ. आज्ञा मानणें, ऐकणें.
उनासी–वि. एकुणऐंशीं.
उनींद–स्त्री. झोप.
उनींदा–वि. झोपेनें पेंगलेला.
उन्नत–वि. उंच, वाढलेला, श्रेष्ठ.
उन्नति–स्त्री. उंची, वृद्धि.
उन्नाब–पु. एक प्रकारचें बोर.
उन्नाबी–वि. काळसर लाल रंग.
उन्नायक–वि. उंच करणारा, वाढविणारा.
उन्नासी–वि. एकुणऐंशीं. [फुललेला.
उन्निद्र–वि. निद्रानाशाचा, झोप न आलेला.
उन्नीस–वि. एकोणीस.
उन्नीस बिस्वे–अधिकतर, अधिकांश.
उन्नीस होना–थोडें कमी होणें.
उन्नीस बीस होना–एक दुसरी पेक्षां चांगली
उन्मत्त–वि. मदांध, बेशुद्ध, वेडा. [असणें.
उन्माद–पु. वेडेपणा.
उन्मेष–पु. किंचित प्रकाश, विकास.
उप–एक उपसर्ग. [इत्यादि राजचिन्हें.
उपकरण–पु. सामुग्री, राजाचीं छत्र चामरें
उपकार–पु. हितसाधन, लाभ.
उपगत–वि. प्राप्त, माहितीचा, स्वीकृत.
उपग्रह–पु. कैद, कैदी, लहान ग्रह, राहु व केतु, मोठ्या ग्रहाच्या भोंवतीं फिरणारा लहान ग्रह.
उपचार–पु. व्यवहार, चिकित्सा, इलाज, सेवा, धर्मानुष्ठान, षोडशोपचार, खुशामत, लांच. [गोष्ट.
उपज–स्त्री. पीक, नवीन कल्पना, कल्पित
उपजना–क्रि. अ. उपजणें.
उपजाऊ–वि. सुपीक.
उपजाना–क्रि. स. उत्पन्न करणें.

उपजीवन–पु. निर्वाह, निर्वाहासाठीं घेतलेला दुसऱ्याचा आधार.
उपटन–पु. उटणें, चिन्ह.
उपटना–क्रि. अ उपटणें, खूण पडणें.
उपटारना–क्रि स. उच्चाटन करणें.
उपड़ना–क्रि अ. वळ उठणें, उखडणें.
उपत्यका–स्त्री. खोरें, तराई.
उपदेशना–क्रि. स. उपदेश करणें.
उपदेष्टा–पु. उपदेश देणारा.
उपद्रव–पु. उत्पात, दंगा, मुख्य रोगामध्यें होणारे दुसरे रोग. [देणें.
उपधरना–क्रि. अ. अंगीकार करणें, आश्रय
उपधा–स्त्री. कपट, व्याकरणांत शेवटच्या अक्षराच्या आधींचें अक्षर, उपद्रव, प्रतिष्ठा. [विशेषता.
उपधान–पु. आधार देणारी वस्तु, उशी,
उपनना–क्रि .अ. उत्पन्न होणें.
उपनय–पु. जवळ घेऊन जाणें, मुलाला गुरुजवळ नेणें, मुंज.
उपनाना–क्रि स. उत्पन्न करणें.
उपनाम–पु. दुसरें नांव, पदवी, टोपण नांव.
उपनिधि–स्त्री. ठेव.
उपनिवेश–पु. दुसऱ्या ठिकाणाहून आलेल्या लोकांची वस्ती, एका ठिकाणाहून दुसऱ्या ठिकाणीं जाऊन केलेली वस्ती.
उपनिषद्–स्त्री. जवळ बसणें, ब्रह्मविद्येच्या प्राप्तीकरितां गुरुजवळ बसणें, वेदांच्या भागांपैकीं शेवटचा भाग.
उपनेता–पु. आणणारा, गुरु.
उपन्यास–पु. कादंबरी. [संपन्न, उपयुक्त.
उपपन्न–वि. जवळ आलेला, प्राप्त झालेला,
उपपातक–पु. लहानसें पाप. [संपादन.
उपपादन–पु. सिद्धकरणें, काम पुरें करणें,

उपबन–पु. उपवन.
उपबरहन–पु. उशी, तक्क्या.
उपभुक्त–वि. उष्टें, उपयोग केलेलें, [वापरलेलें.
उपमा–स्त्री. तुलना.
उपमाता–पु. उपमा देणारा. –स्त्री. दाई.
उपरत्न–पु. गौण रत्नें. (कांच, शंख इत्यादि).
उपरना–पु. उपरणें. –क्रि. अ. उपटणें.
उपरफट, उपरफट्टू–वि. फालतू, वरील.
उपराग–पु. रंग, वासना, इजा, राहु, ग्रहण.
उपराचढ़ी–स्त्री. चढाओढ.
उपराज–पु. राजप्रतिनिधि, व्हाइसरॉय, गव्हर्नर जनरल.
उपराजना–क्रि. स. उत्पन्न करणें.
उपरांत–अ. नंतर.
उपराना–क्रि अ. प्रगट होणें, वर येणें. उकळणें, पोहणें. –क्रि. स. प्रगट करणें.
उपराला–पु. रक्षण, बाजू, कैवार.
उपरावटा–वि. अभिमानी.
उपरि–अ. वर.
उपरी–उपरा–पु. चढाओढ.
उपरोध–पु. अडथळा, आच्छादन, नाकेबंदी, पीडा, मन, बांधणें, धरणें, नाश, उपकार, रक्षण.
उपरोधक–वि. अडथळा आणणारा. –पु. आंतली खोली, अंतःपुर.
उपरौटा–पु. वरचा पदर.
उपर्युक्त–वि. वर सांगितलेलें.
उपल–पु. दगड, गार (वर्फ), रत्न, ढग
उपलक्षक–वि. ताडणारा.
उपलक्षण–पु. संकेत.
उपलक्षमें–उद्देशून, प्रित्यर्थ.
उपलक्ष्यमें–दृष्टीनें, विचारानें.
उपलक्ष्य–पु. उद्देश्य, संकेत, आधार,

धर्मशाळा, अनुमान. –वि. तर्कगम्य.
उपला–पु. गोवरी.
उपली–स्त्री. लहान गोवरी.
उपलेप–पु. सारवणें, लेप देण्याची वस्तु.
उपल्ला–पु. पृष्ठभाग.
उपवन–पु. बाग, लहान जंगल.
उपवास–पु. उपास, न जेवण्याचें व्रत.
उपविष–पु. कमी विषारी असलेली वस्तु.
उपविष्ट–वि. बसलेला.
उपवीत–पु. जानवें, मुंज.
उपवेशन–पु. बसणें, स्थिर होणें.
उपशम–पु. इंद्रिय निग्रह, शांति, इलाज.
उपशिष्य–पु. शिष्याचा शिष्य.
उपसंहार–पु. परिहार, समाप्ति, पुस्तकांतील शेवटचें प्रकरण, सारांश.
उपस–स्त्री. दुर्गंध.
उपसना–क्रि. अ. सडणें, दुर्गंधित होणें.
उपसाना–क्रि. स. शिळें करणें, कुजविणें.
उपसेचन–पु. भिजविणें, ओली वस्तु.
उपस्थ–पु. मधला भाग, झाड, पुरुषचिन्ह, स्त्रीचिन्ह, मांडी. –वि. जवळ बसलेला.
उपस्थान–पु. जवळ येणें, पूजेसाठीं जवळ येणें, उभे राहून स्तुति करणें, सभा, पूजेचें स्थान.
उपस्थित–वि. समोर किंवा जवळ आलेला, लक्षांत आलेला, हजर.
उपस्थिति–स्त्री. अस्तित्व, हजेरी.
उपहत–वि. नष्ट केलेलें, बिघडलेलें, संकटांत सांपडलेलें.
उपहार–पु. नजराणा, शैवांच्या उपासनेचे सहा नियम, भेट.
उपहास–पु. थट्टा, निंदा.
उपही–पु. अपरिचित व्यक्ति.
उपांत–पु. टोंकाजवळचा भाग, लहान किनारा, मोठ्या प्रांताचा भाग.
उपाइ-उ-ई–पु. उपाय, युक्ति, समाधान.
उपाटना–क्रि. स. उपटणें.
उपादेय–वि. ग्रहण करण्यायोग्य, उत्तम.
उपाधि–स्त्री. कपट, उपद्रव, कर्तव्याचा विचार, पदवी.
उपाधी–वि. उपद्रवी.
उपाध्याय–पु. वेद शिकविणारे गुरुजी, शिक्षक, ब्राम्हण जातींतील एक भेद.
उपाध्याया–स्त्री. शिक्षिका.
उपाध्यायानी–स्त्री. गुरुपत्नी.
उपानत्-ह–पु. पायांतील जोडा.
उपाय–पु. जवळ येणें, साधन, राजनीतीमध्यें शत्रूवर विजय मिळविण्याच्या चार युक्त्या (साम, दाम, दंड, भेद). शृंगाराचीं दोन साधनें.
उपारना–क्रि. स. उपटणें.
उपार्जन–पु. प्राप्ति.
उपालंभ–पु. गाऱ्हाणें, निंदा, तिरस्कार, [विलंब
उपालब्ध–वि. निंदा, झालेला.
उपासक–वि. भक्त.
उपासना–स्त्री. जवळ बसण्याची क्रिया, आराधना.
उपासी–वि. सेवक.
उपेंद्र–पु. इंद्राचा धाकटा भाऊ, वामन, [विष्णु.
उपेक्षा–स्त्री. विरक्ति, तिरस्कार.
उपैना–वि. उघडा, नग्न.
उफ़–अ. हाय (उद्‌गारवाचक).
उफ़क–पु. क्षितिज.
उफ़ड़ना–क्रि. अ. उसळणें, उतास जाणें, [उकळणें.
उफनना–क्रि. अ. उकळणें, उफाळून येणें.
उफनाना–क्रि. स. उकळविणें, उफाळणें.

उर्फ–पु. टोपण नांव.
उफान–पु. उकळी, कढ.
उबकना–क्रि. अ. ओकणें.
उबकाई–स्त्री. ओकारी.
उबटन–पु. उटणें.
उबटना–क्रि. अ. उटणें लावणें.
उबना–क्रि. अ. उबग येणें, उदय होणें, अंकुर फुटणें, उत्पन्न होणें.
उब(बा)रना–क्रि. अ. सुटणें, बाकी राहणें.
उबरी–स्त्री. शेतीची एक पद्धत. –वि. सुटलेली, उरलेली.
उबलना–क्रि. अ. उकळणें, वेगानें निघणें.
उबहना–क्रि .स. शस्त्र म्यानांतून काढणें, पाणी फेकणें, उंचावणें.
उबाना–पु. फणीच्या बाहेर राहणारे सूत. –वि. अनवाणी. [वरचा पडदा.
उबार–पु. उद्धार, रथ किंवा पालखीच्या
उबारना–क्रि. स. उद्धार करणें.
उबाल–पु. उकळी, उद्वेग.
उबालना–क्रि. स. उकळणें, उकडणें.
उबासी–स्त्री. जांभई. [घाबरणें.
उबीठना–क्रि. स. उबग येणें. –क्रि. अ.
उबीधा–वि. गाडला गेलेला, कांट्यानें भरलेला.
उबेना–वि. अनवाणी.
उभड़ना–क्रि. अ. उंचावणें, वर येणें, उत्पन्न होणें, उघडणें, वाढणें, बाजूला होणें, तारुण्य प्राप्त होणें, गाय, म्हैस वगैरे मस्त होणें.
उभय–वि. दोन्ही. [असलेला.
उभयतोमुखी–वि. दोन्ही बाजूला तोंड
उभरना–क्रि. अ. पाहा 'उभड़ना'.
उभाड़–पु. उंची, वृद्धि.
उभाड़दार–वि. भडक, उठावदार.
उभाड़ना–क्रि. स. जड वस्तु हळूहळू उचलणें, उत्तेजित करणें.
उमंग–स्त्री. उमेद, अधिकता, उंची.
उमं(म)गना–क्रि. स. उल्हासणें, उसळणें.
उमग–स्त्री. पाहा 'उमंग.'
उमगा–वि. उत्साहाच्या भरांत आलेला.
उमड़–स्त्री. पूर, घेर, चढाई.
उमड़ना–क्रि. अ. पूर येणें, पसरणें, आवेश येणें. [होणें.
उमड़ना घुमड़ना–भरून येणें, मेघाच्छादित
उमदना–क्रि. अ. मस्त होणें, उल्हासणें,
उमर–स्त्री. वय, आयुष्य. [उसळणें.
उमरती–स्त्री. एक वाद्य.
उमरा–पु. सरदार.
उमस–स्त्री. वारा वाहात नसल्यामुळें होणारी उष्णता. [क्षुब्ध होणें.
उमहना–क्रि. अ. उसळणें, दुथडी भरणें,
उमा–स्त्री. पार्वती, दुर्गा, हळद, अळशी (धान्य), कीर्ति, कांति.
उमाह–पु. उत्साह.
उमाहल–वि. उत्साहपूर्ण.
उमेठन–स्त्री. पीळ, मुरडा.
उमेठना–क्रि. स. मुरडणें.
उम्दगी–स्त्री. भलाई.
उम्दा–वि. भला, चांगला. [अनुयायी.
उम्मत–स्त्री. अनुयायी गण, समाज, संतति,
उम्मी–स्त्री. ओंबी.
उम्मीद–**उम्मेद**-स्त्री. आशा.
उम्मेदवार–पु. आशा ठेवणारा, काम शिकण्याकरितां किंवा नोकरी मिळण्याच्या आशेनें विनावेतन काम करणारा मनुष्य.

उम्र–स्त्री. वय, आयुष्य.
उम्र कटना–गुजारना–बिताना– आयुष्य कंठणें, दिवस काढणें.
उयेउ–क्रि. अ. उदय झाला.
उर–पु. छाती, हृदय.
उरई–स्त्री. वाळा.
उरग–पु. साप.
उरगाद-उरगारि–पु. गरुड.
उरगिनी–स्त्री. सर्पिण.
उरज–उरजजात–पु. स्तन.
उरझना–क्रि. अ. अडकणें.
उरझाना–क्रि. स. अडकविणें, गुंतविणें.
उरण–पु., मेंढा, युरेनस नामक ग्रंथ.
उरद–पु. उडीद.
उरदी–स्त्री. बारीक उडीद.
उरध–अ. उर्ध्व, वरती.
उरधारना–क्रि. अ. विखुरणें, उसवणें.
उरबी-र्बी–स्त्री. पृथ्वी.
उरला–वि. मागचा, विरळा.
उरस–वि. बेचव. –पु. छाती, हृदय.
उरसना–क्रि. अ. वरखालीं करणें, हालविणें, [मिसळणें.
उरहना–पु. तक्रार, टोमणा.
उरारा–वि. विशाल.
उराव–पु. हौस, उत्साह, महत्वाकांक्षा.
उराहना–पु. टोमणा तक्रार.
उरिण-न–वि. ऋणमुक्त.
उरूज–पु. उन्नति.
उरूस–पु. नवरदेव. –स्त्री. वधू.
उरेखना–क्रि. स. कल्पनाचित्र काढणें, रंगविणें, पाहाणें, मानणें.
उरेह–पु चित्रकारी.
उरेहना–क्रि. स. चित्र काढणें.
उर्द–पु उडीद.
उर्दू–स्त्री. एकभाषा.
उर्दूबाजार–पु. सर्व तऱ्हेच्या वस्तु मिळणारा बाजार, लष्कर किंवा छावणीचा बाजार.
उर्दूएमुअल्ला–स्त्री. दरबारी भाषा, उच्च उर्दू भाषाशैली, सैन्याची छावणी.
उर्वरा–स्त्री. उपजाऊ जमीन, पृथ्वी, एक अप्सरा. –वि. उपजाऊ.
उर्विजा–स्त्री. सीता.
उलंग–वि. नागवा. [करणें.
उलंघना–क्रि. स. उल्लंघन करणें, अवज्ञा
उलका–स्त्री. प्रकाश, मशाल, दिवा, तुटलेला तारा.
उलछना–क्रि. स. पसरणें, पाणी उडविणें.
उलछा–पु. हातानें फेंकून बी पेरण्याची क्रिया.
उलझन–स्त्री. गांठ, पेंच, अडथळा, चिंता.
उलझनमें पड़ना–बुचकळ्यांत पडणें.
उलझनमें डालना–भानगडींत पाडणें.
उलझना–क्रि. स. अडकणें, फेऱ्यांत सांपडणें, लपेटणें, कामांत गुंग होणें, भांडणें, अडचणींत सांपडणें, वांकडें होणें, थांबणें.
उलझना पुलझना–पक्कें अडकणें.
उलझा सुलझा–अ. वेडें वाकडें.
उलझाना–क्रि. स. अडकविणें, अडकवून ठेवणें, वांकडें करणें. –क्रि. अ. गुंतणें.
उलझावा–पु. गांठ, पेंच, व्यग्रता, फांस.
उलझौंहा–वि. पेंचांत पाडणारा, गोंहांत पाडणारा.
उलट जाना–बेशुद्ध पडणें, मरणें, खालीं पडणें, गर्विष्ठ होणें, अवयव भरणें.
उलट देना–तोंडास तोंड देणें, उपटून टाकणें, खोदून सारखें करणें, बी जळून

गेल्यावर पुन्हां नांगरणें, ओकणें, ओतून, टाकणें, नष्ट करणें.

उलटना–क्रि. अ. उलटें होणें, मागें फिरणें, विरुद्ध जाणें, तुटून पडणें, अस्ताव्यस्त होणें, चिडणें, बेशुद्ध होणें, पडणें, गर्व करणें. –क्रि. स. उलटें करणें, उपडें करणें, उत्तर प्रत्युत्तर करणें, अस्ताव्यस्त करणें, आपटणें, उपटून टाकणें, बेशुद्ध करणें, ओतणें, नाश करणें, वांती करणें, पाठ करणें.

उलट प(पु)लट–स्त्री. अव्यवस्था.

उलटफेर–पु. परिवर्तन, आयुष्यांतील बऱ्यावाईट अवस्था.

उलट पलटी–स्त्री. उलटा पालट.

उलटा–वि. उलटें, विपरीत, अयोग्य. –अ. उलट. –पु. चण्याच्या पिठाचें एक पक्वान्न.

उलटा घड़ा बाँधना–युक्तीनें डाव उलटविणें.

उलटा फिरना-लौटना–त्याच पावली [परत फिरणें.

उलटा तवा–काळाकभिन्न.

उलटा लटकना–प्राण देण्यास सिद्ध होणें.

उलटा हाथ–डावा हात.

उलटी साँस चलना या लेना–शेवटला श्वास [लागणें.

उलटा चोर कोतवालको डाँटे–चोराच्या उलटया बोंबा.

उलटा जमाना–विपरित काळ.

उलटा सीधा–गडबड गुंडा, वेडें वाकडें.

उलटाव–पु. फेरबदल, फिरकी.

उलटी–स्त्री. ओकारी, मलखांबाची एकउडी.

उलटी खोपड़ी का–विक्षिप्त, मूर्ख.

उलटी गंगा बहना–अनपेक्षित घडणें.

उलटी गंगा बहाना–रुढीविरुद्ध वागणें.

उलटी माला फेरना–अहित इच्छिणें.

उलटी पट्टी पढ़ाना–भलतेंच मनांत भरविणें.

उलटी टाँगें गले पड़ना–निस्तरावें लागणें.

उलटी सीधी सुनना–शिव्या खाणें.

उलटी सीधी सुनाना–तासडपट्टी काढणें.

उलटी काँगसी–स्त्री. पंजाबी मलखांबी उडी.

उलटी खड़ी–स्त्री. साधी मलखांबी उडी.

उलटी बगली-उलटी रुमाली–स्त्री. जोडीचा एक हात. [मोहरी.

उलटी सरसों–स्त्री. मंत्रतंत्राला लागणारी

उलटे–अ. विरुद्ध क्रमानें, विरुद्ध न्यायानें.

उलटे काँटे तोलना–दांडी मारणें.

उलटे छुरेसे मूँडना–मूर्ख बनवून लुटणें.

उलटे पाँव फिरना–आल्या पावली परतणें.

उलटे मुँह गिरना–खोदलेल्या खड्ड्यांत स्वतःच पडणें, तोंडघशी पडणें.

उलटे हात का दाँव–हातचा मळ.

उलथा–पु. तालावर नाचणें, कोलांटी उडी, कोलांटी उडी घेऊन पाण्यांत पडणें, कूस बदलणें, अनुवाद.

उलफत-ल्फत–स्त्री. प्रेम.

उलरना–क्रि. अ. उडी मारणें, खालीवर होणें, वेगानें पुढें सरसावणें.

उललना–क्रि. अ. ढळणें, इकडे तिकडे होणें.

उलहना–क्रि. अ. बाहेर येणें, खुलणें. –पु. [निंदा, दोष दर्शन.

उलाँक–पु. टपाल.

उलाँकपत्र–पु. पोष्टकार्ड.

उलाँकी–पु. पोष्टमन.

उलार–वि. मागें वांकलेला.

उलाहना–पु. दुसऱ्याला त्याच्या अपराधाची जाणीव देणें, निंदा. –क्रि स. जाणीव करून देणें, दोष देणें.

उलीचना–क्रि. स. हातानें किंवा भांड्यानें पाणी शिंपडणें.

उलूक–पु. घुबड, इंद्र, दुर्योधनाचा एक दूत, कणाद ऋषींचें एक नांव, तिरीप
उलूखल–पु. खल, उखळी, धूप. [(उन्हाची).
उल्का–स्त्री. पाहा 'उलका'.
उल्था–पु. भाषांतर. [अलंकार.
उल्लास–पु. प्रकाश, आनंद, पर्व, एक
उल्लिखित–वि. खोदलेलें, सोललेलें, वर लिहिलेलें, चित्रित केलेलें, लिहिलेलें.
उल्लू–पु. घुबड, मूर्ख.
उल्लूका गोश्त खिलाना–गाढव बनविणें.
उल्लू सीधा करना–स्वार्थ साधणें.
(कहीं) उल्लू बोलना–ओस पडणें.
उल्लेख–पु. लेख, वर्णन, चित्र काढणें, एक काव्यालंकार,
उवनी–स्त्री. उदय, प्रकाश.
उशबा–पु. एक रक्तशोधक वनस्पति.
उशीर–पु. वाळा.
उष्णीष–पु. पगडी, मुकुट.
उस–स. त्या (दर्शक).
उसकन–पु. भांडी घासण्याची घासणी.
उसकाना–क्रि. स. दिव्याची वात चढविणें, वर उठविणें, उत्तेजित करणें, बाजूस सारणें.
उसनना–क्रि. स. उकळणें, शिजविणें.
उसनाना–क्रि. अ. उकळविणें.
उसरना-उसलना–क्रि. अ. दूर होणें, व्यतीत होणें, विसरणें, पूर्ण होणें.
उसाँस–उसास–स्त्री. दीर्घश्वास, श्वास, निःश्वास. [बनवून उभें करणें.
उसारना–क्रि. स. उपटणें, बाजूस सारणें,
उसारा–पु. ओसरी.
उसासी–स्त्री. उसंत.
उसी–स. त्याच.

उसीला–पु. वशिला.
उसीसा–पु. उशी, तक्क्या.
उसूल–पु. सिद्धांत.
उसूलन–अ. सिद्धांतानें.
उस्तरा–पु. वस्तरा.
उस्ताद–पु. शिक्षक. –वि. धूर्त, निपुण.
उस्तादाना–वि. गुरुप्रमाणें. [धूर्तता.
उस्तादी–स्त्री. शिक्षकाची वृत्ति, निपुणता,
उस्तानी–स्त्री. गुरुपत्नी, शिक्षिका, लबाड
उस्तुरा–पु. वस्तरा. [स्त्री.
उस्तु(स्त)वार–वि. मजबूत, सपाट, सरळ.
उहदा–पु. हुद्दा.
उहवाँ–अ. तेथें.
उहार–पु. पडदा, उघड.
उहै–स. तेंच.

[ऊ]

ऊँगा–पु. आघाडा, गोचीड.
ऊँघ–स्त्री. डुलकी, अर्धवट झोप.
ऊँघन–स्त्री. डुलकी.
ऊँघना–क्रि. अ. डुलकी घेणें.
ऊँच–वि. उंच, कुलीन.
ऊँचा–वि. उंच, श्रेष्ठ. [लाभ.
ऊँचानीचा–खडबडीत, बरें वाईट, हानि
ऊँचा सुनना–कमी एकूं येणें.
ऊँचा सुझाना या समझाना–भलतेंच भरविणें. [शब्द बोलणें.
ऊँची नीची या ऊँचा नीचा सुनाना–कठोर
ऊँचा सोचना–लाभ हानीचा विचार करणें.
ऊँचाई–स्त्री. उंची, श्रेष्ठता.
ऊँचे–अ. उंच स्वरानें, वरच्या बाजूला.
ऊँचे नीचे पैर पड़ना–वाईट कामांत पडणें.
ऊँछना–अ. केस विंचरणें.

ऊंट–पु. उंट.
ऊंट कटारा–करीरा–पु. एक कांटेरी झुडुप.
ऊंटवान–पु. उंट चालविणारा.
ऊ–अ. सुद्धां, देखील.–स. तो, ती, तें.–पु.
ऊअना–क्रि. अ. उगवणें. [महादेव, चंद्र.
ऊआबाई–वि. निरर्थक.
ऊक–पु. उल्का, दाह, ज्वाला.–स्त्री. चूक.
ऊख–पु. ऊस, उष्णता.–वि. तापलेलें.
ऊखल–पु. उखळी.
ऊजड़–वि. ओस.
ऊटक नाटक–पु. निरुपयोगी काम, जसें होईल तसें काम.
ऊटपटांग–वि. ताळमेळ नसलेलें, निरर्थक.
ऊड़ा–पु. उणीव, दुष्काळ, लोप.
ऊड़ी–स्त्री. डुबकी, पाणकोंबडा.
ऊढ़–वि. विवाहित.
ऊढ़ना–क्रि. अ. विचार करणें, लग्न करणें.
उढ़ा–स्त्री. विवाहित स्त्री, पर पुरुषाशीं प्रेम करणारी विवाहित स्त्री.
ऊत–वि. निपुत्रिक, मूर्ख. –पु. निपुत्रिक मेल्यामुळें भूत होणारा मनुष्य.
ऊद–पु. ऊद (प्राणी), चंदनाचें झाड किंवा
ऊदबिलाव–पु. ऊद. [लाकूड.
ऊदबिलावकी ढेरी–न तुटणारें भांडण.
ऊदल–पु. एक वृक्ष, राजा परमालच्या सामंतांपैकीं एक वीर.
ऊदा–वि. काळसर तांबूस.–पु. काळसर तांबूस रंगाचा घोडा.
ऊधम–पु. धामधूम. [करणें.
ऊधम उठाना या ऊधम मचाना–दंगा
ऊधमी–वि. धामधूम करणारा.
ऊधव-धो–धौ–पु. उद्धव. [तुच्छ.
ऊन–पु. लहान तलवार, लोकर.–वि. कमी,
ऊनता–स्त्री. न्यूनता.
ऊना–वि. कमी, तुच्छ.–स्त्री. खेद.
ऊनी–वि. लोकरीची, कमी.–स्त्री. दुःख, तेज, झिलई.
ऊपर–अ. वर, आधारावर, उच्च कोटींत, अधिक, आधीं, उघड, किनाऱ्यावर, शिवाय.
ऊपर ऊपर–वरवर, मुकाट्यानें.
ऊपरकी आमदनी–वरची प्राप्ति.
ऊपरके–पाठचे (भाऊ बहिण).
ऊपर छार पड़ना–मरणें.
ऊपर तले–वरखालीं, क्रमानें.
ऊपर तलेके–पाठोपाठचे.
ऊपर लेना–जबाबदारी घेणें. [प्रत्यक्ष.
ऊपर से–जोरानें, याशिवाय, पगाराशिवाय,
ऊपर होना–पुढें जाणें. [जास्त, दिखाऊ.
ऊपरी–वि. वरचा, बाहेरचा, ठरल्यापेक्षां
ऊपरी तौरसे–वरवर, वरकरणी.
ऊब–स्त्री. व्याकुलता, कंटाळा.
ऊबट–पु. विकट मार्ग. –वि. खडबडीत.
ऊबड़खाबड़–वि. खडबडीत.
ऊबना–क्रि. अ. व्याकुळ होणें, कंटाळणें.
ऊभ–वि. उंच.–स्त्री. उष्णता, कंटाळा,
ऊभना–क्रि. अ. उठणें, कंटाळणें. [उत्साह.
ऊमक–स्त्री. आवेग, झटका.
ऊमर–पु. उंबर.
ऊमी–स्त्री. गव्हाची ओंबी.
ऊर–पु. सीमा, शेवट.
ऊरध, ऊर्ध–वि. उंच, उभा. –अ. वरील.
ऊरु–पु. मांडी. [एक काव्यालंकार.
ऊर्ज–वि. बलवान.-पु. बळ, कार्तिक महिना,
उर्जस्वी–वि. बलवान, तेजस्वी, प्रतापी.
ऊर्जीत–वि. उत्पन्न, विकास पावलेला.

ऊर्ण–पु. लोंकर.
ऊर्ध्व–अ. वर.–वि. उंच, उभा.
ऊर्ध्वगति–स्त्री. मुक्ति.
ऊर्ध्वगामी–वि. वर जाणारा, मुक्त.
ऊर्ध्व चरण–पु. खालीं डोकें वर पाय करून तपश्चर्या करणारा तपस्वी.
ऊर्ध्व पुंड्र–पु. वैष्णव लोक कपाळावर लावित असलेला तिलक.
ऊर्ध्व लोक–पु. आकाश, स्वर्ग.
ऊल जलूल–वि. असंबद्ध, अज्ञानी, असभ्य.
ऊषा–स्त्री. सकाळ, अरुणोदय, बाणासुराची कन्या.
ऊसर–पु. रेताड जमीन.
ऊह, ऊहन–पु. अनुमान, विधान, तर्क, सिद्धांत, ज्ञान, अध्याहार, धर्मविधींत फेरफार, गोळा करण्याची क्रिया.
ऊहापोह–पु. तर्क वितर्क.

[ऋ]

ऋग्वेद–पु. चार वेदांपैकीं एक वेद.
ऋचा–स्त्री. वेदमंत्र, स्तोत्र.
ऋजु–वि. सरळ, सुगम, सज्जन, प्रसन्न.
ऋजुता–स्त्री. सरळपणा, सोपेपणा, सज्जनता.
ऋण–पु. कर्ज.
ऋण उतरना–कर्ज फिटणें.
ऋण पटना–कर्जफेड पुरी होणें.
ऋद्ध–वि. संपन्न.
ऋद्धि–स्त्री. एक औषधी वनस्पति, समृद्धि, आर्याछंदाचा एक प्रकार.
ऋन–पु. कर्ज.
ऋनिक, ऋनिया–वि. कर्जदार.
ऋषि–पु. मंत्रद्रष्टा, आध्यात्मिक व भौतिक तत्वांचा साक्षात्कार करविणारा.

[ए]

ऐंचपेंच–पु. डावपेच, अडचण, भानगड, संकट.
ऐंडा बेंडा–वि. वाकडें तिकडें, भलतेंच.
ऐंडी–पु. रेशमाचा किडा, त्यापासून निघणारें रेशीम. –स्त्री. टांच.
ऐंडुआ–पु. चुंबळ.
ए–पु. विष्णु. –अ. एकाद्याला हाक मारतांना या अव्ययाचा उपयोग होतो.
एकंग–वि. एकटा.
एकंगा–वि. एकांगी.
एकंगी–स्त्री. एकांगी.
एक–वि. एक (संख्या), अद्वितीय, समान, कोणी एक.
एक अंक–ठारीव, पक्कें.
एक आँख देखना–सारखेपणानें वागणें.
एक आँख न भाना–तिरस्कार वाटणें.
एक आँखसे देखना–सगळ्यांशीं सारख्या भावानें वागणें.
एक आँख न भाना–जरासुद्धां न आवडणें.
एक आध–एखादा, एकटा दुकटा.
एक एक–प्रत्येक.
एक एक करके–एका मागून एक, हळू हळू.
एक कलम–सर्व.
एककी दस सुनाना–टाकून बोलणें.
एकके दो दो करना–प्राप्ति वाढविणें, काम वाढविणें, उगीच वेळ काढणें.
एक जान–एक जीव.
एक टक–टक लावून.
एक टाँग फिरना–सारखें भटकणें.
एक तरफ़–एका बाजूला, एकीकडे.
एक और एक ग्यारह करना–संघटन करणें.
एक ताक–र–सारख्या रूपारंगाचे, सारखे.
एक तो–अगोदर तर.

एक दिल—अभिन्न हृदय.
एक दीवार रुपया—हजार रुपये.
एक दूसरा—एकमेक.
एक दूसरेका—परस्पर.
एक न चलना—कांहीं एक न चालणें.
एक पास—जवळ जवळ.
एक पेटसे—सहोदर.
एक ब एक—एकाएकी, अचानक.
एक बात—दृढ प्रतिज्ञा.
एक मामला—एकी.
एक मूठ या मुश्त—एका हप्त्यानें, एका मुठीनें.
एक सा—सारखा.
(अपनी) और किसीकी जान एक करना—मारणें व स्वतः मरणें.
एकसे एक—एका पेक्षां एक.
एक स्वरसे कहना या बोलना—एका मतानें बोलणें.
एक होना—एक होणें, तद्रूप होणें.
एक गाछी—पु. एकाच लाकडाची केलेली नाव.
एक चोबा—पु. एक खांबी तंबू.
एकजद्दी—वि. सगोत्र.
एक टंगा—वि. एक टांग्या.
एकड़—पु. एकर.
एक डाल—वि. एका तऱ्हेचे, अेकसंधी. —पु. मूठ व पात एकाच लोखंडाची असलेला सुरा.
एकत—अ. एकत्र, एका जागीं.
एक तरफा—वि. एका बाजूचा, पक्षपाती असलेला, एकपक्षी.
एक तरफ़ा डिगरी—एका बाजूचा हुकुमनामा.
एकतरा—पु. एकांत्र ताप.
एकता—स्त्री. ऐक्य, सारखेपणा. —वि. अद्वितीय.
एक ताक—वि. सारखें.
एकतालीस—वि. एकेचाळीस.
एकतीस—वि. एकतीस.
एकदम—अ. तावडतोब, एकदम.
एकन्नी—स्त्री. एक आणा.
एकपटा—वि. अखंड, एक पट्ट्याचा.
एक फसला—वि. वर्षातून एकच पीक निघणारें.
एक बारगी—अ. अचानक, एकदम, सगळें सगळेंच्या
एक़बाल—पु. प्रताप, भाग्य, वैभव, स्वीकार.
एकरंग—वि. सारखें, शुद्ध मनाचा, सगळीकडे सारखा असलेला.
एकरस—वि. सारखा, एकाच तऱ्हेचा.
एक़रार—पु. स्वीकार, प्रतिज्ञा, करार.
एक़रार नामा—करारपत्र.
एकल—ला—वि. एकटा.
एकलौता—वि. एकुलता एक.
एकबांज—स्त्री. एकाच मुलाची आई, काकवंध्या.
एकवेणी—वि. वियोगिनी, एकच वेणी घातलेली, विधवा.
एकशफ—पु. ज्याचे खुर दुभंगलेले नाहींत असा पशु.
एकसठ—वि. एकसष्ठ.
एकसत्तावाद—पु. पार्मेनिडीजचा अद्वैत सिद्धान्त.
एकसर—वि. एकटा, सर्व, एका टोकापासून दुसऱ्या टोकापर्यंत.
एकसाँ—वि. सारखा.
एकहत्तर—वि. एकाहत्तर.
एकहत्था—वि. एकाच्याच हातांत असणारा.
एकहरा—वि. एकेरी.
एकहरा बदन—काटकुळें शरीर.
एकांत—वि. अत्यंत, एकटा, निर्जन. —पु. एकांत.
एका—पु. ऐक्य. —स्त्री. दुर्गा.
एकाई—स्त्री. एक, घटक, प्रमाण, एकंचें स्थान, एकंच्या जागेवर लिहिला जाणारा अंक.
एकाएक—अ. एकाएकीं.
एकाएकी—वि. एकाकी, एकटा. —अ. अचानक, एकाएकीं.

एकाकार–पु. अद्वैतता. –वि. एका [आकाराचा
एकाकी–क्रि. एकटा.
एकादश–वि. एकादशी, अकरा.
एकादशा–पु. अकराव्या दिवसाचें क्रियाकर्म अि. (मृत्यूनंतरचें).
एकीभूत–वि. मिसळलेलें.
एकोतरसो–वि. एकशेंएक.
एकोतरा–पु. एकोत्रा (व्याजाचा दर), एक दिवसाआड येणारा ज्वर.
एकौझा–वि. एकटा.
एक्का–पु. एक जनावराचा तांगा, एक्का, (पत्त्यांत).–वि. एकटा.
एक्का दुक्का–एकटा दुकटा.
एक्कावान–पु. एक्केवाला.
एक्की–स्त्री. एक बैलाची गाडी, एक्का [(पत्त्यांतील).
एक्यानवे–वि. एक्याण्णव.
एक्यावन–वि. एक्कावन.
एक्यासी–वि. एक्याऐंशी.
एखनी–स्त्री. मांसाचा रस्सा.
एड़–ड़ी–स्त्री. टांच.
एड़ देना-लगाना–लाथ मारणें, घोड्यास टांच मारणें, विघ्न आणणें. [करणें.
एड़ीचोटीका पसीना एक करना–ढोरमेहनत
एड़ीचोटी पर से वारना–ओंवाळून टाकणें, तुच्छ समजणें,
एड़ी घिसना या रगड़ना–पाय घासून धुणें, दु:खांत खितपत पडणें.
एड़ीसे चोटीतक–डोक्यापासून पायापर्यंत.
एतक़ाद–पु. विश्वास, भरवंसा.
एतदाल–पु. समानता, नेमस्तपणा.
एतबार–पु. विश्वास.
(किसीका) एतबार उठना–पत जाणें.
एतबार खोना–पत गमावणें.
एतबार जमना–विश्वास बसणें.
एतमाद–पु. विश्वास.
एतराज़–पु. अडथळा, विरोध.
एतवार–पु. रविवार.
एता–इतका.
एतिक, एती–वि. इतकी.
एमन–पु. यमन राग.
एराक–पु. इराक प्रांत. [इराकी घोडा.
एराकी–वि. इराकचा. –पु. उत्तम जातीचा
एराफ़–ब–पु. जहाजाचें बूड.
एलची–पु. राजदूत, प्रतिनिधि.
एलचीगरी–पु. राजदूताचें कार्य.
एला–स्त्री. वेलदोडा.
एलुवा–पु. एक औषध.
एवं–अ. तसेंच.
एव–अ. सुद्धां. [(मनुष्य).
एवज़–पु. मोबदला, प्रतिकार, बदली
एवज़ मुआवज़ा–पु. अदलाबदल, प्रतिकार.
एवज़ी–स्त्री. बदली.
एवमस्तु–असेंच होवो.
एशिया–पु. आशिया खंड. [संबंधी.
एशियाअी–वि. आशियामधील, आशिया-
एह–सर्व. हा.
एहतमाम–पु. व्यवस्था, तपासणी, देखरेख, अधिकार क्षेत्र, प्रयत्न.
एहतमाल–पु. सहन, संशय, भय, भार.
एहतियाज–पु. आवश्यकता. [पापभीरुता.
एहतियात–स्त्री. सावधगिरी, पथ्य, संरक्षण,
एहसान–पु. उपकार. [विसरणारा.
एहसान फरामोश–वि. कृतघ्न, उपकार
एहसानमंद–वि. कृतज्ञ, आभारी.
एहा–स.–हें. –वि. असें. –अ. हेंच.

एहि–सर्व. ह्याला.
एहू–अ. हासुद्धां, आणखीसुद्धां.

[ऐ]

ऐं– अ. अं–(आश्चर्यसूचक).
ऐंचना–क्रि. स. ओढणें, ताणणें, दुसऱ्याचें कर्ज आपल्या अंगावर घेणें.
ऐंचाताना–वि. चकणा.
ऐंचातानी–स्त्री. ओढाताण. [विंचरणें.
ऐंछना–क्रि. स. झाडणें, साफ करणें, केस
ऐंठ–स्त्री. गर्व, ऐट, द्वेष.
ऐंठन–स्त्री. पीळ, गर्व. [पीळ.
(उलटी) ऐंठन–अुजवी कडून डावीकडचा
(सीधी) ऐंठन–डावीकडून अुजवी कडचा पीळ.
ऐंठना–क्रि. स. पीळ देणें, वळणें (दोरी), मुरगाळणें, तगाद्यानें वसूल करणें, मारणें (पैसा), अुकळणें (धन). –क्रि. अ. अुखडणें, पीळ बसणें, मुरडा येणें, वांकडें बोलणें, वळणें (हातपाय).
ऐंठ लेना–अुपटणें (वस्तु).
ऐंठेकी बेल–दगडी खांबावर चारी बाजूस कोरलेली वेल.
ऐंठवाना–क्रि. स. पीळ घालून घेणें.
ऐंठा–पु. दोरी वळण्याचा पेंच.
ऐंठू–वि. मिजाशी, अभिमानी.
ऐंड–स्त्री. गर्व, ठसका (नटण्याचा), भोंवरा (पाण्याचा). –वि. निकामी, वांकडा.
ऐंड हो जाना–फुकट जाणें, मोडतोड होणें.
ऐंड़दार–वि. गर्विष्ठ, ऐटदार, रंगेल, नखरेबाज. [गर्व करणें.
ऐंड़ना–क्रि. स. आळसानें पडून रहाणें,
(अंग) ऐंडा करना–गर्व करणें.
ऐंड़बेंड़–वि. वांकडा तिकडा.
ऐंडा–वि. तिरपा. –पु. वजन.
ऐंडाना–क्रि. अ. आळेपिळे देणें, गर्व करणें.
ऐंढा–पु. एक प्रकारचा कोयता.
ऐ–पु. शिव. –अ. अरे, अहो.
ऐक्य–पु. मिलाफ, एकमत, एकरूपता, ब्रह्म आणि जीवात्मा यांचें ऐक्य.
ऐजन–अ. तसेंच, तेंच.
ऐज़ाज़–पु. आदर, सन्मान.
ऐदाद–स्त्री. संख्या, मोजणी. [घर.
ऐन–वि. पूर्ण, योग्य, ठीक, बरोबर. –पु.
ऐनक–स्त्री. चष्मा..
ऐना–पु. आरसा.
ऐनीता–पु. माकडास आरसा दाखविण्याचे वेळचा दरवेशांचा शब्द.
ऐपन–पु. हळद नि तांदूळ ओले वाटून बनविलेलें मंगल द्रव्य (मूर्तीच्या कपाळीं तसेंच घागरीवर याचा लेप करतात.)
ऐब–पु. दोष, खोड, अवगुण, कलंक.
ऐब लगाना–दोष देणें, कलंक लावणें.
ऐबक–पु. गुलाम, दास.
ऐबगो–वि.. निंदक.
ऐबगोई–स्त्री. निंदा.
ऐबजो–वि. छिद्रान्वेषी.
ऐबजोई–स्त्री. दोषदृष्टि.
ऐबना–क्रि. अ. येणें.
ऐबपोश–पु. दोष झांकणारा मनुष्य.
ऐबी–वि. वाईट, दुष्ट, अवगुणी.
ऐमाल–पु. कार्य.
ऐया–स्त्री. वृद्ध स्त्री, आजी.
ऐयाम–पु. दिवस.
ऐयार–पु. धूर्त.
ऐयारी–स्त्री. धूर्तता.

ऐयाश–वि. सुखलोलुप, विषयलंपट.
ऐयाशी–स्त्री. भोगविलास. [सटरफटर.
ऐरा गैरा–वि. तिऱ्हाईत, अनोळखी, तुच्छ,
ऐरे गैरे नत्थू खैरे–कुठला कुणाचा कोण.
ऐरापति–पु. ऐरावत.
ऐराब–पु. ऊर्दू स्वरांच्या खुणा, बुद्धिबळांत अिरेस घालणें. [पूर, खळबळ.
ऐल–पु. 'अिला' चा पुत्र पुरूरवा, विपुलता,
ऐलान–पु. घोषणा, दौंडी.
ऐवान–पु. महाल.
ऐश–पु. चैन.
ऐशोआराम–पु. सुख चैन.
ऐसा–स–वि. असें, असा, याप्रमाणें.
ऐसा तै(वै)सा–सामान्य, हलका, असातसा.
ऐसी तैसी–तुच्छतादर्शक शिवी.
ऐसी तैसी करना–समाचार घेणें (व्यंग).
ऐसी तैसीमें जाना–चुलींत जाणें (शिवी).
ऐसे–अ. या प्रकारानें.
ऐसे तो–अ. तसें म्हटलें तर.

[ओ]

ओंगना–क्रि. स. वंगण घालणें (चाकास).
ओंगा–पु. आघाडा.
ओंठ–पु. ओठ.
ओंठ काटना या चबाना–दांत ओठ खाणें.
ओंठ चाटना–जिभल्या चाटणें.
ओंठ चूसना–अधर चुंबन घेणें.
ओंठ फड़कना– संतापानें ओठ थरथरणें.
ओआ–पु. हत्ती पकडण्याचा खड्डा.
ओक–पु. ओंजळ, घर, निवासस्थान, आश्रयाची जागा, नक्षत्रांचा किंवा ग्रहांचा समुदाय.–स्त्री. ओकारी, वमन.
ओकना–क्रि.अ. ओकणें, म्हशीसारखें रेंकणें
ओकाई–स्त्री. ओकारी.
ओखरी-ली–स्त्री. उखळी, रगडा (मद्रासी).
ओखलीमें सिर देना–तळहातीं शिर घेणें, बलिदानास सिद्ध होणें.
ओखा–पु. बहाणा, ढोंग. –वि. रुक्ष, कठीण, झिरझिरीत, शुद्ध नसलेला, खोटा.
ओखी–वि. वाकडी तिकडी, कठीण.
ओग–पु. वर्गणी, महसूल.
ओघ–पु. समूह, ढीग, प्रवाह.
ओछा–वि. हलका, क्षुद्र, किरकोळ, उथळ.
ओछाई–स्त्री. क्षुद्रता, नीचता.
ओछापन–पु. नीचता.
ओज–पु. बल, प्रकाश, कवितेंतील वीर रस.
ओजस्वी–वि. शक्तिमान्, प्रभावशाली.
ओझ–पु. पोट, आंतडे.
ओझर–पु. जठर, पोट.
ओझल–वि. आड.
ओझा–पु. मांत्रिक, मैथिल आणि गुजराथी ब्राम्हणांतील एक जात.
ओझाइन–स्त्री. ओझाची स्त्री, मांत्रिक स्त्री.
ओझाई–स्त्री. मांत्रिकाचा धंदा, मंत्रतंत्र.
ओट–स्त्री. आडोसा, व्यवधान, आश्रय.
(आँखोंसे) ओट हो जाना–अदृश्य होणें, डोळ्याआड होणें.
ओटन–पु. सरकी काढण्याचें यंत्र.
ओटना–क्रि. स. सरकी काढणें, स्वतःचा हेका चालविणें, आंगावर घेणें.
ओटनी–स्त्री. सरकी काढण्याचें यंत्र.
ओटा–पु. आडोश्याची भिंत, सरकी काढणारा माणूस.
ओटी–स्त्री. पाहा 'ओटनी.' [घेणें.
ओठंगना–क्रि. अ. टेकून बसणें, विश्रांति
ओढ़न–पु. ढाल, अवरोध, रक्षणाचें साधन.

ओड़ना—क्रि.स. अडविणें, निवारणें, पसरणें·
ओड़ा—पु. खड्डा, मोठी टोपली, उणीव.
ओढ़ना—क्रि. स. अंग झांकणें, अंगावर घेणें. —पु. पांघरूण.
ओढ़ना उतारना—अपमान करणें.
ओढ़ना ओढ़ाना—विधवेशीं लग्न करणें.
ओढ़नी—स्त्री. ओढणी.
ओढ़नी बदलना—मैत्रीण बनविणें.
ओढ़र—पु. बहाणा, मिष, ढोंग.
ओढ़ाना—क्रि. स. झांकणें (वस्त्रानें).
ओत—स्त्री. आळस, सुख, लाभ. —वि. [विणलेलें.
ओत कसर—लाभहानि.
ओतप्रोत—वि. गुंफलेलें, एकजीव झालेलें,
ओद—वि. भिजलेला, ओला.—पु. ओलावा.
ओदन—पु. शिजलेले तांदूळ.
ओदरना—क्रि. अ. फाटणें, नष्ट होणें.
ओदा—वि. आर्द्र, भिजलेला.
ओदारना—क्रि. स. फाडणें, छिन्नविच्छिन्न करणें, जमीनदोस्त करणें, पाडणें.
ओध—अ. जवळ.
ओधना—क्रि. अ. बांधलें जाणें, गुंतणें. [दोरी.
ओनचन—स्त्री. खाटेचे पायतण ताणण्याची
ओनचना—क्रि. स. बाजेच्या पायथ्याला लागून असलेली दोरी ताणणें.
ओनवना—क्रि. अ. वांकणें, ओणवें होणें,
ओना—पु. उगम. [तुटणें, भरून येणें (ढग).
ओना लगना—तलाव वाहून जाणें.
ओप—स्त्री. चमक, झिलई.
ओपची—पु. कवचधारी योद्धा.
ओपना—क्रि. स. घासणें, झिलई देणें.
ओपनी—स्त्री. धार लावण्याचा दगड, उजळण्याचें साधन. [सूचक उद्गार).
ओफ़—अ. अरेरे (दुःख, कष्ट किंवा आश्चर्य-
ओबरी—स्त्री. लहान घर, लहानशी खोली.
ओर—स्त्री. दिशा, पक्ष. —पु. टोंक, किनारा.
ओर आना—अंतकाळ जवळ येणें.
ओर निबाहना या निभाना—मरेपर्यंत कर्तव्य पूर्ण करणें.
ओरमा—स्त्री. एकेरी शिवण.
ओरहा—पु. हरभऱ्याचें रोपटें.
ओराना—क्रि. अ. संपणें. [लाकूड.
ओरिया—स्त्री. ताणा ताणण्यासाठीं गाडलेलें
ओरे—पु. गारा (पावसाच्या).
ओलंदेज-जी—वि. हॉलंडचा.
ओलंबा-भा—पु. टोमणा, गाऱ्हाणें.
ओल—पु. सुरण.—स्त्री. आडोसा, आश्रय, जामीन, तारण, ओलीस ठेवलेली वस्तु वा व्यक्ति, बहाणा.—वि. ओलें.
ओलचा—पु. पाणी उपसण्याचें भांडें.
ओलती—स्त्री. पागोळी.
ओलना—क्रि. स. आडोसा करणें, अडविणें, सहन करणें, टोचणें.
ओला—पु. वर्फाची गार, खडी साखरेचा वाटोळा खडा, एक प्रकारची बाभूळ, आडोसा, गुप्त गोष्ट.—वि. थंड.
ओलियाना—क्रि. स. ओटींत घालणें, ठासून
ओली—स्त्री. मांडी, पदर, झोळी. [भरणें.
ओली ओड़ना—पदर पसरून मागणें.
ओली लेना—दत्तक घेणें.
ओषधि—स्त्री. औषधि वनस्पति, एक वेळ
ओस—स्त्री. दव. [फळें देऊन सुकणारें रोपटें.
ओस पड़ जाना-पड़ना—कोमेजणें, उत्साह भंग होणें, लज्जित होणें.
ओसका मोती—आळवावरचें पाणी.
ओसना—क्रि. स. वाळवणें (धान्य).
(अपनी) ओसना—सारखी बडबड करणें.

(किसीको) ओसना–खूप फटकारणें.
ओसाना–क्रि. स. धान्य वारवणें.
ओसार–पु. विस्तार.
ओह–अ. दुःख, आश्चर्य इ. सूचक शब्द.
ओहदा–पु. हुद्दा.
ओहदेदार–पु. अधिकारी.
ओहरी–स्त्री. थकवा.
ओहा–पु. गाईचे स्तन.
ओहार–पु. पालखी वरचा पडदा.
ओहि–स. त्यालाच.
ओहो–अ. आश्चर्य व आनंदसूचक शब्द.

[औ]

औंगना–क्रि. स. वंगण घालणें.
औंगा–वि. मुका.
औंगी–स्त्री. मुकेपणा.
औंघना–क्रि. अ. डुलकी घेणें.
औंघाई–स्त्री. डुलकी. [ओतणें.
औंजना–क्रि. अ. व्याकुळ होणें. –क्रि. स.
औंटन–पु. चारा कापण्याचा लाकडी ओंडा.
औंठ–स्त्री. किनारा, कांठ.
औंठा–पु. पायांतील एक दागिना.
औंड–पु. खड्डा खणणारा मजूर.
औंडा–वि. गंभीर, खोल, वर आलेला.
औंदा(द)ना–क्रि. अ. त्रासणें, जीव गुदमरणें.
औंधना–क्रि. अ. उपडें होणें, उलटें होणें.
औंधा–वि. उपडें.
औंधाना–क्रि. स. उपडें करणें, लटकविणें.
औंरा–पु. आंवळा.
औकन–स्त्री. ढीग.
औक़ात–पु. वेळ. –स्त्री. शक्ति.
औगत–स्त्री. अवगति, दुर्गति. –वि. माहिती.
औगी–स्त्री. पराणी असलेला चाबूक, बैल
औगुन–पु. दुर्गुण. [हाकण्याचा चाबूक.
औगुनी–वि. दुर्गुणी.
औघट–वि. अवघड. [–वि. मनमानेल तसें.
औघड़–पु. अघोरी, अविचारी मनुष्य.
औघर–वि. विलक्षण, अव्यवस्थित.
औचक–अ. अचानक, एकाएकीं.
औचट–स्त्री. संकट. –अ. सहसा.
औचित–वि. निश्चित.
औचिती–स्त्री. उपयुक्तता.
औछ–स्त्री. दारुहळदीचा गड्डा.
औज–पु. उंचपणा, श्रेष्ठपद, उंची.
औजड़–वि. अडाणी.
औज़ार–पु. हत्यार (लोहारा सुताराचें).
औझड़–अ. निरंतर.
औटना–क्रि. अ. आटणें.
औटनी–स्त्री. पळी, डाव.
औटाना–क्रि. स. आटविणें. [होणारा.
औढर–वि. चंचल, थोडक्यांत प्रसन्न
औदसा–स्त्री. दुर्दशा, अवदसा.
औध–पु. अयोध्या, कोसल प्रांत.
औधि–स्त्री. वेळ, आयुष्य.
औनापौना–अ. कमी जास्त. –वि. पाऊण.
औने पौने करना–येईल त्या किंमतीनें
औनि–स्त्री. पृथ्वी, अवनि. [विकून टाकणें.
औपनिवेशिक–वि. वसाहती संबंधी.
औपन्यासिक–वि. कादंबरी संबंधीं, अद्भुत.
औम–स्त्री. क्षयतिथि.
और–अ. आणि.–वि. दुसरें, अधिक.
औरत–स्त्री. स्त्री, बायको.
औरसना–क्रि. अ. विरस होणें, नाखुष होणें.
औरेब–पु. वक्रगति, डावपेंच, तिरपें कापड कापणें (शिप्याचें), तिरपी चाल, पेच.
औलाद–स्त्री. संतति.
औलामौला–वि. मनमौजी.
औलिया–पु. सिद्ध, पीर.

औवल–वि. प्रथम, आरंभींचा, पूर्वीचा, मुख्य, सर्वश्रेष्ठ, सर्वोत्तम.
औशि–अ. अवश्य. [साधारण.
औसत–पु. सरासरी. –वि. मध्यम,
औसतन्–अ. सरासरीनें.
औसना–क्रि. अ. खाण्याच्या वस्तु नासणें, गरमी पडणें, उकाडा होणें, उन्हाळ्यानें
औसर–पु. वेळ. [व्याकुळ होणें.
औसान–पु. हिम्मत, परिणाम, शेवट, शुद्धी.
औसाना–क्रि. स. अढींत घालून पिकविणें.
औसाफ़–पु. सद्गुण.' वस्फ'चें अ. वचन.
औसेर–स्त्री. विलंब, चिंता.
औहत–स्त्री. अपघात, दुर्दशा.
औहाती–स्त्री. सौभाग्यवती.

[क]

कँऊधा–पु. विजेची चमक, चकचकाट, लखलखाट. [प्रकारचा आंबा.
कंक–पु. पांढरी घार, खेंकडा, विशेष
कंकड़–र–पु. खडा, सुकविलेली किंवा भाजलेली तंबाखू, कणी.
कंकड़ी–स्त्री. वाळूचे कण. [असलेला.
कँकड़(री)ला–वि. रेताड, खडे कांटे
कंकन–पु. बांगडी.
कंकरीट–स्त्री. कॉंक्रीट.
कंकाल–पु. हाडांचा सांपळा.
कंकाली–पु. एक नीच जात, कर्कशा.
कंकोल–पु. कंकोळ.
कँखवारी–स्त्री. कांखमांजरी.
कँखौरी–स्त्री. कांख, कांखेंत येणारी गांठ.
कंगन–पु. बांगडी, कांकण, शिखांच्या डोक्या-वरील लोखंडी कडें.
कँगना–पु. कंकण बांधतांना म्हणावयाचें गाणें.–स्त्री. एक प्रकारचें गवत.
कँगनी–स्त्री. लहान कंकण, कंगोरा, वर्तुळ.
कँगला–वि. दरिद्री.
कँगसी–स्त्री. पंजा, पकड.
कंगाल–वि. दुष्काळग्रस्त, निर्धन.
कंगालगुंडा–वि. गरीब परंतु चैनी.
कंगाल बाँका–वि. दरिद्री पण मानी.
कंगाली–स्त्री. निर्धनता.
कँगुरिया–स्त्री. करंगळी. [बुरूज.
कँगूरा–पु. शिखर, किल्ल्यावरील लहान
कंघा–पु. कंगवा, मोठी फणी, मागाची फणी.
कंघी–स्त्री. फणी.
कँघेरा–पु. फणी बनविणारा.
कंघी चोटी करना–वेणी फणी करणें.
कंचन–पु. सोनें, धोतरा, रक्तकांचन. –वि. निरोगी
कंचन बरसना–संपत्ति व शोभायुक्त होणें.
कंचनिया–स्त्री. कांचनाच्या झाडाची एक
कंचनी–स्त्री. वेश्या. [जात.
कंचुकी–पु. अंतःपुर रक्षक, द्वारपाल, साप.
कँचुवा–पु. चोळी. [–स्त्री. चोळी.
कँचेरा–पु. कांचेचें काम करणारा.
कंछा–स्त्री. बारीक डहाळी, अंकुर.
कंजई–वि. खाकी रंगाचें. –पु. खाकी रंग, खाकी रंगाच्या डोळ्याचा घोडा.
कंजड़–पु. दोरखंड वळणारी जात (मांग).
कंजा–पु. करंजीचें फळ. –वि. खाकी रंगाचा, घाऱ्या डोळ्याचा.
कंजाक–पु. लुटारू, डाकू.
कँजियाना-क्रि. अ. निखारे निवणें, कोमेजणें.
कंजूस–वि. कृपण, कंजूष.
कंजूसी–स्त्री. कंजूषपणा.
कंटकी–वि. कांटेदार.
कँटबाँस–पु. भरीव कांटेरी वेळू.

कंटर–पु. काचेची सुरई. [वितीची काठी.
कंटा–पु. बांगडया रंगविण्याची दीड
कंटाइन–स्त्री. डाकीण, कर्कशा.
कंटाप–पु. कोणत्याहि वस्तूचा पुढील जड
कंटाल–पु. घायपात, वेळू. [भाग.
कँटिया–स्त्री. लहान खिळा, मासे मारण्याचा गळ, डोक्यांत घालावयाचा एक
कँटीला–वि. कांटेदार. [दागिना.
कंटूनमेंट–स्त्री. सैनिक छावणी.
कँटेला–पु. बारीक लांब केळयांचें झाड.
कंटोप–पु. कान टोपी.
कंट्राक्ट–पु. मक्ता.
कंठ करना–तोंडपाठ करणें.
कंठगत–वि. गळयाशीं आलेलें.
(प्राण) कंठगत होना– मृत्यु जवळ येणें.
कंठमाला–स्त्री. गंडमाळा (रोग).
कंठला–पु. ताईत, हसळी (मुलांची).
कंठासरी–स्त्री. गळसरी, कंठी.
कंठस्थ–वि. तोंडपाठ. [गळा.
कंठा–पु. कंठ (पोपटाचा), हसळी, कंठा,
कंठाग्र–वि. तोंडपाठ.
कंठी–स्त्री. माळ, कंठी, हसळी.
कंठी उठाना–शपथ घेणें.
कंठी देना–शिष्य करणें, माळ घालणें.
कंठी लेना–माळ घेणें, त्यागी बनणें.
कंडरा–स्त्री. मोठी रक्तवाहिनी.
कंडा–पु. गोंवरी, सरकंडा.
कंडा होना–सुकणें, मरणें, दुबळे होणें.
कंडारी–पु. कर्णधार.
कंडाल–पु. शिंग, तुतारी, पाणी भरण्याचें तांब्या पितळेचें मोठें भांडें.
कंडी–स्त्री. गोंवरी. [यांचा बनलेलाकंदील.)
कंडील–स्त्री. (माती, अभ्रक किंवा कागद
कंडीलिय–स्त्री. लहान दीपगृह.
कंडु–स्त्री. कानाचा एक रोग, खाज.
कंडुक–पु. बिब्बा, भिलावा.
कंडवा–पु. कणसावर पडणारा रोग.
कँडेरा–पु. पिंजारी.
कंडोल–पु. कठडा (बांबूचा).
कंडौरा–पु. शेण्या थापडण्याची जागा, गोंवऱ्या सांठविण्याची जागा.
कंत-थ–पु. कांत, पति, ईश्वर.
कंथा–स्त्री. गोधडी, घोंगडी, शरीर.
कंथी–पु. गोधडी पांघरणारा साधु.
कंद–पु. कंदमूळ, खडीसाखर.
कंदरप, कंदर्प–पु. मदन, कामदेव.
कंदर–पु. गुहा. **कंदरा**–स्त्री. गुहा.
कंदल–पु. कोंब, कपाळ, सोनें, वादविवाद, गाल, समूह, केळ, मंजुळ ध्वनि, दूषण.
कंदला–पु. सोन्या-चांदीची तार, सोन्या-चांदीची लगड.(दागिने करणारा सोनार.
कंदलागर–पु. धातूंत खोटी भेसळ करून
कंदा–पु. कंद, रताळें. [अभ्रकाचा).
कंदील–स्त्री. कंदील (कागदाचा किंवा
कंदुक–पु. चेंडू, सुपारी, गोलउशी, एक वर्ण वृत्त. [किंवा पिराच्या नांवें अन्नसंतर्पण.
कंदूरी–स्त्री. तोंडलें. –पु. बीबी फातमा
कँदैला–वि. घाणेरडा.
कँदोरा–पु. करगोटा.
कंधनी–स्त्री. करगोटा.
कंधर–पु. मान, ढग, नागरमोथा.
कंधा–पु. खांदा.
कंधावर–स्त्री. बैलाच्या मानेवरील जूं, खांद्यावर टाकावयाचा रुमाल.
कंधार–पु. कंदाहार.
कंधि–पु. समुद्र, मान, गळा.

कँधियाना—क्रि. स. खांदा लावणें.

कंधेला—पु. स्त्रियांच्या साडीचा खांद्यावर येणारा भाग. [खांद्यावरून टाकणें.

कंधेला डालना—डोक्यावर पदर न घेतां

कँपकँपी—स्त्री. थरकांप.

कँपना—क्रि. अ. कांपणें, भीतिग्रस्त होणें.

कंपा—पु. पक्षी धरण्याचा फांस.

कंपा मारना—पक्षाला पकडणें, फसविणें.

कँपाना—क्रि. स. हलविणें, भिवविणें.

कंपू—पु. छावणी, फौजेचा तळ, तंबू.

कंबल-र—पु. कांबळें, पावसाळ्यांतील किडा.

कंबु, कंबुक—पु. शंख, शंखाची बांगडी, हत्ती.

कंबोज—पु. गांधार जवळील अफगाणि-

कँवल—पु. कमळ. [स्थानचा एक भाग.

कँवलगट्टा—पु. कमळाचें बी.

कंस—पु. कासें (धातु), प्याला, सुरई, झांज, कांशाचें भांडें, उग्रसेनाचा मुलगा.

कँसुला—पु. मणी बनविण्याचा सोनाराचा कांशाचा चौकोन.

क—पु. ब्रम्हा, विष्णु, कामदेव, सूर्य, प्रकाश, प्रजापति, दक्ष, अग्नि, वायु, राजा, यम. आत्मा, मन, शरीर ,काल, धन, शब्द.

कई—वि. कित्येक.

ककओ—स्त्री. फणी.

ककड़ी—स्त्री. काकडी.

ककड़ीके चोरको कटारीसे मारना—काकडी-च्या चोराला फांशीची शिक्षा.

ककवी—स्त्री. बांगडी.

ककरी—स्त्री. काकडी. [वर्णमाला.

ककहरा—पु. 'क' पासून 'ह' पर्यंतची

ककोड़ा—पु. तोंडल्यासारखें एक फळ.

ककोरना—क्रि. स. कोरणें, खोदणें, उपटणें.

कक्कड़—पु. भाजलेला तंबाखूचा चुरा.

कक्कड़खाना—हुक्का पिणाऱ्या टोळीचेंस्थान.

कक्कड़बाज—पु. फार तंबाखू ओढणारा.

कक्कड़वाला—पु. पैसे घेऊन हुक्का पाज-णारा. [काका.

कक्का—पु. काश्मीरांतील एक प्रदेश, नगारा,

कक्ष—पु. बगल, कासोटा, जंगल, सुकलेलें गवत, भूमि, घर, पाप, इयत्ता, सैन्याच्या आजूबाजूचा भाग, कमरपट्टा.

कक्षा—स्त्री. परीघ, ग्रहमार्ग, तुलना, श्रेणी, उंबरा, बगल, भिंत, लंगोट, वर्ग.

कखरी—स्त्री. कांख, कूस.

कखरी लरिका गांव गोहार—काखेंत कळसा नि गांवाला वळसा.

कखौरी—स्त्री. कौंखेतील फोड.

कगदही—स्त्री. कागदपत्रांचें दप्तर.

कगर—पु. कांहींसा उंच किनारा, बांध, कंगोरा, पूर. [उंच किनारा.

कगार—पु. उंच किनारा, टेकडी, नदीचा

कच—पु. केस, कोरडी जखम, झुंड, ढग, बृहस्पतीचा मुलगा, टोंचण्याचा शब्द,

कचक—स्त्री. ठेंच. [ठेंचण्याचा शब्द.

कचकच—स्त्री. बडबड. [दांत ओंठ खाणें.

कचकचाना—अ. कचकच आवाज करणें,

कचकड़ा—पु. कांसवाची पाठ, कचकडा.

कचकेला—पु. कच्चें केळें.

कचकोल—पु. भिक्षापात्र (नारळाचें).

कचदिला—वि. हळवा.

कचनार—पु. एक लहानसें झाड (यास सुंदर पिवळीं फुलें येतात).

कचपच—पु. खच्चून भरणें, बडबड.

कचपची—स्त्री. कृत्तिका नक्षत्र, टिकली.

कचपेंदिया—वि. अशक्त, अस्थिर बुद्धीचा.

कचबच—पु. मुलेंबाळें, परिवार.

कचरकचर–पु. कच्चें फळ खाण्याचा आवाज, बडबड. [भोजन.

कचरकूट–पु. लाथा बुक्क्या मारणें, इच्छा-

कचरपचर–वि. गिचमिड.

कचरना–क्रि. स. तुडविणें, पोटभर खाणें.

कचरा–पु. कच्चें टरबूज, काकडी, कचरा, उडदाचें किंवा हरबऱ्याचें पीठ, शेवाळ.

कचरी–स्त्री. काकडीच्या जातीचें एक फळ, त्या फळाचे सुकविलेले तुकडे, सालीसकट डाळ, सरकी.

कचलोंदा–पु. भिजविलेल्या पिठाचा गोळा.

कचलोन–पु. काळें मीठ.

कचलोहू–पु. जखमेंतून येणारें पाणी.

कचवांसी–स्त्री. शेत मोजण्याचें माप, जमाव.

कचवाट–स्त्री. चीड.

कचहरी–स्त्री. दरबार, न्यायालय, कचेरी,

कचहरी चढ़ना– कोर्टाची पायरी चढणें.

कचाई–स्त्री. कच्चेपणा, अननुभवीपणा.

कचाना–क्रि. अ. कच खाणें, भिणें.

कचालू–पु. उकडलेल्या बटाट्याचा तुकड्यांत तिखट मीठ घालून केलेला खाद्य पदार्थ, एक प्रकारचा अळू कंद.

कचालू करना या बनाना–बदडणें.

कचिया–पु. विळा, दंताळें, काळेंमीठ.

कचियाना–क्रि.अ. हिम्मत हरणें, मागें पडणें.

कचीची–स्त्री. जबडा, दाढ.

कचुल्ला–पु. वाटी, पेला.

कचूमर–पु. ठेंचलेली वस्तु, ठेंचुन केलेलें लोणचें, कोशिंबिर.

कचूमर करना या निकालना–खूप चेंचणें,

कचूर–पु. आंबेहळद, कांचरी. [खूप मारणें.

कचाना–क्रि.स. टोंचणें, घुसविणें.

कचोरा–पु. प्याला.

कचोरी–स्त्री. उडीद वगैरेचें पीठ भरून

कच्चर–पु. घाणेरडे पदार्थ. [केलेली पुरी.

कच्चा–वि. कच्चा मातीचा, न पिकलेला, न शिजलेला, पुष्ट न झालेला, कमजोर, ठरविलेल्या मापापेक्षां कमी. –पु. सांगाडा, जबडा.

कच्चा जी या दिल–भित्रें मन. [लाजविणें.

कच्चा करना–भिववणें, खोटें ठरविणें,

कच्चा पड़ना–अप्रामाणिक ठरणें, संकुचित होणें. [लेली हकीगत, रहस्य.

कच्चा चिट्ठा–पु. जशीच्या तशी सांगित-

कच्चा हाथ–पु. कामांत प्रवीण नसणें.

कच्चीपक्की–स्त्री. दुर्वचन.

कच्ची बही–स्त्री. रोजकीर्द.

कच्ची बात–स्त्री. अश्लील गोष्ट. [साखर.

कच्ची चीनी–स्त्री. पांढरी न केलेली

कच्ची रसोई–स्त्री. फक्त पाण्यांत शिजविलेलें अन्न (जसें–भाकरी, भात, वरण.)

कच्ची सड़क–स्त्री. खडी न दाबलेला रस्ता.

कच्ची सिलाई–स्त्री. लांब लांब अंतरावर दोरा भरणें.

कच्चे पक्के दिन–पु. चार पांच महिन्याचें गर्भारपण, दोन ऋतूंच्या संधिकालांतील दिवस. [मुलेंबाळें.

कच्चे बच्चे–पु. लहान लहान मुलें, पुष्कळ

कच्छप–पु. कासव, कूर्मावतार, कुबेराच्या नऊ निधींपैकीं एक, 'दोहे' मधील एक भेद.

कच्छपी–स्त्री. कासवी, सरस्वतीची वीणा.

कच्छा–पु. नांवाचा समूह, दोन सुकाणूंची

कच्छू–पु. कांसव. [नाव.

कछनी–स्त्री. गुडघ्याच्या वर नेसलेलें धोतर, लहान धोतर.

कछवाहा–पु. रजपूतांतील एक जात.
कछान–पु. गुडघ्याच्या वर धोतर नेसण्याचा प्रकार.
कछार–पु. नदी किंवा समुद्र कांठची भिजलेली सखल जमीन.
कछु, कछुक–वि. कांहीं, थोडासा.
कछुआ–पु. कांसव.
कछुई–स्त्री. कासवी.
कछोटा, कछौटा–पु. कांसोटा.
कज–पु. वांकडेपणा, दोष.
कजक–पु. अंकुश.
कजकोल–पु. सुंदर उक्तींचा संग्रह, भिकाऱ्याचें खापर.
कजरा–पु. काजळ, काळ्या डोळ्यांचा बैल.
कजरारा–वि. काजळी, काळा.
कजलाना–क्रि. अ. काळें पडणें, आग विझणें.–क्रि. स. काजळ घालणें.
कजली–स्त्री. काळोखी, पारा व गंधक यांच्या मिश्रणाची पूड, पावसांत येणारा एक सण, काळे डोळे असलेली गाय.
कजली तीज–स्त्री. भाद्रपद वद्य तृतीया.
कजली बन–पु. केळीचें बन, आसामांतील हत्ती असलेलें अरण्य.
कजलौटा–पु. काजळाची डबी.
कजलौटी–स्त्री. काजळाची लहान डबी.
क़ज़ा–स्त्री. मृत्यु.
क़ज़ाक, क़ज़्ज़ाक–पु. डाकू, लुटारू.
क़ज़ाकी–स्त्री. लुटारूपणा, कपट.
कजावा–पु. उंटाच्या पाठीवरील लांकडी सांगाडा.
कजिया–पु. भांडण.
कजी–स्त्री. वांकडेपणा, दोष.
कज्जल–पु. काजळ, सुरमा, ढग, काळोखी, एक छंद.
क़ज़्ज़ाक–पु. लुटारू.
कट–पु. हत्तीचें गंडस्थळ, गंडस्थळ, प्रेत, प्रेतयात्रा, स्मशान, एक प्रकारचा काळा रंग, तट्टी, वाळा वगैरे गवत, वेताच्या रोपट्याप्रमाणें असणारें एक रोपटें, चटई.
कटक–पु. फौज, शिबिर, कंकण, पर्वताचा मध्य भाग, ढुंगण, गवताची चटई, समूह, हत्तीच्या दांतावर बसविलेलें पितळी टोंपण.
कटकई-काई–स्त्री. सेना, सैन्य.
कटकट–स्त्री. दातांचा कटकट आवाज, भांडण.
कटकटाना–क्रि. अ. दांत वाजणें.
कटकबाला–पु. मुदतीची विक्री.
कटकोल–पु. पिकदाणी.
कटखना–वि. कापून खाणारा, दांतानें तोडणारा. –पु. युक्ति.
कटघरा-हरा–पु. मोठा पिंजरा, लांकडी घर.
कटजीरा–पु. काळें जिरें.
कटड़ा–पु. म्हशीचें पोर (पारडू).
कटती–स्त्री. विक्री, कपात, धान्याची कापणी.
कटती कहना–मर्मभेदी बोलणें
कटना–क्रि. अ. कापलें जाणें, लढाईंत मरणें, रस्ता संपणें, दळणें, निःशेष भाग लागणें, खोडलें जाणें, धारेच्या वस्तूनें जखम होणें, एकादा भाग वेगळा होणें, नष्ट होणें, वेळ जाणें, फसवून निघून जाणें, लज्जित होणें, द्वेष करणें, मोहित होणें, मिळकत होणें.
कटर–स्त्री. एक प्रकारची मोटी नाव, लहान नाव.
कटरा–पु. लहान चौकोनी बाजार, म्हशीचा पाडा.
कटवाँ–वि. कापून तयार केलेला, कांटेदार.
कटवाँ ब्याज–कटमुदतीचें व्याज.
कटसरैया–स्त्री. एक कांटेरी झाड.
कटहरा–पु. पिंजरा, लांकडी घर. –स्त्री.

एक गोडा मासा.
कटहल-र–पु. फणस, फणसाचें झाड.
कटहा–वि. चावरा.
कटा–पु. कापाकापी. –वि. कापलेला, फुटलेला, तुटलेला. [पीक कापण्याची मजूरी.
कटाअी–स्त्री. कापणी, कापण्याचे काम,
कटाऊ–पु. काटछाट.
कटाकट–पु. कटकट, आवाज, भांडण.
कटाकटी–स्त्री. कापाकापी.
कटान–स्त्री. कापण्याची क्रिया किंवा प्रकार.
कटाना–क्रि. स. कापविणें.
कटार–स्त्री. कट्यार.
कटारा–पु. चिंचेचें बोटुक, ब्रम्हदंडी, मोठी कट्यार. [विळा.
कटारी–स्त्री. कट्यार, नारळ सोलण्याचा
कटाव–पु. कापणें, कापून केलेली वेलबुट्टी.
कटावदार–वि. खोदकाम केलेलें.
कटावन–पु. कात्रण, कापण्याचें काम.
कटास–पु. रानमांजर, कट्यार.
कटाह–पु. उंचवटा, मोठी कढई, कासवाची पाठ, विहीर, नरक, झोपडी, म्हशीचें
कटि–स्त्री. कमर, हत्तीचें गंडस्थळ. [पोर.
कटिबद्ध–वि. तत्पर, कंबर बांधलेला.
कटिया–स्त्री. पैलू पाडण्याचें काम, तुकडे
कटिसूत्र–पु. करगोटा. [केलेला चारा.
कटीला–वि. तीक्ष्ण, परिणामकारक, मोहित करणारा, झोकदार, कांटेदार, कांट्यांनीं भरलेला, टोंकदार. [रुद्ध वर्णयोजना.
कटु–वि. कडू, अनिष्ट, काव्यांत रसावि-
कटुआ–पु. काळ्या रंगाचा पिकाचा किडा,
कटूमर–स्त्री. जंगली अुंबर. [पाट.
कटोरदान–पु. पितळेचें झांकणासहित भांडें.
कटोरा–पु. रुंद तोंडाचें बैठें भांडें.
कटोरा चलाना–मंत्रबलानें चोर पकडण्याचा होरा पाहणें.
कटौती–स्त्री. देण्याच्या पैशांतून ठरलेला किंवा धर्मार्थ पैसा कापून घेणें.
कट्टर–वि. चावणारा, हट्टी, अंधश्रद्धाळू.
कट्टहा–पु. महाब्राह्मण. [जबडा.
कट्टा–वि. घट्टाकट्टा, बळकट. –पु.
कट्टे लगना–दुसऱ्याच्या हातीं लागणें.
कट्ठा–पु. जमीन मोजण्याचें पांच हात चार अंगुळें लांबीचें माप, वाईट गहूं.
कठ–पु. एक ऋषि, लाकूड, एक यजुर्वेदीय उपनिषद, जंगली.
कठकलेजी–वि. पाषाणहृदयी.
कठकेला–पु. एक प्रकारचें बेचव केळें.
कठकोल–पु. सुतार पक्षी.
कठताल–पु. टाळी, झांज.
कठपुतली–स्त्री. लांकडी बाहुली, दुसऱ्याच्या सांगण्याप्रमाणें वागणारी व्यक्ति. [पेटी, लांकडी भांडें.
कठड़ा–रा–पु. लाकडी पिंजरा, लांकडी
कठफोड़ा–फोड़वा–पु. सुतार पक्षी.
कठबंधन–पु. हत्तीचा खोडा.
कठबाप–पु. सावत्र बाप.
कठबेल–पु. कवठाचें झाड.
कठमलिया–पु. वैष्णव, ढोंगी साधु.
कठमस्त–वि. व्यभिचारी, अडदांड.
कठमस्ती–स्त्री. मस्ती, गुंडगिरी.
कठमुल्ला–वि. अडेलतट्टू.
कठला–पु. मुलांच्या गळ्यांत घालावयाची
कठहुज्जती–स्त्री. भांडकुदळेपणा. [माळ.
कठिन–वि. कठोर, कठीण. [असाध्यता.
कठिनाई–स्त्री. कठोरता, कठीणपणा,
कठिनी–स्त्री. खडू, लेखणी, कुदळ,

मडकें, गेरू, खारी जमीन.
कठिया–वि. जाड व कठीण कवच असलेलें.
कठियाना–क्रि. अ. वाळून कडक होणें.
कठुआ(वा)ना–क्रि. अ. थंडीनें काकडणें, वाळून लांकडासारखें कठीण होणें.
कठुला–पु. हार, माला.
कठूमर–पु. जंगली औदुंबर.
कठैला–पु. वाडगा. [वाडगा.
कठौता–पु. लाकडाचें मोठें रुंद भांडें,
कड़क–स्त्री. घोड्याचा वायुवेग, गर्जना, मूत्ररोग, कळ, वीज, चमक.
कड़कड़–पु. कडकड असा आवाज, कडक वस्तु तुटल्याचा आवाज. [लेला, प्रचंड.
कड़कड़ना–वि. कडकड शब्द करीत अस-
कड़कड़ाना–क्रि.अ. कडकड आवाज होणें, (तेल, तूप वगैरे) खूप तापणें. –क्रि. स. (तूप, तेल वगैरे) खूप तापविणें.
कड़कड़ाहट–स्त्री. जोराचा आवाज.
कड़कना–क्रि. अ. कडकड आवाज होणें, दम भरणें, फाटणें.
कड़क नाल–स्त्री. रुंद तोंडाची तोफ.
कड़क बिजली–स्त्री. चंद्राकार बाळी, तोंडेदार बंदुक. [गीत.
कड़खा–पु. लढाईच्या वेळीं गाइलें जाणारें
कड़खैत–पु. भाट, रणगीत गाणारा.
कड़बड़ा–वि. कांहीं केस पांढरे व कांहीं
कड़बी–वी–स्त्री. कडवा. [काळे असलेला.
कड़ा–पु. हातांत किंवा पायांत घालावयाची कडी, एक प्रकारचें कबूतर. एकाद्या धातूची आंगठी किंवा कडें. –वि. कठिण, कठोर, उग्र, कसलेलें, कोरडा, धष्टपुष्ट, प्रचंड, सोशिक, दु:साध्य, असह्य, कर्कश.
कड़ाई–स्त्री. कठोरता, कडकपणा. [उपवास.
कड़ाका–पु. कठिण वस्तु तुटण्याचा आवाज,
कड़ाकेका–जोराचा, जोरदार, जलद, खूप.
कड़ाबीन–स्त्री. लहान बंदुक, रुंद तोंडाची
कड़ाहा–पु. मोठी कढई. [बंदुक.
कड़ाही–स्त्री. लहान कढई.
कड़िहार–काढणारा.
कड़ियल–पु. खापर. –वि. कठोर.
कड़ी–स्त्री. कडी, कडवें, लहान बंधारा, संकट, लगाम. –वि. कठिण, कठोर.
कड़ीदार–वि. कड्या असलेला.
कड़ुआ–वि. कडू, रागीट, अप्रिय, कठिण.
कड़ुआ करना–पैसे घालविणें.
कड़ुआ घूँट–कठिण गोष्ट, अपमान.
कड़ुआ मुँह–कडू शब्द बोलणारें तोंड.
कड़ुआ होना–वाईट होणें.
कड़ुए कसैले दिन–वाईट दिवस.
कड़ुआना–क्रि. अ. कडू लागणें, रागावणें,
कड़ुआहट–स्त्री. कडूपणा. [डोळे दुखणें.
कड़ुवी रोटी–सुतकाचे पहिले तीन दिवस नातेवाईक पाठवितात तें अन्न.
कड़ेरा–पु. धार लावणारा.
कड़ोड़ा–पु. फार मोठा अधिकारी.
कढ़ना–क्रि. अ. निघणें, उगवणें, पुढें जाणें, दूध आटणें, प्रतिस्पर्ध्यावर विजय मिळविणें.
कढ़ जाना–हात धरून जाणें, आटून जाणें.
कढ़नी–स्त्री. घुसळखांबाची दोरी.
कढ़लाना–क्रि. स. ओढणें, बाहेर काढणें.
कढ़ाई–स्त्री. कढई, कशीद्याचें काम व त्याची मजूरी.
कढ़ाना, कढ़वाना–क्रि. स. काढविणें.
कढ़ाव–पु. कशीदा.

कढ़ेरना–पु. सोन्याचांदीच्या भांड्यांवर नकशी काढण्याची छिन्नी.

कढ़ोरना–क्रि. स. ओढणे.

कत–पु. लेखणीचें टोंक.–अ. कां, कशासाठीं.

क़तई–अ. अगदीं.

कतना–क्रि. अ. कांतलें जाणें.

कतन्नी–स्त्री. कातर.

कतब–पु. लेख.

कतरन–स्त्री. कापड किंवा कागद वगैरे कापलेले रद्दी तुकडे, कातरण.

कतरना–क्रि. स. कातरणें.

कतरनी–स्त्री. कातर.

कतरब्योंत–स्त्री. काटछाट, उलटापालट, विचार, युक्ति, हिशोबांत बसविणें.

क़तरा–पु. बिंदु, थेंब. [तुकडा, मोठी नाव.

कतरा–पु. कापलेला तुकडा, दगडाचा लहान

कतराई–स्त्री. कातरण्याचें काम, कातरण्याची मजूरी.

कतराना–स्त्री. चुकविणें. –क्रि. स. कातरविणें.

क़तल–पु. वध, संहार.

क़तलबाज़–पु. वधिक, कत्तल करणारा.

क़तला–पु. तुकडा.

क़तलाम-क़त्लेआम–पु. सर्व संहार.

क़तली–स्त्री. मिठाईचा चौकोनी तुकडा.

कतवाना–क्रि. स. कांतविणें.

कतवार–पु. केरकचरा.

कतवारख़ाना–पु. उकिरडा.

कतहुं (हूं)–अ. कोठेंहि. [पद्धत

कता–स्त्री. घाट, तऱ्हा, कपडे कातरण्याची

कता करना–कापड बेतणें. [ण्याचें काम.

कताई–स्त्री. कांतण्याबद्दलची मजूरी, कांत-

क़ताकलाम–पु. मध्येंच बोलणें.

कतान–पु. एक प्रकारचें रेशमी कापड, अळशीचें झाड, एक प्रकारची मलमल.

कताना–क्रि. स. कांतविणें.

क़तार–स्त्री. ओळ, समूह.

कतारा–पु. लाल ऊंस.

कति,–वि. किती, कोण, अगणित.

कतिपय–वि. कित्येक, थोडेसे.

कतीरा–पु. स्वच्छ पांढरा गोंद.

कतेक–वि. कित्येक, पुष्कळ.

कतौनी–स्त्री. कांतण्याबद्दलची मजूरी, एकादें काम करण्यास बराच वेळ बसून रहाणें. [लहान तलवार.

कत्ता–पु. बांबू कापण्याचें हत्यार, फांसा,

कत्ती–स्त्री. सुरी, लहान तलवार, कट्यार, सोनाराची कात्री, पगडी.

कत्थई–वि. काताच्या रंगाचा.

कत्थक–पु. नाचणारी एक जात.

कत्था–पु. कात, खैराचें झाड.

कत्बा–पु. भिंतीवर कोरलेला लेख.

कथंचित्–अ. कदाचित. [पुराणिक.

कथक-क्कड़–पु. पुष्कळ गोष्टी सांगणारा,

कथना–क्रि. स. सांगणें, निंदा करणें.

कथनीय–वि. वर्णन करण्यास योग्य, निंदनीय.

कथरी–स्त्री. गोधडी.

कथानक–पु. गोष्ट, लघुकथा.

कथामुख–पु. गोष्टीच्या पुस्तकाची

कथावस्तु–स्त्री. कथानक. [प्रस्तावना.

कथावार्ता–स्त्री. अनेक प्रकारच्या गप्पागोष्टी. [धाराचें बोलणें.

कथोद्घात–पु. प्रस्तावना, नाटकांत सूत्र-

कथोपकथन–पु. संभाषण, वादविवाद.

कद–स्त्री. द्वेष, हट्ट, परिश्रम. –अ. कधीं.

क़द–पु. उंची, बांधा.

कदंब–पु. कळंबवृक्ष, मोहरी, देवताड,

हळद, शिरस, शिशिर ऋतु, निर्गुणी पुरुष, शततारका, देवडांगर. समूह, मध.
क़द्आवर—वि. उंच बांध्याचा.
कदन—पु. मरण, वध, युद्ध, पाप, दुःख.
कदन्न—पु. वाईट अन्न, कदान्न.
कदम—पु. कदंबवृक्ष, एक प्रकारचें गवत.
क़दम—पु. पाऊल, घोड्याच्या चालीचा एक प्रकार, दोन पावलांतील अंतर, चिखलांत किंवा धुळींत उठलेलीं पाउलें.
क़दम उठाना—लवकर चालणें, उन्नति करणें.
क़दम चूमना—अत्यंत आदर करणें.
क़दम छूना—नमस्कार करणें, शपथ घेणें.
क़दम रखना—प्रवेश करणें, पाऊल टाकणें.
क़दम पर क़दम रखना—अनुकरण करणें, मागें मागें चालणें.
क़दमचा—पु. संडासांत पाय ठेवण्याकरितां केलेली जागा.
क़दमबोसी—स्त्री. पाद चुंबन, वडिलांची सेवा करणें.
कदमा—स्त्री. एक मिठाई.
क़दर—स्त्री. मान, प्रतिष्ठा.
क़दरदान—वि. गुणग्राहक.
क़दरदानी—स्त्री. गुणग्राहकता.
कदराना—क्रि. अ. भिणें, माघार घेणें.
कदर्य—पु. केरकचरा.—वि. वाईट.
कदर्थित—वि. दुर्दशा झालेला.
कदर्य—वि. कंजूस.
कदरी—स्त्री. साळुंकी. [हरीण.
कदली—स्त्री. केळ, एक झाड, एक तऱ्हेचें
कदह—पु. वाडगा, खंडन.
कदा—अ. कधीं.
कदाकार—वि. कुरूप.
कदाच—अ. कदाचित्.
कदाचार—पु. वाईट आचरण.
क़दामत—स्त्री. प्राचीनता.
क़दामतपसंद—वि. पुराणमतवादी.
क़दावर—वि. उंचा पुरा.
कदी—वि. हट्टी. —अ. कधीं.
क़दीम—मी वि. प्राचीन.
कदुष्ण—वि. थोडेंसे उष्ण.
कदूरत—स्त्री. द्वेष, घाण.
कदे—अ. केव्हांही.
क़दे आदम—वि. मनुष्याच्या उंचीचा.
कद्दावर—वि. उंच बांध्याचा.
कद्दू—पु. दुधीभोपळा.
कद्दूकश—पु. किसणी, एक मिठाई.
कद्दूदाना— पु. जंत.
कधी—अ. केव्हां.
कनंगली—स्त्री. करंगळी.
कन—पु. कण, भिक्षा, वाळूचा कण, शारीरिक शक्ति, उष्टें, धान्याचा कण.
कनककली—पु. बुगडी, लवंग.
कनअुड़—वि. पहा 'कनौड़ा.'
कनकचंपा—स्त्री. सोनचांफा.
कनकजीरा—पु. चिमणसाळ. [कापणारा.
कनकटा—वि. कान कापलेला, कान
कनकना—वि. ठिसूळ, चुरचुरणारा, चिडका, अरुचिकर. [होणें, सावध होणें.
कनकनाना—क्रि. अ. चुरचुरणें, रोमांचित
कनकनाहट—स्त्री. खाज, चुरचुर.
कनकफल—पु. धोत्र्याचें फळ, जमालगोटा.
कनकाचल—पु. सोन्याचा पर्वत, मेरु पर्वत.
कनकी—स्त्री. तांदळाची कणी, कण.
कनकूत—पु. शेतांतील पिकाबद्दल अनुमान.
कनकौवा—पु. पतंग, वावडी.
कनखजूरा—पु. घोण.
कनखियाना—क्रि.स. तिरप्या नजरेनें पाहाणें,

डोळ्यानें खूण करणें.
कनखी–स्त्री. तिरपी नजर, डोळ्याची खूण.
कनखी मारना–डोळ्यानें खूण करणें.
कनखोदनी–स्त्री. कानकोरणें.
कनगुरिया–स्त्री. करंगळी.
कनछेदन–पु. कान टोचणें.
कनटोप–पु. कानटोपी.
कनधा (हा) र–पु. कर्णधार, नावाडी.
कनपटी–स्त्री. कानशील.
कनपेड़ा–पु. कानाचा एक रोग.
कनफटा–पु. गोरखनाथाचे अनुयायी.
कनफूंका–फुंकवा–वि. दीक्षा देणारा, दीक्षा घेणारा, कान फुंकणारा.
कनबतियाँ–स्त्री. कानगोष्टी.
कनबिधा–पु. कानटोंचणारा. –वि. टोंचलेल्या कानाचा.
कनफुसका–वि. चुगलखोर.
कनफुसकी–स्त्री. कानमंत्र.
कनफुसी–स्त्री. कुजबुज.
कनमनाना–क्रि. अ. झोंपेंतून जागें होणें, एखाद्या गोष्टीविरुद्ध चळवळ करणें.
कनमैलिया–पु. कानांतील मळ काढणारा.
कनरस–पु. गाण्याचा आनंद, गाणें किंवा गोष्टी ऐकण्याचें व्यसन.
कनरसिया–वि. गाण्याचा शौकीन.
कनवाँसा–पु. पणतु.
कनवाँसी–स्त्री. पणती (नातवाची मुलगी.)
कनवास–पु. कॅनवास.
कनसलाई–स्त्री. लहान घोण.
कनसार–पु. ताम्रपटावर लेख खोदणारा.
कनसाल–पु. बाजेच्या खुरांचीं तिरपीं भोकें.
कनस्तर–पु. टीनचा चौकोनी डबा.
कनसूओ–स्त्री. चाहूल.
कनहा–पु. पिकाचें अनुमान करणारा.
क़नाअत–स्त्री. संतोष, संयम.
कनाओ–स्त्री. फांदी, डहाळी.
कनागत–पु. पितृपक्ष, श्राद्ध.
क़नात–स्त्री. तंबूचें जाड कापड.
कनार–पु. घोड्याचें पडसें.
कनारी–स्त्री. कानडी भाषा, कर्नाटकांत रहाणारा माणूस.
कनासी–स्त्री. कानस.
कनिका–पु. अतिसूक्ष्म भाग, कण.
कनिआरी–स्त्री. पांगारा, सोनचांफा, कण्हेर.
कनियाँ–स्त्री. मांडी.
कनियाना–क्रि. अ. डोळा चुकवून निघून जाणें, पतंग एक बाजूला झुकणें, कडेवर घेणें.
कनियार–पु. कण्हेर, सोनचांफा.
कनिष्ठिका–स्त्री. करंगळी.
कनी–स्त्री. लहान तुकडा, हिरकणी, तांदळाची कणी, थेंब.
कनी खाना या चाटना–हिरकणी खाऊन प्राण देणें.
कनीनिका–स्त्री. डोळ्यांतील बाहुली, कन्या.
कनीज़–स्त्री. दासी.
कने–अ. जवळ, बाजूला.
कनेठा–वि. एकाक्ष, चकणा. –पु. धाण्याचा दांडा.
कनेठी– स्त्री. कान पिरगळण्याची शिक्षा.
कनेर–पु. कण्हेर.
कनौग–पु. कोपरा, कांठ, भाऊबंद, कनिष्ठ.
कनौड़ा–वि. अपंग, काणा, कलंकित, लज्जित. –पु. विकत घेतलेला गुलाम, कृतज्ञ मनुष्य, तुच्छ मनुष्य.
कनौती–स्त्री. जनावरांचे कान, किंवा कान उभे करण्याचा प्रकार, कानांतील बाळी.
कन्ना–पु. पतंगाची कणी, किनारा, तांदळाची कणी, वनस्पतीवर पडणारी कीड.
कन्नी–स्त्री. पतंगाचें टोंक, पतंग नीट उडण्याकरितां बांधलेली कापडाची

लांबट चिंधी, किनारा. —पु. गवंड्याचें एक हत्यार.
कन्हाई, कन्हैया—पु. श्रीकृष्ण, अत्यंत आवडता मनुष्य, सुस्वरूप मुलगा.
कपट—पु. कपट, लपंडाव. [वेगळें करणें.
कपटना—क्रि. स. छाटून टाकणें, कापून
कपटा—पु. पिकें नष्ट करणारा एक किडा.
कपटी—वि. कपटी, कपट करणारा.
कपड़छ(छा)न—पु. एकादी बारीक केलेली वस्तु कपड्यानें चाळण्याचें कार्य.
कपड़द्वार—पु. कपड्यांचें भांडार.
कपड़मिट्टी—स्त्री. ओल्या मातीचा लेप दिलेलें कापड. [कापड.
कपड़धूलि—स्त्री. एक प्रकारचें तलम रेशमी
कपड़ा—पु. कापड़, पोषाख.
कपड़े आना, कपड़ोंसे होना—रजस्वला होणें.
कपड़े उतार लेना—लुटणें.
कपड़े रंगना—साधु होणें. [कापड.
कपड़ौ(रौ)टी—स्त्री. मातीच्या लेपाचें
कपर्द, कपर्दक—पु. शंकराची जटा, कौडी,
कपर्दिका—स्त्री. कौडी. [उत्कर्ष.
कपर्दिनी—स्त्री. दुर्गा.
कपर्दी—पु. शंकर, अकरा रुद्रांपैकीं अेक.
कपसा—स्त्री. चिखल, मडक्यावर रंग चढ-
कपार—पु. कपाळ. [विण्याची चिक्कण माती.
कपालक्रिया—स्त्री. जळत असलेल्या प्रेताचें बांबूनें किंवा लाकडानें डोकें फोडण्याची क्रिया. [जात.
कपाली—पु. शंकर, भैरव, भिकारी, अेक
कपास—स्त्री. कापूस.
कपासी—वि. फिक्या पिवळ्या रंगाचा. —पु. फिक्का पिवळा रंग.
कपि—पु. वानर, हत्ती, सूर्य, विष्णु.
कपित्थ—पु. कवठाचें झाड किंवा फळ, ताक.
कपिल—वि. पांढरा, मळकट, पांढऱ्या रंगाचा.—पु. अग्नि, कुत्रा, ऊंद, शिलाजित, महादेव, सूर्य, विष्णु, सांख्य शास्त्राचे मूळ प्रवर्तक ऋषि. —स्त्री. काळी द्राक्षें, जळू, पिंगट गाय, पुंडरीक दिग्गजाची स्त्री, शिसव, कोरफड.
कपिला— वि. भोळी, पांढऱ्या रंगाची, धुरकट रंगाची, पांढऱ्या ठिपक्याची. —स्त्री. पांढऱ्या रंगाची गाय, गरीब गाय, दक्षाची कन्या.
कपी—स्त्री. गरडी, कप्पी.
कपूत—पु. कुपुत्र.
कपूती—स्त्री. नालायकी.
कपूर—पु. कापूर.
कपूरकचरी—स्त्री. एक सुगंधित वनस्पति.
कपूरकाट—पु. सुवासिक तांदुळाची जात.
कपूर खाना— विष खाणें.
कपूरा—पु. बकऱ्याचा अंडकोश.
कपोत—पु. कबूतर, पारवा, पक्षी, पांढऱ्या
कपोल—पु. गाल. [रंगाचा कच्चा सुरमा.
कप्पर—पु. कपडा. [वस्त्र.
कप्फा—पु. अफूचा फेस, अफू वाळविण्याचें
कपोलकल्पित—वि. बनावट.
कफ—पु. फेस, कफ.
कफ़—पु. हाताचा तळवा, पायाचा तळवा, फेस, कफ (शर्टचे).
कफ़गीर—पु. झारा, लांब पळी.
कफ़न—पु. प्रेताला घालावयाचें वस्त्र.
कफ़नको कौड़ी न होना—अत्यंत दरिद्री असणें. [अकस्मात प्रगट होणें.
कफ़न फाड़कर अुठना—प्रेत जिवंत होणें,

कफ़न चिल्लाना या कफ़न बोलना–अचानक आरडाओरड करणें.
कफ़न सिरसे बांधना–शिर तळहातीं घेणें.
कफ़नखसोट–वि. अत्यंत लोभी.
कफ़नखसोटी–स्त्री. प्रेतावरील अर्धे वस्त्र फाडून घेण्याचा डोंबाचा हक्क, बऱ्या वाईट मार्गानें पैसा मिळविण्याची वृत्ति, कंजूषपणा.
कफ़नचोर–पु. अट्टल चोर.
कफ़नाना–क्रि. स. गाडण्याकरितां किंवा जाळण्याकरितां प्रेताला कपडयांत लपेटणें.
कफ़नी–स्त्री. प्रेताच्या गळयांत घालावयाचें वस्त्र, साधूंची कफनी.
कफ़स–पु. पिंजरा, कैदखाना, अरुंद जागा, कबुतरांचें लांकडी घर.
कफ़ा(फ़्फ़ा)रा–पु. प्रायश्चित्त.
कफ़ालत–पु. जामिनकी.
कफ़िला–पु. जहाजांत डेकवर लावलेल्या फळ्या.
कफ़ील–पु. जामीन.
कब–अ. केव्हां.
कबक, कब्क–पु. चकोर.
कब कब–अ. कधींतरी.
कबड्डी–स्त्री. हुतुतू (खेळ), पक्षी पकडण्याचा फांस.
क़बर–स्त्री. समाधि, थडगें.
कबरा–वि. पांढरे काळे डाग असलेला.
क़बरिस्तान–पु. स्मशान.
क़बल, क़ब्ल–अ. अगोदर. –वि. पूर्वीचा.
क़बा–पु. पायघोळ अंगरखा.
कबाड़–पु. निरुपयोगी वस्तु, निरुपयोगी काम.
कबाड़ा–पु. लुडबुड, तंटा.
कबाड़िया, कबाड़ी–पु. जुना माल विकणारा मनुष्य, हलकें सलकें काम करणारा मनुष्य, भांडखोर माणूस.
कबाब–पु. लोखंडी शिगेवर भाजलेलें मांस.
कबाबचीनी–स्त्री. कंकोळ.
कबाबी–वि. कबाब विकणारा, मांसाहारी.
कबार–पु. व्यापार, निरुपयोगी वस्तु. निरुपयोगी काम, हलकें काम.
कबाला–पु. एका माणसाची संपत्ति दुसऱ्याच्या नांवावर करविलेला कागद.
कबालानवीस–पु. खत पत्रें लिहिणारा कारकून.
कबाला नीलाम–पु. लिलाव घेणाऱ्यास दिलेलें अधिकारपत्र.
कबाला लिखाना–दस्तऐवज लिहविणें.
कबादत–स्त्री. वाईटपणा, अडचण.
कबीर–वि. श्रेष्ठ, महान.–पु. कबीर नांवाचा संत, होळीच्या दिवसांत गावयाचें एक अश्लील गाणें.
कबीरबड़–पु. नर्मदातटीं भडोच जवळचा अेक जुना वटवृक्ष.
कबीला–स्त्री. बायको.
कबुलवाना, कबुलाना-क्रि.स. कबूल करविणें.
कबूतरबाज़–वि. ज्याला कबूतरें उडविण्याची हौस आहे असा.
कबूद–वि. निळें, नीलकंठी.
क़बूल–पु. स्वीकार.
क़बूलना–क्रि. स. स्वीकारणें.
क़बूलियत–स्त्री. मंजूरीचा दस्तऐवज.
कबूली–स्त्री. चण्याच्या डाळीची खिचडी.
क़ब्ज़–पु. अधिकार, मलावरोध.
क़ब्ज़ा–पु. मूठ, अधिकार, बिजागरी.
क़ब्ज़ेपर हाथ डालना–म्यानांतून तलवार काढण्याकरितां मुठीवर हात ठेवणें.
क़ब्ज़ादार–पु. अधिकारी.–वि. मूठ असलेलें.
क़ब्ज़ियत–स्त्री. मलावरोध.
क़ब्र–स्त्री. प्रेतें गाडण्याचा खळगा, समाधि.

क़ब्रका मुँह झाँकना–मरतां मरतां वाचणें.
क़ब्रमें पैर या पाँव लटकाना–मसणांत गोवऱ्या जाणें.
क़ब्रगाह,क़ब्रिस्तान–पु.प्रेतें गाडण्याची जागा.
कभी–अ. कधींतरी, कधीं.
कभी का–केव्हांचा, कधींचा.
कभी कभार, कभी कभी–कधींमधीं.
कभी न कभी–केव्हांतरी, कधींतरी.
कभू–अ. पाहा'कभी'. [चित्रकार. –वि. दक्ष.
कमंगर–पु. धनुष्य बनविणारा, हाडवैद्य,
कमंगरी–स्त्री. धनुष्य बनविण्याचा धंदा किंवा कला, हाडवैद्यकी, चित्रकारी, कुशलता.
कमंचा–पु. गिरमिट फिरविण्याची धनुकली.
कमंडल–पु. कमंडलु. [दोरी.
कमंद–पु. धड,–स्त्री. फांस, फांस असलेली
कम–वि. थोडें, वाईट.–अ. फारसा नाहीं.
कमसे कम–कमींत कमी.
कमअसल–वि. वर्णसंकर, अकुलीन.
कमकस–वि. आंगचोर, आळशी.
कमख़ाब–पु. जरीचें काम केलेला रेशमी कपडा. [छत.
कमचा–पु. लहान कमान, सारंगी, मेहरपदार
क़मची–स्त्री. बारीक लवचिक डहाळी, बारीक छडी, लाकडाची पातळ पट्टी.
कमच्छा–स्त्री. कामरूप, एका देवीचें नांव.
कमज़ोर–वि. अशक्त.
कमज़ोरी–स्त्री. दुर्बलता.
कमठ–पु. कांसव, साधूचा तुंबा, बांबू.
कमठा–पु. धनुष्य.
कमठी–स्त्री. कांसवी, पट्टी, कामटी.
कमती–वि. कमी.–स्त्री. कमतरता.
कमनसीब–वि. दुर्दैवी.
कमनसीबी–स्त्री. दुर्दैव.
कमना–क्रि. अ. कमी होणें.
कमनीय–वि. सुंदर, इच्छा करण्याजोगा.
कमनैत–पु. तिरंदाज.
कमनैती–स्त्री. तिरंदाजी.
कमबख़्त–वि. अभागी.
कमबख़्ती–स्त्री. दुर्दैव.
कमयाब–वि. दुर्लभ.
कमर–स्त्री. कंबर, एखाद्या वस्तूचा मधला बारीक भाग, सदऱ्याचा वगैरे कमरेवरील भाग.
कमर कसना या बाँधना–तयार होणें.
कमर टूटना–निराश होणें. [होणें.
कमर खोलना–विश्रांति घेणें, निरुत्साही
कमर सीधी करना–अंग मोकळें करणें.
क़मर–पु. चंद्र.
कमरकस–पु. पळसाचा डिंक. [भिंत, तट.
कमरकोट–टा–पु. रक्षणाकरितां बांधलेली
कमरकोष–पु. सज्ज्याची पुढें आलेली लग.
कमरख–पु. करमळ फळ, करमळ.
कमरखी–वि. करमळाच्या आकाराचें.
कमरटूटा–वि. कुबडा, नामर्द, सुस्त.
कमरबंद–पु. नाडी, कमरेला बांधावयाचा पट्टा, पेटी. –वि. तत्पर.
कमरबल्ला– पु. छपरांतील आडवें लांकूड, किल्ल्याचा तट. [कांबळें.
कमरा–पु. खोली, फोटो काढण्याचा कॅमेरा,
कमरिया–पु. ठेंगणा हत्ती. –स्त्री. कांबळे, कंबर.
कमल–पु. कमळ, मूत्राशय, पाणी, तांबें, एक प्रकारचें हरीण, सारस, डोळा, सहा मात्रांचा एक छंद, मेणबत्ती लावण्याचा एक कांचेचा ग्लास, कावीळ, गर्भाशय.

कमल अुलट जाना—गर्भाशय अुलटा होणें.
कमल खिलना—चेहरा खुलणें.
कमल गट्टा—पु. कमळाचें बी.
कमलज—पु. ब्रह्मा.
कमलनाथ—पु. विष्णु.
कमलनाल—स्त्री. कमळाचा देठ.
कमलबाई—स्त्री. कावीळ.
कमलयोनि—पु. ब्रह्मा.
कमला—स्त्री. लक्ष्मी, संपत्ति, मोठें संतरें, कावीळ. —पु. सुरवंट.
कमलालया—स्त्री. लक्ष्मी.
कमली—पु. ब्रह्मा. —स्त्री. लहान कांबळी.
कमवाना—क्रि. स. मिळविण्याचें काम दुसऱ्याकडून करविणें.
कमसमझी—स्त्री. अडाणीपणा, कमी समजूत.
कमसिन—वि. कमी वयाचा-वयाची.
कमसिनी—स्त्री. बालपण.
कमाअी—स्त्री. मिळकत, व्यवसाय.
कमाऊ—वि. कमविणारा.
कमाच—पु. रेशमी कापड.
कमान—स्त्री. धनुष्य, तोफ, बंदुक, आज्ञा, फौजेंतील नोकरी, इंद्रधनुष्य, कमान.
कमान चढ़ना—राग येणें.
कमान पर जाना—लढाईवर जाणें.
कमान बोलना—नोकरीवर किंवा लढाईवर जाण्याची आज्ञा देणें.
कमानचा—पु. लहान महिराप, सारंगी वाजविण्याची धनुकली. [बनविणें.
कमाना—क्रि. स. मिळविणें, कामाला योग्य
कमानिया—पु. तिरंदाज. —वि. धनुष्याकार.
कमानी—स्त्री. कमान. [धनुकली.
कमायज—स्त्री. तंतुवाद्य वाजविण्याची
कमाल—पु. पूर्णता, कौशल्य, अद्भुत कार्य, कबीराचा मुलगा. —वि. पूर्ण, सर्वांत उत्तम, पुष्कळ.
कमालियत—स्त्री. पूर्णता, निपुणता.
कमासुत—वि. मिळवता, उद्योगी.
कमी—स्त्री. उणीव, नुकसान.
क़मीज़-स—स्त्री. शर्ट, सदरा.
कमीन—पु. शिकारी लपण्याची जागा, शिकारीची वाट पहात लपून बसणें.
कमीनगाह—पु. शिकारी लपण्याची जागा.
कमीना—वि. नीच.
कमीनापन—पु. नीचता.
कमीला—पु. कपिला वृक्ष. (याच्या फळाचा लाल रंग रेशमास देतात)
कमुवा—पु. वल्हय़ाचा दांडा.
कमून—पु. जिरें.
कमेरा—पु. मजूर, नोकर.
कमेला—पु. वधस्थान, खाटिकखाना. [सांचा.
कमेहरा—पु. बांगड्या करण्याचा मातीचा
कमोद (दि) न—स्त्री. चंद्र-विकासी कमळ,
कमोरा—पु. मातीचें भांडें. [कुमुद.
कमोरी—स्त्री. मातीची घागर.
कमोबेशी—वि. अधिक उणें.
कम्बख़्त—वि. दुर्दैवी.
कम्बख़्ती—स्त्री दुर्दैव.
कम्बल, कम्मल—पु. घोंगडी.
कम्मा—पु. ताडपत्रावर लिहिलेला लेख.
कयपूती—स्त्री. निलगिरीचें झाड.
क़याफ़ा—पु. चेहरा, आकृति.
क़याम—पु. ठिकाण, विश्रामस्थान, स्थिरता.
क़यामत—स्त्री. प्रलयकाळ, खळबळ, प्रलय.
क़यास—पु. अनुमान.
क़यासी—वि. कल्पित. [पंजर.
करंक—पु. मस्तक, कमंडलु, करवंटी, अस्थि-

करंगा-गी–पु. एक प्रकारचा जाड तांदूळ.
करंज–पु. एक प्रकारचें झाड, एक प्रकारचें दारूकाम, कोंबडा. –वि. घाऱ्या डोळयांचा.
करंड–पु. मधाचें मोहोळ, तलवार, करंडक नांवाचा हंस, टोपली, हत्यारांना धार लावण्याचा दगड.
करंडी–स्त्री. कच्च्या रेशमाचें वस्त्र.
करंतीन–पु. स्पर्शजन्य रोगाची सांथ असलेल्या भागांतून दुसऱ्या भागांत आलेल्या लोकांना कांहीं दिवस वस्ती करण्यास दिलेली वेगळी जागा.
करंहि–स्त्री. जोडे शिवण्याची ऐरण.
कर–पु. हात, सोंड, किरण, महसूल, गार (बर्फाची), युक्ति, संबंधकारकाचा प्रत्यय.
करक–पु. कमंडलु, डाळिंब, पळस, वकुल, पानें नसलेलें कांटेरी झाड.–स्त्री. वळ, थांबून थांबून येणारी कळ.
करकच–पु. समुद्रापासून तयार केलेलें मीठ.
करकट–पु. कचरा.
करकटिया–पु. एकपक्षी.
करकरना–वि. खरखरीत. –क्रि. अ. कडकडणें, फाटणें, [खडबडीत.
करकरा–पु. एक पक्षी. –वि. रवाळ,
करकराहट–स्त्री. कठिणपणा, डोळयांत कण खुपल्यानें होणारें दुःख.
करकस–वि. कर्कश.
करखा–पु. उत्साह, तेज, लढाईच्या वेळीं गाइलें जाणारें गाणें, . काळोखी.
करगस–पु. तीर, गिधाड.
करगह–पु. साळी कपडा विणीत असतांना पाय टाकून बसतो तो खळगा, कपडा विणण्याचें यंत्र. [(मार्गशीर्षी).
करगट्टी–स्त्री. एक प्रकारचे जाड तांदुळ
करगी–स्त्री. साखर कारखान्यांत साखर सारखी करण्याचें यंत्र.
करग्रह–पु. लग्न.
करघा–पु. हात माग.
करचंग–पु. डफ, मोठी खंजिरी.
करछा–पु. लांब दांडीचा चमचा,
करछाल–स्त्री. उडी, उसळी.
करछी–स्त्री. पाहा 'करछा'.
करछुला–पु. झारा, मोठा चमचा.
करछुली–स्त्री. पळी, उलथणें.
करज–पु. नख, बोट, एक सुगंधी पदार्थ.
करटक–पु. कावळा, हत्तीचें कानशील.
करटी–पु. हत्ती. [ध्वनि.
करड़ करड़–पु. कुडम कुडुम खाण्याचा
करतब–पु. काम, कला, करामत.
करतबी–वि. निपुण, करामती.
करतरी–स्त्री. कात्री, सुरी, लहान तलवार, ताल देण्याचें वाद्य. [एक छंद.
करतल–पु. हाताचा तळवा, चार मात्रांचा
करतली–स्त्री. तळहात, टाळी, बैलगाडी हांकण्यास बसण्याची जागा.
करतार–पु. ईश्वर, टाळी, झांज, चिपळी.
करताल–पु. टाळी, करताळ, झांझ, चिपळचा.
करती–स्त्री. मेलेल्या वासराच्या कातडयांत भुसा भरून बनविलेलें वासरूं.
करतू–स्त्री. मोटेच्या नाडयास आडवी बांधलेली काठी (ही हातांत असते).
करतूत–ति स्त्री. काम, कला. [कचरा.
करदा–पु. विकावयाच्या वस्तूंत मिसळलेला

करवा काटना–विक्रीच्या वस्तूंतील घटीचें दाम कमी करणें किंवा माल अधिक देण्याची रीति, मोड देऊन नवें भांडें घेण्यांत दिलेला बट्टा.

करदोरा–पु. करगोटा.

करधनी–स्त्री. कमरेंतील साखळी, एक प्रकारचे लालसर तांदूळ.

करघर–पु. ढग.

करन–पु. आंबट गोड लागणारी एक वनस्पति (ही चटणींत वापरतात).

करनफूल–पु. कानांतील दागिना.

करनवेध—पु. कान टोंचण्याचा संस्कार.

करना–पु. एक फूलझाड, काम, दर्शन, ईड लिंबू. –क्रि. स. भोगणें, शिजविणें, घेऊन जाणें (पति किंवा पत्नी रूपानें), बनविणें, एकादें पद देणें, स्वीकार करणें, धंदा सुरू करणें, दिवा विझ-[विणें, रंग देणें.

करनाओ–स्त्री. तुतारी.

करनाटक–पु. कर्नाटक प्रांत.

करनाटकी–वि. कर्नाटकांत राहाणारा, जादुगार.–पु. कसरतीचे खेळ दाखविणारा मनुष्य.

करनाल–पु. एक प्रकारची तुतारी, एकप्रकारचा मोठा ढोल, एक प्रकारची तोफ.

करनी–स्त्री. काम, मृताचे संस्कार, थापी [(गवंड्याची).

करनैल–पु. कर्नल.

करपर–वि. कंजूष. –पु. कवटी (डोक्याची).

करपरी–स्त्री. सांडगा.

करपा–पु. फणसाचा देठ.

करपान–पु. पुरळ.

करपीडन–पु. लग्न.

करपृष्ठ–पु. हाताच्या तळव्याचा मागचा [भाग.

करबच–पु. घोड्याच्या किंवा बैलाच्या पाठीवर लादण्याची गोण.

करबरना–क्रि. अ. कलरव करणें, चंचल होणें, पुष्कळ लहान लहान जीवांचें एकदम हालचाल करणें, वळवळणें.

करबला–पु. ज्या ठिकाणीं हुसेन मारला गेला तें अरबस्तानांतील एक रेताड मैदान, जेथें पाणी मिळत नाहीं असें ठिकाण, मुसलमानांचे ताबूत गाडण्याचें ठिकाण.

करबाल–स्त्री. तलवार, नख.

करबी–स्त्री. कडबा. [कविण्याची जागा.

करबूस–पु. घोड्याच्या जिनांत बंदूक लट-[कविण्याची जागा.

करभ–पु. हत्तीचा छावा, करपृष्ठ, उंटाचें पिल्लूं, कंबर, एक सुगंधित वनस्पति.

करभीर–पु. सिंह. [डिक.

करम–पु. कर्म, दैव, कृपा, एक प्रकारचा [डिंक.

करमभोग–कर्मभोग.

करम फूटना, करम टेढ़ा होना, करम तिरछा होना–नशीब फुटणें.

करमका धनी–भाग्यवान. [गोष्ट.

करमरेख–ललाट रेषा, नशीबांत असलेली [गोष्ट.

करमकल्ला–पु. कोबी.

करमचंद–पु. कर्म.

करमठ–वि. कर्मठ. [लाटा शांत होणें.

करमरिया–स्त्री. शांति. –वि. सागराच्या [लाटा शांत होणें.

करमसेंक–पु. सार्वजनिक हुक्का, कडक पोळी (कमी तुपांत भाजलेली).

करमाली–पु. सूर्य.

करमी–वि. काम करणारा, कर्मठ.

कर(ल)मुँहा–वि. कलंकी, काळतोंड्या.

करमूली–पु. एक इमारती लांकूड. [काठी.

करमेस–पु. हातमागाची वर बांधलेली [काठी.

करमोद–पु. कमोद.

करर–पु. एक विषारी किडा, घोड्याची रंगावरून एक जात, एक जंगली फूल, झाड.

करर(रा)ना–क्रि. अ. करकर आवाज होऊन तुटणें, कर्कश शब्द होणें.

करशी–पु. रानतुळस.

करवट–स्त्री. कूस, करवत, नवस फेडण्याचें करवती चाक (प्राचीन).

करवट बदलना या लेना–दुसऱ्या कुशीवर वळणें, पालटणें, बदलणें.

करवट खाना या होना–झुकणें.

करवट न लेना–कोणत्याच कामाकडे लक्ष न देणें. [पडणें.

करवटें बदलना–बिछान्यावर तळमळत

करवर–स्त्री. संकट.

करवल–स्त्री. दोन आणे भार जस्त मिसळ-

करवा–पु. गडवा. [लेली चांदी.

करवा चौथ–स्त्री. कार्तिक वद्य चतुर्थी.

करवाना–क्रि. स. करविणें.

करवार–पु. तरवार, नख.

करवाल–पु. नख, तरवार.

करवाली–स्त्री. लहान तरवार.

करवीर–पु. तलवार, स्मशान, कण्हेर.

करवैया–वि. करणारा.

करश्मा–पु. चमत्कार.

करष–पु. वैमनस्य, आवेश.

करष(र्ष)क–पु. कृषक, शेतकरी.

करष(षा)ना–क्रि. स. ओढणें, सुकविणें,

करसान–पु. खेडुत. [आकर्षण करणें.

करसायर–ल–पु. काळें हरीण.

करसी–स्त्री. गोवरी, गोवरीचा तुकडा.

करह–पु. उंट, कळी.

करहनी–पु. तांदुळाची एक जात.

करहा–पु. पांढऱ्या सरसाचें झाड.

करॉकुल–पु. क्रौंच पक्षी, पाणकोंबडा.

करॉत–पु. करवत.

करॉती–पु. करवत चालविणारा.

कराइत–पु. एक विषारी काळा साप.

कराई–स्त्री. डाळीच्या वरचें साल, काळे-पणा, करणें किंवा करविण्याची क्रिया.

कराड़–पु. सावकार, पंजाबांतील एक वैश्यजाति.

करात–पु. चार जवांचें वजन. –वि. हलका.

कराना–क्रि. स. करविणें. [आपलेपणा.

कराबत–स्त्री. नातें, संबंध, जवळपणा,

कराबतदार–पु. नातेवाईक.

कराबतदारी–स्त्री. आपलेपणा, नातें.

कराबा–पु. कांचेचें मोठें भांडें.

कराबीन–स्त्री. एक प्रकारची बंदूक.

करामात–स्त्री. चमत्कार.

करामाती–वि. चमत्कार करणारा, सिद्ध.

करार–पु. स्थिरता, धैर्य, चैन, प्रतिज्ञा.

करारना–क्रि. अ. कर्कश आवाज काढणें, कावकाव करणें.

करारदाद–पु. घेण्यादेण्याचा करार.

करारा–पु. नदीचा उंच कांठ, टेकडी. –वि. कठिण, दृढचित्त, कुरकुरीत, उग्र, शुद्ध, फार खोल, बलवान. [वचनबद्ध.

करारी–वि. खडखडीत, कडक, ठरविलेला,

कराल–वि. भयानक, मोठ्या दांतांचा.

कराला–स्त्री. अनंतमूळ. –वि. कठिण, दृढचित्त, कुरकुरीत, तीक्ष्ण, शुद्ध, अतिशय खोल, बलवान.

कराव–वा–पु. एकप्रकारची लग्नपद्धति.

कराह–पु. कण्हण्याचा शब्द, मोठी कढई.

कराहना–क्रि. अ. कण्हणें.
कराहा–पु. कढई. [तिरस्कार.
कराहियत–स्त्री. अप्रसन्नता, निंद्य काम,
कराही–स्त्री. लहान कढई.
करिंद–पु. ऐरावत, मोठा हत्ती.
करि–पु. हत्ती.
करिखई–स्त्री. काळेपणा, कलंक.
करिखा–पु. काजळी.
करिबु–पु. सांबर.
करिया–पु. नावाडी, सुकाणू. –वि. काळा.
करिल–पु. कोंब. –वि. काळा.
करिवदन–पु. गणपति.
करिहाँव–स्त्री. कंबर. [मात्रांचा एक छंद.
करी–पु. हत्ती. –स्त्री. कडी, कळी, पंधरा
क़रीन–वि. जवळ, युक्त. [लायकी, सभ्यता.
क़रीना–पु. प्रकार, क्रम, चांगली रीत,
करीना–पु. किराणा माल.
क़रीब–अ. जवळ, जवळ जवळ.
करीम–वि. दयाळु.– पु. ईश्वर.
करीर–पु. वाशयाचा अंकुर, एक प्रकारचें झुडुप, घागर. [फुलें असतात).
करील–पु. कारवी, नेवती (गुलाबी रंगाची
करीष–पु. रानशेणी.
करुआ(अ)ई–स्त्री. कडूपणा. [अप्रिय.
करुआ–पु. काळें नागकेशर. –वि. कडवट,
करुणा–स्त्री. करुणा, दया.
करुवार–पु. एक प्रकारचें वल्हें.
करे(ले) जा–पु. काळीज.
करेणु–पु. हत्ती.
करेणुका–स्त्री. हत्तीण.
करेपाक–स्त्री. गोड लिंबू. [(क्रेप.)
करेब–स्त्री. एक प्रकारचें रेशमी कापड,
करेमू–पु. एक प्रकारची पाले भाजी,
करेर–वि. कठोर. [लव्हाळें.
करेरूआ–पु. एक प्रकारची कांटेरी वेल.
करेलनी–स्त्री. गवत एकत्र करण्याचें
करेला–पु. कारलें. [फावडें.
करैत–पु. काळा नाग.
करैल–स्त्री. तलावाच्या कांठची काळी माती, बांबूचा कोंब, डोमकावळा.
करैला–पु. कारलें.
करोटन–पु. एक वनस्पति, रंगीबेरंगी व विलक्षण आकाराच्या पानाचें एक
करोटी–स्त्री. कूस. [रोपटें.
करोड़–र–वि. कोटी (संख्या).
करोड़पति–वि. कोटयाधीश.
करोड़ी–पु. खजीनदार.
करोदना–क्रि. स. उकरणें, खरवडणें.
करोना–क्रि. स. खरवडणें.
करौंट–स्त्री. पाहा 'करोटी'.
करौंदा–पु. करवंद.
करौंदिया–वि. करवंदाच्या रंगाचा.
करौ–(रो)त–पु. करवत. –स्त्री. रखेली.
करौता–पु. कांचेचें मोठें भांडें, करवत. –स्त्री. रखेली. [कांचेची भट्टी
करौती–स्त्री. करवत, कांचेचें लहान भांडें,
करौना–पु. नक्षीकाम करण्याची छिनी.
करौली–स्त्री. सरळ व लांब सुरी.
कर्कट–पु. खेकडा, कर्करास, एक प्रकारचा पक्षी, दुध्याभोपळा, कमळाचें जाड मूळ, सांडशी. [फूट (फळ).
कर्कटी–स्त्री. काकडी, सावरीचे बोंड,
कर्कर–पु. खडा, घण, आरसा, करटीचा तुकडा, चामडयाची वादी, हाड, चुनखडा. –स्त्री. रोवळी, झारी. –वि. कठिण, खरखरीत, स्थिर.

कर्च्चूर–पु. सोनें, कांचरी, आंबेहळद, [हरताळ.
क़र्ज–र्ज़ा–पु. कर्ज, ऋण.
क़र्ज उतारना–कर्ज फेडणें.
क़र्ज खाना–कर्ज घेणें, वश होणें.
क़र्ज़ख़ाह–पु. सावकार.
क़र्ज़दार–वि. कर्ज घणार.
कर्ण–पु. कर्ण, कान, नावेचें सुकाणू.
कर्णका पहरा–प्रभातकाळ.
कर्णकुहर–पु. कानाचें छिद्र.
कर्णमूल–पु. कानाचा रोग.
कर्णवेध–पु. कान टोंचणें (बालकाचे).
कर्णिका–स्त्री. कर्णफूल, मधलें बोट, हत्तीच्या सोंडेचें टोंक, पांढरा गुलाब, [लेखणी, देंठ.
कर्णी–पु. बाण.
कर्णीकार–पु. सोनचांफा.
कर्तनी–स्त्री. कातरी. [तलवार.
कर्तरी–स्त्री. कातर, कटचार, लहान
कर्दन–पु. पोटांतील गुडगुडण्याचा आवाज.
क़र्न–पु. १० पासून १२० वर्षांपर्यंतचा काळ, युग. [भेद.
कर्नेता–पु. रंगाप्रमाणें घोड्यांतील एक
कर्बुर–पु. सोनें, धोत्रा, पाणी, पाप, राक्षस, एक सुगंधी वनस्पति. –वि. रंगीबेरंगी. [बैल.
कर्मक(का)र–पु. लोहार, सोनार, नोकर,
कर्मचारी–पु. अंमलदार, काम करणारा,
कर्मण्य–वि. उद्योगी. [कार्यकर्ता.
कर्मण्यता–स्त्री. कार्यकुशलता.
कर्ममास–पु. श्रावण महिना.
कर्मवाद–पु. कर्मयोग.
कर्मरेख–स्त्री. नशीब.
कर्मविपाक–पु. पूर्वकर्मानुसार मिळालेलें चांगलें किंवा वाईट फळ.
कर्मशील–पु. फळाची आशा न धरतां काम करणारा मनुष्य, उद्योगी.
कर्मसंन्यास–पु. कामाचा त्याग, कामाच्या फळाचा त्याग.
कर्मी–वि. काम करणारा, फळाच्या आकांक्षेनें यज्ञादि कर्में करणारा.
कर्र–पु. विजय, वैभव.
कर्रोफर्र–पु. वैभव व शोभा.
कर्रा– वि. कठिण. [कठोर होणें.
कर्राना–क्रि. अ. मिजास चढणें, गर्व येणें,
कर्ष–पु. सोळा माशांच्या वजनाचें एक जुनें नाणें, ओढणें, रेघ मारणें, जोडणें,
कर्षक–पु. ओढणारा, नांगरणारा. [आवेश.
कर्षण–पु. ओढणें, अग्नि, कुळीथ, नांगरणें, कृश करणें, पीडणें, शेतीची आउतें, लागवडीची जमीन. –वि. पीडणारा,
कर्षना–क्रि. स. ओढणें. [जिंकणारा.
कलंक–पु. डाग, चंद्रावरील काळा डाग, काळोखी, लांछन, दोष.
कलंकी–वि. दोषी. –पु. कलंकी अवतार.
कलंगा–पु. तांबटाची छिनी, जटाधारी.
कलंदर–पु. मुसलमान साधु, माकडें व अस्वल यांचा खेळ दाखविणारा, एक प्रकारचा रेशमी कपडा. [कांटा, खुंटी.
कलंदरा–पु. अेक प्रकारचा रेशमी कपडा,
कलंदरी–स्त्री. लहान तंबू, एकखांबी तंबू.
कलंब–पु. बाण, कदंबवृक्ष, भाजीचा देठ.
कल–पु. यंत्र, अव्यक्त मधुर ध्वनि, वीर्य. –स्त्री. आरोग्य, सुख, बाजू, अवयव, युक्ति, यंत्र, बंदुकीचा घोडा. –वि. सुंदर, मधुर. –अ. उद्यां, काल, पुढें.
कल ऐंठना–मन वळविणें.

कलका–थोड्या दिवसांचा.
कलसे–सुखासमाधानानें, हळू हळू.
क़लई–स्त्री. कल्हई, मुलामा, सफेती.
क़लई खुलना–उघडकीस येणें.
क़लई न लगना–युक्ति न चालणें.
क़लईगर–पु. कल्हई करणारा.
क़लईदार–वि. कल्हई केलेलें, रंग लावलेलें.
कलकंठ–पु. कोकीळ, हंस. –वि. मधुर आवाज करणारा.
कलक–पु. बेचैनी, दुःख.
कलकना–क्रि.अ. ओरडणें.
कलकल–पु. झऱ्याचा वाहण्याचा शब्द, गोंगाट. –स्त्री. भांडण.
कलका–वि. नवा, कालचा.
कलकानि–पु. त्रास.
कलकूजिका–वि. मधुर आवाज करणारी.
कलगा–पु. पाहा 'कलंगा'.
कलगी–स्त्री. शहामृग वगैरे पक्ष्यांचीं पिसें, डोक्यांत घालावयाचा सोन्याचा किंवा मोत्यांचा दागिना, पक्ष्यांच्या डोक्यावरचा तुरा, इमारतीचें शिखर, लावणीचा अेक प्रकार.
कलचिड़ी–स्त्री. गोड आवाजाचा एक लहान पक्षी.
कलक्टर–पु. कलेक्टर.
कलछा–पु. } लांब दांडीचा चमचा.
कलछी–स्त्री. }
कलछाल–छुली–स्त्री. पळी.
कलछुला–पु. डाव, चमचा.
कलजिब्भा–वि. काळजिभ्या, ज्याच्या तोंडून निघालेली अशुभ गोष्ट खरी होते असा.
कलझँवाँ–वि. काळा सांवळा.
कलटोरा–पु. काळी चोंच असलेलें पाढरें कबूतर.
कलत्र–पु. स्त्री, पत्नी.
कलदार–वि. पेंचदार. –पु. सरकारी रुपया.
कलदुमा–वि. काळ्या शेपटीचें (कबूतर).
कलधूत–पु. चांदी.
कलधौत–पु. सोनें, चांदी, सुंदर ध्वनि.
कलन–पु. उत्पन्न करणें, धारण करणें, आचरण, संबंध, स्वीकार, गणिताची क्रिया, घास (अन्नाचा).
कलप–पु. केसाला लावण्याचा कलप, पाहा 'कल्प'.
कलपना–क्रि. अ. शोक करणें, कल्पना करणें. –क्रि. अ. कापणें. –स्त्री. कल्पना.
कलपनी–स्त्री. कातरी.
कलपांत–पु. प्रलय.
कलपाना–क्रि. स. दुःखी करणें.
कलपित–वि. पाहा 'कल्पित'.
कलपून–पु. एक बारमासी झाड (लाल रंगाचें लाकूड असतें.)
कलफ–पु. चेहऱ्यावरचा काळा डाग, कापडाला कडकपणा येण्याकरितां वापरण्याची खळ.
कलफा–स्त्री. देशी दालचिनी.
कलब–पु. पळसाच्या फुलापासून बनविलेला रंग.
कलबल–पु. उपाय, गडबड. –वि. अस्पष्ट (आवाज).
कलबूत–पु. सांचा, जोडे, पगडी वगैरे शिवण्यांकरिता केलेले लाकडी ठोकळे.
कलभ–पु. हत्तीचा छावा, उंटाचें पिलूं धोत्रा.
क़लम–पु. कलम, कणी, कुंचली, एक प्रकारची बांसरी, झुंबर, फुलबाजी, सोनाराचें बारीक कामाचें एक हत्यार, अंगठीवर अक्षरें खोदण्याचें हत्यार. –स्त्री. लेखणी.
क़लम करना–छाटणें, कापणें.
क़लमक़साई–पु. लिहून दुसऱ्याचें नुकसान करणारा.

क़लम चलना–लेखणी चालणें.
क़लम चलाना–लिहिणें.
क़लम तोड़ना–लिहिण्याची हद्द करणें.
क़लमकार–पु. नकशी खोदणारा. [नकशी.
क़लमकारी–स्त्री. लेखणीनें केलेलें काम,
क़लमतराश–पु. लेखणी करण्याचा चाकू.
क़लमदान–पु. दौत टांक ठेवण्याची पेटी.
क़लमबन्द–वि. लिहिलेला, बरोबर.
क़लमना–क्रि. स. कापणें, दोन तुकडे करणें.
क़लमरौ–स्त्री. राज्य.
कलमल–क्रि. अ. वळवळ.
कलमलाना–क्रि. अ. वळवळणें.
कलमा–पु. वाक्य, मुसलमानी धर्माचे मूल मंत्र असलेलें वाक्य.
कलमा पढ़ना–मुसलमान होणें.
कलमा पढ़ाना–बाटवून मुसलमान करणें.
कलमास–वि. रंगीबेरंगी, चितकबरा, काळसर, करडा. –पु. काळिमा, राक्षस, एकप्रकारचे तांदूळ. [रवेदार.
क़लमी–वि. कलम केलेलें, लिहिलेलें,
कलमी शोरा–पु. शुद्ध सोरा.
कलमुँहा–वि. काळतोंडचा, कलंकित.
कलरिन–स्त्री. जळवा लावणारी स्त्री.
कलल–पु. पहिल्या दिवसाचा गर्भ.
कलवरिया–स्त्री. दारूचें दुकान.
कलवार, कलाल–पु. दारू बनविण्याचा व विकण्याचा धंदा करणारे लोक, कलाल.
कलविंक–पु. एकपक्षी, टरबूज, पांढरी चवरी.
कलश–पु. घागर, मंदिराचें शिखर, कळस.
कलशी–स्त्री. } कळशी, मंदिरावरील लहान
कलसा– पु. } कळस.
कलसी–स्त्री. कळशी, मंदिराचें लहान शिखर
कलह–पु. भांडण. [किंवा कळस.
कलहकारी–वि. भांडखोर.
कलहांतरिता–स्त्री. पतीचा अपमान केल्यानंतर पश्चात्ताप पावलेली स्त्री.
कलहारी–वि. भांडकुदळ, कर्कशा.
कलहिनी–स्त्री. भांडखोर स्त्री.
कलही–वि. भांडखोर.
कलाँ–वि. मोठा.
कलाई–स्त्री. मनगट, पेंढी, सुताची लडी, एकप्रकारचा व्यायाम.
कलाक़ंद–पु. बर्फी.
कलाद–पु. सोनार.
कलाप–पु. समूह, मोराचा पिसारा, कमरबंद, चंद्र, व्यापार, करगोटा, दागिना, गवत, बाण ठेवण्याची पिशवी.
कलापक–पु. समूह, गवत, हत्तीची मान, चार श्लोकांचा समूह.
कलापट्ठी–स्त्री. जहाजांतील फळयांच्या फटींत ताग भरण्याचें काम.
कलापिनी–स्त्री. रात्र, लांडोर.
कलापी–पु. मोर, कोकीळा. –वि. कळप करून राहणारा, बाणांचा भाता बांधलेला.
कलाबत्तू–पु. कलाबतू, कलाबतूची लेस.
कलाबाज़–वि. नट.
कलाबाज़ी–स्त्री. कोलांटी उडी.
कलाबाज़ी खाना–कोलांटया मारणें, हुंदडणें.
कलाम–पु. वाक्य, बोलणें, प्रतिज्ञा, हरकत.
कलाम करना–व्याख्यान देणें.
कलाम होना–शंका येणें.
कलामोचा–पु. एक प्रकाचा बंगाली तांदूळ.
कलाय–पु. वाटाणा. [लोक.
कलार-ल–पु. दारू तयार करून विकणारे
कलारी–स्त्री. दारू विकण्याचा धंदा.

कलावा—पु. विवाह किंवा इतर शुभ प्रसंगीं हातांत किंवा कळशीवर बांधावयाची लाल व पिवळ्या रंगाच्या सुताची लडी, टकळीवर लपेटलेलें सूत, हत्तीची मान. [मधील फट.

कलासि—स्त्री. दोन फळ्या किंवा दगडा-

कलिंग—पु. मळकट रंगाचा एक पक्षी, कलिंगड, कलिंग देश, अगस्तिमुनि, इंद्रज्योत, शिरिष वृक्ष, कालिंगडा राग. —वि. कलिंग देशाचा.

कलिंदी—स्त्री. यमुना नदी.

कलि—पु. बेहेडा, न उठलेली सोंगटी, भांडण, पाप, कलियुग, वीर, भाता, क्लेश, संग्राम. —वि. काळा.

कलित—वि. प्रसिद्ध, प्राप्त, सुसज्जित, सुंदर.

कलिया—पु. रसयुक्त शिजलेलें मांस.

कलियान—पु. एक प्रकारचा हुक्का.

कलियाना—क्रि. अ. पंख फुटणें, कळ्या येणें.

कलियारी—स्त्री. खड्या नाग, कळलावी वेल.

कलिल—वि. एकजीव झालेलें, भरलेलें, व्याप्त, मलिन, संशयित. —पु. गोंधळ, ढीग, भयंकर, गहन.

कलिहारी—स्त्री. पाहा ' कलियारी. '

कली—स्त्री. कळी (सदऱ्याची), नवीन पंख, हुक्क्याची वैठक, कळीच्या चुन्याचा खडा, कळी (फुलाची).

(दिलकी) कली खिलना—मन प्रसन्न होणें.

कलोल—वि. थोडें.

कली लेना—क्रि. अ. कळ्या येणें.

कलीसा—पु. यहुद्यांचें किंवा ख्रिस्त्यांचें देऊळ.

कलीसिया—पु. यहुदी किंवा ख्रिस्त्यांचें

कलुखी—वि. दोषी, कलंकित. [धर्ममंडळ.

कलुवाबीर—पु. म्हसोबा.

कलुष—पु. पाप, अस्वच्छता, राग.—वि. घाणे-

कलूरा—वि. काळाकुट्ट. [रडा, दोषी, निंदित.

कलूना—पु. पंजाबी जाड तांदूळ.

कलेऊ—पु. न्याहारी.

कलेजई—पु. बैंगणी रंग.

कलेजा—पु. काळीज, छाती, साहस.

कलेजा उछलना—घाबरून जाणें, धडधड होणें, आनंदित होणें.

कलेजा उड़ना—घाबरगुंडी उडणें. [होणें.

कलेजा उलटना—ओकतांना जीव घाबरा

कलेजा कटना—विषामुळें तडफड होणें, रक्त पडणें, काळजाला घरें पडणें, जीव जाणें (व्यंग), ईर्ष्या वाटणें.

कलेजा काँपना—थरकांप होणें.

कलेजा काटना—सर्वस्व हरण करणें, मनाला अत्यंत त्रास देणें.

कलेजा काढ़ लेना—मन दुखविणें, मोहविणें, अत्यंत प्रिय वस्तु काढून घेणें.

कलेजा खाना—जीव खाणें.

कलेजा खिलाना—वाटेल तो त्याग करणें.

कलेजा खुरचना—भुकेनें व्याकुळ होणें, विरहानें तळमळणें.

कलेजा गोदना—काळजाला घरें पाडणें.

कलेजा छलनी होना, कलेजा छिदना या बिंधना—काळजाला घरें पडणें.

कलेजा जलना—अति दुःख होणें.

कलेजा टूटना—हिरमोड होणें. [होणें.

कलेजा टूक टूक होना—हृदय शतधा विदीर्ण

कलेजा ठंढा करना—संतुष्ट करणें.

कलेजा होना—संतोष होणें, शांति मिळणें.

कलेजा तर होना—सर्व तऱ्हेच्या सुखामुळें मजेंत असणें.

कलेजा थामना—मन घट्ट करणें.

कलेजा थाम कर बैठ या रह जाना–दुःख गिळून टाकणें, समाधान मानणें.
कलेजा थाम थाम कर रोना–राहूनराहून [रडणें.
कलेजा दहलना–थरकांप होणें.
कलेजा धकधक करना–, **कलेजा धुकड़धुकड़ होना**– भयव्याकुल होणें.
कलेजा धकसे होना–भयचकित होणें, थक्क [होणें.
कलेजा धड़कना–छाती धडधडणें.
कलेजा धड़काना–घाबरवून सोडणें.
कलेजा निकलना–मेटाकुटीस येणें, सत्त्व [जाणें.
कलेजा निकालना–जीव खाणें.
कलेजा निकालकर रखना–सर्वस्व अर्पण करणें. [नकोसा होणें.
कलेजा पक जाना–मेटाकुटीस येणें, जीव
कलेजा पकड़ना या पकड़ लेना–मन घट्ट [करणें.
कलेजा पकाना–डोकें उठविणें.
(पत्थरका) कलेजा–स्थिर चित्त, मन कठोर.
कलेजा पत्थर का करना– मन आंवरून घेणें, मन दगडासारखें घट्ट करणें.
कलेजा पसीजना–मन द्रवणें.
कलेजा पानी होना–हृदयाला पाझर फुटणें.
कलेजा फटना–अत्यंत दुःख होणें.
कलेजा बढ़ना या बढ़ जाना–धीर चेपणें, उत्साह वाटणें, साहस होणें.
कलेजा बल्लियों, बाँसों या हातों उछलना– अत्यानंद होणें.
कलेजा बैठ जाना–भीति वाटणें, गळून जाणें.
कलेजा मलना–मन दुखविणें. [करून बसणें.
कलेजा मसोसकर रह जाना–मन घट्ट
कलेजा मुँहको या मुँहतक आना–जीव घाबरणें, विव्हळ होणें, संताप होणें.
कलेजा सुलगना–अत्यंत दुःख होणें, संताप अनावर होणें.

कलेजेका टुकड़ा, कलेजेकी कोर–मुलगा, पोटचा गोळा.
कलेजे पर चोट लगना–कलेजे पर छुरी चल जाना–धक्का बसणें, अत्यंत क्लेश होणें.
कलेजे पर साँप लोटना–मागील आठवणीनें मन कष्टी होणें, हळहळणें.
कलेजे पर हाथ धरना या रखना–आपल्या मनाला विचारणें.
कलेजेमें आग लगना–अत्यंत दुःख होणें, द्वेषानें अंगाचा भडका होणें, तहानेनें व्याकुळ होणें. [प्रेमानें जवळ ठेवणें.
कलेजेमें डालना–नेहमीं जवळ बाळगणें,
कलेजेमें पैठना–पोटांत शिरणें.
कलेजेमें लगना–ठसका लागणें, पोट फुगणें.
कलेजे से लगाकर रखना–लाडका करून ठेवणें, काळजीपूर्वक संभाळणें.
कलेजेसे लगाना–आलिंगन देणें.
कलेजी–स्त्री. काळीज.
कलेवर–पु. शरीर, सांपळा.
कलेवर चढ़ाना–मूर्तीवर शेंदराचा लेप देणें.
कलेवर बदलना–रूप बदलणें (जगन्नाथ पुरीस अधिक आषाढांत हा उत्सव होतो), काया बदलणें, पुनर्जन्म होणें.
कलेवा–पु. न्याहरी, शिदोरी, मांडव परतण्याची मेजवानी, खिचडी, प्रवासांतलें [फराळाचें.
कलेस–पु. क्लेश.
कलैया–स्त्री. खालीं डोकें वर पाय कर- [ण्याची क्रिया.
कलोर-री–स्त्री. कालवड.
कलोल–पु. आनंद, क्रीडा.
कलोलना–क्रि. अ. खेळणें, आनंद करणें.
कलोलिनी–स्त्री. नदी.
कलौंजी–स्त्री. एक भाजी, मसाल्याचें वांगें, [काळें जिरें.
कलौंथी–स्त्री. कुळीथ.
कलौटा–वि. काळाकुट्ट.

कल्प–पु. कृत्य, प्रातःकाल, प्रकरण, चौदा मन्वंतर किंवा ४,३२,००,००,००० वर्षांचा काल. –वि. तुल्य, समान.
कल्पक–पु. न्हावी, मुळाला कापराचा वास असलेली एक वनस्पति.–वि. रचणारा, कापणारा.
कल्पना–स्त्री. रचना, अनुमान, एका वस्तूवर दुसऱ्या वस्तूचा आरोप, समजणें, रचलेली गोष्ट.
कल्पवास–पु. माघ महिन्यांत गंगा कांठीं संयमपूर्वक राहण्याचें एक व्रत.
कल्पसूत्र–पु. यज्ञादि कर्माबद्दल माहिती सांगितलेला ग्रंथ, जैनांचा धर्म ग्रंथ.
कल्पांत–पु. प्रलय. [घडविलेलें.
कल्पित–वि. कल्पना केलेलें, बनावट, मनानें
क़ल्ब–पु. हृदय, बुद्धि, मध्यभाग, खोटी चांदी किंवा सोनें, सैन्याचा मध्यभाग.
कल्मष–पु. पाप, मळ, पू. –वि. पापी, घाणेरडें.
कल्माष–वि. कबरा, काळा. पाहा 'कलमास.'
कल्य–पु. सकाळ, दारू.
कल्यान–पु. कल्याण. [जमीन
कल्लर–पु. रेती, खारी जमीन, नापीक
कल्लॉंच–वि. लुच्चा, दरिद्री.
कल्ला–पु. अंकुर, हिरवी डहाळी, दिव्याचा बर्नर, गालाच्या आंतील भाग, जबड्याच्या खालीं गळ्यापर्यंतचा भाग.
कल्ला तोड़–वि. प्रबळ, तोडीचा. [वाचाळ.
कल्लादराज़–वि. भांडकुदळ, फटकळ,
कल्लाना–क्रि. अ. आग होणें.
क़ल्लाश–पु. गरीब. [उत्साह.
कल्लोल–पु. तरंग, आमोद प्रमोद, लाट,
कल्लोलिनी–स्त्री. नदी.

कल्ह–अ. काल, उद्यां. [जमीन.
कल्हर–पु. खारी जमीन, ऊंस, ओसाड
कल्हारना–क्रि. स. तळणें.–क्रि. अ. कण्हणें.
कवन–स. कोण. [गुच्छ.
कवर–ल–पु. घास (अन्नाचा), केशकलाप,
कवरी–स्त्री. आंबाडा, रानतुळस, वेणी.
कवलित–वि. खाल्लेलें.
कवाम–पु. काकवी, पाक. [नियम.
क़वायद–स्त्री. नियम, व्याकरण, युद्धाचे
कवि–पु. कविता करणारा, ऋषि, ब्रह्मा, सूर्य, शुक्राचार्य.
क़वी–वि. बलवान, मजबूत, जबरदस्त.
कविका–स्त्री. लगाम, केवडा.
कविताई–स्त्री. सरस काव्य रचना.
कवित्त–पु. कविता. [नाशा नदी.
कविनासा–स्त्री. गंगेला मिळणारी कर्म-
कविलास–पु. कैलास, स्वर्ग.
कवीठ–पु. कवठ.
क़वी हैकल–वि. उंच, लठ्ठ.
कवेला–पु. कावळ्याचें पिल्लूं.
कवेलू–पु. कौल.
क़व्वाल–पु. कवाली म्हणणारा.
क़व्वाली–स्त्री. कवाली, एक प्रकारचें भक्तिप्रधान गीत, एक राग.
कश–पु. चाबुक, आकर्षण, झुरका, दम –वि. आकर्षक, खेंचणारा.
कश लगाना–दम मारणें, चिलमीचा
क़शक़ा–पु. तिलक. [झुरका घेणें.
कशमकश–स्त्री. ओढाताण, धक्काबुक्की, दुग्ध्यांत पडणें, गर्दी, विचार.
कशारा शिका–स्त्री. दोरी, चाबुक.
कशिश–स्त्री. आकर्षण.
कशीदगी–स्त्री. वैमनस्य.

कश्चित–वि. कोणी तरी.
कश्ती–स्त्री. नाव, पानसुपारी इत्यादि वाटण्याचें तबक.
कश्नीज़–पु. धणे.
कश्मीर–पु. काश्मीर. [–वि. घासणारा.
कष–पु. सहाण, कसोटीचा दगड, परीक्षा,
कषाय–वि. सुगंधित, रंगलेला, भगव्या रंगाचें, तुरट.
कष्ट–पु. पीडा, त्रास, दु:ख, संकट.
कष्ट उठाना या झेलना–दु:ख भोगणें.
कस–पु. परीक्षा, बळ, वश, अवरोध, सार,
कसका–ताब्यांतील. [अर्क. –अ. कसें, कां ?
कस में करना या रखना–ताब्यांत ठेवणें.
कसक–स्त्री. जुनें वैर.
कसक काढ़ना या निकालना–सूड उगविणें.
कसकना–क्रि. अ. सलणें.
कसकर–जोरानें, पूर्ण.
कसकुट–पु. कासें (धातु).
कसगर–पु. कुंभार.
क़सदन–अ. जाणून बुजून. [क्रिया, दु:ख.
कसन–स्त्री. बांधण्याची दोरी, बांधण्याची
कसनओी–स्त्री. एक पक्षी (काळे पंख, छाती व पाठ गुलाबी नि चोंच लाल असते).
कसना–क्रि. अ. आंवळलें जाणें, तंग होणें, कांचणें, बसण्यासाठीं तयार होणें (गाडी, घोडा) तुडुंब भरणें. –क्रि. स. जखडणें, आंवळून बांधणें, ताणणें, आवळणें, दाबून भरणें, त्रास देणें, कस लावणें, पारखणें, आटविणें, तळणें. –पु. बांधण्याचा पट्टा, अभ्रा, एक
कसादाम–पूर्ण किंमत. [विषारी किडा.
कसा कसाया–निघण्यासाठीं अगदीं तयार.
कसनी–स्त्री. दोरी, चोळी, कसोटी, परीक्षा, अभ्रा. [पेशा, उत्पत्ति,मेहनत.
कसब–पु. भरतकाम, हुन्नर, वेश्या व्यवसाय,
कसबल–पु. सामर्थ्य, साहस.
क़सबा–पु. लहानसें शहर, मोठें खेडेगांव.
कसबाती–वि. कसब्यांतील, गांवठी.
कसबी–स्त्री. वेश्या, व्यभिचारी स्त्री.
क़सम–स्त्री. शपथ.
क़सम उतारना–शपथ सुटली म्हणणें, एकादें काम शपथेला करणें.
क़सम देना, दिलाना या रखना–शपथ घालून एकादें काम करविणें.
क़सम लेना–शपथ घेणें.
क़सम खानेको–नांवाला.
कसमसाना–क्रि. अ. हलणें, डुलणें, बेचैन होणें, मागें पुढें करणें.
कसमसाहट–कसमसी–स्त्री. बेचैनी, हलण्याची क्रिया, अस्वस्थता.
कसर–पु. खुरासणीचें झाड. –स्त्री. उणीव, वैर, अढी, तोटा, घस, दोष.
कसर काढ़ना या निकालना–उट्टें काढणें.
कसर पड़ना–मनांत अढी राहणें, तोटा होणें.
कसर खाना या सहना–घस सोसणें.
कसरत–स्त्री. अधिकता, व्यायाम.
कसरत राय– बहुमत.
कसरहट्टा–पु. तांबट आळी.
कसली–स्त्री. कुदळी, लहान फावडें.
कसवाना–क्रि. स. दुसऱ्या कडून घट्ट बांधविणें, तुडुंब भरविणें, बसण्यासाठीं तयार करविणें.
कसहंडी–स्त्री. कासंडी.
कसाओी–पु. कसाई, हत्या करणारा. –वि. निर्दयी. [येणें.
कसाओीके खूंटे बंधना–दुष्टाशीं संबंध

कसाना–क्रि. अ. कळकणें. –क्रि. स. बांधविणें.
क़सा (स्सा) ब–पु. कसाई.
कसार–रा–पु. साखर घालून भाजलेल्या पिठाची मिठाई.
कसाला–पु. कष्ट, मेहनत, सोनारी वाळू.
कसाला अुठाना या झेलना–कष्ट सहन करणें.
कसाव–पु. तुरटपणा, उग्रपणा, घट्ट बांधणें.
कसावट–स्त्री. ताण, घट्ट बांधणी.
कसावड़ा–पु. कसाई. [मोजण्याची दोरी.
कसी–स्त्री. ४९। इंच लांबीची भूमि
कसीदा–पु. कशिदा.
क़सीदा–पु. १७ ओळीपेक्षां कमी नसलेली उर्दू किंवा फारसी कविता.
कसीफ़–वि. घाणेरडें, स्थूल, बेढब.
कसीर–वि. जास्त.
कसीस–स्त्री. हिराकस, निर्दयता, प्रयत्न.
कसूंभा–वि. लाल.
कसून–पु. खाकी रंगाच्या डोळ्यांचा घोडा, सुलेमानी घोडा.
क़सूर–पु. अपराध.
क़सूरमंद–क़सूरवार–वि. अपराधी.
कसेरा–पु. तांबट.
कसेरू–पु. नागरमोथा.
कसैया–पु. जखडणारा, पारखी.
कसैला–वि. तुरट.
कसैली–स्त्री. सुपारी, कळंकलेली वस्तु.
कसोरा–पु. वाडगा, मातीचा पेला.
कसौंधा–पु. कासविंदा (एक फळ).
कसौटी–स्त्री. कसोटीचा दगड, परीक्षा.
कस्तरी–स्त्री. मातीचें रुंद तोंडाचें [दुधाचें भांडें.
कस्तूर–पु. कस्तूरी–मृग.
कस्तूरा–पु. कस्तूरी मृग, कोल्ह्याप्रमाणें दिसणारा एक पशु, मोत्याचा शिंपला, पोर्टब्लेयर दगडावरून खरवडून काढलेली व अतिशय बलवर्धक असलेली एक औषधी. [कस्तूरीच्या रंगाचा.
कस्तूरिया–पु. कस्तूरी मृग. –वि. कस्तूरीचा,
कस्तूरी हो जाना–दुर्मिळ होणें.
क़स्द–पु. हेतु.
क़स्दन्–अ. हेतुपूर्वक.
कस्ब–पु. कसब, धंदा, भरत काम, हुन्नर, वेश्याव्यवसाय, उत्पत्ति.
क़स्बा–पु. लहानसें शहर, मोठें खेडेगांव.
क़स्बात–पु. 'कस्बा'चें अ. वचन.
क़स्बाती–वि. कस्ब्यांत राहणारा, खेडुत.
कस्बिन–स्त्री. वेश्या.
कस्बी–वि. कारागीर. –स्त्री. वेश्या.
क़स्मिया–अ. शपथपूर्वक.
क़स्र–पु. महाल, कमतरता.
क़स्साब–पु. कसाई.
कस्सी–स्त्री. माळ्याचें लहान फावडें.
कहँ–अ. कोठें, द्वितीया व चतुर्थीचा प्रत्यय.
कहकशाँ–स्त्री. आकाश गंगा.
क़हक़हा–पु. जोराचें हंसें.
कहगिल–स्त्री. भिंत सारविण्याची माती.
क़हत–पु. दुष्काळ, कमतरता.
क़हतज़दा–पु. दुष्काळ-पीडित, फार [भुकेलेला.
कहतसाली–स्त्री. दुष्काळ.
कहता–पु. सांगणारा मनुष्य.
कहन–स्त्री. उक्ति, बोल, म्हण, कविता.
कहना–क्रि. स. सांगणें, प्रकट करणें, सूचना देणें, नांव देणें, समजाविणें.
कह बदकर–प्रतिज्ञा करून, खात्रीपूर्वक.
कहना सुनना–बोलणें, समजाविणें.
कहनेकी बात–खरी नसलेली गोष्ट.

कहनेको–नांवाला.
कहने पर आना–भुलथापांना बळी पडणें.
कहने सुननेमें आना– भुलथापांना बळी [पडणें.
कहनावत–स्त्री. गोष्ट, म्हण.
कहनि–स्त्री. पाहा 'कहन'.
क़हर–पु. विपत्ति. –वि. भयंकर.
क़हरका–असह्य, पराकाष्ठेचे, भयंकर.
क़हर करना–अत्याचार करणें, कहर उडवणें, अमानुष काम करणें.
क़हर टूटना–दैवी आपत्ति येणें.
क़हरन्–अ. जबरदस्तीनें.
कहरना–क्रि. अ. कण्हणें. [गावयाचें गाणें.
कहरना–पु. केरवा ताल, केरवा तालावर
क़हरी–वि. विपत्ति भोगणारा.
कहरुबा–पु. एक प्रकारचा डिंक.
कहरुवा–पु. राळ, राळेचें झाड.
कहल–पु. कष्ट, उष्णता, काहिली.
कहलना–क्रि.अ. उकडणें, उष्णतेनें व्याकुळ होणें. भिणें.
कहलवाना, कहलाना–क्रि. स. सांगविणें, सांगून पाठविणें, म्हणविणें. –क्रि. अ.
कहवाँ–अ. कोठें. [उष्णतेनें व्याकुळ होणें.
क़हवा–पु. कावा, कॉफी.
कहाँ–अ. कोठें.
कहाँका–कोठला, कोठलाच नाहीं.
कहाँका कहाँ–फार दूर.
कहाँकी बात–ही गोष्ट बरोबर नाहीं.
कहाँ यह कहाँ वह–यांच्यांत फार अंतर आहे.
कहाँसे–व्यर्थ, उगीचच.
कहाँ तक–कोठपर्यंत, कोठवर.
कहा–स्त्री. कथा. –पु. आज्ञा, उपदेश.–स. काय.–अ. कसें, कोणत्या प्रकारें. –वि. कोण.
कहा कही–स्त्री. वादविवाद, भांडण.
कहाना–क्रि. स. म्हणविणें.
कहानी–स्त्री. गोष्ट, कल्पित गोष्ट.
राम कहानी–लांबलचक वृतांत.
कहानी जोड़ना–गोष्ट रचणें.
कहार–पु. पाणक्या, भोई.
कहावत–स्त्री. म्हण.
कहासुना–पु. बोललें चाललें, चूकभूल.
कहासुनी–स्त्री. वादविवाद.
कहिया–अ. केव्हां [कदाचित, पुष्कळ.
कहीं–अ. कोठेंतरी, जर, नाहीं.
कहीं और–दुसऱ्या जागीं.
कहीं कहीं–कुठें कुठें.
कहीं का–न जाणें कुठला, फार मोठा.
कहीं का कहीं–कुठल्या कुठें. [नसणें.
कहीं का न रहना या होना–कांहीं कामाचा
कहीं न कहीं–कोठें तरी.
कहुँ-हूँ–अ. कोठें, कोठेंतरी, कुठेंकुठें, संभवतः.
काँइया–वि. धूर्त, लटपटचा.
काँकर–पु. खडा, बारीक दगड.
काँकरी–स्त्री. खडी.
काँकाँ–पु. काव काव.
कांक्षनीय–वि. इच्छा करण्यायोग्य.
कांक्षा–स्त्री. इच्छा.
कांक्षी–वि. इच्छा करणारा.
काँख–स्त्री. बगल.
काँखना–क्रि. अ. कण्हणें, कुंथणें.
काँख(खा)सोती–स्त्री. उजव्या काखेंतून डाव्या खांद्यावर उपरणें टाकण्याचा प्रकार. [एक ज्वालामुखी पर्वत).
काँगड़ा–पु. पंजाबांतील एक प्रांत, (त्याच्यांत
काँगडी–स्त्री. एक प्रकारची लहान शेगडी (ही काश्मीरी लोक थंडीच्या दिवसांत

शेकण्याकरितां गळ्यांत बांधतात.)

कॉंच–स्त्री. कासोटा.

कॉंच खोलना–संभोग करणें, भेदरणें.

कॉंच निकलना–वाईट स्थिति होणें.

कॉंच निकालना–नाकीं नऊ आणणें.

कॉंचन गंगा–पु. हिमालयाचें शिखर कांचन गंगा.

कॉंचनी–स्त्री. हळद, खिरणी (फळ).

कॉंचरी–ली–स्त्री. सापाची कात.

कॉंचा–वि. कच्चा, क्षण भंगुर.

कांची–स्त्री. कडदोरा, पट्टा, कांजिवरम, जरीचे विणलेलें कांठ, शेणी.

कॉंछा–स्त्री. इच्छा.

कॉंजी–स्त्री. ताक, ताकाची निवळी.

कॉंजी हाउस–स्त्री. कोंडवाडा.

कॉंटा–पु. कांटा, मोर, कोंबडा इत्यादिकांच्या पायाला असलेला कांटा, मैना इत्यादि पक्ष्यांच्या गळ्यांतील रोग, जिभेवर येणारा पुरळ, खिळा, मासे मारण्याचा गळ, विहिरींत टाकण्याचा गळ, पटवाऱ्याचा आकडा, तराजू, चमकी, यमुनेच्या कांठचें माळरान, एकप्रकारचें दारूकाम, घड्याळाचा कांटा, इंग्रज लोक जेवतांना वापरतात तो कांटा, ताळा पाहण्याची फुली.

कॉंटा जड़ना–खिळा ठोकणें.

कॉंटा डालना–गळ टाकणें (माशासाठीं.)

कॉंटा निकलना–कष्ट दूर होणें.

कॉंटा निकालना–विघ्न दूर करणें.

कॉंटा बिछाना–कांटे पसरणें (मार्गांत).

कॉंटा बोना–वाईट चिंतणें, अडचणी आणणें.

कॉंटा मारना–पक्ष्यांची लढाई होणें.

कॉंटा सा खटकना–डोळ्यांत सलणें.

कॉंटा सा होना–हाडें निघणें.

कॉंटा होना–हाडें दिसूं लागणें.

कॉंटे की तौल–मारवाडी कांटा.

कॉंटे में तुलना–महाग होणें.

कॉंटे पर की ओस–क्षणभंगुर वस्तु.

कॉंटो पर लोटना–दुःखानें तडफडणें, सतावणें, नकोसें करणें.

कॉंटी–स्त्री. लहान खिळा, चूक, लहान तराजू, आंकडा, साप धरण्याचा चिमटा, बेडी, सरकीवर राहिलेलें तंतु, दोऱ्याला खडा बांधून गोत टाकण्याचा खेळ.

कांठा–पु. गळा, पोपटास फुटलेला कंठ, तट, नदी किनाऱ्याजवळील प्रदेश, खोरें.

कांड–पु. कांडें, एक प्रकारचें गवत, डहाळी, गुच्छ, बळ, सैन्य, गर्व, धनुष्याचा मध्यभाग, विभाग, समूह, पायाची नळी, बाण, कांडें (आटचा पाटयांत), तोंड देखली प्रशंसा, पाणी, एकांत, संधी, प्रसंग.

कांडना–क्रि. स. कुटणें, सडणें, खूप मारणें.

कॉंडी–स्त्री. उखळ, दांताची कीड, जहाजाच्या नांगराचा दांडा, वासा, कांब, काड्यांची पेटी.

कॉंडी कफ़न–प्रेताचें सामान.

कांतासक्ति–स्त्री. भक्तीचा एक प्रकार.

कांति–स्त्री. प्रकाश, शोभा, चंद्राच्या सोळा कलांपैकीं एक, चंद्राच्या स्त्रियांपैकीं एकीचें नांव.

कॉंदना–क्रि. अ. रडणें.

कॉंदव–दौ–दो–पु. चिखल.

कॉंदा–पु. चिखल, कांदा.

कॉंध–पु. खांदा.

कॅंधर, कांधा–पु. कृष्ण.

कॉंप–स्त्री. हस्तिदंत, कानांतील एक दागिना, कांटा, गेंड्याच्या नाकावरील

शिंग, डुकराचा बाहेर आलेला दांत.
कँपना–क्रि. अ. थरथरणें, हालणें.
काँय काँय, काँव काँव–पु. कावळ्याचें [ओरडणें.
काँवर–स्त्री. कावड.
काँवरा–वि. घाबरलेला.
काँवरिया–पु. कावड घेऊन यात्रेला जाणारा.
काँवाँरथी–पु. कावड घेऊन तीर्थयात्रा करणारा.
काँस–पु. एक प्रकारचें उंच गवत, कांस.
काँसा–पु. एक प्रकारची धातु, कासें, खापरी.
काँसागर–पु. काशाचें काम करणारा.
काँसी–स्त्री. साळीचा एक रोग, कासें.
काँसी लगना–रोग पडणें.
काँसुला–पु. सोनाराचा चौफुला.
का–प्रत्य. षष्ठीचा पुल्लिंगी प्रत्यय (चा).
काई–स्त्री. शेवाळ, मळ, गंज.
काई छुड़ाना–दुःख दारिद्र्य दूर करणें, घाण दूर करणें.
काई सा फट जाना–विखरणें, दाणादाण [होणें.
काऊ–सर्व. कोणी, कांहीं, थोडेंसें.
काक–पु. बूच, कावळा.
काकड़ासींग–गी–स्त्री. काकडसिंग.
काकण–सु. एक प्रकारचें तांबडें कोड.
काक (कि) णी–स्त्री. गुंज, दमडी, कवडी, पावमासा, तागडीची दांडी.
काकदंत–पु. एकादी असंभवनीय गोष्ट.
काकपद–पु. लिहितांना शब्दाची जागा दाखविण्याकरितां केलेलें चिन्ह.
काकपच्छ (क्ष)–पु. कल्ले.
काकबलि–स्त्री. श्राद्धाच्या वेळीं कावळ्याला द्यावयाचा भोजन भाग.
काकवंध्या–स्त्री. अेका मुलानंतर वांझपण [आलेली स्त्री.
काकरि–स्त्री. काकडी.
काकरेजी–पु. काळसर तांबूस रंग.–वि. काकरेजी रंगाचा.
काकली–स्त्री. मधुर ध्वनि.
काका–पु. चुलता.
काकातू (कौ) आ–पु. काकाकौवा.
काकिणी–पहा 'काकणी'.
काकी–स्त्री. चुलती, कावळी.–स. कोणाची.
काकु–पु. टोमणा, वक्रोक्ति. [बटा.
काकुल–पु. कानावर लोंबणाऱ्या केसांच्या
काकुल झाड़ना–वेणी फणी करणें.
काख़–पु. महाल, मोठा वाडा.
काग–पु. कावळा, बूच. [पत्र.
काग़ज़–पु. कागद, पत्र, दस्तऐवज, वर्तमान-
काग़ज़की नाव–क्षणभंगुर वस्तु.
काग़ज़ात–पु. कागद पत्र.
काग़ज़ी–वि. कागदी, लिहिलेलें. कागदा-
कागर–पु. पंख, कागद. [प्रमाणें पातळ.
कागारोली–पु. गडबड.
कागाबासी–स्त्री. पहाटे बनविलेली भांग, [काळसर मोती.
कागौर–पु. काकबळी.
काचलवण–पु. काळें मीठ.
काछ–पु. कासोटा, अभिनयाकरितां नटानें
काछ काछना–वेश बदलणें. [केलेलें वेषांतर.
काछना–क्रि. स. कासोटा घालणें.
काछनी–स्त्री. काचा कसून नेसलेलें धोतर, गुडघ्याच्या वर नेसलेला चुणीदार परकर. [नेसलेलें धोतर.
काछा–पु. काचा कसून गुडघ्याच्यावर
काछी–पु. भाजीपाला लावणारा व विक-
काछे–अ. जवळ. [णारा मनुष्य.
काज–पु. कार्य, व्यवसाय, उद्देश्य, विवाह, [बटनाचें काज.
काजर–पु. काजळ.
काजरी–स्त्री. काजळी.

काजल–पु. काजळ.
काजलका तिल–तीट.
काजलकी ओवरी, काजलकी कोठरी–कलंक लागण्याचें स्थान.
काजल घुलाना, देना, सारना, पारना–काजळ घालणें,
काज़ी–पु. काजी, न्यायाधीश, (इस्लाम-धर्मप्रमाणें.)
काजू–पु. काजू.
काजू भोजू–वि. दिखाऊ वस्तु, तकलादी वस्तु.
काट–स्त्री. कापणें, जखम, कपट, कुस्तीच्या पेचाची तोड.
(मार) काट–तरवारीची लढाई.
काट करना–दुसऱ्याचें बोलणें खोडून काढणें.
काटछाँट–स्त्री. मारामारी, काटछाट.
काटकी–स्त्री. छडी.
काटना–क्रि. स. कातणें, वेळ घालविणें, खोडणें, दुःखदायी होणें, नष्ट करणें, पीठ करणें, जखम करणें, वध करणें, खोडणें.
काटो तो खून नहीं–स्तब्ध होणें.
काटे खाना या काटने दौड़ना–खायला उठणें, शून्य भासणें.
काटू–वि. चावणारा, भयंकर.
काठ–पु. लाकूड.
काठका उल्लू–मूर्ख.
काठकबाड़–मोडतोड झालेलें लाकडी सामान.
काठ होना–चेतनारहित होणें.
काठकी हाँडी–दिखाऊ वस्तु.
काठ कटौअल बाँसुरी–लाकडाच्या भोग्यास शिवण्याचा खेळ.
काठ मारना, या काठमें पाँव देना–अपराध्याला बेडी घालणें.
काठड़ा–पु. पडघा.
काठी–स्त्री. जीन, आंगकाठी, म्यान (लाकडी). –वि. काठेवाडी.
काठी धरना–जीन चढविणें.
काढ़ना–क्रि. स. काढणें, उघडे करणें, वेगळें करणें, वेलबुट्टी काढणें, नक्षीकाम करणें, कर्ज घेणें, शिजविणें.
काढ़ा–पु. काढा.
कात–पु. मेंढयाची लोंकर कापण्याची कातर.
कातना–क्रि. स. सूत कातणें, चरखा चालविणें.
कातर–वि. व्याकुळ, भयभीत, भित्रा, दुःखित. –स्त्री. गाडीहाक्या बसण्याची फळी.
कातरता–स्त्री. अधीरता, व्याकुळता, भित्रेपणा.
काता–पु. कातलेलें सूत.
कातिक–पु. कार्तिक.
कातिब–पु. लेखक.
क़ातिल–वि. खुनी.
काती–स्त्री. कातर, चाकू, कटचार, सोनाराची कातरी.
कादंब–पु. कदंब, ऊंस, बाण, बदक.
कादर–वि. भित्रा, व्याकुळ.
क़ादिर–वि. समर्थ.
कादिरी–स्त्री. चोळी.
कान–पु. कान, खाण.
कान उठाना–कानोसा घेणें, सावध होणें.
कान उड़ जाना–कान किटणें.
कान उड़ा देना–गोंगाटानें नकोसें करणें.
कान उमेठना–कान उपटणें, कान धरणें, कानपिचक्या देणें.
कान ऊँचे करना–कानोसा घेणें.
कान ऐंठना–कान पिरगाळणें.
कान करना–लक्ष देणें.
कान कतरना, कान काटना–मात करणें, वरचढ होणें.
कानका कच्चा–हलक्या कानाचा.
कान खड़े करना–कान टवकारणें, सावध होणें.
कान खाना या कान खा जाना–किटकिट करणें.

कान खुलना, कान खुल जाना–डोळे उघडणें.
कान गरम करना–कान अुपटणें.
कान दबाना–विरोध न करणें, दबणें.
कान देना या कान धरना–मनावर घेणें, कान पकडणें, प्रतीज्ञा करणें.
कान न दिया जाना–कान किटणें.
कान न हिलना–मुकाट्यानें मान्य करणें.
कान पकड़ी लौंडी–अर्ध्या वचनांत राहणारी दासी. [न होणें.
कान पर जूँ न रेंगना–कांहींहि परिणाम
कान पूँछ दबाकर चला जाना–मुकाट्यानें निघून जाणें. [ठळ्या बसणें.
कान फटना, कान का परदा फटना–कान-
कान पूँछ फटकारना–सावध होणें, खडबडून जागृत होणें.
कान फूँकवाना–गुरुमंत्र घेणें.
कान फूँकना–दीक्षा देणें, कान फुंकणें.
कान भरना–कान फुंकणें, कान भरणें.
कान भर जाना–कान किटणें.
कान मलना–कान अुपटणें.
कानमें तेल डाले बैठना–मुळींच लक्ष न देणें.
कानमें डाल देना–कानावर घालणें.
कान लगना–कान सडणें.
काना फूसी करना–कुजबुजणें.
कानोकान खबर न होना–पत्ता नसणें.
कानड़ा–वि. काणा.–स्त्री. एक राग.
कानन–पु. जंगल, घर.
काना–वि. एकाक्ष. –पु. फाशावरील ठिपके, पक्षानें चोंच मारलेलें फळ.
कानाकानी–स्त्री. चर्चा.
कानाफूसी–कानाबाती–स्त्री. कानगोष्टी.
कानि–स्त्री. लोकलज्जा, संकोच.
कानिद–स्त्री. पैलू पाडतांना दाबून धरण्याची कामटी. [लहान बोट.
कानी–वि. अेक डोळा फुटलेली, सर्वांत
कानी उँगली–करंगळी.
कानी कौड़ी–फुटकी कोडी.
कानीन–वि. कुमारिकेस झालेलें संतान, [व्यास, कर्ण.
कानी हाऊस–पु. कोंडवाडा.
क़ानून–पु. कायदा. [हुज्जत घालणें.
क़ानून छाँटना–कायद्याचा कीस काढणें,
क़ानून बघारना–कायदेबाजी करणें.
क़ानूनगो–पु.भाग कारकून, सर्कल इन्स्पेक्टर.
क़ानूनदाँ–पु. कायदे जाणणारा.
क़ानूनदानी–स्त्री. कायद्याचें ज्ञान.
क़ानूनन्–अ. कायदेशीर. [णारा.
क़ानूनिया–वि. कायदेबाज, हुज्जत घाल-
क़ानूनी–वि. कायद्यासंबंधी कायदा जाण-
कान्ह–पु. श्रीकृष्ण. [णारा, वितंडवादी.
कापर–पु. कापड, तांबा.
कापाली–पु. शंकर.
कापी–स्त्री. नक्कल वही.
कापुरुष–पु. भित्रा मनुष्य.
क़ाफ़–पु. एक काल्पनिक पर्वत, काळ्या-समुद्राजवळचा एक मोठा पर्वत.
क़ाफ़िया–पु. अंत्यानुप्रास.
क़ाफ़िया तंग करना–नाकीं नव आणणें.
क़ाफ़िया मिलाना–यमक जोडणें, साक्षीदार बनविणें.
क़ाफ़िया तंग होना–सळो की पळो होणें.
काफ़िर–वि.नास्तिक, निर्दय, दुष्ट, आफ्रिका खंडांतील एक देश, त्या देशांत रहाणारा.
क़ाफ़िला–पु. प्रवाशांचा तांडा.
काफ़ी–वि. पुरेसें एक राग.–स्त्री. कॉफी.
काफ़ूर–पु. कापूर.
काफ़ूर होना–नाहींसें होणें.

काफ़ूरी–वि. कापरांच्या रंगाचा, कापराचा,
क़ाब–स्त्री. मोठी बशी. [स्वच्छ व पारदर्शक.
काबर–वि. रंगीबेरंगी. –पु. थोडी रेती असलेली भूमि, जंगली मैना.
क़ाब(बि)लीयत–स्त्री. योग्यता, विद्वत्ता.
काबा–पु. मुसलमानांचें हज्ज करण्याचें मक्केमधील अेक पवित्र स्थान.
क़ाबिज़–वि. अधिकारी, मलरोधक,
क़ाबिल–वि. योग्य, विद्वान.
काबिस–पु. गेरू, काव.
काबु(ब)क–स्त्री. कबूतरांचें खुराडें.
क़ाबू–पु. ताबा, बळ, वर्चस्व. [लावणें.
क़ाबू चढ़ना–अधिकारावर येणें, पणास
काम–पु. इच्छा, महादेव, कामदेव, कामशास्त्र, सहवासाची इच्छा, कार्य, कारभार, रचना, नकशी.
काम आना–लढाईंत मारलें जाणें.
काम अुतरना–कलेचें काम पूर्ण करणें.
काम करना–परिणाम करणें, अुपयोगी पडणें, संभोग करणें.
कामके सिर होना–कामावर लागणें.
काम चढ़ाना–काम चढविणें (यंत्र अि.वर).
काम चमकना–भरभराटीस येणें.
काम डालना–संबंध आणणें. [करणें.
काम तमाम करना–ठार मारणें, काम पूर्ण
काम तमाम होना–निकाल लागणें, मरणें.
काम निकलना–स्वार्थ साधणें.
काम बनना–काम होणें, यश मिळणें.
काम बढ़ना–काम वाढणें.
काम भुगतना–शेवटास नेणें.
काम रखना–फार कठीण काम असणें.
काम लगना–चालू असणें.
काम होना–मरणें, अत्यंत दुःख होणें.

कामकाजी–वि. उद्योगी.
कामचारी–वि. स्वेच्छाचारी, कामुक.
कामचोर–वि. आळशी.
कामज–वि. वासनेपासून उत्पन्न झालेला.
कामड़िया–पु. चांभार साधू.
क़ामत–स्त्री. आकार.
कामदमणि–पु. चिंतामणि. [वेलबुट्टी.
कामदानी–स्त्री. कलाबतूनें काढलेली
कामदार–वि. कलाबतूनें नक्षीकाम केलेली.
कामदुहा–स्त्री. कामधेनु. [पु. व्यवस्थापक.
कामधंधा–पु. कामकाज.
कामधेनु–स्त्री. इच्छिलेलें देणारी गाय.
कामना–स्त्री इच्छा.
कामयाब–वि. सफल.
कामयाबी–स्त्री. सफलता.
कामरी–ली–स्त्री. घोंगडी.
कामरूप–पु. आसाम मधील एक जिल्हा, प्राचीन काळचें एक अस्त्र, देवता, २६ मात्रांचा एक छंद.–वि. रूप बदलणारा.
काम रोको प्रस्ताव–पु. तहकुबीची सूचना.
कामल–पु. कावीळ, वसंत, अरण्य, निर्जल प्रदेश. –वि. विलासी.
कामसखा–पु. वसंत ऋतु.
कामारि–पु. शिव, सोनामुखी.
कामिनी–स्त्री. कामातुर स्त्री, प्रेमळ स्त्री, मद्य, बांडगूळ, दारु हळद.
कामिल–वि. पूर्ण, योग्य, सर्व.
कामी–वि. इच्छुक, कामुक. –पु. चक्रवाक, कबुतर, चिमणा, सारस, चंद्र, स्त्रीलंपट.
काय–वि. प्रजापति संबंधी. –स्त्री. शरीर, प्रजापति तीर्थ, मूळ, संपत्ति, संघ, घर, राजधानी, निशाण, मूळस्वभाव, भांडवल, प्राजापत्य विवाह, ब्रम्हदेवास

दिलेली आहुति, उत्सव.
क़ायज़ा–पु. घोड्याच्या लगामाची दोरी.
कायथ–पु. कायस्थ. [व्यवस्था, बालपोथी.
क़ायदा–पु. क्रम, नियम, रीत, विधान,
क़ायदादाँ–वि. कायदे पंडित.
क़ायदे आज़म–वि. महान् कायदेपंडित.
क़ायम–वि. स्थिर, स्थापित, निश्चित.
क़ायममिज़ाज–वि. शांतस्वभावी, स्थिर-
क़ायम मुक़ाम–वि. स्थानापन्न. [बुद्धि.
क़ायमा–पु. काटकोन.
कायर–वि. भित्रा.
कायरता–स्त्री. भित्रेपणा.
क़ायल–वि. कबूल करणारा.
क़ायल होना–वैशिष्ट्य मान्य करणें.
क़ायल करना–मानावयास लावणें, निरुत्तर
क़ायली–स्त्री. ग्लानि, लाज. [करणें.
काया–स्त्री. शरीर.
कायाकल्प–पु. वृद्ध शरीराला तरुण करण्या-
करितां केलेला उपचार.
कायापलट–स्त्री. परिवर्तन.
कारंधमी–पु. रसायनशास्त्री.
कार आमद–वि. उपयोगी.
कार करदा–वि. अनुभवी.
कारकुन–पु. कारकून, व्यवस्थापक.
कारख़ाना–पु. कारखाना, व्यवसाय, घटना,
कारख़ैर–पु. मंगलकार्य. [क्रिया.
कारगर–वि. प्रभावजनक, उपयोगी.
कारगुज़ार–वि. आपलें काम उत्तम तऱ्हेनें
करणारा तरबेज. [तत्परता.
कारगुज़ारी–स्त्री. कर्तव्य पालन, कार्य
कारचोब–पु. जरीचें काम करण्याकरितां
कपडा ताणून बसविण्याची लाकडी
चौकट, कशीद्याचें काम करणारा.
कारचोबी–स्त्री. कशीद्याचें. –स्त्री. भरत-
कारज–पु. काम, प्रयोजन. [काम, खोद काम.
कारतूस–पु. काडतूस.
कारन–पु. कारण. –स्त्री. करुणस्वर.
कारनामा–पु. अहवाल,
कारनी–वि. प्रेरक, बुद्धिभेदक.
कारपरदाज़–वि. कारकून, व्यवस्थापक.
कारपरदाज़ी–स्त्री. कारकूनी, काम अंगावर
घेऊन पूर्ण करणें, कार्यपटुता.
कारबंद–वि. आज्ञाधारक, काम करणारा.
कारबन–पु. कोळसा.
कार(रो)बार–पु. कामकाज, व्यवसाय,
कारबारी–वि. कारभारी. [धंदा.
कारमु(र्मु)क–पु. धनुष्य, वेळु, चिमणी,
बकाणा. –वि. कार्यतत्पर.
कारर(र्र)वाई–स्त्री. काम, कार्यतत्परता,
कारस्थान, सभेचें काम.
कारवाँ–पु. प्रवाशांचा तांडा.
कारवाँ सराय–स्त्री. धर्मशाळा.
कारसाज़–वि. काम पूर्ण करण्याची युक्ति
काढणारा. [कारस्थान.
कारसाज़ी–स्त्री. काम पूर्ण करण्याची युक्ति,
कारस्तानी–स्त्री. कारस्थान.
कारा–स्त्री. कैद, क्लेश, तुरुंग, दूती,
* ध्वनि. –वि. काळा.
कारागार–पु. बंदीखाना.
कारावास–पु. कैद.
कारिंदा–पु. गुमास्ता.
कारि–वि. काळी.–स्त्री. क्रिया.–पु. कारा-
कारिक–पु. बेलीफ. [गीर.
कारिका–स्त्री. नटी, श्लोकबद्ध, व्याख्या,
दुःख, व्याज, उटीण, क्रिया.
कारिख–स्त्री. काळोखी.

कारित–वि. करविलेलें. –पु. प्रतिज्ञा.
कारिता–पु. नेहमीं पेक्षां अधिक व्याजाचेदर.
कारी–पु. करणारा. –वि. घातक.
कारीगर–पु. कारागीर.–वि. हुन्नरी.
कारीगरी–स्त्री. कारागिरी, सुंदर रचना.
कारुणि(नि)क–वि. दयाळु.
कारूं–पु. हजरत मूसाचा चुलत भाऊ हा धनिक व कंजूष होता.
कारूंका खजाना–गडगंज संपत्ति. [भांडें.
कारूरा–पु. मूत्र, मूत्र तपासण्याचें कांचेचें
कारो–वि. काळा.
कार्पण्य–पु. कंजुषपणा.
कार्मुक–पु. धनुष्य, इंद्रधनुष्य, बांबू, पांढरा खैर, धनरास, एकझाड.
कार्यालय–पु. कचेरी.
काल–पु. वेळ, मृत्यु, यमदूत, संधि, महाकाल. –वि. काळा. –अ. काल.
कालका मारा–अतिजीर्ण, दरिद्री.
कालका–स्त्री. दक्ष प्रजापतीची मुलगी.
कालकोठरी–स्त्री. अंधार कोठडी.
कालदंड–पु. यमराजानें दिलेली शिक्षा.
कालधर्म–पु. मृत्यु, समयानुसार वागण्याचा
कालनिशा–स्त्री. दिवाळीची रात्र, [धर्म. अंधारी रात्र. [न केलेली जमीन.
कालबंजर–पु. पुष्कळ दिवस मशागत
कालबुद–पु. कलाबतू, शरीर, चांभाराचा लांकडी सांचा. [लाकडी साचा.
कालबूत–पु. चांभाराचा जोडे शिवण्याचा
कालसिर–पु. जहाजाच्या डोलकाठीचें
काला–वि. काळा. [टोंक.
(अपना मुँह) काला करना–पाप करणें, व्यभिचार करणें.
(दूसरेका मुँह) काला करना–वाईट वस्तुला किंवा माणसाला दूर करणें. बदनामीला कारण होणें. [होणें.
काला मुँह या मुँह काला होना–कलंकित
कालाकंद–पु. अेक प्रकारचा तांदुळ.
कालाकलूटा–वि. काळाकुट्टा.
कालाक्षरी–वि. अत्यंत विद्वान.
कालाग्नि–पु. प्रलय कालांतील अग्नि, रुद्र.
काला चोर–पु. फार मोठा चोर, वाईटांतील वाईट मनुष्य.
कालातिपात–पु. कालाचा अपव्यय.
काला नमक–पु. सैंधव.
काला पहाड–पु. अत्यंत भयानक वस्तु, वहिलोल लोदीचा भाचा,
काला पानी–पु. काळ्या पाण्याची शिक्षा, अंदमान व निकोबार बेटें, दारू.
कालि–अ. काल, लवकर.
कालिक–वि. समयोचित, ठराविक वेळीं होणारें. [काजळी, वादळ, दारू.
कालिका–स्त्री. कालिका देवी, काळेपणा,
कालिख–स्त्री. काजळ. [लागणें.
(मुँहमें) कालिख लगना–तोंडाला काळोखी
कालिज–पु. कॉलेज.
क़ालिब–पु. टोप्या दुरुस्त करण्याचा लाकडी किंवा टीनचा सांचा, शरीर.
कालिमा–स्त्री. काळेपणा, काळोखी, अंधार, कलंक. [महाविद्या.
काली–स्त्री. कालिका देवी, पार्वती,
काली जबान–स्त्री. काळी जीभ.
कालीन–पु. गालीचा. –वि. काळासंबंधीं.
काली मिर्च–स्त्री. मिरें. [फोड येतात.)
काली शीतला–स्त्री. देवी रोग (यांतकाळे
कालौंछ–स्त्री. काजळी, धुराची काजळी.
काल्ह-लिह–अ. काल, उद्यां. [ण्याची क्रिया.

काबा–पु. घोड्याला चक्राकार फिरवि-
काश–पु. अेक प्रकारचें गवत, खोकला.
काश–अ. ईश्वर करो,
काशाना–पु. झोंपडी.
काश्त–स्त्री. शेती.
काश्तकार–पु. शेतकरी. [हक्क.
काश्तकारी–स्त्री. शेतीवाडी, शेतकऱ्याचा
काश्मीरा–पु. जाड लोकरी कपडा.
काष्ठा–स्त्री. हद्द, उंची, चंद्राची अेक कला, दिशा, निशाण. लक्ष्य, अतिरेक, कलेचा तिसावा भाग (निमेष).
कास–पु. बोरू, खोकला, दर्भ.
कासनी–स्त्री. निळया फुलाची वनस्पति, विष्णुक्रांत, निळा रंग.
कासर–पु. रेडा. –स्त्री. पोटावर तांबडे केंस असलेली काळी मेंढी.
कासा–पु. प्याला, आहार, फकीराची नरोटी.
कासार–पु. तलाव, भाजलेलें व साखर घातलेलें पीठ, उडीद, शिंगाडा.
क़ासिद–पु. हलकारा, पत्रवाहक.
क़ासिर–वि. असमर्थ, लाचार.
कासी–स्त्री. काशी.
काहँ–अ. कुठें. [.–अ. कोण, काय.
काह–स्त्री. गवताची काडी, सुकलेलें गवत
काहकशाँ–स्त्री. आकाश गंगा.
काहि–स. कोणाला, कोणाहून, कोणाकडून.
काहिल–वि. आळशी.
काहिली–स्त्री. आळस.
काही–वि. शेवाळी रंगाचा.
काहु–स. कोणत्याही.
काहू–पु. कोबीच्या जातीचें एक रोपटें.
काहे–अ. कां, काय म्हणून.
किंकर–पु. दास, राक्षसांची एक जात.
किंकिनी–स्त्री. बारीक घुंगुर, करगोटा.
किंगरी–स्त्री. किनरी, लहान सारंगी.
किंगोरा–पु. दारू हळदीच्या जातीचें एक
किंचन–पु. थोडी वस्तु. [कांटेरीं झुडुप.
किंतु–अ. पण, अुलट, वर, आणखी.
किंवदंती–स्त्री. अफवा.
किंवा–अ. अथवा.
किंसुक–पु. पलाश.
कि– अ. काय, कसें, इतक्यांत, किंवा.
किकियाना–क्रि. अ. रडणें, केंकाटणें.
किचकिच–स्त्री. वितंडवाद, कटकट.
किचकिचाना–क्रि. अ. रागानें दांत खाणें, दांत ओठ खाणें, दांतावर दांत दाबणें.
किचकिचाहट–स्त्री. दांत खाण्याची क्रिया.
किचकिची बाँधना–दांत खाणें.
किचड़ाना–क्रि. अ. डोळे चिपडांनीं भरणें.
किछु–वि. कांहीं.
किट किटाना–क्रि. अ. किटकिट आवाज करणें, दांत ओठ खाणें. [करारपत्र.
किटकिना–पु. धूर्तता, पोट मक्तेदारीचें
किट्ट–पु. धातूचा मळ, तेल वगैरेंच्या तळाशीं जमलेला मळ.
कित–अ. कोठें, कुणीकडे, बाजूला.
कितक–ना–वि. किती, कित्येक. –अ. कुठ-
कितना अेक–कितीसें. [पर्यंत, अधिक.
कितव–पु. ज्वारी, धूर्त, वेडा, दुष्ट.
किता–पु. कपडे बेतणें, तऱ्हा, संख्या, प्रदेश, विस्ताराचा एक भाग. –वि. किती.
किताब–स्त्री. पुस्तक, रजिस्टर.
किताबी कीड़ा–पुस्तकांतील किडा.
किताबख़ाना–पु. पुस्तकालय.
किताबत–स्त्री. लिहिणें.
किताबी–वि. पुस्तकाच्या आकाराचा.

कितेक—वि. किती, असंख्य.
कितो—वि. किती.
कित्ती—र्ती स्त्री. कीर्ति.
किधर—अ. कोठें, कोणीकडे, [अुगवला.
किधरका चाँद निकला—पश्चिमेला सूर्य
किधौं—अ. अथवा, न जाणो.
किन—स. 'किस' या सर्वनामाचें अनेकवचन
किनका—पु. कणी. [पु. चिन्ह.—अ. कां नाहीं.
किनकी—स्त्री. कणी.
किनवानी—स्त्री. तुषार.
किनहा—वि. किडकें.
किनार—पहा 'किनारा.'
किनारदार—वि. कांठाचें. [जाड दोऱ्या.
किनारपेंच—पु. सतरंजी विणतांना कडेच्या
किनारा—पु. कांठ, तीर, प्रांताचा भाग, तट,
किनारा करना—दूर होणें. [टोंक, बाजू.
किनारा खींचना—दूर होणें.
किनारी—स्त्री. जरीचा कांठ.
किनारे—अ. काठांवर, वेगळें.
किनारे करना—बाजूस सारणें.
किनारे न जाना—जवळ न फिरकणें.
किनारे लगना—कार्य पूर्ण होणें.
किनारेदार—वि. कांठाचें.
किन्नर—पु. एक देवयोनी.
किफ़ायत—स्त्री. बचत, काटकसर, नफा,
किफ़ायती—वि. काटकसरी. [पुरेसें.
क़िबला—पु. पश्चिम दिशा, मक्का, पूज्य व्यक्ति, पिता. [तारा.
क़िबला आलम—पु. ईश्वर, सम्राट, ध्रुव
क़िबला गाह—पु. पित्याकरितां संबोधन.
क़िबला नुमा—पु. होकायंत्र.
किम्—अ. काय, कोणता.
किमाम—पु. मधाप्रमाणें जाड केलेलें सरबत.

क़िमार—पु. जुगार.
क़िमारख़ाना—पु. जुगाराचा अड्डा.
क़िमारबाज़—वि. जुगारी.
क़िमाश—पु. प्रकार, तऱ्हा, दशावतारी गंजिफासारख्या खेळांतील अेक खेळ.
किमि—अ. कशाप्रकारें.
कियत्—वि. किती.
कियारी—स्त्री. वाफा, मीठ तयार करण्या-करितां पाणी भरण्याचें मोठें घमेलें.
किरंटा—पु. ख्रिस्ती, अँग्लोअिंडीयन. (तुच्छ
किरका—पु. खडा. [तादर्शक शब्द.)
किरकिन—पु. खडबडीत, कातडे, घोड्याचें किंवा गाढवाचें कातडें.
किरकिरा—वि. कचकचीत, खडे असलेला.
किरकिरा हो जाना—विरस होणें.
किरकिराना—क्रि. अ. करकरणें, सणसणणें, खुपणें, कचकच लागणें.
किरकिराहट—स्त्री. बोंच, कचकच.
किरकिरी—स्त्री. अप्रतिष्ठा, डोळयांत गेलेला कण, बोंच.
किरकिल—पु. सरडा. —स्त्री. ज्यामुळें शिंक येते तो शरीरस्थ वायु.
करच—र्च—स्त्री. सरळ टोकांची तलवार, लहान टोंकदार तुकडा.
किरचिया—पु. अेक पक्षी (बगळयाहून लहान, पंजाचें कातडें पिवळें असते.)
किरची—पु. अेक मअू रेशीम, रेशमाची लड.
किरतघ्न—वि. कृतघ्न.
किरन—ण—स्त्री. किरण.
किरपा—स्त्री. कृपा, अनुग्रह.
किरपान—पु. कृपाण.
किरब—पु. किडा.

किरमाल–पु. खड्ग.
किरमिच–पु. अेक प्रकारचें कापड, कंतान.
किरमिजी–वि. मळकट करवंदी रंगाचा.
किरराना–क्रि. अ. दांत ओंठ खाणें, किर-
किरवार–पु. तलवार. [किर करणें.
किरस्तान–पु. ख्रिश्चन माणूस. [बैलगाडी.
किरांची–स्त्री. मालगाडीचा डबा, मोठी
किरात–स्त्री. चार जवांचें हिऱ्याचें वजन, एक प्राचीन जात, हिमालयाच्या पूर्व-भागांतील देशाचें प्राचीन नांव.
किराना–पु. मीठ मसाला वगैरे पदार्थ.
किरानी–पु. युरेशियन, कारकून.
किराया–पु. भाडें.
किराया अुतरना–भाडें कमी होणें.
किराये करना–भाड्यानें घेणें.
किराये पर देना–भाड्यानें देणें.
किरायेदार–पु. भाडेकरी.
किरावल– पु. शिकारी, अघाडीचें सैन्य,
किरासन–पु. घासलेट तेल.
किरिच–स्त्री. पाहा, 'किरच.'
किरिच का गोला–आरमारी तोफेचा गोळा.
किरिमदाना–पु. लाखेच्या जातीचा एक किडा.
किरिया–स्त्री. शपथ, क्रियाकर्म, कर्तव्य.
किरिया करम–क्रियाकर्म, मृतक्रिया.
किरोलना–क्रि. स. खरवडणें.
किर्म–पु. कृमि.
किर्री–स्त्री. वेलबुट्टी काढण्याची छिन्नी.
किल–अ. खरोखर, निश्चित.
किलकना या किलकारना–क्रि. अ. जोरानें ओरडणें, हर्षध्वनि करणें, खदखदून
किलकारी–स्त्री. हर्षध्वनि, हंशा. [हंसणें.
किलकिल–स्त्री. कटकट.
किलकिला–स्त्री. हर्षध्वनि. –पु. करकोचा, घोंघावणारा समुद्र.
किलकिलाना–क्रि. अ. हर्षध्वनि करणें, ओरडणें, भांडण करणें.
किलकैया–पु. जनावरांच्या खुरांत किडे पडण्याचा रोग, हर्षध्वनि करणारा.
किलटा–पु. कुंडीच्या आकाराची वेताची टोपली. [अडथळा होणें.
किलना–क्रि. अ. वश होणें, कुंठित होणें,
किलनी–स्त्री. गोचीड.
किलबिलाना–क्रि. अ. वळवळणें, अस्वस्थ होणें. [रोग.
किलबिष–बिश–पु. पाप, दोष, किल्मिष,
किलमी–पु. जहाजाचा मागचा भाग.
किलवाँक–पु. काबुली घोडा.
किलवाना–क्रि. स. खिळे मारविणें, मंत्र घालणें, जादूटोणा करणें.
किलवारी–स्त्री. सुकाणूं, वल्ही.
क़िला–पु. किल्ला.
क़िला टूटना–मोठी अडचण दूर होणें.
क़िला बंदी–स्त्री. व्यूह रचना, किल्ला बांधणें.
किलावा–पु. सोनाराचें एक हत्यार.
क़िलेदार–पु. किल्लेदार.
किलोल–पु. आनंदोत्सव.
क़िल्लत–स्त्री. उणीव, कमतरता.
किल्ला–पु. फार मोठा खिळा, खुंटा, जात्याच्या आंतील खुंटा.
किल्ला गाड़कर बैठना–अडून बसणें.
किल्ली–स्त्री. खुंटी, मेख, स्क्रूचें डोकें, कळ,
किवाँच–पु. कडू पडवळ. [खिळा.
किवाड़–र–पु. दरवाजाची फळी.
किवाड़ देना या भिड़ाना–दार लावणें.
किशटा–पु. लहान सप्ताळू, (याच्या

कोयीनें चांदी स्वच्छ करतात.)
किशमिश–पु. मनुका, बेदाणा.
किशमिशी–वि. बेदाण्याच्या रंगाचें, बेदाणा [मिसळलेलें.
किशलय–पु. कोवळें पान.
किशोर–पु. अकरा तें पंधरा वर्षांच्या वयाचा [बालक, पुत्र.
किश्त–स्त्री. शह (बुद्धिबळांत)
किश्ती–स्त्री. होडी, बशी, बुद्धिबळांतील एक मोहरा. (हत्ती.)
किश्तीनुमा–वि. होडीच्या आकाराचा.
किश्वर–पु. देश, मुलुख. [पूर्वीचें रूप.
किस–स. 'कौन'चें विभक्ति प्रत्यय लावण्या-
किसब–पु. कौशल्य, कसब.
किसबत–स्त्री. न्हाव्याची धोपटी.
क़िसमत–स्त्री. नशीब.
किसमी–पु. मजूर, श्रमजीवी.
किसान–पु. शेतकरी.
किसानी–स्त्री. शेतीचें काम, शेती.
किसी–वि. कोणी एक.
किसी न किसी–कोणच्या तरी.
कसु–स. कोणाचा, कोणाला.
किसू–स. पाहा 'किसी'.
किसोर–पु. पहा. 'किशोर'
क़िस्त–स्त्री. कर्जाचा हप्ता.
क़िस्तबंदी–स्त्री. हप्त्यांनीं कर्ज फेड, हप्तेबंदी.
किस्बत–स्त्री. पाहा 'किसबत'.
क़िस्म–स्त्री. प्रकार, तऱ्हा.
क़िस्मत–स्त्री. नशीब.
क़िस्मत खुलना या चमकना–दैव, उघडणें.
क़िस्मत जगना या जागना–दैव अनुकूल असणें. [भाग्योदय होणें.
क़िस्मत लड़ना–दैव।ची परीक्षा होणें,
क़िस्मत का धनी–भाग्यवान.
क़िस्मत का हेठा–दुर्भागी.
क़िस्मत का फेर–दैव फिरणें.
क़िस्मत का लिखा–कपाळीं लिहिलेलें.
क़िस्मतवर–वि. भाग्यवान्.
क़िस्सा–पु. गोष्ट, वृत्तांत, भांडण.
क़िस्सा कोताह–तात्पर्य हें कीं.
क़िस्सा खतम करना, किस्सा चुकाना या तमाम करना–भानगड मिटविणें.
क़िस्सा बढ़ाना–पाल्हाळ लावणें.
क़िस्सा मुख़्तसर–तात्पर्य हें कीं.
क़िस्सा मोल लेना–निष्कारण भांडण करणें.
क़िस्सा कोताह–अ. तात्पर्य.
की–अ. अथवा, 'का'चें स्त्रीलिंगीरूप, –क्रि. स. 'करना'च्या भूतकाळाचें [स्त्रीलिंगी रूप.
कीक–पु. चीत्कार.
कीकना–क्रि. अ. किंकाळणें, ओरडणें.
कीकर–पु. बाभूळ.
कीका–पु. घोडा, मगधचें प्राचीन नांव.
कीच–कीचड़–पु. मळ, चिखल, डोळ्याचें चिपडें.
कीचड़ में फँसना–संकटांत सांपडणें.
कीड़ा–पु. किडा, जंतु.
कीड़े काटना–अस्वस्थ होणें.
कीड़ी–स्त्री. लहान किडा, मुंगी.
कीनना–क्रि.स. विकत घेणें.
कीना–पु. द्वेष.
कीप–स्त्री. नसराळें.
क़ीमत–स्त्री. किंमत.
क़ीमत चुकाना–पुरे पैसे देणें.
क़ीमत लगाना–मूल्य ठरविणें.
क़ीमती–वि. जास्त किंमतीचे.
कीमा–पु. खिमा (मटणाचा).
कीमा करना–राई राई एवढे तुकडे करणें.
कीमिया–स्त्री. रसायन.

कीमियागर–वि. रसायन बनविणारा.

कीमियागरी–स्त्री. रसायन बनविण्याची विद्या.

कीमुख्त–पु. गाढव किंवा घोडा यांचें हिरव्या रंगाचें खडबडीत कातडें (ह्याचें जोडे पावसाळ्यांत वापरतात.)

कीर–पु. पोपट, व्याध, काश्मीर, काश्मीरी मनुष्य, मांस. [आई.

कीरति–स्त्री. किर्ति, यश ख्याति, राधेची

कीरी–स्त्री. धान्य खाणारा बारीक किडा, अळी, मुंगी.

कील–स्त्री. खिळा, नाकांतील चमकी, जात्याच्या मधली खुंटी, कुंभाराच्या चाकांतील मधली खुंटी.

कीलन–पु. बंधन, अडचण.

कीलना–क्रि. स. खिळा ठोकणें, खिळें ठोकून तोंड बंद करणें (तोफ वगैरेचें), सापाला मोहीत करणें, वश करणें, मंत्राचा प्रभाव नष्ट करणें.

कीला–पु. मोठा खिळा.

कीलाल–पु. अमृत, जल, रक्त, मध, बांधला जाणारा पशु.

कीलाक्षर–पु. बाबीलोन देशाची प्राचीन लिपि. [झालेला.

कीलित–वि. खिळे ठोकलेला, मंत्रामूळें स्तब्ध

कीलिया–पु. मोट हांकणारा.

कीली–स्त्री. खुंटी, आंस.

कीश-स–पु. माकड, चिमणी, सूर्य.–वि. नग्न.

कीसा–पु. खिसा, थैली.

कुंअ(व)र–पु. मुलगा, राजपुत्र.

कुँअर विलास–पु. अेक तांदूळ.

कुंअ(व)री–स्त्री. मुलगी, राजकुमारी.

कुंअ(व)रेटा–पु. पुत्र, बालक.

कुँअ(व)रेटी–स्त्री. पुत्री.

कुँआ–पु. आड, विहीर.

कुँआ(वा)रा–पु. अविवाहित पुरुष.

कुँआ(वा)री–स्त्री. अविवाहित स्त्री.

कुंइयाँ–स्त्री. आड, लहान विहीर.

कुँई–स्त्री. चंद्रकमळ.

कुँकुमा–पु. गुलालगोटा.

कुंचित–वि. वळलेलें, कुरळे (केस).

कुंची–स्त्री. किल्ली.

कुंज–पु. लताकुंज, कशीदा. [मुसलमान.

कुँजड़ा–पु. भाजीपाला व फळें विकणारा,

कुँजड़े कसाओ–नीच जात, नीच मुसलमान.

कुँजड़े का ग़ल्ला–बिनहिशेबी व्यवहार, अनागोंदी हिशेब.

कुँजड़े की दूकान–मासळी बाजार.

कुँजड़िन–स्त्री. कुंजड्याची स्त्री. [उत्तम.

कुंजर–पु. हत्ती, केस, आठाची संख्या.–वि.

कुंजर पिप्पली–स्त्री. गजपिंपळी.

कुंजा–पु. खुजा.

कुंजी–स्त्री. चावी, टीका.

कुंठित–वि. बोथट, निकामी.

कुंड–पु. नांगरतांना पडणारी रेषा. रुंद तोंडाचें खोल भांडें, धान्याचें एक प्राचीन माप, कुंड (पाण्याचें), अग्नि कुंड, नवरा जिवंत असूनहि दुसऱ्यापासून झालेला मुलगा, पेंढी, गवताची पेंढी, अंबारी, शिरस्त्राण.

कुंडरा–पु. चक्राकार रेषा, चुंबळ, मडकें.

कुंडल–पु. बाळी, कुंडल, घेरा, कडीतोडे, फांस, करगोटा, चंद्रसूर्याभोंवतीं पडणारें खळें, बावीस मात्रांचा एक छंद, एक साप.

कुंडली–स्त्री. जन्मपत्रिका, जिलबी, कुंडली, एक वेल. –पु. साप, कुंडल घातलेला

मनुष्य, वरुण, मोर, विष्णु.
कुंडा–पु. रांजण, कोयंडा. [वाडगा.
कुंडिया–स्त्री. चौकोनी खड्डा, लांकडाचा
कुंडी–स्त्री. मातीचा किंवा दगडाचा वाडगा, कडी, वाकडशिंगी म्हैस.
कुंडी सोटा–भांग घोटण्याचें सामान.
कुंडी खटखटाना–दार ठोठावणें.
कुंडी देना या मारना–कडी लावणें.
कुंत–पु. भाला, ऊ, क्रूर भाव, मासे खाणारा
कुंथना–क्रि. अ. मार खाणें. [एक पक्षी.
कुंद–वि. कुंठित, मंद, बोथट. –पु. कुंद (फुलझाड),कण्हेर, कमल, एकप्रकारचा डिंक, एका पर्वताचें नांव, विष्णु.
कुंदजेहन–मंदबुद्धि.
कुंदन–पु. शुद्ध सोनें. –वि. शुद्ध, निरोगी.
कुंदनसाज़–पु. जडावाचें काम करणारा
कुंदर–पु. पालक (भाजी). [कारागीर.
कुंदरू–पु. पालक (भाजी).
कुँदला–पु. एक प्रकारचा तंबू.
कुंदा–पु. ओंडा, गड्डा, बंदुकीचा कुंदा, खोडा, मूठ, कपडे धुण्याची लाकडी, मोगरी, पंख, खवा.
कुंदा कसना या भूनना–खवा बनविणें.
कुंदे बाँधकर अुतरना–पंख मिटून खालीं अुतरणें.
कुंदी–स्त्री. कपडयाची घडी व्यवस्थित होण्यासाठीं लाकडी मोगरीनें कुटण्याची क्रिया, खूप मारणें.
कुंदी करना—कणिक तिंबणें.
कुंदुर–पु. कवडया ऊद, एक प्रकारचा पिवळा डिंक. [लावणें.
कुंदेरना–क्रि. स. तासणें, खरवडणें, धार
कुंदेरा–पु. धार लावणारा.

कुंभ–पु. मातीचा घडा, हत्तीच्या डोक्यावरील दोन उंचवटे, कुंभ रास, प्रल्हादाचा पुत्र, एक विषारी किडा.
कुंभी–पु. हत्ती, मगर, एक विषारी किडा. –स्त्री. लहान मडकें, शेवाळ, एका नरकाचें नांव.
कु–उप. नामाच्या आरंभी येऊन त्या नामाच्या अर्थांत कमीपणाचा भाव दाखवितें.–स्त्री. पृथ्वी, स्त्री.
कुआँ–वाँ–पु. विहीर, आड.
कुआँ चलाना या जोतना–मोट चालविणें.
कुआँ झाँकना–शोध करीत हिंडणें.
कुअें की मिट्टी कुअें में लगाना–जेथील मिळकत तेथेंच खर्च करणें.
कुअें में गिरना –संकटांत सांपडणें. [करणें.
कुअें में डाल देना–चुलींत घालणें, सत्यानाश
कुअें में बाँस डालना–सगळीकडे शोधणें.
कुअें में भांग पड़ना–सगळयांचीच बुद्धि फिरणें. [बोलणें.
कुअें में से बोलना–तोंडातल्या तोंडांत
कुआ(वा)र–पु. आश्विन महिना.
कुइयाँ–स्त्री. लहान विहीर.
कुइ-ई–स्त्री. कुमुदिनी, लहान विहीर.
कुकटी–स्त्री. तांबडा कापूस.
कुकड़ना–क्रि. अ. आकुंचन पावणें.
कुकड़ी–री–स्त्री. कुकडी, मूठ, कोंबडी, नेपाळी चाकू.
कुकड़ूँ कूँ–कोंबडयाचें आरवणें.
कुकरौंधा–पु. एक रोपटें (याच्या मंजिऱ्यांतील बीं संग्रहणीवर उपयोगी आहे).
कुकुर–पु. यदुवंशी क्षत्रियांची एक शाखा, एक प्राचीन देश,कुत्रा,एका सापाचें नांव.
कुकुरखाँसी–स्त्री. ढांस, कोरडा खोकला.

कुकुरमाछी–स्त्री. गोमाशी. [छत्री
कुकुरमुत्ता–पु. वनस्पति, अळंबें, कुत्र्याची
कुक्कुट–पु. कोंबडा, ठिणगी, कोलती. [कोंबडी.
कुक्कुटी–स्त्री. पाल, कपट, देव डंगरी,
कुखेत–पु. वाईट ठिकाण, मर्मस्थळ.
कुचकुचाना–क्रि. स. चोंचणें, ठेंचणें, कुस-
कुचक्र–पु. कारस्थान. [करणें.
कुचक्र चलाना–कट करणें, चिरडणें, चुर-गाळणें, अपमान करणें, पराजय करणें.
कुचर–पु. वाईट कर्म करणारा, घाणेरड्या जागीं हिंडणारा, निंदा करणारा.
कुचलना–क्रि. स. ठेंचणें, तुडविणें.
कुचला–वि. एक विषारी झाड.
कुचली–स्त्री. सुळे (दांत).
कुचाल–स्त्री. वाईट वर्तन, दुष्टपणा.
कुचाली–वि. वाईट वर्तनाचा, दुष्ट.
कुचाह–स्त्री. अशुभ विषय.
कुचील–वि. घाणेरडा. [केलेला, घाणेरडा.
कुची (चै) ला–वि. मलीन वस्त्रें धारण
कुचेल–पु. मळकट वस्त्र.–वि. घाणेरडा,
कुच्छित–वि. कुत्सित. [मळकट.
कुछ–वि. कांहीं.–पु. चांगली गोष्ट, उपयोगी
कुछ अेक–थोडेसे. [वस्तु, माननीय.
कुछ अैसा–विलक्षण.
कुछ कर देना–जादूटोणा करणें.
कुछ कह बैठना या कुछ कहना–लागेल तसें
कुछ कुछ–थोडा. [बोलणें, शिवी देणें.
कुछ का कुछ–भलतेंच.
कुछ न कुछ–थोडें तरी.
(बहुत) कुछ–पुष्कळ, किती तरी.
कुछ से कुछ–उलटेंच्या पालटें.
कुछ लगाना–श्रेष्ठ समजणें.
कुछ सुनना–बोलणीं खाणें. [होणें.
कुछ हो जाना–थोर बनणें, एकादा रोग
कुछ हो–वाटेल तें होवो.
कुजंत्र–पु. जादूटोणा. [जानकी, कात्यायिनी.
कुजा–अ. कोठें, कोणत्या ठिकाणीं.–स्त्री.
कुजोग–पु. कुयोग, वाईट संगत.
कुजोगी–वि. असंयमी.
कुटंत–स्त्री. मार, कुटण्याची क्रिया.
कुटका–पु. लहान तुकडा, त्रिकोणी वेलबुट्टी.
कुटकी–स्त्री. एक औषधी वनस्पति, पिसवा,
कुटनहारी–स्त्री. कांडपीण. [कुडयाचें पाळ.
कुटना–पु. वाईट मार्गास लावणार मध्यस्त, मुसळ, चहाडखोर मनुष्य. –क्रि. अ. कुटलें जाणें. [लावणें, फूस देणें.
कुटनाना–क्रि. स. बदफैली करावयास
कुटनी–स्त्री. कुंटीण, लावालावी करणारी स्त्री.
कुटरकुटर–पु. कुडुम कुडुम खाण्याचा ध्वनि.
कुटवाना–क्रि. स. कुटविणें.
कुटाई–स्त्री. कुटण्याचें काम, कुटण्याचा
कुटास–स्त्री. मारपीट. [मोबदला, मार.
कुटिया–स्त्री. लहान झोंपडी.
कुटिल–वि. वक्र, वळलेला, कुरळें, दगाबाज.
कुटिलाई–स्त्री. कुटिलता. [–पु. दुष्ट मनुष्य.
कुटी–स्त्री. झोंपडी, मोरमांसी (वनस्पति).
कुटीर–स्त्री. झोंपडी.
कुटुंब, कुटुम–पु. घराणें, कुटुंब.
कुटुंबी–पु. कुटुंब असलेला, नातेवाईक.
कुटेक–स्त्री. फाजिल हट्ट.
कुटेव–स्त्री. वाईट संवय.
कुटौनी–स्त्री. कांडण्याचें काम, कांडणावळ.
कुटौनी पिसौनी–दळण कांडण.
कुट्टा–पु. पिसें कापलेलें कबूतर, जाळयांत फसलेला पहिला पक्षी.

कुट्टी–स्त्री. मैत्री तोडणें, चाऱ्याचे बारीक तुकडे करण्याची क्रिया, चाऱ्याचे बारीक तुकडे, पंख कापलेलें कबूतर.
कुठला–पु. धान्याचें कोठार, रांजण, चुन्याची भट्टी, कणगी.
कुठाँऊँ–य–व–स्त्री. वाईट ठिकाण.
कुठाँव मारना–मर्मीं घाव घालणें. [मनुष्य.
कुठार–पु. कुऱ्हाड, परशु, नाश करणारा
कुठारी–स्त्री. लहान कुऱ्हाड. –वि. नाश करणारा. [मूस.
कुठाली–स्त्री. सोने चांदी गाळण्याचें भांडें,
कुठाहर–पु. वाईट ठिकाण, वाईट वेळ.
कुठौर–पु. मर्मस्थान, वाईट ठिकाण, अवेळ.
कुड़क–स्त्री. अंडी देण्याचें बंद झालेली
कुड़कुड़–पु. अव्यक्त शब्द. [कोंबडी.
कुड़कु (बु) ड़ाना–क्रि. अ. कुढणें, जळफळणें.
कुड़कुड़ी–स्त्री. पोटांत गुरगुरणें.
कुड़ कुड़ी होना–बातमी काढण्यास धडपडणें.
कुड़पना–क्रि. स. कोळपणें, नांगरणें.
कुड़मल–पु. उमलणारी कळी, नरक, बाणाच्या पात्याचें अग्र.–वि. उमलणारे.
कुड़ल–स्त्री. हातपाय वळणें.
कुड़व–पु. धान्य मोजण्याचें माप. (१२ मुठीचें कुडव, वैद्यकांत ३२ तोळ्यांचें कुडव असतें.)
कुड़ा–पु. इंद्रजवाचा वृक्ष.
कुड़ुक–पु. एक चर्मवाद्य. –स्त्री. अंडें देण्याचें बंद झालेली कोंबडी, व्यर्थ.
कुडेर–स्त्री. गुळाचे पाणी निघून जाण्यासाठीं
कुडौल–वि. बेडौल. [बनविलेली नळी.
कुढंग–पु. वाईट चाल.–वि. वाईट चालीचा,
कुढंगा–वि. बेअकली, अव्यवस्थित. [वाईट.
कुढंगी–वि. कुमार्गी.
कुढ़न–स्त्री. कुढण्याचा भाव.
कुढ़ना–क्रि. अ. कुढणें, दुःखी होणें, मनांतल्या
कुढब–वि. बेढब, कठिण. [मनांत जळणें.
कुढ़ाना–क्रि. स. खिजविणें, दुखविणें.
कुत–तः–अ. कोठें, कोठून, कशावरून, कसें, कारण, कोणतें.
कुतका–पु. सोटा, भांग घोटण्याचा दांडा.
कुतका दिखलाना–आंगठा दाखविणें.
कुतर्क–पु. वाईट तर्क.
कुतना–क्रि. अ. अनुमान काढणें. [पळविणें.
कुतरना–क्रि. स. कुरतडणें, मधलाच भाग
कुतवार–ल–पु. कोतवाल, पिकाची वांटणी ठरविणारा. [कोतवालीचें काम.
कुतवारी–ली–स्त्री. मुख्य पोलिस ठाणें,
कुतिया–स्त्री. कुत्री.
कुतुब–पु. ध्रुवतारा, आंस, पुढारी, पुस्तकें (किताबचें अ. वचन).
कुतुबखाना–पु. पुस्तकालय.
कुतुबनुमा–पु. होकायंत्र.
कुतुबफ़रोश–पु. पुस्तक विक्रेता.
कुतूहल–पु. उत्कंठा, क्रीडा, आश्चर्य.
कुत्ता–पु. कुत्रा, गवताचें कुत्रें, यंत्राचें कुत्रें, बंदुकीचा घोडा, तुच्छ मनुष्य.
कुत्तेका दिमाग होना, कुत्ते का भेजा खाना–फार बडबड करणें.
कुत्तेकी दुम–खोड न सोडणारा.
कुत्तेकी मौत मरना–हाल हाल होऊन मरणें.
कुत्तेकी हुडुक अुठना–वसकन् अंगावर येणें, भलत्याच वेळीं भलत्याच गोष्टी करण्याची लहर येणें.
कुत्तेखसी–व्यर्थ नि तुच्छ कार्य.
(क्या) कुत्तेने काटा है–वेड लागले आहे कीं काय ?

कुत्ता नहीं काटा है—डोकें नाहीं फिरलें.
कुत्ती—स्त्री. कुत्री.
कुत्ब—पु. पाहा 'कुतुब.'
कुत्बशुमाली—पु. उत्तर ध्रुव प्रदेश.
कुदकना—क्रि. अ. उड्या मारणें.
कुदका-क्का—पु. उडी. [कारागिरी.
क़ुदरत—स्त्री. शक्ति, अधिकार, निसर्ग,
क़ुदरती—वि. स्वाभाविक, दैवी.
कुदाँव—पु. विश्वासघात, डाव, मर्मस्थान, वाईट स्थिति.
कुदान—स्त्री. उडी, कल्पनेची धांव, एका उडी इतकें अंतर. —पु. वाईट देणगी, कुपात्री दान.
कुदाना—क्रि. स. उडी मारावयास लावणें.
कुदाम—पु. खोटें नाणें.
कुदार—स्त्री. कुदळी.
कुदार बजना—घर नष्ट होणें.
कुदारी—स्त्री. कुदळ.
कुदाल-ली—स्त्री. लहान कुदळी.
कुदिष्ट-ष्टी—स्त्री. वाईट नजर, दृष्ट.
कुद्रव—पु. एक हलकें धान्य, तलवार चालविण्याच्या बत्तीस प्रकारापैकीं एक
कुधर—पु. पर्वत, शेष नाग.
कुधातु—स्त्री. वाईट धातु, लोखंड.
कुनकुना—वि. कोमट.
कुनख—पु. नखुरडें.
कुनना—क्रि. स. भांडें चरकावर लावणें.
कुनबा—पु. कुटुंब, परिवार.
कुनबा जोड़ना—गोतावळा जमविणें.
कुनबी—पु. कुणबी. [कारागीर.
कुनबा—पु. भांड्यास चरकावर चढविणारा
कुनह—स्त्री. द्वेष, वैर.
कुनही—वि. द्वेष करणारा.

कुनाई—स्त्री. लाकडाचा भुसा, कीस काढ-
कुनित—वि. मधुर सुराचा, सुरेल. [ण्याचें काम.
कुनिया—पु. पाहा 'कुनवा.'
कुनैन—पु. कोयनेल.
कुपथ-थ्य—पु. आरोग्याला हानिकारक.
कुपाठ—पु. वाईट सल्ला.
कुपार—पु. समुद्र, सागर.
कु(को)पीन—पु. लंगोटी.
कुप्पा—पु. बुधला.
कुप्पा लुढ़ना या लुढ़कना—फार खर्च होणें, नुकसान होणें.
कुप्पा होना—फुगणें, सुजणें, गाल फुगवणें.
कुप्पी—स्त्री. बुधली, चिमणी (दिव्याची), टीनचा दिवा.
कुफ़्र-कुफ़्रा—पु. अिस्लाम धर्माविरुद्ध मत,
कुफ़्ल—पु. कुलूप. [इस्लाम धर्माविरुद्ध गोष्ट.
कुबंड—पु. धनुष्य.—वि. लुळा, पांगळा.
कुबड़ा—पु. कुबडा मनुष्य.—वि. वांकलेला.
कुबड़ी—स्त्री. कुब्जा, वाकडी मूठ असलेली छडी.
कुबत—स्त्री. वाईट गोष्ट, निंदा, वाईट
कुबरी—स्त्री. पाहा 'कुबडी'. [आचरण.
कुबलय—पु. कमळ.
कुबाक—पु. कुवाक्य, शाप, वाईट वचन.
कुबानि—स्त्री. वाईट संवय.
कुबानी—स्त्री. वाईट व्यापार.
कुबिहग—पु. निषिद्ध पक्षी. [श्रीमंत.
कुबेर—पु. देवांचा खजीनदार.—वि. फार
कुबेला—स्त्री. वाईट वेळ.
कुब्ज—वि. कुबडा.—पु. एक वात रोग.
कुब्जा—स्त्री. कुबडी.—स्त्री. कुब्जा दासी,
कुब्बा—पु. कुबडा. [लाकडी कुबडी.

कुमंठी–स्त्री. लवचिक फांदी.
कुमक–स्त्री. मदत, पक्षपात.
कुमक पर होना–बाजू घेणें.
कुमकी–वि. सहाय्यक.–स्त्री. हत्तींना पकडण्याकरितां शिकविलेली हत्तीण.
कुमकुम–पु. केशर, गुलाल गोटा, केशराची उटी, गुलाबी चंदन. [लहान गोळे.
कुमकुमा–पु. गुलाल गोटा, चंबू, कांचेचे
कुमरिया–पु. हत्तींची एक जात.
कुमरी–स्त्री. एक पक्षी.
कुमाच–पु. एक रेशमी वस्त्र, गंजीफाच्या एका रंगाचें नांव, कुठें पातळ नि कुठें जाड असणारी भाकरी.
कुमार–पु. पांच वर्षांचा बालक, पुत्र, युवराज, कार्तिकेय, सिंधुनद, पोपट, सोनें, एक ग्रह. –वि. अविवाहित.
कुमारग–पु. वाईट मार्ग.
कुमार बाज़–पु. जुगारी.
कुमार बाज़ी–स्त्री. जुगार.
कुमारी–स्त्री. बारा वर्षे वयाची कन्या, दोडकें, मोठा वेलदोडा, सीता, पार्वती, दुर्गा, कन्या कुमारी भूशिर, अविवाहिता, पृथ्वीचा मध्यभाग.
कुमार्ग–पु. वाईट मार्ग.
कुमुद–पु. लाल कमळ, चांदी, विष्णु, कापूर, नैऋत्य दिगज्ज, लहान विहीर.
कुमुद बंधु–पु. चंद्र. [–वि. निष्ठुर, लोभी.
कुमुदिनी–स्त्री. लहान विहीर, चांदणी,
कुमैडिया–वि. वंचक. [कमळ.
कुम्मैत–द–पु. काळसर लाल रंगाचा घोडा,
कुम्हड़–पु. कोहळा. [काळसर लाल रंग.
कुम्हड़ा–पु. कोहळा.
कुम्हड़ेकी बतिया–दुर्बल मनुष्य.
कुम्हड़ौरी–स्त्री. कोहळ्याचा सांडगा.
कुम्हलाना–क्रि. अ. कोमेजणें, वाळूं लागणें, [निस्तेज होणें.
कुम्हार–पु. कुंभार.
कुम्ही–स्त्री. लहान मडकें, शेवाळ.–पु. हत्ती, मगर.
कुरंग–पु. हरण, वाईट लक्षण, घोड्याचा एक रंग. –वि. वाईट रंगाचा.
कुरंगिन–स्त्री. हरिणी.
कुरंड–पु. माणीक घांसण्याची रेती.
कुरआ–पु. जुगाराचा फांसा, एकाद्या गोष्टीचा निर्णय घेण्याकरितां चिठ्या टाकणें.
कुरकनी–स्त्री. घोडा किंवा गाढव यांच्या कातड्याचा पुढील भाग.
कुरकी–स्त्री. जप्ती.
कुरकुट–पु. कणी, भरडा.
कुरकुटा–पु. कूट, तुकडा (भाकरीचा).
कुरकुरा–वि. कुरकुरीत.
कुरकुरी–पु. घोड्याचें पोट फुगण्याचा रोग, [पातळ हाड.
कुरगरा–पु. लहान थापी.
कुरता–पु. सदरा.
कुरती–स्त्री. स्त्रियांची बंडी.
कुरबत–पु. जवळपणा.
कुरबनही–स्त्री. गोलची (सुताराची).
कुरबान–वि. बळी दिलेला, अर्पण केलेला.
कुरबान होना–बळी जाणें.
कुरबान जाना–आत्मसमर्पण करणें.
कुरबानी–स्त्री. बलिदान.
कुररा–पु. टिटवी, क्रौंच पक्षी.
कुररी–स्त्री. टिटवी, आर्या छंदाचा एक भेद.
कुरला–पु. पाहा 'कुल्ला'.
कुरव–वि. अशुभ बोलणारा.
कुरवना, कुरौना–क्रि. स. ढीग करणें.

कुरसा—पु. लाल लांकूड असलेला वृक्ष.
कुरसी—स्त्री. खुर्ची, पाट, चौकोनी ताअीत, नावेच्या किनाऱ्याच्या फळचा, जहाजाच्या डोल काठीवर लावलेल्या आडव्या पटचा (वर चढण्यास), घराचा [पाया.
कुरसीनामा—पु. वंशवृक्ष.
कुरहा—पु. पू झालेली जखम.
कुरा—पु. कोऱ्हांटी, फोड.
कुराई—य—स्त्री. खांचखळगे असलेला रस्ता, दलदलीच्या जमिनींत झालेला खळगा.
कुरान—पु. अिस्लामचा धर्म ग्रंथ.
कुराह—स्त्री. कुमार्ग, वाईट आचरण.
कुराहर—पु. कोलाहल, कल्लोळ.
कुराही—वि. कुमार्गी.—स्त्री. दुराचार.
कुरिया—स्त्री. झोपडी, लहान गांव.
कुरियाल—स्त्री. पक्षाचे पंख खाजविणें नि आंग झाडणें.
कुरियाल में आना—पक्ष्यांचें लाडांत येणें.
कुरियालमें गुलेल लगना—रंगांत भंग होणें.
कुरी—पु. तुरीच्या शेंगा.—स्त्री. वंश, घराणें, मातीचा ढीग, तुकडा.
कुरी कुरी होना—शतशः तुकडे होणें.
कुरुअी—स्त्री. कुरकुली.
कुरुख—वि. अप्रसन्न, दुर्मुखलेला.
कुरुखेत—पु. कुरुक्षेत्र.
कुरुचि—स्त्री. नीच वासना. [(सुरीनें).
कुरेदना—क्रि. स. कुरतडणें, अुकरणें,
कुरेदनी—स्त्री. लाकडी किंवा लोखंडी गज (हा भट्टीचे कोळसे डिवचण्या करितां असतो).
कुरेभा—स्त्री. वर्षांत दोन वितें देणारी गाय.
कुरेलना—क्रि. स. पाहा 'कुरेदना'.

कुरैत—पु. वांटेकरी.
कुरैया—स्त्री. कुडें (वृक्ष), इंद्रजव.
कुर्क़—वि. जप्त केलेला.
कुर्क़ अमीन—पु. लिलांव कारकून.
कुर्क़नामा—पु. जप्ती वॉरंट.
कुर्क़ी—स्त्री. जप्ती.
कुर्क़ी ले जाना—जप्ती आणणें.
कुर्ब—पु. जवळपणा, सामिप्य.
कुर्ब व जवार—आसपासचें स्थान.
क़ुर्बानी—स्त्री. पाहा 'कुरबानी'.
कुर्मी—पु. कुणबी.
कुर्र ए अर्ज़—पु. पृथ्वीचा गोल.
कुर्स—पु. सूर्यबिंब, टिकली, वडी, सुमारें दीड आण्याचें अरबी चांदीचें नाणें.
कुर्सीनामा—पु. पाहा 'कुरसीनामा.'
कुलंग—पु. कोंबडा.
कुल—वि. सर्व, एकूण. —पु. वंश, जात, समूह, घर, वाममार्ग, व्यापाऱ्यांचा संघ.
कुलकना—क्रि. अ. आनंदित होणें, आनंदानें उडचा मारणें.
कुलकानि—स्त्री. कुल मर्यादा, कुलाची प्रतिष्ठा.
कुलकुलाना—क्रि. अ. किलकिल शब्द करणें.
(आँतें) कुलकुलाना—भूक लागणें.
कुलचा—पु. फुगलेली पोळी, तंबूचे कळस, गुपचुप जमविलेलें धन.
कुलच्छनी—स्त्री. कुलक्षणी.
कुलजमा—सर्व मिळून, एकूण.
कुलजा—स्त्री. कुलवती स्त्री.
कुलजुम—पु. लाल समुद्र.
कुलट—पु. व्यभिचारी, अनौरस मुलगा.
कुलटा—स्त्री. दुर्वर्तनी स्त्री.
कुलतारन—वि. कुळाला तारणारा.

कुलथ-थी–स्त्री. कुळीथ.

कुलना–क्रि. अ. ठुसठुसणें, दुखणें.

कुलपति–पु. विश्वविद्यालयाचा व्हाइस चॅन्सेलर, कुटुंबांतील मोठा पुरुष, दहा हजार ब्रम्हचाऱ्यांना अन्न व शिक्षण [देणारा ऋषि.

कुल(लु)फ–पु. कुलूप.

कुलफ़त–स्त्री. मानसिक चिंता.

कुलफ़ा–पु. घोळ (भाजी).

कुलफ़ी–स्त्री. आइसक्रीम, आइसक्रीम तयार करण्याचें पत्र्याचें नळकांडें.

कुलबुल–पु. चळवळ, वळवळ (लहान किडयांची). [होणें.

कुलबुलाना–क्रि. अ. वळवळणें, अस्वस्थ

कुलबुलाहट–स्त्री. चुळबुळ, वळवळ.

कुलबोरन–वि. कुळबुडव्या.

कुलमुख़्तार–पु. पूर्ण अधिकार असलेला.

कुलवाँसा–पु. मागाची फणी.

कुलह-हा–स्त्री. टोपी, शिकारी पक्ष्यांच्या डोळ्यावरील ढापण.

कुलही–स्त्री. कानटोपी.

कुलाँच-ट–स्त्री. झेंप, लांब उडी, वाव (दोन्ही हातांतील अंतर).

कुलाबा–पु. बिजागरी, क्षितिज, मासे धरण्याचा गळ, मोरी.

कुलाल–पु. कुंभार, रान कोंबडा, घुबड.

कुलाह–पु. भुऱ्या रंगाचा गुडघ्यापासून पुढें काळ्या रंगाचे पाय असलेला घोडा. –स्त्री. उंच टोपी.

कुलाहल–पु. कोलाहल, कल्लोळ.

कुलिक–पु. शिल्पकार, कारागीर, कुलीन, कुळांतील मुख्य पुरुष, गुंजेचें झाड, खेंकडा.

कुलिश-स–पु. वज्र, हिरा, कुऱ्हाड, वीज, राम, कृष्ण इत्यादिकांच्या पायाचें चिन्ह.

कुली–पु. मजूर.

कुली कबारी–खालच्या वर्गाचा माणूस.

कुलीन–वि. उत्तम कुलांत उत्पन्न झालेला, [पवित्र.

कुलीनता–स्त्री. कुलीनपणा.

कुलेल–स्त्री. क्रीडा.

कुलेलना–क्रि. अ. मौज मारणें, हंसणें [खिदळणें.

कुल्फ़ी–स्त्री. आइसक्रीम.

कुल्या–स्त्री. नदीचा पाट, लहान नदी, नाला.

कुल्ला–पु. गुळणा, चूळ, पाठीच्या मणक्यावर काळी रेघ असलेला घोडा, केसांची बट. [सर्व लिखाणाचा संग्रह.

कुल्लियात–पु. लेखकाच्या किंवा कवीच्या

कुल्ली–पु. अंकुर फुटल्यावर उसाच्या शेतास दिलेलें थोडें पाणी, कल्ला, बट.

कुल्हड़–स्त्री. वाडगा.

कुल्हाड़ा–पु. कुऱ्हाड.

कुल्हाड़ी–स्त्री. लहान कुऱ्हाड.

कुल्हिया–स्त्री. बोळकें.

कुल्हिया में गुड़ फोड़ना–गुपचुप कार्य करणें.

कुवा(आ)र–पु. आश्विन महिना.

कुवारी फसल–रबीचें पीक.

कुवेश–पु. वाईट पोशाख. [नांगराचा फाळ.

कुश–पु. दुर्वा, पाणी, रामचंद्राचा पुत्र,

कुशल–वि. चतुर, श्रेष्ठ, पुण्यशील, मंगल, [कुशल.

कुशलाई–स्त्री. क्षेम, कुशल.

कुशलात–स्त्री. क्षेम, कुशल.

कुशादगी–स्त्री. विस्तार, फैलाव.

कुशादा–वि. उघडा, विस्तृत.

कुशीलव–पु. कवि, नट, गवई, वाल्मीकि ऋषि.

कुशेशय–पु. कमळ.

कुश्तम कुश्ता–पु. धिंगामस्ती.

कुश्ता–पु. रासायनिक भस्म.

कुश्ती–स्त्री. कुस्ती.
कुश्ती में बद्दा रहना–कुस्ती मारणें.
कुश्ती बदना–कुस्ती ठरणें.
कुश्ती मॉंगना–आव्हान देणें.
कुश्ती खाना–पराजय होणें.
कुस–स्त्री. योनी.
कुसगुन–पु. अपशकुन. [समय.
कुसमऊ–पु. कुमुहूर्त, अयोग्य वेळ, संकट-
कुसर–पु. पाण्यांत होणाऱ्या एका औषधी वेलीचें मूळ.
कुसल–वि. कुशल, निपुण.
कुसलई–स्त्री. कुशलता,चातुर्य. [किडा,कोष.
कुसवारी–पु. कोषासहित असलेला रेशमी
कुसाअित–स्त्री. अशुभ वेळ, अनुपयुक्त वेळ.
कुसियार–पु. पांढरा जाड ऊंस (याचा गूळ करीत नाहींत).
कुसी–स्त्री. नांगराचा फाळ.
कुसीद–पु. व्याज, व्याजाचा पैसा.
कुसुंब–पु. एक मोठा वृक्ष (याची लाख उत्तम असते).
कुसुंबा–पु. कुसुंबी रंग, अफू नि भांग मिळून बनविलेला मादक पदार्थ.
कुसुंबी–वि. कुसुंबी रंगाचा, लाल.
कुसुंभ–पु. केशर.
कुसुंभा–पु. एक मादक द्रव्य, केशरी रंग.
कुसुंभी–वि. लाल.
कुसुम–पु. फूल, डोळ्यांचा एक रोग, रजोदर्शन, पिवळीं फुलें येणारा एक वृक्ष.
क़ुसूर–पु. चूक, अपराध.
कुस्सा–पु. कुदळी.
कुहक–पु. मायाजाल, फसवणूक, कोंबड्याचें आरवणें, धूर्त माणूस, पक्ष्यांचें कूजन.
कुहकना–क्रि. अ. कुहूकुहू करणें.
कुहन–वि. प्राचीन.
कुहना–क्रि. स. मारणें.
कुहनी–स्त्री. कोपर, हुक्क्याची वांकडी नळी.
कुहप–पु. राक्षस. [स्थापना केलेली जागा.
कुहबर–पु. विवाहाच्या वेळीं कुलदैवताची
कुहर–पु. खड्डा, बीळ, गळ्याचें छिद्र.
कुहरा–पु. धुकें.
कुहराम–पु. शोक, खळबळ.
कुहाना–क्रि. अ. रागावणें, रुसणें.
कुहारा–पु. कुऱ्हाड.
कुहासा–पु. धुकें. [–पु. पहाडी तट्टू.
कुही–स्त्री. एक लहान शिकारी पक्षी.
कुहुक–पु. पक्ष्यांचा मधुर ध्वनि.
कुहुकना–क्रि. अ. कुहुकुहू करणें.
कुहू–स्त्री. अमावास्या, मोर किंवा कोकि-
कूँखना–क्रि. अ. कण्हणें. [ळेची कूक.
कूँगा–पु. भांड्याचा चरक, कातडें कमाविण्याचा बाभळीच्या सालीचा काढा.
कूँच–स्त्री. ताणा साफ करण्याचा ब्रश, लोहाराची मोठी सांडशी, घोडशीर.
कूँचा–पु. झाडू. [लहान झाडू.
कूँची–स्त्री. कुंचली, काकवीचा घडा,
कूँची देना–झाडणें, एका टोंकापासून दुसऱ्या टोंकापर्यंत नांगरणें.
कूँज पु. क्रौंच पक्षी.
कूँजड़ी–स्त्री. भाजीवाली.
कूँजना–क्रि. अ. चिवचिवणें, कूजन करणें.
कूँड–स्त्री. शिरस्त्राण, नांगरण्यानें पडलेली खोल रेषा, पोहोरा. [खड्डा.
कूँडी–स्त्री. चुंबळ, दगडी कुंडी, घाण्याचा
कू–पु. गल्ली.
कूओं–स्त्री. कमळ.
कूक–स्त्री. मोर किंवा कोकिळेचा स्वर

मधुर सूर, किल्ली देण्याची क्रिया.
कूकना—क्रि. अ. किल्ली देणें, कोकिळा किंवा मोर यांचा स्वर.
कूकर—पु. कुत्रा.
कूकर कौर—पु. उष्टें खरकटें, तुच्छ वस्तु.
कूकरचंदी—स्त्री. एक वनस्पति (कुत्रे चावल्यावर उतारा).
कूकर नींदिया—स्त्री. सावध झोंप.
कूकर बसेरा—पु. किंचित् विश्रांति, थोडा वेळ टेंकणें.
कूकर लेंड—पु. कुत्र्याचें मैथुन.
कूका—पु. एक नानक पंथी सांप्रदाय.
कूच—पु. प्रस्थान, रवानगी.
कूच कर जाना—मरणें.
कूच मुक़ाम—पु. मुक्कामाची जागा.
कूचा—पु. गल्ली.
कूज—स्त्री. आवाज.
कूजना—क्रि. अ. मधुर शब्द करणें. [भांडें.
कूजा—पु. खुजा, खडीसाखर, मातीचें लहान
कूट—पु. गूढ, कोडें, शिखर, रास (अन्नाची), व्यंग, असत्य. —वि. खोटें बोलणारा, फसव्या, नकली, मुख्य. —स्त्री. एक औषधी वनस्पति, कापणें, कुटणें वगैरे क्रिया. [रोमांत असणें.
कूट कूट कर भरना—ठासून भलणें, रोम
कूटता—स्त्री. कपट, बिकटपणा.
कूटना—क्रि. स. कुटणें, टाकी लावणें, खच्ची करणें. [असें बी.
कूटू—पु. ज्याचें पीठ उपासाला चालतें
कूड़ा—पु. कचरा, कुडा (वृक्ष).
कूड़ा करकट—केरकचरा.
कूड़ाखाना—पु. उकिरडा.
कूड़ि—स्त्री. लोखंडी टोपी.
कूढ़—पु. पाभरीची पेरणी. —वि. मूर्ख.
कूढ़मग़ज़—वि. मंदबुद्धि, ठोंब्या.
कूत—स्त्री. वस्तूंची संख्या, किंमत व परिमाण यांचें अनुमान, शेतांतील उभ्या पिकाचें अनुमान.
कूतना—क्रि. स. अंदाज करणें, न मापतां मोजतां अनुमानानें सांगणें.
कूद—स्त्री. उडी.
कूदना—क्रि. अ. उडी मारणें, मध्येंच घुसणें, घमेंड मारणें, तोंड टाकून बोलणें, अुल्लंघिणें.
कूदफाँद—स्त्री. उडी.
कून—पु. मलद्वार.
कूप—पु. विहीर, छिद्र, खोल खळगा.
कूबड़—एकाद्या वस्तूचा वांकडेपणा.
कूबड़ उठना— कुबड निघणें.
कूबा—पु. कुबड, लग बसविण्याचें धनुष्याकार लाकूड, शिशाचा वाटोळा तुकडा.
कूर—वि. निर्दय, भयंकर, अपशकुनी, दुष्ट, निकामी, मूर्ख. —पु. समोरच्याचें पुरण.
कूरम—पु. कूर्म.
कूरा—पु. ढीग, भाग.
कूर्चिका—स्त्री. कुंची, ब्रश, कळी, सुअी.
कूल—पु. किनारा, सेनेची पिछाडी, कालवा,
कूला—पु. पाट (पाण्याचा). [तलाव.
कूली—स्त्री. मजूर.
कूल्हा—पु. कुल्ला, ढुंगण.
कूल्हा मटकाना या फेंकना—कुल्ले उडवीत
क़ूवत—स्त्री. शक्ति. [चालणें.
कूट्टी—स्त्री. ससाण्याच्या जातीचा एक पक्षी.
कृत—वि. केलेलें, रचलेलें. —पु. सत्ययुग, ठराविक काल सेवा करण्याची प्रतिज्ञा केलेला सेवक, चाराची संख्या.

कृतघ्न–वि. उपकार न जाणणारा.
कृतज्ञ–वि. उपकार जाणणारा.
कृतांत–पु. शेवट करणारा, यम, पूर्व जन्मीं केलेल्या कर्मांचें फळ, मृत्यु, पाप, देवता, दोनाची संख्या.
कृतारथ–वि. पाहा 'कृतार्थ.'
कृतार्थ–वि. कृतकृत्य, संतुष्ट, कुशल, हुशार, सफल.
कृति–स्त्री. करणी, कार्य, आघात, जादू, वर्ग संख्या (गणित), विसाची संख्या.
कृती–वि. निपुण, दक्ष, साधू, पुण्यात्मा.
कृत्ति–स्त्री. कातडें, भूर्जपत्र.
कृत्रिम–वि. नकली, पुत्राप्रमाणें सांभाळलेला [पोरका मुलगा.
कृपया–अ. कृपा करून.
कृपनाई–स्त्री. कृपणता, कंजूषपणा.
कृपान–पु. तलवार, कटचार.
कृपालु–वि. कृपा करणारा.
कृपिन–वि. कंजूष.
कृमि–पु. क्षुद्र किडा, लाभ.
कृषक–पु. शेतकरी, नांगराचा फाळ.
कृषि–षी–स्त्री. शेती.
कृष्ण–वि. काळा, निळा.
कृस–वि. दुर्बळ, कृश, अल्प, क्षुद्र.
कृसा(शा)न–पु. अग्नि.
कैंचुआ–वा पु. जंत, गांडुळ.
कैंचुली–स्त्री. सापाची कांत.
कैंत–पु. जाड वेत.
केऊ–स. कोणी.
केकड़ा–रा–पु. खेकडा.
केकड़े की चाल–वेडेंवांकडें चालणें.
केड़वारी–स्त्री. बागाअित, फळबाग, नवीन लावलेल्या झाडांची बाग.
केड़ा–पु. कोंब, तरुण.
केतन–पु. निमंत्रण, ध्वजा, चिन्ह, घर, स्थान.
केतली–स्त्री. चहादानी, किटली.
केता–वि. किती.
केतिक, केती–वि. कसें, किती.
केतु–पु. एक ग्रह, पताका, धुमकेतु, ज्ञान, प्रकाश, चिन्ह.
केते–तो–वि. किती.
केदली–स्त्री. केळ. [एक शिखर.
केदार–पु. वाफा, शेत, आळें, हिमालयातील
केन–पु. सामवेदाचें एक उपनिषद (याचा पहिला मंत्र केन शब्दाने आरंभ होतो.)
केना–पु. अन्नाच्या मोबदल्यांत भाजीपाला इ. घेतलेला किरकोळ जिन्नस, एक भाजी.
केर–प्रत्य. चा (षष्ठी विभक्ति).
केरम–पु. केरम (खेळ).
केरा–पु, केळें.
केराना–पु. किराणा.
केरानी–पु. अँग्लोइंडियन, क्लार्क.
केराव–पु. वाटाणा.
केरि–री–स्त्री. कैरी, 'के' चें स्त्रीलिंग रूप.
केला–पु. केळें. [मस्करी.
केलि–स्त्री. क्रीडा, विहार, स्त्रीप्रसंग, थट्टा,
केवका–पु. बाळंतिणीस देण्याचा मसाला.
केवट–पु. नाव चालविणारी व माती खोदणारी अेक जात.
केवटीदाल–स्त्री. दोनतीन प्रकारच्या भिजलेल्या डाळींचें मिश्रण.
केवड़ई–वि. केवड्याच्या रंगाचा.
केवल–वि. एकटें, शुद्ध, उत्तम.
केवाँच–स्त्री. मोठा धेवडा.
केवा–पु. कमळ, केवडा, टाळाटाळ.
केवाड़–पु. दरवाजा.
केस–रा–पु. केंस, किरण, वरुण, विश्व,

विष्णु, सूर्य.
केसर—पु. केशर, आयाळ, नागकेशर, बकुळ, स्वर्ग.
केसरिया—वि. केशरी रंगाचा, केशरमिश्रित.
केसरी—पु. सिंह, घोडा, नागकेशर, हनुमानाचा पिता.
केसू— पु.— पळसाचें फूल.
केसरिया करना—पु. निकराचा लढा देण्याकरितां रजपूत लोक केशरी वस्त्रें परिधान करून लढाईस जातात तें.
केहरि—री—पु. केशरी, सिंह, घोडा.
केहा—पु. मोर.
केहि—वि. कोणाला.
केहनी—स्त्री. हाताचें कोपर.
केहूँ—अ. कशाही रीतीनें.
केहू—स. कोणी.
कैंचा—पु. मोठी कातर.—वि. तिरळा.
कैंची—स्त्री. कातर.
कैंची करना—छाटणें.
कैंची काटना—दृष्टी चुकवून निसटणें, वचन भंग करणें.
कैंची बाँधना—दोन्हीं मांडयांत दाबणें.
कैंची लगाना—काटणें, छाटणें.
कैंड़ा—पु. चाल, चतुराओ, प्रमाण.
कैंता—पु. दगडी पाटी.
कै—वि. किती.—अ. अथवा.—स्त्री. ओकारी.
कैकस—पु. राक्षस.
कैटभ—पु. एका राक्षसाचें नांव
कैतव—पु. कपट, बहाणा, जुगार, वैदूर्यमणि.—वि. कपटी, धूर्त, जुगारी.
कैथ—था—पु. कवठाचें झाड.
कैथिन—स्त्री. कायस्थ स्त्री.
कैथी—स्त्री. शीर्ष रेखा नसलेली व जलद लिहिली जाणारी अेक जुनी लिपी.
क़ैद—स्त्री. कैद, प्रतिबंध.
कैदक—स्त्री. कागद ठेवण्याची फाईल.
क़ैदख़ाना—पु. तुरुंग.
क़ैद तनहाई—स्त्री. अंधार कोठडीची शिक्षा.
क़ैद महज़—स्त्री. साधी कैद.
क़ैद सख़्त—स्त्री. सक्त मजुरीची शिक्षा.
क़ैदी—पु. कैदी.
कैधौं—अ. किंवा.
कैफ—पु. नशा.
कैफ़ियत—स्त्री. समाचार, वर्णन, विवरण, आश्चर्यकारक घटना.
कैफ़ियत तलब करना—कारण विचारणें.
कैफ़ी—वि. नशाबाज, मस्त.
कैबर—स्त्री. बाणाचा फाळ.
कैमा—पु. कदंबाच्या जातीचें झाड (याचें पिवळें इमारती लाकूड होतें.)
कैया—पु. पत्र्यांना डाग देण्याचा खडिया, आदपावाचें माप.
कैरव—पु. पांढरें कमळ, शत्रु, कुमुद.
कैरा—वि. लाल मिश्रित पांढरा, तांबूस कातडी केसांमधून दिसणारा पांढरा बैल.—वि. तांबूस पांढऱ्या रंगाचा.
कैलंडर—पु. कॅलेंडर.
कैल—स्त्री. फोक (झाडाचा), अंकुर.
कैवल्य—पु. मोक्ष.
क़ैसर—पु. बादशहा.
कैसा—वि. कसा, कोणत्याही प्रकारें नाहीं, समान.
कैसी—वि. कशी.
कैसे—अ. कशारीतीनें, कां ?.
कैसो—वि. पाहा 'कैसा.'
कोंई—स्त्री. चंद्रविकासी कमळ, कुमुदिनी.
कोंच—पु. एक जलपक्षी, पक्ष्याला पकडण्याची

शिकाऱ्याची काठी, वाळू काढण्याचा
कोंचना–क्रि. स. टोंचणें. [भडभुंजाचा झारा.
कोंचा–पु. क्रौंच. [लावलेली काठी.
कोंचा–पु. पक्षी पकडण्यासाठीं टोंकास गोंद
कोंछ–पु. निरी (वस्त्राची).
कोंछ भरना–ओटी भरणें. [भरणें.
कोंछियाना–क्रि.स. निऱ्या खोंचणें, ओच्यांत
कोंडा–पु. कडीकोंडा.–वि. कडी लावलेला.
कोंधना–क्रि. स. चमकणें.
कोंपर–पु. झाडावर पिकलेला आंबा.
कोंपल–स्त्री. अंकुर, नवपल्लव.
कोंवर–वि. कोवळा, नाजूक.
कोंहड़ा–पु. एक फळ भाजी.
को–स. कोण, चतुर्थीचा प्रत्यय.
कोआ–वा–पु. रेशमाच्या किड्याचा कोश, टसर नांवाचा रेशमाचा किडा.
कोइरी–पु. भाजी विक्या, माळी, फणसाचा
कोइला–पु. कोळसा. [गरा.
कोइलिया–स्त्री. कोकिळ.
कोइली–स्त्री. कोय, कैरी.
कोई–सर्व. कोणी, कोणी एक.
कोई न कोई–कोणीतरी. [सोबती.
कोई दम का मेहमान–थोड्या काळाचा
(यह भी) कोई बात है–असें कसें म्हणतां, असें कुठें झालें आहे?
कोउ–ऊ–स. कोणी.
कोउक–स. कांहींजण. [शिंदी, लांडगा.
कोक–पु. चक्रवाक, विष्णु, बेडूक, सरडा,
कोकई–वि. उदी रंगाचें.
कोकन–पु. एक झाड (चहाच्या पेट्या बनवितात, याचें लाकूड चिरत नाहीं नि वाकत नाहीं).
कोकनद–पु. लाल कमळ.
कोकनी–पु. भस्मीरंग.–वि. लहान, गांवठी.
कोकम–पु. अमसुलाचें झाड.
कोकवा–पु. एक वेल (आसाममध्यें याच्या टोपल्या करतात).
कोका–पु. दुधभाऊ, दक्षिण अमेरिकेंतील एक झाड, नील कमल.
कोकाबेरी–ली–स्त्री. नीलकमल.
कोकिल–ला–स्त्री. कोकिळा.
कोकोन–स्त्री. कोकेन.
कोकेनची–वि. कोकेनचें व्यसन असलेला.
कोख–स्त्री. कूस, कुसवा, गर्भाशय.
कोख अुजड़ना–गर्भपात होणें.
कोख की आँच–पोराबाळांचें दुःख.
कोख खुलना–वांझपण जाणें.
कोख लगना या सटना–पोट पाठीशीं लागणें.
कोख बंद होना–वंध्या होणें.
कोख ठंढी रहना, कोख भरी पूरी रहना–पति आणि मुलांचें सौख्य मिळणें (आशीर्वाद).
कोख माँग भरी रहना–सौभाग्य आणि संतति सुख मिळणें, अष्टपुत्रा सौभाग्य-
कोख मारी जाना–वंध्या होणें. [वती होणें.
कोखजली–वि. जिचीं मुलें जगत नाहींत ती.
कोखबंद–वि. वंध्या.
कोगी–पु. कोल्ह्याच्या जातीचा प्राणी.
कोचक–वि. लहान.
कोचकी–पु. लालसर भुरा रंग.
कोचना–क्रि. स. खुपसणें, टोंचणें.
कोचनी–स्त्री. म्यानाचें कातडें शिवण्याचा
कोचवान–पु. गाडी हांक्या.[दाभण, पराणी.
कोचा–पु. तलवार, कटचार इ. चाटून
कोछा–स्त्री. मांडी. [जाणें, टोमणा.
कोजागर–पु. शरदृतूंतील पौर्णिमा.

कोट–पु. किल्ला, महाल, समूह, कोट (अंगांत घालावयाचा), कोट (भित).
कोटर–पु. ढोली, किल्ल्याच्या भोंवतालचें कृत्रिम जंगल.
कोटि–स्त्री. धनुष्याचें टोंक, दर्जा, वादविवादांतील पूर्व पक्ष, उत्तमपणा, समूह. –वि. कोटी (संख्या).
कोटिक–वि. कोटयावधि, असंख्य.
कोठ–वि. आंबलेलें (दांत).
कोठड़ी–री–स्त्री. लहान खोली.
कोठा–पु. मोठी खोली, भंडार, पोट, गर्भाशय, घर.
कोठी–स्त्री. वाडा, हवेली, बंगला, वखार, गुदाम, सावकारी धंद्याचें ठिकाण.
कोठीवाल–पु. मोठा व्यापारी, सावकार.
कोठीवालशाही–स्त्री. भांडवलशाही.
कोठे पर बैठना–वेश्याव्यवसाय करणें.
कोठेवाली–स्त्री. वेश्या.
कोड़ना–क्रि. स. खणणें.
कोड़ा–पु. चाबूक, उत्तेजक गोष्ट, सूचना.
कोड़ी–स्त्री. वीस वस्तूंचा समूह.
कोढ़–पु. कोड, कुष्ट.
कोढ़ी–वि. कोड फुटलेला.
कोण–पु. कोपरा, उपदिशा.
कोतल–पु. समारंभासाठीं सजविलेला घोडा, खास राजाच्या स्वारीचा घोडा, वेळेवर उपयोगी पडण्यासाठीं बरोबर घेतलेला घोडा.
कोतवाल–पु. पोलिस इन्स्पेक्टर.
कोतवाली–स्त्री. पोलिस ठाणें, 'कोतवाल' चें पद किंवा काम.
कोता–वि. लहान, कमी.
कोताह–वि. पाहा 'कोता.'
कोताही–स्त्री. कमीपणा.
कोथला–पु. मोठी थैली किंवा पिशवी.
कोथली–स्त्री. पैसे ठेवण्याची थैली, कसा.
कोदंड–पु. धनुष्य, धनु रास, भुवई.
कोद–स्त्री. दिशा, बाजू, कोपरा.
कोदई–, **कोदरा–**, **कोदवा**, **कोदों–दो–**, **कोद्रव–** } पु. एक कदान्न.
कोदों देकर पढ़ना–अर्धवट शिक्षण घेणें.
छातीपर कोदों दलना–एकाद्याच्या समोर मुद्दाम त्याला न आवडणारें काम करणें.
कोना–पु. कोपरा, एकांत ठिकाण.
कोना झांकना–भयानें किंवा लाजेनें तोंड [लपविणें.
कोनिया–स्त्री. भिंतीच्या कोपऱ्यांत सामान ठेवण्याकरितां लावलेली फळी.
कोप–पु. राग.
कोपना–क्रि. अ. रागावणें.
कोपर–पु. मोठें ताट, परात, झाडावर पिकलेला आंबा.
कोपल–पु. नवीन कोवळीं पानें.
कोफ़्त–स्त्री. दुःख.–पु. लोखंडावर सोन्या चांदीचें नक्षीकाम.
कोफ़्ता–पु. कुटलेल्या मांसाचें एक पक्वान्न.
कोमल–वि. नरम, सुकुमार, कच्चें, सुंदर, स्वरांतील एक भेद (संगीत).
कोमलता–स्त्री. मृदुता, मधुरता.
कोमलताई–स्त्री. कोमलपणा, मवाळपणा.
कोय–स. कोणी.
कोयर–पु. हिरवा चारा, पाले भाजी.
कोयल–स्त्री. कोकिळ, एक वेल.
कोयला–पु. कोळसा.

कोया–पु. डोळा, डोळ्याचा कोपरा, फणसांतील गरे, रेशमाच्या किड्याचा कोष.
कोरंगी–स्त्री. लहान वेलदोडा.
कोर–स्त्री. किनारा, द्वेष, दोष, पंक्ति, कोपरा, हत्याराची धार, रांग.–वि. आंधळा.
कोर दबना–एकाद्या गोष्टीला वश होणें.
कोरक–पु. कळी, पुष्पकोष, कमलाचा देठ.
कोरकसर–स्त्री. दोष व त्रुटि, कमी अधिक.
कोरनिश–फा. वांकून केलेला सलाम.
कोरमा–पु. तुपांत तळलेलें मांस.
कोरा–वि. नवा, न धुतलेलें (कापड), साधें, वंचित, निर्दोष, मूर्ख, निर्धन केवळ. –पु. कांठ नसलेली रेशमी साडी, मांडी.
कोराजवाब–स्पष्ट नकार.
कोरी–ली–पु. हिंदु विणकर.
कोल–ली–पु. डुक्कर, मांडी, बोर, एक तोळ्याइतकें वजन, मिरें, दक्षिणेंतल्या एका प्रदेशाचें नांव, एक जंगली जात.
कोलाहल–पु. गडबड.
कोलिया–स्त्री. अरूंद गल्ली, मोठें शेत.
कोल्हू–पु. घाणी.
कोल्हू का बैल–मेहनती मनुष्य
कोल्हू में डालकर पेरना–फार त्रास देणें.
कोविद–वि. पंडित.
कोश–पु. म्यान, आवरण, खजिना, कोश, रेशमाचा किडा.
कोशपाल–पु. खजिनदार, फणसाचा गरा, पंचपात्री, डबा.
कोशल–पु. कोशल देश, या देशाचा मनुष्य, [अयोध्या.
कोशिश–स्त्री. प्रयत्न.
कोष–पु. पाहा 'कोश.'
कोष्टी–स्त्री. जन्मकुंडली.
कोष्ठक–पु. मर्यादा घातलेली जागा.
कोस–पु. कोस.
कोसना–क्रि. स. शिव्या शाप देणें.
पानी पी पी कर कोसना–राहून राहून शिव्या शाप देणें.
कोसना तटना–शिव्याशाप देणें.
कोसा–पु. एक प्रकारचें रेशीम, एक प्रकारचा मातीचा दिवा.
कोसा काटी–स्त्री. शिव्याशाप देणें.
कोह–पु. क्रोध, पर्वत, एक झाड.
कोहकनी–स्त्री. भगीरथ प्रयत्न, डोंगर खोदण्याचें काम.
कोह काफ–पु. इराणी प्रसिद्ध पर्वत.
कोहन–ना–वि. जुनें, प्राचीन.
कोहनी–स्त्री. कोपर. [पर्वत.
कोहनूर–पु. कोहिनूर हिरा, प्रकाशाचा
कोहबर–पु. लग्नप्रसंगीं कुलदेवतेची स्थापना केलेली जागा.
कोहराम–पु. धामधूम, विलाप.
कोहसार–पु. पहाडी प्रदेश.
कोहाँर–पु. कुंभार.
कोहान–पु. उंटाच्या पाठीवरील मदार.
कोहाना–क्रि. अ. रागावणें, रुसणें.
कोहाब–पु. राग.
कोहिस्तान–पु. पहाडी प्रदेश.
कोही–वि. क्रोधी, पहाडी.
कोहु–हू–पु. क्रोध.
कौंच–छ–स्त्री. एक फळभाजी.
कौंध–धा–स्त्री. विजेची चमक.
कौंधना–क्रि. अ. वीज चमकणें.
कौंधनी–स्त्री. करगोटा.
कौला–पु. संत्रें.
कौआ–वा–पु. कावळा.

कौड़ा–पु. मोठी कौडी, शेकोटी. [पक्षी.
कौड़िया–वि. काळसर पांढरा. –पु. एक
कौड़ियाला–वि. कवडी रंगाचा.–पु. एक विषारी सर्प, कंजूष श्रीमंत.
कौड़ी–स्त्री. कौडी, संपत्ति, डोळा, कट्यारीचें टोंक.
कौणप–पु. राक्षस, अधर्मी, पापी.
कौतुक–पु. कुतुहल, आश्चर्य, विनोद, आनंद, खेळ, स्वागत, गान, नृत्य.
कौतुकी–वि. विनोदी, विवाह संबंध घडवून आणणारा, खेळ तमाशे करणारा
कौतुको–पु. पाहा 'कुतूहल.'
कौथ–स्त्री. कोणती तिथि, काय संबंध.
कौथा–वि. कोणत्या संख्येचा.
कौन–स. कोण.
कौनसा–कोणता.
कौन होना–काय नातें आहे?
क़ौम, क़ौमियत–स्त्री. जात, राष्ट्र.
क़ौमी–वि. जातीय, राष्ट्रीय.
क़ौमी झंडा–पु. जातीचें निशाण.
कौमुदी–स्त्री. चांदणी, कार्तिकी पौर्णिमा, आश्विनी पौर्णिमा, कुमुदिनी.
कौर–पु. अन्नाचा घास.
कौरना–क्रि. स. थोडेसें भाजणें.
कौरा–पु. गोग्रास, दरवाज्याच्या फळचा, आवा, झगरें.
कौरा कुरकुटा–वि. खरकटें, उष्टें.
कौरी–स्त्री. बाहुपाश, मांडी, कवडी.
कौरे लगना–दरवाजामागें टपून बसणें.
कौलंज–पु. पोटांत उठणारा वायगोळा.
कौल–पु. चांगल्या कुळांतील, वाममार्गी,
क़ौल–पु. वाक्य, प्रतिज्ञा. [अन्नाचा घास.
कौलिया–स्त्री. लहान बाभळीचा वृक्ष,

कौवा–पु. कावळा, धूर्त, एक प्रकारचा मासा, पडजीभ. [ओरड.
कौवा गुहार–अत्यंत बडबड, फार आरडा
कौवा ठोंठी–स्त्री. थोर, एक वेल.
क़ौवाल–पु. कौवाली गाणारा. [पेशा.
क़ौवाली–स्त्री. एक प्रकारचें गीत, गवई
कौशल–पु. कुशलता, मंगल, कोसल देशाचा
क़ौस–स्त्री. धनुष्य, धनरास. [रहिवाशी.
क़ौस–ए–क़ज़ह–स्त्री. इंद्रधनुष्य.
क़ौस कुज़ा–स्त्री. इंद्रधनुष्य.
कौसल–पु. पाहा 'कौशल.'
कौसिक–पु. इंद्र, कुशिक राजाचा पुत्र, विश्वामित्र, कोशाध्यक्ष, कोशकार, रेशमी कपडा, शृंगार रस, एक उपपुराण.
क्या–स. काय?
क्या ख़ूब–वाहवा.
क्या बात है–वाहवा.
क्या कुछ, क्या कुछ–सर्व.
क्या पड़ी है–काय अडलें आहे.
क्यारी–स्त्री. वाफा.
क्यों–अ. कां?
क्योंकर–कसें?
क्यों कि–या करितां कीं.
क्यों नहीं–बरोबर, असेंच.
क्रमेल, क्रमेलक–पु. उंट.
क्रियता–स्त्री. कार्य.
क्रियाकर्म–पु. अंत्यविधि.
क्रिस्तान–पु. ख्रिश्चन.
क्रिस्तानी–वि. ख्रिश्चन धर्माचा.
क्रीत–वि. विकत घेतलेला.–पु. विकत घेतलेला दास.
क्रीतक–पु. विकत घेतलेला मुलगा.

क्रूस–पु. ख्रिस्ती धर्मचिन्ह.
क्रोड़–पु. मांडी, छाती.
क्रोड़पत्र–पु. पुरवणी.
क्वार–पु. आश्विन महिना.
क्वार(रा)पन–पु. कौमार्य.
क्वारा–वि. कुमार.
क्वारी–वि. कुमारी.
क्वैला–पु. कोळसा.
क्षपा–स्त्री. रात्र.
क्षपाकर–पु. चंद्र, कापूर.
क्षमता–स्त्री. योग्यता.
क्षमना–क्रि. स. क्षमा करणें.
क्षमी–वि. क्षमाशील, सहनशील, समर्थ.
क्षाम–वि. क्षीण, पातळ, थोडे.
क्षेत्र–पु. शेत, उत्पत्तिस्थान, तीर्थ.
क्षोम–पु. तागाच्या रेशमाचा कपडा, वस्त्रें.
क्षोणिप–पु. राजा.
क्षौम–पु. तागाचें कापड.
क्ष्वेला–स्त्री. खेळ, क्रीडा.

[ख]

खंख–क–वि. रिकामा, ओसाड.
खंखड़–वि. शुष्क, जख्खड, म्हातारा.
खँखार, खखार–पु. कफ, थुंकी.
खँखारना–क्रि. अ. खोकणें.
खंग–पु. तलवार, गेंडा.
खंगड़–वि. भांडकुदळ.–पु. केरकचरा.
खँगहा–पु. गेंडा.–वि. दांत पुढें असलेला.
खँगाल(र)ना–क्रि. स. खळबळणें, रिकामें [करणें.
खँगी–स्त्री. कमतरता, त्रुटि.
खँचना–क्रि. स. वण पडणें.
खँचाना–क्रि. स. चिन्ह करणें, जलद [लिहिणें, ओढणें.
खँचिया–स्त्री. टोपली.
खंजड़ी–स्त्री. खंजिरी.
खंजन–पु. कार्तिक ते फाल्गुन पर्यंत दिसणारा एक मोठ्या डोळ्यांचा पक्षी, [ताजवा पक्षी.
खंजर–पु. कटचार.
खंजरी–स्त्री. डफाप्रमाणें एक वाद्य, रेघाचें [कापड.
खंजरीट–पु. खंजन पक्षी.
खंड–पु. भाग, देश, वर्ष, नवाची संख्या, समीकरणाची एक क्रिया, साखर, दिशा. –वि. अपूर्ण, लहान.
खंडन–पु. तोडण्या फोडण्याची क्रिया, मुद्दे खोडून काढणें, इच्छा भंग, विघ्न, बंड.
खंडना–क्रि. स. तुकडे तुकडे करणें, मुद्दे [खोडून काढणें.
खंडनी–स्त्री. खंडणी, कर.
खंडपूरी–स्त्री. गोड पुरी.
खंडबरा–पु. घारगा.
खंडरना–क्रि. स. खंडित करणें.
खँडरा–पु. डाळीच्या पिठाची चौकोनी वडी.
खँडरिच–पु. खंजन पक्षी.
खँडबानी–स्त्री. सरबत.
खँडसाल–स्त्री. साखरेचा कारखाना.
खँडहर–पु. पडलेल्या घराचा अवशेष.
खँडिया–स्त्री. लहान तुकडा.
खँडौरा–पु. साखरेचा लाडू, एक मिठाई.
खंतरा–पु. भेग, कोपरा.
खंता–पु. कुदळ, फावडें.
खंती–स्त्री. कुदळ, फावडें.
खंदक–स्त्री. खंदक, मोठा खड्डा.
खंदा–पु. खोदणारा, हास्य.
खंदो–स्त्री. कुलटा.
खंधवाना, खँधियाना–क्रि. स. बाहेर काढणें,
खंधार–पु. छावणी, तंबू, सरदार.
खं(भ)भा–पु. खांब, स्तंभ.
खंभार–पु. चिंता, व्याकुळता, भीति, शोक.

खँसना–क्रि. अ. निसटणें, पडणें.

खई–स्त्री. क्षय, युद्ध, भांडण.

खखा-क्खा–पु. अनुभवी पुरुष, जोराचें हास्य, मोठा व उंच हत्ती.

खखार–पु. कफाचा बेडका.

खखारना–क्रि. अ. खांकरणें, बेडका काढणें.

खखेट(र)ना–क्रि. स. दाबणें, पळविणें, घायाळ करणें.

खखोरना–क्रि. अ. हुडकणें, खोदणें.

खग–पु. आकाशांत चालणारी वस्तु किंवा व्यक्ति, पक्षी, गंधर्व, बाण, तारा, ढग, देवता, सूर्य, चंद्र, वायु.

खगना–क्रि. अ. टोंचणें, मनांत ठसणें, लागणें, चिन्हांकित होणें, अडणें.

खगहा–पु. गेंडा.

खगेश-स–पु. गरुड

खग्ग–पु. तलवार.

खग्रास–पु. खग्रास ग्रहण.

खचन–पुं. बांधण्याची क्रिया, जडण, अंकित होण्याची क्रिया.

खचना–क्रि. अ. जोडणें जाणें, चित्रित होणें, अडणें, अडकणें.

खचरा–वि. वर्णसंकऱ्या, दुष्ट.

खचा–वि. रत्नजडित.

खचाखच–अ. भरपूर, ठांसून.

खचाना–क्रि. स. ताणणें, घाईनें लिहिणें.

खचित–वि. लिहिलेलें, चित्रित.

खच्चर–पु. खेंचर.

खजानची–पु. खजिनदार, कोशाध्यक्ष.

खजाना–पु. खजिना, राजभंडार, कर.

खजुरा–पु. वेणीचा अबावळ.

खजुला-ली–स्त्री. एक मिठाई, खरूज.

खजूर–पु.स्त्री. खजूर, एक प्रकारची मिठाई.

खट–पु. एखादी वस्तु फुटल्याचा किंवा दुसऱ्यावर आपटल्याचा आवाज.

खटसे–तत्काळ.

खटक–स्त्री. चिंता.

खटकना–क्रि. अ. सलणें, राहून राहून दुःख होणें, वाईट वाटणें, विरक्त होणें, भिणें, भांडण होणें, अयोग्य वाटणें, चिंता उत्पन्न करणें.

खटका–पु. ठेंच, शंका, चिंता.

खटकाना–क्रि. स. ठोकणें, शंका उत्पन्न करणें.

खटकोड़ा–पु. ढेंकूण.

खटखट–स्त्री. खटखट आवाज, भांडण.

खटखटाना–क्रि. स. खटखट शब्द करणें.

खटना–क्रि. स. पैसे मिळविणें.–क्रि. स. कामाला लागणें.

खटपट–स्त्री. खटका, भांडण, मारपिट किंवा टक्कर लागल्याचा आवाज.

खटपद–वि. षट्पाद.–पु. भुंगा.

खटपाटी–स्त्री. बाजेचें लाकूड.

खटबुनवा, खटबुना–पु. बाज विणणारा.

खटमल–पु. ढेंकूण.

खटमिट्ठा–वि. आंबटगोड.

खटराग–पु. षट्राग, बखेडा, अनावश्यक वस्तु.

खटला–पु. पत्नी, परिवार.

खटवाट–स्त्री. खाटेचें लांकूड.

खटाई–स्त्री. आंबटपणा.

खटाईमें डालना–भिजत घोंगडें ठेवणें.

खटाईमें पड़ना–अनिश्चित होणें.

खटाखट–अ. झटपट, लवकर लवकर.

खटाना–क्रि. अ. आंबणें, निभणें, थांबणें, उत्तीर्ण होणें.

खटापटी–स्त्री. भांडण, ठोकण्याचा किंवा टक्कर लागण्याचा शब्द.

खटाव–पु. निभाव.

खटास–स्त्री. आंबटपणा.–पु. मुंगुसाच्या जातीचा एक प्राणी.

खटिक–पु. काची, भाजी विकणारा.

खटिया–स्त्री. खाट.
खटोलना, खटोला–पु. लहान खाट.
खट्ट–वि. आम्ल. [एक आंबट फळ.
खट्टा–वि. आंबट.–पु. लिंबूच्या जातीचें
(जी)खट्टा होना–मन अप्रसन्न होणें.
खट्टामीठा–वि. आंबटगोड.
खट्टी–स्त्री. लिंबू.
खट्टू–पु. मिळवता मनुष्य.
खट्वांग–पुं. शंकराचें एक अस्त्र, प्रायश्चित्त घेतांच भिक्षा मागावयाचें भांडें, खाटेचे
खट्वा–स्त्री. खाट. [पाय.
खड़जा–पु.उभ्या विटांनीं पक्की केलेली जमीन
खड़खड़ा–पु. पक्ष्यांना उडविण्याची काठी.– वि. खडखड करणारा.
खड़खड़ाना–क्रि. स. पुष्कळशा वस्तुंची एकमेकांशीं टक्कर लागणें.–क्रि. अ. खडखड आवाज होणें.
खड़खड़िया–स्त्री. पालखी. [बदल, गडबड.
खड़बड़–स्त्री. खडबड असा आवाज, अदला-
खड़बड़ाना–क्रि. अ. बिचलित होणें, अस्ताव्यस्त होणें.–क्रि. स. खडबड आवाज करणें, घाबरविणें, अस्ताव्यस्त करणें.
खड़बड़ाहट–स्त्री. खळबळ, उलथापालथ.
खड़बड़ी–स्त्री. खळबळ, उलथापालथ.
खड़बीहड़–वि. खडकाळ.
खड़मंडल–पु. गडबड, घोटाळा.
खड़सान–पु. धार लावण्याचा दगड.
खड़ा–वि. उभा, स्थिर, तयार, आरंभ,
खड़ेखड़े–झटपट, उभ्या उभ्या. [कच्चा.
खड़ा जवाब–साफ नकार देणें.
खड़ा चना–सबंध हरभरा.
खड़ाऊँ–स्त्री. खडावा, पादुका.
खड़िया, खड़ी–स्त्री. खडूची माती, खडू.
खड़ी बोली–स्त्री. दिल्लीच्या आसपासची भाषा, प्रचलित हिंदी भाषा.
खड़्ग–पु. एक प्रकारची तलवार, गेंडा.
खड्ड–पु. खळगा.
ख़त–पु. पत्र, लेख, रेषा, दाढीचे केस.
खत–पु. घाव, जखम.
खतखोट–स्त्री. व्रणावरील खपली.
ख़तना–पु. सुंता
ख़तम–वि. पूर्ण,
ख़तम करना–मारून टाकणें, संपविणें.
ख़तर-रा–पु. भय, धोका.
ख़तरनाक–वि. भीषण, भयंकर.
खतरी–पु. पंजाब मधील एक जात.
ख़ता–स्त्री. अपराध, चूक, फसवणूक.– पु. तुर्कस्तानच्या जवळचे एक शहर.
ख़ता होना–चूक होणें.
ख़तावार–वि. दोषी, अपराधी.
खति–स्त्री. नुकसान.
खतियाना–क्रि. स. खतावणी लिहिणें.
खतियौनी, खतौनी–स्त्री. खतावणीचें काम,
ख़तेइस्तिवा–पु. भूमध्य रेषा. [खातेवही.
ख़तेजदी–पु. मकर रेषा.
ख़ते मस्तक़ीम–पु. सरळ रेषा.
खत्ता–पु. खड्डा, धान्याचें कोठार.
खत्ती–स्त्री. खड्डा, धान्याचें कोठार.
ख़त्म–वि. पूर्ण.
खदंग–पु. तीर.
खदबदाना–क्रि. अ. खद्खदणें.
खदशा–पु. भय.
खदान–स्त्री. खाण.
खदिर–पु. खैराचें झाड, कात, चंद्र, इंद्र.
ख़दीव–पु. खुदावंत, मोठा बादशाहा, मिसर देशच्या बादशहाची पदवी.

खदुका–पु. कर्ज घेणारा.
खदेड़ना–क्रि. स. दूर करणें.
खद्दड़-र–पु. खादी.
खद्योत–पु. काजवा, सूर्य.
खन–पु. तुकडा, क्षण.
खनक–पु. उंदीर, घरफोड्या, जमिन खोदणारा, खाण, भूतत्त्व शास्त्र जाणणारा. –स्त्री. खणखण असा आवाज.
खनकना–क्रि. अ. खणखणणें. [उत्पन्न करणें.
खनकाना–क्रि. स. धातूपासून आवाज
खनखनाना–क्रि. अ. खणखण आवाज होणें.–क्रि. स. खणखण आवाज करणें.
खनना–क्रि. स. खोदणें.
खनिज–वि. खाणींतून निघालेलें.
खपची–स्त्री. कामटी.
खपड़ा–पु. खापर, कासवाची पाठ, भीक मागण्याचें मातीचें भांडें, कौल.
खपड़ी–स्त्री. खापरी, डोक्याची कवटी, मातीचें भांडें.
खपरे(ड़ै)ल–पु. कौलारू छप्पर.
खपत–ती–स्त्री. खप, विक्री, समावेश.
खपना–क्रि. अ. खर्च होणें, नाहींसें होणें, त्रास होणें, निभणें.
खपरा–पु. कौल, भिक मागण्याचें मातीचें भांडें, कासवाच्या पाठीचा भाग.
खपरिया–स्त्री. मोरचूद.
खपाची–स्त्री. बांबूची लवचीक कामटी.
खपाना–क्रि. स. संपविणें, निभविणें, नष्ट करणें, त्रास देणें.
(माथा या सिर) खपाना–अतिशय विचार करणें.
खप्पड़, खप्पर–पु. भिक्षापात्र, कवटी.
खप्पर भरना–कवटीमध्यें दारू किंवा रक्त भरून देवीस वाहणें.
ख़फ़क़ान–पु. हृदय विकार, वेडेपणा.
ख़फ़गी–स्त्री. अप्रसन्नता.
ख़फ़ा–वि. अप्रसन्न, नाराज, क्रुद्ध.
ख़फ़ीफ़–वि. हलका, थोडा, क्षुद्र, लज्जित.
ख़बर, ख़बरिया–स्त्री. बातमी, सूचना निरोप, चेतना, तपास.
ख़बर उड़ाना–अफवा पसरविणें.
ख़बर करना—सूचना देणें.
ख़बर लेना–सहाय्य करणें, सहानुभूति दाखवणें, शिक्षा करणें.
ख़बरगीर–वि. जासूद, संरक्षक.
ख़बरगीरी–स्त्री. देखरेख, हेरगिरी.
ख़बरदार–वि. हुशार, सावध.
ख़बरदारी–स्त्री. सावधगिरी.
ख़बररसाँ–पु. दूत.
ख़बसा–पु. चिखल.
ख़बीस–पु. खवीस, फार दुष्ट, कंजूष.
ख़ब्त–पु. वेडेपणा. [करणें.
खभारना–क्रि. स. मिसळणें, उलटापालट
खभार–पु. दुःख, चिंता, भीति.
ख़म–पु. वांकडेपणा, झोक.
ख़मखाना–वळणें, वाकणें, दबणें, हरणें.
ख़म ठोंकना–दंड थोपटणें (लढण्या-
ख़म ठोंककर–जोर देऊन. [करितां).
ख़म व चम–चमक, नखरा.
ख़मदम–पु. पुरुषार्थ, पराक्रम.
ख़मदार–वि. वांकडा.
ख़मसा–पु. पांच श्लोकांचें कडवें.
खमाच–पु. खमाज राग. [कृत्याचा परिणाम.
ख़मियाज़ा–पु. जांभई. आळेपिळे, वाईट
ख़मीदा–वि. वांकलेला, वाकडा.
ख़मीर–पु. आंबलेली कणीक, स्वभाव,

गरे वगैरे आंबवून काढलेलें पाणी.
खमीरा–पु. औषधी काढा, ओढण्याचा एक प्रकारचा तंबाकू.
खमीरी–वि. खमीर मिसळलेला. –स्त्री. पिठांत खमीर मिसळून केलेली भाकरी.
खमोश–वि. गप्प, शांत.
खमोशी–स्त्री. स्तब्धता.
खय–स्त्री. क्षय.
खयानत-स्त्री. दुसऱ्याचा ठेवीची अफरातफर, चोरी व बेइमानी, अप्रामाणिकपणा.
खयाल, ख्याल–पु. विचार, कल्पना, आठवण.
खयालात–पु. विचार.
खयाली–वि. कल्पित.
खर–पु. गाढव, खेचर, बगळा, कावळा, एक राक्षस, गवत, एक संवत्सर. –वि. कठिण, तीक्ष्ण, हानिकारक. [चिंता.
खरक–पु. वाडा, गोठा, कुरण, तट्टी.–स्त्री.
खरकना–क्रि. अ. बोंचणें. सरकणें.
खरका–पु. दांतकोरणी.
खरका करना–काडीनें दांत कोरणें.
खरखरा–वि. खडबडीत. [बखेडा.
खरखशा–पु. भांडण, आशंका, भीति,
खरगोश–पु. ससा.
खरच–चा–पु. खर्च. [आणणें.
खरचना–क्रि. स. खर्च करणें, व्यवहारांत
खरता–स्त्री. तीक्ष्णता.
खरदरा–वि. खरखरीत.
खरदिमाग–वि. मूर्ख.
खरदुक–पु. एक जुना पोषाख.
खरधार–पु. तीक्ष्ण धारेचें शस्त्र.
खरनफ्स–वि. दुराचारी.
खरब–पु. खर्व पर्यंतची संख्या.
खरबूजा–पु. खरबुज.
खरभर–पु. गलबला, गडबड.
खरभराना–क्रि. अ. खरखर शब्द करणें, गोंधळ करणें, व्याकुळ होणें.
खरमस्ती–स्त्री. दुष्टपणा.
खरमास, खरवाँस–पु. पौष व चैत्र महिने.
खरमिटाव–पु. न्याहारी.
खरल–पु. औषधें कुटण्याचा खल.
खरसा–पु. एक पक्वान्न.
खरसान–स्त्री. धार काढावयाचा दगड, शस्त्र परजण्याची सहाण.
खरहारा–पु. खरारा, खराटा.
खरहरी–स्त्री. खारीक.
खरहा–पु. ससा
खरा–वि. तीक्ष्ण, सत्य, शुद्ध, शेकून कडक केलेला, कठिण, नगद, कपटशून्य, स्पष्टवक्ता.
खराई–स्त्री. खरेपणा, सकाळीं बराच वेळपर्यंत खावयास न मिळाल्यामुळें होणारी कासाविसी.
खराई मारना–न्याहारी करणें.
खराऊँ–स्त्री. खडावा. [सहाण.
खराद–स्त्री. रंधा, रंधा मारण्याची क्रिया,
खरादना–क्रि. स. धातू इत्यादि तासून गुळगुळीत करणें, डौलदार बनविणें.
खरादी–पु. धातू तासून गुळगुळीत व सुडौल करणारा, लेथ काम करणारा.
खरापन–पु. खरेपणा.
खराब–वि. वाईट, पतित, दुर्दशाग्रस्त.
खराब खस्ता–निकृष्ट, दुर्दशाग्रस्त, पतित.
खराबा–स्त्री. खराबी, विनाश, अवगुण.
खराबात–स्त्री. ओसाड ठिकाण, कुलटा स्त्रियांचें स्थान
खरायँध–स्त्री. लघवीची घाण.

खरारि-री–पु. राम, विष्णु, कृष्ण.
ख़राश–स्त्री. कातून किंवा तासून निघालेला [भुसा.
ख़रास–स्त्री. पिठाची चक्की.
खरिक-का–पु. पहा, 'खराक'.
खरिया–स्त्री. झोळी, पडशी, जाळें, खडू.
खरियाना–क्रि. स. हस्तगत करणें, थैलींत भरणें, थैलींतून पाडणें.
खरि(लि)हान–पु. खळें.
खरी-ली–स्त्री. पेंड.
खरीता–पु. थैली, पैशाची पिशवी, खिसा.
ख़रीद–स्त्री. खरेदी, खरेदी केलेली वस्तु.
ख़रीददार–पु. गिऱ्हाईक.
ख़रीदना–क्रि. स. विकत घेणें.
ख़रीदारी–स्त्री. विकत घेण्याची क्रिया.
ख़रीफ़–स्त्री. खरीपाचें पीक.
खरोंच–स्त्री. ओरखडा, एक पक्वान्न.
खरोंचना–क्रि. स. तासणें, बोचकारा काढणें.
खरोश–पु. कोलाहल. [गांधार लिपि.
खरोष्ट्री-ष्ठी–स्त्री. एक प्राचीन लिपि,
खरौंट–स्त्री. ओरखडा.
खरौंटना–क्रि. अ. ओरखडा काढणें.
खरौंहा–वि. खारट.
ख़र्च-र्चा–पु. व्यय, खप.
ख़र्चीला–वि. उधळचा, खर्चिक.
खर्रा–पु. मसुदा, खर्डा.
ख़र्राच–वि. उदार, खर्चिक.
खर्राटा–पु. घोरण्याचा आवाज.
खर्राटा भरना-मारना-लेना–घोरणें.
खल–वि. क्रूर, नीच, दुर्जन, दुष्ट.–पु. सूर्य, तमाल वृक्ष, धोत्रा, पृथ्वी, स्थान, खळ, खळें.
ख़ल्क़–पु. जगत, सृष्टींतील प्राणी.
ख़ल्क़त–स्त्री. सृष्टि, जनसमूह.
खलखलाना–क्रि. अ. उकळणें, खळखळणें, [खळबळणें.
खलड़ा–पु. कातडें.
खलड़ी–स्त्री. कातडी.
खलता–स्त्री. नीचता.
खलना–क्रि. अ. टोंचणें, पूड करणें.
ख़लफ़–पु. पुत्र, वारस.–वि. सुशील.
खलबल-ली–स्त्री. खळबळ, वळवळ.
खलबलाना–क्रि. अ. खळबळणें, हलणें, डोलणें, विचलित होणें, उकळणें.
ख़लल–पु. अडथळा.
ख़ललअंदाज–वि. बाधक, अडथळा आण- [णारा.
ख़लवत–स्त्री. एकांत.
ख़लवतख़ाना–पु. खलबतखाना, स्त्रियांची रहाण्याची किंवा निजण्याची जागा.
ख़ला–पु. रिकामी जागा, आकाश, संडास, [वल्हें, शीड.
खलाई–स्त्री. दुष्टता.
खलाना–क्रि. स. रिकामें करणें, खळगा करणें, खालीं दाबणें.
खलार–वि. खोल, खालीं, रिकामें.
ख़लाल–पु. दांत कोरणी. [–पु. सुटका.
ख़लास–वि. मुक्त, समाप्त, च्युत झालेला.
ख़लासी–स्त्री. सुटका.–पु. खलाशी.
खलित–वि. पडलेला, चंचल.
खलियान, खलिहान–पु. खळें, रास. [करणें.
खलियाना–क्रि. स. कातडें सोलणें, रिकामें
ख़लिश–स्त्री. टोंचणी, दुःख, चिंता, क्लेश, [भीति.
खली–स्त्री. पेंड.
ख़लीक़–वि. सज्जन, मनमिळाऊ, सुशील.
ख़लीज–स्त्री. उपसागर.
ख़लीता–पु. खिसा, थैली, मोठा लिफाफा.
ख़लीफ़ा–पु. अध्यक्ष, वृद्ध, हजाम, शिंपी, मुसलमानांचा धर्मगुरु.–वि. फार चतुर [आणि धूर्त.
ख़लील–पु. खरा मित्र.

खलु–अ. निश्चयानें, खात्रीनें. –पु. शब्दालंकार, प्रश्न, प्रार्थना, कारण, नियम, [निषेध, निश्चय.
खलेल–पु. पेंड.
खल्क–पु. सृष्टि, मानवजात.
खल्लड़–पु. कातडें, पखाल, औषधें कुटण्याचा खल.
खल्वाट–वि. टक्कल पडलेला.–पु. टक्कल.
खवा–पु. खांदा.
खवाना–क्रि. स. खावविणें, भरविणें.
खवास–पु. हुजऱ्या, राजाचा न्हावी, न्हावी.
खवासिन-स्त्री. हुजऱ्याचें काम करणारी स्त्री.
खवासी–स्त्री. सेवा, चाकरी, हत्तीच्या हौद्यांत किंवा गाडींत मागच्या बाजूला नोकराचें बसण्याचें स्थान.
खवैया–पु. खादाड.
खशखाश–स्त्री. खसखस.
खस–स्त्री. वाळा.
खसकना–क्रि. अ. सरकणें.
खसकाना–क्रि. स. सरकविणें, हटविणें.
खसखसा–वि. ज्याचे कण दाबल्यानें वेगळे होतात अशी वस्तु, फार लहान केस.
खसखाना–पु. वाळ्याचे पडदे लावलेली [खोली.
खसखसी–वि. आकाशी.
खसना–क्रि. अ. सरकणें.
खसम–पु. नवरा, स्वामी, मालक.
खसरा–पु. शेताचें नोंदणीबुक, जमाखर्चाची [चोपडी, खरूज.
खसलत–स्त्री. स्वभाव.
खसाना–क्रि. स. ढकलणें, पाडणें. [ग्यता.
खसासत–स्त्री. दुष्टपणा, कृपणता, अयो-
खसिया–वि. नपुंसक, खच्ची केलेला.
खसी–स्त्री. खच्ची केलेला प्राणी, बकरा.
खसीस–वि. कंजूष. [झोंबी.
खसोट–स्त्री. ओरखडा, ओढाताण, झोंबा-
खसोटना–क्रि. स. उखडणें, उपटणें, जबरदस्तीनें घेणें. [दुःखी.
खस्ता–वि. ठिसूळ, खुसखुशीत, घायाळ,
खस्सी–पु. बकरा.–वि. हिजडा.
खहि–स्त्री. धूळ.
खाँ–पु. सरदार, कित्येक गांवांचा प्रमुख.
खाँखर–वि. छिद्रें असलेला, जाळीदार (कापड), पोकळ.
खाँग–पु. काटा, गेंड्याचें शिंग, जंगली डुकराचा तोंडाबाहेर निघालेला दांत. –स्त्री. कमतरता. [वान, उद्धट.
खाँगड़–ड़ा–वि. सुळेदार, हत्यारबंद, बल-
खाँगना–क्रि. अ. कमी होणें.
खाँगी–स्त्री. कमतरता.
खाँच–स्त्री. जोड, वीण, घडण.
खाँचना–क्रि. स. चिन्ह करणें, ओढणें, लवकर लवकर लिहिणें.
खाँचा–ची–पु. हारा, करंडा.
खाँड–स्त्री. स्वच्छ न केलेली साखर.
खाँडना–क्रि. स. तोडणें, चावणें.
खाँडा–पु. शस्त्र, अस्त्र, भाग.
खाँधना–क्रि. स. खाणें.
खाँभ–पु. खांब, लखोटा. [घालणें.
खाँभना–क्रि. स. पाकिटांत (लखोटा)
खाँवाँ–पु. रुंद व मोठा खंदक.
खाँसना–क्रि. अ. खोकणें.
खाँसी–स्त्री. खोकला.
खाई–स्त्री. खंदक.
खाऊ–वि. खादाड.
खाक–स्त्री. माती, धूळ. –वि. तुच्छ, [अकिंचन.
खाक उड़ना–उध्वस्त होणें.
खाक उड़ाना या छानना–वणवण फिरणें.
खाकमें मिलना–धुळीस मिळणें.

खाकरोब–पु. महार.
खाकसार–पु. तुच्छ व्यक्ति.
खाकसारी–स्त्री. नम्रता, दीनता.
खाकस्याह्–सियाह्–वि. धूळधाण.
ख़ाका–पु. रूपरेषा, मसुदा, खर्चाचा अंदाज.
ख़ाका उड़ाना–उपहास करणें.
ख़ाका उतारना–नक्कल करणें.
ख़ाकी–वि. खाकी रंगाचा, पडीक (जमीन).
खागना–क्रि. अ. टोंचणें.
खागा–स्त्री. तलवार.
खाज–स्त्री. खुजली.
खाजा–पु. खाद्यवस्तु, एक मिठाई.
खाजी–स्त्री. खाद्य पदार्थ.
खाजी खाना–थप्पड खाणें.
खाट–स्त्री. खाट, बाज.
खाटी–वि. आंबट. –स्त्री. खाट. बाज.
खाड़ी–स्त्री. आखात.
खातमा–पु. अंत, मृत्यु.
खाता–पु. वखार, खातें.
ख़ातिम–स्त्री. आंगठी, मोहर.
ख़ातिर–स्त्री. आदर. –अ. साठीं.
ख़ातिरख़्वाह्–अ. यथेच्छ, अनुरूप.
ख़ातिरजमा–स्त्री. समाधान, विश्वास.
ख़ातिरदारी–स्त्री. आदरसत्कार.
ख़ातिरी–स्त्री. सन्मान, समाधान.
खाती–स्त्री. खादलेली जमीन, जमीन खोदणारी एक जात, सुतार.
ख़ातून–स्त्री. सभ्य स्त्री.
खाद–पु. खत. राब
खादर–पु. कुरण, सपाटीची जमीन.
ख़ादिम–पु. दास, नौकर.
खादी–वि. दूषित, रक्षक, भक्षक कांटेरी, दोष काढणारा, .–स्त्री. खादी, जाड कापड.
ख़ान–स्त्री. खाण.–पु. जेवण्याची पद्धत, जेवण सामुग्री, सरदार.
ख़ानए ख़ुदा–पु. मशीद.
खानक–पु. खाण खोदणारा.
ख़ानकाह्–स्त्री. मठ, विहार (मुसलमानी).
ख़ानखर–पु. सुरुंग, गुहा.
ख़ानख़ाना–पु. मोगल सरदारांची पदवी.
ख़ानगी–वि. खाजगी. –स्त्री. वेश्या.
ख़ानदान–पु. वंश, कुळ.
ख़ानदानी–वि. कुलीन, वंशपरंपरागत.
ख़ानदानियत–पु. कुलीनता.
ख़ानसामा–पु. स्वैंपाकी. (मुसलमानी).
खाना–क्रि. स. जेवणें, गिळणें, फस्त करणें, लांच घेणें, सोसणें.
ख़ाना–पु. घर, संग्रहस्थान, विभाग, कोष्टक.
(मुँहकी) खाना–पाहणें, पराजित होणें.
ख़ानाख़राब–वि. लफंगा.
ख़ानाजंगी–स्त्री. गृहकलह.
ख़ानाज़ाद–पु. दास, पाळलेला.
ख़ानातलाशी–धुंडाळणें, घराची झडती.
ख़ानादारी–स्त्री. गृहस्थीचें काम.
ख़ानानशीन–वि. सर्व काम सोडून घरीं बसून राहणारा.
ख़ानापुरी–स्त्री. कोष्टक भरणें. [नसलेला
ख़ानाबदोश–वि. निराश्रित, घरदार
ख़ानासाज़–वि. घरीं तयार झालेलें.– पु. स्वयंपाकी.
खानि–स्त्री. खाण.–अ. बाजूला, प्रकार.
खानिक–स्त्री. खाण.–वि. खाणी पासून उत्पन्न झालेला.
खानी–स्त्री. खाण, घर, खजिना.
खाप–स्त्री. म्यान.

खाबड़–वि. खडबडीत.
खाम–वि. कच्चा, वाईट.
खाम–पु. पाकीट, खांब, जोड.–वि. क्षीण.
खामखयाली–स्त्री. व्यर्थ विचार.
खामखाह–अ. निरर्थक, उगीचच, जबरदस्ती.
खामना–क्रि. स. मातीनें लिंपून बंद करणें, पत्र पाकिटांत बंद करणें.
खामी–स्त्री. उणीव. कच्चेपणा.
खामोश–वि. चूप, गप्प.
खामोशी–स्त्री. स्तब्धता, मौन.
खामोशी नीमरजा–मौनं सम्मति लक्षणं.
खायफ–वि. भित्रा.
खाया–पु. कोंबडीचें अंडें, अंडकोष.
खार–पु. राख, क्षार, खारी जमीन.
खार–पु. कांटा, फांस, द्वेष, दाढीमिशी.
खार खाना–डूक धरणें, जळफळणें.
खारा–वि. खारट, अरुचिकर.–पु. रेघांचें कापड, गवत किंवा सुकलेलीं पानें बांधण्याची जाळी, जाळीदार पिशवी, [टोपली.
खारिक–पु. खारिक.
खारिज–वि. काढून टाकलेला, वेगळा, सुनावणीस न निघालेली केस.
खारिजा–वि. बहिष्कृत, वेगळा केलेला.
खारिश–स्त्री. खरुज.
खारी–स्त्री. एक प्रकारचें मीठ.–वि. खारट.
खारुआँ–पु. एक प्रकारचा रंग, या रंगानें रंगलेलें जाड कापड.
खाल–स्त्री. कातडी, भाता, प्रेत, रिकामी जागा, द्वीपकल्प, मोट, आखात.
खाल उधेड़ना या खींचना–चाबकानें फोडून काढणें.
खाल–स्त्री. तीळ.
खालसा–पु. शीख पंथ. –वि. एकाचाच अधिकार असलेलें, राज्याचा.
खाला–वि. खालचा.
खाला ऊँचा–उंचनीच.
खाला–स्त्री. मावशी.
खालाजीका घर–बापाचें घर, सोपें कार्य.
खालिक़–पु. ईश्वर, सृष्टिकर्त्ता.
खालिस–वि. पवित्र, शुद्ध.
खाली–वि. रिकामें, व्यर्थ, मात्र, निकामी, निरुपयोगी, वापरांत नसलेली.-अ. केवल.
खाली हाथ होना–निर्धन होणें.
(बात) खाली जाना या पड़ना–वचन व्यर्थ होणें.
खालू–पु. मावशीचा नवरा, मावसा.
खावं(विं)द–पु. पति, मालक.
खास–वि. विशेष, स्वतःचा, खुद्द, विशुद्ध. –स्त्री. जाड कपड्याची पिशवी.
खासकर–विशेषतः.
खास व आम–लहान मोठें सर्व लोक.
खासक़लम–पु. खाजगी कारभारी.
खासगी–वि. राजा किंवा धनी यांचा, [स्वतःचा.
खासदान–पु. पानदान.
खासबरदार–पु. राजाच्या स्वारीपुढें चालणारा शिपाई.
खासा–पु. राजभोग, उत्तम मलमल, राजाच्या स्वारीचा घोडा व आवडते हत्तीघोडे ठेवण्याचा तबेला, प्रकृति. –वि. चांगला, भरपूर, सुंदर, निरोगी.
खासियत–स्त्री. वैशिष्टय, स्वभाव, गुण.
खाहमखाह–,अ. जबरदस्ती, अवश्य.
खास्सा–पु. एकाद्या व्यक्तीचा किंवा वस्तूचा विशेषगुण.
खिचना–क्रि. अ. चित्रित होणें, आकर्षित होणें, सत्व निघून जाणें, थांबून रहाणें.

अनुराग कमी होणें, ओढलें जाणें.
खिंचवाना–क्रि. स. दुसऱ्याकडून ओढविणें.
खिंचाई–स्त्री. ओढण्याची क्रिया, ओढण्याची मजुरी.
खिंचाना–क्रि. स. दुसऱ्याकडून ओढविणें.
खिंचाव–पु. ताण.
खिंडाना–क्रि. स. विखरणें.
खिखिंद–पु. किष्किंधा पर्वत.
खिचड़वार–पु. मकरसंक्रांत.
खिचड़ी–स्त्री. खिचडी.–वि. एकत्र केलेलें.
खिचड़ी पकाना–गुप्त मसलत करणें.
खिचड़ी अलग पकाना (ढाई चांवलकी) खिचड़ी अलग पकाना–सर्वांशीं फटकून वागणें.
खिचाव–पु. ओढण्याची क्रिया, ताण.
खिजलाना–क्रि. अ. चिडणें.–क्रि. स. चिडविणें. [काळ.
ख़िज़ाँ–स्त्री. हेमंत ऋतु, ऱ्हास होण्याचा
ख़िज़ाब–पु. केसाना लावण्याचा कलप.
ख़िजालत–स्त्री. लाज.
खिझना–क्रि. अ. रागावणें.
खिझाना–क्रि. स. चिडविणें.
खिड़कना–क्रि. अ. पाय काढणें, पसार होणें.
खिड़काना–क्रि. स. काढून टाकणें.
खिड़की–स्त्री. बारी, खिडकी.
खिताब–पु. संबोधन, पदवी.
ख़ित्ता–पु. प्रांत, जमिनीचा तुकडा.
ख़िदमत–स्त्री. सेवा, चाकरी.
ख़िदमतगार–पु. सेवक, चाकर.
ख़िदमतगुज़ार–वि. स्वामीनिष्ठ सेवक.
ख़िदमती–वि. खूप सेवा करणारा, सेवा करण्याबद्दल मिळणारें (वेतन).
खिन–पु. क्षण.
खिन्न–वि. उदासीन, अप्रसन्न, असहाय.
खियाना–क्रि. अ. रगडल्यामुळें घासलें जाणें, क्रि. स.–खेळविणें, विकसित करणें. खावविणें.
ख़िरक़ा–स्त्री. फकिरांची पांघरावयाची गोधडी.
ख़िरद–स्त्री. बुद्धि.
ख़िरदमंद–वि. बुद्धिमान.
खिरनी–स्त्री. खिरणीचें झाड व फळ.
ख़िरमन–पु. कापलेल्या पिकाचा ढीग, खळें.
ख़िराज–पु. राजाला द्यावयाचा कर.
ख़िराम–स्त्री. गति, नखरेबाज चाल.
ख़िरामाँ–वि. नखऱ्यानें चालणारा.
खिरिरना–क्रि. स. धान्य चाळणें किंवा पाखडणें.
ख़िलअत–स्त्री. पारितोषिक, मानाचीं वस्त्रें.
ख़िलक़त–स्त्री. सृष्टि, गर्दी.
खिलकौरी–स्त्री. खेळ, गम्मत.
खिलखिलाना–क्रि. अ. खो खो हसणें.
खिलत–स्त्री. पारितोषिक (राजाकडून मिळालेला पोशाक).
खिलना–क्रि. अ. फुलणें, खुलणें, सुशोभित होणें, मधून फाटणें, वेगळें होणें.
ख़िलवत–स्त्री. एकांत, निर्जन स्थान.
ख़िलवतख़ाना–पु. सल्ला मसलत करण्याचें गुप्त स्थान.
खि(खे)लवाड़–पु. मौज, खेळ.
खि(खे)लवाना–क्रि. स. भरविणें, प्रफुल्लित करणें, खावविणें.
खिलाई–स्त्री. खाण्याचें किंवा खावविण्याचें काम, मुलांना संभाळणारी दाई.
खिलाड़ी–पु. खेळाडू, खेळ करणारा, कसरत्या, जादूगार.
खिलाना–क्रि. स. भोजन करविणें, खेळविणें, विकसित करणें.

खि़लाफ़–वि. विरुद्ध.
खि़लाफ़गोई–स्त्री. खोटें बोलणें.
खि़लाफ़त–स्त्री. वारसा, खलिफाचा अधिकार, खलिफाचें पद. [विरुद्ध.
खि़लाफ़दस्तूर, खिलाफ़मामूल–नियमा
खि़लाफ़वर्ज़ी–स्त्री. अयोग्य वर्तन, अवज्ञा.
खि़लाल–स्त्री. खेळांत होणारी हार, अंतर,
खिलौना–पु. खेळणें. [दांत कोरणें.
खि़ल्त–पु. शरीरांतील कफ, प्रकृति.
खि़ल्त मिल्त–वि. मिश्रित.
खिल्ली–स्त्री. हास्य, पानाचा विडा, काटा.
खिल्लीबाज़–थट्टेखोर.
खि़श्त–स्त्री. वीट.
खिसकना, खिसना–क्रि. अ. सरकणें.
खिसाना–क्रि. अ. कुढणें, रागावणें, शरमणें.
खिसारा–पु. नुकसान.
खिसियाना–क्रि. अ. खिजणें, लज्जित होणें, रागावणें, रुसणें.
खिसी–स्त्री. लाज, धीटपणा.
खिसौहाँ–वि. लाजलेला, कुढणारा.
खींच–स्त्री. ओढ.
खींचतान, खींचातानी, खींचा खींची–स्त्री. परम्परांविरुद्ध कारवाई.
खींचना–क्रि. स. ओढणें, पिशवींतून बाहेर काढणें, एकाद्या वस्तूचें टोंक धरून आपल्या बाजूला ओढणें, बळजबरीनें आपल्या बाजूला आणणें, आकर्षित करणें, गाळणें (दारू इत्यादि), काढणें (अर्क इत्यादि), चित्रित करणें.
खीज–स्त्री. राग, चीड येण्यासारखी गोष्ट.
खीजना–क्रि. अ. रागावणें.
खीझना–क्रि. अ. पहा 'खीजना'.
खीन–वि. क्षीण, दुर्बल, सूक्ष्म.
खीप–पु. लाजाळूचें एक झाड. [पाणी.
खीर–स्त्री. खीर, दूध, झाडाचा चीक,
खीर चटाना–उष्टावण करणें.
खीरा–पु. काकडी सारखें एक लांबट फळ.
खीरी–स्त्री. जनावराच्या कासेचा एक मांसल भाग,–खिरणीचें फळ व झाड.
खील–स्त्री. लाही, पुळी.
खीली–स्त्री. विडा.
खीवन–स्त्री. मस्ती. [लाज.
खीस–वि. नष्ट.–स्त्री. अप्रसन्नता, हानि,
खीसा–पु. खिसा, थैला.
खुंबी, खुंभी–स्त्री. लवंग, कांनातील बुगडी.
खुआर–वि. नष्ट, तिरस्कृत, दीन.
खुक्ख–वि. रिकामा.
खुखड़ी–स्त्री. कुकडी, नेपाळी सुरी.
खुगीर–पु. खोगीर, लोकरी कापड.
खुच(चु)र–स्त्री. नसते दोष दाखविणें.
खुजलाना–क्रि. स. खाजविणें.–क्रि. अ.
खुजलाहट–स्त्री. खाज. [खाज येणें.
खुजली–स्त्री. खाज, खरूज.
खुजाना–क्रि. स. पाहा 'खुजलाना'.
खुरजी–स्त्री. मोठी पिशवी.
खुटक–स्त्री. चिंता, भीतियुक्त संशय.
खुटकना–क्रि. अ. वरवर तोडणें किंवा ओरबाडणें.
खुटका–पु. पाहा 'खटका'.
खुटचाल–स्त्री. दुष्टपणा, त्रास, दुराचार.
खुटचाली–वि. दुष्ट, दुराचारी. [होणें.
खुटना–क्रि. अ. उघडणें, संपणें, वेगळे
खुटपन–ना–पु. खोटेपणा, अवगुण.
खुटाई–स्त्री. खोटेपणा.
खुटाना–क्रि. अ. संपणें.–क्रि. अ. संपविणें.
खुटिला–पु. कर्णफूल.

खुटी–स्त्री. खपली.
खुट्टी–स्त्री. रेवडी (मिठाई).
खुट्ठी–स्त्री. जखमेवरची खपली.
खुड्डी–स्त्री. संडासांत पाय ठेवण्याकरितां केलेलें पावलाच्या आकाराचें उंचवटे, संडासांतील खळगा.
खुतबा–पु. स्तुति, घोषणा, भाषण.
खुत्थी–थी–स्त्री. पीकाची कापणी केल्या नंतर जमिनीवर रहाणारे रोपांचे खुंट.
खुद–अ. स्वतः.
खुदबखुद–आपण होऊन, आपोआप.
खुदकशी–स्त्री. आत्महत्या.
खुदकाश्त–स्त्री. स्वतः कसण्याचें शेत.
खुदकुशी–स्त्री. आत्महत्या.
खुदगरज–वि. स्वार्थी.
खुदगरजी–स्त्री. स्वार्थीपणा.
खुददार–वि. स्वाभिमानी.
खुददारी–स्त्री. स्वाभिमान.
खुदना–क्रि. अ. खोदलें जाणें.
खुदनुमा–वि. घमेंडखोर, बडेजाव मिरविणारा.
खुदपरस्त–वि. स्वार्थी.
खुदमुख्तार–वि. स्वच्छंद.
खुदरा–पु. किरकोळ वस्तु, फुटकळ.
खुदरौ–वि. आपोआप उगवणारें.
खुदवाई–स्त्री. खोदण्याचें काम किंवा मजूरी.
खुदवाना–क्रि. स. खोदविणें.
खुदसिताई–स्त्री. आत्मस्तुति.
खुदा–पु. ईश्वर, स्वयंभू.
खुदाई–स्त्री. पाहा 'खुदवाई'.
खुदाई–स्त्री. देवपण, सृष्टि. –वि. दैवी.
खुदाका घर–पु. देऊळ, मशीद.
खुदातर्स–वि. ईश्वराचें भय बाळगणारा, दयाळू.
खुदाताला–पु. ईश्वर.
खुदादाद–वि. ईश्वरदत्त.
खुदा न खास्ता–ईश्वर न करो कीं.
खुदाया–अ. हे ईश्वरा.
खुदावंद–पु. धनी, ईश्वर.
खुदा हाफ़िज़–ईश्वर तुमचें रक्षण करो. (निरोप घेतानां म्हणतात.)
खुदी–स्त्री. अहंकार, स्वार्थपरायणता.
खुद्दी–स्त्री. धान्याच्या कण्या.
खुनक–वि. फार थंड.
खुनकी–स्त्री. थंडपणा, आर्द्रता.
खुनस–स्त्री. क्रोध, रुसवा.
खुनसाना–क्रि. अ. रागावणें, रुसणें.
खुनसी–वि. क्रोधी रागीट, हट्टी.
खुफ़िया–वि. गुप्त.
खुफ़िया पुलिस–हेर, गुप्त पोलीस.
खु(ब)भना–क्रि. स. टोचणें, घुसणें, सलणें.
खुभी–स्त्री. हत्तीच्या दांतावरील पितळी टोप, कांनातील कुडी.
खुम–पु. घागर, मद्याची सुरई.
खुमरा–पु. एका प्रकारचे मुसलमान फकीर. –स्त्री. खजूरीच्या पानांची चटई.
खुमान–वि. दीर्घायुषी (आशीर्वाद), शिवाजी.
खुमार–पु. पाहा 'खुमारी'.
खुमारी–स्त्री. धुंदी, नशा उतरण्याच्या वेळचा थकवा, जागरणामुळें येणारा थकवा, कैफ.
खुमी–स्त्री. दांतांत भरलेली चांदी, भूछत्र, अळंबें, हत्तीच्या दांतावर बसविलेलें टोपण.
खुरंड–स्त्री. जखमेवरील खपली.
खुर–पु. जनावरांचे खूर.
खुरखुर–स्त्री. धर धर शब्द.
खुरखुरा–वि. खरखरीत.

खुरखुराना–क्रि. अ. गळ्यांत घर घर होणें, खरखरीत लागणें.
खुरखुराहट–स्त्री. श्वास घेतांना होणारा गळ्यांतील आवाज, खरखरीतपणा.
खुरचन–स्त्री. खरवडून काढलेली वस्तु.
खुरचना–क्रि. अ. खरवडून काढणें.
खुरजी–स्त्री. जनावरांवर सामान लादण्याचा मोठा थैला.
खुरदरा–वि. खरखरीत.
खुरदा–पु. बारीकसारीक वस्तु, लहान नाणें.
खुरदा करना–नष्ट करणें.
खुरदाफ़रोश–वि. बारीक सारीक वस्तू विकणारा.
खुरपका–पु. जनावरांचा एक रोग.
खुरपा–पु. चारा कापण्याचें हत्यार.
खुरमा–स्त्री. एक पक्वान्न किंवा मिठाई, खारिक.
खुरशीद–पु. सूर्य.
खुराक–स्त्री. भोजन, औषधाचा डोस.
खुराकी–स्त्री. भोजनासाठीं दिलेला पैसा.
खुराफ़ात–स्त्री. कुरापत, बखेडा.
खुरिश–स्त्री. खाद्य पदार्थ, शिधासामग्री.
खुरी–स्त्री. खुराचें चिन्ह.
खुर्द–वि. सूक्ष्म, लहान.
खुर्दबीन–स्त्री. सूक्ष्मदर्शक यंत्र.
खुर्दबुर्द–अ. नष्टभ्रष्ट.
खुर्दरा–वि. खरखरीत.
खुर्दा–पु. मोड, किरकोळ वस्तु.
खुर्रम–वि. नुकताच शिपलेला, प्रसन्न.
खुर्राट–वि. वृद्ध, अनुभवी, चलाख.
खुलना–क्रि. अ. उघडणें, मुक्त होणें, फाटणें, सुरू होणें, (सडक, कालवे इत्यादि तयार होणें,) कारखाना (दुकान, ऑफीस इत्यादि) सुरू होणें, गुप्त गोष्ट फुटणें, गाडी निघणें.
खुलकर बातें करना-मोकळ्या मनानें बोलणें.
खुले आम, खुले ख़ज़ाने, खुले मैदान–उघड उघड.
खुलवाना–क्रि. अ. उघडविणें.
खुला–वि. मोकळा, अडथळ्याशिवाय, स्पष्ट.
खुलासा–पु. सारांश. –वि. उघडलेला, अडथळ्याशिवाय, स्पष्ट.
खुलूस–पु. सरळपणा आणि पवित्रपणा; निष्ठा.
खुल्क–पु. सुशीलता.
खुल्लमखुल्ला–अ. उघड उघड.
खुश–वि. प्रसन्न, चांगलें.
खुश आमदेद–सुस्वागतम्.
खुशकिस्मत–वि. भाग्यवंत, नशीबवान.
खुशख़त–वि. सुंदर अक्षर लिहिणारा, –पु. सुंदर लिखाण.
खुशख़बर–वि. चांगली बातमी सांगणारा.
खुशख़बरी–स्त्री. शुभ वार्ता.
खुशखुल्क–वि. चांगल्या स्वभावाचा.
खुशगवार–वि. मनोहर, बरें वाटणारें.
खुशगुलू–वि. चांगल्या सुराचा, चांगल्या आवाजाचा.
खुशज़ायक़ा–वि. स्वादिष्ट.
खुशदामन–स्त्री. बायकोची आई, सासू.
खुशदिल–वि. हंसतमुख.
खुशबख़्त–वि. चांगल्या स्वभावाचा, भाग्यशाली.
खुशबू–स्त्री. सुगंध.
खुशबूदार–विव. सुगधित.
खुशमिज़ाज–वि. आनंदी स्वभावाचा.
खुशहाल–वि. सुखी, संपन्न.
खुशामद–स्त्री. खुशामत, खोटी स्तुति.
खुशामदी–वि. खुशामतखोर.
खुशामदी टट्टू–पु. पुढें पुढें करणारा मनुष्य.
खुशी–स्त्री. आनंद, इच्छा.
खुश्क–वि. शुष्क, अरसिक, फक्त, दुसरे कसलेंच उत्पन्न नसलेला.

खुश्कसाली–स्त्री. दुष्काळी वर्ष.
खुश्की–स्त्री. नीरसता, कोरडेपणा, जमीन.
खुसर–पु. सासरा.
खुसरवाना–वि. राजकीय, बादशाही.
खुसरू–पु. सम्राट, बादशाहा.
खुसा(स्या)ल–वि. खुश.
खुसिया–पु. अंडकोश. [चंद्रग्रहण.
खुसूफ़–पु. जमिनींत घुसण्याची क्रिया,
खुसूमत–स्त्री. वैर, शत्रुता.
खुसूसन्–अ. विशेषें करून.
खुसूसियत–स्त्री. विशेषता.
खुही–स्त्री. घोंगडीची खोळ.
खूँखार–ख्वार. –वि. क्रूर, रक्तपिपासू.
खूँट–स्त्री. कानाचा मळ, विचारपूस. –पु. तरफ,बाजू, टोंक, कोंपरा.
खूँटना–क्रि. स.–चौकशी करणें, छेडणें. –क्रि. अ. कमी होणें.
खूँटा–पु. पशु बांधण्याचा खुंट.
खूँद–स्त्री. थोड्याजागेंत घोड्याचें चालणें किंवा पाय आपटीत रहाणें.
खूँदना–क्रि. अ. तुडविणें, तुडवून खराब करणें, उड्यामारणें.
खूँरेज़–वि. रक्तपात करणारा.
खूँरेज़ी–स्त्री. रक्तपात.
खू–स्त्री. संवय. [चौकशी करणें.
खूटना–क्रि. अ. बंद होणें, संपणें. –क्रि. स.
खूद, खूदड़–र–पु. एकादी वस्तु चाळल्या-नंतर शिल्लक राहिलेला भाग.
खून–पु. रक्त, वध.
खून उबलना–डोळे संतापानें लाल होणें.
खूनका घूँट पीना–अपमान गिळून टाकणें.
खूनखच्चर–भयंकर मारामारी.
खून पीना–मारून टाकणें, सतवणें.
खून लगाकर शहीदोंमें मिलना–स्वार्थासाठीं पुढारी बनणें.
खून सफेद होना–माया ममताहीन होणें.
खून सिरपर चढ़ना या सवार होना– एकाद्याला मारून टाकण्यास तयार होणें.
खूनी–वि. खुनी. [चांगल्या रितीनें.
खूब–वि. उत्तम, सुंदर. –अ. वाहवा,
खूबकलाँ–स्त्री. एका गवताचें बीं.
खूबसूरत–वि. सुस्वरूप.
खूबानी–स्त्री. जरदाळू. [चांगुलपणा.
खूबी–स्त्री. कौशल्य, विपुलता, गुण,
खूराक–स्त्री. भोजन.
खूसट–पु. घुबड. –वि. अरसिक, अपशकुनी.
खेक(ख)सा–पु. एक फळभाजी.
खेजड़ी–पु. शमीचें झाड.
खेड़–पु. सैनिकांचा तळ.
खेड़ा–पु. लहान गांव.
खेड़ी–स्त्री. एक प्रकारचें लोखंड, गर्भावरण.
खेत–पु. शेत, रणक्षेत्र, पीक.
खेत करना–सपाट करणें.
खेत आना–रहना–धारातीर्थी मरणें.
खेत कमाना–शेती करणें.
खेत रखना–युद्ध जिंकणें.
खेत लेना–युद्ध करणें.
खेतिहर–पु. शेतकरी.
खेती–स्त्री. शेत, पीक.
खेतीबारी–ड़ी–स्त्री. शेतकी.
खेद–पु. दुःख, थकवा. [मागें धावणें.
खेदना–क्रि. स. मारून पळविणें, शिकारीच्या
खेदा–पु. रानटी पशूला शिकारीकरितां घेऊन ठराविक ठिकाणीं आणणें, शिकार.
खेना–क्रि. स. वल्हविणें, काळ घालविणें.
खेप–स्त्री. एका खेपेंत येण्याइतकी वस्तु,

गाडी वगैरेची एक खेप.
खेपना–क्रि. स. घालविणें, व्यतीत करणें.
खेम–पु. क्षेम, कुशल.
खेमटा–पु. बारा मात्रांचा ताल, या तालावर गावयाचें गाणें.
खेमा–पु. तंबू.
खेरा–पु. खेडें.
खेल–पु. खेळ.
खेलक–पु. खेळाडू.
खेलना–क्रि. अ. खेळणें, विहार करणें, देव खेळणें.– क्रि. स. करमणूक करणें.
खेलवाड़–पु. खेळ, तमाशा, थट्टा.
खेलवाड़ी–वि. खेळाडू, विनोदी.
खेलवार–वि. खेळणारा. -पु. खेळ, तमाशा.
खेलाड़ी–वि. खेळाडू, विनोदी.–पु.खेळणारा मनुष्य, तमाशा करणारा, ईश्वर.
खेलाना–क्रि. स. खेळविणें, खेळांत सामील करणें.
खेलार–पु. पाहा 'खेलाड़ी'.
खेलारू–पु. खेळणारा.
खेवट, खेवक–पु. नावाडी.
खेवना–क्रि. स. नाव चालविणें.
खेवा–पु. तरीचें भाडें, नावेंतून नदीपलीकडे जाण्याचें काम, वेळां.
खेवाई–स्त्री. नावाड्याचें काम, नाव वल्हवण्याची मजूरी.
खेस–पु. उपरणें, चादर.
खेसारी–स्त्री. एकप्रकारचा वाटाणा.
खेह–स्त्री. धूळ, राख.
खेह खाना–वेळ फुकट घालविणें, दुर्दशाग्रस्त होणें.
खैर–अ. असो, कांहीं हरकत नाहीं. –स्त्री. कल्याण.
खैर–पु. खैराचें झाड, कात, एक पक्षी.
खैरअंदेश, खैरख्वाह–वि. शुभचिंतक.
खैरआफ़ियत–स्त्री. क्षेम कुशल.
खैरबाद–पु. कल्याण होवो, खुशाल रहा. (निरोप घेतांना म्हणतात.)
खैरमक़दम–पु. स्वागत, कोणी आलें असतां या बसा म्हणण्याची पद्धत.
खैरात–स्त्री. पुण्य, दान.
खैराती–धर्मादाय.
खैरियत–स्त्री. क्षेम, कल्याण, रक्षण, हित.
खोंच–स्त्री. ओरखडा.
खोंचा–पु. पक्षी धरण्याचा लांब बांबू.
खोंचिया–पु. भिकारी.
खोंची–स्त्री. भीक, मुठीभर अन्न.
खोंटना–क्रि. स.एकाद्या वस्तूचा वरचा भाग तोडणें.
खोंडा–वि. एकादा अवयव तुटलेला, पुढचे दोन तीन दांत पडलेला.
खोंता–पु. घरटें.
खोंप–स्त्री. कपड्याचा फाटलेला भाग, शिवणाचा टांका.
खोंपा–पु. फाळ असलेलें नांगराचें लाकूड, अंबाडा.
खोंसना–क्रि. स. अडकविणें.
खोआ–पु. खवा. [काढलेल्या उसाचा चोथा.
खोई–स्त्री. घोंगडीची खोळ, लाह्या, रस
खो(क)खला–वि. पोकळ. –पु. ढोली.
खोखा–पु. हुंडीपत्र, भरपाई केलेली हुंडी.
खोज–स्त्री. शोध, पत्ता, चाकोरी.
खोजक, खोजी–वि. संशोधक.
खोजना–क्रि. स. शोधणें.
खोजा–पु. हिजडा, सरदार, सेवक.
खोजी–वि. शोधक.
खोट–स्त्री. दोष, भेसळ. –वि. दुष्ट.
खोटता–स्त्री. पहा 'खोटाई'.
खोट होना–भेसळ असणें.
खोटा–वि. खोटा, अवगुणी.
खोटाई–स्त्री. वाईटपणा, कपट, दोष, दुष्टता.
खोड़–स्त्री. भूतबाधा, उणेपणा, दुर्गुण, वाईट संवय.

खोड़रा–पु. जुन्या झाडांतील पोकळ भाग.
खोड़ा–वि. लंगडा.
खोता–पु. घरटे.
खोद–पु. शिरस्त्राण.
खोदना–क्रि. स. खणणें, उकरणें, खणून उपटून टाकणें, नक्षी काढणें, बोटानें किंवा छडीनें दाबणें, उत्तेजित करणें.
खोदर–वि. खडबडीत.
खोदवाना–क्रि. स. खोदविणें.
खोदविनोद–स्त्री. छाननी, पूसतपास.
खोदाई–स्त्री. खणण्याचें काम किंवा मजूरी.
खोना–क्रि. स. हरविणें, घालविणें, बिघडविणें. क्रि. अ.–जवळची वस्तु जाणें, विसरून जाणें, गहाळ होणें.
खोन्चा–पु. मिठाई विकणाऱ्या फेरीवाल्याचें मिठाई ठेवण्याचें मोठें ताट.
खोपड़ा—रा–पु. खोबरें, कवटी, डोकें, गर.
खोपड़ी-री–स्त्री. कवटी, डोकें. [पिकविणें.
खोपड़ी खा जाना, खोपड़ी चाट जाना–डोकें
खोपड़ी खाली होना–डोकें भणाणणें.
खोपड़ी गंजी होना–सपाटून मार बसणें.
खोपा–पु. छपराचा कोपरा, घराचा रस्त्याच्या बाजूकडील कोपरा, अंबाडा.
खोभरा–पु. खुंटी.
खोम–पु. समुह.
खोय–स्त्री. संवय.
खोया–पु. खवा. –वि. हरवलेला.
खोर–स्त्री. अरुंद गल्ली, जनावरांना खाणें
खोर–वि. खाणारा. [देण्याचें भांडें.
खोरना–क्रि. अ. आंघोळ करणें.
खोरा–पु. वाडगा, पाणी पिण्याचें भांडें.
खोरि–स्त्री. अरुंदगल्ली, दोष, खोड, उणेपणा, चंदनाचें आडवें गंध.
खोरी–स्त्री. पाहा 'खोर'.
खोल–पु. खोळ, आवरण, जाड चादर.
खोलना– क्रि. स. उघडणें, छिद्र करणें, बंधन तोडणें, मुक्त करणें, क्रम सुरू ठेवणें, सडक, कालवे वगैरे तयार करणें, दुकान कचेरी वगैरेचें काम सुरू
खोली–स्त्री. आवरण. [करणें, प्रकट करणें.
खोशा–पु. लहान लहान फळांचा गुच्छ,
खोह–स्त्री. गुहा. [धान्याचा तुरा.
खौं–स्त्री. खड्डा.
खौज–पु. खोल विचार.
खौफ़–पु. भय.
खौफ़ज़दा–वि. भ्यालेला.
खौफ़नाक–वि. भयंकर. [एक दागिना.
खौर–स्त्री. चंदनाचा टिळा, डोक्यांतील
खौरना–क्रि. स. उगाळणें, गंध लावणें.
खौरहा–वि. टकल्या, खरूज झालेला (पशू).
खौरा–पु. खवडा, एक प्रकारची खरूज.
खौरी–स्त्री. कपाळ, कवटी, भस्म, राख.
खौलना–क्रि. अ. उकळणें.
खौलाना–क्रि. स. पाणी, दूध वगैरे गरम
ख्यात–वि. प्रसिद्ध [करणें, उकळणें.
ख्याति–स्त्रि. प्रसिद्धि. मत.
ख्याल–पु. विचार, कल्पना, आठवण, आदर,
ख्यालमें रखना–लक्ष असणें.
ख्यालसे उतरना–विसरणें.
ख्याली–वि. कल्पित, खेळ करणारा.
ख्याली पुलाव पकाना–मनांत मांडे खाणें.
ख्रिष्टान–पु. ख्रिस्ती.
ख्रीष्ट–पु. येशूख्रिस्त.
ख्वाँ–प्रत्य. नामाच्या शेवटीं आल्यास 'णारा' असा अर्थ होतो. (जसें–क़िस्साख्वाँ–गोष्ट सांगणारा).

ख्वाँदा–वि. सुशिक्षित, दत्तक (पुत्र).
ख्वाजा–पु. धनी, सरदार, प्रतिष्ठित व्यक्ति.
ख्वाजासरा–पु. हिजडा. [हिजडा.
ख्वान–पु. ताट.
ख्वानचा–पु. पाहा 'खोन्चा'.
ख्वाब–पु. स्वप्न.
ख्वाबगाह–स्त्री. शयनागार.
ख्वार–वि. खाणारा, दुर्दशाग्रस्त, तिरस्कृत.
ख्वास्तगार–वि. इच्छुक.
ख्वाह–अ. अथवा, वाटेलतर.–वि. इच्छुक.–स्त्री. इच्छा.
ख्वाहमख्वाह–अ. जरूर, अवश्य.
ख्वाहिश–स्त्री. इच्छा, आकांक्षा.
ख्वाहिशमंद–वि. अभिलाषी.

[ग]

गंग–पु. एक हिंदी कवि, एक मात्रा वृत्त. –स्त्री. गंगानदी.
गंगबरार–पु. मळीची जमीन, नदीचें प्रवाह बदलल्यामुळें उघडी पडलेली जमीन.
गंगशिकस्त–पु. प्रवाहानें वाहून गेलेली [जमीन.
गंगाल–पु. घंगाळ.
गंगालाभ–पु. मृत्यु. [ती जागा.
गंगासागर–पु. जेथें गंगा समुद्राला मिळते
गंगेरन–स्त्री. गंगोटी (औषधि).
गंगोझ–पु. गंगोदक.
गंज–पु. डोक्याचे केस जाण्याचा रोग, डोक्यांत होणारे बारीक फोड. –स्त्री. खजीना, ढीग, समूह, धान्याची पेंड, अपमान, खाण, संपत्ति.
गंजन–पु. अनादर, पिडा, नाश.
गंजना–क्रि. स. ढीग घालणें, गांजणें, चूर्ण करणें, तोडणें.
गंजा–वि. टकल्या. –स्त्री. दारूचें दुकान, बाजार भरविण्याची जागा, दारूचें भांडें.
गंजिया–स्त्री. जाळीदार विणलेली पिशवी.
गंजी–स्त्री. ढीग, रताळें, गंजीफराक.–वि. टक्कल असलेली, गांजा पिणारा.
गंजीफा–पु. खेळण्याचे पत्ते, गंजीफा.
गँजेड़ी–वि. गांजा पिणारा.
गँठकटा–पु. खिसेकातरू.
गँठजोड़ा, गँठबंधन–पु. लग्न प्रसंगीं वर व वधूच्या वस्त्रास गांठ मारणें, लग्न, मैत्री.
गंड–पु. गाल, कानशील, फोड, गांठ, चिन्ह, हत्तीचें गंडस्थळ.
गंडा–पु. चार वस्तुंचा समुदाय, गांठ, मंतरलेला दोरा, हंसळी, पोपटाचा कंठ.
गँडासा–पु. जनावरांच्या चाऱ्याचे तुकडे करावयाचें हत्यार.
गंडेरी–स्त्री. उसाची गंडेरी.
गंता–वि. जाणारा.
गंदगी–स्त्री. मलिनता, अपवित्रता, मळ.
गंदना–पु. एक प्रकारचें गवत.
गँदला–वि. मळलेला. [ण्याजोगा.
गंदा–वि. घाणेरडा, अशुद्ध, घृणा कर-
गंदुम–पु. गहूं.
गंदुमी–वि. गहूंवर्णी. [अगर, सुगंधी पदार्थ.
गंध–पु. वास, थोडासा भाग, गर्व, काळा
गंधबिलाव–पु. जव्हारी मांजर.
गंधर्व–पु. दुसरा पति, गंधर्व, हरीण, घोडा, भूत, कोकिळ, सूर्य, ज्ञानी, देवाचा गवई.
गँधाना–क्रि. स. घाण करणें. –क्रि.अ. घाण येणें. [चीक, देवदाराचा डिंक.
गंधाबिरोजा–पु. एका झाडाचा औषधी
गंधी–पु. सुगंधी तेलें, अत्तरें इत्यादि विकणारा, एक प्रकाचें गवत, एक किडा.
गँधीला, गँधैला–वि. घाणेरडा, दुर्गंधयुक्त.

गंभीर–वि. खोल, गंभीर, गहन, गूढ, घोर, शांत.
गंव–स्त्री. डाव, मतलब, संधी, उपाय.
गंवई–स्त्री. लहान गांव.
गंवना–क्रि. अ. जाणें.
गंवर मसला–पु. खेडवळांचा वाक्प्रचार.
गंवाना–क्रि.स. घालविणें, हरविणें, विसरणें, काढणें. [गांवढळ.
गंवर-रू–वि. ग्रामीण, मूर्ख, अज्ञान,
गंवरी–स्त्री. ग्रामीणता, मूर्खपणा, ग्रामीण स्त्री.– वि. –कुरूप, मूर्खासारखा.
गंवेली–स्त्री. खेडवळ स्त्री. [गांठ.
गंस–पु. हाडवैर, वर्मी लागणारी गोष्ट,
गंसना–क्रि. स. घट्ट बांधणें, घट्ट विणणें. –क्रि. अ. भरणें.
गंसीला–वि.टोंकदार, ठोसर, भोंक नसलेला.
गइंद–पु. गजेंद्र, मोठा हत्ती. [करणें.
गई करना–क्रि. अ. गय करणें, उपेक्षा
गई बहोर–वि. हरवलेली वस्तु पुन्हा मिळविणारा, बिघडलेलें सुधारणारा.
गऊ–स्त्री. गाय. [एक भेद.
गगन–पु. आकाश, शून्य, छप्पय छंदाचा
गगन के फूल–अशक्य काम.
गगनभेड़–स्त्री. सारस पक्षी.
गगरा–पु. घागर.
गगरी-रिया–स्त्री. लहान घागर, कळशी.
गच–पु. चुना वगैरे घालून पक्की केलेली जमीन.
गचकारी–स्त्री. चुनेगच्ची करण्याचें काम.
गचना–क्रि. स. ठासून भरणें. [निभावणें,
गछना–क्रि. अ. जाणें.–क्रि. स. चालविणें,
गज–पु. हत्ती, आठाची संख्या, एक राक्षस, एक वानर.
गज़–पु. लांबी मोजण्याचें एक माप, एक प्रकारचा तीर, लोखंडाचा दांडा.
गज़ इलाही–पु. एकेचाळीस अंगुलाचें माप.
गज़क–पु. दारू प्याल्यानंतर तोंडाची रुचि बदलण्याकरितां खावयाच्या वस्तु,
गजगाह–पु. हत्तीची झूल. [न्याहारी.
गज़ट–पु. सरकारी गॅझेट.
गजदान–पु. हत्तीचा मद.
ग़ज़ब–पु. राग, आपत्ति, अन्याय, विलक्षण
ग़ज़बका–विलक्षण. [गोष्ट.
गजबांक, गजबाग–पु. अंकुश.
गजर–पु. गजर (घड्याळ, घंटा, वाद्य
गजरदम–भल्या पहाटेस. [इत्यादि).
गजरा–पु. वेणी, गजरा (फुलांचा).
ग़ज़ल–स्त्री. फारसी व उर्दू मधील एक प्रकारची कविता, गझल.
गजा–पु. खजूर, एक मिठाई.
गजाना–स्त्री. सडविणें, ढीग करणें.
ग़ज़ाल–पु. पाडस (हरणाचें).
गजी–स्त्री. एक प्रकारचें जाड देशी कापड, हत्तीण.
गज्झा–पु. बुडबुडे, ढीग, खजीना, धन.
गझिन–वि. दाट, जाड.
गटई–स्त्री. मान, गळा.
गटकना–क्रि. स. खाणें, गट्ट करणें.
गटगट–पु.गटगट आवाज(पितांना होणारा).
गटपट–स्त्री. दाट मैत्री, सहवास.
गट्टा–पु. मनगट, घोटा, गांठ, बी, एक
गट्ठर–पु. मोठें गाठोडें. [प्रकारची मिठाई.
गट्ठा–पु. घास किंवा लाकडाचें ओझें,
गट्ठी–स्त्री. लसणाचा कांदा. [मोठें गाठोडें.
गठन–स्त्री. घडण.
गठना–क्रि. अ. दोन वस्तुंचें मिश्रण,

शिवतांना दोरा भरणें, घट्ट विणणें.
गठरी–स्त्री. गांठोडें, जमविलेला पैसा.
गठरी मारना–एकाद्याचा पैसा लुटणें.
गठवाना–क्रि. स. गांठविणें, शिजवून घेणें, जोड बसविणें.
गठा बदन–वि. पिळदार बांध्याचा.
गठाव–पु. शिलाई, गठविण्याचें काम.
गठिया–स्त्री. ओझें लादण्याची दुहेरी थैली, मोठें गांठोडें, सांधे सुजण्याचा रोग.
गठियाना–क्रि. स. गांठ मारणें, गांठींत बांधणें.
गठीला–वि. ज्याला बऱ्याच गांठी आहेत असें, गोंडस, मजबूत. [विलेली गोष्ट.
गठौत–ती–स्त्री. मैत्री, एकत्र येऊन ठर-
गडंग–पु. घमेंड, आत्मश्लाघा.
गड़–पु. खड्डा, आडोसा, कोट.
गड़क–स्त्री. एक मासा.
गड़गड़–स्त्री. गडगडाट, पोटांतील गुरगुर.
गड़गड़ा–पु. एक गाडी, एक हुक्का.
गड़गड़ी–स्त्री. चौघडा.
गड़गूदर–पु. चिंधी.
गड़ जाना–लाजणें. [काढणें.
गड़े मुर्दे उखाड़ना–उखाळ्या पाखाळ्या
गड़दार–पु. मस्त हत्तीच्या बरोबर भाला घेऊन चालणारा नोकर.
गड़ना–क्रि. अ. घुसणें, टोचणें, दुखणें.
गड़पना–क्रि. स. गिळणें, बळकावणें.
गड़बड़–वि. उंचसखल, अव्यवस्थित, वाईट. –पु. क्रमाचा भंग, अव्यवस्था, दंगा.
गड़बड़ झाला–पाहा 'गड़बड़'.
गड़बड़ाध्याय–पाहा 'गड़बड़'.
गड़बड़ाना–क्रि. अ. गड़बडणें, अव्यवस्थित होणें, अस्ताव्यस्त होणें.
गड़बड़ी–स्त्री. गोंधळ, खडबड.
गड़मड़–वि. भेसळ.
गड(डे)रिया–पु. मेंढपाळ.
गड़हा–पु. खड्डा.
गड़ा–पु. रास.
गड़ाना–क्रि. स. भोसकणें, गाडणें.
गड़ायन–वि. बोचणारा, टोंचणारा.
गड़ारी–स्त्री. वर्तुळाकार रेषा, रहाट.
गड़ारीदार–वि. आडव्या रेघा असलेलें [कापड.
गड़ू–पु. ढीग.
गड़ूबड़ू-मड़ू–पु. घालमेल, विसंगती.
गडूर–पु. कुबडा, गरुड.
गडोलना–पु. पांगुळ गाडा.
गड्डाम–वि. पाजी, तुच्छ.
गड्डालिका–स्त्री. अंधानुकरण.
गड्डी–स्त्री. चवड, रास, ढीग.
गढ़–पु. किल्ला.
गढ़ंत–वि. काल्पनिक. –पु. रचना.
गढ़न–स्त्री. आकृति, बनावट, रचना.
गढ़ना–क्रि. स. घडविणें, सुधारणें, कल्पित गोष्ट रचणें, मारणें.
गढ़वई, गढ़वै–पु. किल्लेदार.
गढ़ा–पु. खड्डा.
गढ़ाई–स्त्री. घडण, घडाई, घडणावळ.
गढ़ाना–क्रि. स. घडविणें, कष्टकारक होणें.
गढ़ी–स्त्री. लहान किल्ला, कोट असलेलें [गांव.
गढ़ैया–वि. रचनाकार.
गणना–स्त्री. मोज, हिशेब, संख्या.
गणपति–पु. गणपति. [कोरम.
गणपूर्ति–स्त्री. नियुक्त संख्या (सभेची),
गणवेश–पु. युनिफार्म.
गण्य-न्य–वि. मोजण्याजोगें, प्रतिष्ठित.
गत–वि. गेलेला, मेलेला, जाणलेलें, स्थित,

रहित. –स्त्री. उपयोग, दशा, पद्धत, रूपरंग.
गत बनाना–दुर्दशा करणें.
गत्ता–पु. रंग कामाची चौकट आणि कापड, कागदाचा पुठ्ठा. [काठी.
गतका–पु. फरीगदगा, कातडें चढविलेली
गत्ताल खाता–पु. बट्टा खातें, बुडीत खातें.
गति–स्त्री. एका ठिकाणाहून दुसऱ्या ठिकाणीं जाणें, चाल, मार्ग, स्थिति, विषय, स्पंदन, शिरकाव, दैव, आधार, जाण्याचें ठिकाण, सामर्थ्य, प्राप्ति, कर्मफल, पुनर्जन्म, सिद्धांत, परिणाम, पुरावा, आचार, स्वरूप, समारंभ, व्रण, अनाचार, पवित्रा.
गत्थ, गथ–पु. भांडवल, टोळी.
गथना–क्रि. स. गुंफणें, थापा देणें.
गद–पु. रोग, श्रीकृष्णाचा धाकटा भाऊ.
गदका–पु. गदगा, चामड्यानें मढविलेला सोटा.
गदकारा–वि. नरम, गुलगुलीत, गुबगुबीत.
गदगद–वि. सद्गदित.
गदना–क्रि. स. म्हणणें.
गदगदा–वि. गुबगुबीत.
ग़दर–पु. खळबळ, बंड.
गदरा–वि. अर्धा कच्चा.
गदराना–क्रि. अ. पिकावयास येणें, तारुण्य प्राप्त होणें, डोळ्यांत मळ येणें, घाणेरडें होणें. –वि. घाण झालेला.
गदला–वि. घाणेरडा.
गदहपन–पु. गाढवपणा, मूर्खपणा.
गदहपचीसी–स्त्री. गद्धे पंचविशी.
गदहा–पु. वैद्य, गाढव, मूर्ख.
गदहेपर चढ़ाना–बेअब्रू करणें.
गदहे का हल चलाना–सत्यानाश करणें.
गदा–स्त्री. गदा. –पु. फकीर, भिकारी.
गदाई–वि. नीच, रद्दी. –स्त्री. भिक्षावृत्ति.
गदेला–पु. गादी.
गदेरी-ली–स्त्री. तळवा (हाताचा).
गदोरी–स्त्री. तळवा (हाताचा).
गद्द–पु. नरम वस्तुवर एकादी वस्तु आपटल्याचा आवाज, अपचनामुळें पोट फुगणें.
गद्दर–वि. अर्धा कच्चा, मोठी गादी.
गद्दा–पु. मोठी गादी, कापसा सारख्या नरम वस्तूचें गाठोडें, एकाद्या नरम वस्तूचा मार.
गद्दी–स्त्री. लहान गादी, व्यवसाय करणाऱ्याची बैठक, अधिकाऱ्याचें पद.
गद्दीपर बैठना–अधिकार ग्रहण करणें.
गद्दीनशीन–वि. सिंहासनारूढ, उत्तराधिकारी.
गधा–पु. गाढव, मूर्ख.
गन–पु. गण, सेवक, झुंड.
गनक–स्त्री. ज्योतिषि.
गन गन–स्त्री. घणघण शब्द, रोमांच.
गनगौर–स्त्री. चैत्र शुद्ध तृतीया.
गनियारी–स्त्री. गणेरी (शमीसारखीं पानें असतात).
ग़नी–पु. धनवान.
ग़नीम–पु. लुटारू, शत्रु. [गोष्ट.
ग़नीमत–स्त्री. फुकटचा माल, समाधानाची
ग़नूदगी–स्त्री. झोंप.
गन्य–वि. मोजण्याजोगें, प्रतिष्ठित.
गन्ना–पु. ऊस. [गप्पागोष्टी.
गप, गप्प–स्त्री. गप्प, अफवा, बढाई,
गपकना–क्रि. स. चटकन गिळणें.
गपड़चौथ–स्त्री. गप्पागोष्टी.
गपना–क्रि. स. गप्पामारणें.
गपशप–स्त्री. गप्पागोष्टी.
गपागप–पु. एकदम.

गप्पा–पु. फसवेगिरी, कपट.
गप्पी–वि. थापेबाज.
गपोड़ा–पु. गप्प, कपोल कल्पना.
गपोड़िया–पु. बडबड्या.
गफ़–वि. दाट.
ग़फ़लत–स्त्री. असावधानी, चूक.
गफ्फा–पु. मोठा घास, लाभ.
ग़फ़्फ़ार–वि. फार दयाळू.
ग़फ़ूर–वि. क्षमाशील, क्षमा करणारा.
ग़बन–पु. दुसऱ्यानें आपल्याजवळ दिलेला माल गडप करणें. [मुलगा.
गबरू–वि. तरणाताठा, साधासुधा, नवरा
गबरून–पु. दोरवा, कापूस भरलेलें कापड.
गबी–वि. मूर्ख.
गब्बर–वि. गर्विष्ठ, मंद, बहुमूल्य, श्रीमंत.
गब्र–पु. अग्नीपूजक लोक, पारशी.
गभीर–वि. पाहा 'गंभीर.'
गभुआर–वि. जावळ, अज्ञान.
गम–स्त्री. प्रवेश (एकाद्या विषयांत).
ग़म–पु. दुःख, चिंता.
ग़म खाना–क्षमा करणें.
गमक–पु. जाणारा, सूचक. –स्त्री. तबल्याचा गंभीर ध्वनि, सुगंध.
गमकना–क्रि. अ. सुवास येणें, घमघमाट सुटणें, तबला घुमणें.
गमकीला–वि. सुगंधीत, सहनशील.
ग़मख्वारख़ोर–वि. सहनशील. [दारू.
ग़मग़लत–पु. मनोरंजनाचें साधन, खेळ,
ग़मगीं–वि. उदास, दुःखी.
ग़मगुसार–वि. दुसऱ्याचें दुःख दूर करणारा.
गमछा–पु. पंचा, रुमाल.
गमछी–स्त्री. बाराबंदी.
ग़मज़ा–पु. प्रेमिकेचा नखरा किंवा हावभाव.
गंमत–पु. रस्ता, व्यवसाय. [ज्ञान.
गमन–पु. जाणें, गति, स्त्रीसंग, प्राप्ति,
गमना–क्रि. अ. जाणें.
गम्भारी–स्त्री. शिवणी (वनस्पति).
गम्य–वि. सुबोध, योग्य, मैथुन संबंधास योग्य, सुलभ. –पु. जार.
गमला–पु. कुंडी, कमोड.
गमाना–क्रि. स. घालविणें.
ग़मी–स्त्री. सुतकाचे दिवस, शोक, मृत्यु.
गय–पु. घर, आकाश, धन, प्राण, पुत्र, एक राक्षस, गया (तीर्थ).
गयंद–पु. मोठा हत्ती.
गया–पु. एक तीर्थ, गयेंत होणारे पिंडदान. –क्रि. अ. 'जाना' या धातूचें भूतकाळीं रूप. [पोहोंचलेला.
गया गुज़रा या गया बीता–वाईट अवस्थेला
गयावाल–पु. गया तीर्थस्थानांतील पंड्या.
गर–पु. रोग, विष, बचनाग, गळा.
ग़रकाब–वि. पाण्यांत बुडलेला.
ग़रक़ी–स्त्री. बुडणें, पूर, पाण्याच्याखालीं असलेली जमीन, सखल जमीन.
गरगज–पु. किल्ल्याच्या भिंतीवरून बांधलेला बुरुज (तोफांसाठीं), मोर्चाची टेकडी, फांशीची जागा, ढीग. –अ.
गरगरा–पु. गरडी (चाक). [विशाळ.
गरगराना–क्रि. अ. गरजणें, घरघरणें.
गरचे–अ. यद्यपि.
ग़रज़–स्त्री. प्रयोजन, जरूरी, इच्छा.
गरजन–पु. गर्जना.
गरजना–क्रि. अ. गरजणें.
ग़रज़मंद–वि. गरजू, इच्छुक. [नसते.
ग़रज़मंद बावला–गरजवंताला अक्कल
ग़रज़ी–वि. आपमतलबी.

गरद्द–पु. समूह.
गरद–स्त्री. धूळ.
गरदन–स्त्री. मान.
गरदन उठाना–विरोध करणें.
गरदन काटना–ठार मारणें, नुकसान करणें.
गरदन पर–मानेवर.
गरदन मारना–ठार मारणें.
गरदन में हाथ देना या डालना–हाकलून [देणें.
गरदनियाँ–स्त्री. हाकलन देण्याची क्रिया.
गरदनी–स्त्री. सरी (दागिना), कुस्तीचा एक पेच, घोडयावर घालण्याचा कपडा.
गरदा–पु. धूळ.
गरदान–वि. फिरून पुन्हां त्याच ठिकाणीं येणारा. –पु. फिरून पुन्हां आपल्या ठिकाणीं परत येणारें कबूतर.
गरदानना–क्रि. स. पुन्हां पुन्हां बोलणें, [मोजणें.
गरदूँ–पु. आकाश, छकडा.
गरना–क्रि. अ. शिजणें, विरघळणें, जर्जर होणें, कांकडून जाणें, व्यर्थ होणें.
गरनाल–पु. विशाल तोंडाची तोफ.
गरब–पु. हत्तीचा मद.
गरब गहेला–वि. गर्विष्ठ.
गरबना–क्रि. अ. गर्व करणें.
गरबाँही–स्त्री. भेट, आलिंगन.
गरबीला–वि. घमेंडखोर.
गरभाना–क्रि. अ. गर्भवती होणें, ओंब्या, [लोंगर येणें.
गरम–वि. उष्ण, तीक्ष्ण, प्रबल, उष्णता उत्पन्न करणारा, उत्साही.
गरम दल–पु. जहालपक्ष.
गरम होना– रागावणें.
गरमा गरम–वि. गरम, उष्ण.
गरमा गरमी–स्त्री. भांडण, चलाखी.
गरमाना–क्रि. अ. गरम होणें, मस्त होणें. क्रोध येणें. –क्रि. स. तापविणें.
गरमाहट–स्त्री. उष्णता.
गरमी–स्त्री. उकाडा.
गरराना–क्रि. अ. घोर ध्वनि करणें.
गरल–पु. विष, सर्पविष, गवताची जुडी, बचनाग, अफू. –स्त्री. मधमाशी.
गरवित–वि. अभिमानी.
गरह–पु. ग्रह, संकट.
गराड़ी–स्त्री. रहाट.
गराना–क्रि. स. वितळविणें. [औषध.
गरारा–वि. प्रचंड. –पु. चूळ, चूळभरण्याचें
गराँव–पु. जनावराच्या गळयास बांधण्याचा [दुहेरी दोरा.
गरास–पु. घास, पकड.
गरियाना–क्रि. अ. शिव्या देणें.
गरियार–वि. आळशी.
गरी–स्त्री. खोबरें, बीच्या आंतील गर.
ग़रीज़–स्त्री. स्वभाव, सहनशीलता.
ग़रीज़ी–स्त्री. प्राकृतिक, स्वाभाविक.
ग़रीब–वि. गरीब, दरिद्री.
ग़रीबख़ाना–पु. गरीबाचें घर.
ग़रीबनिवाज–वि. दयाळू.
ग़रीबपरवर–वि. गरीबांचा पालनकर्ता.
गरु–वि. वजनदार, गौरवशाली.
गरुआई–वाई–स्त्री. जडपणा, मोठेपणा.
गरुता–स्त्री. गौरव, मोठेपणा.
ग़रूर–पु. गर्व.
ग़रूरी–वि. गर्विष्ठ. –स्त्री. अभिमान.
गरेबान–पु. गळा (कापडाचा).
गरेबान फाड़ना–दुःखानें रडणें.
गरेबान में मुँह डालना–लाजणें.
गरेरना–क्रि स. गरगरणें.
गरैया–स्त्री. दावें.
गरोह–पु. झुंड.

गर्क़–वि. मग्न, तल्लीन.
गर्जन तर्जन–पु. धाकदपटशा.
गर्द–स्त्री. धूळ. [तरट.
गर्दखोर-रा–वि.मळखाऊ.–पु. पाय पुसण्याचें
गर्दन–स्त्री. मान.
गर्दन तोड़ बुखार–मेनेंजॉइटिस रोग.
गर्दिश–स्त्री. फेरा, चक्र (दैव), संकट.
गर्ब–पु. पश्चिम.
गर्भ निवारण–पु. संतति नियमन.
गर्म–वि. पाहा 'गरम'.
गर्रा–पु. लाखी रंग, लाखी रंगाचा घोडा किंवा कबुतर. [(गाय, बैलाची).
गलकंबल, गलकँबल–पु. गळ्याची पोळी
गलगंज–पु. गोंगाट.
गलगंजना–क्रि. अ. आरड ओरडा करणें.
गलगल–स्त्री. मैनेसारखा एक पक्षी, एक
गलगला–वि. ओलेंचिंब. [लिंबू.
गलगुथना–वि. लठ्ठ.[स्तीनें टळणारें संकट.
गलग्रह–पु. माशाचा काटा, मोठ्या शिक-
गलचौर–स्त्री. गप्पागोष्टी.
गलछुट–स्त्री. गालफड, गालाचें कातडें.
गल जंदड़ा–पु. पाठ न सोडणारी व्यक्ति, दुखावलेला हात अडकविण्याकरितां गळ्यांस बांधलेला रुमाल.
गलझंप–पु. हत्तीच्या मानेवरील झूल,
ग़लत–वि. अशुद्ध, खोटें. [साखळ दंड.
गल तकिया–पु. गालाखालीं घ्यावयाची लहान नरम उशी.
ग़लतनामा–पु. चुकांची यादी.
ग़लतनी–स्त्री. गळपट्टा, नेकटाय.
ग़लतफ़हमी–स्त्री. गैरसमज.
ग़लती–स्त्री. चूक.
गलतंस–पु. निःसंतान माणसाची संपत्ति.
गलथन–पु. अजागळ स्तन.
गलथना–पु. अजागळ.
गलथैली–स्त्री. माकडाच्या गालांतील थैली.
गलंदा–पु. कटुभाषी, फटकळ.
गलन–पु. पडणें, गळणें, पतन.
गलान–क्रि. अ. शिजून नरम होणें, जीर्ण होणें, दुर्बळ होणें, थंडीनें शरीर आखडणें, निकामी होणें.
गलफड़ा–पु. गालफड, गालाचें कातडें.
गलफाँसी–स्त्री. फांशी, त्रासदायक काम.
ग़लबा–पु. प्रमुखता, अधिकता, हल्ला, आक्रमण, जय.
गलबाँही–स्त्री. गळ्यांत हात घालणें.
गलमंदरी–स्त्री. शिवपूजेंत गाल वाजविणें (बंब इत्यादि ध्वनि).
गलमु(गु)च्छा–पु. कल्ला, गालमिशा.
गलवाना–क्रि. स. विरघळविणें.
गलसुआ–पु. गालगुंड.
गलसुई–स्त्री. पाहा 'गल तकिया.'
गला–पु. गळा, कंठ.
गला काटना–फार नुकसान करणें, (सुरण, अळू वगैरेनें) घसा खाजविणें.
गला घुटना–श्वासोच्छ्वासास अडथळा होणें.
गला घोटना–गळा दाबणें, जबरदस्ती करणें, गळा दाबून मारणें.
गला छूटना–एकाद्यापासून सुटका होणें.
गला दबाना–अनुचित दाब आणणें.
गला फाड़ना–जोरजोरानें ओरडणें.
गला रेतना–गळा कापणें.
गलाना–क्रि. स. वितळविणें, हळुहळु नाहींसें करणें, पैसे खर्च करणें.
गलानि–स्त्री. ग्लानि, दुःख, पश्चात्ताप.
गलित–वि. जीर्ण, पडलेला, नष्ट.

गलियारा—पु. बोळकंडी, भूपट्टा.
गली—स्त्री. गल्ली, आळी.
गली गली मारे मारे फिरना—दारोदार हिंडणें (पोटासाठीं).
गलीचा—पु. गालीचा. [कचरा, मळ.
ग़लीज़—वि. घाणेरडें, अशुद्ध. —पु. केर-
गलीत—पु. मळ, कचरा, जीर्ण.
गलेफ़—पु. पासोडी.
गलेबाज़—वि. चांगलें गाणारा.
गलेका हार—अतिशय प्रिय.
गलेके नीचे उतरना या गले उतरना—गोष्ट मनांत ठसणें, ध्यानीं येणें.
गले पड़ना—इच्छेविरुद्ध मिळणें.
गले बाँधना या मढ़ना—दुसऱ्याच्या इच्छे-विरुद्ध त्याला देणें.
गले लगाना—आलिंगन देणें.
गलौ—पु. चंद्र.
गल्प—स्त्री. लघुकथा, कल्पित गोष्ट, बढाई.
गल्लई—स्त्री. धान्याच्या रूपांत दिलेला सारा.—वि. गडबडीशीं संबंध असणारा.
गल्ला—पु. आरडाओरड, झुंड (जनावरांची).
ग़ल्ला—पु. पीक, धान्य, रोजची विक्री.
गल्लेबान—पु. धनगर.
गवँ—स्त्री. हेतु, संधि.
गवँसे—संधि साधून, गुपचुप.
गव—पु. रामचंद्राच्या सैन्यांतील एक वानर.
गवन—पु. जाणें, वधूचें पहिल्या प्रथम पतिगृहीं जाणें.
गवनचार—पु. पतिगृहीं जाण्याची पद्धत.
गवनना—क्रि. अ. जाणें.
गवनि–नी—स्त्री. चाल. —वि. चालणारी. —अ. जाऊन.—क्रि. अ. गेली.
गवर्नरी—स्त्री. शासन, गव्हर्नरचा अधिकार.
गवय—पु. गवा.
गवहिं—अ. मुकाट्यानें, संधि साधून.
गवाछ-क्ष—पु. झरोका.
गवारा—वि. पसंत, घेण्यासारखे.
गवास-सा—पु. कसाई, हत्त्या करणारा, [गोभक्षक.
गवाह—पु. साक्षी.
गवाही—स्त्री. साक्ष.
गवेल-ला—वि. खेडुत.
गवेसना—क्रि. स. शोधणें, धुंडाळणें.
गवेषणा—स्त्री. संशोधन.
गवेषी—वि. शोधक.
गवैया—स्त्री. भांडण.—पु. गवई.
गवैंहा—वि. खेडुत.
ग़श—पु. मूर्च्छा.
ग़श खाना—पु. मूर्च्छा येणें.
गश्त—पु. गस्त, पहारा.
गश्ती—वि. पहारेकरी.—स्त्री. व्यभिचारिणी.
गसना—क्रि. अ. ग्रासणें.
गसीला—वि. गुंफलेलें.
गस्सा—पु. घास (अन्नाचा).
गह—स्त्री. मूठ, पकडण्याची क्रिया.
गह बैठना—मुठीवर हात ठेवणें.
गहक—अ. लोभपूर्ण, उत्साहपूर्ण.
गहगहा-गहगह—वि. प्रफुल्लित.
गहगहाना—क्रि. अ. प्रसन्न होणें.
गहगहे—अ. आनंदानें, धामधुमीनें.
गह डोरना—क्रि. स. पाणी गढुळ करणें.
गहन—स्त्री. पकड, हट्ट.—पु. जंगल, दुःख, खोली, दुर्गमस्थान, पाणिग्रहण, दोष, कलंक.—वि. दुर्गम, गहन, खोल.
गहना—पु. दागिना. —क्रि. स. धरणें.
गहनि—स्त्री. हट्ट, प्रण. [व्याकुळ झालेला.
गह्वर—वि. दुर्गम, व्याकुळ, मनोवेगामुळें

गहबरना–क्रि. अ. गहिंवरणें.
गहर–स्त्री. विलंब, उशीर.
गहरवार–पु. एक क्षत्रिय जात.
गहरा–वि. खोल.
गहरा आदमी–मोठा मनुष्य.
गहरा पेट–विशाल हृदय.
गहरा हाथ–जोराचा फटका. [करणें.
गहराना–क्रि. अ. खोल होणें. –क्रि. स. खोल
गहरी घुटना या छनना–भांग जाड करणें,
गहरू–अ. विलंब. [दाट मैत्री होणें.
गहलौत–पु. एक राजपूत वंश.
गहवा–पु. चिमटा, सांडस.
गहवारी–पु. पाळणा.
गहिरो–वि. खोल.
ग(ही)ला–वि. गर्विष्ठ, वेडा.
गहीर–वि. गंभीर.
गहेजुआ–पु. चिचुंद्री.
गहरे लोग–चतुर लोक.
गहेलरा–वि. वेडा, मुर्ख.
गहैया–वि. स्वीकारणारा.
गाँछना–क्रि. स. गुंफणें.
गाँज–पु. रास.
गाँजना–क्रि. स. रास करणें.
गाँठ–स्त्री. गांठ. [पणानें बोलणें.
मन या हृदयकी गाँठ खोलना–मनमोकळे-
मनमें गाँठ पड़ना–अबोला होणें.
गाँठका–पदरचा.
गाँठका पूरा–श्रीमंत. [गांठ देणें.
गाँठ जोड़ना–वर व वधु यांच्या वस्त्रास
गाँठमें बाँधना–चांगली आठवण ठेवणें.
गाँठसे–आपल्या खिशांतून.
गाँठगोभी–स्त्री. अलकोल.
गाँठदार–वि. गांठीगांठींचा.

गाँठना–क्रि. स. गांठ मारणें, शिवणें, ठिगळ
मतलब गाँठना–मतलब साधून घेणें. [लावणें.
गाँठी–स्त्री. गांठ.
गाँडर–स्त्री. गांठे हरळी.
गाँडा–पु. झाड, फांदी, ऊसाची, गंडेरी.
गाँथना–क्रि. स. गुंफणें, गांठणें.
गांधी–स्त्री. हिरव्यारंगाचा एक किडा, एक प्रकारचें गवत, हिंग, गंधी, गुजराथी वाण्यांची एक जात.
गाँव–पु. खेडें, गांव.
गाँस–स्त्री. अडथळा, वैर, रहस्य, गांठ अधिकार, देखरेख, अडचण. [आणणें.
गाँसना–क्रि. स. गुंफणें, टोचणें, पकडींत
बातको गाँसकर रखना–हृदयांत बिंबविणें.
गाँसी–स्त्री. हत्याराचें टोंक, गांठ, कपट,
गाँहक–पु. गिऱ्हाईक. [मनोमालिन्य.
गाइगोठ–स्त्री गोशाळा. [णारा.
गाऊघप्प–वि. दुसऱ्याचा माल गडप कर-
गागर–री–स्त्री. कळशी, लहान घागर.
गाच–स्त्री. बारीक जाळीदार कापड.
गाछ–पु. लहान झाड. [वीज, फेस.
गाज–स्त्री. गर्जना, वीज पडण्याचा आवाज,
(किसीपर) गाज पड़ना–नाश होणें.
गाजना–क्रि. अ. ओरडणें, गर्जना करणें.
गाजर–स्त्री. गाजर. [मानणें.
गाजर मूली समझना–कवडी किमतीचा
गाजा–पु. तोंडाला लावण्याचें रोगण.
गाजी–पु. वीर पुरुष.
गाटर–पु. तुळई.
गाड़–स्त्री. खळगा, थारोळें.
गाड़ना–क्रि. स. गाडणें.
गाडर–स्त्री. मेंढी.
गाड़ी–स्त्री. गाडी.

गाड़ी छूटना—गाडी सुटणें.
गाडूला—पु. पांगुळगाडा. [कठिण.
गाढा—वि. दाट, घट्ट विणलेलें, गूढ,
गाढ़े—अ. चांगल्या प्रकारें, दृढतापूर्वक.
गाढ़ेकी कमाई—अतिशय मेहनतीनें मिळविलेला पैसा.
गाढ़ेका साथी या संगी—संकटकाळचा मित्र.
गाढ़े दिन—संकटाचा काळ. [भाग.
गात-त्र—पु. शरीर, अवयव, हत्तीचा पुढचा
गाती—स्त्री. उपरणें.
गाथ-था—पु. स्तोत्र, श्लोक, गाणें, प्राकृत भाषा किंवा कविता, एक छंद.
गाद—स्त्री. पातळ पदार्थाच्या तळाशीं बसलेला गाळ, तेलांतील गाळ, जाड वस्तु.
गादड़-र—वि. भित्रा, आळशी.—पु. कोल्हा.
गादा—पु. अर्धवट पिकलेलें धान्य. [गादी.
गादी—स्त्री. एक पक्वान्न, तळवा (हाताचा),
गादुर—पु. वट वाघुळ. [प्रवाह, लोभ.
गाध—पु. जागा, उतार, तळ, शेवट, नदीचा
गाधि—पु. विश्वामित्राचा पिता.
गाना—पु. गाणें, गीत.—क्रि. स. स्तुति करणें, गाणें, वर्णन करणें.
गाफ़िल—वि. बेशुद्ध, असावधान.
गाभ—पु. पशूंचा गर्भ.
गाभा—पु. कोंब, झाडांतील नरम भाग, रजई वगैरेंतून निघालेला जुना कापूस,
गभिन-नी—वि. गर्भिणी. [उभें पीक.
गाम—पु. गांव.
गाय—स्त्री. माया, वाणी, आत्मा, गाय.
गायगांठ—स्त्री. गोठा.
गायत—वि. अत्यंत, असाधारण. —स्त्री. चरमसीमा. [मनुष्य).
गायताल—पु. निरुपयोगी (वस्तु, पशु वा
गायत्री—स्त्री. एक वैदिक मंत्र, दुर्गा, गंगा, ब्रह्मदेवाची स्त्री, खैर, वैदिक छंद.
ग़ायब—वि. अंतर्धान.
ग़ार—पु. खोल खळगा, गुहा.
ग़ारत—वि. नाहींसें, नष्ट.
गारद—स्त्री. पहारा.
गारना—क्रि. स. दाबून पाणी किंवा रस काढणें, उगाळणें (जसें-चंदन गारना), काढणें, त्रास देणें. [देणें.
(तन या शरीर) गारना—शरीराला कष्ट
गारा—पु. माती, चुना वगैरेचें मिश्रण.
गारी—स्त्री. शिवी, दुर्वचन, कलंक.
गारुड़—पु. सोनें, विषावर उतारा (मंत्र), विष शास्त्र.—वि. गरुडा संबंधी,
गारो—पु. गर्व, मान. [गरुडाकृति (व्यूह).
गाल—पु. गाल.
गाल फुलाना—रुसणें.
गाल बजाना या मारना—बढाया मारणें.
(काल के) गालमें जाना—मृत्युमुखीं पडणें.
गालगूल—पु. वृथा बोलणें.
गालना—क्रि. अ. बोलणें, गोष्ट करणें.
गालमसूरी—स्त्री. एक प्रकारची मिठाई.
गाला—पु. पिंजलेल्या कापसाचा गोळा.
ग़ालिब—वि. विजयी, श्रेष्ठ.
ग़ालिबन—अ. संभवतः.
गाली—स्त्री. शिवी.
गाली खाना—शिवी ऐकणें.
गाली देना—शिवी देणें.
गालीगलौज—स्त्री. एकमेकांना शिव्या देणें.
गालीगुफ्ता—पु. शिवीगाळ.
गालीचा—पु. गालिचा.
गालू—वि. बडबड्या. —पु. गाल.
गाव—पु. गाय, बैल.

गावकुशी–स्त्री. गोहत्या.
गावघप्पी–वि. घुम्या, तोंड पुजा, स्वार्थी.
गावजबान–स्त्री. एक जडी बुट्टी.
गावतकिया–पु. लोड, मोठा तक्या.
गावदी–वि. मूर्ख, अडाणी, बडबड्या.
गावदुम–वि. उतरतें, वरून खालीं बारीक [होत आलेलें.
गास–पु. संकट.
गाह्–पु. गिऱ्हाईक, पक्कड, गहन, दुर्गम, मगर, बुडी, आंतील भाग.
गाहक–पु. गिऱ्हाईक, प्रेम करणारा.
(जी या प्राणका) गाहक–प्राण घेणारा.
गाहकताई–स्त्री. गुणग्राहकता.
गाहगाह–अ. कधींकधीं.
गाहना–क्रि. स. बुडी मारून ठाव घेणें, कणसांतून धान्य काढण्यासाठीं आपटणें, [शोधणें.
गाह ब गाह–अ. कधीं कधीं.
गाहा–स्त्री. वर्णन, कथा.
गाही–स्त्री. पांच पांच वस्तूंचा समूह.
गिंजना–क्रि. अ. चोळामोळा होणें.
गिंजाई–स्त्री. एक पावसाळी जंतु. [जाळें.
गिंडुरी–स्त्री. खुजावर विणलेलें दोरीचें
गिंदौड़ा–रा–पु. जाड पोळी प्रमाणें थापलेली साखर, पाकांतील जाड पुरी.
गिचपिच–वि. गिचमिड, अस्पष्ट.
गिजगिजा–वि. गिळगिळित, ओलें व नरम.
गिजा–स्त्री. खाद्य वस्तु.
गिटकौरी–स्त्री. काकडी.
गिटपिट–स्त्री. निरर्थक शब्द.
गिटपिट करना-मोडकें तोडकें इंग्रजी बोलणें.
गिट्टक–स्त्री. चिलिमींत खालीं ठेवावयाचा
गिट्टा–पु. खापरी, रोडा. [खडा.
गिट्टी–स्त्री. खडे, फुटलेल्या मातीच्या भांड्याचे तुकडे, चिलमींतील खडा, दोऱ्याचें रीळ.
गिड़गिड़ाना–क्रि. अ. अतिशय नम्रतेनें [बोलणें, विनविणें.
गिड़गिड़ी–स्त्री. डमरू.
गिनती–स्त्री. मोजणी, संख्या.
गिनतीमें आना–महत्त्वाचें समजलें जाणें.
गिनती गिनानेको–नांवासाठीं, शपथेला.
गिनतीके–फार थोडें.
गिनना–क्रि. स. मोजणें, महत्त्वाचें समजणें.
(दिन) गिनना–कसें तरी दिवस काढणें.
गिनवाना–क्रि. स. मोजविणें.
गिनी–स्त्री. एक सोन्याचें नाणें.
गिमटी–स्त्री. एक बुट्टेदार मजबूत कापड.
गियान–पु. ज्ञान. [पैकीं एक प्रकार.
गिर–पु. पर्वत, संन्याशांच्या दहा प्रकारां-
गिरई–स्त्री. एक मासा.
गिरगिट–पु. सरडा. [मुलांचें खेळणें.)
गिरगिरी–स्त्री. भिंगरी, किरकिरे (लहान-
गिरजा, गिरजा घर–पु. खिस्ती लोकांचें देऊळ.
गिरदा–पु. गोल तक्या, घेरा, गोल तबक, गोल वडी, एक पक्वान्न, धूळ, ढाल, मिठाई ठेवण्याचें हलवायाचें ताट.
गिरदान–पु. सरडा.
गिरदाब–पु. पाण्यांतील भोंवरा.
गिरदावर–पु. सर्कल इन्स्पेक्टर.
गिरना–क्रि. अ. पडणें, उभें राहूं न शकणें, दुर्दशा होणें, नदी समुद्राला मिळणें, शक्ति किंवा किंमत कमी होणें, झडणें, एकदम उपस्थित होणें, लढाईंत मरणें.
गिर पड़ना–क्रि. अ. निसटून पडणें, आपटणें.
गिरफ़्त–स्त्री. कैद, दोष शोधून काढण्याची [तऱ्हा.
गिरफ़्तार–वि. कैदी, ग्रस्त.
गिरमिट–पु. छिद्र पाडण्याचें यंत्र.

गिरवान—पु. देव.
गिरवाना—पु. पाडविणें. [लेलें.
गिरवी, गिरो—वि. गहाण, गहाण ठेव-
गिरवीदा—वि. मुग्ध, आसक्त, मोहित.
गिरवीदार—पु. ज्याच्याकडे वस्तु गहाण ठेविली आहे तो.
गिरह्—स्त्री. गांठ, खिसा, एका वाराचा सोळावा भाग, कोलांटीउडी.
गिरहकट—वि. खिसेकातरू. [एक कबुतर.
गिरहबाज्—पु. उडतांना गिरकी घेणारें
गिरहिनी—स्त्री. गृहिणी.
गिरही—पु. गृहस्थ.
गिराँ—वि. महाग, वजनदार, अप्रिय.
गिरा—पु. वाणी, कविता भाषण, भाषा, सरस्वती, स्तुति, श्रवणजन्य ज्ञान.
गिराना—क्रि. स. पाडणें, कमी करणें, शक्ति कमी करणें, एकदम हजर करणें, लढाईंत मारणें.
गिरानी—स्त्री. महागाई, दुष्काळ, तोटा,
गिरापति–पितु—पु. ब्रह्मा. [पोट-जड होणें.
गिरावट—स्त्री. पडण्याची क्रिया.
गिरि—पु. चेंडू, पर्वत, विटी, नेत्ररोग, संन्याशाचें सन्मानाचें उपपद, तित्तिर पक्षी. —वि. मान्य.
गिरिफ्त—स्त्री. पकड.
गिरिमल्लिका—स्त्री. कुडा, रानमोगरी.
गिरी—स्त्री. बीच्या आंतील भाग.
गिरेबाँ, गिरेबान—पु. कापडाचा गळा.
गिरो, गिरवी—वि. गहाण.
गिर्जाघर—पु. चर्च, ख्रिस्ती लोकांचें देऊळ.
गिर्द—अ. आसपास.
गिर्दावर—पु. फिरतीवर राहून काम कर-
गिल—स्त्री. माती, गिलावा. [णारा.
गिलकार—पु. प्लॅस्टर करणारा.
गिलकारी—स्त्री. गिलाव्याचें काम.
गिल गिल—पु. एक जलचर. —वि. पिळ-
गिलट—पु. गिलिट. [पिळीत.
गिलटी—स्त्री. सांध्यांतील गांठ, प्लेगची गांठ.
गिलना—क्रि. स. गिळणें, मनांत ठेवणें.
गिलबिलाना—क्रि. अ. पुटपुटणें. [कोमल.
गिलम—स्त्री. नरम बिछाना. —वि. नरम,
गिलहरा—पु. पानाचा वाटोळा डबा.
गिलहरी—स्त्री. खार (प्राणी).
गिला—पु. निंदा, तक्रार.
गिलाज़त—स्त्री. घाण, विष्ठा.
गिलाफ़—पु. कव्हर, म्यान, लेप.
गिलाव–वा—पु. गिलावा, लिंपण.
गिलास—पु. ग्लास, एक झाड.
गिली—स्त्री. विटी.
गिलोय—स्त्री. गुळवेल.
गिलोला—पु. गोफणीचा गुंडा.
गिलौरी—स्त्री. पानाचा विडा.
गिलौरीदान—पु. पानाचें तबक.
गिल्ली—स्त्री. विटी.
गींजना—क्रि. स. हळुवारपणानें चोळणें.
गीत—पु. गायन, यश.
गीता—स्त्री. उपदेश, भगवद्गीता, सव्वीस
गीति—स्त्री. गाणें. [मात्रांचा एक छंद, कथा.
गीती—स्त्री. गायन, आर्याछंदाचा एक भेद.
गीदड़—पु. कोल्हा. —वि. भित्रा.
गीदी—वि. भित्रा.
गीध—पु. गिधाड.
गीधना—क्रि. अ. लुब्ध होणें.
गीला—वि. ओला.
ग़ीबत—स्त्री. गैरहजेरी, चहाडी.
गुंग—गा—वि. मुका. —पु. मुकेपणा.

गुंगुआना–क्रि. अ. घुमसणें, गुंजारव करणें.
गुंगी–स्त्री. दुतोंड्या साप, बांडगुळ.
गुंचा–पु. नाचरंग, कळी.
गुंजन–स्त्री. गुंजारव.
गुंजना–क्रि. अ. गुणगुणणें, गुंजारव करणें.
गुंजनिकेतन–पु. भुंगा.
गुंजाइश–स्त्री. राहण्याइतकी जागा, सवड.
गुंजान–वि. दाट, सघन.
गुंजार–पु. गुंजारव.
गुंठा–पु. खुजा घोडा. –वि. ठेंगणा.
गुंडई–स्त्री. गुंडगिरी.
गूँडली–स्त्री. फेटा, चुंबळ.
गुंडा–वि. बदमाश.
गुँथना–क्रि. अ. ओवलें जाणें, गुंता होणें.
गुंदला–पु. नागरमोथा.
गुँधना–क्रि. अ. तिंबणें.
गुंधवाना–क्रि. अ. तिंबविणें, मळून घेणें.
गुंबज–द–पु. घुमट.
गुंबा–पु. टेंगूळ.
गुंभी–स्त्री. अंकुर.
गुआ–पु. चिकणी सुपारी.
गुइयाँ–स्त्री. पु. मित्र, मैत्रीण.
गुगुलिया–पु. जादुगार.
गुच्ची–स्त्री. विटीदांडू किंवा गोट्या खेळतांना करावयाचा लहानसा खळगा.
गुच्छा–पु. गुच्छ, जुडगा, तुरा. [भाजी.
गुच्छी–स्त्री. रिठा, करंजीचें झाड, एक
गुज़र–पु. गति, प्रवेश, कालक्षेप, निर्वाह.
गुज़रना–क्रि. अ. वेळ जाणें, गुदमरणें, निर्वाह होणें.
(किसी पर) गुज़रना–एकाद्यावर संकट येणें.
गुज़र जाना–मरणें.
गुज़र बसर–पु. निर्वाह.
गुज़रान–पु. निर्वाह.
गुजरिया–स्त्री. गौळण.
गुजरी–स्त्री. मनगटी.
गुज़श्ता–वि. गेलेला, भूतकालीन.
गुज़ारना–क्रि. स. घालविणें, पोंचविणें.
गुज़ारा–पु. निर्वाह, कर वसूल करण्याचें ठिकाण, उपजीविकेसाठीं दिली जाणारी
गुज़ारिश–स्त्री. सांगणें, निवेदन. [रक्कम.
गुजिया, गुझी–स्त्री. कर्णफूल.
गुझरोट-रौट–पु. सुरकुती.
गुझिया–स्त्री. खव्याची मिठाई, करंजी.
गुझौट–पु. सुरकुती.
गुटकना–क्रि.अ. कबूतराच्या आवाजाप्रमाणें आवाज करणें. –क्रि. स. गिळणें, खाणें.
गुटका–पु. लहान आकाराचें पुस्तक, एक
गुटरगूं–स्त्री. कबूतराचा आवाज. [मिठाई.
गुटिका–स्त्री. सिद्धी प्राप्त करून देणारी जडी बुट्टी, गोळी.
गुट्ट–पु. समूह, टोळी, पक्ष.
गुटठल–वि. मोठी कोय असलेला, मूर्ख, कोयीच्या आकाराचा. –पु. गांठ.
गुठलाना–क्रि. अ. पाड लागणें, दांत आंबणें,
गुठली–स्त्री. कोय. [बोथट होणें.
गुडंबा–पु. गुळांबा.
गुड़–पु. गूळ. [काम होणें.
(कुल्हियामें) गुड़ फूटना–गुप्तपणें एकादें
गुड़गुड़–पु. गुड गुड असा आवाज.
गुड़गुड़ाना–क्रि. अ. गुड गुड आवाज होणें.–क्रि. स.–हुक्का पिणें.
गुड़गुड़ी–स्त्री. हुक्का. [लाडू.
गुड़धनियाँ, गुड़धानी–स्त्री. गुळपापडीचे
गुड़मुड़–ड़ी–स्त्री. मुटका करून बसणें, गुढ-
गुड़हल–ल–पु. जासवंदी. [घ्यांत डोकें घालणें.

गुड़हर–ल–पु. जासवंदीचें झाड.
गुड़ाकू–पु. गूळ घालून ओढण्यास तयार केलेला तंबाखू.
गुड़ाना–क्रि. स. खोदविणें.
गुड़िया–स्त्री. बाहुली.
गुड़ियोंका खेल–अत्यंत सोपें काम.
गुड़ी–स्त्री. पतंग, बाहुली.
गुड़ोची–स्त्री. गुळवेल.
गुड्डा–पु. बाहुला.
गुड्डा बाँधना–निंदा करीत फिरणें.
गुड्ड़ी–स्त्री. पतंग, गुडघ्याचें हाड, लहान हुक्का.
गुढ़ना–क्रि. अ. चुगली करणें, लपणें.
गुणा–पु. गुणाकार.
गुणी–वि. कारागीर, तज्ञ, पंचऋषि.
गुत–वि. उदासीन.
गुत्थमगुत्था–पु. गुंतागुंत, मारामारी.
गुत्थी–स्त्री. गुंत, गांठ.
गुथना–क्रि.अ. गुंफले जाणें, वाईट शिलाई होणें, झोंबा झोंबी होणें.
गुथुवाँ–वि. विणून केलेलें.
गुदकार–कारा–वि. गलेलठ्ठ, मऊ.
गुदकील–पु. मूळव्याध.
गुदगुदा–वि. गर असलेलें, मऊ.
गुदगुदाना–क्रि. स. गुदगुदल्या करणें, उत्कंठा उत्पन्न करणें, विनोद करणें.
गुदगुदी–स्त्री. गुदगुली, उत्कंठा, उल्हास.
गुदड़ी–री–स्त्री. गोधडी.
गुदड़ीमें लाल–एकाद्या हलक्या ठिकाणीं उत्तम वस्तु असणें.
गुदड़ी बाजार–जुनाबाजार.
गुदरना–क्रि. अ. ओढवणें.–क्रि. स. निवेदन करणें.
गुदरैन–स्त्री. परीक्षा, ताळा.
गुदांकुर–पु. मूळव्याध.
गुदाज–वि. मांसल, कोमल.
गुदाना–क्रि. स. गोंदविणें.
गुदाम–पु. वखार, गोदी.
गुदारा–पु. होडींतून नदीपलीकडे जाणें, निर्वाह.
गुद्दा–पु. गर, मोठी फांदी.
गुद्दी–पु. फळांच्या आंतील गर, डोक्याचा मागील भाग, तळव्याचें मांस.
गुन–पु. गुण.
गुनगुना–वि. कोंबट.
गुनगुनाना–क्रि.अ. गुणगुणणें. चिंतन करणें.
गुनना–क्रि. स. गुणाकार करणें, मोजणें,
गुनहगार–वि. पापी, दोषी, अपराधी.
गुनही–पु. अपराधी.
गुना–पु. पट (गणित).
गुनाह–पु. पाप, दोष.
गुन्ना–पु. अनुस्वार.
गुनिया, गुनी–पु. गुणवान.
गुनियाला–पु. गुणवान.
गुपाल–ला–पु. गवळी, श्रीकृष्ण.
गुप्त–वि. गुपित, गुह्य.–पु. वाणी लोकांचें उपपद.
गुप्तचर–पु. गुप्त पोलीस.
गुप्तार–पु. गुप्त, अयोध्येंत शरयू नदीवरील एक घाट.
गुफना–पु. गोफण.
गुफा–स्त्री. गुहा.
गुफ़्तगू, गुफ़्तार–वार्तालाप, बातचीत.
गुफ्फा–पु. फुलांचा तुरा, टोपीचा गोंडा.
गुबरैला–शेणकिडा.
गुबार–पु. धूळ, मनांत दाबून ठेवलेला राग.
गुबारा–पु. बलून, फुगा.
गुम–वि. गुप्त, अप्रसिद्ध, हरविलेलें.
गुमकना–क्रि. अ. आंतल्या आंत घुमणें.
गुमटा–पु. टेंगुळ.
गुमटिहा–पु. नाकेदार.

गुमटी–स्त्री. घुमट
गुमनाम–वि. अप्रसिद्ध, निनांवी.
गुमर–पु. गर्व, मनांत लपविलेला राग, कान गोष्टी. [रस्ता चुकलेला.
गुमराह–वि. वाईट मार्गाला लागलेला,
गुमसना–क्रि. अ. बुरसणें, उन्हानें आंबणें.
गुमसुम–वि. गप्प.
गुमान–पु. अनुमान, गर्व, वाईट लोकमत.
गुमाना–क्रि. स. घालविणें, हरविणें.
गुमानी–वि. गर्विष्ठ.
गुमाश्ता–पु. एजंट, गुमास्ता.
गुम्मट–पु. घुमट.
गुम्मा–वि. कमी बोलणारा, घुम्या.
गुर–पु. युक्ति, रहस्य, गुरुमंत्र.
गुरगा–पु. शिष्य, नोकर, जासूद.
गुरगाबी–पु. पुढें रुंद असलेला बूट वा
गुरच–पु. गुळवेल. [जोडा.
गुरची–स्त्री. बट (केसांची), सुरकुती, पीळ.
गुरज–स्त्री. घळी.
गुरदा–पु. साहस, लहान तोफ, मूत्रपिंड,
गुरबत–स्त्री. प्रवास. [यकृत.
गुरबी–वि. गर्विष्ठ.
गुरसी–स्त्री. शेगडी, कुंड.
गुराई–स्त्री. गोरेपणा.
गुराब–पु. तोफेची गाडी.
गुरिया–स्त्री. मणी (माळेचा), चौकोनी किंवा वाटोळा तुकडा.
गरीरा–पु. गोड, उत्तम वस्तु.
गुरुआई–स्त्री. गुरूचें कर्तव्य, चलाखी.
गुरुआ (वा) इन–स्त्री. गुरुपत्नी, शिक्षिका.
गुरुआनी–स्त्री. शिक्षिका, गुरुपत्नी.
गुरुकुल–पु. गुरूचें घर, गुरुगृहींची शाळा.
गुरुच–स्त्री. गुळवेल.
गुरुता–स्त्री. वजन, जबाबदारी, महत्त्व, मोठेपणा, पूज्यता, गुरुत्वाकर्षण.
गुरुद्वारा–पु. गुरुगृह, शिखांचें मंदिर.
गुरुविनी–स्त्री. गर्भवती स्त्री.
गुरुभाई–पु. गुरुबंधू.
गुरुमुख–वि. दीक्षा घेतलेला.
गुरुघंटाल–पु. चलाख माणूस.
गुरूब–पु. सूर्यास्त.
गुरूर–पु. गर्व.
गुरेज़–स्त्री. बचाव, पळ (पळणें).
गुरेरना–क्रि. स. डोळे वटारून पाहणें.
गुरेरा–ला–पु. गोफणींतील दगड.
गुर्गरी–स्त्री. कफज्वर.
गुर्ज–पु. गदा, सोटा, मशाल.
गुर्जबरदार–पु. गदाधारी शिपाई.
गुर्दा–पु. पाहा 'गुरदा'.
गुर्रा–पु. श्रेष्ठ वस्तु, द्वितीया, घोडयाच्या डोक्यावरील पांढरा डाग, लाखेच्या रंगाचा घोडा, उपवास.
गुर्राना–क्रि.अ.गुरगुरणें,रागवणें. [घालविणें.
गुर्रा बताना–मागणाऱ्यास कांहीं न देता
गुर्री–स्त्री. सातू, दोऱ्याची गांठ.
गुर्विणी–वि. गर्भवती. [खळी, ओरड.
गुल–पु. गुलाबाचें फूल, फूल, गालावरची
गुल खिलना–विचित्र गोष्ट होणें, बखेडा उत्पन्न होणें.
(चिराग) गुल करना–दिवा विझविणें.
गुलअब्बास–पु. गुलबास (फुलें).
गुलकारी–स्त्री. वेलबुट्टीचें काम.
गुलखरा–पु. निळी फुलें येणारें झाड.
गुलगश्त–पु. बागेंतील सहल.
गुलगपाड़ा–पु. गडबड, आरडाओरड.
गुलगीर–पु. दिव्याची वात.

गुलगुला–वि. कोमल.–पु. एक गोड पक्वान्न, कानशील. [दाबून नरम करणें.
गुलगुलाना–क्रि. स. गर असलेल्या फळाला
गुलगूना–पु. तोंडाला लावण्याची पावडर.
गुलगोथना–पु. ठेंगणा व लठ्ठ माणूस.
गुलचना-चाना–क्रि. स. चापट मारणें.
गुलचा–पु. प्रेमानें गालावर मारलेली चापट.
गुलचीं–पु. माळी, तमासगीर.
गुलछर्रा–पु. स्वच्छंदपूर्वक केलेली चैन.
गुलछर्रे उड़ाना–मौज करणें, उधळपट्टी [करणें.
गुलज़ार–पु. बाग. –वि. सुशोभित.
गुलझटी–स्त्री. सुरकुती, गांठ.
गुलटंग–वि. मस्त (पिऊन).
गुलथी–स्त्री. गांठ, मांसाची गांठ.
गुलदस्ता–पु. फुलांचा गुच्छ.
गुलदान–पु. पुष्पपात्र.
गुलदार–पु. एक पांढरें कबुतर, एक कशिदा.
गुलदुम–पु. बुलबुल पक्षी.
गुलनार–पु. डाळिबाचें फूल, गर्द लाल रंग.
गुलबकावली–स्त्री. बकावलीचें फूल (पांढरें व सुवासिक).
गुलबदन–पु. एक प्रकारचें उभ्या रेघांचें रेशमी कापड. –वि. गुलाबासारख्या सुंदर व कोमल शरीराचा.
गुलबर्ग–पु. गुलाबाची पाकळी.
गुलमेख–स्त्री. गोल डोकें असलेला खिळा.
गुलमेंहदी–स्त्री. आश्विनांत फुलणारें एक लहानसें झाड.
गुलरू–वि. गुलाबासारखा चेहरा असलेला, अतिशय सुंदर.
गुलशन–स्त्री. बाग.
गुलशब्बो–स्त्री. रातराणीचें फूल.
गुलहज़ारा–पु. एक फुलझाड.
गुलाबजामुन–पु. एक मिठाई, एक फळ, गुलाबजाम.
गुलाबपाश–स–पु. गुलाबदाणी.
गुलाम–पु. गुलाम.
गुलामी–स्त्री. गुलामगिरी.
गुलियाना–क्रि. स. नळीनें औषध पाजणें.
गुलिस्ताँ–पु. बाग.
गुली–स्त्री. बाजरीचें भूस.
गुलू–पु. गळा, स्वर.
गुलूबंद–पु. गळपट्टा, गळ्यांतील एक [दागिना.
गुलेल–स्त्री. गोफण.
गुलेलगल्ला–पु. गोफणींतून फेकावयाचा [दगड.
गुलेला–पु. गोफण.
गुल्फ़–पु. घोटा.
गुल्लक–स्त्री. पैशाची लहान पेटी.
गुल्लर–पु. उंबर.
गुल्ला–पु. गोफणींतून मारावयाचे खडे.
गुल्लाला–पु. एक लालभडक फूल.
गुल्ली–स्त्री. फळांतील कोय, दोन्ही टोकें निमुळती असलेला एकाद्या वस्तूचा तुकडा, मधमाशीच्या मोहोळाचें छिद्र.
गुवाक–पु. सुपारीचें झाड.
गुवैया–स्त्री. उभय, सखी, सखा, मित्र.
गुसाँई–पु. गोसावी.
गुस्ताख़–वि. उद्धट.
गुस्ताख़ी–स्त्री. उद्धटपणा.
गुस्ल–पु. स्नान.
गुस्लख़ाना–पु. स्नानागार.
गुस्लेसेहत–पु. आरोग्य स्नान, आजारांतून बरें झाल्यानंतर करावयाचें स्नान.
गुस्ले मैयत–पु. मरणानंतर घालावयाचें [स्नान.
गुस्सा–पु. राग.
गुस्सा उतरना या निकलना–क्रोध शांत होणें.

(किसी पर) गुस्सा उतारना–एकाद्यावर राग काढणें.
गुस्से चढ़ना–राग येणें.
गुस्सा थूक देना–राग न करणें. [करणें.
गुस्सा पीना, पी जाना या मारना–संयम
गुस्सावर–वि. रागीट.
गुस्सैल–वि. रागीट.
गुहना–क्रि. स. गुंफणें.
गुहर–पु. गुप्त.
गुहराना–क्रि. स. हाक मारणें.
गुहाई–स्त्री. गुंफण्याची मजुरी, वीण (गुंफणें).
गुहाजनी–स्त्री. रांजणवाडी.
गुहार–रि–स्त्री. रक्षणाकरितां हाक मारणें.
गुहेरी–स्त्री. रांजणवाडी.
गूँगा–वि. मुका.
गूँगेका गुड़–अवर्णनीय गोष्ट.
गूँज–स्त्री. प्रतिध्वनि, गुं गुं असा आवाज, भोंवऱ्याचा खिळा, भिकबाळीचा फासा.
गूँजना–क्रि. अ. गुंजारव करणें, प्रतिध्वनि होणें.
गूँडा–पु. नावेचें आडवें लाकूड.
गूँथना–क्रि. स. गुंफणें, टांके घालणें.
गूँदना–क्रि. स. तिंबणें (कणिक), गोळे बनविणें, एकत्र करणें.
गूँदनी–स्त्री. गोंदणीचें झाड.
गूँधना–क्रि. स. तिंबणें, ओवणें.
गूजर–स्त्री. गोम, घोण. [गवळण.
गूजरी–स्त्री. गुजर जातीची स्त्री, आगरी,
गूझा–पु. एक मिठाई, फळांतील रेषा.
गूथना–क्रि. स. गुंफणें, ओवणें.
गूदड़–र–पु. गोधडी.
गूदा–पु. मेंदू, सारभाग, मगज.
गूदिया–वि. लोभी.
गून–पु. नाव ओढण्याची दोरी.
गूना–पु. एक प्रकारचें पक्वान्न, एक प्रकारचा सोनेरी रंग.
गूमड़ा–पु. फोड, व्रण, गांठ.
गूमड़ी–स्त्री. गांठ.
गूमा–पु. तुंबा (औषधि), एक औषधि वनस्पति.
गूल–पु. वनदेव.
गूलर–पु. औदुंबराचे झाड, उंबर.
गूलरका फूल–उंबराचें फूल, क्वचित भेटणारा मनुष्य.
गूह–पु. विष्ठा.
गूहड़िया–पु. उकिरडा, शेणखळा.
गृह–पु. घर.
गृहस्थ–पु. संसारी माणूस.
गृहस्थी–स्त्री. गृहस्थाश्रम, संसार, घरदार.
गेंड–पु. पाहा 'गेंडा'.
गेंडना–क्रि. स. प्रदक्षिणा करणें, घेरणें, सभोंवार बांध घालणें.
गेंडली–स्त्री. वेटोळें, फेटा, गुंडाळी.
गेंडा–पु. उसाची पानें, ऊस, गेंडा.
गेंडुआ–वा–पु. उशी, मोठा चेंडू.
गेंडुरी–स्त्री. दोऱ्याची केलेली चुंबळ, सापाचें वेटोळें.
गेंती–स्त्री. जग.
गेंद–पु. चेंडू, कलाबतू.
गेंदबल्ला–पु. चेंडूफळी.
गेंदवा–दुवा–पु. लोड, तक्क्या.
गेंदा–पु. पिवळ्यारंगाचीं फुलें येणारें एक झाड.
गेंदौरा–पु. मोठा बत्तासा.
गेय–पु. गाणें.–वि. गाण्यास योग्य.
गेरना–क्रि. स. पाडणें, ओतणें.
गेरुआ–वि. भगवा.
गेरुई–स्त्री. गव्हाचा रोग.
गेरू–स्त्री. लाल रंगाची माती.
गेसू–पु. बट (केसांची).
गेहनी–स्त्री. गृहिणी, घरधनीण.
गेही–पु. गृहस्थ.
गेहुँआ–वि. गव्हासारख्या रंगाचा.

गेहूं—पु. गहूं.
गेहूंअन—पु. मळकट रंगाचा विषारी साप.
गेंडा—पु. गेंडा.
गैंती—स्त्री. कुदळी.
गैन—पु. मार्ग, आकाश.
गैना—पु. रस्ता, बुट्टा बैल.
गैनी—वि. जाणारी.
गैब—पु. समोर बसलेला.
गैबत—स्त्री. पाठीमागें केलेली निंदा.
गैबी—वि. गुप्त.
गैयर—पु. हत्ती.
गैया—स्त्री. गाय.
ग़ैर—स्त्री.—वि. दुसरा, परका, 'अ' ह्या निषेधदर्शक उपसर्गासारखा अर्थ.
ग़ैरत—स्त्री. लाज, अब्रू.
ग़ैरमनकूला—वि. स्थिर, अचल.
ग़ैरमनकूहा—स्त्री. रखेली, अविवाहित [उपपत्नी.
ग़ैरमामूली—वि. असाधारण.
ग़ैरमिसिल—अ. अनुचित स्थानीं.
ग़ैरमुनासिब—वि. अनुचित.
ग़ैरमुमकिन—वि. असंभव.
ग़ैरवाजिब—वि. अनुचित.
ग़ैरहाज़िर—वि. अनुपस्थित.
ग़ैरहाज़िरी—स्त्री. गैरहजेरी, अनुपस्थिति.
गैरा—पु. गवताची पेंढी.
गैरिक—पु. गेरू, सोनें, धातु.
गैल—स्त्री. मार्ग.
गैलन—स्त्री. ग्यालन.
गैलरी—स्त्री. गॅलरी.
गैलहारा—वि. आळींतील.
गैस—पु. गॅस.
गोंइं—स्त्री. बैलांची जोडी. [लेला भाग.
गोंठ—स्त्री. धोतराचा कमरेला गुंडाळ-
गोंठना—क्रि. स. टोंक वांकविणें.

गोंठिल—वि. बोथट.
गोंडरा—पु. मोटेचा दोर ज्यावर फिरतो [ती कण्णी.
गोंडा—पु. गोठा, गाँव.
गोंद—पु. डिंक.
गोंदरी—स्त्री. चटया बनविण्याचें गवत.
गोंदी—स्त्री. हिंगणबेट.
गो—स्त्री. गाय, किरण, वृषभरास, इंद्रिय, वाचा, सरस्वती, डोळा, वीज, जमीन, दिशा, आई, दूध देणारे पशु, जीभ. —पु. बैल, नंदी, घोडा, सूर्य, चंद्र, बाण, आकाश, स्वर्ग, पाणी, वज्र, शब्द, नवाचा अंक, केस, इंद्रिय, अग्नि, मार्ग.
गोआल—पु. गवळी. [—अ. जरी.
गोइंठा—पु. गोवरी.
गोइंड—पु. गांवाची हद्द.
गोइंदा—पु. जासूद.
गोइयाँ—पु. मित्र.
गोइं—स्त्री. मैत्रीण.
गोऊ—वि. चोरटा.
गोकि—जरी.
गोखा—पु. छिद्र, झरोखा.
गोचना—क्रि. स. धरणें. —पु. गहूं-हरभरा.
गोचरी—स्त्री. भिक्षावृत्ति.
गोछ—पु. गोंडेदार मिशा.
गोज़—पु. अपानवायु, पाद.
गोजई—स्त्री. गहूं व जव मिश्रित अन्न.
गोजर—पु. एक प्रकारचा किडा, कानकीड.
गोजरा—स्त्री. पाहा 'गोजई'.
गोजी—स्त्री. मोठी काठी, गाय वळविण्याकरितां वापरावयाची काठी.
गोझनवट—स्त्री. स्त्रियांचा पदर.
गोट—स्त्री. किनार.
गोटा—पु. जरीची किनार, (धणे, वेलदोडे वगैरेची) पूड, सुकलेला मळ.

गोटी–स्त्री. गोटी, सोंगटी, फायद्याची बाब.
गोटी जमना–युक्ति सफल होणें.
गोठ–स्त्री. गोशाला, श्राद्धकर्म, सहल.
गोठा–पु. सल्लामसलत.
गोठिल–वि. बोथट.
गोड़–पु. पाय.
गोड़इत–पु. पहारेकरी.
गोड़ना–क्रि. स. माती खोदून भुसभुशीत करणें, उफाळणें.
गोड़ा–पु. पलंग वगैरेचे पाय.
गोड़ाई–पु. खोदण्याचें काम किंवा मजुरी.
गोड़ाना–क्रि. स. खणविणें.
गोड़ापाई–स्त्री. सारखी ये जा.
गोड़ारी–स्त्री. पलंगाचा पायथा, पायतण.
गोड़ी–स्त्री. प्राप्ति, लाभ.
गोत–पु. वंश, समूह.
गोत्र–पु. पर्वत, गोठा, गोत्र, ऋषिवंश, कुळ, नांव, समुदाय, रस्ता, चित्र, संपत्ति, शेत, भविष्य ज्ञान, छत्री.–स्त्री. [गोसमूह, पृथ्वी.
गोता–पु. डुबकी.
गोता खाना–फसवणूक होणें.
गोता मारना–बुडणें.
गोताखोर–पु. पाणबुड्या.
गोतिया, गोती–वि. आपल्या गोत्राचा.
गोद–दी–स्त्री. दोन्ही हाताच्या घेऱ्यांत मुलाला घेऊन मांडीवर बसविलें जातें [ती जागा.
गोदका–लहान मूल.
गोद बैठना–दत्तक जाणें.
गोद भरना–ओटी भरणें, मूल होणें.
गोद पसार कर–अत्यंत नम्रपणें.
गोद लेना–दत्तक घेणें. [स्त्री.
गोदनहारी–स्त्री. गोंदणारी स्त्री, नटाची
गोदना–क्रि. स. टोचणें, टोमणें मारणें.

गोदा–पु. वड व पिंपळ इत्यादिकाचीं फळें.
गोदाम–पु. गुदाम.
गोन–स्त्री. गोणी, गोणपाट, नाव ओढण्याकरतां शिडाला बांधलेली दोरी.
गोनर्द–पु नागरमोथा.
गोना–क्रि. स. लपविणें.
गोनिया–स्त्री. गुण्या. –पु. गोणी वाहून नेणारा, दोरी बांधून नाव ओढणारा.
गोप–पु. रक्षक, लपविणें, चित्तक्षोभ, तेज, गवळी, गांवाचा मालक, गोशाळेचा अध्यक्ष, राजा, गोफ.
गोपना–क्रि. स. लपविणें.
गोपनीय–वि. छपविण्याजोगें.
गोपी–स्त्री. गोपाची स्त्री.
गोपील–पु. खंजन पक्ष्याची एक जात.
गोफन–पु. गोफण.
गोफा–पु. कळी. गुंफा, तळघर.
गोफिया–पु. गोफण.
गोबर–पु. शेण. [गणपति.
गोबरगणे(ने)श–वि. बोजड, मूर्ख, गुळाचा
गोबरी–स्त्री. गोवरी, शेणाचें सारवण.
गोबरैला–पु. एक प्रकारचा किडा.
गोभ–स्त्री. लाट, झाडांचा एक रोग.
गोभा–स्त्री. आनंदाची लहर.
गोभी–स्त्री. कोबी, एक प्रकारचें गवत, गाईची जीभ.
गोम–स्त्री. स्थान, घोड्यावरील भोंवरा.
गोमका–पु. कोहळा.
गोमर–पु. कसाई.
गोयंदा–पु. पाहा 'गोइंदा'.
गोय–पु. गोपाल.
गोया–अ. जणूं काय.
गोर–स्त्री. कबर. –वि. गोरा.

गोरकन–पु. कबर खोदणारा.
गोरखइमली–स्त्री. कल्पवृक्ष, एक वृक्ष.
गोरखधंधा–पु. तारा, कड्या वगैरे ज्या युक्तीनें परस्परांत गुंतवितां येतात व वेगळ्या करतां येतात तो खेळ, ज्याच्यांत बरीच भानगड आहे असें काम.
गोरखर–पु. गाढवासारखा एक जंगली पशु.
गोरस–पु. गाईचें दूध, दहीं, ताक इत्यादि, इंद्रिय सुख.
गोर(रि)स्तान–पु. कबरस्तान.
गोरसी–स्त्री. शेगडी.
गोरा–वि. गोरा. –पु. इंग्रज.
गोरा चिल्ला–गोरापान.
गोराई–स्त्री. गोरेपणा.
गोरी–स्त्री. सुंदर स्त्री.
गोरू–पु. जनावर. (पदार्थ,गोलाकार.
गोलंबर–पु. घुमट, घुमटाच्या आकाराचा
गोल–पु. झुंड.–वि. वाटोळा.
गोलक–पु. वैकुंठ, मातीची कुंडी, डोळ्यांतील बाहुली, घुमट, पैसे ठेवण्याची पेटी, फंड.
गोलगप्पा–पु. तुपांत तळलेली पुरी.
गोल गोल–अ. स्थूल मानानें, गोळा बेरीज.
गोल बात–गुळमुळीत बोलणें.
गोलमटोल–वि. वाटोळा.
गोलमाल–पु. गडबडगुंडा, घोटाळा, अव्य-
गोल मिर्च–स्त्री. मिरें. [वस्था.
गोला–पु. गोळा.
गोलाई–स्त्री. वाटोळेपणा.
गोली–स्त्री. गोळी, गोटी.
गोलीकाण्ड–पु. गोळीबार.
गोलोकवासी होना–स्वर्गवासी होणें.
गोवना–क्रि. अ. झांकणें, लपविणें.
गोश–पु. कान.
गोशमाली–स्त्री. कान उपटणें, कडक शब्दांत सूचना देणें.
गोशवारा–पु. एका झाडाचा डिंक, कानांतील कुंडल, मोठा मोती, जरीची पगडी किंवा पदर, तुरा, संक्षिप्त लेख.
गोशा–पु. कोपरा, एकांत स्थान, बाजू,
गोश्त–पु. मांस. [धनुष्याचीं दोन टोकें.
गोष्ठी–स्त्री. मंडळ, सभा, गप्पा, एकांकी
गोसाओं-सैयाँ–पु. गोसावी, ईश्वर. [नाटक.
गोस्तनी–स्त्री. द्राक्ष, बेदाणा.
गोस्पंद, गोस्फंद–पु. बकरा, मेंढा.
गोह–स्त्री. पालीच्या जातीचा एक जंगली
गोहन–पु. सहचर, सहवास. [प्राणी, घोरपड.
गोहरा–पु. गोवरी.
गोहराना–क्रि. अ. हाक मारणें.
गोहारी–स्त्री. आरडाओरड.
गोही–स्त्री. गुपित.
गोहुवन–पु. तांबडा साप.
गोहूं–पु. गहूं.
गौं–स्त्री. सुसंधी, डाव, प्रयोजन, प्रकार,
गौंका यार–स्वार्थी. [पक्ष.
गौं निकलना–स्वार्थ साधणें.
गौं पड़ना–गरज लागणें.
गौ–स्त्री. गाय, सुयोग, गरज, रीत,
गौख–पु लहान खिडकी, दालन.
गौखा–पु. गाईचें कातडें, झरोका.
गौड़ी–पु. गुळापासून बनलेली एक प्रकारची
गौन–पु. पाहा 'गमन'. [दारू.
गौनहाई–वि. जिचा नुकताच पतिगृहीं प्रवेश झाला आहे अशी.
गौनहार–स्त्री. नवऱ्यामुलीबरोबर तिच्या पतिगृहीं जाणारी स्त्री.
गौना–पु. वधूचें वरगृहीं जाणें.
गौनु–पु. गमन, प्रयाण.

ग़ौर–पु. चिंतन, ध्यान.
ग़ौरतलब–वि. विचाराधीन. [जलपक्षी.
गौरिया–स्त्री. मातीची गुडगुडी, लहान
गौह(हा)र–पु. मोती, बुद्धिमत्ता.
ग्याति–स्त्री. जात.
ग्यान–पु. ज्ञान.
ग्यारस–स्त्री. एकादशी (तिथि).
ग्यारह–वि. अकरा.
ग्रंथचुंबन–पु. स्थूल वाचन.
ग्रंथसाहब–पु. शिखांचा धर्म ग्रंथ.
ग्रंथिल–वि. गांठी असलेला.
ग्रसना–क्रि. स. ग्रासणें, घट्ट आवळून धरणें.
ग्रांडील–वि. उंच बांध्याचा.
ग्राम्य–वि. गांवासंबंधीं, खेडवळ.
ग्वार–री–स्त्री. गोवार.
ग्वारपाठा–पु. गोवारी (लांबशेंगाची).
ग्वारफली–स्त्री. गोवारीच्या शेंगा.
ग्वाल–ला–पु. गवळी. [फिरविणें.
ग्वैंठना–क्रि. स. मुरगळणें, लुबाडणें,
ग्वैंडा–पु. गांवाच्या आसपासची जमीन.
ग्वैंडे–अ. निकट, जवळ.
ग्वैंयाँ–पु. स्त्री. भिडू, गडी, साथी.
ग्रंथ–पु. पुस्तक, चिकटविण्याची क्रिया.
ग्रह–पु. सूर्याभोंवतीं फिरणारा तार, अत्यंत दुःख देणारा, नवाची संख्या.
ग्रहण–पु. ज्ञान, शिकणें, ज्ञानेंद्रिय, सूर्य चंद्राचें ग्रहण, स्वीकार.
ग्रासना–क्रि. स. ग्रासणें, त्रास देणें.
ग्राह–पु. मगर, ग्रहण, पकड, रोग, हेका.
ग्राहक–पु. गिऱ्हाईक, फौजदार, कुरडू.–वि. घेणारा, जाणणारा.
ग्रीष (ख) म–पु. ग्रीष्म ऋतु.

[घ]

घँघरा–पु. घागरा.
घँघरी–स्त्री. घागरा.
घँघोर (ल)ना–क्रि. स. ढवळून मिसळणें, घोळणें, पाणी गढूळ करणें.
घंटा–पु. तास, घंटा. [मनोरा.
घंटाघर–पु. मोठें घड्याळ लावलेला उंच
घंटी–स्त्री. लहान घंटा, घंटेचा आवाज, घुंगरू, पडजीभ.
घई–स्त्री. पाण्यांतील भोंवरा, खांब.–वि.
घघरा–पु. परकर. [फार खोल.
घघोट–स्त्री. गर्जना.
घचाघच–अ. कांठोकांठ.
घट–पु. पिंड, शरीर, घडा, गंडस्थळ, मस्तक, वीस द्रोण (माप), कुंभरास. –स्त्री. समुदाय, युद्धांतील हस्ति समूह. –वि. कमी, हलका, उतरलेला.
घटघटवासी–ईश्वर, सर्वव्यापी.
घटमें बैठना या बसना–मनांत बिंबणें.
घटक–पु. लग्न जुळवून देणारा, दलाल, वंशपरंपरा सांगणारा उपाध्याय, मध्यस्थ, घडा, कुलगुरु.–वि. झटणारा, अवयव,
घटका–पु. मरणापूर्वीची घरघर. [भूत.
घटंत–स्त्री. उणीव, ऱ्हास, उतार.
घटती–स्त्री. उणीव, मानहानी.
घटन–पु. घडण, उपस्थिति, अस्तित्व.
घटन(ना)ई–स्त्री. मडक्यांची नाव.
घटना–क्रि. अ. घटणें, पुरेसें न उरणें, लागू पडणें, घडणें.–स्त्री. प्रसंग, गोष्ट, घटना.
घटबढ़–स्त्री. कमीजास्त.
घटवाई–पु. घाटावर कर घेणारा, कमी करविण्याचें काम.
घटवाना–क्रि. स. कमी करविणें, उतरविणें.
घटवार–पु. घाटाचा कर घेणारा, नावाडी, घाटावर बसून दान घेणारा ब्राम्हण.

घटा–स्त्री. मेघसमुदाय, भरून आलेले ढग.
घटाटोप–वि. काळाकुट्ट (अंधार).–पु. ढगांची दाटी, बैलगाडी, रथ वगैरे वरील आच्छादन.
घटाना–क्रि. स. कमी करणें, कापणें, अप्रतिष्ठा करणें, वजाबाकी करणें.
घटाव–पु. कमतरता, अवनति, नदीचा पूर
घटिया–वि.स्वस्त,वाईट, तुच्छ. [कमी होणें.
घटिहा–वि. कावेबाज, दगलबाज, चलाख, दुष्ट, व्यभिचारी, संधिसाधु.
घटी–स्त्री. घटका, घड्याळ, कमतरता,
घटूका–पु. घटोत्कच. [हानि, लहान भांडे.
घट्टा–पु. घट्टा पडणें (शरीरावर).
घड़घड़ाना–क्रि. अ. गडगडणें, घडघड
घड़घड़ाहट–स्त्री. गडगडाट. [आवाज होणें.
घड़नई-नैल–स्त्री. घागरींना बांबू बांधून डबके अथवा लहान नदी ओलांडण्याकरितां तयार केलेली लहानशी नाव.
घड़ा–पु. घागर. [घालणें.
घड़ों पानी पड़ जाना–लाजेनें मान खालीं
घड़िया–स्त्री. (सोने, चांदी वगैरे गाळण्याचें) मातीचें भांडें, मातीचा लहान प्याला.
घड़ियाल–पु. घंटा, मगर.
घड़ियाली–पु. घंटा वाजविणारा.
घड़ी–स्त्री. चोवीस मिनिटांचा काळ, वेळ,
घड़ीघड़ी–वारंवार. [योग्य वेळ.
घड़ी गिनना–उत्सुकतेनें वाट पाहणें, मरण काळ जवळ येणें.
घड़ीदिया–पु. मृताच्या जागेवर ठेवण्यांत येणारा दिवा अथवा घागर.
घड़ीसाज़–पु. घड्याळें दुरुस्त करणारा.
घड़ौंची–स्त्री. घडवंची, तिवई.
घतिया–स्त्री. घातकी, धोकेबाज.
घतियाना–क्रि.स. पेचांत पकडणें, चोरून ठेवणें.
घन–पु. ढग, सोटा, घन, देह, विस्तार, समुदाय, अभ्रक, घनफळ, कथील, घट्टपणा, (झांज, टाळ, इत्यादि) वाद्यें, लोखंड, त्वचा, साल, मध्यम नृत्य. –वि. भरीव, कठीण, दाट, अत्यंत, पूर्ण, मोठा, गंभीर (ध्वनि), व्याप्त, दुर्भेद्य,
घनकोदंड–पु. इंद्रधनुष्य. [शुभ.
घनघनाना–क्रि. अ. घणघण आवाज होणें. –क्रि. स. घणघण आवाज करणें.
घनघनाहट–स्त्री. घणघणाट.
घनघोर–वि. घनदाट, भीषण. –पु. मेघ गर्जना, भीषण ध्वनि.
घनचक्कर–वि. चक्रम, मूर्ख, उनाड.
घनबेल–वि. वेलबुट्टीदार. [चंदन.
घनसार–पु. कापूर, पारा, पाणी, बुधग्रह,
घना–वि. दाट, पुष्कळ, घनिष्ठ, भरीव, दाट पालवी असलेला, दाट वस्ती असलेला.
घनाघन–वि. दुष्ट, एक संधि, दाट.–पु. इंद्र, उन्मत्त हत्ती, वर्षणारा ढग.
घने–वि. पुष्कळसे, अनेक.
घनेरा-रे–वि. अतिशय, पुष्कळ.
घनो–वि. दाट, गाढ, भरीव.
घन्नई–स्त्री. मडक्यांची नाव.
घपची–स्त्री. दोन्ही हातांची मजबूत पकड.
घपला–पु. मिश्रण, गडबडगुंडा, घोटाळा.
घबराना–क्रि.अ.घाबरणें,किंकर्तव्यमूढ होणें, उतावीळ होणें, मन न लागणें.–क्रि. स. व्याकुळ करणें, हैराण करणें, किंकर्तव्यमूढ करणें. [उतावळेपणा, भीति.
घबराहट–स्त्री. व्याकुलता, किंकर्तव्यमूढता,
घमंड–पु. घमेंड, जोर, भरंवसा, वृथाभिमान.

घमकना–क्रि. अ. घमघम शब्द होणें, गरजणें.–क्रि. स. ठोसा मारणें.
घमका–पु. तडाका, घमघम आवाज, ठोसा.
घमघमाना–क्रि. अ. घमघम शब्द होणें. –क्रि. स. मारणें. [ढोलक्याचा आवाज.
घमर–पु. गंभीर घोष, नगाऱ्याचा किंवा
घमस–पु. तीव्र उष्णता.
घमासान–पु. भयंकर लढाई.
घमाका–पु. धडाका.
घमाघम–स्त्री. धामधूम, घमघम आवाज. –अ. घमघम आवाजानें.
घमाना–क्रि. अ. उन्हांत तापणें.
घमोई–स्त्री. बांबूला लागणारी कीड.
घमोय–स्त्री. कांटेदार झुडूप.
घर–पु. रहाण्याचें ठिकाण, जन्मभूमि, वंश, खोली, कारखाना, खण, कप्पा, लहान खळगा, बीळ, छिद्र, कार्यालय.
घर आबाद होना–घरांत स्त्री येणें, घरांत अन्न-धान्य येणें. [होणें.
घर करना–निवास करणें, घुसणें, प्रिय
(चित्त, मन या आँखमें) घर करना– फार पसंत असणें.
घरका–आपला, स्वतःचा, आपसांतला.
घरका न घाटका–ज्याचें राहण्याचें ठिकाण निश्चित नाहीं असा, निकामी.
घरका उजाला–कुलदीपक.
घरके घर रहना–लाभ किंवा हानि न होणें.
घरके बाढ़े–घरांत बढाया मारणारा.
घरघाट–अवस्था, ढब.
घर घालना–घर बिघडविणें, कुळाला कलंक लावणें, वश करणें, कुमार्गास लावणें.
घर फूंक तमाशा करना–ख्याली खुशालींत पैसा उडविणें.
घर फोड़ना–घरांत भांडणें लावणें.
घर बसना–लग्न होणें,घरांत धनधान्य येणें.
घर बैठना–घरांत बसणें, एकाद्या स्त्रीचें लग्न केल्याशिवाय एकाद्या पुरुषाकडे पत्नी म्हणून रहाणें.
घरसे–पासून, पति, पत्नी.
घर बैठे–कांहीं काम न करतां.
घर गृहस्थी-गिरस्ती–स्त्री. घर संसार.
घरघराना–क्रि. अ. घरघरणें, खरखरणें.
घरघाल, घरघालन–वि. कुळास कलंक लावणारा, घर बिघडविणारा, कुलटा.
घरजाया–पु. गुलाम, दास, सेवक.
घरनाल–स्त्री. एक तोफ.
घरनी–स्त्री. पत्नी, गृहिणी.
घरफोरी-ड़ी–स्त्री. घरांत भांडणें लावणारी.
घरबसा–पु. उपपति, पति.
घरबसी–स्त्री. रखेली.
घरबार–पु. रहाण्याची जागा, स्वतःची संपत्ति, घरदार, संसार.
घरबारी–पु. संसारी, मुलेंबाळें असलेला, गृहस्थ.
घरमकर–पु. सूर्य.
घरवात–स्त्री. घरांतील सामान किंवा संपत्ति, संसार.
घरवाला–पु. घराचा मालक, नवरा.
घरवाली–स्त्री. बायको.
घरहाँई–स्त्री. चुगलखोर स्त्री, घरांतील भांडण लावणारी किंवा फूट पाडणारी स्त्री.
घरा, घड़ा–पु. मोठी घागर.
घराऊ–वि. घराशी संबंध ठेवणारें, आपलें.
घराती–पु. लग्नांत वधुपक्षाकडील लोक.
घराना–पु. घराणें, वंश.
घरामी–पु. कौले चाळणारा.
घरिया–स्त्री. मूस.

घरीक–अ. क्षणभर.
घरू, घरेलू, घरैया–वि. पाळीव, खाजगी, घरीं तयार केलेलें, घराशीं संबंध असलेलें.
घरौंदा–धा–पु. घरकुल, लहानसें घर.
घर्रा–पु. एक प्रकारचें अंजन, घशांत होणारा घरघर आवाज.
घर्राटा–पु. घोरणें. [सुटणें, मारपीट होणें.
घलना–क्रि. अ. सुटून पडणें, गोळी वा तीर
घलाघल–ली–स्त्री. मारपीट.
घलुआ–पु. योग्य वजनापेक्षां जास्त दिलेली
घवद–स्त्री. घोंस, घड (फळांचा). [वस्तु.
घवरी–स्त्री. घोंस.
घसखुदा–वि. गवत कापणारा, मूर्ख.
घसना–क्रि. अ. घासणें, चोळणें.
घसिटना–क्रि. अ. ओढलें जाणें. [णारा.
घसियारा–पु. गवत विकणारा, गवत आण-
घसीट–स्त्री. घाईनें लिहिणें, घाईनें लिहिलेला लेख, ओढ.–वि. खरडलेला, घाईनें लिहिलेला.
घसीटना–क्रि. स. फरपटत नेणें, घाईनें लिहून पुरें करणें, एकाद्या कामांत जब-
घसीला–वि. गवताळ. [रदस्ती ओढणें.
घस्सर–वि. खादाड.
घस्सा–पु. धक्का.
घहनाना–क्रि. अ. घणघणणें.
घहरना–राना–क्रि. अ. गंभीर शब्द करणें.
घहरानी–स्त्री. गंभीर घोष.
घहरार–पु. गर्जना.–वि. गर्जना करणारा.
घाँ, घा–स्त्री. बाजू, दिशा.
घाँघरा–पु. परकर.
घाँटी–स्त्री. गळा, कंठ, लहान घंटा.
घाँटो–पु. चैत्रांत गाईलें जाणारें एक गाणें.
घाँह–पु. बाजू, कडे.
घाइ–पु. घाव, जखम.
घाइल–वि. घायाळ, जखमी.
घाई–स्त्री. बेचक (दोन बोटांमधील), घाव, पाण्यांतील भोंवरा, कडे, फसवणूक.
घाईन–स्त्री. हिमतुषार, दव.
घाऊ, घाव–पु. घाव.
घाऊघप–वि. गुपचुप गिळंकृत करणारा.
घाएँ–अ. बाजूला. [प्रसिद्ध पंडित.
घाघ–वि. धूर्त, हुशार, गोंडा येथील एक
घाघरा–पु. मोठा परकर.
घाट–वि. थोडें.–पु. सत्संग, नदीचा घाट, पर्वतांतील उंच सखल मार्ग, दिशा, तऱ्हा, तलवारीची धार, डोंगर, मानेचा कांटा. –स्त्री. कपट, वाईटपणा.
घाट घाटका पानी पीना–बारागांवचें पाणी पिणें.
घाटवाल–पु. घाटावरील ब्राम्हण, पंड्या.
घाटा–पु. हानि. [किंवा राखून ठेवणें.
घाटारोह–पु. नदीकांठची जागा अडविणें
घाटि–वि. न्यून, थोडें.–स्त्री. नीचकर्म, पाप.
घाटिया–पु. गंगापुत्र, नदीकांठचा उपाध्याय.
घाटी–स्त्री. दरी. [–स्त्री. डावपेंच, रंग ढंग.
घात–पु. प्रहार, वध, अहित, गुणनफल.
घात लगना–संधि सांपडणें.
घात लगाना–युक्ति करणें. [शोधणें.
घातमें होना–सूड उगवण्याची संधि
घातक, घातकी–पु. घातकी.
घातिनी–वि. घात करणारी.
घाती–वि. घात करणारा.
घान–पु. एक वेळ शिजवितां येण्याइतकी
घाना–क्रि. स. मारणें. [वस्तु, प्रहार.
घाम–पु. ऊन.
घामड़–वि. उन्हानें व्याकुळ (पशु), मूर्ख.

घाय–पु. जखम.
घायक–वि. नाश करणारा.
घायल–वि. घायाळ, जखमी.
घाल, घाला–पु. धार, मापापेक्षां थोडें वर [घालणें.
घाल न गिनना–तुच्छ मानणें.
घालक–पु. मारणारा.
घालना–क्रि. स. आंत ठेवणें, फेंकणें, नाश करणें, ठार मारणें.
घालमेल–पु. स्नेह, वस्तुंचें मिश्रण.
घाव–पु. व्रण.
घाव पर नमक छिड़कना–दुःखावर [डागण्या देणें.
घाव पूजना या भरना–जखम बरी होणें.
घावरिया–पु. शस्त्रवैद्य.
घास–स्त्री. गवत, चारा.
घास काटना–खोदना–छीलना–व्यर्थ काम करणें, तुच्छ काम करणें.
घासफूस, घासभूसा–गवतबिवत.
घिअ, घिउ–पु. तूप.
घिग्घी–स्त्री. रडतांना येणारी उचकी, भितीमुळें बोलतांना अडखळणें.
घिघियाना–क्रि. अ. करुण स्वरानें प्रार्थना करणें, ओरडणें.
घिचपिच–स्त्री. जागेची अडचण, गर्दी. –वि. गिचमिड, अस्पष्ट.
घिन–स्त्री. तिरस्कार, किळस.
घिनाना–क्रि. स. तिरस्कार करणें, घृणा [करणें.
घिनावना, घिनौना–वि. तिरस्कृत.
घिनौरी–स्त्री. एक पावसाळी किडा.
घिय–पु. तूप.
घिया–स्त्री. दुधी भोपळा.
घियाकश–पु. किसणी.
घिया, घिया तोराई, घिया तोरी–स्त्री. [घोसाळें.
घिरना–क्रि. अ. घेरले जाणें, चारी बाजूनें गराडा पडणें, एकत्र होणें.
घिरनी–स्त्री. गराडा, चक्कर.
घिराई–स्त्री. घेरा, परिघ, वेढा, गुरें चरावयास नेण्याचें काम किंवा मोबदला.
घिराव–पु. घेरण्याची क्रिया, घेरा.
घिर्राना–क्रि. स. ओढणें, केविलवाणें बोलणें.
घिलौना–पु. वाढवा, धार (द्रव पदार्थाची).
घिसना–क्रि. स. घासणें.
घिसघिस, घिसपिस–स्त्री. घासाघिस, गांठी [भेटी.
घिसवाना–क्रि. स. घासविणें, उगाळून घेणें.
घिसाई–स्त्री. घासणावळ, घासण्याचें काम.
घिस्सा–पु. धक्का, रेटा.
घिस्सा पट्टी–कपट, धोका.
घींच–स्त्री. मान, गर्दन.
घी–पु. तूप.
घीके दिये जलाना–आनंदोत्सव करणें.
घीकुवाँर, घीगुवार–स्त्री. कोरफड.
(पाँचों उँगलियाँ) घीमें होना–चैन होणें, लग्गा साधणें.
घुँइयाँ– स्त्री. अळूच्या मुळया.
घुँघची–स्त्री. गुंज.
घुँघनी–स्त्री. घुगऱ्या.
घुँघराले–रे–वि. कुरळे.
घुँघरू–पु. घुंगरू, गळ्यांतील घरघर शब्द.
घुंडी–स्त्री. बटन, गोळी, हातापायांतील कड्यांच्या तोंडाजवळील गोल गोळा.
घुग्घी–स्त्री. कुंची.
घुग्घू–पु. घुबड.
घुघुआना–क्रि. अ. गुरगुरणें, गूं गूं करणें.
घुटकना–क्रि. स. घोट घोट पिणें, गिळणें.
घुटकी–स्त्री. अन्न नलिका.
घुटना–पु. गुडघा. –क्रि. अ. अडखळणें.
घुटना टेकना–गुडघे टेकणें, वश होणें.

घुटघुट कर मरना–श्वास घुटमळून मरणें.
घुटा हुआ–वि. पक्का, चलाख.
घुटन्ना–पु. पायजमा.
घुटरू–पु. गुढघा.
घुटवाना–क्रि. स. घोटविणें, हजामत [करविणें.
घुटाई–स्त्री. घोटण्याची क्रिया, घोटणावळ.
घुटाना–क्रि. स. घोटवून घेणें.
घुट्टी–स्त्री. लहान मुलांना द्यावयाचें औषध.
घुटुकन, घुटुरुवन–अ. रांगत.
घुड़(र)कना–क्रि. स. धमकावणें.
घुड़की–स्त्री. धमकी.
घुड़चढ़ा–पु. घोडेस्वार.
घुड़चढ़ी–स्त्री. वरानें घोड्यावर बसून वधूगृहीं जाण्याची पद्धत, एक तोफ.
घुड़दौड़–स्त्री. घोडदौड, मोठी होडी, एक प्रकारचा जुगार (रेस).
घुड़नाल–स्त्री. एक तोफ.
घड़सवार–पु. घोडेस्वार.
घुड़साल–स्त्री. घोडशाळा.
घुन, घुना–पु. बरड, टोके, वाळवी, घुणा.
(गेहूँके साथ) घुन पीसे जाना–सुक्या बरोबर ओलें जळणें.
घुनघुना–पु. खुळखुळा.
घुनना–क्रि. अ. लाकडाला वाळवी लागणें, आंतल्या आंत झिजणें.
घुनाच्छ(क्ष)र–लाकडाला वाळवी लागल्याचें चिन्ह. [झिजणें.
घुन लगना–कीड लागणें, आंतल्या आंत
घुन्ना–वि. घुम्या, मनांत आढी बाळगणारा.
घुन्नाना–क्रि. अ. मौन होणें.
घुप–वि. गडद (अंधारा), निबिड अंधकार.
घुमक्कड़–वि. फार फिरणारा.
घुमटा–पु. चक्कर, घेरी.
घुमड़–स्त्री. पावसांच्या ढगांचा जमाव.
घुमड़ना–क्रि. अ. पावसाचे ढग आकाशांत जमणें, एकत्र होणें.
घुमड़ी–री–स्त्री. मूर्च्छा, तिरीमिरी.
घुमना–वि. अधिक फिरणारा.
घुम(म्म)रना–क्रि. अ. ढग एकत्र येणें, मोठा आवाज करणें, फिरणें.
घुमाना–क्रि. स. फिरविणें, प्रवृत्त करणें.
घुमाव–पु. चक्कर, रस्त्याचें वळण.
घुमाव फिरावकी बात–आडवळणानें [बोलणें.
घुमावदार–वि. घेरेदार.
घुमुर–अ. घरघर (आवाज).
घुरकना–क्रि. स. दटावणें, भीति दाखविणें.
घुरघुरा–पु. रातकिडा, चिलटें, डांस.
घुरघुराना–क्रि. अ. खरखर आवाज होणें.
घुरबिनिया–स्त्री. रस्त्यावरील केरकचऱ्याच्या ढिगांतून (धान्य, कागद, कपडे वगैरे) उपयुक्त वस्तु गोळा करण्याचा धंदा.
घुल(र)ना–क्रि.अ. झुरणें, विरघळणें, जर्जर होणें, ढवळलें जाणें, मिसळणें, दबून नरम होणें, दुर्बल होणें, व्यतीत होणें. [गोष्टी करणें.
घुल घुल कर बातें करना–मिळून मिसळून
घुला हुआ–वृद्ध.
घुल घुल कर काँटा होना–झिजून झिजून फार अशक्त होणें.
घुल घुल कर मरना–झिजून झिजून मरणें.
घुलवाना, घुलाना–क्रि. स. विरघळविणें, वितळविणें, चघळणें, सुरमा लावविणें.
घुलावट–स्त्री. मिसळणें, एकजीव होणें.
घुसना–क्रि. अ. आंत शिरणें, टोचणें, अधिकाराशिवाय एकाद्या कामांत भाग घेणें

घुसपैठ–स्त्री. प्रवेश.
घुसरा, घुसरैला–वि. धूसर, अंधुक, भरलेलें.
घुसाना–क्रि. स. शिरविणें, टोचणें.
घुसेड़ना–क्रि. स. खुपसणें, टोंचणें.
घूँघट–पु. बुरखा, पडदा.
घूँघर–पु. केसांचें नागमोडी वळण.
घूँघरवारे-ले–वि. कुरळे.
घूँट–पु. घोट.
घूँटना–क्रि. स. पिणें, गिळणें, घोट घेणें.
घूँटी–स्त्री. बाळगोळी, बाळगुटी.
घूँसा–पु. ठोसा.
घूआ–पु. बुलबुल इत्यादि पक्ष्यांना खावयास घालतात तो किडा, बोरूचें फूल.
घूक–पु. घुबड.
घूघ–स्त्री. शिरस्त्राण.
घूमना–क्रि. अ. फिरणें, प्रवास करणें, परत येणें, वळणें, उन्मत्त होणें.
घूम पड़ना–एकाएकी रागावणें.
घूर, घूरा–पु. उकिरडा.
घूरे पर मोती डालना–रत्न उकिरड्यावर फेंकणें, गाढवापुढें गीता वाचणें.
घूरना–क्रि. अ. टवकारून पाहणें, फिरणें.
घूरा–पु. कचऱ्याचा ढीग.
घूर्मि–अ. चक्कर खाऊन.
घूर्मित–वि. चक्कर खाल्लेलें.
घूस–स्त्री. लांच, घूस.
घूसखोर–वि. लांचखाऊ.
घृणा–स्त्री. तिरस्कार.
घृतकुमारी–स्त्री. कोरफड.
घेंटा–पु. डुकराचें पिल्लूं.
घेघा–पु. अन्ननलिका, गंडमाळा.
घेर–पु. घेर, परिघ. [पसारा, खुशामत.
घेरघार–स्त्री. वेढा घालण्याची क्रिया,
घेरना–क्रि. स. घेरणें, ग्रासणें, जनावरांना चारणें, खुशामत करणें.
घेरा–पु. वर्तुळ, आवार, वेढा.
घेवर–पु. घिवर (पक्वान्न).
घैया–पु. गाईच्या स्तनांतून सरळ तोंडांत पडणारी दुधाची धार. –स्त्री. बाजू.
घैर-रू-रो–पु. अपकीर्ति, चहाडी.
घोंघा–पु. शंख, शंखाच्या आकाराचा एक किडा. –वि. मूर्ख, निःसार.
घोंघावसंत–महामूर्ख. [पचविणें.
घोंटना–क्रि. स. एक एक घोट पिणें,
घोंपना–क्रि. स. घुसविणें, टोचविणें, वेडें-वाकडें शिवणें.
घोंसला, घोंसुआ–पु. पक्ष्याचें घरटें.
घोखना–क्रि. स. घोकणें.
घोटना–क्रि. स. वाटणें, अभ्यास करणें, दाबणें (गळा), चकचकीत करणें.
घोटवाना–क्रि. स. घोटवून घेणें. [कापड.
घोटा–पु. वत्ता, घोटण्याची क्रिया, चमकदार
घोटाई–स्त्री. घोटणावळ, घोटण्याची क्रिया.
घोटाला–पु. घोटाळा, गडबड.
घोटू–वि. घोटणारा.
घोड़ा–पु. घोडा. [घोड्याला वेगानें पळविणें.
घोड़ा उठाना, घोड़ा डालना, घोड़ा फेंकना–
घोड़ा निकालना–घोड्याला शिकवून स्वारीच्या योग्य बनविणें.
घोड़ा बेचकर सोना–निर्घोर निजणें.
घोड़ानस–स्त्री. टांचेच्या वरची मोठी शीर.
घोड़िया–स्त्री. लहान घोडी, खुंटी, घोडा (तुळईच्या खालचा), घडवंची.
घोर–वि. भयंकर, दाट, खोल, वाईट,
घोरम–पु. खुंटा, घोडा. [पुष्कळ, कठीण.
घोरिला–पु. खेळांतील घोडा.

घोरी–स्त्री. अघोरी (एक पंथ).
घोल–पु. मिश्रण.
घोलना–क्रि. स. मिश्रण करणें, घोळणें.
घोषणा–स्त्री. घोषणा, गर्जना, दवंडी.
घोसी–पु. गवळी.
घौद–पु. फळांचा घड.
घौदा–वि. घायाळ.
घ्राण–पु. वास, हुंगणें, नाक.

[ङ]

ङ–पु. वास घेण्याची शक्ति, सुगंध, भैरव, क वर्गीतील शेवटचें अक्षर.

[च]

चंग–स्त्री. डफाच्या आकाराचा एक लहान बाजा, पतंग.–पु. गंजिफाचा एक रंग.
चंग चढ़ना या उमहना–जोर होणें.
चंग पर चढ़ाना–अनुकूल करून घणें.
चँगना–क्रि. स. कसणें, ओढणें, ताणणें.
चंगा–वि. निरोगी, चांगला, निर्मळ.
चंगु–पु. मूठ (हाताची), पंजा, पकड.
चंगुल–पु. पंजा (पशु किंवा पक्ष्याचा), वस्तु उचलताना होणारा पंजाचा व बोटांचा आकार.
चंगुलमें फँसना–काबूंत येणें.
चँगेर–री–ली– स्त्री. बांबूची रुंद टोपली, परडी, पाळणा, पखाल.
चंच–चु–स्त्री. चोंच. –पु. एरंडाचें झाड, हरीण.
चंचरीक–पु. भुंगा.
चंचला–स्त्री. लक्ष्मी, वीज, पिंपळ, एक वर्णवृत्त.
चँचोरना–क्रि. स. चोखणें.
चंट–वि. हुशार, धूर्त.
चंड–वि. उद्धट, प्रखर, बलवान, कठिण, रागीट.–पु. उष्णता, एक यमदूत, कार्तिकेय, एक दैत्य.
चंडता–स्त्री. बळ, उग्रता.
चंडाई–स्त्री. घाई, जबरदस्ती.
चंडावल–पु. शूर शिपाई, पहारेकरी, पिछाडीचें सैन्य. [अफूचा धूर.
चंडू–पु. निशा येण्याकरितां ओढावयाचा
चंडूखाना–पु. चंडू चरस वगैरे पिण्याचें ठिकाण.
चंडूखानेकी गप्प–निशेंतील बडबड, अगदीं खोटी गोष्ट.
चंडूबाज़–पु. चंडू पिणारा.
चंडूल–पु. तपकिरी रंगाचा एक पक्षी.
चंडोल–पु. एक प्रकारची पालखी.
चंद–वि. थोंडेसें.-पु. चंद्र, एक प्राचीन कवि.
चंदक–पु. चंद्र, चांदणें, चंद्रकोर, एक मासा, टीक (नथेची), एक चंद्राकार शिरोभूषण.
चंदन–पु. चंदन, उटी.
चंदनहार–पु. चंद्रहार.
चंदना–पु. चंद्र.
चंदनी–स्त्री. चांदणें.
चंदनौता–पु. एक प्रकारचा परकर.
चंदरोज़ा–वि. अस्थाई, थोडया दिवसांचा,
चँदला–वि. टक्कल असलेला.
चंदवा–पु. लहान मांडव, गोल चकती, मोराच्या पिसाऱ्यावरील डोळा.
चंदा–पु. वर्गणी, चंद्र.
चंदावल–पु. सैन्याची पिछाडी.
चंदिनी–स्त्री. चांदणें. [चांदकी.
चँदिया–स्त्री. टाळू, कवटी, लहान पोळी.
चंदोवा–पु. पाहा 'चँदवा,'
चंद्रमा–पु. चंद्र, कापूर.
चंद्रवधूटी–स्त्री. मखमाली किडा.[तलवार.
चंद्रहास–पु. रावणाच्या तलवारीचें नांव,
चंद्रा–स्त्री. तंद्री (मरणाच्या वेळची).
चंद्रिका–स्त्री. चांदणें, मोराच्या पिसाऱ्यावरील डोळा, वेलदोडा, जुई किंवा

चमेली, एक देवी, एक वर्णवृत्त, बिंदी.
चंपई–वि. चाफ्याच्या रंगाचें.
चंपत–वि. गुप्त, पसार, पळालेला.
चंपत होना–गुप्त होणें, पसार होणें.
चँपना–क्रि. अ. दबणें, व्याकुळ होणें. –क्रि. स. दाबणें.
चंपा–पु. चांफा, रेशमी किडा, प्राचीन अंग देशची राजधानी, एका जातीचें केळें, घोड्याची एक जात.
चँवर–पु. चवरी.
चँवरढार–पु. चवरी ढाळणारा सेवक.
च–अ. आणि, पुन्हां, सुद्धां.–पु. कासव, चंद्र, चोर, दुर्जन.
चउर–पु. चवरी.
चउहट्ट, चौहट्टा–पु. चौक, बाजार.
चक–पु. चक्रवाकपक्षी, चक्र, खेडें, अधिकार, जमिनीचा मोठा भाग.–वि. भरपूर, भ्रमिष्ट.
चकई–स्त्री. चक्रवाकी, एक खेळणें.
चकचकाना–क्रि. अ. थेंबें थेंब बाहेर येणें, भिजणें.
चकचाल–पु. फेरा, भ्रमण.
चकचून–वि. चूर केलेलें.
चकचौंध–स्त्री. चकचकाट.
चकचौंधना–क्रि. अ. दिपणें.–क्रि. स. दिपविणें.
चकड़बा–पु. भांडण.
चकडोर–स्त्री. चकरीला गुंडाळलेला दोरा.
चकती–स्त्री. ठिगळ, (कातडें, कापड, वगैरे मधून कापून घेतलेला) गोल किंवा चौकोनी तुकडा.
बादलमें चकती लगाना-आकाशाला ठिगळ लावणें.
चकत्ता–पु. रक्तविकारामुळें अंगावर पडलेले काळे डाग, गांध, दांतानें चावल्याचें चिन्ह, अकबराच्या वंशाचा मूळ पुरुष.
चकना–क्रि. अ. चकित होणें, साशंक होणें.
चकनाचूर–वि. चक्काचूर, दमलेला.
चकफेरी–स्त्री. फेरा.
चकबंदी–स्त्री. जमिनीची वांटणी करणें.
चकमा–पु. धोका, नुकसान.
चकर–पु. चक्रवाक पक्षी, फेरा.
चकरबा–पु. कठिण स्थिति, बखेडा.
चकराना–क्रि. अ. चक्कर येणें, भ्रमिष्ट होणें, घाबरणें.–क्रि. स. आश्चर्यचकित करणें.
चकरी–स्त्री. फिरकी, जातें.–वि. चंचल, अस्थिर.
चकली–स्त्री. सहाण, रहाट.
चकलेदार–पु. एकाद्या प्रदेशाचा कर वसूल करणारा अधिकारी, जमाबंदी अधिकारी.
चकल्लस–स्त्री. कटकट, द्विधावृत्ति.
चकवा-हा–पु. चक्रवाक, उपासक, विरही.
चका–पु. चाक, चक्रवाक.
चकाचक–अ. भरपूर.–वि. खूप भिजलेला.
चकाचौंध–स्त्री. दीप्ति.
चकावू–पु. चक्रव्यूह.
चकित–वि. विस्मित, हैराण, भ्यालेला, भित्रा. –पु. भीति, कंप.
चकितवंत–वि. आश्चर्ययुक्त.
चकुला–पु. चिमणीचें पिल्लू.
चकोटना–क्रि. स. चिमटा घेणें.
चकोतरा–पु. ईडलिंबू.
चकोर–पु. चातक पक्षी, एक वर्णवृत्त.
चक्क–पु. चक्रवाकपक्षी, कुंभाराचें चाक.
चक्कर–पु. फेरा, चक्र, वर्तुळ, चक्राकार भ्रमण, पेंच, चक्कर, पाण्यांतील भोंवरा.
चक्कर काटना–चकरा मारणें, वाटोळे फिरणें.
चक्कवई–वि. चक्रवर्ति, सार्वभौम राजा.
चक्कवा–पु. चक्रवाक.

चक्का–पु. चाक, चाकाच्या आकाराची गोल .वस्तु.

चक्की–स्त्री. जातें, वीज, गुडघ्याचें गोल

चक्की पीसना–कठिण परिश्रम करणें. [हाड.

चक्कू–पु. चाकू.

चक्र–पु. चक्रवाक, गाडीचें चाक, कुंभाराचें चाक, तेल्याचा घाणा, वर्तुळ, सुदर्शन, सूर्यमंडळ, फेरा, पाण्याचा भोंवरा, पवन चक्की, चक्रव्यूह, सैन्य, समूह, विमान, आज्ञा, राष्ट्र, प्रांत, क्षितिज, नदीचें वाकण, वाटोळा पदार्थ, शालिग्रामावरील वर्तुळ, ढोंग.

चख–पु. डोळा. [वाईट, दुष्ट.

चख–स्त्री. भांडण, आरडा ओरड. –वि.

चखचख–स्त्री. बोलाचाली. तंटा.

चखना–क्रि. स. चाखणें.

चखाचखी–स्त्री. वैर, भांडण.

चखाना–क्रि. स. चाखविणें.

चखु–पु. डोळा, चक्षु.

चखोड़ा–पु. तीट, गालबोट.

चगड़–वि. चतुर, चलाख, धूर्त.

चग़ताई–पु. तुर्कांचा एक प्रसिद्ध वंश.

चगलाना–क्रि. स. चघळणें, चावणें.

चचा–पु. चुलता. [चुलत.

चचिया–वि. चुलत्याप्रमाणें नातें असलेला,

चचिया सास–चुलतसासू.

चचिया ससुर–चुलत सासरा.

चचींडा–पु. पडवळ.

चचुलाई–स्त्री. पडवळ.

चचेरा–वि. चुलत. [दाबून चोखणें.

चचोड़(र)ना–क्रि. स. चोखणें, दाँतानीं

चट–अ. तत्काळ, झटकन. –पु. डाग, जखमेची खूण.–वि. चट्ट.–स्त्री. बोटें मोडतांना होणारा आवाज.

चट करना–खाऊन चट्ट करणें.

चटक–पु. एक पक्षी.–स्त्री. चमक, चपळाई, जलदी. –वि. चमकदार, झणझणीत.

चटकदार–वि. चमकदार, रुचकर, भडक.

चटक(ख)ना–क्रि. अ. तडकणें, भांडण होणें, तडतडणें, कळ्यांचें फुलणें, चिडणें, जागोजाग फाटणें. –पु. थप्पड.

चटक(ख)नी–स्त्री. खिट्टी, बोलट (दाराचा).

चटकमटक–स्त्री. नट्टापट्टा, शृंगार.

चटका (खा) ना–क्रि. स. तोडणें, बोटें मोडणें, वेगळें करणें, चिडविणें.

(जूतियाँ) चटकाना–जोडे फाटेपर्यंत फिरणें, वणवण करणें, दारोदार हिंडणें.

चटकारा–वि. चपल, चकचकीत, मिटकी.

चटकाली–स्त्री. पक्ष्यांची रांग.

चटकीला–वि. भडक, चमकदार, मजेदार.

चटचटाना–क्रि.अ. तडतडणें.

चटचटिया–वि. गडबड्या.

चटपटा–वि. मजेदार, झणझणीत.

चटपटाना–क्रि.अ. तडतडणें.

चटपटिया–वि. चतुर, लटपट्या.

चटसार, चटशाला–स्त्री. शाळा.

चटाई–स्त्री. चटई, चाटविण्याचें काम.

चटाक–ख–पु. लाकूड मोडण्याचा आवाज.

चटाका–खा–पु. कडाका, कडकडण्याचा किंवा मोडण्याचा आवाज.

चटाना–क्रि.स. चाटविणें, लांच देणें, धार

चटापटी–स्त्री. घाई. [लावणें, लावविणें.

चटावन–पु. उष्टावण.

चटियल–वि. ओसाड (मैदान).

चटी–स्त्री. शाळा, ध्यान, विचार, ध्वनि.

चटुल–वि. चपळ, सुंदर.

चटोरा–वि. खाण्याची चटक असलेला, [लालचावलेला.
चट्टान–स्त्री. शिळा.
चट्टाबट्टा–पु. लांकडी खेळणी, जादुगाराच्या पिशवींतील रंगीत गोट्या.
एक ही थैलीके चट्टेबट्टे–सारख्या योग्यतेची माणसें. [लावणें.
चट्टेबट्टे लड़ाना–चहाडया सांगून भांडण
चट्टी–स्त्री. टांचेजवळ उघडा असलेला जोडा, नुकसान, यात्रेकरूंची उतरण्याची जागा.
चट्टू–वि. स्वादलोलुप.–पु. दगडी खलबत्ता.
चड्ढी–स्त्री. कुरघोडीचा खेळ, चड्डी.
चड्ढी गाँठना–कुरघोडी करणें, सत्ता स्थापणें.
चढ़त–स्त्री. देवाला अर्पण केलेली वस्तु.
चढ़ना–क्रि.अ. चढणें, अधिक होणें, चढाई करणें, वाद्याची तार चढविणें, नोंद होणें, कर्ज होणें, स्वार होणें, लिंपणें.
चढ़वाना–क्रि. स. चढविणें. [क्रिया.
चढ़ाई–स्त्री. चढण, आक्रमण, चढण्याची
चढ़ाउतरी–स्त्री. चढउतार.
चढ़ा ऊपरी, चढ़ाचढ़ी–स्त्री. चढाओढ.
चढ़ाना–क्रि.अ. चढविणें, अर्पण करणें, पिणें.
चढ़ाव–पु. वाढ, चढण, प्रवाहाची उलट दिशा. [दागिने, नैवेद्य, उत्तेजन.
चढ़ावा–पु. वर पक्षाकडून नवरीला घातलेले
चढ़ावा या बढ़ावा देना–उत्साह वाढविणें.
चढ़ोत्री–स्त्री. पोथीपुढील मिळकत, बिदागी.
चतुर–वि. वक्रगामि, प्रवीण, धूर्त, चपळ, चार. –पु. गिरदी, हत्तीखाना.
चतुरंग–पु. बुद्धिबळ, चतुरंग सेना, सैन्याचे चार भाग (हत्ती, घोडेस्वार, रथी, पायदळ).
चतुर (रा)ई–स्त्री. चातुर्य, धूर्तपणा.
चतुरानन–पु. ब्रह्मदेव.
चतुरास–वि. चारी बाजू.
चतुरासी–पु. चौऱ्याऐंशीं.
चदरा–पु. चादर, पत्रा, उंचावरुन पडणारा नदीचा प्रवाह, सपाट व स्थिर असा जलपृष्टाचा भाग.
चद्दर–स्त्री. पाहा 'चदरा'
चनखना–क्रि. अ. रागावणें.
चना–पु. हरभरा.
(नाकों) चने चबवाना–नाकी नऊ आणणें.
चप–वि. डावा.
चपकन–स्त्री. आंगरखा, कडी, कोयंडा.
चपकना–क्रि. अ. चिटकणें, जुळलेलें असणें.
चपकाना–क्रि. स. चिकटविणें.
चपटा, चिपटा–वि. चपटा, दबलेला.
चपड़ा–पु. स्वच्छ केलेली लाख, लाल रंगाचा एक किडा. [(बिल्यासह).
चपड़ा (रा) स–स्त्री. शिपायाचा पट्टा
चपड़ा (रा) सी–पु. पट्टेवाला.
चपत–पु. थप्पड, धक्का. [मारणें.
चपतियाना–क्रि.अ. तोंडांत मारणें, चापट
चपना–क्रि.अ. दबणें, लज्जित होणें.
चपनी–स्त्री. लहान प्याला, कमंडलु, भांडयाचें झांकण. [गुंतागुंत झालेला.
चपर (ड़) गट्टू–वि. अभागी, अपयशी,
चपरना–क्रि. अ. चोपडणें, भेटणें.
चपरा–अ. झटपट.
चपरास–स्त्री. पितळी बिल्ला (चपराशाचा).
चपरि–अ. चपळाईनें, चटदिशीं.
चपल–वि. चपळ, क्षणिक, उतावळा, चलाख, विनाशी, चुकलेलें. –पु. पारा, मत्स्य, चातक, क्षय, काळी मोहरी, चोर ओवा.
चंचला–वि. चपळा.–स्त्री. एक छंद, वीज,

लक्ष्मी, जीभ, मद्य, जारिणी, पिंपळी.
चपाना–क्रि. स. दाबविणें, लाजविणें.
चपेट–स्त्री. धक्का, थप्पड, दाब.
चपेटना–क्रि. स. धमकावणें, पळविणें,
चपेरना–क्रि. स. चेपणें, दाबणें. [दाबणें.
चप्पड़–पु. लाकडाची साल, ढलपा.
चप्पन–पु. तसराळें.
चप्पल–पु. चप्पल, पायतण.
चप्पा–पु. चौथा भाग, थोडासा भाग, चार अंगुळें जागा, थोडी जागा.
चप्पी–स्त्री. हातपाय रगडणें, चंपी.
चप्पू–पु. एकप्रकारचें वल्हें.
चबाना–क्रि. स. चावणें.
चबा चबाकर बातें करना–अडखळत बोलणें.
चबेको चबाना–केलेलें काम पुन्हां करणें.
चबाव–पु. लोक निंदा, बदनामी. [फराळ.
चबेना–नी–पु. भाजलेलें धान्य, भेळ, भत्ता,
चभाना–क्रि. स. खावविणें, भोजन करविणें.
चभोरना–क्रि. स. बुडविणें, भिजविणें.
चमकदमक–स्त्री. नट्टा पट्टा, दीप्ति, भड-
चमकन–स्त्री. चमक. [कपणा.
चमकना–क्रि. अ. चमकणें, उन्नति करणें, वाढणें. [भिवविणें.
चमकाना–क्रि. स. चकचकित करणें,
चमकीला–वि. चमकदार, भडक.
चमकौवल–स्त्री. चमकणें, चकचकीत.
चमक्की–स्त्री. चंचल स्त्री.
चमगा(गी)दड़–पु. वटवाघुळ.
चमचम–स्त्री. एक प्रकारची बंगाली बर्फी.
चमचमाना–क्रि. अ. चमकणें. –क्रि. स.
चमचा–पु. चमचा, चिमटा. [चमकविणें.
चमजूई–स्त्री. गोचीड, पाठ न सोडणारी
चमड़ा–पु. कातडें, साल, [वस्तु.
चमड़ी–स्त्री. कातडें, साल.
चमड़ा उधेड़ना या खींचना–कातडी लोंबविणें, फार मारणें.
चमड़ा सिझाना–कातडी कमावणें.
चमन–पु. बाग, रमणीय स्थान.
चमर–पु. चवरी, वनगाय.
चमरख–स्त्री. कातड्याची गोल चकती.
चमरौट–पु. चांभाराला दिलेला पिकाचा
चमरौटी–स्त्री. चांभारवाडा. [भाग.
चमरौधा–पु. चामड्यानें शिवलेला ओबड
चमला–पु. भिक्षापात्र. [–धोबड जोडा.
चमाचम–वि. चकचकीत.
चमार–पु. चांभार.
चमारिन–स्त्री. चांभारीण.
चमारी–स्त्री. चांभारीण, चांभाराचें काम
चमारी–स्त्री. चमेलीचें फूल व वेल.
चमेली–स्त्री. चाफा, सोनकेळ.
चमोटा–पु वस्तऱ्याला धार लावण्याचा कातड्याचा जाड तुकडा.
चमोटी–स्त्री. चाबूक, छडी, वस्तऱ्याला धार लावण्याचा कातड्याचा तुकडा.
चमौवा–पु. पाहा 'चमरौधा.'
चम्मच–पु. चमचा.
चयन–पु. संग्रह, निवड, रचणें, यज्ञाकरितां अग्निसंस्कार, आराम, गोळा (ढीग) करणें, स्थंडिल, नदीचा घाट.
चर–पु. गुप्त हेर, दूत, चालणारा प्राणी, खंजन पक्षी, कौडी, मंगळ ग्रह, मंगळवार, वायु, द्यूत, नदीकाठची ओली जमिन, चिखल, नदीच्या मध्यें बनलेलें बेट. –वि. खाणारा, चालणारा, अस्थिर. [पाणवठा.
चरई-ही–स्त्री. जनावराचा बांधलेला

चरक–पु. दूत, जासूद, पांथ, वैद्यकशास्त्राचे मुख्य आचार्य, चिमणा, वैरागी.
चरकटा–पु. चारा कापणारा मनुष्य, कमी प्रतीचा मनुष्य.
चरका–पु. लहानशी जखम, गरम धातूनें भाजल्याचा डाग, नुकसान, कपट.
चरख–पु. चाक, चरखा, गोफण, कुंभाराचें चाक, तोफ ठेवण्याची गाडी, एक शिकारी पक्षी, लाकूड किंवा धातू कांतण्याचें यंत्र, आकाश. [भानगडीचें काम.
चरखा–पु. चाक, चरखा, रहाट. रीळ,
चरखी–स्त्री. लहान चरखा, सूत लपटण्याची फिरकी, रहाट.
चरचना–क्रि. स. लेप लावणें, चर्चिणें, उटी लावणें, अनुमान करणें.
चरचराना–क्रि. अ. चरचरणें, वेदना होणें. –क्रि. स. तोडणें.
चरजना–क्रि. अ. बहकाविणें, अनुमान करणें.
चरती–पु. धार्मिक उपवास न करणारा.
चरन–पु. पाय.
चरनपीठ–पु. खडावा.
चरना–क्रि. स. चरणें,–क्रि. अ. हिंडणें.
चरनि–स्त्री. चाल. [–पु. काचा,
चरनी–स्त्री. कुरण, जनावरांना खाणें घालण्याचें भांडें, जनावरांचें खाणें.
चरपट–पु. थप्पड, एक वृत्त, उचल्या,
चरपरा–वि. तिखट. [बदमाश.
चरपराहट–स्त्री. तिखटपणा, द्वेष, तिडीक.
चरपौती–स्त्री. मजा मारणें (दुसऱ्याच्या
चरफराना–क्रि. अ. चडफडणें. [जिवावर).
चरफराहिं–क्रि. अ. चडफड करतात,
चरब–वि. तिखट. [चंचलता दाखवितात.
चरबन–पु. भेळ, भत्ता, फराळ.
चरबा–पु. नक्कल.
चरबाँ(बा)क–वि. चतुर, धीट, धूर्त.
चरबी–स्त्री. चरबी, मांसांतील स्निग्धांश.
चरबी चढ़ना–लठ्ठ होणें.
चरबी छाना–लठ्ठ होणें, मदांध होणें.
चरम–वि. अंतिम, मागला, पश्चिमेकडचा, कनिष्ठ. –अ. नंतर.
चरमर–पु. चिवट किंवा ताणलेल्या वस्तूचा कर्र कर्र आवाज.
चरमराना–क्रि. अ. कर्र कर्र शब्द होणें.
चरवाई–ही–स्त्री. गुरें चारण्याची मजुरी, गुरें चारण्याचें काम.
चरवाना–क्रि. स. चरविणें.
चरवाहा, चरवैया–पु. गुराखी.
चरस–पु. पखाल, जमीन मोजण्याचें एक माप, गांजाच्या झाडाचा डिंक, मोट, एक प्रकारचा पक्षी.
चरसा–पु. गाई म्हशींचे कातडें, कातड्याची मोठी पिशवी, मोट. [शेती करणारा.
चरसी–पु. चरस पिणारा, मोटेच्या पाण्यानें
चरागाह–पु. कुरण, गायरान.
चराचर–वि. चलअचल, सजीवनिर्जीव, जग.
चराना–क्रि. स. चारणें, गप्पा गोष्टींत
चराव–स्त्री. बडबड, बकवा. [गुंतविणें.
चरावर–स्त्री. बडबड.
चरिंदा–पु. पशु, चरणारा प्राणी.
चरित–पु. लीला, आचरण, काम, चरित्र, रहाणी, कृत्य. –वि. मिळालेलें.
चरित्तर–पु. धूर्तपणाची वागणूक, नखरेबाजपणा, ढोंग, नक्कल.
चरितार्थ–वि. कृतार्थ, तंतोतंत लागू पडणारा, कृतकृत्य.
चरी–स्त्री. चारा, कुरण, गायरान.

चरु–पु. यज्ञाकरितां शिजविलेलें अन्न किंवा त्याचें भांडें, कुरण, यज्ञ,
चरेरा–वि. चरचरीत, कर्कश, खडबडीत.
चरैया–पु. गुराखी, चरणारा.
चर्ख़–पु. आकाश, चरक, चाक, चर्खा, कुंभाराचें चाक, गोफण. [दारू.
चर्ख़ी–स्त्री. रहाट, पाळणा, चक्र, शोभेची
चर्चक–पु. चर्चा करणारा.
चर्चा–स्त्री. विचार, (चंदन, भस्म वगैरेचा) देहावर लेप करणें, चर्चा.
चर्ब–वि. गुळगुळीत, चपळ, जाड, स्थूळ.
चर्राना–क्रि. अ. तडतडणें, जखमेला खाज येऊन दुखणें, चुरचुरणें, अतिशय इच्छा होणें, फाटणें.
चर्री–स्त्री. चरखा, मर्मी लागणारी गोष्ट.
चलचलाव–पु. प्रस्थान, प्रवास, मृत्यु.
चलचूक–स्त्री. कपट.
चलता–वि. चालू, प्रचलित, तरतरीत, हुशार, कार्यक्षम. [लावणें.
चलता करना–पळवून लावणें, मार्गाला
चलता काम करना–कसें तरी काम करणें.
चलता पुरज़ा–लटपटचा.
चलता बनना–चालूं लागणें.
चलती–स्त्री. मानमर्यादा, प्रभाव, चलती, प्रगती, आदर. –वि. चालू.
चलन–पु. चाल, रीत, चलन.
चलनसार–वि. प्रचलित, टिकाऊ.
चलना–क्रि. अ. चालणें, हालणें, निर्वाह-होणें, वाढणें, प्रभावी होणें, आरंभ होणें, चालूं असणें. टिकणें, लागू होणें.
(पेट) चलना–जुलाब होणें, निर्वाह होणें.
(मन) चलना–इच्छा होणें.
चल बसना–मरणें.

चलनी–स्त्री. चाळणी.
चलाऊ–वि. मजबूत, तात्पुरता.
चलाक–वि. चलाख.
चलाका–स्त्री. वीज.
चलाचली–स्त्री. जाण्याची तयारी, पुष्कळ लोकांचें एकदम जाणें, निघण्याची वेळ. –वि. निघावयास तयार झालेला.
चलान–स्त्री. अटक, एका ठिकाणाहून दुसऱ्या ठिकाणीं माल पाठविणें, आलेला माल, रवानगी. [गमन, उतारा.
चलावा–पु. रीत, आचरण, बरोबरी, द्विरा-
चलौना–पु. दूध ढवळण्याचा मोठा चमचा.
चवन्नी–स्त्री. पावली.
चवा–स्त्री. एकदम चोहोंबाजूस वाहणारा
चवाई–ऊ–पु. निंदक, चहाडखोर. [वारा.
चवाव–पु. प्रवाद, बदनामी, निंदा.
चवैया–पु. पाहा 'चवाई.'
चश्म–स्त्री. डोळा.
चश्मक–स्त्री. चश्मा, डोळ्यानें केलेला इशारा, भांडण, एक औषध.
चश्मदीद–वि. डोळ्यानें पाहिलेलें, खरें.
चश्मनुमाई–स्त्री. धमकी.
चश्मपोशी–स्त्री. दुसऱ्याच्या दोषाकडे दुर्लक्ष करणें, डोळेझांक करणें.
चश्मा–पु. चष्मा, झरा.
चष–पु. डोळा.
चषक–पु. मद्याचा प्याला, मध.
चषचोल–पु. डोळ्याची पापणी.
चसक–स्त्री. पीडा, वेदना.
चसकना–क्रि. अ. ठणकणें, वेदना होणें.
चसका–पु. चटक, संचय, गोडी.
चसना–क्रि. अ. चिकटणें.
चस्पाँ–वि. चिकटविलेलें, डकविलेलें.

चस्सी–स्त्री. फेफरें (रोग).

चह–पु. नदीच्या आजूबाजूच्या खळग्यांत बनविलेला घाट.

चहक–कार–स्त्री. पक्ष्यांचा मधुर ध्वनि.

चहकना–क्रि.अ. पक्ष्यांचें आनंदानें ओरडणें, किलबिल करणें, आनंदाच्या भरांत खूप बोलणें. [करणारा.

चहचहा–पु. कलरव,थट्टा. –वि. उत्साहित

चहचहाना–क्रि.अ. चिवचिवणें, फार आनंदानें बोलणें.

चहनना–क्रि. स. चिरडणें, ताव देणें.

चहबच्चा–पु. हौद.

चहर–स्त्री. गडबड, शोभा, आनंदोत्सव. –वि. चुळबुळचा, उत्तम.

चहरना–क्रि. अ. आनंदित होणें.

चहल–स्त्री. चिखल, आनंदोत्सव, शोभा.

चहलक़दमी–स्त्री. सहल, शतपावली.

चहलपहल–स्त्री. धामधूम, आनंदोत्सव,

चहला–पु. चिखल, गाळ. [शोभा.

चहार–वि. चार.

चहारदीवारी–स्त्री. आवाराची भिंत.

चहारशंबा–पु. बुधवार.

चहारुम–वि. एकचतुर्थांश.

चहुं, चहूं–वि. चार, चारी.

चहुंकना– क्रि.अ. दचकणें.

चहूंटना–क्रि. अ. बिलगणें.

चहेटना–क्रि. स. पिळणें, पळवून मागें

चहेता–वि. आवडता, प्रिय. [लागणें.

चहेती–वि. आवडती, प्रियतमा.

चहोर(ड़)ना–क्रि. अ. रोप एका जागेवरून उपटून दुसऱ्या जागीं लावणें, संभाळणें.

चाँई–वि. ठग, कपटी, उचल्या, हुशार.

चाँक–पु. धान्याच्या राशीवर रेघा ओढण्याची काठी.

चाँकना–क्रि. अ. सील करणें, रद्द ठरविणें, ओळखीसाठीं खूण करून ठेवणें.

चाँचर–रि–स्त्री. वसंत ऋतूंत गाइला जाणारा एक राग.

चाँचु–पु. चोंच, तोंड (व्यंग).

चाँटा–पु. मुंगळा, थप्पड.

चाँटी–स्त्री. मुंगी. [उग्र, संतुष्ट. श्रेष्ठ.

चाँड–स्त्री. टेकू, तीव्र इच्छा.–वि. प्रबळ,

चाँडना–क्रि. स. खोदणें, उपटणें.

चाँडिला–वि. खोडकर, उद्धट, प्रचंड

चाँडी–स्त्री. नळकांडें. [पुष्कळ.

चाँद–पु. चंद्र, एक दागिना.–स्त्री. टाळू.

चाँदका टुकड़ा–अत्यंत सुन्दर मनुष्य.

चाँदपर थूकना–महात्म्याला कलंक लावणें.

(**किधर**) **चाँद निकला है**–अनपेक्षित भेट झाल्यावर म्हणतात.

चाँदतारा–पु. बुट्टयाची मलमल, एक पतंग.

चाँदना–पु. प्रकाश. चांदणें.

चाँदनी–स्त्री. चांदणें, बिछान्यावरची पांढरी चादर, चांदवा. [चांदणें.

चाँदनीका खेत–चंद्राचें चहुंबाजूला पसरलेलें

चार दिनकी चाँदनी–थोडे दिवस मिळणारें

चाँदबाला–पु. कानांतील बाळी. [सुख.

चाँदमारी–स्त्री. भिंतीवर किंवा कपड्यावर चिन्ह करून गोळी चालविण्याचा

चाँदी–स्त्री. चांदी. [अभ्यास.

चाँदीका जूता–लांच.

चाँदी काटना–होना–पुष्कळ पैसा मिळविणें.

चाँप–स्त्री. दाब, धक्का, सामर्थ्यवान माणसापासून मिळणारी प्रेरणा, बंदुकीचा चाप.

चाँपना–क्रि. स. दाबणें, पकडींत चेपून

धरणें, बळकावणें, दाबून ठेवणें.

चाई, चाऊ–पु. आवड.

चाउर–पु. तांदूळ.

चाक–पु. तडा, फट, चाक, रहाट, धान्याच्या राशीवर चिन्ह करण्याची काठी, वर्तुळ. –वि. मजबूत, दृढ, धट्टाकट्टा.

चाकचक–वि. चारीही बाजूनें मजबूत, [सुरक्षित.

चाक चौबंद–वि. चलाख, मजबूत.

चाकना–क्रि. स. हद्द दाखविणारी रेषा काढणें, सील करणें, ओळखीकरितां [चिन्ह करणें.

चाकर–पु. नोकर.

चाकसू–पु. कुळीथ.

चाका–पु. बतासा.

चाकी–स्त्री. पाहा 'चक्की'.

चाकू–पु. चाकू.

चाख–पु. नीलकंठ पक्षी, चास.

चाचर–रि–स्त्री. होळीचें एक गाणें, फाल्गुनांतील उत्सव.

चाचरी–स्त्री. योगांतील एक मुद्रा.

चाचा–पु. चुलता.

चाट–स्त्री. चटक, प्रबळ इच्छा, खाण्याच्या तिखट व कुरकुरीत वस्तु, संवय.

चाटना–क्रि. स. चाटणें, चाटून खाणें.

चाटु–पु. गोडगोड गोष्टी, खुशामत, हांजी-हांजी. [करणारा.

चाटुकार–वि. खुशामत्या, हांजीहांजी

चाटुकारी–स्त्री. खोटी स्तुति, खुशामत.

चाड़–स्त्री. पाहा 'चाँड'.

चाढ़ा–पु. प्रेमपात्र.

चातक–पु. चक्रवाक.

चातर–पु. मासे धरण्याचें जाळें, षडयंत्र.

चातुर–वि. डोळ्याला दिसणारे, चतुर, खुशामती.–पु. चार चाकाची गाडी.

चादर–स्त्री. चादर, पासोडी, पत्रा, धबधबा, माया, शरीर, पुष्पराशी (वाहिलेली).

चादर निर्मल होना–निष्कलंक असणें, [पतिव्रता असणें.

चानक–अ. अचानक.

चाप–स्त्री. दाब, पायांचा आवाज, चाहूल. –पु. धनुष्य, धनुराशि, अर्धवर्तुळ.

चापलूस–वि. खुशामत करणारा.

चापलूसी–स्त्री. खुशामत.

चापी–पु. धनुर्धारी.

चाफंद–पु. मासे धरण्याचें जाळें.

चाब–स्त्री. दाढ, गजपिपळीच्या जातीचें एक रोपटें, भिजलेलें धान्य, बालकाच्या जन्मोत्सवाची एक रीत.

चाबना–क्रि. स. चावणें, पोटभर जेवणें.

चाबी–भी–स्त्री. चावी.

चाबुक–पु. चाबुक, उत्साह देणारा शब्द.

चाबुकसवार–पु. घोड्याला चालणें शिकवि-[णारा.

चाम–पु. कातडें.

चामके दाम चलाना–अन्याय करणें.

चामर–पु. चवरी, एक वर्णवृत्त.

चामीकर–पु. सोनें, धोत्रा.–वि. सोनेरी.

चामुंडा–स्त्री. एक देवी, दुर्गा.

चाय–स्त्री. चहा, चहाचें पान.

चायपानी–चहापाणी, न्याहरी.

चायक–पु. इच्छुक.

चार–वि. चारांची संख्या, कित्येक, थोडेसें. –पु. गति, बंधन, जासूद, दास, लोणचें, रीत, कृति, तुरुंग.

चार आँखें होना–नजर भेट होणें.

चारों फूटना–आंधळें होणें.

चार चाँद लगना–चोपट शोभा वाढणें.

चारखाना–पु. रेशमी चौकटी असलेला कपडा.

चारजामा—पु. जीन, खोगीर.

चारदीवारी—स्त्री. आवार, कोट, कुंपणाची भिंत.

चारना—क्रि. स. चारणें.

चारनाचार—अ. विवश होऊन.

चारपाई—स्त्री. खाट.

चारपाई धरना—पकड़ना या लेना—अतिशय आजारी होणें.

चारपाया—पु. चतुष्पाद, पशु.

चारशंबा—पु. बुधवार.

चारा—पु. चारा, गवत, उपाय, अधिकार.

चाराजोई—स्त्री. फिर्याद, दावा.

चारिअवस्था—पु. चार अवस्था.

चारिखानी—वि. अंडज, पिंडज, स्वेदज, उद्भिज.

चारिपद—पु. पशु.

चारिभाँति भोजन—पु. चार प्रकारचें भोजन.

चारी—वि. चालणारा, आचरण करणारा. —पु. पायदळ शिपाई.

चारु—वि. सुन्दर, प्रिय.—पु. बृहस्पति, केशर.

चाल—स्त्री. गति, डाव, व्यवहार, हालचाल, प्रयाणाचा मुहूर्त, आकार, रीत, ढब, कपट, बुद्धिबळाचा खेळ, आंदोलन, चाहूल. —पु. छप्पर, पाणकावळा, घर.

चाल चलना—कपट करणें, डाव टाकणें.

चालचलन—पु. आचरण, वागणूक.

चालढाल—स्त्री. आचरण, प्रकार, पद्धत.

चालनी—स्त्री. चाळण.

चालबाज़—वि. धूर्त, कपटी.

चाला—पु. प्रस्थान, वधूचें पहिल्याप्रथम माहेराहून सासरीं किंवा सासरहून माहेरीं जाणें, प्रवासाचा मुहूर्त.

चालाक—वि. धूर्त, चतुर.

चालाकी—स्त्री. हुशारी, चलाखी, चाणाक्षपणा धूर्तपणा, लुच्चेगिरी, युक्ति.

चालान—पु. पाहा 'चलान'.

चालिया, चाली—वि. धूर्त, कपटी.

चालीस—वि. चाळीस.

चालीसा—पु. चाळीस वस्तूंचा संग्रह, चाळीस दिवसांचा समय.

चाँवचाँव—स्त्री. टुरटुर.

चाव—पु. लालसा, प्रेम, शौक, लाड, आनंद.

चावल—पु. तांदुळ, रत्तीचा आठवा भाग, भात, तांदळाच्या आकाराचें दाणे.

चाश (स) नी—स्त्री. पाक, चटक, नमुन्याचें सोनें.

चाष—पु. तास पक्षी, डोळा.

चास—स्त्री. शेत.

चासना—क्रि. अ. नांगरणें.

चासा—पु. शेतकरी.

चाह—स्त्री. इच्छा, प्रेम, आदर, जरूर, समाचार, मर्म. —पु. विहीर.

चाहना—क्रि. स. इच्छा करणें, प्रेम करणें, मागणें, प्रयत्न करणें, पाहणें, शोधणें.

चाहा—पु. बगळ्यासारखा एक पक्षी.

चाहि—अ. पेक्षां, च्यापेक्षां.

चाहिए—अ. पाहिजे, योग्य आहे.

चाही—वि. आवडती.

चाहे—अ. मन मानेल तसें, वाटेल तर, होणार असेल तें.

चिआँ—पु. चिचोका.

चिऊँटा—पु. मुंगळा.

चिऊँटी—स्त्री. मुंगी.

चिऊँटीकी चाल—मंद चाल.

चिऊँटीके पर निकलना—मृत्यु येण्यासारखें कांहींतरी काम करणें.

चिंगला—पु. कोंबडीचें पिलूं, पक्ष्याचें पिलूं, लहान मूल.

चिंघाड़—स्त्री. हत्तीचें ओरडणें, आरोळी, चीत्कार.

चिंघाड़ना—क्रि. अ. आरोळी ठोकणें, गर्जणें, (श्वापदांचें) चीत्कार करणें.

चिंचिनी—स्त्री. चिंचेचें झाड, चिंच.

चिजा–पु. पुत्र.
चितन–पु. पाहा 'चितवन'.
चितना–क्रि. स. ध्यान करणें, स्मरण करणें विचार करणें, चिंतणें. –स्त्री. स्मरण, चिंता. [विचार.
चितवन–पु. चिंतन, वारंवार स्मरण,
चितामनि–पु. चिंतामणि.
चिंदी–स्त्री. चिंधी.
हिंदीकी चिंदी निकालना–कुतर्क काढणें, अत्यंत क्षुद्र चूक काढणें.
चिउड़ा–रा–पु. पोहे. [मारणें.–पु. खाटिक.
चिक–स्त्री. चिकाचा पडदा, शरीरांत चमक
चिकट–वि. गुळगुळीत, मळकट, घाण.
चिकटना–क्रि. अ. चिकटणें, चिकट होणें.
चिकन–पु. चिकणचें कापड.
चिकना–वि. गुळगुळीत, तेलकट, सफाईदार,
चिकनाघड़ा–निर्लज्ज. [लाघवी, स्नेही.
चिकनी चुपड़ी बातें–तोंडावर गोड बोलणें.
चिकनाई–स्त्री. चिकणपणा, स्निग्धता.
चिकनाना–क्रि. स. स्निग्ध पदार्थ चोपडणें, गुळगुळीत करणें, व्यवस्थित करणें.
चिकनापन–पु. गुळगुळीतपणा.
चिकनाहट–स्त्री. पाहा 'चिकनापन.'
चिकनिया–वि. छानछोकी करणारा, रंगेल.
चिकार–पु. चीत्कार, श्वापदांची आरोळी.
चिका(क)रना–क्रि. स. चीत्कार करणें ओरडणें. [जातीचा एक प्राणी.
चिकारा–पु. सारंगी सारखें वाद्य, हरणाच्या
चिकित्सक–पु. वैद्य, मांत्रिक.
चिकित्सा–स्त्री. इलाज, वैद्याचा व्यवसाय.
चिकिन–वि. चपटया नाकाचा.
चिकुटी–स्त्री. बोटांनीं काढलेला चिमटा, चुटकी दाजविणें.
चिकुर–पु. केस, पर्वत, सरपटणारे प्राणी, चिचुंद्री, खार. –वि. चंचल, अविचारी.
चिक्क–वि. चपटया नाकाचा –पु. चिचुंद्री, उंदीर, चिकणी सुपारी.
चिक्कट–पु. कीट.–वि. घाणेरडा, मलीन.
चिक्कन–वि. गुळगुळीत. स्निग्ध, तुळतुळीत, निसरडें.–पु. पोफळ.–स्त्री. उत्तम गाय.
चिक्करना–क्रि. अ. चीत्कार करणें.
चिखुरी–स्त्री. खार.
चिचड़ा–पु. एक औषधी वनस्पति, आघाडा,
चिचड़ी–स्त्री. गोचिड. [गोचिड.
चिचान–पु. ससाणा.
चिचिंडा–पु. पडवळ.
चिचियाना–क्रि. अ. ओरडणें.
चिचकना–क्रि. अ. रोडावणें.
चिजारा–पु. कारागीर, गवंडी.
चिट–स्त्री. कागद, लहान पत्र, चिट्ठी.
चिटकना–क्रि. अ. तडकणें, तडतडणें, चिडणें.
चिटकनी–स्त्री. खिटी.
चिटकाना–क्रि. अ. चिडविणें, तडकविणें.
चिटकी–स्त्री. चिमटा.
चिटखाना–क्रि. अ. शोष पडणें.
चिटनवीस–पु. लेखक, कारकून.
चिट्टा–वि. पांढरा. –पु. खोटें उत्तेजन.
चिट्ठा–पु. खातेवही, हिशेबाची वही, मजूरी, सूचि, ताळेबंद गोषवारा.
(कच्चा) चिट्ठा–कच्चा खर्डा, सविस्तर वृत्तांत.
चिट्ठी–स्त्री. पत्र, चिट्ठी, आज्ञापत्र.
चिट्ठीपत्री–स्त्री. पत्र, पत्रव्यवहार.
चिट्ठीरसाँ–पु. पोष्टमन.
चिड़चिड़ा–वि. चिडखोर.-पु.पाहा 'चिचडा'.
चिड़ चिड़ाना–क्रि. अ. तडतडणें, चिडणें, तडकणें.

चिड़वा–पु. पोहे.
चिड़ा–पु. पक्षी (नर).
चिड़िया–स्त्री. पक्षी (मादी).
चिड़ियाका दूध–न मिळणारी वस्तु.
(सोनेकी) चिड़िया–धन देणारा मनुष्य.
चिड़ियाखाना–पु. पशु व पक्षी यांचें [संग्रहालय.
चिड़ी–स्त्री. पक्षी, चिमणी.
चिड़ीमार–पु. पारधी.
चिढ़–स्त्री. चीड, तिरस्कार.
चिढ़ना–क्रि. अ. चीड येणें, द्वेष करणें.
चिढ़ाना–क्रि. स. चिडविणें, उपहास करणें.
चित्–स्त्री. चेतना, ज्ञान, विचार, बुद्धि' मन, ब्रह्म.
चित–पु. मन, दृष्टि, इमारत. –वि. पाठ जमिनीला लागलेला, व्याप्त, सहित, जमविलेलें, रचलेलें.
चितकबरा–वि. रंगी बेरंगी.
चितचेता–वि. मन मानेल तसा.
चितचोर–पु. मन चोरणारा, प्रिय व्यक्ति.
चितला–वि. रंगीबेरंगी.–पु. लखनौचे एक प्रकारचें खरबुज, एक प्रकारचा मोठा [मासा.
चितवन–स्त्री. दृष्टि, कटाक्ष.
चितौन–स्त्री. पाहा 'चितवन'.
चितवना–क्रि. स. पाहणें.
चितवाना–क्रि. स. दाखविणें.
चितहर–वि. मनमोहक.
चिताना–क्रि. स. सावध करणें, आठवण देणें, उपदेश देणें, पेटविणें (आग).
चितावनी–स्त्री. सूचना, चेतावणी.
चिति–स्त्री. चिता, ढीग, एकत्र करण्याचें [काम, चैतन्य, दुर्गा.
चितु–पु. चित्त, लक्ष.
चितेरा–पु. चित्रकार.
चितै–अ. पाहून.
चितौन-नि–स्त्री. कटाक्ष, दृष्टि, नजर.
चित्त–पु. मन, मनाची अनुसंधानात्मक वृत्ति.
चित्त चढ़ना, चित्त पर चढ़ना–वारंवार मनांत येणें, आठवण होणें.
चित्त बँटना–मन एकाग्र न राहणें.
चित्तसे उतरना–विसरणें, मनांतून उतरणें.
चित्ती–स्त्री. लहानसा डाग, कवडी.
चित्तौड़-र–पु. चितोड शहर आणि दुर्ग.
चित्र–पु. कपाळावर लावलेला तिलक, चित्र, एक काव्यालंकार, आकाश, कोड, चित्रगुप्त, एकझाड, एक वर्णवृत्त, –वि. अद्‌भुत, रंगीबेरंगी. [करणें.
चित्र उतारना–चित्र काढणें, हुबेहूब वर्णन
चित्रक–पु. तिलक, चित्ता, एरंड, चित्र- [कार, एकझाड.
चित्रकारी–स्त्री. चित्रकला.
चित्रवंत–पु. ईश्वर, आत्मा.
चित्रसारी–स्त्री. रंगमहाल, भिंतीवर चित्रें काढलेलें किंवा चित्रें लावलेलें घर.
चिथड़ा–पु. चिंधी, फाटका कपडा.
चिथाड़ना–क्रि. स. चिंध्या करणें, अपमान [करणें.
चिद–वि. सजीव, चैतन्य.
चिदानंद–पु. ब्रह्म.
चिनक–स्त्री. जळजळ, चुणचुण.
चिनगारी–स्त्री. ठिणगी.
चिनगी–स्त्री. ठिणगी, तरतरीत मुलगा, नटाच्या बरोबर रहाणारा मुलगा,
(आँखोंसे) चिनगारी छूटना–रागानें डोळे लाल होणें.
चिनार–पु. एकझाड (काश्मीरकडील.)
चिनिया–वि. साखरेच्या रंगाचें, चीन [देशाचा.
चिनिया केला–पु. सफेत वेलची केळें.
चिनिया बदाम–पु. शेंगदाणा.
चिन्मय–वि. ज्ञानमय. –पु. परमेश्वर.

चिन्हाना–क्रि. स. परिचय करविणें, ओळखविणें.
चिन्हानी–स्त्री. खूण, स्मारक, रेषा.
चिन्हार–वि. ओळखीचा.
चिन्हारी–स्त्री. ओळख.
चिपक(ट)ना–क्रि. अ. चिकटणें, लिपटणें.
चिपकाना–वि. चिकटविणें, गुंडाळणें.
चिपचिपा–वि. चिकट.
चिपचिपाना–क्रि. अ. चिकट असणें.
चिपचिपा–वि. चिकट.
चिपटा–वि. चपटें, दबलेलें.
चिपड़ो-री–स्त्री. गोवरी.
चिप्पड़–पु. लहान चपटा तुकडा, सुकलेल्या लाकडावरील सुटलेली साल, तासून काढलेला भाग.
चिप्पी–स्त्री. लहान चपटा तुकडा, गोवरी.
चिबुक–पु. हनुवटी.
चिमटना–क्रि. अ. चिकटणें, आलिंगन देणें, मागें लागणें.
चिमटा–पु. चिमटा.
चिमटाना–क्रि. स. चिकटविणें, अगदीं जवळ आणणें.
चिमटी–स्त्री. लहानचिमटा.
चिमड़ा–वि. चिवट.
चिर–वि. पुष्कळ दिवस टिकणारा.–अ. पुष्कळ दिवस पर्यंत. –पु. तीन मात्रांचा एक गण (ज्याचा प्रथम वर्ण लघु असतो).
चिरकना–क्रि. अ. थोडे थोडे शौचास होणें.
चिरकीन–वि. घाणेरडा.
चिरकुट–पु. चिंधी, फाटका कपडा.
चिरचिटा–पु. आघाडा.
चिरना–क्रि. अ. फाटणें, चिरणें.
चिरमिटी, चिरमिड़ी–स्त्री. गुंज.
चिरवाना–क्रि. स. चिरविणें, फाडविणें.
चिराई–स्त्री. फाडणें, फाडण्याची मजुरी.

चिराग़–पु. दिवा, संतान, प्रकाश.
चिराग़का हँसना–दिव्याची वात जळून पडणें.
चिराग़को हाथ देना–दिवा विझविणें.
चिराग़ गुल पगड़ी ग़ायब–संधी साप-डली की धन लुबाडणें.
चिराग़ गुल करना–दिवा विझविणें, एकाद्याचा वंश नाश करणें.
चिराग़ गुल होना–वंश नाश होणें, दिवा विझणें.
चिराग़ जले–संध्याकाळीं.
चिराग़ ठंढा करना–दिवा विझविणें.
चिराग़ तले अंधेरा–जेथें व्यवस्था असून सुद्धां अन्याय थांबवितां येत नाही.
चिराग़ दिखाना–दिवा दाखविणें.
चिराग़ बढ़ जाना–दिवा विझणें.
चिराग़ सहरी होना–मरणासन्न होणें.
चिराग़से चिराग़ जलना–परस्पर सहाय्य होणें.
चिराग़ हो जाना–स्पष्ट होणें.
चिराना–क्रि. स. चिरवून घेणें, फाडविणें. –वि. जुनें, जीर्ण.
चिरायँध–स्त्री. कातडी, केस व मांस जळतांना येणारी दुर्गंधी.
चिरायता–पु. किराइत (एक औषध.)
चिरारी–स्त्री. चारोळी.
चिरौंटा–पु. चिमणा (पक्षी).
चरौंजी–स्त्री. चारोळी.
चिरौरी–स्त्री. खुशामत, हुज्जत.
चिलक–स्त्री. कांति, चमक.
चिलकना–क्रि. अ. थोडया थोडया वेळानें चमकणें, लखलखणें, ठणकणें, राहून राहून दुखणें.
चिलगोजा–पु. एक प्रकारचा मेवा.
चिलचिल–स्त्री. अभ्रक.
चिलचिलाना–क्रि. अ. चमकणें.

चिलड़ा—पु. एक पक्वान्न.
चिलबिला, चिलल्ला—वि. चंचल, चपळ.
चिलम—स्त्री. चिलिम.
चिलमची—स्त्री. हात धुण्याचें भांडे. —वि. चिलिम पिणारा.
चिलमन—स्त्री. चिकाचा पडदा.
चिल्ल पौं—स्त्री. आरडाओरड. [किडा.
चिल्लड़—पु. ऊ प्रमाणें एक लहान पांढरा
चिल्ला—पु. चाळीस दिवसांचा अवधि, एक जंगली झाड, उडीद किंवा मुगाची तूप लावलेली भाकर, धनुष्याची दोरी.
चिल्ला बाँधना-चाळीस दिवसांचे व्रत करणें.
चिल्ला खींचना—चाळीस दिवस एकांतांत ईश्वरोपासना करणें.
चिल्लेका जाड़ा—फार थंडी.
चिल्लाना—क्रि. अ. ओरडणें.
चिल्लाहट—स्त्री. ओरड, गडबड.
चिल्ली—स्त्री. रातकिडा, वीज, वज्र.
चिह्न—पु. चिन्ह, स्मारक वस्तु.
चिहुँकना—क्रि. अ. दचकणें, चकित होणें.
चिहुँटना—क्रि.अ चिमटा घेणें, लोटणें.
(**चित्त**) **चिहुँटना**—मनाला बोचणें.
चिहुँटी—स्त्री. चिमटा.
चिहुर—पु. डोक्याचे केस. [गोड आवाज.
चीं—स्त्री. पक्षी किंवा लहान मूल यांचा
चींबजबीं होना—कपाळाला आंठ्या घालणें.
चींचपड़—स्त्री. विरोध करण्यासाठीं बोलणें.
चींटा—पु. मुंगळा.
चींटी—स्त्री. मुंगी.
चीकट—पु. तेलांतील मळ. —वि. घाणेरडा.
चीकन-ना—वि. गुळगुळीत. —क्रि. अ. वेदनेमुळें जोरानें ओरडणें, मोठ्यानें बोलणें.
चीख़—स्त्री. किंकाळी.
चीख़ना—क्रि. स. किंकाळणें, चाखणें.
चीज़—स्त्री. वस्तु, दागिना, गाण्यांतील चीज, विलक्षण वस्तु, महत्वाची वस्तु.
चीज़वस्तु—स्त्री. वस्तु, द्रव्य.
चीठ—स्त्री. चिखल, घाण.
चीठा—पु. खातें, जमाखर्चाची वही, चिठ्ठी.
चीड़—पु. देवदार, चीड.
चीत—पु. चित्रानक्षत्र, मन.
चीतना—क्रि. स. विचार करणें, आठवण करणें, सचेत होणें, चित्र काढणें, वेल बुट्टी काढणें.
चीता—पु. चित्ता, मन, चेतना, चित्रक वनस्पति. —वि. विचार केलेला.
चीथड़ा-रा—पु. चिंधी. [ओरखडणें.
चीथना—क्रि. स. फाडणें, तुकडे तुकडे करणें,
चीदा—वि. पसंत केलेलें, उत्तम.
चीनना—क्रि. स. ओळखणें.
चीना बदाम-पु. भुईमुगाची शेंग(भाजलेली).
चीनी—स्त्री. साखर.—वि. चीन देशचा.
चीनीमिट्टी—स्त्री. चिनीमाती.
चीन्ह, चीन्हा—पु. चिन्ह, खूण.
चीन्हना—क्रि. स. ओळखणें.
चीपड़—पु. डोळ्यांतील घाण.
चीमड़-र—वि. चिवट, चावट.
चीयाँ—पु. चिचोका.
चीर—पु. वस्त्र, वृक्षाची साल, चिंधी, गाईचें आचळ, बौद्धभिक्षुकांचे वापरण्याचें वस्त्र, धुपाचें झाड, वल्कल, चार पदरी हार, रेषा, शिसें, शिरोभूषण. —स्त्री. चिरण्याची क्रिया.
चीरचरम—पु. हरिणाचें कातडें.
चीरना—क्रि. स. फाडणें.
चीरफाड़—स्त्री. चीरफाड, शस्त्रचिकित्सा.

चील, चील्ह–स्त्री. घार. [किडा.
चीलर–पु. ऊ प्रमाणें एक लहान पांढरा
चीला–पु. एक पक्वान्न, धावन. [क्रिया.
चील्ही–स्त्री. मुलांची दृष्ट काढण्याची एक
चीवर–पु. संन्याशाचा जुना कपडा, बौद्ध संन्याशांच्या वस्त्रांचा वरचा भाग, चिंधी, वस्त्र, कंथा, गोधडी, कफनी.
चीवरिन–पु. बुद्ध किंवा जैनभिक्षु.
चुंगल–पु. पंजा, एकादी वस्तु धरतांना पंजाचा होणारा आकार.
चुंगलमें आना या फँसना–वश होणें, ताब्यांत येणें, तावडींत सांपडणें.
चुंगी–स्त्री. चिमुटभर वस्तु, बाहेरून येणाऱ्या मालावर घेतला जाणारा कर.
चुंगीघर–पु. जकात नाकें.
चुंडा–टा–पु. विहीर.
चुंडित–वि. शेंडी असणारा.
चुंदरी–स्त्री. चुनडी, बुट्टीदार लुगडें.
चुंदी–स्त्री. शेंडी.
चुँधलाना–चुँधियाना–क्रि. अ. दिपणें.
चुंधा–वि. ज्याला कांहीं सुचत नाहीं असा,
चुंबन–पु. मुका. [लहान डोळ्यांचा.
चुंबना–क्रि. अ. चुंबणें.
चुअना–क्रि. अ. थेंब थेंब गळणें, पाझरणें.
चुआई–स्त्री. गळती.
चुआन–स्त्री. पाण्याचा पाट, खड्डा.
चुआना–क्रि. स. गाळणें, चोपडणें, अर्क काढणें. [भाजी.
चुकंदर–पु. गाजराप्रमाणें असलेली एक
चुकचुकाना–क्रि. अ. पाझरणें, घामाघूम
चुकता–वि. परत फेड. [होणें.
चुकना–क्रि. अ. संपणें, चुकते होणें, निपटणें,
चुकाई–स्त्री. फेड. [चूक करणें, फुकट जाणें.
चुकाना–क्रि. स. फेड करणें, ठरविणें.
चुक्कड़–पु. पाणी पिण्याचें मातीचें भांडें.
चुक्की–स्त्री. धूर्तता, लबाडी.
चुक्ती–स्त्री. परतफेड.
चुग़द–पु. मूर्ख मनुष्य, घुबड.
चुगना–क्रि. स. दाणे टिपणें.
चुग़लखोर–पु. चहाडखोर.
चुग़लखोरी–स्त्री. चहाडी.
चुग़ा–पु. पाहा 'चोगा.'
चुगाई–स्त्री. वेंचण्याची क्रिया.
चुगाना–क्रि. स. पक्ष्यांना दाणे घालणें.
चुचक–पु. स्तनाग्र.
चुचकारना–क्रि. स. चुचकारणें.
चुचकारी–स्त्री. चुचकारण्याची क्रिया.
चुचकेपिचके–वि. खप्पड, बसलेले (गाल)
चुचाना–क्रि. अ. गळणें, पिळणें.
चुचकना–क्रि. अ. सुकणें.
चुटकना–क्रि. स. चाबूक मारणें, चिमटा घेऊन तोडणें, साप चावणें.
चुटकी–स्त्री. पाहा 'चिकुटी.'
चुटकी बजाना–चुटकी वाजविणें.
चुटकी बजाते–झटपट.
चुटकी भर–थोडेंसे.
चुटकियोंमें उड़ाना–तुच्छ समजणें.
चुटकी माँगना–भिक्षा मागणें.
चुटकी भरना–टोंचून बोलणें, चिमटा घेणें.
चुटकुला–पु. चटकदार गोष्ट.
चुटकुला छोड़ना–विनोदी गोष्ट सांगणें,
चुटिया–स्त्री. शेंडी. [चहाडी करणें.
चुटियाना–क्रि. स. जखमी करणें.
चुटीला–वि. घायाळ, सर्वांत चांगला,
चुटैल–वि. घायाळ, आक्रमक. [बारीक शेंडी.
चुड़िहारा–पु. बांगड्या विकणारा.

चुड़ैल–स्त्री. पिशाचिनी, कुरूप स्त्री, दुष्ट [स्त्री.
चुनचुना–वि. तिखट, चुरचुरणारें.
चुनचुनाना–क्रि. अ. चुरचुरणें.
चुनचुनी–स्त्री. चणचण.
चुनट–न–स्त्री. सुरकुती, निरी, वळी.
चुनटवाला–वि. चुणीदार.
चुनना–क्रि. स. वेचणें, निवडून वेगळे करणें, पुष्कळांतून थोडेसें वेचून घेणें, व्यवस्थित लावणें, भित बांधणें.
चुनरी–स्त्री. चुनडी (साडी), एक रत्न.
चुनवाना, चुनाना–क्रि.स. वेचविणें, दुसऱ्याकडून निवडून घेणें, पसंत करविणें.
चुनाई–स्त्री. वेचण्याची क्रिया, वेचण्याची मजुरी, वेचण्याचा प्रकार.
चुनाँचे–अ. जसें, उदाहरणार्थ, जरी, म्हणून.
चुनाव–पु. निवडणुक, पूर्व परीक्षा.
चुनिंदा–वि. वेचलेला, सुंदर, उत्तम.
चुनौटी–स्त्री. चुन्याची डबी.
चुनौती–स्त्री. उत्तेजन, आव्हान.
चुन्नी–स्त्री. अगदीं बारीक रत्न, धान्याचा कण, लाकडाचा चुरा, नक्षत्र.
चुपचुपका–वि. मौन.
चुपकेसे–गुपचूप.
चुपड़ना–क्रि. स. चोपडणें, एकादा दोष दूर करण्याकरितां इकडचें तिकडचें बोलणें, तोंडपुजेपणा करणें, माखणें.
चुप्पा–वि. कमी बोलणारा.
चुप्पी–स्त्री. मौन.
चुप्पी साधना–मूग गिळून बसणें. [घोळणें.
चुब(भ)लाना–क्रि. स. चघळणें, तोंडांत
चुभकना–क्रि. अ. गटंगळी खाणें.
चुभकी–स्त्री. गटंगळी. [लागणें.
चुभना–क्रि. अ. टोंचणें, व्यथा होणें, मनाला
चुभा(भो) ना–क्रि. स. टोचणें, घुसविणें, [खुपसणें.
चुमकारना–क्रि. स. चुचकारणें.
चुम्मा–पु. चुंबन.
चुर–पु. गुंफा.–वि. पुष्कळ, अधिक.
चुरकन–पु. चुरा, भुसा. [चीं करणें.
चुरकना–क्रि. अ. चिरडलें जाणें, चीं
चुरकी– स्त्री. शेंडी.
चुरकुट–स–पु. चक्काचूर, तुकडे तुकडे.
चुरगाना–क्रि. स. चिरचिर करणें.
चुरमुर–पु. कुरकुरीत वस्तु तुटण्याचा
चुरमुरा–वि. कुरकुरीत. [आवाज.
चुरमुराना–क्रि. अ. कुरकुर आवाज होऊन तुटणें.–क्रि. स. कुरकुर आवाज करून तोडणें, कुरकुरीत वस्तु चावणें.
चुरवाना–क्रि. स. चोरी करविणें, स्वयं-
चुराई–स्त्री. चोरी. [पाक करविणें.
चुराना–क्रि. स. चोरणें, लपविणें.
चित्त चुराना–मन मोहित करणें.
(आँख) चुराना–तोंड लपविणें.
चुरी–स्त्री. बांगडी.
चुरू–पु. ओंजळ.
चुल, चुलचुली–स्त्री. चळ, खाज.
चुलचुलाना–क्रि. अ. खाजविणें.
चुलबुला–वि. चंचल, खट्याळ, चपळ.
चुलबुलाना–क्रि. अ. चुळबुळ करणें, चंचल होणें.
चुलाना–क्रि. स. थेंब थेंब गाळणें, टपकविणें.
चुल्लू–पु. पसा. [नको.
चुल्लूभर पानीमें डूब मरो–तोंड दाखवू
चुवना–क्रि. अ. झिरपणें, थेंब थेंब गळणें.
चुवाना–क्रि. स. थेंब थेंब गाळणें.
चुसकी–स्त्री. घोंट, भुरका.
चुसना–क्रि. अ. चोखणें, निसत्व होणें,

दुसऱ्याला दिल्यामुळें जवळ काहीं शिल्लक न राहणें.

चुसनी– स्त्री. लहान मुलांचें एक खेळणें, चोखणी, दुधाची बाटली.

चुसाना–क्रि. स. चोखविणें.

चुस्त–वि. घट्ट, तत्पर, मजबूत.

चुस्ती–स्त्री. तरतरीतपणा, दृढता, मज-

चुस्सी–स्त्री. फळांचा रस. [बूती.

चुहचुहा, चुहचुहाता–वि. रसिक.

चुहचुहाना–क्रि. अ. रस ठिबकणें, पक्ष्यांचें ओरडणें, चमकदार वाटणें.

चुहचुही–स्त्री. पाकोळी.

चुहुँटना–क्रि. स. तुडविणें, दाबणें.

चुहुँटी–स्त्री. चिमटा.

चुहल–स्त्री. मनोरंजन, विनोद.

चुहलबाज़–वि. थट्टेखोर.

चुहिया–स्त्री. उंदरी.

चूँकि–कारण कीं.

चूँ करना–प्रतिवाद करणें.

चूँ तक न करना–विरोध न करणें.

चूँचूँ–अ. चिमणीचा चिवचिवाट, व्यर्थ बोलणें.

चूँदरी–स्त्री. ठिपक्याचें रंगीत वस्त्र.

चूकना–क्रि. अ. चूक करणें, संधि घालविणें.

चूची–स्त्री. स्तन.

चूज़ा–पु. कोंबडीचें पिल्लू, तरुण.

चूड़ाकरन–पु. मुंडण.

चूड़ांत–वि. पराकाष्ठा, शेवटची मर्यादा. –अ. बहुत, अधिक. [सर्वोत्कृष्ट.

चूड़ामनि-णि–पु. डोक्यांतील एक दागिना,

चूड़ियाँ ठंठी करना या तोड़ना–बांगड्या

चूड़ी–स्त्री. बांगडी. [वाढविणें (पतिसाठीं).

चूड़ीदार–वि. वर्तुळें असलेलें.

चूत–पु.आंब्याचें झाड. –स्त्री. योनि.

चूतड़–पु. ढुंगण.

चूतिया–पु. मूर्ख, उपटसुंभ.

चून–पु. पीठ.

चूना–पु. चुना. –क्रि. अ. गळणें, फळ गळून पडणें, गर्भपात होणें, छिद्रांतून द्रव पदार्थ गळणें, छिद्र असणें.

चूनादानी–स्त्री. चुन्याची डबी.

चूनी–स्त्री. चूण, अन्नकण.

चूमना–क्रि.अ. चुंबन घेणें.

चूमा–पु. चुंबन.

चूमाचाटी–गोंजारणें.

चूर–पु. चुरा. –वि. तल्लीन, नशेंत चूर.

चूरन–पु. चूर्ण, भुकटी.

चूरमा–पु. चुरमा (लाडू).

चूरा–पु. पीठ, चुरा, भुसा.

चूल–पु. केस, शेंडी. –स्त्री. लाकूड एकमेकांना जोडण्याकरितां त्यांच्यांत मार-

चूल्हा–पु. चूल. [लेली खुंटी, कुसू.

चूल्हा जलना–स्वयंपाक होणें. [विणें.

चूल्हा फूँकना–स्वयंपाक करणें, चूल पेट-

चूल्हा न्यौता–पै पाहुण्यासुद्धां आमंत्रण.

चूल्हेमें जाय या पड़े–चुलींत जावो.

चूसना–क्रि. स. शोषणें, चोखणें, हळूहळू

चूहड़ा-रा–पु. भंगी. [संपत्ति काढून घेणें.

चूहा–पु. उंदीर.

चूहादान-नी–पु. उंदराचा सांपळा.

चें–अ. पाहा, 'चूं, चूं'.

चेचक–स्त्री. देवी येण्याचा रोग.

चेचकरूह–वि. देवीचे वण असलेला.

चेटक–पु. सेवक, उपपति, नायक, जादुविद्या.

चेटकी–पु. जादुगार, कौतुक दाखविणारा. –स्त्री. 'चेटक' या शब्दाचें स्त्रीलिंगी रूप.

चेटी–स्त्री. दासी.
चेटुआ–पु. पिल्लूं.
चेड़क, चेड़ा–पु. दास, चेला.
चेत–पु. चेतना, सावधानता, स्मरण, ज्ञान.
चेतावनी–स्त्री. सूचना.
चेतिका–स्त्री. चिता.
चेना–पु. एक प्रकारची भाजी, एक धान्य.
चेप–पु. पाक, पक्षी पकडण्याचा फांसा.
चेर–रा–पु. दास, शिष्य.
चेरि–री–स्त्री. दासी.
चेला–पु. शिष्य, विद्यार्थी.
चेलिन, चेली–स्त्री. शिष्या. [श्रम.
चेष्टा–स्त्री. हावभाव, प्रयत्न, काम, इच्छा,
चेहरा–पु. चेहरा, तोंड.
चेहरा उतरना–तोंड उतरणें.
चेहरा होना–फौजेंत भरती होणें.
चेहराशाही–प्रचलित रुपया.
चैत–पु. चैत्र.
चैतन्य–वि. हुशार, सावध. –पु. ज्ञान, ब्रह्म, परमेश्वर, प्रकृति, एक प्रसिद्ध महात्मा.
चैतवा, चैती–स्त्री. रब्बीचें पीक, चैत्र महिन्यांत गाईलें जाणारें गीत. –वि.
चैन–पु. सुख, आराम. [चैत्र संबंधी, चैत्राचें.
चैन उड़ाना–आनंद करणें.
चैन पड़ना–सुख मिळणें. [तुकडा.
चैला–पु. कुऱ्हाडीनें फोडलेल्या लाकडाचा
चैली–स्त्री. पाचर, कुऱ्हाडीनें फोडलेलें जाळावयाचें लाकूड. [पोकळ नळी.
चोंगला, चोंगा–पु. कागद, टीन वगैरेची
चोंगी–स्त्री. भात्याच्या तोंडाजवळची नळी.
चोंच–स्त्री. चोंच, तोंड.
(दो दो) चोंचें होना–भांडण होणें.
चोंडा–पु. बुचडा.
चोंथ–पु. शेणाचा पोहटा.
चोंथना–क्रि. स. एकाद्या वस्तूचा बोचकारून तुकडा काढणें.
चोआ, चोवा–पु. एक सुगंधित द्रव पदार्थ.
चोकर–पु. धान्याचा भुस्सा.
चोक्ष–वि. शुद्ध, पवित्र, तीक्ष्ण, प्रशस्त, दक्ष.
चोख–स्त्री. झपाटा. –वि. शुद्ध.
चोखा–वि. शुद्ध, खरा, तीक्ष्ण. –पु. भरीत.
चोगा–पु. पायापर्यंत लांब सदरा.
चोचला–पु. नखरा, हावभाव.
चोज–पु. करमणुकी खातर मजेदार बोलणें, सुभाषित, व्यंगपूर्ण विनोद, उपहास.
चोट–स्त्री. आघात, घाव.
चोट खाना–आघात सोसणें.
चोट बचाना–प्रहार चुकविणें.
चोटचपेट–स्त्री. जखम.
चोटा–पु. काकवी. [बनावटी.
चोटीपोटी–स्त्री. भुलथाप, खुशामत,
चोटी–स्त्री. वेणी, शेंडी, वेणींत घालावयाचा दागिना, आगवळ, पक्ष्याच्या डोक्यावरील
चोटी दबना–लाचार होणें. [तुरा, शिखर.
(किसीकी) चोटी किसीके हाथमें होना –एकाद्याच्या ताब्यांत असणें.
चोटीका–सगळ्यांत उत्तम.
चोट्टा–पु. चोरटा.
चोप–पु. हौस, उत्साह, इच्छा. [होणें.
चोपना–क्रि. अ. मोहित होणें, आसक्त
चोपी–वि. उत्साही, इच्छुक.
चोब–स्त्री. तंबूचा खांब, नगारा वाजविण्याची कामटी, सोनें किंवा चांदीनें मढविलेला दांडा, सोटा.
चोबचीनी–स्त्री. एक औषधी वेलीचें मूळ.
चोबी–स्त्री. आडवी तुळई. –वि. लाकडाचें.

चोभा–पु. शेकण्याकरितां कपडयांत औषध बांधून केलेली पोटळी.

चोर–पु. चोर, इंद्रियें, खोटा उपदेश करणारा, वरून बरी झालेली व आंतून पिकणारी जखम.–वि. ज्याचा वरून वास्तविक स्वरूपाचा पत्ता लागत [नाहीं.

चोरकट–पु. उचल्या, चोर.

चोरनारी–स्त्री. वाईट स्त्री, चोराची स्त्री.

चोर मिहीचनी–स्त्री. आंधळी कोशिंबीर.

चोराचोरी–अ. लपून छपून.

चोल–पु. चोळी, अंगरखा, वल्कल, कवच, एक लता (हिच्यापासून लाल रंग निघतो).

चोलना–पु. कफनी, शरीर, नवजात शिशूस पहिल्या प्रथम वस्त्रें घालण्याचा विधि.

चोलरंग–पु. पक्का लाल रंग.

चोला–पु. पाहा 'चोलना'.

चोला छोड़ना–मरणें.

चोला बदलना– एक शरीर सोडून दुसऱ्या शरिरांत प्रवेश करणें.

चोली–स्त्री. चोळी.

चोली दामनका साथ–दाट मैत्री.

चोष्य–वि. चोखण्यायोग्य.

चौंआलिस–वि. चव्वेचाळीस.

चौंक–स्त्री. दचकण्याची क्रिया, दचक.

चौंकना–क्रि. अ. एकदम चमकणें, चकित होणें, सावध होणें, दचकणें.

चौंकाना–क्रि. स. दचकविणें, भडकविणें.

चौंतिस, चौंतीस–वि. चौतीस.

चौंध–स्त्री. दीप्ति, लखलखाटामुळें डोळे [दिपणें.

चौंधा–अ. चहूंकडे.

चौंधियाना–क्रि. अ. प्रकाशानें डोळे दिपणें.

चौंर–पु. चवरीचे केस.

चौंराना–क्रि. स. चवरी ढाळणें, केर काढणें.

चौंरी–स्त्री. चवरी, वेणी बांधावयाचा दोरा, पांढऱ्या शेपटीची गाय.

चौंसठ–वि. चौसष्ठ.

चौ–वि. चार. –पु. मोत्यांचें वजन करण्याचें माप.

चौआ–वा–पु. चतुष्पाद जनावर, हाताची चार बोटें, चार अंगुळें माप, पत्त्यांतील चौकट.

चौआना–क्रि. अ. चकित होणें, सावध होणें.

चौक–पु. चौकोनी खुली जागा, आंगण, चौकोनी चबुतरा, शहराच्या मध्यभागांतील बाजार, समोरचे चार दांत, मंगल कार्याकरितां रांगोळी घालून तयार केलेली चौरस जागा.

चौकड़ा–पु. कानांतील एक दागिना.

चौकड़ी–स्त्री. हरणाची दौड, चार घोडयांची गाडी, चार माणसांचा समूह, लांब उडी, मांडी घालून बसणें.

चौकड़ी भूल जाना–घाबरून जाणें.

(चंडाल) चौकड़ी–उपद्रवी माणसें.

चौकन्ना–वि. सावध, जागरूक.

चौक पूरना–क्रि. अ. लग्न प्रसंगी चौक घालणें (धान्याचा).

चौकस–वि. सावध, बरोबर.

चौका–पु. चौकोनी, शिळा, पोळपाट, समोरचे चार दांत, डोक्यांतील दागिना, स्वयंपाक करण्यासाठीं सारवून स्वच्छ केलेली जागा, एक प्रकारच्या चार वस्तूंचा समूह, पत्याची चौकड.

चौका लगाना–सारवून स्वच्छ करणें, सत्यानाश करणें.

चौकी–स्त्री. पाट, खुर्ची, ठिकाण, पूजा,

गळ्यांतील दागिना, पोळपाट, नाकें, चौरंग, पडाव, पहारा, पीरास किंवा देवास अर्पण केलेल्या वस्तु.

चौकोना–वि. चौकोन.

चौकोर–वि. चौकोनी.

चौखट–स्त्री. दरवाजाची चौकट, उंबरठा.

चौखटा–पु. चौकट.

चौखना–वि. चार मजली.

चौखानि–स्त्री. चार प्रकारचे जीव, (अंडज, पिंडज, स्वेदज, उद्‌भिज आदि)

चौखूँट–पु. चारी दिशा, भूमंडळ.–अ. चारी बाजूला.

चौखूँटा–वि. चौकोनी.

चौगड़ा–पु. ससा, दाढ. [विण्याची काठी.

चौगान–पु. चेंडूफळीचा खेळ, नगारा वाजविण्याची काठी.

चौगिर्द–अ. चारी बाजूला.

चौगुना–वि. चौपट.

चौगोशिया–वि. चार कोपरे असलेला.–स्त्री. एकप्रकारची टोपी.–पु. तुर्की घोडा.

चौघड़–पु. दाढ, दांताच्या हिरड्या.

चौघड़ा–रा–पु. पानदान, चार खण असलेला मसाल्याचा डबा.

चौचंद–पु. निंदा.

चौचीर–वि. चिंधड्या.

चौड़–पु. सत्यानाश, मुंडण.

चौड़ा–वि. रुंद.

चौड़ाई, चौड़ान–स्त्री. रुंदी. [चोळी.

चौतनी–स्त्री. कुंचडें, चार बंदांचें टोपडें, चोळी.

चौतरा–पु. चबुतरा.

चौथ–स्त्री. चतुर्थी, चौथा भाग, चौथाई.

चौथका चांद–गणेश चतुर्थी.

चौथपन–पु. म्हातारपण.

चौथा–वि. चौथा. [ताप, चौथाईचा मालक.

चौथिया–पु. दर चौथ्या दिवशीं येणारा ताप, चौथाईचा मालक.

चौथी–स्त्री. चौथाई, लग्नानंतर चौथ्या-दिवशीं करावयाचा विधि.

चौदस–स्त्री. चतुर्दशी.

चौदह–वि. चौदा.

चौधरी–पु. मुख्य. [छंद.

चौप (पा) ई–स्त्री. चौदा मात्रांचा एक छंद.

चौपट–वि. अरक्षित, नाश झालेला.

चौपटा–वि. नाश करणारा.

चौपड़–स्त्री. एकप्रकारचा खेळ.–पु. चार लड्यांचा हार.

चौपतना–क्रि. अ. घडी घालणें.

चौपतीया–पु. एक प्रकारचें गवत, एक भाजी.

चौपाया–पु. पशु, चतुष्पाद प्राणी.

चौपाल–पु. मंडप, बैठक एक प्रकारची पालखी.

चौबगला–पु. बाराबंदी.–वि. चारीबाजूचा.

चौबंदी–स्त्री. घट्ट बंडी.–पु. बाराबंदी.

चौबाइन–स्त्री. चतुर्वेदी ब्राह्मणाची स्त्री.

चौबारा–पु. बंगला, उघड्यावरील बैठक, चौथ्या वेळीं.

चौबीस–वि. चोवीस. [चौथ्या वेळीं.

चौबे–पु. चतुर्वेदी ब्राह्मण.

चौबोला–पु. एक छंद.

चौभड़–स्त्री. दाढ.

चौमंजिला–वि. चार मजली घर.

चौमासा–पु. पावसाळा, वर्षाऋतुसंबंधीं कविता.

चौमुहानी–स्त्री. चौक. [कविता.

चौरंग–पु. तलवारीचा एक हात. –वि. तलवारीच्या वारानें तुटलेला.

चौरंगा–वि. चारी रंगाचा.

चौरस–वि. समतल.–पु. एक प्रकारचें वर्णवृत्त.

चौरस्ता–पु. चौक. [वर्णवृत्त.

चौरा–पु. समाधीस्थानाचा चबुतरा, बैठक, दालन, चवळीची शेंग.

चौराई–स्त्री. चवळीची भाजी.

चौरानवे–वि. चौऱ्याण्णव.
चौरासी–वि. चौऱ्याऐंशी.
चौराहा–पु. चौक, चव्हाटा, चौरस्ता.
चौरी–स्त्री. लहान चबुतरा.
चौरेठा–पु. ओल्या तांदळाची पिठी.
चौल–पु. मुंडण.
चौलाई–स्त्री. चवळीची भाजी.
चौवन–वि. चोपन.
चौवा–पु. अंगठा सोडून चार बोटांभोंवतीं गुंडाळलेला दोरा, चार अंगुळें माप.
चौवालीस–वि. चव्वेचाळीस.
चौसर–पु. चार लडींचा हार, मुलांचा एक खेळ, चौपट, सोंगट्याचा पट.
चौहट्टा–पु. चौक, चारी बाजूंनीं दुकानें असलेला चौक, चौरस्ता.
चौहत्तर–वि. चौऱ्याहत्तर.
चौहद्दी–स्त्री. चारी बाजूंची हद्द.
चौहरा–वि. चौघडी, चौपट.
चौहान–पु. चव्हाण, एक क्षत्रिय जाति.
चौहें–अ. चारी बाजूस.
च्यवन–पु. टपकणें, एक ऋषि.
च्युत–वि. पडलेला, भ्रष्ट झालेला, विमुख.
च्युति–स्त्री. पतन, गळणें, नाश, स्वकर्म त्याग, गुदद्वार, योनि.

[छ]

छंग–पु. हृदय, मांडी.
छॅटना–क्रि. अ. वेगळें होणें, दूर होणें, एकटें पडणें, साफ होणें, क्षीण होणें.
छॅटा हुआ–निवडलेलें, चतुर, लुच्चा.
छंडना–क्रि. स. सोडणें, निवडणें, सडून टरफल काढणें.
छंद–पु. इच्छा, लहर, आज्ञा, अंमल, विषभेद, नाद, हेतु, कपट, वेद, मंत्र, साम, पद्य, वृत्त, वृत्तशास्त्र, गांठ, समूह, युक्ति, अभिप्राय. –वि. तोषविणारा, गुप्त. [चंद्रमा.
छई–वि. क्षय रोगी, नाश होणारा.–पु.
छकड़ा–पु. माल घेऊन जाणारी बैलगाडी.
छकना–क्रि. अ. तृप्त होणें, नशेंत चूर होणें, आश्चर्यांत पडणें, फसणें, व्याकुळ होणें.
छक्का–पु. सहांचा समुदाय, शुद्ध, सहा भागांची वस्तु, जुगाराच्या खेळांत सहा कवड्या उताण्या पडणें, धूर्तता, [साहस.
छक्कापंजा–चलाखी, कपट.
छक्के छूटना–धीर सुटणें.
छग, छगड़ा–पु. बकरा.
छगुनी–स्त्री. करांगळी.
छछिआ–या– स्त्री. ताक पिण्याचें भांडें.
छछूँदर–पु. एक प्रकारचा ताईत, फटाक्याचा एक प्रकार, चिचुंद्री.
छजना–क्रि. अ. शोभणें, उपयोगी वाटणें.
छज्जा–पु. सज्जा, गॅलरी, छताचा भिंतीच्या पुढें आलेला भाग.
छटंकी–स्त्री. छटांकी, शेराच्या सोळाव्या भागाचें माप किंवा वजन.
छटना–क्रि. अ. निवडणें.
छटकना–क्रि. अ. निसटणें, दूर दूर राहणें, उडी घेणें, तावडींतून सुटणें.
छटकाना–क्रि. स. निसटूं देणें, हिसडा देऊन पकडींतून सोडविणें, ओढून काढणें, दूर करणें.
छटपटाना–क्रि.अ. हातपाय आपटणें,व्याकुळ होणें, एकाद्या वस्तूसाठीं धडपडणें.
छटपटी–स्त्री. बेचैनी, व्याकुळता.
छटॉक–स्त्री. छटाक, शेराचा सोळावा भाग.

छटा–स्त्री. शोभा, वीज, समूह, रांग, परंपरा. –वि. सहावा, निवडलेले, धूर्त.
छठ–स्त्री. षष्ठी (तिथि).
छठा–वि. सहावा.
छठी–स्त्री. षष्ठी पूजन.–वि. सहावी.
छठीका दूध याद आना–हैराण होणें, अभिमान विसरणें. [लांब तुकडा, गज.
छड़–पु. धातु किंवा लाकडाचा बारीक
छड़ा–पु. पायांतील दागिना. –वि. एकटा.
छड़िया–पु. पहारेकरी.
छड़ी–स्त्री. हातांत घेण्याची बारीक छडी.
छत–स्त्री. गच्ची, छत, चांदवा.–पु. घाव. –अ. असतांना, राहून.
छतगीरी–स्त्री. छत, चांदोबा.
छतनार–वि. छताप्रमाणें पसरलेला.
छतरफेन–पु. बांडगुळ.
छतरी–स्त्री. छत्री, मांडव, खुराडें, समाधीवरील छत्री, पॅराशूट, क्षत्रिय.
छतरी फौज–स्त्री. पॅराशूट घेऊन उतरणारी
छति–स्त्री. हानि, कमतरता. [फौज.
छतिया–स्त्री. छाती, वक्षस्थळ. [देणें.
छतियाना-क्रि. स. छातीजवळ नेणें, आलिंगन
छतिवन–पु. सप्तपर्णी, एक वृक्ष.
छतीसा–वि. चतुर, धूर्त.
छतुरिया–स्त्री. सत्संगति.
छत्ता–पु. छत्री, मधमाशांचें मोहोळ, छत्रीप्रमाणें दूर वर पसरलेली वस्तु, कमळांतील बीज कोश.
छत्र–पु. अळंबें, छत्री. –स्त्री. शेतगवत, बडीशेप, बाळंतशेप, कोथिंबीर.
छत्रक–पु. मांडव, मधमाशांचें मोहोळ. लहान देऊळ, पाणकावळा, गोपुच्छाकृति पोळें.
छत्रछाया–शरण. [कृति पोळें.
छत्रबंधु–पु. हीन कुळांत जन्मलेला क्षत्रिय.
छत्री–वि. क्षत्रिय, छत्री.
छदाम–पु. पैशाचा चौथा हिस्सा.
छन–पु. क्षण, छंद (बांगडी).
छनक–पु. छन छन असा आवाज, एक क्षण.
छनकना–क्रि. अ. छन छन शब्द होणें, सटकणें.
छनकाना–क्रि. स. सावध करणें, छनछन असा आवाज करणें, घाबरविणें.
छनछनाना–क्रि.अ. छन छन आवाज होणें, झंकार होणें, उकळत्या तेलांत पाणी पडल्यामुळें तडतड आवाज निघणें,
छनदा–स्त्री. रात्र. [रागानें जळफळणें.
छनना–क्रि. अ. गळणें, चाळण होणें, भांडण होणें, कढईतून पुऱ्या वगैरे निघणें, तपास होणें, अंमल चढणें, लागणें.
(गहरी) **छनना**– खूब मैत्री होणें, भांडण होणें. [घेणें.
छनाना–क्रि. स. गाळवून किंवा चाळवून
छनिक–वि. क्षणिक, क्षणभंगुर, -पु. क्षणभर.
छन्न–पु. तापलेल्या पदार्थावर पाणी पडल्यानें होणारा आवाज.
छप–स्त्री. पाण्यांत पडण्याचा आवाज.
छपका–पु. पाण्यांत हातपाय मारण्याची क्रिया, पाण्याचा हबका, डोक्यावर घालण्याचा एक अलंकार.
छप छपाना–क्रि. अ. पाण्यावर एकादी वस्तु आपटल्याचा आवाज होणें. –क्रि. स. पाण्यांत छप छप असा आवाज
छपद–पु. भुंगा. [उत्पन्न करणें.
छपन–पु. संहार, नाश. –वि. लपलेला.
छपना–क्रि. अ. छापलें जाणें, अंकित होणें, देवी काढणें.

छपवाना–क्रि. स. छापविणें, अंकित करविणें, देवी काढविणें.

छपरख (खा)ट–स्त्री. मच्छरदाणी लावलेला [पलंग.

छपरी–स्त्री. झोपडी.

छपाई–स्त्री. छापण्याचें काम, छापण्याची [मजूरी.

छपाका–पु. पाण्यावर एकादी वस्तु पडण्याचा आवाज, जोरानें उडालेल्या पाण्याचा आवाज.

छप्पय–पु. सहा चरणांचा एक छंद.

छप्पर–पु. छप्पर.

छप्पर पर रखना–चर्चा न करणें, वगळणें, [धाब्यावर बसविणें.

छप्पर फाड़कर देना–अकस्मात देणें.

छबि–स्त्री. शोभा, सौंदर्य, कांति, फोटो.

छबीला–वि. सुंदर, देखणा.

छमकना–क्रि. अ. घुंघुर बांधून नाचणें, घुंगरांचा आवाज होणें, चमकणें.

छमछम–स्त्री. नुपूर, पैंजण इ. चा आवाज. –वि. छमछम शब्दासहित.

छमछमाना–क्रि. अ. छमछम आवाज करीत चालणें, छमछम आवाज करणें, चमकणें.

छमना–क्रि. अ. क्षमा करणें, सहन करणें.

छमा–स्त्री. माफी, क्षमा.

छमासी–स्त्री. मृत्युनंतर सहा महिन्यानें [होणारें श्राद्ध.

छमुख–पु. षडानन.

छय–पु. क्षय, नाश.

छयल–वि. तरुण, सुंदर.

छर, छल–पु. कपट, फसवणूक.

छरकना–क्रि. अ. हिसळणें,

छरछंदी–वि. स्वच्छंदी, धूर्त.

छरछर–पु. छमछम (छडी मारण्याचा [आवाज).

छरछराना–क्रि. अ. चुरचुरणें, आग होणें.

छरना–क्रि. अ. गळणें. –क्रि. स. छळणें, मोहित करणें.

छरभार–पु. कामाची जबाबदारी, भानगड.

छरहरा–वि. सडपातळ, चपळ, सुबक.

छरा–पु. लड, नाडी (विजारीची), दोर.

छरिंदा–वि. एकाकी, जवळ सामान वगैरे [नसलेला यात्री.

छरीला–पु. दगडफूल.

छरे–वि. निवडलेलें.

छर्दिस्, छर्दी–स्त्री. वांती, निर्भयस्थान, गृह.

छल–पु. कपट, बहाणा, धूर्तता, फसवणूक, दुर्बोध विषय, युद्धमर्यादा सोडणें.

छलक, छलकन–स्त्री. डचमळण्याची क्रिया, उसळी.

छलकना, छलछलाना–क्रि. अ. भांड्यांतून उसळून बाहेर पडणें, भरल्यामुळें ओसंडणें.

छलकाना–क्रि. स. एकादा पातळ पदार्थ भांड्यांतून उडवून बाहेर टाकणें.

छलछंद–पु. धूर्तता, कपटजाल.

छलछाया–पु. कपटजाल, माया.

छलछिद्र–पु. फसवेगिरी.

छलना–क्रि. स. फसविणें, प्रतारणा करणें. –स्त्री. कपट, वंचना.

छलनी–स्त्री. चाळणी.

छलनी हो जाना–चाळण होणें.

(कलेजा) छलनी होना–दुःखानें हृदय जर्जर [होणें.

छलाँग–स्त्री. उडी.

छलाना–क्रि. स. प्रतारणा करविणें, [फसविणें.

छलावा–पु. भुताची छाया, आग्या वेताळ, [जादू.

छलिया, छली–वि. कपटी.

छल्ला–पु. आंगठी, कडें.

छल्ली–स्त्री. थापी, रास,

छवना–पु. पिल्लूं, डुकराचें पिल्लूं.

छवाँ–पु. पशूचा छावा, जनावराचें पोर, [टांच.

छवाई–स्त्री. झांकण्याची क्रिया किंवा

त्याची मजुरी.
छवाना–क्रि स. झांकविणें.
छवैया–पु. छप्पर तयार करणारा मनुष्य.
छहरना–क्रि. अ. चारी बाजूला पसरणें, अस्ताव्यस्त होणें, विसकटणें.
छहराना–क्रि. स. पसरविणें.
छहियाँ–स्त्री. सावली,
छाँगना–क्रि.स. फांदी कापून वेगळी करणें.
छाँगुर–पु. हाताला सहा बोटें असलेला [मनुष्य.
छाँछ, छाछ–स्त्री. ताक, मठ्ठा.
छाँट–स्त्री. कापण्याचें काम, वेगळी केलेली निरुपयोगी वस्तु, ओकारी, कात्रण.
छाँटना–क्रि. स. छाटणें, कापून विशिष्ट आकार देणें, धान्य पाखडणें, निवडून वेगळें करणें, दूर करणें, साफ करणें, कापून लहान करणें, आवश्यकता नसतांना स्वतःची योग्यता सांगणें.
छाँडना–क्रि.स. सोडणें. [वयाची दोरी.
छाँद–स्त्री. जनावराच्या पायाला बांधा-
छाँदना–क्रि. स. दोरीनें बांधणें, घोड्याचे किंवा गाढवाचे मागचे दोन्ही पाय एकत्र बांधणें.
छाँव–ह–ही–स्त्री. सावली, सावलीची जागा, आश्रयस्थान, प्रतिबिंब, भूतबाधा.
छाँव न छूने देना–सावलीला देखील उभें
छाँव बचाना–दूर राहणें. [राहूं न देणें.
छाँव न छू पाना–प्राप्त न करणें.
छाँव पड़ना–प्रभाव पडणें.
छाँहगीर–पु. राजछत्र, आरसा. [मस्ती,
छाक–स्त्री. तृप्ति, दुपारचें जेवण, नशा,
छाकना–क्रि. अ. तृप्त होणें, निशेंत मस्त
छाके–वि. मस्त. [होणें,
छाग–पु. बकरा.
छागल–वि. बोकडांचें. –पु. झांझर.
छाछ–स्त्री. ताक.
छाज–पु. सूप, छप्पर, सज्जा.
छाजन–पु. आच्छादन, कापड, छप्पर. स्त्री.–आच्छादण्याचें काम, छप्पर.
छाजना–क्रि. अ. शोभणें, खुलून दिसणें.
छाता–पु. छत्री.
छाती–स्त्री. छाती, स्तन, हृदय, साहस.
छातीपर मूँग अथवा कोदों दलना– एकाद्याच्या समोर त्याच्या विषयींच वाईट बोलणें, वर्मी घाव घालणें.
छाती जुड़ाना या ठंडी करना–अभिलाषा पूर्ण करणें.
छाती पसीजना–करुणा उत्पन्न होणें.
छातीपर साँप लोटना–अत्यंत मानसिक
छातीसे लगाना–आलिंगन देणें. [त्रास होणें.
छात्र–पु. शिष्य, विद्यार्थी, पिंगट मक्षिकांचा मध.
छात्रवृत्ति–स्त्री. शिष्यवृत्ति, स्कॉलरशिप.
छात्रालय–पु. विद्यार्थीवसतिगृह.
छादन–पु. आवरण, आच्छादण्याचें काम.
छान–स्त्री. छप्पर.
छानना–क्रि .स. चाळणें, वेगळे करणें, परीक्षा करणें, तपास करणें, नशा करणें, भेदणें.
छानबीन–स्त्री. कसून केलेला तपास.
छाना–क्रि.स. झांकणें, सावलीसाठीं वर एकादी वस्तु ताणणें किंवा पसरणें.–
छानि–नी–स्त्री. पर्णकुटी. [क्रि.अ. पसरणें.
छापना–क्रि. स. छापणें.
छापा–पु. छाप, मुद्रा, मोहर, शुभ प्रसंगीं भिंतीवर किंवा कपड्यावर उठविलेला हळदीचा पंजा.
छापाखाना–पु. मुद्रणालय.

छाम–वि. क्षीण, दुबळा, कृश.
छायल–पु. एक प्रकारचें पातळ (स्त्रियांचें).
छाया–स्त्री. सावली, प्रतिकृति, अनुकरण, तेज, अंधार. [धूळ.
छार–पु. क्षार, मीठ, राख, खारट पदार्थ,
छारखार करना–धुळीस मिळविणें.
छाल–स्त्री. साल, वल्कल.
छालना–क्रि. अ. चाळणें, गाळणें.
छाला–पु. साल, फोड, कातडें.
छालिया, छाली–स्त्री. सुपारी.
छावना–क्रि. स. शाकारणें.
छावनी–स्त्री. छप्पर, छावणी, सैन्याची थांवण्याची जागा. [(जनावराचा).
छावा–पु. पुत्र, मूल, तरुण हत्ती, बछडा
छाछ–स्त्री. ताक.
छिछ–स्त्री. शितोडा, थेंब.
छिकनी–स्त्री. तपकीर, एक प्रकारचें गवत.
छिगुनी–स्त्री. करंगळी.
छिछला–वि. उथळ.
छिछोरा–वि. क्षुद्र.
छिछोरापन–पु. छिचोरपणा.
छिटकना–क्रि.अ. पसरणें, विखरणें.
छिटकाना–क्रि. स. पसरविणें, विखुरविणें.
छिटकनी–स्त्री. खिट्टी. [पुढचा भाग.
छिटका–पु. पडदा, आडोसा, पालखीचा
छिड़कना–क्रि. स. सडा घालणें.
छिड़काई–स्त्री. शिंपण, सडा.
छिड़काव–पु. शिंपण्याची क्रिया, शिंपण.
छिड़ना–क्रि. अ. आरंभ होणें.
छिड़ाना–क्रि. स. हिसकविणें, ओढून घेणें.
छितनी–स्त्री. करंडी, परडी.
छितरना-क्रि.अ.विखुरणें. [करणें,विखुरविणें.
छितराना–क्रि. अ. विखरणें.–क्रि. स. विरळ
छिति–स्त्री. पृथ्वी, जागा, क्षय.
छितिज–स्त्री. क्षितिज, मंगळ ग्रह, झाड.
छितिरुह–पु. झाड.
छिव–पु. भोंक. [टोंचणें.
छिदना–क्रि. अ. छिद्र होणें, जखमी होणें,
छिदाना–क्रि. स. भोंक पाडविणें, टोंचविणें.
छिद्र–पु. भोंक, खळगा, दोष, व्यंग, उणें, अवकाश, स्थान, आकाश.–वि. भोंक
छिन–पु. क्षण. [पाडलेला.
छिनक–अ. क्षणभर.
छिनकना–क्रि. स. नाक शिंकरणें.
छिनछबि–स्त्री. वीज, आंब्याच्या कोयीतील बी, गळ्यांतील व कानांतील दागिना.–वि. अत्यंत चंचल किंवा
छिनदा–स्त्री. रात्र. [प्रकाशमान.
छिनना–क्रि. अ. काढून घेतलें जाणें.
छिनवाना, छिनाना–क्रि स. हिसकावून घेव-
छिनाल–वि. व्यभिचारिणी. [विणें.
छिनाला–पु. व्यभिचार, अनुचित संबंध.
छिन्न–वि. खंडित,थकलेला.–स्त्री. जारिणी,
छिपकली–स्त्री. पाल. [गुळवेल.
छिपना–क्रि. अ. लपणें, दडणें.
छिपाना–क्रि. स. लपविणें, गुप्त ठेवणें.
छिपाव–पु. गोपन, लपवालपवी.
छिपी–पु. शिंपी.
छिमा–स्त्री. क्षमा.
छिया–स्त्री. घाणेरडी वस्तु, मळ. [करणें.
छिया छरद करना–छी: थू करणें, तिरस्कार
छिया बिया करना–नष्ट भ्रष्ट करणें.
छिर(ल)कना–क्रि. स. शिंपणें.
छिरेटा–पु. एक प्रकारचा वेल.
छिलका–पु. साल (फळांची), पापुद्रा.
छिलना–क्रि. अ. साल किंवा कातडी निघणें, तासलें जाणें.

छिहना–क्रि. अ. क्षीण होणें.
छिहानी–पु. स्मशान.
छींक, छीक–स्त्री. शिंक.
छींका–पु. शिंकें, जाळीदार खिडकी, बैलाच्या तोंडावर बांधावयाची दोरीची जाळी, दोरीचा पूल.
छींट, छींटा–स्त्री. तुषार, चीट (कापड).
छींटा कसना–दोष देणें.
छीछड़ा–पु. मांसाचा निरुपयोगी तुकडा.
छीछालेदर–स्त्री. दुर्दशा, छिः थू.
छीज–स्त्री. हानि.
छीजन–पु. घसारा, झीज, कमी होणें.
छीजना–क्रि. अ. झिजणें, कमी होणें.
छीटना–क्रि. स. पाणी उडविणें.
छीति–स्त्री. हानि, खराबी.
छीवीछान–वि. छिन्नविच्छिन्न.
छीन–वि. क्षीण, अशक्त.
छीनना–क्रि. स. कापणें, वेगळें करणें, टाकी लावणें, दुसऱ्याची वस्तु जबरदस्तीनें घेणें.
छीना झपटी–स्त्री. ओढाताण, खेंचाखेंच.
छीप–वि. वेगवान, चपळ.–स्त्री. डाग, एक प्रकारचा त्वचा रोग, छाप, ठसा.
छीपी–पु. कपड्यावर वेलबुट्टी वगैरे छापणारा. [कपडा, चीट.
छीबर–स्त्री. ठिपका, वेलबुट्टी असलेला
छीमी–स्त्री. शेंग (वाटाणा वगैरेची).
छीर–पु. क्षीर, दूध, कपड्याचा कांठ.
छीरज–पु. दहीं.
छीरप–पु. बालक.
छीरफेन–पु. दुधावरील साय, मलई.
छीलन–स्त्री. सालपट, काचरी. [काढणें.
छीलना–क्रि.अ. सोलणें, खरवडून वेगळें
छीलर–पु. लहान तलाव.
छुआछूत–स्त्री. स्पर्शास्पर्श, शिवाशिव.
छुईमुई–स्त्री. लाजाळू. [पोकळ.
छुच्छी–स्त्री. बारीक पोकळ नळी. –वि.
छुट–अ. शिवाय, व्यतिरिक्त.
छुटकाना–क्रि.स. सोडविणें, मुक्त करणें.
छुटकारा–पु. सुटका, त्रास किंवा संकटांतून
छुटपन–पु. बालपण, लघता. [मुक्तता.
छुट्टा-वि.मोकळा,सुटसुटींत,एकटा,फुटकळ.
छुट्टी–स्त्री. सुटका, फुरसत, सुट्टी, जाण्याची
छुट्टी होना–कटकट संपणें. [परवानगी.
छुड़वाना, छुड़ाना–क्रि. स. सोडविणें (बांधलेलीं किंवा गुंतलेली वस्तु), साफ करणें, कामावरून काढणें, व्यसनांतून सोडविणें.
छुत्–स्त्री. भूक.
छुतहरा, छुतिहार–वि. कुपात्र.
छुतिहा–वि. अस्पृश्य, कलंकित.
छुतैला–वि. स्पर्शजन्य, सांसर्गिक.
छुद्र–वि. क्षुद्र, लहान.
छुधित–वि. भुकेला.
छुपना–क्रि. अ. लपणें.
छुपाना–क्रि. स. लपविणें.
छुभित–वि.क्षुब्ध झालेला, घाबरलेला.
छुभिराना–क्रि.अ. क्षुब्ध होणें, विचलित
छुरा–पु. सुरा, वस्तरा. [होणें, घाबरणें.
छुरी–स्त्री. सुरी, चाकू. [लघवी करणें.
छुलकना–क्रि. अ. ठिबकणें, थोडी थोडी
छुलछुलाना–पाहा "छुलकना".
छुलाना–क्रि.अ. स्पर्श करविणें.
छुवाव–पु. स्पर्श.
छुहना–क्रि. अ. स्पर्श करणें, रंग दिला
छुहारा–पु. खजूर, खारीक. [जाणें.
छूंछा–वि. रिकामा, निःसत्व, निर्धन.

छू–पु. मंत्र म्हणून फुंक मारण्याचा शब्द.
छू मंतर होना–नाहींसें होणें. [गाळ.
छूट–स्त्री. सूट, फुरसत, स्वतंत्रता, शिवी-
छूटना–क्रि.अ. सुटणें, रवाना होणें, वेगळें होणें, नियम तुटणें, बाकी राहाणें, चूक
शरीर छूटना–मरणें. [होणें, बेकार होणें.
नाड़ी छूटना–नाडी बंद पडणें.
छूत–स्त्री. शिवाशिव, घाणेरड्या वस्तूचा
छूतका रोग–स्पर्शजन्य रोग. [स्पर्श.
छूना–क्रि. स. शिवणें, लिंपणें, स्पर्श करणें. –क्रि. अ. स्पर्श होणें.
आकाश छूना–फार उंच होणें.
छेंकना–क्रि. स. आच्छादणें, थांबविणें, बाह्य-रेषेनें मर्यादित करणें, कापणें, खोडणें.
छेक–क्रि.स. लिहिलेलें खोडण्याची क्रिया.
छेड़छाड़–स्त्री. विनयभंग, त्रास, आडकाठी.
छेड़ना–क्रि. स. खोदणें, सतविणें, विरोध्याला चिडविणें, सुरवात करणें, वाजविण्या-करितां वाद्याला हात लावणें, फोड चिरणें, थट्टा करणें.
छेड़वाना–क्रि.स. खोडी करविणें, दुसऱ्या-
छेत्र–पु. क्षेत्र, शेत. [कडून चेष्टा करविणें.
छेद–पु. छिद्र, भोंक, विनाश, भाग, भंग, सीमा, भाजक, छेद.
छेदना–क्रि. स. भोंक पाडणें, कापणें. [चोथा.
छेना–पु. चक्का, दुधाचे नासकवणी किंवा
छेनी–स्त्री. छिनी, टांकी मारण्याचें हत्यार.
छेम–पु. क्षेम कुशल.
छेरना–क्रि.अ. अपचन होणें, हगवण लागणें.
छेरी, छेली–स्त्री. बकरी.
छेव–पु. जखम, भविष्यकालीन दुःख, शेवट.
छेवना–स्त्री. ताडी.
छेवना–क्रि. स. कापणें, खूण करणें, फेकणें.
छेह–पु. नाश, आघात, परंपरेचा भंग.
छेह–स्त्री. राख, माती, छाया.–वि. खंडित,
छेहर–स्त्री. छाया. [कमी.
छै–वि. सहा.–स्त्री. नाश, क्षय.
छैया–पु. लहान मूल, छबुकडा. [माणूस.
छैल, छैला–पु. नखरेबाज माणूस, रंगेल
छैलचिकनियाँ–पु. नखरेबाज व्यक्ति, आंबट शोकी.
छैलछबीला–पु. थाटमाट करणारा पुरुष.
छैला–पु. सजलेला मनुष्य.
छोंकना–क्रि. स. फोडणीस टाकणें.
छोंडा–पु. मोठी रवी.
छोई–स्त्री. कोडा, उसाची पानें, उसाचा
छोकड़ा–पु. लहान मुलगा, पोरगा. [चोथा.
छोकड़ापन–पु. पोरपण, बाल्यावस्था.
छोटा–वि. लहान, कमी वयाचा, कमी प्रतिष्ठा असलेला, तुच्छ, क्षुद्र.
छोटाई–स्त्री. नीचता, लहानपणा.
छोटापन–पु. लहानपण, बालपण.
छोटा लाट–पु. गव्हर्नर.
छोटी हाज़िरी–स्त्री. सकाळची न्याहरी.
छोड़कर–अ. खेरीज, शिवाय.
छोड़ना–क्रि. स. सोडणें, टाकणें, वगळणें.
छोड़वाना–क्रि. स. दुसऱ्याकडून सोडविणें.
छोड़ाना–क्रि. स. सोडविणें, बडतर्फ करणें.
छोनिप–पु. राजा.
छोनी–स्त्री. पृथ्वी. [आघात, बचाव.
छोप–पु. जाड लेप, लेप लावण्याचें कार्य,
छोपना–क्रि. स. लेप लावणें, गिलावा करणें, दाबणें, आघातापासून वांचणें, झांकणें.
छोभ–पु. क्षोभ.
छोभना–क्रि. अ. क्षुब्ध होणें. [भीत, क्रुद्ध.
छोभित–वि. विचलित, क्षुब्ध झालेला, भय-

छोम–वि. गुळगुळीत.
छोर–पु. हद्द, टोंक, किनार, कांठ.
(ओर) छोर–आदि अंत. [मुलगी.
छोरा छोरी–स्त्री. हिसका हिसक, मुलगा
छोलदारी–स्त्री. तंबू.
छोलना–क्रि. स. सोलणें, खरडणें.
छोह–पु. ममता, दया.
छोहना–क्रि. अ. चंचल होणें, दया करणें.
छोहरा–पु. मुलगा.
छोहरिया, छोहरी–स्त्री. मुलगी.
छोहिनी–स्त्री. अक्षौहिणी.
छोही–वि. दयाळू, अनुरागी.
छौंक–स्त्री. फोडणी.
छौंकना–क्रि. अ. फोडणीस टाकणें, झडप घालणें, (वार करण्याकरिता).
छौना–पु. पशूचें पिल्लूं (जसें-मृगछौना).
छौलदारी–स्त्री. लहान तंबू.

[ज]

जंग–स्त्री. लढाई, शत्रुता.
जंग–पु. गंज, तांब.
जंगजू–वि. वीर, युद्धास तत्पर, भांडखोर.
जंगम–वि. चल, एका स्थानावरून दुसऱ्या स्थानीं आणतां येण्यासारखें, सजीव. –पु. विषभेद. [वि. ओसाड.
जंगल–पु. वन, वाळवंट, एकांत, मांस.–
जँगला–पु. लोखंडी जाळी. [गंजाचा रंग.
जंगार–पु. तांब्याचा गंज, तांब्याच्या
जंगारी–वि. जंगली, निळ्या रंगाचा.
जंगी–वि. लढाऊ, फौजेचा, फार मोठा,
जंगी लाट–पु. सरसेनापति. [वीर.
जंघा–स्त्री. मांडी, पोटरी.
जँचना–क्रि. अ. तपासणी होणें, परीक्षेला उतरणें, प्रतीत होणें.
जँचा–वि. तपासलेला, अचूक.
जंजार–ल–पु. घोटाळा, जंजाळ, गुंतागुंत, मोठें जाळें, उपद्व्याप, पाण्यांतील भोंवरा, मोठ्या तोंडाची तोफ, एक प्रकारची मोठी बंदूक.
जंजाली–वि. भांडखोर. [कडी.
जंजीर–स्त्री. साखळी, बेडी, दरवाजाची
जंतर–पु. यंत्र, मंतरलेला ताईत, एक दागिना.
जंतरमंतर, जंत्रमंत्र–पु. जादू टोणा, वेधशाळा. [जादुगार, वाद्य वाजविणारा.
जंतरी–स्त्री. तार ओढण्याचें यंत्र, पंचांग,
जँतसार–स्त्री. जातें रोपण्याची जागा.
जंता–पु. तार ओढण्याचें यंत्र, कळ, कुलुप.
जंतु–पु. प्राणी, जनावर, लोक, कृमि.
जंत्रित–वि. बांधलेलें, कुलुप लावून बंद केलेलें, यंत्रानें बंद केलेलें.
जंत्री–पु. वाद्य, वाजंत्री, पंचांग, यादी.
जंद–पु. एक प्रचलित पारशी धर्मग्रंथ व
जंदरा–पु. यंत्र, जातें, कुलुप. [त्याची भाषा.
जंपना–क्रि.स. सांगणें, म्हणणें.
जंबीर–पु. ईडलिंबू, मरवा, रानतुळस.
जंबीरी नींबू–पु. एक प्रकारचें आंबट लिंबू.
जंबू–स्त्री. जांभूळ. [नीच मनुष्य.
जंबुक–पु. कोल्हा, केवडा, जांभूळ, वरुण,
जंबूरक–स्त्री. लहान तोफ, तोफेची गाडी, खिळ्यावर गोल फिरणारी कडी.
जंबूरा–पु. तोफ चढविण्याची बैठक, सोनाराचे एक हत्यार, खिळ्यावर गोल फिरणारी कडी.
जंभ–पु. दाढ, जबडा, एक दैत्य, जांभई, एक प्रकारचें आंबट लिंबू, भाग, खांदा, भक्ष्य, भक्षण, बाणाचा भाता, हनुवटी.
जंभा, जँभाई, जंभिका–स्त्री. जांभई.

अई–स्त्री. जवाच्या जातीचें एक धान्य,
अईफ़–वि. वृद्ध. [अंकुर.–वि. विजयी.
जक–पु. धनरक्षक भूत, कंजूस मनुष्य. –स्त्री. हट्ट, ध्यास, नाद, छंद.
जक–स्त्री. पराजय, हानि, लाज.
जकड़ना–क्रि. स. जखडणें.–क्रि. अ. जखडल्यामुळें शरीराची हालचाल बंद होणें.
जकड़बंद करना–पूर्णपणें ताब्यांत घेणें.
जकना–क्रि.अ. बुचकळ्यांत पडणें, बडबडणें.
जकात–स्त्री. कर, दानधर्म.
जकावत–स्त्री. बुद्धिमत्ता, नेकी, पवित्रता.
जकित–वि. चकित, विस्मित.
जकी–वि. पवित्र, बुद्धिमान.
जख़म–पु.जखम, मानसिक दुःखाचा आघात.
जख़ामत–स्त्री. स्थूलता, पुस्तकाची जाडी.
जख़ीम–वि. स्थूल, मोठा.
जख़ीरा–पु. संग्रह, खजीना, झाडाचें बी व रोपें विकण्याचें ठिकाण.
जग–पु. जग, लोक, यज्ञ.
जगजगा–वि. प्रकाशित.
जगजगाहट–स्त्री. चमक, प्रकाश. [पृथ्वी.
जगजोनी–पु. ब्रम्हा, शिव, विष्णु, परमेश्वर,
जगत–स्त्री. विहिरीच्या भोंवतालची भिंत. –पु. वायु, महादेव, जग, देह.–वि. जंगम,
जगतसेठ–पु. फार मोठा सावकार. [चर.
जगती–पु. पृथ्वी, लोक, गाय, जमीन.
जगदंबा–स्त्री. जगन्माता, दुर्गा.
जगदाधार–पु. शेष, ईश्वर, काल, वायु.
जगदीश–पु. ईश्वर, विष्णु, जगन्नाथ.
जगदीश्वर–पु. परमेश्वर.
जगना–क्रि. अ. जागणें, सावध होणें, जळणें, उत्तेजित होणें, चमकणें.
जगमग–गा–वि. प्रकाशित, चमकदार.
जगमगाना–क्रि.अ. चमकणें, लखलखणें.
जगमगाहट–स्त्री. चमक, लखलखाट.
जगवाना–क्रि.स. जागे करविणें, उठविणें.
जगह–स्त्री. जागा, हुद्दा, संधि.
जगात–पु. दान, कर. [कर वसूलीचें काम.
जगाती–पु. कर वसूल करणारा मनुष्य,
जगाना–क्रि. स. जागविणें, बोध करविणें, पेटविणें, मंत्र साधन करणें, चांगल्या स्थितींत आणणें, शुद्धीवर आणणें.
जगार–स्त्री. जागरण. [झोपेस आलेला.
जगीला–वि. जागरणामुळें आळसावलेला,
जग्य–पु. यज्ञ, होम. [शूद्र, नीच जात.
जघन्य–वि. अंतिम, त्याज्य, नीच. –पु.
जचना–क्रि. अ. पाहा 'जँाचना'.
जच्चा–स्त्री. बाळंतीण. [खोली.
जच्चाख़ाना–पु. सूतिकागृह, बाळंतिणीची
जच्छ–पु. यक्ष, किन्नर, गंधर्व, देवता.
जज–पु. न्यायाधीश.
जजमान–पु. यजमान.
जजा–स्त्री. प्रतिकार, परिणाम.
जजाति–पु. ययाति राजा.
जजिया–पु. मुसलमानी राज्यांत परधर्मी-
जज़ीरा–पु. बेट. [यांवर बसविलेला कर.
जज़ीरानुमा–पु. द्वीपकल्प.
जज़्ब–पु. आकर्षण, शोषण.
जज़्बा–पु. आवेश, प्रबळ इच्छा.
जटना–क्रि. स. फसवून एकादी वस्तु उपटणें, जोडणें. [षधि).
जटामासी–स्त्री. सुगंधित पदार्थ (काष्ठौ-
जटा–स्त्री. जटा (केसांच्या), मुळाचे बारीक दोरे, फांद्या, एक सुगंधित वनस्पति, ज्यूट, वेदपाठाचा एक प्रकार, एक फळभाजी.

जटाजूट—पु. शंकराच्या जटा, लांब जटा.
जटाना—क्रि. अ. ठकविलें जाणें.
जटना—क्रि. स. ठकविणें, लुबाडणें.
जटिल—वि. गुंतागुंतीचा, बिकट, क्रूर, जटाधारी, दाट.—पु. सिंह, बोकड, तपस्वी, ब्रह्मचारी, पिंपरी.
जठर—पु. शरीर, पोट, पोटाचा एक रोग, गर्भाशय.—वि. वृद्ध, कठिण, बांधलेलें.
जठराग्नि—स्त्री. पोटांतील अन्न पचविणारी उष्णता.
जठेरी—स्त्री. म्हातारी.
जड़—वि. अचेतन, स्तब्ध, मूर्ख, गारठलेला, अरसिक, थंड, मुका, मोहाधीन झालेला. —स्त्री. पाया, हेतु, आधार. —पु. पाणी, शिसें.
जड़ उखाड़ना या खोदना—अहित करणें, समूळ नष्ट करणें.
जड़ जमना, जड़ पकड़ना—स्थायी होणें.
जड़जंतु—पु. पशुपक्षी, मूर्ख प्राणी.
जड़ना—क्रि. स. जडविणें. बसविणें, मारणें, चुगली सांगणें.
जड़हन—पु. शाळू (धान्य).
जड़ाई—स्त्री. जडविण्याचें काम, जडविण्याची मजूरी.
जड़ाऊ—वि. ज्यावर रत्नें वगैरे जडलीं आहेत असा, जडविण्यास योग्य.
जड़ाना, जड़वाना—क्रि.स. जडवून घेणें.-क्रि.अ. सर्दी होणें.
जड़ावर—पु. गरम कपडे.
जड़िया—पु. जडावाचें काम करणारा.
जड़ी—स्त्री. औषधी वनस्पति, जडीबुट्टी.
जत—वि. जितका.
जतन—पु. प्रयत्न, रक्षण, उपाय.
जतनी—वि. उद्योगी, हुशार. प्रयत्नशील, तरतरीत.
जतलाना, जताना—क्रि. स. आगाऊ सूचना देणें, दाखविणें.
जति, जती—पु. यति, संन्यासी.
जतु—डिंक, लाख, शिलाजीत.
जतुगृह—पु. कुटि, झोपडी, लाक्षागृह.
जतेक—अ. जितका.
जत्था—पु. झुंड, जथा, तुकडी.
जथा—अ. जसें, ज्याप्रमाणें. —पु. झुंड. धन.
जथोचित—अ. यथायोग्य.
जद—स्त्री. आघात, हानि, लक्ष्य.
जद—अ. जेव्हां, जर. —पु. आजोबा, सौभाग्य, सम्पन्नता.
जदपि—अ. जरी.
जदल—पु. युद्ध.
जदीद—वि. नवीन.
जद्द—पु. प्रयत्न.
जद्दी—वि. वडिलोपार्जित.
जन—पु. मनुष्याची सेवा करणारा, दास, भक्त, लोक, प्रजा, खेडवळ, समूह, घर, मजुरी.
जन—स्त्री. पत्नी, स्त्री.
जनक—पु. बाप, जनकराजा, जन्मदाता.
जनकौर—पु. जनकपूर, जनकराजाचे भाऊबंद.
जनख—पु. हनुवटी.
जनखा—वि. नपुंसक, बायकी हावभाव करणारा.
जनता—स्त्री. जनसमूह, समाज.
जनना—क्रि. स. प्रसूत करणें, जन्म देणें.
जननि—स्त्री. माता, उत्पन्न करणारी, अळीता, दया, जनी नांवाचा सुगंधी पदार्थ, एक औषधी वनस्पति. वस्ती.
जनपद—पु. भरभराटीला आलेला देश,
जनम—पु. जन्म. पाजावयाचें औषध.
जनमघूंटी—स्त्री. लहान मुलांना उगाळून
(किसी बालका) जनमघूंटीमें पड़ना—जन्मापासून संवय होणें.
जनमना—क्रि. अ. जन्म घेणें.
जनमसंघाती—पु. जन्माचा सोबती.
जनमांतर—पु. दुसरा जन्म.
जनमाना—क्रि. स. जन्म देणें.

जनमुरीद–वि. बाईलवेडा, पत्नीभक्त.
जनयिता–पु. पिता, ब्रह्मदेव.
जनयित्री–स्त्री. माता.
जनवाना–क्रि. स. प्रसूत करणें, समाचार देवविणें. [दिलेली जागा.
जनवास–पु. सभा, वरपक्षास राहण्यासाठीं
जनवासा–पु. सर्व साधारण लोकांना उतरण्याकरितां असलेली जागा..
जनश्रुति–स्त्री. अफवा.
जनाई–स्त्री. दाई, प्रसूत करण्याची मजुरी.
जनाज़ा–पु. तिरडी, प्रेत. [दाखविणें.
जनाना–क्रि. स. प्रसूत करणें. सूचना देणें,
ज़नाना–वि. स्त्रियांचें, नपुंसक, भित्रा. –पु. अंतःपुर, पत्नी, हिजडा.
ज़नानापन–पु. स्त्रीत्व.
जनाब–पु. महाशय, महाराज.
जनाबेमन– वि. महोदय.
जनाव–पु. सूचना, इशारा.
जनि–स्त्री. जन्म, स्त्री, आई, पत्नी, जन्मभूमि.
जनित–वि. जन्मलेला. [–अ. नाहीं, नको, न.
जनियाँ–स्त्री. प्रियतमा.
जनी–स्त्री. दासी, आई, स्त्री, मुलगी. –वि.
जनु–अ. जणूं काय, जसें. [जन्मलेली.
जनूब–स्त्री. दक्षिण दिशा.
जनेऊ, जनेव.–पु जानवें, मुंज.
जनेत–स्त्री. वरात (लग्नाची).
जनेसु, जनेस–पु. राजा.
जनैया–वि. माहितगार, जाणणारा.
जन्न–पु. विचार, भ्रम, अनुभव.
जन्नत–स्त्री. स्वर्ग.
जन्म–पु. जन्म, उत्पत्ति, अस्तित्वांत येणें, जीवन, आयुष्य, जन्मभूमि, पिता, प्राणी,
जन्मपत्री–स्त्री. जन्मपत्रिका. [लोक, जाति.
जन्मभूमि–स्त्री. एकाद्याचा जन्म झालेलें ठिकाण किंवा देश.
जन्मान्तर–पु. पुनर्जन्म, दुसरा जन्म.
जन्य–पु. साधारण मनुष्य, अफवा, पुत्र, लढाई, पिता, जन्म, राष्ट्र, वरपक्षीय, वधूपक्षीय, टपका, उत्पत्ति, प्राणी, देह, बाजार, लढाई, निंदा. –वि. राष्ट्रीय, उत्पन्न झालेला, जन संबंधीं. –स्त्री. आईची मैत्रीण, करवली, प्रेम, सुख.
जप–पु. एकादा मंत्र किंवा वाक्य वारंवार म्हणणें, पूजेमध्यें जपाचा मंत्र म्हणणें.
जपना–क्रि. स. जप करणें, खाऊन टाकणें.
जपनी–स्त्री. जपमाळ, गोमुखी.
ज़फ़र–पु. जीत, लाभ.
जफ़ा–स्त्री. कठोरता, जुलूम, कष्ट, संकट.
ज़फ़ील, ज़फ़ीरी–स्त्री. शिटीसारखा आवाज,
जब–अ. जेव्हां. [शिटी.
जबड़ा–पु. जबडा.
ज़बर–वि. बलवान, मजबूत, श्रेष्ठ.
ज़बरदस्त–वि. पाहा 'ज़बर'.
जबरन्–अ. बलपूर्वक.
जबरा–वि. बलवान. –पु. झेब्रा.
जबह–पु. हिंसा (गळ्यावर सुरी चालवून केलेली), हत्या. [ण्याची पद्धत.
ज़बान–स्त्री. जीभ, भाषा, प्रतिज्ञा, बोल-
ज़बान खींचना–कठोर शासन करणें.
ज़बान खुलना–अमर्याद बोलणें.
ज़बान खोलना–तोंड उघडणें. [बोलूं न देणें.
ज़बान पकड़ना, ज़बान पर ताला लगाना–
(दबी) ज़बानसे कहना–चांचरत बोलणें,
ज़बानज़द–वि. प्रसिद्ध. [हळू बोलणें.
ज़बानदराज़–वि. अनुचित बोलणारा.
ज़बानबंदी–स्त्री. लेखी उत्तर.

जबानी–वि. तोंडी.

जबून–वि. वाईट.

जब्त–पु. जप्त केलेली वस्तु, स्वीकारलेलें.

जब्बार–वि. जुलमी. –पु. ईश्वराचें एक [नांव.

जब्र–पु. जबरदस्ती, जुलूम.

जब्रन्–अ. बलपूर्वक.

जब्र व मुकाबला–पु. बीजगणित.

जभौंना–क्रि. अ. आळसावणें, जांभई देणें.

जम–पु. यम, योगाचा एक भाग.

जमकात, जमकातर–पु. पाण्यांतील भोंवरा. –स्त्री. यमाचें शस्त्र, खांडा.

जमघट–पु. जमाव, गर्दी.

जमज, यमज–पु. जुळें.

ज़मज़म–पु. मक्केंतील पवित्र विहीर.

ज़मज़मी–स्त्री. जमजम विहिरींतील पवित्र पाणी आणण्याचें भांडें.

जमदाढ़–स्त्री. कट्यारीप्रमाणें एक हत्यार.

जमदुतिया–स्त्री. भाऊबीज.

जमधर–पु. दुधारी तलवार.

जमना–क्रि. अ. गोठणें, जम बसणें, संवय होणें, रंगणें, एकत्र होणें, कामावर हात बसणें. काम चांगलें होणें, उगणें.– [स्त्री. यमुना नदी.

जमनिका–स्त्री. पडदा.

जमवट–स्त्री. गोठण्याची क्रिया, गोल साचा.

जमहूर–पु. जनसमूह, राष्ट्र.

जमहूरी–वि. राष्ट्रीय.

जमा–वि. एकत्र, सर्व मिळून. –स्त्री. पुंजी, मूळधन, पैसा, जमिनीवरील कर, बेरीज.

जमाई–पु. जांवई.–स्त्री. जमण्याची किंवा जमविण्याची क्रिया.

जमात–स्त्री. इयत्ता, माणसांचा समूह.

जमाद–पु. पाऊस न पडणारा प्रदेश, कंजूष, निर्जीव व न वाढणारा पदार्थ.

जमादात–स्त्री. दगड व खनिज पदार्थ [वगैरे.

ज़मानत–स्त्री. जामीनकी.

ज़मानतन्–अ. जामिनकीकरितां. [वेळ.

ज़माना–पु. वेळ, कालावधी, जग, भाग्याची

जमाना–क्रि. स. गोठविणें, जमविणें, विर- [जण लावणें.

ज़मानासाज़–वि. कार्यदक्ष.

जमाबंदी–स्त्री. कुळाच्या जमिनीचा सारा लिहिलेला एक कागद.

जमामार–वि. दुसऱ्याच्या पैशाचें अपहरण [करणारा.

जमाल–पु. सौंदर्य, रूप.

जमाव–पु. जमविण्याची क्रिया, गर्दी.

जमावड़ा–पु. गर्दी.

ज़मीं–स्त्री. जमीन, पृथ्वी.

ज़मींकंद–पु. सुरण.

ज़मींदार–पु. जमीनदार. [दारी पद्धत.

ज़मींदारतंत्रवाद–पु. सरंजामशाही, जमीन-

ज़मींदारशाही–स्त्री. सरंजामशाही.

ज़मींदारी–स्त्री. जमीनदाराची जमीन, जमीनदाराचा अधिकार.

ज़मींदोज़–वि. जमीनदोस्त, जमीनीवर पडलेला, जमीनीच्या खालचा. –पु. [एक प्रकारचा तंबू.

जमी–वि. संयमी.

ज़मीन–स्त्री. जमीन, भूमिका. [करणें.

ज़मीन आसमान एक करना–फार प्रयत्न

ज़मीन आसामनके कुलाबे मिलाना–भगीरथ प्रयत्न करणें, मोठमोठ्या कल्पना करणें.

(पैरोंतलेसे) ज़मीन खिसकना-आश्चर्य किंवा भय वाटणें.

ज़मीन देखना–पडणें, आपटणें.

(अभी) ज़मीनसे उठना–थोडें वय असणें, [अल्पवयस्क.

ज़मीमा–पु. परिशिष्ट.

ज़मीर–पु. मन, विवेक, सर्वनाम.

जमुन, जमुना–स्त्री. यमुना नदी.
जमुर्रद–पु. पन्ना (रत्न).
जमुहाना–क्रि. अ. जांभई देणें.
जमूरक, जमूरा–पु. लहान तोफ.
जमैयत–स्त्री. जमात, समूह, शांति, फौज.
जमोगना–क्रि स. हिशेब तपासणें, दुसऱ्यावर सोपविणें, खऱ्या खोट्याची परीक्षा घेणें, खरें असल्याबद्दल सांगणें.
जम्म–वि. पुष्कळ, सर्व.
जयंत–पु. इंद्रपुत्र, शंकर, भीमसेन, चंद्र. –वि. बहुरूपी, विजयी.
जयंती–स्त्री. एका वृत्ताचें नांव, उत्सवाचा दिवस, जन्मदिवस, विजयिनी, हळद, दुर्गा, पार्वती, पताका, नरवेल, गोकुळाष्टमी, दासी.
जय–पु. विजय, इंद्रियनिग्रह, वीररस, जयजयकार, जयंत, विष्णूचा द्वारपाल, युधिष्ठिर, अर्जुन, ग्रंथ, भारतादि पवित्र ग्रंथ.
जयजीव–पु. नमस्काराचा प्रकार (याचा अर्थ जगा व विजयी व्हा).
जयना–क्रि. अ. जय होणें, जिंकणें.
जयमाल–स्त्री. विजय मिळाल्यानंतर गळ्यांत घालावयाचा हार, स्वयंवराच्या वेळीं वराच्या गळ्यांत घालावयाचा हार.
जया–स्त्री. दुर्गासखी, (३,८,१२) तिथि, भांग, हिरडा, दुर्गा, पार्वती, ध्वज.–वि.
जयी–वि. विजयी, चित्ताकर्षक. [जय देणारी.
जर–पु. म्हातारपण, ओढ, जीर्ण, नाश.
ज़र–पु. पैसा, सोनें.
जरक–पु. लांडगा.
जरकटी–पु. एक शिकारी पक्षी.
जरकस, ज़रकसी–वि. जरीचा.
ज़रकोब–पु. वर्ख, बेगड इत्यादि बनविणारा.
ज़रख़रीद–वि. विकत घेतलेलें.
ज़रख़ेज़–वि. फलद्रुप, सुपीक.
ज़रगर–पु. सोनार.
जरगा–पु. गर्दी, पठाणांची जमात, या जमातीची सार्वजनिक सभा.
जरछार–वि. भस्मीभूत, नष्ट.
जरजर–वि. जुना, वृद्ध, फाटकेंतुटकें.
जरठ–वि. म्हातारा, जीर्ण, कठीण, घट्ट, लुळा, वाकलेला, पक्व, पांढरा, फिक्कट, निर्दय.
जरतु(दु)श्त–पु. फारशी धर्मसंस्थापक, [झरतुष्ट.
ज़र्द–वि. पिवळा.
ज़रदा–पु. खाण्याचा तंबाकू, साखर भातासारखें पक्वान्न, पिवळ्या रंगाचा घोडा.
ज़रदालू–पु. जरदाळू. [पिवळेपणा.
ज़रदी–स्त्री. अंड्यांतील पिवळा बलक,
ज़रदोज़–पु. जरीचें भरत काम करणारा.
जरदोजी–स्त्री. जरीचें काम.
जरन, जरनि–स्त्री. दाह.
ज़रब–स्त्री. आघात, गुणाकार. [करणें.
ज़रब देना–ठोकणें, बडबडणें, गुणाकार
ज़रब ख़फ़ीफ़–हलका घाव.
ज़रब शदीद–जबर घाव. [कापड.
ज़रबफ़्त–पु. जरीचें काम केलेलें रेशमी
ज़रबाफ़–पु. जरीचें काम करणारा मनुष्य.
जरबीला–वि. सुंदर, भडक.
ज़रर–पु. हानि, आघात, मार, इजा.
ज़रा–वि. थोडे.–अ. कमी.
जरा–स्त्री, म्हातारपण, पंगुपणा.
ज़राअत–स्त्री. शेतांचें उत्पन्न, शेती, जिराईत जमीन.
ज़राअतपेशा–पु. शेतकरी. [ईत जमीन.
ज़राफ़त–स्त्री. थट्टा, बुद्धिमत्ता, विनोद.
ज़राफ़तन्–अ. थट्टेनें.

जराब—वि. जडाऊ.
जरायम—पु. पट, अनेक प्रकारचे अपराध.
जरिया, जरीया—पु. कारण, संबंध, उपाय.
जरिये—अ. मार्फत, द्वारा.
जरी—वि. वीर.
जरी—स्त्री. जर, जरीचें काम.
जरीफ़—पु. थट्टेखोर, बुद्धिमान.
जरीब—स्त्री. जमीन मापण्याची साखळी.
जरीबाना—पु. दंड.
जरूर—वि.आवश्यक, अनिवार्य.—अ. अवश्य.
जरूरत—स्त्री. आवश्यकता. [पाहिजे.
जरूरी—वि. आवश्यक, जें अवश्य झालें
जर्क़बर्क़—वि. चमकदार, झगझगीत.
जर्द—वि. पिवळा.
जर्दी—स्त्री. पिवळेपणा. [ऐकलेली गोष्ट.
जर्फ़—पु. बुद्धिमत्ता, क्रियाविशेषण, भांडें,
जर्बउल्मिसाल—स्त्री. म्हण.—वि. प्रसिद्ध.
जर्रा—पु. कण, अणु.
जर्रार—वि. वीर, विशाल.
जर्राह—पु. शस्त्रवैद्य.
जलंधर—पु. एक राक्षस, जलोदर रोग.
जल—पु. पाणी, पूर्वाषाढा नक्षत्र, वाळा.
जल खाना—पु. न्याहारी.
जलघड़ी—स्त्री. घटिकापात्र.
जलचादर—स्त्री. पाण्याचा शांत पृष्ट भाग, पाण्याचा उथळ प्रवाह.
जलजला—पु. धरणीकंप.
जलडमरूमध्य—पु. सामुद्रधुनी.
जलन—स्त्री. दाह, ईर्षा.
जलना—क्रि. अ. जळणें, द्वेष करणें, कुढणें, पोळणें, जळून कोळसा किंवा वाफ होणें.
जलकर खाक होना, जलकर लाल होना, जला भुना होना—रागानें लाल होणें.
जलेको जलाना, जलेपर नमक छिड़कना, जले पर माहूर देना—दु:खावर डागण्या [देणें.
जलपना—क्रि. अ. फुशारकी मारणें.
जलप्रपात—पु. धबधबा.
जलप्लावन—पु. महापूर, प्रलय.
जलपान—पु. न्याहारी, फराळ. [वेत.
जलबेंत—पु.जलाशयाजवळ उत्पन्न होणारा
जलभँवरा—पु. पाण्यावर अत्यंत जलद चालणारा काळा किडा.
जलवाना—क्रि. स. जाळविणें.
जलवायु—पु. हवापाणी.
जलसा—पु. जलसा, अधिवेशन, उत्सव.
जलहरी—स्त्री. शिवलिंग ठेवण्याची बैठक, अभिषेक पात्र.
जलाजल—पु. झिळमिळया, नक्षीदार काठ.
जलातन—वि. रागीट, मत्सरी.
जलाना—क्रि. स. जाळणें, पेटविणें, सतावणें, जाळून राख करणें,ईर्षा उत्पन्न
जलापा—पु. ईर्षा, मत्सर. [करणें.
जलाल—पु. तेज, प्रभाव.
जलावतन्—वि. निर्वासित.
जलावन—पु. सरपण, जळण.
जलाशय—पु. नदी, विहीर, पाण्याचा सांठा.
जलाहल—वि. जलमय.
जलिका—पु. जळू.
जलिया—पु. नाविक, कोळी.
जली—वि. स्पष्ट.—स्त्री. मोठ्या व स्पष्ट अक्षरांत लिहिलेली लिपी.
जली कटी या जली भुनी बात—मर्मभेदक बोलणें.
जलील—वि. तुच्छ, अपमानित.
जलील—वि. श्रेष्ठ, वाडवडील.
जलुक, जलुका—स्त्री. जळू.

जलूस–पु. मिरवणूक, वरात.
जलेबी–स्त्री. जिलबी, वेटोळें.
जलोका,जलौका–स्त्री. जळू.
जल्दबाज–वि. झटपट काम करणारा.
जल्दी–स्त्री. घाई.–अ. लवकर.
जल्प–क्रि. अ. बडबड, कथन. [मिरविणें.
जल्पना–क्रि. अ. मिजास दाखविणें, शेखी
जल्द–अ. लवकर.
जल्लाद–पु. मारेकरी, क्रूर व्यक्ति.
जल्वा–पु. शोभा, रूपाची शोभा, वधूचें आपल्या पतीला पहिल्या प्रथम तोंड दाखविणें (मुसलमान लोकांत).
जव, जवा–स्त्री. यव, लसणाची कांडी.
जवनिका–स्त्री. पडदा.
जवाँमर्द–वि. बहादूर.
जवान–वि. तरुण, वीर.–पु. पुरुष, शिपाई.
जवानी–स्त्री. ओवा, तारुण्य.
जवानी उतरना या ढलना–वृद्धत्व येणें.
जवानी चढ़ना–वयांत येणें.
जवाब–पु. उत्तर, प्रतिक्रिया, बरोबरीची वस्तु, नोकरी सुटल्याचा हुकूम.
जवाबदावा–पु. वादीच्या कैफीयतीवर प्रतिवादीचें उत्तर.
जवाबदेह–वि. जवाबदार. [अ. वचन.)
जवाबित–पु. नियम, कायदे (जाब्ताचें
जवाबी–वि. जोड (कार्ड), रिप्लायपेड (तार), उत्तराचें.
जवार–पु. ओहोटी, संकट, अवनति.
जवारा–पु. यवाचें अंकुर.
जवाल–पु. अवनति, संकट.
जवाला–पु. सातू. [ळघांत सुकणारें झाड.)
जवास–सा–पु.–तांबडा धमासा (पावसा-
जवाहर, जवाहिर–पु. रत्न.
जवाहरात–पु. रत्नें, रत्नसमूह.
ज्वर–पु. ताप.
जशन–पु. उत्सव, आनंद.
जस–पु. यश, कीर्ति. –अ. जसा.
जसामत–स्त्री. लठ्ठपणा, शारीराचा आकार
जसीम–वि. लठ्ठ.
जसुदा, जसुधा–स्त्री. यशोदा.
जसुमति, जसोमती–स्त्री. यशोदा.
जस्त–स्त्री. उडी. –क्रि. अ. मरणें.
जस्ता–पु. जस्त (धातु).
जहँ–अ. जेथें.
जहँड़ना–क्रि. अ. नुकसानींत येणें, फसणें.
जहतिया–पु. जकात किंवा सारा वसूल
जहद–स्त्री. प्रयत्न, मेहनत. [करणारा.
जहदना–क्रि. अ. चिखल होणें, थकणें.
जहदा–पु. दलदल.
ज़हन–पु. मेंदू, बुद्धि.
ज़हननशीन करना–आठवण ठेवणें.
जहन्नम,जहन्नुम–पु. नरक.
जहन्नुममें जाय–चुलींत जाओ.
जहना–क्रि. स. टाकणें, नाश करणें.
ज़हमत–स्त्री. संकट, बखेडा.
ज़हर–स्त्री. विष, अप्रिय बोल किंवा काम. –वि. घातकी, अत्यंत हानिकारक.
ज़हर उगलना–मर्मभेदक बोलणें.
ज़हर करना–असह्य करणें.
ज़हरका घूँट पीना–अपमान गिळणें.
जहर मोहरा–सर्प विषाचा खडा (यानें सापाचें विष उतरतें).
जहरबाद–पु. काळपुळी.
जहरीला–वि. विषारी.
जहल–पु. अज्ञान.
जहाँ–पु. जग. –अ. जेथें, ज्याठिकाणीं.

जहांका तहां–जेथल्या तेथें.
जहां तहां–इतस्ततः, इकडेतिकड.
जहांदीदा–पु. अनुभवी माणूस. [संबोधन.
जहांपनाह–पु. पृथ्वीनाथ, बादशहाचें
जहाज़–पु. जहाज. [ठेवणारा.
जहाज़ी–पु. खलाशी.–वि. जहाजाशीं संबंध
जहाज़ी कौवा–पु. एकच एक आधार
जहान–पु. जग. [असलेला, एक निष्ठ.
जहानक–पु. जगाचा प्रलय.
जहानत–स्त्री. बुद्धिमत्ता.
जहालत–स्त्री. अज्ञान.
जहिया–अ. जेव्हां, ज्यावेळीं.
जहीं–अ. कोठेंहि.
जहीन–वि. बुद्धिमान.
जहीर–पु. मदतनीस, सहायक.
जहूर–पु. प्रकाशन, उत्पन्न होणें, आरंभ.
जहूरमें आना–प्रगट होणें.
जहेज–पु. हुंडा.
जांकनी–स्त्री. यातना.
जांगड़ा–पु. भाट, चारण.
जांगर–पु. हातापायाची शक्ति.
जांगलू–वि. खेडवळ.
जांघ–स्त्री. मांडी.
जांघिया–पु. चड्डी.
जांच–स्त्री. तपास, परीक्षा.
जांचक–पु. याचक, भिकारी.
जांचना–क्रि. स. तपासणें, मागणें.
जांत,जांता–पु. जातें (धान्य दळण्याचें).
जांफिशानी–स्त्री. खूप मेहनत.
जांब–पु. जांभूळ.
जांवर–पु. गमन, प्रस्थान.
जा–वि. उत्पन्न, उचित.–स्त्री. माता, जागा, जाऊ (धाकटी).–सर्व. ज्या.
जाबजा– स्थळोस्थळीं.
जाबेजा– बरें वाईट सांगणें.
जाई–स्त्री. पुत्री.
जाउर,जाउरी–स्त्री. खीर.
जाकड़–पु. जांगडमाल.
जाके–सर्व. ज्याचा.–अ. जाऊन.
जाको–सर्व. ज्याला.
जाग़–पु. कावळा.
जाग–पु. यज्ञ. –स्त्री. जागा, जागरण.
जागना–क्रि. अ. जागणें, जागृत असणें, उदय
जागवलिक–पु. याज्ञवल्क्य मुनि. [पावणें.
जागरन–पु. जागरण, दक्षता.
जागीर–स्त्री. जाहगीर. [वस्था.
जाग्रत,जाग्रति–वि. जागणारा.–पु. जागृता-
जाचक–पु. याचक, भिकारी.
जाचना–क्रि. स. याचना करणें, मागणें.
जाजरा–वि. जर्जर, खिळखिळा.
जाज़रूर–पु. संडास, शौचकूप.
जाज़िब–वि. शोषक, आकर्षक.
जाजिम, जाजम–स्त्री. सतरंजी, गालिचा.
जाट–पु. एक जाति, मूर्ख मनुष्य.
जाठ–पु. तलावाच्यामध्यें रोवलेली काठी, घाण्याचा मधला दांडा.
जाड़ा–पु. हिवाळा, थंडी.
जात–स्त्री. जात, मुलगी. –पु. जन्म, पुत्र, जीव, वर्ग, समूह, विशिष्ट स्वभाव. –वि. जन्मलेला, प्रगट, प्रशस्त, कार- [णीभूत
ज़ात–स्त्री. जात, शरीर.
जातकर्म–पु. हिंदूंच्या दहा संस्कारां पैकीं
जातना–स्त्री. पीडा, कष्ट. [चौथा संस्कार.
जातपांत–स्त्री. जातपात.
जातसपति–पु. वरुण.
जाति–स्त्री. जात, जन्म, जन्मकाळ, कुळ,

वर्ण, वर्ग, विशिष्ट लक्षण, स्वभावोक्ति, गाण्याचे सात सूर, जाई, आंवळी, चूल,
जाती–वि. स्वतःचें, वैयक्तिक. [जायफळ.
जातुधान–पु. राक्षस.
जात्रा–स्त्री. तीर्थयात्रा.
जादराह–पु. रस्त्याचा खर्च.
जादा–वि. उत्पन्न झालेला.
जादू–स्त्री. जादू, जादूटोणा, मोहिनी.
जादूगर–पु. जादूगार.
जादूगरी–स्त्री. जादुगिरी.
जान–स्त्री. ज्ञान, अनुमान, प्राण.
जानके लाले पड़ना–जिवावर बेतणें.
जानको जान न समझना–कठिण परिश्रम
जानका गाहक–प्राणनाशक. [करणें.
जान जोखों–प्राणाचें भय असून.
जान छुड़ाना या बचाना–प्राण वाचविणें, संकट टाळणें.
जान देना–जीव टाकणें, अतिश्रम करणें.
जान निकलना–जीव जाणें.
जान पर खेलना–तळहाती शिर घेणें.
जान पहचान–ओळख पाळख.
जानसे जाना–जिवानिशी जाणें.
जान आना–शोभा वाढणें.
जानकार–वि. जाणता, तज्ञ.
जानकारी–स्त्री. निपुणता, माहिती, जाणीव.
जानकी जानि–पु. रामचंद्र.
जानदार–वि. सजीव.
जाननहार–वि. जाणणारा.
जानना–क्रि. स. समजणें, अनुमान करणें,
जानपना–पु. चातुर्य. [बातमी असणें.
जानमन–वि. अतिप्रिय.
जानमनि–पु. ज्ञानी पुरुष.
जानमाज–स्त्री. नमाज पढण्याचें आसन.
जानशीन–वि. वारस.
जानवर–पु. जनावर, जीव, प्राणी.
जानहु–अ. समजा, गृहीत धरा.
जाना–क्रि. अ. जाणें, वेगळें होणें, नुकसान होणें, हरवणें, गुजरणें, नष्ट होणें,
जाने दो–क्षमा करा, जाऊं द्या. [वहाणें.
गया घर–दुर्दशा झालेलें घर.
गया बीता–दुर्दशा झालेला, निकृष्ट.
जानि–स्त्री. पत्नी. –अ. समजून. –वि.
जानिब–स्त्री. दिशा, बाजू. [जाणणारा.
जानी–स्त्री. प्राणप्रिया. –वि. प्राणाशीं संबंध
जानी दोस्त–जिवाचा मित्र. [असलेला.
जानी दुष्मन–प्राण घेऊं इच्छिणारा वैरी.
जानु–पु. मांडी, गुडघा.
जानुपाणि–पानि–अ. हात व गुडघे टेकून (रांगत्या मुलाप्रमाणें).
जापक–वि. जप करणारा.
जापा–पु. प्रसूतिगृह.
जाफ़–पु. मूर्च्छा, फेफरें, थकवा.
जाफत–स्त्री. मेजवानी.
जाफ़रान–पु. स्त्री. केशर.
जाफ़रानी–वि. केशरी, केशराचा.
जाफ़री–स्त्री. कामटयांचा तट्टया, झेंडूचें
जाबजा–वि. ठायींठायीं. [फूल.
जाबाली–पु. एका ऋषीचें नांव.
जाबिर–वि. अत्याचारी.
जाब्ता–पु. कायदा, बंदोबस्त.
जाब्ता दीवानी–पु. दिवाणी कायदा.
जाब्ता फ़ौजदारी–पु. फौजदारी कायदा.
जाम–पु. प्रहर, जांभूळ, पेला. [पलीता.
जामगी–पु. बंदूक किंवा तोफ डागण्याचा
जामदानी–स्त्री. बुट्टीदार कापड.
जामन–पु. विरजण.

जामवंत–पु. जांबुवंत.
जामा–पु. कपडा, पोशाख.
जामेसे बाहर होना–फार रागावणें.
जामाता–पु. जांवई.
जामिक–पु. पहारेकरी.
जामिन–पु. जामीन.
जामिनी–स्त्री. रात्र, जबाबदार.
जामुन–पु. जांभूळ.
जामुनी–वि. जांभळ्या रंगाचा.
जामें–अ. ज्यांत, तर, यासाठीं कीं.
जामेवार–पु. बुट्टेदार शालू किंवा चीट.
जाय–अ. व्यर्थ.–वि. उचित.
जायका–पु. रुचि.
जायचा–पु. जन्मपत्रिका.
जायज़–वि. उचित.
जायज़ा–पु. तपास, हजेरी. [वाढलेला.
जायद–वि. निकामी, जास्त असलेला,
जायदाद–स्त्री. मिळकत, जमीनजुमला.
जायदाद मनक़ूला–चर संपत्ति.
जायदाद ग़ैर मनक़ूला–स्थावर सम्पत्ति.
जायनमाज़–स्त्री. नमाज पढतांना जमिनीवर अंथरावयाची लहानशी चटई.
जायल–वि. नाशवंत.
जाया–वि. नष्ट.
जाया–स्त्री. पत्नी.
जाये–वि. उत्पन्न केलेले (मुलगे).
ज़ार–पु. रशियाचा झार, जागा, ती जागा जेथें एकादी वस्तु फार होते.–वि. फार
(गुल)ज़ार–बाग. [फार.
ज़ारज़ार रोना–फार रडणें.
ज़ार व क़तार–सतत.
जार–पु. परस्त्रीवर प्रेम करणारा पुरुष, विभक्ति. –वि. मारणारा किंवा नाश करणारा.
जारा–वि. जाळलेलें.
जारी–वि. प्रवाहित, चालू.-स्त्री. व्यभिचार.
जारूब–पु. झाडू.
जाल–पु. जाळें, समूह, एक प्रकारची तोफ, कोळ्याचें जाळें, युक्ति, कपट, चिलखत, जाळीदार वस्त्र, खिडकी, जादू, आभास, गर्व, कळी, बोटें सांधणारें कातडें, नेत्ररोग.–वि. जलमय.
जालदार–वि. जाळीदार.
जालसाज़–पु. दगाबाज, कपटी.
जाला–पु. डोळ्यांतील मोतीबिंदु, रांजण, कोळ्याचें जाळें.
जालिक–पु. ठक, पारधी, धीवर, गारुडी.
जालिका–स्त्री. जाळी, चिलखत, कोळी, (किडा), लोखंड, खिडकी, जळू, केळें, तोंडावरील बुरखा, विधवा स्त्री.
ज़ालिम–वि. जुलमी.
जालिया–वि. कपटी, धोकेबाज.
जाली–वि. कपटी, नकली, खोटा.–स्त्री. जाळी, एक प्रकारचा कशीदा, जाळीदार
जावक–पु. आळत्याचा रंग. [कापड.
जावन–पु. विरजण.
जावित्री–स्त्री. जायपत्री.
ज़ाविया–पु. कोपरा.
जावेद–वि. स्थायी.
जासु–वि. ज्याचा.
जासूस–पु. हेर.
जाह–पु. उच्चपद, प्रतिष्ठा.
जाहि–वि. ज्याला.
ज़ाहिद–पु. धर्मनिष्ठ, त्यागी.
ज़ाहिर–वि. उघड, समजलेलें.
ज़ाहिरदार–वि. दिखाऊ, बनावट. [काम.
ज़ाहिरदारी–स्त्री. देखाव्या करितां केलेलें

जाहिरा–अ. उघडपणें.
जाहिल–वि. मूर्ख, अशिक्षित.
जाही–स्त्री. जाई.–स. जिला, ज्याला.
जिंदगी, जिंदगानी–स्त्री. जीवन, आयुष्य.
जिंदाँ–पु. तुरुंग.
जिंदा–वि. जिवंत. [रसिक.
जिंदा दिल–वि. आनंदी, साहसी, हंसतमुख,
जिंस, जिनिस–स्त्री. प्रकार, वस्तु, सामान, धान्य. [–वि. क्रमवार, जिन्नसवार.
जिंसवार–पु. पीकपट्टी (तलाठ्याची).
जिअत–अ. जिवंत असतांना.
जिआउ, जिआव–क्रि. स. जगूं दे.
जिउ–पु. जीव.
जिक्र–पु. चर्चा, उल्लेख.
जिक्रे खैर–शुभचर्चा, ईश्वराचें गुणगान.
जिगर–पु. जीव, काळीज, साहस, सत्व.
जिगजिगिया–वि. तोंडपुज्या.
जिगजिगी–स्त्री. विनंति, खुशामत, झिग.
जिगरा–पु. साहस. [करणांतली (गोष्ट).
जिगरी–वि. जिवलग, अभिन्न हृदय, अंतः-
जिच, जिच्च–वि. लाचार.–स्त्री. निरुपाय, बुद्धिबळाच्या खेळांतील पेच प्रसंग.
जिठाई–स्त्री. मोठेपणा. [पु. विजय.
जित–अ. कोठें, जिकडे, जेथें.-वि. जिंकलेलें.-
जितना–वि. जेवढा.–अ. ज्या प्रमाणांत.
जितवना–क्रि. स. पाहा 'जताना'.
जितवाना–क्रि. स. जिंकविणें.
जितवार–वि. विजयी.
जिता–पु. शेतकऱ्यांचें पेरणींत परस्पर
जिताना–क्रि. स. जिंकविणें. [साहाय्य.
जिताष्टमी–स्त्री. जिवतीचें व्रत.
जिते–वि. जितकें.
जितै–अ. जिकडे.
जितो–तौ–वि. जेवढें, जितका.
जिद, जिद्द–स्त्री. हट्ट, दुराग्रह, वैर.
जिद्दी–वि. हट्टी.
जिधर–अ. ज्या बाजूला, जिकडे.
जिन–पु. मुसलमान भूत, विष्णु, सूर्य, बुद्ध, जैनांचे तीर्थंकर.-स. जे, ज्यांनीं, ज्यांचा.
जिना–पु. व्यभिचार.
जिनाकार–वि. व्यभिचारी.
जिना बिल जब्र–पु. स्त्रीवर तिच्या इच्छेविरुद्ध केलेला बलात्कार.
जिनि–अ. नाहीं, नको.
जिंदगी–स्त्री. जीवन, आयुष्य.
जिन्दा–वि. जिवंत.
जिन्ह–सर्व. ज्यानें, ज्यांनीं. [घेण्याची क्रिया.
जिबह–पु. पशुपक्ष्यांचा गळा कापून प्राण
जिमन–पु. कायद्याचें कलम, आंतील भाग.
जिमाना–क्रि. स. जेवविणें, खावविणें.
जिमि–अ. जसें.
जिमीकंद–पु. रण.
जिम्मा–पु. जबाबदारी, रक्षण, देखरेख.
जिम्मेवार, जिम्मेदार–पु. जबाबदार.
जिय–या, जियरा–पु. मन, जीव.
जियन–पु. जीवन.
जियबधा–पु. प्राणदंड देणारा.
जियाँ, जियान–पु. तोटा, हानि.
जियादा–वि. जास्त. [पोषण करणें.
जियाना–क्रि. स. जिवंत ठेंवणें, पालन
जियाफत–स्त्री. अतिथिसत्कार, मेजवानी.
जियारत–स्त्री. दर्शन, तीर्थयात्रा.
जियारत लगना–रीघ लागणें.
जियारती–वि. दर्शनार्थ जाणारा, यात्री.
जियारी–स्त्री. जीवन, साहस, उपजीविकेचें साधन.

झिगरा–पु. थवा, दल, पठाणांच्या जमातीची सभा.
जिरह–स्त्री. वादविवाद, उलटतपासणी, तकार, सत्य समजण्याकरितां केलेली [चौकशी.
जिरह–स्त्री. कवच, चिलखत.
जिरही–वि. चिलखत घातलेला,कवचधारी.
जिराअ(य)त–स्त्री. पाहा 'ज़राअत'.
जिर्म–पु. शरीर, निर्जीव पदार्थाचा पिंड.
जिला–स्त्री. चमक. [चमकदार करणें.
जिला देना–घासून किंवा रोगण लावून
ज़िला–पु. प्रांत, जिल्हा.
जिलाकार–साज़–पु. हत्यारांना धार लावणारा, झिलई देणारा. [कारी.
ज़िला(ले)दार–पु. जिल्ह्यावरील अधि-
ज़िलाधीश–पु. कलेक्टर. [रक्षण करणें.
जिलाना–क्रि.स. जगविणें, पालन करणें,
जिल्द–स्त्री. कातडी, पुस्तकाचें वेष्टण, पुस्तकाची एक प्रत, पुस्तकाचा एक भाग.
जिल्दबंद,जिल्दसाज़–पुस्तक बांधणीचें काम [करणारा.
ज़िल्लत–स्त्री. अपमान.
ज़िल्लत उठाना–अपमानित होणें तुच्छ, [ठरणें.
जिव–पु. जीव.
जिवनमूरी–स्त्री. संजीवनी.
जिस–सर्व. ज्या.
जिसू–स. ज्याचा.
जिस्ता–पु. जस्त, मूठ, शिपायांची लहानशी [तुकडी, कागदांचा दस्ता.
जिस्म–पु. देह.
जिस्मानी–वि. शारीरिक.
जिह–स्त्री. धनुष्याची दोरी.
जिहन–पु. बुद्धि, अक्कल, समजूत.
जिहन खुलना–बुद्धीचा विकास होणें.
जिहननशीन होना–लक्षांत येणें.
ज़िहन लड़ाना–खूप विचार करणें.
जिहाद–पु. धर्मयुद्ध.
जिहालत–स्त्री. अज्ञान.
जी–पु. जीव, मन, संकल्प, साहस, धैर्य, तब्येत. –अ. सन्मानसूचक शब्द (हा नामाचें शेवटीं येतो) जसें–गाँधीजी.
जी अच्छा होना–निरोगी असणें.
(किसी पर)जी आना–प्रेम होणें.
जी उचटना, जी उड़ जाना–मन उडणें.
जी करना–हिम्मत करणें, इच्छा करणें.
जीका बुख़ार निकालना–रडून, बोलून मनांतील क्रोध व दुःख शांत करणें.
जी खट्टा होना–मन उतरणें.
जी खोलकर–मोकळया मनानें.
(जितना)जी चाहे–यथेष्ट.
जी चलना–इच्छा होणें.
जी चुराना–काम चुकविणें. [करणें.
जी छोटा करना–उदास होणें, चिक्कूपणा
जी टंगा रहना या होना–चिंतित असणें.
जी डूबना–मन अस्थिर होणें.
जी पर आ बनना–जिवावर बेतणें.
जी पर खेलना–जीव संकटांत घालणें.
जी मचलाना या मतलाना–मळमळणें.
जीसे उतर जाना–मन उतरणें.
जीसे जाना–मरणें.
जी होना–प्रेम असणें, जीव असणें.
जीअ–उ–पु. जीव.
जीअन–पु. जीवन.
जीजा–पु. वडील बहिणीचा नवरा.
जीजी–स्त्री. वडील बहीण.
जीत–स्त्री. जय, फायदा.
जीतना–क्रि. स. जिंकणें, सफल होणें.
जीता–वि. जिवंत, मापांत किंवा वजनांत जास्त भरलेला. [अन्याय करणें.
जीती मक्खी निगलना–जाणून बुजून

जीन–पु. घोड्यावर घालण्याचें जीन, एक [जाड कापड.
जीनत–स्त्री. शोभा.
जीनसवारी–स्त्री. खोगीर घालून घोड्या- [वर बसणें.
जीनहार–अ. कदापि.
जीना–पु. जिना, शिडी.
जीना–क्रि. अ. जगणें, इच्छित वस्तु मिळल्यामुळें खुष होणें.
जीफहम–वि. हुषार, बुद्धिमान. [वस्तु.
जीभ–स्त्री. जीभ, जिभेच्या आकाराची
जीभ चलना–खावखाव होणें.
जीभ पकड़ना, जीभ बंद करना–बोलूं न देणें.
जीमना–क्रि. स. जेवणें.
जीय–पु. जीव.
जीयति–स्त्री. जीवन.
जीर–पु. फुलांचें केसर, जिरें, कवच, [तलवार.
जीरन–वि. जीर्ण.
जीरा–पु. जिरें, फूल, केशर.
जीव–पु. जीव, आत्मा, प्राणी, प्राण, व्यवसाय, कर्ण, पुष्य नक्षत्र.
जीवजंतु–सर्व जनावर व प्राणी, कीड मुंगी.
जीवट–पु. हिंमत, धाडस.
जीवन–पु. सजीवता, आयुष्य, जिवंत ठेवणारी वस्तु (हवा, पाणी वगैरे).
जीवनमूरि–स्त्री. संजीवनी.
जीवनी–स्त्री. जीवनचरित्र, आयुष्य.–वि. जीवनासंबंधीं, जीवन देणारी.
जीवरा–पु. जीव.
जीवसू–स्त्री. जिवंत संतति असलेली स्त्री.
जीवाजून–पु. जीवजंतु.
जीवाणु–प. रोगजंतु.
जीविका–स्त्री. निर्वाहाचें साधन.
जीस्त–स्त्री. आयुष्य, जीवन.
जीह, जीहा, जीही–स्त्री. जीभ.

जुंबिश–स्त्री. चाल. गति.
जुआँ–स्त्री. ऊ.
जु–वि. जो.
जुआ–पु. जुगार, जूं.
जुआचोर–पु. ठग, फसव्या.
जुआर–स्त्री. ज्वारी.
जुआरभाटा–पु. भरती ओहोटी.
जुआरी–पु. जुगारी.
जुंई–स्त्री. लहान ऊ.
जुकाम–पु. सर्दी, पडसें.
(मेंढकी को) जुकाम होना–अशक्य गोष्ट होणें, साधारण माणसानें केलेलें मोठें [काम.
जुग–वि. दोन, दोन्ही, जोडी, युग.
जुगजुगाना–क्रि. अ. लुकलुकणें, उन्नति होणें, वर येणें. [चातुर्य.
जुगत–स्त्री. युक्ति, हातचलाखी, व्यवहार
जुगनी, जुगनू–स्त्री. काजवा.
जुगराफिया–पु. भूगोल.
जुगल, जुगुल–वि. दोन्ही, जुळलेलें.
जुगवना, जुगाना–क्रि. स. संभाळणें, सांच- [वून ठेवणें.
जुगाड़–पु. व्यवस्था.
जुगालना–क्रि. अ. रवंथ करणें.
जुगाली–स्त्री. रवंथ.
जुगुति–स्त्री. युक्ति.
जुज–पु. भाग, पूर्ण कागद.–अ. शिवाय.
जुजदान–पु. पुस्तक बांधण्याचें कापड.
जुजबंदी–स्त्री. पुस्तकाची बांधणी.
जुजबी–वि. कांहींसा, सामान्य.
जुझ, जूझ–स्त्री. लढाई.
जुझाऊ–वि. युद्धसंबंधी, युद्धोपयोगी, लढाईंत कामास येणारा.
जुझार–पु. वीर, मुलगा, लढाई.
जुट–स्त्री. जोडी, दल.

जुटना–क्रि.अ. एकत्र येणें, गुंडाळणें, संभोग करणें, कार्याला लागणें, मिळणें, भेटणें.
जुटली–वि. केसांच्या लांब जटा असलेला.
जुटाना–क्रि. स. जमविणें, कार्याला लावणें,
जुटी–स्त्री. गट्टी. [भेटविणें.
जुट्टी–स्त्री. लहान पेंढी, जुडी.
जुठारना–क्रि. स. उष्टें करणें.
जुठिहारा जुठैंवा–वि. उष्टें खाणारा.
जुड़ना–क्रि. अ. जुळणें, एकत्र होणें, प्राप्त होणें, थंड होणें, नांगरणें, कामाला लागणें. [नायटा.
जुड़पित्ती–स्त्री. अंगावर पित्त उठणें,
जुड़वाँ–वि. जुळें.–पु. जुळीं मुलें.
जुड़वाना–क्रि. स. शांत करणें, थंड करणें. जोडविणें, एकत्र करविणें.
जुड़ाई, जोड़ाई–स्त्री. जोडण्याचें काम, गवंडीकाम किंवा त्याची मजुरी.
जुड़ाना–क्रि. अ. थंड होणें, तृप्त होणें, शांत होणें.–क्रि. स. थंड करणें, शांत
जुत–वि. युक्त. [करणें, संतुष्ट करणें.
जुतना–क्रि. अ. जोडणें, एकाद्या कामाला लागणें. [कामाला लावणें.
जुतवाना–क्रि. स. दुसऱ्याकडून जुंपून घेणें,
जुत्थ–पु. झुंड, समूह.
जुताई, जोताई–स्त्री. जोडण्याची क्रिया, नांगरण्याचें काम, नांगरण्याची मजूरी.
जुतियाना–क्रि. स. जोडे मारणें, फार
जुदा–वि. वेगळें, भिन्न. [अपमान करणें.
जुदाई–स्त्री. वियोग.
जुध्द–पु. युद्ध.
जुनूँ, जुनून–पु. वेडेपणा. [जानवें, जानवें.
जुन्नार–पु. पारशांचें कमरेस बांधावयाचें
जुन्हई, जुन्हाई, जुन्हैया–स्त्री. चांदणें, चंद्र.

जुन्हरी, जुन्हारी–स्त्री. जोंधळा.
जुपै–अ. जर.
जुफ़्त–पु. जोडी, युग्म.
जुबराज–पु. युवराज.
जुब्बा–पु. फकीराचा झगा.
जुमरा–पु. गर्दी, जमाव, फौज.
जुमला–पु. वाक्य, एकूण बेरीज.–वि. एकूण.
जुमा–पु. शुक्रवार.
जुमेरात–स्त्री. गुरुवार.
जुरअत–स्त्री. साहस. [कसकस, थंडी.
जुरझरी, जुरझुरी–स्त्री. ताप येण्यापूर्वीची
जुरना–क्रि. अ. पाहा 'जुड़ना.'
जुरमाना–पु. दंड.
जुराफ़ा–पु. जिराफ.
जुरूफ़–पु. भांडें.
जुरूर–अ. खात्रीनें.
जुर्म–पु. अपराध.
जुर्माना–पु. दंड.
जुर्रत–स्त्री. साहस.
जुर्रा–पु. ससाणा (नर).
जुर्राब–स्त्री. पायमोजा.
जुल–पु. कपट, फसवणूक.
जुलाब, जुल्लाब–पु. जुलाब, रेचक औषध.
जुलाल–वि. स्वच्छ, शुद्ध (पाणी).
जुलाहा–पु. विणकर, कोष्टी, एक किडा.
जुलूस–पु. मिरवणूक, राज्यारोहण, एकाद्या उत्सवाचा समारोप.
जुलोक–पु. देवलोक. [दुसरा प्रियकर.
जुल्फ़, जुल्फ़ी–स्त्री. केसांची बट, प्रेमिकेचा
जुल्म–पु. जुलुम, अन्याय.
जुल्म टूटना–संकट येणें. [करणें.
जुल्म ढाना–जुलुम करणें, अद्भुत काम
जुल्मत–स्त्री. काळोख.

जुल्मात–स्त्री. विशिष्ट अंधारी जागा.
(बहरे) जुल्मात–अटलांटिक महासागर.
जुवती–स्त्री. युवती.
जुवराज–पु. युवराज.
जुवा–पु. जुगार. [धडपड.
जुस्तजू–स्त्री. तपास, शोधून काढण्याची
जुहाना–क्रि. स. जोडणें, संचित करणें.
जुहार–स्त्री. जोहार (नमन). [घेणें.
जुहारना–क्रि. स. मदत मागणें, उपकार
जुहावना–क्रि.स. जोडविणें, संचित करविणें.
जुही–स्त्री. जुई, दारूकाम.
जूँ–स्त्री. ऊ. [जाणीव होणें.
(कानों पर) जूँ रेंगना–परिस्थितीची
जूँ तक न रेंगना–दुर्लक्ष करणें. [जलाशय.
जू–अ. युक्त, जलद.–स्त्री. नदी, कालवा,
जूआ–पु. बैलाच्या मानेवरचें जूं, खुंटा,
जूजू–पु. बाऊ, बागुलबोवा. [जुगार.
जूझना–क्रि. स. झगडणें, लढून प्राण देणें.
जूट–पु. आंबाडा (स्त्रियांचा), अंबाडी, केसांची बट.
जूठन–स्त्री. उष्टी वस्तु, वापरलेली वस्तु.
जूठा–वि. उष्टें, वापरलेलें.
जूड़ा–पु. आंबाडा, चुंबळ, गवताची पेंढी.
जूड़ी–स्त्री. तापापूर्वी वाजणारी थंडी.
जूता–पु. जोडा.
जूता उछलना–जोडाजोडी होणें.
जूता उठाना–दास्य करणें.
जूताखोर–वि. निर्लज्ज.
जूतियाँ चटकाना–जोडे फाडणें.
जूती–स्त्री. स्त्रियांचा जोडा.
जूती पैजार–स्त्री. मारपीट, जोड्यानें होणारी मारामारी.
जूतों दाल बँटना–मारामारी होणें.
जूथ–पु. टोळी, समूह, सैन्य.
जूथका–स्त्री. पांढरी जुई.
जूथप–पु. सेनापति. [योनी.
जून–पु. वेळ, गवत, जून महिना.–स्त्री.
जूप–पु. जुगार, वधुवरानें जुगार खेळण्याची लग्नांतील एक रीत, यज्ञांत बळी देण्याचा पशु बांधण्याचा खांब.
जूमना–क्रि. अ. भिडणें, झुलणें.
जूर–पु. संचय.
जूरना–क्रि. स. पाहा 'जोड़ना'.
जूरा–पु. पाहा 'जूड़ा'.
जूरी–स्त्री. पेंढी, एक पक्वान्न. [संख्या.
जूस–पु. उकडलेल्या पदार्थाचें पाणी, सम
जूसताक–पु. एकीबकीचा खेळ.
जूसी–स्त्री. उसाचा रस आटवितांना
जूह–पु. पाहा 'जूथ'. [निघणारी मळी.
जूहर–पु. पाहा 'जौहर'.
जूही–स्त्री. जुई, एक प्रकारचें दारूकाम.
जेंवन–पु. भोजन.
जेंवना–क्रि. स. जेवणें.
जे–स. 'जो' चें अनेकवचन.
जेऊ–स. जे कोणी, जे.
जेठ, जेठा–वि. वडील, सगळ्यांत चांगले.
जेठ, जेठा–पु. वडील दीर, दादा, जेष्ठ
जेठानी–स्त्री. वडील जाऊ. [महिना.
जेठीमधु–स्त्री. जेष्ठीमध.
जेठौत–ता–पु. वडील दिराचा मुलगा.
जेठौती–स्त्री. वडील दिराची मुलगी.
जेता–पु. विजयी, विष्णु.–वि. जितकें.
जेतिक–अ. जेवढें, ज्याप्रकारें.
जेते, जेतो–वि. जितकें. –अ. ज्याप्रकारें.
जेब–स्त्री. खिसा. [शोभा.
जेब, जेबा–वि. शोभिवंत, उपयुक्त. –स्त्री.

जेबकट–पु. खिसेकापू.
जेबघड़ी–स्त्री. खिशांतील घड्याळ.
जेबी–वि. खिशांत ठेवण्याजोगें, लहान.
जेर–स्त्री. गर्भाशय. –वि. पराजित, आवळ–अ. खालीं.
जेर अंदाज–पु. हुक्का ठेवण्याचें कापड.
जेरतजवीज–वि. विचाराधीन.
जेरवस्त–वि. अंतर्गत, पराजित, आधीन.
जेरपाई–स्त्री. एक प्रकारचा हलका जोडा.
जेरबार–वि. दु:खी, हैराण, खर्चानें जेरीस [आलेला.
जेर व जबर–पु. काळ परिवर्तन.
जेरसाया–अ. आश्रयाखालीं.
जेल–पु. तुरुंग, त्रासदायक काम.
जेलखाना–पु. तुरुंग.
जेवना–क्रि. स. जेवणें.
जेवनार–स्त्री. भोजन, जेवणावळ, पंगत.
जेवर–पु. दागिने.
जेवरी–स्त्री. दोरी.
जेह–स्त्री. धनुष्याच्या दोरीचा मध्यभाग, भिंतीच्या खालच्या भागाचा जाड [गिलावा.
जेहन–स्त्री. बुद्धि, धारणाशक्ति.
जेहर, जेहरी–स्त्री. तोरड्या, दागिना.
जेहल–पु. तुरुंग.
जेहलखाना–पु. तुरुंग.
जेहि, जेही–स. ज्याला, ज्याच्यापासून.
जैं–स्त्री. जितकें, ज्याप्रमाणें.
जैतपत्र–पु. अजिंक्य पत्र.
जैतवार–वि. विजयी.
जैतून–पु. एक झाड, आलिव्ह झाड.
जैन–पु. भारतांतील एक धर्मसम्प्रदाय.
जैनी–पु. जैन धर्माचा मनुष्य.
जैनु–पु. भोजन, आहार.
जैबो–क्रि. अ. जाणें.
जैयद–वि. बलवान, श्रेष्ठ, श्रीमंत, सुपीक, [उत्तम.
जैल–पु. खालचा भाग, पदर.
जैलमें–खालीं, पुढें.
जैलदार–पु. महालकरी.
जैसा–वि. जसा, जितका, समान.–अ. जसें, [ज्याप्रकारें.
जैसी–व. जशी.
जैसे–अ. जसें, ज्याप्रमाणें.
जैसे का तैसा–जसेंच्या तसें.
जैसे को तैसा–जशास तसें.
जैसे तैसे–कसेंबसें.
जैसो–वि. जसें.
जों–अ. जसें, ज्याप्रकारें.
जोंक–स्त्री. जळू.
जों तों–अ. कसेंतरी.
जोंधरी–जोंधळा, बाजरी (कांहीं ठिकाणीं).
जोंधैया–स्त्री. चांदणें.
जो–स. संबंधवाचक सर्वनाम जो.-अ. जर.
जोअना, जोवना–क्रि. स. वाट पाहणें, आसरा शोधणें, शोधून काढणें, बघणें.
जोइ, जोई–स्त्री. पत्नी.–अ.पाहून.-सर्व.-जो.
जोख–स्त्री. वजन.
जोखता, जोखिता–स्त्री. स्त्री, योषिता.
जोखना–क्रि. स. तपासणें, वजन करणें.
जोख(खि)म–स्त्री. जबाबदारी, अरिष्ट [येण्याचा संभव.
जोखा–पु. हिशेब.
जोग–अ. च्याजवळ, च्याकरितां.–पु. पाहा- ['योग'.
जोगंधर–पु. शत्रुनाशक मंत्र.
जोगड़ा–पु. ढोंगी साधु.
जोगता–स्त्री. योग्यता.
जोगवना–क्रि. स. रक्षण करणें, जमवणें, आदर करणें, दुर्लक्ष करणें, पूर्ण करणें.
जोगानल–स्त्री. योगशक्तीनें उत्पन्न झालेला [अग्नि.
जोगिंद्र, जोगींद्र–पु. योगीश्रेष्ठ.

जोगिन, जोगन, जोगिनी—स्त्री. योगिनी.
जोगिया—वि. भगव्या रंगाचें, योग्याचे.
जोगी—पु. योगी, सारंगीवर गात फिरणारे भिक्षुक. [समाज, एक प्रकारचें गाणें.
जोगीड़ा—पु. गाणाऱ्यांचा एक लहानसा
जोजन—पु. योजन, चार कोस.
जोट—पु. जोडी, साथी, झुंड.—वि. बरो-
जोटा—पु. जोडा, युग्म. [बरीचा.
जोटिंग—पु. महादेव.
जोटी—स्त्री. जोडी, समान.
जोड़—पु. सांधा, बेरीज, समानता, पूर्ण पोशाख, ठिगळ, जोडीदार, मेळ, कपट.
जोड़ मिलना—तोडीस तोड भेटणें.
जोड़तोड़—स्त्री. डावपेच.
जोड़न—स्त्री. विरजण.
जोड़ना—क्रि. स. जोडणें, बेरीज करणें, एकत्र करणे, प्रज्वलित करणें, संबंध स्थापित करणें, वाक्यांची योजना करणें.
जोड़वाँ—वि. जुळी (मुलें). [काम.
जोड़वाई, जोड़ाई—स्त्री. जोडून घेण्याचें
जोड़वाना—क्रि. स. जुळवून घेणें. [मजुरी.
जोड़ाई—स्त्री. जोडण्याची क्रिया, किंवा
जोड़ी—स्त्री. जोडी, मुग्दल जोडी, दोन घोड्याची किंवा बैलाची गाडी, घुगरू.
जोत—स्त्री. बैलाला गाडीला जोडतांना त्याच्या गळ्यांत बांधावयाची दोरी, तराजूच्या पारड्याला बांधावयाची दोरी, ज्योति.
जोतखी, जोतिखी—पु. ज्योतिषी.
जोतना—क्रि. स. जोडणें, नांगराला जुंपणें, नांगर चालविणें, एकाद्याला जबरदस्तीनें कामाला लावणें.
जोता—पु. जोतें, नांगरणारा मनुष्य, फार मोठी लोखंडी कांब. [फाळ.
जोताई—स्त्री. नांगरण्याची मजुरी किंवा
जोत, जोति, जोती—स्त्री. ज्योत, धान्य पेरण्याजोगी भूमि, दिवा.
जोतिष—स—पु. ग्रहांसंबंधीची विद्या.
जोधा—पु. योद्धा.
जोन, जोनि—स्त्री. योनी.
जोन्ह, जोन्हाई,—स्त्री. चांदणें, चंद्र.
जोपै—अ. जरी, यद्यपि.
जोफ़—पु. वृद्धावस्था, निर्बलता, मूर्च्छा.
जोबन—ना—नवा—पु. तारुण्य, कुच, सौंदर्य.
जोम—पु. उत्साह, आवेश, अभिमान,
जोय—स्त्री. पत्नी. —स. जो, ज्या.
जोयना—क्रि. स. जाळणें, पाहणें, शोधणें,
जोयसी—पु. ज्योतिषी. [आश्रय पाहाणें.
जोयाँ—वि. शोधक.
जोर—पु. वेग, जोर, प्रबलता, आधार, अधिकार, आवेश, भरंवसा, मेहनत,
जोरोंपर होना—जोरांत असणें. [व्यायाम.
जोरोंपर—वेगांत, भरंवशावर, जोरावर.
(**किसीके**) **जोरपर कूदना**—एकाद्याच्या
जोरशोर—पु. धामधूम. [जिवावर उडणें.
जोरावर—वि. बलवान.
जोरी—स्त्री. जोडी, युग्म, बळजबरी.
जोरू—स्त्री. पत्नी.
जोल—पु. समूह, झुंड.
जोला—पु. कपट, फसवणूक.
जोलाहल—स्त्री. ज्वाला.
जोवना—क्रि. स. पाहणें, पारखणें.
जोश—पु. उकळी, उत्साह, आवेश.
जोश खाना—उकळी येणें.
जोश देना—उकळणें, उकडणें.
जोश व खरोश—खूप जोर.

जोशन–पु. बाहूवर बांधण्याचा दागिना,
जोशांदा–पु. काढा. [कवच.
जोशीला–वि. जोरदार, तेजस्वी, भावना-प्रधान. [सुखानें, मुकाट्यानें.
जोष–पु. सुख, प्रीति, आनंद, मौन.–अ.
जोषित, जोषा–स्त्री. पत्नी, स्त्री.
जोसि–पु. ज्योतिषी. [कृपा दृष्टि.
जोह, जोहन–स्त्री. शोध, वाट पाहणें,
जोहड़–पु. डबकें. [पाहणें.
जोहना–क्रि. स. पाहणें, शोधणें, वाट
जोहरा–पु. गुरु (ग्रह).
जोहार–पु. प्रणाम, पाहा 'जौहर.'
जोहारना–क्रि. अ. लवून नमस्कार करणें.
जौं–अ. जसें, जो, जर.
जौंराभौंरा–पु. तळघर.
जौंलों–अ. जोपर्यंत.
जौ–पु. जव, एक लवचिक रोपटें, सहा मोहरीइतकें वजन. –अ. जर, जेव्हां.
जौक़–पु. गर्दी, सैन्य. [होणारा आनंद.
जौक़–पु. एकादी वस्तु प्राप्त झाल्यामुळें
जौक़ शौक़–पु. मजा.
जौजा–पु. मिथुन रास.
जौजा–स्त्री. पत्नी, बायको.
जौन–पु. यवन. –स. जो.
जौर–पु. अत्याचार.
जौहर–पु. रत्न, तत्व, विशेषता, आत्महत्त्या, पराजयानंतर रजपूत स्त्रियांचें स्वतःला जाळून घेणें, जाळून घेण्यासाठीं पेटविलेली चिता.
जौहरी–पु. रत्नपारखी, रत्नविक्रेता.
ज्ञान-छांटना–स्वतःचें ज्ञान प्रदर्शित करण्या-
ज्ञापक–वि. सूचक. [करितां गप्पा मारणें.
ज्ञापन–पु. दाखविण्याचें काम.
ज्ञापित–वि. दाखविलेला.
ज्या–स्त्री. धनुष्याची दोरी, पृथ्वी, माता, परिघाचे कोणतेही दोन बिंदु सांधणारी सरळ रेषा.
ज्यादती–स्त्री. अधिकता, अत्याचार.
ज्यादा–वि. जास्त, पुष्कळ.
ज्याफत–स्त्री. भोजन, पाहुणचार.
ज्यामिति–स्त्री. भूमितिशास्त्र.
ज्यूं, ज्यों, ज्यौं–अ. जसें, ज्या रीतीनें.
ज्यों ज्यों–जसें जसें.
ज्यों त्यों–कसें बसें.
ज्यों त्यों करके–कसें तरी करून.
ज्योंहीं–इतक्यांत, नाहीं तोंच.
ज्योति-स्त्री. ज्योत, द्वार, कुंडलिनी, प्रकाश, अग्नि, सूर्य, नक्षत्र, डोळ्यांतील बाहुली, दृष्टि, विष्णु, ईश्वर.
ज्योतिरिंगण–पु. काजवा.
ज्योनार–स्त्री. शिजलेलें अन्न, भोजन.
ज्यौनार–स्त्री. जेवणावळ, मेजवानी,
ज्योहत–पु. आत्मत्याग. [भोजन.
ज्यौ–अ. जर.
ज्वर–पु. ताप. [ठळक, प्रकाशित.
ज्वलंत–वि. अत्यंत स्पष्ट, धडधडीत,
ज्वार–स्त्री. भरती, ज्वारी.
ज्वारभाटा–पु. भरती ओहोटी.
ज्वाला–स्त्री. आगीची लपेट, विषाची आग.
ज्वालामुखी पर्वत–वि. ज्याच्या शिखरांतून धूर, राख, व वितळलेला रस बाहेर पडतात असा पर्वत, ज्वालामुखी.

[झ]

झंक(ख)ना–क्रि. अ. पश्चात्ताप करणें, दुसऱ्याला दुःख सांगणें. –पु. दुःखाची
झंकार–स्त्री. झणत्कार. [हकीगत.

झंखाड़–पु. कांटेरी झाड किंवा झुडुप, पानें झडलेलें झाड, टाकाऊ वस्तूंचा [समूह.
झंगा, झगा–पु. झगा.
झंगुली–स्त्री. झबलें.
झंझट–स्त्री. फुकटचें भांडण, त्रास, भानगड, पंचाईत.
झंझर–स्त्री. मातीचें भांडें, पाण्याचा खुजा.
झँझरा–वि. जाळीदार, बारीक भोकें असलेलें.
झंझरी–स्त्री. जाळीदार वस्तु, जाळीची [खिडकी.
झंझा–पु. झंझावात, वादळ, जोराचा पाऊस, खणखण शब्द, नष्ट वस्तु.
झंझी–स्त्री. फुटकी कौडी.
झंझोड़ना–क्रि. स. झटकणें, हिसडा देणें.
झंडा–पु. ध्वज.
झंडा ऊँचा होना–विजय होणें, धाक बसणें.
झंडा खड़ा करना–झेंडा उभारणें, युद्धाची सिद्धता करणें. [सूचना देणें, सत्ता घेणें.
झंडा गाड़ना, झंडा फहराना–विजयाची
झंडी–स्त्री. लहान ध्वज.
झँडूला–वि. जावळ न काढलेलें (मूल). दाट पानें असलेला (वृक्ष), केसाळ.
झंप–पु. लांब उडी, घोडयाच्या गळयांतील एक दागिना.
झंप देना–उडविणें, उडी मारणें.
झंपन–वि. झांकण.
झँपना–क्रि. अ. लपणें, झेप टाकणें, उडी मारणें, तुटून पडणें, लाजणें.
झंपरी–स्त्री. पालखी झांकण्याची खोळ.
झंपान–पु. डोंगरावर माणसें घेऊन जाण्याकरितां केलेली एक प्रकारची डोली.
झंपित–वि. आच्छादित.
झँपोला–पु. करंडी.
झंबराना–क्रि. अ. काळेकुट्ट होणें, कोमेजणें.
झंबा–पु. विटकरीचा तुकडा, वत्री.
झँबाना–क्रि. अ. सुकणें, काळसर होणें, अग्नि मंद होणें, कोमेजणें. –क्रि. स. काळसर करणें, विस्तव विझविणें.
झँसना–क्रि. स. हळू हळू मालिश करणें, फुसलावून दुसऱ्याचें द्रव्य हरण करणें.
झइँ, झाँई–स्त्री. पडछाया, प्रतिबिंब, झलक.
झक–स्त्री. रडगाणें, ध्वनि, तिडिक, मासा.
झक(ख)केतु–पु. कामदेव.
झकझक–हुज्जत, बडबड.
झकझका–वि. चकचकित, लखलखीत.
झकझकाहट–स्त्री. झगझगाट. [झटका देणें.
झकझेलना-झोरना–क्रि. स. हिसका देणें,
झकझोर–पु. झटका, सोंसाटा. –वि. जलद.
झकझोरा–पु. झटका.
झकना–क्रि. अ. बडबडणें, रागावून बोलणें.
झकाझक–वि. अत्यंत उज्वल, चमकणारें.
झकुराना–क्रि. अ. झुलणें.–क्रि. स. झुलविणें.
झकोर–ल–पु. झोत, झोका.
झकोरना–क्रि. अ. वाऱ्याचा झोत येणें.
झकोरा–क्रि. अ. वाऱ्याचा झोत. [बडचा.
झक्कड़–पु. वावटळ. –वि. लहरी, बड-
झक्की–वि. बडबडया, वाचाल, विक्षिप्त.
झक्खना–क्रि. अ. पस्तावणें, चिंता करणें.
झख–ष–स्त्री. पश्चाताप, मासा, जलचर, नक्र, उष्णता, मीनरास, अरण्य, ओसाड देश.
झख मारना–फुकट वेळ घालविणें, नाक मुठींत धरणें, वाईट काम करणें.
झगड़ना–क्रि. अ. भांडणें, वादविवाद करणें.
झगड़ालू–त्रि. भांडखोर.
झगर–पु. एक पक्षी.
झगला, झगा–पु. झबलें.

झज्झर–स्त्री. रुंद तोंडाचें पाण्याचें भांडे, [खुजा.
झज्झी–स्त्री. फुटकी कौडी.
झझकन, झझक–स्त्री. भडक, रागानें बोलण्याची क्रिया, थोड्या थोड्या वेळानें येणारा घाणेरडा वास, राहून राहून येणारी वेडाची लहर, संकोच.
झझकना–क्रि. अ. घाबरून चमकणें, गांगरणें, त्रागा करणें, सावध होणें.
झझकाना–क्रि. स. भीति दाखवून थोपविणें.
झझकारना–क्रि. स. रागानें दम भरणें, तुच्छ समजणें, झिडकारणें.
झट–अ. लवकर.
झटकना–क्रि. स. झटकणें, लुबाडून घेणें.
झटका–पु. लहानसा धक्का, हत्याराच्या एका फटक्यानें पशुवध करण्याची क्रिया, आपत्ति, रोग किंवा शोक इत्यादींचा आघात.
झटकारना–क्रि. स. झाडणें, लुबाडून घेणें.
झटपट–अ. झटकन.
झटिति–अ. झटपट, विचार न करितां.
झड़–स्त्री. पाण्याची धार, झड.
झड़न–स्त्री. झड, झडलेली वस्तु.
झड़ना–क्रि. अ. झडणें, गळून पडणें.
झड़प–स्त्री. झडप, लढाई, राग, आवेश.
झड़पना–क्रि. अ. आक्रमण करणें, भांडणें, जबरदस्तीनें ओढून घेणें.
झड़बेरी–स्त्री. जंगली बोर.
झड़वाना–क्रि. स. झाडविणें.
झड़ाझड़–क्रि. वि. लागोपाठ, सतत.
झड़ी–स्त्री. सरबत्ती, पावसाचा सतत वर्षाव, कुलपाच्या आंतील खटका. [संतापणें.
झनकना–क्रि. अ. ठणठण शब्द होणें,
झनझनाना–क्रि. अ. झणझण आवाज होणें.
झनझनी–स्त्री. झणझण असा आवाज.
झनिया–वि. झिरझिरीत, विरळ, अशक्त.
झन्नफन्नहोना–आदळ आपट होणें.
झन्ना–पु. शेव पाडण्याचा झारा.
झन्नाहट–स्त्री. झणत्कार.
झप–अ. झटदिशी, तावडतोब.
झपक–स्त्री. पळ, झांपड. [घाबरणें, लाजणें.
झपकना–क्रि. अ. पापणी लवणें, डुलकी घेणें,
झपकाना–क्रि. अ. वारंवार पापण्या [लवविणें.
झपकी–स्त्री. डुलकी, फसवणूक.
झपकौंहा–वि. तंद्रीत असलेला, मस्त.
झपट–स्त्री. आक्रमण, तक्रार.
झपटना–क्रि. अ. आक्रमण करणें.
झपट्टा–पु. आक्रमण. [झुकणें, डुलकी घेणें.
झपना–क्रि. अ. वाकणें, लाजणें, पापण्या
झपाका–पु. शीघ्रता.–अ. जलदीनें.
झप्पान–पु. पर्वतावर चढण्याकरितां वापरण्यांत येणारें एक वाहन.
झपित–वि. झांकलेला.
झपेट–स्त्री. झडप.
झपेटना–क्रि. स. झडप घालणें. [केसांचा.
झबरा, झबरीला–वि. विखरलेल्या लांब
झबरैला–वि. झिपऱ्या असलेला.
झबार–स्त्री. तंटाबखेडा.
झब्बा–पु. गुच्छ, जरीचा गोंडा, जुडगा.
झमक–स्त्री. चमक, उजेड, नखरेबाज चाल.
झमकना–क्रि. अ. चमचमणें.
झमकाना–क्रि. स. चकाकविणें.
झमकारा–वि. झमझम शब्द करीत पाऊस पाडणारा (ढग).
झमझम–स्त्री. पावसाचा आवाज, घुंगुरांचा [आवाज.
झमना–क्रि. अ. वाकणें, दबणें.
झमाका–पु. दागिन्यांचा ध्वनि, पाऊस पडतांना होणारा आवाज, नखरा.

झमाझम–अ. तेजस्वी, झमझम शब्द करीत असलेला.
झमाट–पु. संध्याकाळ, जाळी (झुडपांची).
झमूरा–पु. केसाळ पशु, अस्वल.
झमेला–पु. बखेडा, गर्दी. [वेग.
झर–स्त्री. झरा, पावसाची झड, दाह, समूह,
झरना–क्रि. अ. झडणें, प्रवाह उंचावरून पडणें.–पु. झरा, चाळणी, झारा.–वि. प्रवाही.
झरपना–क्रि. अ. झोडपणें, झडप घालणें.
झरमर–वि. झिमझिम.
झरसना–क्रि. अ. होरपळून जाणें, कोमेजणें.
झरहरना–क्रि. अ. झरझर शब्द होणें.
झरा–पु. एक धान्य, पावसाची सर.
झराझर–अ. लागोपाठ, वेगानें.
झरी–स्त्री. झरा, बाजारांत वस्तु विकणाऱ्याकडून दररोज वसूल करावयाचे भाडें किंवा कर, पावसाची सर.
झरोखा–पु. झरोका, खिडकी.
झल–पु. दाह, उग्र कामना, राग, समूह.
झलक–स्त्री. चमक, छाया, अल्पदर्शन.
झलकदार–वि. चमकदार.
झलकना–क्रि. अ. चमकणें, आभास होणें.
झलकनि–स्त्री. झळक.
झलका–पु. फोड.
झलकाना–क्रि. स. चमकविणें, दर्शविणें.
झलझल–स्त्री. चमक, चकचकाट.
झलझलाना–क्रि. अ. चमकणें.
झलझलाहट–स्त्री. चकाकी.
झलना–क्रि. स. वारा घेण्याकरितां एकादी वस्तु इकडून तिकडें हालविणें.
झलमल–पु. झगझग.
झलमला–वि. चमकदार.
झलमलाना–क्रि. अ. लुकलुकणें.
झलरा–पु. एक प्रकारचें मिष्टान्न.
झलराना–क्रि. अ. पसरणें.
झलवाना, झलाना–क्रि. स. पंखा चालविणें (दुसऱ्याकडून), भांड्याला डाग लावविणें.
झलाझल–वि. लकलकित.
झलाबोर–पु. कलाबतूनें भरलेला लुगड्याचा [पदर.
झल्ल–स्त्री. वेडेपण.
झल्ला–पु. पेटारा, पाऊस, वर्षाव.
झल्लाना–क्रि. स. चिडविणें.-क्रि. अ. चिडणें.
झष–पु. लहान मासा, मगर, ताप, वन, मीन रास.
झसना–क्रि. स. लुबाडणें, ठकविणें.
झहरना–क्रि. अ. शिथिल पडणें, झरझर आवाज होणें (पावसाच्या झडीचा आवाज.)
झहराना–क्रि. अ. झरझर आवाज करून पडणें, रागावणें, हालविणें.
झांई–स्त्री. पडछाया, अंधार, कपट, प्रतिध्वनि, शरीरावर पडलेले काळे डाग.
झाई बताना–फसविणें.
झांई मारना–झांक मारणें.
झांक–स्त्री. डोकावण्याची क्रिया.
झांकना–क्रि. अ. डोकावणें.
झांकर–पु. कांटेरी कुंपण. [झरोका.
झांकी–स्त्री. अवलोकन, दर्शन, दृश्य,
झांखना–क्रि. अ. पस्तावणें.
झांखर–पु. कांटेरी सुकलेली फांदी.
झांगला–पु. सैल अंगरखा.
झांझ–स्त्री. झांज, राग, पाजीपणा.
झांझड़ी–स्त्री. तोरड्या, चाळ.
झांझन–स्त्री. पायांतील एक दागिना.
झांझर–स्त्री. पैंजण, चाळणी.–वि. जुनें,

भोंक असलेला. [तोरडी.
झोंझरी–स्त्री. खिडकीची जाळी, झांज,
झोंझा–पु. झारा, झांज, भांडण.
झोंझिया–वि. झांज वाजविणारा.
झोंप–स्त्री. झोप, पडदा, झांकण.
झोंपना–क्रि. स. झांकणें, लाजणें.
झोंपो–स्त्री. जारिणी, धोबीण, पक्षी.
झोंवना–क्रि. स. हातपाय घासून धुणें.
झोंवर–वि. काळसर, मलिन, कोमेजलेला, आळशी.
झोंवली–स्त्री. डोळ्याचा कोपरा, झांक.
झोंवाँ–पु. पाय घासण्याचा दगड, वज्री.
झोंसना–क्रि. स. दगा देणें, लुबाडणें.
झोंसा–पु. धोका, फसवणूक.
झोंसू–वि. दगाबाज.
झाऊ–पु. एक लहान झाड.
झागा–पु. फेस.
झाड़फानूस–झुंबर.
झाड़–पु. झाड, झुंबर.
झाड़खंड–पु. जंगल.
झाड़झंखाड़–पु. कांटेरी झाडांचा समूह, निरुपयोगी वस्तु, अडगळ.
झाड़दार–वि. दाट पालवीचें.
झाड़न–स्त्री. केरकचरा, झटकणी, झाडणी.
झाड़ना–क्रि. स. दूर करणें, झाडणें, रागावणें, भूतपिशाच्च काढून टाकणें.
झाड़फ़ानूस–पु. काचेचें झुंबर.
झाड़फूंक–स्त्री. भूत वगैरे काढण्याकरितां मंत्र म्हणून मारलेली फुंक.
झाड़ बुहार–स्त्री. साफ सफाई.
झाड़ा–पु. झडती, विष्टा, तपास.
झाड़ू–पु. केरसुणी, शेंडे नक्षत्र.
झाड़ू फिरना–मागें कांहीं न राहणें.
झाड़ू मारना–अपमान करणें, तिरस्कार [करणें.
झाड़ू लगाना–केर काढणें.
झापड़–पु. थप्पड.
झाबर–पु. दलदल.
झाबा–पु. टोपली, करंडी, हारा.
झाम–पु. गुच्छ, धमकी, धोका.
झामक–पु. जाळलेली वीट.
झायँझायँ–स्त्री. झणकार, ओसाड जागीं होणारा वाऱ्याचा आवाज.
झार–वि. एकच, सर्व, निःशेष, अगदीं. –पु. समूह. –स्त्री. दाह, ईर्षा, आंच.
झारना–क्रि. स. केंस विचरणें, वेगळें काढणें, झाडणें.
झारहीं–अ. करपल्यामुळें, भाजल्यामुळें.
झारी–स्त्री. झारी, तोटीचा गडू.
झाल–पु. झांज, डाग लावण्याची क्रिया. –स्त्री. तीक्ष्णता, तरंग, लहर, तिखटपणा, झणझणीतपणा, पाण्याची झड.
झालना–क्रि. स. पाणी थंड करणें, डाग लावणें.
झालर–स्त्री. मंडप, छत, झगा इत्यादींना लावलेला चीण घातलेला कापडाचा पट्टा, झांज.
झावँ झावँ–स्त्री. व्यर्थ बडबड, हुज्जत.
झिंगवा–स्त्री. एक लहान मासा.
झिंगुली–स्त्री. झगा. [असलेलें मडकें.
झिंझिया–स्त्री. नवरात्रांतील दिवा, भोकें
झिझक–स्त्री. पाहा 'झझक'.
झिझकना–क्रि. अ. चिडणें, भीतीमुळें थबकणें, सावध होणें.
झिझकारना–क्रि. स. दटावणें, झिडकारणें.
झिझोड़ना–क्रि. स. ओढाताण करणें.
झिड़कना–क्रि. स. झटकणें, तिरस्कारानें बोलणें.

झिड़की–स्त्री. तिरस्काराचें बोलणें.
झिड़ झिड़ाना–क्रि. अ. रागावणें.
झिनवा–पु. चिमणसाळ.
झिनझिनी–स्त्री. झणझण्या.
झिपना–क्रि. अ. लाजणें.
झिपाना–क्रि. स. लाजविणें.
झिरझिरा–वि. झिरझिरीत.
झिलगा–पु. झोळ पडलेली खाट.
झिलना–क्रि. अ. घुसणें, मग्न होणें, तृप्त होणें, सहन होणें.
झिलम–स्त्री. पोलादी टोप.
झिलमिला–स्त्री. हालणारा प्रकाश, तलम कापड, कवच. –वि. थोडया थोडया वेळाच्या अंतरानें चमकणारा.
झिलमिला–वि. विरळ, चमकदार, अस्पष्ट.
झिलमिलाना–क्रि. अ. चकाकणें, हालणें (प्रकाशाचें). –क्रि. स. हालविणें.
झिलमिली–स्त्री. चिकाचा पडदा, झिरझिरीत पडदा.
झिल्लड़–वि. तलम, झिरझिरीत, जाळीदार.
झिल्ली–पु. घुरघुरा किडा.–स्त्री. पापुद्रा, विरविरीत पातळ पडदा. [चा घास, मूठ.
झींक–का–पु. जात्यांत घालावयाचा धान्या-
झींखना–क्रि. अ. पश्चात्ताप पावणें, दुःख सांगणें, चिडणें. –पु. दुःखाचें वर्णन.
झींगा–पु. एक जातीचा मासा, एक प्रकारचें धान्य. [किडा, बागुरडा.
झींगुर–पु. पावसाळ्यांतील एका जातीचा
झींसी–स–स्त्री. पावसाची झिमझिम, पावसाचे बारीक तुषार. [सांगणें.
झीखना–क्रि. अ. पश्चात्ताप पावणें, दुःख
झीठ–वि. खोटें. [दुबळा.
झीना–वि. अतिशय तलम, जाळीदार,
झील–स्त्री. सरोवर, मोठा तलाव.
झीलर–पु. लहान सरोवर.
झीव(म)र–पु. मासे मारणारा कोळी.
झीस–पु. ठिपका, थेंब.
झुँझलाना–क्रि. अ. चिडणें.
झुंड–पु. समूह, टोळी, झुंड.
झुकना–क्रि. अ. वाकणें, लवणें.
झुक झुक पड़ना–झोकांडया जाणें.
झुकमुक–ख–पु. कांहीं काळोख आणि कांहीं प्रकाश असेल अशी वेळ.
झुकरना–क्रि. अ. रागावणें, झुलणें.
झुकराना–क्रि. अ. धक्का बसणें.–क्रि. स. धक्का देणें. [(दुसऱ्याकडून).
झुकवाना–क्रि. स. झुकविणें, वांकविणें
झुकाना–क्रि. स. वांकविणें, लवविणें, झुकविणें. [प्रवृत्ति.
झुकाव–पु. वांकण्याची क्रिया, उतार,
झुटपुटा–पु. पाहा 'झुकमुक'. [जटाधारी.
झुटुंग–वि. उभ्या व विखुरलेल्या केसांचा,
झुठलाना–क्रि. स. खोटें ठरविणें, खोटें
झुठाई–स्त्री. खोटेपणा. [बोलून फसविणें.
झुठाना, झुठालना–क्रि. स. खोटा ठरविणें.
झुनक–स्त्री. झणकार.
झुनकना–क्रि. अ. झुणझुण आवाज होणें.
झुनझुना–पु. खुळखुळा.
झुनझुनाना–क्रि. अ. झुणझुण आवाज होणें.–क्रि. स. झुणझुण शब्द करणें.
झुनझुनिया–स्त्री. तोरडया, बेडी.
झुमका–पु. लहान गोल वाटीच्या आकाराचा कानांतील एक दागिना.
झुमना–क्रि. अ. झोक जाणें.
झुरझुरी–स्त्री. कणकण, हुडहुडी. [होणें.
झुरना–क्रि. अ. वाळणें, झुरणें, दुःखानें क्षीण

झुरमुट–पु. गर्द झाडी, माणसांचा थवा, चादरीनें शरीर झांकून घेण्याची क्रिया.
झुरवाना–क्रि. स. झुरविणें. [पडणें.
झुरसना–क्रि. अ. भाजणें, उन्हानें काळे
झुराना–क्रि. अ. सुकविणें.–क्रि. अ. दुःखानें घाबरें होणें, अशक्त होणें, वाळणें.
झुरियाना–क्रि. स. निंदणें, पिकांतील तृण
झुरी–स्त्री. सुरकुती. [काढणें.
झुलना–पु. झोपाळा.–वि. झोके घेणारा.
झुलनी–स्त्री.नथेतील मोत्यांचा झुमका.
झुलवा–पु. झोका, झोपाळा, ब्लाऊज.
झुल(र)सना–क्रि. अ. करपणें, पोळणें.
झुलसवाना–क्रि. स. होरपळणें.
झुलसाना–क्रि. स. भाजणें, जाळणें.
झुलाना–क्रि. स. झुलविणें, झोके देणें, आशेंत ठेवणें.
झुलौआ-वा–पु. स्त्रियांचा सदरा.
झुल्ला–पु. अंगरखा.
झूंक–पु. वाऱ्याचा झोत, झटका, पाण्याची लाट, थाटमाट, हेलकावा.–स्त्री. कल, प्रवृत्ति, झपाटा, जोर, थाटमाट, भार, धामधूम.
झूँकना–क्रि. स. आगींत टाकणें, वांकणें.
झूँखना–क्रि. स. पस्तावणें, चिडणें.
झूँझल–स्त्री. चीड, राग.
झूँटा–पु. झिज्या.
झूँसी–स्त्री. फवारा.
झूझना–क्रि. अ. लढणें, झुंजणें.
झूठ–पु. खोटें. [करणें, चहाडी करणें.
झूठ सच कहना या लगाना–खोटी निंदा
झूठमूठ–अ. खोटेंनाटें, लुटुपुटीचें.
झूठा–वि. खोटा, लबाड, नकली, उष्टें.
झूमक–पु. कानांतील बाळया, होळीच्या सणांत स्त्रियांचे फेर धरून गावयाचें गाणें, गुच्छ, साडीच्या पदराला लावलेली मोती वगैरेची माळ.
झूमका–पु. साडीच्या टिकल्या, होळींतील स्त्रियांचें एक गाणें.
झूमझूम–पु. डुलत येण्याची क्रिया.
झूमड़ झामड़–पु. खोटा प्रपंच, ढोंग, पाखंड.
झूमना–क्रि. अ. डोलणें, झोके खाणें, गर्व करणें.
झूमर–पु. डोक्यांत घालावयाचा दागिना कानांतील डूल, एक प्रकारचें गाणें, एक प्रकारचें खेळणें, नाच, एक ताल.
झूर–वि. कोरडा, रिकामा, व्यर्थ.
झूर–स्त्री. दाह, दुःख. [अनावृष्टि.
झूरा–वि. रिकामा, कोरडा.–पु. कमतरता,
झूरे–अ. व्यर्थ, निरर्थक.
झूल–स्त्री. जनावरांच्या पाठीवर शोभेकरितां घालावयाचें कापड.
झूलन–पु. झोपाळा, श्रावणांत हिंदोळ्यावर बसून गाणीं म्हणण्याचा उत्सव.
झूलना–क्रि. अ. झोके घेणें.-वि. झोके घेणारा.
झूला–पु. झोपाळा, पाळणा, खेडवळ स्त्रियांचा एक प्रकारचा सैल अंगरखा, दोरीचा पूल.
झेंपना–क्रि. अ. लाजणें, संकोच करणें.
झेंपू–पु. शरमिंदा.
झेर–स्त्री. विलंब, भांडण.
झेल–स्त्री. झेलण्याची क्रिया, पोहतेवेळीं हातपाय हालविण्याची क्रिया, उशीर.
झेलना–क्रि. स. झेलणें, सहन करणें. पोहतांना हातपायानें पाणी सारणें, ढकलणें, पचविणें. [थाटमाट.
झोंक–स्त्री. प्रवृत्ति, भार, वेग, धामधूम,

झोंकना–क्रि. स. विस्तवांत फेकणें, ढकलणें, वाईट जागीं फेंकणें, जास्त काम लादणें, दोष लादणें.
(भाड़) झोंकना–हलकें काम करणें.
झोंकवाना–क्रि. स. फेकविणें. [थाट.
झोंका–पु. धक्का, वाऱ्याचा प्रवाह, डोलणें,
झोंकाई–स्त्री. झुगारण्याची क्रिया किंवा
झोंकीं–स्त्री. जबाबदारी, जोखीम. [मजूरी.
झोंझ–पु. घरटें, कांहीं पक्ष्यांच्या गळयाखालीं लोंबणारें मांस, खाज.
झोंझल–स्त्री. राग.
झोंटा–पु. झोका, केसांचा गुच्छ.
झोंपड़ा-ड़ी–पु. झोपडी.
(अंधा) झोंपड़ा–पोट.
झोंपा–पु. गुच्छ, गोटा.
झोंर–पु. कुंज, वृक्ष, झगा, एक दागिना.
झोझ–पु. घरटें, पक्ष्याच्या गळयाखालचें मांस. [–पु. पिशाच.
झोटिंग–वि. मोठया व उभ्या केसांचा.
झोरना–क्रि. स. धक्का देऊन हालविणें, एकत्र करणें.
झोरी, झोली–स्त्री. झोळी, पोट.
झोल–पु. भाजीचा रसा, झोळ, गिलिट, ताणलेल्या कापडाचा लटकणारा भाग, पडदा, गर्भाशय, राख, पदर.
झोलझाल–पु. पोकळपणा, कपट, भेद.
झोलदार–वि. रसदार, मुलामा केलेलें, पोकळ, झोळ असलेलें.
झोला–पु. झोका, कापडाची पिशवी, अर्धांगवायु, धक्का, आपत्ति, इशारा.
झोली बुझाना–काथ्याकूट.
झौंद–पु. पोट, घरटें.
झौंर–पु. गुच्छ, गोटा, समूह, झुंड.
झौंरना–क्रि. अ. बळकावून बसणें.
झौंसना–क्रि. अ. होरपळणें, भाजणें.
झौंसियत–स्त्री. अग्नीच्या ज्वाला.
झौड़-र–पु. गुंड, फुलाफळांचा गुच्छ, कुंज, झगडा, विवाद.
झौरना–क्रि. स. दाबून ठेवणें, झडप घालून
झौरी–स्त्री. शेतांतील गवत. [पकडणें.
झौरे–अ. जवळ, बरोबर.
झौवा–पु. टोपली, पेटारा. [चिडणें.
झौहाना–क्रि. अ. गुरगुरणें, रागावणें,

[ट]

टंक–पु. चार मासे वजन, नाणें, २१ ¾ रत्ती मोत्याचें वजन, टांकी, कुऱ्हाड, पाय, राग, अभिमान
टँकना–क्रि. अ. टाका मारणें, शिवणें, लिहिलें जाणें, टाकी लावणें.
टँकवाना–क्रि. स. टाके घालून घेणें, टाकी लावून घेणें, शिवून लावविणें.
टँकाना–क्रि. स. टांचण करून घेणें.
टँक(को)रना–क्रि. स. धनुष्याचा टणत्कार
टंकी–स्त्री. टाकी (पाण्याची). [करणें.
टंकोर–पु. टणत्कार, ताणलेल्या तारेवर बोटें मारल्यानें होणारा टण टण आवाज, धातूवर आघात केल्यानें होणारा आवाज.
टंगड़ी–स्त्री. तंगडी.
टँगना–क्रि. अ. टांगणें, फांशी देणें.–पु. कपडे वाळत घालण्याची दोरी.
टँगारी–स्त्री. कुऱ्हाड.
टंच–वि. कंजुष, निष्ठुर.–वि. तयार.
टंटघंट–पु. पूजेचें अवडंबर, मोडकें तोडकें
टंटा–पु. तंटा, दंगा, अवडंबर. [सामान.
टंडैल–पु. मजुरांचा मुकादम, तांडेल.
टक–स्त्री. टक, स्थिरदृष्टि.

टक बांधना–टक लावणें.
टकटका–पु. टक.–वि. स्थिर (दृष्टि).
टकटकाना–क्रि. स. टक लावणें, टकटक शब्द करणें.
टकटकी–स्त्री. स्थिरदृष्टि.
टकटकी बांधना–स्थिर नजरेनें पाहणें.
टकटोना-टोरना–क्रि. स. चांचपणें, शोधणें.
टकटोहना–पु. धुंडाळणें. फिरणें.
टकराना–क्रि. अ. टक्कर लागणें, दारोदार
टकराना–क्रि. स. टक्कर लावणें.
टकसार-ल–स्त्री. टांकसाळ, तपासलेली वस्तु.
टकसाल बाहर–खोटें नाणें, अशिष्ट (शब्द).
टकसाली–वि. टांकसाळींतील, खरें, शिष्ट-संमत, तपासलेला.–पु. टांकसाळींतील अधिकारी.
टका–पु. रुपया, ढबू, धन, तीन तोळ्या-इतकें वजन.
टकासा जबाब देना–साफ नकार देणें.
टकासा मुंह लेकर रह जाना–लाजणें.
टके गजकी चाल–थोड्या खर्चांत निर्वाह करणें.
टकासी जान. टकासा दम–एकटा माणूस.
टकासी–स्त्री. रुपयाला दोन पैसे व्याज.
टकी–स्त्री. स्थिर दृष्टि.–वि. शिवलेली.
टकुआ–पु. टकली (सूत कातण्याची).
टके(कै)त–वि. श्रीमंत.
टकोर–स्त्री. जखम, नगाऱ्यावरील आघात, नगाऱ्याचा आवाज, टणत्कार, शेक.
टकोरना–क्रि. स. हळू आघात करणें, नगारा डंका वगैरे वाजविणें, पुरचुंडीनें शेकणें.
टक्कर–स्त्री. टक्कर, नुकसान.
टक्कर खाना–टक्कर होणें, दारोदार फिरणें.
टक्कर मारना–उगीचच डोकें घालणें.
टक्कर लेना–वार सहन करणें.
टक्कर लड़ाना–टक्कर मारून लढणें.
टक्करका–वि. बरोबरीचा.
टखना–पु. घोटा.
टगरना–क्रि. अ. लवंडणें, वाहणें, पडणें, उघडणें, पाझरणें.
टगरा–वि. तिरपा, वाकडा.
टगराना–क्रि. स. घुसविणें, लवंडणें.
टघरना–क्रि. अ. पाघळणें, विरणें.
टचटच–अ. धडधड (अग्निज्वाला).
टचनी–स्त्री. भांड्यावर नक्षी कोरण्याची छिनी.
टटको–वि. नवें, ताजें.
टटपूंजिया–वि. थोडीशी पुंजी असलेला.
टटिया–स्त्री. तट्ट्या.
टटीबा–पु. चाक.
टटुआ-वा–पु. तट्टू.
टटोर(ल)ना–क्रि. स. चांचपणें, शोधणें.
टट्टर–पु. कामटयांचा सांगाडा.
टट्टी–स्त्री. चिक, पातळ भिंत, पायखाना.
टट्टीकी आड़से (ओटसे) शिकार खेलना–गुप्तपणें एकादें वाईट काम करणें.
(धोखेकी) टट्टी–फसण्यासारखी गोष्ट.
टट्टू–पु. तट्टू.
(भाड़ेका) टट्टू–पैसे घेऊन काम करणारा.
टन–स्त्री. टण टण आवाज, २८ मणाचें वजन.
टनकना–क्रि. अ. टणटण वाजणें, थांबून थांबून डोकें दुखणें.
टनमन-ना–वि. निरोगी.–पु. जादू, एक शिकारी पक्षी, लग्नांतील एक प्रकारचें गाणें.–क्रि. स. हातानें चांचपणें.
टनाका–पु. टणटण आवाज–वि. कडक (ऊन).
टनाटन–स्त्री. टणटण.
टनाना–क्रि. स. पसरणें.
टप–पु. गाडीवरील टप, टांगलेल्या दिव्या-वरील छत्री, टांकी (पाण्याची), कर्णफूल.
टपक–स्त्री. टपटप पडण्याची कृति, थेंबथेंब

पडण्याचा शब्द, थांबून थांबून येणारी कळ.

टपकना–क्रि. अ. टपटप पडणें, फळ झाडा वरून पडणें, एकदम वरून येणें, जाहीर होणें, थांबून थांबून कळ येणें.

टपका–पु. थेंब थेंब पडण्याची क्रिया, टपटप पडलेली वस्तु, झाडावरून पडणारें फळ, थांबून थांबून उठणारी कळ.

टपकाटपकी–स्त्री. झिम्झिम पडणारा पाऊस, एकामागून एक झाडावरून फळें पडणें.

टपकाना–क्रि.स. थेंबथेंब गाळणें, अर्क काढणें.

टपना–क्रि. अ. खाल्ल्यापिल्ल्याशिवाय पडून राहणें, व्यर्थ बसून राहणें.

टपरा–पु. छप्पर, झोपडी.

टपाना–क्रि. स. जेवण्यासाठीं ताटकळत बसविणें, व्यर्थ बसवून ठेवणें.

टब्बर–पु. कुटुंब, कूळ.

टमकना–क्रि. अ. ठिबकणें, ठुसठुसणें.

टमटम–स्त्री. दुचाकी उघडी घोडागाडी.

टमटी–स्त्री. एक प्रकारचें भांडें.

टमाटर–पु. टोमॅटो.

टर–स्त्री. कर्कश शब्द, बेडकाचा शब्द, उद्धट शब्द, हट्ट. [बोलत राहणें.

टरटर करना या लगाना–धीटपणानें सारखें

टरकना–क्रि अ. सरकणें, बाजूला होणें.

टरकाना–क्रि. स. धुडकावून लावणें, घालवून देणें.

टरटराना–क्रि. अ.बडबडणें, धीटपणें बोलणें.

टरटरी–स्त्री. बडबड.

टर(ल)ना–क्रि. अ. टळणें. [सरणें.

टराना–क्रि. स. टाळणें.–क्रि. अ. बाजूला

टर्रा–वि. उद्धट, कडू बोलणारा.

टर्राना–क्रि. अ. उद्धटपणें उत्तर देणें.

टर्रापन–पु. उद्धटपणा.

टर्रू–पु. उद्धट माणस, बेडूक, एक खेळ.

टलना–क्रि. अ. निसटणें, लांबणीवर पडणें, नाहींसे होणें, योग्य नसणें, अवज्ञा होणें, वेळ जाणें.

(अपनी बातसे) टलना–प्रतिज्ञा पूर्ण न [करणें.

टलमलाना–क्रि. अ. डगमगणें.

टल्लेनवीसी–स्त्री. ढोंग, थापेबाजी.

टवाई–स्त्री. भटकेपणा.

टस–स्त्री. जड वस्तु सरकल्याचा आवाज.

टससे मस न होना–जाग्यावरून न सरकणें, सांगण्याचा कांहींच परिणाम न होणें.

टसक–स्त्री. कळ.

टसकना–क्रि. अ. सरकणें, कळ येणें, मनांत ऐकलेल्या गोष्टींचा प्रभाव पडणें.

टसकाना–क्रि. स. निसटूं देणें, निसटण्यास प्रवृत्त करणें, सरकविणें.

टसर–पु. तागाचें रेशीम.

टसुआ–पु. अश्रु.

टहना–पु. फांदी.

टहनी–स्त्री. फांदी.

टहल–स्त्री. सेवाचाकरी, शुश्रूषा.

टहलना–क्रि. अ. फिरणें, हळू हळू चालणें, फिरावयास जाणें.

टहल जाना–बाजूला होणें.

टहलनी–स्त्री. दासी, दिव्याची वात सारण्याची काडी.

टहलाना–क्रि. स. फिरावयास नणें, सावकाश चालविणें, दूर करणें.

टहलुआ, टहलू–पु. दास, भटक्या, ओढाळ

टही–स्त्री. स्वार्थसाधूपणा. [(जनावर).

टहूका–पु. कोडें, चुटका. [धक्का.

टहोका–पु. हातानें किंवा पायानें दिलेला

टहोका देना–ढकलणें,
टहोका खाना–धक्का खाणें. [लेखणीचें टोंक.
टाँक–स्त्री. अदमास, टांक (वजन), लेख,
टाँकना–क्रि. स. टांका मारणें, जोडणें, कुटणें, टांचण करणें, चट्ट करणें, फसवून घेणें, टांकी मारणें, लिहून देणें.
टाँका–पु. जोडणारा खिळा किंवा काटा, शिलाई, ठिगळ, धातु जोडण्यास लागणारा मसाला, जखमेला मारलेला टांका, छिनी, हौद, पाणी ठेवण्याचें मोठें भांडें.
टाँकी–स्त्री. छिनी, लहान टाका, पाण्याची
टाँग–स्त्री. पाय. [टाकी.
टाँग अड़ाना–अधिकाराशिवाय एकाद्या कामांत मध्यें पडणें, विघ्न आणणें.
टाँग तलेसे या नीचेसे निकलना–हार मानणें.
टाँग पसारकर सोना–निश्चित होऊन
टाँगन, टाँघन–पु. तट्टू. [निजणें.
टाँगना–क्रि. स. टांगणें, फांशीं देणें.
टाँगा–पु. टांगा, मोठी कुऱ्हाड.
टाँगी–स्त्री. कुऱ्हाड. [बिघडविणारी गोष्ट.
टाँच–स्त्री. टाका, ठिगळ, दुसऱ्याचें काम
टाँचना–क्रि. स. टाके घालणें, कापणें
टाँट–पु. कपाळ. [(कापड).
टाँट-ठ–वि. कठोर, मजबूत.
टाँड–स्त्री. शेतांतील माचा, सामान ठेवण्याची फळी, बाहूंत घालण्याचा स्त्रियांचा एक दागिना. [मालाची खेप.
टाँडा–पु. कुटुंब, व्यापारी तांडा, विक्रीच्या
टाँय टाँय–स्त्री. व्यर्थ बडबड, कर्कश शब्द.
टाँय टाँय फिस–पोकळ बडबड.
टाइम पीस–पु. घड्याळ. [जमात.
टाट–पु. गोणपाट, सावकाराची बैठक,
टाटमें पाटकी बखिया–विसंगत सजावट.
टाट उलटना–दिवाळें काढणें.
टाटक–वि. तात्कालिक, नवें, ताजें.
टाटबाफ़ी–स्त्री. भरत कामाचा कपडा.
टाटर–पु. कपाळ तट्टी.
टाटिक या टाटी–स्त्री. तट्टी.
टाटिका–स्त्री. तट्टी, पडदा.
टान–स्त्री. ताण.
टानना–क्रि. स. ताणणें, ओढून धरणें.
टाप–स्त्री. घोड्याच्या पायाचा आवाज, घोड्याच्या पायाचा सर्वांत खालचा भाग, कोंबडी झांकावयाची टोपली, मासे मारण्याचें जाळें (टोपलीच्या आकाराचें).
टापना–क्रि. अ. घोड्याचें पाय आपटणें, एकाद्या वस्तूकरितां दारोदार फिरणें. –क्रि. स. उड्या मारणें.
टापा–पु. निर्जन व ओसाड मैदान, उडी, एकादी वस्तु बंद करण्याची किंवा
टापू–पु. बेट, प्रदेश. [झांकण्याची टोपली.
टाबर–पु. कुटुंब, मुलगा.
टामन–पु. जादू.
टारी–स्त्री. अंतर. –वि. टाळणारा.
टाल–स्त्री. रास, लाकूड व भुशाचें दुकान, टाळाटाळ, दलाल.
टालटूल–स्त्री. टाळाटाळ, बहाणा.
टालमटू (टो)ल–स्त्री. टाळाटाळ, बहाणा.
टालना–क्रि. स. टाळणें, सांडणें, नष्ट करणें, एकाद्या कार्याकरितां दुसरी वेळ निश्चित करणें, वेळ घालविणें, अवज्ञा करणें, खोटा वायदा करणें, फसविणें, बदलणें, हालविणें.
टाली–स्त्री. गाई बैलांच्या गळ्यांतील
टिंड–पु. एक भाजी. [घंटी, वासरूं.

टिकट–पु. तिकिट.
टिकठी–स्त्री. फांशी देण्याची तिकटी, तिपाई, प्रेत नेण्याची तिरडी. [लेली भाकर.
टिकड़ा–पु. गोल व चपटा तुकडा, भाज-
टिकना–क्रि. अ. टिकणें, तळाशीं जाणें, थोडे दिवस काम देणें, अडून राहणें.
टिकली–स्त्री. टिळा, चांदणी, लहान वडी.
टिकस, टॅक्स–पु. कर.
टिकान–व–स्त्री. थांबण्याची क्रिया, थांबण्याची जागा, स्थिति, स्थिरता.
टिकाना–क्रि. स. राहण्याकरितां जागा देणें, थांबविणें, ओझें उचलण्यास मदत करणें.
टिकिया–स्त्री. गोल व चपटी गोळी, गोल व चपटया आकाराची मिठाई, टिकली.
टिकुरी–ली–स्त्री. टकळी.
टिकैत–पु. युवराज, अधिष्ठाता, सरदार.
टिकोरी–पु. लहान कैरी.
टिक्कड़–पु. भाकरी, मोठी वडी.
टिक्का–पु. टिकली, तिलक, दोन भिवयांच्या मधला भाग, श्रेष्ठ पुरुष, राज्यतिलक, युवराज, अधिकाराचें चिन्ह, डाग. [कपाळावरील तिलक.
टिक्की–स्त्री. चपटी गोल गोळी, ठिपका,
टिघलना–क्रि. अ. विरघळणें, वितळणें.
टिचन–वि तयार.
टिटिभ, टिट्टिभ–स्त्री. टिटवी, टोळ.
टिटिहरी–स्त्री. टिटवी.
टिड्डा–पु. टोळ.
टिड्डी–स्त्री. टोळ.
टिढबिडंगा–वि. वाकडा तिकडा.
टिपका–पु. थेंब. [विणें, लिहविणें.
टिपवाना–क्रि. स. दाबविणें, हळूहळू ठोक-
टिपार–पु. मुकुटाच्या आकाराची टोपी.
टिप्पनी–णी–स्त्री. टीका.
टिप्पस–स्त्री. युक्ति.
टिमटिमाना–क्रि.अ. मंदमंद जळणें (दिवा),
टिरफिस–स्त्री. विरोध. [मृतःप्राय होणें.
टिल्ला–पु. धक्का.
टिसुआ–पु. अश्रु. [दचकणें.
टिहुकना–क्रि. अ. रागावणें, चमकणें,
टिहुनी–स्त्री. गुडघा, कोपर.
टींटीं–अ. पोपटाचा आवाज.
टींडा–स्त्री. नांगराची मूठ, जात्याचा खुंटा.
टीकना–क्रि. स. तिलक लावणें.
टीकरा–पु. टेकाड, उंचवटा.
टीका–पु. तिलक, भुवयांच्या मधला कपाळाचा भाग, युवराज, डाग, व्याख्या.
टीप–स्त्री. नोंद, दाब, मोठा आवाज, कुंडली, दस्तऐवज, गाण्यांतील जोराची तान, टिपण, चुना कुटण्याचें काम.
टीपटाप–स्त्री. टापटीप. [हळू ठोकणें.
टीपना–क्रि. स. नोंद करणें, दाबणें, हळू
टीबा–पु. टेंकडी, मातीचा ढीग.
टीमटाम–स्त्री. टापटीप, श्रृंगार.
टीला–पु. पाहा 'टीबा.' [ठुसठुस.
टीस–स्त्री. थांबून थांबून उठणारी कळ,
टीसना–क्रि. अ. थांबून थांबून कळ येणें.
टुंटा–डा–वि. फांद्या कापलेला, हात तुटलेला.
टुक–अ. थोडें.
टुकड़गदा–पु. भिकारी.
टुकड़तोड़–पु. आश्रित, परोपजीवी.
टुकड़ा तोड़ना–दुसऱ्यावर निर्वाह करणें.
टुकड़ासा जबाब देना–साफ नकार देणें.
टुकड़ी–स्त्री. लहान तुकडा, समुदाय,
टुच्चा–वि. तुच्छ. [सैन्याची तुकडी.

टुटका—पु. मंत्रप्रयोग.
टुटपुंजिया—वि. थोडीशी पुंजी असलेला.
टुटरूंटू—स्त्री. पक्ष्याची बोली.—वि. एकटा, अशक्त, रुटुखूटू.
टुनगा—पु. फांदीचा पुढील भाग.
टुर्रा—पु. कण.
टूंगना—क्रि. स. थोडसें कापून खाणें.
टूंड—पु. कीटकांच्या तोंडाची नळी, टोका.
टूंडी—स्त्री. बेंबी, एकाद्या वस्तूचें टोंक.
टूक-टूकर—पु. तुकडा.
टूका—पु. तुकडा, चतकोर भाकरी, भीक.
टूट—स्त्री. तुकडा, चूक, विसरलेला शब्द.—पु. तोटा.
टूटना—क्रि. अ. तुटणें, सांधा निखळणें, फुटणें, गति खुंटणें, एकाच बाजूला वेगानें जाणें, अनायास मिळणें, वेगळे होणें, हल्ला होणें, संतुष्ट होणें, एकदम पुष्कळ येणें, क्षीण होणें, धनहीन होणें, बंद होणें, युद्धांत किल्ला जिंकणें, नुकसान होणें.
टूट टूट कर बरसना—मुसळधार पाऊस [पडणें.
टूटा—वि. तुटलेला, कमजोर, निर्धन.
टूटाफूटा—वि. तुटकें, फुटकें.
टूटीफूटी बात—मोडकें तोडकें बोलणें.
टूठना—क्रि. अ. संतुष्ट होणें.
टूठनि—स्त्री. संतोष.
टूम—स्त्री. दागिना.
टूमटाम—वस्त्रालंकार, शृंगार.
टूसा—पु. अंकुर, कळी, तुकडा.
टूसी—स्त्री. फुलाची कळी.
टें टें—स्त्री. पोपटाची बोली.
टें टें करना—व्यर्थ बडबड करणें.
टें टें हो जाना—तत्काळ मरणें.

टेंगना-रा—स्त्री. एक प्रकारचा मासा.
टेंट—स्त्री. कनवटीच्या भोंवतालचा वस्त्राचा पदर, बोंड (कापसाचें).
टेंटी—स्त्री. पानें नसलेलें कांटेरी झुडूप.
टेंटुबा—पु.गळा,आंगठा.—पु.भांडखोर मनुष्य.
टेक—स्त्री. टेका, हट्ट, संवय, आधार, आश्रय, बसण्याचें स्थान, उंचवटा, गाण्यांतील स्थायी.
टेक निभना या रहना—प्रतिज्ञा पूर्ण होणें.
टेक पकड़ना या गहना—हट्ट करणें.
टेकन—पु. टेका, आधार.
टेकना—क्रि. स. टेकणें, लवंडणें, विश्रांति घेणें, ठेवणें, आधार घेणें, हट्ट करणें, [मध्येंच अडविणें.
टेकर-रा—पु. टेकडी.
टेकला—स्त्री. नाद, छंद.
टेकान—स्त्री. टेकू, टेकण.
टेकना—क्रि. स. उचलून देण्यास मदत करणें, उठतां बसतांना आधारासाठीं पकडणें.
टेकी—वि. प्रतिज्ञा पाळणारा, हट्टी.
टेकुआ—पु. चरख्याची टकली.
टेकुरी—स्त्री. टकली, चांभाराची सुई.
टेघरना—क्रि. अ. विरघळणें.
टेटका—पु. कुंडल. —वि. वांकडा.
टेढ़बिड़ंगा—वि. वांकडा तिकडा.
टेढ़ा—वि. वांकडें, कठीण, उद्धट, तिरपा.
टेढ़ी खीर—अवघड काम.
टेढ़ा पड़ना या होना—रागावणें, गर्व करणें.
टेढ़ामेढ़ा—वि. वांकडातिकडा.
टेढ़ी—स्त्री. वांकडी, कठिण, उद्दाम.
टेढ़ी सीधी सुनाना—बरें वाईट ऐकविणें.
टेढ़े—अ. वेडेवांकडे, पीळदार. [करणें.
टेढ़े टेढ़े जाना—वांकड्यांत शिरणें, गर्व
टेना, टेवना—क्रि. स. धार लावणें, मिशीला पीळ घालणें.

टेम–स्त्री. दीपशिखा.
टेर–स्त्री. हांक, उंच स्वर (गाण्यांतील).
टेरना–क्रि. स. उंच आवाजानें हांक मारणें किंवा गाणें, पूर्ण करणें.
टेरी–स्त्री. डहाळी.
टेव–स्त्री. संवय, सराव, व्यसन.
टेवा–पु. जन्मकुंडली, लग्नपत्र.
टेवैया–पु. धार लावणारा.
टेसू–पु. पलाश, विजया दशमीच्या दिवशीं होणारा एक उत्सव.
टैयाँ–स्त्री. एक प्रकारची लहान चपटी [कवडी.
टोंट–स्त्री. चोंच.
टोंटा–पु. नळ, तोटी.
टोंटी–स्त्री. किटलीची तोटी.
टोक–स्त्री. प्रश्न विचारून अडथळा आणण्याची क्रिया, दृष्ट. [आणण्याची क्रिया.
टोकटाक–स्त्री. प्रश्न विचारून अडथळा
टोकना–पु. टोपली, एक प्रकारचा हांडा.–क्रि. स. प्रश्न विचारून अडथळा आणणें,
टोकरा–स्त्री. टोपली. [मध्येंच बोलणें.
टोकरी–स्त्री. टोपली, भांडें.
टोकारा–पु. टोपलें, आठवण देण्याकरितां
टोटका–पु. मंत्रतंत्र. [बोललेले बोल.
टोटका करने आना–येऊन ताबडतोब जाणें.
टोटकेहाई–स्त्री. मंत्रतंत्र करणारी बाई.
टोटा–पु. तुकडा, काडतुस, नुकसान,
टोड़ी–स्त्री. बेंबी, एक राग. [कमतरता.
टोनहा–वि. जादू करणारा.
टोनहाया–पु. जादू करणारा मनुष्य.
टोना–पु. जादू, लग्नांत म्हणावयाचें एक प्रकारचें गाणें, एक शिकारी पक्षी. –क्रि. स. चांचपणें.
टोप–पु. मोठी टोपी, शिरस्त्राण, थेंब.
टोपा–पु. मोठी टोपी, टोपली, टाका.
टोपी–स्त्री. राजमुकुट, टोपीच्या आकाराची वस्तु, शिकारी जनावराच्या तोंडावर बांधलेली पिशवी.
टोपीदार–वि. ठासून भरण्याची बंदूक.
टोभ–पु. टांका.
टोर्रा–स्त्री. तुरीची सालीसह डाळ.
टोल–स्त्री. टोळी, पाठशाळा.
टोला–पु. मोहल्ला, दगडाचा किंवा विटेचा तुकडा. [एक प्रकारचा बांबू.
टोली–स्त्री. लहान मोहल्ला, समूह, शिळा,
टोह–स्त्री. तपास, बातमी, देखरेख.
टोहना–क्रि. स. शोधणें, हात लावणें.
टोहिया, टोही–पु. हेर, शोधक. [पत्ता लावणें.
टौरना–क्रि. स. तपास करणें, संशोधन करणें,

[ठ]

ठंठ–वि. पानें नसलेला, बोडका (वृक्ष).
ठंठार–वि. रिकामा.
ठंड–ठंढ–स्त्री. थंडी, गारवा, गारठा.
ठंडक–स्त्री. गारवा, गारठा, संतोष.
ठंडा–वि. थंडगार, शांत, गंभीर, विझलेला, आवेश किंवा जोम नसलेला, उदासीन, [तृप्त.
ठंडा होना–मरणें.
ठंडा करना–राग शांत करणें, सांत्वना देणें.
ठंडी सॉस–स्त्री. निःश्वास(दुःखाचे), उसासा.
ठंडे ठंडे–मुकाट्यानें, हंसत खेळत, आनंदानें.
ठंडाई–स्त्री. गुलाबाच्या पाकळ्या, खरबुजाच्या बिया इत्यादि वस्तु टाकून बनविलेलें थंड पेय, वाटलेली भांग.
ठकठक–स्त्री. कटकट, टकटक आवाज, तंटा, भानगड.
ठकठकाना–क्रि. स. ठोठावणें, टकटक करणें.
ठकुर(सु)सोहाती–स्त्री. खुशामत, आर्जव.

ठकुराइन–स्त्री. मालकीण, क्षत्रीय स्त्री, न्हावीण.

ठकुराई–स्त्री. मोठेपणा, ठाकुरांची जहागीर, सरदारी.

ठकुरानी–स्त्री. मालकीण, सरदाराची बायको.

ठकुरायत–स्त्री. पाहा 'ठकुराई.'

ठकोरी–स्त्री. आधार घेण्याची काठी.

ठग–पु. ठक, कपटी, धूर्त.

ठगना–क्रि. स. माल विकतांना फसविणें, फसवून माल लुटणें, कपट करणें. –क्रि. अ. फसणें, चकणें.

ठगनी–स्त्री. फसविणारी स्त्री, कुंटीण.

ठगमूरी–स्त्री. बेशुद्ध करणारी एक वनस्पति (ठग, लुच्चे लोक वापरीत असत).

ठगमूरी खाना–उन्मत्त होणें.

ठगवाना–क्रि. स. दुसऱ्याकडून फसविणें.

ठगविद्या–स्त्री. फसवेगिरी.

ठगा–अन्व. चकित.

ठगाना–क्रि. अ. फसलें जाणें.

ठगासा–चकित.

ठगिन, ठगिनी–स्त्री. फसवून लुटणारी स्त्री, ठगाची स्त्री.

ठगी–स्त्री. फसवणूक, धूर्तता.

ठगोरी–स्त्री. जादूटोणा, शुद्धबुद्ध घालविणारी गोष्ट किंवा शक्ति.

ठटना–क्रि. अ. अडणें, सुसज्जित होणें.– क्रि. स. ठरविणें, आरंभ करणें, तयार करणें.

ठटनि–स्त्री. रचना, बनावट.

ठटरी–स्त्री. हाडांचा सांपळा, गवत, चारा इत्यादि बांधण्याचें जाळें, तिरडी, एकाद्या वस्तूचा सांगाडा.

ठट–पु. वस्तूंचा किंवा लोकांचा एकाच ठिकाणीं जमलेला थवा, रचना, बनावट.

ठट्ठा–पु. थट्टा, विनोद.

ठठ–पु. पाहा 'ठट.'

ठठई–स्त्री. विनोद, मस्करी.

ठठकीला–वि. थाटाचा.

ठठकना–क्रि. अ. चालतां चालतां अडखळणें, स्तंभित होणें.

ठठा–पु. चेष्टा, थट्टा.

ठठ्ठी–स्त्री. चेष्टा, थट्टा.

ठठ्ठी उड़ाना–उपहास करणें.

ठठ्ठी मारना–खो खो करून हसणें.

ठठरी, ठठी–स्त्री. तिरडी.

ठठाना–क्रि. स. मारणें, चोप देणें.–क्रि. अ. खदखदून हसणें, खिदळणें.

ठठेरा–पु. भांडी बनविणारा (तांबट).

ठठेरी–स्त्री. तांबटाची बायको किंवा त्याचें काम.

ठठेरे ठठेरे बदलाई-जशास तसें वागणें.

ठठेरेकी बिल्ली–निर्भय मनुष्य.

ठठोल–वि. थट्टेखोर, विनोदी.

ठठोली–स्त्री. विनोद, थट्टा.

ठनाकना–क्रि. अ. ठणकणें, दुखणें.

ठनगन-स्त्री. मंगलप्रसंगीं नातेवाईक व आश्रित यांचा मोठा आहेर मिळण्याचा हट्ट.

ठनगन गोपाल, ठणठण गोपाल–पु. निःसार वस्तु, निर्धन मनुष्य.

ठनना–क्रि. अ. ठरणें, निश्चित किंवा पक्कें होणें, तत्परतेनें कामाला सुरुवात होणें, मनाचा निश्चय होणें, तयार होणें.

ठपका–पु. ठेंच, धक्का, आघात.

ठपना–क्रि. स. छापणें, चिन्हित करणें, थापणें, ठरविणें, जमणें, आरंभ करणें.

ठप्पा–पु. वेलबुट्टीच्या कापडावर छापण्याचा ठसा, छाप, ठशानें काढलेली वेलबुट्टी.

ठमक–स्त्री. ठुमकत चालणें, चालतां चालतां थांबणें.

ठमकना–क्रि. अ. ठुमकत चालणें, थांबणें.

ठयना–क्रि. स. स्थापन करणें, बसविणें,

ठाम निश्चयानें आरंभ करणें, ठरविणें.
—क्रि. अ. स्थिर होणें, जमणें, बसणें.
ठरन—स्त्री. कडक थंडी. [थंडी वाजणें.
ठरना—क्रि. अ. थंडीनें आखडणें, फार
ठरी—पु. जाड सूत, विटकर.
ठर्रा—पु. जाड सूत, हलक्या दर्जाची दारू, अर्धवट भाजलेली वीट.
ठवनि-नी—स्त्री. बसण्याची किंवा उभे राहण्याची ढब, बैठक, आसन.
ठस—वि. भरीव, दाट विणीची, मजबूत, वजनदार, आळशी, कंजूस, बद (रुपया).
ठसक—स्त्री. अभिमान, गर्व, टेंभा, तोरा.
ठसका—पु. कोरडा खोकला, धक्का.
ठसाठस—अ. ठांसून भरलेला, भरगच्च.
ठस्सा—पु. गर्व, थाटमाट, नखरा.
ठह्ना—क्रि. अ. घोड्याचें खिंकाळणें, शब्द करणें, बनविणें, सजविणें.
ठह्र—पु. स्थान, स्वयंपाक घर.
ठह्रना—क्रि. अ. थांबणें, (एकाद्याच्या घरीं) उतरणें, मुक्काम करणें, टिकाव धरणे, स्थिर राहणें, वाट पाहणें, निश्चित होणें, पक्के होणें, ठरणें, धीर
ठहराऊ—वि. टिकाऊ. [धरणें.
ठहरान—पु. निश्चित, निर्धार.
ठहराना—क्रि. अ. थांबविणें, अडविणें, आडकाठी करणें, उतरून घेणें, जागा देणें, ठरविणें, निश्चित करणें.
ठहरानी—स्त्री. हुंडा, करणी इत्यादि विषयीं
ठहराव—पु. निश्चय, ठराव. [केलेला करार.
ठहरौनी—स्त्री. लग्नांतील हुंडावगैरे देण्या
ठहाका—पु. जोराचें हसणें. [घेण्याचा करार.
ठहारा—पु. पाहा 'ठहाका.'
ठहियाँ—स्त्री. स्थान.

ठाँ—पु. बंदुकीचा आवाज़, स्थान.
ठाँई—स्त्री. जागा.—अ. जवळ, प्रति.
ठाँऊँ—पु. ठिकाण, जागा.—अ. जवळ.
ठाँठ—वि. शुष्क, नीरस, दूध नसलेली (गाय किंवा म्हैस). [ठिकाण.—अ. जवळ.
ठाँयँ—पु. स्त्री. बंदुकीचा आवाज, जागा,
ठाँव—पु. स्त्री. स्थान, ठिकाण.
ठाँसना—क्रि. स. ठासणें, खच्चून भरणें.
ठाँह्—पु. स्थान, जागा, ठिकाण.
ठाकुर—पु. ईश्वर, देवदेवता, श्रीकृष्ण, क्षत्रियांची पदवी, पूज्य व्यक्ति, मालक, स्वामी, जमीनदार, न्हाव्याकरितां संबोधन.
ठाकुरद्वारा—पु. देवालय, मंदिर.
ठाकुरबाड़ी—स्त्री. देवालय.
ठाट-ठ—पु. तट्टया, चौकट, सांचा, आराखडा, थाटमाट, शृंगार, दिखाऊपणा,
ठाट बदलना—वेष बदलणें. [तऱ्हा, ऐट.
ठाटना—क्रि. स. रचणें, बनविणें, निर्माण करणें. [दिखाऊपणा.
ठाटबाट—पु. थाटमाट, पोकळ डौल,
ठाटर—पु. तरट, थाटमाट, अस्थिपंजर, कबूतरांसाठीं बांधलेला बांबूंचा ताटवा.
ठाढ़ा—वि. उभा राहिलेला, पूर्ण, उत्पन्न झालेला, धष्टपुष्ट.
ठादर—पु. झगडा, तंटा. [अनुमान.
ठान—स्त्री. ठाम निश्चय, संकल्प, कार्यारंभ,
ठानना—क्रि. स. निश्चय करणें, ठरविणें, दृढ संकल्प करणें, निश्चयपूर्वक कामाला आरंभ करणें.
ठाम—पु. स्थान, जागा, संचालनाची पद्धत.
ठार—पु. कडाक्याची थंडी, हिम.
ठाला—पु. बेकारी, उद्योगधंदा नसणें.—क्रि.
ठाली—वि. बेकार. [बेकार.

ठाहुर-रू–पु. ठिकाण, निवासस्थान.
ठिंगना–वि. ठेंगणा, खुजा.
ठिकठैना–पु. व्यवस्था, बंदोबस्त.
ठिकड़ा-रा–पु. मातीचें खापर.
ठिकाना–पु. ठिकाण, ठावठिकाणा, पत्ता, निवासस्थान, सीमा, व्यवस्था, स्थैर्य.
ठिकानेकी बात–शहाणपणाची गोष्ट.
ठिकाने पहुँचाना, ठिकाने लगाना–नष्ट करणें, समाप्त करणें, मारून टाकणें.
ठिठकना–क्रि. अ. थबकणें, थक्क होणें.
ठिठुरना–क्रि. अ. थंडीनें काकडणें.
ठिनकना–क्रि. अ. लहान मुलाचें थांबून [थांबून रडणें.
ठिर–स्त्री. कडाक्याची थंडी.
ठिरना–क्रि. अ. थंडीनें काकडणें, थंडी पडणें.
ठिलना–क्रि. अ. ढकललें जाणें, घुसणें.
ठिलिया–स्त्री. कळशी, लहान घागर.
ठिलुआ–वि. आळशी, निरुपयोगी, बेकार.
ठिल्ला–पु. मातीची घागर.
ठिहारी–स्त्री. निश्चय, करार.
ठीक–वि. योग्य, उपयुक्त, शुद्ध, बरोबर, योग्य ठिकाणीं बसलेला, सरळ मार्गावर आलेला, पक्का.–अ. पाहिजे तसा. –पु. निश्चय, ठराव, जोड, पक्की गोष्ट.
ठीकठाक–पु. निश्चित व्यवस्था, निश्चय.– वि. चांगलें तयार.
ठीकरा–पु. भिक्षापात्र, फुटलेलें भांडें, मातीच्या भांड्याचा लहान तुकडा.
ठीकरी–स्त्री. ठिकरी, तुच्छ वस्तु.
ठीका–पु. मक्ता, ठेका.
ठीकुरी–स्त्री. पडदा, दगड.
ठीकेदार–पु. मक्तेदार, कंट्राक्टर.
ठीलना–क्रि. स. पाहा 'ठेलना.'
ठीवन–पु. थुंकी, बेडका.
ठीहा–पु. ठोकळा, लाकूड चिरण्याचा ओंडका, बसण्याकरितां तयार केलेली उंच जागा. [हात तोडलेला प्राणी.
ठुंठ–पु. फांद्या व पानें नसलेला वृक्ष,
ठुकना–क्रि अ. बेदम मार खाणें, चोप बसणें, गाडले जाणें, नुकसान होणें, कैद होणें.
ठुकराना–क्रि. स. लाथाडणें, क्षुद्र लेखणें, धुडकावून लावणें.
ठुकवाना–क्रि. स. मार देवविणें.
ठुड्डी–स्त्री. हनुवटी, लाही.
ठुनकना–क्रि. अ. स्फुंदणें.
ठुमकना–क्रि. अ. उड्या मारीत चालणें, लहान मुलांचें पायांना घुंगुर बांधून ठुमकत ठुमकत चालणें.
ठुमकी–स्त्री. हिसका, झटका, (पतंग उडवितानां) लहान खारीपुरी.–वि. [ठेंगणी.
ठुर्री–स्त्री. गणंग.
ठुसना–क्रि. अ. ठांसलें जाणें. [खावविणें.
ठुसाना–क्रि. स. ठासून भरविणें, पोटभर
ठूँग–स्त्री. चोंच, चोचीनें मारण्याची क्रिया.
ठूँठ–पु. पाहा 'ठुंठ.'
ठूँठा–वि. फांद्या व पानें नसलेलें (झाड), थोटा (मनुष्य), लुळापांगळा.
ठूँसना–ठूसना–क्रि. स. ठांसून भरणें, चापून [खाणें, खुपसणें, कोंबणें.
ठेंगना–वि. ठेंगणा.
ठेंगा–पु. आंगठा, सोटा, बडगा.
ठेंगा दिखाना–आंगठा दाखवणें, नाकारणें.
ठेंगुर–पु. पशूंच्या गळ्यांतील लोढणें.
ठेंठी, ठेंपी–स्त्री. कापसाचा बोळा (कानांतील), कानांतील मळ, बुच.
ठेकना–क्रि. स. आधार घेणें.–क्रि. अ. थांबणें.
ठेका–पु. मक्ता, ठेका, टेका, थांबण्याची जागा, धक्का.

ठेकाई–स्त्री. कापडावरील काठाची छपाई.
ठेकेदार–पु. मक्तेदार.
ठेगना–क्रि. स. टेकणें, मनाई करणें.
ठेठ–वि. आरंभ, अगदीं, केवळ, अस्सल, शुद्ध.–स्त्री. ग्रामीण भाषा.
ठेलना–क्रि. स. ढकलणें, धक्का देणें, रेटणें.
ठेला–पु. सामान वाहून नेण्याची हमालाची [हातगाडी, धक्का.
ठेलाठेल–स्त्री. खेंचाखेच.
ठेस–स्त्री. मार, आघात, धक्का, ठेंच.
ठैन, ठैयाँ–स्त्री. ठिकाण, स्थान.
ठोंकना–क्रि. स. ठोकणें, चोपणें, मारणें, गाडणें, ठोकणें.–स्त्री. चोपणी, जमीन सपाट करण्याचें काम.
ठोंगा–पु. कागदाचा एक द्रोण.
ठोंठ–स्त्री. चोंच, ओंठ.
ठोंठी–स्त्री. टरफल, अफूचें बोंड. [शब्द.
ठो–अ. संख्यावाचक शब्दाबरोबर येणारा
ठोकर–स्त्री. ठेंच, जमिनीतून वर आलेला दगड, पायानें केलेला आघात, धक्का.
ठोकर उठाना–नुकसान सोसणें.
ठोकर खाना–कष्ट सोसणें.
ठोकरें खाते फिरना–बेकार फिरणें,
ठोकराना–क्रि. अ. ठोकर खाणें.
ठोट–ठ–वि. मूर्ख, नीरस, मंदबुद्धीचा.
ठोठरा–वि. पोकळ, रिकामा.
ठोड़ी–ढ़ी–स्त्री. हनुवटी.
ठोप–पु. थेंब, बिंदु.
ठोर–पु. एकप्रकारचें गोड पक्वान्न, चोंच.
ठोल–स्त्री. पाकांतील पुरी.
ठोला–पु. परळ (पाळीव पक्ष्यांना दाणापाणी घालण्याचें).
ठोली–स्त्री. थट्टा, उपपत्नी. [
ठोस–वि. भरीव, मजबूत, बळकट.–पु. द्वेष.
ठोसा–पु. ठोसा.
ठोहना–क्रि. स. पत्ता लावणें, शोधणें.
ठौनि, ठौनी–स्त्री. बसण्याची स्थिति, बसण्याचा किंवा उभें राहण्याचा प्रकार.
ठौर–पु. ठिकाण, जागा, संधि.
ठौर न आना–जवळ न येणें.
ठौर न रखना–मारून पाडणें. [मरणें.
ठौर रहना–जागच्या जागीं पडून राहणें,
ठौर कुठौर.–अनुचित स्थानीं.

[ड]

डंक–पु. दंश, डंख.
डंकना–क्रि. अ. गर्जणें.
डंका–पु. नगारा, ढोलकें, डांगोरा.
डंकेकी चोटपर कहना–जाहीरपणें सांगणें, [दवंडी पिटून सांगणें.
डंगर–पु. गुरेंढोरें.
डंगरा–पु. खरबूज.
डंगरी–स्त्री. लांब काठी, डाकीण.
डंट(ठ)ल–पु. डहाळी, देठ (फळ, फूल इत्यादीचें).
डंटैया–पु. दटावणारा, धमकावणारा.
डंठी–स्त्री. पाहा 'डंठल'.
डंड–पु. सोटा, दंडा, दंड (हाताचा), व्यायामाचा एक प्रकार, शिक्षा (दंड), [नुकसान.
डंड कसरत–स्त्री. व्यायाम.
डंडपेल–पहिलवान, कसरत करणारा.
डंडबारा–पु. कृपण, आवार.
(गुल्ली) डंडा–पु. विटीदांडू.
डंडिया–स्त्री. पट्टे पट्टे असलेलें लुगडें, गव्हाची ओंबी.–पु. कर वसूल करणारा.
डंडी–स्त्री. छडी, दस्ता मूठ, तराजूची दांडी, फुलाचा फळाचा दांडा किंवा देठ. –वि. चहाडखोर.
डंडोरना–क्रि. स. धुंडाळणें, हुडकणें.

डंडौत–पु. दंडवत, प्रणाम. [चांदवा, विस्तार.
डंबर–पु. थोतांड, पाखंड, एकप्रकारचा
डंबरूआ–पु. संधिवात. [लेला.
डंबांडोल–वि. डळमळीत, विचलित, गोंधळ-
डंस–पु. मोठा डांस, विषारी किड्यांनीं डंख मारलेली जागा.
डकराना–क्रि. अ. डरकाळी फोडणें, गरजणें.
डकार–पु. ढेकर, गर्जना (वाघ, सिंह इत्यादि प्राण्यांची).
डकार लेना-जाना–गडप करणें.
डकारना–क्रि. अ. ढेकर देणें, परद्रव्याचा अपहार करणें, डरकाळी फोडणें.
डकैत–पु. डाकू, लुटारू, दरवडेखोर.
डकैती–स्त्री. दरवडा, डाका.
डग–पु. पाऊल.
डग देना-भरना–पुढें पाऊल टाकणें.
डग डगाना–क्रि. अ. डगमगणें, हलणें, लटपटणें, थरथरणें.
डग डोलना–क्रि. अ. डगमगणें, डुलणें.
डगडौर–वि. डळमळीत, लटपटणारा.
डगना–क्रि. अ. हलणें, सरकणें, चुकणें, लटपटणें, डळमळणें, विचलित होणें.
डगमगाना–पाहा ' डगडगाना '.
डगर–स्त्री. वाट, रस्ता.
डगरा–पु. रस्ता, गोल आकाराचें सूप.
डगरना–क्रि. अ. चालू लागणें, रस्ता धरणें,
डगरिया–पाहा 'डगर'. [हळूहळू चालणें.
डगा–पु. नगारा वाजविण्याची काठी.
डटना–क्रि. अ. उभें राहणें, खिळून राहणें, अडणें. [बसविणें.
डटाना–क्रि. स. भिडविणें, जोडणें, घट्ट
डट्टा–पु. बूच, गुडगुडी किंवा नेचा, मेख.

डड्ढार–वि. लांब दाढीवाला, वीर, पराक्रमी.
डड्ढार-रा–वि. लांब दाढीवाला, लांब
डढ़ियल–वि. दाढीवाला. [दाढी असलेला.
डपट–स्त्री. धमकी, दटावणी, घोड्याची भरधांव चाल. [धावणें.
डपटना–क्रि. स. धमकावणें, भरधांव
डपोर शं(सं)ख–पु. फुशारकी मारणारा, पोकळ बढाई करणारा, मूर्ख, बेअकली.
डफ–पु. डफ (वाद्य).
डफलना–क्रि. स. डफ वाजवणें.
डफला–पु. डफ.
डफली–स्त्री. टिमकी.
डफली बजी राग पहचाना–कारणावरून कार्याचें ज्ञान होणें, शितावरून भाताची परीक्षा होणें.
(अपनी अपनी) डफली अपना अपना राग व्यक्ति तितक्या प्रकृति.
डफलीका राग–अवाच्या सवा बोलणें.
डफारना–क्रि.अ. आक्रोश करणें, किंकाळ्या फोडून रडणें.
डफाली–पु.डफ किंवा ढोल वाजविणारा.
डफोरना–क्रि. अ. हांक मारणें, ओरडणें.
डब–पु. खिसा.
डबकना–क्रि. अ. टपकणें, ठसठसणें.
डबकौंहाँ–वि. अश्रूंनीं डबडबलेला.
डबगर–पु. चांभार, मोची.
डबडबाना–क्रि. अ. डोळे अश्रुपूर्ण होणें.
डबरा–पु. डबकें, कुंड, हौद.
डबरिया–स्त्री. डबकें. –वि. डावरा.
डबल–वि. दुहेरी, दुप्पट. –पु. ढब्बू पैसा.
डबलरोटी–स्त्री. पाव.
डबोना–क्रि. स. बुडविणें, नाश करणें.
डब्बा–पु. झांकण असलेला डबा, रेल्वेचा
डब्बू–पु. मोठें ओगराळें, मोठा झारा. [डबा.

डभकना–क्रि. अ. डुंबणें, तिरणें, अश्रूंनीं डोळे [डबडबणें.
डभकौहाँ–वि. डबडबलेला.
डभकौरी–स्त्री. उडदाचा वडा.
डमरू–पु. डमरू (वाद्य), या आकाराची [वस्तु.
डमरू मध्य–पु. संयोगीभूमि.
डर–पु. भीति, शंका.
डरना–क्रि. अ. भयभीत होणें, साशंक होणें.
डराना–क्रि. स. भिवविणें, भेदरविणें,
डरपना–क्रि. अ. पाहा 'डरना'. [भेडसावणें.
डरपोक–वि. भित्रा, भ्याड, भेदरट.
डरावना–वि. भयानक.
डरावा–पु. बागुलबोवा, बुजगावणें, भिवविण्यासाठीं सांगितलेली गोष्ट.
डरिया–स्त्री. डहाळी.
डरी–स्त्री. सुपारी, सुपारीचें खांड.
डल–पु. तुकडा, सरोवर.
डलना–क्रि. अ. टाकलें जाणें, पडणें.
डलवाना–क्रि. स. टाकविणें, घालविणें (आंत.) [करंडी.
डला–पु. मोठा तुकडा, मोठी टोपली किंवा
डलिया–स्त्री. करंडी. टोपली.
डसना–क्रि. स. चावणें, डसणें, दंश करणें.
डहकना–क्रि. स. फसविणें, लालूच दाखविणें.–क्रि. अ. विलाप करणें, किंचाळणें, ओरडणें, पसरणें
डहकाना–क्रि. स. गमावून बसणें, घालविणें, ठकविणें, लालूच दाखविणें.–क्रि. अ. फसणें.
डहडहा–वि. हिरवें गार, टवटवीत, ताजें, नवीन, प्रसन्न, आनंदित.
डहडहाना–क्रि. अ. टवटवीत होणें, प्रसन्न होणें, फुलणें.
डहना–क्रि. अ. जळणें, द्वेष करणें.–क्रि. स. जाळणें, भस्म करणें, त्रास देणें.
डहरना–क्रि. अ. चालणें, रस्ता धरणें.
डहराना–क्रि. स. फिरविणें, चालविणें.
डहरिया–स्त्री. मार्ग.
डाँक–स्त्री. दागिन्याच्या खालीं बसवावयाचा पत्रा (सोनें, चांदी इत्यादींचा), ओकारी. –पु. डंख, नगारा.
डाँकना–क्रि. स. ओलांडणें, वमन करणें.
डाँग–स्त्री. डंका –पु. सघन बन.
डाँगर–पु. गुरेंढोरें, एक नीच जात.–वि.
डाँट–स्त्री. धमकी, दटावणी. [अशक्त, मूर्ख.
डाँटना–क्रि. स. दटावणें, भिवविणें.
डाँड–पु. दंडुका, वल्हें, दंड (शिक्षा), कुंपण, रेघ, उंचवटा, गदका.
डाँडना–क्रि. स. दंड करणें.
डाँडा–पु. गदका, वल्हे, सीमा, कुंपण, दंडुका.
डाँडा मेंडा–पु. अत्यंत स्नेह, बेबनाव.
डाँडी–स्त्री. दांडी (तराजू, झोपाळा इत्यादीची) डहाळी, नावाडी, सरळ रेषा,
डाँवरा–पु. पुत्र, मुलगा. [डोली, सीमा.
डाँवाडोल–वि. डळमळीत, अस्थिर.
डाइन–स्त्री. डाकीण, जिची दृष्ट पडल्यानें मुलें मरतात अशी स्त्री, कुरूप व भयंकर स्त्री.
डाक–पु. लिलावाची बोली, टपाल, पोस्ट. –स्त्री. वमन.
डाक बैठाना–लगाना–प्रवास लवकर होण्याकरितां टप्या टप्यावर वाहन (जनावर) बदलण्याची व्यवस्था करणें.
डाकखाना–घर–पु. पोस्ट ऑफिस.
डाकगाड़ी–स्त्री. मेलगाडी, टपालगाडी.
डाकना–क्रि. अ. वांती करणें. –क्रि. स. [ओलांडणें.
डाका–पु. वाटमारी.

डाकाजनी–स्त्री. वाटमारी.

डाकिन–स्त्री. डाकीण, कालीदेवीच्या गणांतील एक पिशाचिनी.

डाकिया–पु. पोस्टमन.

डाकी–वि. खादाड.

डाकू–पु. लुटारू.

डाख–पु. पलाश (झाड).

डागा–पु. नगारा वाजविण्याची टिपरी.

डाट–स्त्री. धमकी, दटावणी, टेकू, छिद्र बंद करण्याची वस्तु, बूच.

डाटना–क्रि. स. दाबणें, दडपणें, धमकावणें, टेकण लावणें, ठासून भरणें, खूप जेवणें, बूच लावणें, भिडविणें.

डाढ़–स्त्री. दाढ.

डाढ़ना–क्रि. स. जाळणें, आग लावणें.

डाढ़ा–स्त्री. आग, दावानल, विस्तव, दाह, ताप.

डाढ़ी–स्त्री. दाढी, हनुवटी.

डाबर–पु. डबकें, लहान तळें, गढूळ पाणी, हात धुण्याचें भांडें.

डाभ–पु. कुश, दर्भ, आंब्याचा मोहर, ओला नारळ.

डामर–पु. डांबर, धामधूम, थाटमाट, चमत्कार, गोंद, एक प्रकारची मधमाशी.

डामल–स्त्री. हद्दपारी, काळ्यापाण्याची शिक्षा.

डावंडावं–अ. वणवण.

डायन–स्त्री. डाकीण, हडळ, कुरूप स्त्री.

डार, डाल–स्त्री. डहाळी, फांदी, तलवारीचें पातें, परडी, टोपली, कंदील लटकविण्याचा खिळा.

डालना–क्रि. स. घालणें, मिसळणें, टाकणें, फेकणें, ओतणें चिन्ह करणें, पसरून ठेवणें, घुसविणें, सोपविणें.

डाली–स्त्री. परडी, टोपली, डहाळी, भेट.

डावरा–पु. मुलगा.

डासना–क्रि. स. आंथरणें, चावणें.

डासनी–स्त्री. बाज, खाट.

डाह–स्त्री. ईर्षा, मत्सर.

डाहना–क्रि. स. सतावणें, त्रास देणें.

डिंगर–पु. गलेलठ्ठ मनुष्य, बदमाश, दुष्ट, गुलाम, लोढणें (गुरांच्या गळ्यांतील).

डिंगल–वि. नीच, दुष्ट.–स्त्री. भाट, चारण इत्यादींची काव्य भाषा.

डिंब–पु. हलकल्लोळ, दंगाधोपा, कोशांतला किडा, अंडें, फुप्फुस, प्लीहा, मूत्राशय, गर्भाशय, पानथरी, चेंडू, भयानें ओरडणें.

डिंभ–पु. मूल, मूर्ख, थोतांड, अवडंबर, गर्व.

डिगना–क्रि. अ. विचलित होणें, डगमगणें.

डिगरी–स्त्री. हुकुमनामा, पदवी.

डिगलाना–क्रि. अ. पाहा 'डगमगाना.'

डिगाना–क्रि. स. विचलित करणें.

डिग्गी–स्त्री. तळें, साहस, धैर्य.

डिठार, डिठियार–वि. सुचविणारें.

डिठौना–पु. तीट (दृष्ट लागूं नये म्हणून लावलेली).

डिढ़ाना–क्रि. स. दृढ करणें.

डिबिया, डिब्बी–स्त्री. डबी.

डिब्बा–पु. डबा, रेल्वेचा डबा, लहान मुलांच्या बरगड्या दुखण्याचा रोग.

डिभगना–क्रि. स. मोहून टाकणें, फसविणें.

डिमडिमी–स्त्री. डुगडुगी नांवाचें वाद्य.

डींग–स्त्री. फुशारकी, शेखी, आत्मश्लाघा.

डींग मारना–हाँकना–शेखी मिरविणें.

डीठ, डीठि–स्त्री. दृष्टि, नजर, समजूत, बुद्धि.

डीठना–क्रि. अ. दिसणें.–क्रि. स. दाखविणें दृष्ट लावणें.

डीठबंध–पु. नजरबंदी, जादूगार.
डीमडाम–स्त्री. डामडौल, थाटमाट.
डील–पु. उंची (शरीराची), आकार, ठेवण.
डीलडौल–शरीरयष्टी, बांधा, ठेवण.
डीह–पु. वस्ती, ओसाड गांवाचा पडका उंच भाग, ग्रामदेवता.
डुक–पु. गुद्दा, तडाका.
डुकर–रा–पु. म्हातारा, जीर्ण.
डुगडुगी, डुग्गी–स्त्री. दवंडी, दवंडीचें ढोलकें.
डुपट्टा–पु. उपरणें, पांघरूण.
डुबकी–स्त्री. बुडी, सांडगा.
डुबाना–क्रि. स. बुडविणें, नष्ट करणें.
(**नाम या लुटिया**) **डुबाना**-प्रतिष्ठा बुडविणें.
डुबाव–पु. बुडण्याइतकी पाण्याची खोली.
डुबोना–क्रि. स. पाहा 'डुबाना'.
डुरियाना–क्रि. स. दावें बांधणें, लगाम लावणें. [फिरविणें, भटकविणें.
डुलाना–क्रि. स. चालविणें, हालविणें,
डूँगर–पु. टेकडी, उंचवटा, डोंगर.
डूँगा–पु. चमचा, होडी, दोरीचा विडा.
डूँडा–वि. शिंगमोडकें, भुंडा.
डूबना–क्रि. अ. बुडणें, मावळणें, नाश पावणें, मग्न असणें, गढून जाणें, तन्मय होणें. [गळ्या खाणें.
डूबना उतराना–काळजींत पडणें, गटां-
डेग–पु. हंडा.
डेडहा–पु. पाण्यांतला सर्प.
डेढ़–वि. दीड. [दार असणें.
डेढ़ ईंटकी मसजिद बनाना–एकांडा शिले-
डेढ़ चावलकी खिचड़ी पकाना–स्वतःच्या मताला जास्त महत्व देणें.
डेढ़ा–वि. दीडपट. [निवासस्थान.
डेरा–पु. तंबू, पडाव, मुक्काम, ताफा, घर,
डेरा कूच होना– प्रस्थान ठेवणें.
डेरा डालना–मुक्काम करणें, वस्ती करणें.
डेल–पु. घुबड, गोटा, दगड,
डेला–पु. डोळ्याचें बुबुळ, पक्षी झांकण्याची टोपली. –स्त्री. रबी पिकासाठीं नांगरलेली जमीन.
डेवढ़ा–वि. दीडपट. –पु. दिडकीचा पाढा.
डेवढ़ी–स्त्री. देवडी, फाटक, प्रवेशद्वार, पडवी,
डैना–पु. पक्ष्याचे पंख. [ओसरी, उंबरठा.
डोंगर–पु. उंचवटा, डोंगर.
डोंगा–पु. होडी, नाव.
डोंगी–स्त्री. लहान होडी. [बोंड.
डोंडा–पु. वेलदोडा, काडतूस, कापसाचें
डोंडी–स्त्री. अफूचें बोंड, चोंच.
डोई–स्त्री. लांकडी मूठ किंवा दांडा असलेली मोठी पळी.
डोकरा–पु. म्हातारा, पिता.
डोकिया, डोकी–स्त्री. लाकडाची लहान वाटी (तेल, उटणें, इ. ठेवण्यासाठीं).
डोब, डोबा–पु. बुडी, डुबकी.
डोबना–क्रि. अ. बुडणें, भिजणें.
डोम कौआ–पु. डोमकावळा.
डोम, डोमड़ा–पु. डोंब, भंगी, एका जातीचे मुसलमान गवई.
डोमीन, डोमीनी–स्त्री. भंगीण, डोंबाची
डोर–स्त्री. जाड दोरा. [बायको.
डोरा–पु. दोरा, धागा, डोळ्यांतील लाल शिरा, तलवारीची धार, पळी, प्रेम बंधन, प्रेमपाश, रेघ. [घेणें.
डोरा डालना–प्रेमाच्या जाळ्यांत अडकवून
डोरिया–पु. रंगीत व जाड विणीच्या रेघांचें कापड, एक प्रकारचा बगळा.
डोरियाना–क्रि. स. पाहा 'डुरियाना.'

डोरी–स्त्री. दोरी, पाश, बंधन, दांडी असलेलें भांडें किंवा चमचा. [करणें.
डोरी ढीली छोड़ना– मोकळीक देणें, दुर्लक्ष
डोरे–अ. सह, बरोबर. [पालखी.
डोल–पु. पोहरा, झोपाळा, हिंदोळा, डोली,
डोलची–स्त्री. लहान बादली, पोहरी.
डोलडाल–पु. हिंडणें, फिरणें, शौचास जाणें.
डोलना–क्रि. अ. हालणें, डोलणें, सरकणें, बाजूला हटणें, डळमळणें.
डोला–पु. मेणा, झोका, पेंग.
डोला देना–राजास आपली मुलगी भेट म्हणून अर्पण करणें, मुलीला वरगृहीं नेऊन तिचें लग्न लावणें.
डोला लाना–मुलीला सासरीं पोहोंचविणें.
डोलाना–क्रि. स. डोलविणें, हलविणें, दूर
डोली–स्त्री. पालखी, डोली. [करणें.
डोही–स्त्री. पाहा 'डोई.'
डौंकना–क्रि. अ. हंबरणें.
डौंडी–स्त्री. दवंडी, डांगोरा.
डौंरू–पु. डमरू.
डौआ–पु. लाकडी चमचा, डाव.
डौल–पु. चौकट, सांपळा, आकार, रचना, घाट, ढब, बनावट, युक्ति, रंगढंग, लक्षण. [प्रयत्न करणें.
डौल बांधना, डौल लगाना–युक्ति काढणें,
ड्योढ़ी–वि. दीडपट. –स्त्री. देवडी, दरवाजा, फाटक.
ड्योढ़ीदार–पु. भय्या, पहारेकरी.
ड्योढ़ीवान–पु. पहारेकरी.

[ढ]

ढंकना–क्रि. स. झांकणें, लपविणें.
ढंख–पु. पळस.
ढंग–पु. ढब, पद्धत, तऱ्हा, प्रकार, रचना, घडण, बनावट, युक्ति, उपाय, वागणूक, वर्तन, ढोंग, बहाणा, लक्षण, स्थिति, दशा. [साधनाला अनुकूल होणें.
ढंग डालना, ढंगपर चढ़ना– अभिप्राय
ढंग बैठना, ढंग लगना–युक्ति लागू पडणें.
ढंग लाना–क्रि. स. लवंडणें.
ढंगी–वि. चतुर, धूर्त, कावेबाज.
ढँढोर–पु. ज्वाला.
ढँढोरची–पु. दवंडी पिटणारा.
ढँढोरना–क्रि. स. धुंडाळणें, हुडकून काढणें.
ढँढोरा–पु. दवंडी, ढोलकें, घोषणा.
ढंढोरिया–पु. दवंडी पिटणारा.
ढँपना–क्रि. अ. झांकलें जाणें. –पु. झांकण.
ढ–पु. मोठें ढोलकें, कुत्रा, आवाज, ध्वनि, कुत्र्याचें शेपूट, सर्प, निर्गुण परमेश्वर,
ढई–स्त्री. धरणें, धरून बसणें. [मूर्ख.
ढकना–क्रि. अ. पाहा 'ढपना.'
ढका–पु. मोठा ढोल, धक्का.
ढकेलना–क्रि. स. ढकलणें, धक्का देणें.
ढकोसना–क्रि. स. ढोसणें, एकदम बरेंचसें
ढकोसला–पु. थोतांड, ढोंग, [पिणें.
ढक्क–पु. झांकणें, धर्मशाळा मठ इत्यादि. –स्त्री. मोठा नगारा.
ढक्कन–पु. झांकण.
ढक्का–पु. मोठें ढोलकें.
ढचर–रा–पु. तंटा, बखेडा, पाखंड, थोतांड.
ढड्ढा–वि. अवाढव्य.–पु. सांपळा, चौकट,
ढनमनाना–क्रि. अ. लवंडणें. [थोतांड.
ढपना–क्रि. अ. झांकलेलें असणें. –पु. झांकण.
ढप्पू–वि. फार मोठा.
ढब–पु. ढब, तऱ्हा, पद्धत, बनावट रचना, घडण, उपाय, युक्ति, संवय.

ढबपर चढ़ना–काम साधण्याच्या स्थितींत असणें.
ढयना–क्रि. अ. उध्वस्त होणें, पडणें (इमारत इत्यादि).
ढरकना–क्रि. अ. लवंडणें, सांडणें, ढळणें, ओसडणें, निजणें.
ढरका–पु. जनावरांना औषध पाजण्याचें बांबूचें नळकांडें.
ढरकाना–क्रि. स. ओतणें, सांडणें.
ढरकी–स्त्री. कापड विणण्याचें एक हत्यार.
ढरना–क्रि. अ. पाहा 'ढलना.'
ढरनी–स्त्री. पतन, दया, मनाची प्रवृत्ति, गति.
ढरहराना–क्रि.अ. कलंडणें, वांकणें, सरकणें.
ढर्रा–पु. तऱ्हा, युक्ति, वर्तणूक, मार्ग.
ढलकना–क्रि. अ. सांडणें, लवंडणें, सरणें, खालीं वाहणें.
ढलका–पु. डोळ्यांतून पाणी वाहण्याचा रोग.
ढलना–क्रि. स. पाहा 'ढलकना.'
ढलवाँ–वि. साच्यांत बनविलेला, ओतीव.
ढलवाँ लोहा–पु. ओतीव लोखंड.
ढलवाना–क्रि. स. सांच्यात ओतविणें.
ढलान–स्त्री. उतार, उतरण.
ढलाना–क्रि. स. पाहा 'ढलवाना.'
ढलैत–पु. ढाल घेऊन लढणारा.
ढवरी–स्त्री. नाद, छंद.
ढहना–क्रि. अ. पाहा 'ढयना'.
ढहरी–स्त्री. घागर (मातीची), उंबरठा.
ढहवाना–क्रि. स. जमीन दोस्त करणें, पाडणें (भिंत, घर इ.).
ढहाना–क्रि. स. पाहा 'ढहवाना.'
ढाँकना–क्रि. स. झांकणें, आच्छादणें.
ढाँचा–पु. सांगाडा, चौकट, सांपळा (हाडांचा), सांचा, घडण, प्रकार, तऱ्हा.
ढाँपना–क्रि. स. झांकणें, आच्छादणें.
ढाँसना–क्रि. स. खोकणें, ढास लागणें.
ढाई–वि. अडीच.
ढाई चावलकी खिचड़ी पकाना–एकांडे शिलेदारी करणें.
ढाई रत्तीका मिजाज बताना–आपल्याच गुर्मीत असणें.
ढाक–पु. पळस, लढाईचा ढोल.
ढाकके तीन पात–सर्वदा एक समान.
ढाड़–ढ–स्त्री. डरकाळी, गर्जना, किंकाळी.
ढाड़ मारकर रोना–किंकाळी फोडणें, हेल काढून रडणें.
ढाढस–पु. धीर, आश्वासन, धाडस.
ढाढ़ी–पु. गाणाऱ्यांची जात.
ढान–पु. आवार.
ढाना–क्रि. स. पाहा 'ढहाना'.
ढाबर–वि. मळकट, गढूळ.
ढाबा–पु. पडवी, उपहारगृह.
ढामक–पु. ढोलक्याचा आवाज.
ढार–स्त्री. सांगाडा, रचना, उतार, मार्ग.
ढारना–क्रि. स. पाहा 'ढालना'
ढारस–पु. पाहा 'ढाढ़स'.
ढाल–स्त्री. ढाल, उतार, प्रकार.
ढालना–क्रि. स. ओतणें (सांच्यांत), लवंडणें, दारू पिणें, विकणें, टोमणा मारणें.
ढालवाँ–वि. उतरता.
ढालिया–पु. सोनार, तांबट.
ढालू–वि. उतरता.
ढासना–पु. टेकू, तक्या.
ढाहना–क्रि. स. पाडणें, जमीनदोस्त करणें.
ढिंढोरना–क्रि. स. घुसळणें, हात घालून शोधणें.
ढिंढोरा–पु. डांगोरा, दवंडी, दवंडीचें ढोलकें.
ढिग–अ. जवळ. -स्त्री. किनारा, कपड्याची किनार.
ढिठाई–स्त्री. फाजील धाडस, उद्धटपणा, निर्लज्जपणा.

ढिबरी–स्त्री. चिमणी (दिवा), पेचांचें
ढिलाई–स्त्री. ढिलेपणा, आळस. [झांकण.
ढिलाना–क्रि. स. सैल करविणें.
ढींगर–पु. धष्टपुष्ट माणूस.
ढीट–स्त्री. रेघ. [करणारा.
ढीठ–वि. धाडसी, उद्धट, अनुचित साहस
ढीम, ढीमा–पु. दगडाचा मोठा तुकडा, मातीची पिंडी. [सैलपणा, ऊ.
ढील–स्त्री. ढिलाई, शिथिलता, सुस्ती
ढील देना–सवलत देणें, फूस देणें.
ढीलना–क्रि. स. मोकळें सोडणें, सैल करणें, ढिलें करणें. [पातळ, शांत, मंद.
ढीला–वि. सैल, पोकळ, लेचापेचा, बावळट,
ढीली आँख–विषयी दृष्टि.
ढीह–पु. टेकडी.
ढुंढ–पु. उचल्या, ठक.
ढुंढना–क्रि. स. शोधणें. [भैरव.
ढुंढपाणि–पु. महादेवाचा एक गण, दंडपाणि
ढुंढवाना–क्रि. स. तपास काढविणें, पत्ता
ढुंढिराज–पु. गणपति. [लावणें.
ढुंढिया चढ़ाना–मुसक्या बांधणें.
ढुंढी–स्त्री. मुसकी, दंड.
ढुकना–क्रि. अ. घुसणें, एकदम हल्ला चढविणें, तुटून पडणें, कांहीं ऐकण्यासाठीं किंवा पाहण्यासाठीं लपून बसणें.
ढुटौना–पु. पोरगा.
ढुरहुरी–स्त्री. पाऊलवाट, बंधाऱ्याच्या कडेची वाट, लवंडण्याची क्रिया.
ढुरना–क्रि. अ. लवंडून वाहणें, डळमळणें, हेलकावे खाणें, कलंडणें, कल असणें,
ढुर्रा–स्त्री. पायवाट. [प्रसन्न होणें.
ढुलकाना–क्रि. स. कलंडविणें.
ढुलना–क्रि. अ. पाहा 'ढुरना'.
ढुलमुल–वि. पडखाऊ, डळमळीत. [मजुरी.
ढुलवाई–स्त्री. हमाली, ओझें वाहण्याची
ढुलवाना–क्रि. स. ओझें वाहविणें.
ढुलाना–क्रि. स. सांडविणें, कलंडविणें, पाडणें, प्रसन्न करणें, प्रवृत्त करणें, हालविणें, चालविणें, लिंपणें, ओझें वाह-
ढूंढना–क्रि. स. हुडकणें, धुंडाळणें. [विणें.
ढूंढवाना–क्रि. स. हुडकविणें, तपास करविणें.
ढूंढिया–पु. एक प्रकारचा जैन साधु.
ढूसर–पु वाण्याची एक जात.
ढूह, ढूहा–पु. ढीग, टेकाड, उंचवटा.
ढेंक–स्त्री. नदीकांठचा एक पक्षी.
ढेंकली, ढेंकी, ढेंकुली–स्त्री. शेतीकरितां विहिरींतून पाणी काढण्याचें एक यंत्र, भात कुटण्याचें यंत्र, कोलांटी उडी.
ढेंढ–पु. कावळा, एक नीच जात, मूर्ख, कापसाचें बोंड.
ढेंढर–पु. वडस (डोळ्यांतील).
ढेंढी–स्त्री. शेवरीचें बोंड.
ढेर–पु. ढीग, रास.–वि. ज्यास्त.
ढेर करना–मारून टाकणें.
ढेर होना–पडून मरणें, अतिशय थकणें.
ढेरसा–वि. कितीतरी.
ढेरा–पु. सुतळी विणण्याची फिरकी.
ढेरी–स्त्री. ढीग.
ढेलवाँस–स्त्री. गोफण. [प्रकारचा तांदुळ.
ढेला–पु. गोटा, लहान दगड, ढेकूळ, एक
ढेलाचौथ–पु. गणेशचतुर्थी (भाद्रपद शु. ४).
ढैया–स्त्री. आडिसरी (२॥ शेर), अडीच-
ढोंका–पु. सुळका, धोंडा. [कीचा पाढा.
ढोंगबाजी–स्त्री. पाखंड, थोतांड.
ढोंगी–वि. पाखंडी.

ढोंढ–पु. कपाशी, अफू वगैरेचें बोंड, कळी.
ढोंढी–स्त्री. बेंबी.
ढोटा,ढोटौना–पु. मुलगा. [निर्वाह करणें.
ढोना–क्रि. स. ओझें वाहणें, उचलणें,
ढोरना–क्रि. स. सांडणें, हलविणें.
ढोल–पु. कानाचा पडदा, ढोल.
ढोलके भीतर पोल–मोठें घर पोकळ वासा.
ढोलक–स्त्री. ढोलकें.
ढोलकी–स्त्री. लहान ढोलकें.
ढोलन–स्त्री. गाणारी एका जातीची स्त्री.
ढोलना–पु. खडी दाबण्याचा रूळ.–क्रि. स.
ढोलनी–स्त्री. पाळणा. [ओतणें, डोलविणें.
ढोला–पु. सडलेल्या वस्तूंत पडलेली कीड, सीमेची खूण, शरीर, प्रिय, एक प्रकारचें गाणें.
ढोलिया–पु. ढोलकें वाजविणारा, पलंग.
ढोली–स्त्री. २०० पानांची गड्डी, थट्टा,
ढोव–पु. भेट, नजराणा. [गाणारी एक जात.
ढौंकन–पु. लांच.
ढौंचा–पु. साडेचारचा पाढा.
ढौंसना–क्रि. अ. हर्षध्वनि करणें.

[ण]

ण–पु. बुद्ध, दागिना, निर्णय, ज्ञान, शिव, दान, पाणी ठेवण्याची खोली.–वि. गुण रहित.
णगण–पु. दोन मात्रांचा एक गण. [मंत्र.
णमोकारमंत्र–पु. जैन धर्मांत एक प्रधान-

[त]

तंग–पु. खोगीर आवळून बांधण्याची तंग कसणी, चामड्याचा पट्टा. –वि. संकुचित, आंवळलेला, पक्का, कष्टी, त्रासलेला.
तंग आना या होना–थकून जाणें, कंटाळणें,
तंग करना–त्रास देणें. [त्रासणें.
(हाथ) तंग होना–पैशाची टंचाई असणें.
तंगखयाल–वि. क्षुद्र विचारांचा.
तंगदस्त–वि. गरीब, कंजूष.
तंगदिल–वि. कंजूष, क्षुद्र विचारांचा.
तंगहाल–वि. गरीब, संकटग्रस्त.
तंगी–स्त्री. गरीबी, दुःख, अरुंदपणा,
तंज–पु. टोमणा. [कमतरता.
तंजेब–स्त्री. तलम मलमल.
तंड, तंडव–पु. तांडव नृत्य.
तंत–पु. तत्व, तंतु, तंतुवाद्य, क्रिया, तर्कशास्त्र, इच्छा. –वि. बरोबर वजनाचा. –स्त्री. आतुरता.
तंतमंत–पु. जादूटोणा, मंत्रतंत्र.
तंतरी–पु. तंतुवाद्य वाजविणारा.
तंति–स्त्री. गाय, दोरी, दावण.–पु. कोष्टी.
तंतु–पु. दोरा, संतति, यज्ञपरंपरा, वंश परंपरा, तार, कोळ्याचें जाळें.
तंतुवाय–पु. कोष्टी, विणकर.
तंत्री–स्त्री. वाद्याची तार, शीर (धमणी, निळा), दोर, तंतुवाद्य, वीणा.
तंद्रा–स्त्री. तंद्री, गुंगी. [–पु. वादक.
तंदुरुस्त–वि. निरोगी, निकोप.
दुरुस्ती–स्त्री. आरोग्य, निरोगीपणा,
तंदुल–पु. तांदुळ. [स्वास्थ्य.
तंदूर–पु. एक प्रकारची पंजाबी चूल (भाकरी भाजण्याची), गोल भट्टी.
तंदूरी–वि. तंदूरी भट्टींत तयार झालेली.
तंदेही–स्त्री. प्रयत्न, परिश्रम, सूचना.
तंबा–पु. सैल विजार.
तंबाकू–पु. तंबाखू.
तंबिया–पु. तांब्याचें लहान तसराळें.

तंबीह–स्त्री. शिकवण, उपदेश, ताकीद,
तंबू–पु. तंबू, डेरा. [तंबी.
तंबूरची–पु. तंबोरा वाजविणारा.
तंबूरा–पु. तंबोरा.
तंबूल–पु. पान.
तंबोली–पु. तांबोळी.
तअज्जुब–पु. आश्चर्य.
तअन–पु. व्यंग.
तअय्युन–पु. नेमणूक.
तअल्लुक–पु. संबंध, नातें.
तअल्लुका–पु. तालुका, मोठी जमीनदारी.
तअल्लुकदार–पु. तालुकदार, मोठा जमीन-
तअस्सुब–पु. पक्षपात, धर्मांधता. [दार.
तआरूफ़–पु. ओळख.
तआला–वि. सर्वश्रेष्ठ.
तइयो–अ. तरीदेखील, तरीसुद्धां.
तई–प्रत्य. शीं, ला. –अ. साठीं, करितां.
तई–स्त्री. उथळ कढई.
तउ–अ. तेव्हां, त्यावेळीं.
तऊ–अ. तरीसुद्धां, तथापि.
तक–अ. पर्यंत. –स्त्री. टक, नजर.
तकदमा–पु. अंदाज, एकाद्या कामाची
तक़दीर–स्त्री. नशीब. [पूर्व तयारी.
तक़दीरवर–वि. भाग्यवान.
तकन–स्त्री. दृष्टि. [घेणें, टक लावून पाहणें.
तकना–क्रि. अ. पाहणें, शरण जाणें, आश्रय
तकबीर–स्त्री. ईश्वरस्तुति, एकाद्याला
दिलेला मोठेपणा, अल्लाहो अकबर
तकब्बुर–पु. गर्व, अभिमान. [म्हणणें.
तकमा–पु. पदक.
तकमील–स्त्री. पूर्णता.
तकरार–स्त्री. हुज्जत, विवाद, तंटाबखेडा.
तक़रीब–स्त्री. सामिप्य, एकादें शुभकार्य
(जसें शादीकी तकरीब), साधना.
तक़रीबन्–अ. बहुतकरून, जवळजवळ.
तक़रीर–स्त्री. व्याख्यान, संभाषण.
तक़रीरन्–अ. तोंडीं, बोलून.
तक़रीरी–वि. तोंडीं, वादग्रस्त.
तक़र्रूर–पु. नेमणूक, नियुक्ति.
तक़र्रूरी–स्त्री. नेमणूक.
तकला–पु. टकळी, दोर वळण्याचें चाक.
तकली–स्त्री. चाती, टकळी.
तक़लीद–स्त्री. नक्कल, अंधानुकरण.
तकलीफ़–स्त्री. दुःख, संकट.
तकल्लुफ़–पु. शिष्टाचार.
तक़वा–पु. सदाचार.
तक़वियत–स्त्री. सामर्थ्य, समर्थन.
तक़सीम–स्त्री. भागाकार, विभागणी.
तक़सीर–स्त्री. कमतरता, उणीव, चूक-
भूल, अपराध, दोष.
तक़ाज़ा–पु. तगादा, उत्तेजन, **वचन**
घेतलेलें काम करावयास सांगणें.
तकान–स्त्री. दमणें, थकणें.
तक़ादी–स्त्री. तगाई.
तकिया–पु. उशी, तक्क्या, विश्रांतीची जागा,
आधार, फकीराची राहण्याची जागा.
तकियाकलाम–पु. संवयीमुळें तोंडांतून
वारंवार निघणारा निरर्थक शब्द.
तकुआ–पु. पाहा 'तकला.'
तख़फ़ीफ़–स्त्री. कमीपणा.
तखमीनन्–अ. अदमासें.
तखमीना–पु. अंदाज, अनुमान.
तखलिया–पु. एकांत जागा.
तखसीस–स्त्री. विशेषता.
तखान–पु. सुतार,
तख़्त–पु. सिंहासन, खुर्ची, चौरंग.

तख्तताऊस–पु. मयूरासन.
तख्तनशीन–वि. सिंहासनारूढ.
तख्तपोश–पु. चौरंगावर अंथरण्याची चादर.
तख्तबंदी–स्त्री. लाकडी फळ्यांची भिंत.
तख्ता–पु. लांब व रुंद फळी, तक्तपोशी, तिरडी, वाफा, कागदाचा ताव.
तख्ता हो जाना–आखडणें.
तख्ती–स्त्री. लहान लाकडी फळी, पाटी.
तगड़ा–वि. धट्टाकट्टा, चांगला व मोठा.
तगड़ी–स्त्री. करगोटा, घुंगुर. –वि. [धट्टीकट्टी.
तग़मा–पु. पदक.
तग़य्युर–पु. बदल, मोठा फेरफार.
तगा–पु. सूत, दोरा, धागा.
तगाई–स्त्री. शिवणावळ.
तगादा–पु. पाहा 'तकाज़ा.'
तगाना–क्रि. स. धांवदोरा भरणें.
तग़ाफ़ुल–पु. उपेक्षा.
तग़ार-री–पु. इमारतीच्या कामाकरितां चुना वगैरेचें मिश्रण करण्याची जागा, घमेलें, उखळ गाडण्याचा खळगा.
तग़ीर–पु. परिवर्तन, बदल.
तग़ीरी–स्त्री. परिवर्तन.
तग्य–पु. तज्ञ, तत्त्वज्ञानी. [करणें.
तचना–क्रि. अ. तापणें, वाईटकामीं व्यय
तचाना–क्रि. स. तापविणें, दुःखी करणें.
तच्छिन, तत्क्षण–अ. ताबडतोब.
तज–पु. एक औषधी वनस्पति, सोड.
तज़किरा–पु. वर्णन, चर्चा.
तजन–पु. त्याग.
तजना–क्रि. स. त्यागणें, टाकणें.
तजम्मुल–पु. शृंगार, शोभा.
तजरबा–पु. अनुभव, प्रयोग.
तजरबाकार–पु. अनुभवी, व्यवहारकुशल.
तजल्ली–स्त्री. प्रकाश, चमक, 'तूर' पर्वतावर हजरत मूसाला दिसलेलें दिव्य तेज.
तजवीज़–स्त्री. मत, निर्णय, निकाल, [बंदोबस्त.
तजावुज़–पु. मर्यादेचें उल्लंघन.
तजुरबा–पु. अनुभव, समजून घेण्याकरितां केलेली परीक्षा.
तज्जार–पु. 'ताजिर'चें अ. वचन.
तज्ञ–वि. ज्ञानी, तत्त्वज्ञानी.
तट–पु. शेत, प्रदेश, किनारा.–अ. जवळ.
तटका–वि. ताजें, नवें, कोरें.
तटनी–स्त्री. नदी.
तटस्थ–वि. किनाऱ्यावर राहणारा, जवळ राहणारा, निरपेक्ष, उदासीन.
तटस्थता–स्त्री. तटस्थपणा.
तटी–स्त्री. दरी, नदी, जंगल, किनारा, समाधी, शेत, कडा.
तड़–पु. पक्ष, दुफळी, एकादी वस्तु आपट- [ल्याचा आवाज.
तड़क–स्त्री. भेग, तडा.
तड़कना–क्रि. अ. तडकणें, भेग पडणें, उकलणें, रागावणें, उडचा मारणें.
तड़कभड़क–स्त्री. थाटमाट, वैभव.
तड़का–पु. सकाळ, प्रातःकाळ, फोडणी.
तड़काना–क्रि. स. भेग पाडणें, तडाडणें, मोठा आवाज करणें.
तड़तड़ाना–क्रि. अ. तडतड शब्द होणें. –क्रि. स. तडतड शब्द करणें.
तड़प–स्त्री. तडफड, गर्जना, चमक.
तड़पना–क्रि. अ. तडफडणें, तळमळणें, गर्जना करणें.
तड़पाना–क्रि. स. सतावणें, कष्ट देणें.
तड़फड़ाना–क्रि. अ. तडफडणें.
तड़बंदी–स्त्री. समाजांत किंवा जातींत निरनिराळे विभाग बनविणें.

तड़ाक–अ. झटपट, घाईनें.–स्त्री. जोराचा आवाज.
तड़ाकफड़ाक–तांतडीनें, झटपट, लवकर.
तड़ाका–पु. जोराचा आवाज.–अ. झटपट.
तड़ाग–पु. तलाव, कमळें असलेला तलाव.
तड़ावा–पु. कपट, बाह्य देखावा, बाहेरील [भपका.
तड़ित–स्त्री. वीज.
तड़ी–स्त्री. थप्पड, कपट, बहाणा.
तत्–पु. परमात्मा, वायु.–सर्व. त्या (जसें–तत्सदृश–त्यासारखा).
तत–वि. तप्त उष्ण.–पु. वायु, विस्तार, पिता, पुत्र, तंतुवाद्य.
ततताथेई–स्त्री. नृत्याचे बोल.
ततसार–स्त्री. भट्टी, शेगडी.
तताई–स्त्री. आंच, उष्णता.
ततारना–क्रि. स. गरम पाण्यानें धुणें.
ततैया–स्त्री. गांधीलमाशी, लवंगी मिरची, गर्दी.–वि. जलद, कष्टकारक, चपळ.
तत्काल–अ. ताबडतोब.
तत्कालीन–वि. त्याचवेळचा.
तत्त–पु. पाहा 'तत्त्व.'
तत्ता–वि. गरम, उष्ण.
तत्तिमा–पु. परिशिष्ट.
तत्तोथंबो–पु. मनोरंजन, भांडखोर माणसांना शांत करण्याची क्रिया.
तत्पर–वि. तयार, निपुण, चतुर.
तत्परता–स्त्री. तयारी, दक्षता, हुशारी.
तत्र–अ. त्याजागीं, तेथें.
तत्त्व–पु. साररूप अंश, वास्तविक स्वरूप, सत्य पदार्थ, तात्पर्य, पंच महाभूतें, [ब्रम्ह.
तत्त्वज्ञ–पु. ब्रम्हज्ञानी, दार्शनिक.
तत्त्वता–स्त्री. तात्त्विकपणा, यथार्थता.
तत्त्वावधान–पु. देखरेख.
तथा–अ. आणि, व, असेंच.
तथागत–पु. गौतमबुद्ध.
तथापि–अ. तरीदेखील.
तदनंतर–अ. त्यानंतर.
तदनु–अ. तदनंतर, त्याप्रकारें, तसेंच.
तदपि–अ. तरीसुद्धां, तथापि.
तदबीर–स्त्री. उपाय, युक्ति. [होणें.
तदरीज–स्त्री. क्रमानें कमी किंवा जास्त
तदरीस–स्त्री. शिकविणें.
तदा–अ. त्यावेळीं. [शिक्षा, दंड.
तदारुक–पु. बंदोबस्त, तपास (गुन्ह्याचा),
तन–पु. शरीर.–अ. बाजू, कडे.–वि. थोडें.
तनको लगाना–प्रभाव पडणें.
तन देना–शरीर लावणें, मन लावणें.
तनबदन ओला हो जाना–थंड होणें, शरीर थंडगार होणें.
तनबदन फूंक देना–फार दाह करणें.
तनबदनको खबर न रहना–बेशुद्ध होणें.
तनमन मारना–इंद्रियांना ताब्यांत ठेवणें.
तनमन एक होना–फार मित्रता होणें.
तनमनमें जान आ जाना–शुद्धीवर येणें, तरतरी वाटणें.
तनमन वारना–प्राण ओवाळणें.
तनक–पु. गाण्यांतील एक राग.
तनक़ीह–स्त्री. तपास.
तनख़ाह-ख़्वाह–स्त्री. पगार, वेतन.
तनगना–क्रि. अ. चिडणें, चडफडणें.
तनज़न्–अ. व्यंगपूर्वक.
तनज़ीम–स्त्री. संघटन, व्यवस्था.
तनज़ेब–स्त्री. पाहा 'तंजेब'.
तनज्जुल–वि. ऱ्हास, अवनति. –वि. पदच्युत, अधिकारभ्रष्ट.
तनज्जुली–स्त्री. अवनति.
तनतनहा–अ. एकटा.

तनतना–पु. राग, रुबाब.
तनतनाना–क्रि. अ. रागावणें, तणतणणें.
तनदेह–वि. मनःपूर्वक काम करणारा.
तनदेही–स्त्री. मेहनत, प्रयत्न, सूचना.
तनना–क्रि. अ. गर्वानें फुगून जाणें, ताठ उभे रहाणें, प्रवृत्त होणें, ओढल्यामुळें विस्तार वाढणें.
तनपरवर–वि. स्वार्थी, आपलपोटा.
तनय–पु. पुत्र. [मुलगा.
तन(नू)रुह–पु. रोम, लव, पक्ष्यांचे पंख,
तनवाना–क्रि. स. दुसऱ्याकडून ताणण्याचें काम करविणें, ताणून घेणें.
तनसीफ़–स्त्री. दुभागणें, भाग पडणें.
तनसुख–पु. नक्षीदार कापड.
तनहा–वि. एकटा.
तनहाई–स्त्री. एकांत, एकटेपणा.
तना–पु. बुंधा, खोड. –अ. कडे.
तनाज़ा–पु. भांडण, वैर.
तनातनी–स्त्री. ओढाताण.
तनाव–स्त्री. ताणून बांधण्याची दोरी, ताण.
तनावर–वि. मोठा, सशक्त.
तनावुल–पु. ग्रहण करणें, खाणें.
तनासुख–पु. आवागमन, विनाश, दुसरें रूप प्राप्त होणें, एक शरीर सोडून दुसरें शरीर धारण करणें.
तनासुल–पु. प्रजोत्पत्ति.
तनि, तनिक–वि. लहान, थोडा.–अ. थोडेसें.
तनिया–स्त्री. लंगोटी, चोळी, चड्डी.
तनी–स्त्री. बंद, नाडी. –अ. थोडें.
तनु–वि. सडपातळ, कमतरता, कोमल, सुंदर. –स्त्री. शरीर, कातडी, स्त्री.
तनूर–पु. पाहा 'तंदूर'.
तनेना–वि. ताणलेला, रागावलेला.
तनै–पु. पुत्र, मुलगा.
तनैया–स्त्री. कन्या, मुलगी.
तनोज–पु. पुत्र, रोमांच.
तन्ज़ीम–स्त्री. संघटना.
तन्नाना–क्रि. अ. ऐट दाखविणें, तणतणणें.
तन्नी–स्त्री. तराजूच्या पारड्या बांधण्याची दोरी, नाव.
तप–पु. तपस्या, शरीर किंवा इंद्रियें यांना ताब्यांत ठेवण्याचा धर्म, नियम, अग्नि, उष्णता, ग्रीष्म ऋतु, ताप.
तपकना–क्रि. अ. व्याकुळ होणें, तळमळणें, थेंब थेंब गळणें, झाडावरून फळ पडणें.
तपना–क्रि. अ. तापणें, गरम होणें, तप करणें, वजन पडणें.
तपनी–स्त्री. शेकोटी, तप.
तपस्या–स्त्री. तपश्चर्या.
तपस्विनी–स्त्री. तपश्चर्या करणारी स्त्री, तपस्व्याची स्त्री, पतिव्रता.
तपस्वी–पु. तप करणारा, दीन, दया कर-
तपसील–पु. तपशील. [ण्यायोग्य.
तपाक–पु. उत्साह, आवेश, वेग.
तपाना–क्रि. स. तापविणें.
तपिश–स्त्री. उष्णता, ज्वाला.
तपेदिक़–पु. क्षयरोग.
तपे लरज़ा–पु. थंडीताप, मलेरिया.
तपोधन–पु. मोठा तपस्वी.
तप्त–वि. तापलेला, दुःखित.
तप्प–पु. तप, तपश्चर्या.
तफ़ज़ील–स्त्री. मोठेपणा, श्रेष्ठता, तुलना.
तफ़तीश–स्त्री. तपास, शोध, झडती.
तफ़रक़ा–स्त्री. अंतर, अनैक्य, वियोग.
तफ़रीक़–स्त्री. वर्गीकरण, वियोग, भाग, एका मोठ्या संख्येतून दुसऱ्या संख्येला

कमी करण्याचे नियम.
तफ़रीह–स्त्री. आनंद, मौज, विनोद, थट्टामस्करी, सहल, फिरावयास जाणें.
तफ़रीहन–अ. आनंदाप्रित्यर्थ, सहलीसाठीं.
तफ़सील–स्त्री. तपशील, विस्तृत वर्णन, कैफियत. [पूर्वक.
तफ़सीलवार–वि. तपशीलवार, विस्तार-
तफावत–पु. अंतर, लांबी.
तब–अ. तेव्हां, म्हणून, त्यावेळीं.
तबअ–स्त्री. छाप, ग्रंथाची आवृत्ति, प्रकृति,
तबई–वि. नैसर्गिक. [मोहोर.
इल्मे तबई–प्रकृति विज्ञान, दर्शनशास्त्र.
तबक़–पु. त्रिलोक, पृष्ठभाग, चांदी सोन्याचा वर्ख.
तबक़ा–पु. खंड, त्रिलोक, लोकांचा समूह,
तबदील–वि. बदललेला. [पृष्ठभाग.
तबदीली–स्त्री. परिवर्तन, अदलाबदल.
तबद्दुल–पु. पाहा तबदीली'.
तबर–पु. कुऱ्हाडीच्या आकाराचें एक
तबर्रा–पु. तिरस्कार. [हत्यार, कुऱ्हाड.
तबर्रुक–पु. प्रसाद.
तबल–पु. नगारा, मोठा ढोल.
तबलची,**तबलिया**–पु. तबलजी.
तबला–पु. तबला.
तबलीग़–पु. धर्मप्रचार, एकादी वस्तु एकाद्याकडे पोंचविण्याचें काम.
तबस्सुम–पु. मंद हास्य.
तबाक़–पु. मोठें ताट.
तबादला–पु. परिवर्तन, बदली.
तबाशीर–पु. वंशलोचन नामक वनस्पति.
तबाह–वि. नष्ट, धूळधाण झालेला.
तबाही–स्त्री. नाश. [तब्येत.
तबि(बी)अत–स्त्री. मन, हृदय, जीव,
तबीअत लगना–मन लागणें.
तबीअत आना–आवडणें, प्रेम करणें.
तबीअत फड़क उठना–मन आनंदित व उत्साहित होणें.
तबीअतदार–वि. समजुतदार, रसिक.
तबीब–पु. वैद्य.
तभी–अ. तेव्हांच, याकरितांच.
तमंचा–पु. पिस्तुल.
तम–पु. अंधार, राहु, डुक्कर, पाप, क्रोध, अज्ञान, कालिमा, नर्क, मोह, मुक्ति.
तमक–पु. राग, जोर. [घमेंड.
तमकनत–स्त्री. मानसन्मान, थाटमाट,
तमकना–क्रि. अ. रागानें लाल होणें, रागाचा
तमग़ा–पु. पदक. [आवेश दाखविणें.
तमचुर–पु. कोंबडा. [लाल होणें.
तमतमाना–क्रि. अ. चमकणें, रागानें चेहरा
तमद्दुन–पु. नागरिकता, संस्कृति, नगर-निवास.
तमन्ना–स्त्री. कामना, तीव्र इच्छा, आवड,
तमस्खुर–पु. थट्टा. [अभिलाषा.
तमस्सुक–पु. ऋणपत्र, दस्तैवज.
तमहीद–स्त्री. प्रस्तावना, उपक्रम, भूमिका.
तमा–स्त्री. इच्छा, लोभ, रात्र. –पु. राहु.
तमाकू–पु. तंबाकू.
तमाचा–पु. थप्पड, चपराक.
तमाचा जड़ना–थप्पड मारणें.
तमादी–स्त्री. मुदतीबाहेर जाणें (दावा वगैरे), मुदत संपणें.
तमाम–वि. संपूर्ण, समाप्त.
(काम) तमाम करना–मारून टाकणें.
(काम) तमाम होना–मृत्यु येणें.
तमारि–पु. सूर्य.
तमारी–स्त्री. चक्कर.

तमाल–पु. तमालवृक्ष, काताचे झाड–(खैर), एक प्रकारची तलवार.
तमाशबीन–पु. तमासगीर, वेश्यागमनी.
तमशाई–स्त्री. तमाशा पाहणारा. [गोष्ट.
तमाशा–पु. खेळ, करमणूक, आश्चर्यकारक
तमाशा करना–नाटक करणें, सोंग घेणें.
तमाशा दिखाना–खेळ दाखविणें, शिक्षा
तमाशा बन जाना–हास्यास्पद होणें.[करणें.
तमाशा बनाना–मूर्ख बनविणें, थट्टा करणें, नक्कल करणें.
तमाशागाह–खेळ दाखविण्याची जागा.
तमाशा होना–लोकांच्या करमणुकीची
तमिस्र–पु. अंधार, क्रोध. [गोष्ट होणें.
तमी–स्त्री. रात्र.
तमीचर–पु. राक्षस.
तमीज़–स्त्री. विवेकबुद्धि, ज्ञान, बुद्धि,
तमोर,तमोल–पु. तांबूल, विडा. [सभ्यता.
तमोरी,तमोली–पु. तांबोळी.
तय–वि. ठरविलेला, निश्चित केलेला, निर्णय केलेला.
तय करना–ठरविणें, घडी घालणें.
तयना–क्रि. अ. पाहा 'तपना'.
तरंग–स्त्री. लाट, लहर (मनाची), स्वरांचा चढउतार. [येणारी.
तरंगिणी,तरंगिनी–स्त्री. नदी –वि. तरंग
तरंगी–वि. लाटा येत असलेला, खुशालचेंडू.
तर–वि. तरणारा, ओला, आर्द्र, ताजें, कोवळें, थंड, श्रीमंत –पु. मार्ग, उतार, नाव, जकात अग्नि.–अ. एक प्रत्यय, खालीं, तळाशीं.
तरक,तर्क–पु. विवंचना, विचार, चिंता, सुंदर आणि सारगर्भित उक्ति.–स्त्री. पुस्तकाच्या पृष्ठाच्या उजव्या कोपऱ्यांत खालच्या बाजूस दुसऱ्या पृष्ठाच्या आरंभीचा जो शब्द लिहितात तो, फळी, तुळई, तडा, त्याग, भूलचूक.
तरक(र्क)ना–क्रि. अ. तर्क करणें, आनंदानें उड्या मारणें, तडकणें.
तरकश, तरकस–पु. बाणांचा भाता.
तरकसी–स्त्री. लहान भाता.
तरका–पु. वारसाला मिळालेली संपत्ति.
तरकारी–स्त्री. भाजी.
तरकीब–स्त्री. युक्ति, उपाय, रचना, ढब.
तरक्क़ी–स्त्री. उन्नति.
तरकुल–पु. ताडवृक्ष.
तरकुली–स्त्री. कर्णफूल.
तरखा–पु. पाण्याचा जोराचा प्रवाह.
तरखान–पु. सुतार. [प्रोत्साहन.
तरग़ीब–स्त्री. उत्तेजन, आकर्षण, फूस,
तरछाना–क्रि. अ. तिरप्या नजरेनें खूण
तरज–पु. पाहा 'तर्ज़.' [करणें.
तरजना–क्रि. अ. राग दाखविणें, मारणें, दटावणें, टाकून बोलणें.
तरजीह–स्त्री. प्रधानता, प्रशस्तता, इतर वस्तूंपेक्षां एकाद्या वस्तूस अधिक चांगलें
तरजुमा–पु. अनुवाद, भाषांतर. [समजणें.
तरजुमान–पु. वक्ता, अनुवादक.
तरतराना–क्रि. अ. तडतडणें.
तरतीब–स्त्री. क्रम, व्यवस्था.
तरतीबवार–अ. क्रमवार.
तरदामन–वि. अपराधी, पापी.
तरदीद–स्त्री. खंडण, रद्द.
तरद्दुद–पु. चिंता.
तरन–पु. कानांतील एक दागिना.
तरनतारन–पु. तारणारा, ईश्वर.
तरना–क्रि. अ. तरून जाणें, मुक्त होणें.

—क्रि. स. पार करणें, ओलांडून जाणें, तळणें. [जाण्याची क्रिया.
तरनि–स्त्री. नाव.–पु. उद्धार, नदी ओलांडून
तरनी–स्त्री. नाव.
तरपन–पु. तृप्ति, मृतांच्या नांवानें पाणी
तरपना–क्रि. अ. पाहा 'तड़पना.' [देणें.
तरपर–अ. खालीवर, एकामागून एक.
तरफ़–स्त्री. बाजू, पार्श्व, पक्ष.
तरफ़दार–वि. पक्षपाती, पक्षाचा अभिमान धरणारा.
तरफराना–क्रि. अ. तळमळणें, तडफडणें.
तरफ़ैन–पु. दोन्ही पक्ष, दोन्ही बाजूचे लोक.
तरब–स्त्री. वळण, संगोपन.–पु. प्रसन्नता.
तरबतर–वि. भिजलेला, रसभरीत, आर्द्र.
तरबियत–स्त्री. शिक्षण.
तरबूज–पु. टरबूज. [सूचना.
तरमीम–स्त्री. संशोधन, सुधारणा, उप-
तरराना–क्रि. स. मुरकणें, अकडणें.
तरल–वि. क्षणिक, चंचल, प्रवाही, चमकदार.
तरलाई–स्त्री. चंचलता, प्रवाहीपणा.
तर(रु)वर–पु. झाड.
तरवा–पु. तळवा.
तरवारि–स्त्री. तलवार.
तरस–पु. दया, कींव, सहानुभूति.
(किसीपर) तरस खाना–कींव करणें.
तरसना–क्रि. अ. तळमळणें, बेचैन होणें (हेतु साध्य न झाल्यास).
तरसाना–क्रि. स. सतावणें, छळणें, व्यर्थ लालूच दाखविणें.
तरह–स्त्री. तऱ्हा, प्रकार, रीत, पद्धत,
तरह देना–गम खाणें, टाळणें. [उपाय.
तर(ल)हटी, तरेटी–तराई, पायथा, उतार जमीन, दरी, खोरें.
तरहुंड–वि. खालचें, निकृष्ट.
तरहर–अव्य. खालीं.
तरहदार–वि. सुंदर, शोकीन, डौलदार.
तर्हिअ–अ. तर, त्यावेळीं.
तरहेल–वि. पराधीन, वश झालेला.
तराई–स्त्री. डोंगराचा पायथा, दरी, खोरें, नदीकांठची जमीन.
तराटक–पु. त्राटक, योगमुद्रा.
तराना–पु. उद्धार, गाण्याचा एक प्रकार.
तरापा–पु. हाहाकार, त्राहि त्राहि.
तराबोर–वि. ओलाचिंब, भिजलेला,
तरायल–वि. चपल, तरल.
तरारा–पु. पाण्याची धार, उडी.
तरावट–स्त्री. ओलावा, थंडपणा, दूध घुसळून केलेलें फेसाळ व गोड पेय, स्निग्ध भोजन.
तराश–स्त्री. तासण्याची क्रिया, प्रकार.
तराशना–क्रि. स. तासणें, कापणें.
तराहीं–अ. तळीं, खालीं.
तरियाना–क्रि. अ. तळाशीं बसणें.–क्रि. स. तळाशीं बसविणें, झांकणें.
तरिवन–पु. कर्णफूल.
तरी–स्त्री. दमटपणा, ओलावा, थंडावा, पावसाचें पाणी ज्याठिकाणीं एकत्र सांठतें असा जमिनीचा खोलगट भाग, तराई, पाणथळी, दरी, नौका, कर्णफूल,
तरीका–पु. प्रकार, रीत, चाल, उपाय,
तरु–पु. झाड, साग. [पद्धति.
तरुण. तरुन–वि. तरुण, नवीन, कोंवळा, ताजें, तेजस्वी, प्रफुल्लित.–पु. एरंड, जिरें.
तरुण(न)ई, तरुणाई–स्त्री. तरुणावस्था.
तरुणी–१६ ते ३० वर्षापर्यंतची स्त्री, पांढरा गुलाब, सुगंधी द्रव्य विशेष.–पु.

पांढऱ्या आघाडयाचें पुष्प, कोंवळें हाड, [अंकुर.
तरुवर–पु. वृक्ष.
तरेंदा–पु. तरंगणारा ओंडा, नाव.
तरेटी–स्त्री. पायथा, उतार जमीन.
तरेरना–क्रि. स. दृष्टिसंकेतानें असंमति दर्शविणें, डोळे वटारणें.
तरैया–स्त्री. तारका. –पु. तारणारा.
तरोई–स्त्री. दोडकें, शिराळें.
तरौंस–पु. किनारा.
तरौटा–पु. जात्याची खालची तळी.
तरौना–पु. कर्णफूल.
तर्क–पु. तर्क, अटकळ, अनुमान, संशय, न्यायशास्त्र, हेतु, अध्याहार, उत्प्रेक्षा.
तर्कना–क्रि. अ. तर्क करणें.
तर्कश–पु. बाणांचा भाता.
तर्ज़–पु. प्रकार, पद्धति, शैली, रचना.
तर्जन–पु. धमकी, क्रोध, दटावणें, निंदा, लाजवणें, मागे टाकणें.
तर्जन गर्जन–आदळ आपट, गडगडाट.
तर्जनी–स्त्री. आंगठ्याजवळचें बोट.
तर्जुमा–पु. अनुवाद, भाषांतर.
तर्पण–पु. तृप्त करण्याची क्रिया.
तर्राना–क्रि. अ. बडबडणें, चिडून बोलणें.
तर्रार–वि. वाचाळ, बडबड्या.
तर्स–स्त्री. पाहा, 'तरस.'
तल–पु. तळभाग, खालीं.
तलक, तक –अ. पर्यंत.
तलक़ीन–स्त्री. शिक्षण, उपदेश.
तलख़–वि. कडू, अप्रिय, कठोर.
तलछट–स्त्री. पाणी इत्यादीच्या खालीं सांचणारा गाळ, बुडाचा पत्रा.
तलना–क्रि. स. तळणें.
तलपट–वि. नाश पावलेला.
तलफ–वि. नाश पावलेला. [हैराण होणें.
तलफना–क्रि. अ. तडफडणें, तळमळणें,
तलफ़्फ़ुज़–पु. उच्चार.
तलब–स्त्री. शोध, तपास, मागणी, इच्छा,
तलब करना–मागणी करणें. [पगार.
तलबगार–वि. शोधणारा, धुंडाळणारा, [गरजू.
तलबनामा–पु. समन्स.
तलबाना–पु. साक्षीदाराचा भत्ता.
तलबी–स्त्री. बोलावणें, हजर राहण्याचा हुकूम, मागणी.
तलबेली–स्त्री. आतुरता, तळमळ.
तलवा–पु. पायाचा तळवा.
तलवे खुजलाना–प्रवासाचा प्रसंग येणें.
तलवे चाटना–खुशामत करणें, हांजी हांजी करणें. [हांजी करणें.
तलवे सहलाना–खुशामत करणें, हांजी
तलवोंसे आग लगना–संताप होणें.
तलवे धो धोकर पीना–निरलस सेवा करणें.
तल(र)वार–स्त्री. तलवार.
तलहटी–स्त्री. पायथा, डोंगराच्या पायथ्याची जमीन, दरी, खोरें.
तला–पु. तळ, बूड, जोडयाचा तळ.
तलाक़–पु. घटस्फोट.
तलातुम–पु. समुद्राच्या मोठ्या लाटा.
तलाफ़ी–स्त्री. निवारण.
तलाब–पु. तलाव.
तलावत, तिलावत–स्त्री. कुराणाचें पठण.
तलाश–स्त्री. शोध, आवश्यकता.
तलाशी–स्त्री. तपासणी, झडती.
तली–स्त्री. बूड, तळवा, गाळ.
तले–अ. खालीं.
तलेऊपर–एकावर एक.
तलेऊपरके–पाठोपाठचे.

तलेटी–स्त्री. पर्वताच्या पायथ्याची जमीन,
तलैया–स्त्री. लहान तळें. [बूड.
तलौंछ–स्त्री. पाहा. 'तलछट.'
तल्ख–वि. कडू, अप्रिय.
तल्खमिज़ाज–वि. तापट, रागीट.
तल्प–पु. शैय्या, गच्ची, बिछाना, पत्नी, माडी, रक्षक पुरुष.
तल्ल–पु. खड्डा, तलाव, टांके, हौद.
तल्ला–पु. जोडयाचा तळ, बूड, खालचा भाग, अस्तर, निकटता
तल्ली–स्त्री. जोडयाचा तळवा, नाव, तरुणी,
तवक्का–स्त्री. आशा, उमेद.[वरूणाची स्त्री.
तवक़्कुफ़–पु. उशीर.
तवक्कुल–पु. ईश्वरावरील श्रद्धा, संसार सोडून ईश्वराकडे मन लावणें.
तवज्जह–स्त्री. लक्ष, ध्यान, कृपादृष्टि.
तवना–क्रि. अ. तापणें, गरम होणें, कुढणें.
तवल्लुद–वि. जन्मलेला.
तवल्लुद होना–जन्म होणें.
तवाज़ा–स्त्री. आदरसत्कार, आगत स्वागत, भेट, नजराणा.
तवाना–वि. बलवान, हृष्टपुष्ट.
तवायफ़–स्त्री. वेश्या, कलावंतीण.
तवारा–पु. उष्णता, ज्वलन.
तवारीख़–स्त्री. इतिहास.
तवालत–स्त्री. लांबी, विपुलता, भानगड.
तवील–वि. लांब.
तवेला–पु. तबेला.
तशख़ीस–स्त्री. रोगाचें निदान किंवा चिकित्सा, ठराव, निश्चय.
तशदीद–स्त्री. अत्याचार, कठोरपणा.
तशद्दुद–पु. सक्ति, बळजबरी, कठोरता.
तशफ़्फ़ी–स्त्री. समाधान, संतोष.
तशबीह–स्त्री. उपमा, उदाहरण.
तशरीफ़–स्त्री. महत्त्व, मोठेपणा, प्रतिष्ठा.
तशरीफ़ रखना–विराजमान होणें.
तशरीफ़ लाना–येणें, पदार्पण करणें.
तशरीफ़ ले जाना–निघून जाणें.
तशरीह–स्त्री. भाष्य, टीका, शरीरशास्त्र.
तशवीश–स्त्री. काळजी चिंता, त्रास.
तश्त–पु. मोठें तबक.
तश्तरी–स्त्री. बशी, लहानशी थाळी, ताटली,
तस–वि. तसें. [तबक.
तसकीन–स्त्री. संतोष, समाधान, सांत्वन.
तसदीअ–स्त्री. तसदी, डोकेदुखी, दुःख.
तसदीक़–स्त्री. खरेपणा, सत्यपरीक्षा, साक्ष, समर्थन.
तसद्दुक़–पु. दान, बलिदान, ओवाळणी.
तसन्ना–पु. नकली माल, थाटमाट, कारा-
तसनीफ़–स्त्री. ग्रंथ रचना. [गिरी.
तसफ़ि(स्फ़ि)या–पु. स्वच्छ करणें (मन इत्यादि), भांडणाचा निपटारा.
तसबीह–स्त्री. जपमाळ, ईशस्तवन.
तसमा–पु. चामडयाचा पट्टा.
तसर्रुफ़–पु. खर्च, उपयोग, चमत्कार.
तसला–पु. तसराळें.
तसलीम–स्त्री. प्रणाम, स्वीकार, मान्यता,
तसल्ली–स्त्री. समाधान, धैर्य. [हमी घेणें.
तसव्वु (सौव) फ़–पु. ईश्वर परायणता, वैराग्य, सुफी भक्तिमार्ग, सुफी लोकांचा दार्शनिक सिद्धांत.
तसव्वु(सौव)र–पु. ध्यान, लक्ष, कल्पना.
तसहीह–स्त्री. शुद्धीकरण.
तसि–अ. त्या प्रकारची, यथोचित.
तसु, तस्सू–पु. तसू.
तस्मा–पु. पाहा 'तसमा'.

तस्वीर–स्त्री. चित्र.
तहँ, तहाँ, ताहाँ–अ. तेथें, त्या ठिकाणीं.
तहँवा–अ. तेथें, त्या ठिकाणीं.
तह–स्त्री. तळ, घडी, पृष्ठभाग, पाण्याखालची जमीन, पातळ आवरण.
तह करना या लगाना–घडी करणें.
तह कर रखना–गुंडाळून ठेवणें.
तहकी बात–गुप्त गोष्ट.
तह तोड़ना–भांडण मिटविणें.
तहतक पहुँचना–मर्म समजून घेणें.
तह देना–पुटें देणें, हलका रंग चढविणें.
तहोबाला होना–उलटापालट होणें, नष्ट होणें.
तहक़ीक़–स्त्री. तपासणी, चौकशी.–वि. पारखून घेतलेलें, निश्चित.
तहक़ीक़ात–स्त्री. तपास, शोध, चौकशी, 'तहक़ीक़' चें अ. वचन.
तहक़ीर–स्त्री. अपमान, बेअब्रू.
तहख़ाना–पु. तळघर.
तहज़ीब–स्त्री. शिष्टाचार, सभ्यता, संस्कृति.
तहज़ीबयाफ़्ता–वि. शिष्ट, सभ्य.
तहत–पु. ताबा, अधिकार.
तहतुस्सरा–स्त्री. पाताळ.
तहदर्ज–वि. अगदीं नवीन.
तहपेच–पु. पागोट्याच्या खालीं घालावयाची लहान टोपी, पागोट्याचें एक टोंक जे आधीं बांधतात. [परकर.
तहपोशी–स्त्री. साडीच्या आंत नेसण्याचा
तहफ़्फ़ुज–पु. सावधगिरी, संयम, तोंड पाठ करणें, रक्षण.
तहबंद-मद-मत–पु. लुंगी, कमरेंभोंवतीं गुंडाळण्याचा पंचा.
तहम्मुल–पु. सहनशीलता.
तहरी–स्त्री. खिचडी, मटारभात. [गति.
तहरीक–स्त्री. चळवळ, ठराव, फ़स, उत्तेजन,
तहरीर–स्त्री. लेखनशैली, लेख, लेखी पुरावा, लिखाण.
तहरीरी–वि. लिहिलेला. [मृत्यु.
तहलका–पु. खळबळ, नाश, घुमाकूळ,
तहलील–स्त्री. विरघळणें, पचणें, व्याकरणाप्रमाणें एकाद्या शब्दाची व्याख्या, पदच्छेद.
तहवील–स्त्री. अनामत, ठेव, खजिना, रोकड जमा, चंद्रसूर्याचें एका राशीतून दुसऱ्या राशींत जाणें.
तहवीलदार–पु. खजीनदार.
तहस नहस–वि. नष्ट, उध्वस्त.
तहसीन–स्त्री. वाहवा, तारीफ.
तहसील–स्त्री. सारा वसुलीची कचेरी, सारा वसुली, वसुलीची रक्कम. [करणारा.
तहसीलदार–पु. मामलेदार, कर वसूल
तहसीलना–क्रि. अ. वसूल करणें.
तहाँ–अ. तेथें
तहाना–क्रि. स. घडी करणें, गुंडाळणें.
तहियाँ–अ. तेव्हां, त्यावेळीं.
तहीं–अ. तेथेंच.
तही–वि. रिकामा.
तहीदस्त–वि. निर्धन.
तहीमग्ज़–वि. मूर्ख. [संकल्प.
तहैया–पु. तयारी, तत्परता, निर्धार,
तहोबाला– ालीवर, नष्ट.
तहोबाला होना–नष्ट होणें, उलटापालट [होणें.
ताँई–अ. प्रमाणें, पर्यंत, साठीं.
ताँत–स्त्री. दोरी, धनुष्याची दोरी, तंतु-
ताँत–पु. रांग, ओळ. [वाद्याची तार.
ताँता बाँधना–एकामागन एक चालविणें.

तांता लगना—रांग लागणें.
तांती—स्त्री. संतति, ओळ. —पु. विणकर.
तांबा—पु. तांबे.
तांय—अ. कडून.
ता—सर्व. तो. —अ. पर्यंत.
ताअत—स्त्री. उपासना, सेवा.
ताईं—अ. पर्यंत, कडे, नजीक, समक्ष, करितां.
ताई—स्त्री. वडील चुलती, उथळ कढई.
ताईद—स्त्री. अनुमोदन, समर्थन.
ताऊ—पु. वडील चुलता.
ताऊन—पु. प्लेग.
ताऊस—पु. मोर.
(तख्ते) ताऊस—मयूरसिंहासन.
ताक़—पु. कोनाडा, विषम संख्या, अद्वितीय.
ताक़पर रखना—उपयोगांत न आणणें, टाकून देणें.
ताक—स्त्री. स्थिरदृष्टि, टक, प्रतीक्षा, शोध.
ताकमें रहना या ताक लगाना—संधि शोधीत राहणें.
ताकझांक—स्त्री. डोकावणें, चोरून पाहणें, थोडयाथोडया वेळानें पाहणें.
ताक़त—स्त्री. शक्ति, सामर्थ्य.
ताक़तवर—वि. बलवान, सामर्थ्यवान.
ताकना—क्रि. स. टक लावणें, पाहणें, विचार करणें, ताडणें.
ताकि—अ. कारण कीं, यासाठीं कीं.
ताकीद—स्त्री. बजावणूक, ताकीद.
ताकीदन—अ. आग्रहपूर्वक.
ताकीदी—वि. जरूरी.
ताख़ीर—स्त्री. वेळ, विलंब.
ताग—पु. ताग, दोरा.
तागना—क्रि. स. दोरा घालणें, जहाज [नांगरणें.
तागा—पु. धागा, दोरा.
ताज—पु. मुकुट, तुरा, आग्ऱ्याचा महाल.
ताज़गी—स्त्री. ताजेपणा, नावीन्य, नवीनता, [प्रफुल्लता.
ताजदार—पु. मुकुटधारी राजा.
ताजन,ताजना—पु. चाबूक.
ताजपोशी—स्त्री. राज्यारोहण.
ताज़िया—पु. मुसलमानाचें ताजे, ताबूत.
ताजिर—पु. व्यापारी.
ताज़ी—पु. अरबी घोडा, शिकारी कुत्रा. —वि. अरबास्तानचा.—स्त्री. अरबी भाषा.
ताज़ीम—स्त्री. शिष्टाचार, आदर, सन्मान, लवून मुजरा करण्याची एक पद्धत.
ताज़ीमी सरदार—पु. प्रतिष्ठावान सरदार.
ताटंक—पु. कुंडले, कर्णफूल.
ताड़—पु. ताडाचे झाड, प्रहार, हातांतील एक दागिना, आवाज, मूठभर (तृण इ.), [पर्वत.
ताडन—पु. दंड, धमक, प्रहार.
ताड़ना—क्रि. स. मारणें, दटावणें, गुप्त गोष्ट समजणें, मारझोड करून पळविणें. —स्त्री. प्रहार, मार, दटावणी, धमकी, शिक्षा, क्लेश.
तात—पु. बाप, गुरु, भाऊ किंवा मित्र यांना प्रेमाचें संबोधन. —वि. उष्ण, पूज्य.
ताता—वि. गरम, उष्ण.
तातील—स्त्री. सुट्टी.
ताते—अ. त्यामुळें.
तात्पर्य—पु. आशय, हेतु, मतलब.
तादाद—स्त्री. संख्या, अंक, मोजणी.
तान—स्त्री. विस्तार, ताण, आलाप.
तान उड़ाना—गीत गाणें.
तानकर—बलपूर्वक, ओढन.
तान कर सोना—बेफिकीर झोपणें.
(किसीपर) तान तोड़ना—तोंडसुख घेणें.
तानना—क्रि. स. ताणणें, ओढणें.

तनपूरा–पु. तंबोरा.

ताना–पु. माग, ताणा, टोमणा.–क्रि. स. तापविणें, तापवून परीक्षा करणें (सोनें वगैरे धातु), अजमावणें, ओली माती वगैरे लावून भांड्याचे तोंड बंद करणें.

तानाबाना–पु. कपडा विणण्याकरितां लावलेले आडवे उभे दोरे.

ताना रीरी–स्त्री. आलाप, सामान्य गाणें.

तानाशाह–पु. सर्वाधिकारी, डिक्टेटर.

तानी–स्त्री. कपडा विणण्याकरितां लावलेले उभे धागे.

ताप–पु. उष्णता, आंच, संताप, त्रास, ज्वर.

तापतिल्ली–स्त्री. पांथरी.

तापती–स्त्री. तापी नदी, सूर्यकन्या तापी.

तापना–क्रि. अ. तापणें, गरम होणें.–क्रि. स. तापविणें, नष्ट करणें, गरम करण्याकरितां जाळणें.

तापमानयंत्र–पु. उष्णतामापक यंत्र. [झाड.

तापस–पु. तापसी, दालचिनीच्या जातीचें

तापस्वेद–पु. शेकल्यामुळें आलेला घाम.

तापा–पु. खुराडें. [कपडा.

ताफ़्ता–पु. एक प्रकारचा चमकदार रेशमी

ताब–स्त्री. धैर्य, शक्ति, चमक, ताप,

तावदान–पु. तावदान. [सहनशक्ति.

ताबा–वि. वशीभूत, हुकमाचा ताबेदार.

ताबीर–स्त्री. स्वप्नाचें शुभाशुभ फळ.

ताबूत–पु. गाडण्याकरिता घेऊन जातांना प्रेत ठेवयाची पेटी, ताबूत.

ताबेदार–वि. अधीन, बंदा.

ताबेदारी–स्त्री. अधीनता.

ताम–पु. उणीव, दोष, दुःख, अस्वस्थता, इच्छा, काळजी, ग्लानि, क्रोध, रोष, अंधार. – वि. अस्वस्थ, दुःखी, भयानक.

तामचीनी–स्त्री. एक धातु.

तामजान–पु. पालखी.

तामलेट–पु. टमरेल.

तामस–पु. सर्प, घुबड, क्रोध, अंधार अज्ञान, चौथा मनु, मोह.–वि. तमोगुणी, अज्ञानी, अंधकारमय, दुष्ट.

तामसी–वि. तामसी(स्त्री).–स्त्री. काळोखी रात्र, निद्रा, महाकाली, एक प्रकारची मायावी विद्या.

तामीर–स्त्री. घराचें बांधकाम.

तामील–स्त्री. आज्ञापालन. [असमंजस.

ताम्मुल–पु. मनन, संशय, अनिश्चितता,

तायना–क्रि. स. तापविणें.

तायफ़ा–पु. वेश्या, गाणाऱ्या वेश्यांची मंडळी,

तायर–पु. पक्षी. [यात्रेकरूंचा तांडा.

ताया–पु. वडील चुलता.

तार–वि. उंच स्वर, देदीप्यमान, स्वच्छ, विस्तृत, उत्तम, कर्कश.–पु. पाणी (मोत्याचें), उत्तम मोती, तंतु, ओंकार, तार, चांदी, टेलिग्राफ, तारेनें आलेली बातमी, सूत, मोठा आवाज, कमळांतील बीजकोश, अखंड परंपरा, सोय, युक्ति, अठरा अक्षरांचा एक छंद.

तार टूटना–काम बिघडणें, प्रवेश बंद होणें.

तार ढीले पड़ना–गळून जाणें.

तार तार करना–विस्कळित करून टाकणें.

तार बँधना–कार्य सतत चालू राहणें.

तार जमना–बँधना या बैठना–बेत जमणें.

तारक–पु. नौका, नक्षत्र, डोळा, डोळ्यांतील बाहुली, तारकासुर, नक्षत्र, उल्का, बृहस्पति.–वि. तारणारा, सुकाणूवाला.

तारकश–पु. धातुची तार ओढणारा.

तारघर–पु. तार ऑफिस.

तारघाट–पु. मतलब साधण्याची कृति, योजना.
तारण-न–पु. विष्णु, उद्धार, नौका, ओलांडणें, तरणें. [सारासार विचार.
तारतम्य–पु. तुलना, न्यूनाधिक्य, धोरण,
तारतोड़–पु. नक्षीकाम.
तारना–क्रि.स. तारणें, सद्गति देणें.
तारपीन–पु. टर्पेंटाईन. [तार.
तारबर्क़ी–पु. बातमी पोचविणारी विजेची
तारा–पु. नक्षत्र, चांदणी, डोळ्यांतील बाहुली, मोती, भाग्य. –स्त्री. वालीची स्त्री, बृहस्पतिची स्त्री, दहा महाविद्यामधील एक.
तारे गिनना–दुःखांत रात्र काढणें.
तारे टूटना–उल्कापात होणें.
तारेकी छाँहमें–सकाळीं (सूर्योदयापूर्वीं).
तारे तोड़ लाना–चलाखी दाखविणें, कठीण
ताराज–पु. लूट, नाश. [काम करणें.
तारी–स्त्री.टाळी, किल्ली, झांज,तलवारीची मूठ, ताडफळ, ताडी, एक वर्णवृत्त, लहान
तारीक–वि. अंधारयुक्त, काळा. [तलाव.
तारीकी–स्त्री. अंधार, शाई.
तारीख़–पु. तिथि, इतिहास.
तारीख़ डालना–तिथि नेमणें.
तारीफ़–स्त्री. वर्णन, लक्षण, व्याख्या, स्तुति, वैशिष्टय, गुण, परिचय.
तारीफ़ करना–परिचय करून देणें.
तारीफ़के पुल बाँधना–अत्यंत प्रशंसा करणें.
(आपकी) तारीफ़–हे कोण आहेत.
ताल–पु. मांडी थोपटण्याचा आवाज, तालवृक्ष, ताडी, तळहात, ताल, टाळ (वाद्य), ध्वज, कुलूप, शस्त्राची मूठ, अंगठा व मधलें बोट यांमधील अंतर, हरताळ, लोह.– स्त्री. ताडवृक्ष, चावी, खीळ, गोपीचंदन, भुयआंवळी, ताडी.
ताल ठोंकना–दंड थोपटून उभें राहणें,
ताल बेताल–वेळीं, अवेळीं. [आव्हान देणें.
तालक–पु. इलाखा, मोठी जमीनदारी, संबंध, कुलूप, गोपी चंदन, दाराची फळी, हरताळ, ताडीचें झाड.
तालमेल–पु. योग्यसंधि, सलोखा.
ताला–पु. कुलूप.
तालाकुंजी–स्त्री. कुलूप किल्ली.
तालाब–पु. तलाव.
तालाबेली–स्त्री. तळमळ. [मणिका, टाळी.
तालिका–स्त्री. यादी, किल्ली, सूची, अनुक्र-
तालिब–पु. शोधक, इच्छुक.
तालिब इल्म–पु. विद्यार्थी.
ताली–स्त्री. पाहा 'तारी.'
ताली बजाना या पीटना–चेष्टा करणें, टाळ्या वाजविणें.
तालीफ़–स्त्री. ग्रंथरचना, आकृष्ट करणें.
तालीम–स्त्री. शिक्षण, अभ्यास.
तालीमयाफ़्ता–वि. सुशिक्षित.
तालु. तालू–पु. टाळू.
तालूमें दाँत जमना–वाईट दिवस येणें.
तालूसे जीभ न लगना–सारखें बोलत
तालेवर–वि. श्रीमंत. [राहणें.
ताल्लुक़–पु. संबंध, आधार.
ताव–पु. उष्णता, राग, अभिमान, उतावळेपणानें केलेली इच्छा, कागदाचे चार बंद.
(किसी वस्तुमें) ताव आना–पाहिजे तितकें
ताव खाना–गरम होणें. [गरम होणें.
ताव देना–गरम करणें.
ताव चढ़ना–जोरदार इच्छा होणें.
(मूँछोंपर) ताव देना–मिशावर ताव देणें.

तावत्—वि. तितकें, तेवढा, सर्व.—अ. प्रथम, तोपर्यंत, खरेंच, खात्रीनें, सर्वांशीं, जोर, संबंधी, आतां, सांप्रत.
तावना—क्रि. स. तापविणें, सतावणें, दुःख [देणें.
तावभाव—पु. संधि परिस्थिति.
तावरी—स्त्री. दाह, ऊन, ज्वर, तिरीमिरी, [घेरी.
तावरो—पु. पाहा 'तावरी'.
तावान—पु. नुकसान भरपाई.
तावीज्—पु. ताईत.
ताश—पु. खेळण्याचे पत्ते, एक जरी कापड दोरा लपेटण्याचा पुठ्ठा.
ताशा—पु. एक वाद्य.
तासीर—स्त्री. प्रभाव, गुणधर्म, परिणाम.
तासु—सर्व. त्याच्याशीं, त्याचें.
तासों—सर्व. त्याच्याशीं.
तास्सुब—पु. पाहा 'तअस्सुब'.
ताहम—अ. तरीसुद्धां.
ताह(हि)री—स्त्री. एक प्रकारची खिचडी.
ताहि—सर्व. त्याला.
ताहीं—अ. जवळ, समक्ष, करितां, पर्यंत.
तिंतिड़ी—स्त्री. चिंच.
तिआ—स्त्री. नारी, पत्नी.
तिकड़ी—स्त्री. त्रिकुट, तीन पदरी दोरी (खाट विणण्याची), तीन कड्या [असलेली.
तिकोन—ना—वि. त्रिकोणी.
तिकोनिया—वि. त्रिकोणी.
तिक्का—पु. मांसाचा लहानसा तुकडा.
तिक्की—स्त्री. पत्त्यांतील तिर्री.
तिक्ष—वि. तीक्ष्ण, तीक्ष्ण धारेची.
तिखाई—स्त्री. तिखटपणा, तीक्ष्णता.
तिखारना—क्रि. अ. नक्की करून घेणें [विचारणें.
तिखूँटा—वि. त्रिकोणी.
तिगुना—वि. तिप्पट.
तिच्छ, तिच्छन—वि. प्रखर, तीक्ष्ण.
तिजरा—पु. दर तिसरे दिवशीं येणारा [ताप.
तिजारत—स्त्री. व्यापार.
तिजारी—पु. पाहा 'तिजरा'.
तिजोरी, तिजोड़ी—स्त्री. लोखंडी कपाट.
तिड़ी—स्त्री. पाहा 'तिक्की'.
तिड़ीबिड़ी—वि. छिन्नभिन्न.
तित—अ. तिकडे, तेथें.
तितरबितर—वि. अस्ताव्यस्त, विखुरलेला.
तितली—स्त्री. फुलपांखरूं, एक प्रकारचें [गवत.
तितलौकी—स्त्री. कडू भोपळा.
तितारा—पु. तीन तारांचें वाद्य. —वि. तीन तारी.
तितिंबा, तितिमा—पु. पुस्तकाचें परिशिष्ट, [बाकी, अवडंबर.
तिते—वि. तितकें.
तितेक—वि. तितकें.
तितै—अ. तिकडे, त्याचठिकाणीं.
तितो—वि. तितकें.
तिथि—स्त्री. मिति, तारीख, पंधराची [संख्या.
तिधर—अ. तेथें, तिकडे.
तिधारा—पु. तीन धारी निवडुंग.
तिन—सर्व. 'तिस'चें अ. वचन. पु.—गवत.
तिनकना—क्रि. अ. चिडणें.
तिनका—पु. गवत.
तिनका तोड़ना—संबंध तोडणें.
तिनका दांतोंमें पकड़ना या लेना—दीनवाणीनें क्षमायाचना करणें. [करणें.
तिनकेका पहाड़ करना—राईचा पर्वत
तिनकेका सहारा—थोडासा आधार.
तिनूका—पु. गवत, तण.
तिन्नी—स्त्री. परकराची नाडी, साडी.
तिन्ह—सर्व. पाहा 'तिन'.
तिन्हें—सर्व. त्यांना.

तिपल्ला—वि. तीन पदरी, तिहेरी.
तिपाई—स्त्री. तिवई. [पदरी.
तिपाड़—वि. तीन पेडांचा, तिपेडी, तीन
तिफ्ल—पु. बालक.
तिबाबत—स्त्री. वैद्यकी. [असलेली खोली.
तिबारा—वि. तिसऱ्यांदा, तीन दारें
तिबासी—वि. तीन दिवसांचें शिळें.
तिब्ब—स्त्री. वैद्यक शास्त्र.
तिमंजिला—वि. तीन मजली.
तिमि—अ. तसें. —पु. समुद्रांत रहाणारा माशाच्या आकाराचा एक मोठा प्राणी, समुद्र, रातांधळेपणा.
तिमिर—पु. अंधार, अंधत्व. [ती जागा.
तिमुहानी—स्त्री. तीन रस्ते जेथून फुटतात
तिय—स्त्री. स्त्री, पत्नी.
तिरंगा—वि. तीनरंगी.—पु. राष्ट्रीय निशाण.
तिरकुटा—पु. सुंठ मिरें व पिंपळी या तीन
तिरखा—स्त्री. तहान. [औषधांचा समूह.
तिरछई—स्त्री. तिरळेपणा.
तिरछा—वि. तिरपा, वांकडा.
तिरछाना—क्रि. अ. तिरपें होणें.
तिरछापन—पु. वक्रता, वांकडेपणा.
तिरछी चितवन—कटाक्ष, डोकें न वळवितां नजर तिरपी करून पाहाणें.
तिरछी बात—कडू बोलणें. [वांकडा.
तिरछौहाँ—वि. थोडा तिरळा, कांहींसा
तिरछौहें—अ. वक्रतापूर्वक.
तिरंदा—पु. समुद्रांत धोक्याची सूचना देण्याकरितां जागोजागीं टाकून ठेवलेलीं पीपें.
तिरना—क्रि. अ. पोहणें, तरंगणें, तरून
तिरनी—स्त्री. परकराची नाडी. [जाणें.
तिरपाई—स्त्री. तिवई.
तिरपाल—पु. रोगण लावलेला कॅनव्हास.
तिरमिरा—पु. तिरमिरी, अंधेरी. [दिपणें.
तिरमिराना—क्रि. अ. तीव्र प्रकाशामुळें डोळे
तिरयाक़—पु. सर्व रोगावर रामबाण औषध.
तिरलोक—पु. त्रिलोक.
तिरस्कार—पु. अनादर, अपमान, तिट-
तिरस्कृत—वि. धिक्कारलेला. [कारा.
तिरसठ—वि. त्रेसष्ठ.
तिरहुत—पु. मिथिला प्रदेश.
तिरहुतिया—वि. मिथिला नगरीचा.—पु. मिथिलावासी मनुष्य. — स्त्री. मिथिला नगराची बोली.
तिरानवे—वि. ञ्याण्णव.
तिराना—क्रि. स. तरंगविणें, तरविणें,
तिरासी—वि. ञ्याऐंशी. [भयभीत करणें.
तिराहा—पु. तिठा.
तिरिया—स्त्री. स्त्री.
तिरियाचरितर—पु. स्त्री चरित्र.
तिराबिरी—अ. दाणादाण.
तिरोभाव—पु. अंतर्धान, गौप्य.
तिरोभूत, तिरोहित—वि. अदृश्य.
तिरौंछा—वि. तिरपा, वांकडा.
तिलंगा—पु. इंग्रजी फौजेचा देशी सैनिक, एक प्रकारचा पतंग.
तिलंगाना—पु. तैलंगण देश.
तिल—पु. तीळ, शरीरावरचा लहान काळा डाग, डोळ्यांतील बाहुली.
तिलका ताड़ करना—राईचा पर्वत करणें.
तिल की ओट पहाड़—सारगर्भित गोष्ट.
तिलक—पु. टिळा, श्रेष्ठ व्यक्ति, एक प्रकारचा सदरा, राज्याभिषेक, एक सुंदर वृक्ष, पोटांतील एक रोग (प्लीहा), टीकाग्रंथ, लग्न स्थिर करण्याची एक रीत, प्रसिद्ध पुढारी लोकमान्य 'टिळक'.

तिलकना–क्रि. अ. तडकणें, घसरणें.
तिलकुट–पु. तिळाची वडी.
तिलचटा–पु. झुरळ.
तिलड़ा–वि. तिपेडी.
तिलदानी–स्त्री. शिंप्याची सुई दोरा ठेवण्याची पिशवी.
तिलमिल–स्त्री. तिरिमिरी.
तिलमिलाना–क्रि. अ. पाहा 'तिरमिराना'.
तिलवा–पु. तिळाचा लाडू.
तिलस्म–पु. जादू, चमत्कार.
तिलस्मी–वि. जादूचा.
तिलहन–पु. गळीताचीं धान्यें.
तिलांजलि–पु. तीळ घातलेलें पाणी, मृत माणसाला अर्पण करावयाचें तीळ मिश्रित उदक.
तिला–पु. सोनें, नपुंसकतानाशक तेल.
तिलाक–पु. घटस्फोट.
तिलातिलौरी–स्त्री. तिळवडी.
तिलिया–पु. धायपात, बोरू.
तिलोरी–स्त्री. तिळाची वडी, मैना.
तिलौंछना–क्रि. स. तेल लावून गुळगुळीत करणें.
तिलौंछा–वि. तेलकट.
तिल्ला–पु. कलाबतूचें काम, कलाबतूचें काम केलेला पदर.
तिल्लाना–पु. पाहा 'तराना'
तिल्ली–स्त्री. प्लीहा, पांथरी, तीळ.
तिशना–पु. टोमणा.–स्त्री. तहान.
तिष्ठंतु–क्रि. अ. राहणें, वाट पाहात राहणें.
तिष्धन–वि. तीक्ष्ण.
तिस–सर्व. 'ता'चें विभक्ति प्रत्यय लावण्यापूर्वीचें रूप.
तिसपर–इतकें होऊन.
तिसना–स्त्री. तृष्णा, तहान.
तिसरायत–स्त्री. परकेपणा.
तिसरैत–पु. तटस्थ मनुष्य, तिसऱ्या हिश्श्याचा मालक.
तिहरा–वि. तीन घडीचा, तिप्पट, तिसऱ्यांदा.
तिहराना–क्रि. स. तिसऱ्यांदा करणें.
तिहवार–पु. सण.
तिहवारी–स्त्री. पोस्त, इनाम.
तिहाई–स्त्री. तिसरा हिस्सा, एक तृतीयांश पीक.
तिहारी–सर्व. तुमची.
तिहाव–पु. राग, झगडा, एक तृतीयांश.
तिहि–सर्व. त्याला.
तिहुं, तिहूँ–वि. तिघेहि, तिन्ही.
तिहुँलोक–पु. तिन्ही लोक.
ती–स्त्री. स्त्री, पत्नी, भ्रमरावली.
तीख, तीखा–वि. तिखट, उग्र, प्रचंड, कठोर (वचन), उत्तम.
तीखन, तीछन–वि. तीक्ष्ण.
तीखापन–पु. तीक्ष्णपणा.
तिखुर, तीखुल–पु. तवकील, एक वनस्पति.
तीछी–स्त्री. तिखट, चमचमीत, झणझणीत.
तीज–स्त्री. तृतीया, भाद्रपद शुद्ध तृतीया.
तीजा–वि. तिसरा.
तीत, तीता–वि. तिखट, कडू.
तीन–वि. तीन.
तीन पॉंच करना–हुज्जत घालणें, वाढवून बोलणें.
तीन तेरह करना–दाणादाण करणें.
तीन तेरह होना–पृथक होणें.
तीमारदार–वि. रोग्याची सेवा करणारा, शुश्रूषक.
तीमारदारी–स्त्री. शुश्रूषा, सहानुभूति.
तीय–स्त्री. स्त्री.
तीया–स्त्री. स्त्री.–पु. तिर्री (पत्त्यांतील)
तीर–पु. तीर, कांठ, जवळ, बाण.
तीरी–पु. आढें (कपड्यासंबंधी).
तीरथ, तीर्थ–पु. पुण्यक्षेत्र, शास्त्र, यज्ञ, उपाय, अवतार, गुरु, दर्शन, ब्राम्हण, अग्नि.

ईश्वर, मातापिता.

तीर्थंकर–पु. जैनांचा ईश्वर, अवतार.

तीर्थपति-रोऊ-राजू–प्रयाग, तीर्थांचा राजा.

तीव्र–वि. प्रखर, जलाल, तीक्ष्ण, अत्यंत, फार गरम, कडू, प्रचंड, वेगवान.–पु. शंकर, पोलाद. –स्त्री. मोहरी, तुळस.

तीव्रता–स्त्री. प्रखरता, तीक्ष्णता.

तीली–स्त्री. सळी, लोखंडी छड.

तीस–वि. तीस. [एक तृतीयांश.

तीसी–स्त्री. अळशी (धान्य).–पु. तिसरा,

तुंग–वि. उंच, प्रचंड, मुख्य. –पु. पर्वत, नारळ, कमळांतील केशर, शंकर.

तुंद–पु. बेंबी, पोट. –वि. उग्र, तीक्ष्ण, भीषण, कटु. [भरलेला, मोठा.

तुंदिक, तुंदिल–वि. पोट सुटलेला, दोंदिल,

तुंदिका,तुंदी–स्त्री. बेंबी, तीक्ष्णता, उग्रता,

तुंदैला–वि. ढेरपोट्या. [कटुता.

तुंब,तुंबा,तुंबी–पु. कडू भोपळा (पोहण्याचा) –स्त्री. दुभती गाय, पुंगी.

तुअ, तुव–सर्व. तुमचा, तुझा. [होणें.

तुअना–क्रि. अ. ठिबकणें, गळणें, गर्भपात

तुअर–स्त्री. तूर. [मैत्री, अन्त्यानुप्रास.

तुक–स्त्री. पद्याची ओळ, पालुपद, अक्षर,

तुक जोड़ना–साधारण कविता करणें.

तुकबंदी–स्त्री. केवळ यमक जुळवून केलेली

तुकमा–पु. काजें. [साधारण कविता.

तुकांत–पु. यमक, अन्त्यानुप्रास.

तुकार–स्त्री. तू या सर्व नामाचा उपयोग करणें, उद्धटपणें बोलणें.

तुकारना–क्रि. स. तू तू म्हणून उद्धटपणें

तुक्कड़–पु. यमक्या (कवि). [बोलणें.

तुक्का–पु. वाटोळ्या टोकाचा बाण.

तुख–पु. भुसा, सालपट, अंड्यावरील

तुख्म–पु. बीज. [कवची.

तुच्छ–वि. क्षुद्र, नीच, थोडा.

तुच्छता–स्त्री. नीचता, क्षुद्रता, अल्पता.

तुजुक–पु. शोभा, कायदा, आत्मकथा.

तुझे–सर्व. तुला.

तुट–वि. तुकडा, लेशमात्र.

तुट्ठना—क्रि. अ. संतुष्ट होणें, प्रसन्न होणें.–क्रि. स. संतुष्ट करणें.

तुड़वाना,तुड़ाना–क्रि. स. तोडविणें, वेगळें करणें, नाण्याची मोड करणें.

तुतरा, तुतला–वि. तोतरा, बोबडा.

तुतलाना–क्रि. अ. बोबडें बोलणें.

तुनक–वि. नाजुक, दुर्बल, कोमल, हलका.

तुनक मिज़ाज–वि. चिडखोर, रागीट.

तुफंग–स्त्री. लहान तोफा किंवा बंदूक.

तुनकी–स्त्री. फुलका. –वि. चिडखोर.

तुपक–स्त्री. लहान तोफ किंवा बंदूक.

तुफ़ंग–स्त्री. बंदूक.

तुफ़ैल–पु. साधन.

तुम–सर्व. तुम्ही.

तुमड़ी–स्त्री. भोपळ्याचें तुणतुणें.

तुमरा–सर्व. तुमचा. [गडबड, कोलाहल.

तुमुल–पु. लढाईची दंगल, लढाईची

तुम्ह–सर्व. तुम्ही, तुम्हाला.

तुम्हारा–सर्व. तुमचा.

तुम्हें–सर्व. तुम्हाला.

तुरंजबीन–पु. लिंबाचें सरबत.

तुरंत–अ. तावडतोब.

तुर–स्त्री. वेग. –वि. वेगमान.

तुरई–स्त्री. दोडके.

तुरकटा–पु. मुसलमान (उपेक्षासूचक शब्द).

तुरग,तुरंग–घोडा, मन.

तुरगी,तुरंगी–पु. मोतद्दार, घोडेस्वार.

तुरपई,तुरपन–स्त्री. तुरपणी.

तुरपना–क्रि. स. तुरपणें.
तुरय–पु. घोडा.
तुरय्या–स्त्री. दोडकें.
तुरशी,**तुरसी**–स्त्री. आंबटपणा.
तुरसीला– वि. तीक्ष्ण, आंबट, बोंचक.
तुरही–स्त्री. तुतारी.
तुराई–स्त्री. बिछाना, गादी. [तोडविणें.
तुराना–क्रि. अ. आतुर होणें. –क्रि. स.
तुरावती–वि. वेगमान, जलद चालणारी.
तुरिया–स्त्री. पाहा 'तुरीय'.
तुरीय–वि. चौथा.–स्त्री. वाणी, प्राण्यांच्या चार अवस्थेंतील शेवटची अवस्था.
तुरुप–पु. हुकूम (पत्त्यांतला). [मान
तुर्क–पु. तुर्कस्थानचा रहिवासी, मुसल-
तुर्की–वि. तुर्कस्थानचा.–स्त्री. तुर्की भाषा, तुर्कस्थानचा घोडा, गर्व. [उत्तर देणें.
तुर्की ब तुर्की जवाब देना–जशास तसें
तुर्रा–पु. तुरा, केसांचा झुपका, गोंडा, चाबुक, शिरपेच, पक्ष्यांच्या डोक्या-वरील पिसांचा झुपका. –वि. अद्भुत,
तुर्रा यह कि–इतकें असूनसुद्धां. [नवलाईची.
तुर्श–वि. आंबट.
तुल–वि. तुल्य.
तुलना– तोलणें, तोलांत बरोबर उतरणें, नियमित असणें, उद्यत होणें, –स्त्री. सादृश्य, उपमा.
तुलवाई–स्त्री. तोलण्याची मजुरी.
तुलवाना–क्रि.स. जोखविणें, वजन करविणें,
तुलसी–स्त्री. तुळस. [ओंगण घालविणें.
तुला–स्त्री. तुलना, तराजू, तोल, माप, वजन, तूळरास, सादृश्य, तोळे(वजन), तुळई, तागडीची दांडी, भांडे.
तुलाई–स्त्री. तोलण्याची मजरी, रजई.
तुलादान–पु. स्वतःच्या भारंभार सोनें इत्यादिचें दान (महादानांपैकी एक).
तुलापुरुष–पु. पाहा 'तुलादान'.
तुली–स्त्री. कुंचला, ब्रश.
तुलूअ–पु. सूर्योदय, नक्षत्राचा उदय.
तुल्य–वि. समान, योग्य, तोच. –अ.
तुव–सर्व. तुमचें. [एकाच काळीं.
तुवर–पु. तुरीची डाळ, तुरट रस. [वेहडा.
तुष–पु. भूस (धान्याचा), अंड्याचें कवच,
तुषार–पु. गार, हिम, हिमालयाच्या उत्तरेकडील एक प्रदेशाचें नांव, दंव,
तुसार–पु. पाहा 'तुषार'.[जलकण, कापूर.
तुसी–स्त्री. भुसा, फोले.
तुहार–सर्व. तुमचा.
तुहिं–सर्व. तुम्हाला.
तुहिन–वि. गार.–पु. बर्फ, धुकें, चांदणें,
तूं, **तू**–सर्व. तू. [कापूर.
तूंबा–पु. सुकलेला मोठा भोपळा.
तूंमरी–स्त्री. तुंबी.
तू तड़ाक–फटकन बोलणें.
तू तू मैं मैं करना–टाकून बोलणें, एकेरी
तू ता करना–झगडणें, भांडणें. [वर येणें.
तूअ–सर्व. तुमचा.
तूख–पु. गवताची काडी.
तूठना–क्रि. अ. तृप्त होणें, संतुष्ट होणें.
तूण, **तूणीर**–पु. भाता.
तूत–पु. तुतीचें झाड. [लहान पक्षी.
तूती–स्त्री. पोपट, गोड आवाजाचा एक
(किसीकी) तूती बोलना–बोलबाला होणें, जम बसणें.
तूदा–पु. हद्दीची खूण, ढीग. [कापड, गवत.
तून–पु. एक झाड, एकप्रकारचें लाल
तूफ़ान–पु. तुफान, वावटळ, वादळ,

आपत्ति, संकट, आळ, तंटाबखेडा.
तूफानी–वि. उपद्रवी, खोडकर, खोटा कलंक लावणारा, प्रचंड.
तूम–पु. पिंजलेला कापूस. [भांडें, तुंबा.
तूमड़ी–स्त्री. पुंगी, भोपळा पोखरून केलेलें
तूमतड़ाक–स्त्री. थाटमाट, डामडौल.
तूमना–क्रि. स. कापूस पिंजणें, चिंध्या करणें, हात चोळणें.
तूमार–पु. लांबलचक वर्णन, पाल्हाळ.
तूमार बांधना–व्यर्थ लांबलचक वर्णन
तूमिया–पु. पिंजारी. [करणें.
तूर–पु. नगारा, तुतारी, एक पर्वत. –स्त्री. मोठी ढाल.
तूरी–पु. तुल्य, समान, कापूस, तुतारी.
तूल–पु. विस्तार, लांबी, तुती, आकाश, तुतीचें झाड, कापसाच्या झाडावरील किडा, गर्द लाल रंग, गर्द लाल रंगाचा कपडा.–वि. समान. [(प्रकरण, गोष्टी.)
तूल खींचना, तूल पकड़ना–वाढणें, रंगणें
तूल देना–क्री. स. वाढविणें.
तूलतवील–वि. विस्तृत.
तूलिका, तूली–चितार्‍याचा कुंचा, उशी, कापसाची वात, सळई, धातूचा रस
तूस–पु. टरफल. [ओतण्याचा सांचा.
तृखा, तृषा–स्त्री. तृषा, तहान, लोभ.
तृजग–वि. तिरपा.–पु. पशु, पक्षी इत्यादि प्राणी.
तृण, तृन–पु. गवत, गवताचें पातें.
तृप्त–वि. इच्छा पूर्ण झालेला, प्रसन्न.
तृप्ति–स्त्री. संतोष, प्रसन्नता.
तृषा–स्त्री. तहान, इच्छा, लोभ.
तृषित–वि. तहानेलेला, इच्छुक.
तें–प्रत्य. द्वारा, पासून, हून.
तेंतालीस–वि. त्रेचाळीस.
तेंति (ती) स–वि. तेहतीस. [पशु.
तेंदुआ, तेंदुवा–पु. चित्याप्रमाणें एक हिंस्र
ते–अ. द्वारा, पासून, हून.–सर्व. तें, ते
तेऊ–सर्व. तेहि, सर्वच्या सर्व. [लोक.
तेग–स्त्री. तलवार.
तेगा–पु. खंजीर, दगड, माती वगैरे लावून दरवाजा बंद करण्याची क्रिया, कुस्तीचा एक डाव.
तेज–पु. लकाकी, तीक्ष्णता, क्रिया सामर्थ्य.
तेज़–वि. तीक्ष्ण, चपळ, तिखट, चलाख, बुद्धिमान.
तेजपात, तेजपत्ता–पु. तमालपत्र.
तेज़मिजाज–तापट, रागीट.
तेजस्वी–वि. बाणेदार, तेजःपुंज.
तेजसी–वि. तेजस्वी.
तेज़ी–पु. घोडा.–स्त्री. भरभराट, तीव्रता, उग्रता, शीघ्रता, महागाई.
तेजोमय–वि. प्रकाशमान, तेजस्वी.
तेतना–वि. तितका.
तेता, तेतिक, तेतो–वि. तितका, तितकाच.
तेपि–पु. ते सुद्धां.
तेरस–स्त्री. त्रयोदशी.
तेरह–वि. तेरा.
तेरहीं–स्त्री. तेरावा (श्राद्धाचा).
तेरा–सर्व. तुझा.
तेरीसी–तुला अनुकूल असलेली गोष्ट.
तेरूस–पु. तिगस्तसाल.
तेरे–अ. हून, कडून.
तेल–पु. तेल.
तेल चढ़ना या उठना–तेलफळ पाठविणें.
तेलहन–पु. गळीताचें धान्य. [उपोषण.
तेला–पु. त्रिरात्रव्रत, तीन दिवस व रात्रींचें

तेलिया–वि. तेलासारखा तुळतुळीत व चकचकीत.
तेली–पु. तेल काढून विकणारा. [व्यक्ति.
तेलीका बैल–नेहमीं कामांत गुंतलेली
तेवन–पु. बाग, खेळ, क्रीडास्थान, कुपित दृष्टि, भृकुटी.–स्त्री. एक प्रकारचा
तेवर–पु. रागीट नजर, क्रुद्ध दृष्टि. [परकर.
तेवर चढ़ना–राग येणें.
तेवर बदलना या बिगड़ना-अत्यंत रागवणें.
तेह, तेहा–पु. क्रोध, गर्व, अहंकार, प्रचंडता.
तेहरा–वि. तीन पदरी, तिसऱ्या वेळीं केलेला, तिप्पट.
तेहराना–क्रि. स. एकादें काम चांगलें करण्याकरितां तीन वेळां करणें.
तेहवार–पु. सण.
तेहा–पु. राग, अहंकार, घमेंड.
तेहि–सर्व. त्याला.
तेही–वि. रागीट, अभिमानी, घमेंडखोर.
तैं–अ. द्वारा.–सर्व. तूं.
तैंतालीस–वि. त्रेचाळीस.
तैंतीस–वि. तेहतीस.
तै–अ. तितका.–पु. निकाल.
तैनात–वि. नियुक्त.
तैनाती–स्त्री. नेमणूक, नियुक्ति.
तैयार–वि. तयार, धष्टपुष्ट, योग्य, तत्पर.
तैयो–अ. तेव्हां, त्यावेळीं.
तैरना–क्रि. अ. पोहणें.
तैश–पु. त्वेष, राग, संताप.
तैराक–वि. पटाईत पोहणारा.
तैराना–क्रि. स. पोहावयास प्रवृत्त करणें, शिरविणें, घुसविणें.
तैसा, तैसी–वि. तसा, तशी.
तों–अ. तेव्हां, त्यावेळीं, त्याप्रमाणें.

तोंद–स्त्री. मोठें पोट.
तोंदल–वि. मोठ्या पोटाचा, ढेरपोट्या.
तो–अ.–तेव्हां. सर्व.–तुझा.
तोइ, तोय–पु. पाणी.
तोकहँ–सर्व. तुला, तुम्हाला.
तोख(ष)ना–क्रि. स. तृप्त करणें, संतुष्ट करणें, प्रसन्न करणें.
तोटका–पु. तोडगा.
तोड़–पु. नदीचा जोराचा प्रवाह, युक्ति,तोड,
तोड़ना–क्रि. स. तोड़णें. [प्रतिकार, वेळा.
तोड़वाना–क्रि. स. तोडविणें.
तोड़ा–पु. एक हजार रुपयांची थैली, दागिना, एक अलंकार, नदीचा कांठ, मशाल, हानि, चकमक.
तोड़े उलटना या गिनना–सपाटून द्रव्य
तोत–पु. ढीग, समूह. [ओतणें.
तोतरा, तोतला–वि. बोबडा.
तोतरी, तोतली–वि. बोबडा.
तोता–पु. पोपट, बंदुकीचा घोडा. [घाबरणें.
(हाथोंके) तोते उड़ जाना–चुटपुटणें,
तोतेकी तरह आँखें फेरना या बदलना– फार उद्धटपणानें वागणें. [करणें.
तोता पालना–जाणून बुजून अवगुण ग्रहण
तोताचश्म–पु. उद्धट, दुःशील, निर्लज्ज, बेमुरवत.
तोती–स्त्री. उपपत्नी, पोपट, पोपटाची
तोदा–पु. पाहा 'तूदा'. [मादी.
तोप–स्त्री. तोफ.
तोप कीलना–तोफ निरुपयोगी करणें.
तोपकी सलामी उतारना–तोफ उडवून सन्मान करणें.
तोपखाना–पु. तोफा व त्यांचें सामान ठेवण्याची जागा, युद्धाकरितां सुसज्जीत

केलेल्या चार किंवा ८ तोफांचा [समुदाय.
तोपची–पु. गोलंदाज.
तोपड़ा–पु. माशी, एक पक्षी.
तोपना–क्रि. स. झांकणें.
तोपा–पु. धांवदोरा.
तोबड़ा–पु. तोबरा. [त्याग.
तोबा–स्त्री. पापकर्मांचा पश्चात्ताप पूर्वक
तोबा करना (ओरडून, रडून, दीनता दाखवून) पश्चत्ताप करणें.
तोबा बुलवाना–पूर्णपणें पराजय करणें
तोबा तिल्ला करना या मचाना–पाहा 'तोबा करना'.
तोमर–पु. एक शस्त्र, एका प्राचीन देशाचें नांव, या देशाचा रहिवाशी, रजपुतांचा
तोयनिधि–पु. समुद्र. [एक प्राचीन राजवंश.
तोर, तोरा–वि. तुझा, तुझें.
तोरई–पाहा 'तुरई'.
तोरण, तोरन–पु. तोरण.
तोर(ड़)ना–क्रि. स. पाहा 'तोड़ना.'
तो (तौ) लना– क्रि. स. वजन करणें, तारतम्य ओळखणें, गाडीच्या चाकांत तेल घालणें.
तोला–पु. तोळा, तोळ्या इतकें वजन.
तोशक–स्त्री. मऊ लहान गादी. [चा डबा.
तोशदान–पु. काडतुसाची पिशवी, फराळा-
तोशा–पु. प्रवासास जातांना बरोबर घेतलेले फराळाचें पदार्थ.
तोशाखाना–पु. राजांचें वस्त्रागार.
तोष–पु. संतोष, आनंद.
तोहफ़गी–स्त्री. उत्तमता.
तोहफ़ा–पु. बक्षीस, नजराणा, देणगी.
तोहमत–स्त्री. खोटा आरोप.
तोहमती–वि. दुसऱ्यावर दोष ठेवणारा.
तोहर,तोहरा,तोहार–सर्व. तुमचा.
तोहि, तोही, तोहे–सर्व. तुला.
तौंस–स्त्री. तहान.
तौंसना–क्रि. अ. तहान लागणें, होरपळणें.
तौंसा–पु. उष्णता, उष्मा.
तौंसियत–स्त्री. विस्तवाची आंच. [घड्या).
तौ–अ. तो.–पु. पदर (कपड्याच्या
तौक़–पु. गळ्यांतील दागिना, पट्टा.
तौक़ीर–स्त्री. आदर, सन्मान.
तौन–सर्व. तो, ती, तें, कोणी.
तौफ़ीक़–स्त्री. ईश्वराची कृपा, श्रद्धा, भक्ति,
तौ-भी–अ. तरीसुद्धां. [सामर्थ्य, शक्ति.
तौर–पु. रीत, वर्तणूक, स्थिति.
तौरतरीक़ा–पु. चाल.
तौरा (रै) त–पु. यहुद्यांचा प्रसिद्ध धर्मग्रंथ.
तौरि–स्त्री. चक्कर, मूर्च्छा.
तौल–पु. वजन करण्याची क्रिया, तराजू.
तौ लगी–अ. तोपर्यंत. [ओंगण घालणें.
तौलना–क्रि. स. तोलणें, वजन करणें,
तौला–पु. धान्य तोलणारा मनुष्य.
तौलाना–क्रि. स. तोलण्याचें काम करविणें.
तौलिया–पु. स्त्री. टॉवेल.
तौसीअ–स्त्री. मोकळी जागा.
तौसीफ़–स्त्री. प्रशंसा.
तौहीद–स्त्री. एकेश्वरवाद. [अप्रतिष्ठा.
तौहीन,तौहीनी–स्त्री. अपमान, बेइज्जत,
त्याग–पु. सोडणें, दान, विषयत्याग, दान,
त्यागना–क्रि. स. सोडणें. [औदार्य, तपस्वी.
त्यागपत्र–पु. राजीनामा.
त्यों–अ. तत्काल, त्याप्रमाणें.
त्योंधा–वि. रातांधळा.
त्योंनार–स्त्री. चतुरता, नैपुण्य.
त्योर,त्योरी–स्त्री. पाहा 'तेवर'.

त्योव्स–पु. दोन वर्षांपूर्वी किंवा दोन वर्षा-
त्योहार–पु. सण, पर्व. [नंतर येणारें वर्ष.
त्योहारी–स्त्री. सणानिमित्त नोकरांना द्याव-
त्योनार–पु. चाल, रीत. [याचें बक्षीस,
त्योर–पु. पाहा 'तेवर'.
त्यौराना–क्रि. अ. घेरी येणें.
त्रस–पु. जंगम, चर (जीव), प्राणिमात्र,
त्रसरेणु–पु. अतिसूक्ष्म कण. [लिंगशरीर.
त्रसित–वि. भ्यालेला, पिडलेला.
त्राता–पु. रक्षक.
त्रातु–वि. रक्षिलेला.
त्रास–पु. भीति, कष्ट.
त्राहि–अ. रक्षण कर.
त्रिकाल–पु. तिन्ही काळ.
त्रिखा–स्त्री. तृषा. [तीन्ही लोक.
त्रिजग–पु. पशुपक्षी व इतर प्राणी,
त्रिदिव–पु. स्वर्ग.
त्रिदेव–पु. ब्रम्हा, विष्णु, महेश.
त्रिपिताना–क्रि. अ. संतुष्ट होणें.–क्रि. स.
त्रिभुज–पु. त्रिकोण. [संतुष्ट करणें.
त्रिलोक–पु. तीन लोक (स्वर्ग, मृत्य,
त्रिवेणी–स्त्री. तीन नद्यांचा संगम. [पाताळ).
त्रिसना–स्त्री. तृष्णा.
त्रिसनायोनि–स्त्री. पशुपक्षी, प्राणी.
त्रुटि–स्त्री. उणीव, चूक.
त्रेता–पु. चार युगांपैकीं दुसरे युग, फाशांचा एक डाव, तीन अग्निहोत्र्याचे तीन पवित्र अग्नि (दक्षिण, गार्हपत्य, आहवनीय.) [पाताल).
त्रैलोक्य–पु. तीन्ही लोक (स्वर्ग, मृत्यु,
त्रोटि, त्रोटी–स्त्री. चोंच, पक्षी विशेष, भाला विशेष, कायफल, मत्स्य विशेष.
त्रोण, त्रोन–पु. बाणांचा भाता.

त्वचा–स्त्री. कातडी, साल, कात, [illegible] कात, स्पर्शेंद्रिय.

[थ]

थंब, थंभ–खांब, टेका.
थंबित–वि. स्तंभित, अचल.
थकना–क्रि. अ. थकणें, मुग्ध होणें, घाबरणें, म्हातारपणामुळें अशक्त होणें, सारखें
थकान–पु. थकवा. [न चालवणें.
थकाना–क्रि. स. थकविणें.
थकामांदा–वि. थकलेला.
थकाव(ह)ट–स्त्री. थकावट, थकवा.
थकित–वि. थकलेला, मुग्ध.
थकौहां–वि. थकलेला, श्रांत.
थक्का–पु. गोठलेला पातळ पदार्थ.
थगित–वि. स्थगित, शिथिल, मंद.
थन–पु. स्तन.
थनी–स्त्री. अजागल स्तन, बकरीच्या गळ्या-खालील दोन लोंबते मांसपिंड. [फोड.
थनेला–पु. स्त्रियांच्या स्तनांवर होणारा
थनैत–पु. ठाणेदार, गांवाचा पुढारी, जमिनदाराचा खंड वसूल करणारा
थपकना–क्रि. स. थोपटणें. [गुमास्ता.
थपकी–स्त्री. थापटी.
थपड़ा–पु. टपली.
थपड़ी–स्त्री. टाळी, टपली.
थपथपाना–क्रि. अ. थोपटणें.
थपन–पु. स्थापन.
थपना, थपाना, थापना–क्रि. स. स्थापना करणें, लौकिक गाजविणें, नांव मिळविणें.
थपुआ–पु. कौल.
थपेड़ा–पु. धक्का, थप्पड.
थप्पड़–पु. थप्पड, आघात.

थमकारी–वि. स्तंभन करणारा, संयमी, थोपवून धरणारा.
थमड़ा–वि. मोठ्या पोटाचा, ढेर पोट्या.
थमना–क्रि. स. थांबणें, बंद होणें, धैर्य धरणें.
थमाना–क्रि. स. थांबविणें, बंद करणें, धीर देणें.
थर–स्त्री. थर.–पु. वाघीण, स्थान.
थरथर–स्त्री. भीतीनें थरथर कांपणें.
थरकना, थरथराना, थर्राना–क्रि. अ. थरथर कांपणें.
थरहरी–स्त्री. कंप.
थरहाई, थराई–स्त्री. उपकार, कृपा.
थल–पु. स्थळ, कोरडी जमीन, रण, वाळवंट, वाघीण.
थलथल–वि. लठ्ठपणामुळें हलणारे, थलथलीत.
थलथलाना–क्रि. अ. लठ्ठपणामुळें शरीरावें मांस हलणें.
थलबड़ा–पु. पत्ता, ठाव, ठिकाण.
थली–स्त्री. स्थान, ठिकाण, तळ, बैठक, वाळवंट.
थवई–पु. गवंडी.
थहना–क्रि. स. ठाव घेणें.
थहराना–क्रि. स. थरथर कांपणें.
थहाना–क्रि. स. ठाव घेणें, एकाद्याच्या विद्वत्तेविषयीं किंवा योग्यतेविषयीं अंदाज करणें.
थाँग–स्त्री. गुप्त तपास, तपास, चोर किंवा डाकूचें गुप्त स्थान.
थाँगी–पु. चोरीचा माल विकत घेणारा, चोरांचा मुख्य, गुप्त हेर.
थाँवला–पु. रोप लावलेला खळगा, आळें (रोपाचें).
था–क्रि. अ. होता.
थाक–गांवाची सीमा, रास, थकवा.
थाकना–क्रि. अ. पाहा 'थकना'.
थाता–पु. रक्षक.
थाति–ती–स्त्री. अनामत, वेळीं उपयोगी पडावी म्हणन राखून ठेवलेली वस्तु, धैर्य.
थान–पु. स्थान, संख्या, राहण्याची जागा, देवस्थान, तबेला, कपड्याचे थाना.
थाना–पु. ठाणें, (उदा.–पोलीस ठाणें).
थानेदार–पु. ठाणेदार, फौजदार, पोलीस चौकीवरील अधिकारी.
थानैत–पु. ग्राम देवता, एकाद्या अड्ड्याचा मालक.
थाप–स्त्री. तवल्याची थाप, थप्पड, प्रतिष्ठा, ठसा, प्रमाण, शपथ, पंचायत, जमाव.
थापन–पु. स्थापन, प्रतिष्ठापना.
थापना–क्रि. स. स्थापणें, बनविणें.
थापा–पु. पंजाची थाप, ठसा, शेतांत धान्याच्या राशीवर मातीनें किंवा शेणानें केलेली खूण, ढीग.
थापी–स्त्री. गवंड्याचें एक हत्यार, थापी.
थाम–पु. खांब, शीड.–स्त्री.– पकड.
थामना–क्रि. स. थांबविणें, अडविणें, थोपवून ठेवणें, मदत करणें, संभाळणें, जबाबदारी घेणें.
थार, थारा–पु. ताट.
थाल–पु. मोठी परात.
थाला–पु. रोप लावलेला खळगा, आळें.
थाली–स्त्री. थाळी, ताट.
थालीका बैंगन–पगडी बदलणारा, वारा येईल तशी पाठ देणारा (स्वतःच्या फायद्याकरितां).
थाह–स्त्री. खोली, खोलीची हद्द, उथळपाणी, खोलीचा अंदाज, हद्द.
थाहना–क्रि. स. अंदाज काढणें.
थाहरा–वि. उथळ.
थाहा–स्त्री. उथळ नदी.
थिगली–स्त्री. ठिगळ.
थिति–स्त्री. स्थिति, रक्षण, राहणी, ठराव, थांबण्याची जागा.
थिर–वि. स्थिर, शांत, स्थाई.
थिरकना–क्रि. अ. थयथय नाचणें, ठुमकणें

थिरना–क्रि. अ. हालती वस्तु स्थिर होणें, निवळणें, तळाशीं जमणें. [होऊं देणें.
थिराना–क्रि. अ. स्थिर होणें.–क्रि. स. स्थिर
थीता–पु. धैर्य, शांति, स्थैर्य.
थुक्का फ़जीहत–स्त्री. तिरस्कार, छी थू, फजिती, भांडण.
थुड़ी–स्त्री. छी थू, धिक्कार.
थुड़ी थुड़ी करना–धिक्कार करणें.
थूक–पु. थुंकी.
थूकों सत्तू सानना–थोड्याशा सामुग्रीनें मोठें काम करण्याची इच्छा करणें.
थूकना–क्रि. अ. थुंकणें. [लांबट तोंड.
थूथन–पु. डुकराप्रमाणें पुढें निघालेलें तोंड,
थूथरा–पु. नागाचा फणा, लांब तोंड.
थून, थूनी–स्त्री. खांब, टेकू.
थूल–ला–वि. स्थल, बेढब. [उंचवटा, ढीग.
थूवा–पु. सीमा दाखविणारा खांब, पिंड,
थूहड, थूहर–पु. रुईचें झाड, कांड्या
थेईथेई–वि. थयथय (नाचणें). [निवडुंग.
थेगली–स्त्री. ठिगळ.
थेथर–वि. थकलेला, शांत.
थैला–पु. पोते, पिशवी, खिसा. [पिशवी.
थैली–स्त्री. लहान पिशवी, रुपयांनीं भरलेली
थैलीदार–पु. खजीन्यांत रुपयांची ने आण करणारा माणूस, खजिनदार.
थैलीबरदारी–स्त्री. थैली पोंचविण्याचें काम.
थोक–पु. ढीग, समूह, ठोक विक्री.
थोक करना–एकत्र करणें. [प्रमाणांत.
थोड़ा–वि. थोडा, अल्प, कमी.–अ. अल्प
थोड़ा ही–जवळ जवळ नाहीं.
थोड़ा बहुत–थोडें बहुत. [भाग.
थोती–स्त्री. जनावराच्या तोंडाचा पुढील
थोथा, थोथी–वि. रिकामा, निरुपयोगी, पोकळ, बोथट, कुचकामाचा.
थोप–पु. पालखीचा दांडा, ठसा.
थोपड़ी–स्त्री. थप्पड.
थोपना–क्रि. स. थापणें, लादणें, वांचविणें.
थोबड़ा–रा–पु. जनावराचें तोंड.
थोर, थोरा–वि. थोडें.
थोरिक–वि. थोडासा.

[द]

दंग–वि. थक्क, विस्मित.–पु. भीति, दंगा, हुल्लड. [उपद्रवी, प्रचंड, भयंकर.
दंगई–वि. दंगा धोपा करणारा, उपद्व्यापी,
दंगल–पु. कुस्तीचा आखाडा, कुस्तीची शर्यत, जमाव, मोठी गादी, चढाओढ.
दंगा–पु. दंगा, उपद्रव, हुल्लड.
दंड़–पु. सोटा, दंडवत, दंड (शिक्षा), दंड (व्यायाम), निशाणाची काठी, तराजूची दांडी, चार हाताचें माप, यम, घटका.
दंडक–पु. दंडा, काठी, शास्ता, दंडकारण्य.
दंडना–क्रि. स. शिक्षा करणें.
दंडनायक–पु. सेनापति, राजा, यम.
दंड़प्रणाम–पु. दंडवत.
दंड़वत–पु. साष्टांग नमस्कार.
दंडित–वि. शिक्षा झालेला.
दंडी–वि. भांडखोर.–पु. दंड धारण करणारी व्यक्ति, यम, राजा, द्वारपाल, जिनदेव, शंकर, सस्कृताचें एक प्रसिद्ध कवि, दंड व कमंडलु धारण करणारा संन्यासी.
दँतिया–स्त्री. लहान दांत.
दँतुला–वि. मोठें दांत असलेला.
दंद–स्त्री. वाफ, उष्णता.–पु. तटा, गडबड.
दंदाँ–पु. दांत.
दंदाना–पु. दाते (फणी करवत इत्यादिंचे).

दंतानेदार—वि. दातेदार, दाते असलेला.
दंतोशिकन—वि. सडेतोड (उत्तर), दांत [काढणारा.
दंपति-ती—पु. नवरा बायको.
दंपा—स्त्री. वीज.
दंभ—पु. ढोंग, गर्व.
दंभी—वि. ढोंगी, अभिमानी, पाखंडी.
दंभोलि—पु. वज्र.
दंवरी—स्त्री. धान्याची मळणी.
दंश-स—पु. दंश, दंतक्षत, दांत, विषारी प्राण्याचा दंश, एक विषारी माशी.
द—वि. देणारा (समासांत जसें-धनद) पु.—दांत, पर्वत. —स्त्री. भार्या.
दई—पु. दैव, विधाता, प्रारब्ध.
दईका घाला—दुर्दैवी.
दई दई—अ. अरे देवा रे, अग बाई ग.
दईमारा—वि. दैवी आपत्तींत सांपडलेला.
दकियानूस—पु. एक अत्याचारी अरबी बादशाह.—वि. प्राचीन, फार वृद्ध.
दकियानूस दखमा—पु. पारश्याचें प्रेतस्थान.
दकियानूसी—वि. प्राचीन, फार पुरातन.
दक़ीक़—वि. बारीक, नाजूक, कठीण.
दक़ीक़ा—पु. युक्ति, उपाय, सूक्ष्म गोष्ट, विपत्ति, क्षण. [करून चुकणें.
(कोई) दक़ीक़ा बाक़ी न रखना—सर्व उपाय
दक्खिन—पु. दक्षिण, दक्षिणेकडील प्रदेश.
दक्ष—वि. चतुर, दक्षिण, उजवा, निपुण.—पु. [एक प्रजापति.
दक्षता—स्त्री. निपुणता.
दक्षिण—वि. उजवा, निपुण, चतुर.—पु. दक्षिण दिशा, प्रदक्षिणा.
दक्षिणा—स्त्री. दक्षिण दिशा, दान दिलेल्या वस्तुबरोबर द्यावयाचें धन, भेट दिलेला पैसा. [प्रवेश, शिरकाव.
दख़ल—पु. अधिकार, हस्तक्षेप, ढवळाढवळ,
दख़ल देना—प्रवेश करणें, पोंचणें.
दख़लनामा—पु. अधिकारपत्र.
दख़लयाबी—स्त्री. अधिकार किंवा ताबा [मिळविणें.
दखिनहा—वि. दक्षिणी.
दखीना—पु. दक्षिणचा वारा.
दख़ील—वि. अधिकारी, ताबा ठेवणारा.
दख़ीलकार—पु. जमीनदाराच्या जमिनीवर कमींत कमी बारा वर्षांचा अधिकार (वहिवाट) असलेला मनुष्य.
दगड़—पु. नगारा.
दगड़ना—क्रि. स. खऱ्या गोष्टीवर विश्वास न ठेवणें. [संशय.
दगदगा—पु. भय, एका जातीचा कंदील,
दगदगाना—क्रि. अ. चमकणें.—क्रि. स. चमकविणें.
दगदगी—स्त्री. भीति, संशय, कंदील.
दगधना—क्रि. अ. जळणें.—क्रि. स. जाळणें, दुःख देणें.
दगना—क्रि. अ. सुटणें (बंदूक, तोफ इत्यादि), करपणें, जळून जाणें, डागाळलें जाणें, डाग पडणें, प्रख्यात होणें.—क्रि. स. जाळणें, डाग देणें, मोहोर करणें, जखम किंवा फोड औषधानें जाळणें, तोफ डागणें, चिन्ह करणें.
दगर-रा—पु. विलंब, उशीर, रस्ता.
दग़ल-ला—पु. दगा, कपट, बहाणा, ढगला, जाड अंगरखा.
दग़ल फसल—पु. दगा फटका.
दगहा—वि. डाग दिलेला, चरका दिलेला, प्रेताला अग्नि देणारा.
दग़ा—स्त्री. दगा, कपट.
दग़ादार, दग़ाबाज़—वि. दगाबाज, कपटी.
दग़ाबाजी—स्त्री. कपट.

दगैल–वि. डागलेला, दोष असलेला. –पु. दगाबाज.
दचकना–क्रि. अ. ठेंच किंवा धक्का लागणें, दबणें, हिसका बसणें. –क्रि. स. धक्का देणें, दाबणें.
दचना–क्रि. अ. पडणें, खालीं येणें.
दच्छ–पु. पाहा 'दक्ष'.
दच्छकुमारी–स्त्री. दक्षकन्या, सती.
दच्छिन–वि. दक्षिण.
दढ़ियल–वि. दाढीवाला.
दतवन,दतुअन–स्त्री. दांतवण (बाभूळ लिंब इत्यादींचें), तोंड धुणें.
दतिया–स्त्री. बारीक दांत.
दतून, दतौन–स्त्री. दांतवण.
दत्त–वि. वांचवलेला, दान दिलेला. –पु. दान, दत्तात्रय, दत्तक.
दत्तक–पु. बारा प्रकारच्या पुत्रांपैकीं एक जो पुत्र नसून पुत्र मानला जातो.
दत्तचित्त–वि. एकाग्र.
दत्ती–स्त्री. वाङ्‌निश्चय.
ददरा–पु. गाळावयाचें वस्त्र.
ददा–पु. दादा, आजा.
ददिया ससुर–पु. आजे सासरा.
ददिया सास–स्त्री. आजे सासू.
ददिहाल–पु. आजोबांचें घर, किंवा कुळ, [(वडिलांचे वडील).
ददोरा–पु. गांध.
दध,दधि–पु. दहीं, वस्त्र, समुद्र.
दधसार–पु. लोणी.
दधिकाँदो–पु. गोकुळअष्टमीच्या दिवशीं दह्यांत हळद मिसळून एकमेकांचे अंगावर फेकतात तो उत्सव.
दधिसुत–पु. कमळ, चंद्र, मोती,विष, लोणी.
दधीचि–पु. शुक्राचार्यांचे पुत्र. [करणें.
दनदनाना–क्रि. अ. दणाणून सोडणें, आनंद
दनादन–अ. दणदण शब्दासहित,लागोपाठ.
दनुज–पु. राक्षस, असुर.
दपट–स्त्री. धाक, धमकी.
दपटना–क्रि. अ. दटावणें, दरडावणें.
दपु–पु. अहंकार, घमेंड.
दपेट–स्त्री. दटावणी. [उग्रता.
दफ़–स्त्री. डफ. -पु. विष, आवेश, क्रोध,
दफ़अतन्–अ. अचानक, एकाएकीं.
दफ़्ती–स्त्री. पुठ्ठा (पुस्तकाचा), पृष्ठीपत्र.
दफ़न–पु. प्रेत पुरण्याची क्रिया.
दफ़नाना–क्रि. प्रेत पुरणें, गाडणें.
दफ़ा–स्त्री. वेळां, कायद्याचें कलम, खेपा. –वि. तिरस्कृत, दूर केलेला. [भरणें.
दफ़ा लगाना–कायद्याचें कलमाखालीं खटला
दफ़ादार–पु. फौजेंतील अंमलदार, तुकडीचा [नायक.
दफ़ीना–पु. पुरलेलें धन.
दफ़्तर–पु. कचेरी, कार्यालय, सविस्तर वृत्तांत, लांबलचक पत्र. [करणारा.
दफ़्तरी–पु. बुक बाइंडर, कार्यालयांत काम
दफ़्तरीख़ाना–पु. बुकबाइंडिंग विभाग.
दबंग–वि. प्रभावशाली, रुबाबदार.
दबक–स्त्री. दबण्याची क्रिया, सुरकुती.
दबकना–क्रि. अ. भीतीनें लपणें. –क्रि. स. धातूला चपटी करण्याकरितां ठोकणें.
दबका–पु. सोन्याची तार.
दबगर–पु. ढाल तयार करणारा, चामड्याचें बुधले बनविणारा.
दबदबा–पु. प्रताप, दाब.
दबना–क्रि. अ. दबणें, मागें हटणें, लाचार होणें, फिक्कें पडणें, नम्र होणें, [लाजणें.
दबसट–पु. दाब, दडपण.
दबाना–क्रि. स. दाबणें, मागें हटविणें, दडपण घालणें, दाब आणणें, बळकावणें,

असहाय करणें, गाडणें, दमन करणें.
दबा मारना—छळणें.
दबा होना—ओढाताण होणें. [करणें.
दबा लेना, दबा बैठना—पैसे दाबणें, ताब्यांत
दबी जबानसे कहना—स्पष्ट न बोलणें.
दबे होना—मिंधा होणें.
दबे पाँव, दबे पैर—पाय न वाजवतां.
दबाव—पु. दडपण, वजन. [वागणारा.
दबैल-ला—वि. अंकित, ताबेदार, नमून
दबोचना—क्रि. स. लपविणें, एकदम धरून दाबणें. [दाबणें.
दबोरना—क्रि. स. समोर उभे राहूं न देणें,
दब्बू—वि. मेंगा, भित्रा.
दम—पु. श्वास, पळ (वेळ), शिक्षा, दमन, चिखल, घर, बुद्ध, विष्णु, दाब, प्राण, जीवनशक्ति, व्यक्तित्व, कपट, शस्त्राची
दम उखड़ना—श्वास थांबणें. [धार.
दम घुटना—श्वास कोंडणें. [दुःख देणें.
दम घोंटकर मारना—गळा दाबून मारणें,
दम खींचना—गप्प बसणें, श्वास घेणें.
दम तोड़ना—शेवटचा श्वास घेणें.
दम फूलना—धापा टाकणें. [करणें.
दम भरना—अभिमानपूर्वक एकाद्याची स्तुति
दम मारना या लेना—विसांवा घेणें.
दम खुश्क होना या सूखना—भीतीनें गांगरल्यामुळें श्वास थांबणें.
(नाकमें) दम आना—नाकीं नऊ येणें.
दम देना—फसविणें. [उपयोगी होणें.
(किसीका) दम गनीमत होना—समाजाला
दममें दम होना—जीवांत जीव असणें.
दमक—स्त्री. कांति, चमक, तेज.
दमकना—क्रि. अ. चकाकणें.
दमकल—स्त्री. पंप, गुलाबदाणी, आगीचा बंब, विहिरींतून पाणी काढण्याचा पंप.
दमकला—पु. रंग किंवा गुलाबपाणी शिंपण्याचें पिचकारी असलेलें भांडें.
दमखम—पु. दृढता, प्राण, तलवारीचें पातें किंवा धार.
दमचूल्हा—पु. एक प्रकारची लोखंडी चूल.
दमझाँसा—पु. कपट, फसवणूक.
दमड़ी—स्त्री. पैशाचा आठवा भाग.
दमदमा—पु. थैल्यांतून वाळू भरून रक्षणासाठीं रचलेला कोट, मोरचा, प्रताप.
दमदार—वि. मजबूत, तीक्ष्ण धारेचा, भरपूर जीवनशक्ति असलेला.
दमदिलासा—पु. टाळण्याकरितां वरवर केलेल्या गोड गोष्टी.
दमन—पु. दडपण, नाश, वध, संयम, शिक्षा, विष्णु, शंकर, एक ऋषि, एक राक्षस, दमयंती, सारथी, दवणा, तत्त्वज्ञानी, वीर.—वि. जिंकणारा, सत्ता
दमना—क्रि. स. दडपून टाकणें. [स्थापणारा.
दमबाज़—वि. फूस देणारा.
दमा—पु. दमा (रोग).
दमाद—पु. जांवई.
दमानक—स्त्री. तोफेची फैर.
दमामा—पु. नगारा.
दमारि—पु. वणवा, दावानल. [करणारा.
दमैया—वि. हरणारा, नाहींसे करणारा, दमन
दया—स्त्री. करुणा, दक्षाची एक कन्या.
दयानत—स्त्री. सत्यनिष्ठा.
दयानतदार—वि. इमानी.
दयाना—क्रि. अ. द्रवणें, दयाळू होणें.
दयार—पु. प्रांत, देवदाराचें झाड.
दयालु—वि. दयाळू, कृपाळू.
दयावना—वि. पु. दीन, दयेस पात्र.

दयिता–स्त्री. पत्नी.
दर–पु. शंख, खळगा, गुहा, भय, समूह, सेना, दरवाजा. –स्त्री. प्रमाण, प्रतिष्ठा, विदारण, भाव, ऊस, पत्ता. –वि. फोडणारा, अल्प. –अ. आंत.
दर उठना–विश्वास उडणें.
दर दर मारा फिरना–दारोदार लागणें.
दर असल–अ. वस्तुत:.
दर आमद–स्त्री. आयात (माल),आगमन.
दरकना–क्रि. अ. चिरणें.
दरका–पु. आघात.
दरकाना–क्रि. स. फाडणें. [आवश्यकता.
दरकार–वि. क्षिति, आवश्यक. –स्त्री.
दरकिनार-रा–अ. एक बाजूला, वेगळें.
दरकूच–अ. मजल दर मजल.
दरख़्त, दरख़्त–पु. झाड.
दरख़ास्त–स्त्री. विनंति, प्रार्थना, अर्ज.
दरगाह–स्त्री. दरबार, दरगा (पिराचा),
दरगुज़र–वि. वंचित, माफ. [उंबरा.
दरगोर–रागानें 'जा मर' म्हणणें.
दरज–स्त्री. भेग, चीर, फट.
दरज करना–नोंदविणें.
दरजन–पु. डझन.
दरजा–पु. इयत्ता, हुद्दा, खंड.
दरज़ी–पु. शिपी.
दरद–पु. पीडा, दु:ख, दया, भीति, विषभेद, पारा, हिंगुळ, शिसें. –स्त्री. भीति, मन, हृदय, पर्वत, कडा, उंचवटा,
दरदर–अ. दारोदार. [बाण.
दरदरा–वि. खरबरीत.
दरदराना–क्रि. स. रवा काढणें.
दरना–क्रि. स. भरडणें, नाश करणें.
दरनापा–पु. जळफळाट.
दरप–पु. घमेंड.
दरपण–पु. आरसा.
दरपना–क्रि. अ. संतापणें, गर्व करणें.
दरपनी–स्त्री. लहान आरसा.
दर परदा–अ. गुप्तपणानें, लपून छपून.
दरपेश–अ. समोर, पुढें. [शोधांत.
दरपै–अ. एकाद्याच्या पाठीमागें, एकाद्याच्या
(किसीके) दरपै होना–एकाद्याच्या पाठीस लागणें, एकाद्याला त्रास देणें.
दरब–पु. धन, द्रव्य.
दर बदर–अ. दारोदार.
दरबा–पु. कबूतरखाना, खुराडें.
दरबान–पु. पहारेकरी, द्वारपाल.
दरबानी–स्त्री. पहारा, पहारेकऱ्याचें काम.
दरबार–पु. राजसभा, राजा, महाराज, अमृतसरमधील शिखांचें मंदिर, द्वार.
दरबारी–पु. राजसभेचा सभासद, राजदरबारांत बसणारा मनुष्य. –वि. राजसभेंत बसण्यास योग्य.
दरबी–स्त्री. पळी, सापाचा फणा.
दरभ–पु. दर्भ, वानर.
दरमा–पु. बांबूची चटई.
दरमान–पु. उपचार, औषध.
दरमाहा–पु. मासिक वेतन.
दरमियान–पु. मध्य. –अ. मध्यें.
दरमियानी–वि. मधला, मध्यस्थ. –पु. समेट घडवून आणणारी व्यक्ति.
दरवाज़ा–पु. दरवाजा, कपाट, दाराच्या
दरवेश–पु. फकीर, भिकारी. [फळ्या.
दरवेशाना–वि. फकीराप्रमाणें.
दरवेशी–स्त्री. फकीरी.
दरश-स–पु. दर्शन, दृष्टादृष्ट, सौंदर्य.
दरसन–पु. दर्शन.

दरसना–क्रि. अ. दिसणें. –क्रि. स. पाहणें.
दरश(स)नी–स्त्री. आरसा.
दरसाना–क्रि. स. दर्शविणें, दाखविणें.
दर हक़ीकत–अ. खरें पाहिलें असतां.
दरहम–वि. अव्यवस्थित. [पालट.
दरहम बरहम–वि. रागावलेला, उलटा-
दरांती–स्त्री. विळा.
दराज़–वि. विस्तृत, मोठा. –अ. अधिक. –स्त्री. चीर, फट, टेबलाचा खण.
दरार–स्त्री. फट, चीर.
दरारना–क्रि. अ. भेग पडणें, फट पडणें.
दरारा–पु. धक्का.
दरिंदा–पु. हिंसक पशु.
दरिद्र–वि. दरिद्री, निर्धन.
दरिद्रता–स्त्री. गरिबी.
दरिया–पु. नदी, समुद्र. [नदीजवळचा.
दरियाई–पु. समुद्रासंबंधी, नदीसंबंधी,
दरियाए शोर–पु, समुद्र, काळें पाणी.
दरियादिल–वि. उदार.
दरियाफ़्त–वि. ज्ञात, माहित.
दरियाबरार–पु, मळीची जमीन.
दरियाबुर्द–पु. नदीच्या प्रवाहानें वाहून गेलेली जमीन.
दरियाव–पु. पाहा ‘दरिया’.
दरी–स्त्री. सतरंजी, दरीखोरें, गुहा.
दरीख़ाना–पु. पुष्कळ दरवाजे असलेला महाल, राजदरबार. [ण्याची जागा.
दरीचा–पु. खिडकी, खिडकीजवळ बस-
दरीदा–वि. फाटलेला.
दरीबा–पु. पानाचा बाजार.
द(दु)रूद–स्त्री. आशीर्वाद, शुभकामना.
दरेग़–पु. दुःख, पश्चात्ताप, कमतरता.
दरेरना–क्रि. स. चेंदामेंदा करणें, रगडणें,
दरेरा–पु. धक्का, प्रवाहाचा जोर. [वाटणें.
दरेस–वि. सिद्ध बनविलेला, छापलेलें. तलम कापड. –पु. वेश.
दरैया–पु. दळणारा, नाश करणार.
दरोग़–पु. खोटें. [घेऊन खोटें बोलणें.
दरोग़हलफ़ी–स्त्री. खरें बोलण्याची शपथ
दर्ज–स्त्री. पाहा ‘दरज’.
दर्जन–पु. डझन.
दर्जा–पु. पाहा ‘दरजा’.
दर्दअंगेज-आमेज-नाक–वि. दुःखद.
दर्द खाना–दया दाखविणें.
दर्दमंद, दर्दी–वि. दुःखी, दयाळू.
दर्दसरी–स्त्री. मेहनत, त्रास.
दर्प–पु. गर्व, राग, उद्धटपणा, उत्साह, कस्तूरी, एकप्रकारचा मृग, दाब.
दर्भ–पु. एक प्रकारचें गवत, कुशासन.
दर्रा–पु. दरी.
दर्राना–क्रि. अ. बेधडक निघून जाणें.
दर्शक–पु. प्रेक्षक, दाखविणारा.
दर्शन–पु. पाहा ‘दरसन’.
दर्स–पु. अभ्यास, उपदेश.
दल–पु. पान, दळ, फुलाची पाकळी. तमालपत्र, समूह, फौज, सैन्य, गट, पक्ष.
दलक–स्त्री. गोधडी, कप, थांबून थांबून येणारी कळ.
दलकन–स्त्री. कंप, थरकांप, आघात.
दलकना–क्रि. अ. फाटणें, थरथरणें, चकित होणें, उद्विग्न होणें. –क्रि. स.
दलदल–स्त्री. दलदल, चिखल. [भिवविणें.
दलदला–वि. दलदलीचा.
दलना–क्रि. स. दळणें, वाटणें, चेंदामेंदा करणें, चिरडणें, मळणें, दाबणें, नष्ट
दलबंदी–स्त्री. पक्ष, संघटना. [करणें, तोडणें.

दलबल–पु. फौजफाटा, सैन्य. [मंडप.
दलबादल–पु. मेघ समूह, मोठी फौज, मोठा
दलमलना–क्रि. स. मळणें, एकजीव करणें, चिरडणें, नाश करणें.
दलवाल–पु. सेनापति.
दलहन–पु. द्विदलधान्य, कडधान्य.
दलहरा–पु. डाळ विकणारा.
दलान–पु. दालन, ओसरी.
दलाल–पु. दलाल, मध्यस्थ, माल खरेदी करण्यांत व विकण्यांत मदत करणारा.
दलाली–स्त्री. दलालाचें काम, दलालाला मिळणारा पैसा. [नष्ट झालेला.
दलित–वि. खंडन केलेला, विदीर्ण, खेचलेला,
दलिद्दर–पु. दरिद्री.
दलिया–पु. भरडलेलें धान्य, रवा.
दलील–स्त्री. युक्तिवाद, वादविवाद.
दलेल–स्त्री. कवायतीच्या स्वरूपांत शिपायांना झालेली शिक्षा.
दव–पु. दावाग्नि, जंगल, अग्नि, कष्ट.
दवकैया–पु. जरीची तार तयार करण्यासाठीं, (सोनें, रुपें ठोकून) पत्रा तयार
दवन–पु. नाश, पाडाव. [करणारा.
दवनी–स्त्री. धान्याची मळणी.
दवरिया–स्त्री. वणवा.
दवा, दवाई–स्त्री. औषध, उपचार, इलाज.
दवाख़ाना–पु. औषधालय.
दवागिन–स्त्री. दावाग्नि.
दवात–स्त्री. दऊत.
दवामी–वि. कायम असणारें, स्थायी.
दवामी बंदोबस्त–पु. कायमधारापद्धति.
दवारी–स्त्री. दावाग्नि.
दशगुणोत्तर–पु. दशांश (गणित).
दशमलव–पु. दशांश चिन्ह.

दशमी–स्त्री. दहावी तिथि, मरणावस्था.
दशहरा–पु. दसरा, विजयादशमी.
दशाह–पु. मृतकाचा दहावा दिवस.
दश्त–पु. जंगल.
दस–वि. दहा, कित्येक. –पु. दहाची संख्या.
दसन–पु. दांत, कवच.
दसना–क्रि. अ. पसरणें. –क्रि. स. अंथरून घालणें. –पु. बिछाना.
दसमाथ–पु. दहा शिरें असलेला रावण.
दसरथ–पु. दशरथ राजा.
दससीस–पु. रावण.–वि. दहाशिरें असलेला.
दसा–स्त्री. दशा, वैश्यांचा एक प्रकार.
दसानन–पु. रावण.
दसी–स्त्री. वस्त्राचा शेवटचा भाग, कापडाचें ठाण.
दस्तंदाज़ी–स्त्री. हस्तक्षेप, ढवळाढवळ.
दस्त–पु. जुलाब, रेच, हात.
दस्तक–स्त्री. खडखडाट, महसूल वसूल करण्याचा परवाना, कर, माल घेऊन
दस्तकार–पु. कारागीर. [जाण्याचा परवाना.
दस्तकारी–स्त्री. कारागिरी.
दस्तख़त–पु. सही.
दस्तगीर–वि. मदतगार.
दस्तनिगर–वि. गरीब. [चिमटा.
दस्तपनाह–पु. विस्तव उचलण्याचा
दस्तपाक–पु. हात पुसण्याचा रुमाल.
दस्त बदस्त–अ. हातोहात.
दस्तबरदार–वि. एकाद्या वस्तूवरील आपला
दस्तमाल–पु. हातरुमाल. [अधिकार सोडणें.
दस्तयाब–वि. हस्तगत. [अंथरण्याची चादर.
दस्तरख़ान–पु. जेवणाच्या वेळीं ताटाखालीं
दस्ता–पु. मूठ, फुलांचा गुच्छ, कागदाचा दस्ता, शिपायांची तुकडी.

दस्ताना–पु. हातमोजा.
दस्तार–स्त्री. पगडी.
दस्तारबंद–पु. पगडी बांधणारा.
दस्तावर–वि. रेचक. [संबंधीचा लेख.
दस्तावेज़–स्त्री. दस्तऐवज, व्यवहारा-
दस्ती–वि. हाताचें. –स्त्री. मशाल, लहान मूठ, लहान दऊत. [पारशी धर्मगुरु.
दस्तूर–पु. वहिवाट, नियम, कायदा,
दस्तूरी–स्त्री. दलाली, कमिशन.
दस्यु–पु. दरवडेखोर, असुर, अनार्य, दास.
दह–पु. डोह, हौद. –स्त्री. ज्वाला.
दहकना–क्रि. अ. चेतणें, पेट घेणें, भडकणें, अंग तापणें. [शिलगावणें.
दहकाना–क्रि. स. चेतविणें, पेटविणें,
दहड़ दहड़–अ. धडाडून (पेटणें).
दहन–पु. अग्नि, बिब्बा, एक वृक्ष, कबुतर, दुष्ट मनुष्य, एक रुद्राचें नांव. तिनाची संख्या, जळण्याची क्रिया, कृत्तिका नक्षत्र, धूप, तोंड.
दहना–क्रि. अ. जळणें, संतप्त होणें. –क्रि. स. जाळणें, संताप आणणें. –वि.
दहनि–स्त्री. दहन, जळणें. [उजवा.
दहपट–वि. तळपट, जमीनदोस्त.
दहपटना–क्रि. स. उध्वस्त करणें, जमीन-
दहर–पु. डोह, हौद, कुंड. [दोस्त करणें.
दहरना–क्रि. अ. थरकांप होणें, भयभीत होणें. –क्रि. स. भिवविणें.
दहलना–क्रि. अ. थरकांप होणें.
दहला–पु. दश्या (पत्त्यांतील). –पु. परात.
दहलाना–क्रि. स. भिवविणें.
दहलीज़–स्त्री. उंबरा, उंबरठा.
दहशत–स्त्री. भीति.
दहा–पु. मोहरमचा महिना, मोहरमचे दहा दिवस, ताबूत. [दहं स्थान.
दहाई–स्त्री. दहावा, दशांश, संख्येंतील
दहाड़–स्त्री. हिंस्त्र पशूंची गर्जना. [रडणें.
दहाड़ मारना–किंकाळी फोडणें, मोठ्यानें
दहाड़ना–क्रि.अ. गरजणें, मोठमोठ्यानें
दहाना–पु. रुंद तोंड, नदीचें मुख, मोरी. [रडणें.
दहिना–वि. अनुकूल.
दहिने–अ. उजवीकडे.
दहिने होना–अनुकल होणें.
दहिने बाएँ–दोन्ही बाजूस.
दही–पु. दही.
दही दही करना–एकादी वस्तु विकत घेण्यास लोकांना सांगत फिरणें.
दहु–अ. किंवा, अथवा, कदाचित्.
दहेंडी–स्त्री. दह्याची हंडी.
दहेज–पु. हुंडा.
दहेजू–पु. हुंडा घेणारा.
दाँ–पु. जाणणारा, तज्ञ, माहितगार, वेळां.
दाँग–स्त्री. सहा रत्तीचें वजन, दिशा, सहावा भाग. –पु. डंका, टेकडी.
दाँत–पु. दांत, दाते (फणी, करवत वगैरेचे).
दाँतों उँगली काटना या दाँतोंतले उँगली दबाना–चकित होणें, मुग्ध होणें, खेद प्रगट
दाँतकाटी रोटी–दाट मैत्री. [करणें.
दाँत खट्टे करना–पराजय करणें. [खाणें.
दाँत चबाना, दाँत पीसना–रागानें दांतओठ
(तालूमें) दांत जमाना–साडेसाती ओढवणें.
दाँत तले जबान दो–तोंड आवरा, समजून
दाँत तोड़ना–हैराण करणें. [बोला.
दाँत बैठ जाना– दांतखीळ बसणें.
दाँतोंमें तिनका लेना–दांतीं तृण धरणें.
दाँना–क्रि. स. मळणी करणें.
दाँय–स्त्री. मळणी (धान्याची).

दाँव–पु. संधि, डाव.
दाँवपेंच–डावपेंच.
दाँव चलना–जिकणें, विजयी होणें.
दाँव चलाना–हानि करणें.
दाँव पकड़ना–डाव करणें (कुस्तीचा).
दाँव बचाना–युक्ति हाणून पाडणें.
दाँव बैठना–संधि निघून जाणें.
दाँवनी –स्त्री. दामिनी नांवाचा डोक्यांतील दागिना.
दाँवरी–स्त्री. दावें, दोर. [भोक, उष्णता.
दा–वि. दाता, देणारा.–स्त्री. रक्षा, दानू,
दाईं–वि. उजवी.
दाई–स्त्री. दाई.–वि. देणारी, देणारा.
दाईसे पेट छुपाना–माहितगारापासून एकादी गोष्ट लपविणें.
दाऊँ–पु. पाळी, खेप, स्थान, डाव.
दाऊ–पु. मोठा भाऊ, कृष्णाचा भाऊ बलदेव
दाऊदखानी–पु. उत्कृष्ट तांदुळ, पांढरे गहूं.
दाख–स्त्री, द्राक्ष, मनुका.
दाखि़ल–वि. दाखल, सामील, पोहोंचलेला.
दाखि़ल करना–दाखल करणें, जमा करणें.
दाखि़ल खा़रिज–पु. सरकारी कागदावर वारसाचें नांव बदलणें.
दाखि़ल दफ़्तर–वि. ज्यावर विचार करावयाचा नाहीं असा ऑफीसांत दाखल करून घेतलेला कागद, निकालांत निघालेला कागद.
दाखि़ला–पु. प्रवेश, शिरकाव.
दाग–पु. दाह, प्रेत जाळण्याची क्रिया.
दाग देना–प्रेत जाळण्याची क्रिया करणें.
दाग़–पु. डाग, चिन्ह, कलंक, जळण्याची खूण.
दागना–क्रि. स. जाळणें, डाग देणें, बंदुक तोफ वगैरे डागणें, चिन्ह करणें.
दागबेल–स्त्री. जमिनीवर पाया वगैरे खणण्यासाठीं कुदळ पावड्यानें केलेलीं चिन्हें.
दागि, दागी–वि. डाग असलेलें, कुजण्याचें चिन्ह असलेलें, कलंकित, शिक्षा भोग- [लेला.
दाघ–पु. उष्णता, ईर्षा, मत्सर.
दाज(झ)न–स्त्री. दाह, ईर्षा.
दाज(झ)ना–क्रि. अ. जळणें, द्वेष करणें. [–कि. स. जाळणें.
दाड़स–पु. एक सर्प.
दाड़िम–पु. डाळिंब.
दाढ़–स्त्री. दाढ, गर्जना, ओरड.
दाढ़ मारकर रोना–खूप जोरानें रडणें.
दाढ़ना–क्रि. स. जाळणें, भस्म करणें, संतप्त करणें.
दाढ़ीजार–पु. एक शिवी (स्त्रिया रागावल्यावर पुरुषांना देतात).
दात–पु. दाता, देणारा.
दाता–पु. दानशील, देणारा.
दातार–पु. पाहा 'दाता'.
दाद–स्त्री. न्याय, गजकर्ण.–पु. देणगी.
दाद देना–न्याय करणें, स्तुति करणें.
दादनी–स्त्री. द्यावयाची रक्कम, एकाद्या कामासाठीं आगाऊ दिलेली रक्कम.
दाद फ़रियाद–स्त्री. न्यायाची मागणी.
दादा–पु. (वडीलांचे वडील) आजा, वडील भाऊ, वडील माणसांकरितां आदर सूचक शब्द, गुरु. [फिर्यादी.
दादी–स्त्री. आजी (वडीलांची आई),
दादु, दादि–स्त्री. न्याय, प्रशंसा.
दादुर–पु. बेडूक. [साधु, दाद.
दादू–पु. धुनिया जातीचा पंथ प्रवर्तक
दाध–स्त्री. दाह, कष्टताप.
दाधना–क्रि. स. जाळणें, भस्म करणें.

दान—पु. दान, देणगी, औदार्य, लांच, नजराणा, रक्षण, कर, वसुल, हत्तीचा मद, शद्धि.

दानदाँ—वि. ज्ञाता, माहितगार, आश्रय- [दाता.

दानपत्र—पु. बक्षीस पत्र.

दानलीला—स्त्री. श्रीकृष्णाची एक लीला. (यांत श्रीकृष्णानें गोपींकडून दूध विकल्याबद्दल कर वसूल केला होता).

दानव—पु. राक्षस.

दानवारी—पु. विष्णु, देवता, हत्तीचा मद.

दानवी—वि. दानवाचें.—स्त्री. राक्षसी.

दाना—पु. दाणा, अन्न, चणें, बीं, लहान गोल वस्तु (जसें मोत्याचा दाणा, मणी, कण.)—वि. बुद्धिमान, ज्ञानी, चतुर.

दानेदानेको तरसना—खावयास न मिळणें.

दानेदानेको मुहताज—अत्यंत गरीब.

दानाई—स्त्री. बुद्धिमत्ता, हुशारी.

दानापानी—पु. खाणें, उपजीविका.

दानिश—स्त्री. अक्कल, समजूत.

दानिशमं—वि. बुद्धिमान, समजूतदार.

दानिशमंदी—स्त्री. बुद्धिमत्ता.

दानिस्त—स्त्री. खबर, ज्ञान.

दानी—वि. ठेवणारी, उदार, दानशूर. —पु. दान करणारी व्यक्ति, दान घेणारा, कर वसूल करणारा.

दानेदार—वि. दाणेदार, रवाळ.

दानौ—पु. दानव.

दाप—पु. अहंकार, जोर, उत्साह, क्रोध.

दापक—वि. अहंकारी, धमकाविणारा.

दापना—क्रि. स. दाबणें, मनाई करणें.

दाब—स्त्री. भार, आधिपत्य.

दाभ—पु. दर्भ. [किंमत, नाणें, धन.

दाम—पु. दोरा, माला, समूह, विश्व, जाळें,

दामके दाम पर—मूळ किमतीस.

दाम खड़ा करना—किंमत भरून घेणें रक्कम उभी करणें.

(चामके) दाम चलाना—अधिकार मिळाल्या नंतर मन मानेल तसें वागणें.

दाम दाम भर देना—पै न पै चुकविणें.

दामन—पु. पदर, पर्वताच्या पायथ्याची जमीन.

दामनगीर—पु. मागें लागणारा, दावा [करणार.

दामाद—पु. जावई.

दामासाह—पु. दिवाळखोर. [रक्कम.

दामासाही—स्त्री. घेणेदारांना मिळालेली

दामिनी—स्त्री. वीज, बिंदी, टिकली.

दामी—स्त्री. महसूल, कर.—वि. बहुमोल.

दाय—वि. देणारा. —पु. देणें, दान, देणगी, वडिलोपार्जित मिळकतीचा वाटा, हिस्सा, भिक्षावळ, वधूवरांस देणगी, नाश, थट्टेचें बोलणें, स्थान.

दायम—पु. वारस, दाता.—वि. देणारा.

दायज, दायजा—पु. हुंडा.

दायनि-नी—स्त्री. देणारी.

दायक—अ. सदा.

दायमुलहब्स—पु. जन्मठेप.

दायमी—वि. स्थायी.

दायर—वि. चालू, चालता, फिरता.

दायर करना—मुकदमा चालण्या करितां पुढें मांडणें, फिर्याद दाखल करणें.

दायरा—पु. वर्तुळ, वृत्त, कक्षा.

दायाँ—वि. उजवा.

दाया—स्त्री. दाई, कृपा, दया.

दायाद—पु. वाटेकरी, गोत्रज, मुलगा.—वि. इस्टेटींत हिस्सा मिळालेला.

दायिनी—स्त्री. देणारी.

दायित्व–पु. जबाबदारी, देणेदारी.
दायी–वि. दाता, ज्याच्यावर जबाबदारी आहे असा.
दायें–अ. उजवीकडे.
दायें होना–अनुकूल होणें, प्रसन्न होणें.
दार–पु. चीर, भेग, नांगरलेलें शेत, पत्नी, लाकूड, देवदार, सुतार, कारागीर.–प्रत्य. ठेवणारा.
दारचीनी–स्त्री. दालचिनी.
दारण–पु. चीरफाड करण्याचें काम, चीरफाड करण्याचें हत्यार, एक फळ.
दारमदार–पु. आश्रय, एकादें काम एकाद्यावर अवलंबून असणें.
दारा–स्त्री. पत्नी.
दारिऊँ–पु. डाळिंब.
दारिका–स्त्री. कन्या, बालिका.
दारिद–पु. दारिद्र.
दारी–स्त्री. दासी, चिखल्या.
दारुजोषित–स्त्री. कळसूत्री बाहुली.
दारुण–पु. विष्णु, शिव, एका नरकाचें नांव, रौद्र नांवाचें नक्षत्र, राक्षस, भयानक रस.–वि. विदारक, भयंकर, कठिण, दुःसह.
दारुल्ख़िलाफ़त–पु. राजधानी.
दारुल्शफ़ा–पु. हॉस्पिटल.
दारू–स्त्री. औषध, दारू, शोभेची दारू.
दारूनारी–स्त्री. लाकडी पुतळी.
दारों–रो–पु. डाळिंब.
दारोगा–पु. फौजदार.
दाल–स्त्री. डाळ, डाळीच्या आकाराची वस्तु, देवी व फोड यांवरील खपली.
दाल गलना–डाळ शिजणें, हेतु पूर्ण होणें.
दालदलिया–मिठभाकरी.
दालमें कुछ काला होना–काळें बेरें असणें.
(जतियों) दाल बँटना–आपसांत मोठी मारामारी होणें.
दालमें मक्खी पड़ जाना–विरस होणें, अस्वस्थ होणें.
दालमोठ–स्त्री. मसाला लावून तळलेली डाळ.
दालान–पु. ओसरी.
दालिम–पु. डाळिंब.
दावँ–पु. वेळ, पाळी, अनुकूल समय, उपाय, पेंच, कपट, खेळण्याची पाळी, स्थान.
दावँना–क्रि. स. मळणी करणें.
दावँरी–स्त्री. दावें, दोरी.
दावत–स्त्री. मेजवानी, जेवणाचें आमंत्रण.
दावती–पु. एक अलंकार.
दावन–पु. दमन, विळा.
दावा–पु. वणवा, हक्क, फिर्याद, टासून सांगणें.
दावा करना–टासून सांगणें, निश्चयपूर्वक सांगणें, फिर्याद करणें.
दावात–स्त्री. दऊत.
दावादार–पु. हक्क सांगणारा.
दास–पु. क्षुद्र, कोळी, सेवक, वृत्रासुर. –वि. तिरस्कार करणारा.
दासन–पु. अंथरूण.
दासा–पु. भिंतीला लागून बांधलेला अंगणांतील लहान चबुतरा, विळा, कोयता.
दासी–स्त्री. मजूर स्त्री, दासी, वेदी, एक औषध.
दास्तान–स्त्री. वृत्तांत, गोष्ट, वर्णन.
दाह–पु. जळण्याची क्रिया, प्रेत जाळण्याची क्रिया, आग, संताप, शोक, ईर्षा.
दाहक–वि. जळणारा. –पु. अग्नि.
दाहना–क्रि. स. जाळणें, अत्यंत दुःख देणें. –वि. उजवा.
दाहिना–वि. उजवा, अनुकूल.
दाहिना देना–प्रदक्षिणा घालणें.
दाहिनें–अ. उजव्या बाजूस.
दिअली–स्त्री. पणती.
दिआ–पु. दिवा.
दिउली–स्त्री. खपली, पणती, डाळ, मुंडावळ.

दिक–स्त्री. दिशा, बाजू.
दिक़–पु. क्षयरोग.–वि. त्रस्त, हैराण, दुःखी.
दिक़ करना–त्रास देणें, सतावणें.
दिक्क–पु. हत्तीचा छावा.
दिक़्क़त–स्त्री. अडचण, त्रास, कठिणता.
दिक्कर–पु. तरुण.
दिक्करी–स्त्री. तरुणी.
दिखलवाई–स्त्री. दाखविण्याची मजूरी.
दिखलवाना–क्रि. स. दुसऱ्याकडून दाखविणें.
दिखलाई–स्त्री. पाहण्याची किंवा तपास-
दिखलाना–क्रि. स. दाखविणें. [ण्याची फी.
दिखहार–पु. दर्शक, पाहणारा.
दिखाई–स्त्री. पाहण्याचें किंवा दाखविण्याचें काम, पाहण्याकरितां किंवा दाखविण्याकरितां दिलेला पैसा.
दिखाऊ–वि. पाहण्यायोग्य, नुसतें पाहण्या
दिखाना–क्रि. स. दाखविणें. [जोगें, बनावट.
दिखाव–पु. देखावा, पाहण्याची क्रिया.
दिखावटी–वि. दाखविण्यापुरतें, दिखाऊ.
दिखावा–पु. देखावा, ढोंग, दिखाऊपणा.
दिखैया–पु. पाहणारा, दाखविणारा.
दिखौआ–वि. दिखाऊ.
दिग–पु. दिशा.
दिग्गज–पु. पृथ्वीच्या आठ दिशेचे हत्ती.
दिग्घ–वि. दीर्घ, लांब.
दिग्विजय–पु. युद्धद्वारां चारी दिशांवर मिळविलेला विजय.
दिठवन–पु. कार्तिक शुद्ध एकादशी.
दिठौना–पु. तीट.
दिढ़–वि. मजबूत.
दिढ़ाना–क्रि. स. प्रमाणित करणें, मजबूत करणें, निश्चित करणें.
दितिसुत–पु. दैत्य.

दिन–पु. दिवस.
दिनकर–पु. सूर्य.
दिन चढ़ना–सूर्योदय होणें.
दिन छिपना या डूबना–सूर्य मावळणें.
दिन ढलना–संध्याकाळ होणें.
दिन दूना रात चौगुना होना–शुक्लेंदुवत् वृद्धिगत होणें, भरभराट होणें.
दिनदहाड़े–दिवसा ढवळ्या, भर दिवसा.
दिन काटना या पूरे करना–वेळ घालविणें, गुजराण करणें, निर्वाह करणें.
दिनको तारे दिखाई देना–मन जागेवर नसणें.
दिनमान–पु. सूर्योदयापासून सूर्यास्ता-
दिनराई–पु. सूर्य. [पर्यंतचा वेळ.
दिनाई–स्त्री. विषारी. [मजूरी.
दिना ती–स्त्री. मजूरांची एक दिवसाची
दिनियर, दिनेर–पु. सूर्य.
दिनी–वि. फार दिवसाचें, जुनें.
दिनौंधी–स्त्री. दिवसा न दिसणें,
दिपति–स्त्री. प्रकाश. [दिवसांधळें.
दिपना–क्रि. अ. प्रकाशणें.
दिब–पु. दिव्य, परीक्षा.
दिमाग़–पु. मेंदू, गर्व, बुद्धि, अक्कल.
दिमाग़ आस्मानपर होना या चढ़ना–अत्यंत अहंकार होणें.
दिमाग़ खाली करना–डोकेंफोड करणें.
दिमाग़ चाटना या खाना–डोकें उठविणें.
दिमाग़दार–वि. बुद्धिमान, गर्विष्ठ.
दिमाग़ी–वि. अभिमानी, गर्विष्ठ, तीव्र मानसिक शक्ति असलेला.
दियट–स्त्री. ठाणवई, दिवा ठेवण्याची तिवई.
दियना–पु. दिवा.–क्रि. अ. चमकणें.

दियारा—पु. मळाची जमीन, प्रदेश, प्रांत.
दियासलाई—स्त्री. आगकाडी.
दिरद—पु. हत्ती. [साडेतीन मासे वजन.
दिरम—पु. मिसर देशचें चांदीचें एक नाणें,
दरमान—पु. इलाज, उपचार, चिकित्सा.
दरमानी—पु. वैद्य.
दिल— पु. हृदय, मन, साहस, प्रवृत्ति.
दिल कड़ा करना—हिंमत बांधणें.
दिलका बादशाह—अत्यंत उदार, लहरी.
दिलके फफोले फोड़ना—आपला राग काढणें, चांगलें वाईट बोलून आपला राग शांत करणें.
दिल थोड़ा करना—मनांत क्षुद्र विचार येणें.
दिल देना—प्रेम करणें.
दिलसे—मनापासून, मन लावून. [लागणें.
दिल उचटना—चित्त उदास होणें, मन न
दिलका कँवल खुलना— फार प्रसन्न होणें.
दिल गिरना—उदास होणें.
दिल जमना—मन लागणें.
दिल निकाल कर रखना—हृदय उघडून दाखविणें, अत्यंत हित करणें.
दिल फिर जाना—वैर होणें.
दिल बुझना—उत्साहरहित होणें.
दिल मसोसना—चुरमुरे खात राहणें.
दिलमें फरक आना—मन कलुषित होणें.
दिल लगाना—प्रेम करणें, मन लावणें.
दिलकश,दिलकुशा—आकर्षक, मनोहर.
दिलगीर—वि. उदास, दुःखी.
दिलचला—वि. साहसी, शूर.
दिलचस्प—वि. चित्ताकर्षक.
दिलचस्पी—स्त्री. आवड, गोडी.
दिलजमई—स्त्री. सांत्वना.
दिलजला—वि. दुःखी.
दिलजोई—स्त्री. समाधानी वृत्ति.
दिलदादा—वि. प्रेमी.
दिलदार—वि. प्रेमी, उदार, रसिक.
दिलबर—वि. प्रिय.
दिलबस्तगी—स्त्री. प्रेम, मनोरंजन.
दिलबस्ता—वि. आसक्त, प्रेमी.
दिलरुबा—पु. स्त्री, प्रियकर, प्रेमपात्र.
दिलवाना—क्रि. स. देवविणें.
दिलशाद—वि. प्रसन्न.
दिला—पु. 'दिल' चें संबोधन, हे मना.
दिलाना—क्रि. स. देवविणें, प्राप्त करविणें.
दिलारा—वि. प्रिय. [साहसी.
दिलावर—वि. शूर, बहादूर, उत्साही,
दिलावरी—स्त्री. वीरता, बहादुरी, साहस,
दिलावेज़—वि. सुंदर. [उत्साह.
दिलासा—पु. धीर.
दिली—वि. हार्दिक.
दिलेर—वि. वीर, साहसी.
दिलेराना—वि. वीरोचित.
दिलेरी—स्त्री. वीरता, साहस.
दिल्लगी—स्त्री. थट्टा.
दिल्लगीबाज़—पु. थट्टेखोर, विनोदी.
दिल्लगी उड़ाना—उपहास करणें.
दिव—पु. स्वर्ग, आकाश, वन, दिवस.
दिवस—पु. दिवस.
दिवाकर—पु. सूर्य, कावळा, सूर्यकमळ.
दिवाल—वि. दाता. —स्त्री. भिंत.
दिवाला—पु. दिवाळें, एकादी वस्तु मुळींच शिल्लक न राहणें.
दिवाला मारना—दिवाळें काढणें.
दिवालिया—दिवाळखोर.
दिव्य—वि. स्वर्ग आणि आकाशाशीं संबंध ठेवणारा, अलौकिक, अत्यंत सुंदर.

—पु. शपथ, मनुष्य दोषी कीं निर्दोषी हें जाणण्या करितां करावयाची परीक्षा.
दिव्यता—स्त्री. सौंदर्य.
दिशा—स्त्री. बाजू, दहाची संख्या, दहा-
दिष्टि, दिसिटि—स्त्री. दृष्टि. [दिशा.
दिसंबर—पु. डिसेंबर.
दिस—त्री. दिशा.
दिसा—पाहा 'दिशा'.
दिसावर—पु. परदेश.
दिसावरी—वि. परदेशी (माल).
दिसिकुंजर—पाहा 'दिग्गज'. [स्वामी.
दिसिप, दिसिपति, दिसिराज—पु. दिशांचा
दिसि—सी—स्त्री. दिशा.
दिसैया—वि. पाहणारा, दाखविणारा.
दिहंदा—वि. दाता, देणारा.
दिहाड़ा—पु. वाईट स्थिति, दिवस.
दिहात—पु. खेडें.
दिहाती—वि. खेडवळ, ग्रामीण.
दीअट, दीआ—पु दिवा.
दीक्षा—स्त्री. उपदेश, गुरुमंत्र.
दीक्षित—वि. विधिपूर्वक दीक्षा घेतलेला. —पु. ब्राह्मणाची एक पदवी.
दीखना—क्रि. अ. दिसणें.
दीगर—वि. अन्य, दुसरा.
दीघी—स्त्री. मोठी विहिर, तलाव.
दीठ—स्त्री. दृष्टि, टक, दृष्ट, देखरेख, ओळख, कृपादृष्टि, उमेद, संकल्प.
दीठ जलाना—दृष्ट काढणें.
दीद—स्त्री. दर्शन.
दीदा—पु. दृष्टि, डोळा, अनुचित साहस.
दीदा लगना—मन लागणें.
दीदे का पानी ढल जाना—निर्लज्ज होणें.
दीदा व दानिस्ता-अ.जाणूनबुजून,बुद्धिपुरसर.
दीदार—पु. दर्शन.
दीदी—स्त्री. मोठी बहिण. [नम्र.
दीन—पु. धर्म.—वि. गरीब, दुःखी, उदास,
दीनदार—वि. धार्मिक, आपल्या धर्मावर श्रद्धा ठेवणारा.
दीनदुनिया—स्त्री. इहलोक, परलोक.
दीनार— पु. सोन्याचा दागिना, मोहर.
दीपक—पु. दिवा, एक अर्थालंकार.—वि. प्रकाश देणारा, पाचक, उत्तेजक.
दीपत—स्त्री. दीप्ति, कांति, चमक, शोभा, कीर्ति.
दीपना—क्रि. अ. चकाकणें, प्रकाशणें.—क्रि. स. प्रकाशित करणें.
दीपसखा—स्त्री. ज्योति.
दीप्त—वि. प्रकाशित, प्रज्वलित.
दीबाचा—पु. प्रस्तावना, भूमिका.
दीमक—स्त्री. वाळवी (किडा).
दीयट—स्त्री. दिवा ठेवण्याची तिवई, दिवा.
दीया—पु. दिवा.
दीयासलाई—स्त्री. आगकाडी.
दीरघ—वि. दीर्घ, लांबट, मोठा.
दीर्घ—वि. आयत, लांब, मोठा.—पु. एक-प्रकारचें झाड, उंट, जोतिषशास्त्रांतील सिंह, कन्या, तुळ, आणि वृश्चिक रास, संगीतांत दोन मात्रांचा स्वर.
दीर्घता—स्त्री. लांबी.
दीर्घश्रुत—वि. दूरवर ऐकूं जाणारा, विख्यात,
दीर्घिका—स्त्री. लहान तलाव. [नांवाजलेला.
दीवान—पु. राजसभा, दिवाण, राजाचा मंत्री, गज्जल संग्रह.
दीवानआम—खुला दरबार भरण्याची जागा.
दीवान खास—खाजगी दरबार भरण्याची जागा.

दीवाना–वि. वेडा.
दीवानी–स्त्री. दिवाणगिरी, संपत्तीसंबंधीं न्याय देणारें न्यायालय.
दीवार–भिंत, पार्श्वभूमि.
दीवारगीर–देवळी.
दीवाली–स्त्री. दिवाळी.
दीसना–क्रि. स. नजरेस येणें, दिसणें.
दीह्–वि. दीर्घ, मोठा.
दुंद–पु. उत्पात, द्वंद्व, दोन मनुष्यांतील युद्ध अथवा झगडा.–पु. नगारा.
दुंदुभि–स्त्री. नगारा.–पु. वरुण, विष, एक [राक्षस.
दुंदुह–पु. विरोळा.
दुंबा–पु. जाड शेपूट असलेला मेंढा.
दु–वि. 'दो'चे संक्षिप्त रूप, दोन.
दुआ–स्त्री. प्रार्थना, विनंति, आशीर्वाद.
दुआ मॉंगना–आशीर्वाद देणें, प्रार्थना करणें.
दुआ लगना–आशीर्वाद फळास येणें.
दुआबा–पु. दोन नद्यांच्या मधला प्रदेश.
दुआर–पु. दरवाजा, द्वार.
दुआरी–स्त्री. लहान दरवाजा.
दुआल–स्त्री. कातडे, कातडयाचा पट्टा, [रिकबीचा पट्टा.
दुइ-ई–वि. दोन.
दुइज–स्त्री. द्वितीया.–पु. द्वितीयेचा चंद्र.
दुकड़ा–पु. जोडी, छदाम.
दुकान–स्त्री. दुकान.
दुकाल–पु. दुष्काळ.
दुकूल–पु. रेशमी वस्त्र, तलम वस्त्र, वस्त्र.
दुकेला–वि. सोबती असलेला.
(अकेला) दुकेला–एकटा दुकटा.
दुकेले–दुसऱ्याच्या बरोबर. [नावा.
दुक्कड़–पु. चौघडा, एकत्र जोडलेल्या दोन
दुक्का–वि. दोन, ज्याच्याबरोबर दुसरा आहे असा, दोन ठिपके असलेला पत्ता.
(इक्का) दुक्का–एकटा दुकटा.
दुक्की–स्त्री. पत्त्यांतला दोन ठिपके असलेला पत्ता, दुर्री. [दोन वेळचा.
दुखंडा–पु. ज्याच्यांत दोन खंड आहेत असा,
दुखड़ा–पु. करुण कहाणी, रडगाणें, कष्ट, विपत्ति.
दुखड़ा रोना–स्वतःची करुण कहाणी सांगणें, दुःख सांगणें.
दुखना–क्रि. अ. दुखणें, पीडा होणें.
दुखरा–पु. पाहा 'दुखड़ा.'
दुखाना–क्रि. स. दुःख देणें, दुखविणें.
दुखानो–वि. वाफेच्या जोरावर चाल-
दुखारा-री–वि. दुःखी, कष्टी. [णारी.
दुखिया–वि. दुःखी.
दुखियारी–वि. दुःखी (स्त्री), रोगी.
दुखी–वि. कष्टी, मानसिक कष्ट असणारा,
दुखौंहॉं–वि. दुःखदायक. [रोगग्रस्त.
दुख़्तर–स्त्री. मुलगी.
दुगई–स्त्री. ओसरी.
दुगदुगी–स्त्री. छातीच्या मध्यावरचा खोल भाग, गळयांतील एक दागिना.
दुगना–वि. दुप्पट.
दुगुन–वि. दुप्पट.
दुगुना–वि. दुप्पट.
दुग्ग–पु. दुर्ग, किल्ला.
दुचंद–वि. दुप्पट.
दुचित–वि. अस्थिर मनाचा, चिंताग्रस्त.
दुचितई–स्त्री. संदेह, चित्ताची अस्थिरता.
दुचिताई, दुचित्ती–स्त्री. पाहा 'दुचितई.'
दुचित्ता–वि. अस्थिर मनाचा, शंकाग्रस्त, [चिंताग्रस्त.
दुज–पु. द्विज.
दुजानू–अ. दोन्ही गुडघे टेकून. [गरुड.
दुजेश–पु. ब्राम्हणश्रेष्ठ, चंद्र, कापूर,

दुज़्द–पु. चोर.
दुज़्दीदा–वि. चोरीचें.
दुटूक–वि. दोन तुकडे झालेला, तुटलेला.
दुटूक बात–थोडक्यांत पण स्पष्ट कथन.
दुत्–अ. धुत, तुच्छतेचे उद्गार. [कार.
दुतकार–पु. धुतकार.–स्त्री धिक्कार झिड-
दुतकारना–क्रि. स. धुडकावून लावणें, झिडकारणें.
दुतर्फ़ा–वि. दोन्ही बाजूला. [किरण.
दुति–स्त्री. कांति, तेज, शोभा, सौंदर्य,
दुति(ती)या–स्त्री. द्वितीया (तिथि).
दुदलाना–क्रि. स. झिडकारणें. [कापड.
दुदामी–स्त्री. माळव्यांतील एक सुती
दुदिला–वि. व्यग्र, गोंधळलेला.
दुधमुँहा–वि. तान्हेबाळ.
दुधाँडी–वि.दुधाची चरवी. [देणारी.
दुधार, दुधैल–वि. दुधाळ, पुष्कळ दूध.
दुधिया–वि. दुधाच्या रंगाचा, दूध मिसळलेला.–स्त्री. एका जातीचें गवत, एक प्रकारचें विष, एक प्रकारची पांढरी
दुनवना–क्रि. अ. दुमडणें. [माती.
दुनियाँ–या–स्त्री. जग.
दुनियाकी हवा लगना–व्यवहारज्ञान होणें.
दुनियाके परदेपर–संबंध जगांत.
(दीन) दुनिया–लोक परलोक.
दुनियादार–वि. संसारांत गुरफटलेला व्यवहारकुशल.–पु. गृहस्थ.
दुनियादार–स्त्री. प्रपंच, व्यवहार.
दुनियावी–वि. लौकिक, व्यवहारिक.
दुनिया साज़– वि. मतलबी, व्यवहार
दुनी–स्त्री. दुनिया, जग. [चतुर.
दुपट्टा–पु. चादर, उपरणें.
दुपट्टा तानकर सोना–निश्चितपणें, झोपणें, पांघरूण घेऊन स्वस्थ झोपणें.
दुपहर–स्त्री. दुपार. [फुलझाड.
दुपहरिया, दुपहरी–स्त्री. दुपार, एक
दुफ़सली–वि. दोन्ही हंगामांत होणारें पीक.
दुबकना–क्रि. अ. दबून बसणें, लपणें.
दुबधा–स्त्री. संशय, मनाची अस्थिरता, चिंता.
दुबराना–क्रि. अ. दुबळें होणें, क्षीण होणें.
दुबला–वि. दुबळा, अशक्त, सडपातळ, कृश.
दुबलापन–पु. क्षीणता, कृशता.
दुबारा–अ. दुसऱ्यांदा, फिरून.
दुबाला–वि. दुप्पट.
दुबिद, द्विविद–पु. रामचंद्राच्या सैन्यांतील
दुभाखी–पु. दुभाषी. [एका वानराचें नांव.
दुभावि–वि. दोन भाव जाणणारा.
दुमंजिला–वि. दोन मजली (घर).
दुम–स्त्री. शेपटी, शेपटीप्रमाणें मागें लागलेली वस्तु, मागें मागें राहणारा मनुष्य, एकाद्या कामाचा शेवटचा भाग.
दुम दबाकर भागना–शेपूट घालून पळणें.
दुम हिलाना–गोंडा घोळणें.
दुमची–स्त्री. घोड्याच्या शेपटीखालील
दुमाता–वि. सावत्र आई. [चामड्याचा पट्टा.
दुमानी–वि. द्वयर्थी. [दुर्गम, दुर्जेय.
दुरंत–वि. कठिण, घोर, प्रचंड, अशुभ,
दुरतिक्रम–वि. अपार, प्रबळ, अजिंक्य,
दुरद–पु. हत्ती. [अलंघनीय.
दुरदाम–वि. दुर्दम, कष्टसाध्य.
दुरदुराना–क्रि. स. धुडकावणें, झिडकारणें.
दुरना–क्रि. अ. दूर होणें, नजरेआड होणें,
दुरपदी–स्त्री. द्रौपदी. [लपणें.
दुरभिसंधि–स्त्री. दुष्ट विचार, दुष्ट बेत.
दुरमुस–पु. गदेच्या आकाराचा दंडुका

(जमीन चोपण्याचा).
दुराचार–पु. वाईट आचरण.
दुराचारी–वि. वाईट आचरणाचा.
दुराज–पु. द्विदल राज्यपद्धति, एका राज्यावर दोन राजांचा अधिकार. –पु. वाईट राज्य.
दुराधर्ष–पु. विष्णु, पांढरा सिरस. –वि. दुर्दमनीय, अभिमानी, प्रबळ.
दुराना–क्रि. अ. दूर होणें, लपणें. –क्रि. स. दूर करणें, लपविणें.
दुराराध्य–वि. ज्याला संतुष्ट करणें कठिण [आहे असा.
दुराव–पु. भेदभाव, कपट.
दुरासा–स्त्री. खोटी आशा.
दुरुखा–वि. दोन्ही बाजूस तोंड असलेला, दुतोंड्या, दुरंगी.
दुरुस्त–वि. चांगल्या स्थितींत असलेला, ठीक, धड, उचित, यथार्थ.
दुरुस्ती–स्त्री. सुधारणा, दुरुस्ती.
दुरूद–स्त्री. आशीर्वाद, प्रार्थना, महम्मद पैगंबराची स्तुति.
दुरूह–वि. कठिण, दुर्गम.
दुरेफ, द्विरेफ–पु. भ्रमर, भुंगा.
दुर्ग–पु. किल्ला, कोट, एका असुराचें नांव.
दुर्गत–वि. दुर्गतीस प्राप्त झालेला, दरिद्री. –स्त्री. पाहा 'दुर्गति'.
दुर्गति–स्त्री. नरक, वाईट स्थिति, कठिण रस्ता, दुर्दशा. –वि. गरीब.
दुर्गपाल–पु. किल्लेदार.
दुर्गम–वि. पोंचण्यास कठिण, समजण्यास कठिण, बिकट. –पु. किल्ला, विष्णु, जंगल, एका असुराचें नांव.
दुर्गा–स्त्री. आदिशक्ति, सृष्टि.
दुर्गाध्यक्ष–पु. किल्लेदार.
दुर्घट–वि. करावयासकठिण, व्हावयास कठिण.
दुर्घटना–स्त्री. अपघात, संकट, आपत्ति.
दुर्जन–पु. दुष्ट माणूस.
दुर्जनता–स्त्री. दुष्टपणा. [विपन्नावस्था.
दुर्दशा–स्त्री. वाईट स्थिति, मातेरें, बिचका,
दुर्दिन–पु. मेघांनीं आकाश व्याप्त झालें आहे असा दिवस, वृष्टि.
दुर्बल–वि. अशक्त, निरुत्साही, गरीब.
दुर्बलता–स्त्री. अशक्तपणा, म्लानता, गरीबी.
दुर्भिक्ष–पु. महागाई, कोणत्याहि पदार्थाचा
दुर्मद–वि. उन्मत्त, उग्र, हेकट. [तुटवडा.
दुर्र–पु. मोती, नथ.
दुर्रा–पु. चाबूक. [आढळणारा.
दुर्लभ–वि. मिळावयास कठिण, क्वचित
दुर्वासन-ना–स्त्री. वाईटाकडे कल, भलत्याच गोष्टीची इच्छा.
दुर्वासा–पु. एका ऋषीचें नांव.
दुलकी–स्त्री. घोड्याची दुडकी चाल.
दुलत्ती–स्त्री. दुगाणी, घोड्या गाढवाचें मागचे दोन पाय उचलून लाथा मारणें.
दुलदुल–पु. पैगंबराला भेट मिळालेली खेचरी.
दुलराना–क्रि. स. बालकाचे लाड करणें. –क्रि. अ. लाडक्या मुलाप्रमाणें वागणें.
दुलहन, दुलहिन दुलहिया, दुलही–स्त्री. नवरी, वधू.
दुलहा, दूल्हा–पु. नवरा मुलगा.
दुलार–पु. लाड, प्रेम.
दुलारना–क्रि. स. लाड करणें, प्रेम करणें.
दुलारा–वि. लाडका.
दुलारी–वि. प्रिय कन्या, लाडकी मुलगी.
दुली(लै)चा–पु. गालीचा.

दुलोही–स्त्री. एक तलवार.
दुव–वि. दोन.
दुवन–वि. दुष्ट, राक्षस, शत्रु.
दुविधा–स्त्री. संशय, गोंधळ (मनाचा).
दुशनाम,दुश्नाम–स्त्री. शिवी.
दुशवार,दुश्वार–वि. मुष्किल, दुःसह.
दुशाला–पु. शाल.
दुशासन–पु. दुःशासन (धृतराष्ट्राचा पुत्र).
दुशमन, दुश्मन–पु. शत्रु.
दुशमनी, दुश्मनी–स्त्री. वैर, शत्रुता.
दुष्ट–वि. अधम, नीच, खोटा, दुराचारी.
दुष्टता–स्त्री. नीचता.
दुसरिहा–वि. जोडीदार, मित्र, प्रतिस्पर्धी.
दुसह–वि. असह्य, मर्मभेदक.
दुसाध–पु. डोंब, भंगी.
दुसार, दुसाल–पु. आरपार भोंक. –अ. आरपार.
दुसूती–स्त्री. एक प्रकारची जाड चादर.
दुसेजा–पु. मोठा पलंग.
दुस्तर–वि. पार करण्यास कठिण, बिकट.
दुहता–पु. नातू, मुलीचा मुलगा.
दुहत्था–वि. दोन्ही हातांनीं केलेलें, दुहाती (काम).
दुहना–क्रि. स. धार काढणें, पिळून काढणें.
दुहनी–स्त्री. धार काढण्याचें भांडें.
दुहराना–क्रि. स. आवृत्ति करणें.
दुहाई–स्त्री. घोषणा, धार काढण्याचें काम, धार काढण्याची मजूरी.
दुहाई देना–एकाद्याचें नांव घेऊन मदतीसाठीं हांक मारणें.
दुहाई फिरना–नव्या राजाची घोषणा होणें, यशोदुंदुभि झडणें.
दुहाग–पु. दुर्भाग्य, वैधव्य.
दुहागिनी–स्त्री. विधवा.
दुहागी–वि. दुर्दैवी.
दुहाना–क्रि. स. धार काढविणें.
दुहार–पु. दूध काढणारा.
दुहावनी–स्त्री. पाहा 'दुहाई'.
दुहिन–पु. ब्रम्हदेव.
दुहुं–हूँ–वि. दोघेहि.
दुहेला–वि. कठिण, दुःसाध्य, दुःखी.–पु. त्रासदायक काम.
दूँद—पु. ढेरी
दूईज–स्त्री. द्वितीया (तिथि).
दूक–वि. कांहीं.
दूकान–स्त्री. दुकान.
दूकानदार–पु. दुकानाचा मालक, दुकान करणारा.
दूखना–क्रि. स. दोष लावणें, दोष देणें.
दूज–स्त्री. द्वितीया (तिथि).
दूजका चांद होना–दर्शन दुर्लभ होणें.
दूत–पु. बातमी किंवा पत्र पोंचविणारा मनुष्य, एका राजाकडून दुसऱ्या राजाकडे कांहीं सूचना पोंचविणारा मनुष्य.
दूती–स्त्री. निरोप नेणारी किंवा आणणारी स्त्री, कुंटीण.
दूध–पु. दूध.
दूधका दूध और पानीका पानी करना–बरोबर न्याय करणें.
दूधकी मक्खीकी तरह निकालना–खड्या सारखें बाजूस काढणें, तुच्छ समजून दूर करणें.
दूधके दांत न टूटना–बालपण असणें.
माताके दूधको लजाना–करूं नये तें कार्य करणें.
दुधों नहाओ पूतों फलो–पुत्रपौत्र धनधान्य समृद्धि असो.
दूध फटना–दूध चोथपाणी होणें, दूध नासणें.
दूध पिलाई–स्त्री. दाई.
दूधपूत–पु. धन आणि संतति.

दूधमुँहा, दूधमुख–वि. लहान मूल.
दूधिया–वि. दुधाच्या रंगाचा, पांढरा, स्वच्छ, दूध मिसळलेला.–पु. एक पांढरें रत्न, एक पांढरा दगड.
दून–स्त्री. दुप्पट.–पु. तराई.
दूनकी लेना अथवा हाँकना–प्रौढी
दूना–वि. दुप्पट. [मिरवणें, बाता मारणें.
दूनों–वि. दोघेहि.
दूब–स्त्री. दर्वा, हरळी.
दूबदू–अ. समोरासमोर.
दूबरा–वि. दुबळा, अशक्त.
दूभर–वि. कठिण.
दूमना–क्रि. अ. हलणें, डोलणें.
दूरंदेश–वि. दूरदर्शी.
दूर–अ. दूर.–वि.–लांबचा.
दूरकी बात–स्त्री. भविष्यकालीन गोष्ट.
दूर दराज–वि. फार दूर.
दूरबीन–स्त्री. दुर्बीण.
दूरी–स्त्री. अंतर.
दुलह, दूल्हा–पु. वर, पति. [भंग.
दूषण-न–वि. निंदा, दोष, आक्षेप, वचन
दूषित–वि. निंदलेला, विटाळलेला, मलिन झालेला किंवा केलेला, कलंकित, भ्रष्ट झालेली (स्त्री).
दूसरा–वि. दुसरा.
दूहना–क्रि. स. पाहा 'दुहना'.
दूहा–पु. दोहा.
दूहाना–पाहा 'दुहाना'. [दोनाची संख्या.
दृग–पु. दृष्टी, पाहण्याची शक्ति, डोळा,
दृढ–वि. मजबूत, लठ्ठ, स्थायी, कठिण, धीट, कठोर हृदयी, भरीव.–पु. लोखंड, विष्णु, हिरा.
दृढता–स्त्री. बळकटपणा, स्थिरता.
दृढ़ाना–क्रि.अ. दृढ होणें.–क्रि.स. दृढ करणें.
दृश्य–वि. पाहण्यायोग्य, पाहण्यांत येणारा, समजण्यायोग्य, सुंदर.–पु. डोळ्या समोरील पदार्थ. डोळ्यासमोर होणाऱ्या मनोरंजक गोष्टी.
दृष्टांत–पु. दाखला, एक अर्थालंकार.
दृष्टि–स्त्री. नजर, पाहण्याची वृत्ति, प्रकाश, ओळख, अनुमान, डोळ्यांचें तेज, कृपादृष्टि, आशा, उद्देश. [देवी.
दे, देई–स्त्री. स्त्रियांचा आदर सूचक शब्द,
देखनहारा–पु. पाहणारा, निरीक्षक.
देखना–क्रि. स. पाहणें, तपासणें, पारखणें, शोधणें, नजर ठेवणें, समजणें, भोगणें,वाचणें.
देखना सुनना–माहिती घेणें.
देखते रह जाना–पाहात राहणें, चकित होणें.
देखभाल–स्त्री. देखरेख, निरीक्षण, पाहणी.
देखराना, देखरावना–क्रि. स. दाखविणें,
देखाऊ–वि. दिखाऊ, कृत्रिम. [समजावणें.
देखादेखी–स्त्री. दर्शन.–अ. दुसऱ्याचें पाहून, अनुकरण करून.
देखाव–पु. दृष्टीचा टप्पा, थाटमाट.
देखावट–स्त्री. देखावा, दिग्दर्शन, थाटमाट.
देग–पु. हंडा (अन्न शिजविण्याकरितां).
देगचा–पु. लहान भांडें.
देगची–स्त्री. भांडें.
देन–स्त्री. देणगी, दिलेली वस्तु, दान.
देनदार–पु. देणेदार, कर्जदार.
देना–क्रि. स. देणें, सोपविणें, ठेवणें, हवाली करणें, मारणें, काढणें, बंद करणें.–पु. कर्ज.
देर,देरी–स्त्री. उशीर, वेळ.
देरपा–वि. टिकाऊ.

देरीना–वि. प्राचीन.
देव–पु. ईश्वर, देवता, पूज्य व्यक्ति, ब्राह्मण व मोठ्या माणसांना आदर सूचक शब्द, दैत्य, राक्षस, बलवान मनुष्य, प्रति, पारा, धर्म, इंद्रिय.
देवऋषि–पु. नारदादि ऋषि.
देवक–वि. देवाचा.
देवठान–पु. कार्तिक शुद्ध एकादशी.
देवता–पु. देव, कार , मूर्ति, देवशक्ति, [इंद्रिय.
देवधुनि–स्त्री. गंगानदी.
देवपथ–पु. आकाश.
देवर–पु. दीर, नवऱ्याचा धाकटा भाऊ.
देवरा–पु. दैवत, लहानदेव, दीर.
देवरानी–स्त्री. धाकट्या दिराची बायको, धाकटी जाऊ.
देवल–पु. पुजारी, देऊळ, धार्मिक पुरुष, नारद मुनि, एक प्रकारचा तांदुळ.
देवसर–पु. मानससरोवर.
देवहुति–स्त्री. कर्दम ऋषीची पत्नी.
देवा–वि. ऋणकारी, देणेदार.
देवार, देवाल–वि. दाता, देणारा.
देश–पु. देश, एक राग, अवयव, स्थान, राजाच्या ताब्यांतील प्रदेश.
देशज–वि. संस्कृत अथवा अपभ्रंश नसलेले व प्रांतीय (शब्द).
देशनिकाला–पु. हद्दपार करण्याचीं सजा.
देशी–वि. देशाचे,देशासंबंधी,आपल्या देशांत तयार झालेले.–स्त्री. एक रागिणी.
देशीय–वि. स्वदेशी, देशांत तयार झालेलें.
देस–पु. देश.
देसवाल–वि. देशी.
देसावर–पु. विदेश, देशांतर.–वि. परदेशी.
देह–स्त्री. शरीर.
देह छोड़ना–मरणें.
देहपात–पु. मृत्यु.
देहरा–पु. देवालय, मानव शरीर.
देहरी, देहली–स्त्री. उंबरा, उंबरठा.
देहा–पु. देह, शरीर.
देहात–पु. खेडें, गांव. [अडाणी.
देहाती–वि. ग्रामीण, खेड्यांत राहणारा,
दैजा–पु. हुंडा.
दैत्य–पु. राक्षस.
दैन, दैनंदिन, दैनिक–वि. रोजचें.
दैनदार–पु. देणेदार.
दैनिक–वि. दिवसाचें, प्रतिदिन होणारा, रोजचा, एक दिवसाचा पगार.
दैयत–पु. दैत्य, राक्षस.
दैया–पु. दैव.–अ. आश्चर्य किंवा दुःखोद्गार.
दैव–वि. देवासंबंधी, देवतेकडून होणारे. –पु. भाग्य, होणारी गोष्ट, विधाता.
दैव बरसना–पाऊस पडणें.
दैव फटना–गडगडाट होऊन पाऊस पडणें.
दैवात्–अ. अचानक, अकस्मात.
दैवी–वि. देवतासंबंधी, देवानें केलेली, नशिबानें होणारी, सात्विक.
दैहिक–वि. शारीरिक, शरीरापासून उत्पन्न.
दैहौं–क्रि. स. देईन.
दो–वि. दोन.
दो चार होना–भेट होणें.
दो जीसे होना—गर्भार होणें.
दोई, दोउ, दोऊ–वि. दोन्ही, दोघे.
दोआब–पु. दुआब, दोन नद्यांतील प्रदेश.
दोकना–क्रि. अ. गर्जणें.
दोकला–पु. दोन खटक्यांचें कुलुप.
दोखना–क्रि. स. दोष लावणें.
दोगला–पु. भिन्न जातीच्या आईबापा-

पासून उत्पन्न झालेला मनुष्य.
दोगा—पु. जाड पांघरूण, गिलावा, चुना.
दोचंद—वि. दुप्पट. [दुःख, कष्ट.
दोच—स्त्री. बुचकळी, धाक, दटावणी,
दोचना—क्रि. स. भीड घालणें, दडपणें.
दोचार—स्त्री. दोन चार. [चित्त.
दोचित्ता—वि. उद्विग्न चित्त, अस्थिर
दोचित्ती—स्त्री. उद्विग्नता.
दोजख़—पु. नर्क.
दोज़ानू—अ. गुडघे टेकून (बसणें).
दोजिया—वि. गर्भवती.
दोझा—पु. पुनर्विवाहित वर, पाटाचा नवरा.
दोतरफ़ा—वि. दुतर्फा, दोन्ही बाजूस.
दोतल्ला—वि. दुमजली. [—अ. दोन्हीकडे.
दोन—पु. दरी, दुआब, नद्यांचा संगम.
दोना—पु. द्रोण.
दोनों—वि. दोघेहि.
दोपल्ली—वि. दोन पदरी. —स्त्री. विशेष-
दोपहर—पु. दुपार.[प्रकारची घडीची टोपी.
दोबारा—अ. दुसऱ्यांदा.
दोबाला—वि. दुप्पट. [कुटिल, कपटी.
दोमुँहा साँप—पु. दुतोंडी साप, दुतोंड्या,
दोय—वि. दोन, दोन्ही.
दोयम—वि. दुय्यम, दुसरा. [फसवणूक.
दोरंगी—स्त्री. दोन रंग असलेला, कपट,
दोरसा—पु. एक जातीचा ओढण्याचा तंबाखू, दोन जातीचा रस किंवा स्वाद
दोरसे दिन—गर्भारपणाचे दिवस. [असलेलें.
दोराहा—पु. दोन रस्ते फुटतात तें ठिकाण.
दो[illegible]—वि. दोन्ही बाजूंच्या, ज्याच्या दोन्ही बाजूस सारखे रंग आहेत असा, एक बाजस एका रंग व दुसऱ्या बाजूस दुसरा रंग असलेला.
दोशंबा—पु. सोमवार.
दोश—पु. खांदा. [समानतेनें.
दोशबदोश—खांद्याला खांदा लावून,
दोशीजा—स्त्री. कुमारिका.
दोष—पु. अवगुण, उणेपणा, कलंक,
दोषी—वि. अपराधी, पापी. [दूषण.
दोस—पु. दोष. [पाळतात).
दोसाद—पु. एक जात (हे लोक डुक्कर
दोसाला—पु. शाल —वि. दोन वर्षांचा.
दोसूती—स्त्री. पाहा 'दुसूती'.
दोस्त—स्त्री. मित्र. [व्यवहार.
दोस्ताना—पु. दोस्ती, मैत्री, मित्रत्वाचा
दोस्ती—स्त्री. मैत्री.
दोह—पु. शत्रुता, द्रोह.
दोह(हि) ता—पु. नातू.
दोहती—स्त्री. नात. [थप्पड.
दोहत्थड़—पु. दोन्ही हातांनीं मारलेली
दोहद—स्त्री. गर्भावस्था, गर्भवतीची इच्छा, गर्भ. [मानणें.
दोहना—क्रि. अ. दोषी ठरविणें, तुच्छ
दोहनी, दोहिनी—स्त्री. दुधाची चरवी.
दोहर—स्त्री. दोन पदरी चादर.
दोहरा—वि. दुहेरी, दुप्पट. [वृत्ति करणें.
दोहराना—क्रि. स. दुहेरी करणें, पुनरा-
दोहला—वि. दोन वेतें झालेली गाय.
दोहा—पु. हिंदीचा एक मात्रा वृत्त छंद.
दोहाई—स्त्री. पाहा 'दुहाई'.
दोहाक, दोहाग—पु. दुर्भाग्य.
दौं—अ. अथवा, किंवा, तर, कोणजाणें.
दौंकना—क्रि. अ. चमकणें, जोरानें बोलणें.
दौंचना—क्रि. स. पाहा 'दोचना'.
दौंरी—स्त्री. बैलांना बांधावयाची दोरी, मळणी, झुंड.

दौड़–स्त्री. धांव, वेग, आक्रमण, विस्तार, लांबी, बुद्धीची गति.
(मनकी) दौड़–कल्पना.
दौड़ लगाना–जोरानें धावणें.
दौड़धूप–स्त्री. प्रयत्न, परिश्रम.
दौड़ना–क्रि. अ. धांवणें, वेगानें चालणें, वाकणें, युक्ति करणें, प्रसरणें, व्यापणें.
(चढ़) दौड़ना–हल्ला चढविणें.
दौड़ा (रा) जज–पु. फिरता न्यायाधीश.
दौड़ाक–वि. धावणारा.
दौड़ान–स्त्री. धांव, धांवपळ.
दौड़ाना–क्रि. स. पळविणें, धावविणें, येजा करावयास लावणें, घिरट्या घालावयास लावणें, पाठलाग करणें.
दौड़ाहा–पु. हलकारा, दूत.
दौना–पु. दवणा.
दौर–पु. भ्रमण.
दौर दौरा–पु. प्रबलता. [कालचक्र.
दौरा–पु. प्रवास, फेरा, अभ्युदय काल,
दौरान–पु. भ्रमण, फेरा, पाळी, संचार.
दौरी–स्त्री. करंडी, लहान टोपली.
दौलत–स्त्री. संपत्ति. [रार्थी).
दौलतखाना–पु. घर, निवासस्थान (आद-
दौलतमंद–वि. पैसेदार, श्रीमंत.
द्युति–स्त्री. चमक, शोभा किरण.
द्यूत–पु. जुगार.
द्यौस–पु. दिवस.
द्रव–वि. धावणारा, ओला, पातळ, मऊ. –पु. जाणें, पाझरणें, माघार, क्रीडा, वितळणें, पातळ पदार्थ, रस, काढा, वेग, मठ्ठा.
द्रव्य–वि. झाडाचें. –पु. वस्तु, मूलतत्त्व, योग्य वस्तु, संपत्ति, विनय, पैज, उटणें, औषध, मद्य, अर्क. [किन्नर.
द्रुम–पु. वृक्ष, पारिजातक, वड, कुबेर,
द्रोह–पु. द्वेष, वैर, नुकसान, विश्वासघात,
द्रोही–पु. द्रोह करणारा. [बंड.
द्वंद्व–पु. जोडी, भांडण, द्वंद्वयुद्ध, संशय,
द्वापर–पु. तिसरें युग. [दुःख.
द्वारा–अ. मुळें, मार्गानें.
द्विज–पु. ब्राह्मण, पक्षी, चंद्रमा, सर्प. –वि. दोन वेळां जन्मलेला.
द्विप–पु. हत्ती, नागकेशर.
द्विविद–पु. पाहा 'दिविद'.
द्वेष–पु. शत्रुता, विरोध.
द्वेषी–वि. शत्रु, द्वेष करणारा.
द्वैत–पु. युग्म, भेदभाव. [दुसरें सांगणें.
द्वैध–पु. विरोध, मुख्य उद्देश्य लपवून

[ध]

धंका–पु. धक्का, प्रहार, आघात.
धंगर–पु. गवळी, एक धारीदार कापड.
धंधक, धंधरक–पु. संसारांतील गुंतागुंत, जंजाळ, कामाचा देखावा, एक ढोल.
धंधकधोरी–पु. रात्रंदिवस कामांत गढलेला.
धँधला–पु. खोटे ढोंग.
धंधलाना–क्रि. अ. लटपट करणें.
धंधा–पु. धंदा, व्यवसाय, उद्योग.
धंधार–स्त्री. भारी दगड इत्यादि उचलण्यानें एक हत्यार.
धंधाला–स्त्री. कुट्टनी, कुंटिण. [विणें.
धँबना–क्रि. स. भाता फुंकणें किंवा चाल-
धँसना–क्रि. अ. आंत दबणें, घुसणें, प्रवेश
धँसान–स्त्री. उतार, दलदल. [करणें.
धँसाना–क्रि. स. नरम वस्तूंत घुसविणें, प्रवेश करविणें.

धक–स्त्री. उमंग, उद्वेग, हृदयाचे ठोके.–वि. एकदम, एकाएकीं. [भरणें.
(कलेजा) धक हो जाना–भयानें धडकी
(जी) धक धक करना–उर धडधडणें, आश्चर्यचकित होणें.
धकधकाना–क्रि. अ. धडधडणें, उर खालींवर होणें, धगधगणें, भडभड पेटणें.
धकधकी–स्त्री. धडधड, धुगधुगी (हृदयाची).
धकपक–अ. भीतभीत.–स्त्री. धुगधुगी.
धकपकाना–क्रि. अ. घाबरणें, गांगरून जाणें, भयभीत होणें.
धकपेल–स्त्री. रेटारेटी, गर्दी.
धका, धक्का–पु. धक्का, आघात, आपत्ति, तोटा, कुस्तीचा एक डाव. [धक्का देणें.
धकियाना, धकेलना–क्रि. स. ढकलणें,
धकेलू, धकैत–वि. धक्का देणारा.
धक्कंधक्का–पु. धक्काबुक्की, रेटारेट.
धक्कामुक्की–स्त्री. धक्काबुक्की, मारामारी.
धगड़-ड़ा–पु. उपपति, व्यभिचारी पुरुष.
धगड़बाज–वि. व्यभिचारी.
धगड़ी–स्त्री. व्यभिचारिणी.
धगवरी–वि. लाडकी. –स्त्री. कुलटा.
धज–स्त्री. सजावट, सुंदर रचना, नखरा.
सजधज–स्त्री. तयारी.
धजा–स्त्री. ध्वजा, आकृति.
धजीला–वि. सजलेला, सुंदर.
धज्जी–स्त्री. चिंधी, कागदाची पट्टी, लोखंडाची लांब पट्टी
धज्जियाँ उड़ाना–टर उडविणें, तुकडे करणें.
धज्जियाँ करना–क्रि. स. चिंध्या करणें.
धड़ंग–वि. नागवा.
धड़–पु. धड, झाडाचे खोड.–स्त्री. एखादी वस्तु वरून खालीं पडतांना धाडकन होणारा आवाज.
धड़क–स्त्री. धडकी, भय.
धड़कन–स्त्री. धडधड, धडकी.
धड़कना–क्रि. अ. धडधडणें.
धड़का–पु. भीति, हृदयाचे ठोके, बुजगावणें.
धड़काना–क्रि. स. भिवविणें, घाबरविणें.
धड़धड़, धड़धड़ाता हुआ–अ. निःसंकोच, धडधड करीत.
धड़धड़ाना–क्रि. स. धाडधाड आवाज करणें.
धड़ल्ला–पु. धडका.
धड़ल्लेसे–धाडकन, बेधडक.
धड़ा–पु. वजन, जोख (शेर अच्छेर, इ.).
धड़ाका–पु. गडगडाट, धडधड असा आवाज.
धड़ाकेसे–झटपट.
धड़ाम–पु. एकदम खालीं पडण्याचा शब्द.
धड़ामसे–धाडकन.
धड़ाधड़–अ. एकसारखें, लवकर लवकर.
धड़ी, धरी–स्त्री. पांच शेराचें वजन.
धत्–अ. तिरस्कारानें हटविण्याचा शब्द.
धत–स्त्री. वाईट संवय. –अ. छट्.
धतकारना–क्रि. स. धिक्कारणें.
धता–वि. दूर केलेला. [विणें.
धता बताना–बोळवण करणें, आंगठा दाखविणें.
धतींगर–वि. धाटिंगण.
धतूर–पु. शिंग (वाद्य).
धतूरा–पु. धोतरा.
धतूरा खाये फिरना–उन्मत्तपणें फिरणें.
धतूरिया–वि. कपटी, बहुरूपी.
धधक–स्त्री. आगीचा भडका, आगीचा डोंब, आंच.
धधकना–क्रि. अ. धगधगणें, भडकणें.
धधकाना–क्रि. स. आग पेटविणें.
धन–पु. संपत्ति.

धनक—पु. धनुष्य, एक प्रकारची ओढणी,
धनतेरस-स्त्री. धनत्रयोदशी. [द्रव्याची इच्छा.
धनद—पु. कुबेर.—वि. द्रव्य देणारा.
धनधाम—पु. घरदार व धनदौलत.
धनधारी—पु. श्रीमंत.
धनवान—वि. श्रीमंत.
धना,धनि—स्त्री. युवती, एक राग.
धनिक—वि. श्रीमंत.
धनिया—पु. कोंथिबीर, धणे. —स्त्री. युवती.
धनी—वि. धनवान.—पु. पति.—स्त्री. युवती.
धनुआ—पु. कमान.
धनुई—स्त्री. लहान धनुष्य.
धनक,धनख—पु. इंद्रधनुष्य.
धनुकबाई—स्त्री. धनुर्वात.
धनुहाई—स्त्री. धनुर्युद्ध.
धनेश—पु. भाग्यवान, श्रेष्ठ, श्रीमंत.
धनेस—पु. बगळ्यासारखा एक पक्षी.
धन्ना—पु. पुण्यवान, स्तुतिपात्र.—पु. एक प्रसिद्ध रामभक्त, धरणें.
धन्ना देना, धन्ना देकर बैठना—ठिय्या देऊन बसणें, फतकल घालून बसणें.
धन्नी—स्त्री. रिफाड (लाकडाचें), खोड, जनावरांची एक जाति.
धन्य—वि. श्रीमंत, पुण्यवान, कृतकृत्य.
धन्यवाद—पु. आभार.
धन्या—पु. एक नदी.—स्त्री. पुण्यवान स्त्री.
धन्वा—पु. धनुष्य, जलहीन प्रदेश.
धप—स्त्री. धपका, धपाय.
धपला—क्रि. अ. जोरांत चालणें, मारणें.
धप्पा—पु. धपका, ठोसा, तोटा.
धब्बा—पु. डाग, ठिपका, कलंक.
धम—पु. एकदम वरून खालीं पडण्याचा शब्द.
धमक—स्त्री. आघाताचा शब्द, चाहूल, अपघातानें होणारा थरारा, धक्का.
धमकना—क्रि. अ. आदळणें, ताव मारणें, व्यथित होणें.
(आ) **धमकना**—येऊन ठाकणें.
धमकाना—क्रि. स. धमकावणें, दटावणें.
धमकी—स्त्री. भीति, धमकी. [पिटणें.
धमधमाना—क्रि. अ. धम्‌धम्‌ शब्द करणें,
धमधम,धमधूसर—वि. धष्ट पुष्ट, मूर्ख.
धमाका—पु. धडाका, धक्का, हत्तीवरील तोफ. [मारी, धिंगामस्ती.
धमाचौकड़ी,धमार-ल—स्त्री. उपद्रव मारा-
धयना—क्रि. अ. धांवणें.—पु. दुष्टता.
धयधना—क्रि. स. चूर्ण करणें, मर्दन करणें. दाबणें.
धरंता—वि. धरणारा, पकडणारा.
धर—वि. धारण करणारा, ग्रहण करणारा. —पु विष्णु, पर्वत, कूर्मराज, श्रीकृष्ण. पृथ्वी.—स्त्री. धरण्याची क्रिया, धरपकड.
धरक-की—स्त्री. धडकी, धुगधुग, शंका.
धरता—पु. कर्जदार, कामाची जबाबदारी [घेणारा.
धरती—स्त्री. जमीन, जग.
धरन—स्त्री. तुळई, प्रतिज्ञा, गर्भाशयाची आधार नलिका, हट्ट, पृथ्वी, गर्भाशय.
धरना—क्रि. स. गहाण ठेवणें, रखेली ठेवणें, आश्रय घेणें, ठेवणें, घेणें, पकडणें. —पु. धरणें, आग्रह.
धरना देना—धरणें. धरून बसणें.
धरम—पु. पुण्य, न्याय, पवित्रकार्य.
धरा रह जाना—जागच्या जागीं राहणें, उपयोगांत न येणें.
धरस(ष)ना—क्रि. अ. घाबरणें, दबणें. —क्रि. स. अपमान करणें, दाबून टाकणें.
धरहर—स्त्री. धैर्य, रक्षण, साहाय्य, धरपकड,

मांडणारांची सोडवासोडव.
धरहरना–क्रि. अ. धडाधड आवाज होणें.
धरहरा–पु. मनोरा.
धराऊ–वि. ठेवणींतलें, जुनें.
धरातल–पु. पृथ्वी, क्षेत्रफळ.
धराना–क्रि. स. पकडविणें, निश्चित करणें, [ठरविणें.
धरावन–स्त्री. अधीनता.
धराहर–पु. मनोरा.
धरोहर–स्त्री. ठेवा, अमानत. [ठेवणें.
धरौवा–पु. लग्नाशिवाय एकादी स्त्री
धर्म–पु. चाल, संप्रदाय, पुण्यकर्म, स्वभाव, सदाचार, पंथ, प्रावीण्य, आचार, शास्त्रोक्त कर्तव्य, कायदा, न्याय, नीति, योग्यता, गुण, विशिष्ट गुण, सादृश्य, यज्ञ, वेदरहस्य, उपनिषद, यम, धनुष्य, आत्मा, सोमपान करणारा, अहिंसा, सत्संग, जीव.
धर्मकमाना–पुण्य जोडणें.
धर्मकील–पु. सदन, आज्ञापत्र.
धर्म छोड़ना–अप्रामाणिकपणा करणें.
धर्मकाय, धर्मकेतु–पु. गौतम बुद्ध.
धर्षण–पु. असहिष्णुता, अपमान, हल्ला, दमन शिव, महादेव, मैथुन.
धवनी–स्त्री. भाता, धमनी. –वि. पांढरें.
धवलता–स्त्री. पांढरेपणा.
धवाना–क्रि. स. पळविणें.
धस–पु. बुडी, डुबकी. [द्वेष.
धसक–स्त्री. ठसका (खोकल्याचा), ढांस,
धसकना–क्रि.अ. खचणें, भिणें, द्वेष करणें.
धसना, धसमसाना–क्रि. अ. उध्वस्त होणें, घुसणें, रुतणें.
धसान–स्त्री. उतार, बुंदेलखंडांतील एक छोटी नदी.

धसाना–क्रि. स. खुपसणें, घुसडणें.
धांगड़–पु. वडारी. [पणानें करणें.
धांधना–क्रि. स. बंद करणें, आधाशी-
धांधल–स्त्री. धांदल, गडबड, कपट, फसवे-गिरी. [फसव्या.
धांधली–वि. गडबड्या, धांदरट, लुच्चा,
धांयधांय–स्त्री. दाणदाण, धडाका.
धांस–स्त्री. उग्र वास, खकाणा.
धांसना–क्रि. अ. खंकारणें.
धाक–स्त्री. रुबाब, धाक, प्रसिद्धि.
धाक बँधना–धाक बसणें.
धाक जमाना–छाप बसविणें.
धाखा–पु. पळस.
धागा–पु. दोरा.
धाड़–स्त्री. गर्जना, टोळी, धाड.
धाड़ना–क्रि. अ. रागावणें, क्रोध करणें.
धाता–पु. ब्रह्मदेव, शिव.–वि. पालक, रक्षक.
धात्री–स्त्री. आई, माता, दाई, पृथ्वी.
धाधि–स्त्री. ज्वाला.
धान–पु. साळ, भात.
धानपान–वि. सडपातळ, नाजूक.
धाना–क्रि. अ. धांवणे, पळणें, प्रयत्न करणें.
धानी–स्त्री. साळीच्या पानांच्या रंगा-सारखा रंग, फिकट हिरवा रंग, स्थान.
धानी–स्त्री. भाजलेले गहूं किंवा जोंधळे.
धाप–स्त्री. माप, लांब रुंद मैदान, शेताचें माप.
धापना–क्रि. अ. तृप्त होणें, धांवणे, पळणें. –क्रि. स. तृप्त करणें.
धावा–पु. घरावरचा धावा, खाणावळ.
धाभाई–पु. दूधभाऊ.
धाम–पु. विष्णु, शरीर, घर, शोभा,

प्रमाण, किरण, स्थान, जन्म, तेज, लगाम, स्वर्ग, स्थिति.

धामिन–स्त्री. धामण (सर्प).

धायँ–स्त्री. तोफेचा किंवा बंदुकीचा आवाज, 'धम' असा आवाज.

धाय–स्त्री. दाई, धात्री.

धार–पु. अखंड प्रवाह, प्रदेश, हत्याराची धार, सेना, दिशा, कर्ज, झरा, किनारा,

धार उलटना–बोथट होणें. [हल्ला.

धार चढ़ाना–एकाद्या देवतेवर किंवा पवित्र नदीवर दूध किंवा पाण्याची धार धरणें.

धारक–पु. घडा.–वि. धारण करणारा, कर्ज काढणारा. [उधार.

धारण–पु. अंगीकार, पकड, खनपान,

धारना–क्रि. स. धारण करणें, जबाबदारी पत्करणें, कल्पना करणें, उधार घेणें.

धारा–स्त्री. पाण्याचा प्रवाह, पावसाची सर, समूह, झुंड, रेषा, कायद्याचें कलम.

धारावाही–वि. प्रवाही, अखंड चाललेलें.

धारासभा–स्त्री. विधिमंडळ, लोकप्रति-

धारासार–वि. सरीवर सरी. [निधि सभा.

धारि–स्त्री. अखंड प्रवाह, समूह, झुंड, सेना.

धारीदार–वि. लांब लांब रेघा असलेला.

धावन–पु. दूत, सेवक, धुण्याची क्रिया, धुण्याचे किंवा स्वच्छ करण्याचें साधन.

धावना–क्रि. अ. धावणें.

धावनि–स्त्री. हल्ला, धावण्याची क्रिया.

धावनी–स्त्री. पिठवण वनस्पति.

धावरी–स्त्री. पांढऱ्या रंगाची गाय.–वि.

धावा–पु. हल्ला. [शुभ्र, स्वच्छ.

धावा मारना–चढाई करणें, भरभर चालणें.

धिंग, धिंगाई–स्त्री. उपद्रव.

धिंगरा–पु. धटिंगण, धट्टाकट्टा.

धिंगा–वि. निर्लज्ज, बदमाश. [करणें.

धिंगाना–क्रि. स. धिंगाणा घालणें, खोड्या

धिआ–स्त्री. मुलगी.

धिका–अ. तिरस्कार सूचक शब्द, धिक्, छी:

धिक्कार–पु. तिरस्कार, अपमान.

धिक्कारना–क्रि. स. धिक्कारणें, निंदणें.

धिय–स्त्री. कन्या, मुलगी.

धिरवना–क्रि. स. धमकावणें.

धिराना–क्रि. स. धमकावणें.–क्रि. स. मंद पडणें, धैर्य धारण करणें.

धींग–पु. धट्टाकट्टा. –वि. पापी. [आडदांड.

धींगड-डा, धींगरा, धींगा–पु. पाजी, धट्टाकट्टा,

धींगाधींगी, धींगामुश्ती–स्त्री. बदमाशपणा, धिंगामस्ती.

धींवर–पु. मासे मारणारा कोळी.

धी–स्त्री. मुलगी, बुद्धि, मन. [प्रसन्न होणें.

धीजना–क्रि. स. धैर्य धरणें, स्वीकारणें,

धीदा–वि. बुद्धि देणारा.–स्त्री. कन्या.

धीम–मा–वि. मंदगामी, मंद, हळू.

धीम(व)र–पु. नावाडी, कोळी, धीवर.

धीय, धीया–स्त्री. मुलगी, बुद्धि.

धीर–वि. धैर्यवान.

धीरज–पु. धैर्य. [खंबीरपणा.

धीरता–स्त्री. धैर्य, संतोष, मनाचा

धीरी–स्त्री. बाहुली (डोळ्यांतील).

धीरे–अ. सावकाश, गुपचुप.

धुँआँ–पु. धूर.

धुँआँ निकालना–मनांतला संताप काढणें.

(मुँह) धुँआँ होना–तोंड काळवंडणें.

धुँएंका धौरहर–क्षणभंगुर वस्तु.

धुँएंके बादल उड़ाना–मोठी थाप ठोकणें.

धुँआरा–पु. धुराडें.

घुँआस–स्त्री. उडदाचें पीठ.
घुँगार–स्त्री. फोडणी.
घुँगारना–क्रि. स. फोडणी देणें. [रोग.
घुँद-ध–स्त्री. कुंद हवा, डोळयाचा एक
घुँधरा(ला)ना–क्रि.अ. कुंद होणें, डोळयानें स्पष्ट न दिसणें.
घुँधला,घुँधुरित–वि. अस्पष्ट, अंधुक.
घुँधुआना–क्रि. अ. धुमसणें.
घुँधुकार–पु. गडगडाट, नगाऱ्याचा शब्द,
धुआँकश–पु. आगबोट. [अंधार.
धुआँधार–वि. धुरानें भरलेला, भव्य,
धुआँना–क्रि. अ. धुरकटणें. [काळा, प्रचंड.
धुआँयंध–वि. धुरकट वासाचा. –स्त्री. अपचन झाल्यानें येणारी ढेकर.
धुकड़ पुकड़–पु. भीतीमुळें मनाला येणारी अस्थिरता, धरसोड.
धुकड़ी–स्त्री. तोडा, पैशाचें पाकीट.
धुकधुकी–स्त्री. हृदय, कंप,भय, एक दागिना.
धुकना–क्रि. अ. लावणें, लचकणें, पडणें.
धुकनी–स्त्री. भाता.
धुकार–स्त्री. नगाऱ्याचा आवाज.
धुज, धुजा–स्त्री. ध्वजा, झेंडा.
धुडंगा–वि. नागडा, उघडा.
धुतकार–स्त्री. तिरस्कार दर्शविणारा शब्द.
धुधुकारी–स्त्री. घोर शब्द, गर्जना.
धुन–स्त्री. मागें पुढें न पाहतां सारखें काम करीत रहाण्याची प्रवृत्ति, ध्वनि, लहर, भजनाचा एक प्रकार.
धुनका पक्का या पूरा–दृढनिश्चयी.
धुन बाँधना या लगाना–नाम गजर.
धुन सवार होना–छंद लागणें, वेड लागणें.
धुनकना–क्रि. स. पिंजणें, खूप मारणें, वारंवार सांगणें.
धुनकी–स्त्री. कापूस पिंजण्याची धनुकली, मुलांचें खेळण्याचें धनुष्य.
धुनना–क्रि. स. पिंजणें, खूप मारणें, वारंवार सांगणें. [करून करविणें.
धुनवाना–क्रि. स. पिंजण्याचें काम दुसऱ्या-
धुनि–स्त्री. शब्द, आवाज, गाण्याची पद्धति.
धुनियाँ–पु. पिंजारी.
धुनी–स्त्री. नदी.–वि. दृढनिश्चयी.
धुपेली–स्त्री. घामोळें.
धुबला–पु. लहंगा.
धुमला–वि. मळकट, धुरकट रंगाचा.
धुमिला-ली–वि. धुरकट.
धुरंधर–वि. श्रेष्ठ, प्रधान, सर्वापेक्षा बलवान, वजन उचलणारा.–पु. एक राक्षस, एक वृक्ष. [एक माप.
धुर–पु. धुरा, भार, आरंभ, जमीनीचें
धुरकट–पु. जेष्ठ महिन्यांत दिला जाणारा
धुरचट–अ. एकसारखें. [सारा.
धुरवा–पु. ढग.
धुरसिरेसे–वि. पहिल्यापासून.
धुरा–स्त्री. धुरा, जोखड, जबाबदारी.
धुराधुर–अ. सरळ (चालूं लागणें).
धुरियाना–क्रि. स. धूळ उडविणें, धूळ फेंकणें, एकादा दोष लपविणें.
धुरी–वि. पाहा 'धुरीण.' [करणें.
धुरी उड़ाना–धुव्वा उडविणें, छिन्नविछिन्न
धुरीण–वि. मुख्य, भारवाहक, कार्य पार पाडणारा, धुरंधर.
धुरेंडी, धुरेटी–स्त्री. धुळवड, फाल्गुन वद्य
धुर्रा–पु. रजकण. [प्रतिपदा.
धुर्रे उड़ाना–एकाद्या वस्तूचे लहान लहान तुकडे करणें, फार मारणें, छिन्नविछिन्न
धुलना–क्रि. अ. धुपणें. [करणें.

घुलवाना, घुलाना—क्रि. स. घुवविणें.
घुलाई—स्त्री. घुण्याची मजूरी, धुलाई.
घुलेंडी—स्त्री. धुळवड.
घुवन—पु. अग्नि.—वि. चालविणारा.
घुवाँ—पु. धूर.
घुवाँ(आँ)रा—पु. धुराडें.
घुसबंदी—स्त्री. तटबंदी.
घुस्स—पु. मातीचा ढीग, नदीचा बांध.
घुस्सा—पु. लोकरीची जाड पासोडी, घुसा.
धूत—वि. धुतलेला, हालविलेला, धूर्त, कपटी.
धूधू—पु. विस्तवाचा जोरानें जळण्याचा आवाज.
धूना—पु. धुपाप्रमाणें डिंक निघत असलेलें एक झाड, धूप.
धूनी—स्त्री. साधूची धूनी, धुरी, धूप.
धूनी रमाना—धुनी पेटवून बसणें, तपश्चर्या करणें, विरक्त होणें.
धूनी जगाना—धुनी पेटविणें, विरक्त होणें, [तप करणें.
धूप—पु. ऊन, धूप.
धूप खाना—ऊन घेणें. [काढणें.
धूपमें बाल सफेद करना—व्यर्थ आयुष्य
धूपछाँह—स्त्री. अंजिरी रंगाचें वस्त्र, भाग्यचक्र.
धूपना—क्रि. स. धूप लावणें, धांवपळ करणें,
धूपबत्ती—स्त्री. उदबत्ती. [हैराण करणें.
धूम—पु. धूर, करपट ढेकर, धूमकेतु, उल्कापात, धामधूम, प्रसिद्धि, कोलाहल, उपद्रव, थाटमाट.
धूम डालना या मचाना—खूप गडबड करणें.
धूमकधैया—स्त्री. दंगामस्ती, उपद्रव.
धूमकेतु—पु. अग्नि, शेंडे नक्षत्र, महादेव, एक प्रकारचा घोडा.
धमधड़क्का—पु. धामधूम.
धूमधाम—स्त्री. धामधूम, थाटमाट.
धूमबत्ती—स्त्री. सिगारेट.
धूमल, धूमली—वि. धुरकट, फिकट.
धूमिल—वि. मळकट, धुरकट रंगाचा.
धूर, धूरि—स्त्री. धूळ.
धूरधान—पु. धुळीचा ढीग.
धूरधानी—स्त्री. धुळीची रास, नाश, बंदुक.
धूरा—पु. धूळ, चुरा, बुकणी.
धूरा करना या देना—सुंठ अि. चोळणें.
धूर्त—वि. लबाड, खोडसाळ, दूरदर्शी, चाणाक्ष.—पु. लोखंडाचा कीस, बिडलोण, धोतरा, जुगाऱ्या, प्रियकर.—स्त्री. श्वेत-
धूल-लि—स्त्री. धूळ. [रिंगणी, कोकिळ.
(किसी की) धूल उड़ना—रेवडी उडणें, फजिती होणें.
धूलकी रस्सी बटना—वाळूचें तेल काढणें.
धूल चाटना—गोंडा घोळणें, अत्यंत नम्र होणें.
(किसी बात पर) धूल डालना—एकादी गोष्ट पसरूं न देणें, लक्षांत न घेणें.
(सिरपर) धूल डालना—पस्तावणें, मान हलविणें. [फिरणें.
धूल छानना या धूल फाकना—वणवण
धूलधूसर—वि. मातीनें माखलेला.
धूला—पु. भाग, तुकडा.
धूसना—क्रि. स. निंदणें, शिव्या देणें.
धूसर—वि. धुळीनें भरलेला, धुळकट, फिकट.—पु. धुळकट रंग, गाढव, उंट, कबूतर, वाणी लोकांतील एक जात.
धूसरा—वि. मळकट, खाकी.
धूहा—पु. फसवणूक, भोय्या (खेळांत).
धृति—स्त्री. धरण्याची क्रिया, आधार, स्थैर्य, धैर्य, सत्तावीस योगांतील आठवा, अठरा अक्षरांचा एक छंद.

धृष्ट–वि. उद्धट, निर्लज्ज.
धृष्टता–स्त्री. उद्धटपणा, निर्लज्जता.
धेनु–स्त्री. गाय.
धेला–पु. अर्धा पैसा.
धेली–स्त्री. आठ आणे.
धोंधा–पु. मातीचा गोळा, बेडौल शरीर.
(**मिट्टीका**) **धोंधा**–शेणामातीचा, आळशी,
धोई–स्त्री. टरफल काढलेली डाळ. [मूर्ख.
धोक–स्त्री. नमस्कार.
धोकड़–वि. बलवान.
धोख–पु. कपट, अचानक, एकाकी.
धोका–खा–पु. भ्रम, धूर्तता, कपट, माया, अज्ञान, जोखीम, संशय, प्रमाद, बुजगावणें.
धोखा खाना–फसणें, वंचित होणें.
धोखा देना–फसविणें, ठकणें.
धोखा पड़ना–भ्रम होणें.
धोखा उठाना–फसवणूक करून घेणें.
धोखा करना या लगाना–बुजगावणें उभे
धोखेसे–चुकीनें, अज्ञानानें. [करणें.
धोखेकी टट्टी–फसविणारी गोष्ट.
(**किसीके**) **धोखेमें**–एका ऐवजीं दुसरा समजून.
धोखेमें पड़ना–कल्पनेच्या विरुद्ध घडणें.
धोखेबाज़–वि. धूर्त, कपटी.
धोटा–पु. मुलगा.
धोती–स्त्री. साडी, धोतर.
धोती ढीली होना–भयभीत होणें.
धोती ढीली करना–भयभीत करणें.
धोना–क्रि. स. धुणें.
(**किसी वस्तुसे**) **हाथ धोना**–घालविणें.
(**हाथ**) **धोकर पीछे पड़ना**–सर्व सोडून मागें
धोब–पु. धुण्याचें काम. [लागणें.
धोबिन–स्त्री. धोबिण, परटीण.
धोबी–पु. परीट, धोबी.
धोबीका कुत्ता–टल्ले खाणारा, त्रिशंकु.
धोबी पछाड़–पु. कुस्तींतला एक पेच.
धोर–पु. किनारा, जवळपणा, पूर.
धोरी–वि. पुढारी, मुख्य, धुरीण.
धोरे-रैं–अ. जवळ, समीप, निकट.
धोवती–स्त्री. धोतर.
धोवन–पु. धूण.
धौं–अ. कोणजाणें, नाहींतर, तर.
धौंक–स्त्री. भात्यांतील हवेचा झोंका, ऊब.
धौंकना–क्रि. स. भाता हालवून वारा घालणें, भार घालणें, दंड करणें.
धौंकनी–स्त्री. फुंकणी.
धौंकिया–पु. कल्हईवाला, डाक लावणारा.
धौंकी–स्त्री. लहान भाता.
धौंज–स्त्री. उद्विग्नता, धांवपळ.
धौंजना–क्रि. स. धांवपळ करणें, पायानें तुडविणें.
धौंताल–वि. चलाख, मजबूत, निपुण.
धौंस–स्त्री. धमकी, धाक, कपट.
धौंसना–क्रि. स. दाबणें, धमकी देणें, मारपीट करणें.
धौंसपट्टी–स्त्री. फसवणूक, ठकबाजी.
धौंसा–पु. मोठा नगारा, सामर्थ्य, शक्ति.
धौरा–वि. पांढरा. –पु. पांढरा बैल, एक
धौराहर–पु. बुरूज, उंच माडी. [पक्षी.
धौरी–स्त्री. पांढऱ्या रंगाची गाय.
धौरे–अ. जवळ.
धौल–स्त्री. थप्पड, नुकसान.–वि. पांढरा. –पु. बुरूज, एक झाड.
धौलधक्कड़, धौलधप्पड़, धौलधप्पा–पु.
धौलधूर्त–पक्का बेरकी. [मारपीट, उपद्रव.
धौल जड़ना–गुद्दा लगावणें.

धौल लगना–फटका बसणें.
धौला–वि. पांढरा, उजळ.–पु. एक झाड, [पांढरा बैल.
ध्यात–वि. विचार केलेला.
ध्यान–पु. लक्ष, चिंतन, विचार, एकाग्रता, देवाचें चिंतन, योगाच्या अष्टांगापैकीं [सहावें.
ध्यान पर चढना–ध्यानांत येणें.
ध्यान उचटना–मन अस्वस्थ होणें.
ध्यानसे उतरना–विसरून जाणें.
ध्रुव–वि. स्थिर, निश्चित, नि:संशय, अविनाशी, शाश्वत.–पु. ध्रुव (तारा), उत्तर व दक्षिण ध्रुव, खांब, झाडाचें खोड, वड, युग, काल, शक, ब्रह्मा, विष्णु, महेश, मेष राशीपासून ग्रहाचें अंतर, अष्ट वसूंपैकीं दुसरा, ध्रुवपद, शंकु, ललाटस्थ भोंवराभेद, आकाश, स्वर्ग, रोहिणी, उत्तराफाल्गुनी, उत्तराषाढा, उत्तराभाद्रपदा, तर्क, कल्पना.–स्त्री. ऊर्ध्वदिशा, सालवण, मुरवेल, ध्रुवपद, यज्ञपात्र (वटपर्णाकृति), सद्गुणी स्त्री. –अ. खरेंच, शाश्वत, चिरकाल. [होणें.
ध्वंस–पु. विनाश, हानि, मरणें, सडणें, भुगा
ध्वज–पु. झेंडा, देवालय इत्यादि पुढें उंच स्तंभ पुरून त्याचेवर चिन्हविशेषानें अंकित असें वस्त्र लावितात तें वस्त्र किंवा त्या वस्त्रासहित तो स्तंभ, अभिमान, पताका घेऊन चालणारा मनुष्य, लिंग, मेंढा, गर्व, ढोंग, ताड वृक्ष, पूर्वेकडील गृह, मारलेल्या ब्राह्मणाची कवटी प्रायश्चितार्थ काठीवर ठेवून तीर्थास नेणें, खट्वांग.
ध्वजी, ध्वजिन्–पु. ध्वजधारी, कलाल, रथ, पर्वत, सर्प, मोर, घोडा, ब्राह्मण,
ध्वजिनी–स्त्री. सैन्य, फौज. [ढोंगी.
ध्वनि–पु. आवाज, गाण्याचा सूर, वाद्यांचा आवाज, गर्जना, व्यंगार्थ, व्यंगार्थ प्रधान काव्य, अफवा.
ध्वनिलेखन चक्र–पु. ग्रामोफोनची बांगडी.
ध्वन्य–पु. व्यंगार्थ.
ध्वांक्ष–पु. कावळा, भिकारी, उद्धट मनुष्य, बगळा, गृह. [गुण.
ध्वांत–पु. अंधकार, नरक विशेष, तमो-

[न]

नंग–पु. नग्नता, गुप्त इंद्रिय.–वि. लुच्चा, [निर्लज्ज.
नंगई–स्त्री. नागवेपणा.
नंग धडंग, नंग मुनंगा–वि. विवस्त्र. [पाजी.
नंगा–वि. विवस्त्र, निर्लज्ज, लुच्चा, उघडा,
नंगा झोली–स्त्री. कपडयांची झडती.
नंगाबुच्चा-बूचा–वि. कफल्लक, दरिद्री.
नंगालुच्चा–वि. नीच, बदमाश.
नंगियाना–क्रि. स. नागविणें, हिरावून नेणें.
नंगेसिर–वि. बोडका.
नंद–पु. आनंद, परमेश्वर, मुलगा, नंद (गोकुळचा), विष्णु, गौतम बुद्धाचा सावत्र भाऊ.
नंदन–पु. इंद्राचें उपवन, एक प्रकारचें विष, महादेव, विष्णु, मुलगा, ढग.–वि. आनंददायक. [–स्त्री. मुलगी.
नंदना–क्रि. अ. आनंदित होणें, प्रसन्न होणें.
नंदिग्राम–पु. अयोध्येंत एक गांव.
नंदिनी–स्त्री. मुलगी, कामधेनूची मुलगी, नणंद, दुर्गा, तुळस, गंगा.
नंदीमुख, नांदीमुख–मंगल कार्यापूर्वीचें श्राद्ध.
नंदेऊ, नंदोई–पु. नणंदेचा नवरा.
नंबर–वि. संख्या.–पु. गणना, अंक, ३६ इंचाचें माप, स्त्री प्रसंग.

नंबरदार–पु. महसूल वसूल करणारा.
नंबरवार–अ. क्रमशः.
नंबरी–वि. नंबर असलेला, प्रसिद्ध.
नंस–वि. नष्ट झालेला, नाश पावलेला.
नई–वि. नवी, नीतिज्ञ. –स्त्री. नदी.
नउआ–पु. न्हावी.
नउत–वि. वांकलेला, नत.
नउलि–वि. नवा, ताजा.
नओढ–स्त्री. नवविवाहिता युवती, नवोढा.
नककटा–वि. नाक कापलेला, निर्लज्ज, अपमानित. [दीनता.
नकघिसनी–स्त्री. नाक घासण्याची क्रिया,
नकचढ़ा–वि. चिडखोर. [चिमटा.
नकचुटनी–स्त्री. नाकातील केंस काढण्याचा
नकटा–पु. नाक कापलेला मनुष्य, लग्नांत गावयाचें एक गाणें.–वि. नकटा, निर्लज्ज.
नकड़ा–पु. बैलांच्या नाकाचा एक रोग.
नकतोड़ा–पु. घमेंडखोरीनें बोलणें.
नक़द–पु. पैसा. –वि. रोकड, रोख, तैयार.
(नौ) नक़द न तेरह उधार–देणं नास्ति
नगद दम–अ. एकटा, नगद. [घेणं नास्ति.
नकनकाना–क्रि. अ. नाकांतून बोलणें.
नकना–क्रि. स. अुल्लंघिणें, त्रासविणें, चालणें, त्यागणें. –क्रि. अ. हैराण होणें.
नकफूल–पु. चमकी (नाकांतील दागिना).
नक़ब–स्त्री. चोरी करण्याकरितां भिंतीला
नक़बज़न–पु. घरफोडया. [पाडलेलें छिद्र.
नक़बज़नी–स्त्री. घरफोडी.
नकबेसर–स्त्री. नथ, मुरगी, लवंग.
नक़ल–स्त्री. नक्कल, अनुकरण, लेखाचा उतारा, सोंग, हास्य जनक आकृति,
नक़लनवीस–पु. कारकून. [चुटका.
नक़लची–पु. नकलाकार, बहुरूपी.
नक़ली–वि. कृत्रिम, बनावट, खोटा. [प्रकार.
नक़शा–पु. चित्र, नकाशा, आकृति, सांगाडा,
नकसीर–स्त्री. आपोआप नाकांतून रक्त वाहणें. [हालणें, कष्ट न पडणें.
नकसीर भी न फूटना–पोटांतलें पाणी न
नक्र–पु. मगर, सुसर, नाक.
नकाना–क्रि. अ. नाकीं नऊ येणें. –क्रि. स. नाकीं नऊ आणणें.
नक़ाब–स्त्री. घूँघट, पडदा.
नक़ाबपोश–तोंड झांकलेला, बुरख्यांतील.
नकारना–क्रि. अ. नाकारणें.
नकारा–वि. निरुपयोगी, कुचकामाचा.
नकाश(स)ना–क्रि. स. नक्षीकाम करणें.
नकाशी-सी–स्त्री. नकशी, धातूवर नकशी कोरण्याची विद्या.
नकियाना–क्रि. अ. अनुनासिकाचा उच्चार करणें, दुःखी होणें.–क्रि. स. त्रास देणें.
नक़ीब–पु. भाट.
नकुल–पु. शंकर, मुंगुस, पुत्र, माद्रीचा मुलगा.
नकुली–स्त्री. केशर, सांवरी, जटामांसी.
नकेल–स्त्री. उंटाच्या नाकांत घातलेलें वेसण.
नकेल न मानना–अधिकार न ओळखणें.
नकेल हाथमें होना–सर्वस्वीं हातीं असणें.
नक्का–पु. सुईचें छिद्र.
नक़्क़ारख़ाना–पु. नगारखाना.
नक़्क़ारख़ानेमें तूतीकी आवाज़–नगाऱ्याची घाई तेथें टिमकी तुझें काई.
नक़्क़ारची–पु. नगारा वाजविणारा.
नक़्क़ारा–पु. नगारा. [विदूषक.
नक़्क़ाल–पु. नक्कल करणारा मनुष्य,
नक़्क़ाश–पु. नक्षीकाम करणारा.
नक़्क़ाशी–पु. पाहा 'नकाशी'

[illegible]–वि. पेंगाणा, दृढ.

नक्कू–वि. मोठ्या नाकाचा, स्वतःला प्रतिष्ठित समजणारा, सगळ्यांच्या उलट काम करणारा.

नक्र–पु. सुसर, मगर, दाराच्या चौकटीवरचें लाकूड.–स्त्री. नाक, भ्रमरपंक्ति.

नक़्ल–स्त्री. पाहा 'नक़ल'

नक़्श–वि. बनविलेलें किंवा लिहिलेलें.–पु. नकशी काम, छाप, चित्र, ताईत, जादू.

(मनमें) नक़्श करना–मनांत ठसविणें.

नक़्श बैठना–छाप बसविणें.

नक़्श होना–उमटणें, प्रकट होणें.

नक़्शा–पु. नकाशा, आकृति.

नक़्शानवीस–पु. नकाशे काढणारा मनुष्य.

नक़्शी–वि. नकशी.

नख–स्त्री. पतंगाचा रेशमी दोरा.–पु. नख, एक सुगंधित वस्तु, भाग, तुकडा, नखक्षत, वीस (संख्या).

नखछोलिया–पु. नखाची खूण.

नखत, नखतर–पु. नक्षत्र.

नखतराज, नखतेस–पु. चंद्र.

नखना–क्रि. अ. ओलांडलें जाणें, उल्लंघिलें जाणें.–क्रि. स. उल्लंघिणें, नष्ट करणें.

नख़रा–पु. नखरा, चंचलता, हावभाव, स्त्रियांची शृंगारजन्य चेष्टा.

नख़रातिल्ला–पु. नखरा, हावभाव.

नख़रौट–स्त्री. नखाची खूण, नखक्षत.

नख़वत–स्त्री. घमेंड, अभिमान.

नखशिख–पु. नखापासून शेंडीपर्यंत सर्व शरीर, शरीराच्या सर्व अवयवांचें वर्णन.

नखशिखसे–नखशिखांत.

नख़ास–पु. जनावरांचा बाजार.

नखियाना, नखोटना–क्रि. स. ओरबाडणें.

नखी–पु. सिंह, नखानें फाडणारा प्राणी, –स्त्री. नखली (एक सुगंधी वस्तु).

नख़्ल–पु. झाड, खजूर.

नख़्लिस्तान–पु. ओयासिस, खजूराचें वन, जंगल, बाग. [साप, सूर्य, संख्या.

नग–पु. रत्न, पर्वत, वृक्ष, साताची संख्या,

नगण्य–वि. तुच्छ.

नगद–पु. रोख पैसा.–वि. उत्तम, तयार असलेला, रोख पैशांत किंमत चुकविलेली (वस्तु).–अ. उधारच्या उलट [रोख.

नगधरन–पु. श्रीकृष्ण.

नगन–वि. नागवा, नग्न.

नगनी–स्त्री. मुलगी, नग्न स्त्री.

नगर–पु. शहर.

नगराई–स्त्री. शिष्टपणा, चतुरता.

नगवासी–स्त्री. नागपाश.

नगाड़ा–पु. नगारा.

नगी (गीं)–पु. रत्न, पार्वती, पहाडी स्त्री.

नगीच–अ. जवळ.

नगीना–पु. रत्न.–वि. चिकटलेला.

नगीनासाज़–वि. आंगठींत खडे जडविणारा, हिऱ्याचे पैलू पाडणारा, दागिने [बनविणारा.

नग्र–पु. नगर, शहर.

नघना–क्रि. स. पाहा 'नखना.'

नग़मा–पु. मधुरस्वर, गायन.

नचनि–स्त्री. नाच.

नचनी–वि. नाचणारी, नाचरी.–स्त्री. मागाची काठी.

नचवाना, नचाना–क्रि. स. नाचविणें.

नचवैया–पु. नाचणारा.

नचौंहाँ–वि. नाचणारा, नाचरा.

नछत्र–पु. नक्षत्र, भाग्य.

नछत्रकी बात–भाग्याची गोष्ट.
नछत्र बली होना–ग्रह जोरांत असणें.
नछत्री–वि. भाग्यवान.
नज़दीक–वि. जवळ.
नज़्म–स्त्री. कविता, व्यवस्था, मोती वगैरे दोऱ्यांत ओवणें.
नज़र–स्त्री. नजर, दृष्टि, भेट, नजराणा.
नट–पु. नाचणारा, सोंग घेणारा, कपटी.
नटई–स्त्री. गळा, गळ्यांतील घंटा.
नटखट–वि. चंचल, खोडकर, उपद्व्यापी.
नटखटी–स्त्री. उपद्व्याप, खोडी.
नटना–क्रि. अ. नटणें, नाकारणें, मागें सरणें, नाश पावणें, अभिनय करणें. –क्रि. स. नाश करणें.
नटनागर–पु. श्रीकृष्ण.
नटनि–नी–स्त्री. नाच, नर्तकी, नाकबुली.
नटसार–स्त्री. नाटकगृह.
नटसाल–स्त्री. शरीरांत रुतून बसलेलें बाणाचें किंवा काट्याचें टोंक, वेदना.
नटवना–क्रि. स. अभिनय करणें.
नटुआ-वा–स्त्री. गळा. –पु. पाहा ' नट.'
नठना–क्रि. स. नष्ट करणें. –क्रि. अ. नष्ट [होणें.
नढ़ना–क्रि. अ. गुंफणें, कसणें, बांधणें.
नतर–रु–अ. नाहींतर.
नति–स्त्री. प्रणाम, विनय, उतार.
नतिनी–स्त्री. मुलीची मुलगी, नात.
नतीजा–पु. परिणाम.
नतु–अ. नाहींतर.
नत्थी–स्त्री. कागदाचे तुकडे वगैरे एकत्र टाचणें, कागदाची फाईल.
नथ–पु. नथ.
नथना–पु. नाकपुडी, एका सूत्रांत बांधणें, छिद्र पाडणें.–क्रि. अ. टांचलें जाणें.
नथना फुफकारना या फुलाना–नाक फेंदारणें.
नथनी, नथिया, नथूनी–स्त्री. वेसण, नथ.
नद–पु. मोठी नदी, प्रवाह, ओढा, समुद्र.
नदना–क्रि. अ. वाजणें, ओरडणें (पशूंचें), [रेंकणें.
नदामत–स्त्री. लाज, पश्चात्ताप.
नदारद–वि. गुप्त.
नदिया–स्त्री. लहान नदी.
नदी–स्त्री. पाण्याचा प्रवाह, पातळ पदा-[र्थाचा प्रवाह.
नदीदा–वि. लोभी, न पाहिलेला.
नदीश-स–पु. समुद्र.
नदोला–पु. जनावरांच्या खाण्यासाठीं केलेलें मातीचें भांडें, घमेलें.
नधना–क्रि. अ. जुंपणें, जोडणें, कार्यारंभ [होणें.
ननँद, ननद–स्त्री. नणंद.
ननका–पु. लहान मुलगा.
ननसार–स्त्री. आजोळ.
ननिऔर–पु. आजोळ.
ननियाससुर–पु. आजे सासरा.
ननिहाल–पु. आजोळ.
नन्हा–वि. लहान.
नन्हाई–स्त्री. लहानपणा, अप्रतिष्ठा.
नन्हा कातना–कीस काढणें.
नपाई–स्त्री. मोजणी.
नपाक–वि. अपवित्र.
नपुआ–पु. चुटका, कोटी.
नप्ता–पु. नातू.
नफ़क, नफ़का–पु. भरणपोषणाचा खर्च.
नफ़र–पु. व्यक्ति, नोकर.
नफ़रत–स्त्री. तिरस्कार, शिसारी.
नफ़रतआमेज–वि. तिरस्कृत.
नफ़रीं–स्त्री. शाप, धिक्कार.
नफ़री–स्त्री. एक दिवसाची मजरी, [मजूरीचा दिवस.
नफ़ा–पु. फायदा.

नफ़ा उठाना–फायदा मिळविणें.
नफ़ाक़–पु. मनांतील वैर, शत्रुत्व, विरोध.
नफ़ासत–स्त्री. उत्तमता, उमदेपणा.
नफ़ी–स्त्री. अभाव, दुराव, नकार.
नफ़ीर–वि. तिरस्कार करणारा. –स्त्री. आक्रोश, फिर्याद, तुतारी.
नफ़ीरी–वि. एक वाद्य.
नफ़ीस–वि. उमदा, सुंदर, स्वच्छ.
नफ़्स–पु. प्राण, तत्त्व, कामवासना, अस्तित्व, खरें तत्त्व, इंद्रिय, ग्रंथांत प्रतिपादलेले [विषय.
नफ़सानफ़्सी–स्त्री. स्वतःची काळजी.
नबात–स्त्री. शाकभाजी.
नबातात–स्त्री. भाजीपाला, वनस्पति.
नबी–पु. पैगंबर.
नबेड़ना–क्रि. स. समाप्त करणें, निवडणें, बंधनांतून सोडणें, हटविणें.
नबेड़ा(रा)–पु. न्याय, निपटारा, मुक्ति, रक्षण, निर्णय.
नब्ज़–स्त्री. नाडी (शरीरांतील).
नब्ज़ छूटना–नाडी थंड पडणें.
नब्ज़ टटोलना–रहस्य जाणणें.
नब्बाज़–पु. वैद्य.
नभ–पु. आकाश, पाणी, ढग, पाऊस.
नभग–पु. पक्षी, ढग, हवा, चंद्र.
नभचर–पु. पाहा 'नभग'.
नम–वि. भिजलेलें.
नमक–पु. मीठ, सौंदर्य.
नमक अदा करना या नमक चुकाना–अन्नाला जागणें, कृतज्ञ रहाणें.
नमक छिड़कना–दुःखावर डागण्या देणें.
नमक फूटकर निकलना–पापाचें प्रायश्चित्त मिळणें. [जागणारा.
नमक हलाल, नमकख्वार–वि. अन्नाला
नमक सार–पु. मिठागर.
नमकीन–वि. मीठ घातलेलें, सुंदर.–पु. मीठ घातलेलें पक्वान्न.
नमत–ति–नमस्कार करतो.
नमदा–पु. गरम कपडा, गादी.
नमदा बँधना–दिवाळें निघणें, गरीब होणें.
नमना–क्रि. अ. नमणें, झुकणें.
नमनि–स्त्री. प्रणाम, नमस्कार.
नमस्ते–तुम्हांला नमस्कार करतों.
नम्र–वि. वाकलेला, विनीत.
नमाज़–पु. प्रार्थना.
नमाज़ी–पु. प्रार्थना करणारा, नमाज करण्यासाठीं अंथरण्याचें कापड.
नमाज़े जनाज़ा–स्त्री. मृत मनुष्याजवळ उभें राहून करावयाची प्रार्थना.
नमाना–क्रि. स. नमविणें, वांकविणें.
नमामहे–आम्ही प्रणाम करतों.
नमामि–मी प्रणाम करतों.
नमिश(स)–स्त्री. विशेष प्रकारानें तयार केलेला दुधाचा फेस.
नमिश तरावट–दुधाच्या फेंसांत साखर वेलदोडे घालून केलेला पदार्थ.
नमी–स्त्री. ओलेपणा.
नमूद–स्त्री. प्रकट, चिन्ह, उंचवटा.
नमूदार–वि. जाहिर, उगवलेलें.
नमूना–पु. सांगाडा, मासला.
नय–पु. नीति, नम्रता, सद्वर्तन, दूरदर्शित्व, राजनीति, सन्मार्ग, योजना, उपाय, नियम, तत्त्व, शास्त्र, पंथ, तर्क, द्यूतभेद. –वि. नेणारा, मार्ग दाखविणारा. –स्त्री. नदी.
नयकारी–पु. नर्तक, नाचणाऱ्यांचा प्रमुख.
नयन–पु. डोळा, घेऊन जाणें.

नयनपट–पु. पापणी.
नयनवंत–वि. डोळे असलेला.
नयना–क्रि. अ. नमणें, वांकणें.
नयनागर–वि. नीतिमान, नीतिपटु.
नयनी–स्त्री. नवनीत, डोळ्यांतील बाहुली.–वि. डोळे असलेली.
नयनू–पु. लोणी, एक झिरझिरीत वस्त्र.
नयर–पु. नगर, शहर.
नया–पु. नवीन, थोड्यावेळापूर्वी नजरेसमोर आलेलें, आधीं असलेल्याच्या जागीं आलेला दुसरा. [करणें.
नया करना–नवीन धान्य खाण्याचा मुहूर्त
नया पुराना करना–जुना हिशेब पूर्ण करून नवा सुरू करणें.
नया संसार रचना–अशक्य गोष्ट शक्य करून दाखविणें, नवीन सृष्टि रचणें.
नयेके नौ दाम पुरानेके छः–नवी नवी नवलाची व जुनी कवडी मोलाची.
नयापन–पु. नाविन्य, नवेपणा.
नयाम–पु. तलवारीचें म्यान.
नर–पु. मनुष्य, नळ, पुरुष, शंकु, विष्णु, शंकर, अर्जुन, सेवक, सोंगटी, बुद्धिबळ, घोडा, जीवात्मा, पुल्लिग, परमात्मा, ऋषिविशेष, परमेश्वराचा एक अवतार, नर प्राणी.
नरकंत–पु. राजा. [दुःखदायक स्थान.
नरक–पु. नर्क, फार घाणेरडी जागा,
नरकट–पु. वेताच्या जातीचें एक झाड,
नरकेसरी–पु. नृसिंह. [बोरू.
नरगिस–स्त्री. एक फुलझाड.
नरतक–पु. पाहा 'नर्तक'.
नरतकी–स्त्री. नर्तकी, नाचणारी.
नरद–स्त्री. गोटी, आवाज.
नरदवा, नरदा–पु. मोरी, पन्हळ, गटार.
नरनाह, नरनाहू–पु. राजा, नरनाथ.
नरनाहर–पु. नरसिंह. [आळशी, पाचक.
नरम–वि. मृदु, लवचिक, मंद, धिमा,
नरमद–वि. सुखदायक, विनोदी.
नरम दल–पु. मवाळ पक्ष. [रंगीत कपडा.
नरमा–पु. देवकापूस, कानाची पाळी,
नरमाई–स्त्री. कोमलता, नरमपणा.
नरमाना–क्रि. स. नरम करणें, शांत करणें. –क्रि. अ. नरम होणें, शांत होणें.
नरमी–स्त्री. नरमपणा.
नरसल–पु. पाहा 'नरकट'.
नरहरि–पु. नृसिंह भगवान.
नराच–पु. तीर, नागराज नामक वृत्त.
नराज–वि. नाखुश.
नराट–पु. राजा.
नरिंद–पु. राजा.
नरिया–पु. लांबट आकाराचें मातीचें भांडें.
नरी–स्त्री. कमावलेलें कातडें, घोटा, एक प्रकारचें गवत. –स्त्री. नळी, स्त्री.
नरीना–वि. पुरुषजातीसंबधी, पुल्लिंगी.
नरेश–पु. राजा.
नर्त, नर्तन–वि. नाचणारा. –पु. नाच.
नर्तक–पु. नाचणारा, नट, सूत्रधार, भाट, शंकर, मोर, हत्ती, रजक व वेश्या
नर्द–स्त्री. गोष्टी. [यांचा पुत्र, देवनळ.
नर्दन–स्त्री. भयंकर शब्द, डरकाळी, गर्जना, जयजयकार.
नर्म–वि. नरम. –पु. थट्टा, थट्टेखोर.
नर्मदिल–वि. कोमल अंतःकरणाचा.
नर्मी–स्त्री. नरमपणा.
नल–पु. देवनळ, चार हात लांबीचें माप, बोरू, तांबडे कमळ, नळराजा, नळ-

वानर, पोकळ लांब नळी, नाला, मूत्र नलिका, वास, पितृभेद.
नलकी—स्त्री. नळी.
नलकूबर—पु. कुबेराचा पुत्र. [हाडें.
नला—पु. मूत्रनलिका, हातापायांतील लांब
नलिन—पु. बगळा, करवंद, कमळ, जल, नीळ.
नलिनी—स्त्री. कमलिनी, कमळ समूह, कमळाकरितां प्रसिद्ध असलेला देश, गंगानदीच्या एका फाटयाचें नांव, नदी, एक सुगंधित पदार्थ, कमलतंतु, माडाचें मद्य, माडी, इंद्र नगरी.
नलुआ—पु. लहान नळ.
नवंबर—पु. नोव्हेंबर महिना.
नव—वि. ताजें, नवीन, नऊ (संख्या). —पु. कावळा, स्तुति, अभ्रक, पुनर्नवा.
नवधाभक्ति—स्त्री. नऊ प्रकारची भक्ति (जसें श्रवण, कीर्तन, स्मरण, अर्चन, पादसेवा, वंदन, दास्य, सख्य, आत्मनिवेदन).
नवना—क्रि. अ. वांकणें, नम्र होणें.
नवनि—स्त्री. अतिनम्रता, दीनता.
नवयुवक—पु. तरुण.
नवरात्र—पु. दसऱ्यापूर्वीचे नऊ दिवस.
नवरंगी—वि. हंसरा, आनंदी.
नवल—वि. नवीन, सुंदर, तरुण, शुद्ध, स्वच्छ.
नवसत, नवप्त—पु. सोळा शृंगार.
नवसर—वि. लहान वयाचा.—पु. नऊ लडयांचा हार. [—वि. नवीन.
नवाई—स्त्री. नवीनपणा, आश्चर्य, नम्रता.
नवाज्—वि. कृपाळू, दयाळू, संतुष्ट करणारा.
नवाजना—क्रि. स. दया करणें, कृपा करणें.
नवाजिश—स्त्री. कृपा, बक्षीस. [वांकविणें.
नवाना—क्रि. स. नमविणें, नम्र करणें,
नवाब—पु. मुसलमानी अंमलांत मोठया प्रदेशावर नेमलेला अधिकारी, मुसलमान राजांची पदवी, मुसलमान अमीरांना इंग्रजांनीं दिलेली पदवी. —वि. थाटमाटानें राहून खूप खर्च करणारा.
नवाबी—स्त्री. नबाबाचें कार्य, कारकीर्द.
नवाला—पु. अन्नाचा घास.
नवासा—पु. नातू (मुलीचा मुलगा).
नवासी—वि. एकुणऐंशी.[रामायणाचा पाठ.
नवाह्—पु. नऊ दिवसांत पूर्ण होणारा
नविश्त—स्त्री. लिहिलेला कागद, दस्त ऐवज.
नविश्ता—वि. लिहिलेला.—पु. भाग्य, दस्त.
नवीन—वि. नवा, विचित्र, तरुण मनुष्य.
नवीनता—स्त्री. नाविन्य.
नवीस—पु. लेखक.
नवीसी—स्त्री. लिहिण्याचें काम, लिहिणावळ.
नवेद—पु. आमंत्रण, आमंत्रणपत्रिका.
नवेला—वि. नवीन, तरुण,
नशना—क्रि. अ. नासणें, नष्ट होणें.
नशा—पु. मादक पदार्थाची गुंगी, मादक द्रव्य, (धन, विद्या इत्यादिंचा) अभिमान.
नशा उतरना—धुंदी उतरणें.
नशा किरकिरा हो जाना—अप्रिय गोष्ट झाल्यामुळें मादक पदार्थाच्या गुंगीच्या आनंदाचा विरस होणें.
(आंखोंमें) नशा छाना—धुंदी चढणें.
नशापानी—मादक पदार्थ.
नशा हिरन होना—नशा उतरणें.
नशाना—क्रि. स. बिघडविणें, नाश करणें.
नशास्ता—पु. पिष्टमय पदार्थ.
नशीन—वि. बसणारा (जसें-तख्तनशीन).
नशीला—वि. मादक, कैफ चढलेला.
नशीली आंखें—धुंद डोळे, प्रेममदयुक्त डोळे.

नशेबाज़—वि. नशा करणारा.
नशेबोफ़राज़—पु. खोलगट ज़मीन, संसारांतील सुखदुःख. [उन्नति.
नशो, नश्व—पु. उत्पन्न होणें आणि वाढणें,
नशोनुमा—पु. उन्नति, उत्पन्न होऊन वाढणें.
नश्तर—पु. ऑपरेशनचा लहान व तीक्ष्ण
नष—पु. पाहा 'नख'. [चाकू.
नष्ट—वि. न दिसणारा, नाश झालेला, नीच, व्यर्थ, व्यसनी.
नसंक—वि. निःशंक, निर्भय.
नसनसमें—संपूर्ण शरीरांत.
नस—स्त्री. नाक, नाडी, पुरुषाचें मूत्रेन्द्रिय, रक्तवाहिनी नळी, पानाचा मधला तंतु.
नसोंका रक्त—प्राणप्रिय.
नस नस फड़क उठना—अत्यंत आनंद होणें.
नसतरंग—पु. एक वाद्य.
नसतालीक—पु. वळणदार व सुंदर अक्षर, प्रमाणबद्ध व सुंदर वस्तु.
नसना—क्रि. अ. नष्ट होणें, नासणें, पळणें.
नसब—पु. वंश, वंशावळ.
नसबनामा—पु. वंशावळ, वंशवृक्ष.
नसर—स्त्री. मदत, पक्षाचें समर्थन, गद्य
नसल—स्त्री. वंश, संतान. [लेख.
नसवार—स्त्री. तपकीर.
नसाना, नसावना—क्रि. अ. नासणें, नष्ट
नसीनी—स्त्री. शिडी, जीना. [होणें.
नसीब, नसीबा—पु. दैव.
नसीब जागना—दैव फळणें.
नसीब होना—मिळणें.
नसीबवर—वि. भाग्यवान, सौभाग्यशाली.
नसीम—स्त्री. शीतल व मंद वायुलहरी.
नसीहत—स्त्री. उपदेश, सल्लामसलत.
नसुढिया—वि. अमंगळ दर्शन.

नसूर—पु. जुना व्रण (नसेवरील).
नसेनी—स्त्री. शिडी.
नस्क़—पु. पद्धति, व्यवस्था.
नस्ख़—पु. नक्कल, एक अरबी लिपि, नवीन वस्तु तयार केल्यानंतर जुनी वस्तु नष्ट करणें.
नस्ता—स्त्री. जनावरांची नाकपुडी.
नस्तालीक़—पु. वळणदार अक्षर.
नस्ब—पु. उभारणें, स्थापित करणें.
नस्य—पु. तपकीर, नाकांत ओढण्याचें औषध.
नस्र—स्त्री. मदत, सहायता, पक्षाचें समर्थन,
नस्ल—स्त्री. वंश, संतति. [गद्य.
नस्सार—पु. गद्य लेखक.
नहुँ—पु. नख.
नहछू—पु. विवाहांतील एक विधि.
नहन—पु. मोटेचा सोल, दोरखंड.
नहना—क्रि. स. जुंपणें, कामास लावणें,
नहर—स्त्री. कालवा. [ओलांडणें.
नहरनी—स्त्री. नखें काढण्याचें एक हत्यार.
नहरी—वि. कलव्यासंबंधीं. —स्त्री. कालव्याच्या पाण्यानें भिजणारी जमीन.
नहरुआ, नहरुवा—पु. नारू.
नहल—स्त्री. मधमाशी.
नहला—पु. नव्वा (पत्त्यांत), नकशी काढण्याचें एक हत्यार.
नहलाना—क्रि. स. न्हाऊं घालणें, स्नान
नहस—वि. अशुभ, अपवित्र. [करविणें.
नहान—पु. आंघोळ, स्नानाचें एक पर्व.
नहाना—क्रि. अ. आंघोळ करणें, पातळ पदार्थानें शरीर माखणें.
(दूधों) नहाना, पूतों फलना—धनधान्य समृद्धि असणें (आशीर्वाद).
नहार—वि. उपाशी.

नहार तोड़ना–न्याहारी करणें.
नहारी–स्त्री. न्याहारी.
नाँह, नहीं–अ. नाहीं.
नहीं तो–अ. नाहीं तर.
नहीं सही–अ. नाहीं तर नाहीं.
नहीफ़–वि. सडपातळ.
नहुष–पु. इक्ष्वाकु वंशांतील एक राजा, एका नागाचें नांव, विष्णु.
नहूसत–स्त्री.उदासीनता, अशुभ लक्षण.
नाँउँ–ऊ–पु. नांव.
नांगा–वि. नागवा. –पु. नंगा साधु.
नांघना–क्रि. स. ओलांडणें.
नांठना–क्रि. अ. नष्ट होणें. [मोठें भांडें.
नांद–स्त्री. जनावरांना खाणें घालण्याचें
नांदना–क्रि. अ. ललकारणें, प्रसन्न होणें, भडकणें (ज्योत), शिकणें, आरडा-
नांवँ–पु. नांव. [ओरड करणें.
नाइक–पु. स्वामी, पाहा 'नायक'.
नाइत्तिफ़ाक़ी–स्त्री. विरोध, मतभेद.
नाइन–स्त्री. न्हावीण, न्हाव्याची स्त्री.
नाई–स्त्री. सारखेपणा. –वि. समान.
नाई–पु. न्हावी.
नाउ–स्त्री. नौका.
नाकंद–वि. न शिकविलेला घोडा वगैरे.
नाक–स्त्री. नाक, मगर, स्वर्ग, आकाश, शेंबूड, शोभेची वस्तु, प्रतिष्ठा.
नाकका बाल–आवडता.
नाक आना–अब्रू जाणें.
नाक भौं चढ़ाना, नाक सिकोड़ना–चिडणें, नाक मुरडणें, नाक फेंदारणें.
नाक रहना–अब्रू राहणें.
नाक लंबी होना–सन्मान होणें.
नाकों चने चबवाना–नाक घासायला लावणें, अतिशय त्रास देणें.
नाकमें दम करना–नाकीं नव आणणें.
नाक रगड़ना–अजीजी करणें.
नाकड़ा–पु. नाकाचा रोग.
नाक़दर–वि. अप्रतिष्ठित.
नाकस–वि. नीच, तुच्छ.
नाका–पु. नाका, रस्त्याचा आरंभ, शहर, किल्ला वगैरेचें प्रवेश द्वार, सुईचें छिद्र.
नाक़ा–स्त्री. सांडणी. [निरुपयोगी.
नाक़ाबिल–वि. नालायक, अशिक्षित,
नाकाम–वि. अयशस्वी, निराश.
नाकारा–वि. अयोग्य, निरुपयोगी.
नाक़िस–वि. वाईट, अपूर्ण, उणेपणा असणारा.
नाक़ूस–पु. शंख (वाजविण्याचा).
नाखना–क्रि. स. नष्ट करणें, ओलांडणें, टाकणें.
नाख़लफ़–वि. नालायक (पुत्र). [टाकणें.
नाख़ुदा–पु. नाविक.
नाखु(खू)न–पु. नख. [वाजविण्याची नखी.
नाखु(खू)ना–पु. एक नेत्र रोग, सतार
नाख़ूनी–वि. अगदीं बारीक रेषांचें, नखाचें.
नाग–पु. साप, पुराणांत वर्णन केलेला एक पर्वत, हत्ती, शिसें, नागकेशर, तांबूल, दुष्ट मनुष्य.
नाग खेलाना–जोखमाचें काम करणें.
नागझाग–पु. अफू. [दागिना.
नागफनी–पु. निवडुंग, कानांतील एक
नागरता–स्त्री. सभ्यपणा, चतुरता, नागरिकता. [मोथा.
नागर मोथा–पु. एक सुगंधी गवत, नागर-
नागरिक–वि. नगरासंबंधीं, नगरांत रहाणारा, चतुर. [स्त्री, देवनागरी लिपि.
नागरी–स्त्री. शहरांत रहाणारी स्त्री, चतुर

नागवार–रा–वि. असह्य, अप्रिय, पचनास [जड.
नागहाँ–अ. अचानक.
नागहानी–वि. अकस्मात.
नाग़ा–पु. गैरहजेरी, खाडा.
नागा–पु. एक जंगली जात, खाडा.
नागाह्–अ. अचानक.
नागिन–स्त्री. नागीण.
नागेसर–पु. शेषनाग, ऐरावत.
नागोद–पु. छातीचें कवच.
नाच–पु. नाच.
नाच काछना–नाचण्यास सिद्ध होणें.
नाच दिखाना–नाचरेपणा करणें.
नाच नचाना–भंडावून सोडणें.
नाचकूद–स्त्री. नाचणें, खिदळणें, बागडणें.
नाचना–क्रि. अ. नाचणें.
नाचाक़ी–स्त्री. आजारपण, बेबनाव.
नाचार–वि. लाचार.
नाचीज़–वि. तुच्छ.
नाज–पु. धान्य.
नाज़–पु. नखरा, लाड, गर्व.
नाज़ उठाना–चोचले चालूं देणें.
नाज़ करना–नाकानें कांदे सोलणें.
नाज़नीं–स्त्री. सुंदर स्त्री.
नाज़रीन–पु. प्रेक्षक.
नाज़ाँ–वि. गर्विष्ठ.
नाजायज़–वि. अनुचित.
नाज़िम–वि. व्यवस्थापक.
नाज़िर–पु. निरीक्षक, वेश्यांचा दलाल, भेट देणारा, कचेरींत काम करणाऱ्या लोकांचा [मुख्य.
नाज़िरीन–पु. 'नाज़िर' चें अ. वचन.
नाज़िल–वि. खालीं उतरणारा, अवतरणारा.
नाज़ुक–वि. नाजूक, बारीक, सूक्ष्म, जोख-
नाजेब–बा–वि. बेडौल, अयोग्य. [मीचें, गूढ.

नाट–पु. नाच, नक्कल.
नाटना–क्रि. अ. प्रतिज्ञा भंग होणें. –क्रि. स. [अस्वीकार करणें.
नाटा–वि. ठेंगणा.
नाठ–पु. नाश, अभाव.
नाठना–क्रि. अ. नष्ट होणें, पळून जाणें. –क्रि. स. नष्ट करणें.
नाठा–पु. ज्याला मागें पुढें कोणी वारस [नाहीं असा.
नाड़–स्त्री. मान.
नातमाम–वि. अपूर्ण.
नातवाँ–वि. कमजोर.
नातर-रि-रु–अ. नाहींतर.
नातराश–वि. असभ्य.
नातवानी–स्त्री. अशक्तपणा.
नाता–पु. नातें.
नाताक़त–वि. अशक्त.
नातिका–पु. वाचा.
नाती–पु. नात.
नाते–अ. साठीं.
नातेदार–वि. आप्त.
नाथ–पु. वेसण, स्वामी, नवरा, रक्षक.
नाथना–क्रि. स. वेसण घालणें, टांचणें, पीळ जोडणें.
नाद–पु. गर्जना, ध्वनि, अनुनासिकाचें अर्धवर्तुळाकृति चिन्ह, वर्णांचा बाह्य प्रयत्न विशेष.
नादान–वि. अज्ञानी, मूर्ख, दरिद्री.
नादार–वि. गरीब.
नादिम–वि. लज्जित.
नादिया–पु. नंदी.
नादिर–वि. अद्भुत, अद्वितीय, उत्तम.
नादिरशाही–स्त्री. बेबंदशाही.
नादिहंद–वि. न देणारा.
नाधना–क्रि. स. बैल वगैरे गाडीला किंवा

नांगराला जोडणें, आरंभ करणें, गुंफणें.
नान–स्त्री. चपाती.
नानकीन–पु. एक सुती कापड.
नानखताई–स्त्री. एकप्रकारची मिठाई.
नानबाई–पु. भाकऱ्या विकणारा.
नानसरा–पु. आजेसासरा.
नाना–वि. पुष्कळ प्रकारचे, अनेक.-पु. आईचे वडील.–क्रि. स पुदीना घालणें, घुसविणें.
नानिहाल–पु. आजोळ.
नानी–स्त्री. आजी. [पडणें, हातपाय गळणें.
नानी मर जाना,नानी याद आना–संकट
नाप–पु. माप, मापण्याची वस्तु.
नाप जोख, नाप तौल–स्त्री. मोजण्यामाप-
नापना–क्रि. स. मोजणें.[ण्याची वस्तु, माप.
नापसंद–वि. नापसंत.
नापाक–वि. अपवित्र, घाणेरडा.
नापी–स्त्री. मोजणी.
नाफ़–स्त्री. बेंबी, मध्यभाग. [फूलझाड.
नाफ़रमां–वि. आज्ञा न मानणारा.–पु. एक
नाफ़हम–वि. अज्ञान.
नाफ़ा–पु. कस्तूरीची डबी किंवा पिशवी.
नाबदान–पु. मोरी.
नाबालिग़–वि. वयांत न आलेला, अज्ञान.
नाबीना–वि. आंधळा.
नाबूद–वि. उध्वस्त, नश्वर.
नाभ–स्त्री. बेंबी, शिवाचें एक नांव, भगिरथ राजाचा मुलगा.
नाभि–स्त्री. चाकाचा मध्य भाग, बेंबी, कस्तूरी. –पु. राजा, मुख्य व्यक्ति किंवा
नाम–पु. नांव, प्रसिद्ध.[वस्तु, गोत्र, क्षत्रिय.
नाम उछालना–निंदा करणें.
नाम उठ जाना–नामशेष होणें.
नामका, नामके लिये– नांवाला, थोडेसें.
नाम चढ़ना– नांव नोंदलें जाणें.
नाम धरना–नामकरण करणें, निंदा करणें.
(किसीके) नामपर–एकाद्यासाठीं.
(किसीके) नाम पर मरना, नाम पर मिटना–एकाद्याच्या प्रेमांत लीन होणें.
नाम पर मरना–मानासाठीं हपापणें.
नाम बाक़ी रहना–नांव तेवढें रहाणें, कीर्ति रहाणें.
नाम बिकना–नांव सर्वतोमुखीं होणें.
नाम लगाना–आरोप करणें.
नाम आवर–वि. प्रसिद्ध.
नाम ए ऐमाल–पु. एकाद्याच्या चांगल्या व वाईट कामाचा तपशील असलेला
नामक–वि. नांवानें प्रसिद्ध. [कागद.
नामकरण–पु. नांव ठेवण्याचें काम, हिंदूंच्या सोळा संस्कारांपैकीं पांचवा संस्कार.
नामज़द–वि. प्रसिद्ध, नांवावर ठेवलेलें,
नाम धराई–स्त्री. बदनामी. [निवडलेला.
नाम लेवा–पु. वारस, नेम घेणारा.
नामवर–वि. प्रसिद्ध, उत्तम.
नामवरी–स्त्री. कीर्ति.
नामहदूद–वि. सीमा नसलेला, बेहद्द.
नामा–पु. पत्र, ग्रंथ, हिशेब, बिल.
नामाक़ूल–वि. अयोग्य, अनुचित.
नामानिगार–वि. रिपोर्टर.
नामी–वि. प्रसिद्ध, नांवाचा.
नामीगिरामी–वि. प्रसिद्ध, नावाजलेला.
नामुआफ़िक़–वि. अयोग्य, वाईट, विरुद्ध.
नामुनासिब–वि. अनुचित.
नामुमकिन–वि. असंभव.
नामूस–स्त्री. अब्रू, शील, लाज.
नामूसी–स्त्री. बेअब्रू, बदनामी, निंदा.
नामोनिशां–पु. कीर्ति, चिन्ह, पत्ता.

नामौजूं–वि. अयोग्य, बेजोड, अनुपयुक्त.
नायक–पु. पुढारी, मालक, श्रेष्ठ पुरुष.
नायन–स्त्री. न्हावीण.
नायब–पु. सहायक, मुनीम.
नायाब–वि. दुर्लभ, श्रेष्ठ. [कस्तूरी.
नायिका–स्त्री. पत्नी, उपपत्नी, मुख्य स्त्रीपात्र,
नारंगी–स्त्री. नारिंग, नारिंगी रंग. –वि. नारिंगी रंगाचा.
नार–स्त्री. आग, मान, गर्दन, नाला, जाड
नारकी–त्रि. पापी. [दोरा, नाडी, स्त्री.
नारद–पु. नारदमुनि, विश्वामित्राचा पुत्र, एक प्रजापति, कळ लावणारा मनुष्य.
नारना क्रि. स. ठाव पाहणें.
नारा–पु. विजारीचा बंद, लाल रंगाचा दोरा, नांगराला बांधलेला दोर, घोषणा, विजयघोष. [दिवस, एक वर्णवृत्त.
नाराच–पु. लोखंडाचा बाण, वादळी हवेचा
नारायण-न–पु. विष्णु पौष महिना, 'अ' अक्षराचें नांव, एक उपनिषद्,
नाराज़–वि. अप्रसन्न. [एक अस्त्र.
नारियल–पु. नारळ.
नारियली–स्त्री. नारळांतील खोबरें, करवंटीचा हुक्का,. [जळणारा.
नारी–वि. अग्नीसंबंधीं, नरकाच्या आगींत
नारू–पु. ऊ, नारू.
नाल–स्त्री. कमळाचें देठ, रोपाचें देठ, नळी, लाकडाचे जोडे, फुंकणी, बंदुकीची नळी.–पु. लिंग, ओहोळ, नाल, जुगाऱ्यानें जुगाराच्या अड्ड्याच्या मालकाला दिलेला पैसा.
नालकी–स्त्री. पालखी.
नालबंद–पु. घोड्याला नाल मारणारा.
नालाँ–वि. रडून फिर्याद करणारा, हैराण, रडणारा. [करणारा, गडबड.
नाला–पु. नाडी, ओढा, रडून प्रार्थना
नालिश–स्त्री. फिर्याद.
नाली–स्त्री. ओढा, मोरी, खोल रेघ, घोड्याच्या पाठीवरील खळगा, जनावरांना औषध पाजण्याची नळी, नाडी, कमळ. [माशीचा डख.
नावक–पु. व्याध, नाविक, बाण, मध-
नावरि–स्त्री. नाव, नावेची क्रीडा.
नावाकिफ़–वि. अपरिचित.
नाश–स्त्री. शव, सप्तर्षि, नाश, नष्ट होणें, प्रेताची तिरडी.
नाशपाती–स्त्री. एका जातीचें फळ.
नाशाद–वि. दुःखी, दुर्दैवी.
नाश्ता–पु. न्याहारी.
नास–वि. तपकीर.–पु. नाश.
नासज़ा–वि. अनुचित.
नासदान–पु. तपकिरीची डबी.
नासमझ–वि. अज्ञान, मूर्ख.
नास मारना–खिळखिळें करणें, नष्ट करणें.
नास(से)ह–वि. सल्ला देणारा, उपदेशक.
नासा–स्त्री. नाक, सोंड, दारावरचा भाग.
नासाज़–वि. विरोधी, आजारी, अनुपयुक्त.
नासिका–स्त्री. नाक, नाकपुडी.
नासिपास–वि. कृतघ्न.
नासिर–वि. गद्य लेखक, संरक्षक, सहायक.
नासी–वि. नाशक, नाश करणारा, नश्वर.
नासूर–पु. सडलेली जखम.
नासेह–वि. उपदेशक.
नास्तिक–पु. ईश्वर व परलोक न मानणारा.
नाहंजार–वि. वाईट चालीचा, दुष्ट, नीच.
नाह–पु. नाथ, प्रभु, मालक.
नाहक़–अ. विनाकारण, व्यर्थ.

नाहनूह–स्त्री. नकार.
नाहमवार-रा–वि. उंच नीच, नालायक.
नाहर–पु. वाघ, सिंह, एका जातीचें फूल.
नाहरू–पु. नारू, सिंह, वाघ, एक फूल.
नाहिनं–नाहीं.
निंदनीय–वि. निंद्य, वाईट.
निंदरिया–स्त्री. झोंप.
निंदा–स्त्री. दोष कथन, अपकीर्ति.
निंदासा–वि. झोंप आलेला.
निंदित–वि. लोक ज्याची निंदा करतात तो.
निंबकौरी–स्त्री. लिंबोणी.
निंबू–पु. लिंबू.
निअर–अ. जवळ. –वि. तुल्य, समान.
निअ(य)राना–क्रि. अ. जवळ येणें. –क्रि. स. जवळ जाणें.
निआन–पु. परिणाम, शेवट, अंत. –अ. [शेवटीं.
निआमत–स्त्री. अमूल्य वस्तु.
निकंदन–पु. नाश.
निकट–वि. जवळचा. –अ. जवळ.
निकम्मा–वि. निकामी, आळशी.
निकर–पु. समूह, रास, निधि.
निकरना–क्रि. अ. निघणें. [उमगणें.
निकलना–क्रि. अ. निघणें, वेगळें, होणें,
निकलवाना–क्रि. स. काढविणें.
निकल चलना–मर्यादा सोडणें, पळत जाणें.
निकसना–क्रि. अ. निघणें.
निकसाना–क्रि. स. काढणें. [घर, परमात्मा.
निकाई–स्त्री. भलेपणा, सौंदर्य, समूह, रास,
निकाज–वि. फुकटचा, निकामी.
निकाना–क्रि. स. निंदा करणे.
निकाम–वि. निकामी, वाईट. –अ. व्यर्थ.
निकाब–स्त्री. मुसलमान स्त्रियांचा पडदा.
निकाय–पु. झुंड रास, ढीग, घर, परमात्मा.
निकालना–क्रि. स. काढणें, चालविणें, ठरविणें, कमी करणें, सोडविणें, चालविणें.
निकाला–पु. हद्दपारी, मार्ग.
निकास–पु. निघणें, दरवाजा, मैदान, वंशाचें मूळ, रक्षणाचा उपाय, वशीला, मिळकतीचा मार्ग, मिळकत.
निकासना–क्रि. स. काढणें, वेगळें करणें.
निकासी–स्त्री. रवानगी, मिळकत, विक्री, फायदा, विक्रीकरितां मालाची पाठवणी, बाहेरून येणाऱ्या मालावर घेतला जाणारा कर, रवाना केलेल्या मालाचा तपशील लिहिलेला कागद.
निकाह–पु. मुसलमानांची विवाहपद्धति,
निकाह पढ़ना–लग्न करणें. [विवाहमंत्र.
निकियाना–क्रि. अ. चिंध्या चिंध्या करून
निकिष्ट–वि. निकृष्ट. [टाकणें.
निकोटना–क्रि. स. चिमटा घेणें, ओरबाडणें.
निकोसना–क्रि. स. वेडावणें, दांत खाणें.
निखंग–पु. भाता, तलवार.
निखंड–वि. मध्य.
निखट्टर–वि. निर्दय, निष्ठुर.
निखट्टू–वि. आळशी, उनाड.
निखरना–क्रि. अ. निर्मळ होणें, रंग खुलणें.
निखरी–स्त्री. तुपांत शिजलेलें अन्न.
निखर्चा–पु. निव्वळ नफा.
निखार–पु. स्वच्छता, श्रृंगार.
निखारना–क्रि. स. स्वच्छ करणें, पवित्र
निखालिस–वि. निखालस, शुद्ध. [करणें.
निखुटना–क्रि. अ. संपणें.
निखेध, निषेध–पु. निषेध. [बेधडक.
निखोट–वि. स्वच्छ, निर्दोष, स्पष्ट. –अ.
निखोड़ना, निखोरना–क्रि. स. सोलणें, ओरबाडणें.

निगंदना–क्रि.स. रजई वगैर शिवणें.
निगंदा–पु. शिवण्याची क्रिया. [बेडी.
निगड़–स्त्री. हत्तीला बांधण्याचा साखळदंड,
निगदित–वि. प्रेरित, सांगितलेलें.
निगम–पु. मार्ग, वेद, बाजार, जत्रा, रोजगार, निश्चय.
निगराँ–वि. निरीक्षक, वाट पहाणारा.
निगरानी–स्त्री. देखरेख.
निगरु–वि. हलका (वजनानें).
निगलना–क्रि. स. गिळणें, दुसऱ्याचा पैसा
निगह्–स्त्री. पाहा 'निगाह्'. [खाऊन बसणें.
निगह्बान–पु. रक्षक.
निगाली–स्त्री. हुक्क्याची नळी.
निगाह्–पु. दृष्टि, कृपादृष्टि, पारख, पाहाण्याची पद्धत, विचार.
निगिभ–वि. अत्यंत प्रिय, अत्यंत गोपनीय.
निगुनी–वि. गुणरहित.
निगुरा–वि. गुरुपासून दीक्षा न घेतलेला.
निगूढ–वि. अत्यंत गुप्त. [शिवी.
निगोड़ा–वि. अनाथ. दुष्ट, नीच, एक
निग्रह–पु. अवरोध, दमन, थांबविण्याचा उपाय, शिक्षा, निर्भर्त्सना, सीमा.
निग्रहना–क्रि. स. धरणें, अडवणें, शिक्षा देणें.
निघटना–क्रि. अ. उपस्थित होणें, बरोबर होणें, कमी होणें, पुरेसें नसणें.
निघरघट–वि. निगरगट्ट, ज्याला कोठेंच ठिकाण नाहीं असा.
निघरा–वि. घरदार नसलेला (शिवी).
निचल–वि. निश्चल.
निचला–वि. खालचा, स्थिर.
निचाई–स्त्री. नीचपणा, सखलता.
निचान–स्त्री. सखलता, उतार.
निचिंत–वि. निश्चित.
निचुड़ना–क्रि. अ. पिळणें, रसहीन होणें. सुटून पडणें, शरीर दुर्बळ होणें.
निचै–पु. समूह, निश्चय, संचय. [सारांश.
निचोड़,निचोर–पु. सार, सत्त्व, निष्कर्ष,
निचोड़ना, निचोवना–क्रि. स. रस पिळून घेणें, सर्वस्व हरण करणें, सत्त्व काढून
निचोल–स्त्री. ओढणी (स्त्रियांची). [घेणें.
निचौहाँ–वि. खालीं वांकलेला.
निचौहें–अ. खालच्या बाजूला.
निछक्का–पु. एकांत.
निछनियाँ–अ. पाहा 'निछान'.
निछल–वि. कपटरहित, निश्चल.
निछान–वि. शुद्ध, निखालस.–अ. पूर्णपणें.
निछावर–स्त्री. उतारा, बक्षीस, ओवाळून टाकलेली वस्तु.
निछावर होना–जीवित वाहणें, एकाद्या-
निछोह-ही–वि. निर्दय. [साठीं प्राण देणें.
निज–वि. आपलें, मुख्य, योग्य, बरोबर. –अ. खात्रीनें, विशेषेंकरून.
निजतंत्र–पु. स्वतंत्र.
निजानंद–पु. ब्रम्हानंद, आत्मानंद.
निज़ाम–पु. बंदोबस्त, हैदराबादच्या राजाची पदवी.
निजी, निजु–वि. स्वतःचें, वैयक्तिक.
निजोर–वि. दुबळा, कमजोर.
निज्व–अ. जवळ, समोर.
निझरना–क्रि. अ. झडून जाणें, रिकामें होणें, आपला निर्दोषीपणा सिद्ध करणें, सत्त्व निघून जाणें. [धंदा नाहीं असा.
निठल्ला-ल्लू–वि. बेकार, ज्याला कांहीं काम
निठाला–पु. बेकारी, काम नसलेला वेळ.
निठुर–वि. निष्ठुर, क्रूर.
निठुर(रा)ई–स्त्री. निष्ठुरपणा.

निठुरता–स्त्री. निर्दयपणा.
निठौर–पु. वाईट जागा, वाईट दशा.
निडर–वि. निर्भय, साहसी, धीट.
निडरपना–पु. धाडस, निर्भयता.
निडे–अ. जवळ.
निढाल–वि. थकलेला, उत्साहहीन.
निढिल–वि. कसून बांधलेला, टणक.
नित,निति,नित्य–वि. नेहमीं रहाणारा, रोजचा. –अ. दररोज, सर्वदा.
नितनित–दररोज. [निर्वाह करणें.
नित्यनिबाहना–नित्यकर्म करणें, नेहमीं
नितान्त–वि. पुष्कळच, सर्वथा.
नियंभ–पु. खांब.
नितरना–क्रि.अ. पातळ पदार्थ आंतील गाळ वगैरे तळाला बसण्याइतका स्थिर होणें.
नथरा–वि. स्वच्छ, निर्मळ. [स्वच्छ पाणी.
निथार–पु. गाळ खालीं बसल्यामुळें झालेलें
निथारना–क्रि. अ. पातळ पदार्थ स्थिर ठेऊन त्यांतील गाळ खालीं बसूं देणें.
निदई–वि. क्रूर, निष्ठुर.
निदर,निदरी–अ. निरादर करून.
निदरना–क्रि. स. अपमान करणें, टाकणें,
निदलन–पु. निर्दलन, नाश. [मात करणें.
निदहना–क्रि. स. जाळणें.
निदाघ–पु. ग्रीष्म ऋतु, ऊन, उष्णता.
निदान–पु. कारण,शुद्धता,शेवट,अंत,निदान, रोगचिकित्सा, तपश्चर्येच्या फळाची आशा. –अ. सरतेशेवटीं. –वि. निकृष्ट.
निदेश–पु. आज्ञा, आदेश, कथन, पृथ्वी,
निद्रा–स्त्री. झोंप, सुस्ती. [समीपता.
निधड़क–अ. बेलाशक, मागें पुढें न करतां.
निधन–वि. निर्धन. –पु. नाश, मरण, कुळ, कुलाधिपति, विष्णु, प्रळय, पंचावयव
निधनी–वि. दरिद्री. [सामाचा ५ वा भाग.
निधान–पु. आधार, निधि, एकादी वस्तु लय पावण्याची जागा.
निधि–स्त्री. गाडलेलें द्रव्य, कुबेराचीं नऊ प्रकारचीं रत्नें (महापद्म, पद्म, शंख, मकर,कच्छप,मुकुंद, कुंद, नील व खर्व), भूमींत पुरलेल्या द्रव्याबद्दलचें शास्त्र, समुद्र, आधार, विष्णु, शंकर, नवाची
निनरा,निनार-रा–वि. वेगळा, दूर. [संख्या.
निनान–पु. शेवट, लक्षण. –वि. निकृष्ट.
निनानबे–वि. नव्याण्णव. [–अ. शेवटीं.
निनावाँ–पु. तोंडांतील आंतल्या बाजूस येणाऱ्या लहान पुटकुळ्या.
निनौना–क्रि. स. वांकविणें, नमविणें.
निन्यानबे–वि. नव्याण्णव.
निन्यारा–वि. वेगळा, दूर.
निपंग–वि. अपंग, लुळा, पांगळा.
निपजना–क्रि. अ. निपजणें, वाढणें, उत्पन्न होणें, तयार होणें.
निपजी–स्त्री. लाभ, उपज.
निपट–अ. केवळ, एकदम.
निपटना–क्रि. अ. पाहा 'निबटना'.
निपटा (टे) रा–पु. निर्णय, समाप्ति, निरवानिरव. [पर्णहीन.
निपात–पु. निःपात, नाश, मृत्यु. –वि.
निपातना–क्रि. स. पाडणें, खालीं उडी मारणें, वध करणें.–पु. प्रहार.
निपुण–वि. प्रवीण.
निपुनाई–स्त्री. कुशलता.
निपूत,निपूता–वि. पुत्रहीन.
निपोड़ना,निपोरना–क्रि. अ. दांत दाखवणें, तोंड वेंगाडणें, वांकुल्या दाखविणें.
निफन–वि. पूर्ण. –अ. पूर्णपणें.

निफरना–क्रि. अ. छेदून आरपार जाणें, स्वच्छ होणें, निरभ्र होणें.

निफल–वि. निष्फळ.

निफ़ाक़–पु. वैर, वांकडेपणा, बिघाड.

निफोट–वि. स्पष्ट.

निबंध–पु. बंधन, लेख, गीत, स्थावर मिळकत, बेडी, प्रतिबंध.

निबकौरी–स्त्री. लिंबोळी. [ठरणें, संपणें.

निबटना–क्रि. अ. मोकळें होणें, निवृत्त होणें,

निबटाना–क्रि. स. संपविणें, मिटविणें, चुकतें करणें, फेडणें, ठरविणें, पूर्ण करणें.

निबटाव, निबटेरा–पु. पाहा 'निपटेरा'.

निबड़ना–क्रि. अ. पाहा 'निबटना'.

निबरना–क्रि. अ. मुक्त होणें, रिकामें होणें, सुटका होणें, गुंतलेल्या वस्तु वेगळया होणें, दूर होणें, उकलणें.

निबह–पु. झुंड, जमाव. [पालन होणें.

निबहना–क्रि. अ. निभाव लागणें, पूर्ण होणें,

निबहुर–पु. यमलोक. [सुटकेचा मार्ग.

निबाह–पु. गुजराण, परंपरेचें रक्षण, पालन,

निबाहना–क्रि. स. निर्वाह करणें, सुरू

निबुआ-वा–पु. लिंबू. [ठेवणें, पालन करणें.

निबुकना–क्रि. अ. बंधमुक्त होणें, सुटणें.

निबुकि–अ. सोडून, सुटून.[-क्रि. स. सोडणें.

निबेड़(र)ना–क्रि. स. सोडविणें, वेंचणें, गंत सोडविणें, निर्णय करणें, दूर करणें, पूर्ण करणें.

निबेड़ा-रा–पु. मुक्ति, उद्धार, निवडणूक, दूर करणें, पूर्ण करणें, त्याग, निर्णय,

निबौरी-ली–स्त्री.कडुलिंबाचेंफळ.[समाप्ति.

निभ–वि. (समासांती) सदृश, सारखा. –पु. तेज, ढोंग.

निभना–क्रि. अ. पार पडणें, निभणें, टिकणें, भोगणें, पालन होणें, सुरू असणें, पूर्ण होणें.

निभरम–वि. भ्रमरहित. –अ. बेधडक.

निभाना–क्रि. स. पालन करणें, भोगणें, सुरू ठेवणें. [कष्टानें निर्वाह करणें.

निभावना–क्रि. स. निभावणें, सोसणें,

निमंत्रण–पु. कार्याकरितां ठराविक वेळीं बोलावणें, जेवण्याकरितां बोलावणें, न्यायाधिकाऱ्यांचें साक्षी इत्यादि साठीं बोलावणें.

निमक–पु. मीठ, विशेष प्रकारचें लवण.

निमकी–स्त्री. लिंबाचें लोणचें, तिखट मिठाचीं शंकर पाळीं.

निमकौड़ी-री–स्त्री. कडुलिंबाचें फळ.

निमज्जन–पु. बुडणें, स्नान, गढून जाणें.

निमज्जित–वि. स्नान केलेला.

निमा, नीमा–पु. एक तऱ्हेचा बुरखा, डगला.

निमान–पु. खड्डा, सखल प्रदेश, जलाशय, माप, किंमत. –वि. उतार, खालचा,

निमाना–वि. उतरते, नम्र. [विनीत.

निमिख, निमेख, निमेष–पु. पळ.

निमूंद–वि. बंद, झांकलेलें.

निमोना–पु. उसळ.[नियोजित.-स्त्री. उद्देश.

नियत–वि. निश्चित, परिमित, नेमलेला,

नियति–स्त्री. नेमणूक, स्थैर्य, दैव, अनिवार्य गोष्ट, कृत कर्माचा निश्चित परिणाम.

नियम–पु. दाब, परंपरा, कायदा, प्रतिज्ञा, एक अर्थालंकार, विष्णु, महादेव.

नियमित–वि. नियमबद्ध, क्रमबद्ध.

नियर–अ. जवळ.

नियराना–क्रि. अ. जवळ जाणें.

नियराई–स्त्री. सान्निध्य.

नियाई–वि. न्यायी.

नियाज़–स्त्री. इच्छा, दीनता, कृपा, भेट,

मोठ्या माणसांशीं होणारा परिचय.
नियाजनामा–पु. कृपापत्र.
नियान–पु. परिणाम. –अ. शेवटीं.
नियामत–स्त्री. किमती वस्तु, सुग्रास भोजन, धन दौलत.
नियार–पु. सोनाराच्या दुकानांतील [केरकचरा.
नियारा–वि. दूर.
नियारिया–पु. सोनाराच्या दुकानांतील कचऱ्यांतून माल काढणारा चतुर मनुष्य, [झारेकरी.
नियारे–अ. न्यारा.
(वारे) नियारे होना–श्रीमंत होणें.
नियाव,न्याय–पु. न्याय, नीति.
नियुक्त–वि. योजिलेला, प्रेरित, ठरविलेला.
नियुक्ति–स्त्री. नेमणूक. [निश्चय, आज्ञा.
नियोग, नियोगा–पु. नेमणूक, प्रेरणा,
निरंतर–वि. अविच्छिन्न, दाट, एकसारखा होणारा, स्थायी, चिकटलेलें, इमानी, खरा, कळकळीचा, व्याप्त, पूर्ण, गाढ आलिंगन, एकरूप, अभिन्न, न लपविलेला. –अ. आंवळून, नेहमीं.
निरंध–वि. निव्वळ आंधळा, महामूर्ख.
निर–अ. शिवाय.
निरखना–क्रि. स. पाहाणें.
निरग–पु. नृगराजा. [परमात्मा.
निरगुन–वि. निर्गुण, त्रिगुणातीत ब्रह्म,
निरचू–वि. निश्चिन्त, रिकाम टेकडा.
निरच्छ–वि. आंधळा.
निरजोस–पु. पिळवणूक, निर्णय.
निरत–वि. गढलेला, मग्न झालेला, व्यग्र,
निरतना–क्रि. स. नाचणें.[तत्पर. –पु. नाच.
निरदय–वि. निर्दय.
निरधार–पु. निर्धार, निश्चय. -वि. निराधार.
निरपना–वि. परक्याचा, परका.
निरबहना–क्रि. अ. पाहा 'निभना.'
निरबेरा–पु. पाहा 'निबेडा'.
निरमर-ल–वि. पाहा, 'निर्मल'.
निरमायल–पु. निर्माल्य.
निरमोल–वि. उत्तम, बहुमोल.
निरय–पु. नरक.
निरवलंब–वि. निराश्रित, असहाय.
निरवाना–क्रि.स. पिकांतील गवत काढविणें.
निरवार–पु. पाहा 'निरुवार'.
निरसंक–वि. निःशंक, निर्भय.
निरा–वि. निव्वळ, केवळ, शुद्ध, निखालस.
निराई–स्त्री. पिकांतील गवत काढण्याचें काम व या कामाची मजूरी.
निराकरण–पु. निवडणें, दूर करणें, रद्द, निवारण, खंडन. [अक्षर नसलेला.
निराखर–वि. अशिक्षित, मौन, गप्प,
निरादर–पु. अपमान.
निराना–क्रि. स. पिकांतील गवत काढणें.
निरापन, निरापुन–वि. दुसऱ्याचा.
निराला–पु. एकांत जागा. –वि. अजोड, निराळा, एकांत.
निरास-सी–वि. निराश, उदास, विरक्त.
निरीह–वि. उदासीन, विरक्त, शांतिप्रिय,
निरुज–वि. निरोगी. [निरिच्छ.
निरुपण–पु. प्रकाश, एकाद्या विषयाचा विवेचनापूर्वक निर्णय, निदर्शन.
निरुवार–पु. सुटका, मोकळीक, सोडवणूक, निर्णय, निश्चय, निवारण.
निरुवारना–क्रि. अ. सुटणें, मोकळें होणें
निरेखना–क्रि. स. पाहणें. [(गुंतागुंत).
निरै–पु. नरक.
निरोग–वि. निरोगी.
निर्ख–पु. भाव, दर.

निर्खनामा–पु. वस्तूंच्या दराची यादी.
निर्खबंदी–स्त्री. भाव ठरविण्याचें काम.
निर्जन–वि. ओसाड, एकांत.
निर्त–पु. नृत्य, नाच.
निर्तक–पु. नर्तक, नाचणारा.
निर्तना–क्रि. अ. नाचणें.
निर्दहना–क्रि. स. जाळणें, दहन करणें.
निर्भय–वि. धीट.
निर्भर–वि. आश्रित, पूर्ण, युक्त.
निर्भीक–वि. धीट.
निर्मना–क्रि. स. निर्माण करणें, बनविणें.
निर्मल–वि. स्वच्छ, पवित्र, निर्दोष. [रिठा.
निर्मली–स्त्री. एक वृक्ष, रिठ्याचें झाड किंवा
निर्माण–पु. रचना, बनविण्याचें काम.
निर्मोक–पु. सापाची कात, कवच, कातडी,
निर्यात–पु. जाणारा माल. [आकाश.
निर्यातन–पु. प्रतिकार, ठार मारणें, सूड घेणें.
निर्यास–पु. वृक्षाच्या खाचेंतून वहाणारा
निर्लज्ज–वि. लाज नसलेला. [रस, गोंद.
निर्वहना–क्रि. अ. परंपरेचें पालन होणें.
निर्वाचक–पु. निवडणारा मनुष्य.
निर्वाचन–पु. निवडणूक, मतदान.
निर्वासन–पु. हद्दपारी, वध.
निर्वाह–पु. निभाव, पालन, समाप्ति.
निलय–पु. घर, स्थान, जागा.
निलहा–वि. निळसर, निळी संबंधीं.
निवाज़–वि. कृपा करणारा, संतुष्ट
निवाज़ना–क्रि. स. कृपा करणें. [करणारा.
निवाज़िश–स्त्री. कृपा. [निवारण, बाधा.
निवाड़, निवार–स्त्री. रहाट, नवार. –पु.
निवाड़ा–पु. लहानशी नाव.
निवाला–पु. घास (अन्नाचा).
निवास–पु. रहाणें, रहाण्याची जागा, घर.
निवेदन–पु. प्रार्थना, समर्पण.
निवेदित–वि. अर्पण केलेलें, सांगितलेलें.
निवेश–पु. प्रवेश, विवाह, घर, तंबू.
निशाख़ातिर–स्त्री. संतोष.
निशान–पु. लक्षण, चिन्ह, डाग, डंका ध्वजा.
निशान उठाना–पुढारी बनणें.
निशान देना–ओळख देणें.
निशानची–पु. निशाणधारी.
निशानदेही–स्त्री. ओळख करविणें.
निशाना–पु. नेम धरून वार करणें, लक्ष्य.
निशानी–स्त्री. आठवण, स्मृति, स्मारक चिन्ह.
निशास्त-स्ता–पु. गव्हाचें सत्त्व, कपडा कडक करण्याकरितां वापरावयाचें
निशीथ–पु. रात्र. [पातळ सत्त्व.
निषंग–पु. बाणांचा भाता, तरवार.
निष्कृति–स्त्री. सुटका, प्रायश्चित्त, उपकाराची फेड, माफी, क्षमा, धिक्कार, टाळणें. [वाहिलेला, रत.
निष्ठ–वि. रहाणारा, युक्त, विशिष्ट,
निष्ठा–स्त्री. अवस्था, गति, पाया, स्थिरता, दृढभक्ति, श्रद्धा, वर्तनमार्ग, कौशल्य, शेवट, नाश, मरण, कार्यसिद्धि, समाप्ति, निश्चय, सिद्धांत, पूर्णता, उत्कर्ष, नक्की जाणणें, याचना.
निसंक–वि. निर्भय, निःशंक.
निसंस–वि. दुष्ट, मृतप्राय.
निसंसना–क्रि. अ. जोरानें श्वास घेणें.
निस–स्त्री. रात्र. –अ. शिवाय.
निसक–वि. अशक्त, दुर्बळ.
निसगत–वि. रात्रीं आलेला.
निसत–वि. असत्य.
निसतारना–क्रि. अ. सुटका करून घेणें, बाहेर जाणें, पैल जाणें, सोडवणें,

उपाय, सिद्धि, अभीष्टप्राप्ति.
निसतार–पु. फेड, मोक्ष, निस्तार.
निसद्योस–अ. रात्रंदिवस.
निसबत–स्त्री. संबंध, सोयरीक, तुलना.
निसबती–वि. संबंधी. [बहिणीचा नवरा).
निसबती भाई–पु. मेहुणा (बायकोचा भाऊ,
निसयाना–वि. शुद्धीवर नसलेला.
निसरना–क्रि. अ. पाहा 'निकलना'.
निसर्ग–पु. स्वभाव, रूप, दान, सृष्टि.
निसवाँ–स्त्री. स्त्रिया.
(तालीमे) निसवाँ–स्त्रीशिक्षण.
निसवादला–वि. स्वादरहित, बेचव.
निसस–वि. बेशुद्ध, बेहोष.
निसाँक–वि. निर्भय, निश्चित निःशंक.
निसाँस-सा–पु. सुस्कारा.–वि. मृतप्राय.
निसानन–पु. संध्याकाळ. [लक्षण.
निसाना–पु. ध्वजा, झेंडा, नगारा, नेम,
निसाफ़–पु. न्याय.
निसार–पु.समर्पण, बलिदान.–वि.सारहीन.
निसि–स्त्री. रात्र, एक वर्णवृत्त.
निसिचर–पु. पिशाच, राक्षस, चोर, घुबड, कोल्हा, चक्रवाक, निशाचर.
निसित–वि. तीक्ष्ण, चोख, उत्तम.
निसीठा–वि. नीरस.
निसु–स्त्री. रात्र.
निसे(सं)नी–स्त्री. शिडी.
निसेस–पु. चंद्र, पूर्ण, शेषरहित.
निसोग–वि. शोकरहित, निश्चित.
निसोत–वि. शुद्ध, केवल, वेगळा.
निसोधु–स्त्री. बातमी, संदेश.
निस्फ़–वि. अर्धा. [फेंस, ओढा, ओहोळ.
निस्रव निस्राव,–पु. प्रवाह, भाताचा कढ,
निस्बत–पु. पाहा 'निसबत.'
निस्व–वि. दरिद्री. [नागवा, निर्लज्ज.
निहंग, निहंगा–वि. एकटा, ब्रह्मचारी,
निहंग लाड़ला–आईबापाच्या लाडानें
निहकाम–वि. निष्काम. [बिघडलेला.
निहचय–वि. निश्चय, बेत.
निहचल–वि. निश्चल, स्थिर.
निहपाप–वि. निष्पाप.
निहफल–वि. निष्फळ.
निहत्था–वि. शस्त्रहीन. गरीब.
निहाँ–वि. गुप्त.
निहाई–स्त्री. ऐरण.
निहाद–स्त्री. मूळ, पाया, मनःस्वभाव.
निहानी–स्त्री. सांताकसनी, रबिट, लपविण्याची क्रिया.–वि. गुप्त.
(अंदामे) निहानी–स्त्रीचे गुप्त अंग.
निहायत–वि. अत्यंत.
निहार–पु. धुकें, हिम, दंव.
निहारना–क्रि. स. लक्षपूर्वक पाहाणें.
निहाल–वि. प्रसन्न, आनंदित, तृप्त.
निहाली–स्त्री. उशी, लोड, लेप, रजई,
निहुरना–क्रि. अ. वाकणें. [ऐरण.
निहुरा–वि. ओणवा.
निहोरना–क्रि. स. प्रार्थना करणें, नवस करणें, कृतज्ञ होणें. [अ. करितां.
निहोरा–पु. उपकार, प्रार्थना, भरवसा.–
निहोरे–अ. मुळें, कारणें, साठीं.
नींद–स्त्री. झोंप, स्वप्न.
नींद उचटना-खुलना-टूटना–झोंप मोड होणें.
नींदभर सोना–सपाटून झोंप घेणें.
नींद हराम होना, नींद हिराना–झोंप न
नींदड़ी–स्त्री. पाहा 'नींद'. [येणें.
नींबू–पु. लिंबू.
नींबूनोन चाटना–हात हलवीत जाणें.

नीक-का–वि. चांगला, सुंदर.–पु. उत्तमता, चांगुलपणा, भलाई.
नीके–अ. चांगल्या रीतीनें.
नीकोई–स्त्री. भलाई, सौंदर्य, चांगुलपणा.
नीचता–स्त्री. नीचपणा, अधमता.
नीचा–वि. खोल, खालीं आलेला, वाईट, धीमा, मध्यम, क्षुद्र. [होणें, हरणें.
नीचा खाना–लज्जित होणें, अपमानित
नीचा दिखाना–अपमान करणें, हरविणें,
नीचाई–स्त्री. कमीपणा. [लज्जित करणें.
नीचा देखना–अपमानित होणें.
नीचाऊँचा–उंच सखल, बरें वाईट.
नीचू–अ. खालीं.
नीचे–अ. खालीं, तळाशीं.
नीचे ऊपर–खालीवर, उलथा पालथ.
नीज़–अ. आणखी, सुद्धां.
नीजन–पु. निर्जन, ओसाड.
नीजू–स्त्री. पोहरा.
नीझर–पु. झरा. [कसेंतरी.
नीठ, नीठि–स्त्री. अनिच्छा, अरुचि.–अ.
नीठो–वि. अप्रिय, अनिष्ट, असुंदर.
नीड़–पु. पक्ष्याचें घरटें.
नीत–वि. गृहीत, प्राप्त [धोरण.
नीति–स्त्री. दंडक, युक्ति, श्रेष्ठ व्यवहार,
नीबू–पु. लिंबू.
नीबूनिचोड़–वि. फार कंजूष.
नीम–पु. कडु लिंब.–वि. अर्धें.
नीमजाँ–वि. मृतप्राय, मरणोन्मुख.
नीमन–वि. चांगला, निरोगी, योग्य.
नीमरज़ा–वि. कांहींशी संमत, अर्धसंतुष्ट.
नीमरोज़–पु. दुपार.
नीमास्तीन–स्त्री. अर्ध्या हाताची बंडी.
नीयत–स्त्री. उद्देश, मनाचें वळण.
नीयत बदलना–बुद्धि पालटणें, कपटाकडे
नीयत बाँधना–बेत करणें. [मन वळणें.
नीयत भरना–इच्छा पूर्ण होणें.
नीयत लगी रहना–लोभ न सुटणें.
नीर–पु. पाणी, द्रव पदार्थ, फोडांतील
नीरद–पु. ढग.–वि. दंतहीन. [पाणी.
नीरस–वि. रस नसलेला, कोरडा, अरुचिकर,
नीरे–अ. जवळ, निकट. [कंटाळवाणें.
नीरोग–वि. निरोगी.
नील–पु. निळारंग, निळीचें झाड, कलंक, नील रत्न, रामाच्या सैन्यांतील एक
नीलका टीका लगना–कलंक लागणें. [वानर,
नीलकी सलाई फिरवा देना–डोळे फोडणें, आंधळें करणें. [महादेव.
नीलकंठ–वि. निळया कंठाचा. –पु. मोर,
नीलम–पु. इंद्रनील मणि, अेक प्रकारचा
नीला–वि. निळा. [आंबा.
नीलाथोथा–पु. मोरचूद.
नीलाम–पु. लिलांव.
नीलोत्पल–पु. निळें कमळ.
नीलोफ़र–पु. निळें कमळ, कुमुद.
नीवँ, नीव–स्त्री. पाया, मूळ.
नीव जमाना-डालना-देना–पाया घालणें.
नीवार–पु. शाली भात.
नीहारिका–स्त्री. आकाशांत धुक्याप्रमाणें पसरलेला क्षीण प्रकाशपुंज.
नुक़ता–पु. बिंदु, उणेपणा, चुटका.
नुक़ताचीं–वि. दोष शोधणारा.
नुक़ताचीनी–स्त्री. दोष काढण्याचें काम.
नुक़तादाँ–वि. मर्मज्ञ, हुशार.
नुकती–स्त्री. मोतीचूर.
नुकरा–पु. चांदी, घोडयाचा पांढरा रंग,

-वि. पांढऱ्या रंगाचा घोडा.
नुक़ल-पु. अेका जातीची मिठाई, मादक पदार्थांच्या बरोबर खावयाच्या वस्तु.
नुक़सान-पु. तोटा, हानि.
नुकीला-वि. टोंकदार, वाकडा तिकडा.
नुक्कड़-पु. टोंक, कोपरा.
नुक्ल-पु. पाहा 'नुक़ल.'
नुक़्स-पु. दोष, कसर.
नुचना-क्रि. अ. ओरखडले जाणें, झपटणें.
नुजूम-पु. ज्योतिषशास्त्र, नक्षत्रें.
नुजूमी-पु. ज्योतिषी.
नुतफ़ा, नुत्फ़ा-पु. वीर्य, संतति.
नुनख(खा)रा-वि. खारट.
नुनना-क्रि. स. कापणी करणें.
नुनाई-स्त्री. लावण्य, सौंदर्य.
नुनिया-पु. मीठ, लोणारी.
नुनेरा-पु. मीठ तयार करणारा.
नुमा-वि. (समासांत) दिसणारा, दाखविणारा, सदृश.
(खुश)नुमा-सुंदर दिसणारा.
(रह)नुमा-मार्ग दाखविणारा.
(गुम्बद)नुमा-घुमटा सारखा.
नुमाइंदा-पु. प्रतिनिधि.
नुमाइश-स्त्री. देखावा, थाटमाट, प्रदर्शन.
नुमाइशी-वि. दिखाऊ.
नुमाई-स्त्री. प्रदर्शन.
नुमायाँ-वि. प्रत्यक्ष.
नुसखा-पु. वैद्य किंवा डॉक्टरांचें प्रिस्क्रिप्शन.
नूतन-वि. नवीन, ताजा, अपूर्व.
नूपुर-पु. पैंजण.
नून-पु. मीठ. -वि. न्यून, कमी.
ननतेल-मीठ मिरची वगैरे.
नूर-पु. प्रकाश, ज्योति, शोभा.
नूरका तड़का-पु. प्रातःकाळ.
नूरा-वि. तेजस्वी, सुंदर.
नूह-पु. नोहा नांवाचा एक पैगंबर.
नृत्य-पु. नाच.
नृप, नृपाल-पु. राजा.
नेअमत-स्त्री. पाहा 'नियामत'.
नेइँ, नेई-स्त्री. पाया, मूळ.
नेऊ-वि. थोडेसें, कांहीं. -स्त्री. पाया, मूळ.
नेउला, नेवला-पु. मुंगुस.
नेक-वि. भला, शिष्ठ.
नेकचलन-वि. सदाचारी.
नेकनिहाद-वि. सुशील.
नेकनीयत-वि. सदाचारी, सुविचारी.
नेकबख़्त-वि. नशीबवान, सुशील, आज्ञाधारक (पुत्र).
नेकी-स्त्री. सज्जनता, भलेपणा.
नेकी बदी-बरें वाईट.
नेकी और पूछ पूछ-भावतें आणि वैद्यें सांगितलें.
नेकी कर दरियामें डाल-निष्काम कर्म कर.
नेग-पु. लग्नप्रसंगीं नातलग व आश्रितांना द्यावयाच्या वस्तु.
नेकचार, नेगजोग-पु. लग्न प्रसंगीं द्यावयाची देणगी.
नेगटी-पु. अहेर देणारा किंवा संभावना करणारा.
नेगी-पु. देणगी घेण्यास पात्र असलेला.
नेगीजोगी-पु. देणगी घेणारा मनुष्य.
नेज़ा, नेजाल-पु. भाला, बरछी.
नेज़ाबरदार-पु. राजाचा भाला किंवा निशाण घेऊन चालणारा मनुष्य.
नेटा-पु. शेंबड, मेकूड.
नेठना-क्रि. अ. पाहा 'नाठना.'
नेड़े-अ. जवळ.
नेत-पु. ठराव, निश्चय, व्यवस्था, घुसळखांबाची दोरी, एक प्रकारचा दागिना. -स्त्री. एक प्रकारची चादर, उद्देश.

नेता–पु. पुढारी, मालक, काम चालविणारा. –पु. घुसळ खांबाची दोरी.
नेति–पु.एक संस्कृत वाक्य, याचा अर्थ "अंत नाहीं."
नेती–स्त्री. घुसळ खांबाची दोरी.
नेत्र–पु. डोळा, एक प्रकारचें वस्त्र, रथ, झाडाचें मूळ, घुसळखांबाची दोरी, बस्तीची पिचकारी, पुढारी, नावाडी, वाटाड्या, प्रवर्तक, झारी.
नेनुआ,ननुवा–पु. पडवळ.
नेपथ्य–पु. रंगपट, वेषभूषा.
नेफ़ा–पु. नाडा ओंवण्याची पोकळी.
नेब–पु. मदतनीस, मंत्री, चिटणीस.
नेम–पु. नियम, रीत.
नेमधरम–पु. पूजा पाठ वगैरे.
नेरा,नेरे–अ. जवळ.
नेव–पु. पाहा 'नेब.'
नेवग–पु. पाहा 'नेग.'
नेवज–पु. नैवेद्य.
नेवत, नेवता–पु. आमंत्रण.
नेवतना–क्रि. स. आमंत्रण देणें.
नेवर–पु. पैंजण.
नेवला–पु. मुंगुस.
नेवाज–वि. कृपाळु. –वि. कृपाळु.
नेवाजी–क्रि. कृपा केली, आश्रयांत घेतली.
नेवाजू–वि. कृपा करणारा, दया करणारा.
नेवारना–क्रि. स. निवारणें, निवारण करणें.
नेश–पु. विषारीजनावरांचे दंश, कांटा, टोंक.
नेशकर–पु. शेरडी, ऊस.
नेसुक–वि. थोडा. –अ. किंचित.
नेस्त–वि. नसणारा.
नेस्तनाबूद–नष्ट भ्रष्ट.
नेस्ती–स्त्री. नसणें, आळस, नाश.
नेह–पु. प्रेम, तेल किंवा तूप.
नेही–वि. स्नेही, प्रेमी.
नै–स्त्री. नीति, नम्रता, नदी, बांबूची नळी, बांसरी, हुक्क्याची नळी.
नैऋत, नैऋत्य–पु. राक्षस, नैऋत्य दिशेचा स्वामी, नैऋत्य दिशा.
नैक,नैकु–वि. चांगला, प्रामाणिक.
नैचा–पु. हुक्क्याची नळी.
नैन–पु. डोळा, लोणी.
नैनसुक-ख–पु. अेक प्रकारचा सुती कपडा.
नैनू–पु. लोणी, उठावदार फुलें असलेला एक प्रकारचा कपडा.
नैयर–पु.तेजस्वी तारा.
नैयरे असग़र–पु. चंद्र.
नैयरे आज़म–पु. सूर्य.
नैया–स्त्री. नाव, होडी.
नैरंग–पु. कपट, जादूटोणा, चमत्कारिक गोष्ट, चित्राची रूपरेषा, आराखडा.
नैरंगी–स्त्री. धोकेबाजी, जादू.
नैसा–वि. अनिष्ट, वाईट.
नैसुका–वि. पाहा 'नेसुक.'
नैहर–पु. माहेर.
नोक–स्त्री. टोंक, कोपरा. तेज.
नोकझोंक–स्त्री. थाटमाट, कटाक्ष, व्यंग,
नोकना–क्रि. अ. आकर्षित होणें, लालचावणें.
नोखा–वि. पाहा 'अनोखा'.
नोच–स्त्री. ओरबडा, लूट.
नोच खसोट–स्त्री. जबरदस्तीनें ओढून घेणें.
नोचना–क्रि. स. ओरबडणें, नखानें फाडणें, त्रास देऊन काढून घेणें, चिमटा घेणें.
नोट–पु. टांचण, चिट्ठी, टिप्पण, नोट.
नोन–पु. मीठ.
नोनचा–पु. अंबोशी, जेथें मीठ जास्त असतें ती जागा.
नोनछी–स्त्री. खारटमाती.
नोना–पु. खारी माती, सिताफळ. –वि.

सुंदर, खारट. –क्रि. स. दूध काढतांना गाईचे मागील पाय बांधणें.
नौनिया–पु. मीठ तयार करणारा.
नौर, नौल–वि. नवीन, सुंदर.
नौ–वि. नऊ, नाव. [जाणें.
नौ दो ग्यारह होना–पहातां पहातां पळून
नौ दिन चले अढाओ कोस–मुंगीच्या पाव-
नौकर–पु. नोकर. [लानें प्रगति होणें.
नौकरशाही–स्त्री. शिरजोर अधिकारी वर्ग, त्यांचे प्राबल्य असणारी राज्यव्यवस्था.
नौकरीपेशा–पु. नोकरी धंदा करणारा मनुष्य. [(बेपर्वाई) नाहीं तर नाहीं.
नौज–अ. (अनिच्छासूचक) असें न होवों,
नौजवान–वि. तरुण.
नौजा–पु. बदाम, अेक प्रकारचा सुका मेवा.
नौतन–वि. नवी.
नौतम–वि.अगदीं नवीन, ताजा.–पु. नम्रता.
नौता–वि. नवा, ताजा. –पु. निमंत्रण.
नौधा–वि. नऊ प्रकारची.
नौना–क्रि. अ. वाकणें, नम्र होणें.
नौनिहाल–पु. रोप, तरुण.
नौबढ़–वि. नुक्ताच अुदयास असलेला, नुक्ताच चांगल्या स्थितींत आलेला.
नौबत–स्त्री. प्रसंग, पाळी, स्थिति, नगारा,
नौबत आना–पाळी येणें. [चौघड.
नौबत झड़ना–चौघडा वाजणें.
नौबत बजना–आनंद उत्सव होणें.
नौबतखाना–पु. नगारा ठेवण्याची मुख्य [द्वाराजवळची जागा.
नौबती–पु. नौबत वाजविणारा, पाहारेकरी, मोठा तंबू, सजविलेला घोडा.
नौरंग–पु. औरंगजेब शब्दाचें रूपांतर.
नौरतन–पु. नऊरत्नें, एक दागिना. –स्त्री, एक प्रकारची चटणी.
नौरोज–पारशी लोकांचा पाडवा, सण.
नौल–वि. पाहा 'नवल'.
नौलखा–वि. नऊ लाख रुपयांचा, बहुमूल्य.
नौवा–पु. न्हावी.
नौशक्ति–स्त्री. नाविक शक्ति, आरमार.
नौशा–पु. वर, नवरा.
नौशी–नववधू.
नौसत–पु. शृंगार, सोळा शृंगार.
नौसादर–पु. नवसागर.
नौसिखिया–वि. शिकाऊ.
नौसेना–स्त्री. आरमार.
याति–स्त्री. ज्ञाति, जात. [दृष्टांत, म्हण.
न्याय–पु. इनसाफ, तर्कशास्त्र, पद्धत,
न्यायालय–पु. कोर्ट, न्याय देण्याची जागा.
न्यारा–वि. जवळ नसलेला, वेगळा, दुसरा, विलक्षण.
न्यारिया–पु. सोनाराच्या घरची राख इत्यादि धुवून सोनें चांदी गोळा करणारा.
न्यारे–अ. निराळें, वेगळें, दूर. [न्याय.
न्याव–पु. नियम, उचित गोष्ट, विवेक,
न्यास–पु. स्थापना, समर्पण, त्याग, ठेव,
न्यून–वि. कमी. [अनामत, संन्यास.
न्योछावर–स्त्री. पाहा 'निछावर'.
न्योजी–स्त्री. चिलगोजा, लीची फळ.
न्योतना–क्रि. स. निमंत्रण देणें.
न्योतहारी–पु. निमंत्रित.
न्योता–पु. आमंत्रण.
न्योला–पु. मुंगुस.
न्योली–स्त्री. हठ योगाची एक क्रिया.
न्हाना–क्रि. अ. स्नान करणें.

[प]

पंक—पु. चिखल, मलम, उटणें, पाप.
पंक्ति—स्त्री. ओळ, रांग, जेवणाराची पंगत, एक छंद, दहाची संख्या, सैन्यांत दहा दहा सैनिकांची रांग.
पंख—पु. पंख. [ठेपणें.
(चींटी के) पंख जमना—मरणकाळ येऊन
(पैरमें) पंख लगाना—अत्यंत वेगानें चालणें.
पँखड़ी—स्त्री. फुलाची पाकळी.
पंखा—पु. पंखा.
पंखा कुली—पु. पंखा हलविणारा नोकर.
पंखा पोश—पु. पंख्याची खोळ, पंख्यावरील आच्छादन. [प्रकारचा लोकरीचा कपडा.
पंखिया—स्त्री. लहान पर, खकाणा, एक
पंखी—पु. पक्षी.—स्त्री. लहान पंख.
पँखुड़ी-री—स्त्री. पाकळी.
पँखेरू—पु. पांखरूं.
पंगा—वि. पांगळा, लंगडा, निरुपयोगी.
पंच—पु. पांचाची संख्या, समुदाय, समाज, लोक, पंच, निवाडा देणारा.
पंचकी भीख—जनतेचा आशीर्वाद.
पंच दुहाई—न्याय मागण्यासाठीं धांवा.
पंचदस—वि. पंधरा. [स्वीकारणें.
पंच मानना—न्याय करण्यासाठीं एकाद्याला
पंचनामा—पु. पंचांचा निर्णय लिहिलेला कागद. [—पु. गाण्यांतला पांचवा स्वर.
पंचम—वि. पांचवा, पंचमांश, कुशल, सुंदर.
पंचमासा—पु. गर्भारपणीं पांचव्या महिन्यांतील एक संस्कार.
पंचसबद—पु. पांच प्रकारचें शब्द, पंचांची आज्ञा, पांच प्रकारचीं वाद्यें.
पंचांग—पु. पंचांग, पांच अंगांनीं युक्त, वृक्षाचे पांच भाग.
पंचानन—पु. शंकर, सिंह.—वि. पांच तोंडाचा.
पंचायत—स्त्री. पंचांची सभा.
पंछा—पु. झाडाचा चीक, फोडांतील लस.
पंछाला—पु. फोड, फोडांतील पाणी.
पंछी—पक्षी. [छातीच्या हाडांचा पिंजरा.
पंजर—पु. शरीर, हाडांचा सांगाडा, पिंजरा,
पंजा—पु. हातापायाचा पंजा, पांचांचा गट.
पंजे झाड़कर चिमटना, पंजे झाड़कर पीछे पड़ना—हात धुऊन मागें लागणें.
पंजेमें आना—मुठींत सांपडणें.
पंजारा—पु. पिंजारी.
पँजीरी—स्त्री. खिरापत.
पँजेरा—पु. तांबट, भांडी तयार करणारा.
पंडल—वि. पिवळा, फिकट.—पु. पिंड, शरीर.
पँडवा—पु. रेडकू.
पंडा—पु. बडवा, पुजारी.
पंडाल-ल—पु. सभेच्या अधिवेशनासाठीं तयार केलेला मंडप. [ब्राम्हण.
पंडित—वि. हुशार, विद्वान —पु. शास्त्रज्ञ,
पंडिताई—स्त्री. पांडित्य, विद्वत्ता.
पंडिताऊ—वि. पंडिताप्रमाणें. [णाची स्त्री
पंडितानी—स्त्री. पंडिताची बायको, ब्राह्म-
पंडुक—पु. कबूतरासारखा एक पक्षी.
पंडुर—पु. पाणसाप.
पँतीजना—क्रि. स. पिंजणें.
पँतीजी—स्त्री. कापूस पिंजण्याची धनुकली.
पंथ—पु. रस्ता, चाल, संप्रदाय.
पंथ गहना—मार्ग स्वीकारणें.
पथ पर लगना—मार्गाला लागणें. [पाहणें.
पंथ सेना—वाट पाहणें, आश्रयासाठीं तोंडाकडे
पंथकी, पथिक—पु. पथिक, प्रवासी.
पंथान—पु. मार्ग, रस्ता.
पंब—स्त्री. शिकवण.

पंपाल–वि. पापी.

पंपासर–पु. एका तीर्थाचें व सरोवराचें नांव.

पँवरना–क्रि. अ. पाहणें, ठाव घेणें, पत्ता [काढणें.

पँवरि–री–स्त्री. फाटक, प्रवेशद्वार.

पँवरिया–पु. द्वारपाळ, मंगल प्रसंगीं दारांत बसून मंगलगीतें गाणारा याचक.

पँवाड़ा–पु. पोवाडा, सविस्तर वृत्तांत, लांबलचक गोष्ट. [ण्याचें हत्यार.

पँवारी–स्त्री. पोंवळें, लोखंडांत भोक पाड-

पंशाखा, पंसाखा–स्त्री. एक मशाल जिच्यांत पांच बत्त्या असतात.

पंसारी–पु. किराणा मालाचा व्यापारी.

पंसासारा–पु. सोंगट्यांचा खेळ.

पँसुरी–स्त्री. फांसळी.

पंसेरी–स्त्री. पांसरी.

पइसना–क्रि. अ. शिरणें, प्रवेश करणें.

पइसार–पु. प्रवेश.

पउनार–स्त्री. कमल नाल.

पउरी–स्त्री. शिडी, प्रवेशद्वार, खडावा.

पकड़ धकड़–स्त्री. धर पकड.

पकड़ना–क्रि. स. पकडणें, धरणें, कैद करणें, घेरणें, संचार करणें, गाठणें, थांबविणें, पत्ता लावणें.

पकड़वाना–क्रि. स. पकडविणें, पकडून देणें.

पकड़ाना–क्रि. स. हातांत देणें, पकडविणें.

पकना–क्रि. अ. पिकणें, शिजणें.

(कलेजा) पकना–चरफडणें.

(दिल) पकना–त्रासणें, कंटाळणें.

(बाल) पकना–केस पांढरे होणें, वृद्ध होणें.

पकवान, पक्वान्न–पु. पक्वान्न, मिठाई.

पकवाना, पकाना–क्रि. स. पिकविणें, पिकवून घेणें, शिजवून घेणें.

पका–वि. पिकलेलें, शिजलेलें.

पकाई–स्त्री. पिकविण्याची मजुरी, पिकविण्याचें काम.

पकौड़ा–पु. भजी, वडा.

पकौड़ी–स्त्री. भजी, वडा.

पक्का–वि. पिकलेला, तयार झालेला, पूर्ण, पक्का, निपुण, तज्ज्ञ, दृढ, मजबूत, टिकाऊ, स्थिर, निश्चल, संवय असलेला, रुळलेला, प्रौढ, शिजलेला.

पक्का भोजन, पक्की रसोई–तुपांत तळलेलें अन्न, निर्लेप पदार्थ.

पक्का काग़ज़–स्टँप कागद.

पक्का पानी–पु. तापवून गार केलेलें पाणी.

पक्खर–स्त्री. पाहा 'पाखर'.

पक्ष–पु. पाहा 'पछ.'

पखंडी–पु. पाखंडी.

पख–पु. पक्ष, पंधरवडा.–स्त्री. विष्ठा, आरडा ओरड, असभ्य भाषण, दुर्वचन, [अडचण.

पख लगाना–खुसपट काढणें.

पखड़ी–स्त्री. पाकळी, पुष्पदल.

पखराना–क्रि. स. धुऊन घेणें, धुवविणें.

पखवाड़ा–वारा–पु. पंधरवडा.

पखान–पु. दगड.

पखाना–पु. म्हण, दृष्टांत, कथा, शौचकूप.

पखारना–क्रि. स. धुणें, स्वच्छ करणें.

पखावज–स्त्री. पखवाज, मृदंग.

पखावजी–पु. पखवाज वाजविणारा.

पखिया–वि. भांडखोर, वितंडवादी.

पखी, पखीरी–पु. पक्षी.

पखुड़ी,–री–स्त्री. पाकळी (फुलाची).

पखुवा–पु. बगल, कूस.

पखेरू–पु. पक्षी.

पखौआ, पखौवा–पु. पीस, पंख.

पखौरा–पु. खवाटा. [पाऊल.

पग–पु. पाय, दोन पावलांमधील अंतर,

पगडंडी—स्त्री. पायवाट.
पगड़ी—स्त्री. फेटा, पागोटें.
पगड़ी अटकना—बरोबरी होणें.
पगड़ी उछालना—फटफजिती करणें.
पगड़ी उतारना—अपमान करणें, लुटणें.
(किसीको) पगड़ी बाँधना—वारसा देणें, सन्मान करणें. [जोडणें.
(किसीके साथ) पगड़ी बदलना—मैत्री
पगतरी—स्त्री. पादत्राण, जोडा.
पगदासी—स्त्री. पादत्राण, खडावा.
पगना—क्रि. अ. आंतून बाहेरून पाकानें भरणें, प्रेमांत रंगून जाणें, मुरणें.
पगनियाँ—स्त्री. जोडा.
पगरा—पु. पाऊल, पाय, प्रस्थान करण्याची वेळ, सकाळ.
पगला—वि. वेड़ा, विक्षिप्त.
पगहा—पु. दावें (पशूंना बांधण्याचें).
पगहिआ—स्त्री. दावें, दोर. [ण्याचा).
पगा—पु. उपरणें, दोरखंड (पशु बांध-
पगाना—क्रि. स. पाकांत शिजवून घेणें, प्रेममग्न करणें.
पगार—पु. आवाराची भिंत, पाण्याचा उतार, चिखल, पगार.
पगाह—स्त्री. पहाट, ब्राह्ममुहूर्त.
पगिया—स्त्री. पगडी.
पगुराना—क्रि. स. रवंथ करणें, पचविणें.
पगे—गुंडाळलेलें बुडलेलें.
पघा—पु. पाहा 'पगहा'.
पच कल्यान—पु. पंच कल्याणी घोडा (ज्याचें चार पाय व डोकें पांढरें असून बाकी अंग तांबडें किंवा काळें असतें असा घोडा).
पचखा—पु. पंचक, पांचांचा गट.
पचगुना—वि. पांच पट.
पचड़ा-रा—पु. बखेडा, लचांड, व्याप,लावणी.
पचना—क्रि. अ. पचणें, दुसऱ्याचें धन किंवा वस्तु आपली होणें, पचनीं पडणें, अतिशय थकणें, झिजणें.
पचमरना—जिवापाड मेहनत करणें, खपणें.
पचमेल—वि. पांच प्रकारच्या वस्तूंची मिसळ, अनेक वस्तूंचें मिश्रण.
पचलोना—पु. पांच प्रकारच्या मिठानीं युक्त असलेला पदार्थ, पांच प्रकारचें मीठ.
पचहरा—वि. पांच थर असलेला, पांच वेळां केलेला.
पचाना—क्रि. स. पचविणें, दुसऱ्याचें धन समाप्त करणें, अतिशय मेहनत घेणें, वस्तु लुबाडणें. [ओरडणें.
पचारना—क्रि. स. आव्हान देणें, मोठ्यानें
पचास—वि. पन्नास पु.—पन्नासाची संख्या.
पचासक—जवळ जवळ पन्नास. [समूह.
पचासा—पु. एकाच तऱ्हेच्या पन्नास वस्तूंचा
पचीस—वि. पंचवीस.
पचीसी—स्त्री. एकाच तऱ्हेच्या पंचवीस वस्तूंचा समूह, पंचविशी (आयुष्य), सोंगट्यांचा खेळ.
पचोतर सौ—पु. एकशें पाचांचा गट.
पचौर,पचौली—पु. गांवचा पुढारी पंच.
पच्चड़-र—पु. पाचर.
पच्ची—स्त्री. जडावाचें काम. [घालून बसणें.
दिमागपच्ची करना—लहान गोष्टींत घोळ
(किसीका) पच्ची हो जाना—विलीन होणें.
पच्चीकारी—स्त्री. जडावाची कला.
पच्छ—पु. पंख, पक्ष, पंधरवडा.
पच्छपात—पु. पक्षपात.
पच्छिम—पु. पश्चिम दिशा.

पच्छी–पु. पक्षी.

पछ, पक्ष–पु. पंख, बाणाचें पीस, खांदा, बाजू (देहाची), सैन्याची बगल, मंडळी, फळी, खटल्याचे दोन पक्ष, पक्षाचा वर्ग, समूह, कळ, जात, वैकल्पिक गोष्ट, प्रमेय, घराचें पांखें, देहार्ध, सैन्य, पंधरवडा, विरोध, ज्याबदल कांहीं सिद्ध करावयाचें तें.

पछड़ना–क्रि. अ. चीत होणें, मागें राहणें, रेंगाळणें.

पछताना–क्रि. अ. पस्तावणें.

पछतानी–स्त्री. पश्चात्ताप.

पछना–क्रि. अ. गोंदलें जाणें, थोडेंसें चिरलें जाणें. –पु. गोंदण्याचें किंवा चिरण्याचें शस्त्र.

पछरा–पु. आपटणी.

पछलगा–पु. अनुयायी, दास.

पछलत्त–पु. मागच्या पायांनीं मारणें.

पछलना–पु. मागें वळणें, हटणें, माघार घेणें.

पछवाँ–वि. पश्चिमेकडील.

पछाँह–पु. पश्चिमेकडील प्रदेश.

पछाँड़–स्त्री. आपटी, बेशुद्धी.

पछाड़ खाना–बेशुद्ध होऊन एकदम खालीं आदळणें.

पछाड़ खाकर रोना–रडतां रडतां मूर्च्छित पडणें.

पछाड़ना–क्रि. स. आपटणें, (कुस्तींत.)

पछानना–क्रि. स. ओळखणें.

पछार, पछाड़–स्त्री. 'पछाडणी.'

पछारना–क्रि. स. पाहा 'पछाड़ना.'

पछिआना–क्रि. स. मागोमाग जाणें.

पछिताई–अ. पश्चात्ताप करून.

पछिताना–क्रि. अ. पश्चात्ताप करणें.

पछिले–वि. मागचे.

पछुवाँ–वि. पश्चिमेकडचा वारा.

पछेवड़ा–पु. पासोडी.

पछोड़ना–क्रि. स. पाखडणें, साफ करणें.

पछौहें–अ. मागील बाजूस.

पजरना–क्रि. अ. जळणें.

पजारना–क्रि. स. जाळणें.

पजावा–पु. विटा भाजण्याची भट्टी, आवा.

पज्ज–पु. शूद्र.

पटंबर–पु. रेशमी कपडा.

पट–पु. वस्त्र, पडदा, कापूस, कापणी, दार, चित्रपट, ताम्रपट, सिंहासन, पदर, छप्पर.

पट पड़ना–मंदावणें, न चालणें.

पटकन–स्त्री. आपटी, थप्पड, काठी.

पटकना–क्रि. स. आपटणें, चीत करणें.

(किसीके सिरपर) पटकना–एकद्यावर काम लादणें.

पटकनिया, पटकनी–स्त्री. आपटी.

पटका–पु. कंबरपट्टा.

पटड़ा–पु. पेळू बनविण्याचा पाट, लाकडाचा तक्ता.

पटतर–पु. बरोबरी, साम्य, उपमा. –वि. चौरस, सपाट.

पटतरना–क्रि. अ. उपमा देणें.

पटतारना–क्रि.स. जमीन सपाट करणें, शस्त्र उगारणें.

पटना–क्रि. अ. जमीन सपाट होणें, पाटणी होणें, कर्ज फिटणें, छत होणें, आपसांत पटणें, जमणें.

पटनी–स्त्री. कायम भाडेपट्ट्यानें घेतलेली जमीन.

पटपटाना–क्रि. अ.(भूक, तहान, थंडी इत्यादिमुळें) त्रासणें, एकाद्या वस्तूंतून पटपट आवाज निघणें.–क्रि. स. शोक करणें.

पटपर–वि. सपाट, समतल.–पु. मळीची जमीन, ओसाड ठिकाण.

पटबीजना–पु. काजवा.

पटमंडप–पु. तंबू, राहुटी, डेरा.

पटरा–पु. लांकडाची लांबरुंद फळी, तक्ता.

पटरा कर देना–छिन्नविच्छिन्न करणें.

पटरा होना–उध्वस्त होणें.

पटरानी–स्त्री. पट्टराणी.

पटरी–स्त्री. लांकडाची पातळ व लांब फळी, ताईत, फूटपाथ, जरीची फीत किंवा काठ, एक बांगडी, पायवाट, बगीच्यांतील फुलझाडांच्या आजूबाजूचा लहान रस्ता.

पटरी खा जाना–जम बसणें. [जमणें.

पटरी जमना, पटरी बैठना–मन मिळणें,

पटल–पु. छप्पर, आवरण, पडदा, डोळ्याची पापणी, तक्ता, परिच्छेद, तिलक, ढीग.

पटवा–पु. पटवेकरी, पाटोळी, एक प्रकारचा तलम ताग.

पटवाना–क्रि. स. जमीन सपाट करवून घेणें, छत बनवून घेणें, तृप्त करणें.

पटवारगरी–स्त्री. कुलकर्ण्याचें किंवा तलाठ्याचें काम किंवा हुद्दा.

पटवारी–पु. कुलकर्णी.–स्त्री. कपडे चढविणारी दासी. [वस्तु, परकर.

पटवास–पु. तंबू, कपडे सुगंधित करण्याची

पटसन–पु. तागाचें झाड, ज्यूट, तागाचे दोरे.

पटहार–पु. पटवेकरी, नाग.

पटा–पु. दांडपट्टा, पाट. [क्रिया.

पटाफेर–पु. वरवधूंचें आसन बदलण्याची

पटा बाँधना–पट्टराणी बनविणें.

पटाई–स्त्री. जमीन सपाट करण्याचें काम किंवा त्याची मजूरी.

पटाक–पु. खालीं पडण्याचा शब्द. [थप्पड.

पटाका–खा–पु. फटाका, चाबकाचा आवाज,

पटाव–पु. सपाट किंवा सारखें करण्याचें काम, सपाट किंवा सारखी जागा, पाटणी.

पटिया–स्त्री. पाटी (लिहिण्याची), दगडाचा चौकोनी तुकडा, बाजेचें लांकूड, भांग, नांगरलेली जमीन सपाट करण्याची पट्टी.

पटिया पारना–केस चापून चोपून बसविणें.

पटी–स्त्री. कापडाची लांब पट्टी, पटका, कंबरबंद, नाटकाचा पडदा. [वटवृक्ष

पटीर–पु. एक प्रकारचें चंदन, खैराचें झाड,

पटीलना–क्रि. अ. एखाद्याला आपल्या बाजूचें करून घेणें, कमविणें, ठकविणें, सफलतापूर्वक एखादें काम संपविणें.

पटु(टू)का–पु. उपरणें, शेला, चादर.

पटुली–स्त्री. लहान झोंपाळा, लहान पाट.

पटेबाज–पु. पट्टा खेळणारा, पट्टा चालविण्यांत निपुण, धूर्त व व्यभिचारी.

पटेर–पु. लव्हाळा. [पदवी, पाटा.

पटेल–पु. गांवचा पुढारी, फौजदार, एक

पटेला–पु. बसण्याकरितां मधला भाग सारखा केलेली अशी मोटी वाहतुकीची

पटैत–पु. पट्टेबाज. [नाव, लव्हाळा.

पटोर–ल–पु. तोंडल्यासारखें भाजीचें फळ, परवल, एक प्रकारचें रेशमी कापड.

पटोरी–स्त्री. रेशमी साडी.

पट्ट–पु. पाटी (लिहिण्याची), ढाल, उपरणें, पाट, चौक, शहर, पगडी, दुपट्टा, राजसिंहासन, रेशमी कापड.–वि. मुख्य.

पट्टा–पु. पट्टा, जमिनीच्या मालकीचें अधिकारपत्र, पट्टा (गळ्याचा, कमरेचा) पाट, बिल्ला, पट्टा (शस्त्र).

पट्टी–स्त्री. फूटपट्टी, उपदेश, सल्ला, वस्त्राची किनार, कांठ, लांकडाचा वासा, लिहिण्याची पाटी, फूस, कापडाची चिंधी, कागदाचें चिटोरें संपत्तीचा हिस्सा. [अधिकारी

पट्टीदार–पु. वांटेकरी, बरोबरीच

पट्टी पढ़ाना–बहकावणें, कान भरणें.
पट्टीदारी–स्त्री. पाती, भालेदारी, वांटप होऊं शकत नाहीं अशी जमीन.
पट्टू–पु. एक प्रकारचें गरम कापड, काश्मीरी पट्टू. [नसा.
पट्ठा–पु. तरुण, पहिलवान, पुठ्ठा, जाड-
पट्ठा चढ़ना–उसण भरणें, शिरेवर शीर
पठनेटा–पु. पठाणाचा मुलगा. [चढणें.
पठवना–क्रि. स. पाठविणें.
पठवाना–क्रि. स. दुसऱ्याकडून पाठविणें.
पठान–पु. पठाण जात.
पठाना–क्रि. स. पाठविणें. [पाठवणी.
पठावनि-नी–स्त्री. रवानगी, बोळवण,
पठिया–स्त्री. तरुण स्त्री.
पठोरा–पु. पट्ठ्या.
पड़छती-त्ती–स्त्री. वळचण, छप्पर, माळा.
पड़ता–पु. वस्तूची मूळ किंमत, दर, जमिनीच्या कराचा दर. [मिळणें.
पड़ता खाना, पड़ता पड़ना–योग्यनफा
पड़ता फैलना–पड़ता बैठाना–भाव ठरविणें.
पड़ताल–स्त्री. तपासणीं, पडताळ, पीक पाहणी (तलाठी किंवा कुलकर्णी यांज-कडून). [पाहाणें.
पड़तालना–क्रि. स. तपासणें, पडताळून
पड़ती–स्त्री. पडीत जमीन. [सुपीक करणें.
पड़ती उठाना–पडीत जमीन नांगरून
पड़ती छोड़ना–जमीन पाडून ठेवणें, जमीन न नांगरता मोकळी ठेवणें.
पड़ना–क्रि. अ. पडणें, कोसळणें, येऊन ठेपणें, पसरलें जाणें, दाखल होणें, हस्तक्षेप करणें, विश्रांति घेणें, आराम करणें, आजारी होणें, अत्यंत इच्छा होणें, रस्त्यांत भेटणें, उत्पन्न होणें.
पड़पड़ाना–क्रि. अ. पडपड शब्द होणें, अतिशय कडू पदार्थाच्या स्पर्शानें जिभेला
पड़पोता–पु. पणतू. [तीक्ष्ण अनुभव होणें.
पड़वा, पड़िवा–स्त्री. पाडवा, प्रतिपदा.
पड़ाव–पु. मुक्काम, तळ, मुक्कामाची
पड़िया–स्त्री. पारडी. [जागा.
पड़ोस–पु. शेजार. [येऊन राहणें.
पड़ोस करना–जवळ राहाणें, शेजारीं
(पास)पड़ोस-अगदीं जवळची जागा, शेजार.
पड़ो(डौ)सी–पु. शेजारी.
पड़ो(डौ)सिन–स्त्री. शेजारीण. [मंत्र.
पढ़ंत–स्त्री. अभ्यास, निरंतर वाचन, जादू,
पढ़ंता–वि. अभ्यासू, वाचणारा.
पढ़ना–क्रि. स. शिकणें, वाचणें, उच्चार करणें, घोकणें, जादू करणें, पोपट मैना वगैरेंचे माणसांनीं शिकविलेले शब्द
पढ़ना लिखना–शिक्षण घेणें. [बोलणें.
पढ़ा लिखा–शिक्षित.
पढ़वाना–क्रि. स. शिक्षण देवविणें.
पढ़ाई–स्त्री. विद्याभ्यास, अध्ययन, शिक-ण्याचें व शिकविण्याचें काम, अध्यापन, शिकविण्याची कला, शिकवणी.
पढ़ाना–क्रि. स. शिकविणें, कला शिकविणें, बोलावयास शिकविणें (पक्ष्यास), समजाविणें.
पतंग–पु. पक्षी, टोळ, वावडी, पतंग (दिव्या-वर उडणारा), सूर्य, एक प्रकारचें धान्य, चेंडू, शरीर, नाव, एक झाड (याच्या लांकडापासून लालरंग बनतो).
पतंगबाज–पु. पतंग उडविण्याचा शौकी.
पत–पु. पति, मालक. –स्त्री. लज्जा, अब्रू,
पत उतरना–अब्रू जाणें. [प्रतिष्ठा.
पत लेना–अब्रू घेणें.

पतझड़–स्त्री. शिशिर ऋतु, पडता काळ.
पतपानी–पु. प्रतिष्ठा, मान, अब्रू, लज्जा.
पतर–वि. दुर्बळ, पान, पत्रावळ.
पतरा–वि. पातळ, सडपातळ, अशक्त.
पतरा पड़ना–वाईट दिवस येणें.
पतरा हाल–कष्टकारक अवस्था.
पतला–वि. पाहा 'पतरा'.
पतलून–पु. पाटलोण. [गवत.
पतलो–स्त्री. छप्पर बसविण्यास लागणारें
पतवार-री–स्त्री. सुकाणूं. [माहिती, रहस्य.
पता–पु.पत्ता, ठिकाण, शोध, तपास, जाणीव,
(क्या) पता–कोणास ठाऊक.
पतेकी बात–मार्मिक गोष्ट, अत्यंत उपयुक्त गोष्ट, लाखाची गोष्ट.
पताई–स्त्री. झडलेल्या पानांचा ढीग.
पताका–स्त्री. झेंडा, मधली सुट्टी, भाग्य, निखर्व. [होणें.
(किसी वस्तुकी) पताका उड़ाना–विजयी
पताका खड़ी करना, पताका बांधना–विजयी होणें, झेंडा रोवणें.
पतार–पु. पाताळ, दाट जंगल.
पताल–पु. पाहा 'पाताल'.
पतिंगा–पु. पतंग (कीटक).
पति–पु. नवरा.
पतिआ(या)ना–क्रि. स. विश्वास टाकणें.
पतिआ(या)र–पु. विश्वास, विश्वसनीय.
पतित–वि. पापी, पडलेला, नीतिभ्रष्ट, समाज बहिष्कृत, अत्यंत मलीन, अत्यंत
पतिदेवा–स्त्री. पतिव्रता स्त्री. [नीच.
पतिनी–स्त्री. पत्नी.
पतिआर–पु. विश्वास.
पतियाना–क्रि. स. विश्वास करणें.[ठेवणारी.
पतिव्रता–वि. पतीवर अनन्य भक्ति व प्रेम
पतीजना–क्रि. स. विश्वास ठेवणें.
पतीर–स्त्री. पंक्ति, ओळ, रांग.
पतीरी–स्त्री. एक प्रकारची चटई.
पतीला–पु. पातेलें. [लहान पातेलें.
पतीली–स्त्री. पितळ किंवा तांब्याचा गुंड,
पतुकी–स्त्री. मातीची हंडी.
पतुरिया–स्त्री. वेश्या, व्यभिचारिणी स्त्री.
पतुली–स्त्री. पाटली (दागिना).
पतुही–स्त्री. कोंवळी शेंग.
पतेर–पु. पक्षी, खड्डा. [बगळा.
पतोखा–पु. पानाचा द्रोण, एक प्रकारचा
पतोखी–स्त्री. इरलें, लहान द्रोण.
पतोह, पतोहू–स्त्री. सून.
पत्तर–पु. पत्रा.
पत्तल–स्त्री. पत्रावळ, एका माणसास पुरेल इतकें अन्न, पानांत वाढलेलें अन्न.
एक पत्तलमें खानेवाले–रोटी बेटी व्यवहार असलेले.
किसीकी पत्तलमें खाना–पंक्तीस जेवणें.
जिस पत्तलमें खाना उसीमें छेद करना–खाल्ल्या घरचे वांसे मोजणें.
पत्ता–पु. पान, डूल, जाड कागदाचा गोल किंवा चौकोनी तुकडा.
पत्ता खड़कना–संशय येणें.
पत्ता खड़का बंदा सटका–जराशी चाहूल लागतांच पसार. [बंद होणें.
पत्ता न हिलना–पानहि न हालणें, वारा
पत्ती–स्त्री. लहान पान, पाती, हिस्सा, पाकळी, भांग, रजपुतांची एक जात.
पत्तीदार–पु. पातीदार, भागीदार.
पत्थर–पु. बर्फाची गार, दगड, रत्न. –अ. कांहीं नाहीं, अगदीं.
पत्थरकी लकीर–काळया दगडावरची रेघ.

पत्थर चटाना–धार लावणें.

पत्थर पड़ना–नष्ट होणें. [फुटणें.

पत्थर पर दूब जमना–मुसळाला अंकुर

पत्थर पानी–वावटळ आणि गारांचा पाऊस.

पत्थरसे सिर फोड़ना या मारना–अप्राप्य वस्तूसाठीं धडपडणें. [साप, कंजूष.

पत्थरचटा–पु. एक गवत, एक मासा,

पत्थरफूल–पु. दगड फूल.

पत्र–पु. पान, वर्तमानपत्र, पत्र, दस्तऐवज,

पत्रकार–पु. संपादक. [पंख, बेगड, बाण.

पत्रवाहक–पु. पोस्टमन.

पत्रा–पु. पंचांग, बेगड. [सांगणें.

पत्रा बाँच जाना–एकाद्याचा इतिहास

पत्रिका–स्त्री. पत्र, वर्तमानपत्र. लहानसा लेख.

पत्री–स्त्री. चिठ्ठी, लहानसा लेख.–पु. बाग, पक्षी, झाड.–वि. पानेंअसलेला.

पथ–पु. मार्ग, व्यवहाराची रीत, पथ्य.

पथराना–क्रि. अ. सुकून कठीण होणें, शिळें होणें, निर्जीव होणें, स्तब्ध होणें.

पथरी–स्त्री. दगडी प्याला, मूतखडा, गार-

पथरीला–वि. खडकाळ, [गोटी, धारेचा दगड.

पथरौटी–स्त्री. दगडी कुंडी.

पथिक, पथी–पु. पांथ, वाटसरू.

पथु–पु. मार्ग, रस्ता.

पथ्य–पु. पथ्य, हित, कल्याण.

पथ्यसे रहना–संयमानें वागणें.

पद–पु. पाय, पदचिन्ह, दर्जा, काम, वस्तु, कवितेचा चरण, शब्द, रक्षण, चिन्ह, प्रदेश, पदवी, मोक्ष, भजन.

पदक–पु. बिल्ला.

पदत्राण–पु. पादत्राण, जोडा.

पदम–पु. कमळ.

पदवी–स्त्री. रस्ता, पद्धत, पदवी, हुद्दा.

पदाधिकारी–पु. हुद्देदार.

पदाना–क्रि. स. हैराण करणें.–पु. वस्तु, पदाचा अर्थ, पुराणानुसार धर्म, अर्थ, काम व मोक्ष.

पदार्पण–पु. आगमन. [सैन्य, हिरा.

पदिक–पु. गळ्यांतील ताईत, पायदळ

पदी–पु. पायदळ, शिपाई, प्यादा.

पद्म–पु. कमळ, शंभर कोटी संख्या, शरीरावरील पांढरे डाग, विष्णूचें एक आयुध, एका नरकाचें नांव, एक पुराण,

पद्मराग–पु. माणिक. [एक वर्णवृत्त.

पधराना–क्रि. स. आदरपूर्वक बसविणें, स्थापना करणें (मूर्तीची).

पधारना–क्रि. अ. जाणें, आगमन होणें.–क्रि. स. आदरसत्कार करणें, सन्मानानें बसविणें.

पन–पु. प्रतिज्ञा, आयुष्याच्या चार भागांपैकीं एक, भाववाचक नामाचा प्रत्यय, (जसें–लड़कपन.) [ओली पट्टी.

पनकपड़ा–पु. जखमेवर बांधावयाची

पनकाल–पु. अतिवृष्टिमुळें झालेला दुष्काळ.

पनघट–पु. पाणवठा, नदीचा घाट.

पनच–स्त्री. प्रत्यंचा, धनुष्याची दोरी.

पनचक्की–स्त्री. पाणचक्की.

पनडुब्बा–पु. पाणबुड्या पक्षी.

पनडुब्बी-स्त्री. पाणबुडी, सबमरीन. [सुधारणें.

पनपना–क्रि. अ. टवटवीत होणें, प्रकृति पुन्हां

पनपनाहट–स्त्री. टवटवी, सूं सूं शब्द.

पनबट्टा–पु. पानाचा डबा. [पाणक्या.

पनभरा–पु. पाणी भरण्याचें काम करणारा,

पनव–पु. ओंकारमंत्र, परमेश्वर.

पनवाड़ी–पु. तांबोळी. [इतकें अन्न.

पनवारा–पु. पत्रावळ, एका माणसास पुरेल

पनस–पु. फणस.

पनसल्ला–स्त्री. पाणपोई, पाणी पाजण्याची [जागा.

पनसाखा–पु. तीन किंवा पांच पलिते असणारी मशाल.

पनसारी–पु. किराणा मालाचा व्यापारी.

पनसाल–स्त्री. पाणपोई, पाण्याची खोली

पनसुइया–स्त्री. लहान नाव. [मोजण्याचें यंत्र.

पनहरा–पु. पाणक्या.

पनहा–पु. कापड, भिंत वगैरेचा पन्हा, गूढ, चोरीचा पत्ता लावणारा.

पनहिया भद्र–वि. सपाटून जोड्याचा मार बसल्यानें ज्याच्या डोक्याचे केस गळून गेले आहेत तो.

पनही–स्त्री. जोडा, पादत्राण.

पना–पु. पन्हें (कैरीचें किंवा चिंचेचें).

पनाती–पु. पणतू.

पनारा, पनाला–पु. मोरी, पन्हाळें.

पनाह–स्त्री. रक्षण, आश्रयस्थान.

पनाह पाना–आश्रय मिळणें.

पनाह मॉंगना–शरण येणें.

पनिघट–पु. पाणी भरण्याची जागा.

पनियॉं–जासूद, हेर.–वि. पाण्यांत रहाणारा, पाणी मिसळलेलें, पाण्यासंबंधी.

पनिहा–पाहा 'पनियॉं.'

पनी–पु. प्रतिज्ञा करणारा. [चक्का.

पनीर–पु. दूध फुटून निघणारा चोथा,

पनीरी–स्त्री. आळें (फुलझाडें ज्यांत लाव-

पनीला–वि. पाणचट. [तात तें), रोपटें.

पनुऑ-वॉं–वि. फिका, नीरस.

पनैला–पु. मेणकापड, खळ लावलेलें कापड.

पनौटी–स्त्री. विड्याचा डबा, पानाचा डबा.

पन्नग–पु. साप, बदामाच्या जातीचें एक जंगली झाड.

पन्नगारि–पु. गरुड. [वर्ख.

पन्ना–पु. पाच, हिरव्या रंगाचा एक मणि,

पन्नी–स्त्री. बेगड, बंदुकीच्या दारूचें एक माप, एक खाण्याचा पदार्थ.

पन्नीसा–पु. बेगड तयार करणारा.

पपड़ा–पु. पापुद्रा, ढलपा.

पपड़िया कत्था–पु. पांढरा कात. [पोपडा येणें.

पपड़ियाना–क्रि. अ. सुकणें, पापुद्रा सुटणें,

पपड़ी, पपरी–स्त्री. पोपडा, पापुद्रा, खपली,

पपिहरा–पु. चातक. [एक प्रकारची मिठाई.

पपीता–पु. पोपई.

पपैया–पु. पिपाणी, चातक.

पपोटा–पु. पापणी.

पपोरना–क्रि. स. हात वांकवून दंडाचे. स्नायु पाहाणें (बळाचा अभिमान सूचक).

पबनी–स्त्री. पर्वणी.

पब्बय–पु. पर्वत.

पय–पु. पाणी, दूध, अन्न.

पय (यो) द–पु. मेघ, ढग.

पयधि–पु. समुद्र. [नदी.

पयस्विनी–स्त्री. दूध देणारी गाय, बकरी,

पयादहि–अ. पाई चालूनच.

पयाण, प्राण–पु. प्राण.

पयाम–पु. संदेश.

पयार-ल–पु. कडबा, ताटें.

पयार गाहना या झाड़ना–व्यर्थ कष्ट करणें.

पयार तापना–निरर्थक कार्य करणें.

पयोज–पु. कमळ.

पयोद–पु. ढग.

पयोधि–पु. समुद्र.

पयोनिधि–पु. समुद्र.

परंच–अ. परंतु, आणखी.

परंतु–अ. परंतु.

परंपरा—स्त्री. संतति, परंपरा, कुळ, पद्धत, ओळ.

पर—पु. पंख, परका, शत्रु, उच्च ध्येय, परमात्मा, विष्णु, ईश्वर, शत्रुपक्षीय, ब्रह्म, मोक्ष, परलोक, तीर्थादि पवित्र स्थल, पराकाष्ठा. —अ. परंतु, नंतर, वर. —वि. दुसरा, पलीकडील, भिन्न, पुढचा, तटस्थ, श्रेष्ठ, तत्पर, नंतरचा, वरचा.

पर कट जाना—बेफाम होणें, लंगडे पडणें.

पर जमना—पंख फुटणें, खोडया करूं लागणें.

(कहीं जाते हुए) पर जलना—धैर्य न होणें.

पर न मारना—पाऊल न ठेवणें.

परकटा—वि. पंख कापले गेलेला.

परकना—क्रि.अ. मिळून जाणें,परिचित होणें, चट लागणें.

परकानी—वि. परोपकारी.

परकाना—क्रि. स. सोकविणें, चटक लावणें.

परकार—पु. कंपास, प्रकार.

परकारना—क्रि. स. वर्तुळ काढणें (कंपासानें), गरगर फिरविणें.

परकाला—जिना, शिडी, उंबरठा, तुकडा, काचेचा तुकडा, ठिणगी.

परकासना—क्रि. स. प्रकाशित करणें, प्रकाश देणें, प्रकट करणें. —क्रि. अ. प्रकाशणें.

परकिति—स्त्री. प्रकृति.

परकीया—स्त्री. जारिणी.

परकोटा—पु. किल्ल्याचा कोट, आवाराची भिंत.

परख—स्त्री. ओळख, निरीक्षण.

परखना—क्रि. स. ओळखणें, परीक्षा करणें. —क्रि. स. वाट पाहाणें.

परखवैया—पु. पारखी, पारख करणारा.

परखाना—क्रि. स. पारख करविणें, सोपविणें.

परग—पु. पाऊल, कदम.

परगना—पु. परगणा.

परगसना—क्रि. अ. प्रकाशणें, प्रगट होणें.

परगाछा—पु. बांडगूळ.

परगाढ—वि. प्रगाढ, गहन.

परगास—पु. प्रकाश.

परगासना—क्रि. अ. प्रकाशित होणें. —क्रि. स. प्रकाशित करणें.

परघनी—स्त्री. सोनें किंवा चांदी ओतण्याचा सांचा, नळी.

परचइ—स्त्री. परिचय, ओळख.

परचत—स्त्री. परिचय, ओळख. —वि. ओळखीचा, परिचित.

परचना—क्रि. अ. अधिक परिचय करणें, चटक लावणें, सोकावणें.

परचा—पु. प्रश्नपत्र, चिठ्ठी, कागदाचा तुकडा.

परचाना—क्रि. स. सोकावून ठेवणें, अति-परिचय ठेवणें, स्नेहसंबंध जोडणें.

परचार—पु. प्रचार.

परचून—पु. किरकोळ वस्तु, शिधा (डाळ, तांदूळ, पीठ इत्यादि).

परचूनी—पु. दाणेवाला.

परछत्ती—स्त्री. माळा (सामान ठेवण्याचा) गवताचें छप्पर.

परछन—स्त्री. लग्नाकरितां वधूगृहाजवळ आल्यावर स्त्रिया नवऱ्या मुलास ओवाळतात ती रीत.

परछना—क्रि. स. लग्नाकरितां आलेल्या वरास ओवाळणें, ओवाळून टाकणें.

परछाई—स्त्री. प्रतिबिंब, पडछाया.

पर(रि)जन—पु. परिवार, सेवक, नोकर.

परजरना—क्रि. अ. जळणें, रागावणें, कुढणें, द्वेष करणें.

परजन्न—पु. पाऊस, गर्जणारा ढग. इंद्र.

परजन्य—पु. पाऊस.

परजा—स्त्री. प्रजा, कूळ, आश्रित.

परजाय—पु. पर्याय, प्रकार, क्रम, परंपरा, प्रसंग, ओघ.

परजौट–पु. भाडेपट्टानें घेतलेली जमीन, (घर बांधण्याकरितां).
परत–स्त्री. थर, लेप, घडी, पापुद्रा.
परतच्छ–वि. प्रत्यक्ष.
परतदार तख्ता–प्लायवुड.
परतल–पु. गोणी. [पट्टा.
परतला,परतली–स्त्री. तरवार ठेवण्याचा
परता–पु. पहा 'पड़ता'. [होणें.
परता खाना,परता पड़ना–पूर्ण मूल्य वसूल
परताल–स्त्री. पाहा 'पड़ताल'.
परती–स्त्री. पडीत जमीन.
परतीत–स्त्री. प्रतीति, विश्वास, प्रसन्नता.
परतोख–पु. उदाहरण, प्रत्यक्ष प्रमाण.
परतौ–पु. किरण, प्रतिबिंब. [काळीं.
परत्र–पु. परलोक. –अ. परलोकीं, पुढील
परथन–पु. पिठी (पोळी लाटतांना उपयोगांत आणावयाचें पीठ).
परदच्छिना–स्त्री. प्रदक्षिणा.
परदा, पर्दा–पु. पडदा, आडोसा, पडद्याची पद्धत, आडोशाची भिंत.
परदा उठाना–पडदा वर जाणें.
परदा फाश करना–खरें स्वरूप प्रकट करणें.
परदा रखना–अब्रू संभाळणें, बुरखा घेणें.
(अक्लपर) परदा पड़ना–बावचळणें, मूर्खतेचें काम करणें. [समजणें.
(आंख पर) परदा पड़ना–न दिसणें, न
परदाज–पु. सजावट, चित्राच्या भोंवतालची
परदादा–पु. पणजोबा. [नक्षी.
परदानशीन–वि. पडद्यांत राहाणारी.
परदापोशी–स्त्री. एखाद्याचें रहस्य किंवा दोष उघडकीस न आणणें.
परधान–पु. मुख्यमंत्री, अध्यक्ष, सरदार.
परन–पु. प्रतिज्ञा, पान, व्रण.–स्त्री. स्वभाव,
परनाना–पु. पणजोबा(आईकडून). [बाणा.
परनाम, परनौत–पु. प्रणाम, नमस्कार.
परनाला–पु. पन्हळ, मोरी, गटार. [कपट.
परपंच–पु. प्रपंच, संसार, विस्तार, ढोंग,
परपंची–वि. कलह उत्पन्न करणारा, धूर्त
परपट–पु. सपाट जमीन. [फसव्या.
परपटी–स्त्री. गोपीचंदन, पर्पटी (एक औषध), पापडी.
परपराना–क्रि. अ. चुरचुरणें, आग होणें.
परपाजा–पु. पणजा.
परपार–पु. पैलतीर, पलीकडचा कांठ.
परब–पु. पर्व, सण, अंश.
परबल–वि. प्रबळ.
परबसताई–स्त्री. पराधीनता.
परबाल–पु. पडकेस, प्रवाळ.
परबीन–वि. प्रवीण.
परबेस–सु. प्रवेश.
परबोधना, प्रबोधना–क्रि. स. जागें करणें, उपदेश करणें, सांत्वन करणें.
परभात–पु. प्रभात, पहाट.
परभाव–पु. प्रभाव, वजन.
परम–वि. उच्च, अत्यंत, मुख्य, श्रेष्ठ, वरचढ.–पु. शंकर, विष्णु, श्रेष्ठ ध्येय, पराकाष्ठा.–अ. ठीक. [आत्मसंयमी.
परमहंस–पु. संन्यासी, परमात्मा, पूर्ण
परमा–स्त्री. शोभा, कांति.
परमान–पु. प्रमाण, खरी गोष्ट, सीमा.
परमानना–क्रि. स. प्रमाण मानणें, मान्य
परमार–पु. राजपुतांची एक जाति. [करणें.
परमारथ–पु. परमार्थ, मोक्ष.
परजंक,परयंक,पर्यंक–पु. पलंग.
परलउ, परलय–स्त्री. प्रलय.
परला–वि. पलीकडचा, दुसऱ्या बाजूचा.
परले दर्जेका, परले सिरेका–पराकाष्ठेचा,

सर्वांपेक्षां जास्त.
परवरदिगार—पु. परमेश्वर.
परवरिश—स्त्री. पालन पोषण. [परवल.
परवल,पर्वल—पु. तोंडल्यासारखी भाजी,
परवस्ती—स्त्री. सांभाळ, कृपा. [लक्ष.
परवा,परवाह्—स्त्री. चिंता, आठवण आधार,
परवाना—पु. आज्ञापत्र, पतंग (कीटक).
परवाल—पु. प्रवाळ, पोवळें, कोवळें पान, तंबोरा, वीणा इत्यादिंचा दांडा.
परवी—स्त्री. पर्वकाल.
परवेल—पु. चंद्राभोंवतीं असणारें खळें.
परवेश—पु. प्रवेश.
परश—पु. परीस, स्पर्श.
परष(ख)ना—क्रि.स. वाट पाहाणें, पारखणें.
परसंसा—स्त्री. प्रशंसा, स्तुति.
परस—पु. स्पर्श, परीस.
परसन-न्न—वि. प्रसन्न.
परसना—क्रि. स. स्पर्श करणें, स्पर्श करविणें,
परसपखान—पु. परीस. [जेवण वाढणें.
परसपर—पु. एकमेक, आपसांत. [अन्न.
परसा—पु. एका माणसास पुरेल इतकें
परसाना—क्रि. स. अन्न वाढविणें, स्पर्श करविणें.
परसाल—अ. गुदस्ता किंवा आगामी (वर्ष).
परसिद्ध—वि. प्रसिद्ध.
परसु—पु. परशु.
परसूत—पु. प्रसूत.
परसेद—पु. घाम.
परसों—अ. परवां.
परसौंहाँ—वि. स्पर्श करणारा, शिवणारा.
परसिद्ध—स्त्री. पूजाअर्चा.
परहेज—पु. संयम, पथ्य. [रहाणारा.
परहेजगार—पु. संयमी, दोषापासून दूर
परहेलना—क्रि. स. अवहेलना करणें,
परोंठा—पु. मोठी पुरी. [तिरस्कार करणें.
परा—अ. परत, उलट, बाजुला, कडे.—स्त्री. ब्रह्मविद्या, चार प्रकारच्या वाणींतील
पराइ—वि.दुसऱ्याची.[पहिली वाणी.-पु.रांग.
पराकाष्ठा—स्त्री. शेवटची हद्द.
पराक्रम—पु. बळ, बहाद्दुरी.
पराग—पु. फुलांतील केशरावरील पिवळी भुकटी, कण, चंदन, अंगाला लावण्याचें सुगंधी चूर्ण, ग्रहण, कीर्ति. [होणें.
परागना—क्रि. अ. अनुरक्त होणें, प्रसन्न
परान—पु. प्राण.
पराना—क्रि. अ. पळणें.
पराबी—स्त्री. रापी, आरी. [स्कार.
पराभौ, पराभव—पु. पराजय, विनाश, तिर-
परामर्श—पु. विवेचन, सल्ला.
पराया, परार—वि. दुसऱ्याचा, परका.
पराल—स्त्री. तण, गवत. [पर्वकाळ.
परावन—पु. पलायन (पुष्कळ लोकांचें),
परावर—वि. सर्वश्रेष्ठ, सर्व व्यापक, मागचा
परास—पु. पळस. [पुढचा.
परास्त—वि. पराजित, उध्वस्त.
परिंदा—पु. पक्षी. [अनुयायी.
परिकर—पु. तयारी, पलंग, परिवार, समूह,
परिकरना—स्त्री. परिक्रमा.
परि(रे)खना—क्रि. स. वाट पहाणें, परीक्षा
परिखा—स्त्री. खंदक. [करणें.
परिचरजा, परिचर्या—स्त्री. सेवा, उपासना, आचरण.
परिचय-पु. ओळख,माहिती,अभ्यास,अनुभव.
परिचारक-पु.रोग्याची सेवा करणारामनुष्य,
परिचारना —क्रि. स. सेवा करणें. [नौकर.
परिचारिका—स्त्री. दासी.

परिच्छद–पु. प्रकरण, विभाजन.
परिच्छन्न–वि. परिवेष्टित, झांकलेला, आच्छादित, शुद्ध, स्वच्छ.
परिछन–पु. पाहा 'परछन.'
परिछना–क्रि. स. पाहा 'परछना'.
परिछिन्न–वि. व्यापक, मर्यादित, कापलेला, [पिळलेला.
परिजन–पु. सेवक, कुटुंबीजन.
परिताप–पु. उष्णता, आंच, दुःख, क्लेश, पीडा, पश्चात्ताप, शोक.
परितापी–वि. त्रास देणारा, दुःखित.
परितोष–पु. समाधान, सुख, संतोष.
परित्याग–पु. त्याग.
परित्राण–पु. रक्षण. [गुंडाळणें.
परिधान–पु. पोशाख, शरीराला वस्त्र
परिनाम, परिणाम–पु. फळ, शेवट.
परिपाक–पु. पचन, पूर्ण शिजविणें, परिणाम, विकास, अनुभव, नैपुण्य.
परिपाटी–स्त्री. परिपाठ, क्रम, पद्धत, रीत, शैली, प्रणाली.
परिपूरन–वि. भरलेला, समाप्त केलेलें,तृप्त.
परिभाषा–स्त्री.व्याख्या,परिभाषा (शास्त्रीय शब्दांची.)
परिभूत–वि.पराभूत,अपमानित.
परिमित–वि. मर्यादित, मापलेला, कमी.
परिया–पु. दक्षिण हिंदुस्थानांतील एक अस्पृश्य जात. [वर्णन.
परिलेख–पु. आराखडा, चित्र, कुंचली,
परिवर्तन–पु. वाटोळे फिरणें, अदलाबदल, रूपांतर, पुन्हापुन्हा येणें.
परिवा–स्त्री. पाडवा, प्रतिपदा.
परिवाद–पु. निंदा, टीका.
परिवादी–वि. निंदक.
परिवार–पु. आश्रितजन, कुटुंबांतील लोक, झांकण, लवाजना, म्यान.
परिवास–पु. मुक्काम, घर, सुगंध.
परिवृत्त–वि. वेष्टिलेला, झांकलेला.
परिशिष्ट–वि. राहिलेलें, पुरवणी, पुस्ती.
परिशीलन–पु. मननपूर्वक अध्ययन, स्पर्श. दळणवळण, संबंध, अभ्यास. [मेहनत.
परिश्रम–पु. श्रम, थकवा, व्यायाम,
परिष्कृत–वि. स्वच्छ, शुद्ध, अलंकृत.
परिस्तान–पु. अप्सरांचें राहाण्याचें स्थान, पऱ्यांचें स्थान.
परिहरना–क्रि. स. सोडणें, त्यागणें.
परिहास–पु. थट्टा, गंमत, क्रीडा. [स्त्री.
परी–स्त्री. कल्पित अप्सरा, अत्यंत सुंदर
परीक्षा–स्त्री. पारख, कसोटी, दिव्य,
परीजाद–वि. अत्यंत सुंदर. [निरीक्षण.
परुख–वि. पाहा 'परुष.'
परुष–वि. कठोर, कठिण, अप्रिय, निर्दय, कर्णकटु, राठ, जोराचा, झोंबणारा, मलीन, चित्रविचित्र. [पेक्षां नंतर.
परे–वि. पलीकडे, वेगळा, अलग, याहि-
परेई–स्त्री. पारवा (मादी).
परेख–पु. प्रतीक्षा, पारख.
परेखना–क्रि. स. पारख करणें, परीक्षा करणें, आश्रय शोधणें, वाट पहाणें.
परेखा–पु. परीक्षा, विश्वास, पश्चात्ताप.
परेग–स्त्री. कुसळ, खुंटी.
परेता–पु. पतंगाचा रीळ.
परेवा–पु. पारवा, कबूतर, हरकारा, जलद [उडणारा पक्षी.
परेशान–वि.व्याकुळ,दुःखी.
परेशानी–स्त्री. दगदग, काळजी.
परोपकार–पु. दुसऱ्याच्या हिताचें काम.
परोल–पु. सैन्यांतील पहारेकऱ्याशीं बोलण्याचा सांकेतिक शब्द, परवल.
परो(शो)सी–पु. शेजारी.

परोसना–पु. जेवण वाढणें.
परोहन–पु. वाहन.
परोहा–पु. मोट.
पर्चा–पु. कागदाचा तुकडा, चिठठी, वर्तमान पत्र, प्रश्नपत्र, परिचय, प्रमाण.
पर्त–पु. पाहा 'परत'.
पर्दनी–स्त्री. पडदणी, धोतर उभें लावणें.
पर्यंक–पु. बाज, पलंग, पालखी, जेठा (गुडघे, मांड्या व पाठ या भोंवतीं बांधलेलें वस्त्र) वीरासन.
पर्याप्त–वि. पुरेसें, प्राप्त झालेलें, समर्थ, प्राप्त, पूर्ण, समर्थ, योग्य, विशाल, परिमित. –अ. पुरेसें, पुष्कळ, पोटभर.
पर्याप्ति–स्त्री. लाभ, तृप्ति, पूर्णता, रक्षण, शेवट, तयारी, आपखुशी, हल्ला परतवणें.
पर्याय–पु. समान अर्थ दाखविणारा शब्द, (जसें–विषाचा पर्याय हलाहल.)
पर्रा–पु. टोळी, समूह, क्रम, एक अर्थालंकार.
पर्व–पु. दिवस, संधि, तुकडा, उत्सव. पुण्यकाल, चातुर्मास, पक्ष, क्षण.
पर्वत–पु. एकाद्या वस्तुचा ढीग, वृक्ष, मोठा [डोंगर.
पलंग–पु. पलंग.
पलंगपोश–पु. पलंगावर घालण्याचें वस्त्र.
पलंगिया–स्त्री. खाट, लहान पलंग.
पल–पु. पळ, चार कर्ष वजन, मांस, प्रता- [रणा, तराजू, पापणी.
पलई–स्त्री. डाहळी.
पलक–स्त्री. डोळ्याची पापणी.
पलक झपकते–अगदीं थोड्या वेळांत.
पलकसे दूर करना–डोळ्यांपुढून बाजूला [सारणें.
पलक बिछाना-प्रेमानें स्वागत करणें.
पलक भाँजना–डोळे मिचकावणें.
पलक मारना–खुणावणें.
पलक लगना–डोळा लागणें, झोंप येणें.
पलकसे पलक न लगना–डोळ्याला डोळा न लागणें, झोंप न येणें.
पलक दरिया–वि. अति उदार.
पलका–पु. पलंग. [मागें फिरणें.
पलटना–क्रि. अ. उलटणें, बदलणें, पालटणें,
पलटनिया–स्त्री. पलटणींतील शिपाई, [सैनिक.
पलटा–पु. परिवर्तन.
पलटा खाना–काळ फिरणें.
पलटा लेना–सूड उगविणें.
पलटाना–क्रि. स. परत करणें, बदलणें.
पलेट–अ. ऐवजीं.
पलड़ा–पु. पारडें.
पलथा–पु. पाण्यांत आसन मारणें.
पलथी–स्त्री. मांडी, स्वस्तिकासन.
पलना–क्रि. अ. पाळलें जाणें, खाऊन पिऊन धष्ट पुष्ट होणें.
पलनाना–क्रि. स. घोड्यावर जीन घालून [स्वारीसाठीं तयार करणें.
पलवा–पु. ओंजळ.
पलवाना–क्रि. स. पालन पोषण करविणें.
पलवार–पु. मोठी नाव.
पलवारी–पु. नावाडी.
पलस्तर–पु. लेप, प्लॅस्टर, गिलावा.
पलस्तर ढीला होना या बिगड़ना–हाडें [खिळखिळीं होणें.
पलांडु–पु. कांदा.
पलान–पु. जीन.
पलानना–क्रि. स. पाहा 'पलनाना'.
पलानी–स्त्री. छप्पर, जीन.
पलायक–पु. पळपुट्या.
पलाश-स–पु. पळसाचें झाड किंवा पान.
पलाशी–वि. मांसाहारी. –पु. राक्षस.
पली–स्त्री. पळी.
पली पली जोड़ना–कणकण संचय करणें.
पलीत–पु. भूत.–वि. घाणेरडा.

(मिट्टी) पलीत करना–धूळधाण करणें.
पलीता–पु. मशाल, बंदुकीचा तोडा. –वि. अत्यंत क्रुद्ध.
पलीद–वि. घाणेरडा, अपवित्र, नीच, दुष्ट.
पलुआ–पु. पाळीव. [–पु. भूत.
पलुहना–क्रि. अ. वाढणें, पालन पोषण होणें, पल्लवित होणें.
पलुहाना–क्रि. स. टवटवीत करणें.
पलेड़ना–क्रि. स. ढकलणें, धक्का देणें.
पले (लो) थन–पु. पिठी (पोळया लाटतांना लागणारी). [त्रासणें.
पलेथन निकलना–कणिक तिबली जाणें,
पलोटना–क्रि. स. पाय चेपणें, बदलणें. –क्रि. अ. तडफडणें.
पल्ल–पु. कोंवळीं पानें, कंकण, विस्तार, बळ, दक्षिणेकडील एक प्राचीन राजवंश.
पल्लवित–वि. नवीन पालवी आलेलें, हिरवेंगार, लांबरुंद, रोमांचित झालेला.
पल्ला–अ. दूर. –पु. पदर, अंतर.
पल्ला छूटना–पीडा टळणें.
पल्ले पड़ना–प्राप्त होणें, पदरीं पडणें.
पल्ला पकड़ना–आश्रय घेणें.
पल्ला पसारना–पदर पसरणें.
(किसीके) पल्ले बांधना–सोंपविणें, गळचांत
पल्ले होना–गांठीं असणें. [बांधणें.
पल्ली–स्त्री. लहान गांव, झोपडी.
पल्लेदार–पु. धान्याची पोतीं वाहणारा हमाल, धान्य मोजणारा. [ण्याचें काम.
पल्लेदारी–स्त्री. धान्य मोजण्याचें किंवा वाह-
पल्लौ–पु. पालवी, पोतें, गोणपाट.
पवन–पु. हवा, कुंभाराचा आवा, पाणी, श्वास, प्राण वायु, अग्नि, शुद्धि, शेण,
पवनी–स्त्री. बलतेदार. [रुद्राक्ष, विष्णु.
पवाई–स्त्री. एक पायांतला जोडा, जात्याची एक तळी. [बीं पेरणें.
पवाँरना–क्रि. स. फेंकणें, टाकणें, शेतांत
पवि–पु. वज्र, हिरा, वाक्य.
पवित्र–वि. शुद्ध. –पु. दर्भ, तांबें, जल, पाऊस, दूध, जानवें, तूप, विष्णु, शंकर, मध. –स्त्री. हळद, तुळस. [तुच्छ वस्तु.
पशम–स्त्री. मऊ व उत्तम प्रतीची लोंकर,
पशमीना–पु. लोंकर, लोंकरीचें कापड.
पश्तो–स्त्री. सरहद्द प्रांतांतील भाषा.
पश्म–स्त्री. पाहा 'पशम'.
पश्यामि–मी पहातों.
पश्शा–पु. मच्छर.
पश्मीना–पु. पाहा 'पशमीना'.
पषान–पु. दगड.
पषारना–क्रि. स. धुणें, स्वच्छ करणें.
पसंद–वि. पसंत, आवडतें. –स्त्री. आवड.
पसंदीद–वि. पसंतीचा, निवड केलेला.
पस–अ. म्हणून, मागें, शेवटीं, पुरे.
पसनी–स्त्री. उष्टावण.
पसपा–वि. माघार घेणारा.
पसरना–क्रि. अ. पसरणें, विस्तार पावणें, पाय पसरून निजणें.
पसरहटा–पु. मसालेवाले वगैरेंच्या दुका-
पसरना–क्रि. स. पसरविणें. [नांचा बाजार.
पसरौंहाँ–वि. विस्तार पावणारा.
पसली–स्त्री. फासळी. [खूप मारणें.
(हड्डी) पसली तोड़ना–हाडें मऊ करणें,
पसली फड़कना–उत्साहित होणें.
पसाउ-ऊ–पु. अनुग्रह, कृपा.
पसाना–क्रि. स. भाताची पेज काढणें, घाम काढणें. –क्रि. अ. प्रसन्न होणें.
पसार–पु. प्रसार, विस्तार.

पसारना–क्रि. स. फैलावणें, पसरणें.
पसाव–पु. पेज.
पसावन–पु. भाताची पेज.
पसीजना–क्रि. अ. घाम येणें, द्रवणें.
पसीना–पु. घाम.
पसुरी–स्त्री. फांसळी.
पसूजना–क्रि. स. शिवणें.
पसेउ-व–पु. घाम, स्राव.
पसेरी–स्त्री. पांसरी.
पसोपेश–पु. बुचकळा, घालमेल, लाभ.
पस्त–वि. पराजित, दबलेला, भ्यालेला.
पहँ–अ. समीप, जवळ, नें, स.
पहँसुल–स्त्री. विळी.
पहचान–स्त्री. ओळख, लक्षण, चिन्ह, ओळखण्याची शक्ति, योग्यता जाणणें.
पहचानना–क्रि. स. ओळखणें.
पहन–पु. दगड.
पहनना–क्रि. स. नेसणें, धारण करणें.
पहनवाना–क्रि. स. नेसविणें, धारण करणें.
पहनाना–क्रि. स. पाहा 'पहनवाना'.
पहनाव-वा–पु. पोशाख, पोशाखाची तऱ्हा.
पहपटबाज–पु. खोडसाळ, भांडखोर, ठग, [फसव्या.
पहर–पु. प्रहर, वेळ.
पहरना–क्रि. स. पाहा 'पहनना'.
पहरा–पु. पहारा.
पहरा देना–रखवाली करणें.
पहरी–पु. पहारेकरी.
पहरुआ–पु. पहारेकरी, चौकीदार.
पहल–पु. बाजू, जुना कापूस, घडी, दबलेला कापूस किंवा लोंकर, एकाद्या कार्याचा आरंभ.
पहलदार–वि. पैलदार. [बलवान माणूस.
पहलवान–पु. पहिलवान, कुस्ती खेळणारा,

पहला–वि. पहिला, अव्वल.
पहलू–पु. पैलू, कूस, बगल, गुणदोषाच्या दृष्टीनें एकाद्या वस्तूचे वेगवेगळे भाग.
पहलूतिही–स्त्री. उपेक्षा, दुर्लक्ष.
पहले–अ. सर्वांआधीं, पूर्वस्थितींत, पूर्व [काळांत.
पहले पहल–अ. पहिल्या प्रथम.
पहले पहले–अ. प्राचीन काळीं, आरंभीं.
पहलौठा–वि. प्रथम जन्मलेला (मुलगा), पहिलें मूल.
पहलौठी–स्त्री. पहिलट करीण, प्रथम प्रसवा.
पहाड़-र–पु. पर्वत, डोंगर, मोठी रास, फार जड वस्तु, कठिण कार्य. [उचलणें.
पहाड़ उठाना–मोठ्या कार्याचा भार
(सिरपर) पहाड़ गिरना–आकाश कोसळणें.
पहाड़से टक्कर लेना–मोठ्या संकटाशीं
पहाड़ हिलाना–दुष्कर कार्य करणें. [झगडणें.
पहाड़ा–पु. पाढा.
पहाड़ी–वि. डोंगराळ, डोंगरांत रहाणारा. –स्त्री. टेकडी, डोंगरी लोकांच्या गाण्याचे [स्वर.
पहिचान–स्त्री. ओळख.
पहिनना–क्रि. स. नेसणें, धारण करणें.
पहिया–पु. चाक, चक्र.
पहिरना–क्रि. स. नेसणें, धारण करणें.
पहिला–वि. पहिला, प्रथम, प्रथम प्रसूता, प्रथमवर. [विषय समजण्याची शक्ति.
पहुँच–स्त्री. प्रवेश, विस्तार, परिचय, पावती,
पहुँचना–क्रि. अ. पोहोंचणें, समजणें, प्रविष्ट [होणें.
पहुँचा–पु. मनगट.
पहुँचाना–क्रि. स. पोहोंचविणें.
पहुँची–स्त्री. पोंची.
पहुन(ना)ई–स्त्री. पाहुणचार, पाहुणेपणा.
पहुना–पु. पाहुणा.
पहुप–पु. फूल.

पहुमी–स्त्री. पृथ्वी, भूमि.
पहुला–पु. कमल, कुमुदिनी.
पहेली–कोडें, सांकेतिक वर्णन.
पहेली बुझाना–कोडें घालणें.
पॉ-पॉइ-उँ–पु. पाय.
पॉईबाग़–पु. राजवाड्यांतील स्त्रियांचें [उद्यान.
पाँक–पु. चिखल, गाळ.
पाँख–पु. पंख.
पाँखड़ी, पाँखुरी–स्त्री. पाकळी.
पाँग–पु. कुरण, माळरान.
पाँगा, पाँगानोन– पु. समुद्राचें मीठ.
पाँगुर–वि. पांगळा.
पाँच–वि. पांच, पुष्कळसे लोग, पंच.
पाँचों उँगलियाँ घीमें होना–नशीब फळफळणें, वैभवांत लोळणें.
पाँचों सवारोंमें नाम लिखाना–श्रेष्ठ लोकांत आपलेंही नांव घेणें.
पाँचैं–स्त्री. पंचमी.
पाँजना–क्रि. स. (पितळ, तांबें इत्यादि धातूंच्या वस्तूंना) जोड देणें, डाग देणें.
पाँजर–पु. कूस, बगल.
पाँडर–पु. कुंद, पांढरारंग, पाडळीचें झाड.
पांडित्य–पु. विद्वत्ता. [मसूदा.
पांडुलिपि–स्त्री. कच्चा खर्डा, आराखडा,
पांडुलेख–पु. पाहा 'पांडुलिपि'.
पाँडे–पु. ब्राह्मणांतील एक शाखा, कायस्थांची एक शाखा, विद्वान.
पाँत,पाँति–स्त्री. ओळ, समूह, पंगत.
पाँयँ, पाँइँ, पाँऊँ–पु. पाय.
पाँयँचा–पु. संडासांतील पाय ठेवण्याचें [दगडी पाऊल.
पाँयँता–पु. पायथें.
पा, पाइ–पु. पाय.
पाँव उखड़ना–हरणें, पलायन करणें.
पाँव उतरना–पाय मोडणें.
पाँव घिसना–चालण्यानें थकून जाणें, व्यर्थ [भटकणें.
पाँव जल जाना–डगमगणें.
(ज़मीनपर) पाँव न ठहरना–हर्षोन्माद होणें, घमेंड होणें.)
पाँव तलेसे मिट्टी निकल जाना, पाँव तलेसे ज़मीन खिसक जाना–भयानें धसका भरणें, पांचावर धारण बसणें.
पाँव तोड़कर बैठना–हातपाय गाळून बसणें.
पाँव धो धो कर पीना–अत्यंत आदर सत्कार करणें, चरणीं लीन होणें.
पाँव निकालना–मर्यादा सोडणें.
पाँव पीटना–घाबरणें, अधीर होणें.
पाँव भारी होना–गर्भ रहाणें.
पाँव भिड़ाना–बरोबरी करणें.
पाँव मर जाना–थकून जाणें.
पाँव रगड़ना–व्यर्थ खटाटोप करणें.
पाँव रोपना–प्रतिज्ञा करणें.
पाँव लगना–पायां पडणें.
पाँवसे पाँव बाँधना–हात धुऊन पाठीस लागणें, नेहमीं बरोबर असणें
पाँवड़,पाँवड़ा–पु. पायघड्या.
पाँवर–वि. पतित. नीच, दुष्ट, मूर्ख.
पाँवरी–स्त्री. शिडी, पाय ठेवण्याची जागा, जोडा, दालन, देवडी.
पाँस–स्त्री. खत.
पाँसना–क्रि. स. खत घालणें.
पाँसा–पु. फांसा.
पाँसा उलटना–काळ फिरणें.
पाँही–अ. जवळ, समीप.
पा,पाइ–पु. पाय.
पाइक–पु. दूत.
पाइतरी–स्त्री. पायथें.

पाई–स्त्री. पै, पूर्ण बिराम दर्शक उभी रेघ, पावकीची उभी रेघ, धान्यांतील किडा. [समाप्त.
पाक–पु. स्वयंपाक.–वि. पवित्र, शुद्ध
पाकदामन–वि. पतिव्रता, सती.
पाकना–क्रि. अ. पिकणें.
पाकर-री–पु. अष्टधाचें झाड.
पाकशाला–स्त्री. स्वयंपाक घर.
पाकी–स्त्री. पावित्र्य, उपस्थावरील केस.
पाकीजा–वि. शुद्ध, स्वच्छ. सुंदर, निर्दोष. [स्वच्छता, सुंदरता.
पाकीजगी–स्त्री. पवित्रता, निर्दोषिता,
पाकुए–पु. स्वयंपाकी.
पाखंड–पु. ढोंग, बुवाबाजी, कपट, नीचता.
पाखंडी–वि. धर्माविरुद्ध आचरण करणारा,
पाख–पु. पंधरवडा, पंख. [कपटाचारी, धूर्त.
पाखर–स्त्री. हत्ती घोडे इ. वर घालावयाची लोखंडी झूल, अष्टधाचें झाड.
पाखरी–स्त्री. पोतें, गोण.
पाखा–पु. टोंक, कोंपरा, पंख, पंधरवडा.
पाखान, पाषाण–पु. दगड.
पाखाना–पु. संडास. [लेला पदार्थ.
पाग–स्त्री. पगडी, पागोटें.–पु. पाक, पाकवि-
पागना–क्रि. स. पाकविणें, पाकांत घालणें. –क्रि. अ. अनुरक्त होणें.
पागल–वि. मूर्ख, वेडा, बावळट.
पागलखाना–पु. वेड्यांचें हॉस्पिटल.
पागुर–पु. रवंथ. [ठोकणें.
पागुराना–क्रि. अ. रवंथ करणें, गप्पा
पाचक–पु. आचारी, पाचकरस, पाचक औषधि. [–वि. पचविणारा.
पाचन–पु. पचन, प्रायश्चित्त, आंबट रस.
पाचिका–स्त्री. स्वयंपाकीण.
पाच्छाह–पु. बादशाह. [भाग.–अ. मागें.
पाछ–स्त्री. चीर, हलका घाव. –पु. मागचा
पाछना–क्रि. स. चीर पाडणें, हलक्या हातानें कापणें.
पाछल–वि. मागचा, पाठीमागील, पूर्वीचा.
पाछा–पु. पाठीमागचा भाग.
पाछी-छु-छें–अ. मागें, पाठीमागें, नंतर.
पाजामा–पु. पायजमा, चड्डी.
पाजी–पु. रक्षक, पाईक. –वि. दुष्ट, हलकट,
पाजेब–स्त्री. नूपुर, वाळे.
पाटंबर–पु. रेशमी वस्त्र.
पाट–पु. सिंहासन, गादी, रेशीम, ताग, रुंदी, कपडा, धोब्याची कपडे धुण्याची शिळा. [मंत्र, घराचे वरचे मजले.
पाटन–स्त्री. छत, सर्पाचें विष उतरण्याचा
पाटना–क्रि. स. सपाट करणें (जमीन), छत बांधणें, पाणी देणें (जमिनीस).
पाटमहिषी–स्त्री. पट्टराणी.
पाटल–पु. एक वृक्ष.
पाटा–पु. पाट, रेशीम, रेशमाचा किडा, सिंहासन, आधार स्थान (जो भिंतीमध्यें बांबू वगैरे लावून बनवितात) लांबी रुंदी,
पाटिया–पु. ठुशी, पाटी, [जात्याची तळी.
पाटी–स्त्री. अनुक्रम, बेरीज, वजाबाकी गुणाकार इत्यादिचा क्रम, इयत्ता. –पु.
पाटी पढ़ना–शिकणें. [धडा, पाटी.
पाठ–पु. धडा, पाठ, वाचन, अध्ययन, परिच्छेद, अध्याय.
पाठ पढ़ाना–आपल्या फायद्यासाठीं दुसऱ्याला बहकाविणें, फुसलाविणें.
पाठक–पु. वाचक.
पाठांतर–पु. पाठभेद. [वळू, रेडा, बकरा.
पाठा–पु. तरणा ताठा, धष्टपुष्ट, पोळ,

पाठालय–पु. शाळा. [चित्रक वृक्ष.
पाठी–पाठ करणारा, शिकणारा.–पु. चित्ता,
पाठीन–पु. हजार दाढांचा मासा, गुग्गुळ, अध्यापक, पुराणिक, चित्रक.
पाड़–पु. धोतराचा कांठ, मचान, माळा, विहिरीच्या तोंडावरील जाळी.
पाड़ा–पु. मोहल्ला, विहिरीच्या तोंडावरील जाळी, धोतराचे काठ, बांध, फांशी देण्याची फळी.
पाढ़ा–पु. चित्रमृग, एक औषधी लता.
पात–पु. नाश, प्रहार, उतरणें, पडणें, उडणें, टाकणें, फेंकणें, हल्ला, घडणें, व्यंग, दोष, ग्रहाचा उतरता पात,
पातक–पु. पाप, गुन्हा. [डोळ्याचें पातें.
पातर-रि-री-ल–स्त्री. पत्रावळ, वेश्या. –वि. पातळ, किडकिडीत.
पाताबा,पायताबा–पु. पायमोजा.
पाताल–पु. पाताळ, नागलोक, विवर, अधोलोक, वडवानल, जन्मलग्नापासून चतुर्थ स्थान, धातु भस्म करण्याचो दोन धातूची पात्रें.
पाति,पाती–स्त्री. वृक्षाचे पान, पत्र, चिठ्ठी.
पाति–पु. धनी, पति, पक्षी.
पात्र–पु. पेला, आश्रय स्थान, भांडे, योग्य मनुष्य, आधार, पात्र, पान, नट, नायक, सांठा, मंत्री, नदीची रुंदी, आज्ञा, आदित्यमंडल, स्रुवादि यज्ञोपकरणें.
पात्री–स्त्री. लहान चूल, दुर्गा, भांडें, परात, ताट, पंचपात्री. [वायु, मार्ग.
पाथ–पु. पाणी, सूर्य, अग्नि, अन्न, आकाश,
पाथना–क्रि. स. थापटणें, ठोकणें, घडविणें.
पाथनाथ, पाथनिधि–पु. समुद्र.
पाथेय–पु. शिदोरी, प्रवासखर्च.
पाथोज–पु. कमळ.
पाथोद–पु. मेघ.
पाथोधि–पु. समुद्र.
पाद–पु. पाय, किरण, खुर, चौथा भाग, खांब, छिद्र, पखालीचें तोंड, चक्र, त्रिज्या, शिडीची पायरी, पावगा, एक तोळा सोनें, चरण (पद्याचा), पुस्तकाचा विशेष भाग, झाडाचें मूळ, तळ, गमन, मोठ्या पर्वताच्या जवळची
पादप–पु. वृक्ष. [लहान टेंकडी.
पादरी–पु. ख्रिश्चन लोकांचा उपाध्याय.
पादाश–स्त्री. परिणाम, शेवट (विशेषतः वाईट कामाचा). [विद्वान, पुरोहित.
पाधा–पु. अध्यापक, आचार्य, पंडित,
पान–पु. कालवा, कलाल, पिणें, पाणी, मद्यपान, झाडाचें पान, विडा, लाल बदाम, श्वास, पाजळणें, रक्षण, पेय, पेला, प्राण, द्रवपदार्थ, पानाच्या आकाराची (पत्यांतील) वस्तु.
पान लगाना–विडा करणें. [वस्तु.
पानफूल–पानसुपारी, सत्काराची सामान्य
पान गोष्टी–स्त्री. दारू पिण्यासाठीं एकत्र जमलेली मंडळी. [वनस्पति.
पानड़ी–स्त्री. पाच, एक सुगंधी पानांची
पानदान–पु. पानांचा डबा.
पाना–क्रि. स. मिळविणें, बरावाईट परिणाम भोगणें, हरवलेली वस्तु परत मिळणें, समजून घेणें, पाहाणें, भोगणें.
पानागार–पु. दारूचा गुत्ता.
पानि-णि–पु. पाणी, हात.
पानिप–पु. कांति, तेज, पाणी.
पानी–पु. पाणी, तेज, लाळ, पाऊस, द्रव पदार्थ, अर्क, शस्त्रावरील पाणी,

कांति, चमक, प्रतिष्ठा, मान, अब्रू, मर्दुमकी, पाणचट पदार्थ, खेप, पाळी, हवापाणी, कल्हई, मुलामा.
पानी उतारना–अपमान करणें.
पानी करना–राग शांत करणें.
पानीका फफोला, पानीका बुलबुला–नश्वर, क्षणभंगुर वस्तु.
पानीके मोल–अत्यंत स्वस्त.
पानी जाना–पत जाणें, अप्रतिष्ठा होणें.
पानी टूटना–पाणी आटणें.
पानी न माँगना–तात्काळ मरणें.
पानी निकालना–घाम काढणें.
पानी पड़ना–पाऊस पडणें.
पानी पढ़ना–पानी परोरना–पाणी मंतरणें.
पानी होना–अत्यंत लज्जित होणें, पाणी [पाणी होणें.
पानी पतला करना–सतावणें.
(आँखका) पानी मरना–निर्लज्ज होणें.
पानी पीकर कोसना–सदा निंदा करणें, घालून पाडून बोलणें. [पडणें.
(सामने) पानी भरना–मान वाकविणें, फिकें
(मुँहमें) पानी भर आना–तोंडाला पाणी [सुटणें.
पानी भरी खाल–क्षणभंगुर शरीर.
पानीमें आग लगाना–नसतें भांडण लावणें.
(सूखे) पानीमें डूबना–फसणें.
पानी रखना–ब्रीद संभाळणें.
(शस्त्रमें) पानी पाना–धार असणें.
पानी लगना–हवा न मानवणें.
पानीसा पतला–अत्यंत तुच्छ.
पानीदार–वि. पाणीदार, चमकदार, अब्रूदार, साहसी.
पानीदेवा–वि. वंशज, पिंडदान करणारा.
पानीपंड़ा, पानीपाँडे–पु. पाणक्या.
पानीफल–पु. शिंगाडा.

पाप–पु. वाईट कृत्य, पातक, अपराध, हत्या, अहित, जंजाळ.
पाप उदय होना–पापाचें फळ मिळणें.
पाप कटना–पीडा टळणें.
पाप काटना–पापाचीं वाईट फळें भोगणें.
पाप पड़ना–दुष्काळ पडणें.
पाप मोल लेना–विकत श्राद्ध घेणें.
पापड़–र–पु. पापड. [काढणें.
पापड़ बेलना–अतिशय कष्टांत दिवस
पापवंत–पु. पाणी.
पापिष्ट–वि. महापापी.
पापोश–स्त्री. पु. जोडा.
पाबंद–वि. बांधलेला, नियम पाळणारा.
पाबंदी–स्त्री. कैद, बद्धता. [उपरणें.
पामरी–स्त्री. पांघरण्याचें रेशमी वस्त्र,
पामाल–वि. पायाखालीं तुडविलेला, दुर्दशाग्रस्त.
पायँता–पु. पायथें, पायगत.
पायँती–स्त्री. पाहा 'पायता'.
पायंदाज–पु. पायपुसणें.
पायक–पु. बातमी पोहोंचविणारा, निरोप्या, पायदळांतील शिपाई, सेवक.
पायताबा–पु. पायमोजा.
पायदार–वि. मजबूत टिकाऊ.
पायमाल–वि. पाहा 'पामाल'.
पायल–स्त्री. तोरडी, जलद चालणारी हत्तीण, पायाळू.
पायस–पु. खीर, टर्पिण तेल, विशेष धूप, चंदन, बलि (दूध, तांदूळ व साखर यांचा), दूध, अमृत.
पाया–पु. खूर (टेबल बाज इ. चा पाय). खांब, जिना, हुद्दा. [घेणें.
(किसीका) पाया पकड़ना–पक्का आश्रय

पायाब–वि. उथळ पाणी.
पार–पु. पराकाष्ठा, तीर, कांठ, पारा, दुसऱ्या बाजूचा किनारा, तारक, रक्षक, अवधि, शेवट, पूर्णता, अंत.
पार उतरना–पार पडणें, सफल होणें.
पार उतारना, पार करना–सफल करणें, मारून टाकणें.
पार पाना–सफलता प्राप्त होणें.
पार लगना–निभणें.
पार लगाना–मुक्तता करणें, उद्धार करणें.
पारख–पु. परीक्षा, तपास, [समजणारा.
पारखी–वि. परीक्षक, तपासणारा, खरेखोटें
पारचा–पु. तुकडा, वस्त्र, एकप्रकारचें
पारटिशन–पु.विभाग.[रेशमी कापड,पोशाख.
पारथिव–पु. शिवलिंग, पृथ्वीसंबंधीं, पृथ्वी पासून उत्पन्न झालेला, राजा शरीर.–वि. मातीचें. [जात.
पारद–पु. पारा, इराणांतील एक प्राचीन
पारना–क्रि. स. पाडणें, टाकणें, निजविणें, आडवें करणें, चीत करणें, सांच्यांत
पारबती–पार्वती. [ओतणें, धारण करणें.
पारस–पु. परीस, वाढलेलें भोजन, एक प्राचीन देश, अत्यंत उपयोगी व लाभदायक वस्तु, दुसऱ्याला आपल्या सारखें करून घेणारा मनुष्य. –वि. निरोगी, परीसासारखा स्वच्छ व उत्तम.
पारसा–वि. पापभीरू, सदाचारी.
पारा–पु. तुकडा,दगडी भिंत, पारा (धातु).
पारा पिलाना–फार जड करणें.
पारावत–पु. कबूतर, पर्वत, माकड.
पारावार–पु. आरपार, सीमा, समुद्र.
पारि–स्त्री. सीमा, दिशा, तळ्याचा कांठ.
पारिख–स्त्री. पारख, परीक्षा.
पारितोषिक–पु. बक्षिस.
पारिश–पु. परात. [जमविलेला तुकडा.
पारी–स्त्री. पाळी, जलसमूह, मुळाचा
पार्थिव–पु. पाहा 'पारथिव'.
पार्श्व–पु. कूस, आजूबाजूची जागा.
पाल–पु. एक झाड, बंगालमधील एक प्रसिद्ध राजवंश, पालनकर्ता.–स्त्री. अढी, (फळें पिकण्यासाठीं पानें वगैरे घालतात), शीड, तंबू, गाडी किंवा पालखीवर टाकावयाचा कपडा, पाणी.
पालक–पु. पालनकर्ता, घोड्याचें रक्षण करणारा, दत्तकपुत्र, एक पाले भाजी, पलंग. [पालेभाजी.
पालकी–स्त्री. पालखी, मेणा, एकप्रकारची
पालतू–वि. पाळीव, माणसाळलेला.
पालथी–स्त्री. मांडी, मुख्यस्थान, परळ.
पालथीमारना–मांडी घालून बसणें.
पालन–पु. पालन पोषण.
पालना–पु. मुलांचा झोपाळा.–क्रि. स. पाळणें, पालन करणें, रक्षण करणें.
पाला–पु. दंव, बर्फ, कडाक्याची थंडी.
(किसीसे) पाला पड़ना–पकडींत सांपडणें,
पाला मार जाना–थंडीनें कोळपणें.[संबंध येणें.
पालागन–पु. नमस्कार.
पालान–पु. घामोळें, घोड्याच्या पाठीवर घालावयाचा कपडा (ज्यावर नंतर जीन घालतात).
पाली–वि. पालक, संरक्षक, एक प्राचीन
पावँ–पु. पाय. [भाषा.
पावँडा–पु. स्वागतार्थ घातलेली पायघडी.
पावँडी–स्त्री. पादत्राण, खडावा.
पावँर–वि. पामर, तुच्छ, मूर्ख, निर्बुद्ध. –पु. पायघडी. –स्त्री. जोडा.

पाव–पु. चौथाई, पाव.

पावक–वि. पवित्र, पवित्र करणारा. –पु. अग्नि, तेज, चांगली वर्तणुक, एक वृक्ष, वरुण, सूर्य.

पावदान–पु. पायंडी, पायरी.

पावन–वि. पवित्र करणारा, पवित्र, स्वच्छ. –पु. अग्नि, धूप, प्रायश्चित्त, पाणी, शेण, रुद्राक्ष, विष्णु, व्यास. –स्त्री. तुळस, हिरडा, गाय, गंगा.

पावना–क्रि. स. मिळविणें, प्राप्त करणें, जाणणें, समजून घेणें, जेवणें.

पावनी–स्त्री. पवित्र करणारी.

पावस–स्त्री. पाऊस.

पाश–पु. दोरी, फांस, जाळें.

पाशा–पु. तुर्की सरदारांची पदवी.

पाषंड–पु. कपट, छळ, पाखंडी मनुष्य, [नास्तिक, नास्तिकमत.

पाषान–पु. दगड.

पास–पु. फांस, जाळें, फासा, समीपता, अधिकार. –अ. जवळ.

(आस) पास–जवळ जवळ, सुमारें.

पासनी–स्त्री. उष्टावण, अन्नप्राशन.

पासबाँ–पु. रक्षक, चौकीदार.

पासबान–पु. रक्षक, पहारेकरी.

पासा–पु. फांसा, सोंगट्याचा खेळ.

(किसीका) पासा पड़ना–भाग्योदय. होणें.

पासा पलटना–भाग्य उलटणें, नशीब फिरणें.

पासी–पु. फांसेपारधी, घोड्याचे मागचे पाय बांधण्याची दोरी, फांस.

पासुरी–स्त्री. फांसळी.

पाहँ–अ. समीप, जवळ, एकाद्यासाठीं, [एकाद्याला.

पाहन–पु. दगड.

पाहरू–पु. पहारेकरी.

पाहा–पु. शेतांतील पायवाट.

पाहिं–अ. पाहा 'पाहँ'.

पाहीं–अ. पाहा 'पाहँ.'

पाहुना–पु. पाहुणा, अतिथि, जांवई, जामात,

पाहुनी–स्त्री. स्त्री अतिथि, पाहुणचार, [आदरातिथ्य.

पाहुर–पु. भेट, नजराणा.

पिंगल–पु. वानर, कवि, अग्नि, घुबड, छंदशास्त्र. -वि. पिवळा, तांबूस, तपकिरी.

पिंजर–वि. पिवळा. –पु. पिंजरा, हाडांचा सांपळा, सोनें, तांबूस रंगाचा घोडा.

पिंजरा–पु. पिंजरा.

पिंजरापोल–पु. पांजरपोळ.

पिंड–पु. गोळा, ढीग, शरीर, पिंड (श्राद्धांतील) भोजन.

पिंड छूटना–पीडा टळणें.

पिंड छोड़ना–संबंध तोडणें.

पिंड पारना–पिंडदान करणें.

पिंडखजूर–स्त्री. खजूर.

पिंडरी-ली–स्त्री. पोटरी.

पिंडा–पु. बिंडा (सुताचा), वाटोळा तुकडा, पिंड, शरीर.

पिंडापानी देना–श्राद्ध व तर्पण करणें.

पिंडारा–पु. एक प्रकारची भाजी.

पिंडारी–पु. पेंढारी, लुटारू.

पिंडालू–रताळें.

पिंडी–स्त्री. मातीचा ढेपळा, गोळा, ओल्या किंवा ठिसुळ वस्तूचा तुकडा, भोपळा, खजूर, सुताचा गुंडा, वेदी.

पिअर–वि. पिवळें.

पिअरी–स्त्री. विवाहाचेवेळीं वरास अथवा वधूस नेसविण्याचें पिवळें वस्त्र. –वि. [पिवळी.

पिआज, प्याज–पु. कांदा.

पिआरा, प्यारा–वि. आवडता.

पिउ–पु. पति, नवरा.

पिक–पु. कोकिळा.

पिकांग–पु. चातक.
पिकानंद–पु. वसंत ऋतु.
पिकदेव–पु. आंब्याचें झाड, आम्रवृक्ष.
पिकप्रिय, पिकवल्लभ–पु. वसंतऋतु, आम्रवृक्ष.
पिकबांधव, पिकभक्षा–पु. जांभुळ.
पिकी–स्त्री. कोकिळा.
पिघलना–क्रि. अ. मनांत दया उत्पन्न होणें, वितळणें.
पिघालना–क्रि. स. वितळविणें, दुसऱ्याच्या मनांत दया उत्पन्न करणें.
पिचकना–क्रि. अ. पिचणें.
पिचकारी–स्त्री. पिचकारी.
पिच्छल–पु. आकाश वेल, शिसवाचें लाकूड. –वि. गुळगुळीत, मागचा.
पिछड़ना–क्रि. अ. मागें पडणें, पाठीमागें राहणें.
पिछलगा–पु. पाठीमागून जाणारा, अनुचर.
पिछलगी–स्त्री. अनुगमन, अनुयायी, सेवक, आश्रित.
पिछलग्गू–पु. पाहा 'पिछलगा'.
पिछला–वि. मागचा, नंतरचा, शेवटाकडचा.
पिछला प्रहर–तिसरा प्रहर.
पछली रात–उत्तर रात्र.
पिछवाड़ा–पु. घराचा मागील भाग, परसूं.
पिछाड़ी–स्त्री. मागील भाग, घोड्याचे मागील पाय बांधण्याची दोरी.
पिछानना–क्रि. स. ओळखणें.
पिछौंहें–अ. मागें, मागील बाजूस, मागून.
पिछौरा–पु. उपरणें.
पिटंत–स्त्री. मार, चोप.
पिटना–क्रि. अ. मार खाणें, वाजविणें. –पु. थापी.
पिटवाना–क्रि. स. मारविणें.
पिटाई–स्त्री. चोप, मार, जमीन चोपण्याची मजुरी.
पिटारा–पु. पेटारा.
पिट्ठु–पु. अनुयायी, साहाय्यक, कल्पित भिडु.
पिठौरी–स्त्री. पाटवडी, भजी.
पिड़क, पिड़का–पु. फोड, पुळी.
पितर–पु. पूर्वज.
पितांबर–पु. पितांबर.
पिता–पु. पिता.
पित्ता–पु. पित्ताशय, हिंमत, साहस.
पित्ता उबलना या खौलना–पित्त उसळणें.
पित्ता निकालना या पानी करना–रक्ताचें पाणी करणें.
पित्ता मारना–राग गिळून टाकणें.
पित्ती–स्त्री. अंगावर उठणारे पित्त, घामोळें. –पु. चुलता.
पदड़ी–स्त्री. एक लहान पक्षी, एक लहान क्षुद्र कीटक.
पिद्दा–पु. पाहा 'पिदड़ी'.
पिद्दी–स्त्री. पाहा 'पिदड़ी'.
पिधान–पु. आवरण, पडदा, झांकण, म्यान, दार.
पिनकना–क्रि. अ. अफूनें गुंगून डुलकी येणें, पेंगणें.
पिनपिन–स्त्री. किरकिर (लहान मुलांची).
पिनपिनाना–क्रि.अ. किरकिरणें, चिरचिरणें.
पिनहाँ–वि. गुप्त, लपलेला.
पिनाक–पु. धनुष्य, त्रिशूळ, रामचंद्रानें सीतास्वयंवरांत मोडलेलें शंकराचें धनुष्य.
पिन्नी–स्त्री. एक मिठाई.
पिपीलिका–स्त्री. मुंगी.
पिय, पिया–पु. पति, नवरा.
पियर–रा–वि. पिवळा.
पियराई, पिराई–स्त्री. पिवळेपणा.
पियराना–क्रि. अ. निस्तेज होणें, फिकट पडणें, पिवळें होणें.
पियार–पु. चारोळी, प्रेम. –वि. आवडता.
पियारा–वि. आवडता.
पियासे–वि. तहानेलेले.
पियूख, पीयूष–पु. अमृत.

पिरकी–स्त्री. बारीक फोड, पुटकुळी.
पिरा–स्त्री. दुःख.
पिराक–पु. एक पक्वान्न.
पिराना–क्रि. अ. ठसठसणें, ठणकणें, दुखणें. –क्रि. स. दुःख समजणें, सहानुभूति [दाखविणें.
पिरीतम–पु. प्रियतम, पति.
पिरीता–वि. प्रिय, आवडता.
पिरोज–पु. वाटी, ताटली. [प्रयोजन.
पिरोजना–पु. कान टोंचण्याची चाल,
पिरोजा–पु. एक प्रकारचा हिरवट निळा [दगड.
पिरोना–क्रि. स. ओंवणें, गुंफणें.
पिल–स्त्री. प्लीहा. [सोडणें.
पिलकना–क्रि. अ. ढकलणें, पाडणें, गडगडत
पिलड़ी–स्त्री. मसालेदार खीमा.
पिलना–क्रि. अ. मन घालणें, पिळून निघणें.
पिलपिला–वि. बिलबिलीत, मऊ.
पिलपिलाना–क्रि. स. मऊ करणें, बिलबिलीत करणें. [पिण्याचें काम करविणें.
पिलवाना–क्रि. स. पाजणें, दाबून तेल काढ-
पिलाना–क्रि. स. पाजणें, प्यावयास देणें,
पिल्ला–पु. कुत्र्याचें पिल्लूं. [आंत भरणें.
पिल्लू–पु. पांढरी अळी.
पिशाच–पु. भूत, ब्रह्मराक्षस.
पिसनहारी–स्त्री. दळण करून निर्वाह करणारी स्त्री. [थकणें, चूर्ण होणें.
पिसना–क्रि. अ. दळणें, दबणें, अतिशय
पिसर–पु. पुत्र, मुलगा.
पिसवाना–क्रि. स. दळून घेणें.
पिसाई–स्त्री. दळण, दळण्याचें काम व त्याची
पिसान–पु. पीठ. [मजुरी, कठिण परिश्रम.
पिसुन–पु. चहाडखोर.
पिसौनी–स्त्री. दळण, कठिण परिश्रम.
पिस्तां–स्त्री. स्तन, छाती.
पिस्ता–पु. पिस्ते.
पिस्सूः–पु. पिसु. [पक्ष्यांचें कूजन करणें.
पिहकना–क्रि. अ. कोकिळ चातक इत्यादि
पींजर, पींजरा–पु. पिंजरा.
पी–पु. पति, चातक पक्ष्याची बोली.
पीक–स्त्री. पिंक.
पीकदान–पु. पिकदाणी.
पीछा–पु. मागचा भाग.
पीछा करना–पाठलाग करणें, गळीं पडणें.
पीछा छुड़ाना–पीडा टाळणें.
पीछा दिखाना–पाठ दाखविणें.
पीछा देना–अंग काढून घेणें.
पीछा पकड़ना–अनुकरण करणें.
पीछा होना–मरून जाणें.
पीछू–अ. मागें, मागच्या बाजूस.
पीछे–अ. मागें. [चालणें.
पीछे चलना–पावलावर पाऊल टाकून
पीछे पड़ना–पाठीस लागणें, सतत उद्योग करणें, मागें असणें, लकडा लावणें.
पीटना–क्रि. स. मार खाणें.–क्रि. अ. मारणें.
पीठ–पु. आसन (खुर्ची, बांक, पाट इ.), दर्भासन, सिंहासन, प्रदेश, पाया, तळ, देव्हारा, चौरंग.–स्त्री. पाठ.
पीठ चारपाईसे लग जाना–अंथरुणाला खिळणें. [पळून जाणें.
पीठ दिखा कर जाना–माया तोडून जाणें,
पीठ देना–पळून जाणें, निरोप घेणें.
पीठ पर होना–पाठिराखा असणें.
पीठ लगाना–निजणें.
पीठ ठोकना–पाठ थोपटणें. [(पशूंच्या).
पीठ लगना–पाठीवर घाव लागणें,
पीठी–स्त्री. वाटलेली डाळ.
पीड़क–पु. दुःख देणारा, त्रास देणारा.

पीड़ा—स्त्री. दुःख, पीडा, रोग.
पीडुरी—स्त्री. पोटरी.
पीढ़ा—पु. पाट.
पीढ़ी—स्त्री. पिढी, कुलपरंपरा, लहान पाट.
पीत—वि. पिवळा, प्यालेला.—स्त्री. प्रीति. —पु. पिवळा रंग, हरताळ, कुसुम, पुष्कराज, पोवळें.
पीतक—पु. हरताळ, केशर, पिवळें चंदन, मध, पितळ.—वि. पिवळा.
पीतपुष्प—पु. कण्हेर, घोसाळें, चांफा.
पीतम—पु. प्रियतम, पति.
पीतल—पु. पितळ.
पीन—वि. जाड, स्थूल, संपन्न.
पीनक—स्त्री. अफूची गुंगी, डुलकी, झोंपेची [डुलकी.
पीनसा—स्त्री. काकडी.
पीना—क्रि. स. पिणें, पान करणें, सहन करणें, राग गिळणें, पिणें (दारु, विडी इ.), शोषून घेणें.
पीप—स्त्री. पू.
पीपर—पु. पिंपळाचें झाड.—स्त्री. पिंपळी (औषधी वनस्पति).
पीपरमूल—पु. पिंपळमूळ.
पीपल—पु. पिंपळाचें झाड.
पीपा—पु. पीप.
पीब—स्त्री. पू.
पीय—पु. प्रिय, पति, आवडता, सुखकर.
पीयर—वि. पिवळा, पिवळ्या रंगाचा.
पीया—पु. पति, भर्ता.
पीयूष—पु. अमृत, दूध, गाईचें नवीन-(सात दिवसांपर्यंतचें) दूध.
पीर—स्त्री. दुःख, पीडा, सहानुभूति.—वि. महात्मा, वृद्ध.
पीरा—स्त्री. पीडा.—वि. पिवळा.
पीरी—स्त्री. म्हातारपण, बुवाबाजी, मक्ता, सत्ता.—वि. पिवळी.
पील—पु. हत्ती, बुद्धिबळांतील मोहरा.
पील पॉव—पु. हत्ती रोग. [—वि. फार मोठा.
पील पाया—पु. मोठा खांब, हत्तीचा पाय.
पीलवान—पु. माहूत.
पीलसाज—पु. दिवा लावण्याचा स्टंड.
पीला—वि. पिंवळा, निस्तेज.—पु. हत्ती.
पीलापन—पु. पिवळेपणा.
पीलिया—पु. पांडुरोग, कावीळ.
पीलु—पु. एक प्रकारचें औषधी फळ, फूल, परमाणू, हत्ती, हाडाचा तुकडा.
पीव—पु. प्रिय, पति,
पीवना—क्रि. स. पिणें.
पीवर—वि. जाड, लठ्ठ. [ठेंचणें.
पीसना—क्रि. स. दळणें, वाटणें (पाटावर),
पीहर—पु. माहेर.
पीहु-हू—पु. पिसू.
पुंख—पु. बाणाचा मागचा भाग.
पुंख, पुंछार—पु. मोर.
पुंगव—पु. समूह, ढीग.
पुंगीफल—पु. सुपारी.
पुंज—पु. बैल.—वि. श्रेष्ठ.
पुंजी—स्त्री. संचित धन.
पुंस—पु. पुरुष.
पुंसवन—पु. दूध, वैष्णवांचे एक व्रत.
पुआ—पु. मालपुआ, पाकांतील पुरी.
पुआल—पु. पेंढी.
पुकार—स्त्री. हांक, ओरड, फिर्याद, मागणी.
पुकारना—क्रि. स. हांक मारणें, ओरडून सांगणें, रक्षणार्थ हांका मारणें, फि-[र्याद करणें.
पुख—पु. पुष्प, फूल.
पुखर—पु. तलाव.

पुखराज–पु. एक पिवळ्या रंगाचें रत्न, [पुष्कराज.
पुख्ता–वि. दृढ, मजबूत.
पुगना–क्रि. अ. पूजणें, पूर्ण होणें.
पुचका–स्त्री. चुचकार.
पुचकारना–क्रि. अ. चुचकारणें.
पुचारा–पु. सफेती, चुना देण्याचें काम, रंग देण्याचा कुंचा, आनंद देणारी गोष्ट, खुशामत, उत्साह देणारे शब्द.
पुच्छ–स्त्री. शेपूट, एकाद्या वस्तूचा मागील [भाग.
पुच्छल–वि. शेपूट असलेला.
पुच्छलतारा–पु. धूमकेतु.
पुछल्ला–पु लांब शेपूट, कच्छपीं लागलेला माणुस, खुशामतखोर, आश्रित, पाठ न सोडणारा.
पुछैया–वि. विचारणारा, पुसणारा.
पुजना–क्रि. अ. पूजिलें जाणें, आदर होणें.
पुजवाना–क्रि. स. पूजा करविणें, स्वतःचा बडेजाव करविणें, पूर्ण करणें, सफल [करणें.
पुजाई–स्त्री. पूजन.
पुजाना–क्रि. स. पूर्ण करणें, सफल करणें, पूजेला प्रवृत्त करणें, पैसे वसूल करणें.
पुजापा–पु. पूजासाहित्य.
पुजारी–पु. देवमूर्तीची पूजा करणारा.[पूजा.
पुजैया–पु. पुजारी, पूर्ण करणारा. –स्त्री.
पुट–पु. घडी, पोकळी, पापणी, खूर, पूट, रंग, आच्छादन, द्रोणाच्या आकाराची वस्तु, घोड्याची टाप, संकोचन, वाघनख, जायफळ.
पुटकी–स्त्री. पदार्थ घट्ट करण्याकरितां पेरलेलें पीठ, लहानसें गाठोडें, बोचकें, आकस्मिक मृत्यु, दैवी आपत्ति.
पुटपाक–पु. पुटें चढविण्याची क्रिया,औषधि.
पुटी–स्त्री. लहानद्रोण, वाटी, वस्तु ठेवण्या जोगी जागा, पुडी, लंगोटी, वेलची.
पुटीन–पु. लांबी, लुकण.
पुठवार–अ. बाजूस.
पुठवाल–पु. मदतनीस, पाठीराखा.
पुट्ठा–पु. पुठ्ठा.
पुड़िया–स्त्री. पुडी.
पुण्य–वि.पुण्य,पवित्र.–पु. धर्मकार्य, सत्कृत्य, [सद्गुण.
पुण्यात्मा–वि. पुण्यवान.
पुतरा-ला–पु. बाहुला. [फिरणें.
(किसीका) पुतरा बाँधना–निंदा करीत
पुतरिका, पुतरी-ली–स्त्री.बाहुली, डोळ्यांतील बाहुली, कपडा विणण्याचा माग.
पुतली फिर जाना–डोळे फिरणें.
(आँखकी) पुतली बनाना–अत्यंत प्रिय बनविणें, तळहातावरील फोड.
पुतलीघर–कापडाची गिरणी.
पुताई–स्त्री.लिंपण्याचें व रंग देण्याचें काम [किंवा मजुरी.
पुत्त–पु. पुत्र, मुलगा
पुत्रवधू–स्त्री. सून.
पुनर्भू–स्त्री. पुनर्विवाह केलेली विधवा स्त्री.
पुनि–अ. फिरून, पुन्हां. [पुन्हां.
पुनो–पु. पुण्यात्मा. –स्त्री. पूर्णिमा. –अ.
पुनीत–वि. पवित्र.
पुन्यसिलोक–वि. पुण्यश्लोक.
पुपली–स्त्री. बांबूची नळी. –वि. बोचरी.
पुरंदर–पु. इंद्र, विष्णु, शिव, अग्नि. –वि. घरफोड्या.
पुर–अ. पुढें, आधीं.–वि. पूर्ण भरलेला. –पु. नगर,घर,नक्षत्र, देह,किल्ला, तीन लोक.
पुरइन–स्त्री. कमळाचें पान, कमलिनी.
पुरउब–पूर्ण करा, पूर्ण करीन.
पुरखा–पु. पूर्वज, कुटुंबांतील मोठा पुरुष.
पुरखे तर जाना–पूर्वजांना उत्तम गति प्राप्त

होणें. [चुचकार.
पुरचक–स्त्री. उत्साह, प्रेरणा, समर्थन,
पुरजा–पु. चिठ्ठी, तुकडा, कात्रण, अवयव, अंग. [माणूस.
चलता पुरजा–तरतरीत माणूस, चलाख
पुरजे, पुरजे करना–बारीक तुकडे करणें.
पुरट–पु. सोनें. [पूर्ण होणें.
पुरना–क्रि. स. भरून जाणें, बंद होणें,
पुरनिया–वि. प्राचीन, वृद्ध.
पुरबना–क्रि. स. पूर्ण करणें.
पुरबला–वि. पूर्वीचा, जुना, पूर्व जन्मींचा.
पुरबहु–क्रि. स. पूर्ण करो, पुरवो.
पुरबा–पु. मातीचें भांडे, कढई, पूर्वेकडील वारा, पूर्वा नक्षत्र. [पौर्वात्य.
पुरबिया–वि. पूर्वेकडील देशांत राहाणार,
पुरवट–पु. मोट.
पुरवना–क्रि. स. पूर्ण करणें, भरणें, पूजविणें.–क्रि. अ. पुरें होणें, पर्याप्त होणें.
पुरवा–पु. लहान गांव, पूर्वेकडून येणारे वारे.
पुरवाई-वैया–स्त्री. पूर्वेकडून येणारे वारे.
पुरसाँ–वि. विचारणारा.
पुरसा–पु. एका पुरुषाच्या उंची इतकें माप.
पुरसाँहाल–वि. पुसणारें, समाचार घेणारें.
पुरसी–स्त्री. पुसतपास, विचारणा.
पुरस्कार–पु. इनाम, आदर, सन्मान, स्वीकार, पुढे करणें, हल्ला (शत्रूचा), आरोप, अटकळ, दृष्टोत्पत्तीस येणें,
पुरहूत,पुरुहूत–पु. इंद्र. [तीर्थानें प्रोक्षणें.
पुरा–अ. पूर्वी, प्राचीन काळीं. –पु. गांव, वस्ती. –वि. प्राचीन. [केलेला.
पुराकृत–वि. पूर्वी केलेला, पूर्व जन्मीं
पुरातन–वि. प्राचीन. –पु. विष्णु.
पुरातनप्रेमी–पु. सनातनी.
पुरान–पु. पुराण.–वि. जुना, प्राचीन.
पुराना–वि. जुना, प्राचीन, अनुभवी. –क्रि.स. पूर्ण करविणें, अनुकूल करविणें, पूर्ण करणें, पालन करणें.
पुराना खुर्राट–म्हातारा.
पुराना घाघ–अत्यंत चलाख. [मारणार.
पुरारि-री–पु. शंकर, त्रिपुर राक्षसास
पुरावृत्त–पु. प्राचीन इतिहास.
पुरुख–पु. पुरुष.
पुरुषारथ–पु. पुरुषार्थ.
पुरुहूत–पु. इंद्र. [जीव, शिव, पूर्वज, पति.
पुरुष–पु. पुरुष, मनुष्य, आत्मा, विष्णु, सूर्य,
पुरुषोत्तम–पु. श्रेष्ठ पुरुष, विष्णु, ईश्वर, अधिकमास.
पुरैन–स्त्री. कमलपत्र, कमलिनी.
पुरोडाश, पुरोडास–पु. हविर्द्रव्य, भाजलेलें पीठ, हवन द्रव्यशेष, सोमरस.
पुरोहित–पु. कुलाचार्य, [सुटा भाग.
पुर्जा–पु. भाग, तुकडा, चिटोरें, यंत्राचा
पुल–पु. पूल.
पुल टूटना–भयंकर गर्दी होणें.
(किसी बातका) पुल बांधना–वर्षाव करणें.
पुलक–पु. रोमांच, एक प्रकारचे रत्न.
पुलकाई–स्त्री. प्रफुल्लता, आनंद.
पुलकित–वि. रोमांचित
पुलटिस–स्त्री. पोटीस.
पुलपुला–वि. बिलबिलीत, मऊ.
पुलपुलाना–क्रि. स दाबणें, चोखणें.
पुलस्ति–पु. ह्या नावांचा एक ऋषि.
पुलाव–पु. मांस घालून शिजविलेला भात.
पुलिंदा–पु. गठ्ठा, बंडल.
पुलिन–पु. तट, किनारा.

पुलिस–स्त्री. पोलीस.
पुवार, पुवाल–पु. पेंढी.
पुश्त–स्त्री. पाठ, पिढी.
पुश्त दर पुश्त–वंशपरंपरा.
पुश्त हा पुश्त–कित्येक पिढ्यापर्यंत.
पुश्तक–पु. दुगाणी.
पुश्तनामा–पु. वंशावळ.
पुश्तनी–वि. पिढीजात, वंशपरंपरागत.
पुश्ता–पु. बंधारा, बांध, पुठ्ठा, दगड-विटांचा ढीग.
पुश्ती–स्त्री. टेक, आधार, तरफदारी, [तक्या, मदत.
पुश्तैनी–वि. परंपरागत.
पुष्ट-वि. लठ्ठ, बलवर्धक, मजबूत, पोसलेला.
पुष्टाई–स्त्री. शक्तिवर्धक औषध.
पुष्टि–स्त्री. पोषण, बलिष्टता, वृद्धि, दृढता.
पुष्प–पु. फूल, डोळ्याचा एक रोग, कुबेराचें विमान, मांस. [एक रोग.
पुष्पक–पु. कुबेराचें विमान, डोळ्याचा
पुष्पलावी–स्त्री. माळीण, माळा बनवि-[णारी.
पुसाना–क्रि. अ. शोभणें, पुरें पडणें.
पुस्तक–स्त्री. पोथी, पुस्तक.
पुस्तकाकार–वि. पुस्तकाच्या आकाराचें.
पुस्तकालय–पु. पुस्तकांचा संग्रह असलेलें [घर.
पुहकर–पु. पुष्करिणी, तलाव.
पुहप, पुहुप–पु. फूल.
पुहमी–स्त्री. पृथ्वी.
पुहुरेनु–पु. पुष्पपराग.
पूँछ–स्त्री. शेपूट, मागील भाग.
पूँछना–क्रि. स. विचारणें, पुसणें.
पूँजी–स्त्री. भांडवल, संचित, धन, ढीग, एकाद्या विषयांतील पारंगतता.
पूँजीदार–पु. भांडवलदार.
पूँजीपति–पु. भांडवलदार.
पूँजीवाद–. भांडवलशाही.
पूँठ–स्त्री. पाठ.
पूआ–पु. मालपुवा, पाकवलेली पुरी.
पूखन–पु. पोषण.
पूग–पु. समूह, जमाव, सुपारी, छंद.
पूगना–क्रि. अ. पूर्ण होणें,
पूछ–स्त्री. विचारपूस, आदर, शोध, तपास.
पूछ ता (पा) छ–स्त्री. विचारपूस, पूसतपास.
पूछरी–स्त्री. शेपूट, मागचा भाग.
पूजन–पु. सन्मान, पूजा.
पूजना–क्रि. स. पूजा करणें, आदरसत्कार करणें, सन्मान करणें, लांच देणें, खळगा भरणें, समाप्त होणें.
पूजनीय, पूज्य–वि. आदरणीय.
पूजा–स्त्री. पूजा, आराधना, आदरसत्कार, [दंड, लांच.
पूठ, पूठा–पु. पुठ्ठा.
पूड़ी–स्त्री. पुरी. [पळस, पुत्र.
पूत–वि. पवित्र, शुद्ध. –पु. सत्य, शंख,
पूतना–स्त्री. पूतना (श्रीकृष्णाला मारण्या-साठीं कंसानें पाठविलेली राक्षसी), एक बालरोग. [व खेळण्याची).
पूतरी–स्त्री. मूर्ति, बाहुली, (डोळयाची
पूति–स्त्री. शुद्धता, दुर्गंध.
पूती–स्त्री. गड्डा (लसूण, कांदा इ.).
पून–पु. पुण्य.
पूनो–स्त्री. पेळू.
पूनी–स्त्री. पूर्णिमा. [पोळें, गोड पोळी.
पूप–पु. घारगा, वडा, अनारसा, गहूं, मधाचे
पूय–पु. पू. [इ.) –वि. पूर्ण.
पूर–पू. पूर्णत्व, भरावयाचे पदार्थ (पूरण
पूरक–वि. पूर्ण करणारें. –पु. गुणक.
पूरन–वि. पूर्ण.
पूरन परब–पु. पूर्णिमा.

पूरनपुरी–स्त्री. पुरण पोळी.
पूरना–क्रि. स. पूर्ण करणें, झांकणें, वाजविणें. –क्रि. अ. भरणें.
पूरब–पु. पूर्व.
पूरबल–पु. प्राचीन काळ, पूर्वजन्म.
पूरबली–वि. जुना, पहिल्या जन्मीचा.
पूरबी–वि. पूर्वेकडील, पौर्वात्य.
पूरा–वि. परिपूर्ण, सर्व, भरपूर.
(कोई काम)पूरा उतरना–यथासांग होणें.
(किसीका) पूरा पड़ना–काम पूर्ण होणें, पुरवठ्यास येणें.
पूरी–स्त्री. पुरी, (मृदंग, ढोल वगैरेंवर बसविलेला) कातड्याचा गोल तुकडा.
पूर्ति–स्त्री. पूर्णता, तृप्ति,.
पूर्वक–वि. अगदीं पहिला, पहिला, नित्य. –पु. पूर्वज, मूळ पुरुष. –अ. सहित.
पूर्वी–वि. पूर्वेकडील, पूर्वेकडे होणारा तांदूळ, एक राग.
पूला–पु. पेंढी.
पूषन–पु. जगत्पोषक, सूर्य.
पृथक–अ. वेगळें, खेरीज, परिमित.
पृथुराज–पु. अंगराजाचा पुत्र.
पृथ्वी–स्त्री. पृथ्वी, जमीन, माती, एक वर्णवृत्त, पुनर्नवा, श्वेत मंदार,
पृष्ठ–पु. पृष्ठ, पाठ, मागचा भाग, पुस्तकाचें पान, शेषभाग, शिल्लक, सपाटी, वरचा भाग.
पेंग–स्त्री. झोंका.
पेंग मारना–क्रि. स. जोरानें झोका देणें.
पेंडुकी–स्त्री. पारवा, सोनाराची फुंकणी, खव्याची मिठाई.
पेंदा–पु. तळ.
पेअुसी–स्त्री. खरवस.
पेखक–पु. प्रेक्षक.
पेखना–क्रि.स. पाहाणें.
पेच–पु. पेच, फिरकी, डावपेच, कोडें, विवंचना, यंत्र, कुस्तीचा डाव, युक्ति, शिरपेच. [ढग, पलंग.
पेचक–स्त्री. सुताची गुंडी.–पु. घुबड, ऊ,
पेचकश–पु. स्क्रू ड्रायव्हर, बूच काढण्याचा स्क्रू.
पेचताब–पु. अढी, मनांत दाबून ठेवलेला राग.
पेचवान–पु. हुक्याची लांब नळी, मोठा हुक्का.
पेचा–पु. घुबड.
पेचिश–स्त्री. पोटांत येणारी कळ, मुरडा.
पेचीदा–वि. कठिण, पेचाचा.
पेचीला–वि. पेचाचा.
पेज–स्त्री. बासुंदी.–पु. पान.
पेट–पु. पोट, गर्भ, पोकळी, अंतःकरण, मन.
पेट काटना–पोटाला चिमटा घेणें.
पेटका धंधा–निर्वाहाचें साधन.
पेटका पानी न पचना–पोटांत कांहीं न राहणें, गुप्त गोष्ट प्रकट करणें.
पेटका पानी न हिलना–हातपाय जोडून बसणें.
पेटका हलका–क्षुद्र वृत्तीचा, हलकट.
पेटकी बात–भूक.
पेटकी आग–रहस्य, मर्म, गुप्त गोष्टी.
पेट खोलना–हृदय उघडणें, मनांतली गोष्ट सांगणें.
पेट गिरना–गर्भ पात होणें, बेंड फुटणें.
पेट दिखलाना–दीनता दाखविणें, भूक लागलीसें दाखविणें.
पेट देखना–मत पाहणें.
पेट देना–खुबी सांगणें, मर्म सांगणें, मनांतील गोष्ट सांगणें.
पेट पालना–उपजीविका करणें.
पेट पोंछना–शेवटलें मूल होणें.
पेटपोसू–वि. खादाड.
पेट बढ़ाना–हावरेपणा वाढविणें.
पेट बांधना–कमी खाणें, कमी खर्च करणें.

पेट मारकर मर जाना—आत्मघात करणें.
पेटमें दाढ़ी होना—लहान वयांत अधिक शहाणें असणें.
पेटमें पाँव होना—पोटांत कपट असणें.
पेटमें पानी होना—अन्न न पचणें.
पेटमें लेना—सहन करणें. [खाणें.
पेटमें हाथ समाना—धक्का बसणें, हाय
पेट रहना, पेटसे होना—गर्भवती होणें.
पेटसे पाँव निकलना—कुमार्गाला लागणें.
पेटसे सीखना—स्वभावतः सुचणें.
पेटक—पु. पेटारा, समूह, कळप. [घेर.
पेटा—पु. मध्यभाग, पूर्ण तपशील, हद्द,
पेटा न मिलना—रहस्य न कळणें.
पेटागि—स्त्री. जठराग्नि, भूक.
पेटार्थी, पेटार्थू—वि. पोटभरू, पोटार्थी.
पेटिया—पु. शिधा.
पेटी—स्त्री. कमरपट्टी, छाती व बेंबीच्या मधील स्थान, न्हाव्याची धोपटी.
पेटी पड़ना—दोंद वाढणें.
पेटू—वि. अधाशी.
पेठा—पु. पांढरा कोहळा.
पेड़—पु. झाड.
पेड़ा—पु. पेढा
पेड़ी—स्त्री. झाडाचें खोड, धड, शरीर.
पेडू—पु. ओटीपोट, गर्भाशय.
पेन्हाना—क्रि. स. धारण करविणें,
पेबंद—पु. ठिगळ. [पान्हावणें, पान्हा फुटणें.
पेम—पु. प्रेम.
पेरना—क्रि. स. तेल किंवा रस निघेल इतके दाबणें, त्रास देणें, एकाद्या कामाला फार वेळ लावणें, प्रेरणा देणें,
पेल—पु. अंडकोष. [पाठविणें.
पेलना—क्रि. स. प्रवृत्त करणें, अंगावर सोडणें, आंत शिरविणें, धक्का देणें, टाळणें, फेकणें, जबरदस्ती करणें, घुस-
पेला—पु. हल्ला, अपराध, झगडा. [विणें.
पेव—पु. प्रेम.
पेवस—खर्वस.
पेश—अ. समोर, पुढें.
पेश आना—वागणें, पुढें येणें, घडणें.
पेश करना—पुढें ठेवणें, दाखविणें.
पेशक़दमी—स्त्री. पुढाकार, नेतृत्व, आक्रमण.
पेशक़ब्ज—स्त्री. कट्यार.
पेशकश—स्त्री. नजराणा.
पेशकार—पु. शिरस्तेदार, न्यायाधीशापुढें कागद ठेवणारा कारकून.
पेशख़ेमा—पु. सैन्याचें सामान, सरंजाम, सैन्याची आघाडी, एकाद्या घटनेचें पूर्व
पेशगी—स्त्री. आगाऊ रक्कम. [लक्षण.
पेशगोई—स्त्री. भविष्यकथन.
पेशतर—अ. आधीं, अगोदर.
पेशबंदी—स्त्री. पूर्वतयारी, अगोदर केलेला बंदोबस्त किंवा बचावाची युक्ति.
पेशराज—पु. दगड वाहणारा मजूर, गवंडी.
पेशरौ—पु. अग्रगामी, मार्गदर्शक.
पेशवा—पु. नेता, पुढारी, मराठी राज्याच्या मुख्य प्रधानाची पदवी.
पेशवाई—स्त्री. सामोरें जाणें, पेशव्यांचा हुद्दा, पेशव्यांचा शासनकाल.
पेशवाज़—स्त्री. कलावंतिणीचा नाचतांना घालावयाचा मोठा घागरा.
पेशा—पु. उद्योग, धंदा, कार्य.
पेशानी—स्त्री. कपाळ, भाग्य, नसीब.
पेशाब—पु. मूत्र, लघवी.
पेशाबख़ाना—पु. मुतारी.
पेशावर—पु. व्यवसायी.

पेशी–स्त्री. खटल्याची सुनावणी, वज्र, तलवारीचें म्यान, गर्भाशय, मांसपेशी.
पेश्तर–अ. पूर्वीं.
पेषन–पु. तमाशा, दळण.
पेस–अ. पुढें, समोर.
पैंजनी–स्त्री. पैंजण. [दिवस.
पैंठ–स्त्री. बाजार, दुकान, बाजाराचा
पैंडा–पु. रस्ता, घोडशाळा, प्रणाली.
पैंडा परना–मार्ग लागणें, वारंवार त्रास
पैंत–स्त्री. पैज, शर्यत. [देणें.
पैंतरा–पु. पवित्रा.
पैंती–स्त्री. पवित्री, श्राद्धादि कर्माच्या वेळीं बोटांत घालावयाची गवताची आंगठी.
पैंयाँ–स्त्री. पाय, चरण.
पैंसठ–वि. पासष्ट.
पै–पु. पाय, पाउल, पायाचें चिन्ह.–अ. परंतु, अवश्य, नंतर, प्रति, कडे, जवळ, मग.–स्त्री. दोष, त्रुटि.
पैकरमा–स्त्री. प्रदक्षिणा.
पैकार–पु. लहान व्यापारी, किरकोळ
पैखाना–पु. संडास. [मालाचा व्यापारी.
पैग़ंबर–पु. ईश्वराचा संदेश देणारा, अव-
पैग–पु. पाऊल. [तार.
पैग़ाम–पु. संदेश.
पैजा–पु. कुसूं.
पैजामा–पु. विजार.
पैज़ार–स्त्री. जोडा, पायतण.
(जूती) पैज़ार होना–जोडाजोडी होणें.
पैठना–क्रि. स. घुसणें, प्रवेश करणें.
पैठाना–क्रि. स. घेऊन जाणें, प्रवेश करविणें.
पैठार–पु. प्रवेश, फाटक, प्रवेशद्वार.
पैड़ी–स्त्री. शिडी.
पैतरा–पु. पवित्रा, उभें राहण्याची विशिष्ट स्थिति, पावलाचें चिन्ह.
पैताना–पु. पायगत, पायाकडील बाजू.
पैत्रिक–वि. वडिलोपार्जित, श्राद्ध.
पै दरपै–अ. क्रमवार, लागोपाठ, पदोपदीं.
पैदल–वि. पायदळ.–अ. पायीं.–पु. पायदळ
पैदा–वि. उत्पन्न,प्रगट, मिळविलेलें.[शिपाई.
पैदाइश–स्त्री. उत्पत्ति, जन्म.
पैदाइशी–वि. जन्मतः, स्वाभाविक.
पैदावार–स्त्री. पीक, शेतांतील उत्पन्न.
पैना–वि. टोंकदार, धारदार.–पु. टोंकदार लोखंडी सळई, शेतकऱ्याची बैल हाकण्याची काठी.
पैनाना–क्रि. स. धार लावणें, तीक्ष्ण करणें.
पैमाइश–स्त्री. माप, मोजणी.
पैमाना–पु. माप, प्रमाण. [लेला.
पैमाल–वि. पददलित, पायाखालीं चिरड-
पैयाँ–स्त्री. पाय.
पैया–पु. निःसत्त्व धान्य, हीनदीन.
पैर–पु. पाय, पावलाचें चिन्ह.
पैरगाड़ी–स्त्री. दुचाकी सायकल.
पैरना–क्रि. अ. पोहणें.
पैरवी–स्त्री. अनुसरण, समर्थन, आज्ञापालन, पक्षाचें मंडन, प्रयत्न.
पैरवीकार–पु. समर्थन करणारा, पक्षाचें मंडन करणारा. [तात्पुरता जिना.
पैरा–पु. पायगुण, पायांत घालण्याचें कडें,
पैराई–स्त्री. पोहण्याची क्रिया.
पैराक–वि. पोहणारा.
पैराव–पु. पोहून जातां येईल इतकें पाणी.
पैरो–पु. अनुयायी, शिष्य.
पैरोकार–पु. खटल्याची मांडणी करणारा.
पैला,पैले–पु. पायलीचें माप.
पैबंद–स्त्री. ठिगळ, झाडाचें कलम, [illegible]

वस्तूला दिलेला जोड.

पैबंदी–वि. कलम लावून तयार केलेलें-(फळ वगैरे).–पु. सप्नाळू, एक प्रकारचें फळ, अकुलीन.

पैबस्त–वि. मिळून गेलेला.

पैशाचिक–वि. भुताचें, राक्षसी.

पैशाची–स्त्री. एक प्राकृत भाषा.

पैसना–क्रि. अ. घुसणें, प्रवेश करणें.

पैसरा–पु. बखेडा, प्रयत्न.

पैसा–पु. पैसा, धन.

पैसा लगाना–पैसा गुंतविणें, खर्च करणें.

पैसेका मुँह देखना–खर्च न करणें.

पैसेको फूस समझना,पैसेको धूल समझना–पैसा अुधळणें.

पैसेसे दरबार बाँधना–लांच देऊन वाटेल तें काम करून घेणें.

पैसार–पु. प्रवेश.

पैहारी–वि. दुग्धाहारी (साधु).

पोंकना–क्रि. स. जुलाब होणें, अत्यंत भयभीत होणें, घाबरणें.–पु. जनावरांना हगवण लागते तो रोग.

पोंका–पु. फुलपांखरूं.

पोंगा–पु. बांबू किंवा धातूची नळी, पायाची नळी.

पोंछना–क्रि. स. पुसणें, पुसून साफ करणें. –पु. पुसण्याचें कापड.

पोआ–पु. सापाचें पिल्लूं.

पोइया–स्त्री. घोड्याची चाल.

पोखना–क्रि. स. पालन पोषण करणें.

पोखरा–पु. तळें, लहान तलाव.

पोच–वि. क्षुद्र, तुच्छ, अशक्त.

पोचारा-ड़ा–पु. पोतेरें, सारवण, उत्तेजनार्थ शब्द, प्रोत्साहन, खुषमत.

पोची–स्त्री. नीचता, हलकटपणा.

पोट–स्त्री. पुरचुंडी, गठडी, ढीग. [भुरळ पाडणें

पोटना–क्रि. स. गोळा करणें, वश करणें,

पोटरी–स्त्री. लहान गाठोडें.

पोढ़ा–वि. धष्टपुष्ट, कठिण, कठोर.

(जी) पोढ़ा करना–मन दगडासारखें करणें, मन कठोर करणें.

पोढ़ाना–क्रि. अ. पक्का होणें, कठोर होणें, पुष्ट होणें. –क्रि. स. पक्कें करणें.

पोत–पु. १० वर्षांचा हत्ती, वस्त्र, घराचा पाया, प्रवृत्ति, स्वभाव, पशुपक्ष्यांचें पिलु, लहान रोपटें, कपड्याची वीण, नौका, ढब, पाळी, जमीनीचा सारा.

पोतक–पु. तीन महिन्याचें पिल्लूं.

पोतड़ा–पु. दुपटें.

पोतदार–पु. खजीनदार, रुपये पारखणारा.

पोतना–क्रि. स. लिंपणें, सारवणें, चोपडणें.

पोतला–पु. तळलेली पुरी, जास्त तूप लावलेली चपाती.

पोता–पु. नातू, सारा, अंडकोष, जठर, साहस, पापणी, पक्ष्याचें पिलूं लिंपण्याचें कापड.

पोती–स्त्री. नात, लिंपण्याची क्रिया.

पोथा–पु. मोठी पोथी, कागदाचा मोठा गठ्ठा, भारूड.

पोथी–स्त्री. पुस्तक.

पोना–क्रि.स. गुंफणें, ओवणें, भाकरी भाजणें.

पोपला–वि. चेपटलेला, बोचरा, बोथरा.

पोपलाना–क्रि. अ. तोंडाचें बोळकें होणें, दांत पडून बोथरें होणें.

पोपली–स्त्री. पुंगी, वृक्षाचें रोप.

पोया–पु. सापाचे पिल्लुं, पिल्लुं, झाडाचें रोप.

पोर–स्त्री. बोटाचा सांधा, उसाचें पेर, पाठीचा कणा.

पोरा–स्त्री. लांकडाचा गोल तुकडा किंवा ठोकळा, ठोकळ्यासारखा जाड मनुष्य.

पोल–स्त्री. अंदाधुंदी, फाटक, प्रवेशद्वार,

अंगण, रिकामी जागा. —पु. ढीग, आकार, मान, परिमाण. [बेंड फुटणें.
पोल खुलना—क्रि. अ. रहस्य प्रकट होणें,
पोल खोलना—क्रि. स. गुप्त रहस्य प्रकट
पोला—वि. पोकळ, निस्सार. [करणें.
पोलिया—पु. पहारेकरी, द्वारपाल, मंगल प्रसंगीं दारांत बसून मंगल गीतें गाणारा याचक.
पोशाक—स्त्री. पोशाख, ड्रेस परिधान.
पोशिश—स्त्री. पोशाख, पेहराव.
पोशीदगी—स्त्री. रहस्य, गुपित.
पोशीदा—वि. गुप्त, लपलेलें. [वाढविणारा.
पोषक—वि. पोषण करणारा, सहायक,
पोषना—क्रि. स. पालन करणें, पोषण करणें.
पोस—पु. पालकाबद्दलचें प्रेम.
पोसना—क्रि. अ. पोषण करणें, रक्षण करणें.
पोस्त—स्त्री. कांतडें, अफूचें झाड, साल.
पोस्ता—पु. अफूचें झाड.
पोस्ती—पु. अफूचा नशा करणारा माणूस, आळशी मनुष्य, एक प्रकारचा कागद.
पोस्ती—पु. केंसाळ कातडीचा कोट, पुस्तकाचा कागद,पुठ्याचा आंतला भाग.
पोहना—क्रि. स. गुंफणें, भोंक पाडणें, लिंपणें, जडणें, खुपसणें, ठोसणें, वाटणें, घोटणें,
पोहमी—स्त्री. भूमि. [भाकरी करणें.
पौंढा—पु. जाड ऊस. [—पु. पाय, मूळ.
पौ—स्त्री. पाणपोई, किरण, फांशाचा खेळ.
पौ फटना—क्रि. अ. उजाडणें, दिवस उगवणें.
पौ बारह होना—डाव लागणें, विजय मिळणें.
पौआ,पौवा—पु. पावशेर, पावशेराचें भांडें.
पौढ़ना—क्रि. अ. निजणें, आडवें होणें, झोंकें घेणें. [निजविणें.
पौढ़ाना,पौढ़ावना—क्रि. स. थोपटणें,

पौद—स्त्री. रोप, रोपटें, उपज, संतान, वंश.
पौधा—पु. रोप.
पौन—वि. पाऊण.—पु. हवा, प्राणवायु, भूत.
पौना—पु. पाउणकीचा पाढा.—वि. पाऊण.
पौनार—रि—स्त्री. कमळाच्या फुलांचा देंठ.
पौनी—स्त्री. लग्न कार्यांत इनाम घेणारे
पौरा—पु. पाऊल. [(न्हावी, धोबी, इ.).
पौर, पौरी—स्त्री. फाटक, शिडी, खडाव.
पौरिया—पु. द्वारपाळ, चौकीदार.
पौला—पु. खडाव. [बोटापर्यंत पायाचा भाग.
पौली—स्त्री. खडावा, फाटक, टांचेपासून
पौसरा, पौसला—पु. पाणपोई. [घेणारा.
पौहारी—पु. दुग्धाहारी मनुष्य, फक्त दूध
प्याऊ—पु. पाणपोई.
प्याज—पु. कांदा.
प्याजी—वि. फिक्का गुलाबी रंगाचा.
प्यादा—पु. प्यादा, दूत.
प्यार—पु. प्रेम, ह्या नांवाचें झाड.
प्यारा—वि. आवडता, चांगला.
प्याला—पु. पेला, वाटी.
प्यास—स्त्री. तहान, प्रबल इच्छा.
प्यासा—वि. तहानेलेला.
प्यो—पु. पति, स्वामी.
प्योसर—पु. खरवस.
प्योसार—पु. माहेर.
प्योर—पु. प्रियतम, पति.
प्रकट—वि. उघड, स्पष्ट, जाहीर, उत्पन्न.
प्रकरण—पु. विषय, खाते, मथळा, प्रकरण, ग्रंथभाग, संधि, समय, बाब, प्रस्तावना, संबंध, कल्पित कथानक असलेलें नाटक,
प्रकार—स्त्री. घेर.—पु. भेद, सादृश्य. [साधन.
प्रकाश—पु. ज्योति प्रगटीकरण, प्रसिद्धि, ऊन, ग्रंथाचा भाग. —वि. चकचकीत.

प्रकाश्य–वि. प्रकाशित करण्याजोगें.–अ. स्पष्टपणें, उघड. [प्रसिद्ध करणें.

प्रकाशन–पु. उघड करणें, उजेड करणें,

प्रकीर्ण–वि. विस्तृत.

प्रकृत–वि. महत्त्वाचे, चालू, प्रस्तुत, खरा, यथार्थ, ज्याच्यांत कांहींच फरक झालेला नाहीं असें.

प्रकृति–स्त्री. निसर्ग, स्वभाव, मूळधर्म, आकाश, शरीर, वंश, मूळकारण, योनि, उत्पत्ति हेतु, विश्वाचें आदि कारण, ब्रह्म, परमात्मा, शब्दाचें मूळ रूप, माया, अविद्या, नमूना, किता, प्रकार, स्वरूप, (सत्व, रज, व तम यांची) साम्यावस्था, योनि, स्वास्थ्य, जीवन, सर्व अंगांनीं परिपूर्ण, वासना, संस्कार, शिश्न, आई, शरीरावस्था, गुणक, प्रधान, मंत्री, प्रजा, राज्याची सात अंगें (जसें–स्वामी, अमात्य, सुहृत, कोष, राष्ट्र, दुर्ग, सन्य), राजसमूह, पंचमहाभूतें, शिल्पकार, मूलतत्त्वें (मन, बुद्धि, अहंकार).

प्रकृष्ठ–वि. लांब, दूरचें, मुख्य, श्रेष्ठ, [अतिशय.

प्रगट–वि. पाहा 'प्रकट.

प्रगटना–क्रि. अ. उघड होणें, स्पष्ट होणें, जाहीर होणें.

प्रगल्भ–वि. निश्चयी, धीट, प्रसंगावधानी, हजरजबाबी, प्रौढ, चतुर, प्रतिभाशाली.

प्रघोर–वि. फार कठिण.

प्रचंड–वि. जोराचें, अति उष्ण, भयंकर, कठिण, असह्य, मोठा, खवळलेला, उत्कट

प्रचलन–पु. प्रचार. [गुणी, धीट, प्रतापी.

प्रचलित–वि. चालू.

प्रचार–पु. चाल, रीति, प्रादुर्भाव, हिंडणें, प्रवास, रस्ता, मार्ग, वर्तन, वागणूक, उपचार, प्रसार, प्रवेश, भक्षण, करण संचार, गति.

प्रचारना–क्रि. स. प्रचार करणें, ललकारणें.

प्रच्छन्न–वि. झांकलेला, लपलेला, गूढ, अप्रकट, गुप्त.–पु. गुप्तद्वार, खिडकी.

प्रजंत–अ. पर्यंत.

प्रजरना–क्रि. अ. जळणें.

प्रजा–स्त्री. संतति, राज्यांतील लोक, वंशज.

प्रजातंत्र–स्त्री. लोकसत्ता, लोकशाही.

प्रजापति–पु. ब्रह्मदेव, सृष्टिकर्ता, राजा, बाप, दक्ष, जांवई, विश्वकर्मा, संवत्सर, शिस्त, सूर्य, अग्नि, विष्णु.

प्रजारना–क्रि. स. चांगल्या तऱ्हेनें जाळणें.

प्रजासन (प्रजाशन)–पु. साधारण आहार. –वि. प्रजेलाच खाणारा.

प्रजेस (प्रजेश)–पु. दक्ष प्रजापति.

प्रण–पु. वाडाचें पान, जुना, प्राचीन, पण, निश्चय.–स्त्री. संवय.

प्रणय–पु. स्वीकार, प्रेम, स्नेह, इच्छा, मागणें, संगठन, सलगी, विनंति, विश्वास, कृपा, मुजरा, नमस्कार, मोक्ष, नेता, वाट दाखविणें, आणणें, मार्गदर्शन, घेऊन जाणें, नेणें, बाहेर नेणें, गार्हपत्य कुंडांतील अग्नि पूर्वेकडील कुंडांत नेणें, संपवणें, करणें, तडीस नेणें, लिहिणें, रचणें, निवाडा, निर्णय करून देणें (शिक्षा).

प्रणयी–वि. प्रेमळ, अत्युत्सुक, परिचयाचा, भक्त, शरणागत.–पु. स्नेही, नवरा, प्रार्थना, याचना करणारा पुरुष.

प्रणयिनी–स्त्री. बायको, रखेली, मैत्रीण.

प्रणाव–पु. आरोळी, गलबला, ध्वनि, घोष,

जयघोष, खिंकाळणें, कर्णनाद (रोग
प्रणाम–पु.नमस्कार.[विशेष), प्रीतीचा शब्द.
प्रणाली, प्रणालिका–स्त्री. रीति, चाल, सामुद्रधुनी, सततक्रम, परंपरा, पाट, नळ, पन्हळ.
प्रणिधि–पु. गुप्त हेर, दूत, अनुयायी, जतन, निगा, अवधान, प्रार्थना, याचना
प्रतच्छ–वि. प्रत्यक्ष, समोर.
प्रताप–पु. शौर्य, बळ, उष्णता.
प्रति–अ. कडे, परत, एक उपसर्ग, प्रत्येकीं.
प्रतिकार–पु. सूड, उपाय, विरोध.
प्रतिकूल–वि. विरुद्ध. [क्रिया, पडसाद.
प्रतिध्वनि–स्त्री. प्रतिशब्द, शब्द घुमण्याची
प्रतिनिधि–पु. प्रतिमा, प्रतिनिधि, मूर्ति, जामीन, मुख्त्यार. [चित्र, आरसा.
प्रतिबिंब–पु. मूर्ति, चित्र, पडछाया, प्रतिमा,
प्रतिबिंबवाद–पु. जीव ईश्वराचें प्रतिबिंब आहे असा वेदांतांतील सिद्धांत.
प्रतिमा–स्त्री. चित्र, सादृश्य, मूर्ति, प्रतिकृति, प्रतिबिंब, एक भाषालंकार, उपमा, उमटलेली खूण, हत्तीच्या सुळ्यांमधला भाग. [इलाज.
प्रतियोग–पु. प्रतिकार, विरोध, अडथळा,
प्रतियोगिता–स्त्री. चढाओढ, विरोध.
प्रतियोगी–पु. विरोधी, शत्रु, साहाय्यक, हिस्सेदार, परावलंबी, ज्याचा अभाव सांगावयाचा तो, परावलंबी.
प्रतिलिपि–स्त्री. नक्कल (लेखाची).
प्रतिवाद–पु. खंडन, विवाद, निषेध.
प्रतिशोध–पु. सूड. [अर्थालंकार.
प्रतिषेध–पु. निषेध, मनाई, खंडन, एक
प्रतिष्ठा–स्त्री.स्थापना,मान, कीर्ति, सत्कार.
प्रतिहार–पु. दरवाजा, द्वारपाळ, प्रवेश, व्रताचें उद्यापन, भेट करविणें, कपट, गारुडी, पंचावयव सामाचा चौथा [अवयव.
प्रतिहारी–स्त्री. द्वारपाळ.
प्रतीक–वि. विरुद्ध, मजबूत अवयवांचा. –पु. चिन्ह, मुख, आकृति, प्रतिरूप, प्रतिमा, अंश.
प्रतीक्षा–स्त्री. वाट पाहाणे, आशा, आदर, कृपादृष्टि, व्रतपालन.
प्रतीत–वि. माहित, प्रसिद्ध, आनंदित, प्राप्त, विश्वासलेला, गेलेला, विद्वान, सभ्य ज्ञात, सादर.
प्रतीप–वि.प्रतिकूल घटना, एक अर्थालंकार.
प्रतोद–पु. चाबुक, पराणी. [तील रस्ता.
प्रतोली–स्त्री. गल्ली, किल्याचे द्वार, गांवा-
प्रत्यर्थी–वि. शत्रु, प्रतिवादी. [पक्षी.
प्रत्युत्–अ. उलट, इतकेंच नव्हे तर, उलट
प्रत्यूष–पु. सूर्य, प्रभात, सकाळ, अष्टवसू
प्रत्यूह–पु. विघ्न. [पैकी एक सूर्य.
प्रत्येक–वि. एकेक, दरएक.
प्रथम–वि. पहिला, मुख्य, उत्तम, अति प्राचीन, पूर्वीचा, मूळचा.–अ. आधीं.
प्रथा–स्त्री. रीत, नियम, ख्याति, कीर्ती.
प्रद–वि. देणारा, (समासांत).–स्त्री. दान.
प्रदेश-स–वि. नियम करणारा. –पु. प्रांत, अवयव, निर्णय, मार्गदर्शन, दाखविणें.
प्रदोष–पु. पाप, उणीव, उल्लंघन, बंड, तिन्हीसांज सूर्यानंतरच्या दोनघटिका, रात्र, दोष, पाप.
प्रनत,प्रणत–वि. नम्र, कुशल, वक्र.
प्रनय–पु. प्रेम, प्रणय.
प्रनव–पु. नमस्कार.
प्रनवना–क्रि. स. प्रणाम करणें.
प्रनाम–पु. नमस्कार.

प्रपंच–पु. दर्शविणें, विस्तार, स्पष्टीकरण, पाल्हाळ, ढीग, माया, अविद्या, वैविध्य, भ्रम, उलटपणा, विपर्यास, देखावा, सृष्टि, विस्तार, भांडण, ढोंग, कपट.

प्रपात–पु. धबधबा, डोंगराचा कडा, पतन, तीर, तट, झरा, हल्ला.

प्रबंध–पु. बंधन, अखंडपणा, रचना, (नाटक काव्य इ.) निबंध, लेख, उपाय, योजना, व्यवस्था, बांधण्याची दोरी.

प्रबंधकल्पना–स्त्री. थोड्याशा सत्यकथेंत कल्पित गोष्टींची भर घालून लिहिलेला निबंध. [–पु. पल्लव, अंकुर.

प्रबल–वि. बळकट, जोराचें, घोर, पुष्कळ.

प्रबा(वा)ल–पु. प्रवाळ, नवाअंकुर, कोंवळें पान, पोवळें, वीणादंड.–पु. शिष्य, पशु.

प्रबोध–पु. ज्ञान, उपदेश, जाग, पूर्ण बोध, सांत्वना, सूचना. [करणें, शिकविणें.

प्रबोधना–क्रि. स. झोंपेंतून जागें करणें,सचेत

प्रभंजन–वि. विनाशक.–पु. वारा, तोडफोड.

प्रभा–स्त्री. प्रकाश, कुबेर नगरी, मंदाकिनी वृत्त, सूर्याची एक पत्नी.

प्रभाउ–पु. पहा 'प्रभाव'

प्रभाव–पु. तेज, सामर्थ्य, पराक्रम, ऐश्वर्य, दैवीशक्ति, स्वभाव, शांति, विस्तार, माहात्म्य, उद्भव, निग्रहानुग्रह, शक्ति.

प्रभु–पु. अधिपति, स्वामी, ईश्वर, मालक, पारा. –वि. बलवान, समर्थ, अविनाशी.

प्रभूत–पु. पंचभूतें.-वि. उत्पन्न,उद्भूत,प्रचुर.

प्रमाण–वि. प्रमाणित,योग्य, सत्यवादी.–अ. पर्यंत.–पु.निर्णायक, यथार्थ ज्ञान, यथार्थ ज्ञानाचें साधन, मुदत, ठराव, प्रमाणें (द्रुत, मध्य, विलंबित),भांडवल, मुद्दल त्रैराशिकांतील पहिली संख्या, उंची, हेतु कारण स्थान दर्जा, कोटि, ज्ञाता, शास्त्र, पुरावा, आदर, आधार, माप, आकार, लांबीरुंदी, सीमा.

प्रमाणपत्र–पु. सर्टिफिकेट, सनद, दाखला.

प्रमाणिक–वि. सप्रमाण बोलणारा, प्रामाणिक.

प्रमाणित–वि. शाबित, सिद्ध.

प्रमाद-दु–पु. झिंगणें, मूर्च्छा, चूक, दुर्दैव, अंतःकरणाची दुर्बलता, बेसावधपणा.

प्रमादी–वि. अपराधी, चूक करणारा.

प्रमान–पु. पहा 'प्रमाण'.

प्रमानना–क्रि. स. प्रमाण मानणें.

प्रमित–वि. मापाचें थोडें, अल्प, परिमित, निश्चित, सिद्ध केलेलें,

प्रमुख–वि. मुख्य, श्रेष्ठ, उत्तम, प्रतिष्ठित. –अ. इत्यादि, वगैरे. [साठें साल.

प्रमोद–पु. आनंद, सुख, उग्रवास, सुवास,

प्रयंक, पर्यंक–पु. पलंग, पालखी, जेठा, वीरासन,

प्रयंत, पर्यंत–अ. पर्यंत.

प्रयत्न–पु. श्रम, दीर्घोद्योग, कष्ट, त्रास, दक्षता, काळजी, प्रयत्न, प्राण्यांची क्रिया, वर्ण, उच्चारांत होणारी क्रिया.

प्रयुक्त–वि. सम्मीलित, खूप उपयोगांत आणलेला, प्रेरित, निश्पन्न झालेलें, युक्त, सहित,ध्यानशील, उसना दिलेला, आटोपशीर, घट.–पु. कारण.

प्रयोग–पु. वापरणें (शब्द), फेकणें, अनुष्ठान, विधि, संस्कार, उद्योग,आरंभ, युक्ति, कारस्थान, उपाय (साम, दामादि), मुद्दल, प्रेरणा, योजना, आज्ञा, व्याजबट्टा वगैरे साधन, व्यवहार, अंमलबजावणी, अभिनय, पद्धत, निदर्शन.

प्रयोजन–पु. काम, हेतु, उपयोग, कार्य, वापरणें, जरूर, उद्देश, साध्य, साधन.

प्ररोहण–पु. आरोहण, उगवणें.
प्रलंब–वि. वेंगट, लांबच लांब, लोंबणारें, उंच, पुढें आलेलें, टांगलेला, निघालेला. –पु. लोंबणें, आलंबन, मोड, लतांकुर, शाखा, स्त्रीस्तन, कंठमाला, कथील, [कांकडी.
प्रलंबन–पु. आधार.
प्रलय–वि. प्रलय संबंधी.–पु. नाश, संहार, मूर्छा, जगाचा अंत, मृत्यु, महामारी, दुष्काळ इत्यादिनें राष्ट्रहानि, लय, ऐक्य.
प्रलाप–पु. बडबड, निरर्थक बडबड.
प्रलेप–पु. लेप, पोटीस, उटी, गिलावा.
प्रवर्षण–पु. एका पर्वताचें नांव, पाउस.
प्रवाद–पु. वदंता, जनापवाद, बोलणें मिष, [दंतकथा.
प्रवान–पु. पाहा 'प्रमाण'.
प्रवास–पु. परदेशवास, विदेश.
प्रवाह–पु. प्रवाह, ओघ, अखंडपणा.
प्रविषना–क्रि. अ. घुसणें.
प्रविस–पु. पाहा 'प्रवेश'.
प्रवीण, प्रवीन–वि. कुशल, हुशार. [बलिष्ठ.
प्रवीर–पु. श्रेष्ठ नर, शूर योद्धा.–वि. श्रेष्ठ,
प्रवृत्ति–स्त्री. प्रवाह, उत्पत्ति, आरंभ, कल, वर्तन, कर्तव्य, उद्योग, प्रचार, बातमी, हालचाल, व्यवहार.
प्रवेश–पु. घुसणें, गति, एखाद्या विषयाची माहिती, रीघ, दार, मार्ग, वेश्यास्थल, आकलन. [मिळण्याकरितां दिलेला पैसा.
प्रवेशिका–स्त्री. प्रवेश पत्रिका, प्रवेश
प्रवेस–पु. पाहा 'प्रवेश'.
प्रव्रज्या–स्त्री. संन्यास.
प्रशंसा–स्त्री. स्तुति, वर्णन, प्रशंसा.
प्रशंसक–पु. खुशामत करणारा, स्तुति पाठक.
प्रशस्ति–स्त्री. स्तुति.
प्रशाखा–स्त्री. लहान फांदी, डहाळी.

प्रश्न–पु. प्रश्न, विचारण्याची गोष्ट, विचारण्याचा विषय, एक उपनिषद.
प्रसंग–पु. संबंध, संगति, निष्ठा, अनुराग, आसक्ति, चटक, नाद, विषय (चर्चेचा), निमित्त, अवसर, समय, गोष्ट घडणें, संभव, अनुमान, व्याप्ति, शिरकाव, निवेश, आरंभ, उपक्रम, मन आसक्त करणाऱ्या गोष्टी (गाणें, बजावणें इ.), प्रस्तावना, मुख्य कार्य करीत असतां सहज अन्य कार्य साधणें (होणें), प्राप्ति, आपत्ति, लागू पडणें.
प्रसंगेन, प्रसंगात्–अ. मुळें, संबंधानें, सहजीं, जातां जातां. [कीर्ति.
प्रसंसा–स्त्री. स्तुति, गुणवर्णन, वर्णन,
प्रसन्न–वि. प्रफुल्ल, अनुकूल, संतुष्ट, स्वच्छ, उघड (अर्थ), बिनचूक.–स्त्री. सुरा, द्राक्षमद्य.
प्रसव–पु. जन्म, उत्पत्ति, बाळंत होणें, अपत्य, संतति, जन्मस्थान, उत्पत्ति-कारक, फूल, मोहार, फळ, परिणाम, कुल, सोमरस काढणें, यज्ञ.
प्रसाद–पु. प्रसन्नता, कृपा, नैवेद्य, प्रसाद, भोजन, शांति, स्वास्थ्य, निर्मलता, स्पष्टार्थता, सुबोधता, देव किंवा गुरू यांचा भुक्तावशेष, बक्षिस, कल्याण.
प्रसार, प्रसारण–पु. विस्तार, संचार, गमन, प्रसरण, शत्रूस वेढणें.
प्रसिद्ध–वि. प्रख्यात, विभूषित, उत्तम.
प्रसिद्धि–स्त्री. ख्याति, भूषण, सिद्धि, उत्तम [सिद्धि.
प्रसीद–कृपा करा.
प्रसूत–वि. उत्पन्न झालेलें, प्रसवणारें.–स्त्री. बाळंतीण.–पु. बाळंतरोग, फूल.
प्रसूति–स्त्री. बाळंतपण, जन्म, कारण,

उद्भव, उत्पादितवस्तु, उत्पादक, आई.
प्रसेक—पु. प्रोक्षण, गळणें, सिंचन, स्राव, पीळ,
प्रसेद—पु. घाम. [कफ रोग, वांति, लाळ.
प्रस्तर—पु. दगड, थर, बिछाना, विस्तार, शय्या(पल्लव, पुष्प इ.नीं रचित), सपाट जागा, दर्भमुष्टि, दर्भशय्या, प्रकरण, भाग.
प्रस्ताव—पु. प्रकरण, अवसर, ठराव, चर्चा, प्रसंग, विषय, परिचय, आरंभ, प्रस्तावना, उल्लेख. [वना.
प्रस्तावना—स्त्री. आरंभ, उपोद्घात, प्रस्ता-
प्रस्तुत—वि. स्तुत्य, उपस्थित, सांगितलेला, तयार, सज्ज, घडलेलें, चालू, आतांचें, अपेक्षित, प्रकरण प्राप्त, संपादित, प्रसिद्ध केलेला.—पु. विषय (बोलण्याचा, चर्चेचा), वर्ण्यवस्तु, उपमेय, अंगीकृत-कार्य, प्रसंग, समय.
प्रस्थान—पु. पाठविणें, सैन्याचे कूच, यात्रा, रवानगी, मार्ग, धर्मपंथ, संन्यास धर्म,
प्रहरी—पु. पहारेकरी, घड्याळजी. [मृत्यु.
प्रह्लाद—पु. प्रह्लाद. [चेतना, कामोद्दीपन.
प्रहर्ष—पु. आनंद, अत्यानंद, शिस्नाची
प्रहार—पु. आघात, मारणें, ताडन करणें, तडाखा, युद्ध.
प्राकृत—वि. अडाणी, क्षुल्लक, मूळचा, स्वभावसिद्ध, सामान्य, नेहमींचा, भौतिक, मायेपासून झालेलें, माया प्रवर्तक.—पु. नीच मनुष्य, संस्कृतोत्पन्न एक प्राचीन भारतीय भाषा, यज्ञ विशेष.
प्राकृतिक—वि. स्वाभाविक, स्वभावसिद्ध, मायावी. [यांमधील प्रदेश.
प्राची—स्त्री. पूर्वदिशा, पूज्य व पूजक
प्राचीन—वि. जुने, पूर्वेकडील, पूर्वकालचा, पूर्वेचा, वृद्ध.—पु. तट, कुंपण, पूर्वेकडचा प्रदेश.—स्त्री. पहाडमूळ.
प्राचीर—पु. तट, कुंपण.
प्राण—पु. जीव, प्राणवायु, शक्ति, श्वास, वायु, अत्यंत आवडता, ब्रह्मा, विष्णु, अग्नि, बल, जीवात्मा, परमात्मा, इन्द्रिय, घ्राणेंद्रिय, अन्न, कवित्वशक्ति, काव्यरस, रक्त्याबोळ, जगणें.
प्राण उड़ जाना—घाबरणें, व्याकुळ होणें.
प्राणका गाहक, प्राणका प्यासा—जीव घ्यावयास उठलेला.
प्राणोंका मुंहको आना—प्राण कंठाशीं येणें.
(किसीपर) प्राण देना—दुसऱ्यासाठीं जीव
प्राण पखेरू उड़ जाना—प्राण जाणें. [टाकणें.
प्राण फूंकना—नवीन उत्साह उत्पन्न करणें.
प्रात—अ. सकाळीं.—पु. सकाळ.
प्रान्त—पु. प्रांत, भाग, सीमा, किनारा,
प्रान्तीय—वि. प्रांताचा. [दिशा, शेवट, अग्र.
प्रान—पु. पाहा 'प्राण.'
प्रामाणिक—वि. प्रमाणपूर्ण, शास्त्रसिद्ध, माननीय.—पु. सत्य, तर्कशास्त्री, व्यापारादि उद्योगांत मुख्य पंडित.
प्रायद्वीप—पु. द्वीपकल्प.
प्रायः—वि. गमन, संन्यासपूर्वक आमरणान्त भोजन त्याग, वैपुल्य, वयोवस्था (बाल, युवा इ.), मृत्यु.
प्रारंभ—पु. आरंभलेलें कार्य, आरंभ, आदि.
प्रार्थना—स्त्री. विनंति, इच्छा, याचना. —क्रि. स. विनंति करणें.
प्रार्थनापत्र—पु. विनंतिपत्र, अर्ज.
प्रार्थी—वि. प्रार्थना करणारा, याचक.
प्रावृट—पु. वर्षाऋतु. [प्रिय असणारा.
प्रियतम—पु. पति, स्वामी.—वि. प्राणापेक्षां
प्रियवादिनि—स्त्री. मधुर वचन बोलणारी.

प्रीत–वि. संतुष्ट, आनंदित, कृपाळु, प्रीति-
प्रीतम–पु. अतिप्रिय, प्रियतम, पति. [युक्त.
प्रीति–स्त्री. कृपा, प्रसन्नता, प्रेमसुख, आनंद,
संतोष, आवड, उत्कंठा, मदनाची एक
प्रीतिभोज–पु. मेजवानी, जेवणावळ. [स्त्री.
प्रेत–वि. मृत.–पु. भूत, पिशाच्च, नरकवास
भोगणारा प्राणी, पितर.
प्रेमी–पु. प्रेम करणारा, आसक्त.
प्रेरक–पु. प्रेरणा करणारा, पाठविणारा.
प्रेरणा–स्त्री. फेकणें, प्रयत्न, उत्तेजन, जोर,
प्रेरना–स्त्री. पाहा 'प्रेरणा'. [आवेश.
प्रेरित–वि. पाठविलेला.–पु. दूत.
प्रेषक–पु. पाठविणारा.
प्रेक्षा–स्त्री. पाहणें, दृष्टि, देखावा, शोभा,
खेळ, तमाशा, मागला पुढला विचार,
फांदी, बुद्धि, ज्ञान, मनन, नृत्य.
प्रेक्षागृह, प्रेक्षागार–पु. नाटकगृह, सभा-
प्रोक्त–वि. प्रसिद्ध. [स्थान.
प्रोत–वि. शिवलेलें, टाका मारलेलें,
ओंवलेलें, शिरकवलेलें.–पु. कापड,
उभें भरलेलें (सूत), गुंफलेलें, वेधलेला,
प्रोपोगेंडा–पु. प्रचारकार्य. [कोंदण केलेला.
प्रौढ–वि. प्रफुल्लित, पूर्ण वाढलेलें, पोक्त,
वयोवृद्ध, दाट, घन, धीट, गर्विष्ट,
जोराचा, दांडगा, विवाहित, पूर्ण, व्याप्त,
वादग्रस्त, व्यग्र, वर उचललेलें.
प्रौढा–स्त्री. निर्भीड स्त्री, नायिकाभेद,
३० ते ५० वर्षांची स्त्री.
प्लव–वि. तरंगणारा.–पु. पोहणें, पूर, उडी,
बुडी, ताफा (पोहून जाण्याचा), नौका,
होडी, बेडूक, वानर, मेंढा, पाण्यावर
तरणारा पक्षी (हंस, सारस, पाणकोंबडा
इ.) गति, उतरण, शत्रु, मत्स्य धरण्याचें
बांबूच्या कांबीचें जाळें, चांडाल,
उत्तम शिल्पी, प्लुत स्वर, पाठविणें,
प्रेषण, सुवासिक तृण, नागरमोथा.
प्लवग, प्लवंग, प्लवंगम–पु. वानर, बेडूक.
प्लाव–पु. उडी, गाळून घेणें, कांठोकांठ
भरणें, बुडवणें. [दीर्घ, मोठा (स्वर).
प्लावित–वि. भिजवलेलें, व्याप्त, पूर्ण,
प्लुत–वि. पूर्ण, व्याप्त.–पु. तीन मात्रेचा
स्वर, उडी, स्नान, घोड्याची चौकी, चाल.

[फ]

फंक–स्त्री. फोड (फळाची).
फंका–पु. फक्की, तुकडा.
फंकी–स्त्री. फांकण्याचें औषध, फक्की.
फंग, फग–पु. फांस, बंधन, अनुराग. [दुःख.
फंद–पु. बंधन, फांस, जाळें, कपट, रहस्य,
फंदवार–वि. जाळें पसरणारा, पारधी.
फँदना–क्रि. अ. उल्लंघिणें, जाळ्यांत
फंदा–पु. जाळें, पाश, बंध, दुःख. [अडकणें.
फंदा लगाना–जाळें पसरणें. [विणें, गुंतविणें.
फँदाना–क्रि. स. जाळ्यांत अडकविणें, फस-
फँफाना–क्रि. अ. चांचरणें.
फँसना–क्रि. अ. अडकणें, गुंतणें, जाळ्यांत
फसणें, सांपडणें. [पकडणें, फसविणें.
फँसाना–क्रि. स. अडकविणें, जाळ्यांत
फँसिहारा–वि. जाळ्यांत पकडणारा.
फक–वि. पांढरा, स्वच्छ, फिकट.
(रंग) फ़क पड़ना या हो जाना–घाबरणें,
चेहरा फटफटीत पडणें.
फ़क़त–अ. फक्त, केवळ, मात्र.
फ़क़ीर–पु. भिक्षुक, साधु, निर्धन मनुष्य.
फ़क़ीरी–स्त्री. साधुत्व, कंगाली.
फक्कड़–वि. बेपर्वा, मस्त, भिकारी. [गिरी.
फक्किका–स्त्री. कूट प्रश्न, कोडें, फसवे-

फ़क्र–पु. दैन्य, दारिद्र, साधुत्व, अल्प- [संतोषीपणा.
फ़ख़र–फ़ख़्र–पु. गर्व, मान.
फगुआ–पु. होळी, शिमगा, फाल्गुन महिन्यांतील लोकांचा उल्हास, फाल्गुन महिन्यांत गाइलें जाणारें अश्लील गीत.
फगुआ खेलना अथवा मनाना–होळीच्या उत्सवांत रंग व गुलाल उधळणें.
फगुनहट–स्त्री. फाल्गुनांत वाहणारा सोसाटयाचा वारा.
फचफचाना–क्रि. अ. उमाळा येणें.
फ़जर–स्त्री. सकाळ, पहाट.
फ़जल फ़ज़्ल–पु. अनुग्रह, आधिक्य, वैपुल्य.
फ़ज़ा–स्त्री. खुलें मैदान, शोभा.
फ़ज़ीलत–स्त्री. श्रेष्ठत्व, मोठेपणा, चांगुलपणा, सद्वर्तन. [श्रेष्ठता संपादन करणें.
फ़ज़ीलतकी पगड़ी बांधना–विद्वत्ता किंवा
फ़ज़ीहत–स्त्री. फजिती, बदनामी, दुर्दशा.
फ़ज़ूल–वि. निरर्थक, जरुरीपेक्षां अधिक.
फ़ज़ूल खर्च–वि. उधळया, अपव्ययी.
फटक–पु. स्फटिक.–अ. झटकन, ताबडतोब.
फटकन–स्त्री. धान्य पाखडल्यावर बाहेर पडणारा भुसा, कोंडा.
फटकना–क्रि.स. आपटणें, झटकणें, हातपाय आपटणें, धान्य पाखडणें.–क्रि. अ. जाणें, पोहोंचणें, दूर होणें, तडफडणें, हातपाय आपटणें, श्रम करणें.
फटका–पु. पिंजण, नीरस कविता, फाटक.
फटकार–स्त्री. धिक्कार, झिडकार, धुडकावणी.
फटकारना–क्रि. स. धिक्कारणें, दरडावणें, फटकारणें, कपडे जोरानें आपटून [धुणें, लाभ घेणें.
फटन–स्त्री. चीर.
फटना–क्रि. अ. फाटणें, दुभंगणें, पृथक होणें, वेगळें होणें, नासणें.
(छाती) फटना–अत्यंत दुःख होणें.
(दिल) फटना–विरक्ति होणें.
फट पड़ना–अचानक समोर येणें.
फटफटाना–क्रि. स. व्यर्थ बडबड करणें, हातपाय आपटणें, फटफट शब्द करणें, इकडे तिकडे टक्कर मारणें. [फाटका.
फटा–पु. भेग, फट. –वि. फाटलेला, जीर्ण,
फटिक–पु. स्फटिक, संगमरवरी दगड.
फटेहाल–वि. गरीब, दरिद्री. [केलेली काठी.
फट्टा–पु. भेग, चीर, फट, बांबू चिरून
फड़–पु. जुगारांत लावलेला डाव, जुगाराचा अड्डा, पक्ष, दल, दुकानाची खरेदी विक्रीची जागा.
फड़क, फड़कन–स्त्री. फुरफुरणें. [फुरफुरणें.
फड़कना–क्रि. अ. फडकणें, उडणें, स्फुरणें,
(बोटीबोटी) फड़कना, (रगरग) फड़कना–अत्यंत उत्सुक होणें, उतावळें होणें.
फड़काना–क्रि. स. फडकविणें, हलविणें.
फड़फड़ाना–क्रि. स. फडफडविणें, व्यर्थ बडबड करणें, हातपाय आपटणें.
फड़बाज–पु. जुगार खेळविणारा, दुसऱ्यांना जुगार खेळावयास लावणारा.
फतवा–पु. मुसलमानी धर्मशास्त्राप्रमाणें एकाद्या कृत्याबद्दल मौलवीनें दिलेला निर्णय, धर्माज्ञा.
फत(ते)ह–स्त्री. विजय, सफलता.
फतहनामा–पु. विजयपत्र.
फतिंगा–पु. पतंग (किडा).
फ़तील सोज़–पलिता, दीपमाळ.
फ़तूर–पु. विकार, बिघाड, नुकसान, बाधा,
फ़तूरिया–वि. उपद्रवी, विघ्नसंतोषी. [विघ्न.
फ़तूह–स्त्री. विजय, लढाई किंवा लूट

यांमध्यें मिळालेलें धन.
फ़तूही–स्त्री. बिन बाह्यांचा सदरा, लढाईंत किंवा लुटींत मिळालेलें धन.
फ़दफ़ना–क्रि. अ. फदफद आवाज करणें, टुण टुण उडया मारणें.
फ़न–पु. हुन्नर, हस्तकौशल्य, गुण, वैशिष्टय, विद्या.
फ़नकार–पु. फूत्कार.
फ़नगा–पु. पतंग (किडा).
फ़ना–स्त्री. नायनाट, निःपात. [वस्था.
फ़ना फी अल्लाह–पु. फकिराची ध्यानाफ़नि-नी, फ़निग-ब–पु. फणींद्र, नाग.
फ़नीस–पु. सर्पराज.
फ़नून–पु. 'फ़न' चें बहुवचन.
फ़नूस–पु. कंदील, झुंबर.
फ़न्नी–स्त्री. पाचर.
फ़फूँदी–स्त्री. बुरशी, नाडी (बंद).
फ़फोला–पु. फोड.
(दिलके) फफोले फोड़ना–राग काढणें.
फबकना–क्रि. अ. फुगणें, जाड होणें.
फबती–स्त्री. उपहास, समयानुकूलता, टोमणा, शोभा.
फबती उड़ाना–हंसें करणें, उपहास करणें.
फबती कहना–टोंचून बोलणें.
फबतीयाँ कसना–टोमणे मारणें.
फबना–क्रि. अ. शोभा देणें, खुलणें.
फबाना–क्रि. स. शोभिवंत करणें, सजविणें.
फबि–स्त्री. शोभा, सौंदर्य.
फबीला–वि. सुंदर, शोभायमान.
फर–पु. सामना, कुस्तींतील डावपेंच, युद्धक्षेत्र, सामन्याची जागा, बिछाना, पात (हत्याराची).
फ़र–पु. शोभा, चमक. [कमतरता.
फ़रक़–पु. अंतर, भिन्नता, भेद, परकेपणा, फ़रक़ होना–धांवपळ होणें, गोंधळ माजणें.
फ़रकन–स्त्री. स्फुरण. [पावणें.
फरकना–क्रि. अ. उचंबळून येणें, स्फुरण
फरका–पु. गवताचे छप्पर, बांबूच्या कामटयाची तट्टी.
फरकाना–क्रि. स. फडकविणें, हालविणें.
फ़रखा–वि. पवित्र, शुद्ध, ठाकठीक.
फ़रजंद, फ़र्ज़ंद–पु. चिरंजीव, पुत्र, संतान.
फ़रज़ी, फ़र्ज़ी–पु. वजीर.-वि. नकली, बनावटी.
फ़रज़ीन–पु. बुद्धिमान, बुद्धिबळांतील वजीर. [कडून शह देऊन केलेली मात.
फ़रज़ीनबंद–पु. बुद्धीबळामध्यें वजिराफ़रद–स्त्री. पाहा 'फ़र्द'. [दिवस.
फ़रदा–अ. उद्यां.–स्त्री. प्रलय कालचा
फरना–क्रि. अ. फळ येणें. [हावभाव.
फरफंद–पु. डावपेंच, फसवेगिरी, नखरा,
फरफुंदा–पु. पतंग (किडा).
फ़रबा–वि. लठ्ठ.
फ़रमा–पु. जोडा बनविण्याचा लांकडी सांचा, छापलेला फॉर्म.
फ़रमाइश–स्त्री. मागणी, हुकूम.
फ़रमाइशी–वि. सांगून तयार करविलेली किंवा मागविलेली वस्तु.
फ़रमाँबरदार–वि. आज्ञाधारक.
फ़रमान–पु. राजकीय आज्ञापत्र.
फ़रमाना–क्रि. स. आज्ञा देणें, हुकूम करणें,
फ़रमाखा–पु. शासक, राजा. [म्हणणें, सांगणें.
फ़रवरी–पु. फेब्रुवारी महिना.
फ़रवी–स्त्री. चुरमुरे, लाह्या.
फ़रश–पु. बैठक, बिछाइत, सपाट जमीन,
फ़रशबंद–पु. पाहा 'फ़रश'. [फरशी.
फ़रशी–स्त्री. गुडगुडी, हुक्का.
फ़रस–पु. फरशी, कुऱ्हाड, घोडा.

फ़रसा–पु. कुऱ्हाड, कुदळ.
फ़रसूदा–वि. फार जुना व निरुपयोगी, थकलेला, दुर्दशाग्रस्त.
फ़रहंग–स्त्री. बुद्धिमत्ता, शब्दकोश.
फ़रह, फ़रहत–स्त्री. आनंद. –वि. प्रसन्न.
फर हरना–क्रि. अ. फडफडणें, फडकणें.
फरहरा–पु. झेंडा, पताकाचें कापड, सुकत चाललेली जखम.–वि. शुद्ध, वेगवेगळे,
फरहाँ–वि. प्रसन्न. [प्रसन्न, विकसित.
फ़रहाद–पु. शिरीं नामक राजकन्येवर प्रेम करणारा इराणचा एक प्रसिद्ध शिल्पकार, शिल्पकार.
फ़राख़–वि. विस्तृत, लांबरुंद.
फ़राख़ी–स्त्री. लांबीरुंदी, विस्तार, संपन्नता.
फ़रागत–स्त्री. सुटका, बेफिकिरी, स्वस्थता, मलत्याग.
फ़रामोश–वि. विसरलेला, विस्तृत.
फ़रामोश करना–क्रि. स. विसरणें.
फ़रार–पु. पळ काढणें.–वि. पळालेला.
फ़रारी–वि. पळून जाणारा, पळालेला.
फ़रासीस–पु. फ्रांस देश, फ्रेंच माणूस.
फ़रासीसी–वि. फ्रांस देशाचा रहिवासी,
फ़राहम–अ. एकत्र. [फ्रेंच.
फ़राहमी–स्त्री. संग्रह.
फ़रियाद–स्त्री. फिर्याद, तक्रार, गाऱ्हाणें, मदतीकरितां हांक, विनंती, प्रार्थना.
फ़रियादी–वि. तक्रार करणारा, फिर्याद करणारा, मदतीकरितां प्रार्थना करणारा.
फ़रियाना–क्रि. स. निवडणें, नीट करणें (धान्य), निकाल करणें, निवाडा देणें. –क्रि. अ. ठरणें, वेगळें होणें.
फ़रिश्ता–पु. देवदूत. [नांगराचा फाळ.
फ़री–स्त्री. लहान ढाल, गाडीचा आंस,
फ़रीक़–पु. विवेकी, विचारी, समूह, झुंड, वादी किंवा प्रतिवादी पक्ष, प्रतिपक्षी,
फ़रीक़सानी–पु. प्रतिवादी. [विरोधी.
फ़रुही–स्त्री. चुरमुरे, लहान फावडें, रवी.
फ़रेफ्ता–वि. आसक्त, मोहित, फसणारा, फसवणूक झालेला. [धूर्तता.
फ़रेब–पु. कपट, लबाडी, फसवणूक,
फ़रेबी–वि. कपटी, अप्रामाणिक, लुच्चा.
फ़रो–अ. खालीं.–वि. नीच, शांत, ताब्यांत
फ़रोख़्त–स्त्री. विक्री. [आलेला.
फ़रोग़–पु. ज्योति, प्रकाश, आभा, कांति, उत्कर्ष, उन्नति. [टाळ, चूक, कमतरता.
फ़रो गुज़ाश्त–स्त्री. उपेक्षा, दुर्लक्ष, टाळा-
फ़रोद–अ. खालीं.–पु. मुक्काम.
फ़रोश–पु. विक्रेता, विक्री करणारा.
फ़रोशी–स्त्री. विक्री.
फ़र्क़–पु. फरक. [गृहीत, मानलेलें.
फ़र्ज–स्त्री. संधि, योनि. –पु. कर्तव्य. –वि.
फ़र्ज करना–क्रि. स. गृहात धरणें, कर्तव्य
फ़र्ज़ंद–पु. संतति, पुत्र. [करणें.
फ़र्ज़ंदी–स्त्री. पुत्रत्व. [करणें.
फ़र्ज़ंदीमें लेना–क्रि. स. दत्तक घेणें, जांवई
फ़र्ज़ी–वि. कल्पित, नाममात्र, बनावटी, नकली, सत्ताहीन.
फ़र्द–स्त्री. धोतर किंवा वस्त्राचें एक पान, पदर, कागद किंवा कपड्याचा तुकडा, सूची, कवितेंतील एक पद, एक व्यक्ति, एक प्रकारचा पक्षी.–वि. एकटा, एक.
फ़र्राटा–पु. वेग, चपलता.
फ़र्रार–वि. फार जलद पळणारा.
फ़र्राश–पु. तंबू ठोकणारा, बैठक साफ करणारा व घालणारा नोकर, नोकर.
फ़र्राशख़ाना–पु. फरासखाना, बड्या माण-

साथे तंबु इत्यादि सामान ठेवण्याची
फ़रुख–वि. सुंदर, शुभ. [जागा.
फ़र्श–पु. बिछाना, फरशी, चांदणें.
फ़र्शी–स्त्री. पाहा 'फ़रशी'. [नमस्कार.
फ़र्शी सलाम–जमिनीपर्यंत वाकून केलेला
फलंक–पु. उडी.
फल–पु. फळ, परिणाम, निकाल, गुण, प्रभाव, नांगराचा फाळ.
फलक–पु. फळा, चादर, पान, पृष्ठ,
फ़लक–पु. आकाश. [तळहात.
फलकना–क्रि. अ. फडफडणें, फडकणें.
फलका–पु. फोड.
फलतः–अ. यासाठीं, तात्पर्य. [निश्चय.
फलदान–पु. साखरपुडयाचा विधि, वाङ्-
फलना–क्रि. अ. सफल होणें, फळ येणें, फळफळणें. [वंशवृद्धी होणें, पुटकुळया येणें.
फलना फूलना–सुखी आणि संपन्न होणें,
फलाँ, फलाना–वि. फलाणा, अमका.
फलाँगना–क्रि. अ. उडी मारणें.
फलाकत–स्त्री. गरीबी, कष्ट.
फ़लातूँ–पु. ग्रीक तत्त्ववेत्ता प्लेटो.
फलाली(ले)न–पु. लोंकरीचें कापड, फ्लॅनेल.
फलासिफ़ा–पु. फिलासफी, विज्ञान, दर्शनशास्त्र. [उत्तमता.
फ़लाह–स्त्री. सफलता, सुख, परोपकार,
फ़लाहत–स्त्री. शेतकी, शेतीवाडी.
फलाहार–पु. फराळ, फळें खाणें.
फलित–वि. संपन्न, परिपूर्ण, पिकलेला.
फली–स्त्री. शेंग.
फलीता–पु. पलिता, दिवा.
फलेंदा–पु. एक प्रकारचें जांभूळ. [णारा.
फसकड़ा–पु. मांडी.–वि. लवकर फिसकट-
फसकना–क्रि.अ. घसरणें, फिसकटणें, फुटणें.
फसड्डी, फिसड्डी–वि. हलका, मागा-
फ़सल–स्त्री. ऋतु, हंगाम, पीक. [सलेला.
फ़सली–वि. हंगामी. –पु. अकबरानें सुरू केलेली कालगणना, मुल्की, महामारी, वर्षमान. [एक शक.
फ़सलीसन–पु. अकबरानें सुरू केलेला
फ़साद–पु. बिघाड, दंगा, बखेडा, उपद्रव,
फ़सादी–वि. उपद्रवी, भांडखोर. [बंड.
फ़साना–पु. कल्पित गोष्ट, विवरण.
फ़साहत–स्त्री. विषयाचें सुंदर वर्णन, वक्तृत्वशक्ति.
फ़सील–स्त्री. शहरा भोंवतालचा कोट.
फ़सीह–वि. वक्तृत्वशक्ति असलेला, चांगला
फ़सूँ–पु. जादूटोणा, मंत्र. [वक्ता.
फ़सूँगर–वि. मांत्रिक.
फ़स्द–स्त्री. दूषित रक्त काढून टाकण्यासाठीं रक्त वाहिनी कापण्याची क्रिया.
फ़स्ल–स्त्री. ऋतु, समय, पीक, ग्रंथाचा अध्याय किंवा प्रकरण, वेगळेपणा, दोन वस्तूंतील अंतर दाखविणारी गोष्ट, कपट.
फ़स्ली–वि. पिकासंबंधीं.–पु. महामारी रोग.
फ़स्साद–पु. शीर तोडणारा (दूषित रक्त
फ़हमाइश–स्त्री. सूचना. [काढण्याकरितां).
फ़हम–स्त्री. ग्रहणशक्ति, बुद्धि, समजूत.
फ़हमीद–स्त्री. समज, अक्कल.
फहरना–क्रि. अ. फडकणें, फडफडणें.
फहराना–फडकविणें.
फ़हरिस्त–स्त्री. सूचि.
फ़हश–वि. अश्लील.
फ़हीम–वि. समजूतदार.
फाँक–स्त्री. फाक, फोड, तुकडा.
फाँकना–क्रि. स. फांकणें, फक्की मारून
(धूल) फाँकना–विपत्ति भोगणें. [खाणें.

फांद–पु. फांस, जाळें, हत्ती धरण्याचें जाळें.–स्त्री. उडी.

फांदना–क्रि. स. जाळ्यांत अडकविणें, उडी मारून ओलांडणें.–क्रि. अ. उडी मारणें.

फांद पड़ना–एकदम उडी मारणें, सहसा कामांत पडणें. [फसविणें.

फांद मारना–जाळें पसरविणें, दगा देणें,

फांफी-स्त्री. पापुद्रा, साय, डोळ्याचा एक रोग.

फांस–स्त्री. पाश, बंधन, जाळें, कुसळ, धनुष्यासारखी वाकविलेली बांबूची पातळ कामटी.

फांस चुभना–कष्ट होणें, कुसळ बोंचणें.

फांसना–क्रि. स. जाळ्यांत अडकविणें, फशीं पाडणें, फसवून आपली हुकमत चालविणें. [दूर करणें.

फांस निकाल देना–कांटा काढणें, दुःख

फांस रखना–कैदेंत ठेवणें, आसक्त करणें.

फांस लाना–पकडून आणणें, फसवून पकडून आणणें, फसवून बरोबर आणणें.

फांसी–स्त्री. फांशी, जाळें, फांस.

फांसी चढ़ना–फांशीं जाणें.

फ़ाक़ा–पु. उपास.

फ़ाक़ाकश–वि. निर्धन, उपासमार होत असलेला. [बेपर्वा असणारा, मस्त.

फ़ाक़ामस्त–वि. उपाशी असून देखील

फ़ाख़्ता-ता–स्त्री. पारवा, होला.

फाग–पु. होळीचा सण, शिमगा.

फाग(गु)न–पु. फाल्गुन महिना.

फ़ाज़िल–वि. विद्वान, पंडित, जरुरीपेक्षां

फाट–पु. भाग, हिस्सा, रुंदी. [अधिक, फाजील.

फाटक–पु. वेस, कोंडवाडा, भुसा.

फाटका–पु. सट्टा.

फाड़ना–क्रि. स. फाडणें, कापणें, नासविणें.

फ़ातिहा–पु. मुसलमानांची प्रार्थना, मृत माणसाचे नांवानें दिलेलें दान.

फ़ानी–वि. नाश पावणारा, नश्वर.

फ़ानूस–पु. कंदील, झुंबर.

फाब–स्त्री. शोभा.

फाबना–क्रि. अ. शोभणें, सुंदर दिसणें.

फ़ाम–पु. वर्ण, रंग.

फ़ायदेमंद–वि. फायदेशीर, लाभदायक.

फ़ायल–वि. काम करणारा.–पु. व्याकरणांतील कर्ता.

फ़ाया–पु. पाहा 'फाहा'. [रणांतील कर्ता.

फ़ारख़ती–स्त्री. कर्जमुक्त झाल्याबद्दलची पावती.

फ़ारस–पु. इराण देश. [पावती.

फ़ारसी–स्त्री. इराण देशची भाषा.–वि. इराण देशचा. [मुक्त, स्वतंत्र.

फ़ारिग़–वि. काम करून मोकळा झालेला,

फ़ारिग़ुलबाल–वि. सुखी व निश्चिंत.

फ़ारूक़–वि. विवेकी, दुसरे खलिफा हज़रत उमर यांची पदवी.

फ़ाल–स्त्री. शकुनविद्या, ज्योतिष.

फाल–पु. नांगराचा फाळ, शंकर, बळराम, महाळुंग, भाग, नांगरलेलें शेत, कापसाचें वस्त्र, उडी.–स्त्री. कातरलेली सुपारी,

फालबांधना–उडी मारणें. [ढलपा.

फ़ालतू–वि. निरर्थक, जरुरीपेक्षां अधिक.

फ़ालसई–वि. निळसर तांबड्या रंगाचा.

फ़ालसा–पु. पिंपरीच्या फळासारखें आंबट

फ़ालिज–पु. पक्षघात, अर्धांग वायु. [फळ.

फ़ालीज़–स्त्री. शेत, उपवन.

फ़ालूदा–पु. शेवयाची खीर, एक पेय.

फावड़ा–पु. फावडें.

फ़ाश–वि. स्पष्ट, उघड झालेला.

फ़ासला–पु. अंतर, लांबी. [पाजी.

फ़ासिद–वि. भांडखोर, चिडलेला, दुष्ट,

फ़ासिल–वि. विभक्त करणारा.
फ़ासिला–पु. पाहा 'फासला'. [दिचा बोळा.
फाहा–पु. औषध, अत्तर किंवा तेल इत्या-
फ़ाहिश–वि. दुराचारी, शिव्या देणारा, लज्जाजनक. [आचरणाची स्त्री.
फ़ाहिशा–स्त्री. छिनाल, कुलटा, वाईट
फ़िकरा–पु. वाक्य, व्यंग, व्याजोक्ति, थाप.
फ़िकरेबाज़–वि. थापेबाज, व्यंग बोलणारा.
फिकैत–पु. फरीगदगा खेळणारा.
फ़िक्का–स्त्री. कुराण.
फ़िक्र–स्त्री. काळजी, लक्ष, उपाय. [लेला.
फ़िक्रमंद–वि. चिंताग्रस्त, काळजींत अस-
फ़िगार–वि. जखमी.
फिचकुर–पु. मूर्च्छा आली असतां तोंडांतून येणारा फेस.
फिट–अ. छि: धिक. [धिक्कार.
फिटकार–स्त्री. तिरस्कार, शिव्याशाप,
फिटकिरी–स्त्री. तुरटी.
फिटन–स्त्री. व्हिक्टोरिया, चार चाकांची
फिट्टा–वि.अपमानित,तिरस्कृत.[खुली गाडी.
फ़ितना–पु. तंटा, दंगा, पाप, अत्तर. –वि. दुष्ट, उपद्रवी.
फ़ितर–पु. दिवसभर उपवास करून संध्याकाळीं उपवास सोडणें. [बुद्धिमत्ता.
फ़ितरत–स्त्री. प्रकृति, स्वभाव, हुशारी,
फ़ितरती–वि. प्राकृतिक, धूर्त, स्वाभाविक.
फ़ितूर–पु. पाहा 'फतूर'.[–पु. सेवक, दास.
फ़िदवी–वि. स्वामीभक्त, आज्ञाधारक.
फ़िदा–वि. आसक्त, अनुरक्त, एखाद्यासाठीं प्राण देण्यास तयार असलेला.
फ़िदाई–पु. आसक्त झालेला माणूस.
फिनिया–स्त्री. कानांतील दागिना.
फ़िन्नार–अ. नरकाच्या अग्नींत.
फिरंग–पु. युरोपांतील एक देश,गरमी(रोग).
फिरंगी–वि. युरोपियन,युरोपमध्यें रहाणारा, युरोप खंडाचा.–स्त्री. विलायती तलवार.
फिरंट–वि. फितुर झालेला, उलटलेला.
फिर–अ. पुन्हां, पुढें केव्हांतरी, त्यावेळीं.
फिर फिर–वारंवार, फिरून फिरून.
फिर भी–तरीहि, तरीदेखील.
फिर क्या है–मग काय पाहिजे.
फ़िरका–पु. जात, टोळी, पंथ, संप्रदाय.
फिरकी–स्त्री. भिंगरी, फिरकी. [विलेला.
फिरता–पु. अस्वीकार. –वि. परत पाठ-
फिरदौस–पु. बाग, स्वर्ग.
फिरना–क्रि. अ. हिंडणें, फिरावयास जाणें, परतणें, वळणें, विपरीत होणें, फिरणें, वांकडे होणें, लिंपणें.
(जी) फिरना–विरक्त होणें. [होणें.
(सिर) फिरना–डोकें फिरणें, मतिभ्रष्ट
फिरनी–स्त्री. तांदुळाची खीर.
फिरवाना–क्रि. स. फिरविण्याचें काम दुसऱ्याकडून करविणें.
फ़िराक़–पु. वियोग, चिंता, काळजी, शोध.
फ़िराग़–पु. मुक्ति, सुटका, सवड, फुरसत, आनंद, खुशी, संतोष, अधिकता.
फिराना–क्रि. स. फिरविणें, चालविणें, परतविणें, वळविणें.
फ़िरासत–स्त्री. बुद्धिमत्ता, बुद्धीची तीव्रता.
फ़िरिश्ता-फ़िरिस्ता–पु. देवदूत.
फ़िलफिल–स्त्री. मिरें.
फ़िलफौर–अ. तत्काळ. [वस्तुत:
फ़िलवाक़ा, फ़िल हक़ीक़त–अ. खरोखर,
फ़िल जुमला–अ. तात्पर्य, थोडक्यांत,
फ़िल हाल–अ. यावेळीं, सध्यां. [असेंच.
फ़िल्ली–स्त्री. पिंढरी, पोटरी.

फिस–वि. ओंफस.
(टायँ टायँ) फिस–ओंफस. [णारा.
फिसड्डी–वि. कामांत नेहमीं मागें पड-
फिसलन–स्त्री. घसरडें, घसरण्याची क्रिया.
फिसलना–क्रि. अ. घसरणें, प्रवृत्त होणें,
फिसाना–पु. गोष्ट. [वळणें.
फिहरिस्त–स्त्री. सूचि, यादी.
फींचना–क्रि. स. चुबकणें.
फ़ी–अ. प्रत्येक, दरेक, फी. [निस्तेज.
फ़ीका–वि. नीरस, बेचव, फिक्कट, मळलेला,
फ़ीता–पु. कपड्याची पट्टी, फीत.
फ़ीरनी–स्त्री. एक प्रकारची खीर.
फ़ीरोज़ा–पु. नीलमणी.
फ़ीरोज़ी–वि. हिरवी झांक असलेला,
फील–पु. हत्ती. [निळा, निळसर, हिरवा.
फ़ीलखाना–पु. हत्तीशाळा.
फ़ीलपा–पु. हत्तीरोग.
फ़ीलपाया–पु. खांब, स्तंभ.
फ़ीलवान–पु. माहूत. [मोहरा.
फ़ीला–पु. पांढरा हत्ती, बुद्धिबळांतील एक
फीली–स्त्री. पिंढरी, पोटरी.
फ़ीस–स्त्री. फी, कर, महेनताना.
फ़ी सदी–अ. दरशेंकडा. [जळणें, नष्ट होणें.
फुंकना, फुकना–क्रि. अ. फुंकलें जाणें,
फुँकनी–स्त्री. फुंकणी, लोहाराचा भाता.
फुँकरना–क्रि. अ. फू फू करणें, फूत्कार
फुँकवाना, फुँकाना–क्रि.स.फुंकविणें.[सोडणें.
फुँदना–पु. गोंडा.
फुँदिया–स्त्री. गोंडा.
फुंबी–स्त्री. गांठ, तिलक.
फुंसी–स्त्री. पुटकुळी, लहानसा फोड.
फुकन–पु. फुगा. [तून बाहेर निघालेले तंतू.
फुचड़ा–पु. कपड्याच्या बनविलेल्या वस्तूं-
फुज़ला–पु.'फाजिल'चें अ. वचन, शिल्लक,
उष्टें, शरीरांतून निघणारा मळ, मळ.
फुज़ूल–वि. पाहा 'फ़ज़ूल' [माप.
फुट–वि. एकटा, वेगळा.–पु. बारा इंचांचें
फुटकर–वि. एकटा, वेगळा, थोडा थोडा,
फुटका–पु. फोड. [फुटकळ, किरकोळ.
फुटकी–स्त्री. एकाद्या वस्तूचे घट्ट झालेले
कण, रक्त, पू वगैरेचा डाग.
फुटेल, फुट्टेल–वि. एकटा, जोडी नसलेला,
फुटेहरा–पु. फुटाणा. [भाग्यहीन.
फुतूर–पु. पाहा 'फ़तूर'.
फुतूह–स्त्री. पाहा 'फ़तूह'. [बागडणें.
फुदकना–क्रि. अ. उडी मारणें, नाचणें,
फुदकी–स्त्री. लहान चिमणी.
फुनगी–स्त्री. अंकुर, कोंब.
फुनून–पु. 'फन'चें अ. वचन.
फुफंदी–स्त्री. विजार किंवा परकराची
फुफकाना–क्रि. अ. फूत्कार टाकणें. [नाडी.
फुफकार–पु. फूत्कार.
फुफू–स्त्री. आत्या.
फुफेरा–वि. आते (भाऊ, बहीण इ.).
फुर–वि. सत्य, खरें.–स्त्री. फडफड.
फु़रकत–स्त्री. वियोग.
फुरती–स्त्री. जलदपणा, शीघ्रता.
फुरतीला–वि. चपळ, चलाख.
फुरना–क्रि. अ. निघणें, प्रकाशित होणें,
फडकणें, उच्चार होणें, खरें ठरणें,
प्रभाव उत्पन्न करणें. [होणें.
फुरफुरना–क्रि. अ. फुर फुर असा आवाज
फुरफुरी–स्त्री. फडफड आवाज करणें,
कानांत कापसाचा फाया फिरवणें.[होणें.
फुर हरना–क्रि. अ. स्फुरण पावणें, उत्पन्न
फुरहरी, फुरेरी–स्त्री. कांपरे, कंप, रोमांच,

फडफड, अत्तराचा किंवा औषधाचा बोळा, फाया. [सुटका.
फुरसत—स्त्री. समय, सुट्टी, रोगापासून
फुरी—क्रि. सुचली, लक्षांत आली, उत्पन्न झाली. [लहान कढई.
फुलका—पु. फोड, लहान पातळ चपाती,
फुलझड़ी—स्त्री. फुलबाजी, फुसकली.
फुलवर—पु. रेशमी वेलबुट्टीदार कापड.
फुलवाई—स्त्री. बागबगीचा, उद्यान, कागदाची बाग (वरातीचे वेळीं).
फुलवार—वि. प्रसन्न, प्रफुल्लित.
फुलवारी—स्त्री. पाहा 'फुलवाई'
फुलहारा—पु. माळी. [फुलांनीं सजविणें.
फुलाना—क्रि. स. फुगविणें, आनंदित करणें,
(मुँह) फुलाना—रुसणें, तोंड फुगविणें.
फुलायल—पु. अत्तर, सुगंधित तेल.
फुलाव—पु. सूज.
फुलिंग—पु. ठिणगी, स्फुल्लिंग.
फुलिया—स्त्री. चमकी, खिळा, चूक.
फुलेल—पु. सुगंधी तेल, फुलेल.
फुलेहरा—पु. रेशमी किंवा सुती तोरण.
फुलौरी—स्त्री. भजें, बोंड, बेसनवडी.
फुल्ली—स्त्री. सारा, फूल, चमकी, फुलासारखा एक दागिना. [हासरा.—पु. फूल.
फुल्ल—वि. विकसित, फुललेला, आनंदी,
फुवार—स्त्री. पावसाची झिम झिम, थेंब.
फुसफुसा—वि. भुसभुशीत, ठिसूळ, पोंचट.
फुस फुसाना—क्रि. स. हलक्या किंवा दबलेल्या आवाजांत बोलणें.
फुसलाना—क्रि. स. फूस लावणें, भुरळ
फुहश—वि. अश्लील. [पाडणें, बहकावणें.
फुहार, फुही—स्त्री. पावसाची झिम झिम, थेंब.
फुहारा, फौआरा—पु. कारंजें, फवारा.
फूँक निकल जाना—प्राण निघून जाणें, मरणें.
(झाड़) फूँक—मंत्रतंत्राचा उपचार. [होणें.
फूँक सरकना—जोर मंदावणें, घाबरगुंडी
फूँक फूँक कर पैर रखना या चलना—अत्यंत सावधगिरीनें एकादें काम करणें.
फूँकना—क्रि. स. फुंकणें, फुंकर मारणें तोंडानें वाजविणें (वाद्य), आग प्रज्वलित करणें, उधळपट्टी करणें, मंत्र घालणें.
फूँका—पु. दूध काढण्यासाठीं गाईच्या जननेंद्रियास घालावयाची फुंकणी, फोड.
फूँटा—पु. गोंडा, नाडी. [मोठी काकडी.
फूट—स्त्री. मतभेद, विरोध, भिन्नत्व, एक
फूटना—क्रि. अ. फुटणें, अलग होणें, तुटणें, अंकुर व शाखा फुटणें, फुटून निघणें, उमलणें, विकसणें, तोंडांतून शब्द बाहेर निघणें, सांधे दुखणें.
फूट फूट कर रोना—ओक्साबोक्शी रडणें.
फूफा—पु. आतेचा नवरा.
फूफी—स्त्री. आत्या.
फूल खिलना—फूल उमलणें, लग्न ठरणें.
फूल—पु. पुष्प, फूल. —स्त्री. आनंद, उत्साह.
फूल जाना—नाखुष होणें, लठ्ठ होणें, फुगणें.
(मुँहसे) फूल झड़ना—मधुर वाणीनें बोलणें.
फूल पड़ना— विस्तवाची ठिणगी पडणें, पांढरे डाग पडणें. [जेवल्याशिवाय राहणें.
फूल सूँघकर रहना—फार थोडें जेवणें,
फूलगोभी—स्त्री. फूल कोबी.
फूल बैठना—रुसून बसणें, रागावणें.
फूलदान—पु. फूलदाणी.
फूलना—क्रि. अ. फुलणें, विकसणें, गर्वानें फुगणें, सुजणें, लठ्ठ, स्थूल होणें, आनंदित होणें, रुसणें, रागावणें.
फूलना फलना—सुख संपन्न होणें, प्रगति होणें.

(शुभचिंतन), उल्हासित होणें.
फूला फूला फिरना–अत्यंत हर्षित होणें.
फूले अंग न समाना–आनंद गगनांत न मावणें.
फूली–स्त्री. मोतीबिंदु, डोळ्यांतील फूल.
फूलोंमें तुलना–फार कोमलांग होणें.
फूस–पु. वाळलेलें गवत, फार म्हातारा
फूहड़–वि. मूर्ख, अडाणी, बेढब. [मनुष्य.
फूहड़पन–पु. अडाणीपणा, मूर्खपणा.
फूही–स्त्री. पाहा 'फुहार'.
फेंकना–क्रि. स. फेंकणें, टाकणें, विसरणें, अव्यवस्थित खर्च करणें.
फेंकरना–क्रि. अ. ओकसा बोकशीं रडणें.
फेंट–स्त्री. कंबरेचा घेर, धोतराचा कंबरे-भोंवतीं गुंडाळलेला सोगा, लहान पागोटें.
फेंट कसना अथवा बांधना–कंबर बांधणें.
फेंटना–क्रि. स. फेंसणें, घोटणें, पिसणें (पत्ते). [पट्टा, कमरेचें वर्तुळ.
फेंटा–पु. लहान पागोटें, फेटा, कमर-
फसफण–पु. फेस, समुद्र फेस.–स्त्री. शिके-
फेनी–स्त्री. फेणी. [काई, गुळाचा राव.
फेफड़ा–पु. फुप्फुस. [णारा पापुद्रा.
फेफड़ी, फेंफरी–स्त्री. ओंठ सुकल्यामुळें जम-
फेर–पु. फेरा, परिवर्तन, गोंधळ, बुचकळा, संशय, अंतर, फरक, भानगड, हानि, भुताचा प्रभाव.–अ. पुन्हां, कडे.
(दिनोंका) फेर–भाग्यपरिवर्तन.
(हेर) फेर–देवघेव, परिवर्तन.
फेरमें पड़ना–घोटाळ्यांत पडणें.
फेर रचना–भटकणें.
फेर देना–परतविणें. [लोभ.
(निन्यानवेका) फेर–पैसे जमविण्याचा
फेर बांधना या लगाना–देण्याघेण्याची
फेरमें पड़ना-संशयांत पडणें. [पद्धति ठरविणें.

फेरना–क्रि. स. फिरविणें, परत करणें, परत घेणें, वांकविणें, पिळणें, लिंपणें,
(पानी) फेरना–नष्ट करणें. [प्रचार करणें.
फेरफार–पु. परिवर्तन, अंतर.
फेरवट–स्त्री. चक्कर, पेंच. [परतून येणें.
फेरा–पु. चक्कर, फेरा, वारंवार येणें जाणें,
फेरि–अ. पुन्हां, फिरवून. [णांत क्रिया.
फेल–पु. कार्य, कर्म, दुष्कर्म, संभोग, व्याकर-
फेल जामिनी–स्त्री. चांगल्या वर्तणुकीचा
फेलन्–अ. कार्यरूपांत. [जामीन.
फेली–वि. धूर्त, चलाख, दुराचारी.
फेहरिश्त–स्त्री. सूची.
फ़ैज़–पु. परोपकार, लाभ, कृपा, दया.
फ़ैयाज़–वि. दाता, उदार, थोर, कृपाळु.
फ़ैयाज़ी–स्त्री. उदारपणा, श्रेष्ठत्व.
फैर–स्त्री. बंदुकीचा बार.
फैरना–क्रि. स. बंदुकीचा बार करणें.
फैलना–क्रि. अ. पसरणें, स्थूल होणें, वाढणें, विखुरणें, मशहूर होणें, प्रसिद्धि पावणें, आग्रह धरणें, संख्या वाढणें.
फैलसूफ़–पु. विद्वान, धूर्त, लबाड, उधळ्या.
फैलसूफ़ी–स्त्री. उधळेपणा, चलाखी.
फैलाना–क्रि. स. पसरणें, विस्तृत करणें, वाढविणें, विखुरणें, प्रचलित करणें, प्रसिद्धि करणें.
(हाथ) फैलाना–हात पसरणें (भिक्षेसाठीं).
फैलाव–पु. विस्तार.
फैसला–पु. निर्णय, निकाल.
फोंक–पु. बाणाच्या मागची बाजू (ज्यांत पंख लावतात.) [चोथा.
फोक–पु. गाळ, नीरस व बेचव पदार्थ,
फोकट–वि. फुकट, निःसार, व्यर्थ.
फोकटमें–फुकटांत.

फोकला–पु. साल, सालपट.
फोड़ (र) ना–क्रि. स. फोडणें, तोडणें, फूट पाडणें, तोडणें, दुसऱ्या पक्षांतून आपल्या पक्षांत आणणें.
फोड़ा–पु. फोड, व्रण.
फोड़िया–स्त्री. लहान फोड.
फ़ोता–पु. पिशवी, थैली, अंडकोष, सारा.
फ़ोतेदार–पु. खजीनदार, कोशाध्यक्ष.
फोश–वि. अश्लील.
फ़ौक़–वि. उच्च, श्रेष्ठ.–पु. श्रेष्ठता, उच्चता, मोठेपणा, उंची.
फ़ौक़ियत–स्त्री. श्रेष्ठता, मोठेपणा.
फ़ौज–स्त्री. सैन्य, झुंड.
फ़ौजकशी–स्त्री. सेनेचें आक्रमण, चढाई.
फ़ौजदार–पु. सेनापति, फौजदार, अंमलदार.
फौजदारी–स्त्री. भांडण, मारामारी, फौजदारी कोर्ट.
फ़ौजी–वि. फौजेसंबंधीं, सैनिक.
फ़ौत–स्त्री. नाश, मृत्यु.–वि. मृत, मेलेला.
फ़ौती–स्त्री. मृत्यु.–वि. मृत.
फ़ौरन–अ. झटपट, ताबडतोब.
फ़ौलाद–पु. पोलाद.
फ़ौलादी–वि. पोलादपासून बनलेलें. –स्त्री. भाल्याचें लाकूड.
फ़रान्सीसी–वि. फ्रान्सचा.

[ब]

बंक–वि. वांकडा, तिरपा, वक्र, पुरुषार्थी, कठिण.–पु. बँक.
बंकट–वि. वांकडातिकडा.
बंकाई, बंकुरता–स्त्री. वक्रता, वांकडेपणा.
बंकनाल–स्त्री. सोनाराची नळी.
बंका–वि. तिरपा, वक्र, पुरुषार्थी.
बँगला–वि. बंगालचा, बंगालसंबंधीं. –पु. बंगाल देश, बंगला.–स्त्री. बंगाली भाषा.
बंगली–स्त्री. बांगडी, छोटा बंगला.
बंगा–वि. मूर्ख, उद्धट, वांकडा. –पु. बंगाल.
बंचना–क्रि. स. ठकविणें, वाचणें. –स्त्री. फसवणूक, कपट, भ्रम, अडथळा.
बंचक–पु. धूर्त, ठग.
बंचकता, बंचकताई–स्त्री. धूर्तता.
बंचना, बंचना–क्रि. स. फसविणें, ठकविणें. –स्त्री. फसवणूक, कपट, अडथळा.
बंचाना, बंचावना, बंचवाना–क्रि. स. वांचवून घेणें.
बंछना–क्रि. स. अभिलाषा धरणें, इच्छा करणें.
बंज–पु. व्यापार, एक वृक्ष.
बंजर–वि. ओसाड, नापीक. –पु. माळरान.
बंजारा–पु. वंजारी, लमाणी.
बंझा–स्त्री. वंध्या, वांझ.
बँटना–क्रि. अ. विभागलें जाणें, हिस्से पडणें, वांटणी होणें.
बँटवाना–क्रि. स. दुसऱ्याकडून वांटणी करविणें.
बँटवारा–पु. बटवडा, वांटणी, वांटप.
बंटा–पु. वाटोळा किंवा चौकोनी डबा.
बँटाई–स्त्री. वांटणी, विभागणी, बटवडा, बटाई.
बंटा ढार करना–क्रि. स. नाश करणें.
बंडा–पु. अळूची मुळी.
बँडेरी–स्त्री. आढें (कौलाराचें).
बंद–पु. बांध, सांधा, नाडी, कागदाची पट्टी, कैद. –वि. बंद, कुलुप लावलेला, थांबलेला.
बंद करना–कोंडणें.
बंदगी–स्त्री. प्रणाम, सेवा, भक्तिपूर्वक ईश्वराची वंदना.
बंदगोभी–स्त्री. कोबी.
बंदनवार–पु तोरण.
बंदना–क्रि. स. नमस्कार करणें. –स्त्री. वंदन, स्तुति.
बंदर–पु. माकड, वानर, बंदर.
बंदर भबकी, बंदर घुड़की–पोकळ धमकी.
बंदरगाह–पु. जहाजें नांगरावयाचें समुद्रकांठचें स्थळ.

बंदवान–पु. जेलर, तुरुंगाचा ऊपरी.
बंदा–पु. सेवक, दास, कैदी.
बंदारु–वि. वंदनीय, पूजनीय.
बंदिया–स्त्री. बिंदी. [दोषारोप.
बंदिश–स्त्री. गांठ, उपाय, व्यवस्था, षडयंत्र,
बंदी–पु. चिना, शिडी, भाट, चारण, कैदी. –स्त्री. एक आभूषण.
बंदीगृह, बंदीखाना, बंदीघर–पु. कैदखाना.
बंदीछोर–पु. बंधमुक्त करणारा.
बंदुकची–पु. बंदुकवाला शिपाई.
बंदोबस्त–पु. व्यवस्था.
बंद्य, वंद्य–वि. मानार्ह, पूज्य, स्तुत्य.
बंध–पु. बांधण्याचे साधन (बेडी, दोरी, सुतळी इ.) व्यवस्था, बंधन, गाठ, कैद, बांध, निबंध रचना, बंद, शरीर, लावणें (मन), संबंध, जोड, व्रणाची पट्टी, ऐक्य, संसारपाश, परिणाम, अंगस्थिति, स्नायु, ठेव, गहाण, धरण, वृत्तांतील शब्द रचना विशेष, गृहादिवेष्टन सूत्र.
बंधक–पु. गहाण, ठेव, बांधणारा, दोरी, बांध, धरण, अदलाबदल, बलात्कार करणारा, शहर, पवित्र, आसन.
बंधकी-स्त्री. व्यभिचारिणी, वेश्या, वांझ स्त्री, हत्तीण, पांच पुरुषानीं भोगलेली स्त्री.
बंधना–क्रि. अ. बांधलें जाणें, कैद होणें, शब्दानें किंवा वचनानें बांधलें जाणें, क्रमबद्ध होणें, चालू होणें, दुरुस्त होणें, प्रेमपाशांत सांपडणें.
बंधनि–स्त्री. बंधन, बांधण्याचें साधन.
बंधवाना–क्रि. स. बांधवून घेणें.
बंधान–पु. देवघेवीचा व्यवहार, परिपाठ, बंधारा, सम (तालांत).
बंधाना–क्रि. स. धारण करविणें, बांधविणें.
बंधी–पु. बंदी. –स्त्री. उकाडा, रतीब, बंधी.
बंधु–वि. नियमन करणारा. –पु. भाऊ, मदतनीस, मित्र, एक वर्णवृत्त, एक फूल, नातलग, गोत्रज, भाऊबंद, सगोत्रा नंतरचा वारस (आतेभाऊ, मावसभाऊ, मामेभाऊ या पैकीं प्रत्येक), जीवलग माणूस (नवरा, बायको, आई, बाप इ.), बंधनस्थान.
बंधुआ–पु. कैदी, बंदी.
बंधुक–पु. दुपारीचें फूल, दुपारी, असणा.
बंधुर–वि. उंचसखल, नम्र, वांकलेलें, सुंदर, बहिरा, दुष्ट. –पु. हंस, बगळा, पेंड, बंधन, दोरी, मुगुट, दुपारी, वावडिंग.
बंधेज–पु. रतीब, प्रतिबंध, आळा.
बंध्या–वि. बंध्या, वांझ. [संडास.
बंपुलिस–स्त्री. नगरपालिकेचे सार्वजनिक
बंब–स्त्री. रणभेरी, रणनाद, नगारा, डंका.
बंब बजाना–युद्धाचें आव्हान देणें.
बंबा–पु. नळ, प्रवाह. [हंबरणें.
बंबाना–क्रि. अ. जनावरांचें ओरडणें,
बंस–पु. बांबू, नाकाच्या वरचें हाड, मुरली, बाहूंतील लांब हाडें, पाठीचें हाड.
बंसकार–पु. मुरली. [ण्याचा गळ.
बंसी–स्त्री. बासरी, मुरली, मासे धर-
बंसीधर–पु. श्रीकृष्ण. [वगैरे बनविणारा.
बंसोर–पु. बांबूच्या कामट्यांच्या टोपल्या
बेंहगी–स्त्री. कावड.
बऊर–पु. आंब्याचा मोहोर.
बऊरा–वि. बावरलेला, गोंधळलेला.
बऊराना, बौराना–क्रि. अ. बावरणें, गोंधळणें.
बक–पु. बगळा, अगस्ति (झाड), कुबेर, बकासुर. –वि. पांढरा शुभ्र.. –स्त्री. [प्रलाप.
बकचा–पु. गांठोडें.

बकची–स्त्री. लहान गांठोडें, एक रोपटें.
बकतर, बख्तर–पु. चिलखत.
बकता, बक्ता–वि. वक्ता, भाषण करणारा.
बकना–क्रि. स. बडबड करणें, उगीचच [जास्त बोलणें.
बकबक–स्त्री. बडबड.
बकमौन–पु. बकध्यान.–वि. कावेबाज.
बकर–पु. गाय. बैल.
बकरईद–स्त्री. बकरी ईद.
बकर बकर– अ. टकमक, आश्चर्यचकित.
बकर कसाब–पु. बकऱ्याचे मांस विकणारा खाटिक. [सांगणें.
बकरना–क्रि. स. पुटपुटणें, स्वतः दोष
बकरा–पु. बोकड.
बकलस–पु. बक्कल.
बकला–पु. वृक्षाची साल, फळाचें टरफल.
बकवाद–स्त्री. बडबड, वटवट.
बकवादी–वि. बडबड्या.
बकवास–स्त्री. बडबड.
बकस–पु. पेटी, डबा.
बकसना–क्रि. स. प्रदान करणें, क्षमा करणें.
बकसाना–क्रि. स. क्षमा किंवा माफी
बकसी–पु. कारकून. [करविणें.
बकसीस–स्त्री. बक्षिस, इनाम, पारितो-
बकसुआ-वा–पु. बक्कल. [षिक, दान.
बकाना–क्रि. स. बडबड करण्यास प्रवृत्त करणें, पाठ करविणें. [झाड.
बकायन–पु. कडूलिंबाच्या जातीचें एक
बकाया–पु. अवशिष्ट, शिल्लक, बाकी.
बकिया–वि. शिल्लक राहिलेला, परिशिष्ट.
बकुचना–क्रि. अ. आक्रसणें, संकोच पावणें.
बकुचा–पु. पिशवी, पोटली.
बकुची–स्त्री. पिशवी, एक औषधी वन-
बकुल–पु. बकुळीचें फूल. [स्पती.
बकुला–पु. बगळा.
बकेन, बकेना–स्त्री. पारडी, गाय किंवा म्हैस.
बकैयाँ–पु. रांगणें.
बकोट–स्त्री. ओरखडा, बोचकारा.
बकोटना–क्रि. स. ओरखडणें.
बक़ौल–अ. सांगण्याप्रमाणें.
बक्कम–पु. एक कांटेरी झाड.
बक्कल–पु. टरफल, साल.
बक्काल–पु. वाणी. [एक प्रकारचें धान्य.
बक्की–वि. बडबड्या, वाचाळ.–स्त्री.
बक्खर–पु. बखर, साखरेचा पाक.
बक्स–पु. पेटी.
बख़्तर–पु. चिलखत.
बखरा–पु. भाग, अंश.
बखराबाँट–पु. हिस्सेरशी.
बखरी–स्त्री. माती, विटा इत्यादिकांनीं बनविलेलें घर. [करणें, शिव्या देणें.
बखानना–क्रि. स. वर्णन करणें, प्रशंसा
बखार–पु. वखार. [शिलाई.
बखिया–पु. टीप (शिवण), मजबूत
बखियाना–क्रि. स. टीप घालणें, मजबूत
बखीर–स्त्री. साखर भात. [शिलाई करणें.
बख़ील–पु. कृपण, कंजूष.
बख़ीली–स्त्री. कंजूषपणा, कृपणता.[पूर्णपणें.
बख़ूबी–अ. चांगल्या तऱ्हेनें, योग्य प्रकारें,
बखेड़ा–पु. बखेड़ा, पेंच, अवडंबर, व्यर्थ
बखेड़िया– वि. भांडखोर. [विस्तार.
बखेरना–क्रि. स. विखुरणें, फैलावणें.
बख़ैर–अ. चांगल्या रीतीनें.
बखोरना–क्रि. स. टोचून बोलणें, छेडणें.
बख़्त–पु. भाग्य, नशीब.
बख़्तावर– वि. भाग्यवान्, भाग्य शाली.
बख़्तावरी–स्त्री. सुदैव, भाग्य.

बख्शना–क्रि. स. क्षमा करणें, दान करणें,
बख्शवाना–क्रि. स. क्षमा करविणें. [सोडणें
बख्शिश–स्त्री. बक्षिस, उदारता, दान, क्षमा.
बगई–स्त्री. गोमाशी, एक प्रकारचें गवत.
बगछुट, बगटुट–अ. बेलगाम, चौखूर.
बगदना–क्रि. अ. बिघडणें, भ्रमांत पडणें,
बगना–क्रि. अ. भटकणें, फिरणें. [लवंडणें.
बगमेल–पु. बरोबरी, स्पर्धा.
बगर–पु. राजवाडा, वाडा, खोली, आंगण, गाईचा गोठा. –स्त्री. बगल.
बगरना–क्रि. अ. विखुरणें, पसरणें.
बगराना–क्रि. स. फैलावणें, पसरविणें,–क्रि.
बगल–स्त्री. बगल, काख, बाजू. [अ. पसरणें.
बगलमें दबाना या धरना–हस्तगत करणें.
बगलें झांकना–अंग काढून घेणें, निसटण्याचा प्रयत्न करणें.
बगलें बजाना–हर्षानें नाचू लागणें.
बगलगंध–पु. काखेंत होणारा फोड, काखेंत दुर्गंधयुक्त घाम येणारा एक रोग.
बगलबंदी–स्त्री. बाराबंदी.
बगला, बगुला–पु. बगळा.
बगलाभगत–ढोंगी, कपटी.
बगलियाना–क्रि. अ. बगल देऊन जाणें. –क्रि. स. दूर करणें, बाजूला आणणें.
बगली–वि. बाजूचा.–स्त्री. (शिंप्याची सुई, दोरा, कात्री वगैरे ठेवण्याची) पिशवी, बगलेच्या ठिकाणीं लावावयाचा कापडाचा तुकडा. [केलेला वार.
बगली घूंसा–आडून केलेला वार, कपटानें
बगलौंहा–वि. तिरपा, झुकलेला.
बगसना–क्रि. स. पाहा 'बख्शना'.
बगा–पु. अंगरखा, बगळा. [थांबणें.
बगाना–क्रि. स. फिरविणें. क्रि. अ. पळणें,

बगार–पु. गव्हाण, गाई बांधण्याची जागा.
बगारना–क्रि. स. फैलावणें, विखुरणें.
बगावत–स्त्री. बंड, राजद्रोह, दंगा, उपद्रव.
बगिया–स्त्री. बगीचा, बाग.
बगीचा–पु. बाग.
बगुला–पु. बगळा.
बगूला–पु. वावटळ.
बगेरी–स्त्री. टिटवी.
बग़ैर–अ. शिवाय, खेरीज.
बग्गी, बग्घी–स्त्री. चार चाकी गाडी, बग्गी.
बघंबर–पु. व्याघ्रचर्म.
बघनहाँ–पु. वाघनख, वाघाचीं नखें सोन्याचांदीनें मढवून केलेला दागिना.
बघार–पु. फोडणी. [मारणें.
बघारना–क्रि. स. फोडणी देणें, बढाई
बघेल, बाघेला–पु. वाघाचा बच्चा, एक रजपूत जाति. [वनस्पती.
बच–पु. वचन, बोल.–स्त्री. एक औषधी
बचका–पु. एक पक्वान्न. [मुलांच्या योग्य.
बचकाना–वि. ओबडधोबड, मुलांप्रमाणें,
बचत–स्त्री. बाकी, लाभ, सुटका, रक्षण.
बचन–पु. वाणी, वचन.
बचन डालना–सवाल टाकणें, मागणें.
बचन निभाना–वचन पाळणें.
बचन मानना–आज्ञा पाळणें.
बचन लेना–प्रतिज्ञा करविणें. [बसणें.
बचन हारना–प्रतिज्ञाबद्ध होणें, बोलून
बचना–क्रि. अ. कष्ट किंवा विपत्तीपासून वांचणें, अलिप्त राहणें, दूर किंवा अलग
बचपन–पु. बालपण. [राहणें.
बचवैया–पु. संरक्षक.
बचाना–क्रि. स. वांचविणें, रक्षण करणें, खर्च होऊं न देणें, लपविणें, दूर ठेवणें,

परिणाम होऊं न देणें, अलिप्त ठेवणें.
बच्चा—पु. कोणत्याहि प्राण्याचा नुकताच जन्मलेला बच्चा, अर्भक, बालक, मुलगा.—वि. अजाण. [बोलणें.
बच्चोंसा बोलना—बोबडें बोलणें, पोरकट
बच्चोंका खेल—सोपें काम.
बच्चादानी—स्त्री. गर्भाशय. [मुलगा.
बच्छ, बछ, बछरू—पु. वासरूं, बालक,
बच्छल—वि. वात्सल्यपूर्ण, प्रेमळ.
बच्छस—पु.वक्षस्थल, छाती.
बच्छा, बछड़ा—पु. गोऱ्हा.
बछड़ा, बछिया—स्त्री. कालवड, वासरी.
बछवा—पु. गोऱ्हा, शिंगरू.
बछेड़ा—पु. शिंगरूं.
बजंत्री—पु. वाजंत्री वाजविणारा.
बजड़ा—पु. मोठी नाव.
बजना—क्रि. अ. वाजणें, आवाज होणें, हत्यार चालणें, गाजणें, हट्ट करणें, प्रसिद्धि पावणें. [मनुष्य.
बजनियाँ,बजवैया—पु. वाजंत्री वाजविणारा
बजनी—वि. वाजविणारा.
बजमारा—वि. वज्रामुळें मारला गेलेला.
बजर,बज्जर—पु. वज्र.
बजरा—पु. मोठी नाव, बजरा.
बजरी—स्त्री. खडा, किल्ल्याचा कंगोरा, गार (पावसाची), बाजरी.
बजवाना—क्रि. स. वाजवावयास लावणें.
बजा—वि. उचित, ठीक. [करणें.
बजा लाना—पूर्ण करणें, पालन करणें,
बजा आवरी—स्त्री. कर्तव्य पालन, आज्ञा
बजागि—स्त्री. विद्युत, वीज. [पालन.
बजाज़—पु. कापडाचा व्यापारी.
बजाज़ा—पु. कापड बाजार.

बजाज़ी—स्त्री. कापडाचा व्यापार.
बजाना—क्रि. स. वाजविणें, आवाज काढणें, एखाद्या वस्तूनें मारणें, पूर्ण करणें.
(ठोकना)बजाना—तावून सुलाखून पाहाणें.
बजाय—अ. ऐवजीं, बद्दल.
बजारू, बजारी—वि. बाजारी, सामान्य.
बजिंस—अ. जशाचा तसा, हुबेहूब.
बजुज़—अ. शिवाय, व्यतिरिक्त.
बजूरवा—पु. बुजगावणें.
बज़्म—स्त्री. सभा, रंगभूमि.
बज्र, बज्जर—पु. वज्र. [बंधनांत पडणें.
बझना—क्रि. अ. हट्ट करणें, अडकणें, गुंतणें,
बझाना—क्रि. स. जाळयांत अडकविणें,
बझावा—पु. फसवणूक. [फसविणें.
बझावना—क्रि. स. पाहा 'बझाना'.
बट—पु. एक पक्वान्न, लहान वरवंटा, वजन, माप, दोरीचा पीळ, मार्ग, वड.
बटई—स्त्री. बटेर (पक्षी).
बटखरा—पु. वजन (शेर, अच्छेर इ.).
बटन—पु. बटन, गुंडी. —स्त्री. पीळ.
बटना—पु. उटणें.—क्रि. स. सूत, दोरी, इ. वळणें. —क्रि. अ. पाट्यावर वाटणें.
बटपरा—पारा—मारा—पु. वाटमाऱ्या, डाकू,
बटला—पु मोठा गुंड, पातेलें. [लुटारू.
बटलोई—स्त्री. लहान गुंड, पातेलें.
बटवार—पु. पहारेकरी, जकातदार.
बटवारा—पु. वांटणी, बटवडा. [वाटसरू.
बटा—पु. गोल वस्तु, चेंडू, गोटा, ढेकूळ,
बटाई—स्त्री. वाटण्याची मजूरी, वाटणी.
बटाऊ—पु. प्रवासी, पथिक, वाटसरू.
बटाऊ होना—चालूं लागणें.
बटाक—वि. उंच.
बटाना—क्रि. अ. बंद होणें.

बटिया–स्त्री. लहान वरवंटा, लहान गोळा.
बटी–स्त्री. गोळी, वडी, उपवन.
बटुआ-वा–पु. बटवा, मोठा गुंड, पाटयावर वाटलेली वस्तु.
बटुरना–क्रि. अ. एकत्र होणें, आखडणें.
बटेर–स्त्री. होला (पक्षी). [समूह.
बटोर–पु. जमाव, घोळका, वस्तूंचा ढीग,
बटोरना–क्रि. स. गोळा करणें, एकत्र करणें, निवडून घेणें, जमा करणें.
बटोही–पु. प्रवासी, यात्रेकरू, वाटसरू.
बट्टा–पु. तोटा, दलाली, खोटया नाण्यांत किंवा दागिन्यांत आलेली खोट, वरवंटा, लहान डबा, दगडाचा लहान गोल तुकडा.
बट्टा खाता–पु. बुडित खातें.
बट्टाढाल–वि. सपाट व गुळगुळीत.
बट्टी–स्त्री. बत्ता, वरवंटा, वडी.
बड़–स्त्री. बडबड. –पु. वडाचें झाड. –वि. मोठा, श्रेष्ठ, महत्त्वाचा, जास्त.
बड़प्पन–पु. मोठेपणा. [तोंडांत बोलणें.
बड़बड़ाना–क्रि. अ. बडबडणें, तोंडांतल्या
बड़बेरी–स्त्री. जंगली बोर.
बड़बोल-ला–वि. बाताडया, गप्पीदास.
बड़भाग, बड़भागी–वि. भाग्यशाली.
बडरा–वि. विशाल.
बड़वारी–स्त्री. महत्त्व, मोठेपणा.
बड़वानल–पु. वडवाग्नि, समुद्रांतील अग्नि.
बड़हल–पु. सीताफळाप्रमाणें फळें असलेला
बड़हार–वि. लग्नाची जेवणावळ. [एक वृक्ष.
बड़हेला–पु. रानडुक्कर.
बड़ा–वि. मोठा, विशाल, दीर्घ, श्रेष्ठ, वयानें मोठा. –पु. वडा.
बड़ाई–स्त्री. मोठेपणा, विपुलता, प्रशंसा,
बड़ाई देना–आदर करणें. [स्तुति.
बड़ाई मारना–शेखी मिरविणें.
बड़ा घर–पु. कैदखाना, मोठें घर.
बड़ा दिन–पु. नाताळ, ख्रिसमस.
बड़ी–स्त्री. वडी. –वि. मोठी.
बड़ी माता–स्त्री. देवी (आजार).
बड़े मियाँ–पु. वृद्ध मनुष्य, घराचा मालक.
बड़ेरर–पु. वावटळ
बड़ेर–वि. मुख्य, मोठा. –पु. तुळई.
बड़ौना–पु. स्तुति.
बढ़ई–पु. सुतार.
बढ़ती–स्त्री. वृद्धि, उन्नति.
बढ़ना–क्रि. अ. वाढणें, विस्तार होणें, मापांत अगर वजनांत अधिक होणें, लाभ होणें, उन्नति होणें, दुकान बंद होणें, दिवा विझणें.
बढ़कर चलना–घमेंड करणें.
बढ़नी–स्त्री. केरसुणी.
बढ़ाना–क्रि. स. वाढविणें, पसरविणें, पुढें चालू करणें, दुकान इ. बंद करणें, दिवा मालविणें. –क्रि. अ. संपणें, समाप्त होणें.
बढ़ाव–पु. वाढ, वृद्धि, विस्तार.
बढ़ावा–पु. प्रोत्साहन, उत्तेजन.
बढ़िया–वि. उत्तम, उत्कृष्ट. [सुतार.
बढ़ैया–वि. वाढणारा, वाढविणारा–पु.
बढ़ोतरी–स्त्री. वृद्धि, प्रगति, उन्नति.
बत–पु. बोली, गोष्ट, बदक (हंसवजा), दारू ठेवण्याची सुरई, तऱ्हा, पद्धत.
बतकही–स्त्री. संभाषण, वार्तालाप, वाद-
बतख–स्त्री. बदक. [विवाद.
बतचल–वि. बडबडया, वाचाळ.
बतबढ़ाव–पु. बखेडा माजविणें.
बतरस–पु. गप्पा गोष्टींतील मजा, खुमारी.
बतराना–क्रि. अ. संभाषण करणें. [असलेला.
बतरौंहाँ–वि. गप्पागोष्टी करण्याची इच्छा

बतलाना–क्रि. स. सांगणें, समजाविणें, दाखविणें, दृष्टोत्पत्तीस आणणें, भाव दाखविणें, ठाकठीक करणें.
बताना–क्रि. स. पाहा 'बतलाना.'
बताव–पु. दाखव.
बतावना–क्रि. स. पाहा 'बतलाना'.
बतास, बतासा–पु. बत्तासा, वायु, हवा.
बताशा-सा–पु. बत्तासा, एक प्रकारचें दारू-
बतिया–स्त्री. कोवळें फळ. [काम, बुडबुडा.
बतियार–स्त्री. संभाषण, गोष्टी.
बतौर–अ. सारखें, तऱ्हेनें,' रीतीनें.
बतख, बतक–स्त्री. बदक.
बत्ती–स्त्री. दिव्याची वात, दिवा, दोरी वा नाळी (दारूकाम पेटवण्याची), सुरुंग. अरुंद विणलेलें पागोटें, मेणबत्ती, जखमांत भरण्याची चिंधी, छपरावर घालण्याचें गवत, मशाल, कामटी.
बत्तीसी–स्त्री. बत्तिशी.
बत्स, वत्स–पु. वांसरु, पिलूं, मुलगा, मूल,
बथान–पु. गोठा. [वर्ष, छाती.
बथुआ–पु. घोळ (भाजी).
बद–स्त्री. बदरोग, एक पशु रोग, नीच मनुष्य, मोबदला.–वि.वाईट,दुष्ट, नीच.
बदअमली–स्त्री. अनागोंदी कारभार.
बदकार–वि. व्यभिचारी, दुराचारी. [काम.
बदकारी–स्त्री. व्यभिचार, दुराचार, वाइट-
बदकिस्मत, बदनसीब–वि.दुर्दैवी, भाग्यहीन.
बदगुमान–वि. ज्याच्या मनांत दुसऱ्या विषयीं गैरसमज किंवा संशय उत्पन्न झाला आहे असा.
बदगुमानी–स्त्री. गैरसमज, दुराग्रह.
बदचलन–वि. दुराचारी, व्यभिचारी.
बदजबान–वि. शिव्या देणारा, कटुभाषी.
बदजात–वि. पाजी, नीच, दुष्ट, अकुलीन.
बदतर–वि. अतिशय वाईट.
बददुआ–स्त्री. शाप.
बदन–पु. शरीर, देह, मुख. [पैज मारणें.
बदना–क्रि. स. सांगणें, स्वीकारणें, ठरविणें,
बदकर (कोई काम करना)–सांगून सवरून,
बदा होना–नशीबीं असणें. [हटवादीपणानें.
बदनाम–वि. निंदित, कलंकित.
बदनामी–स्त्री. लोकनिंदा, अपयश.
बदनीयत–वि. फसव्या, वाईट.
बदनुमा–वि. बोजड, कुरूप.
बदपरहेज़–वि. अपथ्यकारक.
बदबख़्त–वि. अभागी.
बदबू–स्त्री. घाण, दुर्गंध. [अरुचिकर.
बदमज़गी–स्त्री. बेबनाव, परस्पर विरोध,
बदमाश, बदमास–वि. नीच, दुराचारी लुच्चा, खोटा.
बदमाशी–स्त्री.नीचता, दुराचार, खोटेपणा.
बदमिजाज़–वि. तुसडा, चिडखोर.
बदरंग–वि. वाईट रंगाचा, निराळ्या-रंगाचा पत्ता खेळांत टाकणें.
बदर–पु. सरकी, देवसर्पण, बोराचें झाड व बोर, आठ माशाचें वजन.–अ. बाहेर.
बदरा–पु. मेघ, ढग.–स्त्री. कापूस.
बदराह–वि. दुष्ट, कुमार्गी.
बदरिया–स्त्री. ढग.
बदरि, बदरिक, बदरी–स्त्री. बोर, कपाशी.
बदरौंह–वि. कुमार्गी, दुराचारी.–पु. ढगांचा
बदल–पु. फरक, बदल, प्रतिकार. [भास.
बदलगाम–वि. निरंकुश.
बदलना–क्रि. अ. बदलणें, फरक होणें. ऐवजीं येणें किंवा जाणें, बदली होणें. क्रि. स. परिवर्तन करणें, बदलून घेणें.

बदलवाना–क्रि. स. बदलविणें, पालटून घेणें.
बदला–पु. सूड, परस्पर, व्यवहार, ऐवजीं दिलेली किंवा घेतलेली वस्तु, परिणाम,
बदला लेना-चुकाना–सूड उगवणें. [फळ.
बदली–स्त्री. मेघांचा समूह.
बदलौवल–स्त्री. अदलाबदल.
बदसूरत–वि. कुरूप.
बदस्त–अ. मार्फत, हातानें.
बदस्तूर–अ. नियमानुसार, जशाचा तसा.
बदहज़मी–स्त्री. अपचन, अजीर्ण.
बदहवास–वि. बेशुद्ध, उद्विग्न, व्याकुळ,
बदा–वि. भाग्यलिखित. [शिथिल.
बदाबदी–स्त्री. दोन पक्षांतील तेढ.
बदामी–वि. बदामी, बदामाचा आकाराचा
बदी–स्त्री. कृष्णपक्ष, अहित. [किंवा रंगाचा.
बदौलत–अ. मुळें, कारणानें.
बद्दर, बद्दल–पु. ढग. [रहाणारी एक जात.
बद्दू–पु. दुराचारी माणूस, अरबस्तानांत
बद्ध–वि. बांधलेला, कबज्यांत असलेला, गोठलेला, परिमित, निर्धारित, बसलेला, पडलेला, जमलेला, थांबलेला.
बध, व–पु. वध, हत्या, मृत्यु, नाश, ताडन, आघात, इजा. [वध करणें, हत्या करणें.
बधना–पु. मातीचें तोटीदार भांडें.–क्रि. स.
बधाई–स्त्री. अभिनंदन, मंगल प्रसंगाचें गाणें, उत्सव, वृद्धि, अभिनंदनपर गीत, वाद्य, नजराणा, अहेर.
बधावा–पु. पाहा 'बधाई.'
बधावना–क्रि. स. मारविणें, कत्तल करविणें.
बधिक–पु. कसाई, खाटीक, फांशीं देणारा, मांग, व्याध.
बधिया–पु. खच्ची केलेला बैल किंवा इतर जनावर, एक प्रकारचा ऊस.
बधिर–पु. बहिरा.
बधू, वधू–स्त्री. सून, वधू, नवरी, पत्नी, आप्त स्त्री, मादी. [सून.
बधूटी–स्त्री. सून, सौभाग्यवती स्त्री, नवी
बध्य, वध्य–वि. मारून टाकण्याजोगें.
बध्यभूमि–स्त्री. फांशी देण्याची जागा, स्मशान. [कापसाचें रोप.
बन, वन–पु. वन, समूह, पाणी, बाग,
बनकंडा–पु. रानशेणी. [तील निपज.
बनक–स्त्री. सजावट, वेष –स्त्री. रानां-
बनकर–पु. जंगलांतील उत्पन्न.
बनचर–वि. जंगली, रानटी, वानर पाण्यांत राहाणारा. [पदार्थ, शंख, जलजंतु.
बनज–पु. कमल, व्यापार, रानांत होणारे
बनजना–क्रि.स. व्यापार करणें.
बनजर–पु. माळरान.
बनजारा–पु. वंजारी, व्यापारी.
बनजी–पु. व्यापार, व्यापारी.
बनत–स्त्री. रचना, अनुकूलता, रेशमावर भरण्याची एक वेलबुट्टी.
बनधातु–स्त्री. गेरू किंवा रंगीत माती.
बनन–स्त्री. बनावट, शृंगार.
बनना–क्रि.अ. तयार होणें, रचलें जाणें, वसूल होणें, मिळणें, शक्य असणें, मूर्ख बनणें, निभणें, संधि मिळणें, नटणें, यशस्वी होणें, तडीस जाणें, मोठेपणाचा आव आणणें.
बना रहना–जिवंत राहणें, अस्तित्व टिकणें.
बननि–स्त्री. बनावट, सजावट, शृंगार.
बन पड़ना–होणें, निभणें.
बनप्शा–पु. कामपुष्प. (औषधी वनस्पति).
बनबिलाव–पु. रानमांजर.
बनमानुस–पु. अगदी रानटी मनुष्य, एक

जंगली प्राणी जो वानरापेक्षां मोठा असतो
बनरखा–पु. वनरक्षक, जंगलाची रखवाली करणारा, पारधी. [एक गीत.
बनरा–पु. नवरा मुलगा, विवाह प्रसंगीचें
बनरी–स्त्री. नवरी मुलगी.
बनरुह्–पु. कमळ, जंगलांतील झाड.
बनवाना–क्रि.स. दुसऱ्या कडून बनवून घेणें.
बनवारी–पु. श्रीकृष्ण.
बनवाहन–पु. नौका.
बना–पु. नवरा मुलगा.
बनाई, बनाय–अ. अगदीं चांगल्या रीतीनें.
बनाना–क्रि.स. तयार करणें, कमविणें, मिळविणें, दुरुस्ती करणें, थट्टा करणें,
बनाफर–पु. एक क्षत्रिय जाति. [बनविणें.
बनाबंत–पु. टिपण जुळविणें.
बनाम–अ. नांवानें.
बनाय–अ. अगदीं उत्तम प्रकारें.
बनाव–पु. रचना, सजावट, युक्ति.
बनावट–स्त्री. रचना, वरवरचा देखावा.
बनावना–क्रि. स. बनविणें. [वनस्पति.
बनासपती–स्त्री. भाजीपाला, गवत इत्यादि,
बनि–वि. संपूर्ण, एकंदर.
बनिक–पु. वाणी, व्यापारी.
बनिज–पु. व्यापार, विक्रीची वस्तु.
बनिजना–क्रि.स. व्यापार करणें, विकत घेणें, विकणें, ताब्यांत घेणें.
बनिता–स्त्री. स्त्री, पत्नी.
बनिया–पु. व्यापारी, वाणी, वैश्य.
बनियाइन–स्त्री. वाण्याची स्त्री, बनियन.
बनिस्बत–अ. पेक्षां, तुलनेंत. [स्त्री.
बनियानी, बनीनी–वाणीण, वैश्य जातिची
बनीर–पु. बेत.
बनेठी–स्त्री. बोथाटी.
बनै–सुघरावा, चांगला व्हावा, शक्य असलें,
बनैला–वि. जंगली, रानटी. [वराला.
बनौटी–वि. कापशी, कापसाच्या फुला-
बनौरी–स्त्री. गार (बर्फाची). [सारखा.
बपतिस्मा–पु. ख्रिस्ती धर्माची दीक्षा देणें.
बपना, वपना–क्रि.स. बीं पेरणें.
बपमार–वि. पितृहत्या करणारा, सर्वांशीं कपट करणारा.
बपु, वपु, बपुष–पु. शरीर, आकार, रूप, स्वभाव, मूर्ति, रमणीय आकार, तेज.
बपुरा–वि. बिचारा.
बपौती–स्त्री. पैतृक संपत्ति.
बफरना–क्रि. अ. बिथरणें.
बफारा–पु. वाफारा.
बबर–पु. विशिष्ट जातीचा वाघ, सिंह.
बबुआ–पु.मुलगा किंवा जांवई यांना प्रेमाचें संबोधन, जमीनदार.
बबूर, बबूल–पु. बाभूळ, बाभळीचें झाड.
बबूला–पु. बावळट, बुडबुडा.–वि. फेंसाळ.
बभ्र–वि. पिंगट, रोगानें टक्कल पडलेला. –पु. अग्नि, मुंगूस, मोठें मुंगूस, झाडू,
बभूत–स्त्री. विभूति, भस्म. [भंगी, शंकर.
बम–पु. बॉम्ब गोळा, शिवोपासकांचा 'बम' 'बम' असा शब्द, टांगा किंवा बग्गी वगैरेची पुढें जुंपावयाची दांडी.
बम बजना–शस्त्रांचा खणखणाट होणें.
बम बोलना, बम बोल जाना–संपत्तीची वूळधाण होणें, सामग्री खलास होणें.
बमकना–क्रि. अ. शेखी मिरविणें, रागावणें.
बमचख–स्त्री. बाचाबाची, घोंगाट.
बमन, वमन–स्त्री. ओकारी, वांति.
बमना–क्रि. अ. ओकणें.
बमुजिब–अ. अनुसार, प्रमाणें.

बयन–पु. वचन, वाणी.
बयना–क्रि. स. वर्णन करणें, सांगणें, पेरणें. –पु. मंगलप्रसंगीं इष्टमित्रांना वाटाव-
बयर, वैर–पु. वैर, विरोध. [याची मिठाई.
बयनी–स्त्री. बोलणारी, वचन असलेली.
बयससिरोमनि–पु. तारुण्य.
बयसु–पु. वैश्य. [चर्चा.
बयाँ,बयान–पु. वर्णन, कैफियत, वृत्तांत,
बयाज़–स्त्री. नोंद, नोंद करण्याची वही, साधा कागद. [आगाऊ दिलेला पैसा.
बयाना–पु. विसार, एखाद्या कामासाठीं
बयाबान–पु. वाळवंट, निर्जन स्थान.
बयार–स्त्री. वारा.
बयाला–पु. खिडकी, किल्ल्याच्या तटाची तोफ ठेवण्याची जागा, भिंतींतील कोनाडा.
बर–पु. बल, शक्ति, वटवृक्ष, रेघ, नवरा मुलगा, आशीर्वाद सूचक शब्द–अ. नाहींतर, वर, वरती.–वि. श्रेष्ठ, पूर्ण.
बर आना या पाना–उत्तम ठरणें, पूर्ण होणें.
बर खींचना–हट्ट करणें, विचलित न
बर पड़ना–श्रेष्ठ होणें. [होणें.
बरई–पु. तांबोळी, पानवेलीची शेती कर-
बरअक्स–अ. उलट, विपरीत. [णारा.
बरा–वि. पाहा 'बरामद'.
बरई-पु.तांबोळी.[बंदूक बाळगणारा शिपाई.
बरकंदाज–पु. लाठीबंद शिपाई, तोडयाची
बरकत–स्त्री. विपुलता, लाभ, अंत, धन,
बरकती-वि.लाभदायक.[कृपा, (एक संख्या.)
बरकना–क्रि. अ. निवारणें, बाजूला सारणें.
बरकरार–वि. उपस्थित, स्थिर.
बरकाज–पु. विवाह.
बरख–पु. वर्ष.
बरखना–क्रि. अ. पाऊस पडणें.
बरखा–स्त्री. वृष्टि. [वरून दूर केलेला.
बरखास्त–वि. विसर्जन केलेला, नोकरी
बरख़िलाफ़–अ. प्रतिकूल, विरुद्ध.
बरख़ुर्दार–पु. मुलगा, पुत्र. –वि. सुखी, निश्चित, संपन्न.
बरग, बर्ग–पु. जाति, समूह, आयत, प्रकार, एकाद्या अंकाचें त्याच अंकाशीं
बरगद–पु. वडाचें झाड. [गुणनफल.
बरछा–पु. भाला.
बरछी–स्त्री. कटयारीसारखें हत्यार.
बरछैत–पु. भाला चालविणारा.
बज–स्त्री. अडथळा, मनाई.
बरजना–क्रि.अ. मनाई करणें, निषेध करणें.
बरज़बान–वि. तोंडपाठ, कंठस्थ. [पूर्वक.
बरजोर–वि. प्रबळ, अत्याचारी.–अ. बल-
बरजोरी–स्त्री. जबरदस्ती, बळजबरी, चांगली जोडी.– अ. बलपूर्वक.
बरत–पु. व्रत, संकल्प. –स्त्री. दोरी, नट जिच्यावर चढून खेळ करतो ती दोरी.
बरतन–पु. भांडें, व्यवहार.
बरतना–क्रि. अ. व्यवहार ठेवणें, वागणें. –क्रि. स. उपयोगांत आणणें.
बरतनी–स्त्री. लिहिण्याची पद्धति, बोरूची
बरतर–वि. जास्त चांगला. [लेखणी.
बरतरफ–वि. वेगळा, बडतर्फ, नोकरी-वरून कमी केलेला.
बरताना–क्रि. स. वाटणें, वितरण करणें.
बरताव–पु. वर्तन, व्यवहार.
बरतोर–पु. केसतोड. [देणारा.
बरद, बरदा–पु. बैल, वळू.–वि. वरदान
बरदान–पु. आशीर्वाद, प्रसाद. [म्हैस इ).
बरदा (धा) ना–क्रि. स. फळविणें (गाय,

बरदाफ़रोश–पु. गुलामांचा व्यापार करणारा.
बरदाफ़रोशी–स्त्री. गुलामांचा व्यापार.
बरदार-वि. धारण करणारा, पालन करणारा.
बरदाश्त–स्त्री. सहनशीलता, जांगड माल [आणणें.
बरधा–पु. बैल, वळू.
बरन–अ. प्रत्युत, उलटपक्षीं.
बरन, वर्ण–पु. रंग, कांति, सौंदर्य, रूप, जात (ब्राह्मण, क्षत्रिय, वैश्य, शूद्र), प्रकार, अक्षर, शब्द, कीर्ति, गुण, स्तुति, आकृति, वस्त्र, आच्छादन, गीतक्रम, गाण्यांतील राग, हत्तीची झूल, अव्यक्तराशि (समीकरण इ.) उटणें, सोनें कसाला लावणें, ताल. –वि. चित्र, पद्यरचना, केशर, रूप, भेद.–स्त्री. तूर.
बरनन, वर्णन–पु रंग देणें, वर्णन, लिखाण.
बरनसंकर, वर्णसंकर–पु. जातीचें मिश्रण (सबगोलंकार), रंगांचे मिश्रण.
बरनना–क्रि. स. वर्णन करणें.
बरना–क्रि. स. वरणें, ग्रहण करणें, एखाद्या कामाकरितां कोणाची निवड करणें, दान देणें.–क्रि. अ. जळणें.
बरनाश्रम, वर्णाश्रम–पु. वर्णाश्रम.
बरपा–वि. उभा, दृढ.
बरफ–स्त्री. बर्फ, हिम. [उद्धट, प्रखर.
बरबंड़–वि. प्रबळ, बलवान, प्रतापशाली,
बरबर–स्त्री. बडबड.–पु. सिंह, रानटी [मनुष्य.
बरबरनी–वि. सुंदरी, गौरांगी.
बरबस–अ. बलपूर्वक, व्यर्थ.
बरबाद–वि. नष्ट, उध्वस्त.
बरबादी–स्त्री. नाश.
बरभसिया–वि. बहुरूपी.
बरम–पु. कवच.
बरमला–अ. सर्व पहात असताना, प्रत्यक्ष.
बरमा–पु. गिरमीट, लांकडाला छेद पाडण्याचें हत्यार, ब्रह्मदेश.
बरमी–पु. ब्रह्मदेशाचा निवासी.– स्त्री. ब्रह्मदेशाची भाषा.–वि. ब्रह्मदेशाचा.
बरराना–क्रि. स. बडबडणें, ऐट करणें,
बरवट–स्त्री. पानथरी (रोग). [बरळणें.
बरवै–पु. १९ मात्रांचा ध्रुव नांवाचा [एक छंद.
बरस, वर्ष–पु. वर्ष.
बरसगाँठ–स्त्री. वाढदिवस, जन्मदिन.
बरसना–क्रि. अ. पाऊस पडणें, वृष्टि होणें, भडिमार होणें, झळकणें, प्रगट होणें.
बरसाईत–स्त्री. वटसावित्री.
बरसात–स्त्री. पावसाळा, वर्षाऋतु.
बरसाती–वि. पावसाळी, पावसाळ्याच्या संबंधींचा.–पु. पावसाळी कोट.
बरसाना–क्रि. स. पाऊस पाडणें, वर्षाव करणें, खूप मिळविणें.
बरसी–स्त्री. वर्षश्राद्ध.
बरसौंडी–स्त्री. वार्षिक कर.
बरसौहाँ–वि. वृष्टि करणारा.
बरहक–वि. हक्काचें, योग्य, वास्तविक.
बरहना–वि. नग्न. [लेला, विखुरलेला.
बरहम–वि. विवंचनेंत पडलेला, रागाव-
बरहा–पु. शेतांत पाणी देण्यासाठीं केलेला पाट, दगड किंवा जड वस्तु उचलण्याचा जाड दोरखंड.
बरही–स्त्री. बारसें, मोर, कोंबडा, अग्नि, रस्सा, 'साहीं, नांवाचा जंतु.
बरही पीड़–पु. मोरमुकुट.
बरहीं–पु. पाहा 'बरही'. [दागिना
बरा–पु. वडा, हातावर घालण्याचा एक

बराक–पु. शंकर, युद्ध.–वि. नीच, शोचनीय, पापी, बापडा.

बरात–स्त्री. लग्नाच्या वेळीं वराचें वधुगृहीं जाण्याची मिरवणूक, वरात.

बराती–पु. लग्नाच्या वेळीं वराबरोबर वधु गृहीं जाणारा मनुष्य किंवा जाणारी माणसें, वराती. [लांब गरम कोट.

बरान कोट–पु. थंडीच्यावेळीं घालावयाचा

बराना–क्रि. स. निवड करणें. –क्रि. अ. प्रसंग आला असतांनासुद्धां कोणतीहि गोष्ट न सांगणें, अंग चोरणें, जाणून बुजून वेगळें काढणें, रक्षण करणें.

बराबर–वि. संख्या, महत्व, समान, तुल्य, बरोबरीचा, सपाट, जसा पाहिजे तसा, समतल. –अ. सतत, एकसाथ, एकाओळींत. [करणें.

बराबर करना–क्रि. स. संपविणें, एकसारखें

बराबरी–स्त्री. बरोबरी, समानता, तुल्यता, सामना, बराबरी.

बरामद–वि. प्रगट झालेला, शोधून बाहेर काढलेला. –स्त्री. मळीची जमीन.

बरामदा–पु. व्हरांडा, पडवी, ओसरी.

बराय–अ. करितां, साठीं.

बरायन–पु. लग्नांत वराच्या हातात घालावयाची लोखंडी आंगठी.

बराव–पु. निराळेपणा, रक्षण, पथ्य.

बरास–पु. भीमसेनी कापूर, शीड फिरविण्याची दोरी. [श्रेष्ठ आसन.

बरासन–पु. वराला बसविण्याचें आसन,

बराह–अ. द्वारा, कडून, प्रमाणें, तऱ्हेनें.

बरिया–वि. बलवान्, बलिष्ट. [–पु. वराह.

बरियाई–अ. बलात्कार. –स्त्री. सामर्थ्य.

बरिषा–स्त्री. वृष्टि, पाऊस.

बरिस–पु. वर्ष.

बरी–स्त्री. वडी. –वि. मुक्त.

बरीद–पु. जासूद. [हरकत, श्रेष्ठ.

बरु–अ. हवेंतर, एकवेळ, भलेहि, बिन-

बरुआ–पु. ब्रम्हचारी, बटू, मुंज, ब्राह्मण कुमार, उपनयन संस्कार.

बरुथ–पु. झुंड, समूह.

बरुनी–स्त्री. पापणीचे केस.

बरेंडा–पु. आढें, कौलाराचा उंच भाग.

बरे–अ. बलपूर्वक, मोठ्या आवाजानें.

बरेखी–स्त्री. वर किंवा वधूपरीक्षा, विवाहनिश्चय, बायकांच्या हातांतील दागिना.

बरेजा–पु. पानमळा. [बलपूर्वक.

बरोक–पु. हुंडा, करणी इ., सैन्य. –अ.

बरोठा, बरौठा–पु. देवडी, बैठक, दिवाण-

बरोठेंका चार–द्वारपूजा. [खाना.

बरोरु, वरोरु–वि. सुंदर मांडी असलेली.

बरोह–स्त्री. वडाची पारंवी.

बरौनी–स्त्री. पापणीचे केस. [अभ्यस्त.

बर्क़–स्त्री. वीज. –वि. चपल, चलाख,

बर्ग–पु. झाडाचें पान.

बर्जना–क्रि. स. मनाई करणें, आडकाठीं

बर्न–पु. पाहा 'बरन.' [करणें.

बर्फ–स्त्री. बर्फ, गार, कृत्रिम उपायानें घट्ट केलेलें दूध किंवा फळांचा रस.

बर्फानी–वि. बर्फाळ.

बर्फ़िस्तान–पु. हिम प्रदेश.

बर्बर–पु. असभ्य मनुष्य, कुरळे केस, शस्त्रांचा खणखणाट.–वि. रानटी, असभ्य, उद्धट.

बर्र–पु. अरण्य, कोरडी जमीन. [धूर्त, तीव्र.

बर्राक–वि. चमकणारा, अत्यंत शुद्ध, पांढरा,

बर्राना–क्रि. अ. झोपेंत बडबडणें, अद्वातद्वा

बर्रे–पु. गांधीलमाशी. [बोलणें.

बर्स–पु. कोड, कुष्ट रोग. [परिवार.
बर्ह–पु. मोराचा पिसारा, पीस, शेंपूट, पान,
बर्ही–वि. मोराच्या पिसाऱ्यानें भूषित.–पु.
बलंद–वि. श्रेष्ठ, उंच. [मोराचें पीस, मोर.
बलंदी–स्त्री. उच्चता, अभिमान, गर्व.
बल–पु. शक्ति, कर्तबगारी, आश्रय, भरंवसा, आधार, सैन्य, बाजू, पीळ, लपेट, नागमोडी, वळण, सुरकुती, बांक,
बल खाना–झुकणें, लचकणें. [कसर.
बल पड़ना–सुरकुती पडणें, फरक असणें.
बलकूट–वि. अगाऊ, [असणें, उकलणें.
बलकना–क्रि. अ. उकळी फुटणें, जोमांत
बलकल, बल्कल–पु. वल्कल, झाडाची साल, सालीचें वस्त्र, रक्त लोध्र [करणें.
बलकाना–क्रि. स. उकळविणें, उत्तेजित
बलग़म–पु. कफ, श्लेष्म.
बलद–पु. बैल, असगंध.–वि. बल देणारा.
बलदाऊ, बलदेव–पु. श्रीकृष्णाचा भाऊ, बलराम.
बलना–क्रि. अ. पेटणें, जळणें. [अहंकार.
बलबलाहट–स्त्री. उंटाची बोली, खोटा
बलवा–पु. दंगा, विप्लव, बंड, राजद्रोह.
बलवाई–पु. बंडखोर, उपद्रवी, शक्तिशाली.
बलबीर, बलवीर–पु. श्रीकृष्ण.
बलभी,वलभि–स्त्री. पांखें, घराचा अत्युच्च भाग, गच्ची, सज्जा, ओमण, कडणी,
बलम-पु.पति,स्वामी,प्रियकर.[वासा,छप्पर.
बलवान–पु. बलवान, सशक्त.
बला–स्त्री. संकट, दुःख, भूतप्रेताची बाधा, रोग, विश्वामित्रानें रामास दिलेली अस्त्रविद्या, भूमि, पानवेल.
बलाक–पु. बगळा, एक राक्षसाचें नांव.
बलाकी–स्त्री. बगळी, बगळ्यांची मालिका.
बलाग़त–स्त्री. योग्यवेळीं बोलणें, सज्ञानता, तारुण्य.
बलात–अ. बळजबरीनें, दुराग्रह पूर्वक.
बलाय–स्त्री. पाहा 'बला'.
बलाहक–पु. नागरमोथा, ढग, एक दैत्य, एक नाग, एक पर्वत, बगळ्याच्या जातीचा एक प्राणी, विष्णूचा घोडा.
बलि–पु. पूजेची सामुग्री, नैवेद्य, कर, भेट, बलिराजा, बळी (पशु).–स्त्री. धाकटी बहीण, मैत्रीण.
बलित–वि. बळी दिलेला, ठार मारलेला.
बलिया–वि. बळकट.
बलिमुख–पु. वानर.
बलिहारना–क्रि.स. अर्पण करणें.
बलिहारी–स्त्री. आत्मार्पण, त्याग.
बलिहारी जाना–आत्मार्पण करणें.
बलिहारी लेना–प्रेम व्यक्त करणें.
बलीग़–पु. चांगला वक्ता.
बलुआ–वा–वि. रेताड, रेती मिसळलेला.
बले–अ. होय, ठीक आहे.
बलैया–स्त्री. आपत्ति, संकट, कुरवंडी.
बल्कि–अ. इतकेंच नव्हे तर, उलट.
बल्लम–पु. सोटा, भालदार किंवा चोपदाराच्या हातांतील दंड, भाला.
बल्लमटेर–पु. स्वयंसेवक.
बल्लमबर्दार–पु. भालदार, चोपदार.
बल्ला–पु. सोटा, वल्हें, बॅट.
बल्ली–स्त्री. बॅट, वल्हे, लहान सोटा.
बवंडर–पु. वावटळ, तुफान.
बवना–क्रि. स. पेरणें, विखुरणें, पसरणें, क्रि. अ. विखरणें.–पु. वामन.
बवासीर–स्त्री. मूळव्याध.
बशर–पु. मनुष्य.

बशारत–पु. शुभ समाचार, ईश्वरी प्रेरणा.
बशाशत–स्त्री. प्रसन्नता.
बशीर–वि. शुभ समाचार आणणारा, सुंदर.
बश्शाश–वि. खुश, प्रसन्न.
बसंदर–पु. आग.
बस–पु. वश, ताबा.–अ. भरपूर, फक्त. –वि. भरपूर.
बसन–पु. वस्त्र.
बसना–क्रि.अ. वस्ती करणें, वसाहत करणें, भरभराटीस येणें, मुक्काम करणें, सुगंधित होणें.–पु. एकादी वस्तु लपेटण्याचें कापड, थैली. [राहणें.
(**मनमें**) **बसना**–प्रिय होणें, आठवणींत
बसनि–स्त्री. निवास. [ज्ञान.
बसर–पु. निर्वाह, गुजारा, दृष्टि, डोळा,
बसरोचश्म–अ. आनंदानें.
बसवर्ती, वशवर्ती–वि. आधीन, सेवक.
बसवार–पु. फोडणी.
बसवास–पु. निवास, राहण्याची सोय, स्थिति, पत्ता, राहण्याची पद्धति.
बसह–पु. बैल. [अधिक, जास्त.
बसा–स्त्री. गांधील माशी, चरबी. –वि.
बसाई–स्त्री. वसविण्याची क्रिया:
बसाओकात–वारंवार, प्राय:
बसाना–क्रि. स. वस्तीकरितां जागा देणें, वसाहत करविणें.–क्रि.अ.वसाहत करणें.
बसारत–स्त्री. समजत, पाहण्याची शक्ति.
बसिऔरा–पु. शिळासप्तमी (या दिवशीं स्त्रिया फक्त शिळेंच अन्न खातात), शिळावळा.–वि. शिळें.
बसीक(ग)त–स्त्री. वस्ती, राहणी.
बसीठ–पु. जासूद.
बसीठी–स्त्री. जासुदाचें काम.
बसीरत–स्त्री. दृष्टि, समजूत.
बसुधा–स्त्री. पृथ्वी, जमीन, स्वर्ग.
बसूला–पु. वाकस (सुताराचें एक हत्यार).
बसेरा–वि. वस्ती करणारा.–पु. प्रवासी लोकांची रात्री मुक्काम करण्याची जागा, पक्ष्यांचें घरटें.
बसेरा देना–आश्रय देणें.
बसेरा करना–मुक्काम करणें.
बसेरी, बसैया–वि. निवास करणारा.
बसौंधी–स्त्री. बासुंदी, रबड़ी.
बस्ता–पु. दप्तर.–वि. बांधलेला.
बस्ती–स्त्री. वस्ती, ठाणें.
बस्तु–स्त्री. पाहा 'वस्तु'.
बस्साना–क्रि. अ. घाणावणें, दुर्गंध येणें.
बहँगी–स्त्री. कावड.
बह–पु. 'पाहा' वह'.
बहकना–क्रि. अ. भटकणें, वहकणें, नादीं लागणें, नशेंत चूर होणें, विवेकरहित काम करणें, चुकणें.
बहकी बहकी बातें करना–बरळणें.
बहकाना–क्रि. स. बहकाविणें, रस्ता चुकविणें, लक्षभ्रष्ट करणें, (बोलून) शांत करणें.
बहकावट–स्त्री. फसविण्याची क्रिया.
बहन–स्त्री. बहिण, वाहण्याची क्रिया.
बहना–क्रि. अ. वाहणें, गळणें, वारा वाहणें, दूर होणें, घसरणें, दारोदार फिरणें, कुमार्गी होणें, गर्भपात होणें, स्वस्त मिळणें, बुडणें, लादून नेणें, ओढून नेणें, धारण करणें, उठणें, निर्वाह करणें.
बहती गंगामें गोता मारना या हाथ धोना–वाहत्या गंगेंत हात धुणें.
बहनापा–पु. बहिणीचें नातें, मैत्री.
बहनी–स्त्री. बहीण, प्रवाह, अग्नि.
बहनु–पु. वाहन, स्वारी.

बहनेली–स्त्री. बहीण (मानलेली).
बहनोई–पु. मेहुणा, बहिणीचा नवरा.
बहबदी, बहेबूदी–स्त्री. शुभकार्य, उपकार.
बहम–अ. संगत, परंपरा, साथ.
बहम पहुँचाना–आणून देणें, तयार करणें.
बहर–पु. छंद, समुद्र.–अ. करितां, साठीं.
बहरहाल–अ. कोठल्याहि स्थितींत, होईल तसें. [–वि. बहिरा.
बहारा–पु. भाग, हिस्सा, नशीब.
बहराना–क्रि. स. रंजविणें, दुःख विसरून जाण्यासाठीं एखादी गोष्ट सांगणें.
बहरा–पु. भाग, नशीब.–वि. बहिरा.
बहरामंद–वि. भाग्यवान, संपन्न, प्रसन्न.
बहरामंद होना–फायदा घेणें.
बहरावर–पु. भाग्यवान मनुष्य.
बहरी–स्त्री. ससाणा.
बहरेखुदा–ईश्वराकरितां.
बहरियाना–क्रि. स. बाहेर काढणें, वेगळें करणें.–क्रि. अ. बाहेर होणें, वेगळें होणें, नावेचें मध्यधारेंत जाणें.
बहल–वि. पुष्कळ, दाट, गच्च.–स्त्री. हलकी बैलगाडी.–पु. नाव, ऊस.
बहलना–क्रि. अ. रमणें, मनोरंजन होणें.
बहलाना–क्रि. स. रमविणें, मनोरंजन करणें.
बहलाव–पु. मनोरंजन, प्रसन्नता.
बहली–स्त्री. रथाच्या आकाराची बैलगाडी.
बहल्ला–पु. आनंद, प्रसन्नता. [अट, शर्त.
बहस–स्त्री. वादविवाद, तर्क, हुज्जत, झगडा,
बहसना–क्रि.स. वादविवाद करणें, पैज मारणें, तर्क करणें.
बहा–पु. मूल्य (बेबहा–बहुमूल्य)
बहादुर–पु. साहसी, पराक्रमी, वीर.
बहाना–पु. मतलब साधण्यासाठीं खोटें बोलणें, निमित्त, कारण.–क्रि. स. वाहविणें, प्रवाहांत सोडणें, ओतणें, व्यर्थ खर्च करणें. [रमणीयता, प्रफुल्लता, मजा.
बहार–स्त्री. वसंतऋतु, आनंद, तारुण्य,
बहाल–वि. कायम, स्थिर, जसाच्यातसा, प्रसन्न, खूष, चांगल्या स्थितींतला.
बहाली–स्त्री. पुनर्नियुक्ति, पूर्वीचीच नेमणूक, बहाणा, कायमपणा, प्रसन्नता.
बहाव–पु. प्रवाह, धार, वाहतें पाणी.
बहिक्रम–.पु. वय.
बहियाँ–स्त्री. बाही.
बहिश्त–पु. स्वर्ग. [स्वर्गीय.
बहिश्ती–पु. स्वर्गांत राहणारा.–वि.
बहिन–स्त्री. बहीण.
बहिस्–अ. बाहेर, बाहेरून, पृथक, शिवाय.
बही, बहीखाता–स्त्री. वही.
बहीर–स्त्री. गर्दी, बाजारबुणगे, सैन्य-
बहुगुना–पु. पातेलें. [सामग्री.–अ. बाहेर.
बहुत–वि. पुष्कळ, भरपूर.
बहुत अच्छा–ठीक, बरें, फार चांगलें.
बहुत करके–बहुधा, फार करून.
बहुत कुछ–बराचसा.
बहुत खूब–वाहवा, फार छान.
बहुतक, बहुतर–वि. पुष्कळ, अनेक.
बहुताई, बहुतायत––स्त्री. विपुलता.
बहुतेरा–अ. अधिक, पुष्कळ.
बहुतेरे–वि. अनेक.
बहुधा–अ. अनेक प्रकारें, बहुतेक.
बहुमत–पु. पुष्कळ लोकांचे वेगवेगळें मत, पुष्कळ लोकांचें मिळून एक मत.
बहुमूल्य–वि. जास्त किमतीचा.
बहुरना–क्रि. अ. परतणें, पुन्हां भेटणें.
बहुरि–अ. पुन्हां, यानंतर.

बहुरिया–स्त्री. नववधू, सून.
बहुरी–स्त्री. चणे चुरमुरे.
बहुरूप–वि. अनेकरंगी –पु. सरडा, केंस, मदन, राळ, शिव, विष्णु.
बहुरूपिया–पु. बहुरूपी.
बहूँटा–पु. बाजूबंद.
बहू–स्त्री. सून, पत्नी, वधू, नवरी मुलगी.
बहूली–स्त्री. वेलदोडा.
बहेड़ा–पु. बेहडा.
बहेतू–वि. भटक्या.
बहेलिया–पु. पारधी.
बहोर–पु. पुनरागमन. –अ. पुनः.
बहोरना–क्रि. स. परत करणें.
बहोरि–अ. पुन्हां, वारंवार.
बाँ–पु. गाईचे हंबरणें, वेळां.
बाँहीं–अ. डावीकडे.
बाँक–वि. वांकडा, तिरपा.–स्त्री. बाजूबंद, पायांत घालावयाचें चांदीचें कडें, बांगडी, धनुष्य, सुरी.–पु. वांकडेपणा.
बाँकड़ी–स्त्री. जरीच्या तारेची लेस.
बाँकपन–पु. वांकडेपणा, नखरा, शोभा.
बाँका–वि. वांकडा, बहादुर, नखरेल, तिरपा.–पु. तिरपें लोखंडी हत्यार.
बाँकुर, बाँकुरा–वि. वांकडा, कुशल, तीक्ष्ण.
बाँग–स्त्री. आरोळी, ओरड, निमाजाच्या वेळची सूचना देणारे मुल्लाचें मोठ्यानें ओरडणें, कोंबड्याचें आरवणें.
बागड़, बाँगड़–वि. मूर्ख, रानटी.
बागुर–पु. पक्षी धरण्याचें जाळें.
बाँचना–क्रि. स. शिल्लक राहणें, उरणें. –क्रि. स. वाचणें.
बाँछना–क्रि. स. इच्छिणें, अभिलाषा करणें,
बाँछित–वि. इच्छित. [निवडणें.

बाँछी–वि. इच्छुक.
बाँझ–स्त्री. वांझ, एक प्रकारचा वृक्ष, वंध्या.
बाँट–पु. हिस्सा, वाँट, गवताचा रस्सा.
बाँटे पड़ना–भागांत येणें.
बाँट चूँट–स्त्री. भाग, देणें, देवविणें.
बाँटना–क्रि. स. वांटणें, विभागणें.
बाँटा–पु. हिस्सा, भाग.
बाँडा–वि. शेपटी नसलेला, संततिहीन.
बाँडी–वि. एकटी, पुच्छविहीन.–स्त्री.
बाँद–पु. सेवक, दास. [छडी, लाठी.
बाँदर–पु. वानर, माकड.
बाँदा–पु. बांडगुळ.
बाँदी–स्त्री. दासी, सेविका.
बाँदू–पु. कैदी.
बाँध–पु. बांध, पाण्याचा प्रवाह अडविण्यासाठीं किंवा शेत इ. ची मर्यादा दाखविण्यासाठीं रचलेली भिंत.
बाँधना–क्रि. स. बांधणें, निश्चित करणें, ठरविणें, कैद करणें, घर बांधणें, दुरुस्ती करणें, योजना करणें, मंत्रद्वारा तरवार इ. बांधणें.
बाँधनू–पु. उपक्रम, कल्पित गोष्ट, ठरविलेली गोष्ट किंवा विचार, खोटे आरोप, कलंक, दोष. [बांधण्याचे साधन.
बाँधप–पु. बांधण्याची क्रिया, दोरी इ.
बाँबी–स्त्री. सापाचें बीळ, वारूळ.
बाँस–पु. सव्वातीन गजांचें माप, बांबू, पाठीचा कणा.
बाँसपर चढ़ना–अपकीर्ति होणें. [करणें.
बाँस पर चढ़ाना–खूप चढविणें, अपकीर्ति
(कुएँमें) बाँस डालना या छोड़ना–अतिशय
बाँसों उछलना–अत्यंत प्रसन्न होणें.[शोधणें.
बाँसली–स्त्री. मुरली, कसा.

बाँसुरी–स्त्री. मुरली.
बाँह–स्त्री. हात, भुजा, भरोसा, आसरा, एक प्रकारचा व्यायाम, बाही.
बाँह गहना या पकड़ना–साहाय्य करणें, [विवाह करणें.
बाँह टूटना–निराधार होणें.
बाँह गहेकी लाज–वाटेल तें करून रक्षिणें.
बाँह देना–साहाय्य करणें.
बाँहबोल–साहाय्यतेचें वचन.
बा–अ. बरोबर, समक्ष. –पु. पाणी.
बाइस–पु. कारण, मलसंचालक.
बाई–स्त्री. त्रिदोषांपैकीं 'वात' दोष, कुलीन स्त्री, वेश्यांच्या नांवापुढे हा शब्द कधीं कधीं लावतात.
बाईको झोंक–वायुप्रकोप, आवेश.
बाई चढ़ना–शेफारून बोलणें.
बाई पचना–घमेंड जिरणें.
बाईस–वि. बावीस.
बाईसी–स्त्री. बाविसांचा गट, बावीस संग्रह.
बाउ, बाऊ–पु. वायु.
बाउर–वि. वेडा, बावळा, मुका.
बाडाँ–अ. डावीकडे.
बाक, वाक–स्त्री. वाणी, वचन.–पु. भय.
बे–बाक–निर्भय.
बाक़र–पु. महापंडित, धनाढ्य माणूस.
बाक़र ख़ानी–स्त्री. एक प्रकारची उत्तम [पोळी.
बाकला–पु. एक प्रकारचा वाटाणा.
बाकस, बॉक्स–पु. पेटारा, पेटी.
बाकियात–स्त्री. शिल्लक रकमा.
बाक़ी–स्त्री. वजाबाकी, धान्यविशेष.–वि. शिल्लक.–अ. पण, परंतु. [घर.
बाकरि–स्त्री. विटांनीं व मातीनें बनविलेलें
बाग़ मोड़ना–बाजूला वळविणें. [दोरी.
बाग़ डोर–स्त्री. लगाम, लगामांत बांधण्याची
बाग़ना–क्रि. अ. चालणें, फिरणें, बोलणें.
बागबान–पु. माळी.
बाग़बानी–पु. माळ्याचें काम.
बाग़र–पु. नदीचा उंच किनारा.
बागा–पु. एक अंगरखा, मानाचा पोषाख.
बाग़ाती–स्त्री. बागायती जमीन.
बाग़ी–पु. बंडखोर, राजद्रोही.
बाग़ीचा–पु. लहान बाग.
बागीस, वागीश–स्त्री. आकाश वाणी, सरस्वती.–पु. ब्रह्मदेव, बृहस्पति, वक्ता.
बागुर–पु. पक्षी पकडण्याचें जाळें, पाश.
बाघंबर–पु. व्याघ्र चर्म, एकप्रकारची कांबळी.
बाघ–पु. वाघ. [दंशामुळें.)
बाघी–स्त्री. जांघेंतील अवघणा (उप-
बाचा, वाचा–स्त्री. वाणी, वचन, वागिन्द्रिय, सरस्वती.
बाचाल वाचाल.–वि. वाचाळ, बोलका. वाईट व पुष्कळ बोलणारा.
बाछा–पु. वासरूं, गोऱ्हा, मुलगा.
बाज़–वि. कांहीं, कोणी कोणी.–अ. वंचित, रहित.–पु. शिकारी पक्षी, बहिरी ससाणा, बाणाचीं पिसें, घोडा.
बाज़ आना–सतारीची तार, जवळ न जाणें
बाज़ करना–अडविणें. [त्यागणें, कंटाळणें.
बाज़ रखना–मना करणें.
बाज़ गस्त–वि. परत येणें.
बाज़ गुज़ार–पु. कर देणारा मनुष्य.
बाज़ दावा–पु. स्वत्व घालविणें.
बाजना–क्रि. अ. वाजणें, झगडणें, लढणें, प्रसिद्ध होणें, लागणें, दुखावणें.
बाजरा–पु. बाजरी.
बाजा–पु. वाद्य. [समूह.
बाजा गाजा–अनेक प्रकारच्या वाद्यांचा

बानाब्ता–अ. कायदेशीररित्या, नियमानुसार.–वि. कायदेशीर.
बाज़ार पु. बाजार.
बाज़ार गर्म होना–चलती असणें, बाजारांत माल व गिऱ्हाइक अधिक प्रमाणांत असणें.
बाजारू–वि. बाजारी, सामान्य, अशिष्ट.
बाज़िंदगी–स्त्री. खेळ, मौज, धूर्तपणा, चलाखी.
बाज़िंदा–पु. खेळाडू.
बा(वा)जि, बाजी–पु. घोडा, बाण, पक्षी, अडुळसा, गंधर्वांचा घोडा, सूर्य, वाजसेनीय, ब्राम्हण.–वि. गतिशील, चपळ, वेगवान, बलिष्ठ.
बाज़ी–स्त्री. पैज, डाव.
बाज़ी मारना–डाव जिंकणें.
बाज़ी ले जाना–सर्वांत श्रेष्ठ ठरणें.
बाज़ीगर–पु. जादूगार.
बाज़ीचा–पु. खेळणें, खेळ, तमाशा.
बाजु–अ. शिवाय, अतिरिक्त.
बाज़ू–पु. बाहू, बाजूबंद, बाजू, पंख, प्रत्येक कामांत बरोबर राहून मदत करणारा मनुष्य, पक्ष.
बाझ–वि. रहित.
बाझना–क्रि. अ. अडकणें, झगडणें, हट्ट करणें, बंधनांत पडणें.
बाट–पु. वरवंटा, वजनें (शेर, अच्छेर इ.), वाट, मार्ग, रस्ता.
बाट काटना–रस्ता पार करणें.
बाट जोहना–प्रतीक्षा करणें.
बाट पड़ना–मागें लागणें, छळणें, बट्टा लागणें.
बाटना–क्रि. स. वाटणें, चूर्ण करणें.
बाटिका, वाटिका–स्त्री. बगीचा.
बाटी–स्त्री. वाटी, गाकर, रुंद तोंडाची वाटी.
बाड़–स्त्री. आडोसा, कुंपण.
बाड़ा–पु. वाडा, भव्य इमारत, गोठा.
बाड़ी–स्त्री. बाग, वाटिका.
बाढ़-ढ़ि–स्त्री. वाढ, अधिकता, पूर, भरती, सरबत्ती (बंदूक तोफेची), तलवार किंवा शस्त्राची धार.
बाढ़ दगना–तोफांची सरबत्ती होणें.
बाढ़ पर रखना–उत्तेजन देणें, धार लावणें.
बाढ़ना–क्रि. अ. पाहा 'बढ़ना'.
बाणी, वाणी–स्त्री. वाणी, वचन, भाषा, सरस्वती.
बात–स्त्री. गोष्ट, कथन, वचन, चर्चा, प्रसंगानें निघालेली गोष्ट, माहिती, विश्वास, प्रतिष्ठा, संभाषण.
(पुरानी) बात उखाड़ना–जुनें भांडण उकरून काढणें.
बात उठाना–सहन करणें, मान्य करणें, गोष्ट काढणें.
बात कहते, बात की बात में–बोलतां बोलतां.
बात काटना–मध्येंच बोलणें, खंडन करणें.
बातका बतंगड़ करना–शब्दानें शब्द वाढविणें, घोळ घालणें.
बात का बतंगड़ बनाना दे–क्षुद्र गोष्टीस विनाकारण महत्त्व देणें.
बात को मरना–शब्द राखण्याचा प्रयत्न करणें.
(कोई) बात नहीं–कांहीं चिंता नाहीं.
बात क्या है–भानगड काय आहे.
बात खाली जाना–अव्हेर होणें.
बात गढ़ना–विनोदार्थ बनवून सांगणें, थाप ठोकणें.
बात चलना छिड़ना–चर्चा होणें.
बात जाना–अब्रू जाणें.
बात न पूछना–पर्वा न करणें.
बात न रहना, बात खोना–विश्वास उडणें.
(किसीकी) बात पकड़ना–शब्द धरून बसणें.
बात पड़ना–विषय काढणें, चर्चा होणें.
बात पर जमना–शब्द कायम टिकविणें.
बात पर अड़ना, बात पर आना–आग्रह धरणें.
(पते की) बात (मार्के की) बात–सुंदर कल्पना.
बात पर मरना–शब्दासाठीं सर्वस्व टाकणें.

बात पर बात कहना—तोंडाला तोंड देणें.
बात पाना—मर्म कळणें.
बात पूछना—समाचार घेणें.
बात बढ़ना—प्रकरण वाढणें, भांडण होणें.
बात बनना—कार्य सफल होणें, चांगली स्थिति येणें.
बात बनाना—थाप मारणें.
बात बिगड़ना—काम बिघडणें.
बात में आना या आ जाना—फसणें, बोलण्याला हुरळणें. [मताग्रह धरणें.
(अपनी) बात रखना—वचन पाळणें,
बात रही—ठरलें तर.
बात लगना—मनाला लागणें, प्रभाव पडणें.
बात ही बात में—बोलतां बोलतां.
बातचीत—स्त्री. संभाषण, वार्तालाप.
बातिन—पु. आंतील बाजू, अंतःकरण, मन.
बातिनी—वि. आंतला, मनाचा.
बातिल—वि. खोटें बोलणारा, खोटा, व्यर्थ, अशक्त, रद्द केलेलें.
बाती—स्त्री. पाहा 'बत्ती'.
बातुल—वि. विक्षिप्त, वेडा.
बातूनि, बातूनी—वि. बडबड्या, वाचाळ.
बाथ—पु. मांडी.
बाद—पु. विवाद, तर्क, पैज, हवा, वारा. —अ. नंतर, मागाहून.—वि. वेगळा केलेला.
बादकश—पु. पंखा, झरोका, भाता, फुंकणी.
बादना—क्रि. अ. बकणें, हुज्जत घालणें, आव्हान देणें. [करणारा.
बाद फ़रोश—पु. खुशामती, व्यर्थ बडबड
बादबान—पु. जहाजाचें शीड.
बादर—वि. आनंदित, प्रसन्न.—पु. ढग, कापसाचें रोपटें, कापूर.
बाद रफ़्तार—वि. वाऱ्याप्रमाणें चालणारा.
बादल—पु. मेघ, ढग.
बादल उठना या चढ़ना—आकाश भरून येणें.
बादल छँटना—आकाश निरभ्र होणें.
बादल में चकती लगाना—आकाशाला ठिगळ लावणें. [(जरीच्या कामासाठीं).
बादला—पु. चांदीसोन्याची बारीक तार
बादले—पु. जरी कामाचें कापड, स्वर्ण-खचित.
बादशाह—पु. बादशाहा.
बाद-सख्त—स्त्री. तुफान, मोठें संकट.
बाद-हवाई—अ. व्यर्थ, उगीचच.
बादाम—पु. बदाम.
बादामी—पु. एक लहान डबी, एक पक्षी, बदामी रंग.—वि. बदामी रंगाचा, बदामाचा, बदामाच्या आकाराचा.
बादि—अ. व्यर्थ. [एक हत्यार, वाटी, पेला.
बादिया—पु. तांब्याचें भांडें, जंगल, लोहाराचें
बादी—वि. वातुळ, वातकारक, वाताचा.
बादुर—पु. वटवाघुळ. [—स्त्री. वात.
बादे-सबा—स्त्री. पूर्वेकडून येणारा वारा.
बाध—पु. संकट, दुःख, विरोध, विघ्न, कष्ट, कठिणता, अर्थाची विसंगति, एक प्रकारच्या गवताची दोरी, आक्षेप, खंडण, निषेध. [दुःखदायी.
बाधक—वि. अडवणारें, विघ्न आणणारा,
बाधना—क्रि. स. विघ्न आणणें, अडविणें.
बाधा—स्त्री. अडथळा, विघ्न, अडचण, संकट, पीडा, इजा, विरोध, खंडण, निषेध.
बाधी—देखो 'बाधक'.
बाध्य—वि. बांधलेला, विवश.
बान—पु. बाण, आतषबाजी, समुद्र किंवा नदीची मोठी लाट.—स्त्री. दोरी. —प्रत्य. रक्षक (जसें दरबान), ठेवणारा व दाखविणारा, हांकणारा (जसें फील-बान).
बानक—स्त्री. वेष.

बानगी–स्त्री. नमुना, वानगी.
बानर–पु. वानर. [समर्थ, शक्तिशाली.
बानवा–वि. चांगल्या आवाजाचा, संपन्न,
बाना–पु. पोषाख, चाल रीत, एक हत्यार वीण, कपड्याच्या वीणेंतील आडवा धागा, पतंगाचा दोरा (मांजा). –क्रि. अ. मोठें भोंक पाडणें.
बानि-नी–स्त्री. संवय, तेज, कांति, वाणी, वचन, महात्मा वचन, सरस्वती.
बानिन–स्त्री. वाण्याची स्त्री.
बानिया–पु. व्यापारी.
बानी–पु. बनिया, वाणी, बनविणारा, तयार करणारा, मुख्य साधन, नेता, अधिकारी.
बानैत–पु. बोथाटी फिरविणारा, तिरंदाज,
बाप–पु. पिता. [योद्धा.
बापिका–स्त्री. मोठी विहीर. [लांचें.
बापी–स्त्री. विहीर, तळें. –वि. वाडवडि-
बापुरा–वि. साधारण, तुच्छ, गरीब, बापुडा.
बापुरी–वि. बापडी, बिचारी, गरीब, तुच्छ.
बापू–पु. पिता. [केस, विषय, अभिप्राय.
बाब–पु. प्रकरण, परिच्छेद, दार, दरवाजा,
बाबत–स्त्री. संबंध, विषय. –अ. संबंधीं, विषयीं.
बाबा–पु. वृद्ध आणि पूज्य व्यक्तीकरितां संबोधन, पिता, पितामह, साधुसंन्याशां-करितां संबोधन, मुलांकरितां प्रेमाचें संबोधन. [प्रेमसूचक शब्द.
बाबी–स्त्री. संन्यासिनी, लहान मुलांचा
बाबू–पु. राजवंशी किंवा क्षत्रियांचा सन्मा-नसूचक शब्द, कारकून, भला माणूस, पित्याचें संबोधन.
बाम–पु. गच्ची, छत, विरोधी.
बाम देव–पु. शिव, एका ऋषीचें नांव.
बाएँ–वि. डावा.
बायँदेना–सोडून देणें, राहून जाणें, लक्ष देणें.
बाय–पु. वारा, वात.–स्त्री. पायऱ्यांची
बायद–अ. जसें पाहिजे तसें. [विहिर.
बायन–पु. बयाणा, उत्सवप्रसंगीं इष्ट-मित्रांना वाटावयाची मिठाई.
बायन देना–खोडी काढणें.
बायबिडंग–पु. वावडिंग. [तेल.
बायस, वायस–पु. कावळा, चंदन, टारपीण
बाँयाँ–वि. डावरा, प्रतिकूल, विरुद्ध, डाव्या हातानें वाजविण्याचा तबला.
बायाँ देना–जाणून वाचविणें.
बायें–अ. डावी कडे, विरुद्ध, उलट.
बायें होना–खिन्न होणें.
बार–स्त्री. वेळ, उशीर, खेप.–पु. ओझें, द्वार, आश्रयस्थान, दरबार, वर्तुळ, अड-थळा, नाव, हत्याराची धार, थाळी इ. चा
बारबार–पुन्हां पुन्हां. [कांठ.
बारक–अ. एकदां, एकेवेळीं.–स्त्री. शिपायां-साठीं बांधलेलें घर.
बारकश–पु. ओझें घेऊन जाणारी गाडी.
बारगह, बारगाह–स्त्री. डेरा, तंबू, दरबार.
बारगीर–पु. हमाल, स्वतःचा घोडा न ठेवणारा सैनिक.
बारजा–पु. घरासमोरील ओटा, सज्जा.
बारतिय–स्त्री. वेश्या.
बारदाना–पु. पोतें, सैन्याच्या खाण्या-पिण्याची सामुग्री, रसद.
बारन–पु. अडथळा, कवच, हत्ती.–स्त्री. बळी.–अ. शीघ्र. [मनाई करणें.
बारना–क्रि. स. पेटविणें, निवारण करणें,
बारबरदार–पु. हमाल, मजूर.

बारबरदारी–स्त्री. हमाली, हमालाचें काम.
बारह्–वि. बारा.
बारहखड़ी–स्त्री. बाराखडी.
बारहदरी–स्त्री. मोकळी हवेशीर बैठक.
बारहबाट–अ. नष्ट.
बारहबाना-नी–वि. देदीप्यमान, चोख (सोनें), निर्दोष, पूर्ण.–स्त्री. सूर्यासारखी चमक.
बारहमासा–पु. वियोगिनीचें गाणे (यात बाराही महिन्यांचे प्राकृतिक विशेषतांचें वर्णन असतें). [बारा महिने होणारें.
बारहमासी–वि. बारा महिने फुलणारें,
बारहवफ़ात–स्त्री. महंमद पैगंबराच्या मृत्यूपूर्वीचे बारा दिवस.
बारहसिंगा–पु. सांबर.
बारहा–अ. वारंवार, नेहमी.
बारहीं–स्त्री. बारसें, बारावा दिवस (मरणानंतरचा), जन्मानंतरचा बारावा दिवस.
बारॉं–पु. पाऊस, वर्षा.
बारा–वि. बालक.–पु. मुलगा.
बारात–स्त्री. पाहा 'बरात'.
बारानी–वि. कोरडवाहू, जिराईत (जमीन).–पु. पावसाळी कोट.
बारि, वारि–स्त्री. पाणी.–अ. ओवाळून.
बारिश–स्त्री. पाऊस, वर्षाऋतु.
बारी–स्त्री. किनारा, समान, मार्जिन, बाग, मुलगी, घर, खिडकी, झरोका, बदर, पाळी, धार.–पु. पत्रावळी, द्रोण इ विकणारी जात, गुरव.
बारी बारी से–पाळीपाळीने.
बारी बंधना–पाळी ठरणें.
बारीक–वि. बारीक, पातळ, लहान, सूक्ष्म, कौशल्यपूर्ण. [खुबी समजणारा.
बारीकबीं–वि. सूक्ष्म नजरेनें पहाणारा,
बारीकी–स्त्री. खुबी, बारीकपणा, सूक्ष्मपणा.
बारीस, बारीश–पु. समुद्र.
बारू–पु. रेती, वाळू.
बारूद–स्त्री. दारू (उडविण्याची).
(गोला) बारूद–स्त्री. लढाईची सामुग्री, दारूगोळा.
बारूदखाना–पु. दारू इ. बनविण्याची जागा.
बारूनी–स्त्री. मद्य, पश्चिम दिशा, दुर्गा, एक पर्व, पापण्यांचे केस.
बारे–अ. वाटेल तसे, एकवेळी, शेवटीं, अखेरीस. –पु. मुलगे. –क्रि. स. ओवाळणे. –वि. अविवाहित.
बारे में–अ. संबंधी, विषयी.
बारोठा–पु. वराचे कन्याद्वारी पूजन करण्याची एक पद्धत, मधुपर्क.
बाल–पु. पुच्छ, हत्तीचें किंवा घोड्याचे पुच्छ, घोडा, वाळा, केंस, बालक, जनावराचा बच्चा, धान्याची ओबी.-वि. अबोध, लहान, कोंवळा, अज्ञ, नवा, मूर्ख.
बाल बॉंका न होना–कांही वांकडें न होणें.
(नहाते) बाल न खिसकना–यत्किंचित कष्ट न होणे. [अनुभव प्राप्त करणें.
(किसी काम में) बाल पकाना–पु. पुष्कळ
बाल बाल बचना–थोडक्यात वाचणे.
बालक–पु. लहान मूल, अंगठी, कंकण, कडें.
बालखोरा–पु. टक्कल पडण्याचा रोग.
बालगीर–पु. घोड्याचा नोकर.
बालछड़–स्त्री. जटामांसी (एक औषधि).
बालटी–स्त्री. बादली.
बालतोड़–पु. केसतोड. [केसाळ पुच्छ.
बालधि बालभार, बालहस्त–पु. झुपकेदार
बालना–क्रि. स. दिवा लावणें, पेटविणें.
बालबच्चा–पु. संतान, मुलेंबाळें.

बालभोग–पु. नैवेद्य.
बालम–पु. पति, प्रियकर.
बालमखीरा–पु. काकडी.
बालमीक–पु. वाल्मिकि ऋषि.
बाला–वि. वरील, वरचा.–अ. वर वरती. –स्त्री. तरुण स्त्री, पत्नी, भार्या, स्त्री. लहान मुलगी, हातांत घालावयाचें कडें.
(बोल) बाला रहना–वाहवा होणें, प्रसिद्धि होणें. [वरील साय.
बालाई–वि. वरचा. –स्त्री. मलई, दुधा-
बालाखाना–पु. बैठकीची माडी.
बालाबर–पु. एक प्रकारका अंगरखा.
बालावाला–अ. वरवर.
बालि–पु. वाली, सुग्रीवाचा मोठा भाऊ.
बालिग–वि. वयांत आलेला.[पोरकट, मूर्ख.
बालिश–स्त्री. उशी. –पु. उसें.–वि. शिशु,
बालिश्त–स्त्री. वीत (माप).
बाली–स्त्री. लहान वयाची मुलगी, बाळी, ओंबी, कणीस. –पु. वाली.
बालीदगी–स्त्री. विकास, वाढ.
बालीन–पु. उशी.
बालुका,वालुका–स्त्री. वाळू, बारीक खड-मिश्रित वाळू, रेती, कांकडी.
बालू–पु. रेती, वाळू.
बालूकी भींत–शीघ्र नष्ट होणारा पदार्थ.
बालूदानी–स्त्री. रेतदाणी, वाळूदाणी.
बालूसाही–स्त्री. एक मिठाई.
बाल्य–पु. बालपण, अज्ञान, अल्पत्व, बाल-पणा, निरभिमानित्व. –वि. बालकाचें,
बाव–पु. हवा, अपान वायु. [बालपणीचें.
बावन–पु. बावन.
बावन तोले पाव रत्ती–शंभर टक्के.
बावन बीर–वि. शूर वीर, महाप्रतापी.

बावर–पु. विश्वास.
बावरची–पु. आचारी.
बावरचीखाना–पु. स्वयंपाकघर.
बावला, बावरा–वि. बावळट, वेडा.
बावलापन–पु. बावळटपणा, वेडेपणा.[वेडी.
बावली–स्त्री. पायविहीर, बावडी. –वि.
बावाँ, बायाँ–वि. डाव्या बाजुचा, विरुद्ध.
बाश–अ. राहा अशा अर्थी (समासांत-जसें– खुशबाश–आनंदांत राहा).
बाशिंदा–पु. निवासी, रहिवासी.
बास–पु. वस्त्र, निवास, निवासस्थान, गंध, एक छंद, एक वृक्ष.–स्त्री. अग्नि, एक प्रकारचें शस्त्र, वासना, इच्छा.
बासन–पु. भांडें. [सुवासित करणें.
बासना–स्त्री. वासना, वास. –क्रि. स.
बासमती–पु. एक प्रकारचे सुवासिक तांदुळ.
बासर, वासर–पु. दिवस, सकाळ, सकाळीं गावयाचा राग, राग भेद.
बासव, वासव–पु. इंद्र, वसू (चेदि देशाच्या राजाचा पुत्र), वाली.
बासा–पु. खानावळ, निवासस्थान.
बासिरा–पु. पाहण्याची शक्ति, डोळे.
बासी–वि. शिळें पाकें, सुकलेलें, कोमेजलेलें.
बासी कढ़ी में उबाल आना–शिळया कढीस ऊत येणें, म्हातारपणीं डोहाळे लागणें.
बासौंधी–स्त्री. बासुंदी.
बाह–पु. हात.–स्त्री. जुंपणी (नांगरास), संभोगेच्छा, संभोगशक्ति.
बाहना–क्रि. स. वाहून नेणें, ओझें नेणें, चालविणें (हत्यार), फेंकणें, गाडी घोडे हांकणें, वाहणें, नांगरणें, गाभीण-करविणें (गाय, म्हैस इत्यादीस)
बाहम–अ. आपसांत, साथ.

बाहर–अ. बाहेर, दुसऱ्या जागीं, शिवाय, [संबंधरहित.
बाहर होना–प्रकट होणें.
बाहर करना–दूर करणें. [तल्याशिवाय.
बाहर बाहर–बारोबार, कोणाला सांगि-
बाहर का–परका, अनात्मीय.
बाहर जामी–पु. सगुणरूप, ईश्वरावतार.
बाहरी–वि. बाहेरील, परका, दरपांगी,
बाहिज–पु. बाहेरील, वरवरचा. [वरवरचा.
बाहिन, बाहिनी–स्त्री. सेना, तीन गण सैन्य, नदी, नेणारी.
बाहु–पु. हात, त्रिकोणाची बाजू, पशूचा पुढील पाय, देहाचा ऊर्ध्वभाग.
बिंजन–पु. खाद्य वस्तु, प्रगटीकरण, अवयव, भाजीपाला, शिजलेलें अन्न, व्यंजन.
बिंद–पु. पाण्याचा थेंब, दोन भुंवयांमधील जागा, टिकली, वीर्याचा थेंब.
बिंदी,बिंदुली–स्त्री. अनुस्वार, बिंदु, टिकली.
बिंधना–क्रि. अ. भोंक पडणें, अडकणें.
बिंध्या, विंध्याचल–पु. एक पर्वत. (मध्य-प्रदेशांत)
बिआना–क्रि. अ. विणें (पशु).
बिआध–पु. व्याध, व्यथा.
बिकट–वि. पु. पाहा 'विकट.'
बिकटासी–वि. स्त्री. भयंकर तोंड असणारी.
बिकना–क्रि.अ. विक्री होणें. [बनणें.
(किसी के हाथ) बिकना–एखाद्याचा सेवक
बिकरार–वि. भयंकर, बेचैन.
बिकवाना–क्रि. स. विकविणें.
बिकस–वि. प्रसन्नता, विकसित होऊन.
बिकसना–क्रि.अ. विकसणें, फुलणें, प्रफुल्लित होणें.
बिकसाना–क्रि. स. विकसविणें, फुलविणें, प्रसन्न करणें.–क्रि. अ. फुलणें.
बिकाऊ–वि. विकाऊ, विकावयाचें.

बिकार–पु. विकार, रोग, पीडा, दोष, दुष्कृत्य, दुर्वासना, बिकट, भीषण.
बिक्रम–पु. पराक्रम, प्रभाव.
बिक्री–स्त्री. विक्री, विकून मिळणारें धन.
बिखड़न–वि. तोडणारा, नाश करणारा.
बिखम–वि. विषम, सपाट नसलेलें, बिकट.
बिखरना–क्रि. अ. विखुरणें, पसरणे.
बिखराना–क्रि. स. विखुरणें, पसरविणें.
बिखान, बिषाण–पु. शिंग.
बिख्यात–वि. प्रख्यात, अमुक नांवाचा.
बिगड़ना–क्रि. अ. बिघडणें, रागावणें, संतापणें, दुर्दशा होणें, नीतीभ्रष्ट होणें, बंड करणें, परस्परांत वैमनस्य येणें, व्यर्थ खर्च होणें.
बिगड़ेदिल–पु. भांडखोर, कुमार्गी. [
बिगड़ैल–वि. तापट, हट्टी, दुराग्रही.
बिगत–वि. नाहींसें झालेलें, मृत, अंधुक, [निस्तेज.
बिगर–अ. खेरीज, वांचून.
बिगरना–क्रि. अ. पाहा 'बिगड़ना'.
बिगसना–क्रि. अ. विकसणें, उमलणें, फुलणें.
बिगहा–पु. बिघा.
बिगाड़–पु. दोष, खराबी, झगडा.
बिगाड़ना–क्रि. स. बिघडविणें, हानि करणें.
बिगाना–वि. परका, अन्य.
बिगारी–स्त्री. बिगार, मजुरी न देतां [घेतलेलें काम.
बिगास–पु. विकास.
बिगासना–क्रि. स. विकसित करणें.
बिगिर, बगैर–अ. विना, शिवाय.
बिगुन, बिगुण–वि. ठोंब्या, मूर्ख, गुणरहित.
बिगुर–वि. कोणत्याच गुरुकडून ज्ञान न घेतलेला. [अडचण.
बिगुरचिन–स्त्री. बुचकळा, विवंचना,
बिगुरदा–पु. एक प्रकारचें प्राचीन हत्यार.
बिगुल–पु. सैनिकांना एकत्र करावयाचे

वेळीं वाजवावयाची तुतारी.
बिगोई—स्त्री. श्रम, त्रास.
बिगोना, बिगोवना—क्रि. स. नाश करणें. बिघडविणें, लपविणें, त्रास देणें, भुलविणें, कंठणें, घालविणें, चोरणें.
बिग्रह—पु. पाहा 'विग्रह'.
बिघटना—क्रि. स. तोडणें, बनविणें.
बिच—अ. मध्यें.
बिचकाना—क्रि.अ. चिडविणें, वेगाडणें, तोंड वेडेंवांकडे करणें (बेचव पदार्थामुळें.)
बिचरना—क्रि. अ. फिरणें, सहल करणें, यात्रा करणे, प्रवास करणे.
बिचरण—पु. सहल, प्रवास. [खचणें.
बिचलना—क्रि. अ. विचलित होणें, हिम्मत
बिचला—वि. मधला.
बिचलाना—क्रि. स. विचलीत करणें, अव्यवस्थित करणें. [आणण्यासाठी).
बिचवान—वि. मध्यस्थ. (सलोखा घडवून
बिचहुत—पु. संदेह, द्विधा, अंतर.
बिचच्छन, बिचक्षण—वि. चमकदार, निपुण, पारदर्शी, पंडित. [प्रश्न करणें.
बिचारना—क्रि. अ. विचार करणें, विचारणें,
बिचारा, बेचारा—वि. दीन गरीब.
बिचारी, विचारी—वि. विचारी, समजूतदार.
बिचाल—पु. अलग, फरक, अंतर.
बिचेत, बिचेतन—वि. मूर्च्छित, बेशुद्ध.
बिचौनिया, बिचौलिया, बिचौहाँ—पु. मध्यस्थ.
बिच्छू—पु. विंचू, बिषारी गवत.
बिछना—क्रि. अ. पसरलें जाणें.
बिछलना—क्रि. अ. घसरणें, सरकणें.
बिछवाना—क्रि.स. पसरवून घेणें, आंथरविणें.
बिछलांवा, बिछलाहर—वि. घसरणें.
बिछाना—क्रि. स. पसरविणें, विखरणें, [लोळविणें.
बिछावन—पु. अंथरूण, बैठक.
बिछिवी—पु. विरोली (दागिना).
बिछुआ—पु. बिचवा, जोडवीं, करगोटा.
बिछुड़ना—क्रि.अ. वेगळें होणें, वियोग किंवा
बिछुरन—स्त्री. वियोग. [विरह होणें.
बिछुर(ड़)ना—क्रि. अ. पाहा 'बिछुड़ना'.
बिछूना—वि. वियोगी.
बिछेलन—पु. घसरणी.
बिछोड़ा—पु. वियोग, विरह.
बिछोय—ह—पु. विरह, वियोग.
बिछोहना—क्रि. अ. पाहा 'बिछुड़ना.'
बिछौना—पु. बिछाना, अंथरूण.
बिज़न—पु. सरसहा कत्तल. [चढविणें.
बिजन बोलना—कत्तलीची आज्ञा देणें, हल्ला
बिजन—पु. लहान पंखा.-वि. एकटा, एकाकी,
बिजना—पु. पंखा. [एकांत स्थान.
बिजय—पु. विजय.
बिजया—स्त्री. भांग, दसरा.
बिजयी—वि. विजयी.
बिजली—स्त्री. वीज, गळ्यांतला किंवा कानांतला दागिना, आंब्याची कोय. —वि. चंचल, चपळ, चमकदार.
बिजाती—वि. परजातीचा, जातीतून बाहेर
बिजान—पु. अज्ञान. [काढलेला.
बिजायठ—पु. बाजूबंद.
बिजार—पु. बैल.—वि. आजारी.
बिजारा—वि. बियांचें.
बिजुरी—स्त्री. वीज.
बिजूका—खा—पु. पक्षी वगैरेंना हुसकून लावण्याकरितां शेतांत काठीवर उलटें घातलेलें मडकें, बुजगावणें.
बिजै—स्त्री. जय.
बिजोग—पु. वियोग.

बिजोना—क्रि. न. निरखून पाहणें.
बिजोरा—वि. दुबळा, अशक्त.
बिजोहा—पु. व्यामोह, भ्रम, एक छंद.
बिज्जु—पु. वीज.
बिज्जुल—पु. साल, टरफल. —स्त्री. वीज.
बिज्जू—पु. ऊद, रानमांजर.
बिज्ञान—विज्ञान. [होणें.
बिझु (झ) कना—क्रि. अ. भडकणें, वांकडें
बिझुकाना—क्रि. स. भिवविणें, भडकविणें.
बिट—विट,—वि. नीच.—पु. वैश्य, दुष्ट, नायकाचा मित्र (साहित्यांत), विष्टा (पक्ष्यांची), कामुक, जार, वेश्येचा आश्रित, ठक, धूर्त, उंदीर, खैर, नारिंग, विडलोण, प्रायश्चित्ताग्नि.
बिटप—पु. वृक्ष.
बिटरना—क्रि. अ. मळणें, ढवळणें.
बिटिया—स्त्री. मुलगी, बेटी.
बिटौरा—पु. गोवऱ्यांचा ढीग, वारुळें.
बिठाना—क्रि. स. बसविणें.
बिडंब—पु. अवडंबर.
बिड़—पु. एक प्रकारचें मीठ, कामुक, वेश्यागामी, धूर्त, साहित्यांत खलनायक, विष्टा.
बिडर—वि. विस्कटलेला, बेडर, निर्भय.
बिडरना—क्रि. अ. अस्ताव्यस्त होणें, विस्कळीत होणें, बुजणें, बिचकणें, नष्ट होणें. [उधळून टाकणें, पळविणें.
बिडराना—क्रि. स. विस्कटून टाकणें,
बिड़वना—क्रि. स. तोडणें.
बिडारना—क्रि. स. बिचकवणें, दाणादाण करणें, नष्ट करणें.
बिड़ौजा—पु. इंद्र.
बिढ़तो—पु. नफा, फायदा.
बिढ़वना, बिढ़ाना—क्रि. स. कमाविणें, संचय करणें, वाढविणें.
बित, बित्त—पु. धन, सामर्थ्य, उंची, ठेवण.
बितताना—क्रि. अ. विव्हळणें, दुःखी होणें.
बितना—पु. टीच.
बितरना—क्रि. स. वाटणें. [छंद.
बितान, वितान—पु. यज्ञ, विस्तार, मोठा
बिताना—क्रि. स. समय व्यतीत करणें, कालक्रमण करणें.
बित्ता—पु. एक वीत (माप).
बिथकना—क्रि. अ. थकणें, आश्चर्य चकित होणें, मोहून जाणें.
बिथरना—क्रि. अ. विखुरणें, वेगळे होणें.
बिथा—स्त्री. व्यथा, दुःख.
बिथित—वि. व्यथित.
बिथुरना—क्रि. अ. विखुरणें, वेगळे होणें.
बिथोरना—क्रि. स. वेगळे करणें, फैलावणें.
बिद, विद—वि. मिळविणारा किंवा जाणणारा (समासांत).—पु. बुध (ज्योतिष). —स्त्री. ज्ञान.
बिदकना—क्रि. अ. फाटणें, चिरले जाणें, घायाळ होणें. [करणें.
बिदकाना—क्रि. स. फाडणें, कापणें, जखमा
बिदर—पु. विदर्भ देश (हल्लींचा वऱ्हाड), एक धातु.
बिदरन—स्त्री. फट, छेद.—वि. फाडणारा.
बिदरना—क्रि. अ. फाटणें.—क्रि. स. फाडणें.
बिदा—स्त्री. प्रस्थान, निरोप, रजा.
बिदाई—स्त्री. रवानगी, निरोप.
बिदाई करना—पाठवून देणें (लेकी सुनेस).
बिदाई माँगना—निरोप घेणें.
बिदारना—क्रि. स. फाडणें, चिरणें, नष्ट
बिदित—वि. समजलेलें, ज्ञात. [करणें.

बिदिसि, बिदिशि–स्त्री. उपदिशा.
बिदुराना–क्रि. अ. गालांतल्या गालांत
बिदुरानी–स्त्री. हास्य. [हंसणें, स्मित करणें.
बिदुषक–पु. विदूषक.
बिदुस, बिदुष–पु. विद्वान, पंडित.
बिदुसि, बिदुषी–स्त्री. विद्वान स्त्री, विदुषी.
बिदून–अ. खेरीज, शिवाय.
बिदुषना–क्रि. अ. दोष लावणें, दूषण देणें.
बिदेह, विदेह–वि. देहहीन, निराकार, देहबंधशून्य, वेदांती, ब्रह्मज्ञानी.–पु. निमिराजा, जनक राजा.
बिदोख–पु. वैमनस्य, वैर.
बिदोरना–क्रि. स. चिडविणें.
बिद्दत–स्त्री. बिघाड, दोष, त्रास, दुःख, संकट, जुलूम, दुर्दशा.
बिद्दमान, विद्यमान–वि. हल्लीं असलेला. –पु. वर्तमान काळ.
विद्या–स्त्री. चौदा विद्या, ज्ञान, मंत्र, शास्त्र.
बिद्रुम, विद्रुम–पु, प्रवाळ. [करणें.
बिधँसना–क्रि. स. विध्वंस करणें, नाश
बिध–स्त्री. प्रकार, ब्रह्मा, जमाखर्चाचा हिशेब, हत्तीचें गवत.
बिध मिलाना–जमाखर्चाचा ताळा पाहणें.
बिधना–पु. ब्रह्मदेव, विधाता.–क्रि. अ.
बिधवंस–पु. नाश. [छेदलें जाणें, अडकणें.
बिधवपन–पु. वैधव्य.
बिधवा–स्त्री. विधवा.
बिधाता–पु. उत्पन्नकर्ता, व्यवस्थापक, ब्रह्मदेव, विधान करणारा.
बिधात्री–स्त्री. ब्रह्मदेवाची स्त्री, सरस्वती.–वि. बनविणारी.
बिधान–पु. विधि, नियम, कानून.
बिधाना–क्रि. स. छेदविणें, अडकविणें.
बिधि–पु. स्त्री. निर्बंध, रीति, नियम, ब्रह्म, व्यवहार.
बिधिना, विधिना–पु. विधाता.
बिधु, विधु–पु. चंद्र, ब्रह्मा, विष्णु, शिव, कापूर, राक्षस, युद्ध.
बिधुन्तुद, विधुन्तुद–पु. राहू.
बि(वि),धुबैनी–स्त्री. सुंदरी, चंद्रमुखी.
बिधुर–वि. भ्यालेला, दुःखी, व्याकुल, विधुर, वियोग झालेला, रहित, असमर्थ, दीन, वैरी, विगलित.–पु. वियोग, भीति, कष्ट, विपत्ती, वैफल्य, पत्नी मेलेला पुरुष.–स्त्री. श्रीखंड.
बिन-नि-नु–अ. शिवाय, विना.
बिनई–पु. नम्र मनुष्य.
बिनऊ–स्त्री. विनय, विनंति. [कन्या.
बिनता–स्त्री. गरुडाची माता, दक्षराजाची
बिनति-ती–स्त्री. विनंति, अर्ज.
बिनन–पु. वेंचणी.
बिनना–क्रि. स. निवडणें, वेंचणें.
बिनवना–क्रि. अ. विनवणें, प्रार्थना करणें,
बिनवाई–स्त्री. विणण्याची क्रिया, निवडण्याची मजुरी.
बिनसना–क्रि. अ. नष्ट होणें, लोप होणें, बिघडणें–क्रि. स. नष्ट करणें.
बिनसाना–क्रि. स. बिघडवून टाकणें, नष्ट करणें.–क्रि, अ. नष्ट होणें.
बिना–अ. शिवाय, सोडून, खेरीज.
बिनाई–स्त्री. विणकाम, निवड, वेंचणी.
बिनानी–वि. अज्ञानी, विज्ञानी.–स्त्री. विशेष विचार.
बिनायक–पु. विनायक, गणपति.

बिनावट–स्त्री. वीण.
बिनासना–क्रि. स. नाश करणें.
बिनि, बिनु–अ. विना, खेरीज.
बिनिश्चित–वि. अतिशय दृढ, पक्का.
बिनिन्दक–पु. निंदक, फार निंदा करणारा.
बिनीत, विनीत–वि. नम्र, सुशील, नीतिमान, शिक्षित, सभ्य, जितेंद्रिय, सुंदर, पसरलेला.–पु. व्यापारी, शिकविलेला घोडा, दवणा.
बिनूठा–वि. विलक्षण, चमत्कारिक, सुंदर.
बिनै, विनय–पु. विनय, शिक्षण, बळ, शिष्टाचार, नम्रता, दूरीकरण, निग्रह, नियमन, दंत, नीति, अनीति.
बिनोद, विनोद–पु. विनोद, श्रम परिहार, शोक परिहार, कौतुहल, क्रीडा, हर्ष, [थट्टामस्करी.
बिनौला–पु. सरकी.
बिपच्छ–पु. शत्रु.–वि. अप्रसन्न, प्रतिकूल.
बिपच्छी–पु. प्रतिपक्षाचा, शत्रु.
बि(वि)पत,विपदता,विपदा–स्त्री. विपत्ति, [संकट, मृत्यु.
बिपर–पु. विप्र, ब्राम्हण.
बिपरीत, विपरीत–वि. विरुद्ध, प्रतिकूल, रुष्ट, अहितकारक, बदललेला, नियमाविरुद्ध, दुर्वर्तनी, अशुभ. –स्त्री. व्यभिचारिणी.
बिपाक, विपाक–पु. परिणाम, दुर्गति, कर्मफल, पिकणें, पक्वता, जठराग्नि, बदल.
बिपादिका, विपादिका–स्त्री. चिखल्या (पायाचा रोग), कोडें, उखाणा.
बिपिन, विपिन–पु. जंगल. –वि. गहन.
बिपुल, विपुल–वि. विस्तार, संख्या किंवा परिमाणांत फार मोठा, रोमांचयुक्त, अगाध. –पु. मेरू हिमालय.
बिफर–वि. निष्फळ, व्यर्थ.
बिफरना–क्रि.अ.नाराज होणें, विद्रोही होणें.
बिबछना–क्रि. अ. विरोधी बनणें, झगडणें.
बिबर–पु. गुहा, कपार, भुयार.
बिबरन–वि. रंग उडालेला, निस्तेज, ज्याची चेहऱ्याची कांति नाहींशी झाली आहे असा.–पु. विवरण, वर्णन, व्याख्या.
बिबस,विवश–वि. विवश, लाचार, परतंत्र. –अ. निरुपायानें.
बिबहार–पु. पाहा 'व्यवहार.'
बिबाई–स्त्री. तळपायास चिरा पडणें.
बिबाक–वि. ऋणमुक्त.
बिबाद–पु. वादविवाद, भांडण, खटला.
बिबि–वि. दोन.
बिबुध–पु. बुद्धिमान, देव, चंद्र.
बिबेक–पु. पाहा, 'विवेक.'
बिबेकी–वि. पाहा 'विवेकी'.
बिभंजन–वि. तोडणारा, नाश करणारा.
बिभचार, व्यभिचार–पु. पाहा 'व्यभिचार.'
बिभव, विभव–पु. संपत्ति, ऐश्वर्य, मोक्ष, अधिकता, औदार्य, संरक्षण. [क्षेत्र.
बिभाग–पु. भाग, वाटणी, प्रकरण, कार्य-
बिभाती–प्रकाशित होतें, वाटतें.–पु. पहाट.
बिभाना–क्रि.अ. चमकणें,शोभणें,दिसून येणें.
बिभावरी, विभावदरी–स्त्री. नक्षत्रें दिसत असलेली रात्र, कुंटिण, हळद, वेश्या, बडबडी स्त्री.
बिभिनाना–क्रि. स. वेगळें, करणें.
बि(वि)भीषन-ण–पु. रावणाचा भाऊ, बिभीषण. –वि. भयानक.
बि(वि)भु–पु. ब्रम्हा, जीवात्मा, शिव, विष्णु, परमेश्वर, स्वामी. –वि. सर्वव्यापक, शक्तिमान, जो सर्व जागीं जाऊं शकतो, महान, नित्य, दृढ.

बिभूति, विभूति—स्त्री. वृद्धि, वैभव, संपत्ति, भस्म, लक्ष्मी, एक दिव्यास्त्र, सृष्टि, कल्याण, माहात्म्य, प्रभाव, शक्ति, अष्ट-सिद्धींपैकीं प्रत्येक,मनाची वृत्ति,बिस्तार.
बि(बि)भूषन, विभूषण—पु. अलंकार,दागिने.
बिभेद—पु. फरक, अनेक भेद, घुसणें.
बिभौ, विभव—पु. वैभव, संपत्ति.
बिमद, विमद—वि. गर्वरहित.
बिमन—वि. दुःखी, उदास, विमनस्क. —अ. अस्वस्थ होऊन.
बिमल—वि. निर्मळ, शुद्ध, सुंदर.
बिमाता, विमातृ—स्त्री. सावत्र आई.
बिमात्रज, बि(वि)मातृज—पु. सावत्र भाऊ.
बिमान—पु. विमान, वृद्ध माणसाची स्मशान-यात्रा, गाडी, घोडा. [केलेला.
बिमानी,विमानित—वि. मानरहित, अपमान
बि(वि)मुख—वि. मुखरहित, विरक्त, उदासीन, विरुद्ध, निराश, विन्मुख.
बि(वि)मूढ़—वि. महामूर्ख, अत्यंत मोहित झालेला, भ्रमांत पडलेला, बेशुद्ध, फसवलेला. [आसक्ति.
बि(बि) मोह—पु. मूर्खपणा, मोह, बेशुद्धि,
बिमोहना—क्रि. स. मोहून, टाकणे, बेशुद्ध करणें, फसविणें. —क्रि. अ. मोहित होणे, बेशुद्ध होणें, फसणें.
बिय—वि. दोन, दुसरा. —पु. बीज.
बियत—पु. आकाश.
बिया—पु. बीं, बीज. —वि. दुसरा, अन्य.
बियाज—पु. बहाणा, व्याज.
बियाधा—पु. पारधी.
बियाधि—स्त्री. व्याधि, पीडा.
बियाना—क्रि. स. बिणें.
बियापना—क्रि. स. व्यापणें.
बियाबान—पु. ओसाड जागा, निर्जन स्थान.
बियारी-रू—पु. रात्रींचें जेवण, फराळ.
बियाह—पु. विवाह, लग्न.
बियाहता—वि. विवाहित.
बियोग—पु. वियोग, वेगळेपणा, ताटातूट, विरह, वजाबाकी. [झालेला.
बियोगी, वियोगी—वि. वियोगी, वियोग
बिरंग—वि. बहुरंगी, रंग नसलेला, वाईट रंगाचा.
बिरक्त—वि. विरक्त, फार तांबडा, असं-तुष्ट, प्रपंचांत आसक्त नसणारा, [उदासीन.
बिरख, वृक्ष—पु. झाड.
बिरखभ, वृषभ—पु. बैल.
बिरचना—क्रि. स. बनविणें, मन उठून जाणें, रचणें, सजविणें.—स्त्री. जुळणी, रचना.
बिरचि—अ. रचून, बनवून.
बिरची—वि. रचलेली, बनविलेली.
बिर(रि)छ—पु. वृक्ष.
बिरछा—पु. वृक्ष.
बिरछिक—पु. वृश्चिक, विंचू.
बरिज, विरज—वि. निर्मल,स्वच्छ, सात्विक.
बिरझना—क्रि. अ. झगडणे.
बिरझाना—क्रि. अ. आग्रह धरणें.
बिरतंत—वृत्तांत—पु. वृत्तान्त, हकीकत.
बिरत—वि. विरक्त, उदासीन, अप्रसन्न.
बिरताना—क्रि. स. वांटणें, विभाग करणें.
बिरति—स्त्री. त्याग, उदासीनता, अप्रसन्नता.
बि(वि) रक्त—वि. फार तांबडा, विमुख, निवृत्त, संसारांत आसक्त नसलेला, उदा-सीन, असंतुष्ट.
बिरथ—वि. रथाशिवाय,पायीं.
बिरथा, वृथा—वि. व्यर्थ, चुकीनें, विधि-विरुद्ध मूर्खपणानें. [रहित, वृद्ध.
बिरद—पु. यश, बीद, प्रसिद्ध.—वि. दंत-

बिरदावली–स्त्री. यशाची कथा. [कीर्तिमान.
बिरदैल–पु. विख्यात योद्धा–वि. विख्यात,
बिर(रि) ध, वृद्ध–वि. वृद्ध, म्हातारा, वृद्धिगत, पंडित, मोठा, दगडफूल.
बिरमना–क्रि. अ. थांबणें, आराम करणें, मोहित होऊन गुंतणें, रमणें, वेग थांबणें.
बिरमाना–क्रि. स. थांबविणें, मोहून टाकणें, [घालविणें.
बिरयाँ–वि. भाजलेला.
बिरयानी–स्त्री. केशरी भात.
बिरल–वि. निराळा, विरळ, दूरदूर असलेला, दुर्लभ, पातळ, निर्जन, थोडा, सैल, तुटकतुटक.–स्त्री. दही.
बिरला–वि. विरळा.
बिरव-वा–पु. रोप, झाड. हरभऱ्याचें झाड.
बि(वि)रस, बिरवादी–वि. बेचव, रुक्ष, नीरस, अप्रिय, दुःखपूर्ण, दुःखप्रद, कर्कश, कठोर.–पु. नासाडी.
बिरसता–स्त्री. भांडण, मनःसंकोच.
बि(वि) रह–पु. विरह, वियोगाचें दुःख, अभाव, वैरभाव, एकांत.
बिरहवंत–वि. विरही, वियोगानें दुःखी.
बिरहाकुल–वि. विरहानें व्याकुळ झालेला.
बिरहागी–स्त्री. विरहाग्नि, वियोगाचें फार [दुःख.
बिरहाना–क्रि.स. विरह पीडा होणें.
बिरहित–वि. शिवाय, त्यक्त, रहित, हीन.
बिरहिन–वि. वियोगिनी, वेगळी झालेली.
बिरहि–पु. विरही.
बिरहिया–वि. वियोगी.
बि(वि)राग–पु. इच्छा नसणें, वैराग्य, रंगहीनता, रंगांत बदल, संतोष, अप्रीति, [निरिच्छता.
बिरागना–क्रि. अ. विरक्त होणें.
बिरागी–पु. त्यागी.
बिराजना–क्रि. अ. शोभणें, विराजणें, बसणें.
बि(वि)राट–पु. मत्स्य देशाच्या राजाचें नांव, क्षत्रिय, कांति, ब्रम्हाचें स्थूल स्वरूप.–वि. फार मोठा.
बिरादर–पु. भाऊबंद.
बिरादराना–वि. आप्तेष्टांसारखा, स्नेहाचा.
बिरादरी–स्त्री. भाऊबंद, आप्तेष्ट.
बि(वि)राध–पु. प्रतिबंध, विरोध, त्रास, एक राक्षस.–वि. त्रास देणारा.
बिरान-ना–वि. परका, अपरिचित.
बिरावना–क्रि. स. चिडविणें, तोंड वेंगाडणें. –वि. परका. [श्रीकृष्ण,
बिरिख–पु. बैल, वृषभ रास, वृक्ष.
बिरिछ–पु. झाड.
बिरिध, वृद्ध–वि. म्हातारा.
बिरियाँ–स्त्री. समय, वेळा.
बिरी–स्त्री. विडा, विडी, दांतवण.
बि(वि)रुज–वि. निरोगी, स्वस्थ.
बिरुझना–क्रि. अ. रागावणें, संतापणें, भांडणें.
बिरुदावली–स्त्री. यशसमूह, प्रतिज्ञा समूह.
बिरुवैत-वि. प्रसिद्ध, प्रतिज्ञावान, प्राणधारी.
बिरुधाई–स्त्री. म्हातारपण.
बि(वि)रुद्ध–वि. प्रतिकूल, अपकारक, वैरी, असंबद्ध (भाषण), व्यापलेलें.
बिरोजा–पु. चीर नामक वृक्षाचा डिंक.
बिलंद–वि. उंच, मोठा, विफल झालेला.
बिल–पु. बीळ, विवर.
बिलकुल–अ. संपूर्ण, एकंदर, सुरुवातीपासून शेवटपर्यंत, अगदीं.
बिलखना–क्रि. अ. दुःखी होणें, विलाप करणें, आक्रोश करणें, संकोच पावणें, ताडणें, समजणें. [पणा, दुःख.
बिलग–वि. निराळा, वेगळा.–पु.–वेगळे-
बिलग मानना–वाईट वाटणें.

बिलगाना–क्रि. अ. वेगळें होणें. –क्रि. स. वेगळें करणें, निवडणें.
बिलगावना–क्रि. स. वेगळें करणें, निवडणें.
बिलगावा–स्त्री. वेगळेपणा.
बिलच्छन, बिलक्षण–वि. अपूर्व, विलक्षण, चमत्कारिक, अलौकिक, बावरलेला, अशुभलक्षणी. –पु. पाहणें, निर्हेतुक स्थिति, कृत्य, दान करण्याची शय्या.
बिलच्छना–क्रि. अ. ताडणें, समजणें.
बिलटना–क्रि. अ. उलटणें, उपडें होणें.
बिलटी–स्त्री. पार्सल पाठविल्याची रेल्वे [रसीद.
बिलनी–स्त्री. रांजणवाडी, भ्रमरी.
बिलपना–क्रि. अ. रडणें, शोक करणें.
बिलफेल–अ. सध्यां, यावेळीं.
बिलबिलाना–क्रि.अ. वळवळणें (किड्यांचें),
बिलम–पु. उशीर, विलंब. [आक्रोश करणें.
बिलमना–क्रि. अ. उशीर करणें, थांबणें, प्रेमबद्ध होऊन थांबणें. [ठेवणें.
बिलमाना–क्रि. स. जाऊं न देणें, अडकवून
बिलल्लाना–क्रि. अ. विलाप करणें, बडबड करणें. [लपविणें.
बिलवाना–क्रि. स. घालविणें, नष्ट करणें,
बिलसना–क्रि. अ. आनंदी होणें, शोभणें.– क्रि. स. उपभोग घेणें, विलास करणें.
बिलसाना–क्रि. स. उपभोग घेणें, उपभोग घ्यावयास लावणें.
बिलहरा–पु. पानाचा करंडा.
बिला–अ. विना, खेरीज.
बिलाई–स्त्री. मांजर, गळ (पोहरा काढण्याचा) दाराची खिटी.
बिलाना–क्रि. अ. नाश पावणें, अदृश्य होणें.
बिला–नागा–अ. खाडा केल्याशिवाय, एक-
बि(वि)लाप–पु. रुदन, शोक. [सारखें.
बि(वि)लापना–क्रि. अ. आक्रोश करणें.
बिलायत–स्त्री. परदेश, दूरचा देश.
बिलारी–स्त्री. मांजर.
बिलाव–पु. बोका.
बिलावना–क्रि. स. बुडविणें, नष्ट करणें.
बिलासना–क्रि. स. उपभोग घेणें.
बि(वि)लासिनी–स्त्री. विलासी स्त्री, प्रसन्न मुख असलेली, वेश्या, स्त्री, एक छंद.
बिलैया–स्त्री. मांजर, किसणी.
बिलोकन–पु. पाहणें, दृष्टि, परीक्षा.
बिलोकना–क्रि. स. पाहाणें, परीक्षा करणें.
बिलोकनी–स्त्री. कटाक्ष, पाहाण्याची क्रिया.
बि(वि)लोचन–पु. डोळा, पाहणें.– विपरीत पाहणारा.
बिलोड़ना– क्रि. स. घुसळणें (दूध, दहीं इ.), अस्ताव्यस्त करणें, विस्कटणें,
बिलोन–वि. अळणी, कुरूप. [घाबरणें.
बिलोना, बिलोर(व)ना–क्रि. स. घुसळणें, मिसळणें, ढवळणें, ओतणें.
बिलोलना–क्रि. अ. हलणें, विचलित होणे.
बिल्–उ. हें शब्दांच्या आधीं येऊन सहित, युक्त असा अर्थ होतो. (जसें–बिल्जब्र–
बिलअक्स– ह्याच्या विरुद्ध. [जबरदस्ती.
बिल्उमूम–अ. साधारणतः.
बिल्जब्र–अ. जबरदस्ती.
बिल् जरूर–अ. अवश्य.
बिल् जुमला–अ. एकंदर, सर्व मिळून.
बिल् फर्ज़–अ. असें मानून, असें समजून.
बिल् फेल–अ. यावेळीं, सध्यां..
बिल्मुकाबिल–अ. तुलनेंत.
बिल्मुक्ता–वि. कायम. –पु. कायमधारा.
बिल्ला–पु. बोका.
बिल्ली–स्त्री. मांजर, दाराची खिटी.

बिल्ली के भागों छींका टूटना–आयती संधी चालून येणें. [स्वच्छ कांच.
बिल्लौर–पु. स्फटिक, बिलोरी आरसा,
बिल्लौरी–वि. स्फटिकाचा. [गुंतवळ काढणें.
बिवराना–क्रि. स. केसांचा गुंता सोडविणें,
बिवाई–स्त्री. तळपायास चिरा पडणें, चिखल्या.
बि(वि)वेक–पु. सारासार विचार, खल, वाटाघाट, पृथक करणें, हौद, टांकी,
बिषम–वि. पाहा 'विषम.' [एकांत.
बिषय–पु. पाहा 'विषय.'
बिषया–स्त्री. वासना, विषयेच्छा.
बि(वि)षयी–पु. विषयासक्त, मदन, राजा, धनवान. [उत्साहभंग.
बि(वि)षाद–खेद, दुःख, निराशा, ग्लानि
बिषान, बिषाण–पु. शिंग, डुकराचा दांत,
बिष्टा–स्त्री. उदरमल, विष्टा. [हत्तीचा दांत.
बिष्णु–पु. पाहा 'विष्णु'.
बिसंच–पु. वस्तूंची निगा न ठेवणें, निष्काळजीपणा, कार्यनाश, भय.
बिसंभर–पु. विश्वंभर.–वि. बेसावध.
बिसंभार–वि. बेसावध.
बिस, बिष–पु. विष्णु.
बिसखपरा–पु, घोरपडीसारखा विषारी प्राणी, एक जंगली वनस्पति.
बिसद–वि. स्वच्छ, पांढरा, स्पष्ट, सुंदर,
बिसन–पु. व्यसन, खोड. [व्यक्त.
बिसनी–वि. व्यसनी, शोकीन.
बिसम–पु. पाहा 'विषम.
बिसमऊ–पु. आश्चर्य.
बिसमय–पु. आश्चर्य, अभिमान, संदेह.
बिसमित–वि. आश्चर्य चकित.
बिसमिल–वि. घायाळ, जखमी.
बिसमिल्ला–पु. ईश्वराच्या नांवानें (प्रत्येक कार्यारंभीं मुसलमान लोक याचा उच्चार करितात).
बिसयक–पु. प्रदेश, संस्थान.
बिसरना–क्रि. स. विसरणें.
बिसरात–पु. खेचर.
बिसराना–क्रि. स. विसरणें.
बिसवासी–वि. विश्वास ठेवणारा, विश्वासू.
बिससना–क्रि. स. विश्वास ठेवणें, वध करणें, शरीराचे तुकडे तुकडे करणें.
बिसहना–क्रि स. विकत घेणें, जाणून बुजून आपल्या बरोबर घेणें.
बिसहर–पु. विषारी साप.
बिसायंध–वि. सडलेल्या माशाचा दुर्गंध असलेले. –स्त्री. सडलेल्या मांसाचा
बिसाख–पु. विशाखा नक्षत्र. [दुर्गंध.
बिसात–स्त्री. अंथरण्याची वस्तु, बुद्धिबळ, सामर्थ्य, दर्जा, जमा, दौलत.
बिसातबान, बिसाती–पु. स्टेशनरी माल विकणारा व्यापारी.
बिसाना–क्रि. अ. विषाचा प्रभाव पडणें,
बिसारा–वि. विषारी. [उपाय चालणें.
बिसाला–वि. विशाल.
बिसास, बिश्वास–पु. विश्वास.
बिसासी–वि. अविश्वासू, दगाबाज, कपटी.
बिसासिन–स्त्री. जिच्यावर विश्वास करतां येत नाहीं अशी स्त्री.
बिसाहना–क्रि. स. खरेदी करणें, विकत घेणें.–पु. विकत घेतलेली वस्तु, खरेदी.
बिसाहनी–स्त्री. सौदा, खरेदी केलेली वस्तु.
बिसाहा–पु. सौदा.
बिसिख–पु. बाण.
बिसियर–वि. विषारी.

बिसियार–वि. फार, ढीग, जास्त.
बिसुद्ध, बिशुद्ध–वि. निर्मळ, शुद्ध.
बिसूरना–क्रि. अ. खेद करणें.–स्त्री. चिंता, [काळजी.
बिसेख, विशेष–वि. विशेष.
बिसेखता–स्त्री. विशेषता.
बिसेखना–क्रि.अ. विस्तारपूर्वक वर्णन करणें, [निर्णय करणें.
बिसेसर–पु. विश्वेश्वर.
बिसोक–पु. शोकरहित, अत्यंत शोक.
बिस्तर–पु. बिछाना, अंथरूण, फैलाव, विस्तार, बोलण्याचा पाल्हाळ, प्रार्थना, प्रणय, आधार, आसन, समूह, वैपुल्य.
बिस्तरना–क्रि. स. विस्तार करणें, फैलावणें. [–क्रि. अ. फैलणें.
बिस्तुइया–स्त्री. पाल.
बिस्राम, विश्राम–पु. आराम, विश्राम.
बिस्व–पु. विश्व.
बिस्वरूप, विश्वरूप–पु. विराट भगवान, विष्णु, अगरूचंदन.–वि. अनेक रूपाचे.
बिस्वा–पु. एक बिघा जमिनीचा विसावा [भाग.
(उन्नीस) बिस्वा–नव्याण्णव टक्के.
(बीस) बिस्वा—शंभर नंबरी, निःसंशय.
बिस्वामित्र–पु. विश्वामित्र.
बि (वि) स्वास–पु. विश्वास, भरंवसा, गुह्य.
बिहंग, विहंग–पु. पक्षी, ढग, बाण, सूर्य, चंद्र.–वि. आकाशवाणी.
बिहंडना–क्रि. स. तुकडे तुकडे करणें, नष्ट [करणें.
बिहँसना–क्रि. अ. हंसणें.
बिहँसाना–क्रि. अ. मंदस्मित करणें, प्रफुल्लित होणें, फुलणें, खिलणें.–क्रि. स. हंसविणें, खुष करणें.
बिहद्द–वि. बेहद्द, अपरिमित.
बिहबल, विह्वल–वि. व्याकुळ, बेचैन.
बिहरना–क्रि. अ. सहल करणें, फिरणें. –क्रि. स. फाटणें, फुटणें, सुटणें.
बिहराना–क्रि. स. फाडणें.
बिहाई, बिहाय–अ. विसरून, सोडून.
बिहान–पु. सकाळ, उद्यां.
बिहाना–क्रि. स. सोडणें, त्यागणें.–क्रि. अ. कंठणें, व्यतीत करणें.
बिहार–पु. पाहा 'विहार'. [खेळणें
बिहारना–क्रि.अ. विहार करणें, क्रीडा करणें,
बि (वि) हारी–खेळणारा, आनंद करणारा, सुंदर. [असलेला.
बिहाल–वि. अस्वस्थ, हलाखीच्या स्थितींत
बिहित–अ. पाहा 'विहित'.
बिहिश्त, बहिश्त–पु. स्वर्ग.
बिही–स्त्री. पेरू सारखें एक फळ.
बिहीदाना–पु. मोगली बेदाणा.
बि (वि) हीन–वि. विहीन, रहित, अति नीच.
बिहु (हो) रना–क्रि. अ. सुटणें, वियोग होणें.
बीं–वि. पाहाणारा (समासांत, जसें—बारीकबी–सूक्ष्म वस्तु पाहाणारा).
बींडा–पु. मोळी, पेंढी, सुरळी.
बींडी–स्त्री. मोळी, पेंढी.
बींधना–क्रि. अ. गुतणें.–क्रि. स. विद्ध [करणें, छेदणें.
बी–स्त्री. महिला.
बीका–वि. वांकडा.
बीख–पु. पाऊल.
बीग–पु. लांडगा.
बीगना–क्रि. स. विखुरणें, पसरणें, फेकणें. [आंत.–स्त्री. लाट.
बीघा–पु. बिघा.
बीच–पु. मध्यभाग, अंतर, संधि.–अ.
बीच करना–मध्यस्थी करणें.
बीच खेत–मैदानांत, सर्वांसमक्ष.
बीच पड़ना–मध्यस्त होणें.
बीच बीच में–मधून मधून.
बीच में कूदना–मध्यें घुसणें, ओढें दामटणें,

बीच में पड़ना–पंच बनणें.
बीच में रखना–साक्षी ठेवणे.
बीच रखना–भेदभाव मानणे, परका [समजणें.
बीच बचाव–मध्यस्थता.
बी(वी)चि-ची–स्त्री. लाट, चंचलता, फुरसत, अवकाश, आनंद, किरण, सुख.
बीचु–पु. संधि, अवसर, फरक.
बीचोबीच–अ. मधोमध.
बीछना–क्रि. स. निवडणे.
बीछी–स्त्री. विंचू.
बीछू–पु. विंचू, एकप्रकारची सुरी.
बीज–पु. धान्य, नाटक इ. चे मूळ, बी, वीर्य, मुख्य कारण, मूळ कारण, बीजगणित सत्य, स्थान, आधार मंत्रातील भाग, तत्त्व.– स्त्री. वीज.
बीजक–पु बहुबीज फळ, मालाची किंमत, माहिती वगैरेची यादी, कबीराचा एक पद्य संग्रह, गाडलेल्या संपत्तीची त्या संपत्तीबरोबरच गाडलेली यादी.
बीजन–पु. पंखा.
बीजपूर–पु ईडलिंबू.
बीजबंद–पु चिकण्याचे बी.
बीजा–वि दुसरा.
बीजी–स्त्री कोय, गीर
बीजु, बीजुरी–स्त्री. वीज.
बीझ–वि. सुने, एकांत.
बीझना–क्रि. अ. अडकणे, लपेटणे.
बीट–स्त्री. पक्ष्याची विष्ठा.
बीड़–स्त्री. चळत (रुपयाची).
बीड़ा–पु. विडा, तांबूल.
बीड़ा उठाना–विडा उचलणें, काम करण्यास तयार होणे.
बीड़ा डालना–आव्हान करणे.
बीड़ी–स्त्री. बिडी, विडा, चळत, दंतवर्ण.
बीतना–क्रि. अ. व्यतीत होणें, गुजरणें, संघटित होणें.
बीथि, बीथि-थी–स्त्री. मार्ग, सडक, ओळ, पंक्ति, जिना, पाय-या, बाजार, दुकान, देवडी, रासें, रूपकभेद.
बीथित–वि. व्यथित, दुःखी.
बीधना–क्रि. अ. अडकविणे.–क्रि. स. छेदणें.
बीन–स्त्री. वीणा, बीन.
बीनकल–पु. बीन वाजविणारा. [विणणें.
बीनना–क्रि. स. वेचणें, निवडणें, छेदणें,
बीनाई–स्त्री. दृष्टी, पाहाण्याची शक्ति.
बीनी–स्त्री. नाक.
बीफै–पु. गुरुवार.
बीबी, बीवी–स्त्री. पत्नी, बायको, कुलवधु, स्त्रियासाठी आदर सूचक शब्द.
बीमा–पु विमा, विमा उतरविलेलें पत्र किंवा पार्सल.
बीमार–वि. रोगी, आजारी [करणारा.
बीमारदार–वि. रोग्याची सेवा शुश्रूषा
बीमारदारी–स्त्री. रोग्याची सेवाशुश्रूषा.
बीमार-पुरसी–आजाऱ्याच्या समाचारास जाणें. [भानगड, बखेडा.
बीमारी–स्त्री आजार, रोग, वाईट संवय,
बीय-या–पु. बी, बीज.–वि. दुसरा, दोन, जोडी [कुरण, विडा, बीर.
बीर–पु. भाऊ.–स्त्री. मैत्रीण, एक दागिना,
बीरज–पु. वीर्य, शक्ति, बीज.
बीरन–पु भाऊ. [गाय.
बीरबहूटी–स्त्री. पावसाळी किडा, गोगलगाय.
बीरभद्र–पु. शंकराच्या मुख्य गणाचें नांव.
बीरा–पु. देवाचा प्रसाद, कुरण. [सैन्.
बी(वी)रासन–पु. तपस्व्याचे आसन, वीरा-

बीरी–स्त्री. विडा, कानांतील दागिना.
बीस–वि. वीस, उत्तम, श्रेष्ठ.
बीस विसवा, बीस विस्वे–अ. हजार हिश्शानें, संभवतः –वि. श्रेष्ठ, उत्तम.
बीसी–स्त्री. विसांचा गट, कोडी, धान्याचें [माप.
बीसों–वि. कितीतरी, वीसही.
बीह–वि. वीस. [अवघड. –वि. अलग.
बीहड़–वि. उंचसखल, खडबडीत, बिकट,
बुंजाही–पु. जातिविशेष. [–वि. थोडा.
बुंद–पु. बिंदु, थेंब, वीर्य, टोप. –पु. तीर.
बुंदकी–स्त्री. टिकली, लहान ठिपका, डाग.
बुंदा–पु. कानांत घालावयाचा दागिना (डूल, लोलक इ.), कपाळाची टिकली.
बुंदिया–स्त्री. थेंब, बुंदी (पकवान्न).
बुंदेला–पु. बुंदेलखंडांत राहाणारा, एक [क्षत्रिय जात.
बुंदौरी– स्त्री. बुंदी.
बुआ–स्त्री. आत्या.
बुकचा–पु. गाठोडें.
बुकची–स्त्री. पोटळी, सुई, दोरा वगैरे ठेवण्याची शिंप्याची पिशवी.
बुकनी–स्त्री. पूड, चूर्ण.
बुकुन–पु. भुकटी, बुकणी, पाचक चूर्ण.
बुक्का–पु. अभ्रकाची पूड, बुकणी.
बुक्कार–स्त्री. सिंहगर्जना.
बुखार–पु. ज्वर, ताप, वाफ, आवेग (शोक, क्रोध, इत्यादींचा).
बुखारात–'बुखार'चें अ. वचन, वाफ.
बुख्ल–स्त्री. हृदयाची संकीर्णता, कृपणता.
बुग़दा–पु. एक प्रकारचा मोठा सुरा.
बुग्ज़–पु. गुप्त शत्रुत्व, मनांतला द्वेष.
बुज़–स्त्री. शेळी, बकरी.
बुज़दिल–वि. भित्रा, भेकड.
बुज़दिली–स्त्री. भ्याडपणा, भित्रेपणा.

बुज़ुर्ग–वि. वडील, वृद्ध, श्रेष्ठ.
बुज़ुर्गवार–वि. श्रेष्ठ, वडीलधारी.
बुज़ुर्गी–स्त्री. वडीलकी, मोठेपणा.
बुझना–क्रि. अ. विझणें, मंदावणें, थंड पडणें.
बुझाई–स्त्री. विझवण्याचें काम.
बुझाना, बुझावना–क्रि. स. विझविणें, शांत करणें, समजाविणें.
(ज़हरसे) बुझाना–विषाचें पाणी चढविणें.
बुझौवल–स्त्री. कोडें. [बुडकी.
बुड़की–स्त्री. पाण्यांत मारलेली बुडी,
बुड़बुड़ाना–क्रि. अ. पुटपुटणें, कुरकुरणें.
बुड़ाना–क्रि. स. बुडविणें.
बुढ्ढा–वि. म्हातारा.
बुढ़भस–पु. म्हातारचळ.
बुढ़वा-मंगल—पु. एक सण.
बुढ़ाई–बुढ़ौती–स्त्री. म्हातारपण.
बुढ़ाना–क्रि. अ. म्हातारपण येणें, वृद्ध [होणें.
बुढ़ापा–पु. म्हातारपण.
बुत–पु. मूर्ति, प्रेमिका.–वि. घुम्या.
बुतकदा–पु. देऊळ, प्रेमिकेचें निवास स्थान. [स्थान.
बुतखाना–पु. मंदिर, प्रेमिकेचें निवास-
बुतपरस्त–पु. मूर्तिपूजक.
बुतपरस्ती–स्त्री. मूर्तिपूजा.
बुतशिकन–वि. मूर्तिभंजक.
बुतान–पु. 'बुत'चें अ. वचन. [विझविणें.
बुताना, बुतावना–क्रि. अ. विझणें.–क्रि. स.
बुताम–पु. बटण.
बुत्ता–पु. फसवणूक, लबाडी, बहाणा, ढोंग,
बुत्ता देना–फसविणें, गुंगारा देणें. [आव.
बुध–पु. विद्वान, देव, एक ग्रह.
बुद्ध–वि. जाणलेलें, शहाणा, विकसित.– पु. विद्वान, गौतम बुद्ध, बौधावतार,

पूर्ण ज्ञानी, परमात्मा.
बुधि, बुद्धि–स्त्री. जाणणें, मति, ज्ञानशक्ति, विवेक, विचार, कल्पना, समजूत, जाणीव, हेतु, शुद्धिवर येणें, युक्ति, प्रकृति, निश्चयरूप अंतःकरण वृत्ति.
बुद्धिमानी–स्त्री. चतुराई, बुद्धिमत्ता.
बुद्धू–बावळट, मूर्ख.
बुन–पु. कॉफीचें बी, झाडाचें मूळ.
बुनना–क्रि. स. विणणें.
बुनाई–स्त्री. विणकाम, विणण्याची मजुरी.
बुनावट–स्त्री. वीण. [वास्तविकता.
बुनियाद–स्त्री. पाया, मूळ, अस्सलपणा,
बुबुकना–क्रि. अ. ओकसाबोकशीं रडणें, हंबरडा फोडणें.
बुबुकारी–स्त्री. मोठ्यानें रडणें, हंबरडा.
बुयाम–पु. चिनी मातीची बरणी.
बुरकना–क्रि. स. भुरभुरणें, हलक्या हातानें थोडी थोडी पसरणें. (पूड वगैरे).
बुरका, बुर्का–पु. बुरखा.
बुरा–वि. वाईट, निकृष्ट. [घेणें, द्वेष करणें.
बुरा मानना–वाईट वाटणें, मनाला लावून
बुरा भला–तोंडास येईल तें, हानिलाभ, शिवीगाळ.
बुराई–स्त्री. वाईटपणा, दोष, दुर्गुण, निंदा.
बुराक–पु. महम्मद साहेबांचा एक घोडा.
बुरादा–पु. लांकडाचा भुसा, चूर्ण, चुरा.
बुरुश–पु. ब्रश.
बुर्का–पु. बुरखा.
बुर्ज–पु. बुरूज, घुमट, रास (ज्योतिष शास्त्रांत). [बळांतील).
बुर्द–स्त्री. वरची प्राप्ति, पैज, बुर्जी (बुद्धि-
बुर्द होना–क्रि. अ. काम बिघडणें.
बुर्दबार–वि. सहनशील, सुशील.
बुलंद–वि. उंच, श्रेष्ठ.
बुलबुल–स्त्री. एक पक्षी (बुलबुल).
बुलबुला–पु. बुडबुडा.
बुलहवस–वि. लोभी, इच्छिणारा.
बुलाक–स्त्री. लोलक. [बोलावयास लावणें.
बुलाना–क्रि. स. बोलाविणें, हाक मारणें,
बुलावा–पु. निमंत्रण, बोलावणें.
बुलूग–पु. सज्ञान अवस्था, जवानी, तारुण्य.
बुल्ला–पु. बुडबुडा.
बुहनी–स्त्री. बोहणी.
बुहारना–क्रि. स. झाडणें, केर काढणें.
बुहारी–स्त्री. झाडू, केरसुणी.
बूँद–स्त्री. थेंब, बिंदु. [येणें.
बूँदें गिरना अथवा पड़ना–पावसाचे थेंब
बूँदाबांदी–स्त्री. पावसाची बुरबुर.
बूँदी–स्त्री. बुंदी पक्वान्न, पावसाचे थेंब.
बू–स्त्री. वास, गंध, दुर्गंध, घाण.
बूआ–स्त्री. आत्या. [उसनी ऐट आणणें.
बूकना–क्रि. स. पूड करणें बोलण्यांत
बूचड़–पु. कसाई, खाटीक.
बूचड़खाना–पु. कसाईखाना.
बूचा–वि. कान कापलेला, विद्रूप, बुच्चा.
बूजना–क्रि. स. धोका देणें, फसविणें.
बूझ–स्त्री. अक्कल, बुद्धि, ज्ञान, कोडें.
बूझना–क्रि. स. जाणणें, समजणें विचारणें.
बूट–पु. टहाळा (हरभऱ्याचा), हरभऱ्याचा दाणा, घाटा, झाड.
बूटनि–स्त्री. मखमली किडा.
बूटा–पु. रोपटें, वेलबुट्टी.
बूटी–स्त्री. वनस्पती, वेलबुट्टी, भांग, पत्त्या-
बूड़–पु. बुडण्याची क्रिया. [वरील ठिपके.
बूड़ना–क्रि. स. बुडणें, निमग्न होणें. [किडा.
बूढ़–वि. म्हातारा.–पु. लालरंग, पावसाळी

बूढा–पु. म्हातारा.
बूता–पु. शक्ति, पराक्रम.
बूबोबाश–स्त्री. निवास, राहणें.
बूम–पु. घुबड, जमीन.
बूर–पु. भुसा.
बूर के लड्डू–दगा, भुशाचे लाडू.
बूरा–पु. पिठी साखर, पूड, चूर्ण. [उपरणें.
बृहती–स्त्री. रिंगणी, विश्वासू वीणा,
बृंद, वृंद–पु. समूह, केळीचा घड, १०० कोटी संख्या. [अधिक, सन्मान्य.
बृं(वृं) दारक–पु. देव. –वि. सुंदर, उत्तम
बृक, वृक–लांडगा, कोल्हा, कावळा, क्षत्रिय, उंदीर, घुबड, अनेक पदार्थाचें धूप.
बृत्तान्त–पु. समाचार पाहा, 'वृत्तांत.'
बृत्ति–पाहा 'वृत्ति'.
बृथा, वृथा–अ. व्यर्थ, निष्कारण, चुकीनें,
बेंग–पु. बेडूक. [विधि विरुद्ध, मूर्खपणानें.
बेंट-ठ–स्त्री. लांकडी मूठ, दस्ता.
बेंडा–वि. तिरपा, वांकडा, गुतागुंतीचा.
बेंडी–स्त्री. ओकती (पाणी काढण्याची).
बेंत–पु. वेत, वेताची छडी.
बेंत की तरह कॉंपना–थरथर कांपणें.
बेंतनीति–स्त्री. संधिसाधुवृत्ति.
बेंदा–पु. टिळा, टिकली, बिंदी.
बेंदी–स्त्री. टिळा, बिंदी, शून्य.
बेंवडा–पु. अडसर. [लहानासाठीं संबोधन.
बे–अ. विना, खेरीज, निषेध सूचक उपसर्ग,
बेअकल–वि. बेअकली, मूर्ख.
बेअदब–वि. मोठ्यांचा मान न करणारा.
बेअसल–वि. निराधार.
बेआब–वि. निस्तेज, तुच्छ.
बेआबरू–वि. अपमानित अप्रतिष्ठित.
बेइज्जत–वि. अमर्याद.
बेईमान–वि. अधर्मी, अनाचारी.
बेउज्र–वि. आक्षेपरहित, बिनहरकत.
बेकदर–वि. अन्न नसलेला, अप्रतिष्ठित.
बेकरार–वि. बेचैन, अस्वस्थ.
बेकल–वि. विकल, अस्वस्थ.
बेकली–स्त्री. व्याकुळता.
बेकस–वि. दीन, गरीब, अनाथ.
बेकसूर–वि. निरपराध, निर्दोष. [उच्छृंखल.
बेकहा–वि. दुसऱ्याचें न ऐकणारा, उद्धट,
बेकाबू–वि. लाचार, ताब्यांत नसलेला.
बेकाम–वि. निरुपयोगी, कुचकामाचा,
बेकायदा–वि. नियमाविरुद्ध. [निरुद्योगी.
बेकार–वि. निकामी, निरुपयोगी, निष्फळ.
बेख–पु. वेष, सोंग. [–अ. व्यर्थ.
बेखटक–वि. निःसंकोच. [बेलाशक.
बेखटके–अ. निःसंकोचपणें, बेधडक,
बेखतर–वि. निर्भय, धीट.
बेखता–वि. निर्दोष, निरपराध.
बेखबर–वि. निष्काळजी, बेशुद्ध, अजाणता.
बेखुद–वि. बेहोश, भानरहित.
बेखौफ–वि. धीट, निर्भय.
बेग, वेग–पु. वेग, प्रवाह, त्वरा, जोराची गति, सपाटा, आवेश, जोर, परिणाम, प्रभाव, उत्साह, अविकार, घाई, अविचार, प्रेम, आनंद, मलमूत्रोत्सर्गेच्छा, वीर.
बेगम–स्त्री. राणी, उच्च कुळांतील स्त्री.
बेगर–पु. लोणच्यांत मिसळलेला मसाला. –अ. वेगळा, शिवाय.
बेगरज–वि. तमा न बाळगणारा, बेफिकीर.
बेगाना–वि. परका, अपरिचित, दुसऱ्याचा.
बेगार–स्त्री. बिगार, वेठ, मनापासून न केलेलें काम, बेगार.

बेगार टालना–कसें तरी काम उरकणें.
(बैठे से) बेगार भली–निरुद्योगीपणापेक्षां फुकट कां होईना पण काम करणें बरें.
बेगारी–स्त्री. बिगारी, बेगारी.
बेगि–अ. तत्काळ, लवकर, बेगी.
बेगुनाह–वि. निरपराधी, निर्दोष, बेगुन्हा.
बेचना–क्रि. स. विकणें, बेचणें.
बेच खाना–गमावणें, हरवणें.
बेचवाना, बेचाना–क्रि. स. विकविणें.
बेचारा–वि. बिचारा, दीन, गरीब.
बेचैन–वि. व्याकुळ, बेचैन.
बेजड़–वि. निराधार, बिन बुडाचा, पाया नसलेला. [दीन दुबळा.
बेजबान–वि. मुका, बोलतां न येणारा,
बेजा–वि. अवेळीं झालेला, अनुचित, अयोग्य. [दुबळा, अशक्त.
बेजान–वि. निर्जीव, मृतवत्, कोमेजलेला,
बेजाब्ता–वि. बेकायदा, नियमाविरुद्ध.
बेजार–वि. नाखुष, अप्रसन्न, दुःखी.
बेजू–पु. मुंगूस, विजू.
बेजोड़–वि. अद्वितीय, जोड नसलेलें.
बेझर–रा–पु. सालू.
बेझा–पु. लक्ष, निशाण. ठिपके [असतात.
बेट-पु. बदक, चोंचीखालीं दोन पांढरे ठिपके
बेटला–पु. मुलगा, पुत्र.
बेटली–स्त्री. मुलगी.
बेटवा–पु. मुलगा.
बेटा, बेटौना–पु. मुलगा, पुत्र.
बेटी, बेटौनी–स्त्री. मुलगी, कन्या.
बेठन–पु. वेष्टनाचें वस्त्र.
बेठिकाने–वि. स्थानभ्रष्ट, व्यर्थ, निरर्थक.
बेड़–पु. कुंपण, खालचा भाग, बिछाना.
बेड़ा–पु. जहाजांचा किंवा नावांचा तांडा, आरमार, नाव.–वि. कठिण.
बेड़ा पार करना या लगाना–उद्धार करणें, विपत्तींतून वांचविणें.
बेड़िन, बेड़िनी–स्त्री. नट जातीची स्त्री.
बेड़िया–पु. नटांची जात. [लहान नाव.
बेड़ी–स्त्री. बेडी, एक प्रकारची टोपली,
बेडौल–वि. कुरूप.
बेढंग–वि. बेडौल, बेढब, कुरूप.
बेढंगा–वि. अशिष्ठ, अव्यवस्थित ठेवलेला,
बेढ–पु. नाश, बरबादी. [कुरूप.
बेढई–स्त्री. कचोरी.
बेढना–क्रि. स. कुंपण घालणें, गुरें वळणें.
बेढब–वि. बेडौल, विजोड, कुरूप.–अ. वाईट रितीनें.
बेढा–पु. हातांतील कडें, परस, परसू.
बेतकल्लुफ–वि. मन मोकळा, निःसंकोची,–अ. निःसंकोच, बेधडक.
बेतना–क्रि. अ. माहीत होणें, कळणें.
बेतमीज–वि. असभ्य.
बेतरह–अ. अनुचितरूपानें, गैर वाजवी, असाधारणरित्या.–वि. पुष्कळ, अधिक.
बेतरीका–अ. अनुचित, नियमाविरुद्ध.
बेतस–पु. वेत.
बेतहाशा–अ. अत्यंत वेगानें, भरधांव, गर्भगळीत होऊन, अविचारानें.
बेताब–वि. दुर्बल, व्याकुळ.
बेतार–वि. बिनतारी.
बेतार का तार–बिनतारी संदेश.
बेताल–पु. भाट, वेताळ. [मक
बेतुका–वि. विजोड, विसंगत, बेढब, निर्य-
बेद–पु. पाहा 'वेद.' [अधिकारच्युत
बेदखल-वि. ताबा किंवा अधिकार नसलेला,
बेदखली–स्त्री. संपत्तीवरील मालकी हक्क

नाहींसा होणें.
बेदम—वि. मृतवत्, मरणोन्मुख, जर्जर.
बेदर्द—वि. निदर्य, कठोर.
बेदाग़—वि. न डागळलेला, स्वच्छ, निर्दोषी
बेदाना—पु. उत्तम काबुली डाळिंब, दारू-हळद.—वि. मूर्ख, बेवकूफ.
बेदार—वि. जागृत.
बेदिक, बेदि—पु. पाहा 'वेदि.'
बेध, वेध—पु. छिद्र पाडणें, उंची (माप), खोली, ग्रहांचें स्थान, ग्रहण, तिथि इ. चा निर्णय.
बेधड़क—अ. निःसंकोच, बेधडक, मागचा पुढचा विचार न करतां, वि. निःसंकोची, निर्भय.
बेधना—क्रि. स. टोंचणें, भोंक पाडणें.
बेधिया—पु. अंकुश.
बेन—पु. बांसरी, मुरली, पुंगी.
बेनज़ीर—वि. अजोड, अनुपम.
बेनबा—पु. वाळ्याचा पंखा.—वि. दरिद्री.
बेनसीब—वि. अभागी, दुर्दैवी.
बेना—पु. वाळ्याचा पंखा, वाळा, बांबू.
बेनागा—अ. सतत.
बेनिमून—वि. अनुपम, अद्वितीय.
बेनियाज़—वि. स्वतंत्र, बेफिकीर.
बेनी—स्त्री. वेणी, त्रिवेणी, दाराची खिटी.
बेनु—पु. बांसरी, मुरली, बांबू, एक राजा.
बेपरद, बेपर्द—वि. आवरण नसलेला, उघडा, नग्न.
बेपरवाह—वि. निष्काळजी, बेपर्वा, उदार.
बेपाइ—वि. भांबावलेला, घाबरलेला.
बेपीर—वि. निष्ठुर, निर्दय.
बेपेंदी—वि. बिनबुडाचा.
बेपेंदी का लोटा—हलक्या कानाचा, घटकेंत विचार बदलणारा.
बेफ़ायदा—अ. व्यर्थ, उगीच.
बेफ़िक्र—वि. बेफिकीर.
बेबस—वि. लाचार, पराधीन.
बेबहा—वि. अमूल्य.
बेबाक़—वि. फेडलेलें (ऋण), निर्भय.
बेभाव—अ. बेहद्द.
बेमहल—वि. अयोग्य वेळीं.
बेमिस्ल—वि. अद्वितिय.
बेमौका—वि. अयोग्य वेळीं, अवेळींचा.—पु. अयोग्य. [उशीर, विलंब.
बेर—स्त्रि. बोर, बोरीचें झाड, वेळ, खेप,
बेर जरी—स्त्री. जंगली बोर.
बेर बेर—अ. वारंवार.
बेरहम—वि. निष्ठुर, निर्दयी. [नोकर.
बेरा—पु. वेळ, सकाळ, घरांत काम करणारा
बेरियाँ—स्त्री. वेळ, समय.
बेरी—स्त्री. बोर, मुठभर अन्न.
बेरुख़—वि. बेमुर्वतखोर, प्रसंगी उपयोगी न पडणारा, नाखुष, रागावलेला.
बेरे, बेड़े—पु. नावांचा समूह.
बेरोक—वि. निर्विघ्न, अडथळ्याशिवाय.
बेल—पु. फावडें, कुदळ, सडक मोजतांना चुन्याची ओढलेली रेघ, गांठ (कापड, कागद इ. ची) बेलाचें झाड, बेलफळ.—स्त्री. वेल, लता, संतान, वंश, भिंतीवर अगर कपड्यावर काढलेलीं फुलें, वेलबुट्टी, वल्हे.
बेल मुँढे चढ़ना—कार्य तडीस जाणें.
बेलचा—पु. कुदळ.
बेलज्ज़त—वि. बेचव, आनंदरहित. [मजूर.
बेलदार—पु. फावड्यानें काम करणारा
बेलन—पु. सडक किंवा जागा सपाट

करण्याचा दगडी किंवा लोखंडी रोलर, यंत्रांतील रोलर, पिंजाऱ्याचें लाटणें, गुऱ्हाळाचा ओंडका. [करणें.
बेलना–पु. लाटणें.–क्रि. स. लाटणें, नष्ट
पापड़ बेलना–कार्यनाश करणें.
बेलबूटा–पु. वेलबुट्टी.
बेलरी-ड़ी–स्त्री. लता, वल्लरी.
बेलसना–क्रि. स. उपभोगणें.
बेलहरा–पु. विड्याचा डबा.
बेला–पु. मोगरा, समय, वेळ.
बेलाग–वि. साफ, बिलकुल, अगदीं.
बेलि–स्त्री. लता, वेली.
बेली–पु. सहचर, साथीदार.
बेलौस–वि. स्पष्टवक्ता, निःस्वार्थ.
बेवक़ूफ़–वि. मूर्ख, नालायक.
बेवक़्त–अ. अवेळीं.
बेवफ़ा–वि. बेमुर्वतखोर, कृतघ्न.
बेवरा,ब्योरा–पु. विवरण.
बेवरेवार–वि. तपशीलवार, विस्तृत.
बेवसाय,व्यवसाय–पु.धंदा,उद्योग, व्यवसाय.
बेवहरना–क्रि. अ. व्यवहार करणें, वागणें,
बेवहार–पु. व्यवहार. [सावकारी करणें.
बेवहरिया–पु. सावकार, सावकाराचा
बेवा–स्त्री. विधवा, मृतपतिका. [कारकून.
बेवान–पु. विमान.
बेश–वि. अधिक, ज्यादा, श्रेष्ठ, सुंदर.
बेशऊर–वि. मूर्ख.
बेशक–अ. निःसंदेह, निःसंशय.
बेश कीमत–वि. मौल्यवान.
बेशी–स्त्री. अधिकता.
बेशुमार–वि. बेसुमार, अमर्याद.
बेसंदर, वैश्वानर–पु. आग.
बेसँभर–वि. मूर्च्छित, बेशुद्ध.
बेस, वेश–पु. वेश, प्रवेश, संचार, वेश्यास्थान, वेश्याजन, पोशाख, वेष (सोंग) तंबू, वेश्यावेतन.
बेसन–पु. डाळीचें पीठ.
बेसनी–स्त्री. डाळीच्या पिठाची बनविलेली पुरी, खारी पुरी.
बेसनौटी–स्त्री. खारी पुरी.
बेसबरा–वि. अधीर, उतावीळ, असंतुष्ट.
बेसर–पु. खेचर, नथ.
बेसरा–वि. निराश्रित.
बेसरोसामान–वि. कंगाल.
बेसवा–स्त्री. वेश्या.
बेसा–स्त्री. वेश्या. –पु. वेष, पोषाख.
बेसारा–वि. बसणारा, स्थापणारा.
बेसाह-हा–स्त्री. खरेदी केलेली वस्तु, सौदा.
बेसाहना–क्रि. अ. विकत घेणें, खरेदी करणें, ओढवून घेणें, (विरोध,संकट इ.).
बेसाहनी–स्त्री. मालाची खरेदी.
बेसुध–वि. बेशुद्ध, ताळचावर नसलेला.
बेहंगम–वि. बोजड, विचित्र. –पु. पक्षी.
बेह–वि. उत्तम. –पु. छिद्र, भोंक.
बेहतर, बेहतरीन–वि. बेहेत्तर, सर्वोत्तम.
बेहतरी–स्त्री. चांगुलपणा, कल्याण.
बेहद–वि. बेसुमार, अपरिमित.
बेहना–पु. कोष्टी, पिंजारी.
बेहमैयत–वि. निर्लज्ज.
बेहया–वि. निर्लज्ज, बेशरम.
बेहयाई–स्त्री. निर्लज्जता.
बेहर–वि. अचल, स्थावर, अलग, पृथक.
बेहराना–क्रि. अ. फाटणें.
बेहरी–स्त्री. पोस्त, वर्गणी.
बेहला–पु. व्हायोलिन (एक तंतुवाद्य).
बेहाल–अ. हलाखीच्या स्थितीस पोंचलेला,

व्याकुळ, बेचैन.
बेहुनरा–वि. मूर्ख, अशिक्षित.
बेहूदगी–स्त्री. असभ्यता, अशिष्टता.
बेहूदा–वि. असभ्य, अशिष्ट.
बेहूदापन–पु. अशिष्टता.
बेहून–अ. विना, वांचून.
बेहैफ–वि. निष्काळजी, बेफिकीर.
बेहोष–वि. बेशुद्ध.
बेहोषी–स्त्री. बेशुद्धि, मूर्छितावस्था.
बैंगन–पु. वांगें.
बग (ज) नी–वि. लाल निळ्या रंगाचा.
बैंडा–वि. आढें (घराचें).
बैं–स्त्री. वय, फणी (हातमागाची), विक्री.
बैआना–पु. बयाणा.
बैकल–वि. वेडा, उन्मत्त.
बैकलाना–क्रि. अ. वेडा होणें.
बैकुंठ–पु. वैकुंठ.
बैखानस, बैषानस–पु. तपस्वी, ऋषि.
बैज–पु. अंडीं, अंडकोश.
बैजबी–वि. अंडाकार.
बैजा–पु. अंडें, अंडकोश. [चौरंग, अधिवेशन.
बैठक–स्त्री. बसण्याची जागा, चौक, आसन,
बैठकबाज–वि. धूर्त, गोष्टी वेल्हाळ.
बैठका–पु. बैठकीची जागा, दिवाणखाना.
बैठकी–स्त्री. बैठका (व्यायामाचा प्रकार).
बैठन–स्त्री. आसन, बसण्याची तऱ्हा, बैठक.
बैठना–क्रि. अ. बसणें, जम बसणें, पिचणें, व्यवस्था बिघडणें, खर्च होणें, बेकार होणें, रिकामें राहणें, बरोबर नेम लागणें, अचूक लागणें.
(मन वा दिल) बैठना–मन जाणें, हताश [होणें.
बैठे बैठाये–उगीच, एकाएकीं.
बैठेबैठे–विनाकारण, अचानक.
बैठवाना, बैठाना–क्रि. स. बसविणें, संवय लावणें, जम बसविणें.
बैठारना–क्रि. स. बसविणें.
बैत–स्त्री. कविता, छंद, श्लोक.
बैतुल्इल्म–पु. शाळा, विद्यामंदिर.
बैतुल्खला–पु. संडास.
बैतुल्माल–पु. सरकारी खजीना, लुटीचा माल ठेवण्याचा मुसलमान व अरबांचा खजीना, बेवारशी माल. [स्थान.
बैतुल्मुकद्दस–पु. मक्का, मक्केचें प्रसिद्ध
बैतुल हरम–पु. मक्का.
बैतुल्ला–पु. काबा. [वैतरणी नदी.
बैतरनी, बैतरणी–स्त्री. यमलोकांतील
बैताल–पु. द्वारपाल, वेताळ, शंकराच्या गणांपैकीं एक, भूतबाधा झालेलें प्रेत.
बैतालिक–पु. स्तुतिपाठ गाऊन राजाला
बैद–पु. वैद्य. [जागविणारा स्तुतिपाठक.
बैदक, बैद्यक–पु. आयुर्वेद.
बैदकी-गी–स्त्री. वैद्यकी. [–पु. वेदवाक्य.
बै (वै) दिक–वि. वेदाचें, वेदपाठी, पवित्र.
बैदेही–स्त्री. सीता.
बैन, बयन–पु. वचन, वाणी, मध्य.
बैना–पु. वाणी, उत्सव किंवा मंगल कार्यानिमित्त इष्ट मित्रांना वांटली जाणारी मिठाई, अहेर, वाण. –क्रि. स. पेरणें.
बै (वै) नतेय–पु. गरुड, विनताचा मुलगा.
बैनामा–पु. विक्रीपत्र, साठेखत, विक्री.
बैपार, व्यापार–पु. व्यापार, व्यवसाय.
बैपारी, व्यापारी–पु. व्यापारी, धंदेवाईक.
बै (वै) भव–पु. वैभव, ऐश्वर्य, समृद्धि,
बैयर–स्त्री. स्त्री, बाई, लहान. [सामर्थ्य.
बैया–पु. वय, फणी, लहान नणंद.
बैरंग–वि. नॉटपेड (पत्र).

बैर, वैर—पु. वैर, शत्रुत्व, द्वेष, शौर्य, वैरीसमुदाय.
बैर काढना या निकालना—सूड उगविणें,
बैर ठानना—विरोध करणें. [उट्टें काढणें.
बैर पड़ना—वैरी बनणें.
बैर बिसाहना या मोल लेना—विरोध उत्पन्न
बैर लेना—सूड उगविणें. [करणें.
बैरख—पु. फौजेचा झेंडा, ध्वज.[ठेवण्याचें).
बैरा—पु. नोकर, नळकांडें (पेरतांना बीं
बैराखी—स्त्री. दंडांतील एक दागिना.
बैराग—पु. वैराग्य.
बैरागी—वि. उदासीन, विरक्त. –पु. वैष्णव मताच्या साधूंचा एक भेद, वीर.
बैराग्य—पु. वैराग्य, प्रपंचाबद्दल अनासक्ति, असंतोष.
बैराना—क्रि. अ. वातानें प्रकृती बिघडणें.
बैरी—पु. वैरी, विरोधी.
बैरूँ, बैरून—अ. बाहेर, वेगळें.–अ. शिवाय.
बैरुनी—वि. बाहेरील.
बैल—पु. बैल, मूर्ख. –वि. बिळांत रहाणाऱ्या (उंदीर वगैरे) प्राण्यांच्या संबंधी.
बैसंदर— पु. अग्नि. [जाति.
बैस—स्त्री. वय, आयुष्य, तारुण्य, एक क्षत्रिय
बैसगडब—पु. वासुदेव, (खेळ करणारा).
बैसना—क्रि. अ. बसणें.
बैसर—स्त्री. नागाची फणी.
बैसा—वि. बसलेला, विश्रांति घेतलेला.
बैसाख—पु. वैशाख.
बैसाखी—स्त्री. कुबडी, रब्बी पीक.
बैसिक—पु. वेश्येवर प्रेम करणारा, विषयी.
बैहर—वि. क्रोधी, भयंकर. –पु. वायु.
बोआई—स्त्री. पेरणी, पेरण्याची मजुरी.
बोआना—क्रि. स. पेरविणें.
बोगदान—पु. गारुड्याची पिशवी.
बोजा—स्त्री. तांदुळापासून बनविलेली दारू.
बोझ—पु. ओझें, भार, कामाचा बोजा, जबाबदारी.
बोझना—क्रि. स. भार टाकणें, (नाव, गाडी
बोझा—पाहा 'बोझ'. [वगैरेवर).
बोझाई—स्त्री. लादण्याची, चढविण्याची क्रिया (माल इ.).
बोझिल—वि. वजनदार, जड.
बोटी—स्त्री. मांसाचा लहान तुकडा.
बोटी बोटी काटना—शरीराचे तुकडे तुकडे
बोड़ा—पु. अजगर, चवळीची शेंग. [करणें.
बोड़ी—स्त्री. दमडी, कवडी, अल्प धन.
बोतल—पु. बाटली.
बोतह, बोता—पु. उंटाचा नर बच्चा, झाड, झाडी, शाल, वेलबुट्टी, बाणाचा नेम.
बोदा—वि. आळशी, सुस्त, मूर्ख, मंद बुद्धीचा,
बोध—पु. ज्ञान, संतोष. [फोफसा, फुसफुशीत.
बोना—क्रि. स. पेरणें.
बोबा—पु. स्तन, गठ्ठा, सटरफटर वस्तु.
बोय—स्त्री. वास.
बोर—पु. बुडविण्याची क्रिया.
बोरना—क्रि.स.बुडविणें, बुचकळणें, बदनामी
बोरसी—स्त्री. शेगडी. [करणें, रंगविणें.
बोरा—पु, पोतें.
बोरिया—पु. चटई.
बोरी—स्त्री. लहान पोतें.
बोल—पु. वचन, टोमणा, प्रतिज्ञा, बाजाचा सुस्वर. [भाषा, कुरापत.
बोलचाल—स्त्री. संभाषण, व्यवहाराची–
बोलचाल न होना—मन स्वच्छ नसणें.
बोलता—पु. जीव, आत्मा.–वि. खूप
बोलती—स्त्री. वाचा. [बोलणारा, बोलका.

बोलना–क्रि. स. सांगणें, कथन करणें, निश्चय करणें, ठरविणें, अडविणें, रोखणें, प्रतिरोध करणें.–क्रि. अ. बोलणें, भाषण करणें, आवाज होणें.
बोलजाना–राम म्हणणें, मरणें (अशिष्ट).
बोलबाला–पु. प्रसिद्धि, जयजयकार.
बोली–भाषा, बोली, टोमणा, लिलांव, [बोलणें.
बोलीगेली–स्त्री. थट्टामस्करी.
बोवना–क्रि. स. पेरणें.
बोवाना–क्रि. स. पेरणी करविणें.
बोश–पु. वजन, रुबाब, दबदबा, हलकट [माणूस.
बोसा–पु. चुंबन, मुका.
बोसीदा–वि. जुना, खराब.
बोस्तॉं–पु. बाग.
बोह–स्त्री. बुडी.
बोहतान–पु. मिथ्या आरोप, दूषण.
बोहतान जोड़ना–कलंक लावणें.
बोहनी–स्त्री. बोहणी.
बोहित–पु. मोठी नाव, जहाज. [(कापसाचें).
बौंड बौंडा–स्त्री. वेल, डहाळी, बोंड
बौंडना–क्रि. अ. वेलीप्रमाणें वाढणें.
बौंडर–पु. वावटळ.
बौंडी–स्त्री. शेंग, कच्चें फळ, दमडी.
बौआना–क्रि. अ. झोपेंत बडबडणें, वेड्या-सारखें बडबडणें.
बौखल–वि. रागीट, विक्षिप्त, चिडखोर.
बौखलाना–क्रि. अ. रागावून बोलावणें,
बौछार–स्त्री. तुषार, बुरबुर. [कातावणें.
बौना–पु. खुजा माणूस, वामनमूर्ति.
बौर–पु. मोहर.
बौरना–क्रि. अ. आंब्याला मोहर येणें.
बौरहा–बौरा–वि. विक्षिप्त, वेडा, बावळट, भोळा, अजागळ, मुका.
बौराई–स्त्री. विक्षिप्तपणा.
बौराना–क्रि. अ. वेड लागणें, विक्षिप्त होणें, मनावरचा ताबा जाणें. विवेक सुटणें.–क्रि. स. एखाद्याला बनविणें, फजिती [करणें, वेड लावणें.
बौराह–वि. वेडा.
बौरी–वि. वेडी.
बौलसिरी–स्त्री. बकुळीचें झाड, व फूल.
बौलाना–क्रि. अ. पाहा 'बौखलाना,
बौहर–स्त्री. वधू, सून.
ब्यजन–ना–पु. पंखा. [देणें.
ब्यहाना–क्रि.स. लग्न करविणें, लग्न करून
ब्याकुल–पु. गोंधळलेला, विव्हल, भयभीत, गढून गेलेला, विस्कटलेला, चंचल.
ब्याज, ब्याज–पु. कपट, लपविणें, निमित्त, युक्ति, कृत्रिमपणा, दोष, व्याज, इशारा
ब्याधा, ब्याध–पु. व्याध, पारधी, नीच, दुष्ट.
ब्याना–क्रि. स. विणें.
ब्याप, ब्याप–पु. व्याप, पसारा.
ब्यापना–क्रि.अ. व्यापणें, प्रसरणें.
ब्यारी–स्त्री. रात्रीचें भोजन.–पु. वाळू.
ब्याल–पु. अजगर, हत्ती.
ब्यालू–पु. रात्रीचा फराळ.
ब्यास–पु. विस्तार, विभागणें, विभाग-करणारा, वेगळें करणें, भेद, रचना, रुंदी, [व्यास, पुराणिक.
ब्याह–पु. विवाह, लग्न.
ब्याहता–वि. विवाहित, लग्न झालेला.
ब्याहना–क्रि. विवाह करणें.
ब्याहा–वि. विवाहित.
ब्याहुला–वि. लग्नाचा.
ब्यूंगा–पु. रापी (कातडें सोलण्याची)
ब्योंचना–क्रि.अ. मुरगळणें.
ब्योंत–पु. सोय, व्यवस्था, युक्ति, उपाय, कार्य-पद्धति, कपडे बेतण्यासाठीं कापड–

ब्योंत बांधना–सिद्धता करणें. [फाडणें.
ब्योंतना–क्रि. कपडे बेतणें.
ब्योपार, व्यापार–पु. व्यापार, कर्म.
ब्योरन–स्त्री. केस विंचरणें, गुंतवळ काढणें,
ब्योरना–क्रि. वेणी सोडणें. [खबर.
ब्योरा–पु. तपशील, विवरण, वृत्तान्त,
ब्योरेवार–तपशीलवार, सविस्तर.
ब्योहर–पु. व्याजबट्याचा व्यवहार.
ब्योहरिया–पु. सावकार, देण्याघेण्याचा
ब्योहार–पु. व्यवहार. [व्यवहार करणारा.
ब्रज–पु. गोकुळ.
ब्रन, व्रण–पु. व्रण, फोड, गळू, वण.
ब्रह्म–पु. ईश्वर, परमात्मा, स्तोत्र, मंत्र, वेद, ओंकार, ब्राह्मण, ब्राह्मणजाति ब्रह्मतेज, तप, ब्रह्मचर्य, अध्यात्मज्ञान, उपनिषद, स्वरूप, ब्रह्मास्त्र, गायत्री, ज्ञान, तत्त्व, ब्रह्मदेव, यज्ञांतील ऋत्विज, ब्रह्मलोक.–वि. ब्रह्मज्ञानी, तपस्वी. बृहस्पति.
ब्रह्मांड–पु. संपूर्ण विश्व, डोक्याची कवटी.
ब्राह्मण–पु. ब्राह्मण, विष्णु, शंकर, वेदाचा एक भाग, उपाध्याय, अभिजित, ब्राह्मण समूह. –वि. ब्रह्मज्ञानी, ब्राह्मणाचें.
ब्राह्मणी–स्त्री. बुद्धि, ब्राह्मणजातीची, स्त्री, ब्राह्मण पत्नी, चोपय (सरडा) सोनपितळ, भारंगव.
ब्राह्मी–स्त्री. ब्रह्मशक्ति, सरस्वती, भाषण, वाणी, वेदोक्त विधि, ब्रह्मविवाह झालेली, ब्राह्मणपत्नी, सोमवल्ली, सप्तमातृकांपैकीं एक.
ब्रीडा, व्रीडा–स्त्री. लज्जा, संकोच, विनय.

[भ]

भंकार–पु. विकट हास्य, विकट शब्द.
भंग–पु. लाट, पराजय, तुकडा, खंड, कुटिलता, भय, अडचण, बाधा.
भंग(गे)ड-डी–वि. भांगेचें व्यसन असलेला,
भंगरा–पु. माका, एक वस्त्र. [भंगड.
भंगना–क्रि. अ. भंग होणें, तुटणें, दबलें जाणें.–क्रि. स. तोडणें, दाबणें. [कटाक्ष.
भंगिमा-भंगी–स्त्री. वांकडेपणा, हावभाव,
भंगी–वि. नाश पावणारे, भांग पिणारा.
भंगेडी–वि. भांग पिणारा. [–पु. भंगी.
भंजन–वि. तोडणारा.–पु. मोडतोड, नाश, पराजय करणें, पिडणें, अडविणें.
भँजना–क्रि. अ. तुकडे तुकडे होणें, तुटणें, मोडणें, खुर्दा होणें (नाण्यांचा).
भँजाना–क्रि. स. वटविणें, मोड करणें (रुपयांची), विध्वंस करणें, दूर करणें.
भंटा–पु. वांगें. [बोलणारा.
भंड–वि. धूर्त, पाखंडी, अश्लील शब्द
भँड़ताल–पु. नाच गाण्याचा एक प्रकार, ज्यांत टाळ्या वाजवितात.
भँड़ना–क्रि. स. हानि पोहचविणें, बिघडविणें, नष्ट-भ्रष्ट करणें, तोडणें, बदनाम करणें. [मातीचें भांडें फुटणें.
भँड़फोड–पु. बेंड फुटणें, रहस्य प्रकट होणें,
भँड़भाँड़–पु. भांड (वनस्पति) भांडें.
भँड़सार-ल–स्त्री. धान्याचें कोठार.
भंडा–पु. भांडें, रहस्य.
भंडा फुटना–बेंड फुटणें, गौप्य स्फोट होणें.
भँडाना–क्रि. स. भंडावणें, नष्ट करणें.
भंडार–पु. खजिना, कोठार, वखार, पाकशाळा, पोट. [साधूंचें भोजन.
भंडारा–पु. स्वैंपाकघर, रमणा, पोट, समूह,

भंडारी–स्त्री. लहान खोली, खजिना.–पु.
भंडारू–पु. भांडार. [खजिनदार, आचारी.
भंडौआ–पु. भाटांचें गीत.
भँभाना–क्रि. अ. हुंबरणें.
भँभीरी–स्त्री. लालरंगाचा पावसाळी
भँभेरी–स्त्री. भय, भीति. [किडा.
भँवना–क्रि. अ. फिरणें.
भँवफेर–पु. संसारचक्र, भ्रम.
भँवर–पु. भुंगा, पाण्याचा भोंवरा, खळगा.
भँवर कली–स्त्री. फिरती कडी, कळसूत्र.
भँवर जाल–पु. संसार पाश.
भँवर भीख–स्त्री. जोगवा.
भँवरी–स्त्री. फेरी, खेप (फेरीवाल्याची) पाण्याचा भोंवरा, केसांतील भोंवरा.
भँवाना, भमाना–क्रि. स. फिरविणें, चकरा देणें, बुचकळयांत पाडणें.
भँसना–क्रि. अ. पाण्यांत फेंकलें जाणें.
भइया–पु. भाऊ.
भई–क्रि. अ. झाली.–अ. बावारे–पु. भाऊ.
भउजाई, भौजाई–स्त्री. भावजय.
भकाऊँ–पु. बागुलबुवा.
भकुआ–वि. मूर्ख.
भकुआना–क्रि. स. घाबरें होणें.–क्रि. अ. घाबरविणें, बनविणें, थट्टा करणें.
भकोसना–क्रि. स. बकाबक खाणें, बोकणा
भख–पु. आहार, भोजन. [भरणें.
भखना–क्रि. स. खाणें.
भग–पु. आदित्य.–वि. (विवाहाची देवता), सुदेव, कल्याण, बढती, सौंदर्य, कीर्ति, प्रयत्न, प्रेम, विलास, स्त्री योनि, धर्म, सद्गुण, पुण्य, विरक्ति, मोक्ष, सर्वशक्तिमत्त्व, ऐश्वर्य, माहात्म्य, पराक्रम, पूर्वाफल्गुनी, उत्तरा फल्गुनी नक्षत्र.
भगत, भक्त–वि. तल्लीन, निष्ठावंत, जोडलेला, शिजवलेलें, वांटलेले, दुसऱ्यास दिलेलें. भक्त, उपासक, शाकाहारी, साधु, भात, अन्न,भाग, भोजन, वेतन, पोटगी, धान्य, भूतबाधा उतरविणारा मांत्रिक.
भगतबछल, भक्तवत्सल–वि. भक्त वत्सल.
भगति-ती, भक्ति–स्त्री. भक्ति, विभागणें, तुकडा, उपासना, सेवा, श्रद्धा रचना, आकृति, वेलबुट्टी, चितारी काम.
भगतिया–पु. राजपुतान्यांतील कलावंति-
भगदड़-र–स्त्री. पळापळ. [णीची एक जात.
भगदेव–पु. अतिविलासी मनुष्य.
भगना–क्रि. अ. पळून जाणें. [अन्न.
भगमास–पु. फाल्गुनमास.
भगर–ल–पु. ढोंग, कपट, जादू, सडलेलें
भगली–वि. ढोंगी, जादुगार.
भगवंत, भगवत–पु. ईश्वर, विष्णु, जैन, गौतमबुद्ध.–वि. ऐश्वर्ययुक्त, पूज्य.
भगवती–स्त्री. लक्ष्मी, दुर्गा, पूज्य स्त्री.
भगवान–पु. ईश्वर.
भगाना–क्रि. स. दूर करणें, पळविणें.
भगिनी–स्त्री. बहीण, स्त्री.
भगीरथ–वि. फार मोठा.–पु. अयोध्येचा राजा, भगीरथ.
भगोड़ा–वि. पळालेला, पळपुटा, भित्रा.
भगौती–स्त्री. भगवती, लक्ष्मी, दुर्गा, पूज्य स्त्री. [भगवा (रंग).
भगौहाँ–वि. भगवा, भ्याड, पळपुटचा
भग्गुल,भग्गू–वि. पळपुटचा, भेदरट.
भचक–स्त्री. लंगडेपणा. [चकित होणें.
भचकना–क्रि. अ. फेंगडें चालणें, आश्चर्य-
भच्छ, भक्ष–पु. भक्ष, खाद्य.

भच्छना–क्रि. स. भक्षण करणें, खाणें.
भजन–पु. सेवा, पूजा, भजन, जप, विभाजन, मालकी उपभाग.
भजना–क्रि. स. भजणें, आश्रय घेणें, ईश्वर नामाचा जप करणें.–क्रि. अ. पोहोंचणें, [पळून जाणें.
भजनी–पु. भजन करणार.
भजाना–क्रि. स. पळविणें, दूर करणें.
भजामहे– आम्ही भजन करतों.
भजामि– मी भजन करतों.
भट–पु. योध्दा, वीर, रानटी मनुष्य, म्लेच्छभेद, पामरभेद, राक्षस.
भटकटाई–स्त्री. वनस्पतिविशेष.
भटकना–क्रि. अ. भटकणें, बुचकळ्यांत पडणें, रस्ता चुकल्यामुळें इकडे तिकडे भटकणें. [बुचकळ्यांत पाडणें.
भटकाना–क्रि. स. चुकीचा मार्ग दाखविणें,
भटकैया–पु. भटक्या, भटकविणारा.
भटकौहाँ–वि. भटकविणारा.
भटभेड़ा-रा–पु. टक्कर, धक्का, सामना, [ठोकर, अनपक्षित भेट.
भटा–पु. वांगें.
(कथा के) भटा–पुराणांतील वांगीं.
भट–स्त्री. सखी, मैत्रीण, स्त्रियांकरितां आदरसूचक संबोधन.
भट्ट–पु. धनी, विद्वान (एक पदवी), श्रेष्ठ, भाट (क्षत्रिय व ब्राह्मणीयांचा पुत्र.) [कौलांची भट्टी.
भट्टा–पु. मोठी भट्टी, विटाची किंवा
भट्टिनी–स्त्री. ब्राह्मणी, पट्टराणीहून अन्य राजपत्नी. [करण्याची जागा.
भट्टी–स्त्री. मोठी चूल, भट्टी, दारू तयार
भट्ठा–पु. आवा, भट्टी. [शिवराळपणा.
भठियारपन–पु. भाकरी भाजण्याचा धंदा,
भठियारा–पु. खानावळवाला (मुसलमान). धर्मशाळेचा व्यवस्थापक.
भडंबा–पु. अवडंबर. [सुटणें.
भड़क–स्त्री. दिखाऊपणा, बहकणें, ताबा
भड़कदार–वि. भडकदार, रुबाबदार, चमकदार. [(पशु), रागावणें.
भड़कना–क्रि. अ. पेटणें, भडकणें, बुजणें
भड़काना–क्रि. स. प्रज्वलित करणें, पेटविणें, फूस देणें, बुजगावणें भयभीत करणें, (जनावराकरितां) [होणारा.
भड़कीला–वि. भडकदार, भिऊन उत्तेजित
भड़कैल–वि. जंगली, अडाणी.
भड़भड़ाना–क्रि. अ. भडभड शब्द करणें,
भड़भड़िया–वि. बडबड्या. [भडभडून येणें.
भड़भूँजा–पु. भुजारी, भडभुंजा.
भड़िहा–पु. चोर.
भड़िहाई–अ. लपून, चोरटेपणानें.
भड़ी–स्त्री. लबाडीचें उत्तेजन.
भड़ुआ–पु. वेश्येचा दलाल. [सांगणें.
भणना, भनकना, भनना–क्रि. अ. बोलणें,
भणित-ति भनित–वि. सांगितलेलें. –स्त्री. [भाषण, वाणी.
भतीजा–पु. पुतण्या.
भतीजी–स्त्री. पुतणी.
भक्त–पु. निष्ठावंत, उपासक.–पाहा 'भगत'
भत्ता–पु. भत्ता.
भदंत–वि. पूज्य पु. बौद्धसाधु.
भदई–स्त्री. भाद्रपद महिन्यांत होणारें पीक.
भदाक–पु. धाडकन पडण्याचा शब्द.
भदेसिल–वि. बोजड, ओंगळ.
भदौरिया–पु. ग्वाल्हेर प्रांतांतील एक [क्षत्रिय जात.
भद्दा–वि. कुरूप, मद्दड.
भद्दापन–पु. कुरूपता.
भद्र–वि. सुखी, शुभ, अनुकूल, चांगला, सुन्दर, सुखकर, श्रेष्ठ, साधु, कल्याण-

कारक, सभ्य, स्तुत्य.–पु. बैल, हत्तीभेद, खंजरीट पक्षी, ढोंगी, देवदार, कडधान्य, नागरमोथा, पोलाद, नीलकमल, सुमेरू पर्वत, सोनें, उत्तरेचा दिग्गज, दाढी मिशांचे व डोक्याचें मुंडण, सुख.–स्त्री. गंगा, गाय, तिथि (२, ७, १२ ह्या) सुभद्रा, हळद, श्वेतदूर्वा, आकाशगंगा.

भद्रता–स्त्री. शिष्टता, सभ्यता, माणुसकी.

भद्री–वि. भाग्यवान.

भनई–क्रि. स. म्हणतो, म्हणते.

भनक–स्त्री. अफवा, खोल आवाज.

भनना–क्रि. स. सांगणें, आवाज करणें.

भनभनाना–क्रि. अ. गुणगुणणें, भणभणणें.

भनभनाहट–क्रि. अ. भणभणणें. [नोट).

भनाना–क्रि. स. मोड करणें, मोडण (हुंडी,

भनित–वि. म्हटलेलें.–पहा 'भणित.'

भन्नाना–क्रि. अ. फणा काढून अंगावर येणें, रागावणें, वसकन अंगावर येणें.

भभ(ब)का–पु. अर्क काढण्याचें यंत्र.

भभक–स्त्री. उकळी.

भभ (ब) कना–क्रि. अ. भडकणें, पेटणें, उष्णतेमुळें फुटणें,तडकणें, उकळी फुटणें.

भभकी–स्त्री. पोकळ दम, दटावणी.

भभरना–स्त्री. अ. भयभीत होणें,घाबरणें, बुचकळ्यांत पडणें.

भभराना–रोमांचित होणें.

भभूका–पु. ज्वाला.

भभूत-ति–स्त्री. राख, अंगारा.

भभोरना–क्रि. स. फाडून खाणें.

भम्भड़–स्त्री. दाटी.

भयंकर–वि. धोक्याचें, भीतिप्रद, भयानक.

भय–पु. भीति, संकट.

भयभीत–वि. घाबरलेला, भ्यालेला.

भया–क्रि. अ. झालें.

भयाकुल–वि. भीतीनें घाबरलेला.

भयाग–वि. भयानक, भीतिप्रद.

भयानक–वि. भयंकर.–पु. राहु, वाघ, भयानक रस, भय.

भयावन-ना–वि. भयंकर.

भयाहू–स्त्री. धाकटी भावजय.

भरंत–स्त्री. संदेश, संशय.

भर–पु. भार, बोजा, वजन, समूह, ढीग, वैपुल्य, दोन हजार पल वजन (भार).– अ. कडून, द्वारा.–वि. एकंदर, संपूर्ण, धारण करणारा.

भर(ड़)कना–क्रि. अ. भडकणें, चमकणें.

भरत–पु. भारद्वाज पक्षी, कांसें, तांबट, भरतमुनि, राजा भरत, नट.

भरतखंड–पु. भारत खंड, हिंदुस्तान.

भरद्वाज–पु. एका मुनीचें नांव.

भरता–पु. भरीत, रायतें, प्रभु, स्वामी, धनी, नायक, पालक.

भरतार–पु. पति, नवरा.

भरती– स्त्री. पुरण भरण्याची क्रिया, भर, प्रवेश, भरती.

भरती का–रद्दी, साधारण, मामुली.

भरण, भरन–पु. पालनपोषण, वेतन, धारण करणें, भरणी नक्षत्र.

भरणी-नी–स्त्री. भरणी नक्षत्र, घोसाळी.

भरना–क्रि. स. भरणें, घालणें, पूर्ण करणें, कर्ज फेडणें, चुकतें करणें,उपरोध, निंदा करणें, भरून जाणें, शरीराला लावणें, लेपणें, निभावणें.–क्रि. अ. शरीर धष्टपुष्ट होणें.–पु. लांच.

(कोंछ) भरना–ओटी भरणें.

(मांग) भरना–वरानें वधूच्या भांगांत शेंदूर भरणें.

भरनि–स्त्री. पोशाख, पेहराव.

भरनी-णी–वि. पाळणारी, पूर्ण करणारी.–

स्त्री. भरणी नक्षत्र, ह्याच्यांत पाऊस पडल्यानें सर्प मरतात. [पाई, पोंच.
भरपाई—अ. चांगल्या रीतीनें.—स्त्री. भर-
भरपाना—मिळवणें.
भरपूर—वि. भरपूर.—अ. चांगल्या तऱ्हेनें, पूर्ण रूपानें. [घाबरणें.
भरभराना—क्रि. अ. रोमांचित होणें,
भरभेंटा—पु. सामना, लढाई.
भरम, भ्रम—पु. भ्रम, घोटाळा, रहस्य.
भरम गँवाना—रहस्यस्फोट करणें.
भरमन—भ्रमण—पु. सहल, चुकणें, भटकणें.
भरमना—क्रि. अ. फिरणें, भटकणें, संशयांत पडणें.—स्त्री. चूक, बुचकळा.
भरमाना—क्रि. स. फूस लावणें, दारोदार हिंडविणें, धोक्यांत पाडणें.
भरमार—स्त्री. विपुलता.
भरमीला—वि. संशयी, भ्रमिष्ट.
भरराना—क्रि. अ. कडकडणें, तुटून पडणें.
भरवाना—क्रि. स. भरविणें.
भरसक—अ. यथाशक्ति.
भरसन-ना—स्त्री. धमकी, निंदा.
भरसाईं—पु. भट्टी.
भरहराना—क्रि. अ. कडकड होऊन पडणें.
भरांति, भ्रांति—स्त्री. भ्रांति, भ्रम. [मजुरी.
भराई—स्त्री. भरण्याची क्रिया, भरण्याची
भरिता—वि. भरणारी, पूर्ण करणारी, पालन करणारी. [वजन.
भरी—स्त्री. एक रुपया किंवा १० मासे,
भरुआना—क्रि. अ. जड होणें भारावणें.
भरुहाना—क्रि. अ. घमेंड करणें.—क्रि. स. उत्तेजित करणें, भडकविणें, फूस लावणें.
भरैय्या—पु. पालक.—वि. भरणारा.
भरोसा—पु. भरंवसा, विश्वास, आशा, उमेद, साहाय्य, अवलंब.
भर्त्सन-ना—स्त्री. निंदा, निर्भत्सना, दटा-
भर्म—पु. भ्रम. [वणी.
भर्राना—क्रि. अ. भर्र भर्र शब्द होणें.
भल—वि. चांगलें, उत्तम.
भलपति—पु. भालाइत. [माणुसकी.
भलमनसत—भलमनसी—स्त्री. सज्जनता,
भला—वि. चांगला, भला, उत्तम, पहिल्या प्रतीचा.—पु. कल्याण, कुशल.—अ. बरें,
भलाई—स्त्री. चांगुलपणा. [अस्तु.
भले—अ. चांगल्या तऱ्हेनें, वाहवा, भले
भले ही—असेना कां. [शाबास.
भलेरा—वि. चांगला.
भवंग-गा—भवंगम—पु. साप.
भवंर—पु. भोंवरा.
भवंरी—स्त्री. भ्रमरी.
भव—पु. अस्तित्व, मूळ कारण, उत्पत्ति, जन्म, मेघ, ढग, कुशल, संसार, उत्कर्ष, भय, कल्याण, शंकर, शरीर, लाभ.—वि. उत्पन्न झालेला वा होणारा, शुभ.
भव (वि) तव्यता—स्त्री. दैव, भविष्य.
भवदंघ्रि—तुमचे पाय.
भवदीय—भवद्—स. आपला, तुमचा.
भवन—पु. घर, अस्तित्व, स्थान, उत्पत्ति, शेत, देऊळ, महाल, संसार.
भवना—क्रि. अ. वांकणें, वळणें, फिरणें.
भवनी—स्त्री. भार्या, स्त्री.
भवमोचन—वि. संसारातून सोडविणारा.
भवाँ—स्त्री. फेरी.
भवाम्बुनाथ—पु. संसार सागर.
भविष, भविष्य—षत्—वि. होणारा, पुढें घडणारें भविष्य.
भवीला—वि. भावपूर्ण, वांकडा, तिरपा.

भवैय्या—पु. नर्तक.
भव्य—वि. असणारा, होणारा संभवित, विशाल, उदार, मनोहर, शुभ, सत्य, योग्य, चांगलें, श्रेष्ठ, सुंदर, मंगल, शांत. —स्त्री. गजपिंपळी, पार्वती.-पु. अस्तित्व, भविष्यकाळ, परिणाम, कल्याण, हाड,
भष—पु. भोजन, आहार, कुत्रा. [कर्मरवनस्पति.
भषक—पु. कुत्रा.
भषना—क्रि. खाणें, जेवणें.
भस—पु. भस्म, राख, भपकारा, घाण. —वि. प्रकाशणारा. [भरणें.
भसकना—क्रि. अ. पडणें, फांकणें, बोकणा
भसना—क्रि. अ. तरंगणें, बुडणें, पोहणें.
भसम, भस्म—पु. भस्म, राख.
भसमा—पु. एक कलप, पीट.
भसान—पु. विसर्जन (मूर्तीचें).
भसींडा—स्त्री. कमलाचें देंठ.
भसुंड—पु. हत्ती.
भसुर—पु. वडील दीर, पतीचा मोठा भाऊ.
भस्त्रा, भस्त्रका, भस्त्री—स्त्री. भाला वारा फुंकण्याचा) कातडी, पिशवी.
भहराना—क्रि. अ. तुटून पडणें, कोसळणें.
भाँउ—पु. भाव, हेतु.
भाँउर—स्त्री. सप्तपदी.
भाँज—स्त्री. नाण्याची मोड करण्याबद्दल दिला जाणारा बट्टा.
भाँजना—क्रि. स. घडी घालणें, जोडी फिरविणें (व्यायामाचा प्रकार). [मोडणें.
भाँजी—स्त्री. कामांत व्यत्यय आणणें, भाची
भाँजी मारना—विघ्न आणणें, दुसऱ्याची हानी होईल असें बोलणें.
भाँटा—पु. वांगें. [निर्लज्ज.—पु. भांडें, उपद्रव.
भाँड—पु. भाट, विदूषक, हसविणारा,
भाँडना—क्रि.अ. दारोदार हिंडणें, भटकणें.—क्रि. स. एखाद्याची बदनामी करणें,
भाँडा—पु. भांडें. [नाश करणें, झगडणें.
भाँड़ा भरना—पश्चात्ताप करणें.
भाँडार—पु. कोठार खजीना.
भांडे—भांड्यांत, कुंडांत.
भाँत-ति—स्त्री. प्रकार.
भाँपना—क्रि. स. ताडणें, ओळखणें, पाहणें.
भाँयँभाँयँ—पु. किर्र शब्द.
भाँरी, भाँवरी—स्त्री. सप्तपदी विवाह.
भा—स्त्री. कांति, तेज, शोभा, किरण, वीज.
भाइ—पु. प्रेम, स्नेह, स्वभाव, विचार.—स्त्री. प्रकार, रीत.
भाइप—पु. स्नेहसंबंध, आप्तसंबंध.
भाई—पु. भाऊ, सजातीय.
भाईचारा—पु. स्नेहसबंध.
भाईदूज—स्त्री. भाऊबीज.
भाईबिरादरी—स्त्री. जातभाई.
भाउ—पु. चित्तवृत्ति, भावना, प्रेम, स्नेह.
भाऊ—पु. प्रेम, स्नेह, भावना, स्वभाव, स्थिति, अवस्था, महत्त्व, रूप, सत्ता,
भाऊँ—अ. समजुतीप्रमाणें. [वृत्ति.
भाकसी—स्त्री. भट्टी.
भाख—पु. भाषण, बोलणें.
भाखना—क्रि. स. भाषण करणें, बोलणें.
भाखा, भाषा—स्त्री. भाषा, बोली.
भाग—पु. दैव, कपाळ, सकाळ, भागाकार, खंड, अंश, वांटणी, चौथा हिस्सा, बाजू कालमान विशेष, राशीचा $\frac{1}{30}$ अंश, वर्तुळाचा $\frac{1}{360}$, जागा (ठरलेली) अधेली,
भागड़—स्त्री. धांवपळ. [अकरा (संख्या).
भागना—क्रि. अ. पळणें. [पळणें.
(सिरपर पैर रखकर) भागना—जीव घेऊन

भागते भूतकी लंगोटी सही–चोराची [लंगोटी.
भाग(गि)नेय–पु. भाचा.
भागी–वि. हिस्सेदार, मालक, हक्कदार, भाग्यवान, गौण. पु.–वारस.
भाग्य–वि. वांटे करण्यास योग्य, अंशभूत, सुदैवी, व्याजी लावलेलें.–पु. भागीदार, दैव, सुदैव, ऐश्वर्य, शुभ किंवा अशुभ कर्म.
भाग्यवान–वि. नशिबवान.
भाज्– (समासांती) हिस्सा घेणारा भोगणारा, अनुभवणारा, राहणारा, आश्रयणारा, भजणारा (जसें–सुख-भाज–भोगणारा).
भाजन–पु. पात्र, भांडें, आधार, योग्य, विभागणें, भागाकार, ६४ पळें (माप).
भाजना–क्रि.अ. पळून जाणें.
भाजी– स्त्री. भाजी, भाताची पेज, सेवक, शुभप्रसंगीं वाटली जाणारी वस्तु.
भाट–पु. राजाचा स्तुतिपाठक, खुशामती.
भाटा–पु. उतार, पाण्याचा ओसर, समुद्राची [ओहोटी.
भाटी–पु. क्षत्रियांची एक जात.
भाटचौ–पु. यशोगान, भाटाचें काम.
भाठी–स्त्री. भट्टी, पाण्याचा ओसर.
भाड़–पु. भट्टी (भडभुंजाची), घरकुल (वाळूचें).
भाड़ झोंकना–तुच्छ, निरर्थक काम.
भाड़ में झोंकना अथवा डालना–फुकट घालविणें, नाश करणें.
भाड लीप कर हाथ काले करना–शेवटीं अपयश येणें. [दिशा.
भाड़ा–पु. एक गवत, पवन वाहण्याची
भाडे का टट्टू–तात्पुरता, निरुपयोगी, भाड्याचा बैल. [तील एक रीति.
भात–पु. प्रकाश, सकाळ, भात, लग्नां-
भाति-ती– स्त्री. प्रकाश, शोभा, कांति.
भाथा–पु. भाता, बाणांचा भाता.
भाथी–स्त्री. भट्टी पेटविण्याचा भाता.
भादों–पु. भाद्रपद महिना. [प्रतिति, ज्ञान.
भान–पु. प्रकाश, दीप्ति, चमक, आभास,
भानजा–पु. भाचा.
भानना–क्रि. स. तोडणें, भंग करणें, नष्ट [करणें.
भान(नु)मती–स्त्री. जादुगारीण.
भानवी–स्त्री. यमुनानदी.
भाना–क्रि. अ. बरें वाटणें, आवडणें, शोभणें, माहीत होणें. –क्रि. स. चमकविणें.
भानु–पु. सूर्य, किरण, स्वामी, राजा.
भानुजा, भानुसुता–स्त्री. यमुना नदी.
भाप–स्त्री. वाफ. [मानणें.
भापना–क्रि. स. ओळखणें, ताडणें, अनु-
भाभर–पु. डोंगराच्या पायथ्याचें जंगल.
भाभरा–वि. लाल रंगाचा.
भाभी– स्त्री. भावजय.
भाम–वि. पूज्य.–स्त्री. रागीट नारी, सत्यभामा.–पु. एक वर्णवृत्त, भगिनीपति,
भामा–स्त्री. स्त्री, बायको. [तेज, सूर्य, क्रोध.
भामिनी–स्त्री. बायको, स्त्री. रागीट स्त्री.
भाय–पु. भाऊ, भावना, परिणाम, प्रकार, [प्रीति, दर.
भाया–वि. प्रिय, आवडता.
भायें–अ. अनुमानांत, जाणण्यांत.
भाये–क्रि. स. बरें वाटलें.
भारंगी–स्त्री. कर्षशिग (औषधि).
भार–पु. आधिक्य, पराकाष्ठा, बोजा, रक्षण, सांभाळ, जबाबदारी, श्रम, समूह सामग्री, अडसष्ठ हजार तोळे वजन, बत्तीस पायली वजन, जोखंड, ओझें वाहण्याची दांडी.

भार उठाना–जबाबदारी आपल्या शिरावर घेणें. [होणें.

भार उतरना– कर्तव्याच्या ऋणांतून मुक्त

भारत–पु. हिन्दुस्तानवासी, नट, विदुर, हिन्दुस्तान, नाटय, संगित, महाभारत, लांब लचक कथा, युद्ध.

भारती–स्त्री. भाषण, ग्रंथरचना, वाणी, सरस्वती, ब्राम्ही.

भारा–वि. पाहा 'भारी'.

भारी–वि. जड, वजनदार, गंभीर, कठिण, विशाल, अधिक, असह्य, सुजलेला.

भारी भरकम–भर भक्कम.

भाल–पु. कपाळ, बरछी, भाला, पातें, अस्वल, प्रकाश, तेज. [क्षण करणें.

भालना– क्रि. स. शोधणें, तपासणें, निरी-

भाला–पु. भाला. [भालाईत.

भालाबरदार–पु. भाला चालविणारा,

भालि-ली–स्त्री. बरची, कांटा, पातें.

भालुक, भालू–पु. अस्वल.

भाव–पु. अस्तित्त्व, घडणारी गोष्ट, स्थिति प्रकार, पद्धत, स्वरूप.

भावइभावें–अ. वाटल्यास, इच्छा असल्यास. [करणारा.

भावक–वि. घडवणारा, कल्पिणारा, हित करणारा, भावपूर्ण–अ. किंचित, थोडेंसें. –पु. भक्त, प्रेमी, विकाराचें चिन्ह.

भावगति–स्त्री. विचार, कल्पना, हेतु. इच्छा.

भावज–स्त्री. भावजय. –वि. कल्पनेंतून जन्मलेलें.

भावता–वि. आवडता. –पु. प्रियतम.

भावताव–पु. भाव, दराची घासाघीस,.

भावती–स्त्री. सुंदरी, प्रिय, प्रियतमा.

भावदेना–भावना तोंडावर दाखविणें.

भावन–वि. जाणणारा, पवित्र करणारा, प्रिय, आवडता, प्रवर्तक, वाढ करणारा, –पु. आविष्करण, आकार देणें, हेतु, वर्द्धन, कल्पना, ध्यान, दृढबुद्धि, तर्क, तपास, पर्यालोचन, निश्चय, निकाल, प्रत्यक्ष ज्ञान, पुरावा, सिद्धता, गुणन प्रकार, स्वभाव, तत्त्व, कृति, प्रयत्न, धात्वर्थ, क्रिया, सुगंधित करणें, भिजवून व खलून एकजीव करणें (औषधावरील संस्कार) अनुभवजन्य व स्मृति हेतु असा संस्कार. [चमकणें,

भावना–पु. विचार, भावना, इच्छा. –क्रि. अ. कळणें, पटणें, आवडणें, शोभणें,

भावनी–स्त्री. प्रिया, आवडती. [–वि. प्रिय.

भावली–स्त्री. खंड (शेतीचा).

भावार्थ–पु. तात्पर्य, अभिप्राय.

भावी–वि. संभाव्य, सुंदर, भविष्यकाळ, दैव, नशीब, निष्ठायुक्त.–पु. ब्रम्हनिष्ठ, ज्ञानी.

भावुक–वि. भावी, प्रत्यक्ष, सुखी, भावनाप्रधान, प्रेमळ, सुविचारी, मर्मज्ञ, रसिक, –पु. वहिणीचा नवरा, कल्याण, क्षेम.

भाषण, भाषित–पु. भाषण, व्याख्यान, उद्गार. [भोजन करणें, खाणें.

भाषना–क्रि. अ. भाषण करणें, बोलणें,

भाषा–स्त्री. लक्षण, सरस्वती, लोकभिन्न लौकिक संस्कृत, फिर्यादि, कैफियत, प्राकृत भाषा, बोली हिंदी भाषा, वाक्य, वाणी, करार, प्रतिज्ञा, व्याख्या.

भाषी–पु. बोलणारा.

भास–पु. तेज, कांति, कोंबडा, दीप्ति, प्रकाश, किरण, इच्छा, गिधाड, गौळवाडा.

भासना–क्रि. अ. प्रकाशमान् होणें, माहित होणें, समजणें, नजरेस येणें, रुतणें.
भिंगना–क्रि. अ. भिजणें.
भिंगा (जा)ना–क्रि. स. भिजविणें.
भिंडी–स्त्री. भेंडी. [शस्त्र, गोफण.
भिंदि (डि)पाल–पु. युद्ध करण्याचें एक
भिक्षा–स्त्री. भीक, याचना, प्रार्थना, अन्न-पाणी, भिक्षेंत दिलेला किंवा मिळालेला पदार्थ, पगार, सेवा, भिक्षाक, भिक्षु, भिक्षुक. –पु. भिकारी, संन्यासी.
भिखमंगा–पु. भिकारी.
भिखारी–पु. भिकारी.
भिखारिणी–स्त्री. भिकारीण.
भिखिया–स्त्री. भिक्षा.
भिगा (गो) ना–क्रि. स. भिविजणें.
भिच्छा, भिक्षा–स्त्री. भिक्षा. [करणें.
भिजवाना–क्रि. स. पाठविणें, रवानगी
भिजाना, भिजोना–क्रि. स. भिजविणें.
भिज्ञ–वि. तज्ञ. [बैठक. –वि. लहानसें.
भिटनी–स्त्री. स्तनाची बोंडी, फुलाची
भिटरियाना–क्रि. स. आंत शिरणें.
भिड़–स्त्री. गांधीलामाशी. [चिकटणें.
भिड़ना–क्रि. अ. टक्कर होणें, लढणें, झगडणें,
भितल्ला–पु. अस्तर.–वि. आंतला, आंतील.
भिताना–क्रि. स. भिववणें.
भित्ति–स्त्री. फोडलेली इ. वस्तु, भिंत, भय, आधार, तट, भाग, भेग, चीर, व्यंग, दोष, स्थान, प्रदेश, संधि, अवसर.
भिद–वि. (समासांतीं) फोडणारा, मारणारा, इ. –स्त्री. भेद, अंतर, फरक.
भिदना–क्रि. अ. टोंचणें, बोचणें, घायाळ होणें, शिरणें, घुसणें.
भिदुर–पु. वज्र, पिंपरी. –वि. मोडणारा फुटणारा इ., ठिसूळ, मिश्रित.
भिनकना, भिनभिनाना–क्रि. स. घोंघावणें. किळस येणें, भणभणणें.
भिन (नु) सार–पु. प्रभात, सकाळ.
भिनहीं–अ. पहाटेस, सकाळीं.
भिन्न–वि. विभागलेलें, मिश्रित, विविध, प्रफुल्लित, दुराचारी, कर्तव्यभ्रष्ट, रागावलेला, क्षुब्ध, रहित, दाणादाण झालेला, दुसरा, अलग, पृथक. –पु. अपूर्णांक, फूल, जखम, व्रण, तुकडा.
भियना– क्रि. अ. भिणें.
भिरना, भिड़ना–क्रि. स. भिडणें.
भिंरग, भृंग–पु. भंवरा, भुंगा.
भिलनी–स्त्री. भिल्लीण.
भिलावाँ–पु. भिलावा, बिब्बा.
भिल्ल–पु. रानटी मनुष्य, भिल्ल.
भिश्त, भिस्त–पु. स्वर्ग.
भिश्ती, भिस्ती–पु. पखाली.
भींगना–क्रि. अ. ओले होणें, भिजणें.
भींचना–क्रि. स. ओढणें, आवळणें, मिटणें.
भींजना–क्रि. अ. भिजणें, आनंदित होणें, स्नेह जोडणें, स्नान करणें, समावणें.
भी–स्त्री. भय, भयोत्पादक वस्तु.–अ. अवश्य, जरूर, अधिक, जादा, पर्यंत, [मुद्दां.
भीउँ–पु. भीम.
भीख–स्त्री. भीक.
भीखन–भीषण–वि. भीषण, भयानक.
भीखना–क्रि. भिक्षा मागणें.
भीग (ज) ना–क्रि. अ. भिजणें.
भीटा–पु. उंचवटा, पानमळ्याकरितां उंच केलेली जमीन.
भीड़–स्त्री. गर्दी, संकट, आपत्ति.
भीड़ छँटना–गर्दी कमी होणें.

भीड़भड़क्का, भीड़भाड़—फार गर्दी.
भीड़ लगना—गर्दी उसळणें.
भीड़ना—स्त्री. चोळण्याची किंवा भरण्याची [क्रिया.
भीड़ा—वि. संकुचित, भिडस्त.
भीत—वि. भ्यालेला, भित्रा.—स्त्री. भिंत चटई, गच्ची, पडदा.—पु. भय, भीति.
भीत में दौड़ना—शक्तीबाहेर काम करणें, आकाशाला गवसणी घालणें. [बोलणें.
भीत के बिना चित्र बनाना—वाह्यात
भीतर—अ. आंत.—पु. अंतःकरण, अंतःपूर.
भीतर बाहर करना—भीतर देखना,—सर्व काम करणें, देखरेख करणें.
भीतरी—वि. आंतील, गुप्त.
भीति-भीती—स्त्री. भय, भीति, थरकांप,
भीन—पु. सकाळ. [भित.
भीनना—क्रि. अ. भिनणें, भरून जाणें.
भीना—वि. भिजलेला.— पु. मेहुणा.
भीनी—वि. ओलें चिंब, बंद, मधुर.
भीम—वि. भयंकर, फार मोठा.—पु. आम्लवेतस, शंकर, भीमसेन.
भीमा—स्त्री. गोरोचन, चाबुक, दुर्गादेवी.
भीर—स्त्री. गर्दी, दुःख संकट, आपत्ति.—वि. भ्यालेला, भित्रा.
भीरना—क्रि. अ. घाबरणें, डरणें.
भीरु—वि. भित्रा, भिणारा.—पु. घुबड, कोल्हा, वाघ.—स्त्री. भित्री स्त्री, सावली, बकरी, घोण, गोम.
भीरे—अ. जवळ, समीप. [सुकलेली माती.
भील—पु. भिल्ल जात.—स्त्री. तलांवांतील
भीलनी—स्त्री. भिल्लिण.
भीषज—पु. वैद्य.
भीषण—वि. भयंकर, उग्र.—पु. भयानक रस, पारवा, कुत्रा, कांटे ताड, आघाडा, फार भीति. [भयानक रस, भीष्मपितामह.
भीष्म—वि. भयंकर.-पु. पिशाच, राक्षस, शंकर,
भुँइ—स्त्री. भुई, जमीन.
भुँइहरा—पु. तळघर.
भुँजना—क्रि. अ. भाजणें.
भुअंग, भुजंग—पु. भुजंग, सर्प.
भुअ (व) न—पु. भवन, मोठें घर.
भुआर-ल—पु. राजा.
भुइँडोल—पु. भूकंप. [दरिद्री, गरीब.
भुक्खड़—पु. भुकेलेला, बुभुक्षित, आधाशी,
भुक्ति—स्त्री. भोजन, लौकिक सुख, अधिकार, चालू वहिवाट, ग्रहाची रोजची गति.
भुखमरा—वि. भुकेकंगाल, उपासमार झालेला, आधाशी.
भुखाना—क्रि. अ. भूक लागणें.
भुखाल—वि. भुकेलेला. [अधिकार.
भुगत—स्त्री. भोजन, लौकिक सुख,
भुगतना—क्रि. स. भोगणें, सहन करणें —क्रि. अ. पूर्ण होणें. [निवाडा.
भुगतान—पु. परत फेड, भरपाई, निकाल,
भुगताना—क्रि. स. भोगावयास लावणें, व्यतीत करणें, घालविणें, परत फेड
भुगुति—स्त्री. भोजन, आहार. [करणें.
भच्चड़—वि. मूर्ख, बेअकली.
भुजंग—पु. सर्प, जार, गांडू, आश्लेषा नक्षत्र.
भुज—वि. (समासांती) खाणारा, भोगणारा, रक्षिणारा. (जसें महीभुज—भूमि रक्षिणारा) पु. हात, सोंड, फांदी, कड, वक्र रेषा, दोन शाखा, प्रांत, किनारा, त्रिकोणाची बाजू.
भुज में भरना—भेटणें, आलिंगन देणें.
भुजदंड—पु. बाहुदंड.
भुजबाथ—पु. कूस, उत्संग.

भूसा–पु. ब्राह्मण.
भसुरभसौला–पु. भुसा ठेवण्याची जागा.
भृंग–पु. भुंगा, कुंभारीण माशी, काकाकुवा, जार, सुवर्णपात्र, झारी, अभ्रक,
भृंगी–पु. शिवगण, वड.
भृकुटिटी–स्त्री. भुकुटी, भिंवई.
भृगु–पु. एक ऋषि, शुक्रवार.
भृगुनाथ, भृगुनंदन–पु. परशुराम.
भेंगा–वि. तिरळा.
भेंट–स्त्री. नजराणा, भेट, दर्शन.
भेंटना–क्रि. स. भेटणें, अलिंगन देणें.
भेंवना–क्रि. स. भिजविणें, ओलें करणें.
भेई,भेदी–वि. भेदी, फूट पाडणारा माणूस,
भेउ, भेव–पु. रहस्य, गुप्त गोष्टी. [जासूद.
भेक–पु. बेडूक, भित्रा, ढग.
भेख–पु. वेष,नेपथ्य,वैश्याचें घर. [जल, सुख.
भेखज,भेषज–पु. औषध, उपाय, काळेजिरें,
भेजना–क्रि. स. पाठविणें, रवाना करणें.
भेजवाना–क्रि. स. रवाना करविणें.
भेजा–पु. मेंदू, मगज.
भेड़–स्त्री. मेंढी, एडका, मेंढा, नौका, ताफा.
भेड़ा–पु. मेंढा.
भेड़िया–पु. लांडगा.
भेड़ियाधसान–अंधानुकरण.
भेड़ी–स्त्री. मेंढी.
भेद–पु.अडथळा, विघ्न, भाग, मर्म, रहस्य, अंतर, प्रकार, फरक, बदल, विकृति, भिन्नभाव, फाटाफूट, फितूरी, प्रकार, विशेष, नाश, व्यग्रता, द्वैत, मलोत्सर्ग, भेदण्याची क्रिया, शत्रूपक्षाच्या लोकांना फोडून आपल्याकडे बळविण्याची क्रिया.
भेदड़ी–स्त्री. बासुंदी. [णारा, घरभेद्या.
भेदिया,भेदी–पु. हेर,गुप्तचर, रहस्य जाण-
भेरी–स्त्री. नगारा, दुंदुभी, नौबत.
भेरीकार–पु. नगारा वाजविणारा.
भेला–पु. भेट, मुलाखत, मोठा गोळा.
भेली–स्त्री. गुळाची ढेप किंवा थापटी.
भेव–पु. रहस्य, गौप्य, भेद.
भेवना–क्रि. स. भिवविणें, भिजविणें.
भेष–पु. वेष, रूप. [उपाय.
भेषज–पु. औषध, जल, सुख, काळेजिरें,
भेषना–क्रि. स. सोंग घेणें, वेषांतर करणें,
भेस, भेष–पु. वेष. [कपडे घालणें.
भेस बनाना या रखना–हुबेहूब नक्कल करणें.
भैंस–स्त्री. म्हैस, एक प्रकारचा मासा.
भैंसा–पु. रेडा, यमाचें वाहन.
भै, भय–पु. भय, भीति. [वि. भिक्षेचें.
भैक्ष–पु. भीक, भिक्षावृत्ति, भिक्षान्न.–
भैचक–वि. चकित, विस्मित, घाबरलेला.
भैजन–वि. भयावह, भीति उत्पन्न कर-
भैन,भैना, भैनी– स्त्री. बहीण. [णारा.
भैने–पु. भाचा, बहिणीचा मुलगा.
भैयंस–पु. संपत्तींतील भावाचा हिस्सा.
भैया–पु. भाऊ, नौकेची पट्टी.
भैयादूज–स्त्री. भाऊबीज. [भय.
भैरव–वि. भयंकर.–पु. शंकर, भयानक रस,
भोंकना–क्रि. स. भोसकणें, खुपसणें.
भोंटी–वि. धार नसलेली.
भोंडा–वि. कुरूप.–पु. एक प्रकारचें गवत.
भोंडापन–पु. कुरूपता. [पांढरे असतात.
भोंडी–वि. एक मेंढी जिचे पोटावरचे केस
भोंतरा–वि. बोथट, धार नसलेला.
भोंदू–वि. मूर्ख, बेअकली.
भोंपू–पु. तुतारी, भोंगा.
भोग–पु. खाणें, उपभोग, वापरणें, विलास, दुःख, विषय, धन,अंमल, राज्य, मालकी,

सोसणें, अनुभव, सुख, रतिसुख, भोग्य, पदार्थ, मेजवानी, अन्न, नैवेद्य, नफा, उत्पन्न, वेश्यावेतन, नागाचा फणा, सर्पाचें शरीर, शरीर, सैन्याची रांग, ग्रहांचें राशींत असणें, पालन, भक्षण, प्रारब्ध.

भोगना–क्रि. अ. भोगणें, सहन करणें.

भोगबंधक–पु. भोगवटा.

भोगली–स्त्री. नाकांतील चमकी.

भोगवना–क्रि. अ. उपभोगणें.

भोगावती, भोगवती–सर्पांची नगरी, पाताळांतील गंगेची धारा.

भोज-जू–पु. भोजन, मेजवानी, जेवणावळ.

भोजन–पु. अन्न, भोग, उपयोग, खाण्याची वस्तु.–वि. खाणारा.

भोजनखाना– स्त्री. स्वयंपाकघर.

भोजपत्र–पु. पाहा 'भूरजतरु'. [दगड.

भोट–पु. भूतान देश, एक प्रकारचा मोठा

भोटियाबादाम–पु. भुइमुगाची शेंग, अलूबुखारा.

भोडर-ल–पु. अभ्रक, अभ्रकाचा चुरा.

भोथरा–वि. बोथट. [होणें.

भोना–क्रि.अ. भिनणें, भिजणें, आसक्त

भोपा–पु. भोंगा (गिरणीचा वगैरे), मूर्ख.

भोर–पु. एक मोठा पक्षी, चूक, कपट, पहाट. –वि. स्तिमित, चकित.

भोरा–वि. भोळा, सरळ.

भोराई–स्त्री. भोळेपणा.

भोराना–क्रि. स. फसविणें, धोक्यांत पाडणें. –क्रि. अ. फसणें, धोक्यांत पडणें.

भोरी–वि. भोळी.

भोला–वि. भोळा, सरळ, मूर्ख. [सरळ.

भोला भाला–वि. अगदीं भोळा किंवा

भौं–स्त्री. भुवई.

भौंकना–क्रि. अ. भुंकणें, बडबडणें.

भौंडा–वि. कुरूप, बेढब, बावळा.

भौंतुवा–पु. एक काळा किडा (पावसाळी पाण्यावर तरंगणारा), काखमांजरी, घाण्याचा बैल. [घोडा.

भौंर–पु. पाण्याचा भोंवरा, भुंगा, काळा

भौंरा–पु. भोंवरा, मधमाशी, खेळण्याचा भोंवरा, धनगरानें बाळगलेला कुत्रा.

भौंरी–स्त्री. गाकर, वाटी, पाण्यांतील किंवा केसांतील भोंवरा, सप्तपदी.

भौंहं–स्त्री. भुवई.

भौंह चढ़ाना, तरेरना या तानना–संतापणें, कपाळाला आंठ्या घालणें, रागावणें.

भौंह जोहना–खुशामत करणें.

भौ–पु. भय, भीति, जग, दुनिया.

भौचक–वि. आश्चर्यचकित, स्तंभित.

भौज, भौजाई–स्त्री. भावजय.

भौतिक–पु. जीव, प्राणी, शंकर. –वि. पंचमहाभूतासंबंधी, पंचमहाभूतापासून बनलेला, भूतयोनीचा, शरीरसंबंधी.

भौन, भवन–पु. घर.

भौना–क्रि. अ. चकरा मारणें, फिरणें.

भौम–वि. मातीचे, इहलोकीचे, भूमीसंबंधी, भूमींतून उत्पन्न झालेला. –पु. मंगळ ग्रह, नरकासुर, पंचमहाभूतात्मक वस्तु, मजला, जमीन (घरांतील), सोरा.

भौर–पु. भुंगा, मधमाशी, पाळण्याची दोरी, भोंवरा, घुमसणारा अग्नि, मेंढयांची राखण करणारा कुत्रा, घोडयाची एक जात.

भौरा–वि. भोळा, मूर्ख, कपटानें.

भौलिया–स्त्री. छपरी नाव, लहान नाव.

भुजबीहा–पु. वीस हातांचा रावण.
भुजमूल–पु. खांक, खांदा, खवाटा.
भुजवा–पु. भडभुंजा. [रेषा, गुंडाळी.
भुजा–स्त्री. हात, सर्पाचें शरीर, बाजू, वक्र
भुजा उठाना–प्रतिज्ञा करणें.
भुजाली–स्त्री. बरची, कटचार.
भुजिया–पु. उकडलेली साळ, कोरडी
भुजी–वि. भुजा असलेली.[तळलेली भाजी.
भुजे(जौ)ना–पु. भाजकें धान्य, भाज-
भुट्टा–पु. कणीस. [ण्याची मजुरी.
भुतहा–वि. भुतांचा, अल्लड.
भुनगा–पु. भुंगा, पतंग (किडा). [बडबडणें.
भुनना–क्रि. अ. भाजलें जाणें, जळफळणें,
भुनभुनाना–क्रि. अ. पुटपुटणें, कुटणें.
भुनवाई–स्त्री. भाजणावळ.
भुनाना–क्रि. भाजविणें, मोड करणें.
भुबि–स्त्री. भूमि, जमीन. [नदार.
भुमिया–पु. जमीन धारण करणारा, जमी-
भुरकना–क्रि. अ. सुकून भुसभुशीत होणें विरणें. [टाकणें, भुलविणें, फूस लावणें,
भुरकाना–क्रि. स. भुरभुरणें, विखुरणें,
भुरकुस–पु. भुसकट. [चुर होणें.
भुरकुस निकालना–कंबरडें मोडणें, चुर-
भुरता–पु. कोचा पडलेली वस्तु, भरीत, रायतें. [तिंबणें, खूप बदडणें.
(किसीका) भुरता करना या बनाना–कणिक
भुरभुरा–वि. फुसका, भुसभुशीत.
भुरभुराना–क्रि.अ. पाहा 'भुरकना.'
भुरवना–क्रि. स. भुलविणें, फसविणें.
भुराई–स्त्री. भोळेपणा.
भुराना–क्रि. स. विसरणें, भुलविणें, फस-
भुलकुकड़–वि. विसराळू. [विणें.
भुलसना–क्रि.अ. करपणें, पोळणें.

भुलाऊ–वि. भुलविणारा. [विसरणें.
भुलाना–क्रि. स. भुलविणें.–क्रि. अ. भुलणें,
भुलावा–पु. दगा, धोका, थापा.
भुव–पु. अग्नि, भूलोक. –स्त्री. पृथ्वी, जगत्. –क्रि. अ. झालें.
भुवन–पु. जग, तीनलोक, पाणी, लोक, सृष्टि, जन, आकाश.
भुवपाल, भुवाल–पु. भूपाल, राजा.
भुवा–पु. कापूस.
भुवि–स्त्री. पृथ्वी.
भुशुंडी–पु. ऋषींच्या शापानें कावळा झालेला एक ब्राह्मण. –स्त्री. एक
भुस–पु. भुसा. [प्राचीन अस्त्र.
भुस तरे जाना, भुसमें डालना, भुसमें मिलाना–मातीमोल करणें.
भुसी–स्त्री. भुसकट, तूस.
भुसुंडि, भंशुंडि–स्त्री. एक प्रकारचें शस्त्र, तोफेचें तोंड, मुग्दल विशेष.–पु. एका भक्ताचें नांव.
भूँकना–क्रि. अ. भुंकणें, बडबड करणें.
भूँचाल–पु. भूकंप.
भूँजा–पु. भडभुंज्या, लाह्या, फुटाणें इ.
भूँडोल–पु. भूकंप.
भू–वि. (समासांत) असणारे, जन्मणारे, होणारे, (जसें–स्वयंभू) पु. यज्ञाग्नि.– स्त्री. पृथ्वी, जमीन, आकृतीचा पाया.
भूई–स्त्री. कापसासारखा, मऊ लहान
भूकंप–पु. भूकंप. [तुकडा.
भूख–स्त्री. भूक, क्षुधा, आवश्यकता, जरुरी, इच्छा, लालसा. [कवि.
भूखन, भूखण–पु. दागिना, अलंकार, भूषण
भूखना–क्रि. स. सजविणें, शृंगारणें.
भूखा–वि. भुकेलेला, गरजू, गरीब, दरिद्री.

भूगर्भ–पु. पृथ्वीचा आंतला भाग, विष्णु.
भूगोल–पु. पृथ्वी, पृथ्वी संबधींचें शास्त्र.
भूचाल–पु. भूकंप.
भजना–क्रि. स. भाजणें, भोगणें.
भूटियाबादाम–पु. अलूबुखारा.
भूडोल–पु. भूकंप. [यात्रा.
भूण–पु. जलभ्रमण, जलविहार, समुद्र-
भूत–वि. झालेलें, सिद्धीस गेलेलें, खरें, योग्य, न्याय्य, मिश्रित, तुल्य, घडलेलें, मिळालेलें, अनादि, नित्यसिद्ध. –पु. पुत्र, कुमार, रुद्रानुचर, नागरमोथा, योगींद्र, वस्तु, जीव, पिशाच, स्थूल, पंचमहाभूतें, सत्यगोष्ट, भूतकाल, कल्याण, योग्यपणा, अफू, पारा. –स्त्री. वद्य १४.
भूतका पकवान, भूतकी मिठाई–भ्रमांत टाकणारी वस्तु वा गोष्ट.
भूत चढ़ना या सवार होना–फार राग येणें. फार हट्ट करणें.
भूतदया–स्त्री. प्राणीमात्रावरची दया.
भूतपूर्व–वि. माजी, पूर्वीचें.
भूतल–पु. भूपृष्ठ, पाताल, जग.
भूति–स्त्री. अस्तित्व, जन्म, उत्पत्ति, कल्याण, यश, समृद्धि, महिमा, भस्म, अणिमादि अष्टसिद्धि, हत्तीचा मद, लक्ष्मी, मांसपाक बिशेष, जाति, रोहिततृण, हत्तीचा अलंकार.
भूतिकाम–पु. बृहस्पति, प्रधान, मंत्री.
भतिकील–पु. खळगा, खंदक, द्रव्य पुर-
भूतिकृत्य–पु. उत्सव. [ण्याचा खळगा.
भूतिनी–स्त्री. डाकिण. [राजा.
भूधर–पु. पर्वत, डोंगर, शेषनाग, विष्णु,
भून, भ्रूण–पु. गर्भ, बालक, विद्वान ब्राम्हण.
भूनना–क्रि. स. भाजणें, तळणें, सतावणें.
भूप, भूपति, भूपाल–पु. राजा.
भूभल–स्त्री. गरम रेती.
भूमा, भूमन–पु. ब्रह्म, विराट पुरुष, वैपुल्य, बाहुल्य, सम्पत्ति, बहुवचन.
भूमि–मी–स्त्री. जमीन, जागा, आधार, देश, क्षेत्र, स्थावर मिळकत, मजला, आसन, सोंग, विषय, मर्यादा, इयत्ता.
भूमिका–स्त्री. पायरी, फळा, वेष, भूषविणें, सोंग घेणें, प्रस्तावना, रचना,
भूमिनाग–पु. गांडूळ. [वेषांतर.
भूमिया–पु. जमीनदार, ग्रामदेवता.
भूमिहार–पु. बिहार व संयुक्त प्रांतांतील
भूर–पु. रेती, वाळू.–वि. पुष्कळ. [एक जात.
भूरज–पु. भूर्जपत्र, धूळ.
भूरजतरु–पु. भूर्जपत्राचा वृक्ष.
भूरा–पु. भुरा, करडा रंग, साखर. –वि. मळकट रंगाचा, खाकी. [अशुद्धि, भूल.
भूरी–वि. पुष्कळ, मोठें. –पु. ब्रह्म, विष्णु, महेश, सोनें. –अ. अति, वारंवार.
भूल–स्त्री. विस्मरण, चूक, कसूर, अपराध.
भूलना–क्रि. स. विसरणें, चूक करणें, हरविणें, गमविणें. –क्रि. अ. विस्मरण होणें, चूक होणें, गर्विष्ठ होणें, हरवणें.
भूलभुलैया–स्त्री. चक्रव्यूह.
भूवा–पु. कपाशी. [दागिना.
भूषण, भूसन–पु. अलंकार, शोभेची वस्तु,
भूषना–क्रि. स. भूषविणें, सजविणें. शोभा.
भूषा–स्त्री. दागिना, अलंकार, सजावट.
भूषित–वि. अलंकृत, सजविलेला. –क्रि. अ. भुंकणें, कुत्र्याचें ओरडणें.
भूसना–पु. भूस, भुसा.
भूसी–स्त्री. भूस, भुसकट, तूस, कोंडा.

मंदार वृक्ष, मोत्यांचा हार, एक पर्वत, एक वर्ण वृत्त.
मंदरा–वि. ठेंगणा.–पु. एक प्रकारचें वाद्य.
मंदाकिनी–स्त्री. गंगा, स्वर्गंगा, चित्रकूट पर्वतांतून वाहणारी नदी.
मंदिर–पु. देवालय, घर, वासस्थान, शहर.
मंदुरा–स्त्री. गादी, चटई, हातरी, तबेला.
मंदोदरी–स्त्री. रावणाची पट्टराणी, मय राक्षसाची मुलगी.
मंद्र–वि. गंभीर शब्द, रमणीय.–पु. विंध्याद्रीवरील हत्ती, वाद्य विशेष.
मंशा–स्त्री. इच्छा, आशय.
मंसब–पु. दर्जा, पदवी, हुद्दा, अभिप्राय.
मंसूख–वि. रद्द केलेला, काढून टाकलेला.
मंसूबा–पु. हेतु, उपाय, योजना.
मअदन–पु. धातूची खाण.
मअलूल–वि. तर्कानें किंवा युक्तिवादानें सिद्ध केलेला.–पु. निष्कर्ष.
मआज् अल्लाह्–परमेश्वर रक्षण करो.
मआनी–पु. अर्थ, उद्देश, हेतु. [नदारी.
मआश–स्त्री. उपजीविकेचें साधन, जमी-
मआशरत–स्त्री. सामाजिक जीवन.
मइके, मायके–स्त्री. माहेर.
मइत्री, मैत्री–स्त्री. मैत्री, मित्रता.
मई–स्त्री. मे महिना.
मच(का)ई–स्त्री. मका.
मकड़ा–पु. मोठा कोळी (किडा).
मकड़ी–स्त्री. कोळी, कातीण.
मकतब–पु. शाळा, विद्यालय.
मक़तल–पु. वधस्थान, फांशीची जागा, प्रियकरणीचें विहार स्थल.
मकतून–वि. लिखित.–पु. लिखाण, पत्र.
मक़तूल–वि. कत्तल झालेला, प्रेमी.
मक़दूर–पु. सामर्थ्य.
मक़नातीस–पु. लोहचुंबक. [दिलेला.
मक़फूल–वि. गहाण ठेवलेला, स्वस्त दरानें
मक़बरा–पु. समाधिस्थान, थडगें.
मक़बूज़ा–वि. वश केलेलें. [केलेला.
मक़बूल–वि. कबुली दिलेला, पसंत, निवड
मकरंद–पु. फुलांतील मध, एक वृत्त, फुलांतील केसर.
मकर–पु. माघ महिना, मगर, मकर रास, सैन्याचा एक प्रकारचा व्यूह, मासा, कपट, चलाखी.
मकरतार–पु. कलाबूत.
मकरा–पु. नाचणी, कोळी (प्राणी).
मकरी–स्त्री. एका रोगाचें नांव, मगर.–पु.
मक़रूज़–वि. ऋणकरी, देणेदार. [समुद्र.
मकरूह–वि. तिरस्कृत.
मक़सद–पु. उद्देश, ध्येय, आकांक्षा, कामना.
मक़सूद–वि. उद्दिष्ट, अभिप्रेत, गर्भित.
मक़सूम–वि. विभक्त.–पु. नशीब, गणितांत
मकान–पु. घर, स्थान, निवासस्थान. [भाज्य.
मकाफ़ात–स्त्री. पापाचें फळ, बदला.
मक़ाम–पु. स्थान, मुक्कामाची जागा.
मक़ामी–वि. स्थिर, स्थानीय.
मकाला–पु. ग्रंथ, प्रकरण, करारनामा, सांगितलेली गोष्ट.
मकु–अ. वाटेल तें, उलटपक्षीं, कदाचित्, जरी, यद्यपि, इतकेंच नव्हे तर. [माणूस.
मकुना–पु. बिनदांताचा हत्ती, बिन मिशांचा
मकुनी–स्त्री. बेसन भरून केलेली कचोरी.
मक़ूला–पु. म्हण, उक्ति.
मकोई-य–स्त्री. बोराएवढें एक आंबट
मकोड़ा–पु. मुंगळा. [रसाळ फळ, राजबेरी.
मकोरना–क्रि. स. मुरगळणें, पिरगळणें.

मक्का–पु. मका, मुसलमानांचें तीर्थस्थान
मक्कार–वि. कपटी, धूर्त, लबाड. [मक्का.
मक्कारी–स्त्री. कपट.
मक्खन–पु. लोणी.
(कलेजेपर) मक्खन मला जाना–शत्रूची हानि पाहून आनंद मानणें.
मक्खी–स्त्री. माशी. [बसणें.
मक्खी उड़ाना या मारना–माशा मारीत
मक्खी की तरह निकाल देना–एकदम काढून दूर फेकणें.
(जीती) मक्खी निगलना–जाणून बुजून हानिकारक काम करणें.
(दूधकी) मक्खी होना–बहिष्कृत होणें.
मक्खी चूस–वि. कंजूष, चिक्कू.
मख–पु. यज्ञ, विष्णु, पूजा.
मखज़न–पु. कोष, खजिना, शब्द कोश.
मखतूल–पु. काळें रेशीम.
मखतूली–वि. काळ्या रेशमापासून बनलेला. [आहे असा.
मखदूश–वि. ज्याच्यांत नुकसानीचें भय
मखनिया–पु. लोणीविक्या.–वि. ज्याच्यांतून लोणी काढून घेतलें आहे असें.
मखनुल–पु. काळें रेशीम.
मख़मल–स्त्री. मखमली कापड.
मख़मसा–पु. विकट प्रश्न किंवा प्रसंग.
मख़मूर–वि. नशेमध्यें चूर.
मख़रज–पु. उगम, शब्दाची व्युत्पत्ति, निघण्याचा रस्ता, बोलण्याचें इंद्रीय, तोंड.
मख़लूक़–वि. रचलेलें. –स्त्री. सृष्टींतील जीव, बनलेली वस्तु.
मख़लूकात–स्त्री. 'मखलूक़'चें अ. वचन.
मख़लूत–वि. मिसळलेलें.
मख़सूस–वि. विशेष, वेगळें केलेलें.
मखाना–पु. एक औषधी वनस्पति.
मख़ौल–पु. थट्टामस्करी.
मख़ौल उड़ाना–टर उडविणें.
मग–पु. मार्ग, रस्ता, मगध देश, शाकद्वीपी ब्राह्मण.
मगज़–पु. मेंदू, गर. [द्वीपी ब्राह्मण.
मगज़ खाना या चाटना–डोकें पिकविणें.
मगज़ खाली करना या पचाना–डोकेंफोड
मगज़ चट–वि. खाष्ट, वडबड्या. [करणें.
मग़ज़ी–स्त्री. किनारीला लावण्याचा गोटा, जर.
मगदल–पु. मुगदळाचा लाडू.
मगदा–वि. मार्गदर्शक.
मगध–पु. दक्षिण बिहार, भाट. [लेला.
मगन, मग्न–वि. मग्न, लीन, प्रसन्न, बुडा-
मगना–क्रि. अ. तन्मय होणें, बुडणें.
मग़फ़िरत–स्त्री. क्षमा,
मग़फ़ूर–वि. कैलासवासी.
मग़मूम–वि. दुःखी.
मग़र–अ. परंतु, पण, मगर.
मग़रमच्छ–पु. मगर, सुसर, मोठे मासे.
मगरा–वि. उद्धट, घमेंडखोर, पर्वत.
मग़रिब–पु. पश्चिम दिशा.
मग़रूर–वि. घमेंडखोर.
मग़रूर का सिर नीचा–गर्वाचें घर खाली.
मग़रेला, मग्रैल–पु. छपराचें वरचें टोंक,
मग़लूब–वि. पराजित, जिंकलेला. [एक बीं.
मगह–पु. मगध देश.
मगहि–पु. एक प्रकारचें पान.–वि. मगध
मगु, मग्ग–पु. मार्ग, पंथ. [देशाचा.
मग़ज़ी–स्त्री. समान, मार्जिन, किनार.
मग्न–वि. मग्न, तल्लीन, बुडालेला, नशेंत
मचक–स्त्री. दाब, वजन. [गुंग.
मचकना–क्रि. स. दाबणें, चेपणें, चिरडणें.

भौसा–पु. दाटी, गर्दी, गडबड.
भ्रम–पु. वाटोळें फिरणें, चक्कर, भ्रम, संशय, एक प्रकारचा रोग, मूर्च्छा, भ्रमण, चाकाचा फेरा, प्रतिष्ठा, पाण्याचा पाट, गटार, गोंधळ, चाक, चरक, जातें, विपरीत ज्ञान, च्युत होणें.
भ्रमना–क्रि. अ. फसणें, भटकणें.
भ्रमि भ्रमी–स्त्री. भ्रमण, भोंवरा, चक्र (कुंभाराचें), मूर्च्छा, चूक, बावटळ. –वि. भ्रम झालेला, चकित. [चालीचा.
भ्रष्ट–वि. पतित, बिघडलेला, दूषित, वाईट
भ्रांत–पु. तलवारीचा एक हात. –वि. भ्रमिष्ट झालेला, व्याकुळ, उन्मत्त, [फिरविलेला.
भ्राजना–क्रि. अ. शोभणें.
भ्राजमान–वि. शोभायमान.
भ्राजा–वि. शोभलेला, सुंदर दिसलेला.
भ्रात.भ्राता–पु. भाऊ, जिवलग मित्र,आप्त.
भ्रान्ति–स्त्री. भ्रम, शंका, भ्रमण, वेडेपणा, चूक, मोह, एक प्रकारचा काव्यालंकार.
भ्रामर–पु. मध.
भ्रू–स्त्री. भुवई.
भ्रूभंग–पु. कपाळाची आठी.
भ्वहरना–क्रि. अ. भयभीत होणें.

[म]

मंकुर–पु. आरसा. [नौकेची नाळ.
मंग–स्त्री. याचना, भांग (स्त्रियांचा),
मॅंगता, मंगन–पु. याचक, भिक्षुक.
मॅंगनी–स्त्री. मागणी, मागणी (लग्नाची), उसनी वस्तु.
मंगल–वि. शुभ, समृद्ध. –पु. मंगळ ग्रह, सुदेव, सुख, शुभशकुन, शुभकार्य. –स्त्री. पार्वती, पतिव्रता, हळद, दुर्वा.
मंगला–स्त्री. पार्वती.
मंगलाचरण–पु. कार्यारंभीची स्तुति, आशीर्वाद.
मंगलामुखी–स्त्री. वेश्या.
मंगली–वि. मंगळाचा किंवा मंगळाची.
मॅंगवाना, मॅंगाना–क्रि. स. मागविणें.
मॅंगेतर–वि. मागणी घातलेला किंवा घातलेली.
मंच–पु. खाट, पलंग, फलाट, व्यासपीठ, सिंहासन, उच्चासन, माच, उंच ओटा, शेतांतला माचा.
मंचक–पु. पलंग, माचा, खाटलें.
मंजन–पु. स्नान, दंतमंजन.
मॅंजना–क्रि. अ. घासलें जाणें, स्वच्छ होणें, अभ्यास होणें, तयारी होणें.
मॅंजाना–क्रि. स. घांसवून घेणें.
मॅंजार,मार्जार–स्त्री. मांजर.
मंज़िल–स्त्री. मुक्कामाची जागा, इमारतीचा मजला, टप्पा, मजल.
मंज़िलत–स्त्री. हुद्दा, पद, अधिकार.
मंजीर–पु. नूपुर, पैंजण, तोरड्या, घुसळखांब.
मंजीरा–पु. चिपळ्या, घुंगरू, झांज.
मंजु–वि. सुंदर, गोड. –पु. हंस.
मंजुल–वि. सुंदर, मधुर. –पु. तित्तिर, लतामंडप, झरा, शेवाळ.
मंज़ूर–वि. स्वीकृत.
मंजूषा,मंजूषिका–स्त्री. लहान पेटी, पिंजरा, पीप, मंजिष्ठा, दगड.
मॅंझधार–पु. प्रवाहाचा मध्यभाग.
मॅंझला–वि. मधला.
मंझली–वि. मधली.
मंझा–वि. मधला, मधोमध असलेला.–पु. पलंग, खाट, नदींतील बेट, शिरपेच, झाडाचें खोड.
मॅंझार–अ. मध्यभागीं.
मॅंझियाना–क्रि. स. ओलांडणें, पलीकडे जाणें.
मॅंझियार–वि. मधला.

मँझोला–वि. मधला, मध्यम.

मंड–पु. अलंकार, बेडूक, एरंड, पेज (भाताची), साय, फेंस, मद्याचा सत्त्वांश, कांजी, सत्त्व. –स्त्री. मद्य, आंवळी.

मंडन–वि. अलंकार घालणारा. –पु. भूषण, शृंगार, प्रमाणानें सिद्ध केलेली गोष्ट.

मंडना–क्रि. स. सजविणें, समर्थन करणें, भरणें. [तंबू, मंदिरावरील कळस.

मंडप–पु. लतागृह.–पु. विश्रामस्थान, मांडव,

मॅंडरना–क्रि. अ. घेरून येणें, भरून येणें.

मँडरा(ला)ना–क्रि. अ. सभोंवतीं उडणें, सभोंवतीं फिरणें.

मंडल–वि. वाटोळें. –पु. कुत्रा, मंडोळ (सर्प वि.), चक्राकार व्यूह, घेर, वर्तुळ, वलय, बिंब, मंडलाकार गति, समुदाय, मंतरलेली जागा, ग्रहकक्षा, मंडल (घोडा फिरण्याचें), सोंगट्यांचा पट, देश, राष्ट्र, भोंवतालचा प्रांत, आसपासचे राजे, गुडघे लववून वेध करणें, ऋग्वेद, खंड, गजकर्ण, नायटा, लाडू, परिधि, खळें.

मंडलक–पु. चक्रव्यूह, आरसा.

मंडली–स्त्री. वर्तुळ, समूह, दुर्वा, कोरफड, वाटोळें फिरणें, गुळवेल, समाज, सभा, भजनमंडळी. –वि. गरगर फिरणारा (वारा). –पु. महासर्प, घोणस, प्रांताधिकारी, केंसाळ मांजर, कुत्रा, रंग बदलणारा सरडा, सूर्य, वड.

मंडलीक–पु. मांडलीक, बारा राजांचा

मंडवा–पु. मांडव, मंडप. [अधिपति.

मंडार–पु. करंडा, पेटारा, खड्डा.

मंडित–वि. सजविलेला, पसरलेला, भरलेला.

मंडी–पु. मोठा बाजार.

मँडुआ–पु. नाचणी.

मंत्र–पु. वेद संहिता, मांत्रिक, गारुड्याचा मंत्र, देवस्तुतिवाक्य, बोलणें, सल्लामसलत, खलबत, युक्ति, उपाय, गुप्त गोष्ट.

मंतव्य–पु. हेतु, मनीषा, अभिप्राय, मत.

मंत्रणा–स्त्री. सल्ला, राजकार्य विचार, खलबत.

मंत्रराज–पु. रामनाम, मंत्रांचा राजा.

मंत्री–पु. प्रधान, आमात्य, न्यायाधीश.

मंथ–पु. घुसळणें, मंथन, घर्षण, नाश, वध, रवी, सूर्य, सातु, पीठ (जव, गहूं इत्यादिचें).

मंथन–पु. रवी, ताक करण्याचें भांडें, घुसळणें, तुडवणें, हालवणें, वध, चर्चा, वाटाघाट, उहापोह.

मंथर–वि. हळू चालणारा, मूर्ख, स्थूल, अवाढव्य, वांकडा, खोल (शब्द), सूचक, नीच, हलका–.पु. कोठी, खजीना, रवी, प्रतिबंध, फळ, कुसुंबा.

मंथिनी, **मंथनी**–स्त्री. रवी. [वीर्य, रेत.

मंथी–वि. घुसळणारा, क्लेशदायक.–पु.

मंद–वि. हळू, सावकाश, बेफिकीर, मूर्ख, मठ्ठ, खोल (शब्द), सौम्य, मृदु, अल्प, कमजोर, क्षीण, दुर्दैवी, आळशी, रोगी झिंगलेला, स्वच्छंदी, स्वतंत्र, निर्विकार, दुष्ट, प्रत्यय (जसें–दौलतमंद–धनवान).–पु. शनिग्रह, यम, गजभेद, प्रलय.–अ. हळुहळु, सौम्यपणें, थोडें इ.

मंदता–स्त्री. सुस्ती, आळस, अल्पत्व.

मंदत्व–पु. सुस्ती, आळस, अल्पत्व.

मंदर–वि. मंद, स्थूल.–पु. स्वर्ग, आरसा,

गळयांत घालणें,वाद्याला चामडें बसवणें.
मढ़वाना–क्रि. स. मढवून घेणें.
मढ़ाई–स्त्री. मढविण्याचें काम किंवा मजुरी.
मढ़ी–स्त्री. लहानसा मठ,झोंपडी, लहान घर.
मणि–स्त्री. श्रेष्ठ व्यक्ति, रत्न, मणि, स्फटिक, पाण्याचें मडकें, लोहचुंबक, शिश्नाग्र, शेळीचा माने खालचा स्तन, कांच व तुलसी काष्ठ. इ. चा सच्छिद्र वाटोळा पदार्थ, पुरुषांचें रेत.
मणिबंध–पु. मनगट, रत्न जडविणें.
मणी–पु. साप. –स्त्री. पाहा 'मणि'.
मतंग–पु. हत्ती, त्रिशंकु राजा ,ढग.
मत–अ. नको, नाहीं.-पु. मत, धर्म, आशय, पंथ, पसंती, संमति, हेतु, उद्देश, ज्ञान, सल्ला. –वि. सन्माननीय, सत्कृत्य, अभिप्रेत, सम्मत, मान्य.
मतन–पु. मध्यभाग, टीका करण्यायोग्य ग्रंथ, पृष्ठभाग. –वि. मजबूत. [माजणें.
मतना–क्रि. अ. मत बनविणें, उन्मत्त होणें,
मतबख़–पु. स्वयंपाकघर.
मतबा–पु. मुद्रणालय, छापखाना.
मतब्ब–पु. दवाखाना.
मतरिया–स्त्री. आई, माता. –वि. मंत्री, मंत्रानें प्रभावित झालेला.
मतरूक–वि. त्याग केलेलें.
मतलब–पु. तात्पर्य, आशय, अर्थ, स्वार्थ, विचार, हेतु, संबंध.
मतलबी–वि. स्वार्थी, आपलपोटया.
मतला–पु. पूर्व दिशा, गजल काव्याचें आरं- [भीचें दोन चरण.
मतली–स्त्री. मळमळ.
मतवार-रा-ला–वि. मदोन्मत्त, नशेंत चूर, झिंगलेला, वेडा, उन्माद झालेला.
मतवारे–वि. पाहा, 'मतवार.'
मता–पु. सम्पात्ति, मत. –स्त्री. बुद्धि.
मतसर, मत्सर–पु. द्वेष, राग.
मताधिकार–पु. मत देण्याचा अधिकार.
मतानत–स्त्री. दृढता, मजबूती.
मतालिब–पु. 'मतलब'चें अ. वचन.
मतावलंबी–पु. विशिष्ट मताचा किंवा संप्रदायाचा.
मति–अ. समान, सदृश, तुल्य.–स्त्री. बुद्धि, संमति, मन, कल्पना, विचार, उद्देश, निश्चय, इच्छा, आदर, प्राण, मनोवृत्ति, मन:शक्ति, आशीर्वाद.
मतिमंत–वि. बुद्धिमान.
मतीन–वि. दृढ, पक्का, मजबूत.
मतीरा–पु. टरबूज.
मत्कुण–पु. ढेंकुण, पिसू, सुळा नसलेला हत्ती, दाढी मिशा नसलेला पुरुष, टोणगा, माड.–स्त्री. केशरहित योनि.
मतेई–स्त्री. सावत्र आई.
मत्त–वि. मदयुक्त (हत्ती), मस्त, माजलेला, उन्मत्त,प्रसन्न.–स्त्री. मात्रा, मद्य. –पु. दारूबाज, वेडा, मस्तहत्ती, कोकिळ, टोणगा, घोडा.
मत्था–पु. कपाळ, माथा.
मत्था टेकना–क्रि. स. नमस्कार करणें.
मथना–क्रि. स. घुसळणें, एक जीव करणें, कालवणें, उध्वस्त करणें, शोध लावणें, एखादी गोष्ट पुन्हां पुन्हां करणें.–पु. रवी. [घुसळण्याची क्रिया.
मथनियाँ, मथनी–स्त्री. ताकाचा डेरा,
मथानी–स्त्री. रवी.
मथानी पढ़ना या बहना–खळबळ उडणें.
मथौरा–पु. ओबडधोबड रंधा.

मध्य–पु. माथें.
मद–स्त्री. खातें, विभाग.–पु. हर्ष, हत्तीचा मद, वीर्य, कस्तूरी, मद्य, इच्छा, नशा, उन्मत्तपणा, गर्व.–वि. मस्त.
मदक–स्त्री. अफूच्या सत्त्वापासून बनलेला एक मादक पदार्थ.
मदकची–वि. मदक पिणारा. [मस्त हत्ती.
मदकल–वि. उन्मत्त, मस्त, मदोन्मत्त.–पु.
मदखला–वि. दाखल, जमा केलेला.
मदखूला–स्त्री. रखेली स्त्री.
मदगल–वि· उन्मत्त, मस्त, मदोन्मत्त.
मदद–स्त्री. मदत, मदतगार मनुष्य.
मददगार–वि. मदतनीस,
मदन–पु. कामदेव, कामक्रीडा, भुंगा, मैना, प्रेम, एक छंद, मेण, कामेच्छा, वसंत, धोत्रा.–वि. धुंद करणारें.
मदन चतुर्दशी–स्त्री. चैत्र शु. १४.
मदफन–पु. स्मशान, कब्रिस्तान.
मदरसा–पु. शाळा.
मद व जजर–पु. भरती ओहोटी.
मदह–स्त्री. प्रशंसा. [हतबुद्ध.
मदहोश–वि. निशेंत चूर असलेला, मस्त,
मदाखिल–स्त्री. प्रवेशद्वार, उत्पादन.
मदाखिलत–स्त्री. लक्ष देणें, अधिकार चालविणें.
मदार–पु. हत्ती, रानडुक्कर, कामुक, ठक, धूर्त, सुगंधी, द्रव्य. –वि. रुईचें झाड, भ्रमण मार्ग, आधार, मुसलमानांच्या एका पिराचें नांव.
मदारात–स्त्री. आदर सत्कार.
मदारी–पु. गारुडी, मदार नामक पिराचा
मदिया–स्त्री. मादी. [अनुयायी.
मदिरा–स्त्री. दारु, एक वृत्त, खंजनपक्षी.
मदिना–पु. नगर, अरबस्तानांतील एक
मदीला–वि. मादक. [शहर.
मदोदै–स्त्री. मंदोदरी, रावणपत्नी.
मद्देनजर–अ. नजरे समोर, लक्ष देऊन.
मद्धे–अ. मध्यें, विषयांत, लेखांत.
मद्रसा–पु. मदरसा.
मध-धि–पु. मध्य.–अ. आंत.
मधिम–वि. मध्यम.
मधु–पु.-पाणी, मकरंद, मध, वसंत, दारू.– स्त्री. मधमाशी.–वि. गोड, स्वादिष्ट.
मधुकर–पु. भुंगा.
मधुप–पु. भुंगा, उद्धव. [ऋत्विज.
मधुपर्क–पु. पंचामृत, वर, आतिथ्य,
मधुमक्खी, मधु मक्षिका.–स्त्री. मधमाशी.
मधुर–वि. मधुयुक्त, गोड, मोहक, रम्य, प्रिय.-पु. माधुर्य, पावटा, चवळी, गहूं, तांबडा ऊंस, तांबडा शेवगा,बार, मदन काकडी, आंबा, बदाम, गूळ, चिमणा, कथील, काकवी. –स्त्री. बडीशेप, ममुरा, खजूरी, शिंदी, ज्येष्टीमध, शतावरी.
मधुरता, मधुराई–स्त्री. सुंदरता, कोमलता,
मधुरेण–गोडीगुलाबीनें. [गोडी.
मध्य–वि. मध्य भागाचा, मधला, मध्यम, सामान्य, न्याय्य, तिऱ्हाईत, अधम.–पु. मध्यभाग, कंबर, पोट, गाभा, अंतरता, सतराव्या स्थानाची संख्या.
मध्या–स्त्री. मधलें बोट, प्रौढ कन्या.
मध्यदिन, मध्यदिवस–मध्यान्ह. –दुपार, १६ तें २० घटका हा काळ.
मध्यम–वि. मधला, सामान्य, मध्यम प्रतीचा, निःपक्षपाती, मुख्य.–पु. सप्तस्वरांपैकीं चौथा, गुच्छांतलें मधलें फूल,

—क्रि. अ. दबले जाणें, दबणें. [पसरणें.
मचना—क्रि. अ. माजणें, गडबड होणें,
मचमचाना—क्रि. अ. गडबडणें.
मचल—स्त्री. हट्ट.
मचलना—क्रि. अ. हट्ट करणें, अडून बसणें.
मचला—वि. ऐन बोलण्याच्या वेळीं जाणून बुजून गप्प राहणारा, मळमळ करविणारी (वस्तु).
मचलाना—क्रि. अ. हट्ट करणें, मळमळणें. —क्रि. स. हट्ट करण्यास प्रवृत्त होणें.
मचवा—पु. पलंग, चौकीचा पाया.
मचान—स्त्री. उंच बैठक, माचा, माचाळ.
मचाना— क्रि. स. माजविणें, गडबड करणें.
मचिया—स्त्री. लहान पलंग
मचैया—वि. माजविणारा.
मच्छरता,मत्सरत—स्त्री. मत्सर, असूया.
मच्छी—स्त्री माशी.
मछरी-ली—स्त्री. मासा, मासळी.
मछुआ-वा, मछुवाहा—पु.मासे धरणारा कोळी, नावाडी.
मजकूर—वि. वर्तमान.—पु. हकीकत, पत्रांतलें
मजदूर—पु. मजूर, हमाल. [वर्तमान.
मजदूरी—स्त्री. मजुरी, मजुरीचे पैसे.
मजना—क्रि. अ. निमग्न होणें, तल्लीन होणें, अनुरक्त होणें.
मजनूँ—वि. प्रेमवेडा, सडपातळ बांध्याचा.
मजबूत—वि. दृढ, बलवान.
मजबूर—वि. लाचार, विवश.
मजबूरन—अ. अनिच्छापूर्वक, निरुपायास्तव.
मजबूरी—स्त्री. लाचारी, विवशता, नाइलाज.
मजमा—पु. लोकांची गर्दी, दाटी, जमाव, समुदाय.
मजमूआ—पु. संग्रह.—वि. एकत्र केलेलें.
मजमूई—वि. सर्व.
मजमून—पु. मजकूर, निबंध, विषय.
मजरा—पु. शेत, गांव, लहान गांव.
मजरूआ—वि. नांगरलेलें व पेरलेलें (शेत).
मजरूह—वि. घायाळ, विरहानें व्याकुळ
मजल—स्त्री. पाहा 'मंजिल' [झालेला.
मजलिस—स्त्री. सभा, बैठक, समारंभ, नाचगाण्याची बैठक, मैफल, समिती.
मजलूम—वि. जुलुमानें त्रासलेला, अत्याचार पीडित.
मजहका—पु. थट्टा, हंसण्यासारखी गोष्ट.
मजहब—वि. धर्म, धार्मिक संप्रदाय, पंथ.
मजहबी—वि. धार्मिक,सांप्रदायिक.—पु. भंगी.
मजहूल—वि. आळशी, थकलेला, अप्रसिद्ध.
मजा—पु. मौज, आनंद, थट्टा, स्वाद.
मजा चखाना—हात दाखविणें, केलेल्या अपराधाबद्दल शिक्षा देणें. [क्रिया.
मजाक—पु. थट्टामस्करी, रुचि, चाखण्याची
मजाकन—अ. हंसत हंसत, थट्टेनें. [तीचें.
मजाकिया—वि. विनोदी, थट्टेखोर, गम-
मजाज—पु. अधिकार.—वि. कायद्यानें अधिकार मिळालेला.
मजाजन—अ. नियमाप्रमाणें.
मजाजी—वि. कृत्रिम, संसारिक.
मजार—पु. समाधि, कबर, थडगें.
मजारी—स्त्री. मांजर.
मजाल—स्त्री. सामर्थ्य, योग्यता.
मजाहिब—पु. 'मजहब'चें अ. वचन.
मजीठ—स्त्री. एक वनस्पति, हिच्यापासून लाल रंग निघतो, मंजिष्ट.
मजीठी—वि. लाल रंगाचें.
मजीद—पु. अधिकता, विपुलता, मोठा, श्रेष्ठ.—वि. वाढविलेला, अधिक.

मजीद–वि. पवित्र व पूज्य, मोठा.– [पु. कुराण.
मजीर–स्त्री. मंजिरी.
मंजीरा–पु. टाळ (लहान).
मजूर–पु. मजूर, हमाल.
मज्ज–स्त्री. मज्जा, हाडांतील धातु.
मज्जन–पु. बुडी, दंतमंजन, स्नान, हाडांच्या नळींतील तुपासारखा पदार्थ, मगज, गाभा. [दंतमंजन करणें.
मज्जना–क्रि. अ. बुडी मारणें, बुडणें,
मज्जा–स्त्री. मेंदू, मगज, सत्व, गीर.
मझ-झ–अ. मध्यें, मधोमध. [मध्य.
मझधार–स्त्री. नदीची मध्यधारा, कार्याचा
मझल, मझोला–वि. मधला, मध्यम आकाराचा. [क्रि. अ. प्रवेश होणें.
मझाना, मझावना–क्रि. स. प्रवेश करविणें.–
मझार–अ. मध्यभागीं.
मझारि-री–स्त्री. मध्यें, आंत.
मझियाना–क्रि. अ. वल्हविणें, मधून निघणें.
मझियारा–वि. मधील, मधला.
मझोला–वि. मधला, मध्यम आकाराचा.
मझोली–स्त्री. एक प्रकारची बैलगाडी.
मट–पु. मडकें, घडा. [चाल, गति.
मटक–स्त्री. नखरा, हावभाव, नखरेल
मटकना–क्रि. अ. हावभाव करीत चालणें, अंगविक्षेप करणें, हावभाव दाखविणें, मुरडणें, परत फिरणें, विचलित होणें.
मटका–पु. मडकें. [करणें.
मटकाना–क्रि. अ. नखरे करणें, हावभाव
मटकी–स्त्री. लहान मडकें, नखरा.
मटकीला–वि. नखरेबाज.
मटकौअ(व)ल–स्त्री. नखरा, हावभाव.
मटमंगरा–पु. एक लग्नविधि.
मटमैला–वि. मळखाऊ, खाकी.
मटर–पु. वाटाणा, मटार.
मटरगश्त–पु. फेरफटका. [नष्टप्राय.
मटिया मसान–वि. चुथडा झालेला,
मटिया मेट–वि. मातींत मिसळलेला.
मटियारा–वि. पुष्कळ माती असलेलें,
मटियाल–वि. मळकट. [मळखाऊ, खाकी.
मटुका–पु. मडकें.
मटुकी–स्त्री. मडकें.
मट्टी–स्त्री. माती.
मट्टी खराब करना–नष्ट होणें.
मट्टी खाना–मृतमांस खाणें, त्रास देणें.
मट्टी डालना–मिटविणें, बुजविणें. [भांडणें.
मट्टी पर लड़ना–किरकोळ गोष्टीसाठीं
मठ–पु. निवासस्थान, साधूंचे राहण्याचे घर, पाठशाळा, देऊळ, बैलगाडी.
मठिका–स्त्री. लहान मठ, लहान घर.
मठिया–स्त्री. झोंपडी, मठ, कांशाची बांगडी.
मठी–स्त्री. लहान मठ. –पु. मठाचा महंत.
मठोर–स्त्री. दहीं घुसळण्याचें मोठें मडकें.
मठ्ठर–वि. मठ्ठ, आळशी.
मठ्ठा–पु. ताक. –वि. कुंद, मठ्ठ.
मठ्ठा डालना–उध्वस्त करणें. [माठ.
मठ्ठी–स्त्री. मटक्यांच्या डाळीची पुरी,
मड़ई–स्त्री. झोंपडी, लहान मंडप.
मड़क–स्त्री. रहस्य, गुपित.
मड़वा–पु. मांडव.
मड़हा, मढ़ा–पु. माजघर.
मड़ाड़–पु. कच्चा तलाव.
मडियाना–क्रि. स. चिकटविणें.
मडुआ–पु. नाचणी.
मड़ैया–स्त्री. झोंपडी, मांडव.
मढ़–अडेलतट्टू, हट्टी.
मढ़ना–क्रि. स. मढविणें, माथीं मारणें,

मनसूबा–पु. युक्ति, विचार.
मनसूबा बाँधना–युक्ति योजणें.
मफ़हूम–पु. मुद्दा, वस्तु.–वि. समजलेला.
ममनून–वि. कृतज्ञ, आभारी.
ममियाना–क्रि. अ. बकरीचें बें बें करणें.
ममियाससुर– पु. मामेसासरा.
ममियासास–स्त्री. मामे सासू. [आश्रयस्थान.
ममियाउर, ममियौरा–पु. मामाचें घर,
ममेराभाई–पु. मामे भाऊ.
मम्बा–पु. झरा, उगम, निघण्याची जागा.
मयंक–पु. चंद्र.
मयंद–पु. सिंह, वाघ.
मय–स्त्री. दारू.–प्रत्य. सहित. –पु. एक दानव (हा उत्तम शिल्पकार होता), मेस्किको देशाचे प्राचीन लोक, घोडा,
मयखाना–पु. दारूचा गुत्ता. [खच्चर, वैद्य.
मयखोर–वि. दारूडचा.
मयगल–पु. मत्त हत्ती.
मयन–पु. कामदेव. [पार्वतीची आई, मैना.
मयना–स्त्री. हिमालयाच्या पत्नीचे नांव,
मयस्सर–वि. उपलब्ध, सुलभ.
मया–स्त्री. मायाजाळ, जग, प्रेमपाश.
मयार–वि. दयाळु. –स्त्री. आढें.
मयारी–स्त्री. तुळई.
मयूख–पु. किरण, प्रकाश, ज्वाला, शंकु,
मयूष–पु. अमृत, किरण. [शोभा.
मय्या–स्त्री. आई.
मर–पु. मृत्युलोक, विष. [इषारा, मृत्यु.
मरक–पु. महामारी, इ. सांथ. –स्त्री.
मरकज़–पु. केंद्र, मध्यस्थान, उर्दू लिपींत कांहीं अक्षरांवर असणारी लहान तिरपी
मरकत–पु. पाचू, पन्ना. [रेघ.
मरकद–पु. कबर, शयनागार. [कचरणें.
मरकना–क्रि. अ. भारानें तुटणें, मुरकणें,
मरकहा, मरखना–वि. मरतुकडा, मारका.
मरकाना–क्रि. स. फोडणें, चरा पाडणें.
मरक़ूम, मरकूमा–वि. लिहिलेलें.
मरगजा–वि. चोळामोळा झालेलें.
मरगल–पु. भरलेलें वांगें.
मरग़ूब–वि. प्रिय, सुंदर, रुचिकर.
मरग़ोल–ला–पु. गाणाऱ्या पक्ष्यांचा मधुर स्वर, गाण्यांतील तान.
मरघट–पु. स्मशान. –वि. वाईट आकृतीचा, नेहमीं खिन्न राहणारा.
मरज, मर्ज–पु. रोग, पीडा, खोड.
मरजाद–दा–स्त्री. सीमा, प्रतिष्ठा, प्रणालिका, आदर.
मरजिया–वि. काळाच्या दाढेंतून वांचलेला, मरणासन्न, प्राण देण्यास तयार झालेला.–पु. समुद्रांतून मोतीं काढणारा.
मरजी–स्त्री. मर्जी, इच्छा.
मरजीनवा–वि. प्राण देण्यास तयार झालेला, अर्धमेला, मरणासन्न, मरणांतून वांचलेला. –पु. पाणबुडचा.
मरतबा–पु. वेळ, पाळी, पदवी.
मरतूब–वि. भिजलेला.
मरद, मर्द–पु. पुरुष, वीर. [मनुष्यत्व.
मरदई, मर्दई–स्त्री. साहस, पराक्रम.
मरदन, मर्दन–पु. घासणें, चोळणें, कुटणें, दळणें, नाश करणें, अंग रगडणें.–वि. कुटणारा, चोळणारा, नाश करणारा.
मरदना, मर्दना–क्रि. स. चोळणें, मर्दन करणें, विध्वंस करणें, तिंबणें. [धाडस.
मरदानगी, मरदी–स्त्री. वीरता, शौर्य,
मरदाना–वि. पौरुषी, मर्दानी, वीरोचित.
मरदूद–वि. तिरस्कृत, तुच्छ, नीच, अधम.

—पु. एक प्रकारची शिवी.
मरन, मरण—पु. मरण, मृत्यु, बचनाग.
मरनसील—अ. मरण्यायोग्य.
मरना—क्रि.अ. मरणें, हाल अपेष्टा सोसणें, कोमेजणें, शरमिंधें होणें, निरुपयोगी होणें, हरणें, आवेग थांबणें, थंडावणें.
(किसीपर) मरना—लुब्ध होणें, फिदा होणें.
मरना पचना—क्रि. अ. अति कष्ट करणें, हाल अपेष्टांत दिवस काढणें.
(बातको) मरना—ऐट करणें, प्रतिज्ञा पूर्ण करण्यांत झटणें.
(बातपर) मरना—शब्द राखणें.
मरना मिटना—कष्ट करून मरणें.
मरनी—स्त्री. मरण, क्लेश, एखाद्याच्या मृत्यूनें त्याच्या नातलगाना होणारें दुःख.
मरफ़ा—पु. ढोलकें.
मरभुक्खा—वि. उपासमार झालेला, बुभुक्षित, दरिद्री.
मरम—पु. मर्म, रहस्य.
मरमर—पु. संगमरवर, पाहा 'मर्म'.
मरमी, मर्मी—वि. मर्म जाणणारा, तज्ञ.
मरम्मत—स्त्री. दुरुस्ती.
मरम्मत करना—मार, चोप देणें.
मरवाना—क्रि. स. मारविणें.
मरसिया—पु. उर्दूतील शोकगीत, मृत्यु शोक, एकाद्या व्यक्तीचें गुणकीर्तन.
मरहट—पु. स्मशान.—स्त्री. एक कडधान्य.
मरहठा—पु. मराठा.
मरहबा—अ. शाबास, वाहवा.
मरहम—पु. मलम.
मरहला—पु. मजला, विषय.
मरहूम—वि. स्वर्गवासी, मेलेला.
मरात—स्त्री. स्त्री.
मरातिब—पु. घराचा मजला, दर्जा, मान, पद.
मरायल—वि. मारखाऊ, निर्बल, सत्त्वहीन.
मराल—पु. हंस, बदक, घोडा, हत्ती.
मरिंद—पु. मकरंद, भुंगा.
मरिच—पु. मिर्ची.
मरियम—स्त्री. कुमारी, येशुख्रिस्ताची आई.
मरियल—वि. अशक्त, दुबळा, मरतुकडा.
मरी—स्त्री. महामारी.
मरीचिका—स्त्री. मृगजळ, किरण.
मरीचियाली—पु. सूर्य, चंद्र.
मरीज़—वि. रोगी.
मरीना—पु. लोकरीचें बारीक (पातळ) वस्त्र.
मरू-रु—वि. कठीण, दुष्कर, वाळवंटाचे, मारवाडच्या आसपासचा, प्रदेश.
मरुआ—पु. मरवा, कडीपाट. [इंद्र, हनुमान.
मरुत—पु. वारा, देव, पांढरा मरवा, प्राण,
मरूथल—पु. मारवाड, वाळवंट.
मरुभूमि—स्त्री. वाळवंट.
मरुरना—क्रि. अ. मुरडणें.
मरूरा—पु. मुरडा (पोटांतील).
मरोड़—पु. पिरगळा, मुरडा, पीळ, दुःख, मुरड, क्रोध, गर्व.
मरोड़ करना—कपट करणें, मुरड घालून बोलणें, गर्व करणें.
मरोड़की बात—कपटाची गोष्ट, गर्वाची गोष्ट.
मरोड़ खाना—हेलपाटे घालणें, मुरड येणें, गोंधळांत पडणें.
मरोड़ना—क्रि. स. मुरगळणें, मुरडणें, मुरगाळून मारून टाकणें.
(अंग) मरोड़ना—आळे पिळे देणें.
(आँख) मरोड़ना—डोळा मारणें, इशारा करणें, नाक मुरडणें.
(हाथ) मरोड़ना—पस्तावणें, मनगट चावणें.
मरोड़फली—स्त्री. मुरुडशेंग.
मरोड़ा—पु. पीळ, मुरड, मुरडा.

मध्य भाग, कबंर, मध्यदेश, या नावांचा राग, एक प्रकारचा नायक, तू तुम्ही ह्या शब्दाचा पुरुष.

मध्यमा–स्त्री. न्हाण आलेली मुलगी, मधलें बोट, हृदयस्थ वाणी भेद (परा, पशांती, परा आणि वैखरी हे जे वाणीचे चार भेद त्यांतील तिसरा), एक प्रकारची नायिका.

मध्यवित–वि. मध्यम वर्गातील.

मध्यस्थ–वि. मधला, मध्यभागचा, तिन्हाईत, निःपक्षपाती, उदासीन, तटस्थ, नपुंसक, सामान्य, पंच, लवाद.

मन, मनस्–पु. मन, सुखदुःखादि ज्ञानाचें इंद्रिय, सदसद्विवेक बुद्धि, कल्पना, विचार, संकल्प, विकल्पात्मक अंतःकरण वृत्ति, हेतु, उद्देश, इच्छा, स्वभाव, शौर्य, पराक्रम, ध्यान, मनशील.

मन आना–रुचणें, प्रेम होणें. [जोडणें.

(किसीसे) मन अटकना या उलझना–प्रेम

मनकी करना–आपल्या इच्छेप्रमाणें करणें.

मनके लड्डू खाना–मनांत मांडें खाणें.

मन टूटना–हताश होणें.

मन चलना–इच्छा होणें, मन चळणें.

मन टटोलना–मनाचा ठाव घेणें.

मन तोड़ना या हारना–निरुत्साही होणें.

मन देखना–मन पाहणें.

(किसीपर) मन धरना–एकाग्रता करणें.

मन पाना–मनांतील गूढ जाणणें.

मन बढ़ना–उत्साहित होणें.

मनमें बसना–मनांत भरणें.

मन बहलाना–मन गुंतविणें, करमणूक करून

मन बूझना–मनांतलें ओळखणें. [घेणें.

मन भरना–विश्वास बसणें, संतोष होणें.

मन मोदक से भूख मिटाना–मनोराज्यांत

मन हरा होना–प्रसन्न होणें. [गर्क होणें.

मनही मन–मनांतल्या मनांत.

मनई–पु. मनुष्य.

मनकना–क्रि. अ. हालणें, डोलणें.

मनका–पु. मणका. [(मारतेसमयीं).

मनका ढलना या ढलकना–मान टाकणें

मनकूला–वि. स्थावरच्या उलट, जंगम.

जायदाद मनकूला–जंगम इस्टेट, गैर मनकूला-स्थावर इस्टेट.

मनकूहा–वि. विवाहिता. [कल्पना.

मनगढ़ंत–वि. कपोलकल्पित.–स्त्री. कपोल,

मनचला–वि. रसिक, धाडसी, निर्भय.

मनचाहा–वि. आवडीचा, पसंतीचा.

मन चाहा, मनचीता–वि. विचारांतीं ठरलेलें.

मनज़र–पु. दृश्य, देखावा.

मनजात–पु. कामदेव.

मनत–ता–पु. नवस.

मनफी–वि. कमी केलेलें.

मनभाया–वि. आवडीचा.

मनमथ–पु. कामदेव. [यथेच्छ.

मनमाना–वि. मनाजोगता, पसंतीचा, खूप,

मनमाना घर जाना–स्वेच्छाचार, आपला

मनमारे–वि. खिन्नपणानें. [हात जगन्नाथ.

मनमु (मो) टाव–पु. आपसांतील तेढ,

मनमोदक–पु. मनांतील मांडे. [बेबनाव.

मनमौजी–वि. खुशालचेंडू. [घालविणें.

मनवाना–क्रि. स. समजूत घालणें, समजूत

मनशा–स्त्री. इच्छा, विचार, हेतु.

मनसना–क्रि. स. इच्छा करणें, संकल्प करणें, पाणी सोडणें.

मनसब–पु. दर्जा, हुद्दा, काम, अधिकार.

मनसबदार–पु. हुद्देदार, अधिकारी.

मनसहिं–अ. मनांत, मनानें, मनाला.
मनसा–स्त्री. इच्छा, मनोरथ, अभिलाषा, मन, बुद्धि, तात्पर्य. वि.–मनानें उत्पन्न, मनाचा.–अ. मनाकडून.
मनसाकर–वि. मनोरथ पूर्ण करणारा.
मनसाना–क्रि. अ. लहरींत येणें.–क्रि. स. लहर उत्पन्न करविणें.
मनसायन–पु. करमणुकीची जागा.
मनसि–अ. मनानें, हृदयानें, मानसिक.
मनसिज–पु. कामदेव.
मनसूख–वि. अप्रामाणिक ठरलेला, टाकाऊ.
मनसूबा–पु. युक्ति, कल्पना, विचार.
मनसूबा बांधना–युक्ति योजणें.
मनस्विता–स्त्री. लहरीपणा.
मनहुँ–अ. जणूं, जसें.
मनहुं–अ. जसा.
मनहूस–वि. उदार, अशुभ.
मना–वि. मनाई केलेला, वर्ज्य, अनुचित.
मनाक–ग–वि. थोडा, अल्प.
मनादि–स्त्री. दवंडी.
मनाना–क्रि. स. स्वीकार करावयास लावणें, खुश करणें, समजूत घालणें, देवाला आळविणें, नवस करणे.
मनि, मणि–पु. जवाहिर.
मनि(णि)यारा–पु. जवाहिऱ्या.
मनिहार–पु. कासार, रत्नहार.
मनी–स्त्री. घमेंड, मणि, रत्न, वीर्य.
मनिषि–वि. बुद्धिमान.
मनु–अ. जणूं.–पु.मनु, विष्णु, अंतःकरण, चौदाची संख्या, मनुष्य, मन, अग्नि, ब्रह्मा, विद्वान.
मनुआँ–वा–पु. मन, चित्त, मनुष्य.
मनुज–पु. मनुष्य, मनुपासून उत्पन्न.
मनुजाद–पु. माणसें खाणारा राक्षस.
मनुष–पु. मनुष्य, पति.
मनुष्य–पु. माणूस.
मनुसाई–स्त्री.पराक्रम,माणुसकी. [शांति.
मनुहार–स्त्री. मनधरणी, प्रार्थना, सत्कार,
मनुहारना–क्रि. स. खुशामत करणें, विनंति करणें, आदरसत्कार करणें.
मनुजर–पु. व्यवस्थापक, म्यानेजर.
मनों–अ. जणुं.
मनोगत–वि. मनांत असलेलें, गुप्त, अंतस्थ, इच्छिलेला.–पु. इच्छा, अभिप्राय, कामदेव.
मनोज, मनोभव–पु. कामदेव. वि.–मनापासून उभ्दवलेलें. [मनपसंत.
मनोनीत–वि. निवडून आलेला, पसंतीचा,
मनोनीत सभापति–पु. निवडून आलेला अध्यक्ष. [खोटेपणा.
मनोमल–पु. मनाचा विकार, मनाचा
मनोरंजन–पु. मनाला प्रसन्न करण्याची
मनोरथ–पु. इच्छा, अभिलाषा. [क्रिया.
मनोरम–वि. सुंदर, रम्य.–पु. हंस.–स्त्री. गोरोचन.
मनोरा–पु. भिंतीवर पूजा करण्याकरितां शेणानें काढतात तीं चित्रें (दिवाळी-
मनोविज्ञान–पु. मानसशास्त्र. [नंतर).
मनोहर–वि. रम्य, मोहक. –पु. जाई, जुई, कुंद, सोनें, एकछंद, एकराग. [करणें.
मनौति–स्त्री. नवस, असंतुष्टाला संतुष्ट
मनौति उतारना या चढ़ाना–नवस फेडणें.
मनौति मानना–नवस करणें.
मन्नत–स्त्री. नवस.
मनसब–पु. हुद्दा.
मनसूब–वि. संबंध ठेवलेला.

मरोड़ी–स्त्री. पीळ.
मरोड़ी करना–ओढाताण करणें.
मरोरना–क्रि. स. पाहा 'मरोड़ना'.
मर्कत–पु. पाच (रत्न).
मर्ग–पु. मृत्यु.
मर्ग़ज़ार–पु. हिरवेंगार मैदान.
मर्ज़–पु. रोग, आजार.
मर्ज़ी–स्त्री. इच्छा, आज्ञा.
मर्तबा–पु. पदवी, वेळा.
मर्तबान–पु. चिनी मातीची बरणी.
मर्द–पु. पुरुष, धाडसी पुरुष, पति, शूर योद्धा. [सूचक शब्द.
मर्दक–पु. एखाद्या माणसाबद्दल तिरस्कार
मर्दुआ–वि. यःकश्चित्, मेला (शिवी).
मर्दुम–पु. मनुष्य.
मर्दुमशुमारी–स्त्री. खाने सुमारी, जनसंख्या.
मर्दुमी–स्त्री. मर्दुमकी, शौर्य.
मर्म–पु. शरीराचा एखादा नाजूक भाग, रहस्य, स्वरूप, संधिस्थान.
मर्मर–पु. संगमरवर, झुळझुळ शब्द, करकर
मर्मवाक्य–पु. रहस्य, [आवाज.
मर्मान्तिक–वि. मर्मभेदी.
मर्मी–वि. तत्त्वज्ञ, मर्मज्ञ.
मर्य्यादा–स्त्री. सीमा, तीर, तट, नियम, शिष्टाचार, करार, सदाचार, धर्म.
मलंग–पु. मुसलमान साधु.
मल–वि. घाणेरडा, लोभी, नास्तिक. –पु. घाण, गाळ, गंज, विष्ठा, मूत्र, घाम इ. देहमल, अशुद्धता, पाप, कापूर,
मलऊन–वि. निंद्य, शापित. [समुद्रफेस.
मलक–पु. देवदूत.
मलका–स्त्री. महाराणी.–पु. प्रतिभा, दक्षता.
मलखम–पु. मलखांब, मलखांबाचा व्यायाम. [संयुक्त प्रांतांतील रजपूत.
मलखाना–पु. मुसलमानाचेंहिंदूझालेलेपश्चिम
मलगजा–वि. घाणेरडा, मंद. –पु. पीठ लावून तळलेलें वांग्याचें तुकडे.
मलगिरी–पु. तपकिरी रंग.
मलगोबा–पु. मळ, पू, केरकचरा, दहीं घालून
मलजूम–वि. आवश्यक. [शिजविलेली डाळ.
मलना–क्रि. स. घांसणें, रगडणें, चोळणें, चुरगळणें, दाबणें. [वचन.
मलफूज़–पु. महात्म्याचें किंवा धर्मगुरूचें
मलबा–पु. इमारत पडल्यावर सांचलेल्या दगड, विटा, चुना इ. चा ढीग, केरकचरा.
मलवाना–क्रि. स. चोळून घेणें, चाळविणें.
मलबूस–पु. पोशाख. –वि. पोशाख केलेला.
मलमलाना–क्रि. स. वारंवार, स्पर्श करणें, पस्तावणें, वारंवार उघडणें व झांकणें.
मलमास–पु. अधिकमास. [पांढरें चंदन.
मलय–पु. बाग, नंदनवन, मलबार प्रांत,
मलहम–पु. मलम.
मलाई–स्त्री. दुधावरील साय, सार, तत्त्व, –स्त्री. चोळण्याची क्रिया किंवा मजूरी.
मलाकर–पु. घाणीचा ढीग.
मलाका–स्त्री. कामुक स्त्री, दूती, हत्तीण.
मलान, म्लान–वि. म्लान, उदास.
मलामत–स्त्री. झिडकारणें, धुडकावणें,
मलार–पु. मल्हार राग. [घाण, दूषित अंश.
मलार कीं सूझना–विनोदाची लहर येणें.
मलार गाना–आनंदानें बोलणें.
मलाल–पु. दुःख, उद्विग्नता, उदासीनता.
मलाह–पु. धीवर, नावाडी.
मलाहत–स्त्री. सांवळेपणा, चेहऱ्यावरील
मलिंद–पु. भुंगा. [आभा, कांति,
मलिक–पु. अधिपति, राजा.

मलिच्छ–वि. नीच, मांस भक्षक, म्लेंच्छ.
मलिन–वि. अशुद्ध, वाईट, घाणेरडा, दूषित, काळे, निस्तेज.–पु. कृष्ण पक्ष, मळकट वस्त्र, पाप, दोष, ताक, टाकणखार.
मलिनमुख–वि. दुष्ट, क्रूर.–पु. अग्नि, [पिशाच, प्रेत, वानर.
मलिनांबु–पु. शाई.
मलिनास्य–वि. नीच निर्दय.
मलिना, मलिनी–स्त्री. रजस्वला
मलिनाना–क्रि. स. मळणें.
मलिया–स्त्री. लहान माळ, आंवळ तोंडाचें [मडकें, फेरा.
मलियामेट–पु. धूळधाण.
मलीदा–पु. मऊ लोकरीचें कापड, चुरमा.
मलूल–वि. दुःखी, खिन्न, आजारी, थकलेला
मलैया–स्त्री. मडकें. [प्रबल इच्छा.
मलोला–पु. मनोव्यथा, दुःख, आतुरता,
मलोले आना या खाना–दुःख वाटणें, दुःख साहणें.
मल्ल–वि. बलवान, उत्कृष्ट.–पु. पैलवान, पेला, गाल, कपाळाची करटी, व्रात्य क्षत्रिय व क्षत्रियांची संतति, मत्स्य.–वि. स्त्री.–स्त्री. मोगरी, उटणें.
मल्लाह–पु. नावाडी, कोळी.
मल्लू–पु. वानर.
मल्हारना–क्रि. स. गोंजारणें, लाड करणें.
मवक्किल–पु. अशील. [पगार वगैरे.
मवाजिब–पु. ठराविक वेळीं मिळणारी वस्तु,
मवाज़ी–वि. सर्व, प्रायः, बरोबर.–पु. जोड.
मवाद–पु.–पू, घाण.
मवास–पु.–आश्रयस्थान, किल्ला.
मवास करना–निवास करणें.
मवासी–स्त्री. लहान किल्ला.–पु. किल्ले-[दार, पुढारी.
मवेशी–पु. गुरेंढोरें.
मवेशीखाना–पु. गोठा.

मशक–पु. मच्छर, डांस, मस, पखाल, गांधीलमाशी, बारीक पुरळ.
मशकहरी–स्त्री. मच्छरदाणी.
मशक्कत–स्त्री. परिश्रम, सक्त मजुरी.
मशग़ला–पु. विनोद, मनरंजन.
मशगूल–वि. कार्य, मग्न, व्यग्र.
मशरफ़–पु. मानाचें स्थान.
मशरिक़–पु. पूर्वदिशा.
मशरू–पु. एका जातीचें कापड.
मशरूफ़–वि. कार्यव्यग्र.
मशवरत, मशविरा–पु. सल्ला, कारस्थान.
मशहरी–स्त्री. मच्छरदाणी.
मशहूर–वि. प्रसिद्ध.
मशीर–पु. सल्लागार, संकेत करणारा, [राजाचा मंत्री.
मश्क़–पु. अभ्यास.
मश्कूर–वि. कृतज्ञ, आभारी.
मश्शाक़–वि. कुशल, अभ्यस्त. [जटामांसी.
मषि–स्त्री. शाई, काजल, सुरमा, घाण,
मष्ट–वि. मुका, उदासीन, संस्कारशून्य, मौन राहणारा.
मष्ट धरना या रहना–गप्प राहणें.
मस–स्त्री. शाई, मिसरूड.
मस भींजना–मिसरूड फुटणें. [क्रिया.
मसक–पु. डांस.–स्त्री. परवाल, फाटण्याची
मसकना–क्रि. अ. टरकणें, फाटणें.–क्रि. स. [टरकावणें, फाडणें.
मसकरा–पु. चेष्टेखोर.
मसकला–पु. धार लावण्याचें चाक, धार [लावणें.
मसकली–स्त्री. पाहा 'मसकूला.'
मसका–पु. लोणी, ताजे तूप, दह्याचें पाणी, मिस्सी.
मसकीन–वि. गरीब, सज्जन, दरिद्री, भोळा, [सुशील.
मसख़रा–पु. थट्टेखोर, विनोदी.
मसख़रापन–पु. थट्टामस्करी.

मसखरी–स्त्री. थट्टा मस्करी.
मसजिद–स्त्री. मशीद.
मसदर–पु. मूळ, क्रियापदाचा धातु.
मसनद–स्त्री. लोड, बैठकीची गादी.
मसना–क्रि. स. चोळणें, चुरगाळणें.
मसनूअ–पु. कौशल्यानें बनविलेली वस्तु.
मसनूई–वि. नकली, कृत्रिम.
मसमुंद–वि. धकाधकी.
मसरफ़–पु. उपयोग, खर्चाची बाब.
मसरूका–वि. चोरलेलें.
मसरूफ़–वि. कामांत गढलेला, खर्चिलेला.
मसरूर–वि. प्रसन्न.
मसल–स्त्री. म्हण, दृष्टांत.
मसलख़–पु. कत्तलखाना.
मसलन्–वि. उदाहरणार्थ.
मसलना–क्रि. स. चुरगळणें, दाबणें, तिंबणें.
मसलहत–स्त्री. गुप्त मसलत.
मसलहतन–अ. विशेष उद्देशानें.
मसला–पु. म्हण, विचारणीय विषय.
मसविदा–पु. मसुदा, कच्चा खर्डा, उपाय, युक्ति. [पलंग.
मसहरी–स्त्री. मच्छरदाणी, मच्छरदाणीचा
मसा–पु. मस, मूळव्याधीचा मांसाचा गोळा, [डांस.
मसाइब–पु. 'मुसीबत'चें अ. वचन.
मसान–पु. स्मशान, भूत पिशाच्च आदि, रणभूमि. [सिद्धी करणें.
मसान जगाना–स्मशानांत बसून मंत्र-
मसाना–पु. मूत्राशय, स्मशान.
मसानिया–पु. डोम, स्मशानवासी.
मसानी–स्त्री. पिशाचिनी, डाकीण.
मसाफ़–पु. युद्ध, रणक्षेत्र.
मसाफ़त–स्त्री. अंतर, श्रम.
मसाम–पु. कातडीवरील छिद्र, रोम.
मसायल–पु. प्रश्न, समस्या.
मसालहत–स्त्री. आपसांत तह करणें, मैत्री.
मसाला–पु. साधन सामुग्री, मसाला, चांगल्या गोष्टी, दारूकाम, तेल.
मसाहत–स्त्री. जमीन, मापणी, माप.
मसि, मसी–स्त्री. पाहा 'मषि.'
मसिबिंदू–पु. काजळाचें गालबोट.
मसियाना–क्रि. अ. पूर्ण होणें, भरून जाणें.
मसिहर–वि. काळोखी लागलेला.–स्त्री. [मशाल.
मसीत, मसीद–स्त्री. मशीद.
मसीना–स्त्री. अळशी, मका.
मसीह-हा–पु. तारक, येशु ख्रिस्त, मित्र, दूरच्या देशांत भ्रमण केलेला.
मसीहाई–स्त्री. मसीहाचें पद किंवा कार्य, मसीहा प्रमाणें केलेलीं कामें, प्रेमी- [स्त्रीचा प्रेमळपणा.
मसू–स्त्री. अडचण.
मसू कर के–मोठ्या कष्टानें.
मसूड़ा–पु. हिरडी.
मसूर–स्त्री. मसुरीची डाळ.
मसूरिका–स्त्री. देवी (रोग).
मसूस, मसूसन–स्त्री. मानसिक व्यथा.
मसू (सो)सना–क्रि. अ. मनोवेग आवरणें, कुढणें, मुरगळणें, पिळणें.
मसौदा–पु. मसुदा, कच्चें टिपण, उपाय.
मसौदेबाज़–पु. युक्तिबाज.
मस्कन–पु. घर.
मस्खरा–पु. थट्टेखोर.
मस्त–वि. मदोन्मत्त, नेहमीं आनंदी राहणारा, तरुण, अत्यंत आनंदित.
मस्तगी–स्त्री. एक डिंक.
मस्तक–पु. डोकें, मेंदू, शेंडा, शिखर.
मस्ताना–अ. उन्मत्तासारखा.–क्रि. अ. उन्मत्त होणें.

मस्तिष्क–पु. मेंदू, डोकें.
मस्तूर–वि. गुप्त, लिहिलेलें उल्लेखिलेलें.
मस्तूरात–स्त्री. स्त्रिया, सभ्य स्त्रिया.
मस्तूल–पु. डोलकाठी.
महँ, महँई–अ. मध्यें.–वि. महान.
महँगा–वि. महाग.
महँगी–स्त्री. महागाई, दुष्काळ.
महक–स्त्री. सुवास, सुगंध.
महकना–क्रि. अ. सुवास येणें.
महकमा–पु. विभाग.
महकान–स्त्री. वास.
महकीला–वि. सुगंधित.
महकूम–वि. आधीन, आश्रित.
महज़–वि. निव्वळ, शुद्ध.–स्त्री. अ. फक्त.
महज़ क़ैद–स्त्री. साधी शिक्षा.
महज़र–पु. सूचनापत्र (नोटीस).
महत्–वि. अधिकता, मोठा, महान.–पु.–ब्रम्ह, मोठेपणा, राज्य.–अ. अत्यंत.
महता–पु. गांवचा मुख्य, मुनशी.–स्त्री. अभिमान.
महताब–पु. चंद्र. –स्त्री. चांदणें, बागेंतील चबुतरा.
महताबी–स्त्री. बागेंतील चबुतरा, एक प्रकारचें दारूकाम.
महतारी–स्त्री. आई.
महती–स्त्री. नारदाच्या वीणेचें नांव, महत्त्व.
महदूद–वि. मर्यादित, व्याख्या केलेला.
महन–पु. नाश, मंथन, कलह, एक अस्त्र.–वि. नाश करणारा.
महना–क्रि. स. घुसळणें, नष्ट करणें, फिरून फिरून शोध लावणें, एक काम पुष्कळदां करणें.–पु. रवी.
महफ़िल–स्त्री. गाण्याची बैठक, उत्सव, सभा.
महफ़ूज़–स्त्री. राखून ठेवलेला, निगा ठेवलेला.
महबस–पु. तुरुंग.
महबूब–पु. प्रियकर.
महमंत–वि. मदोन्मत्त.
महमह–अ. सुगंधपूर्वक.
महमहा–वि. सुगंधित.
महमहाना–क्रि. अ. सुवास येणें.
महमा–स्त्री. महिमा.
महमेज़–स्त्री. जोडयाचा नाल.
महर–पु. जमीनदाराकरितां आदरसूचक शब्द, एक प्रकारचा पक्षी, सरदार, भोई.
महरम–पु. जिवश्च कंठश्च मित्र, जनानखान्यांत जाण्याची परवानगी असलेले विशिष्ट नातलग, स्नेही, जवळचा नातलग, ज्याचें बरोबर लग्नसंबंध होऊं शकत नाहीं, गौप्य जाणणारा. –स्त्री. स्त्रियांच्या चोळीचा छातीजवळचा भाग.
महरा–पु. भोई, सरदार, पुढारी.
महराना–पु. भोई लोकांची राहण्याची जागा.
महराब–स्त्री. महिराप.
महरि–स्त्री. स्त्रियांकरितां आदरसूचक शब्द. (व्रजभाषा), मालकीण, गवळण पक्षी.
महरी, महरू–स्त्री. मोलकरीण, कुळंवीण, कुलीन स्त्री.
महरूम–वि. वंचित, दुर्दैवी.
महरेटा–पु. श्रीकृष्ण.
महरेटी–स्त्री. राधा.
महल–पु. महाल, अंतःपुर, मोठा दिवाणखाना, वाडा, संधि.
महलसरा–स्त्री. अंतःपुर, जनानखाना.
महली–पु. अंतःपुरांतील चौकीदार.
महल्ला–पु. पेठ, गंज, मोहल्ला.
महशर–पु. प्रलयकालचा दिवस.
महसूल–पु. महसूल, सारा, भाडें.
महसूस–वि. ज्ञात, अनुभवास आलेला.
महसूसात–स्त्री. अनुभवानें जाणावयाच्या गोष्टी.
महा–वि. श्रेष्ठ, मोठें (समासांत जसें–

महाराज-श्रेष्ठ राजा इ.).
महाई–स्त्री. घुसळण्याचें काम किंवा मजुरी.
महागद–पु. महारोग. [साधु, भला माणूस.
महाजन–पु. श्रीमंत, सावकार, वाणी,
महाजनी–स्त्री. सावकारी वह्या लिहिण्याची विशिष्ट लिपि.
महातम–पु. पाहा 'महात्म्य'.
महादेव–पु. शंकर.
महान–वि. श्रेष्ठ, मोठा.
महानिद्रा–स्त्री. मृत्यु.
महानिशा–स्त्री. मध्यरात्र, कल्पांताची रात्र.
महापथ–पु. राजमार्ग, मृत्यु. वाट, बदरी केदारांची यात्रा.
महापातक–पु. ब्रह्महत्या, गुरुपत्नीगमन, मद्यपान, चोरी, व हीं पापें करणाऱ्याशीं संगत.
महापात्र–पु. अंत्यविधि चालविणारा किंवा त्यानिमित्त दान घेणारा ब्राह्मण, श्रेष्ठ ब्राह्मण.
महाप्रभु–पु. इंद्र, शंकर, विष्णु, तपस्वी.
महाप्रस्थान–पु. मरणें, मरण्याची दीक्षा घेऊन उत्तरेस हिमालयाकडे जाणें.
महाप्राण–पु. जोराचा उच्चार, जोरानें उच्चारण्याचे वर्ण (ख,घ,छ,झ,ठ,ढ,थ, ध,फ,भ,श,ष,स,ह), डोमकावळा.
महाबत–पु. भय, भीति. [घोडा, इ. चें.)
महामांस–पु. नरमांस, पशुमांस (गाय, हत्ती,
महामारी–स्त्री. पटकी, रोगाची सांथ,
महामोह–पु. भोगेच्छा. [महाकाली.
महाय–वि. मोठें, फार.
महारत–स्त्री. निपुणता, अभ्यास.
महाराज–पु. फार मोठा राजा, ब्राह्मण, गुरु इ. चें संबोधन.
महाराष्ट्र–पु. दक्षिण भारतांतील एक प्रसिद्ध भाग, फार मोठें राष्ट्र.
महार्घ–वि. बहुमूल्य, महाग. [गट.
महाल–पु. पेठ, गंज, भाग, हिस्सा, गांवांचा
महावट–स्त्री. पौष माघांत पडणारा पाऊस, हिवाळ्यांत पडणारा पाऊस.
महावत–पु. माहूत. [लावतात तो रंग.
महावर–पु. सुवासिनी स्त्रिया पायांना
महावरी–पु. लाल रंगाची गोळी.
महाशय–पु. महाराज, महात्मा.
महि–स्त्री. पृथ्वी. –पु. महिमा.
महिदेव–पु. ब्राह्मण.
महिपाल–पु. राजा.
महिमा–स्त्री. महत्त्व, प्रभाव, अष्टसिद्धींपैकीं एक, रूप, अश्वमेधांतील उखळीसारखें सुवर्णाचें वरुणाचें पात्र.
महियाँ–अ. आंत.
महियाउर–पु. ताकांत शिजविलेला भात.
महिला–स्त्री. स्त्री, उन्मत्त स्त्री, सभ्य स्त्री, वांघाटी, सुगंधी रेणुक बीज. [राक्षस.
महिष–पु. रेडा, अभिषिक्त राजा, महिष
महिषी–स्त्री. म्हैस, पट्टराणी, राणी, मादी, दासी, व्यभिचारिणी पतिच्या व्यभिचाराचें धन, सैरंध्री. [राज्य, प्रांत.
मही–स्त्री. पृथ्वी, जमीन (दगड, विटा इ.),
महीन–वि. झिरझिरीत, सूक्ष्म, नाजूक.
महीना–पु. महिना, मासिक पगार, वेतन, मासिक धर्म (स्त्रियांचा).
महीप, महीपति–पु. राजा, जमीनदार.
महीसुर–पु. ब्राह्मण.
महुं–अ. आंत, मध्यें.
महुअर–पु. पुंगी, जादुगाराचा मंत्र.
महुआ–पु. मोहाचें झाड.

महुवीर—स्त्री. पुंगी.
महूख—पु. ज्येष्ठीमध, मोहाचें झाड.
महूरत—पु. मुहूर्त.
महर—पु. भांडण, मठ्ठा. [मठ्ठा.
महेरा—पु. एक प्रकारचा खाद्य पदार्थ,
महेरी—स्त्री. उकडलेली ज्वारी.—वि. अडच-
महेस—पु. शंकर, ईश्वर. [णींत टाकणारा.
महोगनी—पु. एक मजबूत लाकूड.
महोच्छव—पु. महोत्सव.
महोदय—पु. महाराज, आधिपत्य, स्वर्ग स्वामी, कान्यकुब्ज देश.
महोला—पु. बहाणा, फसवणूक.
माँ—स्त्री. आई. —अ. मध्यें.
माँखना—क्रि. अ. रागावणें, मनाला लागणें.
माँखी—स्त्री. माशी. [क्रिया, आवश्यकता.
माँग—स्त्री. भांग (केंसांतील), मागण्याची
माँग कोख से सुखी रहना—सौभाग्य व पोरेंबाळें यांसह सुखी असणें.
माँग पट्टी करना—वेणी फणी करणें.
माँग भरी रहना—सौभाग्यवती असणें.
माँगटीका—पु. बिंदी.
माँगन—पु. मागणी, भिकारी.
माँगना—क्रि. स. मागणें, याचना करणें, इच्छा पुरी करण्यास सांगणें.
माँगने—अ. भीक मागावयास.
माँचना—क्रि. अ. प्रारंभ होणें, प्रसिद्ध होणें.
माँचा—पु. पलंग, खाट, माचण, लहान पाट.
माँजना—क्रि. स. घासणें, मांजा (पतंगाच्या दोराला लावायचा) करणें.—क्रि. अ. अभ्यास करणें.
माँजर—स्त्री. हाडांचा सांपळा.
माँजा—पु. पहिल्या पावसाचा फेंस (हा माशांना मादक असतो).
माँझ—अ. आंत, मध्यें.—पु. अंतर, फरक.
माँझा—पु. नदींत बनलेलें बेट, पगडीचा शिरपेच, लग्नांत वधूवरांना नेसवतात तीं पिवळीं वस्त्रें, वृक्षाचें खोड.
माँझिल—अ. मधील.
माँझी—पु. नावाडी, मध्यस्थ (भांडण
माँट—पु. माठ, सज्जा. [मिटविणारा).
माँठ—पु. माठ, मडकें.
माँड़—पु. भाताची पेज, खळ.
माँड़ना—क्रि. स. मर्दन करणें, चोळणें, लिंपणें, रचणें, सजविणें, कणसांतून दाणे काढणें, माजविणें, गडबड करणें,
माँड़नी—स्त्री. कांठ, गोठ. [तिंबणें.
मांड़व—पु. मांडव, मंडप.
मांडवी—स्त्री. भरताची पत्नि, जनक राजाच्या भावाची मुलगी.
माँडा—पु. लग्नमंडप, परोठा, मांडा (पक्वान्न),
माँडी—स्त्री. पेज, खळ. [मोतिबिंदु.
माँड्यो—पु. पाहुणे उतरण्याची जागा, लग्नमंडप, देव प्रतिष्ठेची जागा.
माँत—वि. मस्त, हतप्रभ, वेडा, पराजित.
माँतना—क्रि. अ. उन्मत्त होणें.
माँता—वि. मदोन्मत्त.
माँद—स्त्री. गुहा, गुंफा.—वि. निस्तेज, उदास, तुलनेंत हलका, कमी प्रतीचा, पराजित,
माँदगी—स्त्री. रोग, आजार. [पराभूत.
माँदा—वि. थकलेला, भागलेला, उरलासुरला, आजारी.
माँपना—क्रि. अ. निशेंत चूर होणें.
माँर्थ—अ. आंत.
माँस, माँसु—पु. मांस.
माँह, माँहा, माँहि-हीं—अ. आंत, मध्यें.

मा-सर्व. आम्ही (उर्दू में)—स्त्री. माता, लक्ष्मी, प्रकाश.—अ. नाहींतर, शाप, निंदा, पु.—जल, रस, (उपसर्गांतिह्या अथवा त्या जसें-माबाद ह्यानंतर इ.).

माइ—स्त्री. आई, वृद्ध स्त्रीकरितां संबोधन.

माइ का लाल—शूर वीर, उदार मनाची [व्यक्ति.

माइका—पु. माहेर.

माई—स्त्री. पाहा 'माइ'.

मा उल्लहम—पु. मासांचा रस्सा.

माक़बल—अ. या आधीं.

माक़ूल—वि. उचित, योग्य, लायक, उत्तम, उत्कृष्ट, प्रतिपक्षाची गोष्ट कबूल केलेला.

माकूस—वि. उलटें, उपडें, विपरीत.

माख—पु. अप्रसन्नता, नाखुशी, घमेंड, पस्तावा, स्वतःचा दोष झांकणें.

माख मानना—फुरगटणें.

माखन—पु. लोणी, मसका. [चोरणारा.

माखन चोर—पु. कृष्ण. —वि. लोणी

माखना—क्रि. अ. नाराज होणें, क्रोध [करणें.

माखी—स्त्री. माशी, एक धातु.

माख़ूज—वि. दोषी, आरोपी.

माख़ूलिया—पु. वेड. [देशचा राहणारा.

मागध—पु. भाट, जरासंध.—वि. मगध-

माघ—पु. माघ महिना, कुंद (फूल), संस्कृत भाषेचा एक प्रसिद्ध कवि, या कवीचा काव्य ग्रंथ.

माच—पु. माचा, रस्ता.

माचना—क्रि. अ. माजविणें, गडबड करणें, [चालू करणें

माचल—वि. हट्टी, स्वच्छंदी.

माचा—पु. बसावयास केलेलें खाटलें.

माची—स्त्री. लहान खाटलें.

माछ—पु. मासा.

माछर—पु. मच्छर, माशा.

माछी—स्त्री. माशी, मासा.

माजरत—स्त्री. बहाणा, ढोंग.

माजरा—पु. घटना, गोष्ट, स्थिति.

माजिद—वि. पूज्य, माय.

माज़िया—अ. या आधीं, पूर्वी. [काल.

माजी—वि. माजी (गतकालीन).—पु. भूत-

माजून—स्त्री. एक गोड औषधी चाटण.

माजूफल—स्त्री. मायफळ. [योगी, असमर्थ.

माज़ूर—वि. आक्षेपार्ह, कुचकामाचा, निरुप-

माज़ूल—वि. निकामी केलेला, पदभ्रष्ट.

माझ—पु. मध्य.

माझी—पु. नावाडी. [मडकें.

माट—पु. रंग तयार करण्याचें मडकें, मोठें

माटा—पु. चांचड, तांबडा मुंगळा. [धूळ.

माटी—स्त्री. माती, शव, शरीर, पृथ्वी,

माड़ना—क्रि. अ. माजविणें, गडबड करणें, चालू करणें, सुरू करणें.—क्रि. स. भूषविणें, धारण करणें, आदर करणें,

माड़ा—पु. माडी. [चुरगाळणें, फिरविणें.

माढ़ी—स्त्री. मठ, झोपडी, लहान घर.

मात—स्त्री. आई, पराजय.

मात करना—पराजय करणें, हरविणें.

मातखाना-होना—पराजय होणें, हरणें.

मातदिल—वि. शांत, समजूतदार.

मातबर—वि. विश्वासास पात्र, सच्चा.

मातबरी—स्त्री. विश्वासूपणा.

मातम—पु. मृत्युशोक, (कोणी मेलें असतां) धाय मोकलून रडणें.

मातमदारी—स्त्री. शोक करणें.

मातम पुरसी—स्त्री. मृतकाच्या आप्ताबद्दल समवेदना प्रगट करणें.

मातमी—वि. शोक सूचक, शोक करणें.

मातलि—पु. इंद्राचा सारथी.

मातहत–वि. अधीन, हाताखालचा.

माता–स्त्री. आई, देवी, वडील स्त्री, गाय, भूमि, लक्ष्मी, योगिनी, जन्मभूमि, कोरफड, देवमाता.–वि. उन्मत्त.

माती–स्त्री. माजलेली, वेडी.

मातु–स्त्री. आई.

माते–पु. उन्मत्त, वेडे, माजलेले.

मातृ–स्त्री. पाहा 'माता'

मात्र–अ. केवळ, साकल्य, सर्व, फक्त, एकक्षण, तत्क्षींच (समासांती).

मात्रा–स्त्री. माप, परिमाण, प्रमाण, इयत्ता, मर्यादा, लहान, सूक्ष्मभाग, अंश, भाग, गणती, महत्त्व, चीजवस्त, द्रव्य, इंद्रियांचे विषय, पदार्थ, रूपांतर, विकार, बुद्धि, कर्णभूषण, ऱ्हस्वस्वरोच्चारण, काल, ऐ इ. अक्षरावरची मात्रा, वृत्त, इंद्रियवृत्ति.

माथ–पु. डोकें, घुसळणें, नाश, वध, रस्ता.

माथा–पु. शिर, डोकें, वस्तूचा वरचा भाग, रेशमी कापड.

माथा ठनकना–कुशंका येणें, डोकें उठणें.

माथा पच्ची करना–डोकेंफोड करणें.

माथे चढ़ाना या धरना–शिरोधार्य मानणें, सादर स्वीकार करणें. [बांधणें.

माथे पटकना–फार प्रयत्न करणें, गळीं

माथेपर चढ़ाना–डोक्यावर बसविणें स्वीकार करणें. [पडणें.

माथेपर बल पड़ना–कपाळाला आंठ्या

माथे लेना–बरोबरीला बसविणें, स्वीकार

माथे–अ. शिरावर, भरंवशावर. [करणें.

मादक–वि. नशा उत्पन्न करणारा. –पु. जलरंकु पक्षी. –वि. मादक झिंगविणें, आनंदविणें, लवंग, गेळा.

मादर–स्त्री. आई, जननी. [नग्न.

मादरजाद–वि. जन्मतः, उपजत, सहोदर,

मादरी–वि. मातेसंबंधी.

मादरी जबान–मातृभाषा. [(पशु, पक्षी).

मादा–स्त्री. मादी, स्त्री जातीचा प्राणी

मादूम–वि. नष्ट, अस्तित्वहीन.

माद्दा–पु. तथ्य, योग्यता, पू.

माद्दी–वि. स्वाभाविक, तात्विक.

माधव–पु. श्रीकृष्ण, विष्णु, वैशाख महिना, वसंत ऋतु, एक वृत्त. –वि. मधाचें, गोड, मधुकुलोत्पन्न (यादव), वसंत ऋतूंतील.

माधुरई–स्त्री. माधुर्य. [वणी.

माधुरी–स्त्री. शोभा, मद्य, गोडी, मध-

माधुर्य–पु. प्रेम, सौंदर्य, गोडी. –वि. मधुर बोलणारा.

माधैया–पु. पाहा 'माधव' [साधन.

माध्यम–वि. मधला.–पु. कार्यसिद्धीचें

मान–पु. आदर, अभिमान, सत्कार, माप, परिणाम, सामर्थ्य, क्रोध, मत, ग्रह,

मान मथना–गर्वपरिहार करणें. [मोजणें.

मान मनाना–समजूत काढणें.

मानअ–पु. मनाई, हरकत, अडथळा आणणारा मनुष्य. [मिस्त्री.

मानकच्चू–पु. कासाळू (अळू), सालम

मानचित्र–पु. रूपरेषा, आराखडा, नकाशा.

मानता–स्त्री. नवस.

मानदंड–पु. माप, राजचिन्ह, पाठीचा कणा.

मानना–क्रि. स. स्वीकारणें, मंजूर करणें, मान देणें, आदर करणें, श्रद्धा किंवा विश्वास ठेवणें, नवस करणें, लक्षांत घेणें, समजावून घेणें, प्रमाणभूत मानणें. –क्रि. अ. स्वीकारणें, कल्पना करणें,

समजणें, मार्गावर आणणें.
माननीय–वि. पूज्य, वंद्य, सन्मान्य, श्रेष्ठ, आमदार (विधिमंडळ).
मानमंदिर–पु. वेधशाळा, जेथें मनुष्य रागावून जाऊन रहातो तें ठिकाण.
मानमनौती–स्त्री. मनधरणी, विनवणी, नवस. [माणसाचें.
मानव–पु. मनुष्य, मुलगा.–वि. मनुचें,
मानवी–स्त्री. स्त्री, मनुकन्या.–वि. मनुष्यासंबंधीं.
मानस–वि. मनाचें, मनापासून, उत्पन्न झालेलें, काल्पनिक, गर्भित.–पु. मन, मानस सरोवर, कामदेव, संकल्प विकल्प, मनुष्य, दूत.–अ. मनानें.
मानसमूल–स्त्री. मानस सरोवरांतून निघालेली शरयू नदी.
मानसिक–वि. मनासंबंधी, काल्पनिक.
मानहुँ–अ. समजा, कल्पना करा, जणुं.
मानिंद–वि. समान, तुल्य.
मानिक–पु. माणिक.
मानिक चंदी–स्त्री. लहान सुपारी.
मानिकरेत–स्त्री. दागिना साफ करण्याचा माणकाचा चूरा.
मानिनी–वि. गर्विष्ठ, नाखुष, रुष्ट.–स्त्री. नायकाचे दोष पाहून त्यावर रागावलेली नायिका.
मानी–स्त्री. अर्थ, अभिप्राय, हेतु.–वि. गर्विष्ठ, सन्मानित.–पु. नयिकेकडून अपमान झाल्यामुळें रागावलेला नायक.
मानुष-ख-स–पु. लौकिक व्यवहार, प्रयत्न, मनुष्य, मनुष्यत्व.–वि. मनुष्यासंबंधीं.–
मानो–अ. जणुं, जसें. [–पु. मनुष्य.
मान्य–वि. माननीय, पूज्य, कबूल.
मान्यता–स्त्री. मान, योग्यता, कबूली,
माप–स्त्री. माप, मापण्याची क्रिया. [पत.
मापन–पु. मोजणें, गणती, तागडी.
मापना–क्रि. स. मापणें.–क्रि. अ. मस्त होणें.
माफ़–वि. क्षमा केलेलें.
माफ़िक़–वि. अनुसार, प्रमाणें, अनुकूल,
माफ़िक़त–स्त्री. अनुकूलता, मैत्री. [योग्य.
माफ़ी–स्त्री. क्षमा, माफी, जमीन महसूल माफ असलेली जमीन. [लेला मालक.
माफ़ीदार–पु. जमीन महसूल माफ अस-
माबक़ा–वि. शिल्लक राहिलेलें.
माबाद–वि. मागून येणारा.
माबूद–पु. ईश्वर.
माबैन–अ. मध्यें. [विवादात्मक विषय.
मामलत-ति–स्त्री. व्यावहारिक गोष्ट,
मामला–पु. व्यवसाय, परस्पर व्यवहार, भानगड, भांडण, मुकदमा. [करीण.
मामा–स्त्री. आई, म्हातारी बाई, मोल-
मामागरी–स्त्री. दासीचें काम.
मामूर–वि. भरलेलें, परिपूर्ण.
मामूल–पु. पद्धत, रीत.
मामूली–वि. सामान्य, किरकोळ.
माय–स्त्री. माता, आदरणीय स्त्री, लक्ष्मी, धन, भ्रम, कपट, निसर्ग, जादू, दुर्गा, कृपा, ममत्व.–अ. आंत, सप्तमीचा
मायका–पु. माहेर. [प्रत्यय.
मायन–पु. व्याहीभोजन.
मायल–वि. प्रवृत्त, मिश्रित.
मायह्–स्त्री. धन.
माया–स्त्री. ईश्वराची शक्ति, कपट, जादू, धन, लक्ष्मी, भ्रम, निसर्ग, दुर्गा, गौतम बुद्धाची माता, राक्षसाची कन्या,
मायापति–पु. ईश्वर. [आई, ममत्व, कृपा.

मायावी–पु. कपटी, जादूगार, एक राक्षस.
मायिक–वि. मायेपासून उत्पन्न झालेला,
मायी–स्त्री. मायेचा स्वामी, आई. [खोटा.
मायूब–वि. उणेपणा असलेला, वाईट,
मायूस–वि. निराश. [निंद्य.
मार–पु. सर्प, वध, हिंसा, विघ्न, विरोध, कामदेव, विष, धोत्रा, कामविकार, सैतान.–स्त्री. लक्ष, आघात, माळ, खूण, मारपीट. –अ. अत्यंत. [चिन्ह, खूण.
मारका–पु. युद्धक्षेत्र, महत्त्वाची घटना,
मारकाट–स्त्री. मारामारी, लढाई.
मारकीन–पु. एक कोरें व जाड कापड.
मारग–पु. मार्ग, रस्ता, धर्म पंथ.
मारग लगना–चालू लागणें.
मारगन–पु. भिकारी, बाण.
मारजन,मार्जन–पु. स्वच्छता.
मारतौल–पु. मोठा हातोडा.
मारना–क्रि. स. मारणें, हत्या करणें, त्रास देणें, चीत करणें, हत्यार चालविणें, संयम करणें, नाश करणें, गुप्त ठेवणें, चालविणें, धातूचें भस्म करणें, जिंकणें, निर्जिव करणें, प्रभाव कमी करणें, देणें.
मार लाना–लुटून आणणें.
मार भगाना–पळवून लावणें.
मार बैठना या लेना–अपहार करणें,जिंकणें.
मारपेंच–पु. धूर्तपणा. [त्मिक ज्ञान, साधन.
मारफ़त–अ. द्वारा. –स्त्री. ओळख, आध्या-
मारव–पु. मालव देश.–क्रि. ओरडू नकोस.
मारा–वि. गांजलेला.
मारामारा फिरना–वणवण फिरणें.
मारामार–अ. अत्यंत घाईनें, अतित्वरेनें.
मारिफ़त–स्त्री. आध्यात्मिक ज्ञान, ओळख.
मारी–स्त्री. पटकी, महामारी. [–अ. द्वारा.
मारीच–पु. एक राक्षस. [–वि. वायूचें.
मारुत–पु. हवा, वातधातु, स्वाती नक्षत्र,
मारुति–पु. मारुति, भीमसेन, हनुमंत.
मारू–वि. मारणारा, आकर्षक, हृदयवेधक. –पु. लढाईच्या वेळीं वाजविला जाणारा एक राग, फार मोठा नगारा.
मारूबाजा–पु. रणवाद्य. [असलेली रास.
मारूफ़–वि. प्रसिद्ध.–पु. गणितांतील माहित
मारे–अ. मुळें, कारणानें.
मार्ग–पु. रस्ता, दहा हात रुंदीचा रस्ता, टप्पा, आटोका, खूण ,ग्रहाची कक्षा, साधन, पद्धत, चाल, तपास, प्रयत्न, गाण्याची श्रेष्ठ पद्धत, फिर्यादीचें कारण, गुदद्वार, कस्तुरी, मृग, मार्गशीर्ष नक्षत्र, पुढें होणाऱ्या गोष्टींची सूचना.
मार्जन–वि. झाडणारें. –पु. रक्तलोध्र, स्वच्छ करणें, धालविणें, दर्भानें पाणी शिंपणें. –स्त्री. मृदंग ध्वनि.
मार्जनी–स्त्री. केरसुणी.
मार्जित–वि. शुद्ध, स्वच्छ केलेलें. [मर्मज्ञ.
मार्मिक–वि. विशेष प्रभावशाली, रसज्ञ,
माल–पु. रानटी मनुष्य, वन, मोठें पठार, सुंदरी, शेत, कपट, मल्ल, माल, धन. –स्त्री. माळा, चरख्याची माळ.
माल चीरना या मारना–दुसऱ्याच्या मालाचा अपहार करणें.
मालएमुफ्त–पु. फुकटचा माल.
माल कंगनी–स्त्री. मालकांगुणी वेल, (यांच्या बियांचे तेल निघतें).
मालकियत–स्त्री. स्वामित्व.
मालख़ाना–पु. कोठार.
मालगुज़ार–पु. जमीनदार.
मालगुज़ारी–स्त्री. जमीन महसूल,

माल गोदाम—पु. माल धक्का, माल गुदाम.
मालटाल—पु. धन, संपत्ति.
मालदार—वि. धनवान.
मालन—स्त्री. माळीण.
मालव—पु. माळवा प्रांत, भैरव राग, माळव्याचा रहिवासी.—वि. माळव्याचा.
माला—पु. हार, ओळ, समूह, रेखा.
मालामाल—वि. संपन्न, श्रीमंत.
मालिक—पु. स्वामी,पति,ईश्वर. [जमीनदार.
मालिक अराज़ी—पु. जमिनीचा मालक,
मालिकाना—पु. मालकी.—अ. मालका-
मालिन—स्त्री. माळीण. [सारखा.
मालिनी—स्त्री. माळीण, स्वर्गंगा, मंदाकिनी, चंपानगरी, दुर्गा, एक छंद, द्रौपदीचें एक नांव.
मालिन्य—पु. घाणेरडेपणा, मळकटपणा.
मालियत—स्त्री. किंमत, मूल्य, संपत्ति, मूल्यवान वस्तु. [गांठ.
मालिया—पु. जाड दोरीवर दिली जाणारी
मालिश—स्त्री. मर्दन, चोळणें, मालिश.
माली—पु. एक राक्षस, मांळी.—वि. आर्थिक, माला धारण केलेला, युक्त.
मालीदा—पु. चुरमा, मलीदा, मऊ लोंकरीचें
मालूम—वि. जाणलेलें, ठाऊक. [वस्त्र.
माल्यवंत—पु. पुराणांतील एका पर्वताचें नांव, सुकेश राक्षसाचा पुत्र.
मावस—स्त्री. अमावास्या. [निसर्ग.
मावा—पु. पेज, खवा, सत्त्व, निष्कर्ष,
मावासी—स्त्री. लहान किल्ला, गढी.
माशा—पु. मासा (वजन).
माशा अल्लाह—ईश्वर रक्षण करो.
माशी—पु. काळसर हिरवा रंग.—वि. काळसर हिरव्या रंगाचा.
माशुका—स्त्री. प्रिया, प्रियतम.
माशूक—पु. प्रियकर.
माश्की—पु. भिस्ती.
मास—पु. महिना, मांस.
मासबक़—वि. पूर्वोक्त.
मासलफ़—वि. झालेलें.
मासा—पु. एक वजन (आठ गुंजांचें).
मासियत—स्त्री. अवज्ञा, अपराध.
मासिवा—अ. याशिवाय.
मासी—स्त्री. मावशी.
मासुरी—स्त्री. दाढी, मावशी.
मासूम—वि. कोमल, निरपराध.
मास्टर—पु. मास्तर, मालक, प्रवीण.
माह—पु. उडीद, महिना, चंद्र, माघ महिना. —अ. मध्यें
माहज़र—वि. असलेला, उपस्थित, वर्तमान.
माहत—स्त्री. महत्व, मोठेपणा.
माहताब—पु. चंद्र, चांदणें.
माहात्म्य—पु. प्रताप, वैभव, मोठेपणा (मनाचा), विशालता, देवादींचा महिमा किंवा स्तुतिपर ग्रंथ, तेज, गुण.
माहर—वि. माहितगार, तज्ञ.
माहरू—वि. चंद्रमुखी, फार सुंदर.
माहवार—अ. दरमहा.—वि. महिन्याचा.
माहवारी—वि. मासिक वेतन. —स्त्री. स्त्रियांचा मासिक धर्म.
माहसल—पु. उपज, परिणाम, प्राप्ति.
माहिं—अ. मध्यें, आंत.
माहियत—स्त्री. स्थिति, दशा.
माहिर—वि. तज्ञ. निपुण, इंद्र.
माहिष—वि. रेड्याचें (मांस). —पु. क्षत्रिय व वैश्य स्त्री यांचा पुत्र.
माहिष(षि)क—पु. म्हैस, रेडे, इ. वर

पोट भरणारा, जार, पत्नीच्या जार-
माहिला-पु. नावाडी. [कर्मावर पोट भरणारा.
माही–अ. आंत, मध्यें.–स्त्री. मासा.
माहीख्वार–पु. बगळा.
माहीगीर–पु. मासे धरणारा कोळी.
माहीमरातिब–पु. मुसलमान राजांच्या-पुढें मासे व ग्रहांच्या आकृती असलेली सात निशाणें घेऊन हत्तीवरून जाणारा
माहौल–पु. वातावरण. [मनुष्य.
मिंगनी–स्त्री. बकरीची लेंडी.
मिंड़ाई–स्त्री. रंग धुलाईची क्रिया.
मिंबर–पु. मशीदींत मुल्लाचें बसावयाचें व्यासपीठ. [तोलावयाचा तराजू.
मिअयार–पु. कसोटीचा दगड, सोनें, चांदी
मिआ(या)द–स्त्री. वेळ, मुदत.
मिआ(या)द मॉंगना–वेळ मागणें.
मिआदी–वि. नियतकालिक.
मिक़दार–स्त्री. प्रमाण, माप.
मिक़नातीस–पु. लोहचुंबक.
मिचकाना–क्रि. स. डोळे मिचकावणें.
मिचना–क्रि. अ. मिटणें, बंद होणें. [येणें.
मिचलाना–क्रि. अ. मळमळणें, ओकारी
मिछा, मिथ्या–वि. खोटें.
मिज़गॉं–स्त्री. डोळ्याच्या पापण्या.
मिज़राब–स्त्री. सतार वाजविण्याची तारेची
मिजह्–स्त्री. पाहा 'मिजगॉं'. [आंगठी.
मिज़ाज–पु. स्वभाव, तब्येत, घमेंड, गुणधर्म.
मिज़ाज न मिलना–अस्वस्थ असणें.
मिज़ाज खराब होना–ताठ्यानें बोलणें, अभिमानानें बोलणें. [होणें.
मिज़ाज पाना–स्वभाव ओळखणें, प्रसन्न
मिज़ाज पुर्सी करना–टोमणा मारणें.
मिज़ाज पूछना–क्षेम कुशल विचारणें.
मिज़ाज बिगड़ना–रागावणें.
मिज़ाजदार–वि. घमेंडखोर.
मिज़ाज शरीफ़–खुशाल आहांत ना?
मिटना–क्रि. अ. नाश होणें, मिटणें.
मिटाना–क्रि. स. मिटविणें. पुसणें, नाश करणें, खराब करणें.
मिटिया–स्त्री. मडकें.–वि. मातीचें बनलेलें.
मिट्टी–स्त्री. जमीन, धूळ, राख, शरीर, शव, शरीराचा बांधा, चंदनाचें तेल.
मिट्टी करना–धूळधाण करणें.
मिट्टीका पुतला–शरीर.
मिट्टी डालना–दोष झांकणें, दुर्लक्ष करणें.
मिट्टी देना–मूठमाती देणें.
मिट्टी पलीद या बरबाद करना–दुर्दशा करणें, धूळधाण करणें.
मिट्टी होना–नाश होणें.
मिट्टीका तेल–पु. घासलेट.
मिट्ठी–स्त्री. चुंबन, मुका.
मिट्ठू–पु. पोपट.–वि. गोडबोल्या, न बोलणारा. [बोलणारा.
मिठबोला–पु. गोडबोल्या, वरपांगी गोड
मिठरी–स्त्री. मटकी.
मिठलोना–पु. अळणी पदार्थ.
मिठास–स्त्री. गोडी. [रंग धुलाईची क्रिया.
मिड़ाई–स्त्री. मळणी, मळणीची मजुरी,
मिडिल–पु. माध्यमिक शाळा, मध्य.
मिडिलची–वि. माध्यमिक शाळेची परीक्षा पास झालेला.
मित–वि. थोडा, मर्यादित, बांधलेला, मापलेला, मोजलेला, प्रमाणयुक्त.
मिताई–स्त्री. मित्रता.
मिति–स्त्री. मोजमाप, इयत्ता, वजन, किंमत,

यथार्थ ज्ञान, पुरावा, प्रमाण, ठरवणें.
मिती–स्त्री. तिथि, दिवस, व्याजाचा दर.
मिती पुगना या पूजना–हुंडीची मुदत भरणें.
मित्र–पु. मित्र, सूर्य, बारा आदित्यांपैकीं पहिला, आर्यांची एक प्राचीन देवता, भारत वर्षातील एक प्राचीन राजवंश.
मित्रता–पु. दोस्ती, मित्राचें कर्तव्य.
मिथिला–पु. जनक राजाचा प्रांत.
मिथुन–पु. जोडपें, एकी, जुळें, मैथुन, तिसरी रास. [तांत.
मिथुस, मिथस–अ. परस्पर, गुप्तपणें, एकां-
मिथ्या–वि. असत्य.–अ. खोटेपणानें, गैर-शिस्त, व्यर्थ, कपटानें.
मिथ्यावादी–पु. खोटें बोलणारा.
मिनकार–पु. पक्ष्याची चोंच, गिरमिट.
मिनजानिब–अ. एकाद्याच्या बाजूनें, कडून.
मिनजुमला–अ. या सर्वांतून.
मिनट–पु. मिनिट.
मिनती–स्त्री. विनंति, प्रार्थना. [कमी केलेलें.
मिनहा–वि. कापून घेतलेली (रक्कम),
मिन्नत–स्त्री. विनवणी, मनधरणी.
मिमियाना–क्रि. अ. शेळीचें ओरडणें. [शय.
मियाँ–पु. मालक, पति, मुसलमान, महा-
मियाँमिट्ठू–वि. गोडबोल्या, मूर्ख.–पु. पोपट.
(अपने मुँह) मियाँ मिठ्ठू बनना–स्वतःची स्वतःच स्तुति करणें.
मियान–पु. मध्यभाग, कमर, म्यान, शरीर. [पालखी.
मियाना–वि. मध्यम आकाराचा.–पु. मेणा,
मियानी–स्त्री. विजारीचा मधला भाग.–
मिरग, मिरगा–पु. हरिण, मृग. [वि. मधला.
मिरगी–स्त्री. हरिणी, फेंफरें.
मिरच-चा–पु. तिखट.
मिरजई–स्त्री. कंबरेपर्यंतचा बंददार अंगरखा.
मिरजा–पु. सरदाराचा मुलगा, मोगलांची
मिरात–स्त्री. आरसा, दर्पण. [पदवी.
मिर्च–स्त्री. मिरें, मिरची.
मिर्रीख–पु. मंगळ (ग्रह).
मिलन–पु. भेट, मिलाफ, मिसळ, मिश्रण.
मिलनसार–वि. मनमिळाऊ, सुशील.
मिलना–क्रि. स. मिसळणें, सम्मीलित होणें, पदार्थ एकजीव होणें, जुळणें, समसमान असणें, भेटणें, सलोखा होणें, आलिंगन देणें. [पणा असणें.
मिलना जुलना–भेटीगांठी होणें, सारखे-
मिलनी–स्त्री. व्याहयांनीं आलिंगन देऊन परस्परांस भेटण्याची रीत.
मिलवाना–क्रि. स. भेटविणें.
मिलान–पु. तुलना, मिश्रण, परीक्षा.
मिलानखाना–सारखेपणा असणें.
मिलान मिलाना–उपमा लागू पडणें.
मिलाना–क्रि. स. मिसळणें, एकत्र करणें, जोडणें, चिकटविणें, जुळविणें, मिळविणें, तुलना करणें, तपासणें, परिचय किंवा भेट करविणें, सलोखा घडविणें, फित-
मिलाप–पु. भेट, मैत्री. [विणें, सूर मिळविणें.
मिलावट–स्त्री. मिसळ, भेसळ.
मिली भगत–स्त्री. गुप्त सहकार.
मिलौना–क्रि. स. धार काढणें, मिळविणें.
मिल्क–स्त्री. जमिनीची मालकी, माफीची जमीन मालकी, धन. [जहागीर, इस्टेट.
मिल्कियत–स्त्री. जमीन मालकीचा हक्क,
मिल्लत–स्त्री. मिलाफ, मैत्री, घनिष्ठता, मनमिळाऊपणा, धर्म.
मिश्र–वि. जोडलेलें, विविध, सन्मान्य, पूज्य, मिसळलेलें, श्रेष्ठ, गणित.–पु.

ब्राह्मणाची एक जात, इजिप्त, हस्ती-
भेद, मोठा मुळा, कृत्तिका व विशाखा
मिश्री–स्त्री. खडीसाखर. [नक्षत्र.
मिश्क–पु. कस्तुरी. [कुमारी.
मिस–पु. तांबे, मिष, बहाणा.–स्त्री.
मिसकीन–वि. गरीब, दीन, दुबळा.
मिसकौट–पु. गुप्त मसलत, गडबडगुंडा.
मिसना–क्रि. अ. मिळणें, मिसळणें, एक
जीव होणें. [एक जात, इजिप्त.
मिसर–पु. मिसळलेलें.–पु. ब्राह्मणाची
मिसरा–पु. कवितेचा एक चरण.
मिसरी–स्त्री. मिश्र देशाची भाषा, खडी
साखर, मिश्र देशचा निवासी.
मिस(सि)ल–स्त्री. फाइल, कागदपत्र,
फुटून निघालेल्या शिखांची जात.
मिसवाक–स्त्री. दांतवण. [–वि. सारखें.
मिसाल–स्त्री. दृष्टांत, उपमा.
मिसिर–वि. मिसळलेलें.–पु. मिश्र.
मिस्कल-ला–पु. सहाण.
मिस्कीन–पु. गरीब.
मिस्तर–पु. लिहितांना ओळ सरळ येण्या-
करितां कागदाखालीं धरावयाचा
आंखलेला कागद. [वगैरे).
मिस्तरी–पु. हस्तकुशल कारागीर (सुतार
मिस्तरीखाना–पु. सुतार,लोहार इ. ची काम
मिस्र,मिश्र–पु. इजिप्त. [करण्याची जागा.
मिस्रित,मिश्रित–वि. मिसळलेला.
मिस्री,मिश्री–स्त्री. खडीसाखर.
मिस्ल–वि. समान, तुल्य. [पिठांचें मिश्रण.
मिस्सा–पु. भाजणी, अनेक डाळींच्या
मिस्सी–स्त्री. एक प्रकारचें दंतमंजन.
मिस्सीकाजल–पु. शृंगार सामुग्री.
मिहनत–स्त्री. मेहनत, परिश्रम.

मिहिर–पु. सूर्य, चंद्र, मेघ, रुई, एक क्षत्रिय
मींगी–स्त्री. गीर, बीं. [जाति, वायु, वृद्ध.
मींजना–क्रि. स. चुरगळणें, मळणें, दाबणें.
मींड़–स्त्री. तंतुवाद्यांत एकाच स्थानीं दोन
स्वर वाजविणें, मेंड.
मींडना–क्रि. स. चुरगळणें, मळणें, दाबणें.
मीआद–स्त्री. अवधि, मुदत.
मीआदी–वि. मुदतीचा.
मीच-चु–स्त्री. काळ, मरण. –वि. घातक.
मीचना–क्रि.स. डोळे बंद करणें,डोळे मिटणें.
मीजा–स्त्री. अनुकूलता, स्वभाव, सम्मति.
मीज़ान–स्त्री. बेरीज, तराजू, तुलाराशि.
मीठा–वि. गोड, स्वादिष्ट, मंद, साधारण,
हलका, नपुंसक, भोळा, प्रिय.–पु. मिठाई,
गूळ, गोड लिंबू, एक प्रकारचें कापड.
मीठा होना–आनंद होणें.
मीठा चावल–पु. साखरभात.
मीठा जहर–पु. बचनाग, सोमल.
मीठा ठग–पु. कपटी मनुष्य.
मीठा तेल–पु. गोडें तेल (तिळाचें).
मीठा नीबू–पु. गोड लिंबू.
मीठा पानी–पु. लेमन.
मीठी छुरी–स्त्री. विश्वास घातकी, हितशत्रु.
मीत–पु. मित्र, हितैषी.
मीतन–वि. एका नांवाचा, स्नेही. [रास.
मीन–पु. मासा, बारा राशींतील शेवटची
मीन मेष करना या निकालना–सबबी
सांगणें, चिकित्सा करणें.
मीन होना–गडबड उडणें.
मीना–पु. नीलमणी, सोन्या चांदीवर केलेले
मीन्याचें काम,राजपुतान्यांतील एक जात.
मीनाकार–पु. सोन्या-चांदीवर नक्षीकाम
करणारा.

मीनाकारी–स्त्री. सोन्या-चांदीवरील रंगीत नक्षीकाम.

मीनाबाजार–पु. अकबरानें सुरु केलेला स्त्रियांच्या कलाकौशल्याचा बाजार.

मीनार–स्त्री. मनोरा. [कर्मकांड.

मीमांसा–पु. विचारपूर्वक तत्त्व निर्णय,

मीर–पु. समुद्र, सरदार, धार्मिक आचार्य, सय्यदांची पदवी, पेय, मेघ, पर्वत, चढाओढींत पहिला येणारा मनुष्य.

मीरफ़र्श–पु. पेपरवेट, वजन (वस्तु दाबून ठेवण्याकरितां).

मीरमजलिस–पु. अध्यक्ष, सभापति.

मीरमुंशी–पु. प्रधान मंत्री. [संपत्ति.

मीरास–स्त्री. वारसा हक्कानें मिळालेली

मीरासी–वि. उत्तराधिकार संबंधी. –पु. गाणें बजावणें व विनोद करणारी मुसलमानांतील एक जात.

मीरी–पु. पाहा 'मीर.' [भोजन.

मील–पु. मैल, १७५० गजाचें माप,

मीलन–पु. डोळे मिटणें, मिटणें, (फुलांचें).

मीला–अ. एकत्र होऊन, मिळालें.

मीलित–वि. बंद केलेला, आकुंचित. –पु. एक अलंकार.

मुँगरा–पु. लांकडी हातोडा. –पु. खारी

मुँगौरी–स्त्री. मुगवडी. [बुंदी.

मुंड–पु. हजाम, कपाळ,क्षौर केलेला मनुष्य, लोखंड, डोके, राहु, झाडाचें सुकलेलें खोड, कापलेलें डोकें, एका उपनिषदाचें नांव. –वि. मुंडण केलेला, अधम.

मुँडचिरा–पु. अंगावर जखम करून भिक्षा मागणारे फकीर, हुज्जत घालणारा.

मुँडना–क्रि. अ. मुंडण होणें, लुटलें जाणें, फसणें. –क्रि. स. मुंडण करणें.

मुंडा–पु. टक्कल असलेला, हजामत केलेला, बिन शिंगाचा, एक प्रकारचा जोडा, एक लिपि, छोटा नागपूरमध्यें राहणारी एक असभ्य जात.

मुँडाई–स्त्री. हजामत, हजामतीची मजुरी.

मुंडासा–पु. रुमाल, मुंडासें.

मुंडित–वि. मुंडण केलेलें.

मुँडिया–पु. संन्यासी.

मुंडी–स्त्री. विधवा.-पु. हजाम, शंकर.– वि. मुंडन केलेला. [भिंतीचा भाग.

मुँडेर-रा-री–पु. वरच्या छतावर आलेला

मुंतकिल–वि. स्थलांतर केलेलें.

मुंतखिब–वि. पसंत करून निवडलेला, निर्वाचित. [ठेवणारा.

मुंतजिम–वि. व्यवस्थापक, बंदोबस्त

मुंतजिर–वि. प्रतीक्षा करणारा.

मुंतही–वि. पूर्ण ज्ञान असलेला, दक्ष.

मुँदना–क्रि. अ. बंद होणें, लपणें, गुप्त होणें, दृष्टि आड होणें, भरलें जाणें, बुजणें (छिद्र, खळगा इत्यादि).

मुँदरा–पु. योग्याच्या कानांतील कुंडल,

मुँदरी–स्त्री. आंगठी. [कानांतील दागिना.

मुंशी–पु. लेखक, कारकून.

मुंसरिम–पु. व्यवस्थापक. [न्यायाधीश.

मुंसिफ़–पु. मुन्सफ, दिवाणी विभागाचा

मुंसिफ़ी–स्त्री. मुन्सफी, मुन्सफ कचेरी, न्याय देण्याचें काम. [भोंक, छेद.

मुँह–पु. तोंड, चेहरा, वस्तूचा वरील भाग,

मुँह अँधेरे–भल्या पहांटे, संध्याकाळीं.

मुँह उठाना–विरोधास उभें ठाकणें.

मुँह करना–बरोबरीनें बोलणें, तोंड पाडणें.

मुँहका फूहड़–कुचकें बोलणारा.

मुँह की खाना–अनादर होणें, थप्पड बसणें.

मुँहके बल गिरना–ठोकर बसणें.
मुँहके कौवे उड़ जाना–खिन्न होणें.
मुँह खराब करना–अपशब्द बोलणें.
मुँह खिल जाना–कळी उमलणें.
मुँह खुलना–तोंड सोडणें, भोजन होणें.
मुँह गिरा लेना–तोंड वांकडें करणें.
मुँह चढ़ाना–रागावणें, डोक्यावर चढविणें, [विरोध करणें.
मुँह चुराना–तोंड लपविणें.
मुँह चोरी–तोंड लपवून.
मुँह छूना–वरवर बोलणें.
मुँह ठठाना–तोंड बंद करणें, निरुत्तर [करणें.
(किसीका) मुँह ताकना या देखना–लोभानें तोंडाकडे पाहणें, चकित होणें, पाठिंब्याचा विश्वास असणें.
मुँह तो देखें–शक्ति तर बघूं.
मुँह थरना–तोंड बंद करणें (लांच देऊन).
मुँह थुथाना–गंभीरपणाचा आव आणणें.
मुँह देखे का–तोंड देखलें.
मुँह धो रखना–निराश होणें.
मुँह पड़ना–धैर्य होणें.
मुँहपर जाना–विश्वासावर राहणें.
मुँहपरलाना–चर्चा करणें.
मुँहपर लेना–सांगणें.
मुँहपर हवाई उड़ना–तोंड खरकन् उतरणें.
मुँह पसारना या फैलाना–लोभ वाढणें, अधिक मागणें.
मुँह पीला पड़ना–तोंड फिक्कें पडणें.
मुँह पेट चलना–पटकी होणें.
मुँह फाड़कर कहना–निर्लज्जपणें बोलणें.
मुँह फूलाकर बैठना–धुसफुसणें. [सन्न होणें.
मुँह फेरना या मोड़ना–तोंड फिरविणें, अप्र-
मुँह बनाना–कपाळास आंठ्या घालणें, नाक मुरडणें, वेंगाडणें, आव आणणें.
मुँह बाकर रह जाना–तोंड वासून पाहणें.
मुँह सें दूध टपकना–कुक्कुलें बाळ असणें.
मुँह में खून लगना–लोभ लागणें. [नसणें.
मुँह में जबान न होना–बोलण्याचें धैर्य
मुँह में पानी भर आना–तोंडाला पाणी सुटणें. [नसणें.
मुँह में लगाम न होना–जिभेला हाड
(किसी कामसे) मुँह मोड़ना–अंग काढून [घेणें.
मुँह रखना–मान राखणें.
मुँहका रंग बदल जाना–लाजेनें किंवा भयानें चेहरा उतरणें.
मुँह लगाना–चढवून ठेवणें.
मुँह लटकना–मान खालीं होणें.
मुँह लटकना या फुलाना–गाल फुगविणें.
मुँहसे फूल झड़ना–गोड बोलणें, उत्तम व्याख्यान देणें.
मुँहसे बरसना–तोंडावरून दिसून येणें.
मुँह अखरी–वि. तोंडपाठ, जिव्हाग्रीं.
मुँहकाला–पु. बेइज्जत, बदनामी.
मुँहचुप्पा–वि. अबोला.
मुँहछुट–वि. फटकळ.
मुँहजोर–वि. वाचाळ, उद्धट, दुष्ट.
मुँहतोड़–वि. ठणठणीत, निरुत्तर करणारा.
मुँह दिखाई–स्त्री. सुनमुख, सुनमुखाच्या वेळीं वधूला दिलेलें धन.
मुँह देखा–वि. तोंडदेखला.
मुँहनाल–स्त्री. हुक्क्याची नळी.
मुँहफट–वि. फटकळ.
मुँहबोला–वि. तोंडदेखलें, खोटेंनाटें.
मुँहभराई–स्त्री. लांचलुचपत.
मुँहमांगा–वि. मागितल्याप्रमाणें.
मुँहामुँह–वि. कांठोकांठ.
मुँहामुँही–स्त्री. बोलाचाली, तक्रार.

मुँहासा–पु. तारुण्यपिटीका.
मुअज्जम–वि. अत्यंत आदरणीय, प्रतिष्ठित (व्यक्ति).
मुअज्जित–वि. अब्रूदार, प्रतिष्ठित.
मुअज्जिन–पु. मशीदींत नमाजीच्या वेळीं बांग देणारा मनुष्य.
मुअतदिल–पाहा 'मातदिल'.
मुअतबर–वि. पाहा 'मातबर'.
मुअत्ताल–वि. थोडया मुदतीपुरता कामावरून दूर केलेला, सस्पेंड केलेला.
मुअद्दिब–वि. नम्र.
मुअन्नस–पु. स्त्रीलिंग.
मुअम्मा–पु. कोडें, लपलेली वस्तु, समस्या.
मुअय्यन, मुअइयन–वि. नक्की केलेला.
मुअल्लक्–वि. लोंबणारें, संलग्न.
मुअल्ला–वि. उच्च, श्रेष्ठ, प्रतिष्ठित.
मुअल्लिम–वि. शिक्षण देणारा.
मुअस्सिर–वि. गुणकारक, प्रभावशाली.
मुआ–वि. मेलेलें.
मुआफ्–वि. माफी मिळालेला.
मुआफ़ी–स्त्री. माफी.
मुआफ़िक्–वि. समान, अनुकल, अनुसार.
मुआमलत–स्त्री. पाहा 'मामलत'.
मुआमला–पु. पाहा 'मामला'.
मुआयना–पु. तपासणी, निरीक्षण.
मुआलिज–पु. इलाज करणारा, चिकित्सा
मुआलिजा–पु. इलाज, चिकित्सा.[करणारा.
मुआवजा–पु. नुकसान भरपाईची रक्कम, बदल, परिवर्तन.
मुकता–पु. मोती. –वि. फार.
मुकतावली–स्त्री. मोत्यांची लडी.
मुकताहल–पु. मोती.
मुकत्ता–वि. सभ्य, दुरुस्त केलेलें.

मुक़दमा–पु. खटला, फिर्याद.
मुक़दमेबाज–पु. नेहमीं खटले करणारा.
मुक़द्दम–वि. प्राचीन, सर्वश्रेष्ठ, आवश्यक. –पु. नेता, मुख्य. [–पु. नशीब, भाग्य.
मुक़द्दर–वि. मळकट, घाणेरडा, असंतुष्ट.
मुक़द्दस–वि. पवित्र.[पुरुष.–अ. संपणें,सुटणें.
मुकना–पु. बिनदांतांचा हत्ती, बिनमिशांचा
मुकम्मल–अ. संपूर्ण, सर्वच्या सर्व.
मुकरना–क्रि. अ. बोलून बदलणें, अंग-काढून घेणें.
मुकरनी, मुकरी–स्त्री. अन्योक्तीची कविता.
मुक़र्रर–अ. पुन्हां, फिरून.-वि. ठराविक, निश्चित, नेमणूक झालेला.
मुक़र्ररी–स्त्री. नियुक्ति.
मुकाता–पु. मक्ता, कॉंट्रॅक्ट.
मुक़ाब(बि)ला–पु. सामना, बरोबरी, तुलना, लढाई, भांडण, टक्कर.
मुक़ाबिल–अ. समोर, प्रत्यक्ष.-पु. प्रतिस्पर्धी, शत्रु.–वि. समान, बरोबरीचा.
मुक़ाम–पु. मुक्काम, मुक्कामाची जागा, अवसर, वेळ, घर.
मुक़ामी–वि. स्थानिक, मुक्काम केलेला.
मुकियाना–क्रि. स. ठोसे लगावणें, मारणें, हळूहळू बुक्क्या मारणें.
मुकुंद–पु. कृष्ण, विष्णु, कवडचा ऊद, पारा, कुबेरनिधि, रत्न.–वि. पांढरी
मुकुट–पु. मुकुट, किरीट. [कण्हेर.
मुकुत–पु. मोती.-वि. मुक्त, सुटलेला.
मुकुता,मुकुताहल–पु. मोती, मोत्यांची रास.
मुकुर–पु. आरसा, बकुळ, कळी, कुंभाराचा चाक फिरविण्याचा दांडा, बेहडा, मोगरीचें फूल. [**बेह.**
मुकुल–पु. किंचित उमललेली कळी, आत्मा,

मुकैयद–वि. कैद केलेला.
मुक्का–पु. बुक्का, ठोसा.
मुक्की–स्त्री. बुक्की, मुष्टियुद्ध.
मुक्केबाजी–स्त्री. ठोसाठोशी.
मुक्तक–पु. मोतीं. [आनंदित, केलेलें.
मुक्त–वि. सुटलेला, फुललेलें, विगलित,
मुक्ता–स्त्री. मोती, वस्त्र विशेष.
मुक्ति–स्त्री. सुटका, सुटण्याचें साधन, मोक्ष, त्याग, फेंकणें, फेड, फुटकळ, कविता, फेंकून मारण्याचे अस्त्र.
मुख–पु. तोंड, चोंच, चेहरा, अग्रभाग, टोंक, पुढील दार, आरंभ, प्रस्तावना, साधन, प्रसंग, मूळ कारण, मुख्य, श्रेढींतील पहिलें पद (संख्या).
मुखड़ा–पु. सुंदर चेहरा, चेहरा.
मुख़तार–पु. प्रतिनिधी, मुखत्यार. [निधि.
मुख़तारआम–पूर्ण अधिकार प्राप्त प्रति-
मुख़तारकार–कामाच्या देखरेखीसाठीं ठेवलेला मनुष्य.
मुख़तारनामा–पु. मुखत्यारपत्र, अधिकार
मुख़तारी–स्त्री. मुखत्यारी. [पत्र.
मुख़न्नस–वि. नंपुसक.
मुख़फ़्फ़फ़–वि. संक्षिप्त.–पु. कमी कर-
मुख़बिर–पु. हेर, गुप्तचर. [ण्याची क्रिया.
मुख़बिरी–स्त्री. हेरगिरी.
मुखर–वि. अप्रिय बोलणारा, मर्म भेदी बोलणारा, बडबड्या, वाजणारें थट्टेखोर. –पु. पुढारी, कावळा, शंख़.
मुख़री–स्त्री. लगाम.
मुख़लिस–वि. खरा, एकटा, अविवाहित.
मुख़लिसी–स्त्री. मुक्ति.
मुखागर–वि. तोंडपाठ.
मुख़ातिब–पु. बोलणारा, वक्ता.
मुख़ापेक्षा–स्त्री. दुसऱ्याच्या आश्रयाखालीं
मुख़ापेक्षी–पु. आश्रित. [राहणें.
मुख़ालिफ़–वि. विरोधक, आक्षेपक.–पु.
मुख़ालिफ़त–स्त्री. विरोध.[विपरीत, उलटा.
मुख़ासमत–स्त्री. शत्रुता.
मुखिया–पु. पुढारी.
मुख़िल–वि. विघ्न आणणारा.
मुख़्तलिफ़–वि. निरनिराळा.
मुख़्तसर–वि. संक्षिप्त, लहान, थोडा.
मुख़्तार–पु. पाहा 'मुख़तार'.
मुख्य–वि. श्रेष्ठ, मुखांतील.–पु. पुढारी, मुख्यकृत्य, महिना, वेदांचे अध्ययन व
मुगदर–पु. जोडी, मुद्गल. [अध्यापन.
मुग़ल–पु. मोगल, मंगोलिया देशाचा रहिवासी, मुसलमानांच्या चार वर्गीं-
मुगवन–पु. मठ, वनमूग. [पैकीं एक वर्ग.
मुग़ालता–पु. धोका, दगा.
मुग़ीस–वि. वादी.
मुग्धम–वि. मोघम, भ्रमपूर्ण.
मुग्ध–वि. घोटाळलेलें, भोळा, आसक्त, भाळलेला, चकित, मूर्ख, तरूण व सुंदर,
मुचलका–पु. जामीनखत. [मौन, नवें.
मुछंदर–पु. मिशाळ, कुरूप आणि मूर्ख.
मुज़क्कर–पु. नर, पुल्लिंग.
मुज़दा–शुभवार्ता, शुभसमाचार.
मुज़फ़्फ़र–वि. विजयी. [ळलेला.
मुज़ब जब–वि. अनिश्चित, संदिग्ध, गोंध-
मुज़म्मत–स्त्री. निंदा, वाईट बोलणें.
मुजरा–पु. नमस्कार, अभिवादन, नायकिणींची गाण्याची बैठक, एकाद्या रकमेंतून कापून घेतलेला पैसा, चालू केलेला.
मुजरिम–वि. अपराधी, गुन्हेगार.
मुजर्रत–स्त्री. नुकसान.

मुजरंद–वि. अविवाहित, एकटा.
मुजरंब–वि. तपासलेलें परिक्षित.
मुजल्लद–वि. आच्छादित, कव्हर घातलेलें पुस्तक. [शरीरधारी.–अ. सशरीर.
मुजस्स (स्सि) म–वि. साक्षात, मूर्तिमंत,
मुजाअफ़–वि. दुप्पट, गुणलेलें.
मुजायका–पु. हरकत, बिघाड.
मुजारा–वि. बरोबरीचा.– पु. शेतकरी.
मुजाव(वि) र–पु. मशीदींत राहणारा
मुजिर–वि. हानिकारक, वाईट. [मनुष्य.
मुझ–स. 'मैं' चें सामान्यरूप.
मुझ जैसा–माझ्यासारखा.
मुझे–स. मला.
मुटका–पु. मुकटा (सोवळें), रेशमी धोतर.
मुटाई–स्त्री. स्थूलपणा, पुष्टी, अहंकार.
मुटाना–क्रि. स. लठ्ठ होणें, घमेंड करणें.
मुटापा–स्त्री. अहंकार.
मुटासा–वि. बेपर्वा, गर्विष्ठ.
मुटिया–पु. हमाल, मजूर.
मुठ्ठा–पु. पेंढी, मूठ, दांडा.
मुठ्ठी–स्त्री. मूठ, मूठभर, मालिश.
मुठ्ठी गरम करना–हात दाबणें, लांच देणें.
मुठ्ठी लगाना–बुक्क्या मारणें.
मुठभेड़–स्त्री. टक्कर, युद्ध, चकमक.
मुठिका–स्त्री. मूठ, ठोसा.
मुठिया–स्त्री. हत्याराची मूठ, भिकाऱ्याला मूठ मूठ धान्य वाटण्याची क्रिया.
मुड़कना–क्रि. अ. वळणें, मुरकणें.
मुड़ना–क्रि. अ. मोडणें, लचकणें, टोंक वांकणें, वळणें, फिरणें, पालटणें.
मुड़ला–वि. छप्पर नसलेलें, मुंडण केलेला.
मुड़वाना–क्रि. स. वळविणें, फसविणें, मुंडण करविणें.
मुड़वारी–स्त्री. वरवंडी, उसें.
मुड़हर–पु. डोक्यावरील पदर.
मुड़ाव–क्रि. अ. फसणें, लुटलें जाणें.
मुड़िया–पु. मुंडी, एक लिपि, मुंडण केलेला.
मुडेर–पाहा 'मुँडेर.'
मुतअद्दिद–वि. अनेक.
मुतअद्दी–पु. सकर्मक क्रिया.
मुतअल्लिक–वि. संबंधी, सम्मीलित, जोडलेला.–अ. संबंधीं, विषयीं.
मुतअल्लिकीन–पु. संबंधी लोक, नातेवाईक, आश्रित. [प्रथम पुरुष.
मुतकल्लिम–पु. वक्ता, व्याकरणांतील
मुतक्का–पु. कठड्याचा खांब, कठडा, मनोरा.
मुतफ़न्नी–वि. फार धूर्त, कावेबाज.
मुतफ़र्रिक–वि. भिन्न भिन्न, अस्ताव्यस्त.
मुतबन्ना–पु. दत्तक पुत्र.
मुतबर्र(रि)क–वि. पवित्र, शुभ.
मुतमैयन–वि. संतुष्ट, शांत.
मुतमौवल–वि. श्रीमंत.
मुतरज्जिम–वि. अनुवादक.
मुतरिब–पु. गायक.
मुतलक–अ. थोडासुद्धां, यत्किंचित्‌हि.–वि. केवळ, नुसता.
मुतलाशी–वि. शोधक, शोधणारा.
मुतवज्जह–वि. लक्ष देणारा.
मुतवल्ली–पु. अज्ञानाच्या संपत्तीचा किंवा धार्मिक संस्थेच्या संपत्तीचा विश्वस्त.
मुतवातिर–अ. एकामागून एक.
मुतसद्दी–पु. कारकून, व्यवस्थापक, लेखक.
मुतसिरी–स्त्री. मोत्याची कंठी. [दिवाण.
मुतहम्म(म्म)ल–वि. सहिष्णु, सहनशील.
मुतहैयर–वि. आश्चर्यचकित.
मुताई–वि. अस्थाई विवाह केलेली (व्यक्ति).

मुताबिक–अ. अनुसार, प्रमाणें.-वि. अनुकूल.
मुतालबा–पु. हिशेबाची बाकी.
मुताला–पु. अभ्यास.
मुतास्सिर–वि. प्रभावित.
मुताह–पु. शियापंथी मुसलमानांतील एक [अस्थाई विवाह.
मुतिलाडू–पु. मोतीचूर.
मुतेहरा–पु. मोत्याची पोची, मनगटी.
मुत्तफ़िक–वि. सहमत. [–अ. निरंतर.
मुत्तस (सि) ल–वि. निकट असलेला, संबद्ध.
मुत्तह (हि) द–वि. संयुक्त.
मुद–पु. आनंद, हर्ष, सुख. [ठोकण्या.
मुदगर–पु. जोडी, मुग्दल, शस्त्र.–वि. जमीन
मुदब्बिर–पु, मसलत देणारा, परामर्ष-[दाता, अमात्य.
मुदम्मिग़–वि. अभिमानी.
मुदर्रिस–पु. शिक्षक.
मुदल्लल–वि. तर्कसिद्ध.
मुदल्लिल–वि. तर्कानें सिद्ध करणारा.
मुदाम–अ. सदासर्वदा, नेहमीं एक सारखा, [लागोपाट.
मुदामी–वि. चिरंजीव.
मुद्दआ–पु. उद्देश, अभिप्राय.
मुद्दई–पु. वादी, शत्रु.
मुद्दत–स्त्री. मुदत, अवधि, पुष्कळ दिवस.
मुद्दत से–पुष्कळ दिवसांपासून.
मुद्दालेह–पु. प्रतिवादी.
मुद्देया–स्त्री. 'मुद्दई'चें स्त्रीलिंगी रूप.
मुद्रा–स्त्री. पाहा. 'मुद्रिका'.
मुद्रातत्व–पु. जुन्या नाण्यांवरून इतिहास जाणण्याचें शास्त्र.
मुद्रायंत्र–पु. मुद्रण यंत्र, छापण्याचें यंत्र.
मुद्रिका–स्त्री. आंगठी, पवित्री, नाणें, छाप, मोहर करण्याची आंगठी, परवाना, छाप. शिक्का, पदक, चिन्ह, संकोच, बोटांची निरनिराळी रचना, वैष्णवांचे शंखचक्रादि छाप.

मुधा–अ. खोटें, व्यर्थ. –वि. फुकटचा. –पु. मिथ्या गोष्ट.
मुनकिर–वि. न मानणारा. –पु. नास्तिक.
मुनक्का–पु. मनुका.
मुनसिफ़–पु. मुन्सफ, न्यायाधीश.
मुनहनी–वि. वांकलेला, अशक्त.
मुनहरिफ़–वि. वक्र, विरोधी.
मुनहसर–वि. आश्रित.
मुनाज़रा–पु. वादविवाद, चर्चा.
मुनादी–स्त्री. दवंडी.
मुनाफ़ा–पु. फायदा, नफा.
मुनासिब–वि. उचित, योग्य.
मुनिंदा–पु. मुनींद्र, मुनिराज.
मुनि–पु. मौनी, तपस्वी, योगी, संन्याशी, वानप्रस्थाश्रमी, व्यास, अगस्त्य, पाणिनी, गौतमबुद्ध, दवणा, पळस, चार, खंजनट पक्षी.
मुनित्रय–पु. पाणिनी, कात्यायन व पतंजलि (व्याकरणशास्त्र प्रणेते).
मुनिपट–पु. वल्कल. [धान्य.
मुनियाँ–स्त्री. लाल पक्ष्याची मादी.–पु. एक
मुनिराज, मुनिवर–पु. मुनिश्रेष्ट.
मुनीब-म–पु. कारकून, मदतनीस, साहाय्यक, मालक, ईश्वरभक्त.
मुनक़ील–वि. स्थानांतरित.
मुन्तख़ब–वि. निवड केलेला.
मुन्तज़िम–वि. व्यवस्थापक.
मुन्तज़िर–वि. प्रतीक्षा करणारा.
मुन्तशिर–वि. विखुरलेला, दुर्दशाग्रस्त.
मुन्तही–वि.पूर्ण, अंतिम सीमेपर्यंत पोंचलेला.
मुन्दरज–वि. नमूद केलेला, लिहिलेला, [अंतर्गत.
मुन्ना-न्नी-न्नू–पु.बाळ (टोपण नांव).
मुफ़लिस–वि. गरीब, निर्धन.

मुफ़लिसी–स्त्री. गरीबी, दारिद्र्य.
मुफ़सदा–पु. उपद्रव, तंटाबखेडा.
मुफ़स्सल–वि.तपशीलवार, क्रमवार,विस्तृत. –पु. शहराबाहेरील स्थान. [उपद्रवी.
मुफस्सिद–वि. तंटाबखेडा करणारा,
मुफ़स्सर–वि. तपशीलवार सांगणारा.
मुफ़ारकत–स्त्री. वियोग.
मुफ़ीज–वि. गुणकारक, उपकारक.
मुफ़ीद–वि. लाभदायक, फायदेशीर.
मुफ़्त–वि. मोफत, फुकट, विनामूल्य.
मुफ़्तमें–फुकटाफाकट, विनाकारण.
मुफ़्तखोर–वि. फुकटखाऊ.
मुफ़्ती–पु. मुसलमानी धर्मशास्त्र, एक
मुबतला–वि. गुंतलेला.[प्रकारचे न्यायाधीश.
मुबद्दल–वि. बदल केलेला.
मुबनी–वि. आश्रित.
मुबरी–वि. पवित्र, निर्दोष, निरपराध.
मुबलिग़–पु. रक्कम.
मुबादला–पु. मोबदला.
मुबादा–अ. असें न होवो.
मुबारक–वि. शुभ, मंगलप्रद, फलदायी.
मुबारकबाद–दी–पु. अभिनंदन.
मुबारकी–स्त्री. अभिनंदन.
मुबाल(लि)ग़ा–पु. अतिशयोक्ति.
मुबाहिसा–पु. वादविवाद.
मुब्तदी–पु. शिकाऊ.
मुब्तला–वि. गुंतलेला.
मुमकिन–वि. शक्य, संभव.
मुमताज़–वि. प्रतिष्ठित, सन्माननीय.
मुमलकत–स्त्री. राज्य.
मुमानअत, मुमानियत–स्त्री. मनाई.
मुमानी–स्त्री. मामी.
मुम्तहन–पु. परीक्षार्थी, उमेदवार.
मुम्तहिन–पु. परीक्षक.
मुरंडा–पु. गुडदाणी. –वि. सुकलेलें.
मुरई–स्त्री. मुळी, मुळें.
मुरक–स्त्री. मुरगळा.
मुरकना–क्रि. अ. मुरगळणें, लचकणें, परत होणें, थांबणें, नाश होणें, अडकून राहणें, घुटमळणें, कांकूं करणें.
मुरकाना–क्रि. स.मुरगळणें, पिळणें, मोडणें, परत करणें, नाश करणें.
मुरग़ा–पु. कोंबडा.
मुरग़ाबी–स्त्री. पाण कोंबडा.
मुरग़ी–स्त्री. कोंबडी.
मुरचं(जं)ग–पु. मोरचंग (वाद्य).
मुरछना–क्रि. अ. मूर्छित होणें, गळून जाणें.
मुरछा,मुरुछा,मूर्च्छा–स्त्री. मूर्च्छा, बेशुद्धी.
मुरज–पु. मृदुंग, पखवाज.
मुरझाना–क्रि. अ. कोमेजणें.
मुरत्तब–वि. क्रमबद्ध.
मुरत्तिब–पु. क्रम लावणारा.
मुरदन–पु. मृत्यु. [जाणें.
मुरदनी–स्त्री. प्रेताबरोबर अंत्यविधीकरितां
मुरदा–पु. प्रेत. –वि. मेलेला, त्राण नसलेला,
मुरना–क्रि. अ. वळणें, वांकणें. [कोमेजलेला.
मुरब्बा–पु. मुरंबा, साखरेच्या पाकांत मुरविलेला आंबा.
मुरब्बी–पु. पालक, संरक्षक.
मुरमुराना–क्रि. अ. चुरा होणें.
मुररिया–स्त्री. पीळ, पिळाची दोरी.
मुरला–पु. नर्मदा नदी. [पावा.
मुरली–स्त्री. मुरली (वाद्य), अलगुज,
मुरवा–पु. टांचेच्या वरचा भाग, मोर.
मुरवी–स्त्री. धनुष्याची दोरी.
मुरव्वज–वि. प्रचलित.

मुख्वत–स्त्री. सज्जनता, शील.
मुरशिद–पु गुरु, मार्गदर्शक, शिष्ट, मोठा,
मुरस्सा–वि. रत्नजडित. [हुशार माणूस.
मुरहा–वि. मूळ नक्षत्रावर जन्मलेला (मुलगा), अनाथ, उपद्रवी, उनाड.
मुराड़ा–पु. जळतें लांकूड. [–पु. श्रीकृष्ण.
मुराद–स्त्री. वासना, आशा, मनोरथ.
मुराद पाना,मुराद पूरी होना–मनोरथ पूर्ण
मुराद चाहना,माँगना–नवस करणें. [होणें.
मुरादी–वि. इच्छेनुसार, लाक्षणिक (अर्थ).
मुराना–क्रि.स. बारीक चावणें,परत करणें.
मुरार–पु. कमलाचा देंठ, श्रीकृष्ण.
मुरारि,मुरारी–पु. श्रीकृष्ण.
मुरासला–पु. पत्र, कागद.
मुरासलात–पु. पत्रव्यवहार.
मुरासा–पु. कर्णफूल.
मुरीद–पु. शिष्य, अनुयायी.
मुरीदी–स्त्री. शिष्यत्व.
मुरुआ–पु. घोटा, मोर. [मुरडणें.
मुरुकना–क्रि. अ. झुकणें, मुरगळणें, वांकणें,
मुरुख,मूर्ख–वि. मूर्ख. [–स्त्री. मूर्छा.
मुरुछना–क्रि. अ. मूर्च्छित होणें, कोमेजणें.
मुरुझना–क्रि. अ. कोमेजणें.
मुरे (रें) ठा–पु. फेटा, मुंडासें.
मुरेरना–क्रि.अ. अडकणें,फिरविणें,चुरगळणें.
मुरौवज–वि. प्रचलित.
मुरौवत–स्त्री. संकोच, मर्यादा, मुर्वत.
मुर्ग़ा–पु. कोंबडा.
मुर्चा–पु. गंज, जंग.
मुर्तहन–वि. गहाण ठेवलेलें. [सावकार.
मुर्तहिन–पु. गहाण वस्तु ठेवून घेणारा
मुर्दनी–स्त्री. प्रेतकळा, प्रेतयात्रा.
मुर्दा–पु. प्रेत.
मुर्मुर–पु. भुशाचा अग्नि, मदन, सूर्याश्व.
मुर्रा–पु. पोटांत होणारा मुरडा, मुरुड शेंग.
मुर्री–स्त्री. चिंधीची वात, दोऱ्यांना पीळ देऊन गांठ मारण्याची विशिष्ट पद्धति,
मुर्रीदार–वि. पीळदार. [पीळ.
मुर्शिद–पु. पाहा 'मुरशिद'.
मुलकना–क्रि. अ. पुलकित होणें, रोमांचित होणें, आनंदित होणें.
मुलकी–वि. शासन व्यवस्थेसंबंधीं, स्वदेशी.
मुलज़िम–वि. अपराधी.
मुलतवी–वि. तहकूब.
मुलमची–पु. मुलामा देणारा.
मुलम्मा–पु. कल्हई, बनावट किंवा दिखा-
मुलम्मासाज–मुलामा देणें. [ऊपणा.
मुलवहा–वि. मुळावर आलेला, खोडकर.
मुलाँ–पु. मौलवी, मुल्ला.
मुलाकात–स्त्री. भेट,मुलाखत,मैत्री,सलोखा.
मुलाकाती–वि. ओळखीचा, परिचित, भेटी
मुलाक़ी–पु. मुलाखत घेणारा. [संबंधीं.
मुलाज़िम–पु. नोकर, जवळ राहणारा
मुलाज़िमत–स्त्री. नोकरी.
मुलायम–वि. मऊ, मृदु, नाजूक, हलका मनुष्य. [मृदुता.
मुलायम (मि) त–स्त्री. कोमलता, मऊपणा,
मुलाहज़ा–पु. निरीक्षण, देखरेख, भीड,
मुलेठी–स्त्री. ज्येष्ठीमध. [मुरवत.
मुलैयन–वि. रेचक.
मुल्क–पु. देश, मुलूख, प्रांत, जग.
मुल्तवी–वि. स्थगित.
मुवक्क (क्कि) ल–पु. अशील, पक्षकार.
मुवज्जह–वि. तर्कसंगत, उचित.
मुवर्रिख़–पु. इतिहासकार.
मुवाफ़कत–वि. पाहा, 'माफ़िकत'.

मुवाफिक–वि. माफक, अनुकूल, समान.
मुशब्बह–वि. समान, तुल्य. –पु. उपमान.
मशर्रफ–वि. प्रतिष्ठित, सन्मान्य, मान-मरातब मिळालेला, उच्च, श्रेष्ठ.
मुशाबह–वि. समान.
मुशायरा–पु. काव्य गायन, कवि संमेलन.
मुशाहरा–पु. पगार.
मुशाहिब–प्रेक्षक.
मुशाहीर–पु. प्रसिद्ध लोक.
मुशीर–पु. सल्लाकार, राजाचा मंत्री.
मुश्क–पु. कस्तुरी. –स्त्री. दंड (हाताचा).
मुश्कदाना–पु. एक वेलीचें बी, याला कस्तूरीसारखा वास येतो.
मुश्कबिलाई–पु. जव्हारी मांजर.
मुश्किल–वि. कठिण,दुष्कर.–स्त्री. काठिण्य, अडचण, आपत्ति. [करणारा.
मुश्किल-कुशा–पु. परमेश्वर, संकट दूर
मुश्की–वि. कस्तुरीरंगाचा काळा, कस्तुरी मिसळलेला. –पु. काळा घोडा.
मुश्कें–स्त्री. भुजा.
मुश्कें कसना या बाँधना–मुसक्या बांधणें.
मुश्त–पु. मूठ, हप्ता.
मुश्तबह–वि. संदिग्ध.
मुश्तमिल–वि. जोडलेलें.
मुश्तहर–वि. प्रसिद्ध, प्रकाशित.
मुश्तहिर–वि. प्रकाशक, प्रसिद्धकर्ता.
मुश्ताक–वि. महत्त्वाकांक्षी.
मुषना–क्रि. अ. चोरीस जाणें, फसणें.
मुषुर–स्त्री. गुंजन.
मुष्टि–स्त्री. मूठभर, पल्ल, मूठ, ठोसा, चोरी, दुष्काळ,पैलवान, वजन, सारग्रंथ,मोरवा, शस्त्रादिकांची मूठ, संक्षिप्त ग्रंथ.
मुसंड–पु. घष्टपुष्ट, शरीर कमावलेला
मुसकनि–स्त्री. स्मित,मंदहास्य. [माणूस, गुंड.
मुसकराहट,मुसका (कया)न–स्त्री. स्मित, मंद हास्य.
मुसद्दस–पु. षट्कोन,सहा चरणांची कविता.
मुसन्ना–पु. नक्कल.–वि. नकली.
मुसन्निफ–पु. लेखक, ग्रंथकार.
मुसफ्फा–वि. शुद्ध, साफ. [–पु. नाश.
मुसब्बद-ध–वि. उध्वस्त, नष्ट झालेलें.
मुसम्मम–वि. दृढ. –स्त्री. एक प्रकारची
मुसम्मा–वि. नांवाचा. [कविता.
मुसम्मात–स्त्री. स्त्री. –वि. 'मुसम्मा'चें
मुसरा–पु. मोठी मुळी. [स्त्रीलिंगी रूप.
मुसरिफ–वि. खर्चिक स्वभावाचा.
मुसरिया,मसुरी–स्त्री. उंदरी, काचेच्या बांगडया करण्याचा सांचा.
मुसर्रत–स्त्री. आनंद.
मुसलमीन–पु. मुसलमान लोक.
मुसलसल–वि. क्रमबद्ध, क्रमिक.
मुसलेह–वि. सुधारक, मारक, परामर्ष.
मुसल्लम–वि. शाबूत,अखंड.–पु. मुसलमान.
मुसल्लस–पु. त्रिकोण, तीन तीन ओळींची किंवा पदांची एक प्रकारची कविता.
मुसल्लह–वि. सशस्त्र. [सतरंजी, मुसलमान.
मुसल्ला–पु. नमाज पढण्याची चटई किंवा
मुसव्विर–पु. चित्रकार.
मुसव्विरी–स्त्री. चित्रकला.
मुसहर–स्त्री. वैदू जात.
मुसहिल–वि. जुलाबाचें औषध, रेचक.
मुसाफ़ा–पु. हतांदोलन.
मुसाफिर–पु. प्रवासी.
मुसाफिर खाना–पु. धर्मशाळा, आगगाडीच्या प्रवाश्यांना उतरण्याचें ठिकाण.
मुसाफ़िरत,मुसाफ़िरी–स्त्री. प्रवास.

मुसालहत–स्त्री. पाहा 'मसालहत'.
मुसावात–स्त्री. समानता.
मुसावी–वि. बरोबर, तुल्य.
मुसाहब–पु. श्रीमंत किंवा राजे लोकांचें जवळ राहणारा, दरबारी.
मुसाहिबत–स्त्री. साथ, सोबत.
मुसीबत–स्त्री. संकट, विपत्ति, कष्ट, दुःख.
मुस्किरात–पु. मादक पदार्थ.
मुस्टंड-डा–वि. गलेलठ्ठ, बदमाश.
मुस्तअफ़ी–वि. राजीनामा देणारा.
मुस्तकबिल–पु. भविष्यकाळ.
मुस्तकिल–वि. कायमचा, मजबूत, दृढ.
मुस्तक़ीम–वि. ताठ उभा राहिलेला.
मुस्तग़ीस–पु. खटला भरणारा.
मुस्ततील–पु. आयात.
मुस्तनद–वि. प्रमाणित सनदशीर.
मुस्तफ़ा–वि. स्वच्छ केलेला.–पु. मनुष्याच्या अंगांतील दुर्गुण ज्यांच्यांत नाहींत असा (महंमद पैगंबराकरितां योजिलेला शब्द).
मुस्तफ़ीज–वि. लाभाची आशा ठेवणारा.
मुस्तफ़ीद–वि. फायद्याची इच्छा करणारा.
मुस्तमल–वि. उपयोगांत आणलेला.
मुस्तवी–वि. सपाट.
मुस्तस्ना–वि. वेगळें केलेलें.
मुस्तहक़–वि. पात्र, हक्कदार.
मुस्तहकम–वि. दृढ, वाजवी.
मुस्ता–स्त्री. नागरमोथा.
मुस्तमल–वि. तत्पर, हुशार, तरतरीत.
मुस्तैद–तपर, हुशार, तरतरीत
मुस्तै–स्त्री, तत्परता, चुणचुणीतपणा, हुशारी. [करणारा.
मुस्तैफ़ी–पु. ऑडिटर, कर्ज पूर्णपणें वसूल
मुस्बत–वि. सिद्ध, लिहिलेलें. –पु. बेरीज.
मुहकम–वि. मजबूत.
मुहकमा–पु. विभाग, खातें.
मुहक्क–वि. ठीक, अजमावलेलें.–पु. एक प्रकारची सुंदर लिपी.
मुहक्किक़–पु. परीक्षक.
मुहज्जब–वि. शिष्ट, सभ्य.
मुहतमिम–पु. व्यवस्थापक.
मुहताज–वि. गरीब, दरिद्री, गरजू.
मुहताज खाना–पु. अनाथालय.
मुहताजी–स्त्री. गरीबी, दारिद्र.
मुहद्दिस–पु. संशोधक, व्याख्याता, धर्मशास्त्रज्ञ.
मुहन्दिस–पु. गणितज्ञ. [स्त्रज्ञ.
मुहब्बत–स्त्री. प्रेम, मैत्री.
मुहब्बत आमेज़–वि. प्रेमळ.
मुहम्मद–पु. महम्मद पैगंबर.
मुहर–स्त्री. मोहर, छाप.
मुहरा–पु. पुढचा भाग, निशान, लक्ष, मोहरें (बुद्धिबळ), घोड्याच्या तोंडावरील साज, तोंडाचा भाग.
मुहरालेना–सामना करणें, समोर येऊन लढणें.
मुहरी–स्त्री. पन्हाळी, मोरी. [लढणें.
मुहर्रम–पु. मोहरम, शोक.
मुहर्रमी–वि. मोहरमसंबधीं, उदास, एककल्ली, दुःखी. [करणारा.
मुहर्रिक–वि. संचालक, नेता, गति उत्पन्न
मुहर्रिर–पु. कारकून, लिहिणारा मनुष्य.
मुहर्रिरी–स्त्री. कारकुनी.
मुहलत–स्त्री. सवड, मुदत.
मुहल्ला–पु. पेठ, मोहल्ला. [प्यादा.
मुहसिल–वि. वसूल करणारा, –पु. शिपाई,
मुहाजरत–स्त्री. वेगळें होणें, दुसऱ्या जागीं
मुहाना–पु. खाडी. [वस्ती करण्यास जाणें.

मुहाफ़जत–स्त्री. संभाळ. [स्त्रियांकरितां).
मुहाफ़ा–पु. पालखी, मेणा (विशेषतः
मुहाफ़िज–पु. सरक्षक.
मुहाफ़िज़खाना–पु. एकाद्या कार्यालयाचें किंवा न्यायालयाचें कागदपत्र ठेवण्याची
मुहार–पु. उंटाच्या नाकांतील वेसण.[जागा.
मुहाल–वि. अशक्य, असंभव. –पु. मोहल्ला, महाल, (कांहीं गांवें मिळून झालेला भाग), हिस्सा.
मुहाला–पु. चुडे भरतांना पुढें घालण्याची पितळी बांगडी, हत्तीच्या दांतावर बसविण्याचें पितळी टोपण.
मुहावरा–पु. वाक्प्रचार, संवय, अभ्यास.
मुहास (सि) रा–पु. वेढा, शत्रुसैन्याला दिलेला वेढा.
मुहासिब–पु. ऑडिटर, जमाखर्च ठेवणारा.
मुहासिल–पु. उत्पन्न, नफा, लाभ.
मुहिं–स. मला, माझ्यासाठीं.
मुहिब्ब–पु. प्रेम करणारा. [आक्रमण.
मुहिम–स्त्री. कठिण काम, लढाई, हल्ला,
मुहीत–वि. वेढा घालणारा. –पु. वेढा, पृथ्वीला चारीबाजूनीं वेढलेला समुद्र.
मुहीब–वि. भयानक.
मुहूर्त–पु. क्षण, वेळ, घटिका.
मुहैया–वि. तयार, उपस्थित.
मूँग–स्त्री. मूग.
मूँगफली–स्त्री. भुईमुगाची शेंग.
मूँगा–पु. प्रवाळ, पोवळें.
मूँगिया–वि. मुगाच्या रंगाचा, हिरवा.
मूँछ–स्त्री. मिशी.
मूँछ उखाड़ना–गर्व हरण करणें.
मूँछ नीची होना–फजिती होणें.
मूँछ में हंसना–गालांत हंसणें (उपहासानें).
मूँछी–स्त्री. कढी.
मूँड़–पु. डोकें.
मूँड़ मारना–धडपड करणें, डोकें घालणें.
मूँड़न–पु. मुंडन संस्कार. [चेला बनविणें.
मूँड़ना–क्रि. स. मुंडन करणें, फसविणें,
मूँदना–क्रि. स. झांकणें, आच्छादणें.
मू–पु. केस, रोम.
मूक–पु. मुका, लाचार, भिकारी, मासा. –वि. न बोलणारा. [जाणें.
मूखना–क्रि. स. चोरणें, न विचारतां घेऊन
मूचना–क्रि. स. सोडणें, सांडणें, सोडविणें. –पु. न्हाव्याचा केस उपटण्याचा चिमटा.
मूजिद–वि. शोधक, आविष्कार करणारा.
मूजिब–पु. कारण.
मूज़ी–पु. त्रास देणारा, दुष्ट.
मूठ–स्त्री. मूठ, मूठ मारण्याचा मंत्र,
मूड़–पु. डोकें. [मुठींत मावण्याइतकी वस्तु.
मूड़ना–क्रि. स. मुंडण करणें. [मूर्छित.
मूढ़–वि. मूर्ख, गोंधळलेला, फसलेला,
मूढ़गर्भ–पु. मेलेला गर्भ, कष्ट प्रसूति.
मूढ़ा–पु. स्टूल.
मूत–पु. मूत्र, लघवी. –वि. बांधलेलें.
मूतना–क्रि. अ. लघवी करणें.
मूतका दिया जलना–चलती असणें.
मूतना बंद करना–सळो का पळो करणें.
मूनिस–पु. मित्र, मदतनिस.
मूबमू–अ. केसाकेसांत, सर्व केसांत, रोमरामांत. [मूळनक्षत्र.
मूर–पु. जड, मूळ, जडीबुटी, मूळ धन,
मूरख,मूर्ख–वि. मूर्ख, अज्ञानी.
मूरखताई–स्त्री. मूर्खता.
मूरचा–पु. पाहा 'मोरचा'.
मूरत,मूरति–स्त्री. मूर्ति, प्रत.

मूरति—प्रतिमा, मूर्ति.
मूरि-री—स्त्री. मुळी, मूळ, मुळा.
(किसीको) मूरि गाजर समझना—एकाद्यास अत्यंत तुच्छ समजणें.
मूर्च्छा—स्त्री. भोंवळ, अज्ञान, बेशुद्धि.
मूर्त—वि. मूर्च्छित, मूर्तिमंत, दृश्य आकाराचें, घट्ट, सत्य.
मूर्त्ति—स्त्री. आकारयुक्त वस्तु, स्थूल पदार्थ, आकृति, अवतार, पुतळा, प्रतिमा, देह अवयव, घट्टपणा, काठिण्य, सौंदर्य, स्वभाव. [शिल्पी.
मूर्तितक्षक—पु. मूर्ति घडविणारा, देवांचा
मूल—पु. मूळ, कंद, आरंभ, मूळ हेतु, मूलधन, आरंभीचा भाग, पाया, मूळ नक्षत्र. —वि. मुख्य.
मूलक—पु. मूळ, मूळस्वरूप, उत्पन्न कर-
मूलधन—पु. भांडवल. [णारा.
मूल्य—पु. किंमत.
मूस—पु. उंदीर.
मूसदानी—स्त्री. उंदराचा पिंजरा.
मूसना—क्रि. स. चोरून नेणें.
मूसर-ल—पु. मुसळ. —वि. मूर्ख, असभ्य.
मूसलचंद—पु. मूर्ख मनुष्य.
मूसल (ला) धार—अ. मुसळधार (वर्षा).
मूसला—पु. झाडाचें जाड व सरळ मूळ.
मूसा—पु. मोझेस.
मृग—पु. पशु, हरिण, शोध, पाठलाग, शिकार, याचना, सह्याद्रीवरील हत्ती, मृग नक्षत्र, मार्गशीर्ष, मकररास.
मृगछाला—स्त्री. हरिणाचें कातडें.
मृगदाव—पु. काशीजवळील सारनाथाचें [प्राचीन नांव.
मृगाधीश—पु. सिंह.
मृगी—स्त्री. मिरगी, फेंफरें, हरिणी, एक वर्णवृत्त, कस्तूरी.
मृणाल—पु. कमलनाल, कमलाचा देंठ.
मृत—वि. मेलेला, निष्फळ, भस्म केलेला (धातु).—पु. मरण, भिक्षा.
मृतक—पु. प्रेत, मेलेला प्राणी, सुतक.
मृत्यु—स्त्री. मरण, यम, संसार, देहांतील प्राण नेणारी देवता, हिरण्यगर्भ.
मृदंग—पु. मृदंग.
मृदु—वि. मऊ, क्षमाशील, दुर्बळ, बोथट. —पु. शिसें, लोखंड, सामोपाय, कोरफड. —अ. हळूहळू, मंजुळ.
मृगल—वि. मऊ. —पु. अंजीर, पाणी.
मृगलाई—पु. मऊपणा.
मृषा—अ. व्यर्थ. —वि. असत्य.
में—अ. आंत, ठायीं, बाजूनें, सप्तमीचा [प्रत्यय.
मेंगनी—स्त्री. शेळीची लेंडी.
मेंड़—स्त्री. बांध, पाळ, कुंपण.
मेंड़क—पु. बेडूक.
मेअराज—पु श्रेणी, शिडी, महंमद पैगंबराचें स्वर्गांत देवाजवळ जाणें व परत येणें.
मेकल—पु. अमरकंटक पर्वत.
मेख—पु. मेषरास, काटा, पाचर. —स्त्री. खिळा, खुंटा, मेख.
मेखल-ला—स्त्री. कमरपट्टा, करगोटा, यज्ञांतील किंवा मुंजींतील कटिसूत्र, पर्वताची बाजू, म्यानावरचा पट्टा, यज्ञकुंडा भोंवतालची समिधा, नर्मदा नदी.
मेघ—पु. ढग.
मेघडंबर—पु. मेघगर्जना, मोठा तंबू.
मेघनाद—पु. मेघगर्जना, वरूण, रावणाचा [पुत्र, मोर.
मेघवाई—स्त्री. मेघसमुदाय.
मेचक—वि. काळें. —पु. धूर, मेघ, लहान विंचू.
मेचकता, मेचकताई—स्त्री. काळा रंग.

मेज–स्त्री. टेबल, उंच चौकी.
मेजपोश–पु. टेबलावर घालण्याचें कापड.
मेजबान–पु. पाहुणचार करणारा.
मेट–पु. मजुरांचा मुकादम. [करणारा.
मेटनहार-रा–वि. पुसून टाकणारा, नाहींसें
मेटना–क्रि. स. नष्ट करणें.
मेड़–पु. बांध, कुंपण.
मेढक–पु. बेडूक.
मेढ़ा–पु. एडका, मेंढा. [असतात.).
मेढ़ासिंगी–स्त्री. एक वेल(हिची मुळें औषधी
मेढ़ी–स्त्री. तीन पेडांची वेणी.
मेथौरी–स्त्री. मेथीची भाजी घालून केलेली
मेद–पु. चरबी, कस्तूरी. [वडी.
मेदा–पु. पोट. –स्त्री. एक प्रसिद्ध औषधी.
मेदिनी–स्त्री. पृथ्वी, भूमि.
मेधा–स्त्री. बुद्धि, स्मरणशक्ति, छप्पय छंदाचा एक भेद. [–स्त्री. मेनका.
मेना–क्रि. स. पक्वान्नांमध्यें मोहन घालणें.
मेम–स्त्री. मडम, राणी (पत्यांतील).
मेमना–पु. कोंकरू, घोड्याची एक जात.
मेमार–पु. गवंडी.
मेय–वि. मापण्यायोग्य.
मेरवना–क्रि. स. मिसळणें, संयोग करणें.
मेरा–स. माझा. –पु. गर्दी, जत्रा.
मेराउ-व–पु. समागम. –स्त्री. अहंकार.
मेरू–पु.एक पर्वत,जपमाळेंतीलमधला मणी.
मेरे–स. माझे,'मेरा'यासर्वनामाचें अ. वचन.
मेल–पु. भेट, मिलाफ,सलोखा, मैत्री, संगत, साम्य, जोडं, बरोबरी, मिश्रण, तऱ्हा, प्रकार. [दोन वस्तूचा मिलाफ़ होणें.
मेल खाना–बैठना, मिलना, सोबत होणें,
मेलना–क्रि. मिळविणें, घालणें, ठेवणें. –क्रि. अ. एकत्र होणें.
मेला–पु यात्रा, गर्दी, संयोग, सुरमा, शाई, नील. [लवकर मिसळून जाणारा.
मेली–पु. मित्र, सोबती, ऋणानुबंधी. –वि
मेवा–पु. सुकामेवा, फळें.
मेवाफरोश–पु. मेवा विकणारा. [स्थान.
मेवासा–पु. किल्ला, गड, घर, रक्षणाचें
मेवासी–पु. सुरक्षीत असलेला, किल्यांत
मेहंदी–स्त्री. मेंदी.[राहणारा,घरचा मालक.
मेह–पु. ढग, पाऊस, वर्षाव.
मेहतर–पु. भंगी
मेहनत–स्त्री. श्रम, मेहनत.
मेहनताना–पु. श्रमाचा मोबदला.
मेहनती–वि. परिश्रम करणारा.
मेहमान–पु. पाहुणा
मेहमानदारी–स्त्री. आतिथ्य, पाहुणचार.
मेहर–स्त्री. दया, कृपा, स्त्री, पत्नी, साहानुभूति, सुखसंपन्नता.–पु. सौरमास.
मेहरबान–वि. दयाळू.
मेहरबानी–स्त्री. दया, कृपा.
मेहरा–पु. हिजडा, क्षत्रियांची एक जात.
मेहराब–स्त्री. महिराप.
मेहरार-रू–स्त्री. पत्नी, स्त्री.
मेहरी–स्त्री. पत्नी, स्त्री.
मेह्र–स्त्री. कृपा, सहानुभूति, सुख आणि संपन्नता. –पु. सूर्य, सौरमास, महिना.
में–स. मी. –अ. आंत.
मै–अ. सह, बरोबर, मद्य.
मैकशी–स्त्री. मद्यपान.
मैका,मायका–पु. माहेर.
मैका करना–युद्ध करणें.
मैका मारना या लेना–जिकणें, टक्कर देणें.
मैका साफ होना–मार्ग निष्कंटक होणें.
मैखाना–पु. दारूचें दुकान.

मैंगल—पु. मस्तावलेला हत्ती. —वि. मस्तावलेला.
मैथिली—स्त्री. जानकी, मिथिला देशाची [राजकन्या.
मैदा—पु. सपीठ, मैदा.
मैदान—पु. रणक्षेत्र, लांबरुंद सपाट जमीन.
मैन—मदन, मेण, कामदेव. [औषधी फळ.
मैनफल—पु. अक्रोडाच्या जातीचें एक
मैनसिल—स्त्री. मनशील (एक रासायनिक औषधि), एक प्रकारची पिवळी धातु.
मैना—पु. रजपुतामधील एक जात. —स्त्री. हिमालयाची स्त्री, मेनका, मैना.
मैनाक—पु. एका पर्वताचे नांव, हिमालयाचें [एक शिखर.
मैमंत—वि. मदोन्मत्त, गर्विष्ठ.
मैयत—स्त्री. मृत्यु, मरण ,शव, प्रेत.
मैया—स्त्री. आई (आदराचा शब्द).
मैरा—पु. शेतांतील माचा.
मैल—पु. मळ, दोष विकार, मैल. [वागणें.
(किसीके प्रति) मैल रखना—खुनशीपणानें
(हाथ पैरका)मैल—हाताचा मळ,तुच्छ गोष्ट.
मैल खोरा—वि. मळकट रंगाचा, मळखाऊ, —पु. साबण.
मैला—वि. मळकट, विकारयुक्त, दुर्गंधयुक्त.—पु. घाण. [षित होणें.
मैला करना—मन खिन्न होणें, मन कलु-
मैला कुचैला—वि. घामट, मळलेलें, मळकट कपडे घालणारा.
मैहार—पु. मठ्ठा, फोडणीचें ताक.
मों—स. माझा.—अ. मध्यें, मी.
मोंगरा—पु. मोगरा.
मोंछ—स्त्री. मिशी.
मोंढा—पु. वेताची बैठक, खांदा.
मो—स. माझा.
मोई—वि. मोहित झालेली. बेशुद्ध, मेलेली.
मोकना—पु. बिनदातांचा हत्ती, बिन मिशांचा पुरुष.—क्रि. अ. संपणें. सुटणें.—क्रि. स. मोडणें, फेंकणें.
मोकल-ला—वि. स्वच्छंदी, स्वतंत्र.
मोख, मोक्ष—पु. मोक्ष, सुट्टी, मुक्ति, जन्ममरणापासून सुटका, गळून पडणें, टाकणें, कर्ज फेडणें, त्याग, उचलपट्टी, [फेंकणें.
मोखा—पु. झरोका.
मोच—स्त्री. शीर चमकणें, नस उतरणें.—पु. केळ, शेवगा, सांवरी, सळई.
मोचखाना—क्रि. स. मुरगळणें (पाय इ.).
मोचन—वि. सोडविणारा, सुटका, कर्ज फेडणें.
मोचना—क्रि. स. सोडविणें, फेंकणें, पाडणें. —पु. केंस उपटण्याचा चिमटा.
मोची—पु. चांभार.—वि. सोडविणारा, दूर [करणारा.
मोच्छ—पु. पाहा 'मोख'.
मोछ—स्त्री. मिशी.—पु. मोक्ष.
मोज(जि)जा—पु. अद्भुत कृत्य, चमत्कार.
मोजरा—पु. पाहा 'मुजरा'.
मोट—स्त्री. गाठोडें.—पु. मोट (चामडयाची). —वि. साधारण, कमी किंमतीचा.
मोटरी—स्त्री. गठडी.
मोटा—वि. जाड, लठ्ठ, दाट, जाडेंभरडें.
मोटा खाना, मोटा पहनना—साधी राहाणी.
मोटा झोटा—वि. जाडें भरडें.
मोटाई—स्त्री. स्थूलपणा, लठ्ठपणा, कुरापत.
मोटाई चढ़ना—घमेंडखोर होणें.
मोटाना—क्रि. अ. लठ्ठ होणें, घमेंड करणें, फुगणें, श्रीमंत होणें.—क्रि. स. लठ्ठ करणें.
मोटिया—पु. हमाल, ओझें वाहणारा, जाडें भरडें कापड.

मोठ–मुगाप्रमाणें असणारें एक धान्य.
मोड़–पु. वळण, बांकण.
मोड़दार–वि. बांकडें तिकडें, वळणदार.
मोड़ना–क्रि. स. वळवणें, फिरविणें, घडी करणें, मोडणें, बोथट करणें.
(मुँह)मोड़ना–विमुख होणें.
मोतकिद–वि. विश्वास ठेवणारा, एकाद्या धर्माचा अनुयायी.
मोतबर–वि. विश्वासपात्र.
मोतमद–वि. विश्वासू, विश्वस्त.
मोतमिद–वि. विश्वास ठेवणारा.
मोताद–स्त्री. औषधाचें निश्चित प्रमाण.
मोतिया–पु. मोगरा, एकप्रकारचा नमस्कार.–वि. फिक्का गुलाबी किंवा पिवळा गुलाबी मिसळलेला रंग.
मोतिया बिंद–पु. मोतिबिंदु.
मोतिझिरा–पु. कांजिण्या.
मोतिसिरी–स्त्री. मोत्यांची माळ.
मोती–पु. मोती.
मोती कूट कर भरना–चमकणें.
मोती गरजना–मोती पिचणें, मोती तडकणें.
(आँख के) मोती–अश्रु.
(मानस के) मोती–अश्रु.
मोतीओंसे मुँह भरना–पुष्कळसें द्रव्य देणें.
मोती पिरोना–अत्यंत गोड बोलणें, उत्तम लिहिणें, बनावट गोष्ट सांगणें.
मोती मोलना–क्रि. स. फावडयानें पैसे [ओढणें.
मोथी–स्त्री. मेथी.
मोद–पु. हर्ष, प्रसन्नता, सुगंध, एक छंद.
मोदक–वि. आनंद देणारा.–पु. लाडू, औषधी लाडू, गूळ, एक वर्णवृत्त.
मोदी–पु. किराणा मालाचा व्यापारी.
मोदीखाना–पु. मालाचें कोठार, भंडार.
मोधू–वि. मूर्ख.
मोन, मोना–क्रि. स. भिजविणें, ओलें [करणें.–पु. पेटारा.
मोम–पु. मेण.–वि. मऊ, दयाळू.
मोमजामा–पु. मेणकापड.
मोमबत्ती–स्त्री. मेणबत्ती. [विणकर.
मोमिन–पु.धर्मनिष्ठ मुसलमान, मुसलमान
मोमियाइ–स्त्री. नकली शिलाजित.
मोमी–वि. मेणाचें.
मोय–स. माझा.
मोयन–पु. मोहन (पदार्थांत घालावयाचें).
मोर–स. माझें. –पु. मोर, मुंगी, सैन्याची पुढची रांग.
मोरचंद–पु. मोराच्या पंखावरचा डोळा.
मोरचा–पु. गंज , जंग, कीट (लोखंडावरील), खंदक, खाई, माऱ्याची जागा.
मोरचा जीतना या मारना–शत्रूची आघाडी [मारणें.
मोरछल–पु. मोरपिसाची चवरी.
मोरछली–पु. बकुळीचें झाड.
मोरन–स्त्री. मोडणें, श्रीखंड,घुसळलेलें दहीं.
मोरना–क्रि. स. लोणी काढणें, वळणें.
मोरनी–स्त्री. लांडोर, नथेची टीक. [तुरा.
मोरपंखा–पु. मोराचें पीस, मोरपंखाचा
मोरपंखी–स्त्री. मोरासारखी आकृति एका टोंकाला असणारी नाव.–पु. मोराच्या पिसासारखा रंग.–वि. मोरपिसाच्या रंगाचा.
मोरपच्छ–पु. मोरपीस. [दोरी.
मोरवा–पु. मोर, सुकाणूला बांधण्याची
मोरहुति–अ. माझ्याकडून, माझ्यासारखी माझी पाळी.
मोरा–वि. माझा.–पु. अकीक नांवाचें रत्न.
मोराना–क्रि. स. सभोंवार फिरविणें.
मोरी–स्त्री. पन्हाळी, मोरी, क्षत्रियांची

मोल–पु. मूल्य, किंमत. [एक जात.
मोल तोल करना–भाव ठरविणें.
मोष–पु. मोक्ष, चोरी, लूट.
मोह–पु. माया, अज्ञान, मूर्च्छा, प्यार, घोटाळा, चूक, आश्चर्य, दुःख देहाला आत्मा मानणें, प्रेमाचें वेड.
मोहड़ा–पु. दर्शनी भाग.
मोहताज–वि. गरीब, कंगाल, इच्छुक.
मोहताड़ा–वि. गरीब, कंगाल. [आंबा.
मोहनभोग–पु. शिरा, एका जातीचा
मोहना–क्रि. स. मोहित करणें, ठकविणें, भुलविणें, बेशुद्ध करणें.
मोहनी–स्त्री. समुद्रमंथन काळचे विष्णुरूप, भांग, मद्य.
मोहमय–वि. खोटें, मूर्खतापूर्ण.
मोहमिल–वि. निरर्थक, सोडलेला. [(नाणें.)
मोहर–स्त्री. शिक्का, मोहरें, छाप, मोहोर
मोहरा–पु. बुद्धिबळांतील मोहरें, मातीचा सांचा, इस्त्री (रेशमी वस्त्रांकरितां), भांड्याचें तोंड, वस्तूचा वरचा किंवा पुढला भाग, आघाडीचें सैन्य, चोळीचा बंद, माऱ्याची जागा.
मोहरा लेना–सामना करणें, टक्कर देणें.
मोहरी–स्त्री. भांड्याचें लहान तोंड. पायजम्याचा तळधेर, मोरी.
मोहरिर–पु. कारकून. [मुदत.
मोहलत–स्त्री. सुट्टी, फुरसत, अवधि,
मोहलिक–वि. कसाई.
मोहसिन–वि. उपकार करणारा.
मोहार–पु. दार, पुढचा भाग, भुंगा, मधपुडा.
मोंहि-हीं–स. मला.
मौंगी–स्त्री. मुका, मुकेपणा, मौन.
मौंडा–पु. मुलगा, बालक.
मौका–पु. संधि, घटनास्थळ, देश, स्थान.
मौका बे मौका–वेळीं अवेळीं.
मौकाशनास–वि. संधिसाधु.
मौकूफ–वि. बडतर्फ (नौकरीवरून), रद्द केलेला, अवलंबून राहणारा.
मौखिक–वि. तोंडी, तोंडाचा.
मौज–स्त्री. लहर, उत्साह, आनंद, सुख,
मौज उड़ाना–मौज मारणें. [वैभव.
(किसीकी) मौज पाना–दुसऱ्याची मर्जी
मौज में आना–लहरींत येणें. [जाणणें.
मौज़ा–पु. जागा, शेत, गांव.
मौजी–वि. मजा मारणारा, आनंदी,
मौजूँ–वि. योग्य, ठीक. [प्रसन्नचित्त.
मौजूद–वि. उपस्थित, हजर, तयार.
मौजूदगी–स्त्री. उपस्थिति.
मौजूदा–वि. चालू. [सैन्य वगैरेची हजेरी.
मौजूदात–स्त्री. सृष्टींतील सर्व वस्तु व प्राणी,
मौड़–पु. बाशिंग.
मौत–स्त्री. मरण, कष्ट.
मौत का सिरपर खेलना या नाचना–मृत्यु
मौताद–स्त्री. मात्रा. [जवळ येणें.
मौन–वि. चुप.–पु. मुकेपणा, भांडें, डबा,
मौन गहना–गप्प बसणें. [मुनिव्रत.
मौन बाँधना–मौन धारण करणें.
मौन संभारना–मौन पाळणें.
मौर–पु. आंब्याचा मोहोर, मंजिरी.–पु. लग्नांत घालावयाची पगडी, शिरोमणी, गरदन.
मौरना–क्रि. स. मोहरणें., बहर येणें.
मौरवी, मौर्वी–स्त्री. प्रत्यंचा, धनुष्याची
मौरसिरी–स्त्री. बकुळीचें झाड. [दोरी.
मौरूसी–वि. परंपरागत, वडिलार्जित.

मौल–वि. मूळचा (रहिवाशी), जुनें, कुलीन,पिढीजाद(नोकर,प्रधान सेना इ.) द्रव्याचें बळ. –पु. जुना प्रधान.
मौलवी–पु. अरबी व फारसीचा पंडित, मुसलमान शास्त्री.
मौला–पु. मित्र, ईश्वर, स्वामि.
मौलाना–पु. मुसलमानी धर्मगुरु, फार फार मोठा विद्वान.
मौलि–पु. डोकें, अग्र, टोंक, अशोक, मुकुट, शेंडी, केंस, बुचडा, वेणी, शेंडा.–स्त्री. पृथ्वी.
मौलिक–वि. मूळचें, स्वतंत्र, नवीन, मुख्य. –पु. मुळया विकणारा.
मौलूद–पु. नवजात शिशु, महंमद पैगंबरांचा जन्मोत्सव.
मौस(सि)म–पु. मोसम, ऋतु.
मौसा–पु, मावशीचा पति, मावसा.
मौसिया–वि. मावशीप्रमाणें.
मौसिया सास–स्त्री. मावस सासू.
मौसिया ससुर–पु. मावस सासरा.
मौसी–स्त्री. मावशी.
मौसूफ–वि. प्रशंसित, उल्लेखित.
मौसूम–वि. नामक.
मौसूल–वि. प्राप्त, मिळालेलें.
मौसेरा–वि. मावस.
म्याऊँ का ठौर–दुर्गमस्थान.
म्याऊँ कौन पकडे–मांजराच्या गळयांत कोण घंटा बांधणार. [म्यान.
म्यान–पु. अन्नमय कोश, शरीर, शस्त्राचें
म्याना–क्रि. स. म्यानांत ठेवणें.–पु, मेणा.
म्युनिसिपैल्टी–स्त्री. म्युनिसिपालटी.
म्योंडी–स्त्री. निगडीचें झाड.
म्लान–वि. कोमजलेलें, थकलेला, अशक्त, खिन्न, मलिन.–स्त्री. रजस्वला.
म्लेच्छ–पु. यवन, अनार्य, रानटीमनुष्य हिंगूळ, तांबे.–वि. पापी, नीच.
म्हा–स. 'मैं'चें विभक्ति प्रत्यय लावतांना,
म्हारा–स. आमचें. [होणारे रूप.

[य]

यंत्र–पु. यंत्र, हत्यार, खास कामासाठीं तयार केलेलें हत्यार, वाद्य, कुलुप.
यंत्रणा–स्त्री. कष्ट, पीडा, वेदना.
यंत्रालय–पु. कारखाना, छापखाना.
यकंग–वि. एकांग, एकांगी.
यक–वि. एक.
यक कलम–वि. पूर्ण.–अ. एका दमांत.
यकजा–अ. एकत्र.
यकजाई–वि. एकत्र मिसळलेलें, एकंदर.
यकटक–अ. टकलावून, एकसारखें.
यकता–वि. अद्वितीय, अनुपम.
यकबयक,यकबारगी–अ.एकाएकीं,अचानक.
यकमुश्त–अ. एकाच वेळीं, एकहातीं, एक मूठीं (रक्कम इत्यादींची फेड).
यकलख्त–वि. पाहा 'यककलम'.
यकसाँ–वि. सारखा, समान. [लेला.
यकसू–वि. स्थिर, एकाच बाजूस अस-
यकायक–अ. अचानक.
यकीन–पु. दृढविश्वास, भरंवसा.
यकीन लाना–विश्वास ठेवणें, मानणें.
यकीनन्–अ. निश्चितपणें, खात्रीपूर्वक, खरोखरीच.
यकीनी–वि. निश्चित, ठराविक.
यकुम,यक्कुम–वि. प्रथम.
यक्का–पु. एक गाडी,– वि. एकाशीं संबंध ठेवणारा, एकटा, अनुपम.

यख़–पु. गोठून घट्ट झालेलें बर्फ, हिम.–वि. फार थंड.
यख़नी–स्त्री. मांसाचा रस्सा. [सहवास.
यगानगत–स्त्री. संबंध, अनुपमता, एकी,
यगाना–वि. नात्याचा, आप्तेष्ट, निरुपम.
यच्छ,यक्ष–पु. यक्ष.
यज़्दान–पु. ईश्वराचें एक नांव. [देणारा.
यजमान–पु. यज्ञ करणारा, ब्राह्मणांना दान
यजुर्वेद–पु. चार वेदांपैकीं एक वेद.
यत–वि. जाणारे, व्यापक, नियमित, यत्न करणारा, मर्यादित, जेवढें, जो, ज्याचें, जिंकलेला, मुक्त, हत्तीला पायानें डिवचणें.
यज्ञ–पु. याग, होम, पूजा, धर्मकृत्य, आत्मा, ब्रह्म, विष्णु, यूपरहित यज्ञ.
यतीम–पु. अनाथ, पोरका.
यतीमी–स्त्री. अनाथावस्था.
यतीम खाना–पु. अनाथाश्रम.
यत्न–पु. प्रयत्न, दीर्घ प्रयत्न, काळजी,
यत्र–अ. जेथें, ज्या दिशेला. [दक्षता, श्रम.
यत्रकत्र–अ. कोठेंतरी, कोठेंही.
यत्रतत्र–अ. जिकडे तिकडे, कोठेंही, सर्वत्र.
यथा–अ. ज्याप्रमाणें, जसें, त्याचप्रमाणें, पुढें दिल्याप्रमाणें, सारखें, प्रमाणें, उदाहरणार्थ, कीं, कारण, म्हणजे, जितकें, ज्या अर्थीं, जर, योग्यरीतीनें.
यथातथ्य–अ. जसेंच्या तसें.
यथायथ–अ. योग्यरीतीनें, अनुक्रमें, हळू हळू.
यथायोग-ग्य–अ. परिस्थित्यनुरूप, कालानुरूप. [वि. खरें, सार्थ, योग्य.
यथार्थ–अ. योग्य, जसें पाहिजे तसें.–
यथार्थवाद–पु. वास्तव वाद.
यथेष्ट–वि. पाहिजे तितकें.

यद–पु, हात.–सर्व. जो, जी, जें.
यदा–अ. जेव्हां, जेथें ज्याअर्थी, जर.
यदि–अ. जर, कदाचित.
यदु–पु. ययाति राजाचा जेष्ठ पुत्र.
यदपि, यद्दपि, यद्यपि–अ. जरी.
यम–पु. यमराज, संयम, नदी, महानदी, जुळें, अश्विनी कुमार, शनि, कावळा, नकुल सहदेव जोडी, अष्टांग योगांपैकीं पहिलें, आवरणें, ताबा, मृत्यूची देवता, निग्रह, दोनाची संख्या, मनाला धर्माच्या ठिकाणीं स्थिर ठेवण्याचें साधन.–वि. नियम करणारा.
यमघंट–पु. एक दुष्ट योग, दोष विशेष.
यमज–पु. जुळें, अश्विनी कुमार.
यमदग्नि–पु. जमदाग्नि.
यमल–पु. जोडी, जुळें, अश्विनीकुमार.
यमनाह–पु. धर्मराज.
यरकान–पु. पंडुरोग.
यवन–पु. ग्रीक मनुष्य, अनार्य, परदेशीय, मुसलमान, कालयवन नामक राजा.
यवनिका,यवनी–स्त्री. नाटकाचा पडदा, यवन स्त्री, दासी. [समूह, सुदैव.
यश–पु. कीर्ति, प्रशंसा, अलौकिक गुण
यशस्वी,यशस्वत्–वि. कीर्तिमान, प्रख्यात्, दुष्कर कर्म पार पाडणारा, शुभलक्षणी (अश्वर दास, मणि इ.)
यष्टि–स्त्री. काडी, छडी, खोडचा, खांब, फांदी, हार, वेल, दोरी, ज्येष्ठी मध,
यह–स. हा, ही, हें. [ध्वजदंड.–पु. बाहु.
यहाँ–अ. येथें , या जगांत.
यही–स. हाच, हीच, हेंच.
यहूद–पु. येशुख्रिस्ताचें जन्मस्थान, 'यहूदी'चें
यहूदिन–स्त्री. यहूदी स्त्री. [–अ. वचन.

यॅा–अ. येथें. ['यह' चें सामान्यरूप.
या–अ. अथवा, किंवा. –सर्व. व्रजभाषेंत
याकूत–पु. लाल (रत्न).
याग–पु. यज्ञ, हवन. [मागणें.
याचना–क्रि. स. विनंति, प्रार्थना, भीक
यातना–स्त्री. सूड, पीडा, यमलोकांत भोगावयाची पीडा, प्रतिकार, फेड.
यातायात–पु. दळणवळण, रहदारी.
यातें–अ. यामुळें.
यात्रा–स्त्री. प्रवास, यात्रा, प्रयाण, फिरणें, मोहीम, तीर्थाटन, उत्सव, मिरवणूक, रस्ता, चरितार्थ, व्यवहार, रूढी, उपाय, गाडी, नाटक, वेळ घालविणें, यात्रेकऱ्यांचा समुदाय.
यात्रावाल–पु. तीर्थउपाध्या, पंड्या.
यात्रिक, यात्री–वि. वहिवाटीचें, यात्रेचा, निर्वाहोपयोगी. –पु. प्रवासी, वाटसरू, मोहीम, मोहीमेची सामुग्री.
याद–स्त्री. स्मरण, अठवण.
यादगार–स्त्री. स्मृतिचिन्ह.
यादगारी–स्त्री. आठवण.
याददास्त–स्त्री. स्मरणशक्ति, आठवणी-साठीं वहींत केलेली नोंद.
यानी-ने–अ. अर्थात्, म्हणजे.
यापन–पु. घालविणें, हाकलून देणें, वर्तन, व्यतीत करणें, बरा करणें, (रोग) सांत्वन(दुःखाचें), विलंब, पोषण, निर्वाह, सराव करणें, उपदेश, आवरणें. –वि. निर्वाहापुरतें.
याफ्त–स्त्री. मिळकत, उत्पन्न, आय.
याफ्तनी–स्त्री. एकाद्यावर निघालेली बाकी रक्कम.
याब–प्रत्य. मिळविणारा, उदा.– कामयाब.
याबू–पु. तट्टू.
यामना–हे. काजळ, सुरमा.
यामिनी, यामिका–स्त्री. रात्र. [प्रियकर.
यार–पु. मदतनीस, साहाय्यक, मित्र, जार,
यारबाश–वि. मनमिळाऊ, कामुक.
यारमार–वि. मित्रद्रोही.
यारा–पु. सामर्थ्य.
यारान–पु. 'यार' चें अ. वचन. [प्रमाणें.
याराना–पु. मैत्री, दोस्ती. –वि. मित्रा-
यारी–स्त्री. मैत्री, स्त्रीपुरुषांचें अनुचित प्रेम.
याल–स्त्री. मान, आयाळ.
यावत–वि. जितकें, सर्व. –अ. जितकें, दूर, पर्यंत, मध्यंतरी, तोपर्यंत, जोपर्यंत, लवकर, जेव्हां, निश्चय.
यास–स्त्री. निराशा, प्रयत्न, घमासा.
यासीन–स्त्री. मृत्युसमयीं चांगली गति प्राप्त होण्यासाठीं म्हणावयास सांग-तात तो कुराणांतील मंत्र.
यासु–स. ज्याचें, जिचें.
याहि-ही–स. याला, हिला.
युक्त–वि. जोडलेलें, सहित, सज्ज, तल्लीन, तत्पर, सरावलेला, हुशार, योग्य, न्याय्य, नियमवान, व्रतस्थ, योगाभ्यासी, निपुण. –पु. योगी, जूं, न्यायार्जित, द्रव्य.
युक्ति–स्त्री. एकीकरण, बेरीज, वापरणें, जूं बांधणें, चाल, वहिवाट, उचितपणा, योजना, उपाय, खुबी, कला, नैपुण्य, विवेक, अनुमान, कारण, सांकेतिक भाषण, धातुमिश्रण.
युग–पु. जूं, जोडी, कालावधि, चार युगें काल, मोठा कालावधि, जन्म, चार हात लांबी, उंची, जुगार, जुगाराच्या कवड्या.

युगति, युक्ति–स्त्री. उपाय, तर्क, प्रमाण, विचार.
युगपत्–अ. एकाच वेळीं, बरोबरच, एकदम.
युगयुग–स्त्री. कितीतरी काळ.
युगसंधि–स्त्री. संक्रमणकाल, संक्रमणावस्था.
युमन–पु. सुदैव, सफलता.
युयुत्सा–स्त्री. शत्रुत्व, लढण्याची इच्छा.
युयुत्सु–वि. लढूं इच्छिणारा.
युवक–पु. तरुण मनुष्य.
युवराई-जी–पु. युवराजाचें पद.
युवराज–पु. युवराज, राजपुत्र. [मादी)
युवा–पु. तरुण पुरुष (युवति-ती–तरुण स्त्री,
यूं–अ. असें, अशा तऱ्हेनें.
यूज़–पु. चित्ता. –वि. शेंकडा. [कळप.
यूथ–पु. समूह, सैन्य, सजातीयांचा समुदाय,
यूथप, यूथपति–पु. सेनापति, सरदार, म्होरक्या, श्रेष्ठ हत्ती.
यूनान–पु. ग्रीक देश.
यूनानी–वि. ग्रीक देशाचा, ग्रीकनिवासी. –स्त्री. ग्रीक भाषा.
यूरिश–स्त्री. आक्रमण, मोहीम.
यूह–पु. समूह, झुंड.
ये–स. हे, हे सर्व.
येई–स. हाच.
येऊ, येहू–अ. हेहीं
ये तो–वि. हें तर, एवढा.
यों–अ. असें, अशा तऱ्हेनें.
यों तो– तसें पाहिलें तर.
योंहि-ही–अ. उगीचच, विनाकारण.
योग–पु. स्पर्श, परिणाम युक्ति, संयोग, मेळ, योगायोग, सहकार, सहवास, प्रेम, युक्ति, ध्यान, संगति, कपट, प्रयोग, औषध, धन, लाभ नियम, संबंध, वैराग्य.
योगरूढि–वि. व्युत्पत्तीनें व रूढीनें अर्थाचा वाचक (शब्द). [नारिंग.
योगी–पु. मुनि, योग करणारा, जादूगार,
योग्य–वि. उचित, साजेसें, पात्र, समर्थ, अनुरूप, उपयुक्त. –स्त्री. अभ्यास, शास्त्राभ्यास, सूर्य.–पु. वाहन, चंदन, पुरणपोळी, मुरडशेंग.
योजना–स्त्री. योजना, व्यवहार, व्यवस्था, जोडणें, रचना, अर्थ लावणें, कामास लावणें, चार कोस (अंतर), उत्तेजन,
योधा–पु. वीर. [परब्रह्म.
योधापन–पु. शौर्य.
योनि–स्त्री. स्त्रियांचें जननेंद्रिय, उत्पत्ति-स्थान, कारण, आदि कारण, जाणण्याचें साधन, खाण, आधार स्थान, जात.
यौं–अ. असें, अशातऱ्हेनें.
यौ–स. हा, ही, हें.
यौगिक–वि. उपयुक्त, योग्य, नेहमीचें. –पु. उत्पत्तिसिद्ध, योगसंबंधी.
यौतक, यौतुक–पु. लग्नांत वराला किंवा वधूला मिळणारा अहेर, एकाद्याच्या नांवानें काढून ठेवलेलें द्रव्य. –वि. एकट्याचेंच.
यौन–वि. योनिसंबंधी, विवाहनिमित्त. –पु. बायकोचे नातलग, विवाह, शरीर संबंध, योनि, उत्पत्ति कारण.
यौम–पु. दिवस. [दररोजचा.
यौमिया–पु. एका दिवसाचें वेतन. –वि.
यौवन–पु. तारुण्य, तरुणीसमूह.–वि. तरुण.

[र]

रंक–वि. दरिद्री, कंजूस, आळशी, भूकेलेला. –पु. भिकारी.

रंग–पु. अखाडा, प्रेक्षक गण, वर्ण, शोभा, छटा, प्रभाव, क्रीडा, आनंद, नृत्यगीत इत्यादि, नृत्य अभिनय होण्याचें ठिकाण, रणक्षेत्र, रंग, कात (खाण्याचा),
रंग आ जाना–रंग चढणें. [समाज, खळ.
(चेहरेका) रंग उड़ना, उतर जाना या फक होजाना–तोंड उतरणें, फिक्कें पडणें.
रंग करना–चैन करणें.
रंग खुलना–सुंदर दिसणें.
(गिरगिटसा) रंग बदलना–सरड्याप्रमाणें रंग बदलणें, चंचल वृत्ति.
रंग चढ़ना–धुंदी वाढत जाणें.
रंग चूना या टपकना–तारुण्य मुसमुसणें.
रंग जमना–प्रभाव पडणें. [छाप बसविणें.
रंग जमाना या बांधना–धाक बसविणें,
रंग दिखाना–छाप पाडणें, संकटांत टाकणें.
रंग देखना–रागरंग पाहणें.
रंग निखरना–चेहरा खुलणें.
रंगपर आना–सुशोभित होणें, तीव्र होणें.
(चेहरेका) रंग बदलना–रागावणें.
रंग बिगड़ना–वाईट स्थिति येणें. [उडणें.
रंग मचाना–रणधुमाळी माजविणें, दंगल
रंग मारना–जय मिळविणें.
रंग में भंग होना–आनंदात विघ्न येणें.
रंग में डूबना–चैन करणें.
रंग रखना–महत्त्व टिकविणें.
रंग रचना–उत्सव करणें. [विणें.
रंग रलना, रंगरलियाँ मचाना–चैन उड-
रंग रातना–गाढ प्रेम करणें, परम मैत्री
रंग लगना–अधिकाराचा मद येणें. [करणें.
रंग लाना–तक्रार करणें, प्रभाव पाडणें, अहित करणें, नखरा करणें, रागावणें, सतावणें.

रंग सफ़ेद पड़ जाना–चिंतित होणें.
रंग होना–प्रभाव पडणें, आनंद होणें.
रंग ढंग–पु. पद्धत, दशा, चालचलणूक, लक्षण. [व कापडाचे रंग.
रंगत–स्त्री. आनंद, मौज, दशा, चेहऱ्याचे
रंगतरा–पु. नारिंग, संतरें.
रंगना–क्रि. स. रंगविणें, प्रेमांत गुंतविणें, अनुकूल करणें.–क्रि. अ. आसक्त होणें.
रंगबिरंगा–वि. रंगीबेरंगी, अनेक प्रकारचा,
रंगभूमि–स्त्री. नाटक गृह. [विविध.
रंग मंच–पु. रंगभूमि.
रंगरली–स्त्री. क्रीडा, आनंदोत्सव, चैन.
रंगरसिया–पु. विलासी, रंगेल पुरुष.
रंगराज–पु. श्रीकृष्ण.
रँगराला–वि. प्रेमळ.
रंगराग–पु. रागरंग.
रंगरावा–वि. प्रसन्न, रंगलेला.
रँगरूट–पु. रिक्रूट, नवीन भरती केलेला
रँगरेज–पु. रंगारी. [शिपाई, नवशिक्या.
रँगवाई, रंगाई–स्त्री. रंगविण्याची मजुरी.
रंगवाना, रंगाना–क्रि. स. रंगवून घेणें.
रंगशाला–स्त्री. नाटकगृह.
रंगसाज–पु. रंगारी, रंग तयार करणारा.
रंगामेजी–स्त्री. खुलवून सांगणें.
रंगारंग–वि. चित्रविचित्र, विविध.
रंगी–वि. आनंदी, विनोदी.
रंगीन–वि. रंगीत, रंगदार, विलासप्रिय.
रंगीला–वि रंगेल, रसिक.
रंच, रंचक–वि. थोडें, अल्प.
रंज–पु. दुःख, खेद, शोक.
रंजक–वि. रंजविणारा, हंसविणारा.–स्त्री. तोड्याच्या बंदुकीची दारू, एखाद्याला चिडविण्यासाठीं सांगितलेली गोष्ट.

रंजन–पु. मन प्रसन्न करण्याची क्रिया, चंदन.
रंजना–क्रि. स. प्रसन्न, करणें, भजणें, स्मरण करणें, रंगविणें. [लुब्ध.
रंजित–वि. रंगलेलें, आनंदित, अनुरक्त,
रंजिश, रंजीदगी–स्त्री. वैर, मनाचा संकोच, खिन्नता.
रंजीदा–वि. दु:खी, कष्टी, खिन्न, नाराज,
रंडापा–पु. वैधव्य. [अप्रसन्न.
रंडीबाज–पु. वेश्यागामी.
रँडुआ, रँडुवा–पु. विधुर, ज्याची बायको वारली आहे असा पुरुष.
रंतिदेव–पु. एका राजाचें नांव.
रंद–पु. झरोका, बंदूक किंवा तोफ सोडण्यासाठीं किल्ल्याच्या भिंतींत केलेलें छिद्र.
रंदना–क्रि. स. रंधा मारून लाकूड
रंदा–पु. रंधा. [गुळगुळीत करणें.
रंधन–पु. स्वयंपाक, स्वयंपाक करण्याची क्रिया, नाश, पीडा.–वि. नाश करणारा.
रंध्र–पु. भोंक, चीर, मध्यभाग, गुहा, व्यंग, नाजूक भाग, उणीव.
रंभ–पु. वेळू, एक प्रकारचा बाण, कठिण शब्द, बांबू.
रंभा–स्त्री. अप्सरा, गौरी, वेश्या, केळें, उत्तरदिशा.–पु. कुदळ, पहार.
रंभाना–क्रि. स. हंबरणें.
रँहचटा–वि. हावरा, लोलुप.
रइनि–स्त्री. रजनी, रात्र.
रई–स्त्री. रवी, भरडा, रवा, पीठ.–वि. अनुरक्त, संयुक्त, बुडलेलें, मिसळलेलें. [जमीनदार.
रईस–पु. श्रीमंत, धनिक, प्रांताधिकारी,
रईसी–स्त्री. श्रीमंती.
रउताई–स्त्री. स्वामित्व, मालकी.
रउरे–स. द्वितीय पुरुषाचें आदर सूचक संबोधन, महाराज, महाशय.
रकछ–पु. पानांची भजी.
रकत, रक्त–पु. रक्त.–वि. लाल.
रकतांक, रक्तांक–पु. पोवळें, केशर,
रकबा–पु. क्षेत्रफळ. [रक्तचंदन.
रकम–स्त्री. लिखाण, मोहोर, संपत्ति, प्रकार, दागिना, धूर्त, चलाख, सुंदर स्त्री.
रकम के–नाना प्रकारचे.
रकाब, रिकाब–स्त्री. रिकिब.
रक़ाबत–स्त्री. चढाओढ, प्रतिद्वंद्विता.
रकाबदार–पु. मोतद्दार, स्वयंपाकी,
रकाबी–स्त्री. बशी, ताटली. [हलवाई.
रकीब–पु. प्रेमिकेचा दुसरा प्रियकर, प्रेमक्षेत्राचा प्रतिद्वंद्वि.
रक्त–वि. रंगविलेलें, तांबडा, अनुरक्त, मनोहर, सुश्राव्य, कर्णमधुर, गानकुशल, क्रीडारत, खेळणारा.–स्त्री. तांबडी गुंज, मंजिष्ठा, उंटकटारी, लाख.–पु. रक्त रोहिडा, पोवळें, रक्त, तांबें, शेंदूर, हिंगुळ, केशर, रक्त-चंदन, गुलाबी चंदन.
रक्तबीज–पु. डाळिंब, एक राक्षस.
रक्तार्श–पु. मूळव्याध.
रक्तिका–स्त्री. रत्ती (वजन).
रक्षा–स्त्री. रक्षण, सुरक्षितता, मंत्राचा ताइत, श्रावणी पूर्णिमेला हातांत बांधावयाची राखी, राख, भस्म.
रक्स–पु. नृत्य.
रख–स्त्री. कुरण.
रखना–क्रि. स. ठेवणें, सांभाळणें, रक्षण करणें, वाया जाऊं न देणें, सोंपविणें,

गहाण ठेवणें, ताब्यांत घेणें, नेमणें, धारण करणें, कर्जदार होणें, मनांत [अनुभवणें.
रखनी–स्त्री. रखेली, पत्नी.
रख रखाव–पु. रक्षण.
रखला–पु. लहान तोफ, तोफेची गाडी.
रखवाई-ली–स्त्री. राखण, राखण करण्याची मजुरी.
रखवाना–क्रि. स. ठेववून घेणें. [पहारेकरी.
रखवाला–पु. संभाळणारा, राखण करणारा,
रखाई–स्त्री. रखवाली, राखण करण्याची मजुरी. [सांभाळणें.
रखाना–क्रि. स. ठेववून घेणें.–क्रि. अ.
रखिया–पु. राख, राखी, रक्षण.
रखेली, रखात–स्त्री. रखेली, उपपत्नी.
रखैय्या–पु. रक्षक, रक्षा करणारा.
रख्त–पु. सामान, पोशाख, जोडयाचें कातडें, थाटमाट.
रग–स्त्री. शीर, नस, नाडी, पानाची शीर.
रग दबना–दाबांत असणें, हातांतलें बाहुलें बनणें.
रग फड़कना–उत्साहाचें लक्षण दिसणें.
रगड़–स्त्री. घर्षण, झगडा, रगडण्यापासून उत्पन्न झालेलें चिन्ह, कठिण परिश्रम.
रगड़ना–क्रि. स. रगडणें, चेपणें, वाटणें, घांसणें, भरडणें.
रगपट्टा–पु. देहांतील इंद्रियें.
रग़बत–स्त्री. प्रवृत्ति, इच्छा.
रगरेशा–पु. पानांच्या शिरा, शरीरांतील प्रत्येक इंद्रिय.
रगरेशा जानना–अंडीपिल्लीं माहीत असणें.
रगवाना–क्रि. स. चूप बसविणें, शांत करणें.
रगाना–क्रि. अ. शांत होणें.–क्रि. स. गप्प बसविणें..
रगेदना–क्रि. स. पळविणें, फार काम घेणें.
रघु–पु. सूर्यवंशांतील एका राजाचें नांव.
रघुराई–पु. रामचंद्र. [करणारा.
रचक–वि. थोडें, किंचित.–पु. रचना
रचना–क्रि. स. रचणें, बनविणें.–स्त्री. कृति, रचना, कौशल्य, विशेष चमत्कार असलेलें गद्य किंवा पद्य.
रचवाना, रचाना–क्रि. स. रचविणें, बनविणें, मेंदी लावून घेणें.
रचिरचि–अ. अत्यंत कौशल्यानें.
रचैता–वि. रचणारा.
रच्छक, रक्षक–पु. रक्षक, पालक,पहारेकरी.–वि. रक्षण करणारा.
रच्छना–क्रि. अ. रक्षण करणें.
रच्छस, रक्षस–पु. राक्षस, पिशाच्च.
रच्छा, रक्षा–स्त्री. रक्षण.
रज–पु. चांदी धोबी, आर्तव, रजोगुण, पाप, पाणी, पराग.–स्त्री. धूळ, रात्र,
रजक–पु. धोबी, चितारी, पोपट.[प्रकाश.
रजत–स्त्री. माळ, सोनें, हस्तिदंत, डोह, पर्वत, चांदी, रुपें, रक्त. –वि. पांढरें, रुप्याचें, लाल.
रजना–क्रि. अ. रंगणें, मग्न होणें. –क्रि. स. रंगविणें. –स्त्री. राळ, धूप.
रजनी–स्त्री. रात्र, हळद, राख, नीळ,
रजनीमुख–पु. सायंकाल. [चाकवत.
रजब–पु. अरबी वर्षाचा सातवा महिना.
रजबहा–पु. गुरांमुळें मळलेली वाट, मुख्य नळ (मेन पाइप).
रजबाड़ा–पु. संस्थान, राजा.
रजवार–पु. दरबार. [स्वीकृति.
रज़ा–स्त्री. इच्छा, मर्जी, सुट्टी, अनुमति,
रज़ाभित–स्त्री. मुलाला स्तनपान करविणें.

रजाइ-इय–स्त्री. आज्ञा, इच्छा, सुट्टी, अनुमति, स्वीकृति.
रजाई–स्त्री. रजई, राजेपणा, आज्ञा.
रज़ामंद–वि. सहमत असलेला.
रजाय, रजायस–स्त्री. इच्छा, आज्ञा.
रज़ील–वि. नीच, हलक्या जातीचा.
रजु, रज्जु–स्त्री. दोरी, केसांची वेणी, लगाम.
रज़्ज़ाक़–पु. धनी, पालन पोषण करणारा, [ईश्वर.
रज़्म–स्त्री. युद्ध.
रट–स्त्री. घोकंपट्टी.
रट लगाना–पुन्हां पुन्हां सांगणें.
रटन–पु. घोष, कथ.–स्त्री. घोकंपट्टी.
रटना–क्रि. स. पाठ करणें, घोकंपट्टी [करणें.
रठ–वि. शुष्क, सुकलेला.
रण–पु. लढाई, आवाज, वाद्य वाजविण्याची धनुकली, गमन, रणभूमि.
रणखेत–पु. रणक्षेत्र.
रणसिंघा–पु. तुतारी, रणशिंग.
रणित–पु. निनादित, खणखण आवाज. –वि. शब्द करणारें, वाजणारें.
रत–वि. आनंदित, शोकी, आसक्त, कामांत गुंतलेला. –पु. सुख प्रीति, रक्त, मैथुन.
रत जगा–पु. रात्रभर जागणें.
रतन, रत्न–पु. रत्न, उत्तम, श्रेष्ठ.
रतनजोत–स्त्री. एक प्रकारचें रत्न, एक झुडुप (त्याच्या मुळापासून लाल रंग निघतो).
रतनाक (ग) र, रत्नाकर–पु. समुद्र.
रतनार-रा–वि. लालसर, ह्या शब्दाचा उपयोग डोळयासाठीं होतो.
रतनारे–लाल रंगाचे.
रतनालिया–वि. लालसर. [तांबडेपणा.
रतनारी–पु. तांदुळाची एक जात. –स्त्री.
रतनारीच–पु. मदन, कुत्रा, रांडबाज, स्त्रीचा सीत्कार शब्द.
रतल–स्त्री. रत्तल (वजन), दारुचा प्याला.
रतहिंडक–पु. रांडबाज, स्त्रीवर बलात्कार करणारा.
रताना–क्रि. अ. रत होणें, मग्न होणें.
रतायनी–स्त्री. वेश्या. [–क्रि. स. आकर्षिणें.
रताली–स्त्री. कुंटीण.
रतालू–पु. रताळें.
रति–स्त्री. आनंद, सुख, प्रीति, आसक्ति, विषयसुख, मैथुन, आकर्षण, मदन पत्नी, योनि, रात्र.–अ. रत्तीभर, किंचित्.
रतिक–अ. किंचित्, थोडेसें.
रतिनाह–पु. कामदेव.
रतियाना–क्रि. अ. प्रेम करणें.
रतिराइ-ई–पु. कामदेव.
रती–स्त्री. मदनाची बायको रति, कांति, संभोग, गुंज (वजन).–अ. जरासा, [किंचित्.
रती चमकना–प्रभाव पडणें.
रतुआ–पु. कीड.
रतूबत–स्त्री. ओल.
रतोपल–पु. लाल कमल.
रतौंधा–पु. रातांधळेपणा.
रतौंधी–स्त्री. रातांधळें.
रत्त–पु. रक्त.
रत्ती–स्त्री. गुंज, शोभा.–अ. किंचित.
रत्तीभर–रेंसभर.
रत्थी–स्त्री. तिरडी. [बुद्धिबळांतील उंट.
रथ–पु. गाडी, रथ, शरीर, अवयव, पाय,
रथक्रांत–पु. आफ्रिका देश, रथानें पड- [लेली चाकोरी.
रथांग–पु. चाक.
रथी–पु. रथावर स्वार होऊन लढणारा, एक हजार योध्यांबरोबर एकदम

लढणारा.–वि. रथावर स्वार झालेला. –स्त्री. तिरडी.
रद-द्द–वि. रद्द, टाकाऊ.–पु. दांत.
रदछ (च्छ) द–पु. ओंठ.
रदीफ़–स्त्री. घोड्यावर स्वाराच्या मागें बसलेला मनुष्य, गाण्यांतील पालुपद.
रदीफ़वार–वि. अक्षराच्या क्रमानें लावलेलें. [झालेलें.–स्त्री. ओकारी.
रद्द–वि. रद्द केलेलें, बदललेलें, निकामी
रद्द बदल, रद्दोबदल–बदल, फेरफार.
रद्दा–पु. थर.
रद्दी–वि. कुचकामाचा,टाकाऊ,निरुपयोगी.
रन–पु. युद्ध, जंगल, सरोवर, समुद्राचा लहानसा भाग. [रुणझुणणें.
रनकना, रनना–क्रि. अ. झणत्कार होणें,
रनबंका, रनबाँकुरा–पु. योद्धा, वीर.
रनबन–पु. घोर जंगल, नाश.
रन (नि) वास–पु. अंतःपुर, जनानखाना.
रनी–पु. वीर, योद्धा. [जमिनीचा उतार.
रपट–स्त्री. रिपोर्ट, रपेट, घसरगुंडी,
रपटना–क्रि. अ. घसरणें, घाईनें चालणें. करावयास लावणें.
रफल–पु. पांघरण्याचें गरम वस्त्र, शाल.–स्त्री. रायफल (बंदूक).
रफ़ा–वि. दूर केलेला, निवृत्त, शांत.–पु. उंची, वेगळेपणा.
रफ़ादफ़ा–वि. पाहा 'रफ़ा'.
रफ़ाह–स्त्री. सुख, परोपकार.
रफ़ू–पु. रफ़ू करण्याचें काम.
रफ़ूगर–पु. रफ़ू करणारा. [झालेला.
रफ़ूचक्कर–अ. नाहींसा झालेला, फरारी
रफ़्त–वि. भूतकालीन.
रफ़्तगी–स्त्री. जाणें, गमन.
रफ़्तनी–स्त्री. मालाची निर्गत, गमन.
रफ़्त व गुजस्त–झालेला, व्यतीत.
रफ़्ता रफ़्ता–अ.सावकाश, हळुहळू, क्रमानें.
रफ़्तार–स्त्री. गति, चाल. [ची पद्धत.
रफ़्तार व गुफ़्तार–बोलण्याची व रहाण्या-
रब–पु. ईश्वर, पालन पोषण करणारा.
रबड़–पु. रबर.
रबड़ना–क्रि. स. ढवळणें, फेनणें.
रबड़ी–स्त्री. बासुंदी.
रबदा–पु. चिखल, चालण्याचें श्रम.
रबर–पु. रबर.
रबाना–पु. झांझऱ्याचा डफ.
रबाब–पु. हाडाच्या नखीनें वाजविण्याचें सारंगीसारखें वाद्य, पठाणांचें फार आवडतें असतें.
रबी–स्त्री. वसंतऋतूंत कापलें जाणारें रबीचें पीक, वसंतऋतु.
रबीउल्अव्वल–पु. अरबी वर्षाचा तिसरा महिना, हा जेष्ठ महिन्याच्या सुमारास येतो.
रबीउलआखिर–पु. अरबी वर्षाचा चौथा महिना हा आषाढ महिन्याच्या सुमारास येतो.
रबीउस्सानी–पु. पाहा 'रबीउल् आखिर'.
रबीब–पु. पाळलेला मुलगा, बायकोच्या पहिल्या नवऱ्याचा मुलगा.
रब्त–पु. अभ्यास, संवय, घनिष्ठ संबंध.
रब्त जब्त–घनिष्ठता.
रमक–स्त्री. तरंग, झोका, आंदोलन, धुगधुगी, शेवटचा श्वास.–वि. थोडासा.
रमकना–क्रि.अ. झोका घेणें, डुलत चालणें.
रमचेरा–पु. सेवक.
रमज़ान–पु. मुसलमानांचा उपवासाचा

महिना.
रमज़ानी–वि. रमजान सणासंबंधीं, रमजान महिन्यांत जन्मलेला, भुकेला,
रमठ–पु. हिंग. [उपाशी.
रमण-न–वि. सुखविणारा, मोहक. –पु. नवरा, मदन, जार, गाढव, विषय विलास, मैथुन, खेळणें, आनंद, ढुंगण, पडवळाचें मूळ, मदन.
रमणीक, रमणीय–वि. आनंददायक, सुंदर.
रमताराम, रमतेराम–वि. भटक्या.
रमना–क्रि. अ. रमणें, सहल करणें, भिनणें, अनुरक्त होणें, फिरणें, निघून जाणें.–पु. कुरण, बाग, सुंदर व रमणीय स्थान.
रमनी–स्त्री. सुंदर तरुण स्त्री, पत्नी, स्त्री.
रमनीक–वि. रमणीय, चांगलें.
रमल–पु. फाशांवरून वर्तविलें जाणारें भविष्य. [कांति, शोभा.
रमा–स्त्री. पत्नी, लक्ष्मी, संपत्ति, सुदैव,
रमाना–क्रि. स. रमविणें, मोहित करणें, भुलविणें, अनुकूल करणें, थोपविणें, लावणें, जोडणें.
रमास–स्त्री. चवळी (कडधान्य).
रमज़–स्त्री. खूण, रहस्य, कोडें, कटाक्ष, इशारा, श्लेष.
रमेश-स–पु. रमापति, नारायण.
रमैती–स्त्री. शेतकामांतील सहायता.
रमैनी–स्त्री. कबीराच्या बीजक नामक ग्रंथाचा दुसरा भाग.
रमैया–पु. राम, ईश्वर.–वि. रमणारा.
रम्ज़–स्त्री. इशारा, रहस्य, व्यंग, आवाज,
रम्माल–पु. रमल विद्या जाणणारा. [कोडें.
रम्य–वि. रमणीय, सुंदर.–पु. सोनचांफा, वीर्य.–स्त्री. रात्र.
रम्हाना–क्रि. अ. हंबरणें. [उत्सुकता.
रय–पु. धूळ, वेग, प्रवाह, त्वरा, जोर,
रयन–स्त्री. रात्र.
रयना–क्रि. अ. रंगणें, प्रेममग्न होणें, एकरूप होणें. –क्रि. स. भिजविणें,
रयनि–स्त्री. रजनी, रात्र. [घुसळणें.
रये–क्रि.स. रंगविलें, खेळविलें, मंथन केलें.
रयो–क्रि. स. रंगलें.
रय्यत–स्त्री. प्रजा.
ररंकार–पु. रकाराचा आवाज.
रर–स्त्री. ध्यास, घोकणी.
ररकना–क्रि. अ. बोचणें, सलणें.
ररना–क्रि अ घोकणें, ध्यास लावणें.
ररिहा–पु. एक पक्षी, घोकणारा, मोठा
ररी–वि. लतकोडगा,नीच तुच्छ. [भिकारी.
रल, रलक–पु. आनंद, कोठडी.
रलना–क्रि. अ. मिसळून जाणें.
रलाना–क्रि. स. मिसळणें, एकत्र करणें.
रली–स्त्री क्रीडा, विहार, मौज, आनंद.
रलूल–पु. गोंगाट,लोंढा. [कोलाहल, गर्जना.
रव–पु. बोल, शब्द, आवाज़, गुंजारव,
रवकना–क्रि. अ उड्या मारणें, उसळणें, पळणें. [पणा.
रवताई–स्त्री. स्वामित्व, अधिकार, राजे-
रवण–वि. ओरडणारा, वाजणारें, उष्ण, गरम, चंचल, थट्टेखोर.–पु. उंट, कोकिळ, गाढव. [करणारा.
रवन–पु. रमण, पति. –वि. क्रीडा
रवना–क्रि. अ. क्रीडा करणें, आवाज करणें.–पु. रावण.
रवनि-नी–स्त्री. सुंदर स्त्री, पत्नी.
रवन्ना–पु. परवाना, बीजक (मालाचें),

मालाची किमतीसह यादी.

रवाँ–वि. चालू, सुरू झालेला, प्रवाही, संवयीचा, प्रचलित, रूढ.–पु. जलद वाचन.

रवा–वि. उचित, योग्य.–पु. कण, तुकडा, रवा, शुद्ध सोनें, काळजी.

रवाज–स्त्री. चालरीत, रिवाज.

रवादार– व. मिंधा, संबंधीं, आश्रित, रवाळ.

रवाना– व. गेलेला, पाठविलेला.

रवायत–स्त्री. जुनी गोष्ट, म्हण, कथानक.

रवारवी–स्त्री. घाई, घायरगुंडी, हालचाल.

रवि–पु. सूर्य.

रविकर–पु. सूर्याची किरणें.

रवितनया–स्त्री. यमुना नदी.

रवितनय, रविपूत–पु. यम, शनि, सुग्रीव, कर्ण, अश्विनीकुमार.

रविश–स्त्री. पद्धति, चाल, वाफयाच्या मधली लहान वाट.

रविसुत, रविसुअ(व)न–पु.पाहा 'रविपूत'.

रवैया–पु. वागणूक, चालरीत. [औषधी.

रशकपूर–पु. रसकापूर, एक विषारी

रश्क–पु. ईर्षा, मत्सर, वैर, शत्रुत्व.

रश्केपरी–वि. परम सुंदरी.

रस–पु. उसाचा रस,द्रव पदार्थ, पाणी, पेय, रुचि, चव (गोड, आंबट, खारट, तिखट, कडू व तुरट), चटणी, कोशिंबीर, चाखण्याचा व खाण्याचा पदार्थ, जीभ, रसनेन्द्रिय, आवड, अभिलाष, प्रेम, अनुराग, शृंगार, आनंद, सुख, सौंदर्य, नवरस (शृंगार, वीर, करुण, अद्भुत, हास्य, रौद्र, भयानक, बीभत्स व शांत), सार, सत्त्व, रक्त इ. शरीरांतील द्रव पदार्थ, अन्नाचें रक्त होण्यापूर्वीचें रूपांतर, वीर्य, पारा, विष, दूध, चीक, अमृत, राळ, रसातल, रक्त्याबोळ, कामक्रीडा, उमंग, गुण, सरबत, भस्म (स्वर्णभस्म इ.), रगण व सगण.–वि. ऐकणारा, करणारा ('जसें—दादरस—न्याय करणारा. —फरियादरस —फिर्याद ऐकणारा).

रस भीजना या भीनना–तारुण्यांत येणें.

रसरंग–प्रेम, क्रीडा.

रसरीति–प्रेमपूर्ण व्यवहार.

रसकोर–पु, रसगुल्ला (मिठाई).

रसखीर–स्त्री. उसाच्या रसांत शिजलेला भात, साखर भात.

रसगुल्ला–पु. एक बंगाली मिठाई.

रसद–स्त्री. न शिजलेलें धान्य, वांटा, हिस्सा, शिधा, रसद.–पु. नक्षत्रांची गति पाहाण्याचें यंत्र.

रसदगाह–स्त्री. वेधशाळा.

(हिस्सा) रसद–योग्य वांटा.

रसदार–वि. रसाळ, रुचकर, स्वादिष्ट.

रसना–स्त्री. जीभ, दोरी, लगाम रुची.–पु. ओरड, मेघगर्जना, चव.–क्रि.अ. झिरपणें, गळणें, आनंदमय होणें, रसास्वाद घेणें, प्रेमांत गुंतणें, तन्मय होणें, अनुरक्त होणें.

रसभरी–स्त्री. रासबेरी फळ.

रसभीना–वि. रसभरित, आनंदांत मग्न.

रसम, रस्म–स्त्री. चाल रीत.–वि. रिवाज, प्रथा, मेळ, संबंध, पगार.

रसमसा–वि. रसरशित, अनुरक्त, घामानें भिजलेला.

रसमि–स्त्री. किरण, चमक.

रसराज–पु. पारा, श्रृंगाररस.

रसरी–स्त्री. सुतळी, दोरी.

रसल–वि. रसाळ, रसिक, सुंदर.

रसाँ–वि. पोंचविणारा.

रसांजन–पु. एक औषधि.

रसा–स्त्री. पृथ्वी, जमीन, जीभ, पहाड-मूळ, मद्य.– वि. पोंचविणारा, उंच होणारा किंवा दूर जाणारा.

रसाइनी–पु. रसायन शास्त्रवेत्ता.

रसाई–स्त्री. पोंच.

रसातल–पु. सप्त पाताळांपैकीं एक.

रसाल–पु. आंबा, ऊंस, फणस, गहूं, कर, धूप, रक्त्याबोळ, जिरें घातलेलें ताक.–वि. रसाळ, सुंदर, रसिक.–स्त्री. जीभ, श्रीखंड, दुर्वा, द्राक्ष, भुईकोहळा.

रसावर-ल–पु. उसाच्या रसांत शिजलेला भात, लग्नांतील एक गाणें.

रसिक–वि. चवदार, चव घेणारा, सुंदर, कामुक, मर्मज्ञ (काव्याचा), आनंदी, सहृदय, आसक्त, तत्पर.–पु. विषयी पुरुष, हत्ती, घोडा, सारस, गहूं, देवभात, एक छंद.

रसिका–स्त्री. श्रीखंड, काकवी, जीभ, रसधातु, कंबरपट्टा, द्राक्ष, मैना.

रसित–वि. रसयुक्त, सोनें इ. नें मढवलेलें, मुलामा दिलेलें.–पु. आवाज, मेघगर्जना.

रसिया, रसी–वि. रसिक.–पु. होळीचें एक गाणें.

रसीद–स्त्री. पावती, पोंच.

रसील, रसीला–वि. रसदार, रसिक, सुंदर, स्वादिष्ट.

रसुन, रसुनक–पु. लसूण.

रसूम–पु. नियम, कायदा, रीति, प्रचलित प्रथेप्रमाणें दिलेला पैसा.

रसूल–पु. ईश्वराचा संदेश वाहक पैगंबर.

रसोइया–पु. आचारी.

रसोई–स्त्री. स्वयंपाक, शिजलेलें अन्न, स्वयंपाक घर.

रसोईखाना, रसोईघर–पु. स्वयंपाकघर.

रसोई जीमना–जेवणें.

रसोईदार–पु. स्वयंपाक करणारा.

रसोईदारी–स्त्री. स्वयंपाक करण्याचें काम.

रसौरा–पु. उसाच्या रसांत शिजविलेला भात.

रसौली–स्त्री. संधिस्थानावर गांठी होण्याचा रोग.

रस्म–स्त्री. चालरीत.

रस्मुलखत–पु. लिपि.

रस्सा–पु. जाड दोर.

रस्सी–स्त्री. दोरी.

रहँकला–पु. एक प्रकारची गाडी, रेकला, तोफेची गाडी, रेकल्यावर लादलेली तोफ.

रहँचटा–पु. मनोरथ सिद्धीची अभिलाषा.

रहँट–पु. रहाट (विहीरींतून पाणी काढण्याचा).

रहँटा–पु. रहाट (कापसाचें सूत काढण्याचा).

रहचह–स्त्री. चिवचिव.

रहज़न–पु. पाहा 'राहज़न'

रहन–स्त्री. राहणी, व्यवहार, गहाण.

रहनसहन–स्त्री. राहणी करणी.

रहना–क्रि. अ. राहणें, स्थिर होणें.

रह जाना–राहून जाणें, मागें राहणें, असफल होणें.

रहनि–स्त्री. रहाणी, आचार, हरभऱ्याची कोरडी भाजी, प्रेम.

रहनुमा, रहबर–वि. मार्गदर्शक.

रहम–पु. दया, करुणा, क्षमा, गर्भाशय.

रहमत–स्त्री. कृपा, दया, वृष्टि, वर्षाव.

रहमदिल–वि. दयाळु.

रहमान–वि. दयाळु.–पु. ईश्वराचें नांव.

रहल–स्त्री. पोथी ठेवण्याची लाकडी कैंची

रहबाल–स्त्री. घोड्याची एक चाल.

रहस–पु. समुद्र, स्वर्ग, एकांत, निर्जन प्रदेश, गुप्त गोष्ट, मैथुन, यथार्थता, तत्त्व, गुह्यांग.–अ. एकांतात, गुप्तपणें.

रहसना–क्रि. अ. प्रसन्न होणें. [पद्धत

रहस बधावा–पु. अहेर, विवाहाची एक

रहसि–स्त्री. गुप्तस्थान, एकांत स्थान.

रहस्य–वि. गुप्त. –पु. गुप्त भेद, मर्म, सहज लक्षांत न येणारी गोष्ट, थट्टा-मस्करी, आचार्य मुखानेंच मिळणारी विद्या, उपनिषद.–अ. गुप्तपणें, एकांतीं.

रहाई–स्त्री. चैन, आराम, व्यवहार, राहण्याची क्रिया.

रहाना–क्रि. अ. असणें, राहणें.

रहाव–पु. स्थिति.

रहावन–स्त्री. गुरांचा अड्डा.

रहासहा–वि. उरलें सुरलें.

रहित–वि. सोडलेला, वर्जित. –पु. एकांत.

रहिला–पु. चणा, हरभरा.

रहीम–वि. दयाळु, कृपाळु. –पु. ईश्वर, एक कवि, एक साधू.

रहुवा–पु. पोटावारी राहिलेला नोकर.

रहैया–पु. रहिवासी.

राँक, रंक–वि. कंगाल, दिन.

राँग, राँगा–पु. कथील, शिसें.

राँच, रंच–अ. किंचित्.

राँचना, राचना–क्रि. अ. अनुरक्त होणें, प्रेम करणें, तद्रूप होणें, समरस होणें, रंगणें. –क्रि. स. तद्रूप करणें, रंगविणें, समरस करणें.

राँजना–क्रि. अ. काजळ फासणें, डाग देणें (भांड्यास). –क्रि. स. रंगविणें.

राँटा–पु. टिटवी, वांकडा मनुष्य.

राँड़–स्त्री. विधवा, वेश्या.

राँढना–क्रि. स. आक्रंदणें, रडणें.

राँध–पु. शेजार. –अ. जवळ.

राँधना–क्रि. स. स्वयंपाक करणें.

राँपी–स्त्री. चांभाराची रापी.

राँभना–क्रि. अ. हंबरणें.

राइ–पु. सरदार, राजा.

राई–स्त्री. मोहरी, राजेपणा, अगदीं लहान माप. –पु. राजा.

राई नोन उतारना–दृष्ट काढणें.

राई का पहाड़ बनाना, राई से पर्वत करना–राईचा पर्वत करणें.

राई काई करना–चक्काचूर करणें.

राउ, राऊ–पु. राजा.

राउत–पु. राजवंशांतील व्यक्ति, क्षत्रिय, वीर पुरुष. [राजांचा.

राउर–पु. अंतःपुर.–वि. आपला, महा-

राउल–पु. राजकुलांत उत्पन्न झालेला पुरुष,

राकस, राक्षस–पु. राक्षस. [राजा.

राकसिन, राकसी, राक्षसी–स्त्री. राक्षसी.

राका–स्त्री. पौर्णिमेची रात्र, पौर्णिमा, प्रथम रजोदर्शन झालेली स्त्री.

राकेश, राकेस–पु. पूर्णचंद्र.

राख–स्त्री. भस्म, धूळ, राख.

राखना–क्रि. स. रक्षण करणें, राखण करणें, संभाळणें, कपट करणें, लपवून ठेवणें, अडविणें, आरोप करणें.

राखी–स्त्री. रक्षाबंधनाचा दोर, राख.

राखी पूनो–स्त्री. नारळी पौर्णिमा.

राग–पु. रंग देणें, रंग, उटी, तांबडा रंग, तांबडेपणा, अळता, प्रेम, अनुराग, क्रोध, मत्सर, कोशिंबीर, लोणचें, मुरंबा इ. पदार्थ, गाण्यांतील राग,

गानमाधुर्य, रजोगुण, खादाडपणा, राजा.
(अपना अपना) राग अलापना–स्वतःसंबंधींच बोलत राहणें, आपलेंच घोडें दामटणें.
राग ताग बैठना–बस्तान बसणें, रागरंग
राग लगाना–लांबण लावणें. [जुळणें.
राचना–क्रि. स. रचणें, 'सर्जविणें.–क्रि. अ. रंगून जाणें, मग्न होणें.
राच्छस, राक्षस–पु. राक्षस, दैत्य.
राछ–पु. फणी (हातमागाची), मिरवणूक, बरात, लोहाराचा हातोडा, जात्याचें
राज़–पु. रहस्य, गौप्य. [लाकूड.
राज–पु. राज्य, स्वामित्व, शासनकाल, देश,
राजकाज–राज्यप्रबंध. [गवंडी, राजा.
राज़दार–पु. रहस्य सांगणारा.
राजरजना–आनंदांत राहणें.
राजराजना–राज्य करणें.
राजगीर–पु. गवंडी, कारागीर.
राजधानी–स्त्री. राजधानी.
राजन–पु. राजा, क्षत्रिय, इंद्र, मालक, चंद्र, यज्ञ, सोम, श्रेष्ठ. [शोभणें.
राजना–क्रि. अ. राहणें, असणें, विराजणें,
राजपाट–पु. राज्य आणि सिंहासन.
राजबाहा–पु. पाट, कालवा (सर्वांत
राजमान–वि. राजमान्य. [मोठा).
राजराज–पु. कुबेर, चंद्र, सम्राट.
राजस–वि. रजोगुणयुक्त, रजोगुणापासून उत्पन्न.–पु. आवेश, क्रोध.
राजस्व–पु. सरकारी कर.
राजा–पु. राजा, स्वामी, एक पदवी.
राजिका–स्त्री. ओळ, रेषा, काळी मोहरी, राई, शेत. [झालेला.
राजित–वि. सुशोभित, विराजमान
राजिव, राजीव–पु. कमळ, मत्स्य.–वि. हत्ती.
राज़ी–वि. खुश, प्रसन्न, सुखी, सम्मत, तयार, राजी, निरोगी, अनुकूल.
राजी–स्त्री. ओळ, पंक्ति.
राज़ीनामा–पु. तडजोडपत्र.
राजेंद्र–पु. महाराज.
राट–पु. राजा, सरदार, श्रेष्ठ पुरुष.
राटुल–पु. मोठा तराजू, कांटा (वज-
राठ–पु. राजा, राज्य, मदनवृक्ष. [नाचा).
राड़–वि. निरुपयोगी, भेदरट. [भित्रा.
राढ़–स्त्री. आरोळी, लढाई, निकामी,
रात, रातड़ी, रातरी, रात्रि–स्त्री. रात्र.
रातदिन–अ. नेहमीं. [होणें.
रातना–क्रि. अ. लाल रंगानें रंगणें, अनुरक्त
राता–वि. तांबडें, रंगलेलें, आसक्त.
राति-ती–पु. देणगी, दान, द्रव्य.
रातिचर–पु. राक्षस.
रातिब–पु. गुरांचें खाणें.
रातुल–वि. तांबडें.
राधना–क्रि. स. आराधना करणें, काम करून
रान–स्त्री. मांडी. [घेणें, पूर्ण करणें.
राना–पु. राणा.–क्रि. अ. अनुरक्त होणें.
रानी–स्त्री. राणी, स्वामिनी.
राब–स्त्री. आटविलेला उसाचा रस.
राबड़ी, रबड़ी–स्त्री. बासुंदी, आटीव दूध.
राबना–पु. शेतांत खत देण्याचा एक विधि.
राम–पु. परशुराम, बलदेव, रामचंद्र, तीनाची संख्या, पति, रमण, घोडा, मृग, विशेष, ईश्वर, एक छंद, अशोक, चाकवत, कडू कोष्ठ, तमाल पत्र.–वि. सुंदर, सुखदायक, पांढरा, निळा काळा.
राम राम करना–नमस्कार करणें, देवाचें नांव घेणें. [विरक्त होणें.
राम राम होना, राम शरण होना–मरणें,

राम राम हो जाना–स्वर्गवासी होणें.
राम राम कर के–अभिवादन करून, मोठ्या कष्टानें.
राम कहानी–स्त्री. रडगाणें.
रामजनी–स्त्री. हिंदू वेश्या.
राम तरोई–स्त्री. भेंडी.
राम तारक–पु. राममंत्र.
रामदाना–पु. चवळी (बारीक).
राम नामी–पु. रामनाम छापलेलें वस्त्र, साधूंचा एक पंथ, गळ्यांतील एक दागिना, एक माळ.
रामबाँस–पु घायपात, एक प्रकारचा मोठा बांबू.
रामरज–स्त्री. पिवडी.
रामर मौवल–स्त्री. गप्पागोष्टी.
रामरस–पु. मीठ, वांटलेली भांग.
रामराज्य–पु. अत्यंत सुखदायक राज्य.
रामशर–पु. सरकंडा, बोरू.
रामसुंदर–स्त्री. एक नौका.
रामा–स्त्री. तंबाकू, सुंदर स्त्री, चांगलें गाणारी स्त्री, आर्या छंदाचा एक भेद, हिंगुळ, अशोक, कोरफड, हिंग, नदी, लक्ष्मी, सीता, राधा, रुक्मिणी.
रामेश्वर–पु. दक्षिण भारतांतील समुद्र-कांठचें एक शिवलिंग.
राय–पु. राजा, भाट, सरदार.–स्त्री. मत, अभिप्राय.
रायज–वि. रूढ, प्रचलित.
रायभोग–पु. दुपारचा नैवेद्य.
रायरासि–स्त्री. राजाचा खजिना.
रायसा–पु.एकाद्या राजाच्या शौर्याचें पद्यमय वर्णन.
रार, रारि–पु. तंटा, हुज्जत.
राल–पु. एक कांबळें.–स्त्री. लाळ, धूप, धुपाचें झाड, सालईचा चीक, राळ.
राल गिरना, चूना या पटकना–तोंडाला पाणी सुटणें, अतिलोभ करणें.
राव–पु. पाहा 'राय'. किंकाळी, आवाज.
रावटी–स्त्री. राहुटी, एकादें लहान घर.
रावत–पु. सामंत, सरदार, लहान राजा, वीर.
रावन, रावण–पु. रावण.–वि. शत्रूंस रडावयास लावणारा.
रावना–क्रि. स. रडविणें. [–वि. आपला.
रावर-रा-रो–पु. अंतःपुर, राजवाडा.
रावल–पु. राजवाडा, अंतःपुर, सरदार, राजा, रजपूतांच्या कांहीं राजांची पदवी.
रावी–पु. कथा सांगणारा, कथा लेखक.
राशि–स्त्री. वारसा, संस्था, गणित, ढीग, रास (नक्षत्रावरून झालेली).
रास–पु. गलबला, आवाज, भाषण, गौळ्यांचे वर्तुलाकार नृत्य, उत्सव.–स्त्री. श्रीकृष्णाचा एक खेळ, समूह, गुरांची झुंड, व्याज, दत्तक, रस्ता, सडक, राहू (ग्रह), पागा, लगाम, भूशिर, वरचा भाग.–वि. अनुकूल, योग्य.
रास आना–अनुकूल होणें, लाभदायक होणें.
रासभ–पु. गाढव.
रासभी–स्त्री. गाढवी.
रासि–पु. पाहा 'राशि'.
रासी–पु. मध्यम.–वि. वाईट, नकली, लहान मापाचा. [रासा.
रासो-सौ–पु. राजाचें पद्यमय जीवन चरित्र,
रास्त–वि. सरळ, बरोबर, उचित, योग्य.
रास्तगी–स्त्री. शिष्टता, चांगुलपणा.
रास्तगो–वि. खरें बोलणारा.
रास्तबाज़–वि. इमानी, खरा.
रास्ता–पु. रस्ता, चाल, प्रथा, उपाय, युक्ति.
रास्ता नापना या पकड़ना–चालू लागणें, निघून जाणें.

रास्ता लेना–अमुक कार्यपद्धति स्वीकारणें, चालू लागणें.

रास्ता देखना–वाट पाहणें. [सांगणें.

रास्ता बताना–टाळणें, काढून टाकणें, युक्ति

रास्ती–स्त्री. सरळपणा, सत्यता.

राह–पु. राहु.–स्त्री. रस्ता, मार्ग, प्रथा, चाल, नियम, एक जातीचा मोठा मासा, बहाणा, खबर, षडयंत्र.

(अपनी) राह आना अपनी राह जाना–जीवन व्यवहार सरळ ठेवणें.

राह काटना–रस्ता बदलणें.

राह खोटी करना–उशीर करणें, चालू कामांत अडवणूक करणें.

राह दिखाना–मार्ग दाखविणें, प्रतीक्षा

राह देखना–वाट पाहणें. [करविणें.

राह निकालना–युक्ति शोधणें, स्नेह–सौजन्य वाढविणें.

राह पड़ना–दरोडा पडणें. [हट्ट सोडणें.

राहपर आ जाना–आचरण सुधारणें, आपला

राह पैदा करना–मित्रता करणें, शोधून काढणें, एकाद्या कामांत पटाईत होणें.

राह बताना–मार्ग दाखविणें, युक्ति सांगणें, टाळणें, फसविणें, काढून टाकणें.

राह भूलना–रस्ता चुकणें.

राह मारना–अडविणें, चालू कामांत व्यत्यय आणणें, नष्ट भ्रष्ट करणें, रस्त्यावर लूटमार करणें.

राहमें आँखें बिछाना–फार उत्साहानें स्वागत करणें. [सदाचारी होणें.

राह राह जाना–सरळ मार्गानें जाणें,

राह लगाना–अनुकूल करणें, रस्ता दाखविणें. [चारी होणें.

राहसे बेराह होना–मार्गभ्रष्ट होणें, दुरा-

राहें बताना–युक्त्या दाखविणें.

राहखर्च–पु. प्रवास खर्च.

राहगीर–पु. मुशाफिर, प्रवासी.

राह चलता–पु. वाटसरू, पांथस्थ, परका.

राह चौरंगी–स्त्री. चव्हाटा.

राहजन–पु. डाकू, लुटारू.

राहजनी–स्त्री. दरोडेखोरी.

राहत–स्त्री. आराम, चैन.

राहदार–पु. रस्त्यावरून चालण्याचा कर वसूल करणारा. [महसूल.

राहदारी–स्त्री. रस्त्यावरील दस्तुरी,

राहरीति–स्त्री. व्यवहार, रिवाज, पद्धति.

राह व रब्त–पु. घरोबा, संबंध.

राव व रस्म–स्त्री. सहवास.

राहिन–पु. गहाण ठेवणारा.

राहिल–पु. बैरागी, विरक्त.

राही–पु. प्रवासी, यात्रेकरू.

राहु–पु. राहु, एक प्रकारचा मासा,

रिंगन–स्त्री. रांगणें. [गेळा वनस्पति.

रिंगना–क्रि. अ. रांगणें.

रिंगना–क्रि. स. फिरविणें, रांगविणें.

रिंगाना–पु. नास्तिक, धार्मिक बंधनें न मानणारा, स्वच्छंदी पुरुष, स्वैराचारी.–वि. मदोन्मत्त, उडाणटप्पू, मस्त.

रिंदा–वि. स्वच्छंदी, उद्धट.

रिआ(या)यत–स्त्री. सवलत, लक्ष, दयापूर्ण व्यवहार, न्यूनता.

रिआयती–वि. सवलत, लक्ष, दयापूर्ण व्यवहार, न्यूनता इ. संबंधी.

रिआया–स्त्री. प्रजा.

रिकबँछ–स्त्री. अळूची वडी.

रिकाव–स्त्री. रिकिब.

रिक्त–वि. रिकामे, हीन, दरिद्री, निरु-

पयोगी, विभागलेलें, क्षीण पुण्य, भाररहित.–पु. रिकामी जागा, पोकळी, अरण्य.
रिक्ता–स्त्री. तिथि (४, ९, १४).
रिक्थ–पु. वडिलोपार्जित जिनगी, द्रव्य, [सोनें.
रिक्थी–पु. वारस, धनिक.
रिक्थक्रम–पु. परंपरा, वारसा.
रिच्छ, रिक्ष–पुं. अस्वल, नक्षत्र.
रिच्छेस–पु. अस्वलांचा स्वामी.
रिज़क्, रिज़्क्–पु. दररोजचें जेवण, [आहार.
रिज़ाली–स्त्री. निर्लज्जपणा.
रिजु, ऋजु–वि. सरळ, सुगम, सज्जन, प्रसन्न, प्रामाणिक, साधा, भोळा, हितकर.–पु. माड. [आसक्त, प्रेमळ.
रिझवार, रिझकवार–वि. गुणग्राहक,
रिझाना–क्रि. स. प्रसन्न करणें, रिझविणें.
रिझायल–वि. प्रसन्न होणारा.
रिझाव–पु. प्रसन्नता.
रिझावना–क्रि. स. प्रसन्न करणें, रिझवणें.
रित, रितु–स्त्री. ऋतु, मोसम.
रितवना–क्रि. स. रिकामें करणें, रिचवणें.
रिन, ऋण–पु. कर्ज, उधार.
रिनिआँ, रिनी–वि. कर्जदार.
रिपु–पु. शत्रु, वैरी,चोर ओंवा. [पु. शत्रुघ्न.
रिपुदमन–वि. शत्रूंचा नाश करणारा.–
रिमझिम–स्त्री. झिमझिम, पावसाची सर.
रिया–स्त्री. धोका, दगा, कपट.
रियाकार–वि. दगलबाज, कपटी.
रियाज–पु. अभ्यास, मेहनत.
रियाज़ी–स्त्री. गणित.
रियायत–स्त्री. नम्रता, सवलत.
रियाया–स्त्री. प्रजा. [ऐश्वर्य, श्रीमंती.
रियासत–स्त्री. राज्य, संस्थान, वैभव,
रियाह–स्त्री. शरिरांतील वात.
रिर–स्त्री. हट्ट.
रिरना–क्रि. अ. गयावया करणें.[मागणारा.
रिरहा–वि. अतिशय गयावया करून भीक
रिरि,रिरी–स्त्री. पितळ. [मिसळणें, रमणें.
रिलना–क्रि. अ. प्रवेश करणें, शिरणें,
रिवाज–पु. चाल, रीत, प्रथा, पद्धत.
रिश्ता–पु. नातें, संबंध.
रिश्तेदार–पु. नातेवाईक.
रिश्वत–स्त्री. लांच.
रिश्वतख़ोर–वि. लांचखाऊ.
रिषि, ऋषि–पु. सूक्ष्मदर्शी मुनि, ऋषि.
रिषिनायक–पु. मुनींमध्यें श्रेष्ठ,अत्रि ऋषि.
रिष्ट–वि. पीडित, दुर्दैवी, धष्टपुष्ट, प्रसन्न. –पु. रिठा, खड्ग, इजा, दुर्दैव, अशुभ, नाश, पाप, वसुदैव, ऐश्वर्य, क्षेम, [कल्याण.
रिस–स्त्री. क्रोध.
रिसमारना–क्रोध आवरणें.
रिसना–क्रि. अ. खळखळून बाहेर येणें.
रिसवाना–क्रि. स एकाद्यावर रागावणें.
रिसहा–वि. रागीट. [–क्रि. अ. रागावणें.
रिसाना–क्रि. अ. रागावणें, चिडणें. –क्रि. स. एकाद्यावर रागावणें.
रिसानी–स्त्री. क्रोध, स्पर्धा.
रिसाल–पु. राज्यकर. [वकीली.
रिसालत–स्त्री. ईश्वरावतार, परराष्ट्र
रिसालदार–पु. घोडेस्वारांच्या तुकडीचा मुख्य.
रिसाला–पु. पत्र, लहान पुस्तक, घोडदळ.
रिसिआ (या) ना–क्रि. अ. रागावणें. –क्रि. स. एकाद्यावर रागावणें.
रिसिक–स्त्री. तलवार.
रिसौंहा–वि. रागावलेला, नाखुष.

रिहल–स्त्री. पुस्तक ठेवून वाचण्याची लाकडी फळी.
रिहलत–स्त्री. रवानगी, मृत्यु.
रिहा–वि. बधमुक्त, सुटका झालेला.
रिहाइश–स्त्री. राहण्याचें ठिकाण, रहाण्याची तऱ्हा.
रिहाई–स्त्री. सुटका.
रींक(ग)ना–क्रि. अ. रांगणें, रेंगाळणें.
रींधना–क्रि. स. शिजविणें.
री–अ. अग (संबोधन).
रीखमूक, ऋष्यमूक–पु. एका पर्वताचे नांव.
रीछ–पु. अस्वल.
रीझ–स्त्री. प्रसन्नता, मुग्धता.
रीझना–क्रि. अ. प्रसन्न होणें, मोहित होणें.
रीठ–स्त्री. युद्ध, तरवार. –वि. अशुभ, वाईट.
रीठा–पु. रिठ्याचें झाड, रिठा.
रीढ़–स्त्री. पाठीचा कणा.
रीत, रीति–स्त्री. रीत, पद्धत, तऱ्हा, चालरीत, परिपाठ, नियम.
रीतना–क्रि. अ. रिकामें होणें. –क्रि. स. रिकामें करणें.
रीता–वि. रिकामा, रिक्त.
रीति, रीती–स्त्री. प्रकार, रीत, कायदा, वाहणें, गमन, नदी, मर्यादा, वहिवाट, भाषापद्धति, पितळ, गंज, कीट, जस्ताचें फूल, मंडूर.
रीस, रीसि–स्त्री. क्रोध, मत्सर, स्पर्धा.
रीसना–क्रि. स. रागावणें.
रीह–स्त्री. वात, पाद, हवा.
रुंड–पु. धड, हातपाय तोडलेलें धड.
रुँदवाना–क्रि. स. दुसऱ्याकडून तुडवून घेणें.
रुँधना–क्रि. अ. थांबणें, अडकून पडणें, कामांत गुंतणें, घेरलें जाणें.
रु–अ. आणि.
रुआ–पु. रोम.
रुआना–क्रि. स. रडविणें.
रुआब–पु. पाहा 'रोब'.
रुआसा–वि. रडवें.
रुक–वि. दाता, उदार.
रुकना–क्रि. अ. थांबणें, अडकून पडणें, अडून राहणें, चालण्याचा क्रम बंद पडणें.
रुकवाना–क्रि. स. आडकाठी करविणें, थांबविणें.
रुकावा–पु. आडकाठी, अडथळा.
रुकावट–स्त्री. आडकाठी, अडथळा.
रुक़्क़ा–पु. चिठ्ठी, पत्र, रोखा.
रुक्ख–पु. वृक्ष.
रुक्न–पु. स्तंभ, मुख्य कार्यकर्ता.
रुक्म–पु. सोनें, धोका रुक्मिणीचा भाऊ रुक्मी, सोन्याचा दागिना, लोखंड, नागकेशर. –वि. सोनेरी, तेजस्वी, उज्वल.
रुख़–पु. गाल, तोंड, कृपादृष्टि, पुढला भाग, हत्ती (बुद्धिबळ), वृक्ष, झाड, आकृति, तोंडाच्या आकृतीवरून प्रगट झालेली मनांतील इच्छा.–अ. कडे, समोर.
रुखड़ा–वि. गुळगुळीत नसलेला.
रुख़सत–स्त्री. आज्ञा, परवानगी, रजा, मोकळीक.–वि. कोठून तरी निघून गेलेला.
रुख़सताना–पु. निरोप देतांना द्यावयाचा पैसा.
रुख़सती–स्त्री. निरोप, पाठवणी (नवऱ्या मुलीची).
रुख़सार–पु. गाल.
रुखाई–स्त्री. रुक्षपणा, कठोरता, बेमुरवतपणा.
रुखाना–क्रि. अ. सुकणें, नीरस होणें.
रुखानी–स्त्री. गुण्या (सुताराचा).
रुखौंहाँ–वि. रुक्ष, शुष्क. [वलेला, आजारी.
रुग्ण, रुगन–वि. मोडलेला, पीडित, वांक-
रुच, रुचा–स्त्री. आवड, प्रकाश, तेज, सौंदर्य, कांति, रंग, इच्छा, वीज, पोपट मैनेचें गाणें.

रुचक, रुचकर–वि. सुखकर, क्षुधावर्द्धक, तिखट, उत्कट. –पु. महाळुंग, कबूतर, एरंड, कवडा, निष्क, दांत, कंठभूषण, कंठी, क्षुधावर्द्धक औषध, माळ, अश्वाभरण, देऊळ, काळें मीठ, टांकणखार, सज्जीखार, मंगल द्रव्य, गोरोचन, संचळखार, वावडिंग.

रुचना–क्रि. अ. रुचणें, पसंत पडणें.

रुचरुच–अत्यंत चर्वानें.

रुचि, रुची–स्त्री. इच्छा, तल्लीनता, आवड गोरोचन, प्रजापति प्रवृत्ति, प्रेम, किरण, शोभा, भूक ,स्वाद, सौंदर्य, तेज,कांति, चव, एका अप्सरेचें नांव. –वि. योग्य, शोभलेला.

रुचिर–वि. तेजस्वी, सुंदर, प्रसन्न, चवदार, क्षुधा वर्धक. –पु. केशर, लवंग, मुळा, रुपें.–स्त्री. गोरोचन.

रुचिराई–स्त्री. सौंदर्य, रुचिरता. [कोड.

रुज, रुजा–पु. भांग, वेदना,जखम,श्रम,मेंढी,

रुजना–क्रि. स. मोडणें, दुःख देणें, हत्या- [करणें.

रुजी–वि. अस्वस्थ, आजारी.

रुजू–वि. कार्यमग्न, तल्लीन.–स्त्री. प्रवृत्ति, परतणें, हायकोर्टांत दुसऱ्यांदा होणारी सुनावणी. [भरून निघणें.

रुझना–क्रि. अ. रुजणें, अडकणें, घाव,

रुझान–स्त्री. प्रवृत्ति, संदेह, वळण, कल.

रुठ–पु. राग, क्रोध.

रुठना–क्रि. स. रागावणें. [करणें.

रुठाना–क्रि. स. नाराज करणें, नाखुश

रुत–स्त्री. ऋतु. –पु. किलबिलाट, ध्वनि.

रुतबा–पु. पदवी, हुद्दा, दर्जा, प्रतिष्ठा, मान.

रुदन–पु. रडें.

रुदराछ, रुदराच्छ, रुद्राक्ष –पु. रुद्राक्ष.

रुद्र–वि. भयंकर. –पु. गणदेवता, शंकराचे ११ अवतार, आर्द्रानक्षत्र, वन्हि, अकराची संख्या,शंकराचें एक रूप, रौद्ररस.

रुद्राणी–स्त्री. पार्वती,अकरा वर्षांची मुलगी.

रुधिर–पु. मंगल, रक्त, केशर.–वि. तांबडे.

रुनझुन,रुनुकझुनुक–स्त्री. रुणझुण, झंकार.

रुनित–वि. रुणझुण आवाज करणारें.

रुपना–क्रि. अ. रुतणें, रोवलें जाणें.

रुपया–पु. रुपाया, धन.

रुपया पैसा–पु. धन.

रुपसी–स्त्री. सुंदरी.

रुपहला–वि. पांढरा, रुपेरी. [रुबा).

रुबा–वि. चतुर्थांश, चोरणारा (जसें –दिल-

रुबाई–स्त्री. चार चरणांचा श्लोक.

रुमंच–पु. रोमांच.

रुमाली–स्त्री. काचा (लंगोटी), छाटी.

रुराई–स्त्री. सौंदर्य.

रुरुआ, रुरुवा–पु. मोठें घुबड.

रुलना–क्रि. अ. भटकणें. [भटकविणें.

रुलाई,रुवाई–स्त्री. रडें.

रुलाना–क्रि. स. रडविणें, वाईट करणें,

रुवा–पु. एक किडा (याला बुलबुल खातात), एक फूल.

रुसवा–वि. निंदित, अपमानित.

रुसूख–पु. दृढता, धैर्य, स्नेह, विश्वास.

रुसूम–पु. नियम, चाल, प्रथा, वर्षासन.

***रुस्तम**–पु. इराणांतील एक प्रसिद्ध पहेलवान, शूर व्यक्ति.

रुस्तमी–स्त्री. शौर्य, वीरता, जबरदस्ती.

(छिपा) रुस्तम–दिसण्यांत साधा पण अत्यंत शूर.

रुह–वाढणारें (समासांतीं, जसें–भूमिरुह- जमीनींत वाढणारें,) वृक्ष.

रुहा–स्त्री. लता.
रुहठि–स्त्री. रुसवा, राग, घुस्सा.
रुहिर,, रुधिर–पु. रक्त.
रूंख–पु. वृक्ष.
रूँगटा–पु. रोमांच.
रूँधट–स्त्री. मळ, घाण.
रूँध,रूद्ध–वि. वेष्टिलेलें, वेढलेलें.
रूँधना–क्रि. स. अडविणें, घेरणें.
रू–पु. चेहरा, आकृति.–स्त्री. कारण. तळ.
रूई–स्त्री. कापूस. [पुढचा भाग, आशा.
रूईदगी–स्त्री. वनस्पती.
रूईदार–वि. कापसाचा.
रूए–स्त्री. चेहरा, कारण.
रूएदार–स्त्री. पाहा 'रूदाद.'
रूक्ष–वि. कठिण, खडबडीत, खरखरीत, कर्कश, रखरखीत, कोरडें, अस्निग्ध (अन्न. इ.),उंच सखल, निर्दय, मुकलेलें, कोमजलेलें.–पु. वृक्ष, मिरीं.
रूख–वि. पाहा 'रुक्ष'. –पु. झाड.
रूखड़ा–पु. झुडुप, रोपटें.
रूखा–वि. रुक्ष, शुष्क, बेचव, निरस, खडबडीत, उदास, विरक्त.
रुखा जवाब–नाकारणें, स्पष्ट सांगणें.
रूखासूखा–ओलें कोरडें, जें मिळेल तें.
रूखा पड़ना या होना–रागावणें, उद्धटपणा करणें, उदासीनता प्रकट करणें.
रूखाफीका–वि. बेचैन, उदास.
रूखापन–पु. शुष्कपणा, रुक्षता.
रूखी–स्त्री पाहा 'रूखा'.
रूझना–क्रि.अ. गुंतणें.
रूठ,रूठन–स्त्री. रुसवा, राग.
रूठना–क्रि. अ. रुसणें, नाखुश होणें.
रूठनि–वि. रुसवा, राग.

रूड़, रूड़ा–वि. सुंदर, श्रेष्ठ.
रूढ–वि. उत्पन्न झालेला, वाढलेला, वृद्धिगत, गाढ, विस्तृत, गादीवर घातलेलें, प्रसिद्ध ,चालू, प्रचलित.
रूढि–स्त्री. वाढ, उत्पत्ति, प्रसार, सिद्धि, कीर्ति, चाल, प्रघात, केवळ लोकांच्या संकेतावरून ठरलेला अर्थ.
रूदाद–स्त्री. समाचार, विवरण, दशा, कोर्टांतील कामकाज.
रूप–पु. चेहरा, सौंदर्य. वेष, लक्षण, रुपें, स्वभाव, शरीर, दशा, समान, रूपक. –वि. रूपवान.
रूप–वि. अनुरूप. साजेसें. जसेंच्या तसें, मोडतोड न झालेलें. –पु. आकार, रूप, चेहरा, लक्षण, स्वरूप, चक्षुरिंद्रियाचा विषय, रंग व आकार, दृश्य पदार्थ, सौंदर्य, मूळ धर्म, स्वभाव, रुपें, रुपया, नाणें, प्रकार,पद्धत,चिन्ह, जात,लक्षण, प्रतिबिंब, प्रतिमा, सादृश्य, कित्ता, नामाचें किंवा धातुचें प्रत्यय लावल्यावरचें रूप, एक संख्या. व्यक्त (संख्या), व्यक्त संख्या (अंक), रूपक ५, अध्ययन, शब्द, खिल्लार, पशु, कविता.
रूपाजीवा–स्त्री. वेश्या.
रूपाश्रय–वि. अतिसुंदर.
रूपक–वि. मूर्त.–पु. रुपया, आकार, खूण, वर्ग, जात, अभिनय प्रदर्शक दृश्य काव्य. –वि. अलंकार, तीन गुंजा वजन, दृष्टांत, प्रदर्शन.
रूप बनाना–रखना–लेना–वेष धारण करणें.
रूप धरना–भरना–हरना–हुबेहूब रूप घेणें, रूप रचना करणें.

रूपराशि–वि. सुंदर, मनोहर.
रूपहला–वि. रुपेरी.
रूपा–पु. रुपें, पांढरा घोडा.
रूपी–वि. रूपवान, सारखें.
रूपोश–वि. गुप्त, फरारी. [आज्ञा पत्र.
रूबकार–पु. सादर करणें, कोर्टाचा हुकूम,
रुबराह–वि. तयार, दुरुस्त केलेला.
रूबरू–अ. प्रत्यक्ष, समोरासमोर.
रूम–पु. तुर्कस्थान, निर्णयपत्र.
रूमटी–स्त्री. वहाणा.
रूमना–क्रि. अ. झुलणें.
रूमाल–पु. रुमाल, चौकोनी शाल.
रूमी–वि. तुर्की.
रूरना–क्रि. अ. रडणें, आरडा ओरड करणें.
रूरा–वि. सुंदर, श्रेष्ठ (पुरुष).
रूरिआयत–स्त्री. पक्षपात, तरफदारी.
रूरी–स्त्री. सुंदर स्त्री.
रूशनास–वि. परिचित.
रूस–पु. रशिया.
रूसना–क्रि. अ. रुसणें, रागावणें.
रूसा–पु. रोहिस गवत (रोहसेल या पासून निघतें.)
रूसियाह–वि. पाणी, काळतोंड्या, अपराधी, अपमानित. [–वि. रशियाचा.
रूसी.–स्त्री. भुशा सारखा डोक्यांतील मळ.
रूह–स्त्री. आत्मा, जीव, एक अत्तर, सत्त्व, चित्त, आंतरिक इच्छा.
रूहे अफ़ज़ा–वि. आनंद देणारा.
रूह कॉपना–फार भिणें.
रूह निकलना–मरणें, मृतासारखें होणें.
रूह निकालना–सत्त्व काढणें, प्राण घेणें.
रूह फूँकना–नवचतन्य आणणें, जागृति आणणें.
रूह भटकना–फार इच्छा होणें, सद्गति न
रूह फना होना–घाबरगुंडी उडणें. [मिळणें.
रूहना–क्रि. अ. उसळणें, वाढणें, घेरणें.
रूहानी–वि. आत्म्यासंबंधी. [गाणें.
रेंकना–क्रि. अ. गाढवाचें ओरडणें, बेसूर
रेंगटा–पु. गाढवाचें पोर. [चालणें.
रेंगना–क्रि. अ. सरपटणें, चालणें, सावकाश
रेंगावना–क्रि. स. हळूहळू सरकविणें किंवा
रेंट–पु. नाकांतील मळ. [चालविणें.
रेंड़–पु. एरंडाचें झाड.
रेंड़ी–स्त्री. एरंडी (बी).
रेंहकना–क्रि. स. रेंकणें (गाढवाचें).
रे–अ. अरे (संबोधन).
रेख,रेखा–स्त्री. रेघ, चिन्ह, चित्र काढणें, रांग, तृप्ति, कपट, भाग्य.
रेख काढना–रेघा ओढणें.
रेख भींजना या भीनना–मिसरूड फुटणें.
(रूप) रेखा–आकृति.
रेखता, रेख़्ता–पु. गजल काव्याचा एक प्रकार, दक्षिणी हिंदीचा एक छंद, दिल्लीची उर्दू भाषा, चुन्यानें बनलेली भिंत.–वि. पडलेला,आपोआप तोंडांतून निघालेला (शब्द.)
रेखना–क्रि. स. रेखाटणें, खरवडणें.
रेखा–स्त्री. ओळ, रेघ,आराखडा, मोजणी, आकार, तळहातावरील रेषा.
रेखा खींचकर कहना–ठांसून सांगणें, प्रति-
रेग–स्त्री. रेती, वाळू. [ज्ञेनें सांगणें.
रेगिस्तान–पु. वाळवंट. [तुकडे.
रेज़गी, रेज़गारी–स्त्री. चिल्लर, मोड, लहान
रेज़ा–पु. लहान तुकडा, कपड्याचें ठाण, धान, चोळी, गवंड्याबरोबर काम कर-
रेजिश–स्त्री. सर्दी. [णारा मुलगा.

रेत–स्त्री. रेती, वाळवंट. –पु. वीर्य, पारा, पाणी, बीज. [गुळीत करणें.
रेतना–क्रि. स. कानशीनें घांसणें, गुळ-
रेतहा–पु. वाळवंट, पुलीन. –वि. रेताड.
रेता–पु. रेती, माती.
रेती–स्त्री. कानस, वाळवंट.
रेतीला–वि. रेताड, वालुकामय.
रेनु–पु. रेती, पृथ्वी, कण, अणुरेणु.
रेल–स्त्री. विपुलता, लोंढा, आगगाडी.
रेलठे(पे)ल–स्त्री. अधिकता, दाटी, गर्दी.
रेलना–क्रि. स. रेलणें, पुढें ढकलणें, अधाशी पणानें खाणें.–क्रि. अ. भरगच्च असणें.
रेला–पु. पाण्याचा लोंढा, हल्ला.
रेलारेल–स्त्री. धक्काधक्की, रेटारेटी, गर्दी.
रेवंद–पु. रेवंदचीनी (औषधिवृक्ष.)
रेवड़–पु. शेळ्यामेंढ्यांचा कळप, लेंढार.
रेशम–पु. रेशीम.
रेशा–पु. काथ्या, सालीवरील तंतू, आब्यां-
रेसू–पु. ईर्ष्या, संताप. [तील रेशा.
रेह–स्त्री. खार, खारी माती.
रेहड़–पु. भिरकें, लहान बैलगाडी,
रेहन–पु. गहाण. [माळरान.
रेहनदार–पु. गहाण ठेवून घेणारा,सावकार.
रेहननामा–पु. गहाण खत.
रेहल–स्त्री. पोथी ठेवण्याची लाकडी कैंची.
रेहला–पु. फुटाणे.
रैतुआ–पु. रायतें.
रैदास–पु. रोहीदास साधु, चांभार.
रैन,रैनि–स्त्री. रात्र.
रैनिचर–पु. राक्षस.
रैयत–स्त्री. प्रजा.
रैहर–पु. तंटा, भांडण.
रोंगटा–पु. रोमांच, कांटा.
रोंगटे खड़े होना–रोमांच उभे राहणें.
रोंगटी–स्त्री. खेळांत बेइमानी करणें, किंवा
रोंगी–पु. चवळी. [रागावणें.
रोंट–स्त्री. कपट, बहाणा.
रोंटिया–पु. कपटी, धूर्त, विश्वासघातकी.
रोंधना–क्रि. स. पायाखालीं तुडविणें. –वि. उगवणें, (जसें-खुदरो-आपोआप उगविणारें, गवत इ.).
रोआ-वाँ-वा–पु. रोमांच.
रोआ (वा) ई–स्त्री. रडारड, रड.
रोआब–पु. रुबाब, ऐट.
रोक–स्त्री. अडथळा, आडकाठी, अडथळा आणणारी वस्तु, मनाई, निषेध.
रोकटोक–स्त्री. अडथळा, मनाई.
रोकड़–स्त्री. रोख, जमा, भांडवल.
रोकड़िया–पु. खजिनदार.
रोकना–क्रि. स. अडविणें, थांबविणें, रोकणें, आडकाठी आणणें, पांघरणें,
रोकू–पु. विघ्नकर्ता. [ताब्यांत ठेवणें.
रोख–पु. क्रोध, रोष.
रोग–पु. आजार.
रोगन–पु. पॉलिश, रोगण.
रोगनजोश–पु. मसालेदार मांस.
रोगनी–वि. रोगण लावलेलें.
रोचक–वि. स्वादिष्ट, मनोरंजक.
रोचन–वि. चकचकित, तेजस्वी, प्रकाशित करणारें, आवडतें, क्षुधावर्धक. –पु. पाचक पदार्थ, तांबडा कांदा.
रोचना–स्त्री. लाल कमळ, रक्त चंदन. –स्त्री. सुंदर स्त्री, वसुदेवाची बायको.
रोज़–पु. दिवस, एक दिवसाची मजुरी, मृत्युतिथि. –अ. नेहमीं, प्रतिदिनीं.
रोज़गार–पु. व्यापार, धंदा.

रोजगारी–पु. व्यापार धंदा करणारा, व्यापारी.
रोजनामचा–पु. दैनंदिनी, रोजनिशी.
रोजमर्रा–अ. नित्य, दररोज.–पु. व्यावहारिक बोली, भाषा.
रोजा–पु. उपवास, रमजान महिन्यांत मुसलमान करतात तो उपवास.
रोजाखोर–पु. उपवास न करणारा मनुष्य.
रोजादार–पु. उपवास करणारा.
रोजाना–अ. नित्य. [खर्च, मजुरी.
रोजी–स्त्री. उपजीविका, रोजचा जेवण-
रोजीना–पु. एक दिवसाची मजुरी,
रोझ–पु. नीलगाय. [मासिक वेतन.
रोटिहा–पु. पोटावारी नौकर, फुकटखाऊ.
रोटी–स्त्री. भाकरी,पोळी, स्वयंपाक, जेवण.
रोटी कपड़ेको तरसना–फार गरीब होणें.
रोटी कपड़ेसे खबर लेना–जेवण आणि कपडा देणें. [करणें.
रोटी कमाना–पोट भरण्याइतकें प्राप्त
रोटीका मारा–भुकेलेला, कंगाल.
रोटीकी खाक झाड़ना–उगीच खुशामत करणें. [मिळाल्यामुळें दुःखी होणें.
रोटीको रोना–नोकरी किंवा धंदा न
रोटी चलना–निर्वाह होणें.
रोटियाँ तोड़ना–फुकट बसून खाणें. [करणें.
रोटी देना,रोटी कपड़ा देना–पालन पोषण
रोटी पर रोटी रखकर खाना–आनंदानें जीवन निर्वाह करणें. [आपत्ति येणें.
रोटियाँ लगना–आपली पूर्व दशा विसरणें,
रोटीदाल,रोटीपानी–स्त्री. उपजीविका.
रोड़ा–पु. गोटा, लहान दगड.
रोड़ी–स्त्री. खडी.
रोड़े अटकाना या डालना–विघ्न आणणें.
रोदसी–स्त्री. भूमि.

रोदा–पु. धनुष्याची दोरी.
रोधना–क्रि. स. अडविणें, आडकाठी करणें.
रोना–क्रि. अ. रडणें, चिडणें.–वि. चिडका, रडया.–पु. दुःख.
रोना गाना–रडगाणें गाणें.
रोना धोना–आरडाओरड.
रोना पीटना–फार विलाप करणें.
रो रो कर–कसें तरी करून, रडून रडून.
रोपन–पु. लावणी, पेरणी.
रोपना–क्रि. स. रोप लावणें, उचलणें, बरा करणें (व्रण), रोवणें, पेरणें, घेण्याकरितां हात किंवा भांडें पुढें करणें, अडविणें.–पु. तेलफळ (लग्नांत).
रोपनी–स्त्री. लावणी (धान्य).
रोब–पु. रुबाब, वचक, वजन, ऐट.
रोब छा जाना–दरारा बसणें.
रोब टपकना–मुखावर तेज चमकणें.
रोब में आना–धाकामुळें एकादी गोष्ट करणें, भीति बाळगणें.
रोबदाब–पु. प्रभाव. [पीस.
रोम–पु. लव (शरिरावरील केस), पक्ष्यांचें
रोमावलि,रोमराजि, रोमलता–स्त्री. छाती
रोयाँ–पु. रोम. [वरील केस.
रोयाँ पसीजना–दया येणें. [काळीं).
रोया–पु. स्वप्न. –क्रि. अ. रडला (भत-
रोर–स्त्री. आरडाओरड, दंगल. –वि. उपद्रवी, अत्याचारी.
रोरी,रोली–स्त्री. कुंकू, धामधूम, गव्हाचा रोग. –वि. सुंदर. –पु. एक रत्न.
रोल–स्त्री. कोलाहल, ध्वनि. –पु. पाण्याचा प्रवाह. [करणें.
रोलना–क्रि. स. सपाट करणें, समतल
रोला–पु. गोंगाट, तुंबळ युद्ध, एक छंद.

रोली–स्त्री. गंधाचा रवा.
रोवनहार–वि. रडणारा,माणूस मेल्यानंतर त्याच्याबद्दल शोक करणारा कुटुंबी.
रोवना–क्रि. अ. रडणें. –वि. चिडखोर.
रोवनी धोवनी–स्त्री. शोक, रडवेपणा.
रोवासा–वि. रडवा, रडचा.
रोशन–वि. प्रकाशित,प्रकट, प्रसिद्ध,जाहीर.
रोशनचौकी–स्त्री. सनई. वाजंत्री.
रोशनदान–पु. खिडकी, झरोका.
रोशन दिमाग–पु. बुद्धिमान, तपकीर.
रोशनाई–स्त्री. शाई,प्रकाश, गुळगुळीतपणा.
रोशनी–स्त्री. उजेड, प्रकाश, ज्ञान, दिवा, दीप माळेचा प्रकाश, ज्ञानाचा प्रकाश.
रोष–पु. राग, चीड, वैर, लढाईचा आवेश.
रोस–पु. रोष.
रोह–वि. वाढणारें, बसणारा. –पु. वाढ, उंची, अंकुश, उत्पत्ति करणारा. स्वार.
रोहज–पु. डोळा.
रोहिणी, रोहिनी–स्त्री. रोहिणी नक्षत्र, गाय, वीज, बलरामाची आई, नऊ वर्षांची कन्या, गंडमाळा.
रोहू–स्त्री. मोठा मासा.
रौंद–स्त्री. तुडवणें, तुडवातुडवी.
रौंदना–क्रि. स. चिरडणें, तुडविणें.
रौ–स्त्री. वेग,गती, झोक, ओढ (पाण्याची).
रौजन–पु. झरोका. [–पु. ध्वनि.
रौजा–पु. समाधिस्थान.
रौताइन–स्त्री. सरदारीण, स्वतःची स्त्री.
रौताई–स्त्री. सरदारकी.
रौद्र–वि. प्रचंड, भयंकर, ऊग्र, तामसी, रुद्रसंबंधी. –पु. शैव,क्रोध, भयानक रस, हिंवाळा, यम. भयानकपणा, उष्णता.
रौन–पु. पति.–वि. रमणीय.[–स्त्री. गौरी.
रौनक–स्त्री. शोभा, कांति, विकास.
रौनी–स्त्री. सुंदर स्त्री. [नरकस्थान.
रौरव–वि. चंचल, धूर्त, भयंकर. –पु.
रौरा–पु. गोंगाट, धामधूम. –स. आपला.
रौराना–क्रि.स. विलाप करणें, बडबडणें.
रौरे–स. आपलें.
रौला–पु. आरडाओरड.
रौलि–स्त्री. थप्पड. [पायवाट.
रौस–स्त्री. चाल, वेग, वाफ्यांच्या मधली
रौहल–स्त्री. घोड्याची एक जात,घोड्याची
रौही–स्त्री. हरिणी. [एक चाल.

[ल]

लंक–स्त्री. कंबर, लंका.
लंकलाट–पु. एक उत्तम पांढरें वस्त्र.
लंकाल–पु. सिंह.
लंकेस–पु. रावण.
लंग–स्त्री. कासोटा.–पु. लंगडेपणा.
लँगड़ा–वि. लंगडा.
लंगड़ाना–क्रि. अ. लंगडणें.
लंगर–पु, नांगर (जहाजाचा), रद्दी सामान, लोढणें, लोंबणारी एकादी जड वस्तु, लोखंडाची जाड व जड साखळी, चांदीचा तोडा, पेहेलवानाचा लंगोट, धागादोरा, गरीबांना वाटावयाचें अन्न, अन्नछत्र.–वि. जड, द्वाड.
लंगर उठाना–जहाजाला रवाना करणें, गलबताचें रवाना होणें.
लंगर करना–द्वाडपणा करणें, गलबत
लंगरखाना–अन्नछत्र. [नांगरणें.
लंगरगाह–बंदर. [अन्न दिलें जाणें.
लंगर जारी होना, लंगर बँटना–गरीबांना
लंगर डालना–गलबत नांगरणें, बोझा टाकणें, कैद्याच्या पायांत बेडी टाकणें.

लंगर बाँधना–ब्रह्मचारी राहणें, लंगोट बांधणें.

लंगर लंगोटा आगे धरना–पहलवानाला [वस्ताद मानणें.

लंगूर–पु. वानर, शेपूट, एक प्रकारचा काळया तोंडाचा वानर.

लंगूरफल–पु. नारळ.

लंगूल–पु. शेपटी.

लंगोट–पु. लंगोट, कुस्तीचा डाव.

लंगोटबंद–वि. ब्रह्मचारी.

लंगोट बाँधना–कुस्ती लढायला तयार होणें.

लंगोटी–स्त्री. लंगोटी, कौपीन्.

लंगोटी बाँधे फिरना–लहान बाळ होणें, गरीब असणें.

लंगोटीया यार–बालमित्र, लंगोटीमित्र.

लंगोटी बँधा देना–कोणाचें सर्वस्व घेणें, भिकारी बनवणें.

लंगोटी में फाग खेलना–आवाक्याबाहेर [खर्च करणें.

लंघन–पु. उपवास, ओलांडण्याची क्रिया, अतिक्रमण.

लंघना–क्रि. अ. ओलांडणें, उडी मारणें.

लंठ–वि. मूर्ख.

लंडूरा–वि. शेपूट तुटलेलें.

लंतरानी–स्त्री. बढाई.

लंपट–पु. रंडीबाज.–वि. व्यभिचारी, हावरा, आधाशी, अतिलोभी, आसक्त.

लंबतडंग–वि. ताडासारखा उंच.

लंबा–वि. उंच, लांब, विशाल.–स्त्री. दुर्गा, लक्ष्मी, कडू दुधी.

लंबा करना–आपटणें, पाठवून देणें.

लंबा होना–पाय लांब करून पडणें, पसार होणें, पळून जाणें.

लंबा चौड़ा–वि. लांबरुंद, विस्तृत.

लंबा तडंगा–वि. उंच टांग्या.

लंबाई–स्त्री. लांबी, लांवण, अंतर.

लंबाई चौड़ाई–स्त्री. लांबी रुंदी.

लंबी–स्त्री. उंच स्त्री, लांबी.

लंबियान भरना–घोडयांचे किंवा पक्ष्यांचें पळून किंवा उडून अदृश्य होणें. [दाखविणें.

लंबियान लेना–लौकर चालणें, मोठेपणा

लंबी तानकर सोना–निश्चित झोपणें.

लंबी तानना–झोपणें, मरणें.

लंबी चौड़ी हाँकना–फार शेखी मिरवणें.

लंबी साँस लेना–दुःखी होणें.

लंबे लंबे डग रखना–लवकर चालणें.

लअन तअन–स्त्री. शिव्या आणि टोमणे.

लक दक, लक्क हक्क–वि. उजाड (मैदान), आडंबरपूर्ण.

लक्कड़तोड़ बातें–मूर्खपणाच्या गोष्टी.

लकड़बग्घा–पु. तरस, लांडग्यापेक्षां मोठा जंगली प्राणी. [विक्या.

लकड़हारा–पु. लाकुडतोडया, मोळी-

लकड़ा–पु. ओंडा.

लकड़ी–स्त्री. लाकूड, लाठी, काठी.

लकड़ी चलना–मारामारी होणें.

लकड़ी पकड़ना–मदत करणें.

लकड़ी फेंकना–दांडपट्टा खेळणें.

लकड़ी लेकर सीधा हो जाना–काठी घेऊन मारायला तयार होणें.

लकड़ी होना–अतिशय वाळून जाणें, सुकून कठीण होणें.

लकनक–स्त्री. तोतरेपणा, रोग किंवा नशेमुळें अडखळत बोलणें.

लकब–पु. पदवी, उपनांव खोड, दुर्गुण.

लकलक–पु. सारस पक्षी.–वि. हरीण.

लकलका–पु. सारस पक्ष्याची बोली, साप

वगैरेची वारंवार जीभ हालवण्याची क्रिया, उच्च आकांक्षा, प्रभाव.
लकवा—पु. अर्धांगवायु.
लकसी—स्त्री. फळें तोडण्याची आंकडी. —पु. लक्षाधीश.—वि. लाखी रंगाची.
लकीर—पु. रेघ, किनार, ओळ. [गतानुगतिक.
लकीर का फकीर—नाकासमोर चालणारा,
लकीर पीटना—अंधश्रद्धेनें चालणें, वेळेवर काम न करतां मागाहून पश्चात्ताप करणें.
लकीर खींचना—बरेंवाईट सांगणें, चिन्ह करणें. [एक वृक्ष.
लकुट, लकुटिया—स्त्री. काठी, छडी,
लकुटी—स्त्री. छडी.
लक्कड़-र—पु. ओंडा, लांकूड. [कबुतर.
लक्का—पु. पंख्यासारखी शेपटी असलेलें
लक्ष—पु. निशाण, लक्ष्य, लाख (संख्या), चिन्ह, कपट.
लक्षण—पु. जाणण्याचें साधन, खूण, चिन्ह, रोगचिन्ह, शुभाशुभचिन्ह, नांव, सद्‌गुण, शुभ चिन्ह, निर्णायक गोष्ट, व्याख्या, विशिष्ट गुणधर्म इ., कारण, प्रसंग, परिणाम, विषय, प्रतिपाद्य विषय, हेतु, ध्याय, अध्याय, प्रकरण, लक्ष्मण, बगळा, शरीरावरील एक विशेष प्रकारचें चिन्ह.
लक्षणा—स्त्री. उद्देश, वाच्याहून निराळा पण तत्संबद्ध अर्थ, सारसी, हंसी, एका अप्सरेचें नांव. [जाणणारा.
लक्षणी—वि. चिन्ह असलेला, सामुद्रिक
लक्षना—क्रि. स. जाणणें, पाहणें.—स्त्री.
लक्षि—स्त्री. लक्ष्मी.—पु. लक्ष. [लक्षण.
लक्ष्मी—स्त्री. सुदैव, सौंदर्य, तेज, हळद, मुरड शेंग, शमी, विष्णुची पत्नी, संपत्ती शोभा, पार्वतीचें एक नांव, वीरपत्नी, राजस शक्ति, एक वर्णवृत्त, गृहस्वामिनी, सिद्धि, यश, धन, अमानुष शक्ति.
लक्ष्य—पु. उद्देश्य, नेम धरण्याचें स्थान, चिन्ह, लक्षणेनें आलेला अर्थ, ज्याची व्याख्या केली ती वस्तु, ढोंग, मिष, लक्ष (संख्या). —वि. दृश्य, अनुमान करण्याजोगें, ज्ञेय. [लक्षाधीश.
लक्खी—वि. लाखी रंगाचें. —पु. एक घोडा,
लख—क्रि. स. पाहा. —वि. एक लाख. —पु. लाख, लक्ष.
लखन—पु. लक्ष्मण. —स्त्री. पाहाणें.
लखना—क्रि. स. पाहाणें, ताडणें.
लखपती—पु. लक्षाधीश.
लखलखा—पु. शुद्धीवर आणण्यासाठी उपयोगांत आणली जाणारी वल्ली.
लखलखाना—क्रि. अ. धापा टाकणें.
लखलूट—वि. खर्चिक, उधळ्या.
लखाउ—पु. खूण, लक्षण, चिन्ह, ओळख पटण्यासाठीं खूण म्हणून दिलेली वस्तु.
लखाना—क्रि. अ. दिसणें. —क्रि. स. दाखविणें, कल्पना देणें.
लखव—पु. चिन्ह.
लखिमी—स्त्री. पाहा 'लक्ष्मी'.
लखिया—पु. प्रेक्षक, अनुमान करणारा.
लखी—पु. लाल घोडा.
लखेरा—पु. लाखेचें काम करणारा कारागीर.
लखौट—स्त्री. लाखेची बांगडी.
लखौटा—पु. केशराची उटी. कुंकू वगैरे ठेवण्याची पेटी.
लखौरी—स्त्री. लाखेची वस्तु, भ्रमरी, लहान पातळ वीट, लाखोली.
लख्त—पु. तुकडा.
लख्ते जिगर, लख्ते दिल—वि. संतान.
लग—अ. पर्यंत, जवळ, साठीं, सह. —स्त्री. [प्रेम.
लगकर—मनापासून, लागून.

लग चलाना—बरोबर चालणें, चिकटणें, स्नेहसंबंध जोडणें.

लग जाना—एकाचे दोष दुसऱ्यावर येणें, चिकटणें, प्रभाव होणें, भरणें, येणें, जळणें, खाऊन टाकणें, लक्ष देणें, टोंचणें.

लगजिश—स्त्री. पाय घसरून पडण्याची क्रिया, चूक, बोलतांना अडखळणें.

लगड़—पु. ससाणा.

लगढग—अ. जवळ जवळ. [पाडणारा.

लगता हुआ—सारखा, टोंचेल असा, प्रभाव

लगती—वि. बोचणारी, प्रभाव पाडणारी, सारखी. [बोचणारी गोष्ट.

लगती लगाती बात—वेळेप्रमाणें बोलणें,

लगन—स्त्री. छंद, ध्यान, तळमळ, प्रेम, समई. —पु. विवाह, मुहूर्त, लग्नसराई, मोठें ताट. [होणें.

लगन चढ़ना—लग्नाची तिथि निश्चित

लगनपत्री—स्त्री. लग्नचिठी.

लगन लगना—प्रेम उत्पन्न होणें, विचार

लगनवट—स्त्री. प्रेम. [येणें, लक्ष लागणें.

लगना—क्रि. अ. लागणें, वाटणें, जुळणें, नीट ठेवणें, टिकणें, खर्च होणें, कळणें, सडणें, असणें, सुटणें (प्रश्न), पान्हवणें (गाय, शेळी इ.).

लगनि—स्त्री. पाहा 'लगन'.

लगनी—स्त्री. ताट, परात, वशी.

लगभग—अ. बहुधा, जवळ जवळ, सुमारें.

लगमात—स्त्री. मात्रा (गुरु वा लघु).

लगर—पु. घारीसारखा एक शिकारी पक्षी.

लगलग—वि. नाजुक, हडकुळा. —पु. सारस.

लगव—वि. खोटें, निःसार.

लगवाना—क्रि. स. लावविणें.

लगवार—पु. प्रियकर, जार.

लगा—लागून, चिकटलेला, सडलेला.

लगा चलना—मारणें, वार करणें, जवळ

लगातार—अ. एकसारखें, अखंड. [चालणें.

लगा देना—चिकटविणें, चिरडणें, लपविणें, फसविणें, डावावर लावणें, मिळविणें, चहाडी करणें, थांबविणें. [ण्याची क्रिया.

लगान—पु. शेतसारा, कर, महसूल, लाव-

लगाना—क्रि. स. लावणें, जोडणें, सोडविणें (गणित इ.), लावणें (भाव), चिकटविणें, खचिणें, मारणें, दूध काढणें, सांगून बहकविणें, रचणें. संमिलित करणें, आघात करणें, मारणें, प्रज्वलित करणें, नेमणूक करणें, पुरणें, स्पर्श करणें, गर्व करणें, परिधान करणें.

लगाई बुझाई—चहाडी, दोषारोप. [लावणें.

लगाई बुझाई करना—चहाडी करणें, भांडण

लगा कर कहना—टोंचून बोलणें.

लगाना बुझाना—भांडण लावणें.

लगानेवाला—वि. निंदा करणारा, भांडण लावणारा. [प्रेमी, आज्ञा पालक, कैदी.

लगाबँधा—बांधलेला, जुना नोकर किंवा

लगाम—स्त्री. लगाम, लगामाच्या दोऱ्या.

लगाम चढ़ाना या देना—घोड्याला लगाम लावणें, एकाद्याला थांबविणें किंवा गप्प करणें.

लगायत—अ. सहित, पर्यंत, शेवटपर्यंत.

लगाम पर हाथ डाल देना—लगाम धरून स्वाराला थांबविणें, पुढें जाऊं न देणें, नको म्हणणें. [भेदी.

लगार—स्त्री. हप्ता, क्रम, संबंधी, प्रेम,

लगा रखना—वांचवून ठेवणें, ठेवणें, आशेंत ठेवणें, लपवून ठेवणें, फुकट ठेवणें, जवळ ठेवणें.

लगा रहना–गुंतून रहाणें, बरोबर रहाणें, चिकटून रहाणें, मागें लागून राहणें.
लगालगी–स्त्री. प्रेम, आवड, संबंध.
लगा लाना–फसवून आणणें.
लगा लेना–गणित सोडविणें, नोकरीवर लावणें, बरोबर घेणें, कामांत गुंतविणें, [आरंभ करणें.
लगाव–पु. संबंध.
लगावट–स्त्री. संबंध, नातें, प्रेम.
लगावट करना–प्रेम करणें, आकर्षित करणें, [प्रेम दाखविणें.
लगावन–स्त्री. संबंध.
लगावना–क्रि. स. पाहा 'लगाना'.
लगि–अ. पाहा 'लग'.
लगुआ–पु. मित्र, प्रियकर.
लगुड़–पु. सोटा, छडी.
लगूर, लगूल–पु. वानर, शेपूट.
लगे–अ. पाहा 'लग'.
लगे हाथों–त्याचबरोबर, बरोबरीनें.
लगो–वि. कृत्रिम, खोटें.
लगौहाँ–वि. प्रेमी.
लग्गा-ग्घा–पु. शेकाटा, आंकडी (फळें तोडण्याची), कार्यारंभ. झेला (आंबे काढण्याचा).
लग्गा खाना–बरोबर होणें, बरोबरी करणें.
लग्गी लगाना–प्रेम करणें, आरंभ करणें, प्रेम करण्याचा दोष लावणें.
लग्घड़–पु. चित्ता, ससाणा.
लग्न–पु. शुभ कार्याचा मुहूर्त, विवाहाची वेळ, विवाहाचे दिवस, विवाह, जोतिष शास्त्राप्रमाणें एकाद्या राशीचा उदय. –वि. लागलेला, लज्जित, आसक्त. –स्त्री. पाहा 'लगन'.
लग्नका–स्त्री. नागवी स्त्री.
लग्वियात–स्त्री. वाह्यात व खोट्या गोष्टी.
लघु–वि. शीघ्र, लहान, सुंदर, निःसार, थोडें, हलकें, नीच क्षुल्लक, सहज पचणारें, सौम्य, मंद, इष्ट, अल्पवयी, परिवारशून्य, नीरस, दुर्बळ, शुद्ध. –अ. तिरस्कारानें, जलदीनें. –स्त्री. स्पृक्का. –पु. व्याकरणांतील लघुस्वर, वाळा (वनस्पति).
लघुताई, लघुता–स्त्री. नम्रता, लहानपण, नीचता, विचार शून्यता, हीन कुलोत्पत्ति.
लचक–स्त्री. लवचिकपणा, लचक.
लचकना–क्रि. अ. वांकणें, लचकणें, नमणें.
लचकनि–स्त्री. मुरका, लचक, लवचिकपणा.
लचना–क्रि. अ. लचकणें, मुरडणें, नमणें.
लचर–वि. गुळमुळीत, बुळगा, अस्ताव्यस्त,
लचार–वि. अगतिक, निरुपयोगी. [ढिलें.
लचारी–स्त्री. लाचारी. –पु. नजराणा, एक प्रकारचें गीत.
लचीला–वि. नरम, लवचिक. [निशाण.
लच्छ–पु. बहाणा, एक लाख, लक्ष,
लच्छन–पु. लक्षण, रीतभात, वर्तणूक, चिन्ह. [पालटणें, तेज जाणें.
लच्छन झड़ना–वाईट दिवस येणें, स्थिति
लच्छा–पु. गुच्छ (तारेचा), मुळका (कोणत्याही वस्तूचा). एक दागिना, साखळी (पायांतील), एक मिठाई, हलकें केशर. [केलेला, गुणांनीं युक्त.
लच्छित लक्षित–वि. पाहिलेला, चिन्ह
लच्छी–पु. एक घोडा. –स्त्री. लक्ष्मी, लडी.
लच्छेदार–वि. गुंतागुंतीचा, साईची (बासुंदी), गोड गोड (गोष्टी), गोळे असलेला गोड व दाट खाद्य पदार्थ.
लच्छेदार बातें–गोड गोष्टी, गुंतागुंतीच्या गोष्टी.

लछन, लक्षण–पु. लक्षण, चिन्ह.
लछमन–पु. लक्ष्मण.
लछमन झूला–दोऱ्यांचा किंवा तारांचा [पूल.
लज–स्त्री. लाज.
लजना–क्रि.अ. लाजणें.
लजलजा–वि. चपचपित.
लजवाना–क्रि. स. लाजविणें.
लजाना–क्रि. अ. लाजणें.–क्रि.स. लाजविणें.
लजालू–पु. लाजाळूचें झाड.
लजाव–क्रि. स. लाज.
लजावना–क्रि. अ. लाजविणें.
लजियाना–क्रि. स. लाजविणें.
लजीज–वि. स्वादिष्ट, चवदार.
लजीला–वि. लाजलेला, लाजरा.
लजुरी–स्त्री. विहिरींतून पाणी काढण्याची [दोरी.
लजोर,लजोहा,लजौहाँ–वि. लाजाळू.
लज्जत–स्त्री. स्वाद,आनंद, सुख.
लज्जा–स्त्री. लाज, विनय, मर्यादा, श्वेत [लाजाळू.
लज्जालु–वि. लाजाळू. –स्त्री. लाजाळूचें झाड.
लट–स्त्री. लहान किडे, केसांची बट, ज्वाला, ठोंब्या, दोष, खोड, चोर,
लट छिटकाना–केस मोकळे सोडणें.
लटक–स्त्री. नखरा, मुरका, लोंबणें.
लटक कर चलना–हावभाव करीत चालणें.
लटकन–पु. नथेचा चौकडा, तुऱ्यांतील रत्नांचा गुच्छ, एक वृक्ष, कच्छपी लागलेला माणूस.
लटकना–क्रि. स. लोंबकळणें, वांकणें, लचकणें, उशीर होणें, काम पडून राहणें.
लटकनि–स्त्री. झोक, हावभाव.
लटकाती चाल–मुरडत चालणें.
लटका–पु. नखरा,ढब, हावभाव, जादूटोणा.
लटका देना–थाप मारणें, गुंगारा देणें.
लटका रखना–आशा देत राहणें, बहाणा करणें.
लटके याद होना–क्रि. स. कपट जाणणें, मंत्रतंत्र जाणणें.
लटकाना–फांशीं देणें, लटकाविणें, आशेंत ठेवणें, केस मुलतवी ठेवणें, उभा करणें.
लटकीला, लटकौवाँ–वि. लटकलेलें.
लटजाना–निर्बल होणें.
लटजीरा–पु. आघाडा, आड मार्ग, एक [प्रकारचा तांदूळ.
लटना–क्रि. अ. जळून जाणें, लडबडणें, लोभविणें, आसक्त होणें, लीन होणें, व्याकुळ होणें.
लटपट–वि. रंगेल, रसिक, नशा करणारा, [मस्तवाल.
लटपटा–वि. लडबडित, फरफटत, सैल, अस्ताव्यस्त, अशक्त, चुरगळलेलें, मोडकें तोडकें.
लटपटाना–क्रि. अ. अडखळून पडणें, लटपटणें, चुकणें, मोहित होणें, लीन होणें.
लटपटी पगड़ी–अव्यवस्थित बांधलेलें
लटपटे दिन–वाईट दिवस. [पागोटें.
लटा–वि. दुर्बल, लंपट, लुच्चा, वाईट, तुच्छ.
लटाई–स्त्री. फिरकी (पतंगाची).
लटाधारी–वि. जटाधारी.
लटापोट–वि. मोहित, आसक्त.
लटी–स्त्री. वाईट गोष्ट, वैरागीण, थाप, वेश्या.–वि. दुर्बळ.
लटुआ–पु. भोंवरा, भाल्याचें टोक.
लटू, लट्टू–पु. भोंवरा.
लट्टू होना–फिदा होणें.
लटूरिया, लटूरी–स्त्री. शेंडी, केशकलाप
लठ-लट्ठ–पु. सोटा. [जटा, बट.
लट्ठबाज–वि. लाठी चालविणारा.

लट्ठमार–वि. लाठी चालविणारा, कर्कश, [अप्रिय.
लट्ठर–वि. मंद, आळशी, ढिला.
लट्ठा–पु. खोडा, वासा, पाचर, जाड-कापड, तुळई, खोड (झाडाचें).
लठियाना–क्रि. स. लाठीनें मारणें.
लठैत–वि. लाठीधारी.
लडंत–स्त्री. लढाई, ठोकाठोकी, सामना.
लड़–स्त्री. माळ, श्रेणी, दोऱ्याच्या अनेक तारांपैकीं एक तार.
लड़कई–स्त्री. बालपण, पोरकटपणा, चपलता, चंचलता, बालबुध्दी, अज्ञान.
लड़कखेल–पु. सोपें काम.
लड़कपन–स्त्री. पाहा 'लड़कई'.
लड़का–पु. मुलगा, पुत्र, बालक.
लड़काई–स्त्री. बालपण.
लड़काबाला–पु. मूलबाळ, कुटुंब.
लड़की–स्त्री. मुलगी, कन्या, पुत्री.
लड़कीवाला–पु. कन्येचा बाप, व्याही.
लड़कौरी–पु. पुत्रवती.
लड़खड़ाना–क्रि. अ. अडखळणें, लटपटणें, डगमगणें, झोंक जाणें, आपटणें.
लड़ना–क्रि. अ. भिडणें, मल्लयुद्ध करणें, तक्रार करणें, वादविवाद करणें, टक्कर खाणें, सफल होण्याकरितां प्रयत्न करणें, नांगी मारणें, ध्येय गाठणें.
लड़बड़–वि. बोबडे.
लड़बावला–वि. मूर्ख, अल्लड.
लड़ाई–स्त्री. लढाई, भांडण, वादविवाद, विरोध, टक्कर.
लड़ाका, लड़ाकू–वि. शूर, वीर, भांडखोर.
लड़ाना–क्रि. स. लढविणें, गुंतविणें, चालविणें (बुद्धि), चिडविणें, व्यवहारांत आणणें, लाड करणें.
लड़ायता–वि. लाडका, धृष्ट, भांडखोर.
लड़ियाना–क्रि. स. ओंवणें, गुंफणें.
लड़ी–स्त्री. सर, लड, कडवें.
लड़ुवा, लड़ुआ–पु. लाडू.
लड़ैता–वि. लाडका, आवडता, लढणारा, [लाडामुळें धीट झालेला.
लड्डू–पु. लाडू.
(ठगके) लड्डू खाना–वेडे होणें.
(मनके) लड्डू खाना या फोड़ना–मनांत मांडे खाणें.
लढ़ा, लढ़िया, लढ़ी–स्त्री. छकडा, हातगाडी.
लढ़ैता–वि. पाहा 'लड़ैता'.
लत–स्त्री. खोड, वाईट संवय.
लतखोर-रा–वि. निर्लज्ज, नीच, लाथाखाऊ, पायपुसणें, लतकोडगा.
लतमार–वि. पाहा 'लतखोर'.
लतर–स्त्री. वेल, लता.
लता–स्त्री. वेल, शाखा, सुंदर स्त्री, आघाटी, मोगरी, जाई, स्पृक्का, एक छंद.
लताड़–पु. दमदाटी.
लताड़ना–क्रि. स. लाथाडणें, छळणें.
लतापता–पु. झाडपान, जडीबुटी.
लताफ़त–स्त्री. कोमलता, स्वाद, उत्तमता.
लतियर-ल–वि. लतकोडगा.
लतिया–वि. दुराचारी, वाईट स्वभावाचा.
लतियाना–क्रि. स. लाथाडणें, छळणें, खूप लाथा मारणें.
लती–वि. वाईट खोड असलेला, कुकर्मी.
लतीफ़–वि. मजेदार, स्वादिष्ट, सुंदर, सूक्ष्म, [कोमल.
लतीफ़ा–पु. कहाणी, चुटका.
लत्ता–पु. चिंधी, फाटकें वस्त्र.–स्त्री. लाथ.
लत्ती–स्त्री. लाथ, चिंधी.
लथड़ना–क्रि. अ. बरबटणें, मळणें.
लथपथ–वि. आलेंचिंब, चिखलानें माखलेलें.

लथरना–क्रि. अ. अंग टाकणें, पहुडणें.
लथरपथर–पु. ठेचाठेच, गळ्यापर्यंत भरलेलें. [क्रिया, धमकी, पराजय.
लथाड़–स्त्री. जमिनीवरून फरफटण्याची
लथाड़ना–क्रि. स. पाहा 'लथेड़ना.'
लथेड़ना–क्रि. स. चिखलांत भरविणें, फरफटणें, छळणें, अपमान करणें, थकविणें, दटावणें, हैराण करणें.
लदना–क्रि. अ. ओझें लादलें जाणें, आच्छादित होणें, तुरुंगांत जाणें.
लदवाना–क्रि. स. ओझें लादविणें.
लदाऊ-व–पु. भार, ओझें, बोजा, लाद-
लदाकु–पु. बोजा, पाटाई. [ण्याची क्रिया.
लदुआ, लदुवा, लद्दू–वि. ओझें वाहणारा.
लद्धड़–वि. आळशी.
लप–स्त्री. लवणें (तरवारीचें).–पु. ओंजळभर वस्तु, लवचिक वस्तु हलण्याची क्रिया.
लपक–स्त्री. झेंप, ज्वाला, चमक, वेग.
लपकना–क्रि. स. वेगानें धांवणें, कडकडणें. झेप टाकणें. [जाऊन.
लपक कर–झटकन, तावडतोब वेगानें
लपका–पु. आक्रमण, चापल्य, चमक.
लपकी-ची–स्त्री. एक मासा.
लपझप–वि. चंचल, चपळ, सावध.
लपट–स्त्री. ज्वाला, आंच, सुगंध, वाऱ्याची झुळुक.
लपटना–क्रि. अ. आलिंगणें, भिडणें, चिकटणें, अडकणें, चिमटणें, गढून जाणें, मग्न होणें.
लपटा–पु. फोडणीचा सांजा, संबंध.
लपटाना–क्रि. स. गुंडाळणें, सुताची लडी करणें, भांडणांत एकाद्याच्या बाजूनें बोलणें, एकाद्या वस्तूनें गुंडाळणें. –क्रि. अ. गुंतणें, संलग्न होणें.
लपना–क्रि. अ. वांकणें, कंटाळणें, लचकणें, हलणें, डोलणें, हैराण होणें.
लपर लपर करना–उगीच बोलत राहणें.
लपलपाना–क्रि. अ. झळकणें, जोरानें हलणें (लवचिक छडी), चमकणें, लटकणें (तरवार इ.).
लपसी–स्त्री. शिरा, सांजा, लापशी, कांजी.
लपाटिया–पु. लबाड, खोटाडया.
लपाटी–स्त्री. लबाडी, खोटें.–वि. लबाड.
लपाना–क्रि. स. फटकारणें, चमकविणें
लपालप–वि. सपासप. [(छडी).
लपित–वि. सांगितलेलें.
लपेट–स्त्री. गुंडाळण्याची क्रिया, घेरा, चक्कर, बांधण्याचें कापड, वेष्टण, गुंडाळा, विवंचना.
लपेट झपेट–स्त्री. वहाणा, धरपकड, कुस्ती.
लपेटन–स्त्री. लपेटी, झांकण, फांस, वेढा.
लपेटना–क्रि. स. गुंडाळणें, गांठोडें करणें, बांधून घेणें, धरणें, विवंचनेंत टाकणें.
लफंगा–वि. दुराचारी, बदमाश.
लफ़्ज़ी–वि. शब्दाशीं संबंध ठेवणारा,
लफ़्ज़ीमानी–शब्दार्थ. [शाब्दिक.
लफना–क्रि. अ. वांकणें, लचकणें.
लफलफानि–स्त्री. पाहा 'लपलपाना.'
लफ़्ज़–पु. शब्द.
लब–पु. ओंठ, थुंकी, लाळ, किनारा.
लबड़खंदा–पु. शरीर, साहसी युवक.
लबड़चढ़ाई–स्त्री. स्तन लुळे होणें.
लबड़ धों धों–स्त्री. आरडाओरड, गडबड, गोंधळ, अन्याय, खोटेपणा, बेइमानी,
लबड़सबड़–पु. वडबड, गप्पा. [घोटाळा.
लबदा–पु. जाड दंडा.

लबरघट्टा–वि. तिरसट.
लबरेज़–वि. तोंडापर्यंत भरलेला.
लबलबा–वि. लिबलिबित.
लबलबी–स्त्री. बंदुकीचा घोडा.
लबवलहज़ा–पु. बोलण्याची पद्धत.
लबादा–पु. डगलें, कापूस भरलेला पायघोळ अंगरखा, सटरफटर सामानाचें गाठोडें.
लबार–वि. लबाड, खोटा, थापेबाज.
लबारी–स्त्री. लबाडी.–वि. चुगलखोर, लबाड, खोटा.
लबालब–अ. कांठोकांठ ओसंडणारें.
लबालेस–स्त्री. तोंडदेखलेपणा.
लबी–स्त्री. साखरेचा पाक.
लबेगोर–वि. मरणासन्न.
लबेजान–वि. मरणाच्या दारीं पोहचलेला, म्हातारा.
लबेड़ना–क्रि. अ. भरविणें, (घाण करून).
लबेद–पु. चालीरीतीनें आलेली गोष्ट, [दंतकथा.
लबेदा–पु. सोटा.
लब्धप्रतिष्ठ–वि. प्रख्यात, प्रतिष्ठित.
लमक–वि. लंपट, कुकर्मी, उपपति.
लमकना–क्रि. अ. वेगानें धांवणें, झेपटाकणें, उत्कंठित होणें.
लमछड़–र–स्त्री. एक बंदूक, उंच व्यक्ति. –वि. उंच व सडपातळ.
लमछोर–वि. उभट.
लमटंग–गा–वि. लांबटांग्या, उंच.–पु. पक्षी. [सारस पक्षी.
लमतडंगा–वि. लांबटांग्या, उंच. –पु.
लमधी–पु. व्याह्याचा बाप.
लमहा–पु. पळ, क्षण.
लमही–स्त्री. क्षण

लमाना, लँबाना–क्रि. स. लांबविणें, पसरणें.–क्रि. अ. दूर जाणें.
लम्प–पु. दिवा.
लय–पु. गाण्याचा स्वर, लीनता, विनाश, विलीन होणे, गाण्याची सुंदर पद्धति. गाण्यांत स्वर आणि ताल यांचा मेळ, प्रेम, प्रलयकाल, विश्रांति, अलिंगन. [णारें.
लयलीन–वि. बुद्धिला आच्छादित कर-
लरक(का)ई–स्त्री. बालपण.
लरकना–क्रि. अ. पाहा 'लटकना.'
लरकाना–क्रि. स. वांकविणें, खालीं
लरकिनी–स्त्री. मुलगी. [सोडणें, लटकविणें.
लरखराना–क्रि. अ. पाहा 'लड़खड़ाना.'
लरजना–क्रि. अ. थरथरणें, जळफळणें,
लरजा–पु. कंप, भूकंप. [डोलणें. भिणें.
लरझर–वि. पुष्कळ, प्रचुर.
लरना–क्रि. अ. पाहा 'लड़ना.'
लरनि, लराई–स्त्री. लढाई.
लरिक सलोरी–स्त्री. मुलांचा एक खेळ.
लरिकई–स्त्री. पाहा 'लड़कपन.'
लरिका–पु. मुलगा.
लरिकाइ–स्त्री. बालपण.
लरिकिनी–स्त्री. मुली.
लरी–स्त्री. पहा 'लड़ी.' [चुळबुळ.
ललक–स्त्री. तीव्र अभिलाषा, तळमळ,
ललकना–क्रि. अ. उमाळा येणें,हांव धरणें.
ललकार–स्त्री. आव्हान. [उत्तेजन देणें.
ललकारना–क्रि. स. आव्हान देणें, लढण्यास
ललकि–अ. उत्साहपूर्वक.
ललचना–क्रि. अ. मोहित होणें, तळमळणें, लालचावणें. अधिर होणें.
ललचाना–क्रि. स. लोभ उत्पन्न करणें,

मोहविणें, आकर्षिणें.

ललचौहाँ–वि. लालची, लोभी.

ललछौंह–वि. लालसर.

ललन–पु. प्रिय बालक, प्रिय नायक किंवा पति, क्रीडा.

ललना–स्त्री. सुंदर स्त्री, जिव्हा, एक वर्ण वृत्त, विलासिनी स्त्री. [माया.

ललनी–स्त्री. बांबूची नळी, कुमारी,

लला–पु. लाडका मुलगा, प्रिय पति

ललाई–स्त्री. लाली. [किंवा नायक.

ललाट–पु. मस्तक, नशीब.

ललाना–क्रि. अ. मोहित होणें, तळमळणें, लोभ करणें.

ललाम–वि. सुंदर.–पु. अश्व (ज्याच्या ललाटावर पांढरें असतें), गंधाचा टिळा, दागिना, ललाट भूषण, ललाटावरील पांढरा ठिपका, श्रेष्ठ, खूण, निशाण, शेंपूट, घोडी, श्रृंग, प्रभाव.

ललित–वि. खेळणारें, विलासी, गोजिरवाणें, मनोहर, आनंददायक प्रेमार्द्र, सौम्य, कोमल, सुकुमार, कांपणारें, इच्छिलेलें, क्रीडा, विलास, सौंदर्य, साधेपणा, हार भेद, एक राग.

ललितई ललिताई–स्त्री. सुंदरता.

ललिता–स्त्री. विलासिनी स्त्री, कस्तूरी, दुर्गा, स्त्री, एक वर्णवृत्त, राधेची एक सखी.

लली–स्त्री. मुलगी, नायिका, बाळ.

ललौहाँ–वि. तांबडा.

लल्ला–पु. लाडका मुलगा, प्रियकर.

लल्ली–स्त्री. मुलगी, नायिका, बाळ.

लल्लो–स्त्री. जीभ.

लल्लोचप्पो, लल्लोपत्तो–स्त्री. तोंडपुजेपणा, गोडगोड थापा, लपवाछपवी, कांकू करणें, चांचरणें.

लव–पु. शेताची कापणी, तुकडा, बिंदू, अल्पांश, अंश, विध्वंस, लावा पक्षी, केस, लोंकर, सूक्ष्मकाल.

लवण-न–पु. मीठ, लवणासुर, लवण समुद्र, खारटपणा, उंट, सैंधव, लोणार, खार. –वि. खारट, सुंदर, रुचकर.

लवणा–स्त्री. सौंदर्य, तेज, लोणचें.

लवना–क्रि. स. कापणी करणें, कापणें, शेत कापणें.

लवनाई–स्त्री. लावण्य, सुंदरता.

लवनि–स्त्री. कापणी, लोणी.

लवर–स्त्री. ज्वाला.

लवलासी–स्त्री. प्रेमसंबंध.

लवली–स्त्री. राय आंवळा, एक वर्णवृत्त.

लवलीन–वि. तल्लीन, तन्मय.

लवलेस–पु. अत्यंत थोडें, थोडासा संसर्ग.

लवा–पु. लावापक्षी, लाही (साळीची),

लवाई–स्त्री. व्यालेली गाय, शेतकापणी, कापणीची मजुरी.

लवाजमा–पु. एकाद्याच्या बरोबर राहणारा सरंजाम, आवश्यक सामुग्री.

लवाजिम–पु. बरोबर राहणारी आव-

लवारा–वासरूं. [श्यक सामुग्री.

लवासी–वि. बडबड्या, थापाड्या.

लशकर–पु. सैन्य, दल, छावणी, जहाजांत काम करणाऱ्या माणसांचा समुदाय.

लशुन, लसुन-पु. लसूण.

लषण–पु. लक्ष्मण.

लस–पु. चिकटपणा, गोंद, आकर्षण. [होणें.

लसकना–क्रि. स. रसरसणें, बिलबिलीत

लसदार–वि. चिकट, लस असलेलें.

लसना–क्रि. स. चिकटविणें, जोडणें.–क्रि. अ. शोभणें, विराजणें.
लसनि–स्त्री. शोभा, स्थिति, अस्तित्व.
लसम–वि. दूषित.
लसलसा–वि. पाहा 'लसदार.'
लसलसाना, लसियाना–क्रि. अ. रसरसणें, बिलबिलित होणें. [भित.
लसा–स्त्री. हळद.–वि. चिकटलेलें, सुशो-
लसी–स्त्री. लस, संबंध, आकर्षण, लाभयोग, दुधांत पाणी घालून केलेलें
लसीला–वि. सुंदर, सरस. [सरबत.
लसुनिया–पु. वैडूर्यमणी, लसण्या. [करून.
लस्टम पस्टम–अ. उलटें सुलटें, कसें तरी
लस्त–वि. अशक्त, थकलेला.
लस्सान–वि. चांगला वक्ता.
लस्सी–स्त्री. ताक, लस, संबंध, आकर्षण, लाभयोग, दुधांत पाणी घालून केलेलें पेय.
लहक–स्त्री. ज्वाला, शोभा, चमक, झोका.
लहकना–क्रि. अ. झोका घेणें, पेटणें, प्रकाशणें, झळझळणें, वारा वाहणें,
लहकाना, लहकारना–क्रि स. प्रवृत्त करणें. आगीच्या ज्वाला पसरणें, झुकांडी खाणें,
लहकीला–वि. चकचकीत. [उत्कंठित होणें.
लहकौर–रि–पु. घांस देण्याची पद्धत (लग्नांत), वराला दहीं साखर
लहँगा–पु. परकर. [देण्याची पद्धत.
लहजा–पु. गाण्याची व बोलण्याची ढब, तऱ्हा, स्वर लय, उच्चारपद्धति, पळ,
लहजाब,लहजा–अ. क्षणोक्षणीं. [क्षण.
लहडू–पु. भिरकें.
लहद–स्त्री. कबर, समाधि. [फेसाळलेलें.
लहनदार–पु. सावकार, धनको.–वि.
लहना–क्रि. स. प्राप्त करणें, भोगणें.–पु. उधारी, कर्जाऊ दिलेली रक्कम, भाग्य.
लहनी–स्त्री. फळाचा उपभोग, प्राप्ति.
लहबर–पु. लांब अंगरखा, पताका, लांब
लहमा–पु. क्षण, पळ. [मानेचा एक पोपट.
लहर–स्त्री. लाट, उत्साह, तरंग, आवेश, लहर, मौज, नागमोड.
लहरदार–वि. नागमोडी.
लहरना–क्रि. अ. डोलणें, फडफडणें, लाट येणें, झुकांड्या खात चालणें, शोभणें, उत्कंठित होणें, भडकणें, –क्रि. स. हवेमुळें डोलणें, वक्रगतीनें नेणें.
लहर पटोर–पु. रेघाचें रेशमी वस्त्र.
लहरबहर–स्त्री. चैन, चंगळ.
लहरा–पु. तरंग, मौज, सर (पावसाची), गाण्याच्या पूर्वी ताल स्वर मिळविणें. ['लहरना'.
लहराना–क्रि. झिंगून चालणें, पाहा
लहरिया–पु. नागमोडी रेघांची साडी, नागमोडी चिन्ह, नागमोडी रेघा.–स्त्री. लाट, आवेश, आनंद, कळ.
लहरी–स्त्री. तरंग, लहर.–वि. आनंदी, मस्त. [धट्टाकट्टा.
लहलहा–वि. टवटवलेलें, प्रफुल्लित,
लहलहाना–क्रि. अ. बहरणें, टवटवीत होणें, हलणें, डोलणें.
लहलहावना–क्रि. अ. चमकणें, लाटा येणें.
लहसून–पु. लसूण.
लहसुनिया–पु. वैडूर्य, केतुरत्न, रुद्राक्ष.
लहाछेद–पु. नाचण्याची एक पद्धत, नाचण्यांतील चपलता. [धट्टाकट्टा.
लहालह–वि. टवटवलेलें, प्रफुल्लित,
लहालोट–वि. प्रसन्न, हसतां हसतां मुरकुंडी वळलेला, मोहित, आनंदपूर्ण.

लहासी–स्त्री. नाव ओढणारा दोर, [मोठा दोर.
लहि–अ. पर्यंत.
लहु–पु. आगीची ज्योत, दिव्याची ज्योत.–स्त्री. प्रेम, मनाची वृत्ति.
लहुरा–वि. लहान, नाजुक.
लहुरी–स्त्री. धाकटया भावाची बायको.
लहू–पु. रक्त. [–वि. वयानें लहान.
लहूलुहान होना–रक्तबंबाळ होणें.
लहू-सूखना–तोंडचें पाणी पळणें, घाबरणें.
लहेरा–पु. रंगारी. (लाखेचा रंग देणारा)
लँक, लंक–स्त्री. कंबर.
लँग–स्त्री. कासोटा, काचा.
लांगूल–पु. शेंपूट, शिस्न, धान्याचें कोठार.
लँगूली–पु. वानर. [झेप घेऊन ओलांडणें.
लँघना–क्रि. स. उल्लंघणें, ओलांडणें,
लँच–स्त्री. लांच, उत्कोच.
लांछन–पु. खूण, कलंक, दोष.
लँबा–वि. लांब.
ला–अ. निषेधात्मक शब्द शब्दाच्या आरंभीं येतो (जसें–लामजहब-धर्महीन, ला-जवाब-अद्वितीय.)
लाइ–स्त्री. आग.
लाइक–वि. योग्य, लायक.
लाई–स्त्री. लाही, चुगली.
लाईलुतरी–चुगली, चुगलखोर स्त्री.
लाकलाम–वि. अगदीं बरोबर, निश्चित.
लाक्षणिक–वि. लक्षणयुक्त. –पु. ओळखणारा, लक्षण जाणणारा.
लाख–वि. एक लाख, अतिशय, हवें तेवढें. –स्त्री. लाखेचा किडा, लाख, लाही. –अ. पुष्कळ.
लाख से लीख होना–यथासांग घडून पुण्य गांठीं न पडणें, रावाचा रंक होणें.
लाखना–क्रि. अ. लाख भरणें. –क्रि. स. जाणणें, लाख लावून मोहोरबंद करणें.
लाखी–वि. मळकट लाल, लाखेचें बनविलेलें. –पु. लाल घोडा.
लाग–स्त्री. संबंध, रीति, प्रेम, चढाओढ, शत्रुत्व, युक्ति, सफाईदार नक्कल, जादूटोणा, व्यस्तता, वर्गणी, भूमिकर, दक्षिणा, एक प्रकारचा नाच.–अ. पर्यंत.
लागडाँट–स्त्री. वैर, स्पर्धा, नाच.
लाग रखना–मनांत ईर्षा ठेवणें, स्नेह करणें.
लाग लपेट–छळ, कपट, मुरवत. [रक्कम.
लागत–स्त्री. एकाद्या वस्तूसाठीं खर्च झालेली
लागना–क्रि. अ. लागणें.
लागर–वि. दुबळा, अशक्त. –स्त्री. दुबळेपणा, अशक्तपणा.
लागि–अ. नाद असलेला, निमित्त, साठीं, करणें, मुळें, पर्यंत.
लागू–वि. लागण्यास योग्य.
लागे–अ. करितां.
लाघव–पु. क्षुद्रता, लहानपणा, न्यूनता, हस्तकौशल्य, जलदी, आरोग्य. –अ. सहज.
लाघवी–स्त्री. चपलता.
लाचार–वि. अगतिक.–अ. अगतिक होऊन.
लाचारी–स्त्री. निरुपाय.
लाची–स्त्री. वेलदोडा.
लाचीदाना–पु. साखरफुटाणें, वेलदोडा.
लाछन–पु. लांछन, दोष, अपराध.
लाज–स्त्री. लाही, लज्जा, पत.
लाजना–क्रि. अ. लाजणें.
लाजवर्द–पु. एक मौल्यवान रत्न.
लाजवाब–वि. निरुत्तर, अद्वितीय. [असलेला.
लाजवाल–वि. अविनाशी, नेहमीं सारखाच
लाजा–स्त्री. भाजलेले भात, तांदूळ.
लाजिमी–वि. आवश्यक, उचित.

लाट–ठ–स्त्री. उंच मोठा खांब, मनोरा. –पु. लॉर्ड, गव्हर्नर, एक प्राचीन देश, या देशाचा निवासी.
लाटी–स्त्री. ओठ व तोंड सुकण्याची
लाठी–स्त्री. लाठी, काठी. [अवस्था.
लाठी चलना–मारामारी होणें.
लाठी सा मारना–कठोर बोलणें.
लाड़–पु. लाड, स्नेह, ममता.
लाड़ करना–अभिमान करणें, स्नेह करणें.
लाड़लड़ेता, लाड़ला–वि. अति लाडका.
लाढ़िया–पु. दुकानदारानें नेमलेला दलाल.
लाढ़ियापन–पु. धूर्तता, चलाखी.
लात–स्त्री. लाथ, पाय.
लात लगना–नुकसान होणें, अपमान होणें.
लात मारना–लाथाडणें, सोडणें, तिरस्कार करणें.
लाद–स्त्री. आंतडी, पोट, लादण्याची क्रिया.
लादना–क्रि. स. लादणें, ओझें चढविणें,
लादी–स्त्री. गोणी. [देण्याचा भार घालणें.
लादू–वि. भारवाहक.
लाधना–क्रि. स. मिळणें, लाभणें. [निंदा.
लानत, लानत मलामत–स्त्री. धिक्कार,
लाना–क्रि. स. आणणें, पुढें ठेवणें, पेटविणें, नष्ट करणें, (हा धातु सकर्मक असून अकर्मकाप्रमाणें चालतो), लावणें.
लाने–अ. साठीं, कारणें.
लापता, लापना–वि. गुप्त, अदृश्य, पत्ता नसलेला.
लापरवा, लापरवाह–वि. बेपर्वा, बेसावध.
लापरवाही–स्त्री. बेफिकिरी, बेसावधपणा.
लापसी–स्त्री. लापशी, सांजा.
लाफ़ज़नी–स्त्री. बढाया मारणें.
लाबर–वि. लबाड, खोटाड्या, थापेबाज.
लाबुद–वि. आवश्यक. [उपभोग, द्रव्य.
लाभ–पु. प्राप्ति, फायदा, उपकार,
लाभकारी–वि. फायदेशीर, लाभदायक.
लाम–पु. फौज, गर्दी.
लाम काफ़–पु. वर्णमालेचीं अक्षरें, दुर्वचन.
लामज–पु. वाळयाच्या जातीचें एक गवत.
लाय–स्त्री. ज्वाला, आग.–अ. आणून.
लायक़–वि. योग्य, उपयुक्त, गुणवान, समर्थ.–पु. लाह्या.
लायकी–स्त्री. सामर्थ्य, विद्वत्ता, योग्यता.
लायची–स्त्री. वेलदोडा.
लार–स्त्री. लाळ, ओळ, चिकटपणा.–अ. मागें, बरोबर.
लार चूना–बालपण असणें.
(मुँहसे) लार टपकना–तोंडाला पाणी सुटणें, मिळविण्याची फार इच्छा होणें.
लार लगाना–लळा लावणें, अडकविणें, फसविणें.
लारा लेरी करना–बहाणा करणें.
लारी–स्त्री. मोठी मोटार (लॉरी).
लाल–पु. लहान व आवडता पुत्र, मुलगा, आवडता पुरुष, श्रीकृष्ण, लाड, लाळ, माणिक, एक पक्षी.–स्त्री. इच्छा, लालसा. –वि. तांबडे, रागावलेला, पहिला राजा (खेळांत). [रागावणें.
लाल पीला पड़ना या होना–संतापणें,
लाल होना–पुष्कळ पैसा मिळाल्यानें प्रसन्न होणें, खेळांत जिंकणें, रागावणें.
लालच–पु. लोभ, लालसा.
लालचमें आना–लोभांत फसणें.
लालच देना–लोभ दाखविणें, फसविणें.
लालचहा, लालची–वि. लोभी, लोलुप.
लालटेन, लालटैन–स्त्री. कंदील.

लालन—पु. लाडका मुलगा, बालक, लाड.—क्रि. अ. लाड करणें.

लालना—क्रि. स. लाड करणें.

लाल बुझक्कड़—पु. अनर्थ करणारा (बोलण्याचा), मूर्ख.

लालमन—पु. श्रीकृष्ण, माणिक, एक पोपट.

लालमिर्च—स्त्री. तांबडी मिरची.

लालमी—पु. खरबूज.

लालसर—पु. बदकाची एक जात.

लालस—वि. अति उत्सुक, तत्पर, तल्लीन, आसक्त, मग्न, विव्हल.

लालसा—स्त्री. उत्कट इच्छा, उत्सुकता, विनंती, याचना, खेद.

लालसिखी—पु. कोंबडा.

लाला—पु. वैश्यजातिसूचक शब्द, बालकाकरितां संबोधन, महाराज, श्रीमान. —स्त्री. लाळ, एकप्रकारचें फूल, लालरंग. —वि. लाल रंगाचा. [आशाळभूत.

लालायित—वि. उत्कंठित, लोभावलेला,

ललित—वि. लाडका, पाळलेला.—पु. सुख, प्रेम. [प्रेमविलास.

लालित्य—पु. सुंदरता, कांति, उल्हास,

लालिया—स्त्री. लाली.

लाली—स्त्री. मुलगी, लालपणा, प्रतिष्ठा,

लालुका—स्त्री. माळ, गजरा. [पत, अब्रू.

लाले—पु. इच्छा, अभिलाषा, आशा.

(किसी चीजके) लाले पड़ना—पंचाईत पडणें, भ्रांत पडणें, वंचित होणें, एकाद्या वस्तूकरितां तडफडणें किंवा अधीर होणें.

लाव—स्त्री. आग, दोर.—पु. लाही, लावा पक्षी, गहाण ठेवून दिलें जाणारें कर्ज.

लावक—पु. लावा पक्षी.—वि. कापणारा, तोडणारा (फुलें इ.).

लावदार—वि. डागण्याकरितां तयार केलेली तोफ.—पु. तोफ डागणारा.

लावण्य, लावन्य—पु. सौंदर्य, खारटपणा.

लावना—क्रि. स. आणणें, लावणें, स्पर्शणें, पेटविणें, जाळणें.

लावनि—स्त्री. पाहा 'लावन्य'.

लावनी—स्त्री. ख्याल (गाणें), एक प्रकारचा छंद (कविता).

लावल्द—वि. निस्संतान.

लावलाव—पु. लोभ, तृष्णा.

लावा—पु. चंडोल, लाही.

लावापरछन—पु. लाजाहोम.

लावारिस—पु. बेवारसी, ज्याचा कोणी वारस नाहीं असा मनुष्य.

लावारिसी—वि. बेवारशी, अधिकारी नसलेली (वस्तु).

लाश—स्त्री. प्रेत, देह.

लाषना—क्रि. स. पाहाणें, न्याहाळणें.

लास—पु. उडचा मारणें, बागडणें, नाच, कामचेष्टा, मुरका, नखरा, कटवणी.

लासक—पु. मोर, नाच्या, शंकर, विलासी. —वि. खेळणारा, आळशी.

लासा—पु. लस, चीक. [पसरणें.

लासा लगाना—पाश टाकणें, कपटजाल

लासानी—वि. अद्वितीय, बिनतोड, निरुपम.

लासिका—स्त्री. नर्तकी, वेश्या.

लाह—स्त्री. लाख, शोभा.—पु. लाभ.

लाहक़—वि. मिसळलेला, आश्रित.

लाहासिल—वि. निरर्थक, अनावश्यक, ज्यापासून कांहीं लाभ नाहीं असा.

लाही—स्त्री. शेतांतील पिकाला लागणारी कीड, लाख.—वि. मळकट लाल रंगाचा.

लाहु—पु. लाभ, फायदा.

लाहौल–पु. तिरस्कार दाखविण्याकरितां किंवा भूतप्रेतादिकांना पळविण्याकरितां मुसलमान लोक वापरीत असलेला शब्द.

लिंग–पु. लक्षण, एकाद्यागोष्टीचें अनुमान, होण्याजोगी गोष्ट, मूळ प्रकृति, शिस्न, शिवाची एक विशेष प्रकारची मूर्ति.

लिंगदेह–पु. सूक्ष्म शरीर.

लिंगी–वि. चिन्ह असलेला, वेशधारी.–पु. ब्रह्मचारी, तपस्वी, ढोंगी साधु, शैव, हत्ती, पक्ष.

लिओ–अ. साठीं, कारणें, करितां.

लिक्खाड़–पु. खंदा लेखक (व्यंग).

लिख लोढ़ा पड़ पत्थर–अक्षरशून्य.

लिखत–स्त्री. लेख, लेखी गोष्ट, दस्तैवज.

लिखना–क्रि. स. लिहिणें, चित्र काढणें, चिन्ह करणें, पुस्तक, लेख किंवा कवितेची रचना करणें.

लिखा–पु. प्रारब्ध, दैव.–वि. लिहिलेलें.

लिखाई–स्त्री. लेख, लिहिण्याचें काम, लेखनशैली, लिहिण्याचा मोबदला, चित्र काढण्याची क्रिया, लिहिण्याची मजुरी.

लिखाना–क्रि. स. लिहविणें.

लिखापढ़ी–स्त्री. पत्रव्यवहार, एखादी निश्चित गोष्ट लिहून घेणें, खत, पत्र.

लिखावट–स्त्री.लेखनशैली, लिपी, लिखाण.

लिखित–वि. लिहिलेलें, लेखाच्या रूपांत असलेलें, प्रमाणपत्र.

लिखितक–पु. जुनें चौकोनी अक्षर.

लिच्छवि–पु. कोशल व मगध यांत राज्य करणारा एक राजवंश.

लिटाना–क्रि. स. निजविणें.

लिट्ट–पु. गाकर, आरोळी (जाड पोळी).

लिड़ार–पु. कोल्हा.–वि. भेदरट, भित्रा.

लिथड़ना–क्रि. अ. लडबडणें, अपमान [होणें.

लिथड़ा–वि. भरलेला, लिप्त.

लिपटना–क्रि. अ. गळीं पडणें, आलिंगन देणें, तनमनधन लावणें, चिकटणें.

लिपटाना–क्रि. स. चिकटविणें, आलिंगन देणें, जोडणें.

लिपड़ा–पु. कापड.–वि. ओलें, थबथबीत. –स्त्री. कपडालत्ता.

लिपना–क्रि. अ. लिंपलें जाणें, रंग किंवा ओली वस्तु पसरणें.

लिपवाई, लिपाई–स्त्री. लिंपण्याची मजुरी अथवा क्रिया. [रंगवून घेणें.

लिपवाना, लिपाना–क्रि. स. लिंपविणें,

लिपिबद्ध–वि. लिखित, लिहिलेलें.

लिप्सा–स्त्री. लालुच, लोभ, हाव, इच्छा.

लिफ़ाफ़ा–पु. पाकिट (कागदाचें),मुलामा, दिखाऊ पोशाक, झिरझिरीत वस्त्र, वरपांगी देखावा, लवकर नाश पाव-णारी वस्तु. [विणारा.

लिफ़ाफ़िया–वि. खोटें अवडंबर दाख-

लिबड़ी–स्त्री. कपडालत्ता.

लिबड़ी बर्तन या बारदाना–घरचें संसाराचें [सामान.

लिबास–पु. आच्छादन, पोशाक.

लिबासी–वि. पोशाकी, नकली.

लियाक़त–स्त्री. योग्यता, विद्वत्ता, शील, [सामर्थ्य, गुण.

लिये–अ. साठीं, कारणें.

लिरबिरीं–बारीक, पिचपिचे.

लिलाट–पु. कपाळ, भाग्य, विहिरीची मोटेकडील बाजू. [करणें.

लिलाना–क्रि. स. गिळणें, इच्छिणें, लोभ

लिल्लाह–अ. ईश्वरासाठीं.

लिवाना, लिवालाना–क्रि. स. आणवून घेणें, बरोबर घेणें, घ्यावयास लावणें.

लिवाल–पु. गिन्हाइक.
लिहाज़–पु. मर्यादा, शील, कृपा दृष्टी, लज्जा, भीड, पक्षपात, व्यवहार दक्षता, लाज, संकोच, आत्मसन्मान.
लिहाज़ा–अ. याकरितां. [उपहास.
लिहाड़ा–वि. नीच, निकामी.–स्त्री. निंदा,
लिहाड़ी–स्त्री. निंदा, उपहास.
लिहाड़ी लेना–टर उडविणें. [रजई.
लिहाफ़–पु. लेप (पांघरण्याचा), मोठी
लीक–स्त्री. रेघ, चाकोरी, प्रथा, चाल, खूण, सीमा, बदनामी, लांछन, गणना.
लीक करना, लीक खींचना–दृढनिश्चय होणें. मर्यादा निश्चित करणें.
लीक खींच करके–प्रतिज्ञेनें.
लीक पीटना–जुन्याच मार्गानें जाणें.
लीख–स्त्री. ऊचें अडें, लीख.
लीचड़–वि. निकामी, आळशी, कुचकामाचा, चिवट, पिच्छा पुरविणारा, देवघेवीच्या कामांत अव्यवस्थित.
लीचम–वि. निरुपयोगी, आळशी, ओढग्रस्त, कंजूष, चिकट (माणूस).
लीची–स्त्री. लकूच वृक्ष व त्याचें पिवळें फळ, लीची फळ.
लीझी–वि. रद्दी, निरस.
लीद–स्त्री. पशूची विष्टा.
लीन–वि. तन्मय, एकाद्या वस्तंत सामावलेला, एकरूप, भक्त, निष्ठावंत.
लीपना–क्रि. स. लिंपणें, सारवणें.
लीप पोतकर बराबर करना–नाश करणें, धुळीस मिळविणें. [बाब लपविणें.
लीपा पोती करना–सारवण घालणें, सत्य
लीबड़–पु. डोळ्याचें चिपड, चिखल.
लीम–पु. एक वृक्ष.
लीमू–पु. लिंबू.
लीर–स्त्री. चिठ्ठी, चिंधी, कात्रण.
लील–पु. निळीचें झाड, निळा रंग.–वि. निळ्या रंगाचा.
लीलना–क्रि. स. गिळणें, घाईनें खाणें.
लीला–स्त्री. सोंग, अनादर, क्रिया, क्रिडा, खेळ, प्रेमविनोद, बिचित्र काम, सादृश्य, प्रियानुकरण, सौंदर्य, देवतांच्या चरित्राचा अभिनय.–पु. काळा घोडा.
लुंगाड़, लुंगाड़ा–पु. लुच्या, लफंगा.–वि. निळा. [प्रांतांत).
लुंगी–स्त्री. कमरेचें फडकें, फेटा (सीमा
लुंज, लुंजा–वि. लंगडालुळा, पर्णहीन झाडाचें खोड. [लुळा, पर्णहीन वृक्ष.
लुंजपुंज–वि. लोळागोळा, अपंग, लंगडा,
लुंड, लुंडमुंड–पु. डोकें नसलेलें शरीर.
लुंडा–वि. पंख झडून गेलेला पक्षी.–पु.
लुआठा–पु. जळकें लाकूड. [सुताची पिंडी.
लुआब–पु. चिकट पदार्थ.
लुकंजन–पु. सिद्धांजन (डोळ्यांत हें अंजन घालतांच मनुष्य अदृश्य होतो.)
लुक–पु. रोगण, ज्वाला, वार्निश.
लुकठी–स्त्री. जळतें लाकूड.
लुकना–क्रि. अ. लपणें, लोपणें.
लुकमा–पु. घास (अन्नाचा).
लुकाट–पु. पिवळें व वाटोळें फळ येणारें एक झाड व त्याचें फळ. [ठेवणें.
लुकाना–क्रि. स. दडविणें, लपविणें, आड
लुखिया–स्त्री. जारिणी, धूर्त स्त्री, वेश्या.
लुगड़ा–पु. वस्त्र, कापड, ओढणी.
लुगत–स्त्री. शब्दकोश, भाषा, अर्थ स्पष्ट नसलेला शब्द.

लुगदी–स्त्री. ओल्या वस्तूचा गोळा.
लुगरी–स्त्री. फाटकें धोतर.
लुगाई–स्त्री. पत्नी, स्त्री.
लुग़ात–स्त्री. 'लुग़त'चें अ. वचन.
लुग़वी–वि. शाब्दिक (जसें–लुग़वीमानी –शाब्दिक अर्थ).
लुचई, लुचुई–स्त्री. मैद्याची पातळ पुरी.
लुच्चा–वि. बदमाश, दुराचारी, नीच.
लुजलुजा–वि. लवचिक, निर्बळ.
लुटकना–क्रि. अ. लटकणें.
लुटना–क्रि. अ. लुटलें जाणें, नष्ट होणें, जमिनीवर आडवें होणें, लवंडणें.
लुटवाना–क्रि. स. लुटविणें (दुसऱ्या-कडून). [विणें, फार दान देणें.
लुटाना–क्रि. स. उधळणें (धन), लुट-
लुटिया–स्त्री. लहान तांब्या, तपेली.
लुटिया डुबोना–सत्यानाश करणें.
लुटेरा–पु. डाकू, ठग, वाटमाऱ्या.
लुठन–पु. लोळण.
लुठना–क्रि. अ. लोळणें, लवंडणें.
लुड़का–पु. डूल. [लवंडणें.
लुढ़कना–क्रि. अ. गिरकी खात जाणें,
लुढ़काना–क्रि. स. लवंडविणें.
लुढ़ना–क्रि. अ. पाहा 'लुढ़कना'.
लुढ़ाना–क्रि. स. पाहा 'लुढ़काना'.[मारणें.
लुढ़ियाना–क्रि. स. कपडा शिवणें, टीप
लुतरा–वि. चुगलखोर, लुबरा, हलकट.
लुत्थ–स्त्री. धड (देहाचें).
लुत्फ़–पु. मजा, स्वाद, दया, रोचकता.
लुदकी–स्त्री. दह्यांतील भाग.
लुनना–क्रि. स. पीक काढणें, नाश करणें.
लुनाई–स्त्री. सौंदर्य, लावण्य, शेतकापणी, त्या कामाची मजुरी.

लुनियाँ–स्त्री. लोणारी जात, निळवा.
लुनेरा–पु. शेत कापणीचें काम करणारा.
लुपना–क्रि. अ. लपणें, अदृश्य होणें.
लुपलुप–स्त्री. जनावरांचा गवत खातांना होणारा आवाज.
लुपलुप करना–अत्यंत आतुर होणें.
लुबुधना–क्रि. अ. लुब्ध होणें.–क्रि. स. लुब्ध करणें.
लुब्ध–वि. लोभावलेला, मोहित झालेला.
लुब्धक–पु. व्याध, पारधी, उत्तर गोला-र्धांतील एक तेजस्वी तारा.
लुब्बे लुबाब–गोष्टीचा सारांश, तात्पर्य.
लुभाना–क्रि. अ. मोहित होणें, आसक्त होणें, लालचावणें, भुरळणें, देहभान नसणें.–क्रि. स. मोहून टाकणें, लालुच दाखविणें, देहभान विसरविणें.
लुरकी–स्त्री. बाळी.
लुरना–क्रि. अ. झुलणें, आकर्षित होणें, वाकणें, कुठून तरी एकदम येणें.
लूरी–स्त्री. व्यालेली गाय.
लुवार–स्त्री. उष्ण वाऱ्याची झुळुक.
लुहंडा–पु. लोखंडी हंडा.
लुहना–क्रि. स. मोहून जाणें.
लुहान–वि. रक्तबंबाळ.
लुहार–पु. लोहार.
लुहारी–स्त्री. लोहारीण, लोहाराचें काम.
लू–स्त्री. उष्ण वायूचा झोत.
लू मारना या लगना–झळ लागणें.
लूक–स्त्री. ज्वाला, झळ, पेटतें लाकूड, उन्हाळ्यांतील गरम हवा, उलका, तुटलेला तारा.
लूक लगाना–आग लावणें.
लूकटी–स्त्री. कोल्ही.

लूकना–क्रि. स. पेटविणें, लपविणें.– क्रि. अ. लपणें. [किंवा वासा.
लूकबाही–पु. होळींत रोवण्याचा एरंड
लूका–पु. ज्वाळा, झळ, जळतें लाकूड.
लूकी–स्त्री. ठिणगी, जळतें लाकूड.
लूकी लगाना–भांडण लावून देणें.
लूख–स्त्री. ज्वाला, झळ, पेटतें लाकूड, उल्का, तुटलेला तारा.
लूखा–वि. रुक्ष.
लूगा–पु. वस्त्र, धोतर.
लूटक–पु. लुटारू, डाकू, निस्तेज करणारा.
लूटखसोट–स्त्री. लूटफाट.
लूटना–क्रि. स. लुटणें, अयोग्य रीतीनें घेणें, फसवून घेणें, मोहित करणें, हिसकणें.
लूटपाट, लूटमार–स्त्री. लुटालूट.
लूत–स्त्री. कोळी (किडा).
लूता–पु. उष्ण वायूचा झोत.–स्त्री. कोळी (किडा), कांतीण, विषारी कीट, मुंगी, रोग (चर्मव्रण), टिटवी.
लूती–स्त्री. ठिणगी. [घायाळ केलेला.
लून–पु. शेंपूट, मीठ.– वि. कापलेला,
लूनना–क्रि. स. पाहा 'लुनना'.
लूनिया–स्त्री. लोणारी जात, निळवा.
लूनी–पु. लोणी, हरभऱ्याची आंब, राज-
लूम–पु. शेंपूट. [पुतान्यांतील एक नदी.
लूमना–क्रि. अ. लटकणें, झुलणें.
लूरना–क्रि. अ. पाहा 'लुरना'.
लूला–वि. लुळा, असमर्थ, हात तुटका.
लूलू–वि. मूर्ख, बागुलबुवा.
लूह, लूहर–स्त्री. उष्ण वायूचा झोत.
लेंड–पु. लेंडुक.
लेंडी–स्त्री. लेंडी (उंट, बकरी इ. ची).
लेहंड-डा–पु. झुंड, समूह, कळप (गुरा-

ले–पासून, आरंभ होऊन, [ढोरांचा).
लेई–स्त्री. गिलावा, खळ, सुर्खी (चुना), लापशी, लसदार चिकट पदार्थ.
लेई पूंजी–सर्वस्व.
लेकिन–अ. परंतु.
लेख–पु. लिपी, लेख, दस्तऐवज, देव.– वि. लिहिण्यायोग्य.– स्त्री. पक्की गोष्ट.
लेखक–पु. लिहिणारा, ग्रंथकार.
लेखन–पु. लिहिण्याची क्रिया, लिहिण्याची कला, चित्रकला.
लेखना–क्रि. स. लिहिणें, आकडे मोडणें, हिशेब करणें, विचार करणें, अनुमानणें,
लेखनी–स्त्री. लेखणी. [समजणें.
लेखा–पु. हिशेब, नोंदवही, रजिस्टर, खर्चाचें विवरण, अनुमान.
लेखा डेवढ़ा या बराबर होना–हिशोब चुकता होणें, तळपट करणें.
लेखा डेवढ़ा या बराबर करना–हिशेब चुकता करणें.
(किसीके) लेखे–एकाद्याच्या विचाराप्रमाणें, कोणाच्या समजुतीप्रमाणें.
लेजुर, लेजुरी–स्त्री. दोरा, सुतळी.
लेज़म, लेज़िम–स्त्री. लेझीम.
लेटना–क्रि. अ. आडवें होणें, निजणें, पहुडणें, लवंडणें, कलंडणें.
लेटाना–क्रि. स. आडवें करणें, निजविणें.
लेदी–स्त्री. एक जलाशयाजवळ राहणारा पक्षी. [परत मिळणारी रक्कम.
लेन–पु. घेणें, कर्जाऊ दिलेली रक्कम,
लेनदार–वि. घेणारा, सावकार.
लेनदेन–पु. सावकारी, देवघेवीचा व्यवहार, संबंध.
लेनहार–वि. घेणारा, सावकार.

लेना–क्रि. स. घेणें, धरणें, ताब्यांत ठेवणें, जिंकणें, लज्जित करणें, संभोग करणें, संचित करणें, बनविणें, जबाबदारी घेणें, स्वीकार करणें, स्वागत करणें.

लेना एक न देना दो–घेणें नास्ति देणें [नास्ति.

लेना करना–झगडणें.

लेना न देना–उगीचच. [तोटा होणें.

लेने के देने पड़ना–निस्तरावें लागणें,

(ऊधौके) लेने में न माधौके देने में—कोणाच्या अध्यांत ना मध्यांत, विनाकारण.

ले गिरना, ले मरना–आपल्याबरोबर दुसऱ्यालाहि गोत्यांत आणणें, कांहींतरी

ले डालना–बिघडविणें. [प्राप्त करणें.

ले दे डालना–फिटंफाट करणें,अपमान करणें.

ले पड़ना–क्रि. स. जवळ निजविणें, काढून नेणें, आपला स्वार्थ साधणें.

ले बीतना–बिघडविणें.

ले रखना–संग्रह करणें, संभाळणें.

ले रहना–ताब्यांत घेणें, बरोबर बाळगणें.

लेप–पु. सारवण्याची वस्तु, गिलावा.

लेपना–क्रि. स. लेप लावणें, गिलावा [करणें, माखणें.

ले पालक–पु. दत्तक पुत्र.

ले पालना–क्रि. स. बाळगणें (दुसऱ्याच्या [बालकास), दत्तक घेणें.

लेबुल–पु. लेबल.

लेरुवा, लेरू–पु. गोऱ्हा.

लेव–पु. लेप, भांड्याच्या बुडाला लावलेली राख व माती, गिलावा, एक समय विभाग.

लेवा–वि. घेणारा.–पु. पाहा 'लेव'.

लेवा देवा–स्त्री. देणें घेणें, व्यवहार.

लेवार–पु. गिलावा, खरीददार. [णारा.

लेवाल, लेवैया–वि. घेणारा, खरेदी कर-

लेश–पु. अंश, कण, खूण, संसर्ग, संबंध, लेश.–वि. अल्प, दोन कला काल जसें १८ निमेष–काष्ठ, २ काष्ठा–लव, १५ लव–कला, २ कला–लेश, २ लेश–क्षण.

लेषना–क्रि. स. पाहाणें, लिहिणें.

लेस–वि. थोडासा, जरीचा काठ, वेल, गिलवा.

लेसना–क्रि. स. जाळणें, डंख मारणें, थापणें, चिकटविणें, चुगली करणें, गिलावा करणें, भांडण लावणें.

लेसालेस–पु. रंगरंगोटी.

लेहंड, लेहंडा–पु. झुंड, समुदाय, एक बोली.

लेह–स्त्री. चाटण, अन्न भोजन, ग्रहण लागण्याचा एक प्रकार.–वि. चाटणारा.

लेहन–पु. चाटण, चाटण्याची क्रिया.

लेहना–पु. चाटणें.

लेहाज़–पु. पाहा 'लिहाज'.

लेहाज़ा–अ. यासाठीं, म्हणून.

लेही–स्त्री. खळ.

लेह्य–वि. चाटण्याजोगें.–पु.चाटण, अमृत, [अन्न.

लैं–अ. पर्यंत.

लैंडो–पु. एक प्रकारची गाडी.

लैतोलाल, –पु. टाळाटाळ.

लैल–पु. रात्र.

लैलो निहार–रात्रंदिवस.

लैस–वि. सज्ज, शृंगारित.–पु. लेस, फीत, [एक बाण.

लों–अ. पर्यंत.

लो–क्रि. स. घ्या.–अ. छान, संबोधन,

लोंदा–पु. चिखलाचा गोळा. [खालीं.

लोअि–पु. लोक–स्त्री. कांति, ज्योति, प्रभा.

लोअिन–पु. सौंदर्य, डोळा.

लोई–स्त्री. उंडा (पिठाचा), घावळी.

लोकंदी–स्त्री. पाठराखणीस दिलेली दासी.
लोक–पु. प्रजा, जग, प्रदेश, दिशा, लोक, प्राणी, समाज, निजस्वरूप, प्रकाश, फल, भोग्य वस्तु, यश, निवासस्थान, समुदाय, व्यवहार, चक्षुरिंद्रिय, विषय.
लोकना–क्रि. स. झेलणें.
लोकप, लोकपति–पु. लोकांचे पालन करणारा, ब्रह्मा, राजा, अष्ट दिशांचे स्वामी प्रत्येकीं.
लोकाट–पु. लुकाट वृक्ष व त्याचें फळ.
लोकाना–क्रि. स. उंच फेकणें, उडविणें.
लोकोक्ति–स्त्री. म्हण, एक अलंकार.
लोखंडी–स्त्री. गजवेल.
लोखर–पु. लोहार, न्हावी किंवा सुतार यांची हत्यारें.
लोग–पु. लोक, जनता, मनुष्य.
लोगाई–स्त्री. पत्नी, स्त्री.
लोच–स्त्री. नाजुकपणा, कंप (गळ्याचा), लचक.–पु. रुचि, अभिलाषा, अश्रु.
लोचन–पु. डोळा, नेत्र.
लोचना–क्रि. स. पाहाणें, प्रकाश पाडणें, आवड उत्पन्न करणें, इच्छा करणें.–क्रि. अ. इच्छिणें, शोभणें, लालचावणें.
लोचुन, लोचून–पु. लोखंडाचा कीस.
लोट–स्त्री. प्रेम, लोळण.–पु. उतार, घाट (नदी इ. चा), नोट.
लोट जाना–बेशुद्ध होणें, हट्ट करणें, फार पसंत करणें, तळमळणें. [तडफडणें.
लोटता फिरना–जमिनीवर लोळणें,
लोट लगाना–पडून राहणें, हट्ट धरणें, लोळणें.
लोट पोट हो जाना–हंसून मुरकुंडी वळणें, बेचैन होणें, लोळणें, बेशुद्ध होणें, एकाएकीं मरणें. [बारीक खडी.
लोटन–पु. एक कबूतर, रस्त्यांतील
लोटना–क्रि. अ. तळमळणें, लोळणें, विश्रांति घेणें, कुशीस वळणें, हट्ट करणें, खुश होणें, गडगडणें, मुग्ध होणें, मोहून जाणें.
लोटपटा–पु. अदलाबदल (खेळांत), वर वधूची पाटाची अदलाबदल.
लोटा–पु. तांब्या, लोटा. [करणें.
लोटा रखना–हलक्या दर्जाची नोकरी
लोटिया–स्त्री. लोटी.
लोड़ना–क्रि. स. आवश्यकता असणें.
लोढ़ना–क्रि. अ. टोचणें, तोडणें, वेंचणें.
लोढ़ा–पु. वरवंटा.
लोढ़ा डालना–सारखें करणें, सपाट करणें.
लोढ़ा ढाल–सत्यानाश.
लोढ़िया, लोढ़ी–स्त्री. लहान वरवंटा.
लोत–पु. चोरलेलें धन, अश्रु, चिन्ह.
लोथ, लोथि–स्त्री. प्रेत.
लोथ गिरना–मारलें जाणें.
लोथ डालना–हत्या करणें, ठार मारणें.
लोथों की भीत उठाना–अनेकजणांना मारून टाकणें.
लोथड़ा–पु. मांसपिंड (हाड नसलेला).
लोथपोथ–स्त्री. बेशुद्ध, दमून जाणें.
लोध–पु. लोध्र, एक वृक्ष.
लोन–पु. मीठ, सौंदर्य, चमक, ऋण.
लोन उतारना–दृष्ट काढणें. [खाणें.
(किसीका) लोन खाना–कोणाचें अन्न
लोन न मानना–उपकार न मानणें.
(किसीका) लोन निकलना–विश्वास घाताचें प्रायश्चित मिळणें. [देणें.
(जलेपर) लोन लगाना–दु:खावर डागण्या

(किसी बातका) लोनसा होना–अप्रिय होणें.
लोना–वि. खारट, सुंदर, तिखटमिठाचा. –क्रि. स. कापणी करणें.–पु. क्षार, एक कीड.–स्त्री. जादू करणारी एक स्त्री.
लोनाई–स्त्री. पाहा 'लुनाई'.
लोनिका, लोनी–स्त्री. एक भाजी, हरभऱ्याची आंब.
लोनिया–स्त्री. लोणारी जात, निळवा.
लोप–पु. नाश, लुप्त, विच्छेद, अभाव, प्रचारांतून जाणें (धर्म, जात, नाणें इ.), अतिक्रमण.
लोपना–क्रि. स. लपविणें, नष्ट करणें.–क्रि. अ. लुप्त होणें, नष्ट होणें.
लोबान–पु. धूप.
लोबिया–पु. चवळी.
लोभ–पु. लालूच, हांव, लोभ.
लोभना, लोभाना–क्रि. अ. लुब्ध होणें.–क्रि. स. लुब्ध करणें.
लोभार–वि. भुलविणारा, मोहून टाकणारा.
लोभी–वि. लालची, इच्छिणारा, मोह पाडणारा.
लोम–पु. केशयुक्त शेंपूट, शरीरावरील केस.
लोमडी–स्त्री. खोकड, कोल्ही.
लोमश–पु. एका ऋषीचें नांव.–वि. अंगावर लांब केस असलेला.
लोमहर्षण–वि. भीषण, रोमहर्षण.
लोमाशिका–स्त्री. कोल्ही, खोकड.
लोय–पु. लोक, जनता, डोळा.–स्त्री. ज्वाला, झळ.–अ. पर्यंत ,समान.
लोयन–पु. डोळा. [कुंडल, अश्रु.
लोर–वि. चंचल, उत्सुक.–पु. कानाचें
लोरना–क्रि. अ. हेलकावणें, लुकलुकणें, वांकणें, लोळणें, चंचल होणें.
लोरी–स्त्री. अंगाई गीत.
लोरियाँ देना या गाना–मुलांना झोपविण्यासाठीं अंगाई गीत गाणें.
लोल–वि. क्षुब्ध, हालणारा, बदलत राहणारा, उत्सुक, क्षणिक, चंचल, लोलुप.
लोलक–पु. लोलक, कानांतील डूल.
लोलुप–वि. लोभी, चटोर, अत्यंत उत्सुक.
लोवा–स्त्री. खोकड. [घागर.
लोहँड़ा–पु. घमेलें, तसराळें, कढई, लोखंडी
लोहँदी–स्त्री. पाहा 'लोहँडा'.
लोह–वि. तांबडे, लोखंडी, तांब्याचें. –पु. लोखंड, पोलाद, तांबें, धातु, तांबडा बोकड, शस्त्र, मळ, रक्त, कांसे, कृष्णागरु, माशाचा गळ.
लोहसार–पु. पोलाद, पोलादी साखळी.
लोहाँगी–स्त्री. एक तीक्ष्ण हत्यार.
लोहा–पु. लोखंड, लाल बैल, शस्त्र, हत्यार, लोखंडाची वस्तु.
लोहा करना–इस्त्री करणें.
लोहा गहना–शस्त्र घेणें.
लोहा बजना–युद्ध होणें.
लोहा बजाना–युद्ध करणें.
(किसीका) लोहा मान जाना या मानना –वर्चस्व कबूल करणें.
लोहा लेना–युद्ध करणें. [करणें.
लोहेके चने चबाना–फार कठीण कार्य
लोहार–पु. घिसाडी, लोहार.
लोहारी–स्त्री. लोहाराचें काम.
लोहिया–पु. तांबडा बैल, लोखंडाचा व्यापार करणारा, वाणी व मारवा-
लोहू–पु. रक्त. [ड्यांची एक जात.
लोहूलोहाना–रक्तबंबाळ.

लौं–अ. पर्यंत, सारखें.
लौंकना–क्रि. अ. दृष्टीस पडणें, चमकणें.
लौंग–पु. लवंग, मोरणी (नाकांतील).
लौंडा–पु. मुलगा, सेवक, मूर्ख, अन
लौंडापन–पु. मूर्खपणा, पोरखेळ. [नुभवी.
लौंडी, लौंडिया–पु. दासी, पोरगी.
लौंडोजना, लौंडीका बच्चा–पु. दासीपुत्र.
लौंड लपाड़े–बेजबाबदार.
लौंढाया–मुलांशीं मेळ ठेवणारा, पोरकट.
लौंढाया कारखाना–अस्ताव्यस्त.
लौंद–पु. अधिक मास.
लौंदा–पु. चिखलाचा गोळा.
लौ–स्त्री. ज्वाला, झळ, ज्योति, लय, ध्यान, छंद, कामना, आवड, गोडी, चित्तवृत्ति,
लौलीन–तल्लीन. [आशा.
लौआ-वा–पु. भोपळा.
लौकना–क्रि. अ. दुरून दृष्टीस पडणें.
लौका–पु. वीज, इंद्रधनुष्य, भोपळा.
लौकिक–वि. सांसारिक, व्यावहारिक.–पु. सात मात्रांचा छंद. [झेला, घोडा.
लौकी–स्त्री. दुध्या भोपळा, पोहण्याचा
लौजोरा–पु. धातु गाळणारा कारागीर.
लौटना–क्रि. अ. परतणें.–क्रि. स. पालटणें.
लौटपोट, लौटफेर–पु. उलटापालट.
लौटाना–क्रि. स. परतविणें, खालीवर
लौन–पु. मीठ, लवण. [करणें, परत देणें.
लौना–पु. दोरा, कापणी.–वि. सुंदर.
लौनी–स्त्री. कापणी, लोणी, डोळा.
लौवा–पु. दुध्या भोपळा.
लौस–पु. भेसळ, संपर्क.
लौह–स्त्री. लाकडी पाटी, लाकडी तक्ता, फळा, पुस्तकाचें मुखपृष्ठ.
ल्यारि, ल्यारी–पु. लांडगा.
ल्यावना–क्रि. स. पाहा 'लाना'.

[व]

वंक–वि. वाकडा. [कठिण.
वंकट–वि. वांकडातिकडा, कपटी, बिकट,
वंकनाली–स्त्री. सोनाराची बंक नळी, सुषुम्ना नामक नाडी.
वंटना–क्रि. स. हिस्सा करणें.
वंटक–वि. विभाग करणारा.
वंठ–पु. ठेंगणा मनुष्य, भाला.
वंठना–क्रि अ. एकटें जाणें.–क्रि. स. हिस्सा
वंडर–पु. आश्चर्य. [करणें.
वंडा–स्त्री. कुलटा.
वंदन-ना–पु. पूजा, स्तुति व प्रणाम.
वंदनमाला–स्त्री. दारावरील तोरण.
वंदनीय–वि. पूज्य, आदर करण्यास योग्य.
वंदिन, वंदीजन–पु. राजाचे स्तुतिपाठ गाणारी जात, भाट.
वंश–पु. पांवा, कुळ, वर्ग, आढें (घराचें), बांबू, पाठीचें हाड, नाकाच्या वरचें हाड, बांसरी, हातापायाचें लांब हाड, मार्ग, पाठीचा कणा, दहा हात (लांबी), वंशलोचन, ऊंस. [संतति, वेळूचें बीं.
वंशज–वि. वंशांत उत्पन्न झालेला.–पु.
वंशधर–वि. वंशवृद्धि करणारा.–पु. संतान.
वंशावली–स्त्री. वंशावळ. [वाहिनी.
वंशी–स्त्री. बांसरी, वंशलोचन, रक्त-.
वंशीधर–पु. श्रीकृष्ण, मुरलीवाला.
वंशीवट–पु. वृंदावनांतील एक वडाचें झाड.
व–अ. प्रमाणें, सारखें, आणि.–पु. वायु, बाण, वरुण, बाहु, कल्याण, समुद्र, वस्त्र,
वइल्ला–अ. नाहींतर, अन्यथा. [वंदन.
वकअत–स्त्री. शक्ति, उंची, पत; महत्त्व.
वकालत–स्त्री. वकीली, दूतकर्म.
वकालतन–अ. वकीलाकरवीं.

वकालतनामा–पु. वकीलपत्र.
वकील–पु. दूत, राजदूत, प्रतिनिधि, वकील.
वक़ूअ–पु. घटना, दुर्घटना.
वकूफ़–पु. समजूत, ज्ञान, अक्कल.
(बे) वकूफ़–वि. मूर्ख, अज्ञान.
वक्त–पु. वेळ, अवसर, प्रसंग, सुटी.
वक्त लद जाना–वेळ निघून जाणें.
वक्तन फ़वक्तन–अ. कधीं कधीं.
वक्तव्य–वि. बोलण्याजोगें, निंद्य, दुष्ट, अधीन.–पु. कथन, स्टेटमेंट, निवेदन पत्रक, कथन, घोषणा, जाहीरनामा, बोलणें, निंदा.
वक्ता–वि. बोलणारा, बडबड्या, उत्तम बोलणारा.–पु.अध्यापक, पंडित, वक्ता.
वक्तृता झाड़ना–व्याख्यान झोडणें.
वक़्फ़–पु. धार्मिक दान, धर्मार्थ दान केलेली संपत्ति.
वक्फ़नामा–पु. दानपत्र. [स्थिरता.
वक्फ़ा–पु. आराम, सुट्टी, थोडासा उशीर,
वक्र–वि. वांकडा, कुटिल, संदिग्ध, द्व्यर्थी, लबाड, दुष्ट, क्रूर, उलट (गति), विरुद्ध. –पु. मंगल, शनि, नदीचे वांकण, तगर.
वगरना–अ. नाहीतर.
वग़ैरह–अ. इत्यादि, वगैरे.
वचन–पु. बोलणें, उच्चार, भाषण, वाक्य, नियम, आज्ञा, वचन, संख्या.
वच्छ, वक्ष–पु. वक्षःस्थळ, छाती, ऊर.
वज़न–पु. भार, वजन, उच्चारांतील भार,
वज़नी–वि. वजनदार. [मानमर्यादा.
वजह–स्त्री. कारण, चेहरा, पद्धति, रीत, उत्पन्नाचें साधन.
वजा–पु. पीडा, कष्ट.
वज़ा–स्त्री. बनावट, सजावट, रीत, स्थिति, प्रथा, जन्म देणें, रचना, मुजरा.
वज़ादार–वि. डौलदार, सिद्धांत आणि प्रतिज्ञा पालन करणारा.
वज़ारत–स्त्री. मंत्रीपद, मंत्र्याचें कार्यालय.
वजाहत–स्त्री. सौंदर्य, चेहऱ्यावरील रुबाब,
वज़ीअ– व. नीच, हलकट. [प्रतिष्ठा.
वज़ीफ़ा–पु. विद्यार्थी, विद्वान इत्यादींना मिळणारी वृत्ति, जप वा पाठ, (मुसलमानांचा). [वजीर.
वज़ीर–पु. मंत्री, दिवाण, बुद्धिबळांतील
वज़ीरी–स्त्री. मंत्रीपद. –पु. घोड्याची एक जात.
वज़ीरेआज़म–पु. पंतप्रधान, मुख्यप्रधान.
वज़ू–पु. नमाजापूर्वी हातपाय धुण्याची पद्धति. [निश्चिती.
वजूद–पु. कार्यसिद्धि, शरीर, प्रगट होणें,
वजूहात–पु. 'वजह' शब्दाचें अ. वचन.
वज्र–पु. वीज, इंद्राचें शस्त्र, पोलाद, भाला, हिरा, रत्नास भोंक पाडण्याचें शस्त्र, आंबट पेज, काळा अभ्रक, आंवळा, वावडिंग, वाळा, तालिमखाना, तिळाचें फूल, श्वेतदर्भ, चर्मरज्जु.– वि. अतिकठिण, फुलीच्या आकाराचा.
वडिश–पु. मासे पकडण्याचा गळ.
वतन–पु. जन्मभूमि.
वतीरा–पु. पद्धति.
वक्ता–वि. बोलणारा, बडबड्या, उत्तम बोलणारा. –पु. अध्यापक, पंडित, वक्ता.
वदान्य–वि. अतिउदार, गोड बोलणारा.
वदि–पु. वद्य पक्ष.

वध–पु. हत्या.
वधूटी–स्त्री. नवरी.
वधूत–पु. योगी, संन्यासी.
वधूवंश–पु. स्त्रीजाति.
वन–पु. अरण्य, वाटिका, पाणी, घर, शंकराचार्यांच्या अनुयायांची एक पदवी.
वनेला, वनेश्वर–वि. जंगली, वनचर, [वनवासी.
वपुरा,बपुरा–वि. बिचारा.
वफ़ा, वफ़ादारी–स्त्री. निष्ठा, वचनपूर्ती, सज्जनता, वायदा पूर्ण करणें, मुरवत, [निभावणें, पूर्ण करणें.
वफ़ात–स्त्री. मृत्यु.
वफ़ादार–वि. वचनपूर्ति करणारा.
वबा–स्त्री. सांथीचा रोग.
वबाल–पु. भार, ओझें, संकट, आपत्ति.
वयस्क–वि. वयांत आलेला.
वयःसंधि–स्त्री. वयाच्या एका अवस्थेंतून दुसरींत जाण्याचा काळ.
वरंच–अ. परंतु, उलट.
वर–वि. उत्तम, जास्त चांगला.–पु. पसंती, अभिष्ट, देणगी, इच्छा, विनंति,दानधर्म, आवरण, कन्येचा स्वीकार, नवरा, जांवई, गुग्गुळ, जार.–स्त्री. हळद, त्रिफळा, गुळवेळ इत्यादि, पृथ्वी, मद्य. –अ. पेक्षां, बरें.
वरक़–पु. वर्ख, पुस्तकाचें पान.
वरक–पु. इच्छा, वर मागणें, आच्छादन. वस्त्र, मुलीला मागणी घालणारा, रान मूग, पित्तपापडा, वरी (धान्य), होडीचें छत.
वरगलाना–क्रि. स. बहकावणें.
वरज़िश–स्त्री. व्यायाम.
वरज़िशी–वि. व्यायामासंबंधीं.
वरण–पु. वरुण, वायवर्णा, तट, कुंपण, पूल, उंट, पसंती, मागणी, आच्छादन, वेष्टन, विवाह, प्रतिबिंब, एकाद्या कामाकरितां निवडणें, सत्कार.
वरदी–स्त्री. गणवेष.–वि. गुलाबी.
वरन्–अ. उलट, परंतु, इतकेंत नव्हे तर.
वरना–अ. नाहींतर, उलट.–पु. उंट.
वरम–पु. कवच, घर.
वरल–पु. गांधीलमाशी.
वरसा–पु. 'वारिस'चे अ. वचन, धन.
वरह–पु. पान.
वरासत–वारसा, वारसानें मिळालेलें धन.
वरु–अ. जरी, एकवेळ. [समूह, संघ, सेना.
वरूथ–पु. रथाचें कवच, चिलखत, गृह,
वर्ग–पु. समूह, सजातीय वस्तुसमूह, श्रेणी, वर्ग, अध्याय, चौरस, दोन समान संख्यांचा गुणाकर, वर्ण समूह (क वर्ग इ.). [मार्गानें नेणें.
वर्गलाना–क्रि. स. फूस देणें, भलत्या
वर्जन–पु. मनाई, त्याग.
वर्ण–पु. रंग, कांति, सौंदर्य, रूप, चार-जाति (ब्राह्मण, क्षत्रिय, वैश्य व शूद्र), प्रकार.–पु. अक्षर, शब्द, कीर्ति, केशर, भेद, गुण,स्तुति, आकृति, वस्त्र, आच्छादन, गीतक्रम, गाण्यांतील राग, हत्तीची झूल, उटणें, सोनें, कसाला लावणें, सूज, व्रत, चित्र, पद्य रचना, ताल विशेष.–स्त्री. तूर.
वर्णन–पु. वर्णन, रंग देणें, लिहिणें.
वर्णमाला–स्त्री. अक्षरांची यथाक्रम लिहिलेली सूचि.
वर्तमान–वि. असणारा, जिवंत, हल्लीचें.–

पु. वर्तमान काळ.
वर्ष–पु. पाऊस, वृष्टि, शिंपणें, वर्ष, जंबुद्वीप, वस्तीस्थान, ढग, दिवस, द्वीपाचा मोठा भाग.
वर्षगांठ–स्त्री. वाढदिवस.
वर्षा–स्त्री. पाऊस, पावसाळा, स्पक्का.
वलवला–पु. कल्लोळ, आरडाओरड, आवेश, मनोवेग.
वलादत–स्त्री. प्रसवणें.
वली–पु. मालक, शासन, साधु, फकीर.–स्त्री. सुरकुती, वळी, चवरीचा दांडा, सुगंधी द्रव्याची वेलबुट्टी.
वले, वलेक–अ. परंतु, पण.
वल्द–पु. औरस पुत्र.
वल्दियत–स्त्री. बापाचें नांव गांव.
वल्मीक–पु. वारूळ, क्षुद्र रोग (मान, खांक, संधि इ. ठिकाणीं वारुळासारख्या गांठी येणें), वाल्मीकी.
वल्लाह–अ. देवाची शपथ आहे.
वल्लाह आलम–ईश्वर चांगल्या रीतीनें जाणतो, ईश्वराला माहित.
वश–पु. इच्छा, ताबा, अधिकार, उपाय, ताबेदारी, मालकी.-प्रत्य. समानतादर्शक प्रत्यय (उदा.–परीवश-अप्सरेसारखा). –वि. ताब्यांतला, आज्ञाधारक, नम्र, मोहित, ग्रस्त.
वशका–वि. मालकीचें, हातचें.
वशीकरण–पु. वश करण्याची क्रिया, वशकरण्याचें साधन.
वशीभूत–वि. अधीन, दुसऱ्याच्या इच्छेच्या अधीन.
वसंत–पु. वसंतऋतु (चैत्र, वैशाख), दैवी, संग्रहणी, अतिसार, रागभेद.
वसअत–स्त्री. विस्तार, लांबीरुंदी, सामर्थ्य, सामावणी.
वसन–पु. आवरण, वस्त्र, निवास, घर, पोशाक, कमरपट्टा, तमालपत्र.
वसमा–पु. केसाला लावण्याचा कलप, उटणें, सोनेरी किंवा रुपेरी वर्खानें छापलेला कपडा.
वसवास, वसवसा–पु. मोह, शंका, भय, मागेंपुढें करणें.
वसह–पु. बैल, वसु.
वसा–स्त्री. चरबी, मेद, मगज, मेंदू.
वसी–पु. ज्याच्या नांवानें मृत्युपत्र केलें आहे असा मनुष्य.
वसीअ–वि. विस्तृत.
वसीका–पु. नातलगांना व्याज मिळावें याकरितां सरकारांत ठेव म्हणून ठेवलेली रक्कम, या रकमेचें व्याज.
वसीयत–स्त्री. अंतसमयीं इस्टेटीची केलेली व्यवस्था.
वसीयतनामा–पु. वारसापत्र (कायदेशीर शिक्का मोर्तब झालेलें).
वसीला–पु. संबंध, आश्रय, साहाय्य, वशिला.
वसु–वि. मधुर, वाळलेलें.–पु. देवता (आप, ध्रुव, सोम, धर किंवा धव, अनिल, अनल, प्रत्यूष व प्रभास हे आठ), कुबेर, वृक्ष, तळें, (कृत्रिम) किरण, सूर्य, अगस्त्य, रुई, मंदार, अग्नि, शंकर, जुंपणी, पिवळा मूग, द्रव्य, संपत्ति, जल, पदार्थ, सोनें, रत्न, मेंगें, मीठ, सोरा, तूप, यज्ञिय द्रव्य. –स्त्री. तेज, ऋद्धि.
वसूल–पु. प्राप्ति.–वि. प्राप्त.
वसूली–स्त्री. प्राप्ति, वसूल होणारा पैसा.
वस्त–पु.मध्यभाग,बोकड,बकरा, गृह, वस्तु.
वस्तु–स्त्री. पदार्थ, वस्तु, सत्य पदार्थ गोष्ट, दौलत, जिंदगी, स्वभाव,, धर्म, सार, सत्त्वांश, विषय (गोष्टीचा), संविधानक.
वस्त्र–पु. कपडा, पोशाख, आच्छादन.

वस्फ़–पु. प्रशंसा, स्तुति, गुणवैशिष्ठ्य.
वस्ल–पु. दोन वस्तूंचा मेळ, एकीकरण, मिलाफ, संयोग, मीलन, मृत्यु.
वस्साफ़–वि. प्रशंसक.
वह्–सर्व. तो, ती, तें.–पु. वाहून नेणें, प्रवाह, वाहन, घोडा, रस्ता, बैलाचा खांदा, वायु, नद, चार द्रोण (माप).
वहदत–स्त्री. एकी.
वहदानियत–स्त्री. एकी, अनुपमता.
वहब–पु. उदारता.
वहबी–वि. दिलेला, भाग्यानें दिलेला.
वहम–पु. संशय, गैरसमजूत, शंका.
वहशत–स्त्री. असभ्यता, भीषणता, उद्धटपणा, वेडेपणा, अधीरता, चंचलता.
वहशी–वि. जंगली, रानटी, असभ्य, घाबरलेला, चंचल.
वहाँ–अ. त्याठिकाणीं, तेथें.
वहाबी–पु. एक मुसलमानी संप्रदाय (अब्दुल वहाब नजदी हा याचा संस्थापक होता म्हणून 'वहाबी' असें नांव पडलें), या संप्रदायाचा अनुयायी.
वहित्र–पु. आगबोट, जहाज.
वहीं–अ. तेथेंच.
वही–स. तोच, निर्दिष्ट व्यक्ति, तेंच, तीच.
वहीद–वि. निरुपम, अप्रतिम.
वहीम–वि. वहिमी, संशयित, शंकेखोर, [संशयी.
वाँ–अ. तेथें, त्या जागेवर.
वा–अ. अथवा.–स. तो, ती, तें, (व्रजभाषा).–वि. उघडलेला, पसरलेला.
वा होना–क्रि. अ. स्पष्ट होणें, लक्षांत येणें.
वाइ, वाहि–स. त्याला, तिला. [देणारा.
वाइज़–पु. धर्मोपदेशक, चांगली शिकवण
वाक़ई–वि. वास्तविक, खरोखर. अ.–खरोखरीच.
वाक़फ़ीयत–स्त्री. माहिती, ज्ञान, ओळखपाळख. [समाचार.
वाक़या–पु. घटना, घडलेली गोष्ट,
वाका–वि. स्थित, उभा असलेला, घडणारा. [अनुभवी.
वाकिफ़–वि. जाणणारा, माहिती असलेला,
वाकिफ़कार–वि. वाकबगार, माहितगार, अनुभवी.
वाक़ियात–पु. 'वाक़या'चें अ. वचन.
वाकुची–स्त्री. एक औषधि.
वाक्य–पु. भाषण, वाक्य, आज्ञा, नियम, वार्तिक, सूर्याच्या गतीवरून केलेलें [गणित.
वागुरा–स्त्री. जाळें, फांस.
वागुरावृत्ती, वागुरिक–पु. पारधी.
वागुलि–पु. विड्यांचा डबा.
वागुलि(वि)क–पु. तांबूल देणारा.
वाग्मी–वि. वक्ता.–पु. बृहस्पति, नैयायिक.
वाग्य–वि. मितभाषी, सत्यवादी.
वाच्–स्त्री. शब्द, भाषण, करार, वचन, सरस्वती, भाषा.
वाचक–वि. सांगणारा, बोलणारा, बोधक (अर्थाचा).–पु. वक्ता, वाचणारा, निरोप सांगणारा. [स्वती, वचन, शब्द.
वाचा–स्त्री. वाणी, वागिंद्रिय, सर-
वाच्य–वि. बोलण्यास किंवा सांगण्यास योग्य, निंद्य, शब्दाचा मुळचा (अर्थ).–पु. निंदा, दूषण, मूळ अर्थ, प्रतिपादनाचा विषय.
वाज़–पु. धार्मिक उपदेश, कथा, उपदेश.
वाज–पु. पंख, बाणाचें पीस, आवाज, वेग, जोर, बोकड, मुनि, तूप, पाणी, अन्न, यज्ञान्न, श्राद्धांतला चरू, यज्ञसमाप्तीचा मंत्र.

वाजा–वि. बनविणारा, उघड, स्पष्ट, विस्तृत.
वाजिब–पु. दुसऱ्यावर अवलंबून न राहणारा, मासिक अथवा दैनिक पगार. –वि. योग्य, उचित.
वाजिबुलरहम–वि. दया, योग्य.
वाजिबात–स्त्री. आवश्यक कामें, वसूल व्हावयाच्या रकमा.
वाजिबी–वि. उचित, आवश्यक, योग्य. –पु. मासिक वा दैनिक पगार.
वाट–पु. मार्ग, कुंपण, आवार, क्रीडावन, बाग, मंडप, जोंधळा, जांववास्तुभूमि.–वि. वडाचें. [ब्राह्मणाचा पुत्र.
वाटधान–पु. ब्राह्मण स्त्री व बहिष्कृत
वाडव–पु. वडवाग्नि, ब्राह्मण, पाताळ.
वाणी–स्त्री. सरस्वती, बोलणें, भाषा, नाद, आवाज, ग्रंथ, बोलण्याची शक्ति, स्वर. [दिवडी.
वातायन–पु. घोडा, तंबू, खिडकी, झरोका,
वालु(तू)ल–वि. वेडा, बरळणारा, वातरोगी, वातकारक.–पु. वावटळ.
वाद–पु. बोलणें, भाषण, विधान, वाक्य, वृत्तांत, वादविवाद, तत्वज्ञानार्थ केलेली चर्चा, स्पष्टीकरण, मत, सिद्धांत,
वादा–पु. वायदा, करार. [ध्वनि, फिर्याद.
वादा करना या रखना–करार करणें, वचन
वादा पूरा करना–प्रतिज्ञापूर्ण करणें. [देणें
वादा खिलाफ़ी, वादा टालना–प्रतिज्ञाभंग
वादित्र–पु. वाद्य, वादनकला. [करणें.
वादी–स्त्री. फिर्यादी, खिड, बोलणारा, वाद करणारा, मतस्थापक, सूर वर खालीं करण्याकरितां चर्मवाद्यांत ओवलेली
वाध–पु. बाजा, वाद्यध्वनि. [दोरी.
वापस–वि. परत आलेला, परत झालेला.
वापसी–स्त्री. परतणी.
वाफिर–वि. पुष्कळ.
वाफ़ी–वि. पुरेसें, पाहिजें तितकें, खरा.
वाबिस्ता–पु. संबंधी.–वि. संबद्ध.
वाम–वि. डावा, डावीकडचा, उलटा, प्रतिकूल, खट्याळ, वक्र, कुटिल, अधम, अतिसुंदर, मनोहर, इष्ट, मागण्यास योग्य, खुजा.–पु. प्राणी, स्तन, काम, सर्प, मदन, निषिद्ध गोष्ट, शंकर, धन, उधार, कर्ज.
वामक–पु. क्षत्रिय व वेश्या यांचा पुत्र.
वामन–वि. ठेंगणा, लहान, वांकलेला, नम्र, नीच, पूज्य.–पु. विष्णूच्या अवतारा पैकीं, पांचवा, दक्षिणेचा दिग्गज, कंकराळ, अंकोट. [सरस्वती.
वामा–स्त्री. स्त्री, पत्नी, लक्ष्मी, गौरी,
वाय–पु. विणणें.–स्त्री. वात, वायु, दुःखादिचा सूचक शब्द, (जसें–वायकि़स्मत–हायरे भाग्य). [तेल.
वायस–पु. कावळा, अगरू चंदन, टर्पिण
वायन, वायनक–पु. व्रतनिमित्त ब्राह्मणास देण्याचें वाण, निरशनाचा पदार्थ.
वायु–पु. वारा, वायुदेवता, शरीरांतले पंच प्राण, वातरोग.
वार–वि. सारखें (जसें-मजनूँवार-मजनूं सारखा), करणारा (जसें-उम्मेदवार. आशा करणारा).–प्रत्यय. के, अनुसार, दर, (जसें माहवार-दरमहा).–पु. दिवस, पाळी, वेळ, संधि, अवसर, समुदाय, ढीग, दार, आच्छादन, शंकर, पांढरा आघाडा, मद्यपान, पाणी, वारांगना, वारनारी, वारयुवति, वारयोषिता.–स्त्री. वेश्या.

वारकीर–पु. बायकोचा भाऊ, वडवानल, ऊ, फणी, हमाल, युध्दाश्व.
वारंवार–अ. पुनः पुनः
वारक–वि. निवारक, निषेधक.–पु. एक अश्व, एक अश्वगति, पीडास्थान, वाळा वनस्पती.
वारण–वि. निवारक.–पु. हत्ती, चिलखत, सोंड, निरोध, दूर सारणें, अंकुश, संरक्षण, द्वार, कवाड.
वारदात–स्त्री. मारामारी, दंगा, अपघात.
वारन–स्त्री. निर्माल्य, बली, त्याग. –पु. तोरण, हत्ती, अडथळा.
वारना–क्रि.स. ओवाळून टाकणें, कुरवंडी करणें, त्याग करणें.–पु. त्याग.
वारने जाना–स्वतःस ओवाळून टाकणें.
वारपार–पु. आरपार, (नदी वगैरेचीं) दोन्ही टोकें.–अ. या तीरापासून त्या तीरापर्यंत. या टोंकापासून त्या टोंकापर्यंत, आरपार.
वारफेर–पु. त्याग, बळी.
वारफेरी–स्त्री. त्याग, बळी.
वारा–पु. लाभ, काटकसर.–वि. स्वस्त.
वारेसे, वारेपर–सवलतीनें.
वारे न्यारे हो जाना–उलाढाल होणें, मिळकत होणें, रंकाचा राव होणें.
वारा न्यारा–पु. निकाल, निर्णय शेवट (तंटयाबखेडयाचा).
वारिज–पु. कमळ, शंख, कौडी, शुध्द
वारिजात–पु. कमळ. [सोनें, शिंपला.
वारियाँ–स्त्री. बळी, त्याग.
वारिस–पु. वारस, परंपरागत हक्कदार.
वारी–स्त्री. घर, वाडा, बाग, हत्तीला-बांधण्याची जागा किंवा दोरी, हत्तीला धरण्याचा खळगा, जळपात्र, कळशी, सरस्वती, कैदी.-स्त्री. वाळा, प्रवाश्यांची टोळी.
वार्षिक–वि. वर्षा ऋतूंतील, प्रतिवर्षाचें, वर्षभर पुरणारें.
वार्षिकी–स्त्री. पावसाळयांत वाहणारी नदी.
वाला–प्रत्य. संबंधसूचक प्रत्यय (उदा. मकानवाला).–स्त्री. एक प्रकारचें उपजाति वृत्त.
वालिद–पु. पिता, वडील.
वालिदे माजिद–पूज्य पिता.
वालिदा–स्त्री. आई.
वालिदैन–पु. आई बाप. [कोलाहल.
वावैला–पु. विलाप, शोक, आरडा ओरड,
वाशुद–स्त्री. प्रफुल्लता.
वास–पु. सुगंध, रहाणें, वासस्थान, वस्त्र, सभागृह तमालपत्र, अडुळसा.
वासना–स्त्री. स्मरण, कर्माचा मनावर रहाणारा संस्कार, ज्ञान, अज्ञान, इच्छा, सुगंधित करणें.
वासक–स्त्री. अडुळसा.
वासिका–वि. अडुळसा. [पोहोंचलेला.
वासिल–वि. वसूल झालेला, मिळालेला,
वासिलबाकी–वसूल आणि बाकी रक्कम.
वास्तव–वि. वास्तविक, यथार्थ.
वास्ता–पु. संबंध.
वास्ते–अ. करितां, साठीं, सबब, हेतु.
वाष्प–स्त्री. वाफ, अश्रु.
वाह–अ. वाहवा.
वाहन–वि. जय मिळवून देणारा.–पु. नेणें, हांकणें, प्रवाससाधन, वल्हें.
वाहवाही–स्त्री. लोकस्तुति.
वाहि–सर्व. त्याला, तिला.

वाहिद–वि. एकटा. एकवचन.–पु. ईश्वर.
वाहिनी–स्त्री. सैन्य, सैन्याचा एक प्रकार (यांत ८१ हत्ती, ८१ रथ, २४३ घोडे व ४०५ पायदळ सैनिक असतें).
वाहिब–वि. क्षमाकरणारा, दाता, उदार.
वाहियात–वि. व्यर्थ, वाईट.
वाही–वि. आळशी, सुस्त, कुचकामाचा, मूर्ख, उडाण टप्पू,
वाहीतबाही–वि. वेडेंवांकडें, अभद्र, मूर्ख, उडाणटप्पू, असंबध्द.
विंद–पु. झुंड, बिंदु, शून्य.
विंध–पु. विंध्याचल.
विकच–वि. फुललेलें.
विकट–वि. कुरूप, भयंकर, क्रूर, विशाल, वक्र, कठिण, दुर्गम, दुस्साध्य.
विकरार–वि. विक्राळ, बेचैन, भयानक.
विकल–स्त्री. कलेचा अंश.–वि. व्याकुळ, बेचैन, अपूर्ण, खंडित, व्यंग असलेला, विरहित, भ्यालेला, गोंधळलेला, निश्चेष्ट, निरुपयोगी, दीनवाणें.–स्त्री. कलेचा $\frac{1}{60}$ अंश.
विकार–पु. रूपांतर, फेरफार, रोग, मनोविकार, व्यग्रता, दोष, मन बदलणें.
विकास–पु. उमलणें, वाढ, प्रसार.
विक्रम–पु. गति, पाऊल टाकणें, जिंकणें, पराक्रम, अति सामर्थ्य, स्थान, विष्णु, विक्रमादित्य.
विक्रमी–पराक्रमी, विष्णु, योद्धा, सिंह.
विकृत–वि. बदललेला, रूपांतर झालेला, बिघडलेला, रोगी, वीट आलेला, कुरूप, विलक्षण, विकारवश झालेला, भयंकर, दुःस्वभावी, म्लान, असंस्कृत, अपकार, नुकसान.
विक्षिप्त–वि. वेडाळ,चंचल, लहरी,व्याकुल, क्षुब्ध, नाकारलेलें, विदीर्ण केलेलें.
विख, विष–पु. विष.
विखान, विषाण–पु. शिंग, हत्तीचा दांत,
विखायँध–स्त्री. कडू वास. [डुकराचा सुळा.
विख्यात–वि. प्रख्यात,
विगंध–वि. वासरहित, दुर्गंधयुक्त.
विगत–वि. नाहींसें झालेलें, मृत, अंधुक.
विगर्हित–वि. निंद्य, दुष्ट.–पु. निंदा.
विगोना–क्रि. स. लपविणें.
विगोया–वि. अदृश्य, गुप्त, लपविलेलें.
विग्रह–पु. ताणणें, शरीर, आकार, पृथक्करण, पोटभाग, विस्तार, भांडण, विशेषज्ञान, लढाई.
विघन–पु. विघ्न. [दूरदर्शी.
विचक्षण–वि. निपुण, कुशल, विद्वान,
विचच्छन–वि. अतिशय बुद्धिमान, चतुर.
विचरण–पु. भ्रमण, फिरणें.
विचरनि–स्त्री. प्रवास, संचार. [सरकलेलें.
विचल–वि. चंचल, जागेपासून बाजूला
विचलना–क्रि. अ. सरकणें, अधीर होणें, प्रतिज्ञा भंग करणें.
विचलाना–क्रि. स. विचलित करणें,
विचार–पु. विचार, चर्चा, चौकशी, युक्तायुक्त विचार, दूरदर्शीपणा, भावना, मुकदम्याची सुनावणी.
विचारक–पु. विचारी, विचार करणारा, न्याय देणारा. [पत्ता लावणें.
विचारना–क्रि. अ. विचार करणें, विचारणें,
विचारणीय–वि. विचार करण्याजोगें.
विचिकित्सा–स्त्री. संशय, अनिश्चितपणा, चूक, तत्त्वनिर्णय.
विचित्र–वि. अनेक रंगांचें, नाना तऱ्हेचें, सुंदर, आश्चर्यकारक,
विच्छेद–पु. कापणें, मोडणें, ताटातूट,

खंड पडणें, निषेध, भद, मतभेद, विभाग, ग्रंथभाग, नाश, विरह, कवितेंतील यति.

विछलना–वि. घसरणें, खालीं येणें.

विछोई–वि. वियोगी.

विछोह्–पु. वियोग, विरह्.

विजन–वि. निर्जन, एकांत.-पु. पंखा.

विजना–पु. पंखा.

विजय–पु. जय, अर्जुन, यम, विमान.-स्त्री. पार्वती, पार्वतीची सखी, भांग, नीळ, दुर्वा, शमी इत्यादि वस्तु.

विज़ारत–स्त्री. पाहा 'वज़ारत.'

विजित–पु. जिंकलेला देश, जिंकलेली वस्तु.

विजिगीषा–स्त्री. विजयाची इच्छा, महत्त्वाकांक्षा, स्वार्थांसाठीं निंद्यकार्यांत प्रवृत्ति.

विजेता–पु. शूर, पराक्रमी, विजयी, जेता.

विजै, विजय–स्त्री. विजय, जीत.

विजोग, वियोग–पु. वियोग.

विजोर–वि. दुर्बळ, कमजोर.

विज्जुलता–स्त्री. वीज. [सूचना.

विज्ञप्ति–स्त्री. जाहिरात, ताकीद, पूर्व

विज्ञान–पु. ज्ञान, नैपुण्य, विशेष ज्ञान, विविध ज्ञान, शिल्प, कला, ज्ञानेंद्रिय, अतींद्रियविषयक ज्ञान, बुद्धि, बातमी, माहिती, आत्मैक्य ज्ञान.

विज्ञापन–पु. विनंति, उपदेश, कळवणें.

विटप–पु. फांदी, नवांकुर, पल्लव, लता, शाखापल्लवविस्तार, झुबका, वृषण व जांघ याचा मधला पडदा.

विडंबना–स्त्री. बिडंबन, थट्टा, अनुकरण, सोंग, फजिती, फसविणें, पीडा, वेडावणें, तिरस्कार.

विडर–अ. निराळें, अंतराअंतरावर.

विडरना–क्रि. अ. फैलणें, विखुरणें, पळणें धावणें.

विडराना, विडारना–क्रि. स. विखुरणें, पसरणें, पळविणें, पाठलाग करणें, नष्ट करणें.

वितताना–क्रि. अ. व्याकुळ होणें. [करणें.

वितपन्न–पु. प्रवीण, निपुण.-वि. घाबरलेला.

वितरण–पु. वाटण्याची क्रिया, अर्पण करण्याची क्रिया.

वितरना–क्रि. स. वाटणें, देऊन टाकणें.

वितरेक–अ. व्यतिरिक्त, खेरीज.

वितस्ता–स्त्री. झेलम नदी.

वितान–वि. रिकामें, निःसत्व, उदास, मूर्ख, दुष्ट, यज्ञ, विस्तार, मोठा तंबू, समूह, रिकामी जागा, एक प्रकारचा छंद.

वितानना–क्रि. स. मंडप घालणें. [छंद.

वितुंड–पु. हत्ती.

वितु–पु. सामर्थ्य, संपत्ति, वित्त.

विथक–पु. वारा.

विथकना–क्रि. अ. थकणें, गळून जाणें, आश्चर्यानें थक्क होणें.

विथकित–वि. थकला, भागलेला, आश्चर्यानें किंवा मोहानें गप्प झालेला. [करणें.

विथराना–क्रि. स. पसरविणें, इकडे तिकडे

विथा–स्त्री. व्यथा, पीडा, व्याधि.

विथुरना–क्रि. स. विखुरणें, फुटणें, पसरणें.

विथोरना–क्रि. स. वेगळें काढणें.

विद–वि. ज्ञाता, मिळविणारा, (समासांतीं--जसें, ज्ञानविद)-पु. बुध, ज्ञान.

विदग्ध–वि. कारस्थानी, सुंदर, सभ्य, नागरिक, शिजविलेलें, चतुर, प्रेमळ.--पु. रसिक, पंडित, रंडीबाज.

विदरना–क्रि. अ. फाटणें, विदीर्ण होणें.--क्रि. स. फाडणें, तुकडे करणें.

विवलना–क्रि. स. नाश करणें.
विदा–स्त्री. ज्ञान, बुद्धि, रवानगी, प्रस्थान, निरोप (जातांना घेतात तो).
विदा देना–निरोप देणें.
विदा माँगना–निरोप घेणें.
विदाई–स्त्री. प्रस्थान, जाण्याची परवानगी, निरोप, पाठवणी, अहेर.
विदारक–पु. नदीचें पात्र दुभागणारा खडक, आटलेल्या नदींत खणलेला खळगा.–वि. चिरणारा, फाडणारा.
विदारना–क्रि. स. फाडणें, फोडणें, चिरणें.
विदाही–पु. दाहक वस्तु.
विदित–वि. ज्ञात, प्रख्यात, कबूल केलेलें, प्रार्थित.-पु. विद्वान, ज्ञान, कीर्ति, लाभ.
विदूषक–वि. निंदक, बिघडविणारा.–पु. कथानायकाचा थट्टेखोर सोबती, कामुक, थट्टेखोर. [क्रि. अ. दुःखी होणें.
विदूषना–क्रि. स. दुःख देणें, दोष देणें.–
विदेश–पु. दुसरा देश, परदेश.
विदेशिया–पु. प्रेमविरहाचें ग्रामीण नाटक.
विद्यमानता–स्त्री. अस्तित्व.
विद्या–स्त्री. विद्या, ज्ञान, तत्वज्ञान, मंत्र.
विद्यार्थी–पु. विद्या शिकणारा, शिष्य.
विद्यालय–पु. शाळा.
विद्रोह–पु. बंड.
विद्रोही–पु. बंडखोर.
विद्वत्ता–स्त्री. पांडित्य.
विद्वान–पु. पंडित.
विधना–पु. विधाता, ब्रह्मदेव.–स्त्री. भवितव्यता.-क्रि. स. मिळविणें.
विधर–अ. तिकडें.
विधँसना–क्रि. स. सत्यानाश करणें.
विधाता, विधातृ–पु. ब्रह्मदेव, कर्त्ता, उत्पादक, ध्रुवमत्स्यांपैकीं एक तारा, दैव, माया, मदन.
विधान–पु. अमलांत आणणें-पु. योजना, कार्यक्रम, व्यवस्था, प्रणाली, राज्यघटना, कृत्य, यत्न, साधना, प्रतिकार, रचना, निर्मिति, उपाय, युक्ति, आज्ञा, हत्तीचें अन्न, नियम, विधिवाक्य, वेद, दैव, संस्कार, पूजन, उद्देशून सांगणें, द्रव्य, वैर. [षद.
विधान निर्मात्री परिषद–स्त्री. घटनापरि-
विधानलेखक–पु. घटनापंडित.
विधि–पु. करणें, कृत्य, क्रिया, पद्धत, योग्य पद्धत, प्रकार, आज्ञा, धर्मनियम, विधिवाक्य, धर्मकृत्य, अनुष्ठान, वर्तन, अवस्था, उत्पत्ति, सृष्टि, प्राक्तन, कर्म, रक्षण, बंदोबस्त, क्रियाफल, सिद्धि, साधन, वैरण, दाणा, काल, ब्रह्मदेव, विष्णु.
विधि बैठना–क्रि. अ. मेळ बसणें, इच्छानुकूल व्यवस्था होणें, शास्त्रोक्त विधान होणें.
विधिरानी–स्त्री. सरस्वती, ब्रह्मदेवाची स्त्री.
विधेय–वि. करण्यास योग्य, स्वाधीन, वश, नम्र, आज्ञाधारक, अनुकूल, सांगण्यास योग्य.-पु. कर्तव्य, सेवक.
विन–सर्व. ते, त्या, तीं.-अ. शिवाय, विना.
विनत–वि. वांकलेला, नम्र. वांकडा, शिक्षित.–स्त्री. टोपली, शिपतर.
विनय–पु. शिक्षण, वळण, शिष्टाचार, नम्रता, दूर करणें, नियमन, शिक्षा, नीति, अनीति, वर्तन.
विनाश–पु. नाश, नश्वर जग, कार्यब्रह्म, अदर्शन, गुप्त होणें, खराबी.
विनिपात–पु. पडणें, नाश, अवनति, विपत्ति,

मोठें संकट, अनर्थ, नरक, मृत्यु, पीडा, उपद्रव, अपमान.

विनिमय–पु. अदलाबदल, गहाण, कार्य.

विनियोग–पु. वियोग, त्याग, उपयोग, नेमणुक, योजना, विरोध.

विनेता–त.–पु. पुढारी, नायक, शिक्षक.

विन्यास–पु. हवाली करणें,व्यवस्थेंत ठेवणें, मांडणें, ठेव, रचना, समूह.

विपंची,विपंचिका–स्त्री. वीणा, क्रीडा, खेळ.

विपक्ष–पु. शत्रु, सवत, प्रतिपक्षी, विरुद्ध, उदाहरण, साध्य नसलेलें, सैन्य.

विपत्ति–स्त्री. संकट, नाश, मृत्यु.

विपन्न–वि. मूर्च्छित, विध्वंस केलेला, विपदग्रस्त.

विपर्यय–पु. विरोध, बदल, अभाव, नाश, उलटापालट, उलट स्थिति, वैर, अडथळा, आपत्ति, विपरीत वर्तन, प्रलयकाळ, भ्रम, गैरसमज, चूक.-वि. उलट.

विपर्यस्त–वि. उलट झालेला, बदललेला, विपरीत.

विपर्यास–पु. बदल, रूपांतर, उलटपणा, विरोध, प्रतिकूलता,चूक, अदलाबदल,

विप्र–पु. ब्राह्मण, ज्ञानी, पिंपळ, शिरस.

विप्रलंभ–पु. फसवणूक, वियोग, भांडण, विरोध.

विप्लव–पु. तरंगणें, पसरणें, प्रसिद्धि, गोंधळ, प्रमाणसाहित्य, झोंबाझोंबी, अशस्त्र कलह, उध्वस्त करणें, लुटणें, उपद्रव, नाश, प्रलय, उल्लंघन, संकट, दुष्कर्म, आरशावरील मळ., धुरळा.–वि. अनन्वित, असंबद्ध. [विभक्ति.

विभक्ति–स्त्री. विभाग, फारकत, हिस्सा,

विभिन्न–वि. विदारित,पालटलेला, मिश्रित, निराश, विविध, गोंधळलेला, वेगळा, अनेकविध.

विभीति–स्त्री. भय, शंका.

विभेटन–पु. भेट.

विभ्रम–पु. भ्रमण, चक्राकार, खळबळ, गोंधळ, घाई, चूक, भ्रांति, घाईनें उलटे दागीने घालणें, विलास, कामचेष्टा, सौंदर्य, शोभा, विभ्रम, लहर, गर्व.–स्त्री. वृद्धावस्था.

विभ्राट–पु. तंटा, उपद्रव, पक्षपात, संकट.

विमत–वि. अमान्य, प्रतिकूल, तिरस्कृत, संदिग्ध, वादविषयभूत.–पु. शत्रु.

विमाता–स्त्री. सावत्र आई.

विमान–वि. अपमान केलेला.–पु. घोडा, वृद्ध माणसाची मेल्यानंतर सजविलेली [तिरडी, रथ.

विमुद–वि. उदास, खिन्न.

विमूढ गर्भ–पु. पोटांतच मेलेलें मूल.

विमोट–पु. वाळवीनें केलेलें घर.

वियंग–पु. महादेव.-वि. दोन अंग असलेला.

विय–वि. दोन, जोडी, दुसरा.

वियो–वि. दुसरा, अन्य.

वियोगांत–वि. शोकांत नाटक किंवा गोष्ट.

विरंचि–पु. ब्रह्मदेव. [वैराग्य.

विरक्ति–स्त्री. असंतोष, औदासिन्य,

विरथा, वृथा–वि. वृथा, व्यर्थ.

विरद, विरुद–पु. स्तुति, स्तोत्र, ओरडणें, पुकारणें, प्रशंसासूचक पदवी.

विरसा–पु. वारसा.

विरह–पु. वियोग, अभाव, वैरभाव. [वेतन,

विरहिणी–वि. विरह पीडित.-स्त्री. मजूरी,

विराग–पु. रंगहीनता, रंगांत बदल,असंतोष, अप्रीति, उदासीनता, निरिच्छता.

विराजना–क्रि. अ. शोभणें, हजर असणें,

बसणें.
विराम–पु. थांबणें, विसांवा, अखेर, विश्रांतिस्थान, कवितेंतील यति.
विरामचिन्ह–पु. वाचतांना व लिहितांना थांबवयाची जागा समजण्याकरितां केलेलें चिन्ह.
विरामसंधि–पु. शस्त्रसंधि, तात्पुरता तह.
विरासत–स्त्री. पाहा 'वरासत'.
विरुझना–क्रि. अ. अडकणें.
विरुद–पु. पाहा 'विरद'.
विरुदावली–स्त्री. यशोगान.
विरुद्ध–वि. प्रतिकूल, अपकारक, असंबद्ध (भाषण), व्यापलेलें, मतभेद, वैर.
विरेचक–वि. रेचक.
विरेचन–पु. जुलाबाचें औषध, रेचक.
विरोध–पु. अटकाव, अडथळा, वेढा, निग्रह असंबद्धता, वैर, भांडण, संकट, नाश, एक अर्थालंकार. [शत्रुत्व धरणें.
विरोधना–क्रि. स. विरोध करणें, वैर करणें,
विर्द–स्त्री. दैनिक कार्य. [लोंबणें, पडणें.
विलंब, विलंबन–वि. खोळंबा, उशीर,
विलंबना–क्रि. अ. वेळ करणें, लोंबणें, आश्रय घेणें, मन लागल्यामुळें थांबणें.
विलक्षण-वि. विशिष्ट लक्षणरहित, भिन्न, लज्जित, चमत्कारिक, अलौकिक, बावरलेला, अशुभ लक्षणी.–पु. पाहाणें, कृत्य, दान करण्याची शैय्या, निर्हेतुक
विलायती बैंगन–पु. टॉमेटो. [स्थिति.
विलास–पु. खेळ, क्रीडा, प्रेमविलास, शृंगारजन्य स्त्रियांची अंगचेष्टा, हावभाव, मनोरंजन, आनंद, अतिशय सुखभोग, सौंदर्य. [नाटक.
विलासिका–स्त्री. शृंगारमय एक अंकी
विलासी–वि. आळशी, सुस्त, क्रीडाशील. –पु. विषयी मनुष्य, मदन, विष्णु, अग्नि, चंद्र, सर्प.
विलीक–पु. अनुचित, अयोग्य. [वरुण.
विलोम–वि. विपरीत, व्यस्त.–पु. कुत्रा, सर्प,
विवर्त–पु. मायेचें कार्य, नश्वर वस्तूंचा समूह, समुदाय, चक्राकार फिरणें, भ्रमण, नृत्य, रूपांतर, वक्रता, लहर, आभास, भ्रम.
विवदना–क्रि. अ. शास्त्रार्थ करणें, विवाद करणें.
विवरण–पु. विवेचन, वृत्तांत, भाष्य, उघडणें, वर्णन, स्पष्टीकरण, व्याख्या, व्याख्याग्रंथ.
विवश–वि. परतंत्र, बेशुद्ध, निश्चेष्ट, निरुपाय, पराधीन, अनाथ, मृत.
विवाद–पु. आज्ञा, ओरडणें, वादविवाद, भांडणतंटा, विरोध, फिर्याद, खटला.
विवादी–वि. वादविवाद करणारा. –पु.
विवाह–पु. लग्न. [खटल्यांतील एक पक्ष.
विवाहना–क्रि. स. लग्न करणें.
विवि–पु. दुसरा, दोन. [तत्त्ववेत्ता.
विवेकी-वि. विचारी, समंजस.-पु. न्यायधीश,
विवेचन–पु. तपास, निर्णय, मीमांसा, खल, वाटाघाट, सारासार विचार.
विशारद–वि. हुशार, प्रवीण, निपुण, दक्ष, कुशल, विद्वान, प्रख्यात, प्रगल्भ, धीट. –पु. बकुळ.–स्त्री. लहान धमासा.
विशाल–वि. मोठें, व्याप्त, श्रेष्ठ, सुंदर, प्रसिद्ध. [खोरें, बाणाग्र.
विशिख–पु. बाण-स्त्री. राजमार्ग, पावडें,
विशिष्ट–वि. निराळें, व्यक्तीचें, युक्त, श्रेष्ठ, विशेषता असलेलें, विलक्षण.
विशुद्ध–वि. निर्मळ, निष्पाप सद्गुणी,

बिनचूक, शुद्ध, खरें, सत्य.

विशुद्धि–स्त्री. शुद्ध करणें, शुद्धपणा, निर्दोषपणा, प्रायश्चित्त, शंकानिवारण, वजा करण्याची संख्या.

विशेष–वि. असामान्य, विपुल.–पु. पृथक करणें, प्रकार, भेद, विशेष गुण, गुणाधिक्य, प्रेक्षणीय गोष्टी, श्रेष्ठता, विभाग, अवयव, दृश्य वस्तु, व्यक्ति, टिळा, पृथ्वी, स्थूल कार्य, दृश्य वस्तु, महाभूतें.

विशेषण–वि. भेददर्शक-पु.–भेद, फरक, भेदकत्व, भेदकशब्द, विशेषण, विशिष्ट गुण, व्यावर्तक धर्म, वरच करणें, ताण करणें, सविस्तर सांगणें.

विशेष्य–वि. व्याकरणांतील विशेषण लागणारें नाम, भेद्य, श्रेष्ठ.

विश्वकोष–पु. सर्व प्रकारच्या विषयांचें विस्तृत वर्णन असलेला ग्रंथ.

विश्वसनीय–वि. विश्वास ठेवण्यालायक.

विषका घूँट–अपमान.

विषकी गाँठ–दुष्ट, अत्यंत उपद्रवी.

विषम–वि. उंचसखल, तुल्य नव्हें तें, सम नव्हे ती (संख्या), वक्र, गूढ, अनियमित, खडबडीत, दुर्गम, दुःखपूर्ण, जोराचें, भयंकर, प्रतिकूळ, विचित्र, दुष्ट.–पु. बिकट प्रसंग, शोक, दुःख, एक अर्थालंकार.

विषमता–पु. उंचसखलपणा, वांकडेपणा, गूढता, अनियमितपणा, खडबडीतपणा, दुर्गमता, भयंकरपणा, प्रतिकलता, विचित्रपणा, दुष्टपणा, संकट, शोक.

विषय–पु. ज्ञानेंद्रियांचा विषय, व्यवहार, प्रपंच, सुख, वस्तु, ध्येय, टप्पा, विषय, संबंध, बाब, स्थान, प्रांत, खातें, प्रकरण, पति, वीर्य,

विषा–स्त्री. विष्ठा, बुद्धि, अतिविष, उंदीरकानी वनस्पति.

विषाक्त–पु. विषमिश्रित, विषारी. [ग्लानि.

विषाद-पु. खेद, दुःख, उत्साहभंग, निराशा,

विष्णु–पु. व्यापक, परमेश्वर, विष्णु, अष्टवसुंपैकीं एक, आहवनीयाग्नि, श्रवण, बारा सूर्यांपैकीं एक.

विस–स. तो, तीं, तें. [समाप्ति.

विसर्जन–पु. देणें, दान, त्याग, निरोप देणें,

विसाल–पु. संयोग, मृत्यू. [बाज, दगलबाज.

विसासघाती–वि. विश्वासघातकी, धोके-

विस्तार-पु. वाढ, फैलाव, विस्तीर्णता, रुंदी, सर्व हकीगत, व्यास, झाडाचा विस्तार, झुडुप, बेट. [पघळ, रुंद.

विस्तृत–वि. पसरलेलें, विस्तीर्ण, अघळ-

विस्फोट–पु. स्फोट, फोड, देवी, गोवर, कांजिण्या, विषारी फोड. [देवी (रोग).

विस्फोटक–पु. स्फोटक द्रव्य, विषारी फोड,

विस्मय–पु. संशय, गर्व, आश्चर्य, साहित्यांतील अद्‌भूतरसाचा भाव.

विहार–पु. हिंडणें, सहल, क्रीडा, हातवारे, अंगविक्षेप, क्रीडावन, भोगवस्तु, महिना, देऊळ, बौद्धाचें देऊळ किंवा मठ, यजमान, गृह, राजवाडा, खांदा.

विहित-वि. निर्माण केलेलें, दिलेलें, ठेवलेलें, ठरविलेलें, शास्त्रोक्त.-पु. ठराव, नियम, दैव.

विहित कानून–पु. लागू झालेला कायदा.

विह्वल–वि. घाबरलेला, चंचल, कंपायमान, दुःखित, गळलेलें, पडलेलें, पातळ, प्रवाही.

वीर–वि. शूर, बलिष्ट, श्रेष्ट.–पु. लोखंड, कांजी, योद्धा, वीर, नट, रस, यज्ञाग्नि, पति, पुत्र, भाऊ, जिन, तांदुळजा.

—स्त्री. वीरपत्नी, पति, पुत्रवती स्त्री, अतिविष, मद्य, कोरफड.

वीरान—वि. मोकळें मैदान, निर्जन स्थान.

वीराना—पु. उध्वस्त, वैराण, उजाड, जंगल.

वुजू—पु. पाहा 'वजू'.

वुजूद—पु. पाहा 'वजूद'.

वृक्ष—पु. झाड.

वृत—वि. व्याप्त, पीडित, ग्रस्त, प्रार्थित, वरलेला, स्वीकृत (पति, आचार्य इ.), वाटोळा. [प्रार्थना, कुंपण, वई.

वृति—स्त्री. वेष्टण, वरणें (पति, आचार्य इ.).

वृत्त—वि. घडलेलें, झालेलें, मृत, वाटोळें, अकुंठित, व्याप्त, प्रख्यात, अधीत, दृढ, आरंभलेलें, अंगीकृत.—पु. पूर्वीची गोष्ट, वृत्तांत, बातमी, वर्तन, शील, सद्वर्तन, वर्तुळ, पद्य, छंद, संवय, इतिहास, भूतकाळ, कांसव, जोंधळा.

वृत्तांत—पु. समाचार, एकाद्या गोष्टीचें विवरण, इतिहास, बातमी, प्रकरण, प्रकार, जात, स्वभाव, पूर्णता, आरंभ.

वृत्ति—स्त्री. अस्तित्व, राहणें, क्रिया, वर्तन, व्यवसाय, जीवनयात्रा, व्यवहार, वेतन, आहार, शब्दांची अर्थबोधक शक्ति, व्याख्यान, सन्मान, चक्राकार फिरणें, मदतीकरितां दिलेला पैसा, एक प्रकारचें संहारक शस्त्र.

वृद्ध—वि. म्हातारा, पंडित, मोठा.

वृद्धा—स्त्री. म्हातारी स्त्री.

वृद्धि—स्त्री. वाढ, समृद्धि, व्याज, व्याजबट्टा, वृषण, वृद्धि, वर्ण (आ, ऐ, औ), हर्ष, संपत्ति.

वृष—पु. बैल, वृषभ रास, श्रेष्ठ (समासांमध्यें उत्तरपद), तालीमबाज, धर्म, कर्ण, श्रीकृष्ण, कामासक्त, उंदीर, वृषण, अडुळसा,

वृषकेतु—पु. महादेव. [रंध्र.

वृषभ—पु. बैल, धर्म, हत्तीचा कान, कर्ण-

वृषभानु—पु. राधेचे वडील.

वृषभानुजा—स्त्री. राधा.

वृषभी—स्त्री. विधवा.

वृषल—पु. शूद्र, चंद्रगुप्त राजा, घोडा, लसूण, गाजर, बहिष्कृत, अधार्मिक.

वृषली—स्त्री. कुलटा, शूद्र स्त्री, रजस्वला स्त्री, लग्नापूर्वी रजस्वला झालेली

वृष्टि—स्त्री. पाऊस, वर्षाव. [कन्या.

वेगी—पु. उतावीळ. —पु. जासूद, मृग.

वेतन—पु. पगार, मजूरी, निर्वाहाचें साधन.

वेतनभोगी—पु. पगारी नोकर.

वेद—पु. ज्ञान, धर्मब्रह्म प्रतिपादक ब्राह्मणात्मक ग्रंथ (ऋग्वेद, यजुर्वेद, सामवेद व अथर्ववेद आणि ब्राम्हण ग्रंथ), दर्भ, मुष्टि, कर्मकांड, स्मृति, विवरण, टीका, वृत्त.

वेदांग—पु. शिक्षा, कल्प, व्याकरण, छंद, ज्योतिष, व निरुक्त प्रत्येकीं.

वेदना—स्त्री. जाणणें, ज्ञान, अभिप्राय, वाटणें, मनोविकार, दु:ख, द्रव्य, अर्पण.

वेदि, वेदी—स्त्री. यज्ञ कुंड, बोहलें, यज्ञांतील संस्कृत भूमि, आसन, बैठक, ओटा, मंडप.

वेश(स)र—पु. नथ.

वेश्म—पु. चेंबर, घर.

वेष्टनी—स्त्री. आंबोळी.

वैंछना—क्रि. स. सोलणें, उघडणें, उसविणें.

वैकल्पित—वि. ऐच्छिक, संदिग्ध, एकांगी,

वैतनिक—पु. पगारी नोकर. [संशयित.

वैतालिक—पु. स्तुतिपाठक, भाट, चारण.

वैद्यक, वैद्यकी–स्त्री. वैद्यकी, आयुर्वेद.
वैध–वि. सनदशीर, विधिविहित.
वैधानिक कानून–पु. घटनाविषयक कायदा.
वैधानिकता–स्त्री. सनदशीरपणा.
वैधानिक संकट–पु. पेंचप्रसंग.
वैनतेय–पु. गरुड, अरुण.
वैमनस्य–पु. वैर.
वैमात्र, वैमात्रेय–वि. सावत्र.
वैश्य–वि. व्यापार व शेती करणारा.
वैष्णव–पु. विष्णूची उपासना करणारा मनुष्य.–वि. विष्णूसंबंधीं.
वैसा–स. तसा.
वैसे–वि. फुकट, खोटेंच, तसें, तिकडून.
वैहासिक–पु. विदूषक, नकल्या, नट.
वोट–पु. मत, व्होट.
वोटर–पु. मतदार.
वोड्ना–क्रि. स. हात पसरणें.
वोद, वोदा–वि. भिजलेलें, ओले.
वोदर–पु. पोट.
वोह–स. पाहा 'वह.'
वोहित्थ–पु. जहाज.
वौल–पु. गुग्गुळ, धूप.
व्यंजक–पु. प्रकाशक, स्पष्ट करणारा शब्द.
व्यंजन–पु. स्पष्टीकरण, कालवण इ. तोंडीं लावणें, गुह्यांग, व्यंजन, अवयव.
व्यंजना–स्त्री. सूचितार्थ, व्याजोक्ति, स्पष्ट उच्चार,
व्यक्ति–स्त्री. प्रदर्शन, प्रगट, व्यक्त पदार्थ, स्पष्टपणा, पृथकपणा, वेगळी वेगळी एकेक वस्तु (व्याकरणांत), लिंग, फरक, आकार.
व्यक्तिगत–वि. खाजगी, एकट्यासाठींच.
व्यथा–स्त्री. दु:ख, क्लेश, वेदना.
व्यथित–वि. दु:खी.

व्यग्र–वि. गोंधळलेला, व्याकुळ, गर्क झालेला.
व्यजन–पु. पखा.
व्यतिरेक–पु. अभाव, अंतर, फरक, भेद, अतिरेक, अतिक्रम.
व्यतिरिक्त–वि. भिन्न, रहित, शिवाय.
व्यतीत–वि. होऊन गेलेलें, मृत, गत.
व्यर्थ–वि. निष्फळ, अर्थहीन.
व्यभिचार–पु. उल्लंघन, परस्त्रीगमन, परपुरुषगमन, निंदिताचार, अपवाद, चुकीचें अनुमान, कार्यकारणभावभंग, हेतु असून साध्य नसणें, अभाव.
व्यय–वि.बदलणारें, विनाशी.-पु.नाश, खर्च.
व्यवधान–पु. भाग, खंड, विच्छेद, अडगळ, अडथळा करणारी वस्तु, अडचण, मधलें अंतर.
व्यवसाय–पु. उद्योग, निश्चय, कृत्य, धंदा, व्यापार.
व्यवस्था–स्त्री.धर्मनिर्णय, कायदा, व्यवस्था, निश्चितपणा, स्थैर्य, ठराव, करार, स्थिति, सापेक्ष स्थिति, शास्त्र मर्यादा.
व्यवस्थापिकासभा–स्त्री. विधिमंडळ.
व्यवहार–पु.कृत्य, कामकाज, धंदा, व्यापार, व्रत, न्याय देणें, खटल्याची चौकशी, फिर्याद, करार, चालरीत, वितरण, सिद्ध करणें, उपयोग, संबंध.
व्यस्त–वि. पसरलेलें, घाबरलेला, अस्वस्थ, कामांत गर्क, मग्न, व्याप्त, वेगवेगळें, व्यवस्था लावलेलें, अस्ताव्यस्त, संकुल, उलट, मागे हटविलेला, प्रतिकूल, उलट प्रमाणाचें.
व्याकरण–पु.नामरूपांनीं जगताची उत्पत्ति, पृथक्करण, व्यक्त होणें, शब्दशास्त्र, कृति, कौशल्य.
व्याकुल–वि. गोंधळलेला, विव्हल, भयभीत,

विस्टकलेला, चंचल, व्यापून गेलेला.
व्याख्या–स्त्री. स्पष्टीकरण, विवरण, सांगणें.
व्याख्यान–पु. स्पष्टीकरण, भाषण, सांगणें.
व्याघात–पु. तडाका, प्रहार, विघ्न, प्रतिबंध, नाश, क्षय, भंग, मोडणें, विरोध, असंबद्ध भाषण.
व्याज–पु. लपविणें, कृत्रिमपणा, बहाणा, निमित्त, उशीर, व्याज, कपट, युक्ति, दोष.
व्याधि–स्त्री. रोग, त्रास, कोष्ट, रक्तपिती.
व्याध, व्याधू–पु. दुष्ट, त्रास देणारा.
व्यापक, व्यापी–वि. सर्वव्यापी, जास्त विस्तृत, नित्यसंबंध, आच्छादक.
व्यापार–पु. उद्योग, प्रयोग, धंदा, सराव, खटपट, क्रिया, परिणाम.
व्यायाम–पु. शस्त्रें वापरणें, प्रहार, युद्ध, मेहनत, कसरत, वांव (लांबी), ओढाताण दुर्गम स्थल.
व्यालू-पु. रात्रीचा फराळ.
व्याहार–पु. बोलणें, भाषण, आवाज, वाक्य.
व्रज–पु. समुदाय, गोठा, गौळवाडा, वासस्थान, रस्ता, वृंदावन जवळचा प्रदेश.
व्रत–पु. संकल्पपूर्वक अनुष्ठान, पुण्यकर्म, वचन, निष्ठा, वर्तन, ब्रह्मचर्य, नियम.
व्रतिक, व्रती,–वि. व्रत आचरणारा.–पु. व्रतधारी, ब्रम्हचारी.

[श]

शं.–पु. कल्याण, वैराग्य, सुखशांति.
शंकना–क्रि. अ. शंका घेणें, भिणें.
शंका–स्त्री. भीति, संशय, आपल्या अनुचित व्यवहारामुळें होणाऱ्या हानीची चिंता.
शंकित–पु. चोरओवा.–वि. भ्यालेला, शंका आलेला, अनिश्चित, चंचल,
शंख–पु. कपाळाचें हाड, शंख, नखला, कानशील, बांगडी, जलचर.–वि. दहा निखर्व संख्या, छप्पयचा एक भेद, हत्तीचें गंडस्थळ, शंखासुर दैत्य, एक निधि.
शंजरफ–पु. हिंगूळ.
शंठ–पु. मूर्ख, हिजडा, खोजा.
शंड-ढ–पु. पोळ, सांड, हिजडा, निपुत्रिक.
शअबान–पु. अरबी आठवा महिना.
शऊर–पु. कार्यक्षमता, योग्यता, बुद्धि, उरक.
शऊरदार–वि. दक्ष, बुद्धिवान, हुन्नरी.
शक–पु. संशय, भ्रम, शालिवाहन शक.
शकत–स्त्री. शक्ति, बल.
शकर–स्त्री. साखर.
शकरकंद–पु. गोड रताळें.
शकरपारा–पु. शंकरपाळें, एक मोसंबी, चौकोनी शिलाई.
शकल, शक्ल–स्त्री. आकृति, रूप, चेहरा, उपाय, ढब, तुकडा, चेहऱ्यावरील भाव, बनावट, रचना.
शकील–वि. सुंदर.
शकुन–पु. शकुन, शुभ मुहूर्त, शुभ मुहूर्तावर होणारे कार्य, घार, गिधाड, शुभ गाणें, शुभचिन्ह.
शक्क–वि. मध्यें फाटलेला.
शक्कर–स्त्री. साखर.
शक्की–वि. संशयखोर, संशयात्मा.
शक्ति–स्त्री. बळ, सामर्थ्य, राजसामर्थ्य (प्रभुत्व, उत्साह, मसलत.) कवित्वशक्ति, शस्त्र विशेष, शब्दाची अर्थबोधकता, मुख्य अर्थ, देवतासामर्थ्य, पार्वती, लक्ष्मी, भाला, चैतन्य, योनि.
शक्तिशाली–वि. बलवान.
शख्स–पु. मनुष्याचें शरीर, व्यक्ति, लोक.
शख्सियत–स्त्री. व्यक्तित्व
शग़ल–पु. व्यापार, मनोरंजन, कामधंदा.

शगाल–पु. कोल्हा.
शगुन–पु. शकुन, साखरपुडा, गंध लावणें.
शगुनियाँ–पु. कुडबुड्या ज्योतिषी.
शगुफ्ता–वि. विकसित, प्रसन्न.
शगून–पु. शकुन किंवा अपशकुन, शुभाशुभ लक्षण. [गोष्ट.
शगूफ़ा–पु.कळी,फूल, एकादी नवी विलक्षण
शगूफ़ा खिलना-नवीन विषय उपस्थित होणें.
शगूफ़ा छोड़ना–विलक्षण गोष्ट सांगणें.
शजर–पु. वृक्ष, झाड. [शेताचा नकाशा.
शजरा–पु. वंशावळ, पाटलानें तयार केलेला
शटी–पु. एक कबुतर.
शठ–वि.मूर्ख, धूर्त, बदमाश, दुष्ट बाह्य प्रेम दाखविणारा पुरुष, मध्यस्थ पुरुष, आळशी, धोत्रा, पोलाद, केशर, तगरमूळ.
शठता–स्त्री. धूर्तता, बदमाशी, लुच्चेगिरी.
शतरंज–पु. बुद्धिबळ.
शतरंजी–स्त्री. अनेक रंगाची सतरंजी, बुद्धिबळाचा पट.–वि. उत्तम बुद्धिबळें खेळणारा.
शताब्दी–स्त्री. शतक,शंभर वर्षांचा काळ.
शत्रु–पु. वैरी, प्रतिस्पर्धी. [स्थान.
शत्रुंजय–पु. हत्ती, जैन लोकांचें एक तीर्थ
शत्रुता–स्त्री. वैर.
शदीद–वि. पुष्कळ मोठा, कठिण, दृढ.
शनास–वि. ओळखणारा,कठोर, जड, भारी.
शफ़क़–स्त्री. सकाळची किंवा संध्याकाळची आकाशाची लाली.
शफ़क़त–स्त्री. कृपा, मेहेरबानी.
शफ़तालू–पु. पांढरा जर्दाळू, सप्ताळू.
शफ़ा–स्त्री. आरोग्य.
शफ़ाअत–स्त्री. कामना, इच्छा, शिफारस.
शफ़ाख़ाना–पु. रुग्णालय, औषधालय, चिकित्सालय.
शफ़ी–वि. शिफारस करणारा, मध्यें पडून अपराधाची क्षमा करविणारा.
शफ़ीक़–वि. दयाळू, कृपाळू.
शफ़्फ़ाफ़–वि. स्वच्छ, पारदर्शी.
शब–स्त्री. रात्र.
शबकोर–वि. रातांधळा.
शबख़्वाबी–स्त्री. रात्रीं झोंपणें, झोंपताना अंगात घालण्याचें वस्त्र. [पक्षी.
शबगीर–पु. बुलबुल, प्रभात, रात्रीं गाणारा
शबद–पु. ध्वनि, नाद. पाहा 'शब्द'.
शबनम–स्त्री. तुषार, दंव, झिरझिरीत
शबनमी–स्त्री. मच्छरदाणी. [कापड.
शबबरात–स्त्री. मुसलमानांचा सण.
शब(व)र–पु. भिल्ल, हात, पाणी, शंकर.
शबरी–स्त्री. रंगीबेरंगी, शोभा, रामभक्त शबरी. [कामधेनु.–पु. पाणी.
शबला, शबली–स्त्री. अनेक रंगी गाय,
शबाब–पु. तारुण्य, सौंदर्य, आरंभ.
शबाहत–स्त्री. आकृति.
शबी, शबीह–स्त्री. चित्र, तसबीर.
शबेक़द्र–स्त्री. रमजान महिन्याची २७ वी
शबेतरा–स्त्री. अंधारी रात्र. [तारीख.
शबेमाह–स्त्री. चांदणी रात्र.
शबोरोज़–अ. नेहमीं, रात्रंदिवस.
शब्द–पु ध्वनि, शब्द, संतांच्या कविता, अर्थबोधक वर्णसमूह, पदवी, नांव, कीर्ति,
शब्दानुशासन–पु. व्याकरण. [व्याकरण.
शब्बीर–वि. प्रामाणिक, विश्वासू, सुंदर.
शमल-वि. पातकी.-पु. विष्टा, गाळ, अपराध.
शमला–पु. पगडी, पागोट्याचा जरीचा
शमशी(शे)र–स्त्री.तरवार.[पदर(शेमला)

शमस, शम्स–पु. सूर्य.
शमा–स्त्री. मेणबत्ती, तेज, मेण.
शमादान–पु. शामदान.
शम्बा–पु. शनिवार.
शम्मा–पु. मंद वास.–वि. फार थोडा.
शयन–पु. निद्रा, आडवें होणें, बिछाना, [मैथुन.
शयनागार–पु. शयनगृह
शय्या–स्त्री. बिछाना, पलंग, गांठ मारणें, गुंफणें. [संख्या, साय, टोक, पाणी.
शर–पु. तीर, बोरू, पांढरा वेत, पांचाची
शरअ–स्त्री. कुराणाची आज्ञा, मुसलमानी धर्मशास्त्र. [बरोबर असलेला.
शरई–वि. इस्लामी धर्मशास्त्राप्रमाणें
शरकी–वि. पूर्वेचा.
शरण–स्त्री. रक्षण, घर, बचावाची जागा. –वि. रक्षण करणारा, आश्रयास योग्य.
शरणागत–वि. शरण आलेला.
शरत–स्त्री. अट, शरदऋतु. [खात्रीचा.
शरतिया–अ. निश्चयानें, पैज लावून.–वि.
शरद–स्त्री. शरदऋतु, वर्ष.
शरफ़–पु. मोठेपणा, उत्तमपणा, सौभाग्य.
शरबत–पु. साखरपाणी, सरबत.
शरबती–पु. फिकट पिवळा रंग, एक वस्त्र, नारिंग.–वि. मादक.
शरम–स्त्री. लाज, मान.
शरमके मारे मरना, शरमसे गड़ना, शरमसे पानी होना–लज्जेनें मेल्यासारखें होणें.
शरम धोकर पी जाना–लाज कोळून पिणें.
शरमाऊ, शरमालू–वि. लाजाळू.
शरमाना–क्रि. अ. लाजणें.–क्रि. स.
शरमा शरमी–अ. लाजेमुळें. [लाजविणें.
शर्मिंदगी–स्त्री. लाज.
शर्मिंदा–वि. लज्जित.
शरमीला–वि. लाजाळू.
शरर–पु. ठिणगी.
शरह–स्त्री. टीका, भाष्य, दर. [दर.
शरह लगान–स्त्री. जमिनीच्या साऱ्याचा
शराकत–स्त्री. सहभागीपणा, सहकार्य,
शरापना–क्रि. स. शाप देणें. [भागीदारी.
शराफ़त–स्त्री. सज्जनता, सौजन्य, चांगुल-
शराबख़ाना–पु. दारूचा गुत्ता. [पणा.
शराबख़ोर, शराबी–वि. दारूबाज.
शराबोर–वि. ओलाचिंब, रसपूर्ण.
शरायत–स्त्री. 'शर्त' चें अनेक वचन.
शरार, शरारा–पु. ठिणगी. [खोडी.
शरारत–स्त्री. लबाडी, पाजीपणा, कुचाळी,
शरारतन्–अ. पाजीपणानें, दुष्टपणानें.
शरारती–वि. दुष्ट, पाजी, लबाड, खोडयाळ.
शरियत–स्त्री. इस्लामी धर्मशास्त्र.
शरीअत–स्त्री. मुसलमानी धर्मशास्त्र, स्पष्ट आणि शुद्ध मार्ग, ईश्वरी नियम.
शरीक–वि. मिसळलेलें, सामील.–पु. साथीदार, पातीदार, सहकारी, मित्र.
शरीफ़–पु. शिष्ट, सज्जन, सभ्य पुरुष.–वि. पवित्र.
शरीफ़ा–पु. सीताफळ, सीताफळाचें झाड.
शरीर–वि. दुष्ट, दांडगा, खटयाळ.–पु. देह, घटकावयव, शारीरिक शक्ति.
शर्क़–पु. सूर्योदय, पूर्व दिशा.
शर्क़ी–वि. पूर्वचा.
शर्त–स्त्री. डावपेंच, अट.
शर्तिया–अ. निश्चयपूर्वक.–वि. निश्चित.
शर्ती–वि. अटीसंबंधीं, ज्याची कांहीं अट
शर्फ़–पु. पाहा "शरफ". [आहे असा.
शर्बत–पु. सरबत.

शर्म–स्त्री. लाज, मान.
शर्मगाह्–स्त्री. योनि.
शर्मसार–वि. लाजाळू, लज्जित.
शर्माऊ, शर्मिंदा, शर्मीला–वि. लाजाळू.
शर्व–पु. शंकर.
शर्वरी–स्त्री. रात्र, संध्याकाळ, स्त्री, हळद.
शलग(ज)म–पु. नवलकोल.
शलभ–पु. टोळ, पतंग (किडा).
शलवार–पु. एक तऱ्हेचा पेशावरी पायजमा, विजारीच्या आंत नेसावयाचा जांघिया.
शलाका–स्त्री. लहान काठी, काडी, वैद्याचें टोंकदार शस्त्र, बाण, भाला, खुंटी, खीळ, बोटांचें हाड, काडी(छत्रीची), अंकुर, दांत कोरणें, फांसा, मैना, बोटें व हात यांच्या मधील सांध्याचें हाड, तुकडा, साळू.
शलूका–पु. ब्लाऊज, कोपरी, अर्ध्या बाह्यांची बंडी.
शव–पु. प्रेत, पाणी.
शशक–पु. ससा.
शशधर–पु. चंद्र, कापूर.
शशमाही–वि. षण्मासिक, सहामाही.
शशि–पु. चंद्र, एक छंद.
शशिहीरा–पु. चंद्रकांतमणि.
शशोपंज–पु. घोटाळा, जुगार खेळण्याचा फांसा, असमंजस.
शस्त्र–पु. हत्यार, उपकरण, पोलाद, लोखंड, देवस्तुतिपर ऋकसमूह वगैरे.
शस्त्रागार–पु. शस्त्रें ठेवण्याची जागा.
शस्य–पु. फळ, नवधान्य, उभें पीक, गुण, लायकी.–वि. स्तुत्य, उत्तम.
शहंशाह्–पु. सम्राट.
शह–पु. बादशहा, नवरा, मुलगा, शह.–वि. अतिश्रेष्ठ.–स्त्री. गुप्तपणें एकद्याला भडकविण्याचें काम.
शहजादा–पु. युवराज, राजपुत्र.
शहजादी–स्त्री. राजकन्या.
शहजोर–वि. बलवान.
शहतीर–पु. लांकडाचा मोठा लांब ओंडका.
शहतूत–पु. तुतीचें पान किंवा झाड.
शहद–पु. मध.
शहद लगाकर चाटना–कामाची वस्तु उगीच जवळ ठेवणें.
शहना–पु. कोतवाल, सिटी पोलिस, इन्स्पेक्टर.
शहनाई–स्त्री. सनई, वाजंत्री.
शहबाला–पु. करवला (लग्नांत नवऱ्याबरोबर अगर नवरी बरोबर असणारा).
शहमात–स्त्री. बुद्धिबळांतील मात.
शहर–पु. शहर, नगर.
शहरपनाह्–स्त्री. शहरा भोंवतालचा कोट.
शहरबदर–वि. हद्दपार केलेला.
शहरयार–पु. एका बादशहाचें नांव, नागरिकांचा संरक्षक.
शहरियत–स्त्री. नागरिकत्व.
शहरी–वि. शहराचा, नागरिक.
शहवत–स्त्री. कामवासना.
शहादत–स्त्री. साक्ष, पुरावा, हौतात्म्य.
शहाना–वि. शाही, उत्तम.–पु. एक राग.
शहाब–पु. एक प्रकारचा लाल रंग.
शहीद–पु. हुतात्मा, देश नि धर्मासाठीं स्वतःचें बलिदान देणारा.
शांभर–स्त्री. सांबर सरोवर.
शाइस्तगी–स्त्री. सभ्यता, चांगुलपणा.
शाइस्ता–वि. सभ्य, नम्र.
शाक्–वि. कठीण, असह्य, अप्रिय.
शाक–पु. भाजी, सामर्थ्य, शक कालगणना. –वि. शक जातीसंबंधीं.
शाकट–पु. गाडीचा बैल, भाजीचा मळा, गाडीचें ओझें.–वि. गाडीचा.
शाकल–पु. तुकडा, ऋगवेदाची एक

संहिता, मद्र देशांतील एक शहर.
शाकिर–वि. संतुष्ट, कृतज्ञ. [करणारा.
शाकी–वि. निंदक, चहाडखोर, फिर्याद
शाख–स्त्री. फांदी, तुकडा, एकाद्या वस्तूचें उपप्रकार, उप नदी, शिंग, हातपाय वगैरे, विलक्षण गोष्ट, एक पक्वान्न, संतति. [छळण्याच्या गोष्टी.
शाखसाना–पु. भांडण, कलंक, दोष, शंका,
शाखा–स्त्री. बाहु, भाग, रेखा, वेदाचा पोटभाग, पक्ष, तट, पारंबी.
शागिर्द–पु. शिष्य, सेवक.
शागिर्दी–स्त्री. सेवा, शिष्यत्व.
शाज–वि. एकटा, अनुपम, नियमाविरुद्ध, असाधारण, अन्य, कधीं कधीं.
शाजो नादिर–अ. कधीं कधीं.
शाद–वि. आनंदी, परिपूर्ण, सुखी.
शादबाश–अ. खुश व्हा, शाब्बास.
शादमान–वि. प्रसन्न.
शादाब–वि. हिरवेंगार.
शादियाना–वि. मंगलवाद्य, अभिनंदन, जमिनदाराला लग्न प्रसंगीं कुळानें दिलेली भेट.
शादी–स्त्री. लग्न, आनंदोत्सव, आनंद.
शान–स्त्री. थाट, वैभव, मान, भव्यपणा, प्रतिष्ठा, अब्रू; कसोटीचा दगड, धारेचा दगड, करवत.
(किसीको) शानमें–दुसऱ्याच्या प्रतिष्ठेसाठीं, एकाद्या मोठ्या माणसाच्या संबंधांत.
शान करना या दिखाना–गर्व करणें.
शानदार–वि. शोभिवंत, भव्य.
शानशौकत–स्त्री. थाटमाट.
शाना–पु. खांदा, फणी.
शानेसे शाना छिलना–खांद्याला खांदा घासणें, फार गर्दी भासणें.
शान्त–वि. शांत केलेला, दूर झालेला, विझलेला, थांबलेला, मृत, माणसाळलेला, गडबड नसलेला, विकार रहित.
शान्ति–स्त्री. चित्ताची स्वस्थता, विश्रांति, विकार शून्यता, वैर थांबणें, विघ्न निवारक धार्मिक कर्म, समाधान, तडजोड, मंगल, पूर्वस्थितीवर येणें.
शाप–पु. शाप, शपथ, शिवी, उपद्रव.
शाब–पु. चोवीस ते ४० वर्षाच्या वयाचा
शाबान–पु. अरबी आठवा महिना. [पुरुष.
शाबाश–अ. वाहवा, फार छान.
शाबाशी–पु. प्रशंसा.
शाम–स्त्री. शेंबी, संध्याकाळ, सिरिया देश.
शामत–स्त्री. दुर्भाग्य, संकट. [–पु. श्रीकृष्ण.
शामतका घेरा या मारा-दुर्दैवाच्या फेऱ्यांत सांपडलेला. [दुर्दैव ओढवणें.
शामत आना, सवार होना या सिरपर खेलना-
शामा–स्त्री. राधा, षोडशवर्षीय बालिका, यमुना, कोकिळ, काळी गाय, तुळस,
शामियाना–पु. चांदवा, तंबू. [रात्र.
शामिल–वि. मिसळलेला, सामील. [देशचा.
शामी–स्त्री. सिरियाची भाषा.–वि. सिरिया
शाम्मा–पु. घ्राण शक्ति, वास घेण्याची शक्ति.
शायक–वि. शौकी, चैनी.-पु. बाण, तलवार.
शायद–अ. कदाचित, संभवतः.
शायर–पु. कवि.
शायरा–स्त्री. कवयित्री.
शायरी–स्त्री. काव्य, काव्यरचना.
शाया–वि. प्रगट, छापलेला, प्रकाशित.
शारदा–स्त्री. सरस्वती, दुर्गा, प्राचीन

काळची एक लिपि.
शारीरिक—वि. शरीरासंबंधीं.
शाल—पु. एक वृक्ष, एक विशाल वृक्ष, एक मासा.-स्त्री. लोकरीची शाल.
शालबोज़—वि. शालीवर वेलबुट्टी काढ- [णारा.
शावक—पु. छावा, पिलू.
शासन—पु. अंमल, हुकूम, निवाडा, इनामपत्र, करारपत्र, शास्त्र, इंद्रियनिग्रह, दंड, शिक्षा. —वि. शिकविणारें.
शास्त्र—पु. आज्ञा, धर्मग्रंथ, ज्ञान, शासन.
शास्त्री—वि. शास्त्रज्ञ, धर्मशास्त्राचें ज्ञान असलेला.
शास्त्रीय—वि. धर्मविषयक, शास्त्रविषयक.
शाहंशाह—पु. सम्राट, राजाधिराज.
शाहंशाही—स्त्री. सम्राटाचें पद किंवा कार्य.
शाह—पु. मूळ, स्वामी, मालक,वर (नवरा-मुलगा), महाराजा, मुसलमान फकी राची पदवी.-वि. मोठा, वजनदार, [श्रीमंत.
शाहज़ादा—पु. युवराज, राजपुत्र.
शाहज़ादी-स्त्री. राजकन्या.[वराचा पोशाख.
शाहाना—वि. शाही, सरकारी, उत्तम.—पु.
शाहिद—पु. साक्षीदार.—वि. सुंदर.
शाही—वि. राजाचा.—स्त्री. राज्य.
शिंगरफ़—पु. हिंगूळ.
शिंबी—स्त्री. शेंग.
शिंबीधान्य—पु. द्विदळ धान्य.
शिकंजा—पु. पिळून काढण्याचें यंत्र, खोडा, कागद कापण्याचें यंत्र. [हाल करणें.
शिकंजेमें आना—तावडींत सांपडणें, हाल-
शिकन—स्त्री. सुरकुती, चुणी, आठी.
शिकम—पु. पोट.
शिकमपरवर—वि. स्वार्थी.
शिकमीकाश्तकार—पु. मक्त्यानें शेत करणारा शेतकरी, पोट खंडकरी.
शिकरा—पु. एक ससाणा.
शिकवा—पु. गाऱ्हाणें. [लेखन.
शिकस्त—स्त्री. पराजय, खरडलेलें उर्दू
शिकस्त खाना—पराजित होणें.
शिकस्तगी—स्त्री. मोडतोड.
शिकस्ता—वि. मोडका तोडका.
शिकायत—स्त्री. गाऱ्हाणें, टोमणा, चुगली, निंदा, रोग.
शिकार—पु. मृगया, शिकार केलेलें जनावर, मांस, भक्ष्य, जाळयांत (पेचांत) अडकलेला माणूस.
(किसीका) शिकार होना—मारलें जाणें, बळी पडणें, फसणें.
शिकारगाह—स्त्री. शिकारीचें जंगल.
शिकेब—पु. सहनशीलता, धैर्य.
शिक्षा—स्त्री. शिक्षण, उपदेश, शिकवण, मंत्र, धाक, शिक्षा, दंड, अद्दल.
शिखर—पु. शिखर, टोक, देऊळ, किंवा घर याच्यावरील कळस, घुमट.
शिखरन—स्त्री. श्रीखंड.
शिखा—स्त्री. शेंडी, आगीची लपेट, टोक, शिखर, किरण, फांदी, एक विषम वृत्त.
शिगाफ़—पु. ऑपरेशन, चीर, छिद्र.
शिगुफ्ता—वि. पाहा 'शगुफ्ता'.
शिगूफ़ा—पु. फळी, नवीन गोष्ट.
शिगूफ़ा खिलना—नवें प्रकरण बाहेर येणें.
शिताब—अ. घाईनें.
शिताबी—स्त्री. शीघ्रता.
शिथिल—वि. सैल, मंद, थकलेला, आळशी, सोडलेला, गळलेला, दबलेला, अशक्त, गैरसावध, अर्धवट केलेले, कमी, बिलबिलीत.

शिद्दत–स्त्री. अधिकता, उग्रपणा, कठोरता, बलप्रयोग,
शिनाख्त–स्त्री. ओळख, परीक्षा.
शिनास–वि. ओळखणारा.
शिप्पा–पु. लग्गा.
शिफर–पु. ढाल.
शिया–पु. हजरत अलीला पैगंबराचा वारस मानणारा एक इस्लामी सम्प्रदाय.
शिरकत–स्त्री. हिस्सा, भाग, सहभागी होणें.
शिरमौर–पु. शिरोमणि, मुकुट, मुख्य.
शिरहन–पु. तक्क्या, उसें.
शिराकत–स्त्री. पाहा 'शराकत'.
शिरीष–पु. फूलकेशर. [योग्य.
शिरोधार्य–वि. आदरपूर्वक ग्रहण करण्या-
शिरोमणि–पु. शिरावर धारण करण्याचें रत्न.–वि. सर्वश्रेष्ठ.
शिर्क–पु. ईश्वराप्रमाणें दुसऱ्या देवतांना सृष्टि कर्ता मानण्याचें पाप.
शिला–स्त्री. शिळा, दगड, जातें, पाटा, धार लावण्याचा दगड, उंबरठा, तुळई, शिलाजीत.
शिलालेख–पु. दगडावर कोरलेला लेख.
शिलीमुख–पु. भुंगा, बाण, मूर्ख, युद्ध.
शिल्प–पु. करागिरी, कलासंबंधीं व्यवसाय.
शिल्पी–पु. कारागीर, गंवडी.-वि. कारागिरी
शिवरानी–स्त्री. पार्वती. [संबंधींचा.
शिवाला, शिवालय–पु. शिवमंदिर, तांबडी तुळस, शिवालय.
शिविर–पु. शिबीर, तंबू, किल्ला, छावणी.
शिशिर–पु. शिशिर ऋतु, हिंवाळा, दंव, बर्फ.-वि. थंड, ताप नाहींसा करणारें, शिशिर ऋतूंतील. [शेंडी.
शिष–पु. शिष्य, वध, हिंसा.-स्त्री. उपदेश,
शिष्ट–वि. सभ्य, उत्तम, धर्मशील, शांत, सुशील, बुद्धिमान, राहिलेलें, शिकव-लेला, सुशिक्षित.
शिष्टता–स्त्री. सभ्यता, उत्तमपणा.
शिष्टाचार–पु. उत्तम व्यवहार, आदर सत्कार, नम्रता, दिखाऊ, सभ्य व्यवहार.
शिष्य–पु. चेला, क्रोध, जुलूम, विद्यार्थी.–वि. शासन करण्यास योग्य.
शिस्त–स्त्री. लक्ष्य (शस्त्राचें), गळ (मासे धरण्याचा).
शीआ–या–पु. सहाय्यक, शियापंथी लोक.
शीकर–पु. कण, तुषार, सरल, द्रव, वायु.
शीत–वि. आळशी, मूर्ख, थंड.-पु. थंडी, थंडीचे दिवस, दवबिंदू, सर्दी.
शीतला–स्त्री. देवी (रोग), शीतला देवी.
शीर–पु. दूध, क्षीर, अजगर, नांगर.
शीरगर्म–वि. साधारण गरम, कोमट.
शीरमाल–स्त्री. एका जातीची खमीर घातलेली पोळी.
शीरा–पु. पाक, लहान रक्तनाडी, जलधारा.
शीराज़ा–पु. पुस्तकाच्या बांधणीचा दोरा,
शीरीं–वि. गोड, प्रिय. [व्यवस्था.
शीरीनी–स्त्री. मिठाई, मिष्टान्न, गोडी, शेरणी. [तांबडा शेवगा, वाळा.
शीघ्र–अ. जलद, त्वरित, वेगवान. –पु.
शीघ्रता–स्त्री. जलदी.
शीर्ष–पु. कृष्णागरु, शीर, शिखर, समोरचा भाग, मुख्य खातें, डोकें.
शीर्षक–पु. डोकें, मथळा, टोप, शिरस्त्राण, डोक्याची कवटी, हुकूमनामा.
शील–पु. अजगर, आग्रह, शील, स्वभाव, चरित्र.-वि. प्रवृत्त, तत्पर.
शीश–पु. पाहा 'शीर्ष'.

शीशम–पु. शिशवीचें लाकूड किंवा झाड.
शीशमहल–पु. आरसे महाल.
शीशा–पु. कांच, आरसा, झुंबर.
शीशी–स्त्री. बाटली.
शीशी सुंघाना–भूल देणें.
शीस–पु. डोकें.
शुआ,शुआअ–स्त्री. सूर्यकिरण.
शुकराना–पु. आभार, उपकृत होण्याबद्दल दिलेलें धन, वस्तु इत्यादि.
शुक्र–पु. शुक्राचार्य, सामर्थ्य, शुक्रवार, अग्नि, वीर्य, कृतज्ञता, धन्यवाद.
शुक्रगुजार–वि. आभारी, कृतज्ञ.
शुक्रगुजारी–स्त्री. आभार प्रदर्शन.
शुक्रिया–पु. आभार.
शुग़ल–पु. पाहा 'शगल'.
शुजाअ, शुजा–वि. वीर, शूर.
शुजाअत–स्त्री. वीरता, शौर्य.
शुतुर–पु. उंट. [विचारहीन काम करणारा.
शुतुर बेमहार–वि. बिनवेसणाचा उंट,
शुतुरमुर्ग़–पु. शहामृग.
शुद–वि. व्यतीत.-पु. कार्यारंभ.
शुदनी–स्त्री. भवितव्य.-वि. संभाव्य.
शुदबुद–स्त्री. एकाद्या विषयाचें थोडेसें ज्ञान.
शुदा–वि. झालेलें, होऊन गेलेलें. [
शुद्ध–वि. पवित्र, स्वच्छ, बरोबर, शुद्ध, पांढरें, निर्दोष, प्रामाणिक, एकटा.
शुद्धता–स्त्री. पवित्रपणा, स्वच्छता, प्रामाणिकपणा, बिनचूकपणा.
शुद्धि–स्त्री. स्वच्छता, शुद्धता, प्रायःश्चित्त.
शुफ़ा–पु. शेजार.
शुबहा, शुभा–पु. शंका, संशय, भ्रम.
शुभ–वि. तेजस्वी, संदर, कल्याणकारक, न्याय्य.–स्त्री. कांती, सौंदर्य, इच्छा, देवसभा, शमी.–पु. सुख, कल्याण.
शुभचिंतक–वि. शुभेच्छा करणारा.
शुमार–पु. गणना, संख्या, हिशेब.
शुमारी–स्त्री. मोजणी.
(मर्दुम)शुमारी–मनुष्य गणना.
शुमाल–स्त्री. उत्तर दिशा.
शुमूल–वि. पूर्ण.
शुरू–पु. आरंभ, आरंभस्थान.
शुर्ब–पु. पिणें. [खुशामत.
शुश्रूषा–स्त्री. श्रवणेच्छा, उपासना, सेवा,
शुल्क–पु. हुंडा, फी, कर, भाडें, किंमत.
शुष्क–वि. सुकलेलें, कृश, ढोंगी, निष्फळ, अकारण, कठोर.
शुस्तोशू–स्त्री. आंघोळ, धुऊन पुसून स्वच्छ करणें.
शूची–स्त्री. सुई. [
शून्य–वि. रिकामें, निर्जन, खिन्न, भ्रमिष्ट, अमंगल, अर्थशून्य, तुच्छ.-स्त्री. नळी, वांझ स्त्री.–पु. पोकळी, आकाश, अभाव, अनुस्वार, बिंदू, निर्जन स्थान.
शूप, शूर्प–पु. सूप, दोन द्रोण (माप).
शूम–वि. कंजूष, अभागी, वाईट.
शूर–पु. वीर, योद्धा.
शूरता, शूरताई–स्त्री. शौर्य.
शूरा–पु. सामंत, शूर, सूर्य.
शूद्र–पु. हिंदूच्या चार वर्णांपैकीं शेवटचा वर्ण, या वर्णाचा मनुष्य.
शूल–पु. सूळ, लांब आणि टोकदार कांटा, कळ, पिडा.
शूलना–क्रि. स. सलणें. [
शूस्ता–वि. धुतलेला, स्वच्छ, शुद्ध.
शृंगार–पु. सजण्याची क्रिया, साहित्यांतील एक रस, स्त्रियांचें सजणें, शोभा वाढवण्याची वस्तु.

शृंगारना–क्रि. स. सजविणें.
शृंगारहाट–स्त्री. वेश्या राहण्याचें ठिकाण.
शेख–पु. पैगंबराच्या वंशजांची पदवी, श्रेष्ठ, बाटून झालेला मुसलमान.
शेखचिल्ली–पु. एक कल्पित मूर्ख व्यक्ति, मोठमोठीं मनोराज्यें करणारा.
शेखी–स्त्री. घमेंड, ऐट. [उतरविणें.
शेखी झाड़ना, निकालना या भुलाना–नक्षा
शेखी बघारना, मारना या हाँकना–टेंभा.
शेखीबाज–वि. गर्विष्ठ. [मिरविणें.
शेफ़ता–वि. आसक्त.
शेर–पु. बिब्या वाघ, सिंह, साहसी व्यक्ति, उर्दू कवितेचे दोन चरण.
शेर होना–धाडशी होणें.
शेरखवानी–पु. कवितावाचन.
शेरदहाँ–वि. व्याघ्रमुखी.–पु. पुढें रुंद व मागल्या बाजूस निमुळतें होत जाणारें
शेरनी–स्त्री. सिंहीण. [घर.
शेरपंजा–पु. वाघनख.
शेरबबर–पु. सिंह, केसरी सिंह.
शेरवानी–स्त्री. लांब पायघोळ आंगरखा.
शेवा–पु. प्रकार, प्रथा.
शवाल–पु. शेवाळ.
शेष–पु. बाकी, समाप्ति, शेषनाग, लक्ष्मण. –वि. शिल्लक राहिलेलें, समाप्त.
शेषनाग–पु. हजार फणा असलेला नाग.
शै–स्त्री. वस्तु, भूतप्रेत.
शैतनत–स्त्री. दुष्टपणा.
शैतान–पु. सैतान, दुष्ट, भूतप्रेत.
शैतानकी आँत–लांबच लांब वस्तु.
शैतानी–स्त्री. पाजीपणा, हलकटपणा, दुष्टता. –वि. सैतानाचा, दुष्ट.
शैतानी चर्खा–भानगडीची गोष्ट.
शैदा–वि. आसक्त झालेला. [नेचा प्रकार.
शैली–स्त्री. चाल, प्रकार, रीत, वाक्यरच-
शैलेय–वि. खडकाळ, टणक.-पु. सिंह, भ्रमर, शिलाजित, शेंदेलोण, धूप.
शैव–वि. शंकराचें.-पु. शिवभक्त, धोत्रा.
शोक–पु. दुःख, खेद.
शोख–वि. उद्धट, चंचल, चमकदार (रंग).
शोखी–पु. धीटपणा, चंचलता, रंगाची-
शोच–पु. दुःख, चिंता. [चमक, दुष्टता.
शोचनीय–वि. दुःखकारक, अत्यंत वाईट.
शोध–पु. दुरुस्ती, फेड, परीक्षा, तपास.
शोधक–वि. शोध करणारा, सुधारक, तपास
शोधना–क्रि. स. शुद्ध करणें. [करणारा.
शोब–पु. धुलाई.
शोबदा–पु. जादू, कपट.
शोबा–पु. समूह, विभाग, कालवा.
शोभन–वि. सुंदर, शोभिवंत, उत्तम, शुभ.–पु. अलंकार, कल्याण, सुंदरता.
शोभा–स्त्री. कांति, सुंदरता, सजावट, एक छंद. [मीठ, जमीन.
शोर–पु. गोंगाट, कोलाहल, ख्याति, क्षार,
शोरबा–पु. रसा, सुरवा.
शोरा–पु. सोरा, क्षार.
शोरापुश्त–वि. उद्धट, भांडखोर.
शोरिश–स्त्री. गडबड, भांडण, खळबळ.
शोरिदा–वि. व्याकुळ.
शोरीवासर–वि. विक्षिप्त. [विचित्र गोष्ट.
शोला–पु. ठिणगी, ज्वाला, एक वृक्ष,
शोला छोड़ना–नवलाईचें बोलणें.
शोलाख–वि. उग्र स्वभावाचा.
शोला रू–वि. स्वरूपवान. [गोष्ट.
शोशा–पु. बाहेर आलेलें टोंक, आश्चर्यजनक

शोषण—पु. सुकविणें, क्षीण करणें, नाश करणें, कामदेवाच्या एका बाणाचें नांव, श्रमाचा लाभ एकानेंच उपभोगिणें.
शोहदा—पु. गुंड, सोदा, लंपट.
शोहरत—स्त्री. कीर्ति, प्रसिद्धि, दंतकथा.
शोहरा—पु. दंतकथा, कीर्ति, प्रसिद्धि.
शौक—पु. आवड, छंद, लालसा, व्यसन,
शौक करना—उपभोगणें. [प्रवृत्ति.
शौकसे—खुशाल.
शौकत—स्त्री. थाट, वैभव, करामत, सामर्थ्य,
शौकिया—खुशीनें. [प्रतिष्ठा.
शौक़ीन—पु. नट्टापट्टा केलेला, शोकी.
शौक़ीनी—स्त्री. सजण्याची क्रिया.
शौत—स्त्री. सवत.
शौहर—पु. पति, स्वामी.
श्मशान—पु. स्मशान.
श्मशानमाई—स्त्री. मरीआई.
श्याम टीका—पु. तीट, गालबोट.
श्यामता—स्त्री. काळेपणा, सांवळेपणा.
श्यामा—स्त्री. राधा, एक काळा पक्षी, सोळा वर्षांची युवती, काळ्या रंगाची गाय, यमुना नदी, रात्र, स्त्री.-वि. काळी,
श्रम—पु. मेहनत, थकवा, खेद, कसरत,
श्रमण—पु. बौद्ध वा जैन साधु. [तप, आश्रम.
श्रमजीवी—पु. मेहनत करणारा, मजूर.
श्रद्धा—स्त्री. विश्वास, धर्मश्रद्धा, सन्मान, आशा, मत, डोहाळे.
श्रद्धालु-वि. विश्वास ठेवणारा, इच्छिणारा.
श्रद्धेय—वि. विश्वासार्ह.
श्रवना—क्रि. अ. वाहणें, थेंब थेंब गळणें. —क्रि. स. गाळणें, वाहविणें.
श्राद्ध—पु. श्रद्धापूर्वक केलेलें काम, पितृपक्ष.
श्रावगी—पु. दिगंबर जैन धर्मानुयायी.
श्री—स्त्री. लक्ष्मी, सरस्वती, धन, विभूति,
श्रीखंड—पु. गंध, चंदन, श्रीखंड. [शोभा, कांति.
श्रीमती—स्त्री. श्रीमानचें स्त्रीलिंगी रूप,
श्रीमान—पु. धनवान, श्रीयुत. [लक्ष्मी, राधा.
श्रीयुत—श्रीयुक्त.-वि. श्रीयुत.
श्रृंखला—स्त्री. सांखळी.
श्रेणी—स्त्री. वर्ग, इयत्ता, कोटि, क्रम, ओळ, परंपरा, समूह, सेना, सांखळी, व्यापारी मंडळी (कंपनी), जिना.
श्रेय—वि. अधिक चांगला, श्रेष्ठ.-पु. चांगलेपणा, कल्याण, सदाचार, यश.
श्रेयस्कर—वि. शुभदायक.
श्रेष्ठ—वि. सर्वोत्तम, मुख्य, पूज्य.-पु. कुबेर, विष्णु, ब्राह्मण, राजा, गाईचें दूध.
श्रेष्ठता— स्त्री. प्रधानता, सर्वोत्तमता,
श्रौन—पु. पाहा ‘श्रवण. [पूज्यता.
श्लथ—वि. सैल, मंद, दुबळा, बांधलेलें, अस्ताव्यस्त. [(साहित्यांत).
श्लिष्ट—वि. मिसळलेला, श्लेषयुक्त
श्लील—वि. उत्तम, शुभ, सभ्योचित.
श्लेष—पु. संयोग, एका शब्दाचे दोन किंवा अधिक अर्थ होणें.
श्लेष्मज्वर—पु. इन्फ्लुएंझा ताप.
श्लैष्मा—पु. कफ.
श्लोक—पु. शब्द, स्तुति, कीर्ति, संस्कृत पद्य.
श्वास—पु. श्वास, दमा, श्वासोच्छ्वास,
श्वासा—स्त्री. श्वास. [सुस्कारा, वायु.
श्वेत—वि. पांढरा, स्वच्छ, गोरा.-पु. शुक्र (ग्रह), कवडी, कैलास, पारवा, हंस, रुपें.

[ष]

ष—पु. केश, ध्वंस, शेष, निर्वाण, स्वर्ग. —वि.
षक—व. सहा.—पु. एक राग. [सुंदर, श्रेष्ठ.

षंजन–पु. आलिंगन, समागम.
षटक–पु. सहांचा समुदाय.
षंड,षंडक–पु. बैल, पोळ, नपुंसक, समुदाय.
षंडाली–स्त्री. कामुक स्त्री, ३ छटांक तेलाचे माप. [पाय असलेला.
षट्चरण–पु. भुंगा, ढेंकुण, टोळ.-वि. सहा
षट्राग-पु. भैरव, मल्हार, श्रीराग, हिंडोल, मालकंस, दीपक हे सहा राग.
षट्दर्शन–पु. सांख्य, योग, न्याय, वैशेषिक मीमांसा,वेदांत हे सहा दर्शन[जरा,मृत्यु.
षट्पदी–स्त्री. भूक, तहान, शोक, मोह,
षडंग, छःअंग–पु. २ जाँघें, २ बाहु, छाती, मस्तक, हीं सहा अंगें. [धर्म.
षड्गुण–पु. ऐश्वर्य, ज्ञान, यश,स्त्री, वैराग्य,
(राजाके) षड्गुण–पु. संधि, विग्रह, यान, संश्रय, आसन, द्वैधीभाव.

[स]

सं–अ. एक अव्यय (याचा उपयोग शोभा, समानता, संगति, उत्कृष्टता, निरंतरता इ. सूचित करण्याकडे होतो).
सँइतना–क्रि. स. सारवणें, संचय करणें,
संक–स्त्री. शंका, भय, श्रम. [सांभाळणें.
संकट–वि. अरुंद.–पु. दुःख, खिन्न, विपत्ति.
संकटा–स्त्री. एक देवी, ज्योतिषांतील एक
संकना–क्रि. अ. शंका घेणें, भिणें. [स्थिति.
संकर–पु. दोन वस्तु एकत्र होणें, शंकर, दोन भिन्न जातीच्या मातापित्यापासून
संकरघरनी-स्त्री. पार्वती. [उत्पन्न झालेला.
सँकरा–वि. बारीक व अरुंद.–पु. कष्ट.
संकरात–स्त्री. संक्रांत. –[स्त्री. सांखळी.
संकल–स्त्री. सांखळी, दावें.
संकलन–पु. संग्रह, बेरीज, अनेक ग्रंथांतून चांगले चांगले विषय निवडण्याची क्रिया.
संकलित–वि. निवडलेला, एकत्र केलेला.
संकल्प–पु. कार्य करण्याची इच्छा, दृढनिश्चय, देव कार्य करण्याच्या आधीं मंत्राचा उच्चार करून आपला निश्चय
संका–स्त्री. शंका. [प्रगट करणें.
संकार–पु. खूण.
संकाश–अ. समान, जवळ.–पु. प्रकाश.
संकीर्ण–वि. संकुचित, क्षुद्र, मिश्रित.–पु. मिश्र राग, संकट, एक प्रकारचें गद्य.
संकीर्णता–स्त्री. कुढेपणा, संकोच.
संकु–स्त्री. बरची.
सँकुचना–क्रि. अ. पाहा 'सकुचना.'
सँकुचाना–क्रि. अ. लाजणें, आखडणें.–क्रि. स. मिटणें (फूल).
संकुल–वि. दाट, परिपूर्ण.-पु. लढाई, समूह, गर्दी, परस्पर विरोधी वाक्य.
संकेत–पु. इंगित, खूण. [टाकणें.
संकेतना–क्रि. स. इंगित करणें, संकटांत-
संकोच–पु. आखडण्याची क्रिया, लाज, भय,
संकोचना-क्रि.स. संकोच करणें. [टाळाटाळ.
संकोची–वि. संकोच बाळगणारा, लाजाळू.
संक्रांति–स्त्री. संक्रांत.
संक्रामक–वि. संसर्गजन्य.
संक्षिप्त–वि. थोडक्यांत असलेला, थोडा.
संक्षेपना–क्रि. स. थोडक्यांत एकादी गोष्ट सांगणें, कमी करणें.
संख–पु. शंख, मूर्ख, एक जलजंतु.
संखिया–पु. एक प्रकारचें विष.
संख्या–स्त्री. अंक, संख्या, मोजणी.
संग–पु. दगड, सहवास, मिलन, आसक्ति, विषयाबद्दलचें प्रेम.-अ. बरोबर.–वि.
(किसीके) संग लगना-मागें लागणें. [कठोर.

संग अराहत–पु. एक गुळगुळीत पांढरा दगड (यानें घाव लवकर भरून येतो.)
संगठन–पु. एकीकरण, एकीकरणानें बनलेली संस्था.
संगत–स्त्री. सोबत, बरोबर राहणारा, उदासी साधूंचा मठ, संबंध.
संगतरा–पु. संत्रें.
संगतराश–पु. पाथरवट.
संगतिया–पु. गाण्यांतील साथीदार.
संग दिल–वि. निर्दय, कठोर हृदय.
संगम–पु. संयोग, दोन नद्यांचें संगमस्थान, [सोबत.
संगमर्मर–पु. संगमरवरी दगड.
संगमूसा-पु. एका जातीचा काळा गुळगुळीत किमती दगड. [दगड.
संगयशब–पु. एक प्रकारचा हिरवा किमती
संगरा–पु. दगड उचलण्याचा वेळू, विहिरीस [पंप लावण्याचें भोक.
संगराम–पु. युद्ध.
संगसार–पु. इस्लामी धर्माप्रमाणें व्यभिचाऱ्याला द्यावयाची शिक्षा (कमरे पर्यंत जमिनींत गाडून डोक्यावर दगड फेकून ठार मारणें).
संग्रह–पु. एकत्र करणें, रक्षण, विवाह, ग्रहण करण्याची क्रिया, अनेक विषय एकत्र केलेला ग्रंथ.
संगाती–पु. मित्र, साथी.
संग्राम–पु. लढाई. [णारी.
संगिन, संगिनी–स्त्री. सखी, बरोबर अस-
संगी–पु. मित्र, सोबती.–स्त्री. एक प्रकारचें कापड.-वि. दगडी.
संगीत–पु. गाणें, नाचणें व वाजवणें.
संगीन–वि. दगडी, मजबूत, लठ्ठ, बिकट. –पु. बंदुकीच्या टोकाला लावलेलें लोखंडी शस्त्र.
संगीसाथी–वि. दृढ, टिकाऊ, दगडी.–पु. सोबती.
संगेअसवद–पु. काब्याचा काळा पवित्र [दगड.
संगेपारस–पु. परीस.
संगोतरा–पु. संत्रें.
संगृहीत–वि. संकलित.
संघ–पु. समिति, समुदाय, बुद्धांचा धर्मसंघ, मठ, प्राचीन भारताचें प्रजातंत्र राज्य.
संघट्ट–पु. मेल, संघटन, लढाई, ढीग.
संघठन–पु. संयोग, रचना, बनावट.
संघ(घा)रना-क्रि. स. संहार करणें, मारणें.
संघर्ष, संघर्षण–पु. टक्कर, स्पर्धा.
संघात–पु. समूह, आघात, वध, शरीर, [निवासस्थान.
संघाती–पु. मित्र, सहचर.
संघार–पु. संहार, प्रलय, नाश.
संच–पु. संचय, देखरेख.
संचकर–वि. कंजूष, संचय करणारा.
संचय–पु. सांठा, संग्रह.
संचार–पु. चालणें, पसरणें.
संचारी–पु. हवा, साहित्यांत मुख्य भावनांना पुष्टी देणारे भाव, व्यभिचारी भावना.-वि. गतिशील. [सुरू ठेवणें.
संचालन–पु. चालविण्याची क्रिया, काम
संछेप–पाहा 'संक्षेप'.
संजम, संयम–पु. संयम.
संजात–वि. उत्पन्न, प्राप्त.
संजाफ–स्त्री. किनार, गोठ.-पु. अर्धा लाल व अर्धा पांढरा घोडा.
संजाब–पु. पाहा 'संजाफ'.
संजीदगी–स्त्री. गंभीरपणा.
संजीदा–वि. गंभीर, समजूतदार.
संजुक्त, संजुत–वि. संयुक्त.
संजुक्ता–स्त्री. राणी संयोगिता.
संजुग–पु. युद्ध.

संजोई–अ. सह, बरोबर.
संजोइल–वि. सुसज्ज, एकत्रित.
संजोऊ–पु. सामुग्री, सिद्धता.
संजोग–पु. संयोग. [सजविणें.
संजोना-वना–क्रि. स. एकत्रित करणें,
संजोवल–वि. सजविलेलें, सुसज्ज संचित, सेनेसहित, सावधान.
सँझला–वि. संध्याकाळचें.
सँझवत-वाती–स्त्री. सांजवात, सायंस्तोत्र.
संझा–स्त्री. संध्याकाळ.
संझोखा–पु. संध्याकाळ.
संठेका मुठ्ठा–पु. नरराक्षस.
संड–पु. सांड, पोळ.
संडमुसंड–वि. खूप लठ्ठ.
सँडसा–पु. सांडशी.
सँडसी–स्त्री. सांडशी.
संडा–वि. माजलेला.
संत–पु. महात्मा, ईश्वरभक्त, एकवीस मात्रांचा एक छंद. [पुष्कळ.
संतत–वि. निरंतर, विस्तृत, व्यापणारें,
संतति–स्त्री. मुलेंबाळें, प्रजा, विस्तार, परंपरा, ओळ, ढीग, कायमपणा, वेश.
संतरा–पु. संत्रें, मोसंबी.
संतरी–पु. पहारेकरी, द्वारपाल.
संतान–पु. कल्पवृक्ष. पाहा 'संतति'.
संताप–पु. आंच, दुःख, मानसिक कष्ट, क्रोध, पश्चात्ताप.
संतापना–क्रि. स. दुःख देणें.
संती–अ. ऐवजीं, द्वारा.-पु. पणतू.
संतोष-ख–पु. समाधान, तृप्ति, प्रसन्नता.
संतोषना–क्रि. स. संतुष्ट करणें.-क्रि. अ.
संद–पु. जोडा, फट, दाब. [संतुष्ट होणें.
संदल–पु. चंदन.
संदली–वि. चंदनी, पिवळें.–पु. फिक्कट पिवळा रंग, एक प्रकारचा हत्ती, घोड्याची एक जात
संदिग्ध–वि. संदेहपूर्ण, शंका असलेलें.
संदूक–पु. पेटी.
संदूकचा–पु. लहान पेटी.
संदूकची-ड़ी–स्त्री. लहान पेटी.
संदूर–पु. शेंदूर.
संदेश–पु. आज्ञा, निरोप, बातमी, एक प्रकारची बंगाली मिठाई.
संदेस–पु. समाचार, एक प्रकारची बंगाली
संदेसन खेती–तोंड पाटिलकी. [मिठाई.
संदेसा–पु. समाचार.
संदेसी–पु. दूत.
संदेह–पु. संशय, एक अर्थालंकार, धोका.
संदेहमें–अ. संशयावरून.
संदोह–पु. समूह, दूध काढणें, दूध.
संध–स्त्री. पाहा 'संधि'.
संधना–क्रि. अ. जोडलें जाणें.
संधान–पु. निशाण, लक्ष्य, शोध, संयोग, ऐक्य, सांधा, विचार, योजणें, लोणचें, मद्य, कांजी, व्रण बरा होणें, कांसें.
संधाना–पु. लोणचें.
संधि–स्त्री. संयोग, जोड, तह, मैत्री, सांधा, व्याकरणांतील संधि, चोरी करण्याकरितां भितीला पाडलेलें छिद्र, मधली रिकामी जागा.
संध्या–स्त्री. संधिकाल, सायंकाळ, आर्यांची दिवसांतून तीन वेळां करावयाची उपासना, संध्योपासना.
संन्यास–पु. संन्यास (चार आश्रमांतील शेवटचा आश्रम), त्याग ठेव.

संन्यासी–पु. संन्यासाश्रमाच्या नियमांचे पालन करणारा.
संपत्ति–स्त्री. संपत्ति,वैभव.
संपदा–स्त्री. धन, वैभव.
संपन्न–वि. पूर्ण, सहित, युक्त, श्रीमंत.
संपन्न होना–पार पडणें, साजरा होणें, भरणें (सभा उत्सव इ.), श्रीमंत होणें.
संपा–स्त्री. वीज.
संपात–पु. संसर्ग, संगम, एकत्र मिळून खालीं पडणें, एक रेषा दुसऱ्या रेषेला ज्या ठिकाणीं मिळते तो बिंदू.
संपाति-ती–पु. गरुडाचा पुत्र, जटायूचा भाऊ, माली राक्षसचा पुत्र.
संपादन–पु. काम पूर्ण करण्याची क्रिया, दुरुस्त करणें, पुस्तकाचें संपादन करणें.
संपुट–पु. पात्राच्या आकाराची वस्तु, ठिकरी, द्रोण, डब्बा, ओंजळ, कोश.
संपूर्णता–अ. पूर्णपणें.
सँपेरा–पु. गारुडी.
संपै–स्त्री. संपत्ति.
सँपोला–पु. सापाचें पिलू.
संप्रति–अ. यावेळीं, तुलनेंत.
संबंधि–वि. संबंध ठेवणारा, विषयक. –पु. नातेवाईक, व्याही.
संबद्ध–वि. जोडलेलें, बंद, संबंधयुक्त.
संबल–पु. वाटखर्ची.
संबाद–पु. संवाद.
संबुक–पु. शिपला.
संबुल–स्त्री. एक गवत.
संभल(र)ना–क्रि. अ. सांभाळणें, सांवरणें, भानावर येणें, आघात किंवा हानीपासून बचाव करणें, कार्याचा भार उचलला जाणें, स्वस्थता प्राप्त करणें.
संभव–पु. जन्म, संयोग, होण्याजोगें, होणें.
संभवतः–अ. बहुतेक, संभवनीय.
संभार–पु. संचय, तयारी, संपत्ति, पालन-पोषण.
सँभारना–क्रि. स. सांभाळणें, आठवण करणें.
सँभाल–स्त्री. सांभाळ, देखरेख, पोषणाचा भार, शरीराची शुद्ध.
सँभालना–क्रि. स. सांभाळणें,ताब्यांत ठेवणें, पडूं न देणें, रक्षण करणें, उद्धार करणें, पालन पोषण करणें, निर्वाह करणें, मनोवेग आवरणें.
सँभालू–पु. निर्गुडीचें झाड.
संभावना–स्त्री. संभव, अनुमान, प्रतिष्ठा, एक अलंकार.
संभावित–वि. कल्पित, जोडलेलें, संभव.
संभू–पु. शंकर.
संभूत–वि. बरोबर उत्पन्न झालेला, उत्पन्न, युक्त, सहित.
संभूय–अ. भागीदारींत.
संभूय समुत्थान–पु. भागीदारीचें काम.
संभ्रांत–वि. प्रतिष्ठित, घाबरलेला.
संमत–वि. मान्य.
संमति–स्त्री. अभिप्राय, मत, अनुमति.
संयम–पु. दाब, इंद्रियनिग्रह, बंधन, पथ्य.
संयुक्त–वि. जोडलेलें, सहित.
संयुक्ता–स्त्री. राणी संयोगिता.
संयुग–पु. संयोग, लढाई.
संयोग–पु. योगायोग, जोड, समागम,संबंध, विवाह संबंध,पुष्कळ गोष्टी एकत्र होणें.
संयोगवश–सहजगत्या, योगायोगानें.
संयोजक–वि. सभा बोलविणारा, एकत्र आणणारा, उभयान्वयी अव्यय.
सँयोना–क्रि. स. सजविणें.
संरक्षण–पु. रक्षण, देखरेख, ताबा.
संलेख–पु. दस्तऐवज.
संवत–पु. वर्ष, सन, महाराज विक्रमा-

दिरयांच्या काळापासून चालत आलेली [वर्ष गणना.
संवनन—पु. प्रेमप्रार्थना.
संवर—स्त्री. स्मरण, बातमी, हालहवाल.
संवरना—क्रि. अ. सजणें, दुरुस्त होणें. —क्रि. स. स्मरण करणें.
संवरिया—वि. सावळा, श्याम.
संवाद—पु. बातमी, चर्चा, प्रसंग, मामला.
संवाददाता—पु. बातमीदार.
सँवार—स्त्री. सजावट, रचना, नखरा, समाचार, झांकणें.
संवारना—क्रि. स. सजविणें, अलंकृत करणें, क्रमानें ठेवणें, काम बरोबर करणें.
सँवारी—स्त्री. सजवलेली, व्यवस्थित ठेव[लेली.
संविदा—पु. करार, भांग.
संवेदन—पु. अनुभव करणें, प्रगट करणें.
संशय—पु. शंका, भीति, एक काव्यालंकार.
संशोधक—पु. सुधारणारा, वाईटांतून चांगल्या स्थितींत आणणारा.
संशोधन—पु. शुद्धि, सुधारणा, कर्ज फेडणें.
संशोधित—वि. शुद्ध केलेला, सुधारलेला.
संस, संसइ—पु. संशय.
संसद—पु. पार्लमेंट. [पुरुषांचा संबंध.
संसर्ग—पु. संबंध, संसर्ग, सोबत, स्त्री
संसय—पु. पाहा 'संशय'.
संसार—पु. जग, मर्त्यलोक, गृहस्थी, एकामागून दुसऱ्या अवस्थेंत एक सारखें जाणें, वारंवार जन्म घेणें.
संस्करण—पु. आवृत्ति (पुस्तकाची), संस्कार, शुद्ध करणें, बरोबर करणें.
संस्कार—पु. सुधार, सजावट, उपदेश, संगत इत्यादिचा मनावर पडलेला प्रभाव, मागील जन्माच्या गोष्टींचा आत्म्यावर झालेला परिणाम, धर्मदृष्टया शुद्ध करणें.
संस्कृत—वि. संस्कार केलेला, साफ केलेला, सुधारलेला, सजविलेला, मुंज वगैरे संस्कार झालेला.—स्त्री. संस्कृत भाषा.
संस्कृति—स्त्री. शुद्धि, संस्कार, सजावट, सभ्यता.
संस्था—स्त्री. स्थिति, व्यवस्था, समाज, झुंड.
संस्थापक—पु. स्थापना करणारा.
संसृति—स्त्री. संसार, गति, भूलोक वास.
संहत—वि. संयुक्त, कठिण, दाट, मजबूत, [एकत्र.
संहर्ता—वि. नाश करणारा.
संहार—पु. एकत्र करणें, ओवणें, केसाची वेणी घालणें, नाश, समाप्ति, निवारण.
स—अ. सहित, बरोबर.-पु. ईश्वर, शिव, साप, पक्षी, वायु, जीवात्मा, चंद्र, ज्ञान.—उप. एक उपसर्ग.
सआदत—स्त्री. सद्भाग्य, सचोटी.
सआदतमंद—वि. भाग्यवान, आज्ञाधारक [(पुत्र).
सइंया—पु. स्वामी, पति, ईश्वर.
सइंतना—क्रि. स. जमविणें, राखणें.
सइ—अ. सह, बरोबर.
सइसाँझ—करकरीत तिन्ही सांजा.
सइगर—वि. फार, सगळें.
सइराना—क्रि. अ. पसरणें, वाढणें.
सई—स्त्री. प्रयत्न, धांवाधांव, शिफारस, वृद्धि, बढती.
सईद—वि. शुभ, चांगलें, भाग्यवान.
सईस—पु. घोड्याचा नोकर.
सउँ—अ. बरोबर, समोर.—स्त्री. शपथ.—वि. सारखा.—स. तो.—प्रत्य. करण व आपादान कारकाचा प्रत्यय.
सऊबत—स्त्री. संकट, अडचण.
सऊर—पु. रीति, व्यवहार.
सक—स्त्री. शक्ति, सामर्थ्य.—पु. संशय,

धाक, संवत्, यश, स्मारक, संधि, कीर्ति होण्याजोगें काम.
सकट—पु. गाडी, छकडा.
सकत-ता—स्त्री. शक्ति.-अ. यथाशक्ति.—पु. फेफरें, स्तब्धता, कवितेंतील यति, यतिभंगाचा दोष.
सकता पड़ना—यति भंग होणें.
सकतेमें आना—स्तंभित होणें.
सकति-ती—स्त्री. बळ, पराक्रम.
सकना—क्रि. अ. शकणें.
सकपकाना—क्रि. अ. आश्चर्यचकित होणें, लाजणें, गडबडणें, हलणें.
सकर—पु. नरक.
सकरना—क्रि. अ. कबूल होणें, मंजूर होणें.
सकरपारा-ला—पु. शंकरपाळें, त्या आकाराची शिलाई.
सकरा—वि. संकुचित.-पु. शिधा.
सकरून—वि. दयाळू. [प्रकृति.
सकल—वि. सर्व.—पु. निर्गुण ब्रह्म व सगुण
सकलात—पु. दुलई, भेट, नजराणा.
सकसकाना,सकसाना—क्रि. अ. थरथर कापणें, भयभीत होणें, शंकित होणें.
सकाना—क्रि. अ. भीति किंवा शंका करणें.
सकार—पु. सकाळ.
सकारना—क्रि. स. स्वीकार करणें, मुदत संपण्याच्या एक दिवस पूर्वी हुंडीवर
सकारे—अ. सकाळीं. [सही करणें.
सकिलना—क्रि. अ. सरकणें, संपूर्ण होणें.
सकीम—वि. आजारी, दूषित.
सकील—वि. पचावयास जड, वजनदार.
सकुच—स्त्री. संकोच, लाज.
सकुचई,सकुचाई—स्त्री. भीड, लाज.
सकुचना—क्रि. अ. संकोच करणें, लाजणें.
सकुचाना—क्रि. अ. संकोच करणें. —क्रि. स. लाजविणें, मिळविणें.
सकुची—स्त्री. एक तऱ्हेचा मासा.
सकुन—पु. पक्षी, शकुन.
सकुनाधम—पु. फार वाईट शकुन.
सकुनी—स्त्री. शकुंत पक्षी, एक नांव.
सकून—पु. स्थिरता, मनाची शांति.
सकूनत—स्त्री. निवासस्थान.
सकेतना—क्रि. अ. संकोचणें.
सकेलना—क्रि.स. एकत्र करणें, दाबणें, कसणें.
सकेला—स्त्री. एक तरवार.
सकोच—पु. पाहा 'संकोच'.
सकोचना—क्रि. स. संकोचणें.
सकोची—क्रि. भ्याली, लाजली, दाबली. —अ. गोळा करून. —वि. लाजाळू.
सकोड़ना—क्रि. अ. गोळा करणें.
सकोतरा—पु. मोसंबी.
सकोरा—पु. मातीचें भांडें, परळ.
सकोरी—स्त्री. मातीचा प्याला.
सक्का—पु. भिस्ती.
सक्ति—स्त्री. बळ, पौरुष.
सक्तु,सक्तुक—पु. सातु.
सक़्फ़—पु. घराचें छत, माडी.
सक्र—पु. इंद्र. [मुलगा).
सक्रारि—पु. मेघनाद (रावणाचा मोठा
सकृत—अ. एकवार, एके वेळीं, पूर्वीं.
सखर—वि. कठोर, खरेपणासहित.
सखरा—पु. दाळ भात इ. चें साधें जेवण.
सखा—पु. साथीदार, मित्र, सहचर.
सख़ावत—स्त्री. उदारता, दान.
सखी—वि. दानी, उदार.—स्त्री. मैत्रीण.
सखुआ—पु. शालवृक्ष.
सख़ुन—पु. बोल, काव्य, उक्ति, उद्धरण.

सखुनचीन–वि. चहाडखोर.
सखुनतकिया–पु. बोलतांना संवयीमुळें तोंडीं बसलेला निरर्थक शब्द (उदा. जेहेत्ते, ज्याचें नांव तें, आपलें काय म्हणतात वगैरे).
सखुनदाँ–वि. काव्यरसिक, कवि.
सखुनपरवर–वि. वचन पाळणारा, हट्टी.
सख्त–वि. कठोर, कडक.–स्त्री. संकट.
सख्ती–स्त्री. क्रूरता, संकट, दृढता, तीव्रता, धमकी, कष्ट.
सग–पु. कुत्रा.
सगड़–पु. बैलगाडी.
सगनौती–स्त्री. शकुनवंती.
सगपन–पु. सख्खेपणा.
सगपहती–स्त्री. एक प्रकारची भाजीत घालून शिजवलेली डाळ.
सगबग–वि. ओथंबलेला, परिपूर्ण.-अ. झटपट.
सगबगाना–क्रि. अ. भिजणें, मुरणें, भयभीत होणें, संशयी होणें.
सगर–पु. सूर्य वंशांतील एक राजा.
सगरा-रा–वि. सर्व, एकूणएक.
सगरे–सर्व. सगळे.
सगलानि–ग्लानीनें, तिरस्कारानें.
सगा–वि. सख्खा, गोत्रज.
सगाई–स्त्री. वाङ्निश्चय, मागणी, नातें.
सगीर–वि. लहान, बालवयाची.
सगुन–पु. शकुन.
सगुनाना–क्रि. स. शकुन पाहाणें, शकुन सांगणें.
सगुनिया–पु. फलज्योतिषी.
सगुनी–वि. शकुन पाहाणारा, ज्योतिषी.
सगुनौती–शकुन विचारणें.
सगोती–पु. सगोत्र, भाऊबंद.
सघन–वि. निबिड, भरीव.
सच–वि. खरें, यथार्थ.
सचना–क्रि. स. जोडणें, जमविणें, पूर्ण करणें, सजणें.
सचमुच–अ. खरोखर, वस्तुतः, अवश्य.
सचरना–क्रि. अ. प्रचलित होणें, पसरणें.
सचाई–स्त्री. सत्यता, खरेपणा.
सचान–पु. बाजपक्षी, ससाणा.
सचित–वि. काळजीयुक्त.
सचिक्कण–वि. अत्यंत गुळगुळीत.
सचिव–पु. मित्र, मंत्री, सहाय्यक.
सची–स्त्री. इंद्राची बायको.
सचु–पु. आनंद, सुख, प्रसन्नता.
सचुपाई–वि. संतुष्ट, मौन.
सचेत–वि. सावध.
सचेष्ट–वि. कर्मवंत, प्रयत्नशील.
सचेष्टता–स्त्री. क्रियाशीलता.
सचौरी–स्त्री. सत्यता, सजावट.
सच्चा–वि. खरें बोलणारा, यथार्थ, शुद्ध, अगदीं बरोबर.
सच्चाई–स्त्री. खरेपणा.
सच्चिदानंद–पु. परमात्मा, ईश्वर.
सच्छत–वि. घायाळ.
सच्छी–पु. साक्षीदार.
सज–स्त्री. शोभा, डौलदारपणा, सजण्याची क्रिया.
सजग–वि. सावध, जागृत.
सजदार–वि. सुंदर.
सजधज–स्त्री. थाटमाट.
सजन–पु. सज्जन, पति, प्रियतम.
सजना–क्रि. अ. शृंगारलें जाणें.–क्रि. स. शृंगार करणें, शोभा देणें.
सजनि-नी–स्त्री. सखी, सहचरी.
सजवल–पु. सिद्धता, तयारी.
सजला–पु. तिसरा भाऊ.-वि. जलयुक्त.
सजवाई–स्त्री. सजविण्याची क्रिया किंवा मजुरी.
सजवाना–क्रि. स. सजवून घेणें.
सजा–स्त्री. शिक्षा, दंड.

सजा—पु. पक्ष्यांचा मधुर कलरव, छंद.
सजाइ—स्त्री. शिक्षा, दंड.
सजाई—स्त्री. सजविण्याची क्रिया किंवा मजुरी, सजविलेली.—अ. सजवून.
सजाना—क्रि.स. सजविणें,व्यवस्थित लावणें.
सजाय—स्त्री. शिक्षा, दंड.
सजायाफ्ता—वि. शिक्षा भोगलेला.
सजायाब—वि. शिक्षेला पात्र असलेला,
सजाव—पु. चक्का दही.[शिक्षा भोगलेला.
सजावट—स्त्री. शृंगार, सजविणें.
सजावन—पु. शृंगार, सजविण्याची क्रिया.
सजावल—पु. कर वसूल करणारा शिपाई.
सजावार—वि. शिक्षेला पात्र असलेला,
सजीउ—वि. जिवंत. [उपयुक्त, फलदायक.
सजीला—वि. सजलेला, सुंदर.
सजीव—वि. जिवंत, चपळ, तेजस्वी.
सजीवन—पु. संजीवनी.
सजुग—वि. सावध, हुशार.
सजूरी—स्त्री. एक प्रकारची मिठाई.
सजोना—क्रि. स. सजविणें, क्रम लावणें.
सजोयल—वि. सजविलेलें, संचित.
सज्जन—पु.चांगला मनुष्य, आवडता मनुष्य, सजविण्याचें काम.
सज्जा—वि. सजावट, वेषभूषा.-स्त्री. पलंग, मेलेल्या माणसाच्या नांवानें ब्राम्हणास शय्यादान देण्याची क्रिया.
सज्जादा—पु. नमाज पढण्याची चटई, फकीराची उशी. [युक्त.
सज्जित—वि. सजलेला, आवश्यक वस्तूनीं
सज्जी—स्त्री. पांढऱ्या रंगाचा एक क्षार.
सज्या—स्त्री. शय्या, पलंग.
सटक—स्त्री. हळूच निघून जाण्याची क्रिया, तंबाखू पिण्याची नळी, बारीक छडी.
सटकना—क्रि. अ. निसटणें.
सटकाना—क्रि. स. छडी किंवा चाबकानें मारणें, गिळून टाकणें, पळवून लावणें.
सटकारना—क्रि. स. सटासट मारणें.
सटकारा—वि. लांब व मऊ(केस).
सटकारी—स्त्री. बारीक छडी.|बाजू भिडणें.
सटना—क्रि. अ. चिकटणें, मारपीट होणें,
सटपट—स्त्री. शील, चुटपुट, संकोच, गोंधळ.
सटपटाना—क्रि. अ. संकोचित होणें, चुटपुटणें, संशयांत पडणें, फिक्के पडणें, किंकर्तव्यमूढ होणें, जळफळणें.
सटरप(फ)टर—वि. तुच्छ, सटरफटर.
सटा—वि. चिकटलेला, भिडलेला. —स्त्री. जटा, आयाळ. [घेऊन मारामारी करणें.
सटाना—क्रि. स. जोडणें, काठ्या व दंडुके
सटिया—स्त्री. एक दागिना, एक बांगडी, बारीक लांब छडी.
सटीक—वि. अगदीं बरोबर, टीकेसहित.
सटा—पु. करारनामा.
सट्टाबट्टा—पु. युक्ति, भेट.
सट्टी—स्त्री. बाजार.
सठ—पु. धूर्त, मूर्ख.
सठता—स्त्री. धूर्तता, मूर्खपणा.
सठियाना—क्रि. अ. साठ वर्षांचें होणें, साठी बुद्धि नाठी होणें.
सठेरा—पु. अंबाडीचें चिपाड.
सठोरा-ड़ा—पु. सुंठवडा.
सड़क—स्त्री. रस्ता, राजमार्ग.
सड़ना—क्रि. अ. सडणें, नासणें, आंबणें, दुर्दशाग्रस्त होणें.
सड़सना—क्रि. अ. फसणें, दबणें.
सड़सठ—वि. सदुसष्ठ.
सड़सी—क्रि. फसलेली, दबलेली, आवळ-

लेली. -स्त्री. सांडसी. [दुर्गंधी.
सड़ाईं (यँ) ध-स्त्री. कुजलेल्या वस्तूंची
सड़ाना-क्रि. स. नासविणें.
सड़ियल-वि. कुजकें, रद्दी, तुच्छ.
सड़ोपना-क्रि. अ. ओरपणें.
सत्-वि. साधु, विद्वान्, शुद्ध, श्रेष्ठ, धीट, खरें.-पु. सभ्यतापूर्ण धर्म, ब्रह्म, सत्य, तत्त्व, सत्त्व, जीवनशक्ति.
सतपर चढ़ना-सती जाणें.
सतपर रहना-पतिव्रता रहाणें.
सतकारना-क्रि. स. सत्कार करणें.
सतत-अ. नेहमीं.
सतनजा-पु. सात धान्यांची खिचडी.
सतपंच-वि. सात पांच, बारा, भ्रम, खरे पंच, पांचशें, १०५.
सतपुतिया-स्त्री. एक प्रकारचें दोडकें.
सतफेरा-पु. सप्तपदी.
सतबेझड़ी-स्त्री. अठरा धान्याचें कडबोळें.
सतमासा,सतवाँसा-पु. सातोळा (मुलगा).
सतरंगी-वि. सातरंग असलेलें.
सतरंज-स्त्री. बुद्धिबळें.
सतरंजी-स्त्री. सतरंजी.
सतर-स्त्री. रेषा, ओळ, आडोसा, पडदा. -वि. वक्र, रागावलेला.
सतर बतर होना-दाणादाण होणें.
सतरह-वि. सत्रा.
सतराना-क्रि. अ. चिडणें, रागावणें.
सतरूपा-स्त्री. मनूच्या पत्नीचें नांव.
सतरौंहाँ-वि. रागावलेला, कोपसूचक.
सतर्क-वि. तर्कयुक्त, सावध.
सतर्पना-क्रि. स. संतुष्ट करणें.
सतलड़ी-री-स्त्री. सात लडयांची माळ.
सतवंती-स्त्री. पतिव्रता.
सतसई-स्त्री. सातशें पदांचा संग्रह.
सतह-स्त्री. सपाटी.
सतहत्तर-वि. सत्याहत्तर.
सताइश-स्त्री. प्रसंशा, वाखाणणी.
सताग्र-पु. रथ, गाडी.
सतानंद-पु. गौतम ऋषींचा पुत्र.
सताना-क्रि. स. त्रास देणें, हैराण करणें.
सतालू-पु. सप्ताळू.
सतावना-क्रि. स. सतावणें, त्रास देणें, [दुःख देणें.
सतावर-स्त्री. शतावरी.
सति-वि. सत्य, शुद्ध.-पु. यथार्थ गोष्ट, योग्य बाजू, सप्त लोकांतील सर्वांत वरचा, विष्णु, चार युगांपैकीं पहिलें [(कृतयुग).
सतिभाये-चांगल्या भावनेनें.
सतिया-स्त्री. स्वस्तिक.
सतिवन-पु. सप्तपर्णी (औषधि).
सती-वि. साध्वी.-स्त्री. दक्ष प्रजापतीची कन्या, पतिव्रता स्त्री, पतीच्या शवाबरोबर स्वतःला जाळून घेणारी स्त्री.
सतीला-वि. पराक्रमी.
सतीवाड़-पु. सतीचें स्थान.
सतुआ-पु. सातू.
सतुआ संक्रांति-स्त्री. मेष संक्रांत.
सतून-पु. स्तंभ, खांब.
सतोखना-क्रि. स. समजूत करणें, धीर देणें.
सत्कर्म-पु. चांगलें काम, पुण्य.
सत्कार-पु. सन्मान, आतिथ्य.
सत्त-पु. सत्त्व, तत्त्व, सत्य, पातिव्रत्य.
सत्ताईस-वि. सत्तावीस.
सत्तानवे-वि. सत्याणव.
सत्तासी-वि. सत्याऐंशी.
सत्तू-पु. सातू. [विष्णु, कृतयुग
सत्य-वि. खरें, अस्सल.-पु. खरी गोष्ट,

सत्यता–स्त्री. खरेपणा. [जनमेजय.
सत्यसंध–वि. सत्यवचनी.–पु. रामचन्द्र,
सत्याग्रह–पु. न्यायगोष्टीसाठीं शांतीपूर्वक [हट्ट धरणें.
सत्यानास–पु. सत्यानाश.
सत्यानासी–वि. सत्यानाश करणारा.–स्त्री. विलायती धोत्रा. [सदावर्त.
सत्र–पु. यज्ञ, एक सोमयाग, घर, धन,
सत्रु–पु. शत्रु.
सत्रुसूदन–पु. शत्रुघ्न. } राजा दशरथा
सत्रूघ(ह)न–पु. शत्रुघ्न. } चा सर्वांत लहान मुलगा.
सत्व–पु. सत्ता, तत्व, मनाची प्रवृति, [प्राण, चैतन्य.
सत्संग–पु. चांगली संगत.
सथर–स्त्री. स्थल, पृथ्वी.
सथशव–पु. रणभूमीतील प्रेत.
सथिया–पु. स्वस्तिक चिन्ह, शस्त्रवैद्य.
सद–वि. शंभर, ताजें.–अ. तत्काळ.–स्त्री. स्वभाव, पडदा.
सदका–पु. दान, उतारा.
सदन–पु. घर, स्थिरता, एक प्रसिद्ध भगवद्भक्त कसाई.
सदफ़–स्त्री. मोत्यांचा शिंपला.
सदम सद्म–पु. घर.
सदमा–पु. आघात, दुःख.
सदय–वि. दयाळु.
सदर–वि. मुख्य.-पु. केंद्रस्थळ, अध्यक्ष.
सदरआला–पु. उपन्यायाधीश.
सदरनशीन–पु. अध्यक्ष.
सदरी–स्त्री. कोपरी.
सदस्य–पु. सभासद, यज्ञ करणारा.
सदहा–वि. शेकडों, अनेक.
सदा–स्त्री. प्रतिध्वनि, आवाज, हांक.–अ. नेहमीं, सारखें.
सदाई–अ. नेहमीं.
सदाक़त–स्त्री. सत्यता, साक्ष.
सदाचार–पु. चांगलें आचरण, माणुसकी.
सदाबरत–पु. सदावर्त.
सदाबहार–वि. सदा फुललेलें, नेहमीं हिरवें असणारें (झाड), सदाफुली.
सदारत–स्त्री. सभापतित्व.
सदासुहागिन–स्त्री. वेश्या (व्यंग).
सदिया–स्त्री. लाल पक्ष्याची मादी. [शेंकडा.
सदी–स्त्री. शतक, शंभर वर्षांचा काल,
सदूर–पु. वाघ, सिंह, चित्ता, एक राक्षस, एक पक्षी.–वि. सर्वोत्तम.
सदैव–अ. नेहमीं.
सद्द–पु. ध्वनि.–अ. तत्काळ.
सद्भाव–पु. मैत्री, चांगली इच्छा.
सद्य–अ. आजच, ह्याचवेळीं, ताबडतोब.
सद्र, सदर–पु. मुख्य, अध्यक्ष.
सदृश–वि. समान, बरोबर.
सधना–क्रि. अ. पूर्ण होणें, वेळ निभावून नेणें, अभ्यस्त होणें, बरोबर नेम धरणें.
सधवा–स्त्री. सौभाग्यवती.
सधाना–क्रि. स. साधणें, अभ्यासणें.
सधीबधी (बात)–सिद्धसाधकपणाची.
सन–पु. वर्ष, संवत.
सन–पु. अंबाडी, ताग.–स्त्री. वेगानें निघण्याचा शब्द.–वि. स्तब्ध, मौन.
सनअत–स्त्री. कारागिरी.
सनक–स्त्री. नाद, चीड, विक्षिप्तपणा.
सनक सवार होना–नाद लागणें.
सनकना–क्रि. अ. वेडें होणें, चिडणें.
सनकादि–चार बालस्वरूप ऋषी. (सनक सनंदन, सनतकुमार, सनातन).
सनकाना–क्रि. स. उत्तेजित करणें.
सनकारना, सनकियाना–क्रि. स. खूण करणें, [लहर येणें.
सनद–स्त्री. पुरावा, दाखला.

सनदयाफ़्ता–वि. सनद मिळालेला.
सनना–क्रि. अ. मिश्र होणें, विलीन होणें, [भिजणें.
सनबंध, संबंध–पु. संयोग, नातें.
सनम–पु. मूर्ति, आवडता पुरुष, प्रिया.
सनमान–पु. सन्मान.
सनमानना–क्रि. स. सन्मान करणें.
सनमुख–अ. समोर, समक्ष. [करणें.
सनसनाना–क्रि. अ. सणसण असा आवाज
सनसनाहट–पु. सणसण असा आवाज.
सनसनी–स्त्री. झिणझिण्या, भय किंवा आश्चर्यानें उत्पन्न झालेली स्तब्धता, उद्वेग.
सनसनीदार–वि. खळबळ उडविणारें.
सनैहकी–स्त्री. मातीचें भांडें.
सना–स्त्री. स्तुति.-क्रि. भिजलेला.
सनाअत–स्त्री. कारागिरी.
सनाका–अ. स्तंभित.–पु. सोसाटा.
सनाका खाना–धसका बसणें, सुन्न होणें.
सनाका भरना–सूं सूं वारा वाहणें.
सनातन–पु. प्राचीनकाळ, प्राचीन परंपरा, ब्रह्मा, विष्णु.–वि. अत्यंत प्राचीन, परंपरागत, शाश्वत.
सनाथ–वि. रक्षणकर्ता असलेला.
सनाय–स्त्री. सोनामुखी.
सनाला–वि. नळीसह.
सनाह–पु. कवच.–वि. स्वामीसह.
सनि–पु. शनि.
सनिया–पु. गोणपाट.
सनीचर–पु. शनिवार.
सनीचरा–वि. फुटक्या नशीबाचा.
सनीचरी–पु. शनीची पिडा, साडेसाती.
सनेह–पु. प्रेम, स्नेह.
सनेहिया–पु. स्नेही.
सनेही–वि. प्रेमी, स्नेह ठेवणारा.
सनोबर–पु. चीड नांवाचें झाड.
सन्न–वि. स्तब्ध, भीतीनें गप्प.
सन्नाटा–पु. शून्यता, एकांत, स्तब्धता, हवेचा सणसणाट, शांतता, उदासी. –वि. स्तब्ध, निर्जन.
सन्नाटा छा जाना–शोकाची छाया पसरणें.
सन्नाटेमें–एकांतीं, वेगानें.
सन्नाटेमें आना–स्तब्ध होणें. [होणें.
सन्नाटा खींचना या मारना–एकदम गप्प
सन्निपात–पु. सन्निपात ज्वर, एकत्र होणें, एकदम एकत्र पडणें, संयोग.
सन्निविष्ट–वि. जमलेलें, ठेवलेलें, स्थापित, जवळचा. [तयार.
सन्निहित–वि. जवळचें, जवळ ठेवलेलें,
सपक्ष-च्छ–पु. सहाय्यक, पंखवाला.–वि.
सपत, सप्त–वि. सात. [पोषक.
सपथ–स्त्री. शपथ.
सपदि–अ. लवकर.
सपन, सपना–पु. स्वप्न.
सपरदाई–पु. साजिंदे. [स्नान करणें.
सपरना–क्रि. अ. पूर्ण होणें, काम होणें,
सपराना–क्रि. स. स्नान करविणें,पूर्ण करणें.
सपरिकर–वि. अनुचरांसहित, थाटामाटांत.
सपर्ब–वि. गांठ असलेला.
सपाट–वि. सपाट, गुळगुळीत.
सपाटा–पु. वेग, तीव्रगति.
सपाटा भरना-लगाना–सपाट्यानें पळणें.
सपुर्द–स्त्री. अनामत.–वि. सोंपविलेलें.
सपुर्दगी–स्त्री. सोपविण्याची क्रिया.
सपूत–पु. सुपुत्र.
सपूती–स्त्री. योग्यता, सत्पुत्राची आई.
सपेद, सफ़ेद–वि. पांढरें.

सपेरा–पु. गारुडी.
सपोला–पु. सापाचें पिल्लू.
सफ़–स्त्री. पंक्ति,हार,मोठी चटई,बिछायत.
सफ़र–पु. प्रवास, अरबांचा दुसरा महिना.
सफ़रनामा–पु. प्रवास वर्णन.
सफ़रमैना–स्त्री. आघाडीचें सैन्य.
सफ़रा–पु. पित्त.
सफ़री–वि. प्रवासी.–पु. प्रवासाचा खर्च.
सफल–वि. फळ लागलेलें (झाड),यशस्वी.
सफलता–स्त्री. यशस्विता, पूर्णता, यश.
सफ़हा–पु. पान, विस्तार. [पान.
सफ़ा–वि. स्वच्छ, पवित्र, सपाट, गुळगुळीत,
सफ़ाई–स्त्री. स्वच्छता, स्पष्टता, सरलता निर्दोषता, निर्णय.
सफ़ाई देना–बाजू मांडणें.
सफ़ाचट–वि. गुळगुळीत, स्वच्छ.
सफ़ाया–पु. पूर्ण सत्यानाश, कांहींच शिल्लक न राहणें. [फकीर.
सफ़ी–वि. स्वच्छ, पवित्र, एक पारशी
सफ़ीना–पु. कोर्टाचें समन्स, नोंदवही, होडी.
सफ़ीर–पु. राजदूत.–स्त्री. पक्ष्यांचा कलरव, पक्ष्यांना बोलविण्याकरितां वाजविलेली
सफ़ूफ़–पु. भुकटी, चूर्ण. [शिटी.
सफ़ेद–वि. पांढरें. [सभ्य मनुष्य.
सफ़ेद पोश–पु. पांढरे कपडे वापरणारा,
सफ़ेदा–पु. जस्ताचें चूर्ण, आंब्याचा एक प्रकार, खरबुजाचा एक प्रकार.
सफ़ेदी–स्त्री. पांढरेपणा, घराला चुना लाव-
सफेदी आना–म्हातारपण येणें. [ण्याची क्रिया.
सब–वि. सर्व, पूर्ण.
सबक़–पु. धडा, शिकवण.
सबक पढ़ाना–धडा शिकविणें. [पुढें जाणें.
सबक़त स्त्री. एकाद्या कामामध्यें दुसऱ्याच्या
सबका सब–वि. सर्व, पूर्ण.
सबकुछ–वि. सर्व कांहीं.
सबज़–वि. कच्चा, हिरवें, शुभ.
सबज़ा–पु. सबज़ा, भांग, पाच (रत्न), काळसर पांढऱ्या रंगाचा घोडा.
सबज़ी–स्त्री. भाजी, पालेभाजी, भांग.
सबद–पु. शब्द.
सबनाना–क्रि. स. साबू लावणें.
सबब–पु. कारण, हेतु, साधन.
सबर–पु. संतोष.
सबरा–वि. संपूर्ण.
सबरी–स्त्री. पहार, शबरी.–वि. सर्व.
सबलई–स्त्री. बळ, पराक्रम.
सबहि–स. सर्वच.
सबा–स्त्री. पूर्वेकडील वारा, सात.
सबात–पु. स्थिरता, दृढता.
सबाद, स्वाद–पु. रुचि.
सबार–अ. शीघ्र, सकाळ,
सबील–स्त्री. रस्ता, उपाय, पाणपोई.
सबू–पु. मातीची घागर.
सबूत–पु. प्रमाण.–वि. शाबूत, पूर्ण.
सबूर–पु. संतोष, धैर्य, सहनशीलता.
सबूस–स्त्री. कोंडा.
सबेर-रा–पु. सकाळ.
सबै–अ. सर्वच, सगळें.
सबोतर–अ. सर्वत्र.
सब्ज़–वि. हिरवें, ताजें.
सब्ज़बाग दिखलाना–लोभ दाखविणें.
सब्ज़ कदम–पु. पांढऱ्या पायाचा,अपशकुनी.
सब्ज़ पोश–वि. हिरव्या रंगाचे कपडे
सब्ज़ा–पु. पाहा 'सबज़ा.' [वापरणारा.
सब्ज़ी–स्त्री. वनस्पति, भाजीपाला, भांग.
सब्द–पु. शब्द.

सब्बर—पु. पहार.
सब्बल—पु. कोश.
सब्र—पु. संतोष, धैर्य, सहनशीलता, धीर.
(किसीका) सब्र पड़ना—केलेल्या कष्टाचें फळ मिळणें.
सब्रका फल मीठा—धीराचा शेवट गोड.
सभर्तृका—स्त्री. सौभाग्यवती.
सभय—वि. भयभीत.
सभा—स्त्री. सभा, समाज.
सभापति—पु. अध्यक्ष.
सभी—वि. सगळेंच.
सभीत—वि. भ्यालेला, भयानें.
सभ्य—वि. सुधारलेला, सभासद.
सभ्यता—स्त्री. शिष्टाचार, संस्कृति, सभ्य- [पणा.
समंजस—वि. उचित, न्यायी.
समंत—पु. सीमा, मर्यादा.—वि. पूर्ण.
समंद—पु. घोडा.
समंदर, समुद्र—पु. समुद्र.
सम—पु. विष.—वि. संगीतांतील सम, समान, सर्व, सपाट, सम (संख्या)..
समअ—पु. कान. [डोकें उठविणें.
समअखराशी—स्त्री. व्यर्थ गोष्टी बोलून
समझ—स्त्री. समज, वुद्धि.
सजझदार—वि. समजूतदार, बुद्धिमान.
समझना—क्रि. अ. समजून घेणें, समजणें.
समझाना—क्रि. स. समजाविणें.
समझावा—पु. शिकवण, उपदेश.
समझौता—पु. समजूत, करार, सलोखा.
समतल—वि. सपाट.
समता—स्त्री. बरोबरी.
समतूल—वि. समतोल, समान.
समथल—वि. सपाट.
समदन—स्त्री. भेट, उपहार.
समदना—क्रि. अ. प्रेमानें भेटणें.
समदरसी—पु. सर्वांना सारख्या दृष्टीनें [पाहाणारा.
समधिन—स्त्री. विहीण.
समधियान-ना—पु. व्याह्याचें घर.
समधी—पु. व्याही.
समधौरा—पु. सीमांत पूजन.
समन—पु. शमन, सरकारी आमंत्रण,समन्स.
समन्न—पु. फडया निवडुंग.
समय—पु. वेळ, संधि. [लढाई.
समर—पु. परिणाम, लाभ, धन, संतान,
समरथ-त्थ—वि. बलवान. [पाठिंबा देणें.
समर्थन—पु. विवेचन, एकाद्याच्या मताला
समर्पक—वि. समर्पण करणारा.
समर्पण—पु. दान देणें,आदरानें अर्पण करणें.
समर रस—पु. वीररस, लढाईचें सुख.
समवाय—पु. समधर्मी, समूह.
समवेदना—स्त्री. सहानुभूति.
समसर—स्त्री. बरोबरी.
समस्त—सर्व. सगळे.
समसाम—स्त्री. बरोबरी.
समस्या—स्त्री. कठिण विषय, प्रश्न.
समस्यापूर्ति—दिलेल्या पदाच्या एका चरणावरून इतर तीन चरण सांगण्याचा प्रश्न सोडविणें.
समाँ—पु. समय. [संवत्सर.
समा—पु. तांदुल विशेष, आकाश, वर्ष,
समा बाँधना—उत्तम प्रकारें गाणें, रंग [आणणें.
समाअत—स्त्री. सुनावणी.
समाई—स्त्री. समावेश.—वि. ऐकीव.
समागत—वि. आलेला.
समागम—पु. आगमन, भेट, मैथुन.
समाचार—पु. बातमी.
समाचार पत्र—पु. वर्तमानपत्र.
समाज—पु. समुदाय, संस्था, सभा.

समाजी–पु. गाणारणींचा साथीदार, आर्य-समाजी सभासद. [नाहींसा करणें.
समाधान–पु. समाधि, निराकरण, विरोध
समाधि–स्त्री. समर्थन, अंगीकार, ध्यान, प्रतिज्ञा, झोंप, प्रेत गाडलेली जागा, समाधान, एक अर्थालंकार.
समान–वि. बरोबर, तुल्य.
समानता–स्त्री. बरोबरी.
समाना–क्रि. अ. सामावणें, आंत शिरणें.
समारोह–पु. समारंभ, उत्सव.
समाली–स्त्री. पुष्प गुच्छ.
समालू–पु. निर्गुंडीचें झाड.
समालोचक–पु. टीकाकर.
समालोचन–पु. परीक्षण, गुणदोष विवेचन.
समालोचना–स्त्री. परीक्षण.
समावी–वि. आकाशाचें, दैवी.
समावेश–पु. एकाजागीं राहणें, एक पदार्थ दुसऱ्या पदार्थांत असणें.
समाशोधन–पु. क्लिअरिंग (हाऊस).
समाष–वि. क्रोधयुक्त, रागावलेला.
समास–पु. संक्षेप, समर्थन, संग्रह, व्याकरणांतील समास.
समिति–स्त्री. समाज, सभा, एकाद्या विशिष्ट कार्याकरितां नेमलेली कमिटी.
समिध–पु. अग्नि.
समीक्षा–स्त्री. परीक्षण, प्रयत्न, टीका, [बुद्धि.
समीचीन–वि. यथार्थ, उचित.
समीप–वि. जवळ.
समीर–पु. वारा, प्राणवायु.
समीहा–स्त्री. इच्छा, पूर्ण इच्छा.
समुचित–वि. योग्य, हवा तसा.
समुझ–स्त्री. पाहा ‘समझ’.
समुझना–क्रि. स. समजणें, विचार करणें.
समुझनी–स्त्री. विचार, समज.
समुझावना–क्रि. स. समजाविणें, जाणणें.
समुद्र–पु. समुद्र, एकाद्या विषयाचा किंवा गुणाचा आगर.
समुदाई–पु. झुंड, समुदाय, ढीग.
समुदाय–पु. समाज, जमाव.
समुन्नति–स्त्री. उन्नति, मोठेपणा, उच्चता.
समुल्लास–पु. आनंद, ग्रंथाचें प्रकरण.
समुहा–वि. समोरचें.–अ. समोर.
समुहाना–क्रि. अ. समोर येणें.
समुहें–अ. पुढें.
समूच-चा–वि. संपूर्ण, सर्वच्या सर्व.
समूम–स्त्री. उष्ण हवेची तिरीप.
समूर–पु. कोल्ह्याच्या जातीचा एक प्राणी.
समूल–वि. मुळापासूनचा, कारणासहित.
समूह–पु. रास, समुदाय. [–अ. मुळापासून.
समेट–पु. सलोखा, एकीकरण.
समेटना–क्रि. स. गोळा करणें, आपल्यावर ओढून घेणें.
समेत–वि. संयुक्त.–अ. सहित.
समोना–क्रि. स. मिसळणें.
समौ–पु. समय.
समौरिया–वि. समवयस्क.
सम्पत्ति–स्त्री. धन, संपत्ति.
सम्प्रदाय–पु. गुरुमंत्र, एकाद्या विशेष धर्मासंबंधीचें मत, एकाद्या मताच्या अनुयायांची मंडळी, रीत.
सम्पूर्ण–वि. सगळे, खूप भरलेले, समाप्त.–पु. साती स्वर लागणारा राग.
सम्बन्ध–पु. एकत्र बांधणें, संबंध, नातें, संयोग, विवाह, व्याकरणांतील कारक, संबंध.

सम्बोधन–पु. जागविणें, हांक मारणें, समजाविणें, संबोधन कारक, बजावून सांगणें.
सम्मान–पु. सन्मान.
सम्मीलित–वि. मिश्रित.
सम्मुख–अ. समोर.
सम्मेलन–पु. सभा, जमाव, संगम.
सय–वि. शंभर.–पु. छाया, चीज.
सयन–पु. शयन, शय्या.
सयराना–क्रि. स. वाढणें, पसरणें, लांबणें.
सयानपत–स्त्री. शहाणपण.
सयानपन-ना–पु. शहाणपण.
सयाना–वि. शहाणा, चतुर, चलाख, वयांत आलेला. [पटु, पंचाक्षरी.
सयानी–वि. वयांत आलेली, वयोवृद्ध,
सर–पु. डोकें, तलाव, बाण, सरदार, नेता, शक्ति, आरंभ.–स्त्री. चिता.–वि. जिंकलेला, दमन केलेला.
सरअंजाम–पु. सरंजाम, सामग्री.
सरकंडा–पु. एक वनस्पति, सनकाडी.
सरक–स्त्री. सरकणें, दारूची नशा.
सरकना–क्रि. अ. सरकणें, टाकणें, काम
सरकश–वि. उद्धट, विरोधी. [चालणें.
सरक़ा–पु. चोरी. [संस्था.
सरकार–स्त्री. शासनकर्ता, मालक, राज्य-
सरकारी काग़ज़–पु. सरकारी कागद, नोट.
सरकोबी–स्त्री. दमन, शिक्षा.
सरख़त–पु. भाडेचिट्ठी, साऱ्याची पावती, आज्ञापत्र, कर्जखत.
सरग–स्त्री. स्वर्ग, अध्याय.
सरगना–पु. नेता.
सरगम–पु. संगीताचे सप्त स्वर.
सरगरवाँ–वि. हैराण, ओवाळलेला.
सरगरम, सरगर्म–वि. उत्साही, चलाख, तेजस्वी आवेशपूर्ण.
सरगश्ता–वि. दुर्दशा झालेला, विकल.
सरगुज़श्त–स्त्री. येऊन ठेपलेला प्रसंग, [वर्णन, जीवनचरित्र.
सरगुन–वि. सगुण.
सरगोशी–स्त्री. चुगली, निंदा.
सरघा–स्त्री. मधमाशी.
सरचश्मा–पु. नदीचा उगम, झरा.
सरज़द–वि. प्रगट, जाहीर.
सरजना–क्रि. स. रचणें, बनविणें, उत्पन्न करणें, सृष्टि करणें.
सरज़मीन–स्त्री. देश, जमीन.
सरजा–पु. सिंह, श्रेष्ठ व्यक्ति.
सरजीव–वि. सजीव. [ल्लित.
सरजीवन–वि. सुपीक, जगविणारा, प्रफु-
सरजू-यू–स्त्री. शरयू. [दुष्ट.
सरज़ोर–वि. शिरजोर, बलवान, विरोधी,
सरज़ोरी–स्त्री. शिरजोरपणा.
सरताज–पु. सर्वश्रेष्ठ. [फोड.
सरतान–पु. खेकडा, कर्करास, एक प्रकारचा
सरद–वि. थंड.–स्त्री. शरद ऋतु.
सरदई–वि. हिरवा व पिवळा रंग असलेले.
सरदर–अ. एका टोकानें, एकदम मिळून.
सरदरद–पु. मस्तकशूळ.
सरदा–पु. खरबूज.
सरदार–पु. मुख्य व्यक्ति, अमीर.
सरदार सभा–स्त्री. हाऊस ऑफ लॉर्डस्.
सरधन–वि. श्रीमंत.
सरधर–पु. बाणांचा भाता.
सरधा–स्त्री. श्रद्धा.
सरन–स्त्री. शरण, रक्षण.
सरनदी (द्वी) प–पु. सिलोन.
सरनविश्त–स्त्री. नशीब.

सरना–क्रि. अ. सरकणें, हलणें, काम चालणें, करणें.
सरनागत–वि. शरणागत.
सरनाम–वि. प्रसिद्ध.
सरनामा–पु. शीर्षक, पत्रावरील पत्ता.
सरनी–स्त्री. रस्ता, सरणी.
सरप, सर्प–पु. सर्प.
सरपट–अ. भरधांव.
सरपत–पु. छप्परावर घालण्याचें एक प्रकारचें गवत.
सरपरस्त–पु. संरक्षक.
सरपा–पु. साप.
सरपि, सर्पिस–पु. तूप.–अ. चालून, सरून, वाढून.
सरपोश–पु. झांकण.
सरफ़राज़–वि. प्रतिष्ठित, वेश्या.
सरफराना–क्रि. अ. घाबरणें.
सरफ़रोश–वि. स्वतःचें बलिदान करणारा.
सरफ़रोशी–स्त्री. स्वतःचें बलिदान.
सरफ़ा–पु. खर्च, मितव्यय, वृद्धि.
सरफें(फो)का–पु. उन्हाळीचें झाड.
सरबंध-धी–पु. धनुर्धर.
सरब–वि. सर्व.
सरबदा–अ. सर्वदा, नेहमीं.
सरब बियापी–वि. सर्वव्यापी.
सरबर–पु. तलाव, बरोबरी.
सरबराहकार–पु. व्यवस्थापक, मजुरांचा मुख्य.
सरबराही–स्त्री. व्यवस्था.
सरबरी–अ. सर्वत्र.–स्त्री. समता, बरोबरी, उलट उत्तर.
सरबस–पु. सर्वस्व.
सरबस्ता–वि. लपलेलें, गुप्त.
सरबाज–वि. वीर.
सरबुलंद–वि. प्रतिष्ठित, नशीबवान.
सरभंग–पु. एक प्राचीन महर्षि (वनवासांत असतांना रामचंद्र यांच्या दर्शनाला गेले होते).
सरभ–पु. पतंग(दिव्याचा).
सरम–स्त्री. लाज.
सरमस्त–वि. मस्त, उन्मत्त.
सरमा–स्त्री. देवांची एक प्रसिद्ध कुत्री, शीतकाळ.
सरमाई–स्त्री. हिंवाळ्यांत वापरावयाचे कपडे.–वि. हिंवाळ्यासंबंधीं.
सरमाया–पु. संपत्ति, कारण, भांडवल.
सरमाया(ए)दार–पु. जमीनदार, इनामदार, भांडवलदार.
सरराना–क्रि. अ. सोसाट्यानें वाहणें, भरधांव जाणें.
सरल–वि. सोपें, सहज, निष्कपट.–पु. देवदार.
सरव–पु. मद्यपात्र, वाटी, दिवा.
सरवत–स्त्री. वैभव.
सरवन–पु. कान, श्रवण, नक्षत्र, श्रावण.
सरवर–पु. सरोवर.
सरवरि–स्त्री. बरोबरी, तुलना.
सरवरी–स्त्री. ममता, रात्र, संध्याकाळ, स्त्री.
सरवरे कायनात–पु. पृथ्वींतील मुख्य पुढारी, महमंद पैगंबराची एक पदवी.
सरवा–पु. झारी, सुरई.
सरवाक–पु. पेला, वाटी, दिवा.
सरवान–पु. डेरा, तंबू.
सरशार–वि. नशेंत चूर, मदमस्त, पूर्ण भरलेला.
सरस–वि. रसयुक्त, ओला, ताजा, सुंदर, गोड, भावपूर्ण, उत्तम, रसिक.
सरसई–स्त्री. सरस्वती, शरयू नदी, रसिकता, ताजेपणा, फळांचा अंकुर.
सरसठ–वि. सदुसष्ठ.
सरसना–क्रि. अ. टवटवीत होणें, शोभणें, रसभरित होणें, भावनेची ऊर्मि उठणें.
सरसब्ज़–वि. हिरवळ.
सरसराना–क्रि. अ. हवा खेळणें, सरपटणें.
सरसराहट–स्त्री. सळसळ, खाज, वारा वाहण्याचा आवाज.

सरसरी–अ. सरसर, झटपट, सामान्य-रीतीनें.
सरसरी निगाह–विहंगम दृष्टि.
सरसाई–स्त्री. शोभा, विपुलता, सरसपणा.
सरसाना–क्रि. स. सरसावणें, टवटवीत करणें, रसपूर्ण करणें, भावोद्दीपन करणें. –क्रि. अ. शोभणें.
सरसाम–पु. सन्निपात (ज्वर).
सरसार–वि. मग्न, नशेंत चूर.
सरसावना–क्रि. स. पाहा 'सरसाना'.
सरसिज–पु. कमळ, तलावांत होणारें.
सरसी–स्त्री. तलाव, तळें.
सरसेटना–क्रि. स. रागानें बोलणें.
सरसों–स्त्री. मोहरी.
सरह्–पु. पतंग (दिव्याचा), टोळ.
सरहज–स्त्री. मेहुण्याची बायको.
सरहटी–स्त्री. मुगूसवेल.
सरहद–स्त्री. हद्द, सीमा.
सरहरा–वि. सरळ, उंच.
सरा–स्त्री. चिता, धर्मशाळा.–वि. नासकें.
सराइंध–स्त्री. दुर्गंधी.
सराई–स्त्री. काडी, सळई, दिवा.
सराग–पु. सळई.
सराध–पु. श्राद्ध.
सराध पाख–पु. पितृपक्ष.
सराना–क्रि. स. संपादणें, पूर्ण करणें, करविणें.
सराप, श्राप–पु. शाप, शिवी.
सरापना–क्रि. स. शाप देणें, शिवी देणें.
सरापा–अ. डोक्यापासून पायापर्यंत, पूर्णपणें. –पु. एकाद्याचें नखशिखांत वर्णन असलेली कविता.
सराफ़–पु. सोन्याचांदीचा व्यापारी.
सराफ़ा–पु. सराफी, सराफबाजार, बँक.
सराब–पु. मृगजळ, कपट.–स्त्री. दारू.
सराबखोरी–दारूबाजी.
सराबोर–वि. पूर्णपणें भिजलेलें.
सराय–स्त्री. धर्मशाळा.
सरायत–स्त्री. प्रवेश, प्रभाव.
सराव–पु. दारूचा पेला, प्याला, दिवा.
सरावग-गी–पु. श्रावक, जैन.
सरावन–पु. कुळव, भूमि सपाट करण्याचें काम व हत्यार.
सरावना–क्रि. स. सडविणें.
सरास–पु. भुस्सा.
सरासन–पु. धनुष्य.
सरासर–अ. एका टोकापासून दुसऱ्या टोकापर्यंत, पूर्णपणें, प्रत्यक्ष.
सरासरी–स्त्री. सोपेपणा, शीघ्रता, साधारण अंदाज.–अ. गडबडीमध्यें, साधारणपणें.
स(श)रासुर–पु. बाणासुर राक्षस.
सराह–स्त्री. प्रशंसा.
सराहत–स्त्री. टीका, स्पष्टपणा, विशुद्धता.
सराहन–स्त्री. स्तुति, स्तवन.
सराहना–स्त्री. स्तुति.–क्रि.स. प्रशंसा करणें.
(भाग्यको) सराहना–आनंद मानणें.
सराहनीय–वि. स्तुत्य, चांगलें.
सरि–स्त्री. नदी, समानता.–वि. सारखें.
सरित-ता–स्त्री. नदी, प्रवाह.
सरिया–स्त्री. सळई.
सरियाना–क्रि. स. क्रमानें ठेवणें, मारणें.
सरिवन–स्त्री. शालपर्ण नांवाचें झाड.
सरिवर–स्त्री. बरोबरी.
सरिवरि–स्त्री. समता.
सरिश्त–स्त्री. स्वभाव, गुण.–वि. मिश्रित.
सरिश्ता–पु. कचेरी, कार्यालयाचा विभाग, नोकर चाकर संबंध, मिलाफ.
सरिश्तेदार–पु. एकाद्या भागाचा मुख्य अधिकारी, शिरस्तेदार.
सरिहन–अ. समक्ष.

सरीअ–वि. उतावळा.–पु. एक प्रकारची [छंदोबद्ध रचना.
सरीक–वि. भागीदार.
सरीकता–स्त्री. हिस्सा, वांटा.
सरीखा–वि. सारखा.
सरीन–पु. खत्री जात.
सरीफ–वि. सज्जन.
सरीफा–पु. सीताफळ.
सरीर–पु. शरीर.
सरीह–वि. स्पष्ट.
सरीहन्–अ. सडेतोड, उघड.
सरुज–वि. रोगी.
सरुष–वि. क्रोधयुक्त.
सरुहाना–क्रि. स. रोमांचित करणें.
सरूर–पु. आनंद, किंचितशी आलेली धुंदी.
सरेखना–क्रि. अ. पाहा 'सहेजना'.
सरेखा–वि. समजदार, शहाणा.
सरेदस्त–अ. आतां, यावेळीं.
सरेनौ–अ. सुरवातीपासून. [रस्त्यावर.
सरेबाजार–अ. लोकांसमोर, सर्वांसमोर,
सरेरह–पु. मोठा रस्ता.–अ. रस्त्यावर.
सरो–पु. सुरुचें झाड. [संबंध.
सरोकार–पु. संबंध, परस्पर व्यवहाराचा
सरोज–पु. कमळ.
सरोजना–क्रि. स. मिळविणें.
सरोपा–पु. होरा.
सरोरुह–पु. कमळ.
सरोवर–पु. मोठा तलाव.
सरोसामान–पु. सामुग्री.
सरोही–स्त्री. सिरोहीची तलवार.
सरौता–पु. अडकित्ता.
सर्गना–पु. सरदार, नेता.
सर्जन–पु. उत्पत्ति, रचना, त्याग.
सर्द–वि. आळशी, थंड, मंद, निर्वीर्य.
सर्दमिजाज–वि. निरुत्साही, शुष्क, कठोर हृदयी.
सर्दी–स्त्री. थंडपणा, सर्दी (रोग), हिंवाळा.
सर्प–पु. साप, एक म्लेच्छ जात, सरपटण्याची
सर्फ–पु. व्याकरण, अपव्यय. . [क्रिया.
सर्फा–पु. खर्च, मितव्यय, वृद्धि.
सर्बस–पु. सर्वस्व.
सर्म, शर्म–स्त्री. लाज.
सर्राफ–पु. सराफ.
सर्राफा–पु. सराफ बाजार.
सर्व–वि. सर्व.–पु. शंकर, विष्णु, पारा.
सर्वकाम–पु. सर्व इच्छा असणारा, इच्छा
सर्व ग्रास–पु. खग्रास. [पूर्ण करणारा, शंकर.
सर्व जनीन–वि. सार्वजनिक.
सर्वत्र–अ. सर्व जागीं.
सर्वतोभाव–अ. चांगल्याप्रकारें, बरोबर.
सर्वथा–अ. अगदीं, सर्व प्रकारें, सर्व तऱ्हेचें, सर्व. [देव, बुद्ध, शंकर.
सर्वज्ञ–वि. सर्व कांहीं जाणणारा–पु. ईश्वर,
सर्वरी–पु. रात्र.
सर्वस्व–पु. सार, सर्व मालमत्ता.
सर्वस –पु. सर्वस्व.
सर्वसम्पद–पु. कॉमनवेल्थ. [असलेला.
सर्वाधिकारी–पु. हुकुमशहा, सर्व अधिकार
सर्षप–पु. मोहरी, मोहरी इतकें प्रमाण किंवा
सलकी–स्त्री. कमळाचा देंठ. [वजन.
सलग–पु. नवलकोल. [आराम.
सलतनत–स्त्री. राज्य, साम्राज्य, व्यवस्था,
सलना–क्रि. अ. छिद्र पाडणें, छिद्रांत अडकविणें. [लोक.
सलफ–वि. गत, व्यतीत.–पु. जुन्याकाळचे
सलब–वि. नाश.
सलभ–पु. पतंग (दिव्याचा).

सलमा–पु. सोन्याचांदीची तार.
सलवट–स्त्री. सुरकुती. [पाणी मुरणें.
सलसलाना–क्रि. अ. घामानें डबडबणें,
सलहज–स्त्री. मेहुण्याची बायको.
सला–स्त्री. आमंत्रण.
सलाई–स्त्री. धातूची बारीक सळई.
सलाई फेरना–सळई गरम करून डोळे फोडण्याकरितां डोळ्यांत घालणें.
सलाख–स्त्री. सळई. [लोणचें.
सलाद–पु. कांदे,मुळे इत्यादिकांच्या पानांचें
सलाबत–स्त्री. दृढता, भय.
सलाम–पु. वंदन. [न जाणें.
(दूरसे) सलाम करना–वाईट गोष्टीजवळ
सलाम बोलना–हजर होणें. [सलाम करणें.
सलाम देना–बोलावण्याची सूचना देणें,
सलाम अलैकुम–स्त्री. सलाम.
सलामत–वि. सुरक्षित, कायम, जिवंत व निरोगी.–अ. ठीक. [मितव्यय.
सलामतरवी–स्त्री. मध्यम मार्गानें वागणें,
सलामती–स्त्री. रक्षण, बचाव,निरोगीपणा, कुशल, क्षेम, अस्तित्व.
सलामी–स्त्री. नमस्कार करण्याची क्रिया, सैनिकांची सलामी.
सलामी उतरना या दागना–स्वागतार्थ तोफांची किंवा बंदुकांची सलामी देणें.
सलाह–स्त्री. सदाचार, सल्ला, इच्छा.
सलाहकार–पु. सल्ला देणारा, नीतिपूर्वक
सलि–स्त्री. चिता. [आचरण करणारा.
सलिल–पु. पाणी.
सलीक़ा–पु. रीत, कुशलता, सभ्यता, वर्तन.
सलीक़ामंद–वि. वाकबगार, तज्ञ, सभ्य,
सलीता–पु. फार जाड सुती कापड. [हुन्नरी.
सलीब–स्त्री. सूळ, ख्रिस्ताचा क्रॉस.
सलीम–वि. योग्य, ठीक, निरोगी, शुद्ध हृदय, शांत, गंभीर. [बुद्धिमान.
सलीमुत्तबा–वि. कोमल मनाचा, गंभीर,
सलीस–वि. सुगम, सरळ व वाक्प्रचारयुक्त (भाषा). [संबंध.
सलूक–पु. सरळमार्ग, रीतभात, भलाई,
सलूका–पु. गारोडी, पोलकें, बंडी.
सलूना–वि. तिखटमिठाचें, स्वादिष्ट.
सलूनी–स्त्री. राखी पौर्णिमा.
सलूप–वि. स्वल्प, थोडें.
सलैला–वि. शेवाळलेली (जागा), निसरडी.
सलोक, श्लोक–वि. लोकासह,यश, श्लोक.
सलोतर–पु. पशुरोगाची चिकित्सा.
सलोतरी–पु. पशु वैद्य.
सलोना–वि. खारट, सुंदर.
सलोने–वि. मजेदार, सुंदर, चमचमित.
सलौना–पु. श्रावणी, राखी पौर्णिमा.
सल्ख–स्त्री. शुक्ल पक्षाची द्वितीया, कातडी ओढून काढण्याची क्रिया.
सल्लभ–पु. टोळ, पतंग (कीटक).
सल्लम–स्त्री. खादी.
सव, शव–पु. प्रेत.
सवत, सवति–स्त्री. सवत.
सवन–पु. प्रसव, यज्ञस्नान, यज्ञ,चंद्र, अग्नि.
सवरी, शबरी–स्त्री. एक भिल्लीण.
सवाँग–पु. सोंग, नक्कल.
सवा–वि. सव्वा.
सवाई–वि. जयपूरच्या महाराजांची एक पदवी.–स्त्री. कर्जाच्या एक चतुर्थांश व्याज देण्याचा कर्जाचा एक प्रकार.–वि. सव्वा.

सवाद, स्वाद–पु. स्वाद.
सवादिक–वि. स्वादिष्ट.
सवानह–पु. घटना. 'सानहा' चे अ. व.
सवानह उम्री–जीवन चरित्र.
सवाब–पु. पुण्य, चांगुलपणा.
सवाया–पु. सव्वा, सवायकी.
सवार–पु. स्वार, घोडेस्वार (सैनिक).–वि. एकाद्या वस्तूवर चढलेला.
सवारी–स्त्री. वाहन, मिरवणूक, स्वार.
सवारी गाँठना–प्रभाव पाडणें,स्वारी भरणें.
सवाल–पु. प्रश्न,मागणी,प्रार्थना, गणिताचा
सवाल जवाब–पु. वादविवाद,हुज्जत. [प्रश्न.
सवाल लगाना–प्रश्न सोडविणें.
सवाली–वि. मागणी करणारा.
सविनय अवज्ञा–स्त्री. सविनय कायदेभंग.
सवेरा–पु. सकाळ. [पाढा, एक छंद.
सवैया–पु. सवाशेराचें वजन, सवायकीचा
सस–पु. चंद्र, उभें पीक.
ससंक–वि. शंकित, भयानक.
ससक–पु. ससा.
ससकना–क्रि. अ. स्फुंदणें. [पु. चंद्र.
ससधर, ससहर, ससांक, ससि, ससिहर–
ससुर–पु. सासरा. [सासर.
ससुरा–पु. सासरा, एक प्रकारची शिवी,
ससुराल–पु. सासर. [वस्तु, साधारण.
सस्ता–वि. स्वस्त, भाव कमी झालेली
सस्ती–स्त्री. स्वस्ताई. [श्रमांत काम होणें.
सस्ते छूटना या निबटना–थोड्याशा परि-
सस्त्र, शस्त्र–पु. शस्त्र, हत्यार, पोलाद,
सस्त्रीक–वि. स्त्रीसहित. [लोखंड.
सस्य, शस्य–पु. धान्य, फळ, गुण, तृण.–वि. स्तुत्य, उत्तम.

सह–अ. तुल्य, सोसून, एकेकाळीं, बरोबर, सहित.–वि. हजर, सहनशील, समर्थ, योग्य.–पु. मार्गशीर्ष, नख, सामर्थ्य.
सहका–पु. फूस. [पदार्थ, मदतनीस.
सहकार–पु. सहकार्य, आंबा, सुगंधित
सहकार(रि)ता–स्त्री. सहायता.
सहकारी–पु. सहयोगी, मदतनीस.
सहगवन, सहगौन–पु. सहगमन,सती जाणें.
सहगामिनी–स्त्री. सती जाणारी स्त्री, पत्नी, सहचरी. [मित्र.
सहचर–पु. बरोबर चालणारा, नोकर,
सहज–पु. सख्खा भाऊ, स्वभाव.–वि. स्वाभाविक, साधारण, सोपें, बरोबर
सहजन–पु. शेवगा. [उत्पन्न होणारा.
सहजिया–पु. वैष्णव संप्रदायाचा अनुयायी.
सहजै–अ. अनायासें.
सहत–पु. मध.–क्रि. सहन करतो.
सहतरा–पु. पित्तपापडी.
सहताना–क्रि. अ. विश्रांति घेणें.
सहतूत–पु. तुतीचें झाड व फळ.
सहदानी–स्त्री. चिन्ह, खूण.
सहदेई–स्त्री. चिकणीचें झाड.
सहन–पु. सोसण्याची क्रिया, क्षमा, आंगण, सुंदर रेशमी कापड.
सहना–क्रि. स. सहन करणें,परिणाम भोगणें,
सहनाई–स्त्री. सनई. [ओझें सहन करणें.
सहनायन–स्त्री. सनई वाजविणारी स्त्री.
सहनीय–वि. सहन करण्याजोगें.
सहभोज–पु. सहभोजन.
सहभोजी–पु. सहभोजन करणारा.
सहम–पु. भय, संकोच.
सहमना–क्रि. अ. भिणें.
सहयोग–पु. सहकार्य, सोबत, मदत.

सहयोगी–वि. सहकारी, समकालीन.
सहर–पु. सकाळ, जादू, शहर.–अ. मंद-
सहरखेज–वि. घोर. [गतीनें.
सहर गही–स्त्री. निर्जळी व्रताच्या आधीचें
सहरा–पु. मैदान, जंगल. [पहाटेचें भोजन.
सहराती–वि. नागरिक.
सहराना–क्रि. स. थोपटणें, गोंजारणें.– क्रि. अ. भीतीनें कांपणें.
सहरावनि–स्त्री. गुदगुली.
सहरी–स्त्री. मासा, निर्जळी व्रताच्या आधीचें पहाटेचें भोजन.
सहरोष–अ. रागानें.
सहल–वि. सोपें.
सहलाना–क्रि. स. गोंजारणें, चोळणें, गुदगुल्या करणें.–क्रि. अ. खाजविणें.
सहवासिनी–वि. बरोबर राहणारी, पत्नी.
सहवासी–वि. बरोबर राहणारा, पति.
सहवैय्या–वि. सहनशील.
सहस, सहस्र–वि. हजार.
सहसगो–पु. सूर्य.
सहस नयन–पु. इंद्र.
सहस बाहु–पु. शंकर, हैहय राजा.
सहस सीस–पु. विष्णु, शेष नाग.
सहसा–अ. एकाएकीं.
सहसाखी–पु. इंद्र.–अ. साक्षीसहित.
सहसानन–पु. शेष.
सहाइ-ई–पु. मदतगार.–स्त्री. मदत.
सहाउ–पु. मदत. [सहानुभूति.
सहानुभूति–स्त्री. दुसऱ्याबद्दलचा कळवळा,
सहाबा–पु. मित्र, महम्मदाचा मित्र.
सहाय–पु. मदत, मित्र, सोबती, सेवक, चक्रवाक.
सहायक–वि. मदत करणारा, मोठ्या नदीला मिळणारी लहान नदी.
सहायता–स्त्री. मदत.
सहार–पु. सहनशीलता. [वाहणें.
सहारना–क्रि. स. सहन करणें, भार
सहारा–पु. मदत, आश्रय, भरंवसा.
सहालग–पु. लग्न सराई.
सहावना–क्रि. स. सहन करविणें.
सहावल–पु. ओळंबा, पाटबंधारा
सहिजन–पु. शेवगा.[खात्यांतील अधिकारी.
सहिजानी–स्त्री. ओळख, चिन्ह.
सहित–अ. बरोबर.
सहिथी–स्त्री. बरछी.
सहिदान–पु. चिन्ह, साक्षी.
सहिदानी–स्त्री. चिन्ह, साक्षी.
सहिय-या–पु. साहायक, आश्रय, भरंवसा.
सही–वि. खरें, प्रामाणिक, शुद्ध, हस्ताक्षर.
(न) **सही**–नसेना का.
(यही) **सही**–एवढें तर एवढें.
सही भरना–कबूल करणें. [स्थितींत.
सही सलामत–जसाच्या तसा, शाबूत
सही सालिम–वि. बरोबर, पूर्ण.
सहुँ–अ. समोर, कडे.
सहूलत–स्त्री. सवलत, मर्यादा.
सहूलियत–स्त्री. सवलत, मर्यादा.
सहेजना–क्रि. स. संभाळणें, सांगून सवरून स्वाधीन करणें.
सहेजवाना–क्रि. स. संभाळविणें.
सहेली–स्त्री. मैत्रीण, दासी. [जागा.
सहेत–पु.प्रेमी जनांची भेटण्याची निश्चित
सहैया–वि. सहन करणारा.
सहो–पु. चूक, भूलचूक.
सहोदर–पु. सख्खी भांवडें.–वि. सख्खा.

सहोटी–स्त्री. द्वार, उंबरठा.
सह्य–पु. सह्याद्रि.-वि. सहन करण्याजोगें.
साँई, साइयाँ–पु. स्वामी, प्रभु, फकीर, पति.
साँउणी–स्त्री. गाडीतळ.
साँक–स्त्री. शंका, भय, दमा.
साँकड़ा–पु. पायांतील एक दागिना (तोडे).
साँकर-स्त्री. सांखळी.-पु. संकट.-वि. संकुचित,
साँकरा–पु. कष्ट.-वि. संकुचित. [दुःखमय.
साँग–स्त्री. एक प्रकारची बरची, भाला.
साँगी–स्त्री. बरची.–पु. सोंगाड्या.
साँघर–पु. पहिल्या नवऱ्याचा मुलगा.
साँघरच–पु. सत्य, यथार्थ, योग्य.
साँच–वि. सत्य, ठीक.
साँचला–वि. सत्यवादी.
साँचा–पु. साचा, नमूना, कपड्यावर फुलें छापण्याचा लाकडी साचा.
साँचेमें ढला होना–सर्वांग सुंदर असणें.
साँची–पु. एक प्रकारचें थंड पेय, पोथीच्या आकाराची छपाई.–वि. सत्य.
साँझ–स्त्री. संध्याकाळ.
साँझा–पु. संध्याकाळ. [फुलांचा गालिचा.
साँझी–स्त्री. श्रावणांत देवासमोर काढलेला
साँट–स्त्री. छडी, चाबूक, वळ.
साँटना–क्रि. स. चिकटविणें, जोडणें,
साँटा–पु. चाबूक, ऊस. [मिसळणें.
साँटिया–पु. दौंडीवाला.
साँटी–स्त्री. लहान चाबूक, गांठी भेटी,
साँठ–पु. ऊस, पायांतील दागिना. [सूड.
साँठ गाँठ–स्त्री. भेट, मेलमिलाफ.
साँठना–क्रि. स. अडकून राहणें, गुप्त
साँठी–स्त्री. संपत्ति, भांडवल. [संबंध ठेवणें.
साँड़–पु. सांड, पोळ. –वि. उडाणटप्पू,
साँडनी–स्त्री. उंटीण, सांडणी. [सशक्त.
साँडा–पु. एक जंगली प्राणी. [स्वार.
साँडिया–पु. वेगानें चालणारा उंट, सांडणी-
साँढ–पु. पोळ. [संतुष्ट.
सांत–वि. ज्याचा अंत होतो तें, स्थिर,
साँति–स्त्री. शांति.–अ. ऐवजीं, साठीं.
साँध–पु. लक्ष, वेध. [पूर्ण करणें, जोडणें.
साँधना–क्रि. स. नेम धरणें, मिश्रण करणें,
सांधा–क्रि. मिळविलें, जोडलें.
साँप–पु. साप, फार दुष्ट मनुष्य.
(कलेजे पर) साँप लोटना–अतिशय दुःख होणें (ईर्षेमुळें).
साँप सूँघ जाना–मरणें, गप्प बसणें.
साँप छछूंदरकी दशा–गोंधळलेली स्थिति.
(आस्तीनका) साँप–घरभेद्या.
(आस्तीनमें) साँप पालना–दुष्ट माणसाला
साँप धरन–पु. महादेव. [आश्रय देणें.
साँपिन-नी–स्त्री. सर्पिण.
सांब–पु. जांबुवंतीचा व श्रीकृष्णाचा मुलगा.
साँभर–पु. राजपुतान्यांतील एक सरोवर, सांबर सरोवराच्या पाण्यानें बनलेलें मीठ, हरणाची एक जात, प्रवासांतील फराळ.
साँमुहे–अ. समोर, समक्ष.–पु. एक प्रकारचें
सांमुहें–पु. वऱ्या. [अस्त्र.
साँवत–पु. सामंत, वीर.
साँव करन–पु. शाम कर्ण.
साँवर-रा-रो–वि. सांवळा.–पु. श्रीकृष्ण, प्रेमी किंवा पति यांचें सूचक नांव
साँवल–ला– पाहा 'साँवर.'
साँवलताई–स्त्री. सावळेपणा.
साँवलिया–पु. श्रीकृष्ण.
साँवाँ–पु. वऱ्या, एक अन्न.
साँस–स्त्री. श्वास, दम्याचा रोग.

साँस उखड़ना या टूटना–मरणाच्या वेळचा श्वास लागणें.
साँस तक न लेना–गपचूप रहाणें, मौन धारण करणें. [दम लागणें.
साँस फूलना–जलद श्वासोच्छ्वास होणें,
साँस रहते–जिवांत जीव असेपर्यंत.
गहरी, ठंडी या लंबी साँस लेना–दुःखामुळें दीर्घश्वास घेणें.
साँस न मिलना, साँस न होना–उसंत नसणें.
साँस पूरी करना–खितपून मरणें.
साँस भरना–वारा भरणें.
साँस लेना–विश्रांति घेणें.
साँसोका तार– श्वासोच्छ्वास.
साँसत-ती–स्त्री. कोंडल्यामुळें होणारा त्रास, फार कष्ट, बखेडा.
साँसत घर–पु. अंधार कोठडी.
साँसना–क्रि. स. शासन करणें, धमकावणें, दुःख देणें. [भीति.
साँसा–पु. श्वास, आयुष्य, प्राण, संशय,
सांसारिक–वि. लौकिक, ऐहिक.
सा–स्त्री. गौरी, लक्ष्मी.–अ. सारखा, प्रमाण वाचक शब्द (जसें :–थोडासा).
साइक, सायक–पु. बाण, तलवार.
साइका–स्त्री. वीज.
साइ(य)त–स्त्री. एक तास, पळ, मुहूर्त.
साइद–पु. दंड, बाहू, मनगट.
साइयाँ–पु. स्वामी, परमेश्वर.
साइर, सायर–पु. कवि.
साई–स्त्री. बयाणा.–पु. उद्योगी.
साईस–पु. मोतद्दार, साईस.
साईसी–स्त्री. मोतद्दाराचें काम.
साउज–पु. वनजंतु, शिकार.
साऊ, साहू–पु. सावकार. [स्त्री. एक देवी.
साकंभरी–पु. सांबर सरोवराचा प्रदेश.–
साक–स्त्री. पोटरी.–पु.-भाजी.–अ. सहित.
साकट-त–वि. शाक्तमतानुयायी, दुष्ट, कोणत्याच गुरूजवळून दीक्षा न घेतलेला.
साका–पु. संवत, स्मारक, प्रसिद्धि, यश, धाक, संधि.
साका चलाना या बांधना–दरारा बसविणें.
साकिन–वि. रहिवासी.
साक़ी–पु. दारू पाजणार,हुक्का पाजणारा. –अ. हे प्रिय, हे प्रिये.
साकेत, साकेतन–पु. अयोध्या नगरी.
साक्षात्–पु. मुलाखत, भेट.–अ. समोर.– वि. साकार. [होणारें ज्ञान.
साक्षात्कार–पु. भेट, इंद्रियद्वारा पदार्थाचें
साक्षी–पु. साक्षीदार,पाहुणारा.–स्त्री. साक्ष.
साक्ष्य–पु. साक्ष.
साख–पु. साक्ष, पत, दरारा, मर्यादा देण्याघेण्यांतील प्रामाणिकपणा.
साख उठना–पत जाणें.
साखना–क्रि. स. साक्ष देणें.
साखर, साक्षर–वि. साक्षर, विद्वान.
साखा–स्त्री. फांदी, हात व पाय, विभाग, अंग, एकाद्या मूळ वस्तूपासून निघालेले भाग. [पद.
साखी–पु. साक्षीदार, वृक्ष.–स्त्री. साक्ष,
साखी पुकारना–धांवा करणें, साक्ष देणें.
साखू–पु. शालवृक्ष. [उच्चार (लग्नांत).
साखोचार, साखोचारन–पु. गोत्राचा
साख्त–स्त्री. बनावट गोष्ट, बनविण्याची
साख्य–पु. साक्ष. [क्रिया.
साग–पु. भाजी, शिजविलेली भाजी.
सागपात–पु. मीठ भाकरी, साधें जेवण.
सागर–पु. दारूचा प्याला, पेला.

सागर चलना–मद्यपान होणें.
सागू, सागूदाना–पु. साबूदाणा.
सागौन–पु. सागाचें झाड, सागवान.
साचिक–पु. लग्नांत सोहळ्याचा दिवस.
साज–पु. थाट, सजविण्याचें सामान, वाद्य, मिलाफ, लढाईचीं हत्यारें.–वि. बनविणारा.
साजगार–वि. शुभ, बरोबर.
साजन–पु. स्वामी, ईश्वर, सज्जन, प्रेमी.
साजबाज–पु. तयारी, घनिष्ठ संबंध.
साज व सामान–पु. सरंजाम, थाटमाट.
साजिंदा–पु. वाद्यें वाजविणारा, कलावंतीणीच्या गाण्याला वाद्याची साथ देणारा.
साजिश–स्त्री. मेळ, कारस्थान.
साझा–पु. भागीदारी, हिस्सा.
साझी–पु. भागीदार.
साझेदार–पु. भागीदार.
साट–पु. वळ (अंगावर).
साटक–पु. भुस्सा, तुच्छ वस्तु, एक वृत्त.
साटन–पु. साटीण कपडा.
साटना–क्रि. स. जोडणें, वळविणें, ठोकाठोकी करणें.
साठनाठ–वि. निर्धन, रुक्ष, विखुरलेलें.
साठा–पु. सांठा, एक सबंध ऊस.–वि. साठ वर्षांचा.
साठा गाँठा–पु. युक्ति, उपाय.
साठा सो पाठा–साठ वर्षांचा तरुण असतो.
साठी बुद्धि नाठी–साठ वर्षांचा झाला म्हणून बुद्धि नाहींशी झाली.
साड़ी–स्त्री. लुगडें, साडी.
साढसाती–स्त्री. साडेसाती.
साढ़ी–स्त्री. आषाढी पेरणी, साय, साडी, लुगडें.
साढ़ू–पु. साडू, मेहुणीचा पति.
साढ़े–वि. अर्धा (उदा. साढ़ेचार.).
साढ़ेसाती–स्त्री. साडेसाती.
सात–वि. सात (संख्या).
सात पाँच–लुच्चेगिरी.
सात पाँच करना–मागेंपुढें करणें.
सात राजाओंकी साक्ष देना– भराभर शपथा घेणें.
सात फेरी–स्त्री. सप्तपदी.
सातला–पु. एक झाड.
सातवाँ–वि. सातवा, साती.
साता–वि. सात.–स्त्री. शांति.
सातिग, सात्विक–वि. सत्त्वगुणी, सत्त्वगुणापासून उत्पन्न.–पु. सत्त्व गुणापासून उत्पन्न होणारे विकार. (जसें घाम, रोमांच, कंप, अश्रु, वगैरे.)
साथ–पु. सोबत, सहचर, घनिष्ठता.–अ. सह, विरुद्ध, करितां, द्वारा.
साथ ही, साथ साथ–शिवाय, त्याबरोबर.
साथ ही साथ–बरोबर.
(एक) साथ–एकदम.
साथरा–पु. **साथरी**–स्त्री. चटई, गवताचें अंथरुण.
साथिन,साथिनी–स्त्री. सोबतीण.
साथिया–रांगोळी (काढलेली).
साथी–पु. मित्र, सहाय्यक.
सादगी–स्त्री. साधेपणा, निष्कपटपणा.
सादर–अ. आदरपूर्वक.
सादा–वि. साधा, निर्भेळ, निष्कपट, मूर्ख.
सादापन–पु. साधेपणा.
सादिक–वि. खरा, सत्यनिष्ठ, उपयुक्त.
सादिर–वि. चालू.
सादी–स्त्री. एक पक्षी, पुरी, लग्न.–वि. भोळी. –पु. घोडा, शिकार.
सादूर–पु. हिंस्र पशु, सिंह.
सादृश्य–पु. सारखेपणा, बरोबरी.
साध–पु. साधु, सज्जन, योगी, फरुकाबाद व कनोजच्या आसपास राहणारी एक जात.–स्त्री. इच्छा, ध्येय.–वि. उत्तम.
साधक–वि. उपासना करणारा.

साधन–पु. उपाय, उपासना, उपकरण, शोध, कारण, युक्ति.

साधना–स्त्री. उपासना, ध्येय, सिद्धि.–क्रि. स. साधणें, नेम मारणें, शोधणें, मोजणें, संवय करणें, पक्कें करणें, शुद्ध करणें, ताब्यांत घेणें. [समान.

साधारण–वि. सामान्य, सरळ, सार्वजनिक,

साधारणतः–अ. सामान्यतः, बहुधा.

साधी–वि. ठरविलेली, बनविलेली.

साधु–पु. कुलीन, महात्मा, सज्जन.

साधुवाद–पु. 'साधु साधु' म्हणून एकाद्याची प्रशंसा करणें, आभार, वाहवा.

साध्य–वि. सिद्ध करण्यायोग्य, सिद्ध होण्याजोगें, सोपें.–पु. देवता, शक्ति, न्यायामध्यें अनुमान करण्याजोगी गोष्ट.

सान–पु. सहाण, अहंकार, धार.

सान देना, धरना या रखना–धार लावणें.

सान रखना या चढ़ाना–उत्तेजन देणें.

सानना–क्रि. अ. धार लावविणें, मिसळणें, गुंफणें, जबाबदार धरणें.

सानिअ–पु. रचणारा, कारागिर.

सानिअ कुदरत मुतलक–पु. सृष्टिकर्त्ता, [ईश्वर.

सानिहा–पु. दुर्घटना.

सानी–स्त्री. पाण्यांत कालवून द्यावयाचें पशूचें खाणें.–वि. तोडीचा, दुसरा.

सानी न रखना सानी न होना–जोड नसणें, अद्वितीय असणें. [जंगल, मार्ग.

सानु–पु. शिखर, अंत, चौरस जमीन,

सानुकूल–वि. अनुकूल, इच्छानुसार.

साप–पु. शाप.

सापना–क्रि. स. शाप देणें, शिव्या देणें.

साफ–वि. स्वच्छ, स्पष्ट, सुवाच्य, उज्वल, निष्कपट, समतल, साधा, निःसत्त्व, चुकतें.–अ. अगदीं, त्रासाशिवाय.

साफ़ करना–नष्ट करणें, हत्या करणें, कर्ज फेडणें.

साफ़ा–पु. पगडी, मुंडासे, रोजचे कपडे साबण लावून साफ करणें.

साफ़ी–स्त्री. हातरुमाल, चिलमीच्या खालीं गुंडाळण्याचें कापड, भांग चाळण्याचें कापड.

साबर–पु. टिकाव (खोदण्याचा), सांबर, सांबरी विद्या, सांबराचें कातडें.

साबाल–स्त्री. कालडी छप्पर.

साबिक–वि. पूर्वीचें, जुनें.

साबिक दस्तूर–अ. पूर्ववत.

साबिक़ा–पु. ओळख, संबंध.–वि. जुनें.

साबित-वि. शाबूत, बरोबर, शाबित, स्थिर.

साबिर–वि. संतोषी, धैर्यवान.

साबुत–वि. शाबूत, ठीक, स्थिर.

साबुन–पु. साबू.

साबूदाना–पु. साबूदाणा.

सामंजस्य–पु. मेळ, समन्वय, सारखेपणा, औचित्य, उपयुक्तता, अनुकूलता.

सामंत–पु. वीर, योद्धा, सरदार, राजा.

साम–पु. संधि, यज्ञाच्यावेळीं म्हणावयाचें वेद मंत्र, सामवेद, मधुर भाषण, सामान, शाम, काठीच्या टोकावर लावलेलें लोखंड. [वस्तु, साधन.

सामग्री–स्त्री. सामुग्री, सामान, आवश्यक

सामर्थ–स्त्री. शक्ति.

सामर्थ्य–पु. स्त्री. शक्ति, योग्यता, भाव प्रगट करण्याची शक्ति.

सामद–वि. शांतिदाता, समजूत घालणारा.

सामना–पु. समोरासमोर येणें, भेट,

मुलाखत, विरोध, स्पर्धा दृष्टा, दृष्ट, वस्तूचा दर्शनी भाग.

सामने–अ. समोर, तुलनेंत विरुद्ध.

सामने होना–स्त्रियांनीं पडदा न करतां समोर येणें.

सामयिक–वि. प्रचलित, समयानुसार, वेळे [संबंधीं.

सामयिक पत्र–वर्तमानपत्र.

सामरिक–वि. युद्धासंबंधीं.

सामसाली–वि. राजनितिज्ञ.

सामहि–अ. समोर.

सामाँ–पु. श्रोता.

सामाजिक–वि. समाजाचा, सभेशीं संबंध ठेवणारा.

सामान–पु. साधन सामुग्री, माल, बंदोबस्त.

सामान्य–वि. साधारण.–पु. समानता, साहित्यांतील एक अलंकार, सर्व वस्तूंत समान रूपानें आढळणारा गुण. (जसें– माणसांत मनुष्यत्व) [सह.

सामिष–वि. अमिषासहित, मांस, मासे इ.

सामी–पु. स्वामी, पति.–स्त्री. शेंबी (काठीची).–वि. सयामचा राहणारा.

सामुझि–स्त्री. बुद्धि, ज्ञान, समज.

सामुहाँ-हें-हैं–अ. समोर, पुढें.

साम्प्रदायिक–वि. एकाद्या सम्प्रदायाशीं संबंध ठेवणारा.

साम्प्रदायिक निर्णय–जातीय निर्णय.

साम्य–पु. समानता.

साम्यवाद–पु. समाजवाद, समाजसत्तावाद.

साम्राज्य–पु. सार्वभौम राज्य, पूर्ण अधिकार.

सायंकाल–पु. संध्याकाळ. [पांचाची संख्या.

सायक–पु. बाण, तरवार, एक वर्णवृत्त,

सायत–पु. तास, पळ, शुभ मुहुर्त.

सायबान–पु. घराच्या पुढलें छप्पर.

सायर–पु. सागर, वरचा भाग, कर न देणारी उत्पन्नाची जमीन, फुटकळ, मजामारणारा, जकात.

सायल–पु. प्रश्नकर्ता, मागणारा, भिकारी, प्रार्थना करणारा, उमेदवार.

साया–पु. छाया, पडछाया, भूतप्रेत, स्त्रियांच्या परकरासारखें एक वस्त्र, प्रभाव.

सायामें रहना–आश्रयास राहणें.

सायुज-ज्य–पु. एकजीव, मुक्ति.

सारंग–पु. एक प्रकारचें हरीण, कोकिला, सूर्य, सिंह, हंस, मोर, चातक, हत्ती, घोडा, छत्र, शंख, कमळ, सोनें, दागिना, तलाव, भुंगा, मधमाशी, कापूर, श्रीकृष्ण, चंद्र, समुद्र, पाणी, बाण, दिवा, शंकर, साप, चंदन, जमीन, केस, शोभा, स्त्री, रात्र, दिवस, तलवार, ढग, हात, नक्षत्र, बेडूक, आकाश, पक्षी, ईश्वर, कामदेव, वीज, फूल, सारंगी.–वि. रंगलेले, सुंदर, सरस.

सार–पु. तत्त्व, निष्कर्ष, अर्क, पाणी, गीर, मलई, साय, परिणाम, धनदौलत, लोणी, अमृत, शक्ति, मज्जा, जुगाराचा फांसा, तलवार, एक प्रकारचें वर्णवृत्त, एक अर्थालंकार, मैना, पालनपोषण, पलंग, बायकोचा भाऊ.–वि. उत्तम, मजबूत.

सारगर्भित–वि. उद्बोधक, भरीव.

सारथि–पु. रथ चालविणारा, समुद्र.

सारद–स्त्री. सरस्वती, वाणी.–पु. शरद-ऋतु.–वि. शरद संबंधीं.

सारदा–स्त्री. शारदा.

सारदी–वि. शरद ऋतूंतील.

सारदूल–पु. वाघ, सिंह.

सारना–क्रि. स. पूर्ण करणें, दुरुस्त करणें, सुंदर बनविणें, सांभाळणें, डोळ्यांत

अंजन घालणें, चालविणें (शस्त्र).
सारबान–पु. उंटावर बसणारा.
सारभाटा–पु. लाट.
सारस–पु. एक पक्षी, हंस, चंद्र, कमल.
सारसुता–स्त्री. यमुना नदी.
सारसुती–स्त्री. सरस्वती. [–वि. पूर्ण.
सारा–पु. काव्यांतील एक अलंकार, मेहुणा.
सारिखा, सारखा–वि. सारखा, तुल्य.
सारी–स्त्री. मैना, सोंगटी, फासा, निवडुंग, साडी.–वि. संपूर्ण.
सारु–पु. सार, तत्त्व, अर्क, रस.
सारो–वि. सर्व.–स्त्री. मैना.–पु. मेहुणा.
सारौं–स्त्री. मैना.
सार्थ–वि. अर्थसहित.
सार्थक–वि. अर्थसहित, सफळ, गुणकारी.
सार्वजनिक–वि. सर्वसाधारण लोकासंबंधीं.
साल–स्त्री. छिद्र, जखम, दुःख, खाटेच्या पायांत केलेलें चौकोनी छिद्र.–पु. मूळ, वृक्ष, वर्ष, तांदुळ, ऊस, धूप, शालवृक्ष,
सालक–वि. दुःखदायक. [घर, जागा.
साल खुर्दा–वि. जुना, पुष्कळ, दिवसांचा,
साल गिरह्–स्त्री. वाढदिवस. [वृद्ध.
सालन–पु. मसाला घालून शिजविलेली भाजी.
सालना–क्रि. अ. सलणें, टोंचणें.–क्रि. स.
सालरस–पु. धूप, राळ [दुःख देणें, टोंचणें.
सालस–पु. पंच.
सालसा–पु. रक्तशुद्धि करणारा काढा.
सालहा साल–अ. वर्षानुवर्षे.
सालाना–वि. वार्षिक.
सालाना जलसा–वार्षिकोत्सव.
सालार–पु. नेता.
सालारजंग–सेनापति, मेहुणा.
सालिक–पु. यात्रेकरू, धर्मनिष्ठ माणूस.
सालिम–वि. संपूर्ण, निरोगी.
सालियाना–वि. वार्षिक.
सालिस–वि. तिसरा.–पु. पंच.
सालिसनामा–पु. पंचनामा.
साली–स्त्री. बायकोची बहीण.
सालु–पु. दुःख, त्रास, ईर्षा.
सालू–पु. शालू, एक प्रकारचा लाल कपडा.
सालूर–पु. लुगडें, शालू, शिंपला. [वर्ष.
सालेक बीसा–पु. अधिक महिना असलेलें
सालेह्–वि. भला, सदाचारी, नशीबवान.
साले हाल–पु. चालू वर्ष.
साव–पु. सज्जन, सावकार, बालक, पुत्र.
सावक–पु. छावा.
सावकरन–पु. अश्वमेधांतील घोडा, काळे
सावचेत-वि. सावध. [कान असलेला घोडा.
सावज–पु. एक शिकारी पशु.
सावत–पु. सवती मत्सर.
सावधान–वि. सावध.
सावधानता–स्त्री. सावधपणा, हुशारी.
सावधानी–स्त्री. सावधपणा, काळजी.
सावन–पु. श्रावण, श्रावण महिना.
सावनी–स्त्री. श्रावणी पौर्णिमा, श्रावण महिन्यांत वर पक्षाकडून वधूगृहीं पाठविलेली भेट. –वि. श्रावण संबंधीं.
साबर–पु. टिकाव (खोदण्याचा), सांबर,
सावाँ–पु. वऱ्या, सावा. [शांबरी विद्या.
साष्टांग–वि. आठ अंगासहित.
सास-सू–स्त्री. सासू.
सासति–स्त्री. दंड, शिक्षा. [पांढरें कापड.
सासन लेट–पु. एक प्रकारचें जाळीदार
सासना–स्त्री. आज्ञा, शास्त्र, शिक्षा, अधिकार, इंद्रियनिग्रह, ताबा, राजानें दान दिलेली भूमि.

सासा–पु. श्वास, शंका.
सासुर–पु. सासर. [तस्व.
सास्वत–वि. कायमचें.–पु. स्वर्ग, शाश्वत
साह–पु. शेट, सावकार, साधु, बादशहा, मुसलमान फकीरांची पदवी.–वि. मोठा.
साहनी–स्त्री. सैन्य, सहचर, परिषद.
साहब–पु. मित्र, मालक, ईश्वर, साहेब, मानाचें संबोधन.
साहबज़ादा–पु. पुत्र, श्रीमंताचा मुलगा.
साहब सलामत–स्त्री. प्रणाम.
साहबा–स्त्री. बाईसाहेब.
साहबाना–वि. साहेबासारखें.
साहबी–वि. साहेबाचें.
साहस–पु. हिंमत, द्वेष, अत्याचार, शिक्षा, दंड, क्रूरता, वाईट काम.
साहसिक–वि. डाकू, निर्भय, पराक्रमी.
साहा–पु. लग्न किंवा शुभ कार्याकरितां निश्चित केलेला मुहूर्त.
साहित्य–पु. एकत्र होणें, लिपीबद्ध विचार किंवा ज्ञान, लोकहितसंबंधीं विचार असलेले गद्यापद्याचें ग्रंथ.
साहित्यिक–पु. लेखक, कवि इत्यादि.
साहिब–पु. साहेब.
साहियाँ–पु. ईश्वर.
साहिर–पु. जादुगार.
साहिल–पु. किनारा.
साही–स्त्री. सायल नांवाचा प्राणी (ज्याच्या आंगावर टोंकदार कांटे असतात त्यांचा कोणी कोणी लिहिण्याकरितां लेखणी सारखा उपयोग करितात).
साहु-हू–पु. साधू, सावकार.
साहुल–पु. ओळंबा.
साहूकार–पु. सावकार, व्यापारी.
साहूकारा–पु. रुपयांची देवघेव, सावकारांचा व्यवहार चालतो ती पेठ.–वि. सावकारांचा.
साहूकारी–स्त्री. सावकारी.
साहैं–स्त्री. बाहू, हात.–अ. समोर.
सिंकना–क्रि. अ. शेकलें जाणें.
सिंगरौर–पु. शृंगबेरपुर.
सिंगा–पु. रणशिंग.
सिंगार–पु. शृंगार, शोभा, शृंगाररस.
सिंगारदान–पु. शृंगार पेटी.
सिंगारना–क्रि. स. सजविणें, रचणें.
सिंगारहाट–पु. वेश्या राहण्याचें ठिकाण, चकला.
सिंगारहार–पु. पारिजातकाचें फूल.
सिंगारिया–पु. पुजारी.
सिंगारी–पु. शृंगार करणारा, सजविणारा.
सिंगाल–पु. एक प्रकारचा पहाडी बकरा.
सिंगिया–पु. एक प्रकारचें विष.
सिंगी–पु. रणशिंग.–स्त्री. एक प्रकारची मासळी, शरीरांतून रक्त काढण्याची नळी. [वरचें एक आभूषण.
सिंगौटी–स्त्री. शृंगार पेटी, बैलांच्या शिंगा-
सिंघल–पु. सिंहल, लंका.
सिंघाडा–पु. शिंगाडा, या आकाराची शिलाई, समोसा नांवाचें एक पक्वान्न.
सिंघासन–पु. सिंहासन.
सिंचाई–स्त्री. जमिनीवर पाणी शिंपडण्याची क्रिया किंवा मजूरी.
सिंचाना–क्रि. स. पाणी शिंपडविणें.
सिंजाफ़–पु. कपड्याची किनार, काळसर पांढरा घोडा. [जाणें, रथ, वायु.
सिबन–पु. थेंब थेंब गळणें, वितळणें,

सिंदूर–पु. एक लाल रंग, शेंदूर.
सिंदूरतिलका–स्त्री. सौभाग्यवती स्त्री.
सिंदूरदान–पु. कुंकवाची डबी, विवाहांत वरानें वधूचा भांग कुंकवानें भरण्याचा विधि. [फुलझाड.
सिंदूरिया–वि. खूप लाल.–स्त्री. एक
सिंदो (धो) रा–पु. कुंकवाची डबी.
सिंधु–पु. समुद्र, नदी, हत्तीचा मद, चाराची संख्या, साताची संख्या, सिंधप्रांत, सिंधू नदी, एक राग.
सिंधुर–पु. हत्ती, आठाची संख्या.
सिंधूरा–पु. एक राग.
सिंसप-पा–पु. शिशवीचें झाड.
सिंह–पु. सिंह, सिंहरास, वीरता दर्शक
सिंहनी–स्त्री. सिंहीण. [शब्द.
सिंहपौर–पु. सिंहाची मूर्ति बसविलेला
सिंहाड़ा–पु. शिंगाडा. [मोठा दरवाजा.
सिंहावलोकन–पु. सिंहाप्रमाणें मागें पाहात पुढें चालणें, पुढें जाण्यापूर्वी मागील गोष्टी संक्षेपानें सांगणें.
सिंहासन–स्त्री. सोन्याचें बनविलेलें राजाचें आसन, देव बसविण्याची बैठक.
सिअना–क्रि. स. शिवणें. [शिवणारा.
सिअनि–स्त्री. शिवण, शिलाई. –वि.
सिअरा–पु. छाया, पडछाया.–वि. थंड.
सिआर, सियार–पु कोल्हा.
सिकंजबीन–स्त्री. शिक्यांत किंवा लिंबाच्या रसांत शिजविलेलें सरबत.
सिकंजा–पु. पिळण्याचें एक यंत्र, घाणा, कापूस दाबण्याचें यंत्र, पुस्तकाचें कव्हर
सिकंदरा–पु. सिग्नल. [दाबण्याचें यंत्र.
सिकचा–पु. काडी, सळई.
सिकटा–पु. खापराचा किंवा मातीच्या भांड्याच्या तुकडा.
सिकड़ा–पु. साखळी. [करगोटा.
सिकड़ी–स्त्री. दरवाजाची कडी, साखळी,
सिकता–स्त्री. रेताड जमीन, वाळू, साखर.
सिकत्तर–पु. सेक्रेटरी, मंत्री.
सिकन–स्त्री. सुरकुती.
सिकना–क्रि. अ. भाजलें जाणें.
सिकरा–पु. एक शिकारी पक्षी, ससाणा.
सिकली–स्त्री. धार देण्याची क्रिया.
सिकलीगर–पु. हत्याराला पाणी व धार
सिकहर-रा–पु. शिंकें. [देणारा कारागिर.
सिकहरपर चढ़ना–शेफारणें, हरबऱ्याच्या झाडावर चढणें.
सिका–पु. विश्वासू व्यक्ति, मातबर मनुष्य.
सिकार–पु. शिकार.
सिकुड़न–स्त्री. संकोच, सुरकुती. [पडणें.
सिकुड़ना–क्रि. अ. संकोच होणें, सुरकुत्या
सिकोड़ना–क्रि. स. पाहा 'सिकुड़ना'.
सिकोरा–पु. मातीचा वाडगा.
सिकोही–वि. गर्विष्ठ, वीर.
सिक्कड़–पु. शितोडा, थेंब.
सिक्कर–स्त्री. साखळी.
सिक्का–पु. मोहोर, पैसे, छाप, पदक.
सिक्का बैठना या जमना–अधिकार स्थापित
सिक्ख–स्त्री. शीख, शिष्य. [होणें.
सिखंड–पु. श्रीखंड, चंदन.
सिख–स्त्री. शिकवण, शिखर, शेंडी.– पु. शिष्य, नानकपंथी.
सिखरन–स्त्री. दह्यांत साखर घालून केलेलें सरबत, शिकरण, कोशिंबीर.
सिखलाना–क्रि. स. शिकविणें, उपदेश देणें.
सिखा, शिखा–पु. शेंडी.
सिखाई–स्त्री. शिकवण.

सिखाना पढ़ाना–शिकवून चतुर करणें.
सिखावन–पु. उपदेश.
सिखावना–क्रि. स. शिकविणें.
सिखि–पु. मोर, शेंडी असलेला.
सिखी–पु. मोर, अग्नि, इंद्र, बगळा, एक नाग, एक प्रकारचें विष, पर्वत, मेथी, घोडा, केतु ग्रह, वृक्ष, कोंबडा, बाण, शेंडे [नक्षत्र.
सिग़र–पु. बालपण.
सिग़रसिन–अल्पवयी.
सिगरा-री-रो–वि. संपूर्ण.
सिचान–पु. बाजपक्षी.
सिचाना–क्रि. स. शिंपडविणें.
सिच्छा–स्त्री. शिक्षण, विद्येचा अभ्यास, दक्षता, उपदेश, धडा, शिक्षा.
सिजदा–पु. दंडवत.
सिजावर–पु. नावेच्या शिडाची दोरी.
सिझना–क्रि. अ. शिजणे.
सिझाना, सिझावना–क्रि. स. शिजविणें, तपश्चर्या करणें. [कडी.
सिटक (कि) नी–स्त्री. दरवाजाची लोखंडी
सिटपिटाना–क्रि. अ. दबणें, किंकर्तव्य मूढ होणें, संकोचणें.
सिट्टा–पु. ज्वारी, बाजरीचें कणीस.
सिट्टी–स्त्री. वाक्पटुता.
सिट्टी भूलना, सिट्टी बिट्टी भूलना–गडबडून जाणें. [याच्या शिव्या.
सिठना-नी–स्त्री. विवाहांत गाण्यांत धाव-
सिठाई–स्त्री. नीरसता, मंदपणा.
सिड़–स्त्री. उन्माद, वेड, ध्यास.
सिड़पन–पु. वेडेपणा.
सिड़ी–वि. वेडा, ध्यास घेतलेला, बावचळ-
सितंबर–पु. सप्टेंबर महिना. [लेला.
सित–पु. चांदी, मूळ, चंदन, शुक्राचार्य, शुक्ल पक्ष, साखर, तीळ.–वि. पांढरा,
सितम-पु. अनर्थ, जुलुम. [चमकदार, स्वच्छ.
सितमगर–पु. जुलमी. [आहे असा.
सितमज़दा–वि. ज्याच्यावर जुलुम झाला
सितमणि–पु. स्फटिक.
सितम रसीदा-वि. ज्याच्यावर जुलुम झाला
सितरा–स्त्री. घाम. [आहे असा.
सितला–स्त्री. देवी.
सिता–स्त्री. साखर, चांदी, गोरोचन, एक फूल, शुक्ल पक्ष, चांदणें.
सिताइश–स्त्री. शाबासकी, आधार.
सिताब–अ. लवकर.
सितार–पु. सतार.
सितारा–पु. तारा, बिंदी, नशीब, सतार.
सितारा चमकना या बलंद होना–नशीब उघडणें.
सितारा गर्दिशपर होना–दिवस बरे नसणें.
सितारा शनास–जोतिषी.
सितारे हिन्द–पु. ब्रिटिश सरकारकडून मिळत असलेली पदवी.
सितारिया–पु. सतार वाजविणारा.
सितारी–स्त्री. लहान सतार.
सितुई–स्त्री. शिंप, संक्रांत.
सिथिल–वि. शिथिल.
सिदक़–पु. सत्यता. [किंवा व्हरांडा.
सिदरी–स्त्री. तीन दरवाजे असलेली खोली
सिदौसी–अ. तात्काळ.
सिद्दीक़–वि. सत्यनिष्ठ.
सिद्ध–पु. महात्मा, ज्ञानी, व्यवहार, काळा धोत्रा, सैंधव.–वि. प्रसिद्ध, संपन्न, प्राप्त, सफळ, तयार, शोधलेला, शिजविलेला, निश्चित केलेला. [प्राप्त होते तें स्थळ.
सिद्धपीठ–पु. ज्या ठिकाणीं लवकर सिद्धि

सिद्धरस–पु. पारा.
सिद्धहस्त–वि. निपुण, हातखंडा.
सिद्धाई–स्त्री. सिद्धता.
सिद्धांत–पु. विचार करून स्थिर केलेलें मत, मुख्य उद्देश्य. [झालेला.
सिद्धार्थ–पु. गौतम बुद्ध.-वि. सर्व इच्छा पूर्ण
सिद्धि–स्त्री. निकाल, दुर्गा, खडावा, भाग्योदय, मोक्ष, धनदौलत, कौशल्य, प्रभाव, निर्णय, दक्ष प्रजापतीची एक कन्या, प्राप्ति, सफलता, शाबित होणें.
सिधाई–स्त्री. सरळपणा.
सिधाना, सिधारना–क्रि. अ. जाणें, मरणें.–
सिधार–जाण्याची क्रिया. [क्रि. स. सुधारणें.
सिधि–स्त्री. सिद्धि.
सिन–पु. वय.
सिनक–स्त्री. शेंबुड. [शिंकरणें.
सिनकना–क्रि. अ. शेंबूड काढणें, नाक
सिनबुलूग़त–पु. तारुण्य. [एक वैदिक देवी.
सिनीवाली–स्त्री. शुक्ल पक्षाची प्रतिपदा,
सिन्नी–स्त्री. मिठाई, प्रसाद म्हणून वाटावयाची मिठाई. [वाटणें, आनंदित होणें.
सिन्नी चढाना, सिन्नी मानना–खडी साखर
सिपर–स्त्री. ढाल. [पेशा.
सिपहगिरी, सिपाहागिरी-स्त्री. शिपाईगिरी.
सिपह सालार–पु. सेनापति.
सिपाड़ा-रा—पु. कुराणांतील अध्याय.
सिपास–स्त्री. आभार.
सिपाह–स्त्री. सेना, फौज.
सिपाहियाना–वि. शिपायाप्रमाणें.
सिपाही–पु. सैनिक, चपराशी, पोलिस कान्स्टेबल. [स्त्री. अमानत.
सिपुर्द–वि. सोपविलेला, ताब्यांत दिलेला.–
सिप्पर–स्त्री. ढाल.
सिप्पा–पु. युक्ति, खुणेवर केलेला वार, प्रभाव.
सिप्पा जमाना–एकादें कार्य पूर्ण करण्याची युक्ति लढविणें.
सिप्पा बांधना–दरारा बसविणें.
सिप्पा बैठना–युक्ति लागू पडणें.
सिफ़त–स्त्री. विशेषता, स्वभाव, लक्षण.
सिफ़र–पु. शून्य.
सिफ़ला–वि. नीच, तुच्छ.
सिफ़ारत–स्त्री. राजदूताचें काम.
सिफ़ारिश–स्त्री. शिफारस.
सिफ़ारिशी–वि. शिफारस झालेला.
सिफ़ारिसी टट्टू–शिफारशीमुळें कामावर
सिबा–पु. संतति. [ठेवलेला मनुष्य.
सिबिका–स्त्री. मेणा, पालखी.
सिमंत–पु. भांग (केसांचा).
सिमटना–क्रि. अ. संकुचित होणें, सुरकुत्या पडणें, एकत्र होणें, व्यवस्थित होणें, पूर्ण होणें, लज्जित होणें, भिणें.
सिमर–पु. शेवरीचें झाड.
सिमरन–पु. स्मरण.
सिमरना–क्रि. स. स्मरण करणें.
सिमाना–पु. मर्यादा.–क्रि. स. शिवणें.
सिमिटना–क्रि. स. आकुंचन पावणें, लाजणें, भिणें, एकत्र करणें, सुरकुती पडणें.
सिमेटना–क्रि. स. पाहा 'सिमिटना'.
सिय–स्त्री. जानकी. [बनविणें, शिवणें.
सियना–क्रि. अ. उत्पन्न करणें, रचणें,
सियरा–वि. थंड, कच्चा.
सियराना–क्रि. अ. थंड होणें, जुळणें, व्यतित
सिया–स्त्री. सीता. [होणें, संपणें.
सियाई–स्त्री. शिलाई.

सियावत–स्त्री. सरदारी, अधिकार, राज्य-कारभार, सैयद (मुसलमान).
सियाना–क्रि. स. शिवविणें.
सियापा–पु. कोणी मेल्यानंतर स्त्रियांचें उर बडवून रडणें (कांहीं जातींत).
सियार-ल–पु. कोल्हा.
सियारा–पु. नांगरलेली जमीन सारखी करण्याचा पावडा.
सियाला–पु. हिवाळा.
सियाबडी–स्त्री. बुजगावणें.
सियासत–स्त्री. राज्यव्यवस्था, धमकी, भीति, राजनीति.
सियासी–वि. राजकीय.
सियाह–वि. काळें, अशुभ.
सियाहगोश–पु. रान मांजर.
सियाहत–स्त्री. प्रवास.
सियाहा–पु. रोजखर्डा, सरकारी रजिष्टर.
सियाही–स्त्री. शाई, अंधार, काजळ, कलंक.
सिर–पु. डोकें.
सिर आँखो पर बैठाना–सत्कार करणें.
सिर आँखोपर होना–सहर्ष स्वीकार करणें.
(भूत प्रेत या देवी देवता का) सिर पर आना–अंगांत येणें.
सिर उठाना–विरोध करणें.
सिर ऊँचा करना या होना–प्रतिष्ठेनें वागणें.
सिरके बल जाना-आदर पूर्वक सामोरें जाणें.
सिर खाना–डोकें उठविणें.
सिर उठना–विरोध असणें.
सिर करना–वेणी घालणें.
सिर कटना–मान मुरगाळणें.
सिर काढ़ना– नांव काढणें.
सिर खपाना–कामांत डोकें घालणें, व्यर्थ त्रास करून घेणें.
सिर खाली करना–डोकें पिकविणें, व्यर्थ बडबडणें.
सिर चकराना–डोकें भणभणणें, किंवा फिरूं लागणें.
सिर चढ़ाना–अत्यंत पूज्य मानणें.
सिर धरना, सिर माथे लेना–शिरसावंद्य मानणें.
सिर धुनना–कपाळ बडविणें.
सिर नीचा करना–मान खालीं घालणें.
सिर पटकना–कपाळ बडविणें, फार धडपड करणें, पस्तावणें.
सिर पर चढ़ कर बोलना–पापाला वाचा फुटणें.
होना–सूडानें वेडावणें.
सिरपर खून चढ़ना, सिर पर खून सवार (मृत्यु) सिरपर खेलना, (मृत्यू) सिर पर नाचना–यमाचे पाश पडणें.
(किसीके) सिर पड़ना–माथीं मारलें जाणें.
सिरपर लेना–डोक्यावर बसविणें, डोक्यावर घेणें.
सिर पर सवार रहना–छातीवर उभें असणें.
सिर पर सींग होना–वैशिष्टय असणें.
सिर ओखली में देना–संकटांत सांपडणें.
सिर जोड़ना–एक होणें, संप करणें.
सिर मारना–युक्ति लढविणें.
सिरसे खेल जाना–प्राण देणें.
सिरसे पैर तक–पूर्णपणें.
सिर से पैर तक आग लग जाना–अंगाचा भडका होणें.
सिर पर छप्पर रखना–जबाबदारी लादणें.
सिर पर पाँव रखना–उद्धट होणें.
सिर पर पाँव रखकर भागना–जीव घेऊन पळणें.
सिर पर हाथ फेरना–वश करणें.
सिरसे कफ़न बांधना–मरण्यास तयार होणें.
सिर होना–मागें लागणें, गळीं पडणें, झगडणें.
सिर पर सेहरा होना–एकाद्या कामाचें श्रेय मिळविणें.
सिर कटा–वि. अपशकुनी, डोकें उडविलेला, दुसऱ्याचें अनिष्ट करणारा.

सिरका–पु. शिरका.
सिरकी–स्त्री. बांबूची चटई.
सिरखप-पा–वि. मनस्वी, लहरी.
सिरखपी–स्त्री. डोकेफोड, जोखीम, परिश्रम.
सिरगा–पु. घोड्याची एक जात.
सिरचंद–पु. हत्तीच्या डोक्यावरील अर्ध चंद्राकार अलंकार.
सिरजक–पु. परमेश्वर, उत्पन्नकर्ता.
सिरजनहार-री–पु. सृष्टिकर्ता.
सिरजना–क्रि. स. उत्पन्न करणें, बनविणें, रचणें, संचय करणें.
सिरताज–पु. मुकुट, शिरोमणी, सरदार.
सिर-ता-पा–अ. डोक्यापासून पायापर्यंत, आदीपासून अंतापर्यंत.
सिरदार–पु. सरदार.
सिरनामा–पु. शीर्षक, पाकिटावर लिहिला जाणारा पत्ता.
सिरनेत–पु. पगडी, क्षत्रियांची एक शाखा.
सिरनेत्र–पु. टोपी, पगडी. [पोशाख.
सिरपाव–पु. डोक्यापासून पायापर्यंतचा
सिरपेच–पु. पगडी, पगडीवरील एक आभूषण. [भूषण, टोप.
सिरपोश–पु. डोक्यावरील आवरण, शिरो
सिरफेंटा–पु. फेटा, पागोटें.
सिर फोडौवल–स्त्री. मारपीट, ठोकाठोकी.
सिरबंद–पु. फेटा, पागोटें.
सिरबंदी–स्त्री. डोक्यांतील एक दागिना.
सिरमनि–पु. श्रेष्ठ व्यक्ति, डोक्यावरील
सिरमौर–पु. मुकुट, श्रेष्ठ व्यक्ति. [रत्न.
सिरवा–पु. धान्य उफणतांना वारा घालाव-यास वापरतात तें वस्त्र. [णतांना.
सिरवा मारना-वस्त्रानें वारा घालणें (उफ-

सिर(रि)स–पु. शिसवाप्रमाणें एक उंच झाड.
सिर (ह) हाना–पु. बिछान्याचा उशा-
सिरौंचा–पु. बेत. [कडील भाग.
सिरा–पु. टोंक, शेवटचा भाग, आरंभाचा भाग, वरचा भाग.
सिरेका–पहिल्या दर्जाचा.
(परेल) सिरेका–कमालीचा, सर्वांत उत्तम.
सिराज–पु. सूर्य, दिवा.
सिराजी–पु. सूर्याच्या रथाचा घोडा.
सिरात–वि. गार, थंड.
सिराना–क्रि. अ. थंड होणें, मंद होणें, संपणें, दूर होणें, जाणें, सुटी मिळणें.–क्रि. स. थंड करणें, पूर्ण करणें, घालविणें.
सिरावना–क्रि. स. पाहा 'सिराना'.
सिरिश्क–पु. अश्रु.
सिरिश्ता–पु. कचेरी, विभाग.
सिरिश्तेदार–पु. मुकदम्याचें कागदपत्र ठेवणारा कोर्टांतील मनुष्य.
सिरिस–पु. पाहा 'सिरस.' [शिरोभूषण.
सिरी–स्त्री. श्री, लक्ष्मी, शोभा, एक
सिरोपाव–पु. पोशाख (राजाकडून मिळ-
सिरोमनी–पु. पाहा 'सिरमनि'. [णारा).
सिरोही–स्त्री. एक प्रकारचा काळा पक्षी. –पु. तलवारीकरितां प्रसिद्ध असलेलें राजपुतान्यांतील एक ठिकाण, तलवार.
सिर्फ़–अ. केवळ, मात्र.–वि. एकटा, शुद्ध.
सिल–स्त्री. पाटा, दगड.–पु. क्षयरोग.
सिलई–पु. एक बदक.
सिलक–स्त्री. लडी, हार, पंक्ति, दोरा.
सिलकी–पु. वेल.
सिलखड़ी-री–स्त्री. संगजिऱ्याचा दगड,
सिलगना–क्रि. अ. पेटणें. [खडू.

सिलप–स्त्री. शिल्प, कारागिरी. [सत्यानाश.
सिलपट–वि. घासलेलें, सपाट, चौरस,
सिलपोहनी–स्त्री. विवाहांतील एक रीत.
सिलफची, सिलबची–स्त्री. हात धुण्याचें
सिलबट्टा–पु. पाटावरवंटा. [भांडें.
सिलबिल–वि. गबाळग्या, बावळट.
सिलवट–स्त्री. सुरकुत्या.
सिलवाई–स्त्री. शिलाई.
सिलवाना, सिलाना–क्रि. स. शिववणें.
सिलसिला–पु. श्रेणी, परंपरा, साखळी, व्यवस्था, वंशपरंपरा.–वि. ओला, बुळबुळित, गुळगुळित.
सिलसिला बंदी–स्त्री. क्रम लावण्याचें काम.
सिलसिली–वि. निसरडी.
सिलसिलेवार–वि. क्रमानुसार.
सिलह–पु. हत्यार.
सिलहखाना–पु. शस्त्रागार.
सिलहपोश–पु. शस्त्रधारी. [वेंचणारा.
सिलहारा–पु. शेतांतील उरलें सुरलें धान्य
सिलहिला–वि. बुळबुळीत, निसरडी.
सिला–पु. कापणी झाल्यानंतर वेंचलेले शेतांतील दाणे.–स्त्री. शिळा, शिलाजीत, दगडाचा चौकोनी तुकडा.
सिलाई–स्त्री. शिवण, शिवणाची मजुरी,
सिलावट–पु. शिलाई. [शिवण्याचें काम.
सिलाह–पु. हत्यार, कवच.
सिलाहर–पु. पाहा 'सिलहारा'.
सिलाही–पु. शिपाई.
सिलिप–पु. पाहा 'सिलप'.
सिली–स्त्री. शिळा, दगड, सहाण.
सिलीमुख–पु. भुंगा.
सिलौट-टा–पु. पाटावरवंटा.
सिल्क–पु. मोत्याची लड.
सिल्प–पाहा 'सिलप'. [इत्यादि.
सिल्ला–पु. शेतांतील पडलेले दाणे, कणसें
सिल्ली–स्त्री. सहाण, दगडी पाटी.
सिव–पु. शंकर, मंगल, पाणी, पारा, मोक्ष, वेद, देव, रुद्र, वसु, लिंग.
सिवई–स्त्री. शेवया.
सिवसैल, शिवशैल–पु. कैलास पर्वत.
सिवा–अ. शिवाय.–वि. अधिक.– स्त्री. दुर्गा, पार्वती, मोक्ष, कोल्ही.
सिवाइ–अ. शिवाय.
सिवाई–स्त्री. एक प्रकारची माती.
सिवान-ना–पु. सीमा.
सिवार-ल–स्त्री. शेवाळ.
सिवाला–पु. शिवालय, महादेव.
सिविका–स्त्री. मेणा, पालखी.
सिवी–पु. शिबी राजा.
सिसकना–क्रि. अ. आंतल्या आंत रडणें, हुंदके देऊन रडणें, जीव घाबरणें, मरणकाळ येणें, तरसणें.
सिसकारना–क्रि. अ. सुस्कारा टाकणें.
सिसकारी, सिसकी–स्त्री. हुंदका, शिटी-
सिसिर–पु. शिशिर ऋतु. [सारखा आवाज.
सिसु–पु. शिशु, बालक.
सिसो(सौ)दिया–पु. रजपुतांची एक शाखा.
सिहरन–स्त्री. थरकांप.
सिहरना–क्रि. अ. थरथरणें (थंडी मुळें),
सिहरा–पु. मुंडावळ. [थरथरणें, भिणें.
सिहरी–स्त्री. कंप, रोमांच, थंडीताप, भीतीनें होणारा थरकाप.
सिहान्त–क्रि. अ. ईर्षा करणें, स्पर्धा करणें, लोभ करणें, मोहित होणें.–क्रि. स. द्वेषानें पाहाणें, लालचावलेल्या नजरेनें पाहाणें.

सिहारना–क्रि. स. शोध करणें, जमविणें.
सिहिटि–स्त्री. सृष्टि.
सिहुंड़–पु. एक झाड.
सिहोड़–पु. एक झाड.
सींक–स्त्री. गवताची बारीक काडी, गवताची काडी, शंकु, नाकांतील चमकी.
सींक खड़ी होना–नाक वर होणें.
सींका–पु. शिंकें, टहाळा.
सींकिया–पु. रेघांचें रंगीत कापड.–वि. गवताच्या काडीसारखा बारीक.
सींकिया जवान–काडी पहिलवान.
सींग–पु. शिंग, शिंगाचें बनविलेलें वाद्य.
(कहीं) सींग समाना–जागा मिळणें.
(किसीके सिरपर) सींग होना–विशेषता असणें. [असून मुलांत मिसळणें.
सींग काटकर बछड़ोंमें मिलना–म्हातारा
सींगना–क्रि. स. शिंगावरून चोरीची जनावरें ओळखणें.
सींगरी–स्त्री. एक प्रकारची शेंग.
सींगी–स्त्री. शिंग (वाद्य), एक प्रकारचा मासा, दूषित रक्त काढण्याची तुंबडी.
सींच–स्त्री. शिंपण.
सींचना–क्रि. स. शिंपडणें, भिजविणें.
सींचाई–स्त्री. शिंपडण्याची क्रिया.
सींवँ-व–पु. सीमा.
सींवँ चरना या कांडना-अधिकार गाजविणें.
सी–अ. समान.–स्त्री. हुश्श, स्फुंदन, 'सूं सूं' असा ध्वनि.
(अपनी) सी–आपल्या कडून होईल तितकें,
सीउ–पु. थंड. [मनाप्रमाणें
सीकर–स्त्री. साखळी.–पु. पाण्याचा थेंब, घाम. [हत्यारावर चढलेला गंज काढणें.
सीकल–पु. झाडावर पिकलेला आंबा.–स्त्री
सीकस–पु. रेताड जमीन.
सीका–पु. मुकुट, शिंकें.
सीकाकाई–स्त्री. शिकेकाई.
सीकी–पु. भोंक, छिद्र.–स्त्री. लहान शिंकें.
सीकुर–पु. धान्याचा कणसावरील फुलोरा.
सीख–स्त्री. शिक्षण, शिकवण, सल्ला, लोखंडी छड, मांस भाजण्याची लोखंडी सळई. [ण्याची क्रिया, लोखंडी गज.
सीखचा–पु. लोखंडी सळईवर मांस भाज-
सीखना–क्रि. स. शिकणें, एकादी गोष्ट समजावून घेणें.
सीखपर–पु. बदकाच्या जातीचा एक पक्षी.
सीग़ा–पु. भाग, खातें, व्यापार, पेशा, सांचा.
सीझ–स्त्री. उकड, शिजण्याची क्रिया.
सीझना–क्रि. अ. शिजणें, उष्णतेनें वितळणें किंवा मऊ पडणें, कष्ट सोसणें, तपश्चर्या करणें, मिसळण्याजोगें होणें, गारठणें, कर्जाची फेड होणें.
सीटना–क्रि. स. बढाई मारणें.
सीटपटाँग–स्त्री. दर्पोक्ति.
सीटी–स्त्री. शीळ, शिटी (आवाज व वाजविण्याचें साधन).
सीठना–पु. विवाह प्रसंगीं स्त्रिया गातात तें अश्लील गीत.
सीठनी–स्त्री. पाहा 'सीठना'.
सीठा–वि. निरस, बेचव.
सीठी–स्त्री. चोथा, निःसत्व भाग, बेचव
सीड़–स्त्री. ओल. [पदार्थ.
सीढ़ी–स्त्री. शिडी, हळू हळू पुढें जाण्याची
सीत–पु. थंड. [परंपरा.
सीत पकड़–पु. हत्तीला गारठल्यामुळें होणारा रोग. [धारीदार कापड.
सीतल पाटी–स्त्री. एक प्रकारची चटई,

सीतला–स्त्री. देवी, कांजण्या.
सीता–स्त्री. नांगरताना जमिनीवर पडणारी रेघ, सीता, एक वर्णवृत्त.
सीताफल–पु. सीताफळ, कोहळा.
सीत्कार–पु. दुःखोद्गार.
सीथ–पु. शीत (अन्न).
सीद–पु. व्याज घेणें.
सीदना–क्रि. अ. दुःखी होणें.
सीध–स्त्री. लक्ष, निशाण, समोरची जागा.
सीधा–वि. सरळ, भोळा, शांत आणि सुशील, ध्येयाकडे असलेला.
सीधासाधा–वि. भोळा, सरळ. [आणणें.
(किसीको) सीधा करना–ताळ्यावर
(काम) सीधा करना–कार्य सफल करणें.
सीधापन–पु. सरळपणा.
सीधे–अ. सरळ रीतीनें.
सीन–पु. नाटकांतील दृश्य, देखावा.
सीना–क्रि.स. शिवणें, टांके मारणें–पु. छाती.
सीना जोरी करना–रगेलपणा करणें.
सीना पिरोना–कशीदा काढणें.
सीने से लगाना–मिठी मारून भेटणें,
सीना जोर–वि. शिरजोर. [आलिंगन देणें.
सीना बंद–पु. चोळी.
सीना बाँह–पु. एक प्रकारचा व्यायाम.
सीना सिपर होना–क्रि .स. संकटांत उभें
सीप–पु. शिंपला. [राहणें.
सीप(पि)ज–पु. मोती.
सीपर–पु. ढाल.
सीपसुत–पु. मोती.
सीपी–स्त्री. शिंपला.
सीबी–स्त्री. हुंदका.
सीम-मा–पु. सीमा.–स्त्री. चांदी, धनदौलत.
सीमा कॉडना या चरना–दडपशाही करणें.
सीमासे बाहर जाना–मर्यादेबाहेर जाणें.
सीमान्त–पु. सरहद्द, सिमाप्रांत.
सीमाप्रांत–पु. सरहद्दीवरील प्रांत.
सीमाब–पु. पारा.
सीमी–वि. चांदीचें. [प्रांत
सीमोत्तर प्रांत–वायव्य सरहद्दी पलीकडील
सीय–स्त्री. सीता.
सीयरा–वि. पाहा 'सियरा'.
सीर–पु. नांगर, नांगराला जुंपलेला बैल, सूर्य.–स्त्री. जमीनदार स्वतः करीत असलेली जमीन.–पु. नाडी.–वि. थंड, शांत.
सीरत–स्त्री. प्रकृति, गुण, स्वभाव.
सीरा–पु. साखरेचा पाक, हलवा.–वि. थंड.
सील–स्त्री. जमिनींतील ओलावा.-पु. शील, स्वभाव, उत्तम आचरण.–वि. तत्पर.
सीला–पु. गरीब व तपस्वी लोक शेतांतून वेचून घेतात ते दाणे, शेतांतून दाणे वेचून त्यावर निर्वाह करण्याची साधूंची
सीव–स्त्री. सीमा. [वृत्ति.–वि. ओलें.
सीवन–पु. शिलाई, शिवणामुळें पडलेली
सीस–पु. डोकें. [रेघ, जोड.
सीसक–पु. शिसें.
सीसकार–पु. कांच काम करणारा कारागीर.
सीस ताज–पु. शिकारी जनावरांची टोपी.
सीस महल–पु. आरसे महाल.
सीसा–पु. शिसें, आरसा, कांच.
सीसी–स्त्री. थंडी, दुःख किंवा आनंदाच्या वेळीं तोंडांतून निघणारा शब्द, बाटली.
सीसों-सौं–पु. शिसवाचें झाड.
सीह–स्त्री. गंध.–पु. सिंह.
सुं–प्रत्य. द्वारा, कडून.
सूंघना–क्रि. अ. वास घेणें.

सुंघनी–स्त्री. तपकीर.
सुंघाना–क्रि. स. वास घेवविणें.
सुंडा–पु. सोंड.
सुंडाल–पु. हत्ती.
सुंदर–वि. सुंदर, देखणा.
सुंधावट–स्त्री. खरपूस वास, मातीचा वास. –पु.-स्पंज, तोफेची नळी साफ करण्याचा गज, गरम लोखंडांत भोंक पाडण्याचें लोहारांचें हत्यार, डागलेल्या तोफेची किंवा बंदुकीची गरम नळी थंड करण्या-करितां त्यावर घातलेलें ओलें कापड.
सु–नामाला जोडून यावयाचें उपपद.
सुअंजन–पु. चांगलें अंजन.
सुअन–पु. पुत्र.
सुअना–क्रि. अ. उगवणें, उत्पन्न होणें.–पु. [पोपट.
सुअर–पु. डुक्कर.
सुआउ–वि. दीर्घायु.
सुआन–पु. कुत्रा.
सुआना–क्रि. स. उत्पन्न करणें.
सुआमी–पु. स्वामी.
सुआर–पु. स्वैंपाकी.
सुआसिन-नी–स्त्री. सौभाग्यवती स्त्री.
सुक–पु. पोपट, शिरीष वृक्ष.
सुकचाना–क्रि. अ. लागणें, संकोचणें.
सुकटा–पु. तोटा.–वि. दुर्बळ, काटकुळा.
सुकटी–स्त्री. पोपटाची मादी, बोंबील.–वि. सुंदर, दुर्बळ.
सुकड़ना–क्रि. अ. आखडणें.
सुकर्कस–वि. कठोर, चिडखोर, भांडखोर.
सुकरति–स्त्री. सत्कर्म, चांगुलपणा.
सुकरात–पु. साक्रेटिस.
सुकवा–पु. शुक्र.
सुकवाना–क्रि. अ. आश्चर्यचकित होणें.
सुकाना–क्रि. स. सुकवणें.
सुकाल–पु. सुकाळ.
सुकित–पु. शुभ कर्म, मंगल कार्य, सत्कार्य.
सुकिया, सुकीया–स्त्री. बायको, स्वकीया.
सुकी–स्त्री. पोपटाची मादी.
सुकुमार–वि. नाजूक, कोमल.–पु. उत्तम बालक, वनचाफा, तंबाखूचें पान.
सुकुरना–क्रि. अ. पाहा 'सिकुड़ना'.
सुकुलाइत–स्त्री. श्रेष्ठ, कुलीन स्त्री, शुक्ल ब्राम्हणाची बायको.
सुकुवाँ(वा)र–वि. सुकुमार.
सुकून–पु. स्थिरता, मनाची शांति.
सुकूनत–स्त्री. राहण्याची जागा, निवास [स्थान.
सुकेत, सुकेतु–पु. सूर्य.
सुक्षम–वि. सूक्ष्म.
सुक्र–पु. शुक्र.
सुक्ल, शुक्ल–पु. ब्राम्हण, पक्ष, विष्णु, कपिल मुनि.–वि. पांढरा, शुद्ध, सात्विक, यशस्कर, प्रकाशमय.
सुक्कान–पु. सुकाणू.
सुक्ति-क्ती–स्त्री. शिपला. [धर्मशील.
सुकृत–पु. पुण्य, दान.–वि. भाग्यवान,
सुकृति–स्त्री. चांगलें काम.
सुखंडी–वि. अशक्त.–स्त्री. मुलांना होणारा एक रोग, या रोगांत मुलें अशक्त [होत जातात.
सुखद–वि. सुखदायी.
सुख–पु. सुख, आराम, एक प्रकारचें वृत्त, आरोग्य, स्वर्ग, पाणी.–अ. स्वभावतः, [सुखपूर्वक.
सुखक–वि. शुष्क,
सुखकारी–वि. सुखकारक, सुखदायक.
सुखकरन–वि. सुख देणारे.
सुख दानिया–वि. सुख देणारी. [वृत्त.
सुखदानी–वि. सुख देणारी.–स्त्री. एक वर्ण

सुखवास–पु. एक उत्तम तांदुळ.
सुख देनी, सुख दैन–वि. सुखदायक.
सुख(खु)न–पु.कथन, बोल, वचन, कविता,
सुखनिन्दिया–स्त्री. साखर झोंप. [म्हण.
सुखपाल–पु. एक प्रकारची पालखी.
सुखमन–स्त्री. शरीरांतील तीन मुख्य नाड्या पैकीं टाळूंतील नाडी (योगांत).
सुखमा–स्त्री. शोभा, सौंदर्य, दहा अक्षरांचें
सुखरास–वि. सर्वस्वी सुखमय. [एक वृत्त.
सुखलाना, सुखाना–क्रि. स. सुकविणें.
सुखवन–पु. एकादी वस्तु सुकल्यामुळें तिच्यांत होणारी घट, शाई सुक-
सुखवार–वि. सुखी. [विण्याची वाळू.
सुखसाध्य–वि. सोपें, सुकर.
सुखसार–पु. मोक्ष.
सुखसीकर–पु. आनंदाश्रु.
सुखांत–पु. आनंदपर्यवसायी.
सुखाना–क्रि. स. सुकविणें.
सुखागर–वि. सुखाचें आगर.
सुखारा-री–वि. सुखी, सुखद.
सुखाला–वि. सुखदायक, सहज.
सुखासन–पु. पालखी, डोली, सुखद आसन.
सुखिर–पु. सापाचें वारुळ.
सुखी–वि. आनंदित.
सुखेन–पु. विष्णु, वरुणाचा पुत्र जो वानर होता, परीक्षितीच्या एका पुत्राचें नांव.
सुखैना–वि. आनंद देणारा.
सुगना, सुग्गा–पु. पोपट.
सुगबु–स्त्री. चुळबुळ.
सुगम–वि. गमन करण्यास सोपें, सहज,
सुगल–पु. सुग्रीव. [सरळ.
सुगसुग–स्त्री. कुणकुण, पत्ता, बोली.
सुगाई–स्त्री. कामधेनु.
सुगाना–क्रि. अ. शंका घेणें, नाराज होणें.
सुगुरा–पु. गुरुपासून मंत्र घेतलेला मनुष्य.
सुगैया–स्त्री. चोळी.
सुग्रीव–पु. वानरांचा राजा व वालीचा भाऊ, इंद्र, शंख.–वि. सुंदर मानेचा.
सुघट-ट्ट–वि. सुंदर, सुसाध्य.
सुघटित–वि. चांगल्या तऱ्हेनें घडविलेला.
सुघड़-र–वि. सुंदर, निपुण.
सुघड़ई–स्त्री. निपुणता, डौलदारपणा.
सुघड़ता–स्त्री. सौंदर्य, निपुणता.
सुघड़पन–पु. कुशलता, सौंदर्य. [निपुणता.
सुघड़ाई–स्त्री. सुंदरता, डौलदारपणा,
सुघरी–स्त्री. सुमुहुर्त.–वि. सुंदर.
सुचना–क्रि. स. संचय करणें, एकत्र करणें.
सुचा–वि. पवित्र, स्त्री.–ज्ञान, समज.
सुचाना–क्रि. स. सुचविणें, दाखविणें, लक्ष वेधणें.
सुचारू–वि. मनोहर, अतिशय सुंदर, श्रीकृष्णाच्या एका पुत्राचें नांव.
सुचाल–स्त्री. सदाचार.
सुचाली–वि. सदाचारी, चारित्र्यवान.
सुचिंतन–पु. चांगला विचार.
सुचि–पि. पवित्र, शुद्ध, निर्दोष, शुद्ध हृदयी.–स्त्री. स्वच्छता. [एकाग्र.
सुचित–वि. कामापासून निवृत्त, बेफिकीर,
सुचितई–स्त्री. निश्चितपणा, एकाग्रता,
सुचिती–वि. स्थिरचित्त, निश्चित. [फुरसत.
सुचिमंत–पु. सदाचारी.
सुचेत–वि. सावध.
सुच्छ–वि. स्वच्छ.
सुच्छम–वि. सूक्ष्म.
सुछंद–वि. स्वच्छंद.
सुजन–पु. सज्जन, परिवारांतील माणसें.

सुजनता–स्त्री. सौजन्य.
सुजनी–स्त्री. बिछान्याची मोठी चादर.
सुजस–पु. सुयश.
सुजागर–वि. प्रकाशमान सुशोभित.
सुजान–वि. सुजाण, निपुण, पंडित, सज्जन. –पु. पति किंवा प्रेमी, ईश्वर.
सुजानी–वि. पंडित, ज्ञानी.
सुजोग–पु. सुयोग, चांगली संधि.
सुजोर–वि. दृढ.
सुझाना–क्रि. स. सुचविणें, दाखविणें.
सुझाव–पु. सूचना.
सुटुकना–क्रि. अ. सुडसुड शब्द करणें, आकुंचन पावणें.–क्रि. स. चाबूक ओढणें.
सुटुकि–अ. चाबूक मारून.
सुठ–वि. सुंदर, अत्यंत.–अ. पूर्ण.
सुठ(ठा)हर–पु. उत्तम स्थान.
सुठार–वि. सुंदर, डौलदार.
सुठि–वि. सुन्दर' पुष्कळ.–अ. पूर्णपणें.
सुठौर–पु. उत्तम स्थान.
सुड़कना, सुड़सुड़ाना–क्रि. स. सुडसुड शब्द उत्पन्न करणें, भुरकणें.
सुडौल–वि. सुन्दर, डौलदार.
सुढंग–पु. चांगली रीत.
सुढ़र–वि. प्रसन्न, दयाळु, डौलदार.
सुढार-रू–वि. डौलदार, सुंदर.
सुतंत, सुतंतर–वि. स्वतंत्र.
सुतंत्र–वि. स्वतंत्र.–अ. स्वतंत्रतापूर्वक.
सुत–पु. पुत्र.–वि. पार्थिव, उत्पन्न झालेला.
सुतधार–पु. सूत्रधार, चालक.
सुतना–पु. पायजमा.–क्रि. अ. निजणें.
सुतनी–वि. पुत्रवती.
सुतर–पु. उंट.
सुतरखाल–स्त्री. उंटावरील तोफ.
सुतरां–अ. याकरितां, निदान, अत्यंत, [आणखीसुद्धां.
सुतरी-ली–स्त्री. सुतळी.
सुतह(हा)र–पु. सुतार, कारागिर.
सुतहा–पु. सुताचा व्यापार करणारा.–वि. सुती.
सुता–स्त्री. कन्या. [सवलत.–वि. उत्तम.
सुतार–पु. सुतार, कारागिर, चांगली संधि,
सुतार बैठना या होना–सोय होणें.
सुतारी–स्त्री. चांभाराची सुई, सुताराचें काम.–पु. शिल्पकार.
सुतिन–स्त्री. रूपवती स्त्री.
सुतिया–स्त्री. स्त्रियांच्या गळ्यांतील एक [दागिना.
सुतीख(छ)न–वि. अत्यंत तीक्ष्ण.
सुतीछी–वि. तीक्ष्ण धारेची.
सुतुही–स्त्री. शिंपली.
सुतून–पु. स्तंभ, खांब.
सुथना–पु. पायजमा.
सुथनी–स्त्री. स्त्रियांचा सैल पायजमा, अळवाच्या कंदासारखें फळ.
सुथरा–वि. स्वच्छ.
(साफ) सुथरा–नीटनेटका.
सुथराई–स्त्री. स्वच्छता, निर्मलता.
सुथरेशाही–पु. गुरूनानकचा शिष्य सुथराशाह यानें चालविलेला संप्रदाय, या संप्रदायाचा अनुयायी.
सुदावन–पु. सुदाम, समुद्र, ऐरावत.
सुदि-दी–स्त्री. शुक्लपक्ष.
सुदीपति–स्त्री. प्रकाश, खूप उजेड.
सुदूर–वि. फार दूर. [स्वदेश.
सुदेस–पु. उत्तम देश, उपयुक्त स्थान,
सुद्दा-द्दी–पु. पोटांतील सुकलेला मळ.
सुध–स्त्री. शुद्ध, स्मरण, चेतना, बातमी.
सुध दिलाना–आठवण देणें.

सुध न रहना–आठवण न राहणें.
सुध बिसरना या बिसारना–विसरून जाणें, [एकाद्याला विसरणें.
सुधबुध–शुद्ध, चैतन्य.
सुधमना–वि. सचेत.
सुधर–पु. बया नांवाचा एक पक्षी.
सुधरना–क्रि. अ. सुधारणें, संशोधन होणें.
सुधराई–स्त्री. सुधारण्याचें काम किंवा मजुरी, सुधारणा.
सुधवाना–क्रि. स. दोष दूर करणें.
सुधा–स्त्री. अमृत गंगा, दूध, जल, पृथ्वी, वीट, वीज, मध, चुना, अर्क, रस, [विष.
सुधाई–स्त्री. सरळपणा, साधेपणा.
सुधाकर–पु. चंद्र. [कुंडली करविणें.
सुधाना–क्रि. स. आठवण करणें, शोधविणें,
सुधार–पु. सुधारणा. [सुधारक.
सुधारक–पु. संशोधक,सामाजिक व धार्मिक
सुधारना–क्रि. स. सुधारणें.
सुधारा–वि. निष्कपट.
सुधि–स्त्री. पाहा 'सुध'.
सुधियाना–क्रि. स. पाहा 'सुधाना'.
सुधी–पु. विद्वान.–वि. चतुर, धार्मिक, बुद्धिमान.–स्त्री. चांगली बुद्धि.
सुन–वि. सुन्न.
सुन किरवा–पु. सोन किडा.
सुनगुन–स्त्री. भेद, माग, कानगोष्टी.
सुनत-ति–स्त्री. सुंता.
सुनना–क्रि. स. ऐकणें. [शरीर बहिरावणें.
सुनबहरी–स्त्री. पाय सुजण्याचा रोग,
सुन बहिरी–स्त्री. ऐकलें न ऐकलेंसें करणें.
सुनयना–वि. सुंदर डोळ्यांची.
सुनरा, सुनवार–पु. सोनार.
सुनवय्या–वि. ऐकणारा, ऐकविणारा.
सुनवाई–स्त्री. सुनावणी, ऐकण्याची क्रिया.
सुनसर–पु. एक प्रकारचा दागिना.
सुनसान–वि. सामसूम, निर्जन.
सुनहरा-ला–वि. सोनेरी.
सुनहा–पु. कुत्रा.
सुनाई–स्त्री. ऐकण्याची क्रिया.
सुनाजू–पु. चांगलें धान्य. [टाकून बोलणें.
सुनाना–क्रि. स. ऐकविणें, फटकारणें,
सुनार–पु. सोनार. [सुंदर स्त्री.
सुनारी–स्त्री. सोनारीण, सोनाराचें काम,
सुनावनी–स्त्री. बाहेरगांवाहून आलेल्या आप्ताच्या मृत्यूचा समाचार, मृत्यूच्या समाचारानंतर करावयाची अंघोळ.
सुनासीर–पु. इंद्र.
सुनाहक–अ. व्यर्थ, फुकटचें.
सुनील–पु. डाळिंबाचें झाड, लाल कमळ.
सुनीलक–पु. नीलकांति हिरा, निळा भुंगा.
सुनी अन सुनी कर देना–ऐकलें न ऐकलेंसें [करणें.
सुनैय्या–वि. ऐकणारा.
सुन्दर–वि. सुंदर.
सुन्न–वि. निर्जीव.–पु. शून्य.
सुन्नत–स्त्री. प्रथा, महंमदानें केलेलें काम, [सुंता.
सुन्ना–पु. टिंब, शून्य.
सुन्नी–पु. सुनी पंथ.
सुपच–पु. चांडाळ.
सुपत–वि. प्रतिष्ठित. [वृत्त.–वि.समतल.
सुपथ्य–पु. सदाचरण, चांगला रस्ता, एक
सुपन, सुपना–पु. स्वप्न.
सुपरस–पु. स्पर्श.
सुपारी–स्त्री. सुपारी.
सुपास–पु. आराम.
सुपासी–वि. सुख देणारा.
सुपुर्द–पु. सोपविलेलें.
सुपूत–पु. सुपुत्र.

सुपेत-व–वि. पांढरें, उज्वल.
सुपेती–स्त्री. पांढरेपणा.
सुपेदा–पु. कथील किंवा शिशाचें भस्म.
सुपेदी–स्त्री. सफेती, पांघरण्याची चादर,
सुपेली–स्त्री. लहान सूप.[पासोडी,बिछाना.
सुफल–पु. सुंदर फळ, चांगला परिणाम.
सुफूफ–पु.चूर्ण.[–वि.सुंदर फळांचा, सफळ.
सुबकन–पु. हुंदका.
सुबकना–क्रि. अ. हुंदका देणें.
सुबकी–स्त्री. हुंदका.
सुबरन–पु. सुवर्ण, उत्तम रंग.
सुबस–वि. स्वतंत्र, स्वच्छंदी.
सुबह–स्त्री. सकाळ.
सुबहदम–अ. मोठ्या पहाटेस.
सुबहसादिक–स्त्री. अरुणोदय.
सुबहा–स्त्री. लहान जपमाळ, स्मरणी.
सुबहान, सुभान–वि. पवित्र, स्वतंत्र.
सुबहान अल्ला–अ. अरबी भाषेंतील एक आश्चर्योद्‌गार, मी पवित्रता पूर्वक ईश्वराचें स्मरण करतों.
सुबास–स्त्री. सुवास.
सुबाहु–पु. धृतराष्ट्राचा मुलगा, सैन्य.–वि. दृढ आणि सुंदर बाहूंचा.
सुबि(चि)धा–स्त्री. अनुकूलता, सवलत.
सुबिस्ता, सुबीता–पु. सुयोग, सवलत.
सुबुक–वि. हलकें, सुंदर.–पु. एक घोडा.
सुबुक दस्त–वि. चपल, जलद काम करणारा.
सुबुकी–स्त्री. हलकेंपणा, अपमान.
सुबूत–पु. प्रमाण, पुरावा.
सुबेल–पु. लंकेत एका शिखराचें नांव.
सुभ, शुभ–वि. शुभ.
सुभग–वि. सुंदर, मनोहर, भाग्यवान, प्रिय, सुखकर, ऐश्वर्ययुक्त.–स्त्री.
सुभगा–स्त्री. आपल्या पतीस प्रिय असलेली
सुभगुन–पु. चांगला गुण, उत्तम आचरण.
सुभट–पु. महान योद्धा.
सुभर–वि. शुभ्र, पांढरें, संपूर्ण भरलेलें.
सुभा–स्त्री. अमृत, शोभा, हरडा, परस्त्री.
सुभाई, सुभाऊ, सुभाय, सुभाव-वू–पु. स्वभाव.–अ. स्वभावतः, सहज.
सुभाग–पु. सौभाग्य, सुदैव.
सुभागी–वि.–भाग्यशाली.
सुभायक–वि. स्वाभाविक.
सुभिक्ष–पु. सकाळ.
सुभीता–पु. सुयोग, सवलत.
सुभीतेसे–अ. सोईसोईनें.
सुभुज–वि. सुंदर बाहु असलेला.–पु. एक राक्षस.
सुभौटी–स्त्री. शोभा, सुंदरता.
सुभ्र, शुभ्र–वि. शुभ्र, पांढरें.
सुमंत-त्र–पु. दशरथ राजाचा मंत्री आणि सारथी.
सुम–पु. खुर, टाप, चंद्र, कापूर, आकाश, पुष्प. [भक्ति, मैत्री.–वि. बुद्धिमान.
सुमति–स्त्री. सागराची पत्नी, सुबुद्धि,
सुमन–पु. देव, पंडित, विद्वान, फूल.–वि. सहृदय, सुन्दर.
सुम(मि)रन–पु. स्मरण.
सुमरना–क्रि. स. स्मरण करणें, जप करणें.
सुमरनी–स्त्री. जपाची लहान माळ.
सुमित्रा–स्त्री. दशरथाची पत्नी.
सुमुखी–स्त्री. सुन्दर स्त्री, आरसा, एक वृत्त.
सुमेरू–पु. पुराणांतील एक सोन्याचा पर्वत, शिवाजी, जपमाळेचा मधला मणी, एक वृत्त.–वि. फार उंच, सुंदर.
सुमृति–स्त्री. धर्मशास्त्र, मिमांसा.
सुरंग–स्त्री. बोगदा, सुरुंग, पाणसुरुंग, संधि, उत्तम रंग.–वि. सुंदर रंगाचा, सुंदर, सुरस, लाल रंगाचा, निर्मळ.–पु. नारंगी.

सुर–पु. देव, विद्वान, आवाज, स्वर.
सुरमें सुर मिलाना–हांजी हांजी करणें.
सुरकंत–पु. इंद्र.
सुरक–पु. त्रिपुंड.
सुरकना–क्रि. स. हवेबरोबर वर ओढलें [जाणें.
सुरकुवाव–पु. फसविण्याकरितां स्वर बदलून बोलणें.
सुरक्षित–वि. चांगल्या प्रकारें रक्षण केलेलें.
सुरख-खा–पु. लालरंग, मद्य, दारु.–वि. तांबडा, लाल.
सुरखाब–पु. चातक पक्षी.
सुरखाबका पर लगाना–विलक्षणपणा [असणें.
सुरखी–स्त्री. विटांचा चुरा, लाली, लेखाचा मथळा, रक्त.
सुरंग–वि. सुंदर रंगाचा, डौलदार, रसाळ, लाल रंगाचा, स्वच्छ.–पु. संत्रें. –स्त्री. डोंगरांत सुरुंग लावून तयार [केलेला रस्ता.
सुरग–पु. स्वर्ग.
सुरगुरु–पु. बृहस्पति, विष्णु.
सुरज–पु. सूर्य.
सुरजन–पु. देवाचा समूह. –वि. सज्जन, [चतुर.
सुरझना–क्रि. अ. उकलणें.
सुरझाना–क्रि. स. सोडविणें, उघडणें, मोकळें करणें.
सुरत-ति–स्त्री. आठवण.–पु. संभोग.
सुरतरू–पु. कल्पवृक्ष.
सुरत बिसारना–विस्मरण होणें, आठवण [नसणें.
सुरता–वि. शहाणा.–स्त्री. देवत्व, देवांचा समूह, ध्यान, चेतना.
सुरतिय–स्त्री. देवाची स्त्री
सुरती–स्त्री. तंबाखू.
सुरतीला–वि. सावध, स्मरण ठेवणारा.
सुरतैन–स्त्री. रखेली.
सुरदार–वि. सुस्वर.
सुरधुनी–स्त्री. गंगानदी.
सुरनाह–पु. इंद्र.
सुरफा–पु. खोकला, कास.
सुरबहार–पु. सतारी सारखें एक तंतुवाद्य.
सुरबिरिछ, सुरवृच्छ–पु. कल्पवृक्ष.
सुरबेल–स्त्री. कल्पलता.
सुरभंग–पु. स्वरभंग.
सुरभान–पु. इंद्र, सूर्य.
सुरभि–पु. वसंत ॠतु, चैत्र महिना, सोनें.–स्त्री. पृथ्वी, गाय, दारू, तुळस, सुगंध. वि. सुगंधित, सुंदर, उत्तम.
सुरभीला–वि. सुगंधित.
सुरमई-यी–वि. फिक्का निळा.–पु. फिक्का निळा रंग वा रंगाचा कपडा. [सळई.
सुरमचू–पु. सुरमा डोळ्यांला लावण्याची
सुरमा–पु. डोळ्यांत घालावयाचें एक अंजन.
सुरमौर–पु. विष्णु.
सुरराई-ज-य–पु. इंद्र, विष्णु.
सुररुख–पु. कल्पवृक्ष.
सुरलि–स्त्री. क्रीडा, खेळ.
सुरवीथी–स्त्री. देवमार्ग, आकाश गंगा.
सुरस–वि. सरस, रसदार, स्वादिष्ट, गोड, सुंदर.
सुरसर–पु. मानस सरोवर.–स्त्री. गंगानदी.
सुरसरि-री, सुरसरिता–स्त्री. गंगानदी.
सुरसा–स्त्री. एक अप्सरा, तुळस, ब्राह्मी, दुर्गा, एका वृक्षाचें नांव, सर्पांची आई.
सुरसाई–पु. इंद्र, विष्णु, शिव.
सुरसाल-लु–वि. देवशत्रु.
सुरसुराना–क्रि. अ. चळ येणें, कंड येणें.
सुरसुरी–स्त्री. अळी, सोंड किडा.
सुरसेनप–पु. देवांचा सेनापति, कार्तिकेय.

सुरसैयाँ–पु. पाहा ‘सुरसाई’.
सुरहना–क्रि. अ. भरून येणें.
सुरहरा– वि. सुरसुर शब्द करणारा.
सुरही–स्त्री. कामधेनु, जुगाराच्या सोळा [कवड्या.
सुरांगना–स्त्री. देवांगना.
सुरा–स्त्री. मद्य, दारू, पाणी, सुरई.
सुराई–स्त्री. शौर्य, देवत्व.
सुराख़–पु. छिद्र, भोक.
सुराग़–पु. अत्यंत प्रेम, सुगावा, शोध.
सुराग़ रसाँ–वि. पत्ता लावणारा.
सुरागाय–स्त्री. नीलगाय.
सुराती–स्त्री. चांगली रात्र.
सुरानीक–पु. देवांचें सैन्य, चांगलें मद्य.
सुरारि-री–पु. राक्षस.
सुरासार–पु. अलकोहोल.
सुरासुर–पु. देव आणि दानव.
सुराही–स्त्री. सुरई.
सुरीन–पु. ढुंगण, नितंब.
सुरीला–वि. प्रसन्न, अनुकूल.
सुरुख–वि. प्रसन्न, लाल.
सुरुखरू–वि. तेजस्वी, यशस्वी, सफल.
सुरुचि–स्त्री. ध्रुवाची सावत्र आई, चांगली रुचि.–वि. रुचकर.
सुरुवा–पु. भाजीचा रस, रस्सा.
सुरूर–पु. आनंद, मामुली नशा.
सुरैत, सुरैतिन–स्त्री. रखेली.
सुर्ख़–वि. लाल रंगाचा. –पु. लाल.
सुर्ख़रू–वि. तेजस्वी, यशस्वी, प्रतिष्ठित.
सुर्ख़ी–स्त्री. लाली, लेखाचा मथळा, रक्त.
सुर्ता–वि. हुशार, बुद्धिमान.
सुर्रा–पु. पैसे ठेवण्याची थैली, कसा.
सुलक्खन, सुलच्छन–वि. सुलक्षणी, भाग्यवान. –पु. शुभ लक्षण.
सुलग–अ. जवळ.
सुलगना–क्रि. अ. पेटणें, संताप होणें.
सुलगाना–क्रि. स. पेटविणें.
सुलगै–क्रि. चांगल्या रीतीनें पेटलें.
सुलच्छनी–वि. सुलक्षणी, भाग्यवान.
सुलच्छ–वि. सुंदर. [होणें, सोपें होणें.
सुलझना–क्रि. अ. उकलणें, कठिणता दूर
सुलझाना–क्रि. स. सोडविणें, गुंतागुंत नाहींशी करणें, प्रश्न सोडविणें.
सुलझाव–पु. उकल.
सुलटा–वि. सुलट, उलट याच्या विरुद्ध.
सुलतान–पु. सम्राट, बादशहा.
सुलताना–स्त्री. सम्राज्ञी.
सुलताना चंपा–पु. उंडल (याच्या बियांचें तेल काढतात.)
सुलतानी–स्त्री. बादशाही, एक प्रकारचें रेशमी कापड. –वि. लाल रंगाचा.
सुलप–वि. स्वल्प, थोडें.
सुलफ–वि. कोमल, नाजूक, लवचिक, मृदु.
सुलफ़ा–पु. चरस, गांजा.
सुलफ़ेबाज–वि. गांजेकस.
सुलभ–वि. सहज मिळणारा, समजण्यास
सुलह–स्त्री. तह, भेट. [सुलभ, साधारण.
सुलहनामा–पु. तहनामा.
सुलाना–क्रि. स. निजविणें. [सालोमन.
सुलेमान–पु. यहुद्यांचा एक प्रसिद्ध राजा
सुलेमानी–पु. पांढऱ्या डोळ्यांचा घोडा, काळा व पांढरा असा दुरंगी दगड.
सुव,सुवन–पु. मुलगा, सूर्य, अग्नि, चंद्र,
सुवटा–पु. पोपट. [सुमन.
सुवनारा–पु. पुत्र.
सुवस–वि. स्वाधीन.
सुवांग–पु. सोंग, नक्कल.

सुवा–पु. पोपट, मोठी सुई.
सुवाना–क्रि. स. निजविणें.
सुवार–पु. स्वयंपाकी, चांगला दिवस.
सुवास–पु. चांगला वास, सुंदर घर, एक वर्णवृत्त.
सुवासिनी–स्त्री. सधवा स्त्री, तारुण्यांत सुद्धां पित्याच्या घरीं राहणारी स्त्री.
सुविधा–स्त्री. पाहा 'सुभीता'.
सुशील–वि. शीलवान, सच्चरित्र, नम्र.
सुष (स) मा–स्त्री. शोभा, सौंदर्य, दहा अक्षरांचें एक वृत्त. [अ. सुकणें.
सुषाना–क्रि. स. सुकविणें, वाळविणें.–क्रि.
सुषुप्ति, सुषोपति–स्त्री. निद्रा, अज्ञान.
सुष्ठ–अ. चांगल्या रीतीनें. –वि. उत्तम,
सुष्ठता–स्त्री. सौंदर्य, सौभाग्य. [सुंदर.
सुस–स्त्री. बहीण.
सुसकना–क्रि. अ. स्फुंदणें, हुंदके देणें, जिवाची धागधुग होणें, भीति वाटणें, उचकी लागणें, उर्ध्व श्वास लागणें, अधीर होणें.
सुसताना–क्रि. अ. आराम करणें.
सुसती–स्त्री. आळस, ढिलाई.
सुसर-रा–पु. सासरा.
सुसराल–स्त्री. सासुरवाडी.
सुसरी–स्त्री. सासू, गंगानदी.
सुसा–स्त्री. बहीण.
सुसाना–पाहा 'सिसकना'.
सुसीतलाई–स्त्री. थंडगारपणा.
सुसेन–पु. पाहा 'सुषेण'.
सुस्त–वि. दुर्बल, कमजोर, आळशी, उदास निस्तेज, निरुत्साही.
सुस्ताई,सुस्ती–स्त्री. आळस, शैथिल्य.
सुस्ताना–क्रि. अ. आराम करणें.
सुस्थ–वि. निरोगी, स्वस्थ, सुखी, आनंदी,
सुस्थचित्त–वि. प्रसन्नचित्त. [सुस्थिर.
सुस्थता–स्त्री. निरोगीपणा, स्वास्थ्य, शांति, प्रसन्नता, कुशल, क्षेम.
सुस्वादु–वि. स्वादिष्ट.
सुहंग–वि. स्वस्त.
सुहटा–वि. सुंदर.
सुहड़–पु. योद्धा.
सुहनी–स्त्री. केरसुणी, कुंचा. –वि. सुंदर.
सुहबत–स्त्री. सोबत.
सुहबती–पु. सोबती.
सुहराना–क्रि. स. पाहा 'सहलाना'.
सुहा–पु. एक पक्षी.
सुहाई–स्त्री. शोभा.
सुहाग–पु. सौभाग्य, वराचा पोषाख, वरपक्षाकडील स्त्रिया विवाहाच्यावेळीं गातात तें मंगलगीत.
सुहाग उतरना– वैधव्य येणें.
सुहागन–सौभाग्यवती.
सुहागा–पु. टांकणखार.
सुहागिन–नी–स्त्री. सौभाग्यवती.
सुहागिल–स्त्री. सौभाग्यवती.
सुहाता–वि. सहन करण्याजोगें.
सुहाया–क्रि. अ. शोभणें, चांगलें वाटणें.–
सुहाना–वि. सुंदर, सुशोभित. [वि. सुंदर.
सुहारी–स्त्री. पुरी.
सुहाल–पु. तिखटामिठाची पुरी.
सुहाव–वि. सुंदर.
सुहावन–ना–ला–वि. शोभिवंत.
सुहावा–वि. आवडता, सुंदर, प्रिय.
सुहावनी– वि. सुंदर स्त्री, शोभिवंत वस्तु.
सुहास–सी–वि. हसतमुख.
सुहेल–वि. सुंदर, शोभिवंत.

सुहेलरा–वि. सुंदर, सुखदायक.–पु. मंगल-गीत, स्तुति.
सुहेला–वि. पाहा 'सुहेलरा'.
सुहृत–द–पु. मित्र.
सूंगरा–पु. रेडा.
सूँघना–क्रि. स. वास घेणें, कमी खाणें, साप चावणें.
(सिर) सूँघना–प्रेमासें मस्तक हुंगणें.
सूँघनी–स्त्री. तपकीर.
सूँघा–पु. वास घेऊन जमिनींतील पाण्याचा पत्ता लावणारा मनुष्य, जासूद.
सूँट–स्त्री. मौन.
सूँड– स्त्री. सोंड.
सूँडी–स्त्री. अळी, एक किडा.
सूँस–स्त्री. सुसर.
सूँह–समोर, पुढें.
सू–अ. कडे.
सूअर–पु. डुक्कर.
सूआ–पु. पोपट, दाभण.
सूई–स्त्री. सुई, घड्याळाचा कांटा, अंकुर.
सूक–पु. पोपट, शुक्रतारा.
सूकना–क्रि. अ. सुकणें.
सूकर–पु. डुक्कर.
सूकरकेत–पु. मथुरा प्रांतांतील एक प्राचीन तीर्थ, तुलसीदासाचें जन्मस्थान.
सूका–पु. पावली.
सूक्ष्म–वि. फार लहान, बारीक किंवा तलम. –पु. परमाणु, परब्रह्म, लिंग शरीर.
सूख–वि. सुकलेलें.
सूखछड़ा– पु. क्षयरोग.
सूखना–क्रि. अ. सुकणें.
सूखा–वि. सुकलेलें, कोरडें, हृदयहीन, कोरा, नुसता, उदास.–पु. दुष्काळ, नदीचा किनारा, कोरडी जमीन, तंबाखूचें सुकलेलें पान, एक प्रकारचा खोकला, मुलांचा एक रोग.
सूखा जवाब देना–इन्कार करणें.
सूचक–वि. सूचना करणारा. –पु. सुई, शिंपी, नाटककार, सूत्रधार, कुत्रा.
सूचना–स्त्री. सूचना, जाहीरात, छेदणें. –क्रि. अ. दाखविणें.
सूचना पत्र– पु. जाहिरात.
सूचा– स्त्री. विनंति, सूचना, सावधगिरी.
सूचित–वि. ज्याची सूचना दिली आहे असा.
सूची–पु. गुप्तहेर, चुगलखोर, दुष्ट. –स्त्री. सुई, नजर, दृष्टि, सैन्याचा एक प्रकारचा व्यूह, सूचीपत्र.
सूचीपत्र– पु. सूचि.
सूच्यार्थ– पु. व्यंगार्थ.
सूज, सूजन–स्त्री. सूज.
सूजना–क्रि. अ. सुजणें, सूज येणें.
सूजनी–स्त्री. भरतकाम केलेलें वस्त्र, बिछान्याची मोठी चादर.
सूजा–पु. दाभण.
सूजाक– पु. परमा (रोग).
सूजी–स्त्री. रवा, सुई.–पु. दरजी.
सूझ–स्त्री. दृष्टि, कल्पना.
सूझना–क्रि. अ. सुचणें, नजरेस येणें, सुट्टी मिळणें.
सूझबूझ–स्त्री. समज, अक्कल.
सूटा–पु. तोंडानें तंबाखू किंवा गांजाचा झुरका जोरानें ओढणें.
सूत–पु. सुतळ, दोरा, माप, ओळंबा, सारथी, भाट, पौराणिक, सुतार, सूत्रधार, सूर्य.–वि. उत्पन्न झालेला, चांगला, अर्थपूर्ण छोटें वाक्य.
सूत धरना–रेघ मारणें, खूण करणें.
सूतमें सूत मिलना–जशास तसें. [मिळणें.
सूतमें सूत बैठना–भेटणें, शेरास सव्वा शेर
सूतकाघर–पु. सूतिकागृह, बाळंतिणीची जागा.
सूतन–स्त्री. झोप.

सूतना–क्रि. अ. निजणें.

सूति–स्त्री. जन्म, प्रसव, उगम.

सूती–वि. सुताचे.–स्त्री. शिंपली.

सूत्र–पु. दोरा, यज्ञोपवित, रेषा, करगोटा, नियम, पत्ता.

सूत्रपात–पु. आरंभ, सुरवात.

सूथन–ना–स्त्री. पायजमा,

सूथनी–स्त्री. पायजमा, एक प्रकारचा कंद.

सूद–पु. लाभ, व्याज.

सूद दर सूद–चक्रवाढ व्याज.

सूदना–क्रि. स. नाश करणें.

सूदी–वि. व्याजी.

सूध–वि. सरळ, शुद्ध.

सूधना–क्रि. अ. खरें होणें, सिद्ध होणें.

सूधा–वि. सरळ.

सूधे–अ. सरळपणानें. [–वि. शून्य.

सून–पु. प्रसव, जन्म, कळी, फूल, फळ, पुत्र.

सूना–वि. शांत, निर्जन. –पु. एकांत. –स्त्री. मुलगी, कसाईखाना, हत्या.

सूनु–पु. पुत्र, धाकटा भाऊ, नातू. सूर्य.

सूप–पु. वरणाचें पाणी, पातळभाजी, बाण,

सूपच–पु. चांडाळ. [सूप.

सूपनखा–स्त्री. शूर्पणखा.

सूपा–पु. सूप.

सूफ़–पु. लोकरी कपडा, लोकर.

सूफ़ियाना–वि. सुफी संप्रदायाशीं संबंध ठेवणारा, हकला आणि सुंदर.

सूफ़ी–पु. मुसलमानांचा एक धार्मिक उदार संप्रदाय कांबळें पांघरणारा.

सूबा–पु. प्रांत, सुभा, सुभेदार.

सूबेदार–पु. सुभेदार, सुभ्यावरील अधिकारी, फौजेतील एका लहानशा अधिकाऱ्याचा हुद्दा.

सूभर–वि. सुंदर, दिव्य, स्वच्छ.

सूम–वि. कृपण, कवडीचुंबक.

सूर–पु. सूरदास, डुक्कर, आनंद, का[illegible] लालरंग, कर्णा. –वि. शूर.

सूरज–पु. सूर्य.

सूरज पर थूकना या धूल फेंकना–निर्दोष व पवित्र माणसाला दोष लावणें.

सूरजको दीपक दिखाना–जो स्वतः शहाणा आहे त्याला शिकविणें.

सूरजतनी–स्त्री. यमुना.

सूरजमुखी–पु. पिवळ्या फुलांचें झाड.

सूरत–स्त्री. चेहरा, उपाय, दशा, शोभा, स्मरण. –वि. अनुकूल.

सूरत दिखाना–तोंड दाखविणें.

सूरत बनाना–वेश बदलणें, नाक मुरडणें.

सूरत बिगड़ना–निस्तेज होणें.

सूरतदार–वि. सुंदर.

सूरतन्–अ. बाहेरून.

सूरतपरस्त–वि. सौंदर्यपूजक, मूर्तिपूजक, केवळ रूपाची उपासना करणारा.

सूरत हराम–वि. फक्त बाह्य देखावा चांगला असलेला.

सूरता, सूरताई–स्त्री. पराक्रम.

सूरन–पु. सुरण.

सूरमा-माँ–पु. वीर.

सूरसावंत–पु. युद्धमंत्री, नायक.

सूरा–पु. कुराणाचा अध्याय.

सूराख़–पु. छिद्र.

सूल–पु. शूळ.

सूलना–क्रि. स. पीडित करणें, भाल्यानें मारणें.–क्रि. अ. व्यथित करणें.

सूली–स्त्री. सूळ.–पु. शंकर.

सूवना–क्रि. अ. वाहणें.–पु. पोपट, ब्राह्मण.

सूस—सुसर.
सूसी—स्त्री. एक कापड
सूसुम—वि. कोंबट.
सूहा—पु. एक प्रकारचा लाल रंग, एक
सूही—वि. तांबडें. [मिश्र राग. —वि. लाल.
सृंग—पु. शूळ, भाला, तीर, गजरा, माळ, शिंग, शिखर, कंगोरा, शिंग (बाजा), कमळ, शृंगऋषि.
सृगाल, **शृगाल**—पु. कोल्हा.
सृजन—पु. रचना, उत्पादन, सृष्टीची
सेंक—स्त्री. शेक. [उत्पत्ति.
सेंकना—क्रि. स. शेकणें, भाजणें.
(आंख) सेंकना—सौंदर्य पाहणें, डोळ्याचें पारणें फिटणें.
(धूप) सेंकना—उन्हांत बसणें.
सेंगर—पु. शेंगाचें एक झाड (भाजी करतात), मार्गशीर्ष महिन्यांत येणारें भाताचें पीक, क्षत्रियांची एक जात.
सेंट—स्त्री. सुगंध.
सेंटना—क्रि. अ. सुगंध येणें
सेंठा—पु. शेणी.
सेंत—स्त्री. फुकट.
सेंतका, सेंतमें—फुकटचें, रासच्या रास.
सेंतना—क्रि. स. ताब्यांत ठेवणें, एकत्र करणें, संभाळून ठेवणें, हातानें जमा करणें.
सेंतमेंत—अ. फुकट, बिनखर्चानें.
सेंति-ती—स्त्री. फुकट. —प्रत्य. जुन्या हिंदीचें करण व अपादान विभक्तीचे प्रत्यय.
सेंदुर—पु. कुंकू.
सेंदुर चढ़ना—लग्न होणें (स्त्रीचें). [डबा.
सेंदुरा—वि. शेंदरी रंगाचा. —वि. शेंदराचा
सेंदुरिया—पु. लाल फुलें येणारें एक झाड. —वि. लालभडक.
सेंदुरी—स्त्री. लाल रंगाची गाय.
सेंध—स्त्री. चोरी करण्याकरितां भिंतीला पाडलेलें छिद्र.
सेंध लगाना या मारना—छिद्र पाडणें.
सेंधा—पु. सैंधव.
सेंधिया—वि. घर फोडून चोरी करणारा, ग्वाल्हेरचा प्रसिद्ध मराठा, राज
सेंधी—पु. खजुराचा रस. [घराण्याची पदवी.
सेंधौ—पु. सैंधव.
सेंमर—पु. कांटेसांवरी.
सेंवई—स्त्री. शेवया.
सेंवर—पु. कांटेसवारीचें झाड.
सेंहुड—पु. वई निवडुंग.
से—प्रत्य.—तृतीया व पंचमी विभक्ति. —वि.
सेइ—सेवन करून. [सारखें. —सर्व. ते.
सेउ—पु. सफरचंद.
सेक—पु. जलसिंचन, शिंपण.
सेकड़ा—पु. शेतकऱ्याची बैल हांकण्याची काठी किंवा चाबूक, महंमद पैगंबराच्या वंशजांची पदवी, मुसलमानी धर्माचा आचार्य. [पदवी.-पु. परमेश्वर.
सेख, शेख—महम्मद पैगंबराच्या वंशजांची
सेख, शेष—वि. शिल्लक राहिलेलें, समाप्त, शिल्लक, अध्याहृत, बाकी.-पु. शेषनाग, लक्ष्मण, बलराम.
सेगा—पु. विभाग, विषय.
सेज—स्त्री. शय्या, पलंग.
सेजरिया—स्त्री. शय्या, पलंग.
सेझदाद्रि—पु. सह्याद्रि.
सेझना—क्रि. अ. दूर होणें.
सेटना—क्रि. स. सजणें, महत्त्व कबूल करणें.
सेठ—पु. शेट, मोठा व्यापारी, श्रीमंत माणूस, सोनार.

सेठानी–स्त्री. सावकाराची बायको.
सेढ़ा–पु. शेंबूड.
सेत–वि. पांढरा, निर्दोष, गोरा.–पु. पांढरा रंग, चांदी, पुराणांतील एक द्वीप, शिवाचा एक अवतार, बांध, पूल, सीमा, मर्यादा, ओंकार, व्याख्या.
सेतकुली–वि. पांढरा नाग.
सेतद्युति–पु. चंद्र.
सेतिका–स्त्री. अयोध्या. [ओंकार, व्याख्या.
सेतु–पु. बांध, बंधन, पूल, सेतु, मर्यादा,
सेतुक–अ. समोर.–पु. लहान पूल.
सेतुवा–पु. सुसर.
सेथिवा–पु. नेत्र वैद्य.
सेद, श्वेद–पु. घाम.
सेन–पु. शरीर, जीवन, बाजपक्षी, एक भक्त न्हावी. स्त्री.–सैन्य.
सेना–स्त्री. सैन्य, भाला, इंद्राचें वज्र, इंद्राणी.–क्रि.स. सेवा करणें, आराधना करणें, नियमानें वागणें, निरंतर वास करणें, दूर न करणें, मादीचें अंडीं
सेनानी–पु. कार्तिकेय, सेनापति. [उबविणें.
सेनावास–पु. तंबू, सैन्याची छावणी.
सेनि–स्त्री. श्रेणी, ओळ.
सेनी–स्त्री. मोठी बशी, जिना, ओळ, ससा-
सेब–पु. सफरचंद. [ण्याची मादी.
सेम–स्त्री. वालपापडीच्या शेंगा.
सेमई–स्त्री. शेवया.
सेमर–पु. दलदलीची जमीन.
सेमल–पु. सावरीचें झाड.
सेमूर-ल–पु. कांटेसांवरी.
सेर–पु. शेर (प्रमाण), एक प्रकारचा भात, सिंह.–वि. तृप्त.
सेरवा–पु. खाटेचें लहान लाकूड.
सेरा–पु. खाटेची डोक्याच्या बाजूची फळी, शिपलेली जमीन.
सेराना–क्रि. अ. थंड होणें, तृप्त होणें, जिवंत न राहणें, संपणें, ठरणें.–क्रि. स. थंड करणें, मूर्तीचें विसर्जन करणें.
सेराब–वि. शिपलेली, पाण्यानें भरलेली.
सेरी–पु. रस्ता.–स्त्री. तृप्ति.
सेल–पु. भाला.–स्त्री. माळ.
सेलखडी–स्त्री. खडू.
सेलना–क्रि. अ. मरणें.
सेला–पु. शेला.
सेली–स्त्री. लहान भाला, ओढणी, बैराग्याची माळ, स्त्रियांचा एक दागिना, उपरणें.
सेल्ला–पु. भाला, बरची, शेला, शल्य.
सेल्ह–पु. भाला.–स्त्री. माळ.
सेल्हा–पु. शेला.
सेवँर–पु. सावरीचें झाड.
सेव–पु. शेव, सफरचंद.–स्त्री. सेवा.
सेवई–स्त्री. शेवया.
सेवक–पु. चाकर, भक्त, उपयोगांत आणणारा, सोडून न जाणारा, शिंपी.
सेवकाई–स्त्री. सेवा, चाकरी.
सेवड़ा–पु. शेवई, जैन साधूंचा एक भेद.
सेवती–स्त्री. पांढरा गुलाब.
सेवन–पु. परिचर्या, उपासना, प्रयोग, वास
सेवनी–स्त्री. दासी. [(राहणें), उपभोग.
सेवर–पु. एक जंगली जात.
सेवरा–पु. पाहा ' सेवड़ा '.
सेवरी–स्त्री. शबरी.
सेवा–स्त्री. परिचर्या, सेवा, नोकरी, आराधना, उपासना, आश्रय, आधार, रक्षण, संभोग.

सेवाटहल–स्त्री. सेवाचाकरी.
सेवाधारी–पु. पुजारी.
सेवाबंदगी–स्त्री. पूजापाठ, आराधना.
सेवाती–स्त्री. शेवंती, स्वाति.
सेवार-ल–स्त्री. शेवाळ.
सेव–पु. पाहा, 'सेख.' [बाजी.
सेसर–पु. पत्त्यांचा एक खेळ, जाळें, दगा-
सेसरिया–पु. जाळ्यांत फसविणारा, [कपटी.
सेह–वि. तीन.
सेहत–स्त्री. आरोग्य, सुख, रोगमुक्ति.
सेहतखाना–पु. संडास.
सेहत नामा–पु. शुद्धिपत्र, आरोग्यसूचक [प्रमाणपत्र.
सेहमाही–वि. त्रैमासिक.
सेहर–पु. जादू, इंद्रजाल.
सेहरा–पु. मुंडावळ, विवाहाच्या प्रसंगीं गावयाची गाणीं, विवाहप्रसंगीं घालावयाची पगडी. [कृतार्थ होणें.
(किसीके सिर) सेहरा बाँधना–एकाद्याचें
(किसीके सिर) सेहरा होना–कार्यसिद्धीचा भार त्याच्यावर असणें.
सेहशंबा–पु. मंगळवार.
सेही–स्त्री. साळू (प्राणी).
सेहुँआँ–पु. आंगावर चट्टे पडण्याचा रोग.
सैंतना–क्रि. स. एकत्र करणें, जमविणें, सांभाळून ठेवणें.
सैंतालीस–वि. सत्तेचाळीस.
सैंतीस– वि. सदतीस.
सैंधव–पु. सैंधव मीठ, सिंध देशचा घोडा, सिंधी.–वि. सिंध देशचा, समुद्रासंबंधीं.
सैंवर–पु. सैंधव, सांभर सरोवर, सांबर, प्रवासांतील शिदोरी.
सैंह–अ. पुढें, समोर.–स्त्री. शपथ.
सै-वि.–शंभर.–स्त्री.तत्त्व, शक्ति,भरभराट.
सैकड़ा–पु. शेंकडा.
सैकड़े–अ. प्रतिशंभर.
सैकड़ों–वि. शेकडों, बहुसंख्य.
सैकत–वि. रेताड, वाळूचें बनलेलें.
सैक़ल–पु. हत्याराला धार लावण्याचें काम.
सैक़लगर, सकलीगर–पु. हत्याराला धार [लावणारा.
सैग–स्त्री. बरोबरी, पूर्णता.
सैगर–वि. फार, पुष्कळ.
सैथी–स्त्री. बरची.
सैद–पु. सय्यद. शिकार.
सैदानी–स्त्री. सैय्यद स्त्री. [शयन, श्येन.
सैन–स्त्री. इशारा, सैन्य, चिन्ह–पु. शय्या,
सैनभोग–पु. देवापुढे ठेवावयाचा रात्रीचा [नैवेद्य.
सैना–स्त्री. सेना.–पु. खण, इषारा.
सैनिक–पु. सैन्यांतील शिपाई, पहारेकरी. –वि. सैन्यासंबधीं.
सैनी–पु. न्हावी.–स्त्री. सैन्य.
सफ़–स्त्री. तलवार, खड्ग.
सैफ़ज़बाँ–वि. प्रभावी भाषण करणारा, फटकळ तोंडाचा.
सैयाँ–पु. पति, मालिक, प्रिय. [एक वर्ग.
सयद–पु. मुसलमानांच्या चार वर्गांपैकीं
सैया, शैया–स्त्री. शय्या, बिछाना.
सैयाद–पु. शिकारी, कवितेंतील प्रेमी किंवा प्रेमिकेकरितां येणारा शब्द.
सैयार–पु. खूप प्रवास करणारा.
सैयारा–पु. नक्षत्र.
सैयाल–वि. प्रवाही.
सैयाह–वि. प्रवासी.
सैयाही–स्त्री. प्रवास.
सैय्या–स्त्री. शय्या, पलंग.
सैर–स्त्री. सहल, आनंद, मौजेनें करावयाचा प्रवास, मनोरंजक प्रवास.

सैरगाह—स्त्री. फिरावयास जाण्याचें ठिकाण, सुंदरस्थान.
सैल—स्त्री. पूर, प्रवाह, सहल.—पु. पर्वत.
सैलजा—स्त्री. पार्वती, दुर्गा.
सैलराज, शैलराज—पु. हिमालय.
सैलानी—वि. प्रवास करणारा, आनंदी.
सैलाब—पु. पूर.
सैलाबची—वि. विलीम.
सैलाबी—स्त्री. पुरामुळें भिजणारी जमीन. —वि. पुरांत बुडून जाणारें.
सैलूख—ष—पु. नट, धूर्त.
सैवाल—पु. शेवाळ.
सों—प्रत्य.— करण व आपादान कारकाचा प्रत्यय.—वि. सारखा.—अ. सहित, समोर. —सर्व. तो.—स्त्री. शपथ.
सोंच—पु. विचार, मनन.
सोंचर नमक—पु. काळें मीठ.
सोंट बरदार—पु. भालदार, चोपदार.
सोंटा—पु. सोटा, भांग घोटण्याचा दांडा, [काठी.
सोंठ—स्त्री. सुंठ.
सोंठे करना—खूप बडविणें. [लाडू.
सोंठौरा—पु. बाळंतिणीकरितां केलेले सुंठीचे
सोंध—अ. समोर.—स्त्री. शपथ.-वि. सुगंधित.
सोंधना—क्रि. अ. मातीचा वास दरवळणें.
सोंधा—वि. सुवासिक, भाजलेल्या मातीच्या वासासारखा.—स्त्री. मातीचा वास.—पु.
सोंधी सुगंध—खमंग वास. [गव्हला कचरा.
सोंह—ही—स्त्री. शपथ.—अ. समोर.
सो—सर्व. तो.—वि. सारखा.—अ. याकरितां.
सोअना—क्रि. अ. निजणें.
सोआ—पु. शेपूची भाजी.
सोई—स. तोच.—अ. याकरितां.
सोऊ—अ. तोसुद्धां.
सोक, शोक—पु. दुःख, शोक.
सोख, शोख—वि. धीट, चंचल, चमकदार रंग.
सोख्ता—वि. दग्ध, जळलेला, दुःखी.—पु. टिपकागद.
सोखन—पु. एक प्रकारचा जंगली तांदुळ.
सोखना—क्रि. स. शोषणें.
सोख्तनी—स्त्री. जळाऊ लाकूड, किंवा पदार्थ.
सोख्ता—पु. टिपकागद.—वि. दग्ध, दुःखी.
सोग—पु. शोक.
सोगी—वि. शोकाकुल, दुःखी.
सोच—पु. विचार, चिंता, शोक, पश्चात्ताप.
सोचना— क्रि. अ. विचार करणें, चिंता करणें, खेद करणें.
सोचनीय—वि. दुःखदायक, अत्यंत हीन.
सोचविचार—पु. समजूत, पूर्ण विचार.
सोज़—पु. दुःख, दाह, पद्यविशेष.
सोज—स्त्री. सूज, उपकरण, शैया.
सोज़न—स्त्री. सुई.
सोजनकारी—स्त्री. सुईचें काम.
सोजिश—स्त्री. सूज.
सोझ—झा—वि. सरळ, समोर गेलेला.
सोटा—पु. पोपट, काठी.
सोढ़र—वि. भोंदू, मूर्ख.
सोत—ता—पु. स्रोत, झरा.
सोति—ती—स्त्री. स्रोत, स्वाती नक्षत्र.—पु. वेदांत पारंगत, ब्राह्मणांतील एक भेद.
सोध—पु. शोध, तपास, सुधारणा, परत फेड, महाल.
सोधना—क्रि. स. शुद्ध करणें, साफ करणें, दुरुस्त करणें, निश्चित करणें, धुंडाळणें, चुकते करणें (ऋण). [—वि. लाल.
सोन— पु. शोणनद, सोनें, एक जल पक्षी.
सोनकीकर—पु. एक फार मोठा वृक्ष.

सोनकेला–पु. सोनकेळें.
सोनजरद, सोनजूहि–ही–स्त्री. पिवळी जुई.
सोनवाना, सोनहरा–ला– वि. सोनेरी.
सोनहा–पु. कुत्र्याच्या जातीचा एक लहान जंगली प्राणी.
सोना–पु. सोनें, सुंदर वस्तु, राजहंस.–क्रि. अ. निजणें. –स्त्री. एक मासा. [होणें.
सोने का घर मिट्टी होना–सर्व कांहीं नष्ट
सोनेमें घुन लगना–असंभव गोष्ट होणें.
सोनेमें सुगंध–फार चांगल्या गोष्टींत आणखी विशेषता असणें.
सोनापाठा–पु. एक औषधी झाड. [मक्षिका.
सोनामक्खी–स्त्री. एक उपधातु, सुवर्ण
सोनित–वि. लाल रंगाचा.–पु. रक्त.
सोनिप–पु. राजा.
सोनी–पु. सोनार.
सोपत–पु. आरामाची व्यवस्था.
सोपता–पु. एकांत स्थान.
सोपान–पु. शिडी, जिना.
सोपि–वि. तोच, तोसुद्धां. [होणें.
सोफ़ता–पु. एकांत, फ़ुरसत, रोग कमी
सोफियाना–वि. साधें व सुंदर, सूफीसंबंधीं.
सोफी–पु. सूफी.
सोभ–स्त्री. शोभा, चमक, छटा, सजावट, रंग, वीस अक्षरांचें एक वर्णवृत्त.
सोभना–क्रि. अ. शोभणें.–स्त्री. सुंदर स्त्री,
सोभा–स्त्री. पाहा 'सोभ.' [हळद.
सोम–पु. सोमरसाची वेल, वैदिक कालांतील एक देव, सोमवार, कुबेर, यम, वायु, अमृत, जल, सोमयज्ञ, स्वर्ग.
सोमकर–पु. चंद्राचे किरण.
सोमवारी–स्त्री. सोमवती अमावास्या.–वि. सोमवारसंबंधीं.

सोय–सर्व, तेंच.–अ. याकरितां.
सोया–पु. शेपूची भाजी.– क्रि. अ. झोपला.
सोर–पु. कोलाहल, प्रसिद्धि.–स्त्री. मूळ.
सोरठा–पु. अठ्ठेचाळीस मात्रांचा एक छंद.
सोरनी–स्त्री. झाडू, मृतकाचा एक संस्कार.
सोरबा–पु. रसा.
सोरही–स्त्री. सोळा कवड्यांनीं खेळण्याचा जुगार, जुगाराच्या सोळा कवड्या.
सोरा–पु. सोडा (क्षार).
सोरह, सोलह–वि. सोळा.
सोलह आने पाव रत्ती–सव्वा सोळा आणे
सोलहो आने–संपूर्ण. [(यश).
सोला–पु. एक प्रकारचें झाड (यांच्या फांद्यांच्या सालीपासून इंग्रज लोकांच्या टोप्या बनतात).
सोवना–पु. सोनें, फार सुंदर वस्तु, राजहंस, एक मध्यम उंचीचा वृक्ष.–स्त्री. एक प्रकारचा मासा.–क्रि. अ. झोंप घेणें,
सोवा–पु. शेपूची भाजी. [अंग सुन्न होणें.
सो (शो) षक–पु. शोषण करणारा, सुकविणारा, क्षीण करणारा.
सोसन–पु. इराणांतील एक प्रसिद्ध फुलझाड.
सोसनी–वि. तांबूस निळा.
सोसि–अ. असा असेल, तो तू आहेस.
सोसु–त्याचा, त्याचाच.
सोह–अ. समोर. –स्त्री. शपथ.
सोहगी–स्त्री. वाङ्निश्चयानंतर वधूला द्यावयाचे कपडे, दागिने, इ. वस्तु, सौभाग्यचिन्ह (कुंकू, शेंदूर).
सोहन–वि. सुंदर.–पु. सुंदर पुरुष.–स्त्री. एक प्रकारचा मोठा पक्षी.
सोहन पपड़ी–स्त्री. एक प्रकारची मिठाई.
सोहन हलवा–पु. एक प्रकारची स्वादिष्ट

मिठाई. [सुंदर.
सोहना–क्रि. अ. आवडणें, शोभणें.– वि.
सोहबत–स्त्री. सोबत, संभोग.
सोहबतयाफ्ता–वि. चांगल्या लोकांच्या सहवासांत राहिलेला, सुशिक्षित.
सोहबती–पु. सोबती.
सोहमस्मि–सोऽहम्, तो मी आहे.
सोहर–स्त्री. सूतिकागृह.–पु. मंगल गीत.
सोहरत–स्त्री. कीर्ति.
सोहरना–क्रि. स. गोंजारणें.
सोहराना–क्रि. स. गोजारणें, हात फिरविणें, गुदगुल्या करणें.–क्रि. अ.गुदगुल्या होणें.
सोहाइन– वि. सुंदर.
सोहाई–क्रि. स. शोभविणें, सुंदर दिसणें, बेणणें.–वि. गोड, गोजिरवाणें.
सोहाग–पु. सौभाग्य.
सोहागा–पु. टांकणखार.
सोहागिन–स्त्री. सौभाग्यवती.
सोहाता–वि. सुंदर. [सजणें.
सोहाना–क्रि. अ. रुचणें, गोड लागणें,
सोहासित–वि. प्रिय,आवडीचा, खुशामती.
सोहिला–पु. मंगलगीत.
सौंघाई–स्त्री. अधिकता.
सौंचना–क्रि. स. मलत्याग करणें, त्यानंतर
सौंचर–पु. काळें मीठ. [हातपाय धुणें.
सौंड-डा–पु. पासोडी. [भिजविणें.
सौंदन–स्त्री. धोब्याचे खाऱ्या मातींत कपडे
सौंदना–क्रि. स. मिसळणें, एकजीव करणें.
सौंदर्य–पु. सुंदरता, सौंदर्य. [पांढरा दगड.
सौंध–स्त्री. सुगंध सुवास.–पु.प्रासाद, चांदी,
सौंधना–क्रि. स. सुगंधित करणें.
सौंधा–वि. स्वादिष्ट, रुचकर.
सौंधाई–स्त्री. स्वादिष्टपणा, सुगंध, सुवास.

सौंपना–क्रि. स. सोपणें, सांगून सवरून
सौंफ–स्त्री. बडिशेप. [हवाली करणें
सौंरई–स्त्री. सावळेपणा.
सौंरना–क्रि. अ. स्मरण करणें.
सौंह–स्त्री. शपथ.–अ. समोर.
सौ–वि. शंभर.–अ. समान.
सौ बातकी एक बात–सारांश.
सौक, सौकन–स्त्री. सवत.–वि. एकशें.
सौख,शौक–पु. शौक.
सौगंद–स्त्री. शपथ.
सौगंध–पु. गंधी, सुगंध. –स्त्री. शपथ.
सौगात–स्त्री. भेट.
सौगाती–वि. उत्तम, भेट देण्यास योग्य.
सौघा–वि स्वस्त.
सौच, शौच–पु. शुद्धता, पवित्रता.
सौज–स्त्री. सामुग्री, शय्या.
सौजना– क्रि. स. नटणें, शृंगारणें, सजणें.
सौजा–पु. शिकार.
सौत, सौतन, सौतिन–स्त्री. सवत.
सौतिया डाह–स्त्री. सापत्नभाव.
सौतुक, सौतुख–अ. समोर, जागेपणीं.
सौतेला–वि. सावत्र.
सौदा–पु. व्यापार, व्यापाराच्या वस्तु,
सौदाई–वि. वेडा. [वेडेपणा, प्रेम, ध्यास.
सौदागर–पु. व्यापारी.
सौदागरी–स्त्री. व्यापार, व्यवसाय.
सौदाम(मि)नी–स्त्री. वीज, विद्युत्.
सौदा सुलुफ–पु. व्यापारी वस्तु.
सौदा सूत–पु. व्यवहार.
सौध–पु. महाल, चांदी, पांढरा दगड.
सौधना–क्रि. स. साधणें, नेम मारणें, मोजणें, संवय करणें, थांबविणें, हांकणें, शुद्ध करणें, दोष दूर करणें,

निर्णय करणें, शोधणें, दुरुस्त करणें, कर्ज फेडणें.
सौन–अ. समोर, पुढें.–पु. कसाई. [सौंदर्य.
सौभग–पु. सद्भाग्य, सुख, धनदौलत,
सौभाग्य–पु. सुदैव, सुख, आनंद, क्षेम, कुशल, सौभाग्य, सौंदर्य, ऐश्वर्य, वैभव.
सौभाग्यवती–स्त्री. सधवा, सौभाग्यवती.
सौभागिनी–स्त्री. सौभाग्यवती.
सौमनस्य–पु. प्रसन्नता. [शत्रुघ्न.
सौमित्री–स्त्री. सुमित्राचे पुत्र लक्ष्मण व
सौम्य–वि. सोमलतासंबंधी, चंद्रमासंबंधी, शीतल आणि स्निग्ध, सुशील, शुभ, मनोहर.–पु. सोमयज्ञ, बुध, ब्राह्मण, मार्गशीर्ष, सज्जनता, एक दिव्यास्त्र.
सौर–वि. सूर्यासंबंधीं, सूर्यापासून उत्पन्न झालेलें.-पु.शनि, सूर्याचा उपासक.-स्त्री.
सौरज–पु. शौर्य. [चादर.
सौरभ–पु. सुगंध, केशर, आंबा.
सौरि,शौरि–पु. श्रीकृष्ण, वासुदेव, शनिग्रह.
सौरी–स्त्री. प्रसूतिघर, एक प्रकारचा मासा.
सौवर्चल–पु. संचलखार.
सौष्ठव–पु. सौंदर्य, अवयवांचा रेखीवपणा, सौष्ठव, नाटकांचे एक अंग.
सौहँ–स्त्री. शपथ.–अ. पुढें, समोर.
सौहार्द-र्द्य–पु. मैत्री, मित्रता.
सौहीं–अ. समोर, पुढें.
सौहृद–पु. मित्रता, मित्र.
स्तंभ–पु. खांब, खोड, अचलता, प्रतिबंध.
स्तंभित–वि. निःस्तब्ध, सुन्न, थांबलेला.
स्तन–पु. स्तन.
स्तनपायी–वि. अंगावर दूध पिणारें मूल.
स्तबक–पु. फुलांचा गुच्छ, समूह, राशी, पुस्तकाचा अध्याय किंवा परिच्छेद,
स्तीर्ण–वि. पसरलेला. [स्तुति करणारा.
स्तुत–वि. प्रशंसित.
स्तुति–स्त्री. प्रशंसा, तारीफ, बढाई,
स्तोक–पु. बुंद, बिंदु, चातक. [दुर्गा.
स्तोत्र–पु. स्तुति.
स्त्री–स्त्री. नारी, पत्नी, मादी, वर्णवृत्त.
स्त्रीव्रत–पु. पत्नीव्रत, अव्यभिचार.
स्थकित–वि. थकलेला.
स्थगित–वि. तहकूब, झांकलेला, थोड्या वेळापुरता थांबविलेला.
स्थल–पु. जमीन, स्थान, निर्जल व रेताड जमीन, कर, संधि.
स्थविर–पु. वृद्ध किंवा म्हातारा मनुष्य, ब्रह्मदेव, बौद्ध भिक्षु. [णारा, टिकाऊ.
स्थाई–वि. थांबणारा, पुष्कळ दिवस चाल-
स्थान–पु. जमीन, स्थळ, ठिकाण, पद, हुद्दा, मंदिर, संधि, अवसर, स्थिति, घर.
स्थानापन्न– वि. दुसऱ्याच्या जागेवर तात्पुरता नेमला गेलेला, बदली.
स्थानीय–वि. स्थानिक. [जमविणें.
स्थापना–स्त्री. स्थापणें, सिद्ध करणें,
स्थायी–वि. स्थिर राहणारा, टिकाऊ.
स्थायी समिति–स्त्री. स्टँडिंग कमिटी.
स्थावर–वि. स्थिर, अचल.–पु. पर्वत, अचल संपत्ति.
स्थित–वि. अवलंबित, बसलेला, आपल्या प्रतिज्ञेवर दृढ असलेला, विद्यमान, निवासी, उभा, बरचा. [होण्यासारखें.
स्थूल–वि. लठ्ठ, ढोबळ.–पु. इंद्रियगोचर
स्नातक–पु. ब्रम्हचर्याश्रमांतून गृहस्थाश्र-

मांत प्रवेश केलेला. [तेल.

स्नेह–पु. प्रेम, तेलकट, पदार्थ, कोमलता,

स्पर्श–पु. दोन वस्तुंचा कांहीं भाग एकमेकांस लागणें, दाबाचें ज्ञान होण्याचा त्वचेचा गुण, ग्रहणामध्यें चंद्रसूर्यावर सावली पडण्याचा आरंभ.

स्पर्शास्पर्श–पु. शिवाशिव.

स्पर्शी–वि. स्पर्श करणार.

स्पष्ट–वि. स्पष्ट दिसणारा किंवा समजणारा, व्याकरणांत वर्णाच्या उच्चाराचा एक प्रकार (यांत ओठांचा एकमेकाला किंचित स्पर्श होतो).

स्पष्टतया–अ. स्पष्ट रीतीनें, उघड.

स्पृही–वि. इच्छा करणार.

स्फुट–वि. दृश्य, व्यक्त झालेलें, स्पष्ट, विकसित, किरकोळ.[केलेला, हसतमुख.

स्फुटित–वि. विकसित, उमललेला, स्पष्ट

स्फूर्ति–स्त्री. स्फुरण पावणें, उत्साह, चपलता.

स्फोट–पु. फुटण्याची क्रिया, फोड.

स्फोटक–पु. फोड.

स्मर–पु. कामदेव, स्मृति, आठवण.

स्मरण–पु. आठवण, भक्तींचा एक प्रकार. एक भाषालंकार.

स्मरना–क्रि. स. आठवण करणें.

स्मरामहे–आम्ही स्मरण करतों.

स्मृति–स्त्री. आठवण, हिंदूंचें धर्मशास्त्र, अठराची संख्या, छंदाचा एक प्रकार.

स्यन्दन–पु. थेंब थेंब गळणें, चालणें, युद्धांत उपयोगी पडणारा रथ, वायु.

स्यात–अ. कदाचित.

स्यानपन–पु. शहाणपणा, चलाखी.

स्याना–वि. शाहाणा, वयांत आलेला, धूर्त. –पु. वृद्ध पुरुष, मांत्रिक, चिकित्सक.

स्यापा–पु. मेलेल्या माणसासाठीं रडणें.

स्यापा पड़ना–रडणें, सामसूम होणें.

स्याम–वि. काळसर.–पु. भारतवर्षाच्या पूर्वेकडील एक देश.

स्यामकरन–पु. श्यामकर्ण घोडा.

स्यामता–स्त्री. काळेपणा, मलीनता.

स्यामल–वि. काळसर.

स्यामा–स्त्री. राधा, एका गोपीचें नांव, एक प्रसिद्ध काळा पक्षी, सोळा वर्षांची तरुणी, काळ्या रंगाची गाय, तुळस, कोकिळा, यमुना, रात्र, स्त्री. –वि. [काळ्या रंगाची.

स्यार–पु. कोल्हा.

स्यारी–स्त्री. कोल्ही.

स्याल–पु. बायकोचा भाऊ.

स्याह–वि. काळा.–पु. घोड्याची एक जात.

स्याहा–पु. जमाखर्चाची वही, सारा वही.

स्याहानवीस–पु. सरकारी खजीन्याचा जमाखर्च लिहिणारा माणूस.

स्याही–स्त्री. शाई, काळेपणा.

स्याही जाना–तारुण्यावस्था संपणें, केस पांढरें होणें.

स्याही दौड़ना–तोंड काळवंडणें.

स्याहीचूस–टिपकागद.

स्यों, स्यो–अ. सह, जवळ.

स्रंग, श्रृंग–पु. पर्वताचें शिखर, शिंग, शिंग (वाद्य), कमळ, एक ऋषि.

स्रक–स्त्री. फुलांची माळ, एक वर्णवृत्त.

स्रम, श्रम–पु. मेहनत.

स्रमित–वि. श्रमित, थकलेला.

स्रवण–पु. प्रवाह, गर्भपात, मूत्र, घाम, कान, शास्त्रांतील गोष्टी ऐकणें, एक प्रकारची भक्ति, अंधक मुनीच्या पुत्राचें [नांव, एक नक्षत्र.

स्राद्ध–पु. श्राद्ध.

स्राप—पु. शाप.

स्रावक, स्रावी—वि. वाहविणारा.

स्री—स्त्री. श्री. लक्ष्मी, श्रेष्ठ, धन, विभूति.

स्रुति—स्त्री. श्रुति, कान, ऐकलेली गोष्ट, शब्द, खबर, चारांची संख्या, नांव, विद्या, अनुप्रासाचा एक भेद.

स्रुवा—स्त्री. होमांत तुपाची आहुति द्यावयाची लाकडी डाव.

स्रेनी—स्त्री. श्रेणी, ओळ, क्रम, समूह, सैन्य, कंपनी, साखळी, जिना.

स्रेय—वि. श्रेय, अधिक चांगलें, श्रेष्ठ, शुभ. —पु. चांगुलपणा, कल्याण, पुण्य.

स्रोत—पु. पाण्याचा प्रवाह, नदी.

स्रोता—पु. श्रोता, ऐकणारा.

स्लेट—पु. पाटी.

स्व—वि. स्वतःचा.

स्वच्छ—वि. साफ, पवित्र स्पष्ट. [बेधडक.

स्वच्छंद—वि. स्वतंत्र, निरंकुश.—अ.

स्वजन—पु. आपल्या परिवारांतील लोक, नातेवाईक. [बंधनरहित.

स्वतंत्र—वि. मुक्त, स्वेच्छाचारी, वेगळा,

स्वतंत्रता—स्त्री. मुक्तता, मोकळेपणा.

स्वतोविरोधी—पु. स्वतःच स्वतःचा विरोध

स्वदेश—पु. मातृभूमि. [करणारा.

स्वन—पु. आवाज.

स्वनाम धन्य—पु. सुप्रसिद्ध.

स्वपच—पु. चांडाळ, डोंब.

स्वपनना—क्रि. अ. स्वप्न पाहाणें.

स्वबस—वि. आपल्या ताब्यांत.

स्वबास—पु. आपलें घर.

स्वभाउ—पु. स्वभाव. [णारा प्रधान गुण.

स्वभाव—पु. प्रकृति, संवय, कायम अस-

स्वभावतः—अ. स्वाभाविक.

स्वयं—अ. स्वतः, आपोआप.

स्वयंवर—पु. स्वतःचा पति स्वतःच निवडण्याची एक प्राचीन लग्नपद्धति.

स्वयंसेवक—पु. स्वतःच्या इच्छेनें विना वेतन काम करणारा मनुष्य.

स्वर—पु. स्वर्ग, आकाश, ध्वनि, स्वरमाधुर्य,

स्वराज्य—पु. आपलें राज्य. [नाकांतील वायु.

स्वरूप—पु. आकार, मूर्ति किंवा चित्र इत्यादि, देवांनीं धारण केलेलें रूप, देवाचें रूप धारण केलेली व्यक्ति. —वि. सुंदर.—अ. प्रमाणें.

स्वरोद—पु. एक तंतुवाद्य.

स्वर्ग—पु. स्वर्गलोक, निर्भेळ सुख.

स्वर्गकी धार—आकाशगंगा.

स्वर्ग सिधारना—देहांत होणें.

स्वर्गवधूटी—स्त्री. अप्सरा.

स्वर्गस्थ—वि. कैलासवासी.

स्वर्गीय—वि. स्वर्गाचें, मृत.

स्वर्ण—पु. सोनें, धोत्रा.

स्वर्णकमल—पु. लाल कमळ.

स्वल्प—वि. फार थोडें, क्षुल्लक, लहान.

स्वसा—स्त्री. बहीण.

स्वस्थ—वि. निरोगी, सावध.

स्वसेव्य—पु. आपला स्वामी.

स्वाँग—पु. सोंग, हुबेहुब नक्कल.

स्वाँगना—क्रि. स. सोंग घेणें.

स्वाँगी—पु. बहुरूपी (मनुष्य), नकलाकार.

स्वांत—पु. अंतःकरण, मन.

स्वांसा—पु. श्वास.

स्वांसा साधना—प्राणायाम करणें, होरा

स्वाक्षरी—स्त्री. हस्ताक्षर. [पाहणें.

स्वागत—पु. आदरसत्कार.

स्वागतकारिणी सभा—स्त्री. स्वागतसमिति.

स्वाति–स्त्री. पंधरावें नक्षत्र.
स्वाद–पु. रुचि, इच्छा.
स्वादक–पु. पदार्थ तयार झाल्याबरोबर [चाखून पाहाणारा.
स्वादिष्ट–वि. रुचकर.
स्वादी–वि. रसिक, चाखणारा.
स्वादु–पु. मधुरता, गूळ, दूध.–वि.–मधुर, गोड, चवदार, सुंदर.
स्वाधीन–वि. स्वतंत्र, स्वच्छंदी.–पु. समर्पण, हवाली करणें.
स्वाधीनता–स्त्री. स्वातंत्र्य.
स्वाध्याय–पु. नियमपूर्वक अध्ययन, वेदाध्ययन, वेद.
स्वान–पु. कुत्रा.
स्वाभाविक–वि. आपोआप होणारें, स्वभावसिद्ध, नैसर्गिक.
स्वामी–पु. मालक, घरांतील मुख्य पुरुष, पति, ईश्वर, राजा, कार्तिकेय, साधु संन्याशांची पदवी. [पतीचें नांव.
स्वायंभुवमनु–पु. ब्रह्माचा पुत्र, प्रथम प्रजा-
स्वायत्त–वि. आपल्या ताब्यांत असलेला.
स्वारथ–पु. स्वार्थ.–वि. सफल.
स्वारथ चीन्हना–आपला स्वार्थ पाहणें.
स्वारथ लेना–मन घालणें, स्वारस्य असणें.
स्वारथी–वि. स्वार्थी.
स्वार्थता–स्त्री. स्वार्थीपणा.
स्वार्थपर–वि. स्वार्थी.
स्वास्थ्य–पु. आरोग्य.
स्वास्थ्यकर–वि. आरोग्यकारक.
स्वास–पु. श्वास.
स्वीकार–पु. अंगीकार, घेणें.
स्वीकृत–वि. मंजूर, स्वीकार केलेला.
स्वीकृति–स्त्री. मंजुरी, संमति. [स्वजन.
स्वीय, स्वै–वि. स्वतःचा, आपला. –पु.
स्वेच्छाचार–पु. मनांत येईल तें करणें.
स्वेच्छा सेवक–पु. स्वयंसेवक.
स्वेत–वि. श्वेत, उज्ज्वल.
स्वेद–पु. घाम, वाफ, उष्णता.
स्वैरचारी–वि. स्वेच्छाचारी, स्वच्छंदी, [व्यभिचारी.
स्वैरता–स्त्री. स्वैराचार.
स्वैरिणी–स्त्री. व्यभिचारिणी स्त्री.

[ह]

हँकड़ना, हँकरना–क्रि. अ. कुर्र्यानें बोलणें, ललकारणें. [उठविणें.
हँकवा–पु. वाघाच्या शिकारीकरितां रान
हँकवाना–क्रि. स. हांक मारविणें.
हँकवैया–पु. हांक मारणारा.
हँका–स्त्री. ललकार.
हँकाई–स्त्री. हांकण्याची क्रिया किंवा मजुरी.
हँकाना–क्रि. स. बोलाविणें, हांकणें, हांकविणें.
हँकार–स्त्री. हांक.
हँकार पड़ना– हांक मारणें, पुकारणी होणें.
हँकारना–क्रि. स. मोठ्यानें हांक मारणें, हुंकारणें.
हँकारा–पु. हांक, आमंत्रण, आव्हान.
हँकारी–स्त्री. बोलावणारा दूत.
हँगाम–पु. वेळ, समय, हंगाम, ऋतु.
हँगामा–पु. भांडणतंटा, गडबड, गर्दी, लढाई, दंगा, कल्लोळ.
हंजार–पु. मार्ग, रीत, गति.
हंडना–क्रि. अ. भटकणें, वस्त्र नेसलें किंवा पांघरलें जाणें, इकडे तिकडे शोधणें, स्वैर हिंडणें.
हंडा–पु. पाणी भरण्याचा हांडा.
हँडिया– स्त्री. काचेची हंडी, मातीचें भांडें.
हँफनि–स्त्री. दम, धाप.
हँफनि मिटाना–विश्रांति घेणें, आळसणें.
हँफनी मिटना–स्वस्थ होणें.

हंस–पु. हंस, सूर्य, ब्रह्म, आत्मा, जीव, विष्णु, संन्याशांचा एक भेद, प्राणवायु, घोडा, शंकर एक छंद.
हंसक–पु. हंसपक्षी, पायांतील जोडवें.
हँसतमुख–पु. हंसतमुख.
हँसना–क्रि. अ. हंसणें, थट्टा करणें, प्रसन्न होणें, खुश होणें.–क्रि.स. उपहास करणें.
हँसते हँसते–प्रसन्नतेनें, खुशीनें.
हँसना खेलना–आनद करणें.
(किसीपर)हँसना–उपहास करणें, एकाद्याची टिंगल करणें.
(ठठाकर)हँसना–खो खो हसणें, खिदळणें.
(बात) हँसकर उड़ाना–एकादी गोष्ट क्षुद्र समजून उडविणें.
हँसकर टालना–हसून टाळणें.
हँसनी, हँसिनि–स्त्री. हंसे, हास्य.
हँसमुख–वि. हंसतमुख.
हँसली–स्त्री. जत्रु, स्त्रियांच्या गळ्यांतील [दागिना.
हँसाई–स्त्री. हंसणें, निंदा, उपहास.
हँसाना–क्रि. स. हंसविणें.
हँसिया–स्त्री. विळी, कोयता.
हंसी–स्त्री. हंसाची मादी, बावीस अक्षरांचें एक वर्णवृत्त.
हँसी–स्त्री. हास्य, थट्टा, उपहास.
हँसी उड़ाना–उपहास करणें, टिंगल करणें.
हँसी खुशी–प्रसन्नता.
हँसी खेल–गम्मत, तुच्छ काम.
हँसी छूटना–हसूं येणें.
हँसी ठठ्ठा–विनोद, चेष्टा.
हँसी दिल्लगी–मजाक–विनोद, उपहास.
हँसीमें कहना–गमतीचें बोलणें.
हँसीमें टालना –हसून घालविणें.
हँसीमें लेना–गंमत समजणें.
हँसी समझना–सोपें वाटणें, मामुली गोष्ट [समजणें.
हँसुआ–पु. विळा.
हँसोड़, हँसौहाँ–वि. थट्टेखोर.
हअना–क्रि. स. मारणें.
हऊँ, हौं–सर्व. मी.
हक़–वि. सत्य,उचित.–पु. परमेश्वर, हक्क, [पक्ष.
हक़ अदा करना–कर्तव्य पाळणें.
हक़पर रहना-होना–खऱ्याचा आग्रह धरणें.
हक़में–बाजूला, विषयीं.
हक़तलफ़ी–स्त्री. अन्याय.
हक़ताला–पु. परमेश्वर.
हक़दार–पु. अधिकार असलेला.
हक़नाहक़–अ. अकारण, व्यर्थ, जबरदस्ती.
हकबकाना–क्रि. अ. घाबरणें.
हकरावना–क्रि. स. बोलविणें.
हकला–वि. तोतरा, हेल काढून बोलणारा, चांचरत बोलणारा.
हकलाना–क्रि. अ. बोलतांना अडखळणें.
हकलाहा–वि. तोतरा.
हक़शफ़ा, सफ़ा–पु. शेजाऱ्याचें घर किंवा जमीनजुमला खरेदी करण्याचा पहिला हक्क.
हक़शिनास–वि. न्यायी, आस्तिक, गुण-[ग्राहक.
हक़ारत–स्त्री. तिरस्कार.
हक़ीक़त–स्त्री. तथ्य, खरी गोष्ट, वास्त-[विकता.
हक़ीक़तमें–वास्तविकपणें, खरोखर.
हक़ीक़त खुलना, हक़ीक़त का पता लगना–खऱ्या गोष्टीचा पत्ता लागणें.
हक़ीक़ी–वि. मूळचें, स्वतःचें, खरा, सच्चा, सख्खा.
हकीम–पु. आचार्य, विद्वान, वैद्य, तत्व-[वेत्ता.
हकीमी–स्त्री. युनानी चिकित्साशास्त्र, हकीमाकडून केली जाणारी चिकित्सा, हकीमाचा पेशा.

हक़ीयत–स्त्री. अधिकार.
हक़ीर–वि. दुबळा, तुच्छ.
हक़ूक–पु. 'हक़' चें अ. वचन.
हकूमत–स्त्री. अधिकार, शासन, कारकीर्द.
हक्का–अ. परमेश्वराची शपथ.
हक्काक–पु. दागिन्यावर अक्षरें किंवा मोहर
हक्का बक्का–वि. घाबरलेला. [खोदणारा.
हक्काबक्का रहना–आश्चर्यचकित होणें.
हक़्क़ियत–स्त्री. अधिकार.
हक़्क़े तस्नीफ़–पु. लेखकाचा आपल्या पुस्तकावरील अधिकार.
हगना–क्रि. अ. हगणें.
हगास–स्त्री. मलत्याग करण्याची इच्छा.
हचकना–क्रि. स. गदगदा हलविणें.
हचका, हचकोला–रा–पु. हिसका, धक्का.
हचरमचर करना–हलणें, डोलणें, आळस करणें, कांकू करणें, ढकलाढकली करणें.
हचहचाना–क्रि. अ. हलणें, डोलणें.
हज–पु. मक्केची यात्रा.
हज़–पु. सद्‌भाय, खुशी, स्वाद, मजा.
हज़म–पु. पचनक्रिया, पाचन.–वि. लाटलेलें,
हजर–पु. दगड. [पचविलेलें.
हज़र–पु. पथ्य, बडबड.
हज़रत–पु. महापुरुषाचें संबोधन, महात्मा, महाशय, दुष्ट, पाजी, निकटता, सामिप्य.
हज़रत सलामत–पु. बादशहाचें संबोधन,
हज़रेअसवद–पु. काब्याचा दगड. [श्रीमान.
हज़ा–स. हें.
हजाब–पु. पडदा, लाज. [मजुरी.
हजामत–स्त्री. क्षौर, क्षौरविधी करण्याची
हजामत बनाना–दाढी किंवा डोक्याचे केस कापणें, लुटणें, मारपीट करणें.
हज़ार–वि. हजार.
हज़ार पा–पु. घोण.–अ. पाहिजे तितकें,
हज़ारहा–वि. हजारों, असंख्य. [कितीतरी.
हज़ारा–पु. सहस्त्र दल पुष्प, कारंजें, झारी, झेंडूचें फूल, सीमा प्रांतांतील एक जात. [लेकवळा.
हज़ारी–पु. एक हजार शिपायांचा मुख्य,
हज़ारी रोज़ा–पु, मुसलमान धर्माप्रमाणें
हज़ीमत–स्त्री. पराजय. [एक उपवास.
हजूम–पु. जनसमूह, गर्दी.
हज़ूर–पु. राजसभा, श्रेष्ठांचें संबोधन.
हज़ूरी–पु. सेवक, हुजऱ्या, दरबारी, अंग-
हजो–स्त्री. निंदा. [रक्षक.–वि. सरकारी.
हज्ज–पु. मक्केची यात्रा.
हज्जाम–पु. न्हावी.
हज्जामी–स्त्री. हजामाचा पेशा.
हज़्म–वि. पाचक, लुबाडलेलें.–पु. पचन.
हट(ठ)–स्त्री. हट्ट.
हटक –स्त्री. अटकाव, अडथळा. [काठी
हटकन–गाई हांकणें, जनावरें हांकण्याची
हटक मानना–मर्यादा पाळणें, आज्ञा पाळणें.
हटकना–क्रि. स. मना करणें, गुरें वळविणें.
हटकार–पु. संप, माळेचें सूत.
हटकि–विनाकारण, बळजबरी.
हट(ड़)ताल–स्त्री. हरताळ.
हटना–क्रि.अ. सरकणें, मागें होणें, पळणें, आपल्या वचनापासून टळणें, समोरून दूर होणें, न राहणें, अंग चोरणें.
हटवा–पु. दुकानदार.
हटवाई–स्त्री. क्रयविक्रय.
हटवाना–क्रि. स. दूर सारविणें, लोटविणें.
हटवार–पु. दुकानदार.
हटाना–क्रि. स. सरकविणें, पळावयास
हटिया–स्त्री. बाजार. [लावणें, लोटणें.

हटौति–स्त्री. बांधा, ठेवण.
हट्ट–पु. बाजार, दुकान.
हट्टाकट्टा–वि. सशक्त.
हट्टी–स्त्री. दुकान.
हठ–पु. हट्ट, प्रतिज्ञा, बलात्कार.
हठ पकड़ना–हट्ट धरणें.
हठ माँडना–दुराग्रह धरणें, पण करणें.
हठमें पड़ना–हट्ट करणें.
हठ रखना–हट्ट धरणें.
हठधर्म–पु. दुराग्रह, कट्टरपणा.
हठधर्मी–स्त्री. दुराग्रह, दुराग्रही माणूस.
हठना–क्रि. अ. हट्ट करणें, प्रतिज्ञा करणें.
हठात्–अ. हट्टानें, बलपूर्वक, अवश्य.
हठि–अ. हट्ट करून, जबरदस्तीनें, आग्रह-पूर्वक.
हठी–वि. हट्टी.
हठीला–वि. हट्टी, दुराग्रही, धैर्यवान, दृढप्रतिज्ञ.
हठौना–क्रि. स. हट्ट करविणें.
हड़–स्त्री. हिरडा, डोरलें.
हड़कंप–पु. खळबळ.
हड़कंप मचना–खळबळ उडणें.
हड़क–स्त्री. वेडा कुत्रा चावल्यानंतर पाण्या-साठीं होणारी तळमळ, उत्कृष्ट इच्छा, छंद, व्याकुळता.
हड़कना–क्रि. अ. एकाद्या वस्तूकरितां तळमळणें, व्याकुळ होणें.
हड़काना–क्रि. स. हाकलून देणें, एकाद्याच्या पाठीस लावणें, सतावणें (एकादी वस्तु देऊन).
हड़काया–वि. पिसाळलेलें (कुत्रें).
हड़गिल्ला, हड़गीला–पु. बगळ्यासारखा एक पक्षी.
हड़जोड़-र–पु. एक औषधि वेल (हाडें बसविणारी).
हड़ताल–स्त्री. हरताळ, संप.
हड़ना–क्रि. अ. वजन होणें, तोल होणें.
हड़प–वि. गिळलेलें, लांबविलेलें, लपविलेलें.
हड़पना–क्रि. स. गिळणें, लांबविणें, लुबाडणें, गिळंकृत करणें.
हड़फूटन–स्त्री. हाडांत होणारी पीडा.
हड़बड़–स्त्री. गडबड.
हड़बड़ाना–क्रि. अ. उताविळ होणें, आतुर होणें, गडबडीमुळें घाबरणें.–क्रि. स. एकाद्याला घाई करणें.
हड़बड़िया–वि. उतावीळ.
हड़बड़ी–स्त्री. उतावळेपणा, घाई, घाबरगुंडी.
हड़हड़ाना–क्रि. स. घाई करणें, घाबरून सोडणें.
हड़ावर-ल–स्त्री. अस्थिपंजर, हाडांची माळ.
हड्डा, हड़ा–पु. गांधिलमाशी.
हड्डी–स्त्री. हाड, कूळ, वंश.
हड्डियाँ गढ़ना या तोड़ना–खूप मारणें.
(पुरानी) हड्डी–जुन्या माणसांची मजबूत प्रकृति, सुदृढ म्हातारा.
हड्डियाँ निकल आना–अशक्त होणें.
हड्डी चूसना–सर्वस्व लुटणें, नागविणें.
हत–वि. वध केलेला, मारलेला, गमविलेला, नष्ट केलेला, ठोकर मारलेला, पीडित, गुणलेला.
हतक–स्त्री. बेअब्रू.
हतकइज्जत–स्त्री. अप्रतिष्ठा.
हतदैव–वि. दुर्दैवी.
हतना–क्रि. स. नाश करणें, मारणें, न मानणें.
हतभागा-गी–वि. अभागी.
हतभाग्य–वि. दुर्दैवी.
हताना, हतवाना–क्रि. स. मारविणें.
हताश–वि. निराश.
हताहत–वि. घायाळ.
हत्ता–अ. येथपर्यंत कीं.

हत्थ–पु. हात.
हत्था–पु. दांडा, मूळ, केळयांचा घड, पाणी उपसून टाकण्याचें लांकडी पात्र.
हत्थी–स्त्री. मूळ, दांडा.
हत्थे–अ. हातीं, मार्फत.
हत्थे चढना–प्राप्त होणें, ताब्यांत येणें.
हत्या–स्त्री. खून, वध, बखेडा.
हत्या लगना–हत्येचें पाप लागणें.
हत्यारा–पु. वध करणारा, खुनी पुरुष.
हत्यारी–स्त्री. हत्या करणारी, खुनी स्त्री, हत्येचें पाप.
हथ–पु. 'हाथ, याचें संक्षिप्त रूप.
हथउधार–पु. हातउसनें.
हथकंडा–पु. हात चलाखी, हातखंडेपणा, हस्तकौशल्य, गुप्त कारवाई.
हथकड़ी–स्त्री. बेडी.
हथछुट–वि. एकदम मारणारा.
हथनाल–पु. हत्तीवरील तोफ.
हथनी, हथिनी–स्त्री. हत्तीण. [दागिना.
हथफूल–पु. तळहाताच्या मागें घालण्याचा
हथफेर–पु. प्रेमानें शरीर गोंजारणें, लुबाडणें, हातउसनें पैसे.
हथलेवा–पु. पाणीग्रहणाची रीत (विवाह).
हथबांस–पु. नाव चालविण्याचें सामान (वल्हे वगैरे).
हथबांसना–क्रि. स. एकादी वस्तु वापरण्यास सुरवात करणें, हातीं घेणें, प्रयोग करणें, समेटून धरणें.
हथवासहु–क्रि. मिळून धरा.– पु. वल्हें.
हथसार–स्त्री. हत्तीशाळा.
हथाहथी–अ. हातोहात, ताबडतोब.
हथिया–पु. हस्त नक्षत्र.
हथियाना–क्रि. स. ताब्यांत घेणें, हातीं धरणें, लुबाडणें, ठकविणें.
हथियार–पु. हत्यार, उपकरण.
हथियारबंद–वि. सशस्त्र.
हथेरी–स्त्री. हाताचा तळवा.
हथेली–स्त्री. हाताचा तळवा.
हथेली पर जान होना, हथेली पर जान लेना –तळहातावर शिर घेणें, मृत्यूस तयार राहणें. [क्यांत येणें.
हथेलीमें आना–पूर्ण ताब्यांत येणें, आटो-
हथेव–पु. हातोडा.
हथोरी–स्त्री. हाताचा तळवा.
हथौटी–स्त्री. हातोटी, हस्तकौशल्य, एकाद्या कामांत हात घालणें.
हथौड़ा–पु. हातोडा.
हथ्याना–क्रि. स. पाहा 'हथियाना'.
हद–स्त्री. सीमा, परिणाम.
हद दर्जेका–पराकाष्ठेचा.
हद बांधना–मर्यादा घालणें, विक्रम करणें.
हदे समाअत–स्त्री. कोर्टांत दावा दाखल केल्यानंतर द्यावयाची अवधी.
हदे सियासत–स्त्री. न्यायालयाच्या अधिकाराची सीमा.
हदसे ज्यादा–अमर्याद, पराकाष्ठेचें.
हदफ़–पु. लक्ष, निशाण, मार.
हदिया–पु. भेट, नजराणा.
हदीस–स्त्री. हजरत महंमदांच्या वचनांचा संग्रह.
हदीस खींचना–शपथ घेणें. [नांचा संग्रह.
हदूद–स्त्री. 'हद्द'चें अ. वचन.
हनना–क्रि. स. वध करणें, आघात करणें, गुणणें, लाकडानें ठोकून वाजविणें, शस्त्र चालविणें.
हनवाना–क्रि. स. मारविणें, वध करविणें. आघात करविणें.

हनाना–क्रि. स. पाहा 'हनवाना'.
हनु–स्त्री. जबडा, हनुवटी.
हनुमंत, हनुमत, हनुमान–पु. मारुति. –वि. मोठ्या जबड्याचा, फार मोठा वीर.
हनोज़–अ. अद्याप, अजून.
हप–पु. बक (एकदम वस्तु तोंडांत घालून तोंड मिटण्याचा शब्द).
हप कर जाना–बकाबक खाणें.
हपहपाना–क्रि. अ. धापा टाकणें.
हफ़ नजर–ईश्वर करो आणि दृष्ट न पडो.
हफ़्त–वि. सात.
हफ़्त अकलीम–स्त्री. सर्व जग.
हफ़्त इमाम–पु. इस्लामचे सात मोठे इमाम.
हफ़्ता–पु. आठवडा.
हफ़्ताद–वि. सत्तर.
हबकना–क्रि. अ. खाण्याकरितां तोंड उघडणें. –क्रि. स. दांत खाणें.
हबड़ा–पु. एक जात.–वि. अल्लड.
हबन्नक–वि. मूर्ख. [उतावीळपणें.
हबर हबर–अ. लवकर, झटपट, घाईनें,
हबराना–क्रि. अ. पाहा 'हड़बड़ाना'.
हबीब–पु. मित्र, प्रियकर.
हबूब–पु. पाण्याचा बुडबुडा, खोटी गोष्ट,
हबेल–स्त्री. हंसळी. [थाप.
हब्बा–पु. अन्नाचा दाणा, फार थोडा अंश.
हब्बा डब्बा–पु. मुलांचा एक रोग.
हब्श–पु. अबिसिनिया देश.
हब्शी–पु. अबिसिनिया देशचा रहिवाशी.
हब्स–पु. कैद, तुरुंग, उष्मा. [समान.
हम–स. आम्ही.–पु. अहंकार.–अ. बरोबर,
हम असर, हम अहद–वि. समकालीन.
हम आवाज,हम आहंग–वि. सर्वांच्या बरोबर मिळून बोलणारा.

हमउम्र–वि. सारख्या वयाचे.
हमक़दम–वि. बरोबर चालणारा, साथी.
हमकलाम–वि. बरोबर गप्पागोष्टी कर-
हमकलामी–स्त्री. गप्पागोष्टी. [णारा.
हमचश्म–वि. बरोबरीचा दर्जा असणारा.
हमजिन्स–वि. सजातीय.
हमजुल्फ़–पु. साडू. [समवयस्क.
हमजोली–पु. साथी, सखा, मित्र. –वि.
हमदम–वि. जिवलग (मित्र).
हमदर्द–पु. संकटांत, सहानुभूति दाखवि-
हमदर्दी–स्त्री. सहानुभूति. [णारा.
हमदिगर–अ. आपसांत, परस्पर.
हमदीवार–वि. शेजारी.
हमनफ़्स–वि. मित्र. [उठणारे.
हमनशीं, हमनशीन–वि. एकत्र बसणारे
हमनिवाला–वि. बरोबरीनें खाणारे
हमपल्ला–वि. जोडीदार. [पिणारे.
हमपाया–वि. बरोबरीचा.
हमपियाला–वि. बरोबरीनें खाणारे पिणारे.
हममकतब–वि. सहाध्यायी.
हममज़हब–वि. सहधर्मी.
हमरा–सर्व. आमचा.
हमराह–अ. सोबत. –वि. सहयात्री.
हमराही–पु. एकाच पंथाचा, साथीदार.
हमल–पु. गर्भ, वजन, भार.
हमला–पु. हल्ला, आघात.
हमला-आवर–वि. हल्ला करणारा.
हमवतन–पु. देशबंधु.
हमवार–वि. सपाट.–अ. नित्य.
हमशीर–रा–स्त्री. बहीण.
हमसबक़–पु. सहाध्यायी.
हमसर–री– वि. समान, बरोबरीचा.
हमसाज़–पु. मित्र.

हमसायगी–स्त्री. शेजारीपणा.
हमसाया–पु. शेजारी.
हमसिन–वि. समवयस्क.
हमातन–अ. पायापासून डोक्यापर्यंत, सर्व.
हमामदस्ता–पु. खलबत्ता.
हमादाँ–वि. सर्वज्ञ. [असलेलें स्नानगृह.
हमाम–पु. स्नानागार, चारीबाजूनें बंद
हमार–रा–रो–स. आमचें.
हमाशुमा–वि. सामान्य लोक. [जबरदस्ती.
हमाहमी–स्त्री. स्वार्थपरता, अहंकार,
हमीर-पु. रणथभोरचा एक राजा, हमीर राग.
हमीरहठ–पु. सत्यप्रतिज्ञा, पीळदारपणा.
हमें–स. आम्हांला.
हमेल–स्त्री. पुतळ्यांची माळ.
हमेशा–स–अ. नेहमीं.
हमैं–सर्व. पाहा 'हमें'.
हम्द–स्त्री. ईशस्तुति.
हम्माम–पु. स्नानागार.
हम्मामी–पु. हमामखान्यांत लोकांना स्नान
हम्माल–पु. हमाल. [करविणारा.
हयंद–पु. मोठा किंवा उत्तम घोडा.
हय–पु. घोडा, इंद्र, चार मात्रांचा एक छंद.
हयना–क्रि. स. वध करणें, नाश करणें, ठोकून वाजविणें, मारणें.
हयनाल–स्त्री. घोडे जोडलेल्या गाडीवरील
हया–स्त्री. लाज, मर्यादा. [तोफ.
हयात–स्त्री. आयुष्य, जीवन.
(हीन)हयातमें–आयुष्यांत.
हयादार, हयामंद–वि. लाजाळू, अब्रुदार.
हये, हयो–क्रि. मारलें.
हर–वि. हरण करणारा, दूर करणारा, वध करणारा, घेऊन जाणारा, प्रत्येक.–पु. शंकर, भाजक, एकराक्षस, अग्नि, नांगर.
हरएँ–अ. हळूहळू, गुपचुप, क्रमानें.
हरकत–स्त्री. गति, क्रिया, दुष्ट व्यवहार, प्रयत्न, अडथळा.
हरकना–क्रि. स. पाहा 'हटकना'.
हर(ल)कारा–पु. पोष्टमन, जासूद, निरोप्या.
हरख–पु. पाहा, 'हर्ष'.
हरखना–क्रि. अ. प्रसन्न होणें.
हरखाना–क्रि. स. प्रसन्न करणें.
हरगाह–अ. ज्या अवस्थेंत, जेव्हां, कारण
हरगिज–अ. कदापि. [कीं.
हरचंद–अ. यद्यपि, अनेक वेळां.–पु. शंकराच्या मस्तकावरील चंद्रकोर, हरिश्चंद्र. [नुकसान.
हरज–पु. हरकत, अडचण, अडथळा,
हरजाई-वि. भटक्या, उनाड, व्यभिचारिणी.
हरजाना–पु. नुकसान भरपाई.
हरण–पु. लुटणें, चोरणें, नाश, घेऊन जाणें, वीर्य, हात, वधूवरांस लग्नांत दिलेलें द्रव्य, कवडी. [कारी.
हरता धरता–पु. कर्ता धर्ता, पूर्ण अधि-
हरतार–ल–स्त्री. पिवळा खनिज पदार्थ.
हरताल फेरना या लगाना–हरताळ फासणें.
हरद–दी–स्त्री. हळद, खोल तलाव, किरण.
हरदम–अ. नेहमीं, वेळोवेळीं.
हरदिलअज़ीज़–वि. लोकप्रिय.
हरना–क्रि. स. हरण करणें, लुटणें, दूर करणें, नाश करणें, उचलून नणें. –क्रि. अ. हरणें. –पु. हरण.
हरनाकस–पु. हिरण्यकशिपू.
हरनाच्छ–पु. हिरण्याक्ष. [नाश करणारा.
हरनी-स्त्री. हरिणी, मृगी.-वि. हरण करणारा,
हरनौटा–पु. हरणीचे पाडस.

हरफ़–पु. अक्षर, वर्ण, कलंक, लेख.
हरफ़ आना–दोष लागणें, कलंक लागणें.
हरफ़ उठाना–अक्षर ओळखून वाचणें.
हरफ़ बनाना–चांगलें अक्षर काढणें.
हरफ़गीर–पु. टीकाकार.
हरफ़गीरी–स्त्री. टीकाखोरपणा. [चलाखी.
हरफ़त–स्त्री. कारागिरी, हुन्नर, धंदा,
हरफ़न मौला–पु. हरएक कामांत तरबेज.
हरफारेवड़ी–स्त्री. रायआंवळा.
हरबराना–क्रि. अ. पाहा 'हड़बड़ाना.'
हरबा–पु. शस्त्र, आक्रमण. [उपद्रव.
हरबोंग–वि. अडाणी, मूर्ख. –पु. अंधार,
हरम, –स्त्री. दासी, पत्नी, उपपत्नी.
हरमसरा–पु. अंतःपुर.
हरमज़दगी–स्त्री. दुष्टता, पाजीपणा.
हरमुष्टा–पु. धट्टाकट्टा.
हरये–अ. हळू हळू.
हरवल-पु. सैन्याचा पुढचा भाग. [सरदारकी.
हरवली–स्त्री. सैन्याचें पुढारीपण, सैन्यांत
हरवा–स्त्री. पराजय, थकवा, विरह, हानि.
–पु. माळ, भाजक.-वि. हरण करणारा.
नाश करणारा, घेऊन जाणारा.
हरवाही–पु. खेडूत, शेतकरी.
हरष–पु. हर्ष, आनंद, सुख, प्रसन्नता.
हरषना–क्रि. अ. हर्षित होणें, रोमांचित
हरषाना–क्रि. स. प्रसन्न करणें. [होणें.
हरसना–क्रि. अ. प्रसन्न होणें.
हरसिंगार–पु. पारिजातकाचें झाड, सूर्य, चंद्र.
हरहाई–स्त्री. दुष्ट गाय वनगाय, पार्वती.
हरा–वि. हिरवा, प्रफुल्ल, टवटवीत, ताजी,
(जखम).–पु. हिरवेपणा, ताजेपणा.
हरा गुलाब दिखाना, हरा बाग दिखाना–
तोंडाला पानें पुसणें.
हरा बाग–आशाजनक गोष्ट.
हराभरा–हिरवेगार, दाट झाडी असलेला,
टवटवीत ताजातवाना.
हराई–स्त्री. एकावेळीं नांगरली जाईल
इतकी जमीन, हार, हरण (करणें).
हराठिन–वि. खेडवळ, कठोर. [थकविणें.
हराना–क्रि. स. हरविणें, पराजित करणें,
हरापन–पु. ताजेपणा, हिरवेपणा.
हराम–वि. निषिद्ध.–पु. धर्मनिषिद्ध गोष्ट,
डुक्कर, बेइमानी, व्यभिचार.
(कोई काम) हराम करना–एखादें काम
फार कठीण करून टाकणें.
हरामका-फुकटचा, व्यभिचारापासून झाले-
ला, बेइमानीनें मिळविलेला.
हरामखोर–पु. फुकटचा माल खाणारा,
पैसे घेऊन काम न करणारा, आयतोबा,
आळशी, पापानें मिळविलेल्या कमा-
ईवर जगणारा.
हरामज़दगी–स्त्री. हरामखोरी, दुष्टपणा.
हरामज़ादा–पु. वर्णसंकर, पाजी. [होणें.
हराम होना–वस्तु अस्पृश्य होणें, अधर्म्य
हरामी–वि. व्यभिचारिणीपासून जन्म-
लेला, बदमाश. [स्विता.
हरारत–स्त्री. उष्णता, थोडा ताप, तेज-
हरावरि–स्त्री. अस्थिपंजर, हाडांची माळ,
सैन्याची आघाडी.
हरावल–पु. आघाडीवरील फौज.
हरास–पु. भीति, शंका, दुःख, ऱ्हास, गळती.
हरासत–स्त्री. पहारा, नजरकैद.
हरासाँ–वि. भयभीत, निराश.
हरासू–वि. दुःख, शोक, हताश, क्षय.
हरि–वि. बदामी, पिवळा, हिरवा. –पु.

विष्णू, इंद्र, घोडा, सिंह, सूर्य, चंद्र, मोर, माकड, साप, आग, वायु, कृष्ण, राम, शंकर, एक पर्वत. –अ. हळू.

हरिअर–वि. हिरवा.

हरिआली–याली–स्त्री. हिरवळ, दुर्वा.

हरियाली सूझना–जिकडे तिकडे आनंदी आनंद दिसणें. [चरित्रवर्णन, कथाकीर्तन.

हरिकथा–स्त्री. ईश्वराचे अवतार व त्याचे

हरिचंद्र–पु. हरिश्चंद्र राजा.

हरिजान–पु. गरूड.

हरित–वि. पिवळें, बदामीरंगाचा, हिरवा, चोरलेलें.–पु. सूर्याच्या घोड्याचें नांव,

हरिन–पु. हरण, मृग. [पन्नारत्न, सिंह, सूर्य.

हरिनी–स्त्री. मृगी, जुईचें फूल.

हरियर–पु. हिरवें. [ताजें होणें.

हरियाना–पु. एक प्रांत.–क्रि. स. टवटवणें,

हरियाली तीज–स्त्री. श्रावण वद्य तृतीया.

हरिरस–राम–पु. ईश्वरप्रेम, श्रीकृष्णप्रेम.

हरिवासर–पु. रविवार, एकादशी.

हरिस–स्त्री. नांगराची धुरा. [–वि .धूर्त.

हरीफ़–पु. समव्यवसायी, शत्रु, विरोधक.

हरीर–पु. रेशीम, रेशमी कपडा.

हरीरा–पु. मेवा घालून आटविलेलें दूध, शिरा. –वि. प्रसन्न, हिरवेंगार.

हरीस–स्त्री. नांगराची धुरा. –पु. सुग्रीव. –वि. लालची, ईर्षालु, प्रतिद्वंद्वी,

हरुअ–आ–वि. हलका, हळवा. [अधाशी.

हरुआई–स्त्री. हलकेपणा. शीघ्रता. [असणें.

हरुआना–क्रि. अ. हलकें होणें, चपळ

हरुए–अ. हळूहळू, गुपचुप.

हरू–वि. हलकें.

हरूफ़–पु. अक्षर, 'हरफ़' चें अ. व.

हरे–अ. मंदमंद, हळूच, कोमल, नम्र. –संबो. हे भगवान.

हरेव–पु. मंगोलिया देश, मोंगल जात.

हरेवा–पु. हिरव्या रंगाचा बुलबुल पक्षी.

हरैया–पु. दूर किंवा हरण करणारा मनुष्य.

हरौल–पु. आघाडीवरील फौज.

हर्कत–स्त्री. पाहा 'हरकत'. [आनंद.

हर्ष–पु. आनंद किंवा भयामुळें शहारे येणें,

हर्गिज़–अ. कदापि. [नुकसान, बाधा.

हर्ज, हर्जा–पु. अडचण, हरकत, अडथळा,

हर्जाना–पु. नुकसान भरपाई.

हर्फ़–पु. पाहा 'हरफ़'.

हर्फ़गीर–वि. दोष दाखविणारा.

हर्फ़ ब हर्फ़–अ. अक्षरशः

हर्र–र्रे–स्त्री. हिरडा, एक दागिना.

हर्रा–पु. मोठा हिरडा.

हर्राफ़–वि. चलाख, धूर्त.

हल–पु. नांगर, एका अस्त्राचें नांव, हिशेब करणें, कोड्याचें उत्तर काढणें, कोडें सोडविणें, कुरूपता, व्यंजन.

हल करना–प्रश्न सोडविणें.

हल चलाना या जोतना–शेत नांगरणें.

हल होना–कोड्याचें उत्तर सांपडणें, प्रश्न सुटणें.

हलकंप–पु. हालचाल, खळबळ, गडबड.

हलक़–पु. गळा. [मनांत ठसणें.

हलक़के नीचे उतरना–गळीं उतरणें,

हलकई–स्त्री. हलकेपणा, तुच्छता, अप्रतिष्ठा. [हालणें, मिणमिणणें.

हलकना–क्रि. अ. हिसळणें, लाटा येणें,

हलक़ा–पु. वृत्त, परिघ, गांवांचा समूह, झुंड, हत्तींची झुंड, मंडळी.

हलका–वि. कमी वजनाचा, पातळ, फिक्का,

उथळ, नापीक, कमी, मंद, तुच्छ, सोपा, निश्चित, प्रफुल्ल, रिकामा, तरंग.
हलका करना–अपमान करणें.
हलकान–वि. हैराण.
हलकाना–क्रि. अ. हलकें होणें.–क्रि. स. झोकें देणें, हिसळणें, हालविणें, लवंडणें.
हलके हलके–हळू हळू.
हलकोरना–क्रि. स. हेलकाविणें.
हलकोरा–पु. तरंग, लाट.
हलकौवा–पु. कंप, तरंग.
हलचल–स्त्री. गडबड, दंगा, खळबळ, गोंधळ, धावाधाव.–वि. कंपायमान.
हलचल मचना–हुल्लड होणें.
हलद हात–स्त्री. लग्नांत हळद लावण्याचा [समारंभ.
हलदी, हलदिया–स्त्री. हळद.
हलदी उठना या चढ़ना–लग्न समारंभांत नवरा नवरीला हळद लावणें.
हलदी लगना–लग्न होणें.
हलदी लगे न फिटकरी–फुकटांत.
हलदी गुड़ पीनेकी आवश्यकता होना–कोकलत बसावें लागणें.
हलदू–पु. हेद (एक फार मोठें व उंच झाड).
हलधर–पु. बलराम, शेतकरी.
हलना–क्रि. अ. हलणें, घुसणें.
हलफ़–पु. शपथ.
हलफ़ उठाना–शपथ घेणें.
हलफ़ देना–शपथ घालणें.
हलफ़न्–अ. शपथपूर्वक.
हलफ़नामा–पु. शपथपत्रिका.
हलफ़ा–पु. तरंग, लहर.
हलबल–पु. पाहा 'हलचल'.
हलबी-ब्बी–वि. स्वच्छ व सर्वोत्तम (काच), [उत्तम.
हलभल–पु. पाहा 'हलचल'.
हलरा–पु. तरंग, हेलकावा.
हलराना–क्रि. स. मुलांना हातावर घेऊन झोके देणें, डोलविणें (लहान मुलांना).
हलरावना–क्रि. स. झुलविणें, विनोद करणें, [करमणूक करणें.
हलवा–पु. हलवा, सांजा.
हलवे मॉडेसे काम–केवळ आपल्या स्वार्थाशींच मतलब, आपल्या स्वार्थाचाच विचार करणें. [णारा.
हलवाई–पु. मिठाई तयार करून विक-
हलवान–पु. कोंकरूं किंवा त्याचें मांस.
हलवाह-हा–पु. शेतकरी.
हलहलाना–क्रि. स. गदगदा हलविणें.–क्रि. [अ. थरथरणें.
हलहलाहट–पु. थरकांप.
हलहलिया–पु. विष, थंडीताप.
हलहली–स्त्री. थंडीताप, व्याधी. [सखी.
हला–स्त्री. मैत्रिण, पृथ्वी, जल. –अ. हे
हलाक–वि. मेलेलें, थकलेलें, नाश पावलेलें.
हलाई–स्त्री. पेरणी, नांगरणी, हेलकावा.
हलाकत–स्त्री. मृत्यु, नाश.
हलाकानी–स्त्री. व्यग्रता, त्रास, मृत्यु, नाश.
हलाकी–वि. मारून टाकणारा.
हलाकू–वि. मारून टाकणारा.–पु. एक तुर्की सरदार (हा चंगीजखानाचा नातू व त्याच्याचप्रमाणें दुष्ट होता).
हलाभला–पु. निर्णय, परिणाम.
हलाल–वि. योग्य, हळू हळू कापून मारलेला, पवित्र, धर्मयुक्त (मुसलमानी). –पु. ज्याचें मांस खाण्यास मुसलमानी धर्म ग्रंथांत आज्ञा आहे असा पशु.
हलाल करना–मुसलमानी धर्मग्रंथाच्या आज्ञेप्रमाणें खाण्याकरितां पशूंची हत्या करणें. [ष्टार्जित.
हलालका–न्यायानें मिळविलेलें, स्वक-

हलालखोर–पु. भंगी, स्वकष्टानें पोट भर-
हलावत–स्त्री. मधुरता, चव, चैन. [णारा.
हलाहल–पु. विष.–वि. फार कडू. [वाटणें.
हलियाना–क्रि. अ. मळमळणें, कसेंसेंच
हलीम–वि. शांत, सहनशील, एक प्रका-
हलुआ–वा–पु. शिरा. [रचें मांस.
हलूका–स्त्री. ओकारी.
हलेरा, हलोरा–पु. तरंग.
हलोरना–क्रि. स. पाण्यांत हात घालून ढव-
ळणें, घुसळणें, धान्य पाखडणें, एकाद्या
हलोरा–पु. लाट. [वस्तूचा संग्रह करणें.
हलोरे–पु. तरंग, लाटा–.क्रि.स. एकत्र केलें.
हल्दी–स्त्री. हळद.
हल्लक–पु. लाल कमळ.
हल्ला–पु. कोलाहल, हल्ला, लढाईच्या
वेळची आरोळी. [चमचा.
हवन–पु. होम, आग, होम करण्याचा
हवलदार–पु. फौजेंतील सगळ्यांत कमी
दर्जाचा ऑफिसर.
हवस–स्त्री. लालसा, तृष्णा.
हवा–अ. खरोखर, निःसंशय.–स्त्री. वारा,
भूतप्रेत, देण्याघेण्यांतील प्रामाणिकपणा,
प्रसिद्धि, नाद.
हवा उड़ना–बातमी पसरणें.
हवा और होना–हवा बदलणें.
हवा करना–पंख्यानें वारा घालणें.
हवाके घोड़ेपर सवार होना–घाईंत असणें.
हवा ढीली होना–गर्भगळीत होणें.
हवा न लगने देना–प्रभाव न होऊं देणें.
हवा निकल जाना–स्तंभित होणें, निरु-
त्तर होणें, मरणें.
हवा पलटना, फिरना या बदलना–परि-
स्थिती बदलणें, रोख बदलणें.

हवा पीकर रहना–खाण्यापिण्यावांचून
हवा बँधना–कीर्ति पसरणें.[राहाणें (व्यंग).
हवा बाँधना–नांव करणें.
हवा बताना–टाळणें. [सांथ येणें,
हवा बिगड़ना–चालरीत बदलणें, रोगाची
हवा सा–तलम किंवा हलका. [भांडणें.
हवासे लड़ना–एकाद्याशीं विनाकारण
हवासे बातें करना–जलद धावणें, आप-
ल्याशींच बडबडणें. [लागणें.
(किसीकी) हवा लगना–संगतीनें गुण
हवा हो जाना–पळून जाणें, न राहणें.
(मुँहपर) हवाइयाँ उड़ना–चेहरा फिक्का
पडणें.
हवाई–वि. हवेसंबंधीं, हवेंत चालणारा,
कल्पित.–स्त्री. एक प्रकारचें दारूकाम.
हवाई अड्डा–विमान येण्या जाण्याचें स्थान.
हवाई जहाज़–पु. विमान.
हवाखोरी–हवा खाणें, सहल.
हवागीर–वि. दारूकाम करणारा.
हवाचक्की–स्त्री. हवेच्या जोरानें चाल-
णारी चक्की. [जाळी.
हवादान–पु. हवा येण्याकरितां लावलेली
हवादार–वि. हवेशीर (जागा), इच्छुक,
हवादारी–स्त्री. शुभचिंतन. [प्रेमी, पालखी.
हवापरस्त–वि. सुखलोलुप.
हवाबाज़–पु. विमान, विमान चालक.
हवारी–पु. येशूख्रिस्ताचे मित्र आणि
हवाल–पु. अवस्था, समाचार. [साथीदार.
हवाला–स्त्री. नजर कैद, कैदी ठेवण्याचें
ठिकाण, प्रमाणाचा उल्लेख, उदाहरण,
हवाले करना–ताब्यांत देणें. [जबाबदारी.
(बड़े बुतके) हवाले करना–मृत्यूच्या
ताब्यांत देणें.

हवाले–अ. सुपुर्द. [व पंचकर्मेंद्रियें, ज्ञान.
हवास–पु. इंद्रियें, चेतना, पंचज्ञानेंद्रियें
हवास गुम होना–धीर सोडणें, भयानें
हवास बाख्ता-वि.घाबरलेला.[स्तंभित होणें.
हवि–पु. हवन करण्याची वस्तु, तूप, होम,
हवेली–स्त्री. प्रासाद, पत्नी. [अन्न, प्रसाद.
हव्वा–स्त्री. आदमाची स्त्री.-पु. बागलबुवा.
हशमत–स्त्री. संपत्ति, नोकर चाकर, रुबाब.
हशर–पु. प्रलयकाळाचा दिवस, दुःख, फार
हश्त–वि. आठ. [ओरडाओरड.
हश्तुम–वि. आठवा.
हश्र–पु. प्रलयकाळाचा दिवस, दुःख.
हश्शाश–वि. खूप आनंदी, खुश.
हश्शाश बश्शाश–वि. खूप आनंदी.
हसद–पु. ईर्षा.
हसन–वि. उत्तम. –पु. चांगलेपणा, सौंदर्य, मुसलमानांच्या दुसऱ्या इमामाचें नांव,
हसब, हस्ब-अनुसार.[थट्टा, विनोद, हास्य.
हसब नसब–पु. आईबापाचें कूळ, खानदान.
हसरत–स्त्री.कामना,एकादी वस्तु न मिळा-
हसीन–वि. सुंदर. [त्यामुळें होणारें दुःख.
हसीर–पु. चटई.
हसूल-पु. फायदा.[माप, लिखाण, हस्तनक्षत्र.
हस्त–पु. हात, हत्तीची सोंड, एका हाताचें
हस्तगत–वि. मिळविलेलें, काबीज केलेलें.
हस्तक्षेप–पु. ढवळाढवळ.
हस्तलाघव–पु. हस्तकौशल्य.
हस्ताक्षर–पु. सही. [जीवन, संपत्ति.
हस्ती–पु. हत्ती.-स्त्री. अस्तित्व, अधिकार,
हस्ब–अ. अनुसार. [होणारें दुःख.
हस्रत–स्त्री. एकादी वस्तु न मिळाल्यामुळें
हहर–स्त्री. थरकांप.–पु. सोसाटा.
हहरना–क्रि. अ. थरकांप होणें, जळफळणें, चकित होणें, हुडहुडी भरणें, आश्चर्यानें थक्क होणें, द्वेष करणें.
हहराना–क्रि अ. थरथरणें, भिणें.–क्रि. स. जाळणें,भयभीत करणें. [शब्द,हाहाकार.
हहा–स्त्री. हसण्याचा शब्द, दीनता सूचक
हहा खाना–हाहाकार करणें, अत्यंत विन-
हहिं–क्रि. अ. आहे, आहेत. [विणें.
हाँ–अ. होय, होकार, अनुमति.
हाँकरना–संमति देणें.
हाँजी–होय महाराज.
हाँ में हाँ मिलाना–खुशामत करणें.
हाँक–स्त्री.हाक, ललकार, आह्वान, धावा.
हाँक देना, लगाना या मारना–हाक मारणें.
हाँक पुकारकर कहना–निर्भयपणें बोलणें.
हाँकना–क्रि. स. जोरानें हांक मारणें, लढण्याकरितां आव्हान देणें, बाता मारणें, जनावरें हाकणें, घालवून देणें, पंख्यानें वारा घालणें.
हाँका–पु. गर्जना, आव्हान, हाका.
हाँगी–पु. शक्ति, जबरदस्ती, साहस.
हाँगा छूटना–क्रि. अ. साहसहीन होणें.
हाँगी–स्त्री. हमी, संमति, स्वीकार.
हाँगी भरना–मंजूर करणें, हमी देणें.
हाँड़ना–क्रि. स. व्यर्थ भटकणें.-वि. भटक्या.
हाँडी–स्त्री. मातीची हंडी, काचेची हंडी.
हाँडीका काठ दुबारा न चढ़ना–एकदां फसला तो पुन्हां फसणार नाहीं.
हाँडी चढ़ना–एकादी वस्तु फुकट मिळणें, चांगली लांच मिळणें. [होणें.
हाँडी पकना–प्रकरण शिजणें, जेवण तयार
हाँता–वि. वेगळें केलेलें, बाजला सारलेलें.
हाँपना, हाँफना–क्रि.-अ. जोरानें श्वासो-च्छ्वास चालणें, दम लागणें.

हाँफा–पु. धाप, दम, श्वास.
हाँसल–पु. चार पाय काळे व शरीर मेंदी-सारख्या लाल रंगाचें असा घोडा.
हाँसी–स्त्री. हास्य, थट्टा, उपहास, निंदा.
हा–अव्य. शोक किंवा दुःख सूचक शब्द, भयसूचक शब्द.–पु. मारणारा.
हाई–स्त्री. दशा, रीत.–वि. उंच, मोठा.
हाऊ–पु. बागुलबुवा.
हाकिम–पु. मोठा अधिकारी, शासनकर्ता.
हाकिमी–स्त्री. अधिकार, शासन.–वि. अधिकारासंबंधीं.
हाजत–स्त्री. आवश्यकता, इच्छा, कैद.
हाजतमें देना या रखना–पहाऱ्यांत ठेवणें.
हाजत रफा करना–गरज भागविणें, शौच करणें. [जवळ ठेवायचें भांडें (बेडप्यान).
हाजती–स्त्री. मलमूत्र त्यागाकरितां योग्या-
हाज़मा–पु. पचनशक्ति.
हाजा–सर्व. हा, ही. हें,
हाज़िम–वि. पाचक, पचविणारा.
हाज़िर–वि. हजर, जिवंत, परदेशीं वसाहत करणारा, मक्केंत जाऊन रहाणारा.
हाज़िरजवाब–वि. ताबडतोब चांगलें उत्तर देण्यांत हुशार.
हाज़िरात–स्त्री. मृतात्म्याचा एकाद्याच्या अंगांत संचार करण्यासाठीं करतात ती प्रार्थना, अंगांत आणणें.
हाज़िरी–स्त्री. हजेरी, न्याहरी.
हाजी–पु. यात्रा करून आलेला प्रवासी, निंदक, नक्कल करणारा. [दिवस.
हाट–स्त्री. बाजार, दुकान, बाजाराचा
हाट करना–दुकान मांडणें, बाजार करणें.
हाट चढ़ना–बाजारांत येणें.
हाट लगना–बाजार भरणें.
हाटक–पु. सोनें, पेयविशेष.–वि. सोनेरी,
हाटकलोचन–पु. हिरण्याक्ष. [सोन्याचें.
हाड़–पु. हाड, कुलीनता. [जात.
हाड़ा–पु. गांधिलमाशी, क्षत्रियांची एक
हाड़ी–पु. एक बगळा, कावळा.
हाता–पु. वाडा, प्रांत, मारणारा, सीमा.–वि. निराळा केलेला, नाश पावलेला.
हातिम–पु. कुशल मनुष्य, तज्ञ, दानशूर
हातिमकी कब्रपर लात मारना–मोठा कर्णाचा अवतार बनणें, मोठें परोपकाराचें काम करणें.
हाती–वि. दूर केलेलें. [राचें काम करणें.
हाथ–पु. हात, चोवीस बोटांचें माप, पत्त्यांत खेळण्याची पाळी, मूठ, एकाद्या ऑफिसांत काम करणारीं माणसें.
हाथ आना–प्राप्त होणें.
हाथ उठना–हातानें होकार देणें.
(किसीको) हाथ उठाना–नमस्कार करणें.
(किसीपर) हाथ उठाना–हाथ उगारणें, मारणें, हात टाकणें.
हाथ ऊँचा होना–दान देणें, संपन्न होणें.
हाथ कट जाना–हात बांधले जाणें, प्रतिज्ञाबद्ध होणें.
हाथ कटा लेना या बैठना–वचन बद्ध होणें.
हाथ खाली होना–रिकामपण असणें, जवळ पैसा नसणें.
हाथ खींचना–हात आवरणें. [पैसा नसणें.
हाथ खुजलाना–हात शिवशिवणें, प्राप्तीचें लक्षण दिसणें. [फार मारणें.
हाथ खुल जाना–अतिशय खर्च करणें,
हाथ चूमना–कलाकुसरीवर प्रसन्न होणें.
हाथ छुड़ाना–कटकट मिटविण.
हाथ छोड़ना–अंगावर हात टाकणें.
हाथ छोटा होना–चिक्कू असणें.
हाथ जोड़ना–संगत सोडणें, नमस्कार करणें

हाथ डालना–कामाला आरंभ करणें.
हाथ ढीला करना–हात सैल सोडणें, कामांत दिरंगाई करणें.
हाथ तंग होना–खर्चाची ओढाताण होणें.
हाथ दबना–पूर्वीची शक्ति नसणें, परवश होणें. [करणें.
(किसीको) हाथ देना–वार करणें, मदत
हाथ धोना–हातचें घालविणें, नष्ट करणें.
हाथ धोकर पीछे पड़ना–पूर्ण शक्तीनें कामास लागणें. [देणें, पाणीग्रहण करणें.
हाथ पकड़ना–अडविणें, मना करणें, आश्रय
हाथ पत्थर तले दबना–संकटांत सांपडणें.
हाथपरहाथ धरे बैठे रहना-निरुद्योगी राहणें.
हाथ पाँव ढीले पड़ना–गळून जाणें, घाबरणें.
हाथ पाँव निकालना–शरीरानें फुगत जाणें, मर्यादा उल्लंघणें, लबाडी करणें.
हाथ पाँव पटकना या फटफटाना–धांवाधांव करणें, तडफडणें. [हांव धरणें.
हाथ पाँव पसारना–अधिक मिळविण्याची
हाथ पाँव फूलना–घाबरून जाणें, निराश
हाथ पाँव मारना–परिश्रम करणें. [होणें.
हाथ पीले करना–लग्न करणें.
हाथ बँटाना–सामील होणें, हातभार लावणें.
हाथ बड़े होना–उदार असणें, समर्थ असणें.
हाथ बढ़ाना–मदत करणें. [वागणें.
हाथ बाँधे खड़े रहना–अध्यां वचनांत
हाथ मँजना–हातचा मळ असणें, हात बसणें.
हाथ मलना—चुटपुटणें, निराश होणें.
हाथमें करना–आधीन करणें, ताब्यांत घेणें,
हाथ रँगना–लांच घेणें. [मोहित करणें.
हाथ रोपना–हाथ पसरणें, मागणें.
हाथ लगे मैला होना–अत्यंत पवित्र असणें.
हाथ लगे मिट्टी होना–सर्व ठिकाणीं अपयश येणें. [सफलता मिळणें.
हाथ लगे सोना होना–सर्व ठिकाणीं
हाथपान–पु. तळहाताच्या मागच्या बाजूला घालावयाचा दागिना.
हाथा–पु. मूठ, हातवा (हळदी कुंकवाचा).
हाथापाई–स्त्री. मारामारी, मल्लयुद्ध, हातघाई, हिसकाहिसकी.
हाथी–पु. हत्ती.–स्त्री. हाताचा आधार.
हाथीकी राह–आकाश गंगा.
हाथीपर चढ़ना–फार श्रीमंत होणें.
हाथी बाँधना–फार खर्च होणें. [बरी करणें.
हाथीके संग गाँडे खाना–बलवानाची बरो-
हाथोंहाथ लेना–आदरानें घेणें, आदर करणें.
हाथीखाना–पु. हत्ती बांधण्याची जागा.
हाथीपाँव–पु. हत्तीप्रमाणें पाय होण्याचा
हाथीवान–पु. माहूत. [रोग.
हाथोंहाथ–अ. पाहतां पाहतां.
हादसा, हादिसा–दुर्घटना, नवीन गोष्ट.
हादिम–वि. नाश करणारा.
हादिस–वि. नवीन, नश्वर.
हादी–पु. मार्गदर्शक, नेता. [थळा, नुकसान.
हान, हानि–स्त्री. अनिष्ट, स्वास्थ्यांत अड-
हाफ़िज़–पु. कुराण पाठ असलेला मुसल-
हाफ़िज़ा–पु. स्मरणशक्ति. [मान.
हामिल–वि. हमाल.
हामिला–वि. गर्भवती.
हामी–वि. सहायक.–स्त्री. होकार, स्वीका-
हामी खाना–हाय घेणें. [रोक्ति.
हामी भरना–हमी देणें, स्वीकार करणें.
हामीकार–वि. सहायक, मदतगार.
हाय–अ. शोक किंवा दुःख सूचित करणारा शब्द.–स्त्री. कष्ट. [तळतळाट लागणें.
(किसीकी) हाय पड़ना या लगना-एकाद्याचा

हाय हाय करना–भानगड करणें.
हाय हायमें पड़ना–संकटांत पडणें.
हार–स्त्री. पराजय, थकवा, हानि, जप्ती, विरह, माळा, चंद्रहार.–वि. उष्ण.
हारक–पु. हरण करणारा, दर, लुटारू, गणितांतील भाजक, माळ.
हारना–क्रि. अ. पराजित होणें, थकणें, असफल होणें.–क्रि. स. हरणें,घालविणें. सोडून देणें, देऊन टाकणें.
हारसिंगार–पु. पारिजातकाचें झाड.
हारिल–पु. एक पक्षी (हा आपल्या पंजांत नेहमीं कामटी धरून ठेवतो).
हारिलकी लकड़ी–नेहमीं जवळ बाळगण्याची प्रिय वस्तु. [अ. हरली, दमली.
हारी–वि. हरण करणारा, ठग, चोर.–क्रि.
हारेदर्जे–अ. लाचारीनें.
हार्दिक–वि. अंतःकरणपूर्वक, हृदयासंबंधीं.
हाल–स्त्री. अवस्था, परिस्थिति, समाचार, विवरण, तन्मयता, लीनता, कथा. –वि. वर्तमानकालीन. –अ. सध्यां, यावेळीं, लगेच.–स्त्री. चाकाची धाव.
हालका–ताजें, नवीन.
हालमें–नुकतेंच.
हालगोला–पु. चेंडू.
हालडोल–पु. हालचाल. [सांपत्तिक स्थिति.
हालत–स्त्री. दशा, परिस्थिति, योगायोग,
हालरा–पु. मुलांना डोलविणें, झोका, लहर, तरंग, झोपाळा, पाळणा.
हालाँकि–अ. यद्यपि. [लचें खळें, मद्य.
हाला–पु. मंडल, कुंडल, चंद्राच्या भोंवता-
हालात–पु. 'हाल' याचें अ. वचन.
हालाहल–पु. अत्युग्र विष.
हालिम–पु. आहाळीवाचें झाड.
हाली–अ. लौकर.–वि. सहनशील.–स्त्री. बायकोची धाकटी बहीण.
हालों–पु. आहाळीव.
हावन–स्त्री. खल.
हावन दस्ता–स्त्री. खलबत्ता.
हावला बावला–वि. हावरा, वाचाळ.
हावी–वि. कुशल, सर्व बाजूंनीं ताब्यांत
हाशा–अ. कदापि, पण. [ठेवणारा.
हाशिया–पु. किनार, किनारीवरील नक्षी, गोठ, टिप्पणी, समास.
हाशियेका गवाह–दस्तऐवजाच्या अगदीं शेवटीं नांव असलेला साक्षीदार.
हाशिया चढ़ाना–तिखटमीठ लावून सांगणें.
हास–पु. हास्य, थट्टा, उपहास.
हासिद–वि. द्वेष करणारा हितशत्रु.
हासिल–वि. प्राप्त.–पु. पीक, लाभ, सारावसूली, हातचा आंकडा (गणितांत),
हासिल कमाल-अ.तात्पर्य हें कीं.[गुण न फल.
हासिल जमा–पु. बेरीज, एकूण.
हासिल जर्ब–पु. गुणाकार.
हासी–वि. हंसणारा.
हास्य–वि. ज्याला लोक हसतात असा, उपहास करण्यायोग्य.–पु. हसूं, उपहास, थट्टा, हास्यरस. [ओरड.
हाहाकार–पु. घाबरल्यामुळें केलेली आरडा
हाहाहीही, हाहाठीठी–स्त्री. थट्टामस्करी.
हाही–स्त्री. एकादी वस्तु मिळविण्याकरितां धडपड करणें.
हाहू–पु. आरडाओरड, गडबड.
हाहूबेर–पु. जंगली बोर
हिं–प्रत्य. एक जुना विभक्ति प्रत्यय. –अ. 'च' (जोर देण्याकरितां).
हिंकार–पु. गाईचें हंबरणें.

हिंकारना–क्रि. अ. हंबरणें. [एक राग.
हिंडोल-लना-रा-ला–पु. पाळणा, झोपाळा,
हिंदवाना–पु. टरबूज, कलिंगड.
हिंदवी–स्त्री. हिंदी भाषा.
हिंदसा–पु. गणित, रेखागणित, अंक.
हिंदी–वि. हिंदुस्तानचा. –पु. भारतवासी. –स्त्री. हिंदुस्थानची भाषा.
हिंदोस्तान–पु. हिंदुस्तान.
हिंमत–स्त्री. साहस, पराक्रम.
हिंमती–वि. धाडसी, पराक्रमी.
हिंयाँ–अ. येथें. [मोती, कमळ.
हिंव–पु. थंडी, हिंवाळा, चंद्र, चंदन, कापूर,
हिंवार–पु. बर्फ. –वि. थंड.
हिंस–स्त्री. घोड्याचें खिंकाळणें.
हिंसक–पु. हिंसा करणारा, नुकसान करणारा, प्राण्यांना मारणारा पशु, शत्रु.
हिंसना–क्रि. स. ठार मारणें, त्रास देणें, अनिष्ट करणें.
हिंसा–स्त्री. इजा, वध, नासधडी, चोरी इ० कुकर्म, जीव घेणें, त्रास देणें, नुकसान करणें.
हिंहिंना–क्रि. अ. घोड्याचें खिंकाळणें.
हि–अ. कारण, खरोखर, उदाहरणार्थ, फक्त, पादपूरक.–प्रत्य० 'को' (जुन्या भाषेंत).
हिअ, हिआ–पु. हृदय, छाती, मन.
हिआऊ, हिआव, हियाव–पु. धाडस, साहस.
हिकमत–स्त्री. युक्ति, युनानी वैद्यक, विद्या, तत्वज्ञान, चातुर्य, कलाकौशल्य.
हिकमत अमली–स्त्री. चलाखी, कूटनीति.
हिकमती–वि. युक्तिबाज, चतुर, फाय-
हिकरना–क्रि. अ. दुःखानें कण्हणें. [देशीर.
हिकायत–स्त्री. गोष्ट.
हिकारत–स्त्री. तिरस्कार, अप्रतिष्ठा.
हिचक–स्त्री. अनमान.
हिचकना, हिचकिचाना–क्रि. अ. अनमान करणें, उचकी घेणें, घुटमळणें, कचरणें.
हिचकिचाहट–स्त्री. अनमान.
हिचकी–स्त्री. उचकी, उसासा.
हिचकी आना–आठवण होणें.
हिचकियाँ लगना–मरणासन्न होणें.
हिजरत–स्त्री. आपला देश सोडून दुसऱ्या
हिजराँ–पु. वियोग. [देशांत जाऊन राहणें.
हिजरी–स्त्री. हजरत पैगंबराचें मक्का सोडून मदिनेस जाणें, मक्का सोडण्याच्या दिवसापासून सुरू झालेला सन.
हिजाब–पु. पडदा, लाज.
हिज्जे–पु. जोडणी, बाराखडी.
हिज्र–पु. वियोग.
हिज्रत–पाहा 'हिजरत'.
हित–वि. उपयुक्त, योग्य, स्नेह, हितेच्छु. –पु. फायदा, कल्याण, प्रेम, मैत्री, नातेवाईक, हितकर्ता.–स्त्री. फूल, धरण, नाडी.–अ. फायद्याकरितां, करितां.
हितकर, हितकारी–वि. हितेच्छु, प्रेमी, फायद्याचें. [वाटणें, प्रेमयुक्त होणें.
हितवना–क्रि. अ. हितकर होणें, प्रिय
हिताई–स्त्री. नातें, संबंध.
हिताना–क्रि. अ. पाहा 'हितवना.'
हिताहित–पु. नफानुकसान
हिती, हितू–पु. हितेच्छु, मित्र, संबंधी,
हितैषी–वि. हितेच्छु. [नातेवाईक.
हितौना–क्रि. अ. पाहा 'हितवना.'
हिदायत–स्त्री. उपदेश, सूचना, ताकीद,
हिनती–स्त्री. हीनता, कमीपणा. [शिकवण.
हिनहिनाना–क्रि. अ. खिंकाळणें.
हिना–स्त्री. मेंदी. [–स्त्री. हीनता, दुर्बलता.
हिनाई–वि. मेंदीच्या रंगाचा, मेंदीचा,
हिफ़ाज़त–स्त्री. देखरेख, रक्षण.

हिफ्ज–अ. पाठ (मुखोग्दत).–पु. नम्रता.
हिफ्ज़े सेहत–पु. आरोग्यरक्षण, रक्षक.
हिब्बा–पु. बक्षिस, दान.
हिब्बानामा–पु. दानपत्र.
हिमंचल–पु. हिमालय.
हिम–पु. पाहा 'हिंव'.
हिमयानी–स्त्री. कंबरेला बांधावयाचा कसा [(पैशाचा).
हिमाकत–स्त्री. मूर्खपणा.
हिमामदस्ता–पु. खलबत्ता.
हिमायत–स्त्री. तरफदारी, समर्थन.
हिमायती–पु. पक्षपाती, रक्षक.
हिमालय–पु. हिमालय पर्वत.
हिम्मत–स्त्री. साहस, पराक्रम.
हिय, हिया, हियरा–पु. हृदय, छाती.
हिय हारना–धीर सोडणें.
हियेका अंधा–अज्ञान, मूर्ख.
हियेकी फूटना–बुद्धि नसणें.
हिया जलना–रागांत असणें.
हिये लगाना–आलिंगन देणें.
हियेमें लोनसा लगना–फार वाईट वाटणें.
हियाव–पु. हिंमत, साहस, चिकाटी.
हियाव खुलना–हिंमत होणें, संकोच निघून [जाणें.
हियाव पड़ना–साहस होणें.
हिरकना–क्रि. अ. जवळ जाणें, टेकणें.
हिरकाना–क्रि. स. जवळ नेणें, टेकविणें.
हिरदय–पु. हृदय.
हिरन–पु. हरिण.
हिरन हो जाना–पळून जाणें. [धूर्तता.
हिरफत–स्त्री. हस्त कौशल्य, हुन्नर, चलाखी,
हिरमजी–स्त्री. एक प्रकारची लाल रंगाची [माती.
हिरस–स्त्री. पाहा 'हिर्स'.
हिराना–क्रि. अ. हरवणें, नसणें, दूर होणें, चकित होणें, स्वतःला विसरून जाणें. –क्रि. स. विसरणें, शोध काढणें.
हिरावना–पाहा 'हिराना'.
हिरावल–पु. पाहा 'हरावल'.
हिरास–स्त्री. भीति, दुःख, निराशा.
हिरासत–स्त्री. पहारा, नजर कैद.
हिरासाँ–वि. भयभीत, निराश.
हिरौंजी– स्त्री. पाहा 'हिरमजी'.
हिरौल–पु. पाहा 'हरावल'.
हिर्स–स्त्री. लालच, इच्छा, स्पर्धा, द्वेष.
हिर्स छूटना–इच्छा, न होणें, लोभ सुटणें.
हिलकी–स्त्री. हुंदका, उचकी, स्फुंदन.
हिलकोर–पु. तरंग, लाट.
हिलग–स्त्री. संबंध, ओळख, प्रेम, भक्ति.
हिलगना–क्रि. अ. टांगणें, फसविणें, मिसळणें, भिडणें.
हिलना–क्रि. अ. हालणें, सरकणें, परिचित होणें, झुलणें, अनुरक्त होणें.
हिलना डोलना–हालणें, फिरणें, उद्योग [करणें.
हिलना मिलना–दाट संबंध ठेवणें.
हिलसा–स्त्री. एक प्रकारचा मासा.
हिलाना–क्रि. स. हालविणें, मारणें, कंपित करणें, डोलविणें, परिचित करणें, [घुसविणें.
हिलाल–पु. द्वितियेचा चंद्र.
हिलोर, हिलोरा–पु. तरंग.
हिलोरना–क्रि. स. ढवळणें, खळबळणें, फडकविणें. [खाणें.
हिलोरे लेना–क्रि. अ. लाटा येणें, हेलकावे
हिलोल, हिल्लोल–पु. तरंग, मौज, प्रसन्नता.
हिल्म–पु. सहनशीलता, नम्रता, स्वभावांतील कोमलता.
हिवंचल, हिवर–पु. बर्फ, हिम.
हिस–स्त्री. गति, इंद्रियद्वारा अनुभव घेणें.
हिसका–पु. ईर्षा, स्पर्धा.
हिसकी–स्त्री. स्पर्धा.
हिसाब–पु. गणित. हिशेब, दर, कायदा,

मत, अवस्था, व्यवहार, रीत, मित-व्यय. [चुकती करणें.
हिसाब चुकाना या चुकता करना—बाकी
हिसाब करना—बाकी चुकती करणें.
(बे) हिसाब—अत्यंत.
हिसाब रखना—हिशेब लिहिणें. [होणें.
हिसाब बैठना—योग्य व्यवस्था होणें, सोय
हिसाबसे—नियमा प्रमाणें. [कार्य.
(बेंड़ा या टेढ़ा) हिसाब—अव्यवस्था, कठीण
हिसाब किताब—पु. हिशेबठिशेब, रीत.
हिसार—पु. शहराचा तट, किल्ला.
हिसिखा, हिसिषा—ईर्षा, स्पर्धा, समता.
हिस्सा—पु. भाग, तुकडा, खंड, अवयव, मक्ता,
हिस्साबाँट—पु. वटवडा, वाटणी. [वाटा.
हिस्सारसव—अ. हिश्श्याप्रमाणें.
हिस्सेदार—पु. भागीदार, वांटा मिळालेला.
हिहिनाना-याना—क्रि. अ. खिकाळण.
हींग—पु. हिंग, हिंगाचें झाड.
हींचना—क्रि. स. दडपणें, ओढणें, एकत्र करणें, संकुचित करणें. [शब्द.
हींस—स्त्री. घोडयाचा किंवा गाढवाचा
हींसना—क्रि. अ. घोडयाचें खिकाळणें, गाढवाचें ओरडणें.
ही—अ. आश्चर्य, दुःख, खेद, निश्चयात्मक 'च' प्रत्यय.-पु. हृदय, चित्त.-क्रि.अ. होती
हीअ, हीआ—पु. हृदय, छाती. [(व्रज भाषा).
हीक—स्त्री. उचकी, सूक्ष्म घाण. [पाखडणें.
हीठना—क्रि. अ. जवळ जाणें, पोहोंचणें,
हीन—पु. वेळ, वाईट साक्षीदार, अधम, नायक.—वि. सोडलेला., रहित, निकृष्ट, नीच, तुच्छ, दीन, अल्प, नम्र.
हीन हयात—अ. आजन्म, मरेपर्यंत.
हीय, हीया—पु. हृदय.
हीर—पु. हिरा, वीज, सर्प, गीर, सत्व, सार, तथ्य, शक्ति, शंकर, एक छंद.
हीरक, हीरा—पु. हिरा.—वि. श्रेष्ठ, उत्तम.
हीरेकी कनी चाटना—आत्महत्या करणें.
हीरा कसीस—पु. लोखंडाचा गंज, हिराकस.
हीरामन—पु. सोनेरी रंगाच्या पोपटाची
हीलतन्—अ. युक्तीनें. [एक कल्पित जात.
हीलना—क्रि.अ. मिसळून जाणें, माणसाळणें.
हीला—पु. बहाणा.
हीला हवाला—बहाणा, टाळाटाळ.
हीलागर—वि. बहाणा करणारा, धूर्त.
हीही—स्त्री. ही ही असा आवाज करून हंसण्याची क्रिया, मायामोह.
हुँकार—पु. गर्जना, आरडाओरड, दटावणी.
हुँकारना—क्रि. अ. रागावणें, गर्जना करणें, ओरडणें.
हुँकारी—स्त्री. हमी, स्वीकृतिसूचक शब्द,
हुँडार—पु. लांडगा. [होकार, विकारी.
हुँडावन, हुँडियावन—स्त्री. हुंडणावळ.
हुंडी—स्त्री. हुंडी, विधिपत्र, चेक, धनादेश.
हुंडी खड़ी रखना—हुंडी न स्वीकारणें.
हुँडी स्वीकारना—हुंडी स्वीकारणें.
हुँत—प्रत्य. तृतिया, व पंचमीचा प्रत्यय (प्राचीन).—अ. द्वारे, कडे.
हु—अ. अतिरेक सूचक शब्द, ही, सुद्धां.
हुआना—क्रि. अ. कोल्हेकुई.
हुकूक—पु. 'हक'चे अ. वचन.
हुकूमत—स्त्री. अधिकार.
हुक्का—पु. हुक्का (तंबाखूचा). [करणें.
हुक्का पानी बंद करना—जाति बहिष्कृत
हुक्का बंद करना, हुक्का न होना—जाति
हुक्काम—पु. 'हाकिम'चे अ.व. [बहिष्कृत होणें.
हुक्म—पु. हुकुम, अनुमति, अधिकार.

हुक्क उठाना–आज्ञा रद्द करणें, आज्ञेप्रमाणें वागणें, पत्त्यांच्या खेळांत एक रंग, नियम.
हुक्मकी तामील करना-आज्ञा पालन करणें.
हुक्मउदूली–स्त्री. हुकुमाचा अवमान करणें,
हुक्मनामा–पु. आज्ञापत्र. [आज्ञा न मानणें.
हुक्मबरदार–वि. आज्ञाधारक.
हुक्मराँ–वि. आज्ञा देणारा. [–अ.नेहमीं.
हुक्मी–वि. अचूक, अटल, आज्ञाधारक.
हुचकी–स्त्री. उचकी, एक सुंदर वेल.
हुजरा–पु. लहान खोली, एकांतांत बसून ईश्वराची आराधना करण्याची मशीदींतील लहान खोली.
हुजूम–पु. गर्दी. [कचेरी, आश्रय.
हुज़ूर–पु. मोठ्या माणसाचें संबोधन,
हुज़ूरवाला–पु. महाराज, श्रीमान.
हुज़ूरी–पु. नोकर, दरबारी.–स्त्री. जवळपणा, बादशाही दरबार.–वि. सरकारी.
हुज्जत–स्त्री. वादविवाद, व्यर्थ तर्क.
हुड़कना–क्रि. स. भयभीत आणि दुःखी होणें.
हुड़काना-क्रि.स.भयभीत किंवा दुःखी करणें,
हुड़दंग-गा–पु. दंगा, धुमाकूळ. [सतावणें.
हुड़म–स्त्री. मुरसुरी.
हुडुक–पु. एक लहान ढोल.
हुडूडूवा–पु. हुतुतुचा खेळ.
हुति–स्त्री. आहुति, माळी.–अ. आपादान व करण कारकाचा प्रत्यय, कडून, ऐवजीं.–क्रि. होती, राहिली.
हुते–अ. होऊन, कडून, बाजूनें.
हुतो–क्रि. अ. होतो.
हुदकाना–क्रि. स. बहकावणें.
हुदहुद–पु. एकपक्षी.
हुदूद–स्त्री. 'हद'चें अ. वचन.
हुदूद अरबा–स्त्री. चतुःसीमा.
हुन–पु. मोहोर (नाणें), सोनें.
हुन बरसना–चंगळ असणें. [बळी देणें.
हुनना–क्रि. स. हवन करणें, भस्म करणें,
हुनर–पु. कारागिरी, चातुर्य, गुण, कला,
हुनरमंद-वि.कसबी.[कर्तृत्व, कौशल्य,युक्ति.
हुनूद–पु. 'हिंदू'चें अ. वचन.
हुब, हुब्ब–स्त्री. प्रेम, मैत्री, इच्छा.
हुबाब–पु. पाण्यावरील बुडबुडा, हातांतील दागिना,काचेचे रंगी बेरंगी गोळे.
हुब्बे वतन–पु. देशप्रेम.
हुमक–पु. मूर्खपणा.
हुमक(ग)ना–क्रि. अ. उड्या मारणें, पायानें जोर लावणें, खेळणें, मारण्याकरितां जोरानें पाय उचलणें, चालण्याचा प्रयत्न करणें, दाबण्याकरितां जोर लावणें.
हुमा–स्त्री. एक काल्पनिक पक्षी (याची छाया ज्यावर पडेल तो बादशाह होतो असें म्हणतात). [हुमायुन बादशाहा.
हुमायूँ–वि. शुभ, सफल मनोरथ.–पु.
हुमेल–स्त्री. पुतळ्यांची माळ.
हुरदंग, हुरदंगा–पु. दंगा, धुमाकूळ.
हुरमत–स्त्री. मान, अब्रु.
हुर्र–स्त्री. फजिती.
हुलकना–क्रि. अ. ओकणें.
हुलकी–स्त्री. उलटी, कॉलरा.
हुलकीआना-ओकणें.[क्रि.स.आनंदित करणें.
हुलसना–क्रि.अ. खुश होणें,वाढणें, उंचावणें.
हुलसाना–क्रि. स. प्रसन्न करणें.–क्रि. अ. खुश होणें, वाढणें, उंचावणें.
हुलसी–स्त्री. उल्हास,कवि तुलसीदासांच्या मातेचें नांव. [तिळवण.
हुलहुल–पु. एक लहान रोपटें, पिवळी

हुलास–पु. उल्हास, उत्साह, वाढणें.–स्त्री.
हुलासना–पाहा 'हुलसना'. [तपकीर.
हुलिया–पु. आकृति, चेहेरेपट्टी, एकाद्याच्या रूपरंगाचें विशेष वर्णन किंवा माहिती.
हुलिया कराना या लिखाना–एकाद्या माणसाचा तपास लावण्याकरितां त्याच्या स्वरूपाचें वर्णन पोलिसांत देणें.
हुलिया तंग करना–सतावणें. [जाणें.
हुलिया होना–सैन्यांत नांव दाखल केलें
हुलिया तबाह करना–सतावून सोडणें.
हुलिया बिगड़ना–त्रासणें.
हुल्लड़–पु. गडबड, धामधूम, आंदोलन.
हुवैदा–वि. स्पष्ट.
हुश–अ. गप्प करणारा एक उद्‌गार.
हुसियार–वि. हुशार, बुद्धिमान, चतुर.
हुस्न–पु. उत्तमता, सौंदर्य, खुबी, विशेषता.
हुस्नदान–पु. एक लहान पानाचा डबा.
हुस्ने महफ़िल–पु. एक जातीचा हुक्का.
हुस्यार–वि. हुशार.
हूँ–अ. वर्तमानकालीन क्रिया, 'है' चें प्रथम पुरुषाचें एकवचनी रूप, स्वीकार सूचक शब्द, सुद्धां. –पु. कोलाहल.
हूँकना–क्रि. अ. गाईचा दुःखी आवाज, चुचकारणें, गर्जना करणें.
हूँठा–पु. औटकी, ३॥ चा पाढा.
हूँस–स्त्री. ईर्षा, दृष्ट, टोंचणी.
हूँसना–क्रि. स. दृष्ट लावणें. –क्रि. अ. ईर्षेमुळें लाजणें, लालाचावणें, डिवचणें, टोचून बोलणें. [एक नांव, भय.
हू–अव्य. सुद्धां. –पु. कोलाहल, ईश्वराचें
हूक–स्त्री. हृदयांत होणारी पीडा, कळ, वेदना, दुःख, शंका. [ठसठसणें.
हूकना–क्रि. अ. दुखणें, शूळ उठणें, सलणें,
हूटना–क्रि.अ. टळणें, हटणें, पाठ दाखविणें.
हूठा–पु. अभद्र थट्टा, आंगठा दाखविणें.
हूठा देना–आंगठा दाखविणें.
हूड़–वि. बेपर्वा, हट्टी, रानटी.
हूदा–वि. योग्य, ठीक. (बेहूदा–अयोग्य).
हूबहू–अ. हुबेहुब. [–वि. अतिशय सुंदर.
हूर–स्त्री. स्वर्गांतील अप्सरा(मुसलमानी).
हूल–स्त्री. तीक्ष्ण टोंकाचें हत्यार भोसकण्याची क्रिया, शूल, कोलाहल, हर्षध्वनि, ललकार, आनंद.
हूलना–क्रि. स. तीक्ष्ण टोंकांचें हत्यार भोसकणें, शूल उत्पन्न करणें.
हूलाहूल–स्त्री. लचक, पीडा, कोलाहल.
हूश-स–वि. असभ्य, अशिष्ठ.
हूह–स्त्री. कोलाहल, प्रसन्नतेचा शब्द.
हेंगा, हैंगा–पु. कुळव.
हे–संबो. अरे, रे.–क्रि. अ. होते (व्रजभाषेंत).
हेकड़–वि. धष्टपुष्ट, जबरदस्त, उच्छृंखल.
हेकड़ी–स्त्री. जुलुम, उच्छृंखलपणा, तिरसटपणा, हेकेखोरपणा.
हेच–वि. तुच्छ, निःसार, क्षुद्र.
हेचकारा–वि. निरर्थक.
हेठ–अ. खालीं. –पु. पीडा. [अप्रतिष्ठा.
हेठा–वि. नीच, कमी, तुच्छ. –स्त्री.
हेठापन–पु. नीचता, हलकटपणा.
हेठी–स्त्री. मानहानी.
हेत–पु. अभिप्राय, कारण, उत्पादक, तर्क, एक अर्थालंकार, प्रेम संबंध, प्रेम.
हेति–अ. हाय, इतके. –पु. एका राक्षसाचें नांव, शस्त्र, साधर्न, इजा, उजेड,
हेतु–पु. पाहा 'हेत' [किरण, ज्वाला.
हेमंत–पु. हेमंतऋतु (मार्गशीर्ष व पौष).
हेम–पु. सोनें, काळा घोडा.

हेमियानी–पु. कसा (कमरेचा).
हेर–स्त्री. तपास. –पु. शिकार. [पाहाणें.
हेरना–क्रि. स. शोधणें, पाहाणें, परीक्षा
हेरना फेरना–क्रि. स. इकडचें तिकडे करणें, उगीच वेळ घालविणें.
हेरफेर–पु. फेर, अवडंबर, डावपेंच, उलटापालट, फरक, अदलाबदल.
हेरवाना–क्रि. स. गमाविणें, शोधविणें.
हेराना–पाहा 'हिराना'. हरविणें, फिक्कें
हेराफेरी–स्त्री. पाहा 'हेरफेर'. [पडणें.
हेरावना–पाहा 'हिराना.'
हेरी–स्त्री. हांक, पुकार. –संबो. अगे ! गे.
हेरी देना–क्रि. हांक मारणें. [मिलाफ.
हेल–पु. शेणामातीची खेप, शेण, मेल-
हेलना–क्रि. स. तुच्छ समजणें, घुसणें.–क्रि. अ. क्रीडा करणें, थट्टामस्करी करणें, प्रवेश करणें, पोहणें.
हेलमेल–पु. मैत्री, सोबत, परिचय.
हेला–स्त्री. तिरस्कार, क्रीडा.–पु. हांक,
हे,हो–अ. अहो. [आक्रमण, भंगी.
हें–अ. आश्चर्योद्‌गार, निषेधोद्‌गार, अरे. –क्रि. अ. आहेत.
है, हय–क्रि. अ. आहे.–पु. घोडा.
हैकड़–वि. हेकड, साहसी.
हैकल-स्त्री.घोडयाच्या गळयांतील दागिना, ताईत, पुतळयांची माळ, मंदिर, शोभा,
हैज़–पु. रजोधर्म. [चिन्ह, बांधा.
हैज़ा–पु. कॉलरा. (हैज–स्त्री. युद्ध.)
हैफ़–अ. हाय हाय. –पु. दुःख, अत्याचार.
हैबत–स्त्री. धास्ती, भय.
हैबत ज़दा–वि. भयग्रस्त.
हैबतनाक–वि. भयंकर.
हैयत–स्त्री. खगोल विद्या.
हैरत–स्त्री. आश्चर्य.
हैरतअंगेज–वि. आश्चर्यकारक.
हैरान–वि. आश्चर्यचकित, त्रस्त.
हैवान–पु. पशु, मूर्ख मनुष्य, प्राणी, जीव.
हैवानियत–स्त्री. पशुता, मूर्खता.
हैवानी–वि. पशूसारखा, पाशवी.
हैसबैस –स्त्री. झगडा, भांडण. [सामर्थ्य.
हैसियत–स्त्री. योग्यता, धनसंपत्ति, इयत्ता,
हों–क्रि. अ. 'होना'चें अ. वचन (विध्यर्थ).
होंठ–पु. ओठ. [दांत ओठ खाणें.
होंठ काटना या चबाना–ओठ चावणें,
हो–संबो. अहो, अरे, ए.–क्रि. अ. अहो.
होई–स्त्री. दिवाळीच्या आठ दिवस आधीं
होऊ–क्रि. अ. होवो. [होणारी पूजा.
होड़–स्त्री. शर्त, पैज, स्पर्धा, हट्ट,चढाओढ.
होड़ बदना या लगाना–पैज लावणें.
होड़ाहोडी–स्त्री. चढाओढ, पैज.
होड़ाबादी–स्त्री. चढाओढ, पैज.
होत–स्त्री. संपन्नता, धन, सामर्थ्य.
होती दिखाना–श्रीमंतीचा डौल मिरविणें, अपव्यय करणें. [सुलक्षणी.
होतब, होतब्य–पु. भविष्य, भावी,
होते–उत्पन्न झाले असतांना.
होनहार–वि. सुलक्षणी, होतकरू, भविष्य.
होना–क्रि. अ.होणें,असणें.[-पु.भवितव्यता.
(कहींका)हो जाना या हो चुकना–परत न येणें, फार थांबणें. [येणें.
(कहींसे) होकर आना–कोठेंतरी जाऊन
हो बैठना–होऊन बसणें.
(कहींका) हो रहना–कोठलातरी होऊन राहणें, परत न येणें, फार थांबणें.
होनी–स्त्री. उत्पत्ति, वृत्तांत, भवितव्यता, निश्चित गोष्ट.

होनी जानना, होनी देखना-भविष्य पाहाणें.
होनेकी बात–संपन्नता, सामर्थ्याचें काम, [होणारी गोष्ट.
होम–पु. यज्ञ.
होम कर देना–भस्म करणें, सोडून टाकणें.
होरसा–पु. सहाण, पोळपाट, पाटा, चौकी.
होरहा–पु., ओला हरबरा.
होरा–पु. हुक्का. स्त्री.–एक तास, जन्म-कुंडली, रेखा, फलज्योतिष.
होरिल–पु. नुकतेंच जन्मलेलें बालक.
होला–पु. हरबऱ्याचा हुळा, होळीचा सण, शिखांची होळी. [गाणें.
होली–री–स्त्री. होळी, शिमगा, होळीचें
होली खेलना–रंग उडविणें.
होश–पु. समज, बुद्धि, ज्ञान, चेतना, स्मरण.
होश उड़ना या जाता रहना–शुद्धबुद्ध हरपणें, व्याकुळ होणें, गर्भगळीत होणें.
होश उड़ाना–आश्चर्यचकित करून सोडणें.
होश करना–जागृत रहाणें, आठवण करणें, ध्यान धरणें.
होशकी दवा करो–बुद्धि ठिकाणावर ठेवा.
होश ठिकाने करना–ताळ्यावर आणणें.
होश ठिकाने होना–मोह दूर होणें, मनाची व्याकुळता दूर होणें, पश्चात्ताप करणें.
होश दंग होना–आश्चर्यानें स्तब्ध होणें.
होश दिलाना–आठवण देणें.
होशमें आना–शुद्धीवर येणें.
होश संभालना–वयांत येणें, सावध होणें.
होश संभालकर बातें करना–परिस्थिति [समजून बोलणें.
होश हवास–भान.
होश होना–स्मरण असणें.
होशमंद–वि. समजदार. [चलाख.
होशियार–वि. हुशार, चतुर, दक्ष, सावध,
होशियारी–स्त्री. समजुतदारपणा, निपुणता, हुशारी, तरतरीतपणा, सावधगिरी कौशल्य. [हौस.
होस–पु. समज, बुद्धि, लालसा, उत्साह,
हौं–क्रि. अ. आहे –स. मी.
हौंकना–क्रि. अ. गर्जणें, धापा टाकणें.
हौंस–स्त्री. पाहा 'हौस'.
हौंसला–पु. उत्साह, उत्कंठा, लालसा.
हौंसले पस्त होना–उत्साह जिरणें.
हौ–स्वीकार सूचक शब्द.-क्रि. अ. 'होना' चा भूतकाळ.
हौआ–पु. बागुलबुवा, बुजगावणें. -स्त्री. [आदमची वायको.
हौज, हौद-पु. हौद.
हौदा–पु. अंबारी.
हौरा–पु. गडबड, ओरडाओरड.
हौल–पु. भीति, दहशत.
हौल पैठना या बैठना–दहशत बसणें.
हौलदिल–पु. हृदयाची धडधड, हृद्रोग
हौलदिला-वि.भित्रा.[-वि. भयभीत झालेला
हौलनाक–वि. भयानक.
हौली–स्त्री. दारूचा गुत्ता, दारूची भट्टी.
हौलू–वि. भित्रा, हळवा.
हौले–अ. सावकाश, हलक्या हातानें.
हौवा–स्त्री. आदिमाता. [हौस
हौस–स्त्री. प्रबळ इच्छा, उत्साह, लालसा
हौसला–पु. उत्साह, साहस, आकांक्षा, हौस
हौसला निकालना–हौस पूर्ण करणें.
हौसला पस्त होना–उत्साह थंड पडणें.
हौसलामंद–वि. उत्साही, साहसी, हौशी महत्वाकांक्षी, उदार मनाचा, उत्साही
ह्रद–पु. सरोवर, ध्वनि, किरण. [उत्सुक
ह्रदिनी–स्त्री. नदी. [ह्रस्व
ह्रस्व–वि. लहान, ठेंगणा, कमी, तुच्छ

हिन्दी म्हणी.

अंटा गुड़गुड़ होना—बेशुद्ध होणें.

अंडा सिखावे बच्चेको, चीं चीं मत कर—आजोबाला नातू शिकवितो.

अंडे सेवे कोई, बच्चे लेवे कोई—आईजीच्या जिवावर बाईजी उदार.

अंडे होंगे तो बच्चे बहुतेरे होंगे—असतील शितें तर मिळतील भुतें.

अंत बुरेका बुरा और भलेका भला—वाईटाचा शेवट वाईट व चांगल्याचा चांगला.

अंतर बजे तो जंतर बजे—मनांत असलें तर सगळें होतें.

अंदर छूत नहीं बाहर कहे दूर दूर—अंतःकरण मलिन बाहेर धर्मनिष्ठ.

अँधरी गैया, धरम रखवाली—अनाथांचा वाली परमेश्वर.

अंधा क्या चाहे, दो आँखें—आंधळा काय मागतो, दोन डोळे.

अंधा क्या जाने बसंतकी बहार—गाढवाला गुळाची चव काय ?

अंधा बगुला कीचड़ खाय—अडाण्याला लाभणार काय ?

अंधा बाँटे रेवड़ी फिर फिर अपनोंहीको दे—आंवई ब्राह्मण मुलगी सवाष्ण.

अंधा मुल्ला टूटी मसीद—एकसारखें असणें.

अंधा सिपाही कानी घोड़ी, बिधिने खूब मिलाई जोड़ी—आंधळा शिपाई आणि काणी घोडी, परमेश्वरानें चांगली जोडी निर्माण केली.

अंधी पीसे कुत्ता खाय—आंधळी दळते कुत्रा पीठ खातो. (एकाच्या संपत्तीचा दुसराच उपयोग करतो तेव्हां म्हणतात;)

अंधी बाँटे जेवरी, पीछे बकरा खाय—आंधळी दोरी वळते मागें बकरें खातें.

अंधेके आगे रोना, अपना दीदा खोना—जो आपल्याकडे लक्ष देत नाहीं त्याला दुःख सांगून काय उपयोग ?

अंधेके हाथ बटेर लगी—बोला फुलाला गांठ पडणें.

अंधेको अंधेरेमें बहुत दूरकी सूझी—मूर्खाला बुद्धि आली.

अंधेर नगरी चौपट राजा, टके सेर भाजी टके सेर खाजा—अनागोंदी कारभार.

अंधोंमें काना राजा—वासरांत लंगडी गाय शहाणी.

अकेला चना भाड़ नहीं फोड़ सकता—एकट्याच्यानें सर्व कामें होऊं शकत नाहींत.

अकेला पूत कमाई करे, घरका करे या कचहरी करे—दोन कामें एका वेळीं होत नाहींत.

अक्ल बड़ी या भैंस—बुद्धि मोठी कीं म्हैस ?

अक्ल बड़ी या वैस—अक्कल मोठी कीं नुसता वयानें वाढलेला मनुष्य मोठा.

अक्लमंदको इशारा, मूर्खको तमाचा—शहाण्याला शब्दाचा मार मूर्खाला टोणप्याचा.

अच्छा किया खुदाने, बुरा किया बंदेने—चांगलें झालें तर तें देवानें केलें, वाईट झालें तर तें माणसानें केलें.

अच्छे घर बयाना दिया—सूर्यावर थुंकणें.

अटका बनिया देय उधार—अडला हरी, गाढवाचे पाय धरी.

अटकेगा सो भटकेगा—जो अडकेल तो भटकेल.

अति और नारायणसे बैर है—आंवाक्याबाहेर काम वाईट.

अतिका भला न बरसना, अतिकी भली न चुप्प—अति सर्वत्र वर्जयेत्.

अति भक्ति चोरका लक्षण—गोगलगाय नि पोटांत पाय.

अधजल गगरी छलकत जाय—उथळ पाण्याला खळखळाट फार.

अधेला न दे अधेली दे—अर्धा पैसा देणार नाहीं पण कचाट्यांत सांपडल्यावर हवें तें देईल.

अनदेख चोर राजा बराबर—पाहिला तर चोर नाहीं तर राजाहून थोर.

अन माँगे मोती मिले, माँगे मिले न भीख—न मागतां मोती मिळतात, मागून भीक सुद्धां मिळत नाहीं.

अनहोतमें औलाद—खायला नाहीं तेथें मुलें फार.

अनोखे गावमें ऊँट आया, लोगोंने समझा भगवान आया—कधीं नव्हे तो उंट पाहिला, लोकांना वाटलें परमेश्वरच अवतरला.

अपना पेट हाऊ, मैं न देहौं काहू—स्वार्थापुढें कांहीं दिसत नाहीं.

अपना अपना कमाना, अपना अपना खाना—जो तो आपल्यापुरतें पाहातो.

अपना घर दूरसे सूझता है—स्वार्थ सर्वांना कळतो.

अपना दाम खोटा तो, परखैयाका क्या दोष—आपलाच दाम खोटा, दुसऱ्याला बोल लावण्यांत काय अर्थ ?

अपना लाल गँवायके, दर दर माँगे भीख—हातचें सोडून पळत्याच्या मागें लागणें.

अपना वही, जो आवे काम—प्रसंगीं उपयोगीं पडेल तोच आपला.

अपना हाथ जगन्नाथ—आपला हात जगन्नाथ.

अपनी अपनी खालमें सब मस्त हैं—शेणामाजीं बांधुनी वाडे, नांदति शेणकिडे.

अपनी अपनी डफली, अपना अपना राग— जो तो आपल्याच तोऱ्यांत.
अपनी करनी पार उतरनी—करावें तसें भरावें. [व्यक्ति तितक्या प्रकृति.
अपनी ग़रज़ बावळी होती है—गरजवंताला अक्कल नसते.
अपनी ग़रज़को लोक गधा चराते हैं—आपल्या गरजे गाढव राजे. गरज
पडली म्हणजे माणूस वाटेल तें काम करण्यास तयार होतो. [वाघ बनतो.
अपनी गलीमें कुत्ता भी शेर होता है—आपल्या गल्लींत कुत्रासुद्धां
अपनी चिलम भरनेको दूसरेका झोंपड़ा जलाना—आपल्या क्षुल्लक
फायद्यासाठीं दुसऱ्याचें फार नुकसान करणें. [आपलेच ओंठ.
अपनी टाँग उघारिये, आपहिं लाजों मरिये—आपलेच दांत आणि
अपनी नाक कटे तो कटे, दूसरेका सगुन तो बिगड़े—आपलें नाक
कापून दुसऱ्याला अपशकुन करणें.
अपनी पगड़ी अपने हाथ—आपली पत आपल्याच हातीं असते.
अपनी बुद्धि व पराया धन, कई गुने दीखते हैं—आपली बुद्धि व
दुसऱ्याचें धन नेहमीं मोठींच वाटतात.
अपनी लिट्टीपर सब आग रखते हैं—आपला फायदा सर्वांना कळतो.
अपने ऐब सब लीपते हैं—आपला उणेपणा सर्वच लपवितात.
अपने घरमें आना किसको बुरा लगता है—मिळालें तर कोण सोडतो.
अपने दहीको खट्टा कौन कहता है—आपल्या मालाला कोण वाईट म्हणेल.
अपने पाँवपर आप कुल्हाड़ी मारना—स्वतःच्या पायावर कुऱ्हाड
मारून घेणें. [म्हणत नाहीं. (आपला तो बाब्या, दुसऱ्याचा तो कारटा).
अपने पूतको कोई काना नहीं कहता—आपल्या मुलाला कोणी वाईट
अपने मरे बिना स्वर्ग नहीं दीखता—स्वतः मेल्यावांचून स्वर्ग दिसत नाहीं.
अपने मुँह मियाँ मिट्ठू—आपणच आपली स्तुति करणें. [मिळेलच.
अबकी बार, बेड़ा पार—आणखी एक वेळ प्रयत्न करा, तुम्हाला यश
अब पछताये होत क्या ? चिड़ियाँ चुग गईं खेत—संधि निघून गेल्यावर
मग पश्चात्ताप करून काय उपयोग. [सर्वांची वहिनी.
अबराकी (ग़रीबकी) जोरू सबकी भौजाई—गरीबाची बायको
अभी तो तुम्हारे होठोंका दूध भी नहीं सूखा—ओंठ पिळला तर
दूध निघेल. [जार वळला नाहीं.
अभी तो तुम्हारे दूधके दाँत भी नहीं टूटे ?—अजून तुझ्या ओंठावरचा

अमराती खाकर कोई नहीं आया—कोणी चिरंजीव होऊन आलेलें नाहीं,
सर्वांना मरण हें आहेच. [गरीबाला श्वास भारी.
अमीरको जान प्यारी, फ़क़ीरको दम भारी—श्रीमंताला जीव प्यारा,
अरहरकी टट्टी, गुजराती ताला—तुराट्याची झोंपडी, गुजराती कुलुप.
अशरफ़ियोंकी लूट, कोयलेपर मुहर-मोहरा लुटवितो व कोळशावर मोहोर.
अलख पुरुषकी माया, कहीं धूप कहीं छाया—ईश्वराची करणी,
अल् ख़ामोशी नीम रज़ा--मौनं संमति लक्षणं. [नारळांत पाणी.
अल्पाहारी सदा सुखी—कमी खाणारा नेहमीं सुखी असतो.
अस्सीकी आमद चौरासीका खर्च--मिळकतीपेक्षां खर्च जास्त.
आँख ओट, पहाड़ ओट--दृष्टिआड सृष्टि.
आँख और कानमें चार अंगुलका फ़र्क़ है— डोळे नि कान यांत चार
आँखके अंधे, गाँठके पूरे—मूर्ख धनिक. [बोटांचें अंतर असतें.
आँखके अंधे, नाम नयनसुख—नांव सोनूबाई हातीं कथलाचा वाळा.
आँखके आगे पलकोंकी बुराई—डोळ्यांपुढें पापणीची निंदा.
आँख फूटी, पीर गई—महार मेला विटाळ गेला. [ऐकिलें नाहीं.
आँखों देखी न कानों सुनी—डोळ्यांनीं पाहिलें नाहीं व कानांनीं
आँखों देखी चेतना मुँह देखो व्यवहार—परिचय असल्यावांचून व्यव-
हार होत नाहीं. [शिकवितो.
आँख न दीदा, काढ़े कसीदा—ओ म्हणतां ठो येत नाहीं आणि म्हणे मी
आँख बची, माल दोस्तोंका—डोळा चुकला कीं मित्रच माल लुबाडतात.
आँखसे दूर, दिलसे दूर—दूर राहिलें कीं प्रेम कमी होतें.
आँखोंका काजल चुराता है—फार चलाखी करतो.
आँत भारी तो माथ भारी—पोट भरलें कीं झोंप येते.
आँधीके आम—स्वस्त मिळालेली वस्तु.
आँसू एक नहीं, कलेजा टूक टूक—डोळ्याला नाहीं आसूं, मेली सासू.
आई मौज फ़क़ीरकी दिया झोंपड़ा फूँक—विरक्त माणसाला कशाचाच
लोभ नसतो.
आई तो रोज़ी नहीं तो रोज़ा—मिळालें तर खाल्लें नाहीं तर उपास केला.

आई है जानके साथ, जायगी जनाजेके साथ—मरेपर्यंत न सुटणारी विपत्ति आहे ही. [त्याला कांहींच नाहीं आणि भलत्याला देणें.

आई माईको काजर नहीं, बिलाईको भर माँग—ज्याला जरूर आहे

आग खाना अंगार हगना—करावें तसें भरावें.

आग लगंते झोपड़ा, जो निकले सो सार—चोराची लंगोटी.

आग लगनेपर कुआँ खोदना—तहान लागल्यावर विहीर खणायची

आगे कुआँ पीछे खाई—इकडे आड तिकडे विहीर.

आगे दौड़ पीछे चौड़—पुढें पाठ मागें सपाट.

आगे नाथ न पीछे पगहा—आगा ना पीछा.

आगे रोक पीछे ठोक—निसटण्यास जागा नाहीं.

आज किधरका चाँद निकला है—आज सूर्य कोणत्या दिशेला उगवला.

आजका बनिया कलका सेठ—आज गरीब उद्यां श्रीमंत.

आटेका चिराग़, घर रक्खूँ तो चूहा खाय, बाहर रक्खूँ तो कौवा ले जाय—इकडे आड तिकडे विहीर.

आटे दालकी फिक्र—पोट भरण्याची चिंता.

आता हो तो हाथसे न दीजिए, जाता हो तो उसका ग़म न कीजिए—मिळत असेल तर सोडूं नका, गेलें तर त्याचें दुःख करूं नका.

आती लक्ष्मीको कौन लात मारता है—चालून येणारी लक्ष्मी कोण लाथाडील.

आत्मामें पड़े तो परमात्मा सूझे—अंतरात्मा तृप्त झाला म्हणजे वेदांत सुचतो.

आदमी पानीका बुलबुला है—मनुष्य पाण्याचा बुडबुडा आहे.

आदमीकी दवा आदमी—माणसाचें औषध माणूस.

आदमीकी पेशानी दिलका आइना है—माणसाचें कपाळ—माणसाचा चेहरा हा त्याच्या हृदयाचा आरसा आहे.

आदमी जाने बसे, सोना जाने कसे—संगतीनें माणसाची परीक्षा होते. कसोटीवर घासल्यानें सोन्याची परीक्षा होते.

आदमी पेटका कुत्ता है—मनुष्य पोटाचा दास आहे.

आधा तीतर आधा बटेर— गंगाजमनी थाटाचा. [पळत्याच्या पाठीं लागणें.

आधी तज सारीको धावे, आधी रहे न सारी पावे—हातचें सोडून

आप काज महा काज—आपण स्वतः काम केलें तरच तें चांगलें होतें.

आप गये और पास पास—स्वतः खड्यांत पडले ते पडले, दुसऱ्यालाही [घेऊन पडले.
आप भला तो जग भला—आपण चांगलें तर जग चांगलें.
आप न जावे सासरे औरोंको सिख दे—आपण करायचें नाहीं आणि [दुसऱ्याला उपदेश करायचा.
आप मरे जग डूबा-आपण मेलों जग बुडालें.
आप मरे बिना स्वर्ग नहीं मिलता—स्वतः मेल्यावांचून स्वर्ग दिसत नाही.
आव गया, आदर गया, गया सुपारी पान, लै लुगरी ठाढे भये खुशी भये जजमान—अब्रू गेली, आदरही गेला, कोणी पान सुपारी घ्यावी म्हणत नाहीं, जाण्यास निघाले तर घरधनी खुश झाले.

आप मियाँ माँगते बाहर खड़े दरवेश—एकादशीच्या घरीं शिवरात्र.
आप हारे बहुको मारे—वडयाचें तेल वांग्यावर, दुसऱ्याचा राग बायकोवर काढणें.

आब आब कर मर गये सिरहाने रखा पानी—समजण्यासारखी भाषा [न बोलणें.
आ बला गले लग—येरे कुत्र्या खा माझा पाय.
आमके आम गुठलीके दाम—आंब्याच्या आंबे मिळून वर कोयींचे पैसे.
आम खानेसे काम, पेड़ गिननेसे क्या काम—आपल्याला काम आंबे खाण्याशीं, झाडें कशाला मोजा.

आमोंकी कमाई नींबूमें गँवाई—एकांत कमविले दुसऱ्यांत गमविले.
आया कुत्ता खा गया, तू बैठी ढोल बजा—कुत्रा येऊन खाऊन गेला तूं बस ढोल वाजवीत.

आया है सो जायगा, राजा, रंक, फ़कीर—जन्माला आलेला प्राणी मरणारच, मग तो राजा असो कीं रंक असो.

आयेकी खुशी न गयेका ग़म—समाधानी मनुष्य. [कापूस पिंजूं लागले.
आये थे हरिभजनको, ओटन लगे कपास—देवदर्शनाला आले पण
आसपास बरसे, दिल्ली पड़ी तरसे—हवें त्याला मिळत नाहीं नको असलेल्याला खूप.

आसाढ़में खाद खेतमें जावे, तब मुट्ठीभर दाना पावे—आषाढांत खत शेतांत पडते तेव्हां मुठभर दाणे हातीं लागतात. [धरूं नये.
आहारे व्यवहारे लज्जा न कारे—आहारांत नि व्यवहारांत संकोच
इक नागिन अरु पंख लगाई—एक तर नागीण आणि त्यांत पंख असलेली.
इतनीसी जान और गजभरकी ज़बान—लहान तोंडीं मोठा घास.

इस घरका बाबा आदमही निराला—यांचें सगळें निराळेंच.
ईटकी लेनी पत्थरकी देनी—ठोश्यास ठोसा.
ईख तक खेती, हाथी तक बनिज—उसान्त शेती, गजान्त व्यापार.
ईश्वरकी माया, कहीं धूप कहीं छाया—ईश्वराची करणी, नारळांत पाणी.
उँगली पकड़कर पहुँचा पकड़ना—भटाला दिली ओसरी, भट हळूहळू हातपाय पसरी.
उखलीमें सिर दिया तो मूसलोंका क्या डर—उखळींत डोकें घातलें आतां मुसळाच्या घावाला कोण भितो. [लाज बाळगायची ?
उतर गई लोई तो क्या करेगा कोई—एकदां अब्रू गेली आतां कोणाची
उत्तम खेती, मध्यम बान, नीच चाकरी, भीख निदान—उत्तम शेती, मध्यम व्यापार, कनिष्ठ नोकरी, शेवटीं भीक मागणें.
उधारका खाना, फूसका तापना—उधारीचें खाणें व गवताची आग दोन्ही सारखीच, म्हणजे फार वेळ टिकत नाहीं.
उधार दिया गाहक खोया—उधार दिलें आणि गिऱ्हाइक घालविलें.
उपजहिं एक संग जलमाहिं, जलज, जोंक जिमि गुण बिलगाहिं—कमळ व जळू जरी एकाच पाण्यांत उत्पन्न होतात तरी दोघांचे गुण
उलटा चोर कोतवालको डाँटे—चोराच्या उलटया बोंबा. [वेगळेच असतात.
उलटी गंगा पहाड़को चली—वळचणींचें पाणी आढ्याला गेलें.
उलटे बाँस बरेलीको—प्रयागलाच गंगा नेणें. (जेथें भरपूर आहे तेथेंच नेणें.)
ऊँघतेको ठेलतेका बहाना—आपला दोष झांकण्यास दुसऱ्याचें निमित्त.
ऊँची दुकान, फीके पकवान—नांव मोठें लक्षण खोटें.
ऊँट किस करवट बैठता है—काय होतें तें पाहावें.
ऊँटकी चोरी और झुके झुके—मोठी कामें गुपचुप होत नाहींत.
ऊँटके ऊँट ही रहे—पाण्यांत राहून कोरडा.
ऊंटके मुँहमें जीरा—दर्यामें खसखस.
ऊँटरे ऊँट तेरी कौनसी कल सीधी—रोमरोमांत खोटेपणा असणें. (उंटा तुझें काय वांकडें ! सर्वांग वांकडें.)
ऊख करे सब कोई, जो बीचमें जेठ न होई—मध्यें जेष्ठ महिना नसता तर सर्वांनीं ऊसच पेरला असता.
ऊधोका लेना न माधोका देना—कोणाचें घेणें नाहीं व कोणाचें देणें नाहीं.

एक अंडा वह भी गंदा—एकुलता एक मुलगा तोही वाईट.
एक अनार सौ बीमार—वस्तु थोडी व मागणी फार.
एक आमकी दो फाँके—एकाच माळेचे मणी, एका डहाळीवरचीं दोन फुलें.
एक और एक ग्यारह होते हैं—एक आणि एक अकरा होतात.
एक कहो और दस सुनो—एक बोला आणि दहा ऐका.
एकके दूनेसे सौके सवाये भले—थोडक्यांत गोडी.
एक चुप हज़ारको हरावे—मौनं सर्वार्थ साधनं.
एक तन्दुरुस्ती हज़ार नियामत—आरोग्य सर्व सुखाचें मूळ आहे.
एक तवेकी रोटी, क्या पतली क्या मोटी—उडदामाजी काळे गोरे, काय निवडावें निवडणारें.
एक तो करेली दूसरे नीम चढी—आधींच मर्कट तशांतहि मद्य प्याला.
एक तो चोरी दूसरे सीनाजोरी—चोर तर चोर आणि वर शिरजोर.
एक तो भीख, दूसरे पछोर पछोर—अन्नछत्रीं जेवणें आणि वर मिरपुड [मागणें.
एक ही थैलीके चट्टेबट्टे—एकाच माळेचे मणी.
एक दममें हजार दम—एकाच्या जिवावर बरींच माणसें अवलंबून असणें.
एक दिन मेहमान दो दिन मेहमान, तीसरे दिन बलाए जान—एक दिवस पाहुणा, दुसऱ्या दिवशीं पाहुणा तिसरे दिवशीं लाजलावणा.
एक न शुद, दो शुद—संकटें एकटीं येत नाहींत.
एक नागिन अरु पंख लगाई—आधींच मर्कट तशांतहि मद्य प्याला.
एक पंथ दो काज—एका दगडानें दोन पक्षी मारणें. [सर्व आंबे नासवतो.
एक मछली सारे जलको गंदा करती—एक नासका आंबा आढींतील
एक म्यानमें दो तलवारें नहीं समा सकतीं—एका म्यानांत दोन तलवारी राहूं शकत नाहींत.
एकसे इक्कीस होते हैं—एकाचे एकवीस होतात.
एक हाथसे ताली नहीं बजती—एका हातानें टाळी वाजत नाहीं.
ऐब करनेको भी हुनर चाहिए—खोड्या करायलाही डोकें लागतें.
ऐसे गये, जैसे महफिलसे जूता—गुपचुप पसार झाले.
ऐसे बूढे बैलको कौन बाँध भुस देय—असल्या म्हाताऱ्या बैलाला बांधून ठेवून कोण कडबा घालणार ? [भीत नाहीं.
ओखलीमें सिर दिया तो मूसलोंका क्या डर—मेलें कोंबडें आगीला

ओछा पात्र उबलता है—उथळ पाण्याला खळखळाट फार.

ओछेकी प्रीत, बालूकी भीत—हलक्या माणसाची प्रीति व वाळूची भिंत टिकाऊ नसतात.   [म्हणजे आपली अब्रू घालविणें.

ओछेके मुँह लगना, अपनी इज्जत खोना—हलकटाच्या तोंडीं लागणें

ओस चाटे प्यास नहीं बुझती—दांत कोरून पोट भरत नाहीं.

औंधे घड़ेका पानी, मूरखकी कहानी—पालथ्या घागरीवर पाणी नि मूर्खांची कहाणी.   [व सणाच्या दिवशीं एकादशी.

और दिनोंको खीरपुरी, पर्वके दिन दाँत निपोरी—इतर दिवशीं चैन

और बात खोटी, सही दालरोटी—इतर गोष्टी खोट्या, खरी डाळ रोटी.

औसरका चूका आदमी और डालका चूका बंदर नहीं संभलता—संधि घालविलेला माणूस आणि फांदीवरून निसटलेलें माकड सांवरत नाहीं.

ककड़ीके चोरको फाँसी नहीं दी जाती—काकडी चोरणाऱ्याला फांशी

कंगालीमें आटा गीला—संकटें एकेकटीं येत नाहींत.   [देत नाहींत.

कड़ाहीसे निकला चूल्हेमें गिरा—कढईंतून निघून चूलींत पडला.

क़द्र खो देता है हर बारका आना जाना—अतिपरिचयानें मान राहात नाहीं.

क़ब्रका मुँह झाँककर आये हैं—काळाच्या जबड्यांतून परत आले आहेत.

कभी घी घना, कभी मुट्ठी चना, कभी वह भी मना—कधीं तुपाशीं, कधीं मुठभर चणें, तर कधीं उपाशीं.

कभी नाव गाड़ीपर, कभी गाड़ी नावपर—कधीं नाव गाडीवर तर

कम खर्च बालानशीन–थोड्या खर्चांत उत्तम काम होणें. [कधीं गाडी नावेवर.

कमानका निकला तीर और मुँहसे निकली बात वापिस नहीं आते–सुटलेला बाण व बोललेला शब्द परत येत नाहीं.

करघा छोड़ जुलाहा जाय, नाहक़ मार बिचारा खाय—घरचें खाऊन लष्करच्या भाकरी भाजणें आणि तोंड्यांत पडणें.

करनी खाककी, बात लाखकी—करणी कवडीची गोष्ट लाखाची.

करम प्रधान विश्व रचि राखा, जो अस करहिं सो तस फल चाखा—विश्व हें कर्म प्रधान आहे, जसें करावें तसें भरावें.

करमहीन खेती करे, मरे बैल या सूखा पड़े—अभागी मनुष्य शेती करण्यास निघाला तर त्याचा बैल मरतो किंवा अवर्षण पडतें.

कर सेवा, पा मेवा—सेवा कर नि मेवा खा.

करे कल्लू भरे लल्लू—एकानें करावें दुसऱ्यानें भरावें.

कलालकी दूकानपर पानी पीओ तो भी शराबका शक होता है—कलालाच्या दुकानीं (दूध) पाणी प्यालें तरी दारू प्याल्याची शंका येते. (माडाखालीं बसून दूध प्यालें तरी माडी प्याल्याचा आळ येतो.)

कहते हैं ऊदपुरको, जाते हैं महमूदपुरको—बोलणें एक करणें भलतेंच.

कहनेसे करना भला—सांगण्यापेक्षां करणें बरें. [शामभट्टाची तट्टाणी.

कहाँ राजा भोज, कहाँ गंगा तेली—कुठें इंद्राचा ऐरावत आणि कुठें

कहींकी ईंट कहींका रोड़ा, भानुमतीने कुनबा जोड़ा—कुठली तरी वीट कुठला तरी रोडा घेऊन भानुमतीनें घर बनविलें.

कहेसे कुम्हार गधेपर नही चढ़ता—हट्टी माणूस कोणाचें ऐकत नाहीं.

कागज़की नाव आज न डूबी कल डूबी—कागदाची होडी आज नाहीं तर उद्यां बुडणारच.

कागज़की नाव नहीं चलती—कागदाची नाव चालत नाहीं.

काजलकी कोठड़ीमें धब्बेका डर—असंगाशीं संग आणि प्राणाशीं गांठ.

क़ाज़ीजी दुबले क्यों? शहरके अंदेशेसे—काजी (न्यायाधीश) असे सुकलांत कां तर म्हणे गांवाच्या चिन्तेनें.

काटा और उलट गया—वचनभंग करणें. [फसत नाहीं.

काठकी हाँडी बार बार नहीं चढ़ती—एकदां फसला म्हणून पुन्हां पुन्हां

काबुल गये, मुगल बनि आये, बोलन लागे बानी, आब आब करि पूता मार गये, सिरहानेमें पानी—जेथें जी भाषा बोलली जाते तीच बोलावी नाहींतर फजिती होते.

कान छिदाय सो गुड़ खाय—कष्ट करील तो फळ चाखील.

कामका न काजका, दुश्मन अनाजका—खायला काळ आणि भूमीला भार.

कामको काम सिखाता है—जात्यावर बसलें कीं ओवी सुचते.

काम जो आवे कामरी, का ले करे कुमाच—कांबळ्यानें काम भागतें तेथें रेशमी वस्त्र कशाला.

काम न धंदा, तीन रोटी बँधा—खायला काळ आणि भूमीला भार.

काम प्यारा है चाम प्यारा नहीं—काम आवडतें असतें कातडें नाहीं.

का वर्षा जब कृषी सुखाने, समय चूकि पुनिका पछताने—वेळ निघून गेल्यावर पश्चात्ताप होऊन काय उपयोग ! (बैल गेला नि झोपा केला.)

कालके हाथ कमान, बूढ़ा बचे न जवान—काळाला वृद्ध, तरुण सारखेच.

काला अक्षर भैंस बराबर—अक्षरशत्रु.

काला दीजै, वासा न दीजै—अपरिचिताला पाहिजे तर जेवायला घाला [पण घरांत थारा देऊं नका.

किया चाहे चाकरी सोया चाहे घर—नोकरीही करूं इच्छितो आणि आरामांत झोंपही घेऊं इच्छितो.

किया चाहे चाकरी, राखा चाहे मान—चाकर म्हणून राहणें आणि [म्हणें मला राव म्हणा.

किस खेतीकी मूली—कोणत्या झाडाचा पाला.

किस बिरतेपर तित्ता पानी—कोणाच्या जिवावर उडतां.

किसीकी कुछ नहीं चलती कि जब तक़दीर फिरती है—दैव फिरलें कीं, कोणाचेंच कांहीं चालत नाहीं. (घर फिरलें कीं घराचे वांसेही फिरतात.)

कुएँकी मिट्टी कुएँमेंही लगती है—विहिरीची माती विहिरीच्याच कामाला येते.

कुचाल संग हाँसी, जीव जानकी फाँसी—असंगाशीं संग, प्राणाशीं गांठ.

कुछ कमान झुके कुछ गोसा—भांडण मिटण्यासाठीं दोघांनाही थोडा थोडा त्याग करावा लागतो.

कुछ खोकर ही सीखते हैं—ठोकर लागल्याशिवाय अक्कल येत नाहीं.

कुत्ता भी जब बैठता है तो दुम हिलाकर—जनावरांनाही स्वच्छता आवडते.

कुत्ता भूँके क़ाफ़िला सिधारे--कोणी निंदा अथवा वंदा । आपुला स्वहिताचा धंदा.

कुतिया चोरोंसे मिल गई, पहरा किसका दे—कुंपणच शेत खाऊं [लागलें तेथें राखण कोण करणार ?

कुत्तेकी दुम बारह वर्ष नलमें रक्खी तो भी टेढ़ी की टेढ़ी--कुत्र्याचें शेपूट बारा वर्षें नळींत घालून ठेवलें तरी वांकडें तें वांकडेंच.

कुत्तेको घी हज़म नहीं होता—माकडाच्या हातीं कांकडा.

कुत्तोंके भौंकनेसे हाथी नहीं डरते—कुत्र्याच्या भुंकण्याला हत्ती भीत नाहीं.

कुनबेवालोंके चारों पल्ले कीचड़में हैं—मोठ्या कुटुंबांत प्रतिदिनीं सोयर, सुतक, भांडण वगैरे चालू असावयाचेंच.

कुम्हार अपना घड़ा ही सराहता है—कुंभार आपल्याच घड्याची [प्रशंसा करतो.

कुलियामें गुड़ फोड़ना—गुपचुप काम करणें.

कूकर भूँकैं लाख हज़ार, हाथी घूमैं हाट बजार—कुत्रीं कितीही भुंकलीं तरी हत्ती त्यांना न भितां बाजारांत फिरत असतो.

कै हंसा मोती चुगे, कै भूखे मर जाहिं—थोर लोक विपन्नावस्थेंतसुद्धा आपला मोठेपणा सोडीत नाहींत. [हृदयानें आंधळा.

कोई आँखका अंधा, कोई हियेका अंधा—कोणी डोळ्यानें आंधळा कोणी

कोइरीके गांव धोबी पटवारी—कोयरी गांवांत धोबी तलाठी.

कोई मरे कोई जीवे, सुथरा घोल बतासे पीवे—कोणी मरो नाहींतर जगो, हा आपली मजा मारतो.

कोउ नृप होउ हमें का हानी, चेरी छाँड नहिं होईब रानी—कोणीही राजा होवो, आपलें काय जाणार, मीं दासी आहें ती कांहीं राणी होत नाहीं.

कोठीवाला रोवे, छप्परवाला सोवे—श्रीमंत रडतो पण गरीब स्वस्थ झोंप घेतो. [धुतला तरी कोळसा काळा तो काळाच रहाणार.

कोयला होय न ऊजला, सौ मन साबुन धोय—शंभर मण साबणानें

कोयलेकी दलालीमें हाथ काले—कोळशाच्या दलालींत हात काळे.

कौआ चला हंसकी चाल, अपनी चाल भी भूल गया—हेंहि गेलें आणि तेंहि गेलें. [(अतिशय लठ्ठ माणसास म्हणतात.)

कौनसी चक्कीका पीसा खाया है—कुठल्या जात्यानें दळलेलें खातात.

क्या पानी मथनेसे घी निकलताहै—पाणी घुसळून तूप थोडेंच निघतें.

क्या पिद्दी क्या उसका शोरबा—चिमणीचें पिल्लूं तें किती आणि त्याचें कालवण किती होणार.

क्या मुँहसे फूल झड़ते हैं—तोंडांतून जणूं कांहीं फुलें पडताहेत.

खग ही जाने खगकी भाषा—पक्ष्याला पक्ष्याची भाषा कळते.

खरको गंग न्हवाइये, तऊ न छाँडे छार—मूळ स्वभाव जाईना.

खर गुड़ एकही भाव—गवत आणि गुळ एकाच भावांत.

ख़रबूज़ेको देखकर ख़रबूजा रंग पकड़ता है—एकाचें पाहून दुसरा

खरी मजूरी चोखा काम—दाम तसें काम. [तसेंच करूं लागतो.

खरा खेल फरुखाबादी—स्पष्टवक्ता माणूस.

ख़ल्ककी ज़बान ख़ुदाका नक़ारा—पांचामुखीं परमेश्वर. [आवडेल तें त्यांचें.

खाइये मनभाता, पहनिये जगभाता—आपल्याला आवडेल तें खावें, लोकांना

खाते हो तो पानी यहाँ पीना—जेवत असाल तर पाणी येथें येऊन प्या.

ख़ाक डाले चाँद नहीं छिपता—चंद्रावर थुंकलें तर तें स्वतःच्याच

खात निबोरी दाख बतावे—मिशीला तूप लावून हिंडणें. [तोंडावर पडतें.

खानेके दाँत और, दिखानेके और—हत्तीचे खायचे दांत निराळे व दाखवायचे निराळे.

खानेको पीछे नहानेको पहले—प्रथम स्नान मग भोजन. [तोही पस्तावेल.

खाय सो पछताय न खाय सो पछताय—खाईल तो पस्तावेल न खाईल

खाल ओढ़ाये सिंहकी, स्यार सिंह नहीं होत—सिंहाचें कातडें पांघरून कोल्हा कांहीं सिंह होत नाहीं. [मित्र—दहीं, पापड, तूप आणि लोणचें.

खिचड़ी के चार यार, दहीं, पापड, घी, अचार—खिचडीला चार

खिलायेका नाम नहीं, रुलायेका नाम—दुसऱ्याच्या मुलाला खायला घातलें त्याचें नांवही नाहीं, पण तो रडला तर रडविलें म्हणून ओरड.

खिसियानी बिल्ली खंभा नोचे—रागावलेलें मांजर खांबाला ओरबडतें.

खीरमें नोन डालना—दुधांत मिठाचा खडा टाकणें. [कधींही मिळूं नये.

खुदा गंजेको नाखून न दे—सुखांत लोळत असलेल्या अधमाला सत्ता

खुशामदसे आमद—पुढें पुढें करून आपला स्वार्थ साधणें.

खून लगाकर शहीदोंमें मिलना—अंगाला रक्त लावून घेऊन हुतात्मा म्हणून मिरविणें.

खूँटेके बल बछड़ा कूदे—श्रीमंताच्या (समर्थाच्या) घरचें श्वान.

खूब गुज़रेगी जो मिल बैठेंगे दीवाने दो—समानशील भेटले कीं त्यांचा वेळ आनंदानें जातो.

खेती खसम सेती—धनी स्वतः लक्ष देईल तरच शेती वाढेल.

खेती, पाती बीनती औ घोड़ेका तंग, अपने हाथ सँभालिये चाहे लाख हो संग—शेती, पत्र, प्रार्थना व घोड्याचा तंग हीं दुसऱ्यावर न सोपवितां स्वतः केलीं तरच चांगलीं होतात. [घमेंड दाखवावयाची.

खैरातके टुकड़े बज़ारमें डकार—भीक मागून आणावयाचे आणि वर

खोटा पैसा और खोटा बेटा भी समयपर काम आता है—खोटा पैसा व वाईट मुलगासुद्धां कठिण प्रसंगीं उपयोगी पडतात.

खोदा पहाड़ और निकली चुहिया—डोंगर पोखरून उंदीर काढला.

गंगा गये गंगादास, जमुना गये जमुनादास—वारा येईल तशी पाठ देणें.

गंजी यार किसके, दम लगाया खिसके—गांजेकस कोणाचा मित्र, झुरका मारला कीं पसार झाला. (स्वार्थी कोणाचाच मित्र नसतो.)

गई सो गई, अब राख रहीको—गेलें तें गेलें, आहे तें सांभाळ. राहिली ती गंगा राहिलें तें तीर्थ.

गधा खेत खाय, और जुलाहा मारा जाय-चोर सोडून संन्याशाला सुळी.

गया वक्त फिर हाथ नहीं आता—गेलेली संधी पुन्हां येत नाहीं. गेली वेळा येईल अशी गोष्ट पुन्हां कधीं न व्हायाची.

गये थे रोज़ा छुड़ाने, नमाज गले पड़ी—उपास नको म्हणून सांगायला गेले पण उपासाच्याबरोबर प्रार्थनाही केली पाहिजे असे काजी साहेबांनीं सांगितलें. [नवरा घालवून आली.

गई माँगने पूत, खो आई भरतार—पुत्र मागायला गेली (देवाजवळ)

ग़रीबकी हाय बुरी है—गरिबांचा तळतळाट वाईट.

ग़रीब तेरे तीन नाम, झूठा, पाजी, बेईमान—गरिबाला जगांत मान नाहीं.

ग़रीबने रोज़े रक्खे तो दिन ही बड़े हो गये—दारिद्य सर्व अडचणीचें कारण आहे. [असणारच.

गवाह चुस्त, मुद्दई सुस्त—साक्षीदार पक्का असल्यावर वादी निश्चित

गाँठमें जमा रहे तो खातिर जमा रहे—गांठीला धन असल्यावर चिंता कशाचीहि नसते. [न ओळखणें.

गाँवका जोगी जोगड़ा, बाहरका जोगी सिद्ध—आपल्या माणसाचे गुण

गाडर पाली ऊनको, लागी चरन कपास—लोकरीसाठीं मेंढी पाळली ती कापूस चरायला लागली. लभासाठीं एखादी गोष्ट करतांना हानि होते तेव्हां म्हणतात.

गाल कट आये पर चावल न उगलें--गाल कापला तरी भात थुंकणार नाहीं. (नुकसान करूनसुद्धां हट्ट न सोडणें.)

गीदड़की शामत आये तो गाँवकी तरफ भागे-विनाशकाले विपरीत बुद्धि.

गुड़ खाय, गुलगुलोंसे परहेज--गूळ खातो आणि गुलगुल्यांचे पथ्य करतो. (ढोंगी माणसाविषयीं सांगतात.)

गुड़ दिये मरे तो ज़हर क्यों दें—गूळ दिल्यानें मरतो तर विष कां द्यावें !

गुड़ न दे, गुड़की सी बात तो करे—गूळ देऊं नका, गोड तर बोला.

गुरु गुड़, चेला चीनी—गुरुपेक्षां शिष्य सरस.

गुरू कीजे जान, पानी पीजे छान—गुरु करावा पारखून पाणी प्यावें गाळून.

गेहूँके साथ घुन भी पीसा जाता है--सुक्याबरोबर ओलें जळतें.

गोकुलसे मथुरा न्यारी—गोकुळाहून मथुरा वेगळी आहे.
गोदमें बैठकर आँखमें उँगली—उपकाराची फेड अपकारानें करणें.
गोदमें लड़का, शहरमें ढिंढोरा—काखेंत कळसा गांवाला वळसा.
गोबर गिरा तो मिट्टी लेकर ही उठेगा—शेण जमिनीवर पडलें तर तें माती घेऊनच उठणार.
गोबर, मैला, नीमकी खली, याते खेती दूनी फली—शेण, सोनखत व लिंबोण्याची पेंड यानें पीक दुप्पट होतें. [ठेवत नाहीं.
ग्वालिन अपने दहीको खट्टा नहीं कहती—आपल्या वस्तूला कोणी नांवें
घड़ीभरकी बेशर्मी दिनभरका आराम—आधीं कडू मग गोड.
घड़ीमें घर जले ढाई घड़ी भद्रा—वेळ चालली निघून आणि कामाला दिरंगाई.
घड़ीमें तोला घड़ीमें माशा—घटकेंत तोळा घटकेंत मासा. (अस्थिर चित्त.)
घरकी आधी भली, बाहरकी सारी कुछ नहीं—घरची अर्धी चांगली बाहेरची सबंध नको. (आळशी म्हणतात.)
घरका जोगी जोगना बाहरका जोगी सिद्ध—पिकतें तेथें विकत नाहीं.
घर आये कुत्तेको भी नहीं निकालते—घरीं आलेल्या गरीबाचा पण सत्कार केलाच पाहिजे.
घरका भेदी लंका ढावे—घरभेद्या माणूस राष्ट्राचा नाश करतो.
घरकी खाँड किरकिरी लागे, चोरीका गुड़ मीठा—घरची साखर अळणी चोरीचा गुळ गोड. [किम्मत नाहीं.
घरकी मुर्गी दाल बराबर—घरची कोंबडी वरणासमान. आपल्या वस्तूची
घरके पीरोंको तेलका मलीदा—घरच्या देवाला कसला तरी नैवेद्य.
घर खीर तो बाहर खीर—घरीं द्रव्य आहे तर बाहेर पण सुख आहे.
घर घर यही लेखा—घरोघरीं त्याच परी. [त्याच परी.
घर घर शादी, घर घर गम—घरोघर आनंद आणि दुःख आहे. (घरोघरीं
घरपर फूस नहीं, नाम धनपत—नांव सोनूबाई हातीं कथलाचा वाळा.
घरमें चिराग नहीं बाहरमें मसाल—घरांत पणतीसुद्धां नाहीं पण बाहेर मशाल लावली आहे. (घरांत नाहीं खायला तेल नि बाहेर जातांना
घरमें चूहे डंडात करते हैं—घरांत खायला नाहीं. [मिशीला तूप.
घरमें दिया तो मंदिरमें दिया—आधीं प्रपंच मग परमार्थ. [रिकामा डौल.
घरमें नहीं दाने, बुढ़िया चली भुनाने—घराला नाहीं कौल आणि

घी कहाँ गया, खिचड़ीमें—तूप काय झालें ? खिचडींत गेले. (आपली वस्तु आपल्याच साठीं खर्च झाली तर म्हणतात.)

घी खाया बापने, सूँघो मेरा हाथ—वडिलांची कीर्ति सांगणें.

घी भी खाओ और पगड़ी भी रखो—आब राखून खर्च करावा.

घोड़ा घाससे यारी करे तो खाय क्या—घोडा गवताशीं मैत्री करील तर काय खाईल. (भीड न ठेवता मजूरी मागताना म्हणतात.)

घोड़ा घुड़सालमेंही बिकता है—योग्य जागींच वस्तूला मोल येतें.

घोड़ेका गिरा सँभल सकता है, नज़रोंका गिरा नहीं सँभलता—घोड्यावरूस पडला तर पुन्हा सांवरला जातो, मनांतून उतरला तर तो सांवरला जात नाहीं. (मानभंग होण्यासारखें काम करूं नये.)

घोड़ोंको घर कितना दूर—काम करणारांना वेळ लागत नाहीं.

चंदनकी चुटकी भली, गाड़ी भरा न काठ—चिमुटभर चंदन गाडीभर लाकडापेक्षां जास्त मोलाचें.

चक्कीमें कौर डालोगे तो चून पाओगे—पेरलें तर उगवेल.

चढ़ते बरसे आर्द्रा, उतरत बरसे हस्त, कितने राजा डाँड ले, आनंद रहे गृहस्थ—प्रारंभीं अर्द्रा नक्षत्राचा पाऊस पडतो व शेवटीं हस्ताचा, राजा कितीही मागो, गृहस्थ सुखीच असतो.

चना और चुगल मुँह लगे अच्छे नहीं—चणे व चहाड जर तोंडीं लागलीं [तर सुटत नाहींत.

चमगीदड़ोंके घर मेहमान आये, हम भी लटके तुम भी लटको—वटवाघुळाच्या घरीं पाहुणे आले, आम्ही उलटे लटकतों तसे तुम्ही लटका. परिस्थिति पाहून कामें करावीं.

चमड़ी जाय पर दमड़ी न जाय—चामडी देईन पण दमडी देणार नाहीं.

चलतीका नाम गाड़ी है—चालते तिचें नांव गाडी आहे.

चलती गाड़ीमें रोड़े अटकाना—चालत्या गाड्यांना खीळ घालणें.

चाँदको भी ग्रहण लगता है—मोठ्यांना सुद्धां ग्रहदशा येते.

चाकरीमें नाकरी क्या—नोकरींत आवड निवड कसली.

चार दिनकी चाँदनी फिर अँधेरी रात—चार दिवस चांदणें मग अंधारी रात्र. (माणसाला सर्व सुख नेहमीं मिळत नाहीं.)

चिउँटीपर तोप चलाना—मुंगीवर तोफ डागणें.

चिउँटीके पर आये हैं—क्षुद्र माणूस मोठमोठ्या गोष्टी सांगूं लागला आहे.

चिकने घड़ेपर पानी नहीं ठहरता—गुळगुळीत घागरीवर पाणी रहात नाहीं.

चिकने मुँहको सब चूमते हैं—मोठ्यांच्या पुढें सर्व गोंडा घोळतात.

चिराग़ तले अँधेरा—दिव्याखालीं अंधेर.

चिराग़में बत्ती और आँखमें पट्टी—दिवा लावला आणि झोंप आली.

चींटी चाहे सागर थाह—मुंगी सागराचा ठाव पाहाणार.

चीलके घोंसलेमें माँस कहाँ—एकादशीच्या घरीं शिवरात्र.

चुपड़ी और दो दो—सगळ्या बाजूंनीं स्वतःचा फायदा झाला पाहिजे.

चुल्लूमें उल्लू, लोटेमें गड़गप—चुळकाभर घेतली कीं गडबड माजवितो आणि तांब्यावर घेतली कीं गुपचुप पडतो.

चूल्हा फूँकना और डाढ़ी रखना—चूल फुंकायची व दाढी राखायची दोन्ही गोष्टी बरोबर जमत नाहींत.

चूल्हेकी है न चक्कीकी—घर कामाला निरुपयोगी स्त्री.

चूहेके चामसे कहीं नगाड़े मढ़े जाते हैं—उंदराच्या कातड्यानें नगारा मढविला जात नाहीं. (लहान माणसें मोठीं कामें करूं शकत नाहींत.)

चूहोंकी मौत बिल्लीका खेल—मांजराचा खेळ होतो उंदराचा जीव जातो.

चोट्टी कुतिया जलेबियोंकी रखवाली—चोराच्या हातीं जामदाराच्या किल्ल्या.

चोरकी दाढ़ीमें तिनका—चोराच्या दाढींत गवताची काडी, चोराच्या बिचकण्यानेंच तो ओळखूं येतो.

चोरके ख्वाबमें बुचके—चोराला स्वप्नांतही गांठोडींच दिसतात.

चोरके पैर नहीं होते—अपराध्याला नेहमीं भीति वाटते.

चोर चोर मौसेरे भाई—उंदराला मांजर साक्ष.

चोर चोरीसे गया तो क्या हेरा फेरीसे भी गया—चोरानें चोरी केली नाहीं तरी उलथा पालथ करीलच. (संवय सुटत नाहीं)

चोर पर मोर—चोरावर मोर. (एक चलाख दुसरा फसवतो.)

चोरसे कहे चोरी करो, शाहसे कहे जागते रहो—एकाला म्हणतो पळ दुसऱ्याला म्हणतो पाठी लाग.

चोरीका धन मोरीमें जाय—हपापाचा माल गपापा.

चौबे गये छब्बे बनने, दुब्बेही रह गये—लाभासाठीं काम केलें उलट हानि झाली.

छछूँदरके सिरमें चमेलीका तेल—भिकाऱ्याला भरजरी आंगरखा !

छटाँक चून चौबारे रसोई—तुच्छ बाबीला मोठें रूप.

छुरी खरबूजेपर गिरी तो खरबूजेको ज़रर खरबूजा छुरीपर गिरा तो खरबूजेका जरर—सुरी खरबुजावर पडली तरी किंवा खरबुज सुरीवर पडले तरी इजा खरबुजालाच.

छोटा सींग व छोटी पूँछ, पैसेको लेलो बेपूछ—आंखुड शिंगें व लहान शेपूट असलेला बैल कोणाचेंही मत न घेतां विकत घ्या. [जास्त वाईट.

छोटे मियाँ सो छोटे मियाँ, बड़े मियाँ सुभान अल्लाह—लहानापेक्षां मोठ

छोटे मुँह बड़ी बात—लहान तोंडीं मोठा घांस घेणें.

छोड़े खाद खेत गहराई, तब खेतीका मजा उठाई—खत घातलें खोल नांगरलें तर शेतांत चांगलें पीक होईल.

छोड़े गाँवसे नाता क्या—जी गोष्ट सोडली तिच्याशीं संबंध कां ठेवावा.

जगमें देखत ही का नाता—जगांत प्राण आहे तोंपर्यंतच नातें आहे.

जड़ काटते जायँ, पानी देते जायँ—वरून गोड आंतून कडू.

जब चने थे तब दाँत न थे, जब दाँत भये तो चने नहीं—जेव्हां धन होतें तेव्हां खाणारे नव्हते, खाणारे झाले तर धन नाहीं. [आहे.

जब तक जीना तब तक सीना—जिवंत आहोंत तोंपर्यंत उद्योग करायचा

जब अपनी लाज उतार ली तो दूसरेकी उतारनेमें क्या लगता है—ज्यानें स्वतः लाज सोडली त्याला दुसऱ्याच्या अब्रूची काय चाड.

जब तक साँसा तब तक आसा—श्वास आहे तोंपर्यंत आशा आहे.

जब दाँत न थे तब दूध दियो, अब दाँत दिये कहा अन्न न दैहे—ईश्वरानें जेव्हां दांत नव्हते तेव्हां दूध दिलें आतां दांत दिले, तर अन्न देणार नाहीं काय ? [यासें धन मिळतें.

जब देता है तो छप्पर फाड़कर देता है—ईश्वर इच्छितो तेव्हां अना-

ज़बरदस्तका ठेंगा सरपर—बळी तो कान पिळी.

ज़बरदस्त मारे और रोने न दे—बलवान मारतो आणि वर रडूंही देत

ज़बरदस्त सबका जमाई—बळी सर्वांचा जांवई. [नाहीं.

ज़बानही हाथी चढ़ावे, जबानही सिर कटावे—जीभेनें गोड बोलून मनुष्य हत्तीवर चढतो आणि जीभेनेंच कडू बोलून मनुष्य फांसावर

जमात करामात—संघशक्तीनें सगळीं कामें होतात. [चढतो.

ज़र, ज़मीन, ज़न झगड़े की जड़ हैं—सोनें, जमीन आणि स्त्री हें भांड-

णाचें मूळ आहे. [आहे नाहींतर तो नुसता पंखाविहीन पक्षी आहे.

ज़र है तो नर है, नहीं तो पंछी बेपर है—जवळ धन आहे तर माणूस

जलकी मछली जलमेंही भली—पाण्यांतला मासा पाण्यांतच बरा.

जलमें रहकर मगरसे बैर—पाण्यांत राहून मगराशीं वैर.

जसं दूल्हा तस बनी बरात—जसा नवरदेव तशी वरात. नोकर मालका-बिरुद्ध वागला तर नुकसान होतें.

जहँ जहँ चरण पड़ें सन्तनके तहँ तहँ बंटाढार करैं—या संताचे-दुष्ट माणसाचे-पाय जेथें लागतील तेथें सुखसमृद्धी नाहींशी होईल.

जहाँकी मिट्टी वहीं ले जाती है—जेथें मरण असेल त्या ठिकाणींच माणसाला दैव ओढून नेतें. [(जेथें धन असेल तेथें लोक जमतीलच)

जहाँ गुड़ होगा वहीं चींटियाँ होंगी—गूळ असेल तेथेंच मुंगळे येतील

जहाँ गुल होगा वहाँ काँटा भी होगा—जेथें सद्‌गुण आहेत तेथें एकादा दुर्गुण पण असणारच. [तेथें तक्रार होणारच.

जहाँ चार बासन होंगे वहाँ खटकेंगे भी—जेथें चार माणसें आहेत

जहाँ देखे तवा परात वहाँ गुज़ारे सारी रात—जेथें खायला मिळण्याची आशा असते तेथें मनुष्य अपमान सहन करूनसुद्धां बसतो.

जहाँ मुर्गा नहीं होता वहाँ क्या सवेरा नहीं होता—एकादा मनुष्य नसला म्हणून कोणाचें काम अडत नाहीं. कोंबडें झांकलें म्हणून उजाडावयाचें थोडेंच रहातें.

जाकी रही भावना जैसी, प्रभु मूरत देखी तिन तैसी—(मनुष्य स्वतः जसा असतो तसाच दुसऱ्याला समजतो. (जशी भावना तसें प्रभुरूप त्याला दिसतें.)

जाके पाँव न फटी बिवाई, सो क्या जाने पीर पराई—ज्याला स्वतःला कष्ट सोसावे लागले नाहींत त्याला दुसऱ्याच्या दुःखाची काय कल्पना येणार.

जाको राखे साइयाँ मारि न सकि है कोय—देव तारी त्याला कोण मारी.

जादू वह, जो सिरपर चढ़कर बोले—उघड प्रभाव दाखवितें तेंच खरें सामर्थ्य.

जानि न जाय निशाचर माया—दुष्ट माणसाची माया कांहींच कळत नाहीं.

जान बची लाखों पाये—प्राण वांचले म्हणजे जणूं कांहीं लाख रुपये मिळविले. [उघाडतो आणि चोर ओळखून मारतो.

जान मारे बनिया, पहचान मारे चोर—वाणी ओळखीच्या गिऱ्हाइकाला
जानवरोंमें कौवा और मनुष्यमें नौवा—पक्ष्यांत कावळा व माणसांत
जान है तो जहान है—जीव आहे तर जग आहे. [न्हावी, लुच्चे असतात.
जाना अपने बस, आना पराये बस—जाणें आपल्या हातीं येणें दुस-
ऱ्याच्या हातीं. [करूं नये.
जाय लाख रहे साख—इभ्रतीसाठीं लाखाची हानी झाली तरी चिंता
जितना गुड़ डालोगे उतना ही मीठा होगा—जशी किंमत देणार तशीच
वस्तु मिळेल. [(शक्ति बाहेर काम करूं नये)
जितनी चादर देखो उतने ही पैर पसारो—अंथरुण पाहून पाय पसरावे.
जितने मुँह उतनी बातें—जितकीं तोंडें तितक्या गोष्टी (एका गोष्टीबद्दल
अनेक रित्या वर्णन.)
जिसका ब्याह उसीके गीत—ज्याचें लग्न त्याच्यासाठींच गाणीं.
जिसकी उतर गई लोई, उसका क्या करेगा कोई—ज्यानें लाज सोडली
त्याचे कोण काय करूं शकणार.
जिसकी लाठी उसकी भैंस—ज्याचे हातीं ससा तो पारधी.
जिसके पास नहीं पैसा वह भला मानस कैसा—गरिबाला कोणीही
चांगला म्हणत नाहीं. [त्याच्या सेवेला सर्व तयार असतात.
जिसके हाथ लोई उसके सब कोई—ज्याच्याजवळ अधिकार आहे
जिसको पिया चाहे वही सुहागिन—जिच्यावर पतीचें प्रेम आहे तीच
खरी सौभाग्यवती. [देतो तेव्हां म्हणतात.
जिस डालपर बैठे उसीको काटे—आपल्या आश्रयदात्याला कोणी त्रास
जिस बरतनमें खाना उसीमें छेद करना—खाल्या घराचे वासे मोजणें.
जीभ भी जली और स्वाद भी न आया—जीभही भाजली आणि
चवही कळली नाहीं. (फार कमी वस्तु मिळाली असतांना म्हणतात.)
जूँके डरसे गुदड़ी नहीं फेंकी जाती—उवांच्या भीतीनें गोधडी फेंकून
देत नाहीं. (कोणाच्या भीतिनें आपलें काम सोडूं नये.)
जूठा खाय मीठेके लालच—गोडाच्या लाभानें उष्टें खातो. (स्वार्थी
मनुष्य अपमान सोसतो)
जूते तो अवश्य मारे पर वे लाल थे—शालजोडींत गुंडाळून जोडे मारणें.
जे न मित्र दुख होहिं दुखारी, तिनहिं बिलोकत पातक भारी—जो

मित्र संकटांत मित्राला उपयोगी पडत नाहीं त्याचें तोंड पहाणें पाप आहे.

जैसा दाम वैसा काम—दाम तसें काम.

जैसे कन्ता घर रहे वैसे रहे विदेश—घरीं दारीं कांहींच उपयोग नाहीं, निरुपयोगी माणसास म्हणतात.

जैसी करनी वैसी भरनी—करावें तसें भरावें.

जैसा गुरु वैसा चेला—गुरु तसा शिष्य.

जैसा देस वैसा भेस—देश तसा वेश (परिस्थितिप्रमाणें वर्तन.)

जैसी तेरी तिळ चावरी, तैसे मेरे गीत—जशी देणावळ तशी धुणावळ.

जैसी बहे बयार, पीठ पुनि तैसी दीजै—वारा वाहील तशी पाठ द्यावी.

जैसे मियाँ काठके, वैसे सनकी दाढ़ी—मियाँ लाकडी त्यांना आंबाडीची दाढी. (दोन्हीं सारखे जुळले म्हणजे म्हणतात.)

जैसे साँपनाथ वैसे नागनाथ—एका माळेचे मणी.

जो कहुँ मघामें बरसे जल, सब नाजोंमें होगा फल—मघां नक्षत्रांत पाऊस पडला तर सर्व पीक चांगलें येईल.

जो गरजते हैं वे बरसते नहीं—जे (ढग) गर्जतात ते पडत नाहींत. (फार बोलका काम करीत नाहीं.)

जो चढ़ेगा सो गिरेगा—चढेल तो पडेल. [शत्रु असतो.

जो ज़्यादा क़रीब सो ज़्यादा रक़ीब—अगदीं जवळचा मनुष्यच जास्त

जो बोले सो कुंडी खोले—युक्ति सांगेल त्यालाच काम करायला सांगणें.

जोरू टटोले गठरी, माँ टटोले अँतड़ी—बायको गाठोडें (धन) चाचपते आणि आई अंतःकरण चाचपते.

जो हल जोते खेती वाकी, और नहीं तो जाकी ताकी—जो नांगर चालवतो त्याची शेती आहे, नाहींतर मग प्रत्येकाची आहे.

ज्यों केराके पातमें, पातपातमें पात, त्यों ज्ञानीकी बातमें, बात-बातमें बात—जसें केळीच्या पानांत पान असतें तसेंच ज्ञानी माणसाच्या प्रत्येक शब्दांत ज्ञान असतें.

ज्यों ज्यों भीजे कामरी त्यों त्यों भारी होय—घोंगडी जसजशी भिजत जाते तसतशी ती जड होते. (मनुष्य अनुभवानें मोठा होतो)

ज्यों नकटेको आरसी होत दिखावे क्रोध—नकट्याला आरसा दाखविला कीं त्याला चीड येते. (कोणाला त्याचे दोष सांगू नये.)

झूठके पाँव नहीं होते—असत्याला पाय नसतात.

झूठका मुँह काला, सच्चेका बोलबाला—सत्याचा जयजयकार होतो व असत्याचें तोंड काळें होतें.

झोंपड़ीमें रहे महलोंका ख्वाब देखे—झोंपडींत राहतो आणि महालाचें स्वप्न पाहतो. (अलभ्य वस्तूंची इच्छा केल्यानें म्ह०).

टका हो जिसके हाथमें, वह बड़ा हो जातमें—ज्याच्या हातीं पैसा असतो तोच जातींत मोठा समजला जातो.

टकेका सब खेल है—पैशाचा सर्व खेळ आहे.

टिड्डीका आना अकालकी निशानी—टोळांचें येणें दुष्काळाचें चिन्ह.

टकेकी बुढ़िया नौ टका मुड़ाई-थोडा लाभ व खर्च जास्त होतो तेव्हां म्ह०

टकेके वास्ते मसजिद ढाना—दोन पैशाकरितां देऊळ उध्वस्त करणें. (स्वल्प फायद्याकरितां फार नुकसान करणें). [नेंच कार्य सिद्ध होतें.)

टेढ़ी अँगुलीसे ही घी निकलता है-वाकड्या बोटानेंच तूप निघतें. (युक्ति-

टेढ़े पेड़की छाया भी टेढ़ी—वाईट वस्तूचा परिणाम वाईट.

ठंडा लोहा गरम लोहेको काटता है—थंड झालेलें लोखंड गरम लोखंडाला कापतें. (शांत मनुष्य क्रोधी माणसाचा पराभव करतो)

ठगाये सो ठाकुर कहाये—खर्च केल्यानें मनुष्य प्रसिद्ध होतो.

ठाला बनिया क्या करे, इस कोठीका धान उस कोठीमें धरे—रिकामा वाणी काय करतो, तर या कोठींतील धान्य त्या कोठींत भरतो.

ठोकर लगी पहाड़की तोड़े घरकी सील—वड्याचें तेल वांग्यावर. (सशक्त माणसावरचा राग घरच्या माणसांवर काढतो तेव्हां म्ह०)

डफली बजी राग पहचाना—शितावरून भाताची परीक्षा. डफ वाजतांच राग (गाण्याचा) ओळखला.

डायन भी अपने बच्चेको नहीं खाती—डाकीणसुद्धां आपलें मूल खात नाहीं.

डायन भी दस घर छोड़कर खाती है-डाकीणसुद्धां दहा घरें सोडून खाते.

डूबतेको तिनकेका सहारा—बुडत्याला काडीचा आधार.

डूबा वंश कबीरका, उपजे पूत कमाल—सूर्यापोटीं शनीश्वर.

ढाकके तीन पात—पळसाला पानें तीन.

तड़केका भूला साँझको घर आया तो वह भूला नहीं कहाता—उशीरां कां होईना चूक कळली म्हणजे झालें.

तबेलेकी बला बंदरके सिर—आकाशाची कुऱ्हाड कोल्ह्याच्या दांतांवर. (पुष्कळांनी केलेले दोष एकाच्याच माथीं मारले जातात तेव्हां म्ह०)

तलवारका घाव भरता है, बातका घाव नहीं भरता—तलवारीचा घाव भरून निघतो शब्दानें केलेली जखम भरून येत नाहीं. (कठोर वचन बोलूं नये.)

ताकपर बैठा उल्लू, माँगे भर भर चुल्लू—नीच मनुष्य उच्चपदीं बसला कीं सज्जनांना त्रास देतो.

तिनकेकी आड़ पहाड़—गवताच्या काडीच्या आड डोंगर, (थोड्याशा श्रमानें मोठें काम होतें तेव्हां म्ह०

तिरिया तेल, हमीर हठ, चढै न दूजी बार—दृढ प्रतिज्ञ आपली प्रतिज्ञा पूर्ण करतात.

तीन कनौजिये तेरह चूल्हे—तीन कनोजी तेरा चुली. (सोवळ्याची अतिरेकी कल्पना.)

तीन गुनाह खुदा भी बख्शता है—देवसुद्धां तीन अपराध माफ करतो.

तीन बुलाये तेरह आये, दे दालमें पानी—तीन बोलावले, तेरा आले, वरणांत आणखी पाणी घाला.

तीनमें न तेरहमें, मृदंग बजाये डेरेमें—कोणाच्या अध्यांत ना मध्यांत, घरांत बसून मृदंग वाजवितो. (कोणत्याही कामांत सामिल न होणें.)

तीन लोकसे मथुरा न्यारी—सर्व लोकांहून निराळ्या मार्गानें चालणारा.

तीर नहीं तो तुक्का ही सही—कार्य सफल न झाले तरी उद्योग तर आहे.

तुख्मे तासीर सुहबते असर—खाण तशी माती, संगत तसा प्रभाव.

तुझे पराई क्या पड़ी अपनी आप निबेड़—आपलें आपण पाहावें, दुसऱ्याची उठाठेव करूं नये.

तुम डार डार, हम पात पात—ठकास महाठक.

तुरत दान महा पुण्य—वेळेवर केलेली मदत फार लाभदायक होते.

तुम्हारे मुँहमें घी शक्कर—तुमच्या तोंडांत तूप साखर.

तू भी रानी, मैं भी रानी, कौन भरे कुएँका पानी—तूं हि राणी, मी हि राणी, कोण भरील विहिरीचें पाणी ?

ते ते पाँव पसारिये जेती लाँबी सौर—अंथरुण पाहून पाय पसरावे.

तेल तिलोंसेही निकलता है—तिळांतूनच तेल निघतें. (उदार धनिक मनुष्यच दान देतो.)

तेलीका तेल जले, मसालचीका दिल जले—तेल्याचें तेल जळतें पण

मशालचीचें पोट दुखतें. (एकाचा खर्च पाहून दुसऱ्याला दुःख होतें तेव्हां म्ह०)

तेलीके बैलको घरही कोस पचास—तेल्याच्या बैलाला घरच्या घरींच पन्नास कोस चालावें लागतें. घरांतच पुष्कळ काम करणाराला म्ह०)

तेली खसम किया और फिर भी रूखा खाया—तेली नवरा केला तरी अन्न कोरडेंच खावें लागतें (श्रीमंतांचा आश्रयांत राहून सुद्धां जेव्हां कोणी

तैराक ही डूबता है—पोहणाराच बुडतो. [दुःखी राहतो तेव्हां म्ह०)

थका ऊँट सराय ताकता है—थकलेला उंट धर्मशाळेकडे पाहातो.

थूकका चाटना अच्छा नहीं—दिलेला शब्द परत घेणें चांगलें नाहीं.

थूकसे सत्तू नहीं सनता—(दांत कोरून पोट भरत नाहीं.) मोठीं कामें थोडक्यांत होत नाहींत.

थोड़ा खाना, इज्जतसे रहना—थोडें खावें, मानानें रहावें.

थोथा चना बाजे घना—उथळ पाण्याला खळखळाट फार. [नुकसान येतें.

थोड़ी पूँजी खसमको खाय—थोड्या भांडवलानें व्यापार करणाराला

दबी बिल्ली चूहोंसे कान कतराती है—बलवान मनुष्य सुद्धां संकटांत दुर्बलांचीं बोलणीं ऐकतो.

दबतेको सब दबाते है—जो ऐकून घेतो त्याला सर्व दम देतात.

दबेपर चींटी भी चोट करती है—जास्त दुःख दिलें तर मुंगीसारखा क्षुद्र प्राणीसुद्धां आघात करतो.

दमका क्या भरोसा, आया न आया—जीवन क्षणभंगुर आहे.

दमड़ीकी बुढ़िया, टका सिर मुँडाई—दमडीची म्हातारी तिची दोन पैसे मुंडणावळ. (थोडा लाभासाठीं जास्त खर्च होतो तेव्हां म्ह०)

दमड़ीकी हाँडी गई, कुत्तेकी जात पहचानी गई—दमडीचें मडकें गेलें पण कुत्र्याची जात कळली.

दर्जीकी सुई कभी ताशमें कभी टाटमें—शिंप्याची सुई कधीं भरजरी कापडांत तर कधीं गोणपाटांत (वाटेल तें काम करायचें.)

दलालका दिवाला क्या, मस्जिदमें ताला क्या—दलालाचें दिवाळें कसलें वाजणार, मशीदीला कुलुप कसलें लागणार.

दाईसे पेट नहीं छिपता—दाईजवळ पोट लपवितां येत नाहीं.

दाग लगाये लंगोटिया यार—लहानपणचा मित्रच उणें काढतो.

दाता दे, भंडारीका पेट फूले—दाता देतो आणि खजिनदार दुःखी होतो.
दादा कहनेसे बनिया भी गुड़ देता है—स्तुति केल्यानें कार्य सिद्ध होतें.
दादा ले और पोता बरते—फार टिकाऊ आहे.
दानकी बछियाके दांत नहीं देखे जाते—धर्माची गाईचे दांत तपासले
जात नाहींत. (फुकट मिळेल तें घ्यावें.)
दाना दुष्मन नादान दोस्तसे बेहतर—शहाणा शत्रु मूर्ख मित्रांपेक्षां बरा.
दालभातमें मूसरचंद—दोन माणसांत उगीच तिसरा येतो तेव्हां म्ह०
दिन ईद रात शब्बरात—मनुष्य नेहमीं सुखांत असतो तेव्हां म्ह०
दिनको सोवे रोज़ी खोवे—जो दिवसा निजतो त्याचा धंदा बुडतो.
दिनके फेरसे सुमेरू होत माटीको—काळ फिरला की सुवर्ण मेरूही
दियातले अंधेरा दिव्याखालीं अंधार. [मातीचा बनतो.
दिल लगा गधीसे तो परी क्या चीज़ है—प्रेम आंधळें असतें.
दीपककी रविके उदय, बात न पूछे कोय—सूर्योदय झाल्यावर दिव्याला
कोण विचारतो. (नगाऱ्याची घाई तेथें टिमकी तुझे काई.)
दीवारके भी कान होते हैं—भिंतीला सुद्धां कान असतात.
दीवाल रहेगी तो लेव बहुतेरे चढ़ेंगे—भिंत उभी असली तर गिलावे
हवे तेवढे चढतील.
दुधार गायकी लात भली—दुभत्या गायीची लाथ बरी. [शकला आहे.
दुनियाका मुँह किसने बंद किया है—बोलणाराचें तोंड कोण बंद करूं
दुनिया ठगिये मक्करसे, रोटी खाइये शक्करसे—जगाला लबाडीनें फस-
वावें आणि साखरेशीं भाकरी खावी. [नाहीं आणि बाजंत्र्याला ताट.
दुलहाको पत्तल नहीं, बजानियेको थाल—नवरदेवाला पत्रावळसुद्धां
दूधका जला छाँछ फूँककर पीता है—दुधानें तोंड भाजलें कीं मनुष्य
दूरके ढोल सुहावने—दुरून डोंगर साजरे. [ताकसुद्धां फुंकून पितो.
देना थोड़ा दिलासा बहुत—देणें थोडें आश्वासन फार. [पाहाणार.
देखनेमें ना, सो चखनेमें क्या—दिसायला वाईट त्याला चाखून कोण
देशी कुतिया विलायती बोली—स्वदेशी कुत्री आणि विलायती भुंकणें.
देहधरेको दंड है—देहधारी प्राण्याला दुःख रोगादि असणारच.
दो घरका पाहुना भूखा रह जाता है—दोन घरचा पाहुणा उपाशी राहतो.
दोनों हाथोंमें लड्डू हैं—दोन्ही बाजूनें लाभ आहे.

दोस्तीमें लेन देन बैरका मूल—पैशाची देव घेव मैत्री तोडतो [वांकवितात.
दौलतमंदकी पौरीपर सब सिजदा करते हैं—श्रीमंतापुढें सर्व मान
धनवतीको काँटा लगा, दौड़े लोक हज़ार। निर्धन गिरी पहाड़से, कोई न आया कार—श्रीमंतिणीला कांटा बोचला तर हज़ारों लोक धावले, गरीब डोंगरावरून पडली तर कोणी मदत केली नाहीं. [ओळखू येते.
धानका गाँव पुआलसे जाना जाता है—भातशेतीचें गांव पेंढीवरून
धीरज, धर्म, मित्र अरु नारी, आपत्काल परखिये चारी—धैर्य, धर्म, मित्र आणि स्त्री यांची परीक्षा संकट काळींच होते.
धूपमें बाल सफेद नहीं किये हैं—आम्हाला ही कांहीं अनुभव आहे.
धोबिनपर बस न चले, गधैयाके कान उमेठे—परटिणी पुढें कांहीं चालत नाहीं, गाढवाचे कान उपटतो.
धोबीका कुत्ता, घरका न घाटका—त्रिशंकु सारखी स्थिति.
धोबीके घर पड़े चोर, वह न लुटा, लुटे और—धोब्याच्या घरीं चोरी झाली तर त्याचें कांहीं जात नाहीं, दुसऱ्याचेच कपडे जातात.
धोबी बसिकै क्या करे दिगंबरोंके गाँव—नागव्यांच्या गांवांत वस्ती करून धोब्याचें चालणार नाहीं. [तें पांढरें होत नाहीं.
धोये ही सौ बारके काजर होय न सेत—काजळ किती जरी धुतलें तरी
नंग बड़ा परमेश्वरसे—लुच्चा मनुष्य ईश्वरापेक्षा मोठा असतो.
नंगी क्या नहायगी, क्या निचोड़ेगी—नागवी काय भिजविणार आणि काय पिळणार ?
न देनेके नौ बहाने—द्यावयाचें नसलें म्हणजे सतरा ढोंगं सुचतात.
न इधरके रहे न उधरके—इकडचे नाहीं आणि तिकडचे नाहीं.
नक्कारख़ानेमें तूतीकी आवाज़—नगाऱ्याची घाई तेथें टिमकी तुझें काई.
न जीनेकी शादी न मरनेका ग़म—जगण्याची खुशी नाहीं. मरण्याचें दुःख नाहीं. (सोयर सुतक कांहींच नाहीं.)
नटनी जब बाँसपर चढ़ी तो घूँघट क्या—एकदां काम पत्करल्यावर लाज कशाची ? [कधीं तरी नष्ट होणारच
नदी किनारे रूखड़ा, जब तब होय बिनास—नदीच्या कांठचें झाड
नदीमें रहकर मगरसे बैर—जळांत राहून मगराशीं वैर.
न नौ मन तेल होगा; न राधा नाचेगी—काम करायचें नसेल तेव्हां विल-

क्षण अटी घालतात.

नया नौ दिन, पुराना सौ दिन—नव्या नऊ दिवस, जुन्या शंभर दिवस.

नये नये हकीम और नई नई बातें—नवे नवे अधिकारी आणि नव्या नव्या गोष्टी. [(भांडणाचें मूळच नष्ट केलें पाहिजे.)

न रहेगा बाँस न बजेगी बांसुरी—वेळू नसला तर पावा वाजणार नाहीं.

नाईकी बरातमें जने जने ठाकुर—न्हाव्याच्या वरातींत प्रत्येक जण ठाकुर.

नाई नाई बाल कितने ? जजमान अभी सामने आ जाएँगे—लवकरच समजणाऱ्या गोष्टीबद्दल विचारतात तेव्हां म्हणतात.

नाक कटी पर हट न हटी—नाक कापलें गेलें पण हट्ट गेला नाहीं.

नाक काटके दुशालेसे पोंछना—कोणी एकाद्याचें नुकसान करून सहानुभूति दाखवतो तेव्हां म्ह०

नाक दबानेसे मुँह खुलता है—नाक दाबलें कीं तोंड उघडतें.

नाच न जाने आँगन टेढ़ा—नाचतां येईना आंगण वाकडें.

नाचनेवालोंके पाँव थिरकते हैं-उद्योगी मनुष्य कधीं स्वस्थ बसायचा नाहीं.

नानीके आगे ननिहालकी बातें—आजीलाच आजोळच्या गोष्टी सांगणें.

नानीके टुकड़े खावे, दादाका पोता कहलावे—आजीच्या (आईची आई) घरीं तुकडे मोडतो आणि आजोबांचा (वडीलांचे वडील) नातू म्हणवतो. [नातवानें (मुलीचा मुलगा) दानधर्म केला.

नानी खसम करे, दोहता चट्टी भरे—आजीनें पुनर्विवाह केला आणि

नाम बड़े अरु दर्शन खोटे—नांव मोठें दर्शन खोटें.

नाम बढ़ावे दाम—नांव मोठें असलें म्हणजे किंमत वाढते.

नापे सौ गज़ फाड़े न एक गज़—आश्वासनें देऊन कांहीं करीत नाहीं

नाम लेवा न पानी देवा—कोणी जिवंत नाहीं. [तेव्हां म्ह०

नामी चोर मारा जाय, नामी शाह कमा खाय—प्रसिद्ध चोर मारला जातो आणि प्रसिद्ध व्यापारी खूप संपत्ति मिळवितो.

नार मुई, घर संपति नासी, मूँड मुँडाय भये संन्यासी—बायको मेली व सर्व वैभव गेलें, म्हणून मुंडण करून संन्यासी झाले.

नारियलमें पानी, नहीं जानते खट्टा कि मीठा—नारळांत पाणी, तें आंबट आहे कीं गोड सांगतां येत नाहीं. (संदेहास्पद गोष्ट असते तेव्हां म्हणतात.)

निर्बलके बल राम—गरिबांचा वाली परमेश्वर.

नीम हकीम, ख़तरे जान—अर्धवट वैद्य असला म्हणजे जीव धोक्यांत [पडावयाचाच.

नेकी और पूछ पूछ—एकाद्याचें कल्याण करावयाचें आहे तर त्यांत काय [विचारावयाचें.

नौकरी ताड़की छाँह है—नोकरीला स्थिरता नसते.

नेकी कर, कुएँमें डाल—निष्काम कर्म करा.

नौ जानते हैं छः नहीं—नऊ माहीत आहेत सहा नाहीं.

नौ दिन चले अढाई कोस—नऊ दिवसांत अडीच कोस चालला. (फार कमी काम केलें.)

नौ नगद न तेरह उधार—उधारपेक्षां रोख मिळालेलें चांगलें.

नौ सौ चूहे खायके, बिल्ली चली हजको—करून करून भागली आणि देव पुजायला लागली. (फार अपराध करून कोणी साधुत्व दाखवतो तेव्हां म्ह०)

पंच कहे बिल्ली तो बिल्ली ही सही—सर्व म्हणतात तेंच आपण म्हणावें.

पंच जहाँ परमेश्वर—पांचामुखीं परमेश्वर.

पंचों और मसालची इनकी उलटी रीति, और दिखावे चांदनी आप अँधेरे बीच—पंच आणि मशालजी या दोघांची रीत उलटीच आहे. हे दुसऱ्याला उजेड देतात व स्वतः अंधारांत रहातात.

पंचोंका कहना सिरमाथे, मगर परनाला तो यहीं रहेगा—पंचांची आज्ञा शिरसामान्य पण मोरी तर आहे तेथेंच रहाणार.

पछवाँ चले, खेती फले—पश्चिमेकडचा वारा वहातो तेव्हां शेती पिकते.

पछवा हवा ओसावे जोई, घाघ कहे घुन कबहुँ न होई—घाघ म्हणतो पश्चिमेकडील वाऱ्यांत जें धान्य वारविलें जातें त्यांत कीड होत नाहीं

पढ़े तो हैं पर गुने नहीं—पुस्तकीज्ञान आहे पण व्यवहारज्ञान नाहीं.

पढ़े फारसी बेचे तेल, यह देखो कुदरतका खेल—काय दैवाची लीला! पहा, विद्वान झाला पण तेल विकण्याचा धंदा करतो.

पत्थरोंको जोंक नहीं लगती—दगडाला जळू लागत नाहीं.

पर उपदेश कुशल बहु तेरे, आचारहि ते नर न घनेरे—लोकां सांगे ब्रह्मज्ञान, आपण कोरडा पाषाण.

पराधीन सपनेहु सुख नाहीं—परतंत्र माणसाला कधींच सुख मिळत नाहीं.

पराये मुंड लछमीनरायन—हलवाच्या घरावर तुळशीपत्र.

पहले आत्मा फिर परमात्मा—आधीं पोटोबा मग विठोबा.

पहले लिख अरु पीछे दे, कमती हो तो मुझसे ले—आधीं लिही मग दे, कमी असले तर माझ्याजवळून घे. (व्यवस्थित लिहिल्यानें चूक होत नाहीं.)

पहले भीतर तब देवता पितर—आधीं पोटोबा मग विठोबा

पाँच पंच मिली कीजे काज, हारे जीते नाहीं लाज—पांच जणांनीं मिळून केलेल्या कामांत यशापयशाची लाज नसते.

पाँचे आम पचीसे महुआ, तीस बरसमें इमली कहुआ—पांच वर्षांत आंबा, पंचवीस वर्षांत महुआ आणि तीस वर्षांत चिंच आणि कॉफीचें झाड फळतात.

पाँचों उँगलियाँ घीमें—लाभच लाभ होणें.

पाँचों उँगलियाँ समान नहीं होतीं—पांची बोटें सारखीं नसतात.

पानी पीकर जात पूछना—पाणी प्याल्यावर जात विचारावयाची नाहीं.

पानी मथनेसे घी नहीं निकलता—पाणी घुसळून तूप निघत नाहीं.

पासका कुत्ता दूरका भाई—दूर देशीं असलेल्या भावापेक्षां जवळचा कुत्रा बरा. कारण तो वेळेवर उपयोगीं पडतो.

पियै रुधिर पय ना पियै, लगी पयोधर जोंक—जळू स्तनाला लावली तरी ती रक्तच शोषते, दूध पीत नाहीं. (नीच माणसें अवगुणच ग्रहण करतात.)

पीर, बवरची, भिश्ती, खर—ब्राह्मणाचा उपयोग चार प्रकारांनीं होतो, १ भट, २ आचारी, ३ भिस्ती, आणि ४ ओझें वाहणारें गाढव.

पूछे न आछे, मैं दुलहिनकी चाची—कोणी विचारीत नाहीं तरी अहो मी नवरीची चुलती आहें.

पूछते पूछते दिल्ली चले जाते हैं—विचारीत विचारीत मनुष्य दिल्लीला सुद्धां जाऊन पोंचतो.

पूत आपनो सबको प्यारो—आपला मुलगा सर्वांनाच प्रिय असतो.

पेट जो चाहे सो करावे—पोटासाठीं माणूस वाटेल तें करतो.

पैसा कहीं पेड़पर नहीं फलता—पैसे कष्ट केल्याशिवाय मिळत नाहीं.

पेट पालना कुत्ता भी जानता है—पोट कुत्रासुद्धां भरतो.

प्यासा कुएँके पास जाता है, कुआँ प्यासेके पास नहीं जाता—तहानेला मनुष्य विहिरीजवळ जातो, विहिर तहानेलेल्याजवळ जात नाहीं.

प्रभुता पाइ काहि मद नाहीं—सत्तेचा मद कोणाला येत नाहीं !

प्रेममें नेम कहाँ—प्रेमांत नेम कुठला !

फटकचंद गिरधारी, जिनके पास न लोटा थारी—फटकचंद गिरीधारी, जवळ नाहीं लोटा कीं थाळी.

फटा मन और फटा दूध फिर नहीं मिलते—अंतरलेलें मन आणि नासलेलें दूध पुन्हां जुळत नाहींत.

फ़तह और शिकस्त ख़ुदाके हाथ हैं—हार, जीत परमेश्वराधीन.

फलकी डाल नीचेको झुकती है—सज्जन कधीं घमेंड करीत नाहीं.

फलेगा सो झड़ेगा—चढेल तो पडेल; पिकेल तें पडेल.

फालुदा खाते दांत टूटे तो बलासे—सुटणाऱ्या संकटासाठीं कुरकुर करून काय उपयोग. [असें सांगणें.

फिसल पड़ेकी हर गंगा—एकादें काम बिघडलें कीं तें मुद्दाम तसेंच केलें

फूल टहनीहीमें अच्छा लगता है—फूल फांदीवरच शोभतें.

फूल नहीं पँखड़ी ही सही—फार नाहीं तर थोडेंसुद्धां चालेल.

बंदरके हाथ आइना—माकडाच्या हातीं आरसा.

बंदर क्या जाने अदरकका स्वाद—माकडाला आल्याची चव कळत नाहीं.

बंदा जोड़े पली पली, अरु राम लुढ़ाये कुप्पा—मनुष्य पळी पळी जमवितो आणि देव बुधला सांडतो. [खाणार म्हणतो चव नाहीं.

बकरीकी जान गई, खानेवालेको मज़ा न आया—शेळीचा जीव गेला

बकरीनें दूध दिया पर मेंगनी डालकर—मन दुखवून उपकार करायचे.

बकरेकी माँ कबतक खैर मनायेगी—बकऱ्याची आई त्याला कुठवर जपणार.

बग़लमें छुरी मुँहमें राम—तोंडानें मित्रत्वाच्या गोष्टी बोलून मनांत वैर धरणें. [तेंच चांगलें समजावें.

बजा कहे जिसे आलम, उसे बजा समझो—जग ज्याला चांगलें म्हणतें

बड़ी फज़र चूल्हेपर नज़र—सकाळ झाली आणि खाण्याची चिंता.

बडे आदमीने दाल खाई तो कहा सादा मिज़ाज है, ग़रीबने खाई तो कहा कंगाल है—मोठ्या माणसानें वरण खाल्लें तर तो त्याचा साधेपणा आहे, गरीबानें खाल्लें तर तो भिकारडा आहे.

बड़े चोरका हिस्सा नहीं—मोठ्या चोराला वाटणी लागत नाहीं. त्याच्याच हातीं सर्व माल असतो. तो वाटेल तितका घेतो.

बड़ेके कहेका और आवलेके खायेका स्वाद पीछेसे आता है—वडिलांचें सांगणें आणि आवळ्याचें खाणें यांचा फायदा मागाहून कळतो.

बड़े बरतनकी खुरचन भी बहुत है—मोठ्या भांड्याची खरवड पण पुष्कळ निघते. (श्रीमंत गरीब झाला असतांना म्ह०)

बड़े बोलका सिर नीचा—गर्वाचें घर खालीं. [छोट्यांची कामगिरी अधिक.
बड़े मियाँ तो बड़े मियाँ छोटे मियाँ सुभान अल्लाह--मोठ्यापेक्षां
बड़ोंके कान होते हैं आँख नहीं—मोठ्या माणसांना कान असतात डोळे नसतात. (ते दुसऱ्याचें म्हणणें ऐकतात).
बद अच्छा बदनाम बुरा—वाईटपणा बरा पण खोटा कलंक वाईट.
बन गयेके ल लजी, बिगड़ गयेके चूतिया—काम झालें तर लोक स्तुति करतात, बिघडलें तर शिव्या देतात.
बनिक पुत्र जाने कहा, गढ़ लेवेकी बात—ज्याचें काम त्यालाच साधतें.
बनियेकी सलाम बेगरज़ नहीं होती—मतलबाशिवाय वाणी कोणत्याही कामांत हात घालीत नाहीं. [बावन होतात.
बरसे सावन तो हों पाँचके बावन—श्रावणांत पाऊस पडला तर पांचाचे
बरु भल वास नरक कर ताता, दुष्ट संग जनि देहि विधाता—नर्कवास चालेल पण हे देवा, दुष्टाची संगत देऊं नको.
बहता पानी निर्मला, बँधासो गंदा होय; साधु तो रमता भला, दाग न लागे कोय—वाहतें पाणी जसें निर्मळ असतें तसा साधु नेहमीं फिरता असावा म्हणजे त्याला डाग लागत नाहीं.
बहुते जोगिन मठ उजाड़—पुष्कळ योगी एका मठांत जमले कीं ते मठ उजाड करून जातात. [माहीत.
बाँझ क्या जाने प्रसवकी पीड़ा—वांझेला बाळंतिणीच्या वेणा काय
बाँबीमें हाथ तू डाल, मंत्र मैं पढ़ूँ—सापाच्या बिळांत हात तूं घाल मी मंत्र म्हणतो. (दुसऱ्याला संकटाचें काम आणि आपल्याला आरामाचे.)
बाँह गहेकी लाज—ज्याला आश्रय दिला त्याचें रक्षण शेवटपर्यंत करावें.
बातोंसे काम नहीं चलता—गप्पा मारून पोट भरत नाहीं.
बाप न मारी पीड़री, बेटा तीरंदाज़—बापानें कधीं चिमणी मारली नाहीं मुलगा म्हणे मी धनुर्धारी आहे.
बाप भला न भैया, सबसे भला रुपैया—जगांत बाप, भाऊ कोणी चांगलें नाहीं, सर्वांत उत्तम रुपया आहे. [येतेच.
बार बार चोरकी एक बार साहकी—कधीं ना कधीं चलाखी उघडकीस
बारह बरस दिल्ली रहे भाड़ही झोंका—गंगेत राहून कोरडेच.
बारह गाँवका चौधरी, अस्सी गाँवका राव, अपने काम न आय तो

ऐसी तैसीमें जाव—फार श्रीमंत असून जो आपल्या उपयोगी पडत नाहीं तो काय उपयोगाचा.

बावन तोले पाव रत्ती—शंभर टके बरोबर. [नको.

बासी बचे न कुत्ता खाय—शिळें रहायला नको आणि कुत्र्यानें खायला

बाहर टेढ़ो फिरत है, बाँबी सुधो साँप—स्वतःच्या घरांत चोरसुद्धां साव असतो.

बाहे असाढ़ न एक बार, अब क्यों बाहे बारंबार—आषाढांत एकदांसुद्धां नांगरली नाहीं आतां वारंवार नांगरून काय होणार.

बिंध गया सो मोती, रह गया सो सीप—बिंधलें तें मोती, राहिला तो शिंपला. (कामांत लागलेलें उपयोगी, राहिलेलें निरुपयोगी.)

बिच्छूका काटा रोवे, साँपका काटा सोवे—विंचू चावलेला रडतो, साप चावलेला मरतो. (मोठी मार फार वाईट.) [काम करणें.

बिच्छूका मंतर न जाने साँपके बिलमैं हाथ—योग्यता नसतांना एकादें

बिना आई कोई मरता नहीं—मरणा वांचून कोणी मरत नाहीं.

बिन माँगे मोती मिले, माँगे मिले न भीख—न मागतां मोतीं मिळतें, मागून भीकसुद्धां मिळत नाहीं. [पाजीत नाहीं.

बिना रोये माँ भी दूध नहीं पिलाती—रडल्यावांचून आईसुद्धां दूध

बिल्लीके भागों छींका टूटा—शिंक्याचें तुटलें बोक्याचें साधलें. (अनायासं काम होतें तेव्हां म्हणतात.)

बिल्ली खायगी नहीं तो लुढकायगी—दुष्ट मनुष्य उगीच त्रास देतो.

बिस्मिल्ला ही ग़लत—आरंभींच चुकलें. [आतां पुढचा विचार करा.

बीती ताहि बिसार दे, आगेकी सुधि लेय—झालें गेलें गंगेला मिळालें,

बीमारकी रात पहाड़ बराबर—आजाऱ्याला रात्र डोंगरासारखी वाटते.

बूँदसे गई सो हौजसे नहीं आती—एका थेंबानें जी प्रतिष्ठा गेली ती हौदानें भरून निघणार नाहीं.

बेईमानीका मुँह काला—अप्रामाणिकता वाईट आहे.[लहान कामसुद्धां बरें.)

बैठेसे बेगार भली—बेकारीपेक्षां बिगारी बरी. (कांहीं काम नसतांना

बैलका बैल गया, नौ हाथ पगहा भी गया—हेंही गेलें आणि तेंही गेलें.

बोये पेड़ बबूलके, आम कहाँसे खाय—जसें केलें तसें फळ पावलें.

ब्याह नहीं किया तो क्या, बरात तो गये हैं—लग्न नाहीं केलें पण

मांडवाखालून गेलों आहोंत.

ब्राह्मण, ठाकुर, लाला, तीनोंका मुँह काला, तीनोंको देश निकाला—ब्राह्मण, जमीनदार, आणि व्यापारी यांचें काळें होवो, यांना हद्दपार केलें पाहिजे.

भई गति साँप छछूंदर केरी—इकडे आड तिकडे विहीर.

भरी जवानी माँझा ढीला—तरुण अवस्थेंतच अशक्त होणें.

भरी थालीमें लात मारना—भरलें ताट लाथाडणें. (चालू कमाईचें काम सोडणें.)

भरे पेट शक्कर खारी—भरल्या पोटावर साखर ही खारट लागते.

भागते भूतकी लंगोटी ही सही—चोराची लंगोटी मिळाली तर तीहि बरी.

भानु उदय दीपक कहि कामा—सूर्य उगवल्यावर दिव्याचा काय उपयोग ?

भादोंके मेहसे दोनों साखकी जड बँधती है—भाद्रपदाच्या पावसानें दोन्हीं पिकांचीं मुळें पक्कीं होतात. (वेळेवर केलेलें काम लाभदायक होतें.)

भादोंमें जो बरवा होय, काल पछोकर जाकर रोय—भाद्रपदांत पाऊस पडला कीं, दुष्काळ पसरतो आणि रडतो.

भा विधिना प्रतिकूल जबै, तब ऊँट चढै पर कूकर काटे—दैव फिरलें म्हणजे उंटावर बसलेल्यालासुद्धां कुत्रें चावतें. (नशीब वांकडें झालें म्हणजे हलकटसुद्धां छळतो.)

भीखके टुकड़े बज़ारमें डकार—दुसऱ्याच्या जोरावर शेखी मिरविणें.

भूख लगी तो घरकी सूझी—भूक लागली कीं घर आठवतें.

भूखमें गूलर ही पकवान—भूकेंत बेचव खाणेंसुद्धां मिठाई वाटतें.

भूखे भजन न होय गुपाला—उपाशीं पोटीं भजन होत नाहीं.

भूल गये रागरंग, भूल गये छकड़ी, तीन चीज़ें याद रहीं, नोन, तेल, लकड़ी—संसारांत पडलें कीं, नाचरंग, सहली सर्व विसरून जातात फक्त मीठ, तेल आणि सर्पणाचीच आठवण रहाते.

भेड पै ऊन किसने छोड़ी—मेंढीच्या अंगावरची लोंकर कोण सोडील. (मूर्ख श्रीमंताला सर्वच लुबाडतात.)

भैंसके आगे बीन बजे, भैंस बैठी पगुराय—म्हशीपुढें वीणा वाजविली तरी ती शांतपणें रवंथ करीत असते. (गाढवापुढें वाचली गीता, कालचा गोंधळ बरा होता) मूर्खाला उपदेश निरुपयोगी.

भोरका मुर्गा बोला, पंछीने मुँह खोला—पहाटेला कोंबडा आरवला कीं, पक्षी बोलूं लागतात.

भौंकते कुत्तेको रोटीका टुकड़ा—भुंकणाऱ्या कुत्र्याच्या तोंडावर भाकरीचा तुकडा टाकला कीं तो गप्प बसतो. (स्वार्थासाठीं विरोध करणाराला कांहीं देऊन आपलें काम साधावें.)

भौंर न छाँडे केतकी तीखे कंटक जान—केवड्याचे कांटे तीक्ष्ण असले तरी भुंगा तेथून जात नाहीं (प्रेमी संकट सोसूनसुद्धां प्रियकराला सोडत नाहीं.)

मँगनीके बैलके दाँत नहीं देखते—फुकट मिळालेली वस्तु परीक्षा केल्याशिवाय घ्यावी. [मोठ्यावर लहान आक्रमण करतो तेव्हां म्ह०)

मच्छड़को हमलो भयो, हाथी ऊपर आज—हत्तीवर डांसाचा हल्ला

मछलीके बच्चोंको तैरना कौन सिखावे— माशाच्या पोरानां पोहायला कोण शिकवितें. [जातिस्वभाव जात नाहीं.]

मजनूको लैलाका कुत्ता भी प्यारा—मजनूला लैलाचें कुत्रेंसुद्धां आवडतें. (प्रियकराची प्रत्येक वस्तू आवडते.)

मनके लड्डुओंसे भूख नहीं मिटती—मनचे मोदक खाऊन भूक जात नाहीं (नुसत्या कल्पनेनें कार्यसिद्ध होत नाहीं.)

मन चंगा तो कठौतीमें गंगा—ज्याचें हृदय शुद्ध असतें त्याच्या घरींच [गंगा आहे.

मनचलेका सौदा है—लहर लागली कीं विकत घेतले.

मन भावे मूँड हिलावे—नको नको नि पायलीचें चाखों.

मर्ज़ बढ़ता गया, ज्यों ज्यों दवाकी—औषध घेतलें तों तों रोग वाढतच चालला. (प्रयत्न करूनहि काम होत नाहीं तेव्हां म्हणतात.)

मरता क्या न करता— मरायला तयार झालेला मनुष्य वाटेल तें करायला भीत नाहीं. [काळ सोकावतो.

मरनेका नहीं, यमके पहुँचनेका डर है—म्हातारी मेल्याचें दुःख नाहीं पण

मरे तो शहीद, मारे तो गाजी—मेला तर हुतात्मा, जिंकला तर धर्मवीर.

मलयगिरीकी भीलनी, चंदन देत जराय—मलय पर्वतावरील भिल्लीण चंदन चुलींत जाळते. (सहज मिळणाऱ्या वस्तूची किंमत होत नाहीं.

माँके पेटसे कोई सीखके नहीं निकलता—आईच्या पोटांतून कोणी शिकून येत नाहीं. (प्रत्येकाला काम शिकावें लागतें.)

माँगे हरड़ दे बहेड़ा—हरडा मागितला तर बेहडा दिला.

मानका पान अपमानका लड्डू—मानाचें पान चांगलें, अपमानाचा लाडू सुद्धां नको. [म्हणून रहाणार.

मान न मान मैं तेरा मेहमान—माना अगर मानूं नका, मी तुमचा पाहुणा.
मानों तो देव नहीं तो पत्थर—मानला तर देव नाहीं तर धोंडा.
मायाको माया मिले कर कर लंबे हाथ—पैशाकडे पैसा जातो.
माया तेरे तीन नाम, परशा, परसू, परसराम—जगांत ज्याच्याजवळ पैसा नाहीं त्याला लोक परशा म्हणतील, मध्यम स्थितींतील माणसाला परसू म्हणतील व श्रीमंताला परशराम म्हणतील.
मारके आगे भूत भागे—माराला भिऊन भुतें सुद्धां पळतात.
मारतोंके पीछे और भागतोंके आगे—मारणाराच्या मागें आणि पळणाराच्या पुढें.
माले मुफ्त दिले बेरहम—माल फुकटांत मिळाला म्हणजे वाटेल तसा [वापरला जातो.
मियाँकी जूती मियाँके सिर—ज्याच्या तंगड्या त्याच्याच गळ्यांत.
मियाँ बीबी राज़ी तो क्या करेगा क़ाज़ी—वधू वर राजी असल्यावर भटजी काय करणार.
मिस्सोंसे पेट भरता है क़िस्सोंसे नहीं—अन्नानें पोट भरतें गोष्टीनें नाहीं.
मुँहकी मीठी हाथकी झूठी—खोटी आशा देणारी.
मीठा मीठा गप्प, कडुवा कडुवा थू—(खायला मी, लढायला तुम्ही) फायदेशीर असेल तें आपलें हानिकारक असेल तें दुसऱ्यांचें
मग़रूरका सिर नीचा—गर्वाचें घर खालीं.
मुफ्तकी शराब काज़ीको भी हलाल है—फुकट मिळालेली त्याज्य वस्तु [धर्मात्मा सुद्धां स्वीकारतो.
मुँहमाँगी तो मौत भी नहीं मिलती—इच्छानुसार मरण सुद्धां मिळत नाहीं.
मुर्गीको तकलेका घाव भी बहुत है—गरिबाचें थोडें जरी नुकसान झालें तरी तें त्याला पुष्कळ आहे.
मुल्लाँकी दौड़ मसजिद तक—सरड्याची धाव कुंपणापर्यंत. (सीमित [योग्यता असते तेव्हां म्ह.
मृग, बांदरा, तीतर, मोर, थे चारों खेतीके चोर—हरीण, माकड, तित्तर आणि मोर हे शेतीचा नाश करणारे आहेत.
मेंढकीको भी जुकाम हुआ—क्षुद्र मनुष्य मोठेपणाचा आव आणून वागूं [लागतो तेव्हां म्हण.
मोम नहीं कि पिघल जाय—कठोर हृदयी आहे.
मेरी ही बिल्ली, मुझीसे म्याँव—माझीच मांजरी आणि मलाच गुरकावते.
मोमकी नाक है, जिधर चाहे घुमाओ—मेणाचें नाक आहे वाटेल तिकडे वळवा. (सरल माणसाकडून वाटेल तें काम करून घेतां येतें.)

मौकेका घूँसा तलवारसे बढ़कर—वेळेवर (नेम धरून) मारलेला गुद्दा तलवारीच्या वारापेक्षां जास्त काम करतो.

मौत और ग्राहक क्या पता किस वक्त आ जायँ—मरण आणि गिऱ्हाइक कधीं येतील त्याचा नेम नसतो.

मौतकी दारू नहीं—मरणावर औषध नाहीं.

म्याऊँकी ठौरको कौन पकड़े—मांजराच्या गळ्यांत घंटिका कोण बांधणार.

यह मुँह और मसूरकी दाल—मसूराची डाळ मागणाऱ्याचें तोंड तर पाहा. (योग्यतेपेक्षां जास्त मागतो तेव्हां म्हण०)

यहाँ कुम्हड़ बतिया कोऊ नहीं। जो तर्जनी देखत मरि जाहीं—किती डोळे वटारले तरी मी कांहीं त्यांत मावणार नाहीं. (कोणी भीति दाखवतो तेव्हां म्हण.)

यहाँ तुम्हारी दाल नहीं गलेगी—माझ्यापुढें तुमची लुच्चेगिरी चालणार नाहीं.

यहाँ अच्छों अच्छोंके पर जलते हैं—फार शक्तिशाली आहे.

या हँसा मोती चुगे या लंघनकर जाय—प्रतिष्ठित मनुष्य दुःखांत सुद्धां वाईट काम करीत नाहीं.

यहाँके बाबा आदम ही निराले हैं—येथील सर्वच विचित्र आहे.

या बेईमानी तेरा ही आसरा—मनुष्य फार बेईमान असतो तेव्हां म्हणतात.

रखपत रखापत—तूं दुसऱ्याची पत ठेव दुसरे तुझी ठेवतील.

रघुकुल रीति यही चली आई, प्राण जाय पर बचन न जाई—रघुकुलाची ही रीत आहे कीं प्राण गेला तरी वचन मोडलें जात नाहीं.

रवि नहिं लखियत बारि मसाल—सूर्य पहायला मशालीची गरज नसते.

रविहूँकी इक दिवसमें तीन अवस्था होय—स्थिति बदलत राहते.

रस्सी जल गई ऐंठन न गई—सुंभ जळलें पण पीळ गेला नाहीं. (अभिमानी नाश पावल्यावर सुद्धां घमेंड सोडीत नाहीं तेव्हां म्हणतात.)

राजहंस बिनको करे, छीर नीरको दोय—राजहंसाशिवाय दूध व पाणी वेगळें कोण करणार.

राजा, योगी किसके मीत—राजा व योगी कोणाचेच मित्र नसतात.

रात थोड़ी और स्वांग बहुत—वेळ थोडा आणि काम जास्त आहे.

रामनाम जपना, पराया माल अपना—रामनाम जपायचें व दुसऱ्याचा माल लुबाडायचा.

रुख ना बिरिछ तहाँ रेंड परधान—निरस्ते पादपे देशे एरंडोपि द्रुमायते.

रुपया पारखै बारंबार, आदमी परखै एकबार—रुपयाची पारख बारंबार केली जाते माणसाची एकदांच होते. [भांडणाचें मूळ थट्टा.

रोगका घर खाँसी, झगड़ेका घर हाँसी—रोगाचें मूळ खोकला आणि

रोज़ कुआँ खोदना, रोज़ पानी पीना—रोज विहीर खणायची आणि रोज पाणी प्यायचें. [आल्यावर त्यांना सोडूं नये.

रोज़गार और दुश्मन बारबार नहीं मिलते—रोजगार व वैरी हातांत

रोज़ा छुड़ाने गये तो नमाज़ गले पड़ी—उपासांतून सुटका करून घ्यावयास गेलें तर उपासाबरोबर नमाज़ही गळ्यांत पडली. [तसा आहे.

रोते क्यों हो ? बोले शक्ल ही ऐसी है—रडतां कां ? म्हणे चेहराच

रोता जाय, मरेकी खबर लायँ—रडत जातो मेल्याची बातमी आणतो.

लंबा टीका, मधुरी बानी, दगाबाज़की यही निशानी—लवणें लवणें हळूं बोलणें हीं दगाबाजीचीं लक्षणें.

लकड़ीके बल बंदरी नाचे—भीतिशिवाय कामें होत नाहींत.

लकीरके फ़कीर हैं—अंध विश्वासी आहेत.

लगी बुरी होती है—प्रेमांत कांहीं सुचत नाहीं. [वून घ्यावयाचें.

लहू लगा शहीदोंमें मिलना—अंगाला रक्त लावून घेऊन हुतात्मा म्हण-

लाख तदबीर एक तरफ़, और तक़दीर एक तरफ़—भाग्य सर्वांपेक्षां प्रबल आहे.

लाचारीमें विचार नहीं—लाचार मनुष्य न्याय अन्याय पहात नाहीं.

लातोंके भूत बातोंसे नहीं मानते—नीच मनुष्य लाथ खाल्ल्याशिवाय सरळ मार्गावर येत नाहीं. [करतोच.

लाल गुदड़ीमें नहीं छिपते—चांगला मनुष्य विपत्तींतसुद्धां गुण प्रगट

लिखत सुधाकर, लिखगा राहू—करायला गेला गणपति नि झाला मारुति.

लिख लोढ़ा, पढ़ पत्थर—लिही लोखंड, वाच दगड. अक्षरशत्रु.

लिखे मूसा पढ़े खुदा—मूसा लिहितो, खुदा वाचतो. (वाइट अक्षर लिह-

लूटमें चरखा नफ़ा—फुकट मिळालेला रहाटसुद्धां बरा. [णारासाठीं म्ह.)

लेना एक न देना दो—घेणें नास्ति देणें नास्ति.

लोकका डर न परलोकका डर—न लोकांना भीतो न परलोकाला भीतो.

लौंडी बनकर कमाना, बीबी बनकर खाना—फार कष्ट करून मिळवायचे आणि आरामानें खायचे.

वकीलोंके हाथ पराई जेबमें—वकीलांचे हात दुसऱ्याच्या खिशांत.
वक्त पड़ेपर जानिए को बैरी को मीत—प्रसंगानें माणसाची परीक्षा होते.
वक्तपर सब कुछ करना पड़ता है—वेळ आली तर वाईटांत वाईट कामसुद्धां करावें लागतें. [(फार कृपण मनुष्य).
वह गुड़ नहीं जो चींटे खाएँ—मुंगळे चिकटायला हा कांहीं गुळ नाहीं.
वह भी ऐसे गये जैसे गधेके सिरसे सींग—कायमचे गेले.
वहमकी दवा लुकमानके पास भी नहीं है—अश्विनी कुमाराजवळसुद्धां संशयाला औषध नाहीं.
वही फूल जो महेश चढ़े—शंकरावर चढतें तेंच खरें फूल. [चुलींत घाला.
वा सोनेको जारिये जासों टूटे कान—ज्या सोन्यानें कान तुटतो, तें सोनें
वाह पीर औलिया, पकाई थी खीर तो हो गया दलिया—काय करतां काय झालें. वाहवारे दैव ! खीर शिजविली तर सांजा झाला.
विधि कर लिखा, को मेटनहारा—विधीनें लिहिलें तें पुसणार कोण.
विपद बराबर सुख नहीं, जो थोड़े दिन होय—जर थोडेंच दिवसाचे असलें तर संकटासारखें सुख नाहीं.
विष निकस्यो अति मथनसे रत्नाकरहूँ माहिं—फार घासाघीस केली की तेथें कांहींतरी वाईट होणारच.
बिष सोनेके बर्तनमें रखनेसे अमृत नहीं होता—विष सोन्याच्या भांड्यांत ठेवलें तरी तें अमृत होत नाहीं.
शक्कर खोरेको शक्करही मिलती है—नशीबवानाला देव देतो.
शक्कर खोरेको शक्कर मुँजाको टक्कर—जो ज्याच्या योग्य असतो तें त्याला मिळतें.
शतरंज नहीं सदरंज है—बुद्धिबळें डोकें फिरविणारा खेळ आहे.
शर्मकी बहू नित भूखों मरे—खाण्याला लाजते ती नेहमी उपाशी मरते.
शहद लगाकर चाटो—निरुपयोगी आहे
शिकारके वक्त कुतिया हगासी—कामाच्या वेळीं बहाणें करणें.
शेर और बकरी एक घाट पानी पीते हैं—चांगली व्यवस्था आहे.
शैतानकी आँत—मारुतीचें शेंपूट (लांबच लांब वस्तु.)
शैतानके कान काटे—सैतानावर मात केली.

शौक़ीन बुढ़िया, चटाईका लहँगा—फॅशनच्या नांवावर विक्षिप्तपणा.
(बुड्ढी घोडी नि लाल लगाम) [तांडे.

सईसोंका काल मुंशियोंकी बहुतायत—मोतद्दारांची तूट आणि कारकूनांची

सकल तीर्थ कर आई तुमड़िया, तौ भी न गयी तिताई—कडू भोपळा सर्व तीर्थस्थानीं जाऊन आला पण त्याचा कडूपणा कांहीं गेला नाहीं.
(कडूं कारलें, तुपांत तळलें, साखरेंत घोळलें तरी कडू तें कडू.)

सखीसे सूम भला जो देता तुरत जवाब—दान देण्याचे वायदे करणाऱ्या-पेक्षां तावडतोब नाहीं म्हणून सांगणारा चिक्कू माणूस बरा.

सच्चा जाय, रोता आय, झूठा जाय, हँसता आय—खरा जातो, रडत येतो; खोटा जातो, हंसत येतो. [तोंड काळें.

सच्चेका बोलबाला, झूठेका मुँह काला—खऱ्याचा जयजयकार, खोट्याचें

सत्तर चूहे खायके बिल्ली चली हजको—करून करून भागली नि देवपुजेला लागली. [असले कीं, नेहमींच दिवाळी आहे.

सदा दिवाली संत घर जो गुड़ गेहूँ होय—घरांत गुळ आणि गहूं

सदा नाव कागज़की चलती नहीं—फसवा फसवीचें काम फार दिवस चालत नाहीं. [जिथल्यातिथेंच राहील.

सब ठाठ पड़ा रह जावेगा जब लाद चलेगा बनजारा—मेल्यावर सर्व

सब दिन होत न एक समान—सर्व दिवस सारखे नसतात.

सब धान बाईस पसेरी—सब घोडे बारा टक्के.

सब रामायण पढ़ गये सीता काकी जोरू—सर्व रामायण वाचलें तरी विचारतात सीता कोणाची बायको होती.

सब्रका फल मीठा—संतोषं परमम् सुखम्. [बगळा ससाण्यावर झडप घालतो.

समय पड़ेकी बात, बाज पर झपटे बगुला—वेळेचा प्रभाव आहे कीं,

समय पाय तरुवर फले, केतक सींचो नीर—कितीही पाणी घाला पण ऋतु आल्यावांचून झाडाला फळ येणार नाहीं.

समरथको नहिं दोष गुसाईं, रवि पावक जलनिधिकी नाईं—महाराज सूर्य, अग्नि आणि समुद्राप्रमाणें थोरांना दोष लागत नाहीं.

ससुराल सुखकी सार, जो रहे दिन दो चार—सासुरवाडींत जर दोन चार दिवस राहिलें तर फार सुख मिळतें.

सस्ता रोवे बार बार, महँगा रोवे एक बार—स्वस्त घेणाराला वेळोवेळीं खर्च करावा लागतो महाग घेणाराला कधीं तरी खर्च करावा लागतो.

सहज पके सो मीठा होय--नैसर्गिकरित्या पिकतें तें गोड होतें.

साँचको आँच नहीं--सत्याला मरण नाहीं. [आणि कष्ट तर पडूं नयेत.

साँप भी मर जाय और लाठी भी न टूटे--काम तर झालें पाहिजे

सांभर जाय अलोना खाय--मिठागराला जातो व अळणी जेवतो. [ओझें.

सात पाँचकी लाठी, एक जनेका बोझा--सात पांचांच्या लाठ्या एकाचें

साने सदा सनेहमें जीभ न चिकनी होय--कितीही प्रेमानें वागलें तरी कृतज्ञतेचा शब्द तोंडांतून निघेल तर शपत

सारी देगमें एक ही चाल टटोला जाता है--शितावरून भाताची परीक्षा.

सावनके अंधेको हराही हरा दीखता-सुखी माणसाला सर्वच सुखी वाटतात.

सावन हरे न भादों सूखे-- सर्वकाळ समान.

सिंहके वंशमें उपजा स्यार--योग्याचें घरी अयोग्य जन्मतो तेव्हां म्हण.

सिर मुँडातेही ओले पड़े--कार्य आरंभतांच नुकसान झालें. [मिळतील.

सिर सलामत तो पगड़ी पचास--डोकें शाबूत राहिलें तर पगड्या पन्नास

सीधी उँगलीसे घी नहीं निकलता--सरळ बोटानें तूप निघत नाहीं.

सिंघ बचा जो लंघना, तो भी घास न खाय--सिंहाचा छावा उपाशी असला तरी गवत खाणार नाहीं. [आठवतो.

सुखमें निद्रा दुखमें राम--सुखाच्यावेळीं झोंप आणि दुःखाच्यावेळीं राम

सुनिये सबकी, करिये मनकी--ऐकावें जनाचें करावें मनाचें.

सूईसे भगंदर हो गया--कांट्याचा नायटा झाला. [मदत मिळाली.)

सूखे धानों पानी पड़ा--सुकत असलेल्या धान्यांत पाऊस पडला (वेळेवर

सूत न कपास, कोरियोंमें (जुलाहोंमें) लट्ठम् लट्ठा--बाजारांत तुरी आणि भट भटणीला मारी.

सूधेका मुँह कुत्ता चाटे--अति सज्जनाचें तोंड कुत्रासुद्धां चाटतो.

सूप बोले तो बोले, चले, चलनी क्या बोले जिसमें बहत्तर छेद--

सुपाला कांहीं तरी बोलतां येईल पण चाळण काय बोलणार ! तिला बहात्तर तोंडें.

(स्वयं वाईट कामें करणारा दुसऱ्याला काय सांगणार.) [नाहीं.)

सूरज धूल डालनेसे नहीं छिपता--सूर्यावर धूळ फेकली तरी तो लपत (चांगल्या माणसाला कोणी वाईट म्हटले म्हणून तो वाईट होत नाहीं.

सूरदास खल-कारी कामरी चढे न दूजो रंग--सूरदास म्हणतात. दुष्ट आणि काळे कांबळे त्यांना दुसरा रंग चढणार नाहीं.

सैयाँ भये कोतवाल, अब डर काहेका—घरचेंच कोतवाल झाले आतां भीति कोणाची.

सूधेका मुँह कुत्ता चाटे—सरळ माणसाला लोक लुबाडतात.

सूलीपर भी नींद आती है—वाटेल त्या ठिकाणीं झोंप येते.

सोवे सो खोवे जागे सो पावे—झोंपणारा घालवतो आणि जागणारा मिळवतो.

सोना जाने कसे, मानस जाने बसे—कसोटी लावून सोनें पारखतां येतें. माणूस सहसानें पारखतां येतो.

सोना धूलमें भी चमकता है—वाईट स्थितींत सुद्धां गुणवानाचे गुण लपून रहात नाहीं.

सोनेमें सुगंध—दुधांत साखर.

सौदा अच्छा लाभका और राजा अच्छा दाबका—लाभ होईल तो सौदा व करडा राजा चांगला.

सौ सुनारकी एक लोहारकी—सोनाराचे शंभर घाव आणि लोहाराचा एक घाव बरोबर.

सौ सयाने एक मत—शंभर शहाण्यांचीं मतें सारखींच असतात.

हँसते ही घर बसता है—आनंदांत राहूनच मनुष्य सुखी होतो.

हंसा थे सो उड़ गये काग भये दीवान—हंस होता तो उडून गेलो आतां कावळा दिवाण झाला आहे (जेव्हां सज्जनाच्या जागेवर दुर्जन येतो तेव्हां म्ह०)

हँसुएके ब्याहमें खुरपेका गीत—कोयंत्याच्या लग्नांत कोळण्याचें गाणें.

हग न सके और पेटको पीटे—आपल्याला होत नाहीं आणि दुसऱ्याला दोष.

हज़ारों टाँकी सहकर महादेव होते हैं—टाक्याचे आघात सोसून दगडाची मूर्ति बनते देवपण येतें. (कष्टं सोसल्या शिवाय प्रगति होत नाहीं.)

हज्जामके आगे सबका सिर झुकता है—न्हाव्यापुढें सर्व पुरुषांना डोकें वांकवावें लागतें. (स्वार्थासाठीं सर्वांना खालीं पाहावें लागतें.)

हर्रा लगे न फिटकरी, आवे चोखा रंग—हिरडा व तुरटी शिवाय चांगला रंग येतो. (कमी खर्चात मोठें काम होतें तेव्हां म्ह०)

हथेलीपर सरसों नहीं जमती—तूप खाल्लें कीं लगेच रूप येत नाहीं.

हम साँप नहीं कि जियें चाटकर मिट्टी—माती चाटून जगायला आम्ही कांहीं साप नाहीं. (कोणीं काम करवून मजूरी देत नाहीं तेव्हां म्ह०)

हरी खेती गाभिन गाय, मुँह पड़े तब जानी जाय—पिकलें शेत व गाभण गाय, तोंडीं लागेल तेव्हां खरी.

हलवाईकी दूकान दादाका फातेहा—हलवायाच्या घरावर तुळशीपत्र.

हाँडीमें होगा सो डोईमें खुद आ रहेगा—आडांत असेल तर पोहऱ्यांत येईल. [त्यांच्या पुढें व घोड्याच्या मागें उभें राहूं नये.

हाकिमकी अगाड़ी और घोड़ेकी पिछाड़ी मत खड़े हो—अधिका-

हाज़िरीमें हुज्जत नहीं— हजीर असेल त्याचा फायदा घ्यावा.

हाथ कंगनकी आरसी क्या—हातच्या कांकणाला आरसा कशाला.

हाथ बेचा है कुछ जात नहीं बेची—सेवा पत्करली आहे शील विकलें

हाथ सुमिरनी बगल कतरनी—हातांत स्मरणी काखेंत कतरणी [नाहीं.

हाथीके दाँत खानेके और दिखानेके और—हत्तीचे खाण्याचे दांत वेगळे आणि दाखवायचे वेगळे.

हाथीके पाँवमें सबका पाव—हत्तीच्या पावलांत सर्वांचे पाय.

हाथी घोड़े बहते जायँ, गदहा कहे थाँ कितना पानी—मोठमोठे भागले थकले तेथें सामान्य माणसाचा काय पाड.

हाथी निकल गया दुम रह गई—हत्ती गेला शेपुट राहिलें.

हाथीके वेगसे चढ़ता है और कीड़ीके वेगसे उतरता है—हत्तीच्या पायी येतें, आणि मुंगीच्या पायी जातें.

हिमायतीकी घोड़ी पेरार्कोको लात मारे—श्रीमंताच्या घरचें श्वान थोरांचाही अपमान करतें [(सत्य संकल्पाचा दाता परमेश्वर.)

हिम्मते मर्दां मददे खुदा—धैर्यानें काम करणाऱ्याला परमेश्वर मदत करतो.

हिसाब जौ जौ, इनाम सौ सौ—हिशेबाला रत्ती, बक्षीसाला हत्ती.

हिजड़ेके घर बेटा हुआ है—नपुंसकाच्या घरीं पुत्र झाला. (अशक्य गोष्ट)

है सबका गुरुदेव रुपैया—पैसा सर्वांचा गुरु आहे. [जिकलेलें सोडूं नका.

होड़ लीजै गोड़ उधार दीजै छोड़—उधार दिलेलें एक वेळ सोडा पण

होनहार फिरती नहीं होवे बिस्वे बीस—होणारें कधीं चुकत नाहीं.

(होणारें न चुकेल होईल जरी ब्रह्मा तया आडवा)

होनहार बिरवानके होत चीकने पात--मुलाचे पाय पाळण्यांत दिसतात.

होनी हो सो होय—होणार असेल ते होवो.

हौज़ भरे तो फव्वारे छूटे—आडांत असेल तर पोहऱ्यांत येईल.

परिशिष्ट २

शरीरके अंग

अंड—आंड, अंड,
अनामिका—मधलें व करांगुलि यांच्या मधील बोट.[बोट.
अँगुली (पैरकी)-पायाचें
अँगुली (हाथकी)— हाताचें बोट.
अँगूठा (हाथका)— हाताचा आंगठा
अँगूठा (पैरका)— पायाचा आंगठा
आँख—डोळा
आँत—आंतडें
ओंठ—ओठ
एड़ी—टांच
कंधा—खांदा
कनपटी—कानशील
कमर—कंबर
कलाई—मनगट
कान—कान
कानी अँगुली—करंगळी
काँख—काख
केहुनी—कोपर
खोपड़ी—डोक्याची कवटी
गरदन—मान
गर्भ—गर्भ
गर्भाशय—गर्भाशय

गलमुच्छा—गालमिशा
गला—गळा
गुदा—अपान द्वार
गोद—मांडी
घंटी (गलेकी)—कंठ (टानसिल)
घुटना—गुडघा
चमड़ा—कातडी
चूचुक—बोंडी, बोंडशी
चूतड़े—ढुंगण
चेहरा—चेहरा
चोटी (बालोंकी) वेणी (केसांची)
छाती (पुरुषाची)-छाती
छाती (स्त्रीची)-स्तन
जाँघ—जंघा
जिगर—काळीज
जीभ—जीभ
जूड़ा-अंबाडा (केसांचा)
जोड़—सांधा
ठुड्डी—हनुवटी
तर्जनी—आंगठ्या-जवळचें बोट
तलवा—तळवा
तालु—टाळू
दाढ़—दाढ
दाढ़ी—दाढी

दाँत—दांत
दिमाग़—मेंदू
धमनी—शुद्धरक्तवाहिनी
नख—नख
नथुना—नाकपुडी
नरेटी—गळा, घसा, अन्नमार्ग
नली (पैरकी)-पायाची नळी
नस—रग
नाक—नाक
नाभि—बेंबी
पलक—पापणी
पसुली—पापणी
प्लीहा—पाणथरी
पीठ—पाठ
पेट—पोट
पेड़ू—ओटीपोट
पुतली (आँखकी)— बाहुली (डोळ्याची)
पेशी (पट्ठा)—स्नायु
पैर—पाय
पोर (अंगुली)-बोटाचें पेर
फेफड़ा—फुप्फुस
बग़ल—काख
बरौनी—पापणीचे केस.

बाँह—दंड (हाताचा)
भेजा—मेंदू
भौंह—भुंवई
मध्यमा—मधलें बोट
मसूढ़ा—हिरडी
मुट्ठी—मूठ
मुख—तोंड
मूत्राशय—मूत्राशय (किडनी)
मूँछ, मोंछ—मिशी
योनि-स्त्रियांचें जननेंद्रिय
रीढ़—मणका (पाठीचा कणा)
रोमकूप—रंध्र
रोंवा—रोम (अंगावरील केस)
ललाट—कपाळ
लोहू—रक्त
शिश्न—पुरुषाचें इंद्रिय
हड्डी—हाड
हथेली—हाताचा तळवा
हँसिया—गळ्याचें हाड
हृदय—हृदय

× ×

शरीरके विकार तथा रोग

अंडवृद्धि—अंतर्गळ
अंधा—आंधळा
अल्पदृष्टि-दूरचें न दिसणें
अम्लपित्त—पित्तरोग
अतिसार—हगवण, संग्रहणी
आतशक-उपदंश, गरमी
आँख आना—डोळे येणें
आँत उतरना—हर्निया
आँसू—आंसवें, अश्रु
उबासी—जांभई
ओकाई—ओकारी
ऐंचा—तिरळा
कखौरी—वळ
कंठमाला—गंडमाळा
कद—बांधा
कफ़—कफ
कै—वांती
कामला—कावीळ
कालज्वर—काळज्वर, टायफस
काना—एक डोळ्या
कुबड़ा—कुबडा
कोढ़—कोड, महारोग
कोष्ठबद्धता—कोष्टबद्धता
कृमि—पोटांतले बारीक किडे
खसरा-(एक्झिमा) इसब
खाँसी—खोकला
खूनकी कमी—रक्ताची कमी
खून बहना—रक्त वाहणें
गठिया—संधिवात
गर्भपात—गर्भ पडणें
गरमी—गरमी रोग
गलका—नखुर्डे
गला बैठना—घसा बसणें
गाँठ—गाठ (ट्यूमर)
गिलटी—गाठ (ट्यूमर)
गूँगा—मुका
गंजा—टकल
घाव—जखम
चक्कर—घेरी
चकोता—खांडूक, ओबडधोबड ठिगळ
चरबी बढ़ना—चरबी वाढणें
चोट—आघात
चौंधियाना-भोंवळ, घेरी
छींक—शिंक
छोटा—ठेंगणा
जहरबाद—काळपुळी
जलन्धर—जलोदर
जवानी—तारुण्य
जुकाम—सर्दी
जूड़ी—हिंवताप
जँभाई—जांभई
ज्वर—ताप
ठंड—हिंव
डकार—ढेकर
डोंडसा—फुटकुळी
तन्दुरुस्ती—आरोग्य
थूक—थुंकी
दमा—दमा

दर्द—वेदना
दर्दसिर—डोकें दुखी
दस्त—जुलाब
दाद—नायटा
दाँत बैठना—दांतखिळी बसणें
दुबला—अशक्त, बारीक
दूरदृष्टि—लांबचें दिसणें
नस चटकना—लचक
नासूर—कॅंसर
नींद—झोंप
पथरी—मूतखडा
पसीना—घाम
पागल—वेडा
पागलपन—वेडेपणा
पित्त—पित्त
पीनस—जलोदर
पीब—पू
पेचिश—आंव
प्रहर—धुपणी
प्यास—तहान
फीलपाँव—हत्ती रोग
फुन्सी—फोडी, फुटकुळी
फोडा—फोड
बलग़म—कफ
बवासीर—मूळव्याध
बहुमूत्र—गोडें मूत
बाधी—वळ, अवधान
बिलनी—डोळ्यांतील बाहुलीचा दाहविकार
बिवाई—हातापायाला चिरा पडणें
बुड्ढा—म्हातारा
बुखार—ताप
बौना—खुजा मनुष्य
भगन्दर-भगंद्र
भूख—भूक
मंदाग्नि—अग्निमांद्य, अजीर्ण
मरोड़—मुरडा
मस्सा—चामखीळ, तीळ
महामारी—मरी
मिरगी—फेंफरें
मूत्र—लघवी
मोटा—लठ्ठ
मोतियाबिंद—मोतीबिंदू
मोतीझरा—एन्फ्लुएन्झा, शीतज्वर
मोहासा—तारुण्यपिटिका
लकवा—अर्धांगवात
लार—लाळ
विष्टा—झाडा (परसाकडे)
राजयक्ष्मा—क्षयरोग
रोग—रोग
लंगड़ा—लंगडा
लंगड़ा बोखार—डेंग्यू ताप
लंबा—उंच
लू लगना—उन्हाची तिरीप लागणें
शीतला—देवी
श्वेतकुष्ठ—पांढरें कोड
साँस—श्वास
सूजन—सूज
सूरजमुखी—सूर्यमुखी
सूजाक—परमा
संग्रहणी—हगवण
स्वर—आवाज
स्वस्थ—निरोगी
हिचकी—उचकी
हैजा—महामारी (कॉलरा)
क्षय—क्षय

सम्बन्धी

अतिथि—पाहुणा
अध्यापक—शिक्षक
अम्मा—आई
असामी—कुळ, भाडेकरी
उपपत्नी - रखेली
काका—काका
काकी—काकी
गुरु—उपदेशक, उपाध्याय, शिक्षक
ग्राहक—गिऱ्हाइक
चाचा—चुलता
चाची—चुलती
चेला—विद्यार्थी
ज़मींदार—जमीनदार
जेठानी—जाऊ
दत्तक कन्या—दत्तक मुलगी

दत्तक पुत्र—दत्तक पुत्र
दादा—आजोबा (वडलांचे वडील), मोठा भाऊ
दादी—आजी (वडलांची आई)
देवर—दीर
देवरानी—दीराची पत्नी
दोहिता—मुलीचा मुलगा
दोहिती—मुलीची मुलगी
नतिनी—पुत्राची मुलगी
ननद—नणंद
ननदोई—नणंदेचा नवरा
नाती—पुत्राचा मुलगा
दामाद—जांवई
नाना—आईचे वडील
नानी—आईची आई
पति—नवरा
पत्नी—बायको
पतोहू—सून
परीक्षक—परीक्षा घेणारा
परीक्षार्थी-परीक्षा देणारा
पिता—बाप
पुत्र, बेटा—मुलगा
पुत्री, बेटी—मुलगी
पोता, पौत्र—पौत्र
पोती, पौत्री—पौत्री
फूफा—आत्याचा नवरा
फूफी—आत्या
बहिन—बहीण

बहनोई-बहिणीचा नवरा
बुआ—आत्या
भतीजा—पुतण्या
भतीजी—पुतणी
भाई—भाऊ
भानजा—भाचा
भानजी—भाची
भौजाई—भावजय
माता—आई
मामा—मामा
मामी—मामी
मौसा—मावसा
मौसी—मावशी
यजमान—घरधनी
यार—जार, दोस्त
रखनी, रखेली—उपपत्नी
रोगी—रोगी
वारिस—वारस
शिष्य—शिष्य, चेला
सलहज—सालाची पत्नी
ससुर—सासरा
साला—बायकोचा भाऊ
साली—बायकोची बहीण
सास—सासू
संबंधी—नातेवाईक
सौत—सवत
सौतेली कन्या—सावत्र मुलगी
सौतेला पिता—सावत्र बाप

सौतेलापुत्र—सावत्र मुलगा
सौतेली बहिन—सावत्र बहीण
सौतेला भाई—सावत्र भाऊ
सौतेली माता—सावत्र आई

× ×

वस्त्र

अस्तर-कपड्याचें अस्तर
अस्तीन—बाही
अलपाका—अलपाक
अँगरखा—अंगरखा
अँगिया—चोळी
अँगरेजी टोपी—इंग्रजी टोपी, हॅट
अँगोछा—लहान टॉवेल,
ऊन—लोकर
करेप—क्रेप
कमरबंद—कमरपट्टा
कमीज़—शर्ट
कपड़ा—कापड
कंबल—कांबळी, ब्लँकेट
कश्मीरा—काश्मीरी
कामदानी—जरीचें काम
किनारा—कांठ, किनार
किरमिच—कॅनव्हास
किमखाब—मखमल
कोट—कोट

गद्दा—गादी
गुलोबंद—गळपट्टा, मफलर
घुंडी—आडी, भोंक
घूँघट—बुरखा
चादर—चादर
चिकन—चिकण कापड
छींट—चीट
जामदानी—एक प्रकारचें कशीदा काढलेलें कापड
जाली—जाळी
जाँघिया—चड्डी
ज़ीन—ड्रिल कापड
जेब—खिसा
टोपी—टोपी
डुपट्टा—उपरणें
तागा—दोरा
तोशक—रजई, गोधडी
तौलिया—टॉवेल
दरेस—वेश
दस्ताना—हातमोजे
दस्तीरुमाल—हातरुमाल
दुशाला—शाल
नैनसुख—लांगक्लॉथ
पट्टा—पट्टा (गळ्याचा, कमरेचा).
पतलून—पँट
पायजामा—विजार
पेबंद—ठिगळ

फतूही—जाकीट
फलालीन—फ्लॅनेल
फ़ीता—फीत, नवार, टेप, सुतळी
बटन—बटन
बनात—बनात, सकलाद
बरसाती—पावसाळ्यांत घालावयाचा मोठा कोट.
मख़मल—मखमल
मग़ज़ी—मुरड, हेम
मलमल—मलमल
मुरेठा—पागोटें
मोज़ा—पायमोजा
रफ़ू—रफू
रूई—कापूस
रेशम—रेशीम
लबादा—पोकळ मोठा अंगरखा
लंकलाट—लाँगक्लॉथ
लहँगा—परकर
सरज—सर्ज
साटन—साटिण
साफ़ा—पागोटें.
सूत—दोरा

× ×

फल, फूल और वनस्पतियाँ

अखरोट—अक्रोड
अनानास—अननस
अनार—डाळिंब
आम—आंबा
आलू—बटाटा
अंगूर—द्राक्ष
अंजीर—अंजीर
इमली—चिंच
ऊख—ऊस
ककड़ी—काकडी
कटहल—फणस
कमल—कमळ
कमलिनी—लिली
कद्दू—भोपळा
काजू—काजू
कुकुरमुत्ता—कुतऱ्याची छत्री
केतकी—केतकी
केला—केळें
कोई—लिली
कोंहड़ा—कोहळा
खजूर—खजूर
खर्बूजा—खरबूज
खीरा—काकडी
खुबानी—एक फळ
गाजर—गाजर
गुलदाउदी—एक फूल
गुलमेहँदी—सुवासिक उटणें
गुलबहार—डेझी फूल
गुलाब—गुलाब
गुलाबजामुन—राजबेरी

गेंदा—झेंडू
घास—गवत
चकोतरा—महाळुंग
चमेली—चमेली
चोकन्दर—बीट
चंपा—चांफा
जामुन—जांभूळ
जैतून—ऑलिव्ह
तमाखू—तंबाकू
तरबूज—कलिंगड
दाख—बेदाणा
धतूरा—धोत्रा
नरगिस—एक प्रकारचें फूल
नारियल—नारळ
नारंगी—नारिंग, संत्रें
नाशपाती—नासपाती
नींबू—लिंबू
नील—नीळ
पटुआ—ताग
पपीता—पपई
पान—पान
पालक—पालक भाजी
पिस्ता—पिस्ता
पुदीना—पुदीना
पोस्ता—खसखस.
पौधा—रोप
प्याज़—कांदा
फूलगोभी—कालीफ्लॉवर
बकाइन—कडू लिंबाची एक जात

बदाम—बदाम
बनफ़शा—कामपुष्प (औषधि)
बन्दगोभी—कोबी
बबूल—बाभूळ
बेर—बोर
बेंत—वेत
बैंगन—वांगें
भंटा—वांगें
भिंडी—भेंडी
मिरच—मिरची
मुनक्का—बेदाणा
मूली—मुळा
मेंहदी—मेंदी
रतालू—रताळें
रूई—कापूस
रेंडी—एरंडीचें बीं
लता—वेल
लहसुन—लसूण
शरीफ़ा—सीताफळ
शहतूत—तुती
शकरकंद—रताळें (गोड)
सफतालू, आडू—पीच
सन—जवस, अंबाडी
साबूदाना—साबूदाणा
सिरपेंचा—आइव्ही नांवाची वेल
सुपारी—सुपारी
सेव—सफरचंद
सेम—वालपापडी

सेंमर—गर्भरेशिम

× ×

अन्न तथा भोजन पदार्थ

अचार—लोणचें
अरारूट—अरारूट
आटा—जेवण, चाळलेलें पीठ
कढ़ी—कालवण, कढी.
कहवा—कॉफी
कुलफ़ी—आइसक्रीम
गेहूँ—गहूं
घी—तूप
चटनी—चटणी
चना—चणे
चपाती—चपाती
चावल—तांदूळ, भात
चाय—चहा
चिवड़ा—पोहे
चीनी—साखर
चोंकर—कोंडा
जलखावा—टिफिन, चहापाणी.
जलपान—नाश्ता, न्याहारी
जई—ओट
जई का आटा—ओट धान्याचें पीठ
जव—जव, बार्ली
जूस—रसा.

जूसी—काकवी.
तरकारी—भाजीपाला
तिल—तीळ
तेल—तेल
दलिया—रवा
दही—दहीं
दाल—डाळ
दिनका भोजन—दुपारचें भोजन
दूध—दूध
धान—भात, साळ
पनीर—चीज
पावरोटी—पाव
पोस्ता—खसखस
बरफ़—बर्फ
बाजरा—बाजरी
बिस्कुट—बिस्किट
भुट्टा—कणीस
भोज—मेजवानी
भोजन—जेवण
ब्यालू—रात्रीचें जेवण
मकई—मका
मक्खन—लोणी
मट्ठा—ताक
मलाई—मलई, साय
मसूर—मसूर
माड़—पेज, कणेरी, कांजी.
मांस—मांस
मिठाई—मिठाई
मिश्री—खडी साखर
मुरब्बा—मुरंबा
मूँग—मूग
मैदा—मैदा, पिठी
मोथी–एक प्रकारचा गहूं
राब—काकवी, मळी
रोटी—भाकरी.
लावा—भाजलेले तांदूळ
शक्कर—साखर
शर्बत—सरबत
शराब—दारू
शहद—मध
सरसों—मोहरी

× ×

वृक्ष और उनके अवयव

अंकुर—कोंब
अमरूद—पेरू
आम—आंबा
इमली—चिंच
कलम—कलम
कली—कळी
काठ—लाकूड
काँटा—काटा
गुठली—कोय
गोंद—डिंक
चीड़—देवदार
छाल—साल
छिलका—साल, कातडी
जड़—मूळ
जटा (नारियल)–काथ्या
जीरा—खिरें
टहनी—फांदी
डाल—फांदी
धड़—खोड
नस—शिरा
पत्ती—पान
फूल—फूल
बरगद—वड
बबूल—बाभूळ
बीज—बी
बाँस—बांबू
भोजपत्र—भूर्जपत्र
महोगनी—महॉगनी
रस—रस
रेशा—फळ्यावरील तंतु
शाखा—फांदी
सरो—सुरूचें झाड
सागवान—सागवान
सेंहुड—वई निवडुंग

× ×

मसाले और औषधियाँ

अगर—अगर
अजमोदा—अजमोदा
अजवाइनका सत्त—ओव्याचा अर्क
अदरख—आले
अफ़ीम—अफू
अम्बर—तृणमणी, एक सुगंधी पदार्थ

इलायची — वेलची
कपूर—कापूर
कबाबचीनी—कबाबचीनी, सुगंध मरीच
कस्तूरी—कस्तूरी
काली मिर्च—मिरें
कुचला—काजरा, कुचली
केशर—केशर
खमीर — आंबवण
खैर (कत्था)—कात
गेरू—तांबडी माती, गेरू
खड़िया—खडू
चंदन—चंदन
छबीला—मंजिष्ठ
जायफल—जायफळ
जावित्री—जायपत्री
जीरा—जीरें
तूतिया—हिराकस
तेजपात—दालचिनीच्या जातीच्या एका झाडाचें पान (हें मसाल्यांत घालतात).
तुलसी—तुळस
दालचीनी—दालचिनी
नमक—मीठ
फिटकिरी—तुरटी
बच—एक औषधी
मजीठ—मंजिष्ठ
माजूफल—मायफळ
मिर्चा—मिरें
मुसब्बर—कोरफड, घायपात
राल—राळ
रीठी—रिठा
लवंग, लौंग—लवंग
लाल फिटकिरी—लाल तुरटी
लोबान—देवधूप, शिलारस
शोरा—सोरा, सोरामीठ
संखिया—अर्सेनिक, सोमल
सज्जीखार—अलकली, क्षार
सनाय—सोनामुखी
सफ़ेदा—मुडदार शिंग
साबूदाना—साबूदाणा
सिंगरिफ़—रक्तपारद, पारा
सिरका—शिरका
सुपारी—सुपारी
सतखली—पांढरा दगड, अत्तरें ठेवण्याची पेटी
सोंठ—सुंठ
सोहागा—टांकणखार
सोंफ़—बडी शेप
हर्रे—हरडा
हल्दी—हळद
हींग—हिंग

× ×

गृहस्थीकी सामग्री

अलमारी—कपाट
अंटा—बाबिन
अंगुस्तान—अंगुस्तान
ओखली—उखळ
कड़ाहा—मोठी कढई
करछुला—मोठा चमचा
कराबा—काचेचें मोठें भांडें
कनस्टर—टिनचा चौकोनी डबा
कंघी—फणी
किश्ती—ट्रे
कुरसी—खुर्ची
कोंचनी—कांटा (जेवण्याचा)
कीप (टीप)—फुनेल
खरल—उखळी
गगरा—मोठी घागर
गिलास—ग्लास
चकला—पोळपाट
चटाई—चटई
चमचा—चमचा
चलनी—चाळण
चादर—चादर
चाभी—चावी
चारपाई—खाट
चिमटा—चिमटा
चिमनी—चिमणी
चूल्हा—चूल
छड़ी—छडी
छतरी—छत्री
छाता—छत्री

जाँता—जातें
टेबुल—टेबल
टोकरी—टोपली
डेस्क—डेस्क
डिब्बा—डबा
ढपना—झांकण
तकिया—उशी
तन्दूर-पोळ्या भाजण्याची भट्टी
तराजू—तराजू
ताला—कुलुप
ताली—किल्ली
तार—तार
तिजोरी—तिजोरी
तोशक—गादी
थाली—ताट, बशी
दतुवन—दांत घासण्याचा ब्रश
दर्पण, दर्पन—आरसा
दियासलाई—आगकाडी
दिवालगीर—ब्रॅकेट
धूपदानी—धुपाटणें
पलंग—पलंग
पालकी—पालखी, मेणा
पीकदानी—पिंकदाणी
फानूस—कंदील
बक्स—पेटी
बढ़नी झाड़ू—झाडू
बत्ती—वात
बर्तन—भांडें
बालटी—बादली,
बुरुस—ब्रश
बेलन—लाटणें
बेंच—बांक
बोतल—बाटली
बोरा—गोणपाट
मथानी—रवी
बालिशन—उशी, तक्या, लोड
मोमबत्ती—मेणबत्ती
रस्सा—दोर
रस्सी—दोरी
रेकाबी—मोठी बशी, डिश.
लोटा—तांब्या
लोढ़ा—वरवंटा
शीशी—बाटली
संडसी—सांडशी
संदूक, पेटी—पेटी
सरोता—अडकित्ता
सलाई—आगकाडी.
साबुन—साबू
सिकड़ी—सांखळी
सिंगारदान—शृंगारपेटी
सुराही—सुरई
सूई—सुई
हुक्का—हुक्का.

× ×

औज़ार

आरी—करवत
करगह—माग
करनी—थापी
कुतुबनुमा—कंपास
कुल्हाड़ी—कुऱ्हाड
कैंची—कातर
कोल्हू (तेली)—घाणा
कोल्हू (ऊख पेरनेका) चरक
गोनियाँ—गुण्या.
चमोटा—धार लावण्याचा चामड्याचा तुकडा, पलाटणें.
चोसा—किसणी.
छुरा—वस्तरा
छेनी—छिन्नी
टाँकी—छिनी
टेकुवा—चांभाराची आरी
डाँडा—वल्हे
ढिबरी—बोल्टाची चकती
तराजू—तराजू
नश्तर—फाडण्याचें शस्त्र
निहाई—ऐरण
पतवार—शीड
परकाल—कंपास
पिचकारी—पिचकारी
पेंच—बोल्ट
पेंचकस—स्क्रू ड्रायव्हर
फन्नी—जोर पट्टी, दोरीला ताण देण्याकरितां आडवी घातलेली पट्टी

फरसा—कुल्हाड
फरमा (मोचीका)—जोड्याचा सांचा
फार—फाळ (नांगराचा)
फुंकनी—फुंकणी
फावड़ा—पावडें
बसी—गळ
बरमा—सळई, वेधन
बरची—वेधन, भोंक पाडण्याचें यंत्र
बसूला—तासणी, वाकस
बादिया—फासा
बाँक—धनुष, सुरी
भभका — दारूगाळण्याचें यंत्र
भाथा—भाता
मुँगरी—मोगरा, लांकडी हातोडा
रंदा—रंधा.
रूखानी—रविट
रेती—कानस
रंभा—कुदळ
लंगर—गलबताचा नांगर
सिल्ली—सहाणा
साहुल—ओळंबा
हथौड़ी—हातोडी
हल—नांगर
हलका फार—नांगराचा फाळ

× ×

बाजे

घंटा—घंटा
चंग—हार्प, एक तंतु वाद्य
झाँझ—झांज
डफ—डफ
डुगडुगी—दौंडी वाद्य
ढोलक—लहान ढोल
तुरही—तुतारी
नगाड़ा—नगारा
पियानो—पियानो
बांसुरी—बांसरी
बेला—व्हायोलीन
मसकबाजा—मुरली, एक प्रकारची सनई
मुरचंग—तोंडानें वाजविण्याचा बाजा
शहनाई—सनई
सितार—सतार
सीटी—शिटी
हारमोनियम—हार्मोनियम

× ×

रत्न और आभूषण

अँगूठी—आंगठी
कंगन—बांगडी, कडे, तोडा
कड़ा—बांगडी
कड़ी—कडी, दुवा
कमीजका बटन—शर्टचें बटन
करनफूल—कर्णफूल
कौंटा (बालका)—आंकडा (केंसांचा)
कौंटा (साडीका)—साडी पिन.
कील (नाककी)—नाकांतील चमकी
गोमेदक—गोमेद, एक मणि
चिमटी—क्लिप
चूड़ी—बांगडी
जवाहरात—जवाहीर
जोसन—बांगडी
तगमा—पदक
ताज—मुकुट
तोड़ा—हातांतील तोडा, कडें
पन्ना—पाचू रत्न
पेटी—पट्टा
पैजनी—पैंजण
पोखराज—पुष्कराज
पोलकी—ओपाल
फीरोज़ा—हिरवट निळसर खड़ा.
बाजू—बाजूबंद
बिल्लौर—गार
नथुनी—नथ, वेसण
नीलम—नीळ.
मानिक—माणिक
माला—माळ
मुकुट—मुकुट
मूँगा—प्रवाळ

मोती—मोती
मोतीका सीप—मोत्याचा शिपला
लटकन—लॉकेट
लोलक—तोंगल, झुबका, लोलक
सिकड़ी—चेन, साखळी
लहसुनियाँ—मांजर डोळा रत्न
हार—हार, चेन
हीरा—हीरा
हँसुली—हंसळी

× ×

खनिज पदार्थ

अकीक—अकीक
अभ्रक—अभ्रक
कसकुट—ब्रॉझ
कसौटी—कसोटीचा दगड
काँसा—कांसे
कुरुन—उजळा देण्याची पूड, वाळू
कोयला (पत्थरका)—दगडी कोळसा
खड़िया—खडू
खान—खाण
गंधक—गंधक
गेरू—गेरू
चकमक—चकमकीचा दगड
चाँदी—चांदी
जस्ता—जस्त
ताँबा—तांबें
तूतिया—मोरचूत
पारा—पारा
पीतळ—पितळ
फौलाद—पोलाद
राँगा—पत्रा, टिन
शिलाजित—शिलाजित
सुरमा—सुरमा
संखिया—अर्सेनिक, संखिया विष
सज्जी—पांढऱ्या रंगाचा क्षार
सज्जीखार—क्षार
सिंगरिफ़—रक्तपारद, पारा
सीसा—शिसें
सफ़ेदा—पांढरें शिसें
सिंदूर—हिंगुळ, सुंदर तांबडा रंग
संगमरमर—संगमरवर
लोहा—लोखंड
हड़ताल—हरताळ

× ×

व्यवसाई

अखबारवाला—वर्तमानपत्राचा एजंट
अध्यापक—शिक्षक
अहिरिन—गवळण
अहीर—गवळी
इंजिनियर—इंजिनिअर
कंपोजिटर—कंपाझिटर
कलाई—कल्हाई
कारीगर—कारागीर
किसान—शेतकरी
किताबफ़रोश—पुस्तकें विकणारा
कुँजड़ा—भाजीविक्या
कुली—हमाल
कोचवान—कोचवान
कोठीवाल—बँकर
ख़जानची—खजीनदार
खरादनेवाला—टरनर
खुदराफ़रोश—वाणी, किराणा माल विकणारा
गंधी—सुगंधी पदार्थ विकणारा
गाड़ीवान—गाडीवान
ग्रंथकार—ग्रंथकार
चिट्ठीरसाँ—पोष्टमन
मोची—मोची
जर्राह—शस्त्रवैद्य, सर्जन
जहाज़ी—सेलर
जादूगर—जादूगार
जाँचनेवाला—तपासनीस
जिल्दसाज़—बुक बाइंडर
जुलाहा—विणकर, कोष्टी
जौहरी—जवाहिऱ्या
टाल—कुंटण, भडवा
ठठेरा—कासार, भांडीं बनविणारा
ठीकेदार—कॉन्ट्रॅक्टर

डॉक्टर—डॉक्टर, वैद्य
तबल्ची—तबलजी
तमोली—तांबोळी
तेली—तेली
तांत्रिक—मांत्रिक
थवई—गवंडी
दर्जी—शिंपी
दलाल—दलाल
दवाविक्रेता—औषध विक्रेता
दाई—दाई
दाँतबनानेवाला—डेंटिस्ट
दूकानदार—दुकानदार
धाय—दाई, नर्स
धुनियाँ—पिंजारी
धोबिन—धोबीण
धोबी—धोबी
नानबाई—बेकर, रोट्या भाजणारा
पनभरा—पाणक्या
परीक्षक—परीक्षा घेणारा
पहिया बनानेवाला—चाक तयार करणारा
पहरेदार—पहारेकरी
प्रकाशक—प्रकाशक,
प्रबंधकर्ता - व्यवस्थापक
फेरीवाला—फेरीवाला
फोटो उतारनेवाला—फोटोग्राफर
बढ़ई—सुतार
बजाज—कापड विकणारा
बालिस्टर—बॅरिस्टर
बीज बिक्रेता—बीं विकणारा
भिक्षुक—भिकारी
भूँजा, भड़भूँजा—भडभुंज्या
भंडारी—खजानची, स्वयंपाकी
मछुवा—मासे धरणारी कोळी
मरम्मत करनेवाला—दुरुस्ती करणारा
मल्लाह—होडीवाला
मालिक—मालक
माली—माळी
मीनाकार—मीन्याचें काम करणारा
मुनीम—मुख्य कारकून
मेहतर—झाडूवाला
मोची—चांभार
मोदी—वाणी
मोहर्रिर—कारकून
रसायनी—केमिस्ट
रसोइया—स्वयंपाकी
रोकड़िया—कॅशियर, खजिनदार
रोशनाईवाला—शाईवाला
रंगसाज़—रंगारी, कपडे रंगविणारा
लादनेवाला—लादणारा
लेखक—लिहिणारा, कारकून
लोहार—लोहार
वकील—वकील
वैद्य—वैद्य
शिक्षक—शिक्षक
साईस-घोड्याचा मोनदार
सीतला छापनेवाला—देवी काढणारा
सिकलीगर-शस्त्रांना धार देणारा
सुनार—सोनार
सोदागर—व्यापारी
संगतराश—दगड फोड्या
हज्जाम—हजाम
हलवाइ— मिठाईवाला, हलवाई

\+ +

इमारत तथा इनके अंग

अटारी—छत, वरची खोली
अनाथालय— अनाथालय
आला—कोनाडा, देवळी
अंगीठी—विस्तव ठेवण्याचें भांडें
अस्पताल—इस्पितळ
आँगन—अंगण
ओरी—वळचणी, पागोळ्या

इमारत—इमारत
ईंटा—वीट
कठरा, कठघरा—कठडा
कमरा—खोली
कारख़ाना—कारखाना
कारनीस—कंगोरा, अगणी
किला—किल्ला
कसाईख़ाना—कसाईखाना
कोनियाँ—ब्रॅकेट, कुंडली, कौंस
खपरैल—कौल
खरिहान—खळें
खिड़की—खिडकी
खूँटी—खुंटी
खंड—खंड
गिरजाघर—ख्रिस्ती लोकांचें देऊळ
गुम्मज—घुमट
घोड़िया—भिंतींत बसविलेली खुंटी
चहबचा—हौद, धन गाडून ठेवण्याचें तळघर
चबूतरा—चबुतरा
चूना—चुना
चौखट—उंबरठा
छड़—गज.
छत—छत
छप्पर—छप्पर
डंडा—(सीढीका) पायरीचा डंडा

ड्योढ़ी—देवडी
चिड़ियाख़ाना—प्राणी संग्रहालय.
जाली (पत्थरकी)—जाळी (दगडाची)
ज़ंजीर—सांखळी
झरोखा—झरोका
झोंपड़ी—झोपडी
तहख़ाना—तळघर
दरवाजा—दरवाजा
दफ्तर—कचेरी
देहलीज़, देहली—उंबरठा.
धर्मशाला—अन्नसत्र, न्यायमंदिर, धर्मशाळा
धरन—आढें.
धुवाँकश—धुराडें
नाबदान—ड्रेनेज, घाणेरडें पाणी वाहून नेणारा नळ
नींव—पाया
पत्थर—दगड
पनाला—ड्रेनेज, मोरी
पलस्तर—प्लॅस्टर
पाठशाला—शाळा
पाग़लख़ाना—वेड्यांचें इस्पितळ.
पुस्तकालय—लायब्ररी.
पेशाबख़ाना—मुत्री.
फ़र्श—घरांतील जमीन.

फौवारा—फवारा.
बंद—बांध.
बरामदा—व्हरांडा.
बारिक—शिपायांची चाळ, बराक.
बोरसी—शेगडी.
बँगला—बंगला.
मकान—घर.
मचान—माचा.
मठ—मठ.
मसजिद—मशीद.
महल—महाल.
मीनार—मनोरा.
मुँडेर—भिंतीचें उंच निघालेलें टोंक.
मंदिर—देऊळ.
विद्यालय—शाळा, कॉलेज.
मेहराब—महिराप.
विश्वविद्यालय—युनिव्हरसिटी.
शहतीर—ओंडका.
रसोईघर—स्वयंपाक घर
रंगभूमि—रंगभूमि.
सराय—धर्मशाळा.
स्नानगृह—स्नानगृह.
सीढ़ी—शिडी, जिना.

पशु

ऊँट—उंट
कस्तूरीमृग—कस्तुरीमृग
कुत्ता—कुत्रा

कुतिया—कुत्री
खच्चर—खेचर
खरगोश, खरहा—ससा
खुर—खूर
गधा, गदहा—गाढव
गाय—गाय
गिलहरी—खार
गेंडा—गेंडा
गोरखर—झेब्रा
घोड़ा—घोडा
घोड़ी—घोडी
चीता—चित्ता
चूहा—उंदीर
छछूँदर—चिचुंद्री
जंगली सूअर—रानडुकर
झबरा कुत्ता—एका जातीचा कुत्रा
टट्टू—तट्टू
तेंदुआ—चित्ता, डाहण्या वाघ
नेवला—मुंगुस
दुम—शेंपूट
पशु—जनावर
पंजा—पंजा
पिल्ला—कुत्र्याचें पिल्लू
बंदर—माकड
बकरा—बकरा
बकरी—बकरी
बकरीका बच्चा—करडूं
बछवा—वासरू
बछिया—कालवड

बछेड़ा—शिंगा, शिंगरू
बछेड़ी—शिंगी, घोडी
बारहसिंगा—काळवीट
बारहसिंगी—हरिणी
बिल्ली—मांजर
बिल्लीका बच्चा—मांजरीचें पोर
बनमानुस—वनमाणूस
बैल—बैल
भालू—अस्वल
भेड़—मेंढा
भेड़ी—मेंढी
भैंसा—रेडा
माँद—बीळ, गुहा, दरी
मूसा—उंदीर
मेढा—मेंढा, एडका
मेमना—कोंकरूं
मृग—हरीण
लोमड़ी—कोल्हा
लकड़बग्घा—जिराफ
लंगूर—माकड, वानर
व्याघ्र—वाघ
शिकारी कुत्ता—शिकारी कुत्रा
शेर—सिंह
साँढ—पोळ
साही—साळू, साळिंदर
सियार—कोल्हा
सिंह—सिंह
सींग—शिंग

सूअर—डुक्कर
सूअरी—डुकरीण
सुईस—घड्याळ मासा.
हरिन—हरण
हाथी—हत्ती

+ +

पक्षी

अबाबील—पाकोळी
अड्डा—गोड पाण्यांतील एक प्रकारचा मासा
अंडा—अंडें
उल्लू—घुबड
कबूतर—कबूतर
कठफोड़वा—सुतारपक्षी
काकातुआ—काकाकुवा
काला [डोम] कौवा—डोम कावळा
कोयल—कोकिळा
कौवा—कावळा
गरुड़—गरुड
गिद्ध—गिधाड
गोरैया—चिमणी
घोंसला—घरटें
चमगादड़—वटवाघुळ
चिड़िया—चिमणी
चील—घार
चोंच—चोंच
चोटी—तुरा, शेंडी
डैना—पंख
तीतर—तित्तर
तोता—पोपट

नीलकंठ—नीलकंठ पक्षी
पर—पीस
पिंजड़ा—पिंजरा
पंख—पंख
बत्तख—बदक
बत्तखका बच्चा—बदकाचें पिलुं
बत्तखी—बदक [मादी]
बाज—ससाणा
बुलबुल—बुलबुल
बया—बया
बटेर—बटेर
मुर्ग, मुर्गा—कोंबडा
मुर्गी—कोंबडी
मुर्गीका बच्चा—कोंबडीचे पिलुं
मुसैचा—गरुड
मोर—मोर
मोरनी—लांडोर
लवा—चंडोल
सारस—करकोचा, सारस
सुग्गा—पोपट
सुरखाब—शहामृग
सेना (अंडेका)—उबविणें (अंडें)
हिरामन तोता—एक प्रकारचा पोपट.
हंस—हंस

× ×

अजगर—अजगर
कछुआ—कासव
काला साँप—काळा साप
केंचुली—कांत,
केकड़ा—खेकडा
केंचुवा—गांडूळ
खटमल—ढेंकूण
गिरगिट—सरडा
गेहुवन साँप—नाग साप
गोजर—गोम
गोबरीला—एक प्रकारचा लहान किडा
घड़ियाल—मगर
घोंघा—शंख
छिपकली—पाल
ज़हर—विष
ज़हरका दाँत—विषाचा दांत
चींटी—मुंगी
जुगनू—काजवा
जूँ—उवा
जोंक—जळू
झींगुर—घुरघुर कीडा
टिड्डी—टोळ
तितली—फुलपांखरूं
दरियाई घोड़ा—हिप्पापाटेमस
दीमक—वाळू (किडा)
बिच्छू—विंचू
मकड़ा—कोळी
मकड़ेका जाला—कोळ्याचें जाळें
मक्खी—माशी
मगर—सुसर, मगर
मच्छड़—डांस
मछली—मासा
मधुमक्खी—मधमाशी
मेंढक—बेडूक
फन—फणा
फतंगा—टोळ, नाकतोडा
बर्रे—गांधिलमाशी
रेशमका कीड़ा—रेशमाचा किडा
लीख—ऊचें अंडें
शंख—शंख
साँप—साप
सीप—शिंपला

+ +

लिखने पढ़ने तथा दफ्तरका सामान

अक्स करनेका काग़ज़—गिरवून काढण्याचा कागद (ट्रेसिंगपेपर)
अखबार—वर्तमानपत्र
अलमारी—कपाट
आधी रसीद (मुसन्ना)—काऊंटर फाईल, दप्तरीं ठेवलेली प्रत
आरामकुर्सी—आराम खुर्ची
आलपीन—टांचणी
आलपीनगद्दी—पिनकुशन

कलम—टांक, लेखणी
कलमतराश—चाकू
कागज़—कागद
कागज़तराश—पेपर कटर
कागज़दाब—पेपर वेट
काग—बूच
कार्ड—कार्ड
काली स्याही—काळी शाई
कोश—शब्दकोश, डिक्शनरी
खड़िया पेन्सिल—खडूची पेन्सिल
खाता—रजिष्टर
गड्डी—फाईल
गोंद—डिंक
चाँपप्रेस—कॉपिंग प्रेस
चिट्ठीका कागज़-पत्राचा कागद
चिमटी—क्लिप
चौकी—बेंच
जेबीपोथी-खिशांतील बुक
टिकट स्टॉम्प-पोष्टेज स्टॉप
टेबुल—टेबल
डोरी कीलदार—टोंकाला धातूचें टोपण लावलेली दोरी
ड्राइंग पिन—ड्राइंग पिन
तार—तार
तारकी डोलची-ऑफिस ट्रे
तिपाई—स्टूल
दावात—दऊत
दैनिक पत्र—दररोज येणारें वर्तमान पत्र
नक़ल कागज़—नक्कल करण्याचा कागद (कार्बन पेपर)
नक़ल स्याही कॉपिंगइंक
नक़ल पेंसिल—कॉपिंग पेन्सिल
नक़्शा—नकाशा
निब—निब
निमंत्रणपत्र—आमंत्रण पत्रिका
परकी कलम—पिसाची लेखणी
परकाल—कंपास
पुकारनेकी घंटी—कॉल बेल, बोलावण्याची घंटा.
पेंसिल—पेन्सिल.
पेंसिल पकड़—क्रेयॉन
पोस्टकार्ड—पोस्टकार्ड
फाइल—फाइल
फीता—टेप
बँधना—बंध
भेंट कार्ड—व्हिजिटिंग कार्ड
महीन निब—नकाशा काढण्याचें निब
मासिक पत्रिका—मासिक पत्र
मोमी कपड़ा—ट्रेस करण्याचें कापड
मोहर—सील
रबड़—रबर
रबड़ मोहर-रबराचें सील
रद्दीकी टोकरी—रद्दीची टोपली
रसीद बही—रिसीट बुक
रूलर—रूळ
रोशनाई—शाई
रोशनाईका गद्दा-इंक पॅड
लपेटनेका कागज़—गुंडाळण्याचा कागद
लाह (मोहर करनेकी)—लाख (मोहोर करण्याची)
लिखनेकी पट्टी—रायटिंग पॅड
लिफाफा—पाकीट
लेखाबही—खतावणी, खातेवही
साप्ताहिक पत्र—साप्ताहिक वर्तमानपत्र
सरेस—शिरस
सोखता—ब्लॉटिंग पेपर
संडसी छेदनेकी—पंच
स्याही—शाई
होलडर—टांक, होल्डर

राज्यघटनेंत आलेल्या हिंदी शब्दांचे मराठी प्रतिशब्द

हिंदी मराठी इंग्लिश

अ

अक्षम–असमर्थ–Incompetent
अक्षमता–असमर्थता–Incompetency
अग्रिमधन–विसार–Advance
अतिक्रमण–उल्लंघन–Violation
अतिरिक्त न्यायाधीश–जादा न्यायाधीश–Judge, extra
अतिरिक्त लाभ-जादा नफा–Excess Profit.
अधिकरण–चौकशी मंडळ–Tribunal
अधिकार-हक्क–Right
अधिकार-अभिलेख–हक्कांचें नोंदणी-पत्रक–Record of rights
अधिकार पृच्छा–अधिकारयुक्त-चौकशी–Quo warranto
अधिग्रहण–आग्रहाची मागणी–Requisition
अधिनियमन (नाम)–कायदा–Act
अधिनियमन (क्रिया.)–कायदा करणें–Enact
अधिपत्र–तावडतोब बोलावण्याचें कायदा-पत्र–Warrant
अधिभार–जादा कर–Sur-charge
अधिमान–विशेष पसंति–Preference
अधिवक्ता–वकील–Advocate
अधिवास–त्याच प्रांतांत राहणें–Domicile

हिंदी मराठी इंग्लिश

अधिवासी–प्रांतस्थ–Domiciled
अधिष्ठाता–मुख्याधिकारी– Presiding officer
अधिसुचना–जाहीर पत्रक–Notification
अधीक्षक–देखरेख करणारा–Superintendent
अधीक्षण–देखरेख – Superintendence
अधीन-अंकित–Subject
अधीन अधिकारी-खालचा अधिकारी–Subordinate Officer
अधीन न्यायालय-खालचें न्यायालय–Subordinate Court
अध्यक्ष–कायदे-मंडळाचा अध्यक्ष–Speaker
अध्यादेश–वट–हुकूम-Ordinance
अध्यासीन होना–अध्यक्ष होणें–Preside
अनन्य क्षेत्राधिकार–खास अंमल–Exclusive Jurisdiction
अनर्हता-अपात्रता–Disqualification
अनर्हीकरण-अपात्र करणें–Disqualify
अनियमिता - चूक–Irregularity
अनुकूलन–सोईस्कर केलेली–Adaptation
अनुच्छेद–कलम–Article
अनुज्ञप्ति–परवाना–Licence

हिंदी	मराठी	इंग्लिश

अनुज्ञा (क्रियापद)-परवानगी देणें -Permit,
अनुज्ञा (नाम)-परवानगी-Permission
अनुदान-देणगी-Grant
अनुदेश-समज-Instruction
अनुन्मुक्त-न मुक्त झालेली-Undischarged
अनुपाती प्रतिनिधित्व-संख्येस अनुसरून असलेलें प्रतिनिधित्व-Proportional representation
अनुपूरक-पूरक-Supplementary
अनुपूरक अनुदान-पूरक देणगी-Supplementary grant
अनुमति-मान्यता-Assent
अनुमोदन (क्रि.)-मान्य करणें-Approve
अनुमोदन(नाम) संमति-Approval
अनुशासन-शिस्त-Discipline
अनुशासन सम्बन्धी-शिस्तीस धरून-Disciplinary
अनुषक्ति-चिकटून असणें-Adherence
अनुष्ठान-अनुसरून-Exercise
अनुसमर्थन (ना.)-पास-Ratification
अनुसमर्थन (क्रि.)-पास करून घेणें-Ratify
अनुसंधान (क्रि.)-चौकशी करणें-Investigate
अनुसंधान (नाम)-चौकशी-Investigation
अनुस्मारक-आठवण-Reminder
अनुसूचित क्षेत्र-परिशिष्टांत दाखवलेली जागा-Scheduled area
अनुसूचित — जनजाति-परिशिष्टांत नमूद केलेली जमात-Scheduled Tribe
अनुसूचित जाति-परिशिष्टांत निर्देश केलेली जात-Scheduled Caste
अनुसूची-परिशिष्ट-Schedule
अन्तर्ग्रसन-समावेश-Involve
अन्तर्ग्रस्त-समावेशलेली-Involved
अन्तर्देशिय जलपथ-देशांतील जलमार्ग-Inland waterways
अन्तर्राष्ट्रीय-देशान्तर्गत-International
अन्तःकरण-सदसद्विवेक बुद्धि-Conscience
अन्य-देशीय-परस्थ- Aliens
अन्य-संक्रमण (क्रि.)-दूर करणें-Alienate
अन्य-संक्रमण (ना.)-दूर केलेली-Alienation
अपमान लेख-नालस्तीचें लिखाण-Libel

हिंदी	मराठी	इंग्लिश

अपमान-वचन–नालस्तीचे बोल–Slander
अपमिश्रण–भेसळ–Adulteration
अपर-न्यायाधीश– जादा-न्यायाधीश – Additional judge
अपराध–गुन्हा–Crime
अपराध–कायद्याविरुद्ध गुन्हा–Offence
अपराधी–गुन्हेगार–Criminal
अपवर्जन (क्रि.)–बाजुला काढणें–Exclude
अपवर्जन (ना.) बाजुला काढण्याची क्रिया. Exclusion
अपात्र–(निवडणुकीस) अयोग्य–Ineligible
अपात्रता-अयोग्यता–Ineligibility
अपील–(वरच्या न्यायालयांत) दाद–Appeal
अपील न्यायालय–दाद मागण्याचें वरचें न्यायालय–Court of Appeal
अप्रवृत्त-लागू न पडणें-Inoperative
अभिकथन–आरोप–Allegation
अभिकरण–दुसऱ्याकरितां काम करणारी संस्था–Agency
अभिकर्ता–दुसऱ्याकरितां काम करणारा–Agent
अभिप्राय–मत–Opinion
अभियाचना–मागणी–Demand
अभियुक्त–आरोपी–Accused

हिंदी	मराठी	इंग्लिश

अभियुक्ति–न्यायालयानें ठेवलेला आरोप–Charge
अभियुक्ति–खटला– Prosecution
अभियोज्य दोष–खटला करण्यासारखा दोष–Actionable
अभिरक्षा–पोलीस ताबा–Custody
अभिलेख–नोंद–Record
अभिलेख-न्यायालय–नोंद करणारें न्यायालय–Court of record
अभिशस्त–शिक्षा दिलेला–Convicted
अभिशस्ति–शिक्षा–Conviction
अभियोग–आरोपणें– Accusation
अभिसमय–रीत–Convention
अभ्यर्थी–उमेदवार–Candidate
अमान्य–बेकायदेशीर–Invalid
अयुक्त प्रभाव–अयोग्य वजन–Undue influence
अर्जन–प्राप्ति–Acquisition
अर्जी–अर्ज–Petition
अर्थ करना–अर्थ लावणें-Construe
अर्थ दन्ड–दंड–Fine
अर्हता–लायकी–Qualification
अल्पसंख्यक वर्ग–अल्पमतवाला पक्ष–Minority
अल्पीकरण–कमी करणें–Derogation
अवधिदान–पुढे ढकलणें–Adjourn

हिंदी	मराठी	इंग्लिश

अवमान (न्यायालयाचा) अपमान-Contempt

अवयस्क-अज्ञान (वयांत न आलेला) Minor

अविभक्त कुटुम्ब-एकत्र कुटुंब-Joint family

अविभक्त परिवार-एकत्र कुटुंब-Joint family

अविश्वास प्रस्ताव-अविश्वासाचा ठराव Motion of no confidence

अवैद्य-बेकायदेशीर-Illegal

अवैद्याचरण-बेकायदेशीर वागणूक-Illegal practice

असमर्थता-अक्षमता-Incapacity

असमर्थता-निवृत्ति वेतन-अक्षमता-(पेन्शन) वेतन-Invalidity pension

असैनिक-मुलकी-Civil

असैनिक शक्ति-मुलकी अधिकार (शक्ति) Civil power

अहितकारी-अनहित करणारी-Detrimental

अंकन-मान्य-Endorse

अंकित-मान्य केलेली-Endorsed

अंग-(मुलभूत) माप-Unit

अंश-भाग-हिस्सा-Share

अंशदान-वर्गणी-Contribution

आ

आकलन (क्रि.)-नांवें जमा करणें-Credit

हिंदी	मराठी	इंग्लिश

आकस्मिकतानिधि-सादिलवार-पैसा-Contingency Fund

आचार-रीति-रिवाज-Custom

आजादी-स्वातंत्र्य-Freedom

आजीविका-धंदे-Callings

आजीविकाकर-धंद्यावरील कर-Callings tax

आज्ञप्ति—न्यायालयाचा हुकूम—Decree

आदेश-हुकूम-order

आदेशिका-काम पुढें चालू करणें-Process

आनुषंगिक-पासून निघणारे-Consequential

अपराधिक-गुन्ह्याच्या स्वरूपाचे-Criminal

आपात-एकदम उपस्थित होणारी बिकट परिस्थिती-Emergency

आपाती-आयतेवेळीं उत्पन्न झालेली-Emergant

आपातकी उद्घोषणा-बिकट परिस्थितीची घोषणा-Proclamation of emergency

आभार-जबाबदारी-Obligation

आय-कर-उत्पन्नावरील कर-Income tax

आयात-शुल्क-आयात मालावरील जकात-Import duty

आयुक्त-कमिशनर या हुद्याचा अधिकारी-Commissioner

हिंदी	मराठी	इंग्लिश

आयोग–कामगिरी–Commission
आरक्षक–पोलिस–Police
आरक्षक बल–पोलिस-संख्या बल–Police Force
आरोप–आरोप–Allegation
आरोपण करना–आरोप करणें–Impose
आरोपण–कायद्यानें करण्यांत येणारी वसूली–Levy
आर्थिक–पैशासंबंधी–Economic
आर्थिक क्षेत्राधिकार–पैशाच्या बाबतींतील अंमल–Pecuniary jurisdiction
आवर्तक–वरचेवर लागणारा खर्च–Recurring
आवारागरदी–विचित्रपणा–Vagrancy
आवेदन-पत्र–अर्ज–Application
आस्ति–संपत्ति–Property
आहिंडन–विचित्रपणा–Vagrancy
आव्हान–बोलावणें–Summon
आंक–अंदाज–Estimate
इच्छा-पत्र-मृत्यु-पत्र–Will
इच्छा-पत्रहीन–मृत्यु-पत्र न करतां–Intestate
इच्छा-पत्र हीनत्व–मृत्यु-पत्र न करतां राहण्याची परिस्थती–Intestacy

उ

उगाहना–(क्रि.)–कर लादणें–Levy

हिंदी	मराठी	इंग्लिश

उच्चतमन्यायालय–सर्वांत वरीष्ठ न्यायालय–Supreme Court
उच्च न्यायालय–वरीष्ठ (हायकोर्ट) न्यायालय–High Court
उत्तराधिकार–वारसा–Succession
उत्तराधिकारी–शुल्क-वारसा-कर–Succession duty
उत्तराधिकारी–वारस–Successor
उत्तरवादिता – जबाबदारी–Liability
उत्पादन–उत्पन्न–Production
उत्पादन-शुल्ककजात–Excise duty
उत्प्रवास–देशाबाहेर जाणें–Emigration
उत्प्रेषण-लेख–खात्रीदायक लेख–Certiorari
उद्ग्रहणानाम) कायद्यानें लादलेला कर–Levy
उद्घोषणा-घोषणा-Proclamation
उद्भव–संतति–Descent
उद्यम धाडसी उद्योग–Enterprise
उधार–कर्ज–Loan
उधार-ग्रहण–कर्ज काढणें–Borrowing
उन्मत्त वेडा–Lunatic
उन्माद–वेड–Lunacy
उन्मुक्ति–मुक्ति–Immunity
उपकर–छोटे कर–Cess
उपक्रमण–सुरवात करणें–Initiate

हिंदी	मराठी	इंग्लिश

उपचार–परिहार–Remedy
उपजीविका–पोटाचा धंदा–occupa-tion
उपदान––एक प्रकारचीदेणगी––Gratuity
उपदेश–उपदेशक–Advisory
उपनिर्वाचन–उप-निवडणूक–Bye-election
उपनिवेशन–वसहात करणें–Colonization
उपबन्ध–तरतुद–Provision
उपभोग–उपभोग घेणें–Consumption
उपराज्यपाल–प्रांताचा उप-अधिकारी–Lieutenant Governor
उपराष्ट्रपति–दुय्यम प्रमुख–Deputy President
उपराष्ट्रपति–उपा-प्रमुख–Vice President
उपलब्धि–पगार–Emolument
उपविभाग–प्रांताचे केलेले भाग–Sub-division
उपवेशन–अधिवेश–Sitting
उपविधी–संस्थेचे कायदे–Bye-law
उपसभापति–सभेचा उपप्रमुख–Deputy Chairman
उपस्थित होना-हजर रहाणें-Appear
उपाध्यक्ष–अध्यक्षाच्या ऐवजी–Deputy Speaker

हिंदी	मराठी	इंग्लिश

उपायुक्त–उप-कमिशनरचा हुद्दा–Deputy Commissioner
उपायोजन–कामगिरीवर असणें–Employment
उपार्जित–मिळविलेलें–Accrued
उम्मेदवार–उमेदवार–Candidate
उल्लंघन–मोडणें-विरुद्ध–Contravention

ऋ

ऋण–कर्ज–Debt
ऋण ग्रस्तता–कर्जबाजारी–Indebtedness
ऋण-पत्र–कर्ज-रोखा–Debenture

ए

एकक–एक भाग–Unit
एकल निगम–संस्था एकाकि–Corporation, Sole
एकल संक्रमणीय मत–एक बदल-मत–Single transferable vote
एकस्व–खास हक्क–Patent

क

कटक–छावणी–Cantonment
कणक–हिशेब–Account
कदाचार–गैरवर्तणूक–Misbehaviour
कब्जा–ताबा–Possession
कंपनी–संघ–Company
कर–कर–Tax
करार–करार–Agreement
कर्तव्य–कर्तव्य–Duty

हिंदी मराठी इंग्लिश

कर्तुमभिप्रेत–केलें असें दाखविणें–Purporting to be done
कर्मचारी-वृन्द–हपीसांत काम करणारी मंडळी–Staff
कानून सम्बन्धी–कायद्यासंबंधी–Legal
कारखाना–कारखाना–Factory
कारबार–धंदा–Business
कारागार–तुरुंग–Prison
कराबन्दी–कैदी–Prisoner
कारावास–तुरुंगवास–Imprisonment
कार्मिक संघ–व्यापारी संघ–Trade Union
कार्य–काम धंदा–Business
कार्यकारी–तात्पुरतें काम पाहणारा–Acting
कार्यपालिका शक्ति–अंमल बजावणी अधिकार–Executive power
कार्यपालिका–अंमल बजावणी खातें–Executive
कालदान–पुढें ढकलणें–Adjourn
कावल–ताबा–Custody
कांजी हौस–कोंडवाडा–Cattle Pound
किराया–भाडें–Fare
किसान–कूळ–Tenant
कुर्की–ताब्यांत घेणें–Attach
कृतिस्वाम्य–मुद्रण हक्क–Copy right

हिंदी मराठी इंग्लिश

कृत्य–कार्य–Function
केन्द्रीय गुप्त-वार्ता विभाग–मध्यवर्ति गुप्त-पोलिस खातें–Intelligence Bureau
कैद–कैद–Imprisonment
कैदी–कैदी–Prisoner
क्षति–इजा–Injury
क्षितिपूर्ति बल–मागाहून दिलेल्या माफीचें बिल–Bill of Indemnity
क्षमताशाली–कार्यक्षम-Competint
क्षमा–क्षमा–Pardon
क्षेत्र–जागा–Area
क्षेत्राधिकार–अंमल–Jurisdiction

ख

खनिज–खनिज–Mineral
खनिज-वसति—खाणी कामगारांची वस्ती–Mineral settlement
खनिज-सम्पत्–खनिजसम्पत्ती–Mineral resources
खर्च–खर्च–Cost
खंड–कलम–Clause

ग

गजट–गॅझेट–Gazette
गणना–हिशेब–Account
गणनानुदान–जमाखर्चावर मतदान–Vote on account
गणना-परीक्षा–हिशेब तपासणी–Audit
गणपूर्ति–सभेचें काम चालू होण्या-

हिंदी मराठी इंग्लिश

पुरती संख्या–Quorum
गवेषणा–संशोधन–Research
गूढ पत्र–गुप्त-मतदान–Ballot
ग्राम-परिषद्–गांव–पंचायत–Village Council
ग्राह्य–स्वीकारण्यासारखा–Admissible

घ

घोषणा–घोषणा–Declaration

च

चट्टम (ना)–कृति-कायदा–Act
चर्चा–चर्चा–Discussion
चल अर्थ–(नाणें) चलन–Currency
चलावणी–(नाणें) चलन–Currency
चित्तविकृति–मनाची मूढता–Unsoundness of mind
चिन्ह–चिन्ह–Mark
चुकती–करार–Agreement
चुने हुए–निवडलेला–Elected
चुंगी–जकात–Octroi
चेक–चेक–Cheque

छ

छावनी–छावणी–Cantonment

ज

जगह–पोष्ट जागा–Post
जनगणना–खाने सुमारी–Census
जन-जाति–जमात–Tribe

हिंदी मराठी इंग्लिश

जन-जाति-क्षेत्र–जमातीचें क्षेत्र–Tribal Area
जन-जाति- परिषद्–जमात-पंचायत—Tribal Council
जल-दस्युता–चांचेगिरी–Piracy
जल-प्रांगण–देशाचा समुद्रभाग–Territorial waters
जामिन–जामिन–Bail
जांज करना–चौकशी करणें–Inquire
जिला–जिल्हा–District
जिला-गण–जिल्हा-पंचायत-मंडळ–District Board
जिला-निधि -जिल्ह्याचा फंड–District Fund
जिला-न्यायालय–जिल्हा-कोर्ट-District Court
जिला-परिषद्–जिल्हा-मंडळ–District Council
जिला-मंडली–जिला-पंचायत-मंडळ–District Board
जीविका–जीवन-साधन–Livelihood
जूआ–सट्टा–Gambling
जुर्माना किया–दंड केलेला–Fined
जेल तुरुंग–Prison
ज्वार-जल-भरतीचें पाणी–Tidal—waters

हिंदी मराठी इंग्लिश

ज्ञ

ज्ञाप–लेख–Memo
ज्ञापन–लेख–Memorandum

ट

टंकण–नाणें–Coinage
टांच–जप्ति–Attach
ट्राम–ट्राम–Tramway
ट्रामगाडी–ट्रामगाडी–Tramcar

ड

डिक्री–कोर्टाचा हुकूम–Decree

त

तत्समय–त्यावेळेपुरता–For the time being
तत्स्थानी–त्यासारखा–Corresponding
तदर्थ–विशेष कामासाठीं नव्हे अशी–Ad hoc
तीर्ण–पास झाला–Passed
तौल–मोजदाद करणें-Assessment
तृतीय पठण–तिसरें वाचन–Third reading
त्रैवार्षिक–त्रैवार्षिक–Triennial

थ

थाना–पोलीस चौकी–Police Station

द

दत्तक-ग्रहण–दत्तक–Adoption
दत्तक-स्वीकरण–दत्तक घेणें–Adoption

हिंदी मराठी इंग्लिश

दस्तकारी--हस्तव्यवसाय—Handicraft
दस्तावेज–दस्तऐवज–Document
दंड देना–शिक्षा करणें–Punish
दंड-न्यायालय–फौजदारी-कोर्ट–Criminal Court
दंड-विधि–फौजदारी-कायदा–Crminal law
दंड-सम्बन्धी–गुन्हेगारी संबधी–Criminal
दंडादेश–शिक्षा देणें–sentence
दंडाधिकारी न्यायालय–मॅजिस्ट्रेटचें कोर्ट–Magistrate's Court
दाखला–दाखला–Entry
दातव्य–धर्मार्थ दान– Charities
दाय–वारसा–Inheritance
दायित्व–जबाबदारी–Liability
दावा–दावा–Claim
दिवाला–दिवाळें–Bankruptcy
दिवाला–दिवाळें·नादारी–Insolvency
दीवानी-मुल्की–Civil
दीवानी-अदालत–मुल्की कोर्ट–Civil Court
दृष्टांक–परदेशगमन परवान्यावरील ठसा–visas
देय–फी–Fee
देशीयकरण–देशी बनविणें–Naturalisation

हिंदी मराठी इंग्लिश

दोघरा–दोन-कायदे-मंडळ असलेली–Bi-cameral
दोष-प्रमाणित–शिक्षा झालेला–Convicted
दोष-सिद्धि–आरोप सिद्ध झालेला–Conviction
दोषारोप–आरोप (फौजदारी)–Charge
द्यूत–सट्टा–Gambling
द्विगृही–दोन-कायदे-मंडळ असलेली–Bi-cameral
द्वितीय-पठन–दुसरें वाचन–Second Reading

ध

धन–पैसा–Money
धन-विधायक–पैशाविषयीं बिल–Money-bill
धर्म–धर्म–Faith
धर्मस्व–देणगी–Endowments
धंदा–धंदा–Occupation

न

नक्श–नक्षी–Design
नगरक्षेत्र – म्युनिसिपालटीचें क्षेत्र–Municipal area
नगर-ट्रामवे–म्युनिसिपल ट्रामवे–Municipal Tramway
नगर-निगम–नगर-पालिका–Municipal Corporation
नगर-पालिका–लहानशा शहराची

हिंदी मराठी इंग्लिश

म्युनिसिपालटी–Municipality
नगर-रथ्यायान–म्युनिसिपल ट्राम–Municipal Tram
नगर-समिति–म्युनिसिपल कमिटी–Municipal Committee
नागरिकता–नागरिकता–Citizen-ship
नाम-निदर्शन–सरकारकडून नेमलेला–Nominate
नावधिकरण–आरमार–Admiralty
निकाय–संस्था–Body
निर्क्षेपनिधि–कायम स्वरूपाचा फंड–Sinking Fund
निखात-निधि–शिल्लक निधि–Treasure trove
निगम–नगर पालिका–Corporation
निगम-कर–नगरपालिकेचा कर–Corporation Tax
निगमन–संघटनेची स्थापना–Incorporation
निगम-निकाय–संघटित संस्था–Body, Corporate
निदेश–निर्देश-आज्ञा–Direction
निधि–फंड–Fund
निबन्धन नोंद–Registration
निबद्ध–नोंदलेली–Registered
निबन्धन–कलम-अट–Term
नियन्त्रक महालेखापरीक्षक–हिशेब तपासनीस प्रमुख–Comptroller

हिंदी मराठी इंग्लिश

and Auditor-General

नियन्त्रण–सरकारनें बांधलेले भाव–Control

नियम–नियम–Rule

नियुक्ति–नेमणूक–Appointment

नियोजक-उत्तरवादिता–मालकाची जबाबदारी–Employer's liability

नियोजक-दातव्य–मालकावरची जबाबदारी–Employer's liability

निरसन–रद्द–Repeal

निराकरण करना–रद्द करणें–Abrogate

निरोध–ताबा–Custody

निरोधा–एका बाजूस ठेवणें–Quarantine

निर्णय–कोर्टाचा निकाल–Judgment

निर्णायक मत–अध्यक्षाचें जादा मत–Casting vote

निर्देश–संबंध–Reference

निर्धारण–अंदाज–Assessment

निर्बन्धन–निर्बंध–Restriction

निर्माण–तयार करणें–Manufacture

निर्यात–बाहेर पाठविणें–Export

निर्यात-कर–निर्यात-कर–Export tax

निर्यात-शुल्क–निर्यात-कर–Export duty

हिंदी मराठी इंग्लिश

निर्योग्यता–अपात्रता–Disability

निर्वचन–अर्थ लावणें–Interpretation

निर्वसीयत–मृत्युपत्र न करणें–Intestate

निर्वसीयता–मृत्युपत्र न करतां–Intestacy

निर्वहन–पार पाडणें-सोडणें–Discharge

निर्वाचक-गण–मतदार-संग–Electoral college

निर्वाचक नामावली–मतदारांची यादी–Electoral rolls

निर्वाचन (क्रि.)–निवडणें–Elect

निर्वाचन (ना.)–निवडणूक–Election

निर्वाचन-अधिकरण–निवडणूक-चौकशी-मंडळ–Election Tribunal

निर्वाचन-आयुक्त–निवडणूक-कमिशनर–Election Commissioner

निर्वाचन क्षेत्र–मतदार-संघ–Constituency

निर्वाचित–निवडलेला–Elected

निर्वासन–काळेंपाणी-जन्मठेप–Transportation

निर्वाह-मजूरी–जीवन-वेतन–Living wage

निलम्बन (क्रि.)–तात्पुरतें दूर

हिंदी	मराठी	इंग्लिश

करणें–Suspend
निलम्बन (नाम.)–तात्पुरतें दूर–Suspension
निवारक-निरोध–अडकवून ठेवणें–Preventive detention
निवृत्त होना–पेन्शनींत निघणें–Retire
निवृत्ति–पेन्शन घेणें–Retirement
निवृत्ति-वेतन–पेन्शन–Pension
निषेध–बंधन–Forbid
निषिद्ध–बंधन घातलेला–Forbidden
निष्ठा–निष्ठा–Allegiance
नोंदना (क्रि.)–नोंद करणें–Register
नौकरी–नोकरी–Employment
नौकरी-कर–नोकरीवरचा कर–Employment tax
नौकाधिकरण-आरमार–Admiralty
नौ-परिवहन–जलपर्यटन–Navigation
नौ-सेना सम्बन्धी–आरमारी–Naval
न्यस्त करना–माथीं मारणें–Entrust
न्यायपालिका–न्याय देणारी–Judiciary
न्यायाधिकरण–न्याय देणारें मंडळ–Tribunal
न्यायाधिपति–न्याय देणारा–Justice

हिंदी	मराठी	इंग्लिश

न्यायाधिश–न्याय देणारा–Judge
न्यायालय–कोर्ट–Court
न्यायालय-अवमान–कोर्टाचा अपमान–Contempt of Court
न्यायिक-कार्यरीति–कायद्याचें काम–Judicial Proceeding
न्यायिक मुद्रांक–न्यायालयाचीं तिकिटें–Judcial stamps
न्यायिक शक्ति–(कायद्याचा) न्यायालयाचा अधिकार–Judicial power
न्यास–विश्वासु संघ–Trust
न्यूनन–थोडक्यांत आणणें–Abridge

प

पक्ष–पक्ष–Party
पण लगाना–शर्यत मारणें–Bet
पण क्रिया–सट्टा खेळणें–Betting
पण्य चिह्न–व्यापारी शिक्का–Merchandise Mark
पत (ना)–पत–Credit (n.)
पतन-निरोध–बंदरांत डांबून ठेवणें–Port quarantine
पथ-कर–रस्त्यावरील कर–Toll
पथ-नियम–रस्त्याविषयीं नियम–Rule of the road
पद–जागा–Post
पद–(ऑफिस) ह्पीस–Office
पदच्युत करना–काढून टाकणें–Dismiss

हिंदी	मराठी	इंग्लिश
पदत्याग	राजीनामा देणें	Resignation
पदधारी	हपीसर	Incumbent of an office
पदाधिकारी	हपीसर	Officer
पदावधि	हापीसची मुदत	Tenure
पदावास	हपीसराची रहाण्याची जगा	Official residence
पदेन	जादा हपीसर	Ex-officio
प्रकीकरण	बाहेर काढणें	Alienation
परमादेश	मोठी आज्ञा	Mandamus
परन्तु	जर-तर	Provided
परमट (नाम)	परवाना	Permit
परामर्श	विचारविनिमय	Consultation
परित्यजन	त्याग	Abandonment
परित्याग	त्याग	Abandonment
परित्राण	सुखरुपता	Safeguard
परिपालन	अमलांत आणणें	Implement
परिप्रश्न	चौकशी	Inquiry
परिलब्धि	इतर मिळकत	Perquisite
परिवहन	दळणवळण	Transport
परिवहन	नेणें	Carriage
परिव्यय	खर्च	Cost
परिषद्	परिषद्	Council

हिंदी	मराठी	इंग्लिश
अरिषद-आदेश	कौंसिलची आज्ञा	Order in Council
परिसीमन	सीमा ठरविणें	Delimitation
परिसीमा	सीमा घालणें	Limitation
परिहार	कमी करणें	Remisson
परिवार विधेयक	माफीचें बिल	Bill of Indemnity
परोक्ष निर्वाचन	अप्रत्यक्ष निवडणूक	Indirect election
पर्यवेक्षण	परीक्षा	Inspection
पर्यालोचन	मुद्दाम	Deliberate
पशु-अवरोध	कोंडवाडा	Cattle Pounds
पंचाट	(मध्यस्थाचा) निर्णय	Award
पंजी	रजिस्टर	Register
पंजी	रजिस्टर केलेला	Registered
पंजीवन्दन	नोंद करणें	Registration
पंजीयन	नोंद करणें	Registration
पात्रता	पात्रता	Eligibility
पात्र	पात्र-योग्य	Eligible
पार-पत्र	देशाबाहेर जाण्याचा परवाना	Pass Port
पारण	पास	Pass
पारित	पास झालेला	Passed

हिंदी	मराठी	इंग्लिश

पारितोषिक–बक्षीस–Reward
पारिश्रमिक–मोबदला–Remuneration
पावती–पावती–Receipt (paper)
पीठासीन होना–सभा चालविणें–Preside
पीठासीन पदाधिकारी–अध्यक्ष–Presiding officer
पुनरीक्षण–तपासणें–Revision
पुनर्विचार-न्यायालय–अपीलाचें कोर्ट-Court of Appeal
पुनर्विलोकन–तपासणी–Review
पुरःस्थापन–पुढें मांडणें-Introduce
पुरःस्थापना–पुढें मांडण्याची क्रिया–Introduction
पूर्त–धर्मादाय–Charity
पूर्त धार्मिक धर्मस्व–धार्मिक देणगी–Charitable and religious endowment
र्त संस्था–धार्मिक संस्था–Charitable institution
पूर्व मंजुरी–आगाऊ मंजुरी–Previous sanction
पूर्व संमति–आगाऊ संमति–Previous consent
पूंजी–धन-दौलत–Capital
पृष्ठांकन–मान्य–Endorse
पृष्ठांकित–मान्य केलेलें–Endorsed
पेशगी–विसार–Advance

हिंदी	मराठी	इंग्लिश

पेशा–धंदा–Profession
पोषण–निर्वाह–Maintenance
पोषण करना–पोसणें-Maintain
पौरत्व–नागरिकता–Citizenship
प्रकट करना–उघडकीस आणणें–Discovery
प्रकाशन–प्रकाशित केलेली-Publication
प्रकिया–कामाची रीत–Procedure
प्रख्यापन–प्रचारांत आणणें–Promulgate
प्रग्रहण–अटक–Arrest
प्रचलित–चालू–Current
प्रचार करना–प्रचार करणें–Propagate
प्रतिकर–भरपाई–Compensation
प्रतिकूल असर डालना–प्रतिकूलता–Affect Prejudicially
प्रतिकूलता–विरुद्ध–Contravention
प्रतिकूल प्रभाव–विरोध-Prejudice
प्रतिकूल प्रभाव डालना–विरोधता–Affect prejudicially
प्रति-कृति–नकल–Copy
प्रतिज्ञान–होकर–Affirmation
प्रतिनिधि–प्रतिनिधि–Representative
पतिनिधित्व–प्रतिनिधित्व–Representation

हिंदी	मराठी	इंग्लिश

प्रति पत्री–दुसऱ्याकडून–Proxy
प्रतिपालक अधिकरण–अज्ञात-पालक, कोर्ट–Court of wards
प्रतिभूति–आधार–Security
प्रतिरक्षा–बचाव–Defence
प्रतिलित्य–नक्कल–Copy
प्रतिलिप्यधिकर–मालकी हक्क–Copyright
प्रतिवेदन–रिपोर्ट–Report
प्रतिव्यक्ति-कर–डोईपट्टी–Capitation tax
प्रतिषिद्ध–आडकाठी असलेला–Prohibited
प्रतिषेध–आडकाठी–बंदी–Prohibition
प्रति-शुल्क–प्रति-कर–Countervailing duties
प्रतिषेध-लेख–आडकाठीचा हुकूम–Writ of prohibition
प्रतिसंहरण–परत घेणें–Revoke
प्रत्यक्ष निर्वाचन–प्रत्यक्ष निवडणूक–Direct election
प्रत्यय–पत–Credit
प्रत्यय-पत्र–पतिचा लेख–Letters of credit
प्रत्ययानुदान–पतिचीं मतें–Votes of credit
प्रत्यर्पण–बाहेर काढणें–Extradition

हिंदी	मराठी	इंग्लिश

प्रत्याभूति–आधार–Guarantee
प्रथम-पठन–पहिलें वाचन– First reading
प्रथम-सदन–खालचें विधि-मंडळ–Lower House
प्रधान-मंत्री–मुख्य-प्रधान–Prime Minister
प्रपत्र–नमुना-पत्रक–Form
प्रभाव–वजन–Influence
प्रभु–मुख्य राज्यसत्ताधारी–Sovereign
प्रभुता–साम्राज्य–Sovereignty
प्रमाण-पत्र (सर्टिफिकिट) प्रशस्ति-पत्रक–Certificate
प्रमाणीकरण-प्रमाणभूतपणा–Authentication
प्रमोद कर–करमणुकीवरील कर–Entertainment tax
प्रयुक्ति–योजणें–Application
प्रयोग–योजना–Application
प्रयोग–लावणें–Exercise
प्रतिलम्बन–शिक्षेची तहकुबी करणें–Reprieve
प्रवर-समिति–तज्ञ-सभा–Select Committee
प्रविष्टि–दाखला–Entry
प्रवेश–जोडून घेणें–Access
प्रवेशन–जोडण्याची क्रिया–Accession

हिंदी — मराठी — इंग्लिश

प्रव्रजन–स्थानांतर–Migration
प्रशान्ति–शांतता–Tranquillity
प्रशासन–राज्यकारभार–Administration
प्रशासन - वहिवाटणें–Administer
प्रशासन कार्यक्षमता–राज्यकारभार करण्यांत वागबगारी-Efficiency of administration
प्रशासन कार्यपटुता–राज्यकारभाराची वाकबगारी - Efficiency of administration
प्रशासनीय–राज्यकारभारा विषयीं— Administrative
प्रशासनीय-कृत्य–राज्यकारभाराचीं कृत्यें–Administrative functions
प्रशासित–शासित-Administered
प्रशिक्षण–शिक्षण–Training
प्रसंग–संदर्भ–Context
प्रसारण–दूर-ध्वनी क्षेपण–Broadcasting
प्रसूतिसहाय्य - बाळंतपणासंबंधी सोयी–Maternity relief
प्रसुतिसहायता–बाळंतपणाविषयीं सोय-Maternity relief
प्रस्ताव–ठराव–Motion
प्रस्तावना–उपोद्‌घात–Preamble
प्रस्थापना - ठरावाविषयीं सूचना–Proposal

हिंदी — मराठी — इंग्लिश

प्राक्कलन–अंदाज–Estimate
प्रादेशिक आयुक्त–प्रांताचा कमिशनर-Regional Commissioner
प्रादेशिक क्षेत्राधिकार–प्रांतिय अंमल–Territorial jurisdiction
प्रादेशिक निधि–प्रांताचा फंड–Regional Fund
प्रादेशिक निर्वाचन क्षेत्र–प्रांतीय मतदार संघ–Territorial constituency
प्रादेशिक परिषद्–प्रांताचें (कौंसिल) मंडळ–Regional Council
प्रादेशिक भार–प्रांताचा खर्च–Territorial charges
प्राधिकार–अधिकार–Authority (ab.)
प्राधिकारी–अधिकारी –Authority
प्राधिकृत–अधिकार असलेला–Authorised
प्रान्त–प्रांत–Province
प्रापण–मिळणें–Accrue
प्राप्त होना–मिळणें–Accrue
प्राप्ति–मिळकत–Receipt
प्रामिसरी नोट–वचन चिट्ठी–Promissory note
प्रासंगिक–अयाचित–Incidental
प्रोद्भवन–मिळणें–Accrue
प्रोद्भवत–मिळालेलें–Accrued

फ

फरियाद–तक्रार–Complaint

हिंदी	मराठी	इंग्लिश

फारम–नमुना पत्रक–Form
फीस–फी–Fees
फेडरल न्यायालय–संयुक्त राज्याचें न्यायालय Federal Court

ब

बंटवारा–तोडून देणें–Allocation
बनाये रखना (क्रि.)–पोसणें–Maintain
बनाये रखना (ना.)-पोषण–Maintenance
बंदी करना-बंदीवान करणें–Arrest
बन्दी प्रत्यक्षीकरण–तावडतोब मुक्त करण्याविषयीं अर्ज–Habeas Corpus
बन्धक–गहाण टाकणें–Mortgage
बल–सैन्य–Force
बहिःशुल्क–जकात-Custom duty
बहुमत–बहुमत–Majority
बांट–सोंपविणें–Allotment
बिल–(बिल) मसुदा–Bill
बीमा–विमा–Insurance
बीमा–पत्र–विम्याची पॉलिसी–Policy of insurance
बेकारी-बेकारी–Unemployment
बैठक–बैठक–Sitting
बैंक–बँक–Bank
बोर्ड–मंडळ–Board

भ

भत्ता–भत्ता–Allowance

हिंदी	मराठी	इंग्लिश

भविष्य निधि–प्रॉव्हिडंट फंड-Provident Fund
भर्ती–सैन्यांत दाखल–Recruitment
भागिता-भागिदारी–Partnership
भाटक–भाडें-Rent
भाडा–भाडें–Fare
भार०खर्च–Charge
भारग्रस्त संपदा–कर्जाचा बोजा असलेली संपत्ति– Encumbered estates
भारत सरकार–हिंदी सरकार–Government of India
भारित करना-भरणें-करणें-Charge
भू-अभिलख–जमिनीविषयींचें रेकॉर्ड–Land Records
भू-घृति–जमिनीसंबंधीं मुदत–Land tenures
भू-राजस्व-जमिन महसूल–Land Revenue
भ्रष्ट–भ्रष्ट–Corrupt

म

मजूरी–वेतन–Wage
मण्डल–जिल्हा–District
मण्डलन्यायालय–जिल्हा-कोर्ट–Court, District
मण्डलाधीश–दुय्यम कमिशनर–Deputy Commissioner

हिंदी मराठी इंग्लिश

मण्डलायुक्त–दुय्यम कमिशनर–Deputy Commissioner
मण्डली-मंडळ–Board
मत–मत–Vote
मतदाता–मत देणारा–Voter
मतदान–मत देणें–Voting
माताधिकार–मताचा अधिकार–Suffrage
मतिमान्य–बुद्धिची जडता–Dullness
मध्यस्थ न्यायाधिकरण–मध्यस्थ चौकशी-मंडळ–Arbitral tribunal
मध्यस्थ–मध्यस्थी करणारा–Arbitrator
मध्यस्थ-निर्णय-मध्यस्थाचा निकाल-Arbitration
मनौदौर्बल्य–मनाचा कमकुवतपणा–Mental weakness
मनोनयन–नेमणें–Nominate
मनोवैकल्य–मनाचा कमकुवतपणा–Mental defficiency
मन्त्रणा–सल्ला–Advice
मन्त्रणा देना–सल्ला देणें–Advise
मन्त्रणा-परिषद्–सल्लागार मंडळ–Advisory Council
मन्त्रि-परिषद्–मंत्र्यांचें कौंसिल–Council of Ministers
मंत्रि–मंत्रि–Minister

हिंदी मराठी इंग्लिश

मरण-शुल्क–मृत्यु-कर-Death duty
महाजनी–बँकेचा धंदा करणारी–Banking
महाधिवक्ता–मुख्य सरकारी वकील–Advocate-General
महान्यायवादी–मुख्य सरकारी कायदे सल्लागार–Attorney-General
महाप्रशासक–मुख्य राज्यकारभारी–Administrator-General
महालेखा परीक्षक–मुख्य हिशेब-तपासनीस–Auditor-General
महाभियोग–बड्या अधिकारावरील खटला–Impeachment
मंजूरी–मंजूरी–Sanction
मानदेय–कामगिरीची बक्षीसवजा अल्प देणगी–Honorarium
मानव-पण्य–माणसाची खरेदी-Traffic in human beings
मानहानि–निंदा–Defamation
मान्यता–मान्य करणें–Validity
मार्गदर्शन–मार्ग दाखविणें–Guidance
मांग–मागणी–Demand
मीनक्षेत्र–मासेमारी–Fishery
मीन-पण्यै–मासेमारी–Fishery
मुक्त–सूट असलेला–Exempt
मुखिया–प्रमुख–Headman
मुख्य–प्रमुख–Chief

हिंदी	मराठी	इंग्लिश

मुख्य-आयुक्त–मुख्य कमिशनर—Chief Commissioner

मुख्य-निर्वाचन-आयुक्त–मुख्य-निवडणूक कमिशनर–Chief Election Commissioner

मुख्य न्यायाधिप–सर न्यायाधीश–Chief Justice

मुख्य न्यायाधीश–मुख्या न्यायाधीश–Chief Judge

मुख्य-मंत्री–मुख्य-प्रधान–Chief Minister

मुद्रा–शिक्का–Seal

मुद्रांक-शुल्क–शिक्याचा स्टँप–Stamp duty

मूलधन–भांडवल–Capital

मूलधन-मूल्य–भांडवलाची-किंमत–Capital value

य

यथास्थिति–जशी परिस्थिती असेल त्याप्रमाणें–As the case may be

यन्त्रशास्त्र–स्थापत्य-Engineering

याचिका–अर्ज–Petition

यातायात–आवक-जावक–Traffic

योगकाल–रुजूं होण्याची वेळ–Joining time

र

रक्षण–राखून ठेवणें–Reservation

रक्षाकवच–सुरक्षपता–Safeguard

रक्षित-वन–राखीव जंगल=Reserved forest

रथ्यायान–ट्राम गाडी–Tramcar

रद्द करना–रद्द करणें–Annulment

रसीद–पावती–Receipt

राजगामी–सरकारजमा होणें–Escheat

राजनय–राजकीय कारवाई–Diplomacy

राजस्व–वसूल–Revenue

राजस्व-न्यायालय–जमीन महसूल कोर्ट–Revenue Court

राज्य–राज्य–State

राज्यकी सरकार–प्रांताचें सरकार–Government of State

राज्यक्षेत्र–राज्यांत मोडणारा प्रदेश–Territory

राज्य क्षेत्रांतील प्रवर्तन–राज्याच्या बाहेरील प्रदेशांतील घडामोडी–Extra territorial operation

राज्यनिधि–राज्याचा फंड–State Fund

राज्य-परिषद्–राज्यांचें मंडळ–Council of States

राज्यपाल–(गव्हरनर) प्रांताधिपति–Governor

राज्य-सूची–राज्य-जंत्री–State-List

राय-मत–Opinion

राशि–संख्या–Amount

हिंदी	मराठी	इंग्लिश

राष्ट्र–राष्ट्र–Nation
राष्ट्रऋण–देशाचें कर्ज–Public debt
राष्ट्रपति–देशाचा अध्यक्ष–President
राष्ट्रपति-प्रसादपर्यंत–अध्यक्षाच्या मर्जीत असेपर्यंत–During the pleasure of the President
राष्ट्रीय-राजपथ–देशाच्या मालकीचे रस्ते–National highways
राष्ट्रों की विधि–देशाचे कायदे–Laws of Nations
रिक्तता–मोकळी जागा–Vacancy
रिक्ति–मोकळी जागा–Vacancy
रिक्ति–खाली जागा–Vacancy
रिक्थ–इस्टेट–Property
रिकावट–अडथळा–Bar
रूढि–चाल–Custom
रूप–स्वरूप–Form
रूपभेद–मुरड–Modification
रूपांकन–नमुना–Design
रेल–रेलवे–Railway

ल

लगान–भाडें-Rent
लगाना–लादणें–Impose
लघूकरण कमी करणें–Commute
लम्बमान–चालू असणें–Pending
लम्बित–चालू–Pending
लाइसेंस–परवाना–Licence
लागत–खर्च–Cost
लागू होना (ना)–लागू पडणें–(n) Application
लाभ–नफा–Profit
लाभांश–नफ्याचा भाग–Dividend
लिखत–कागद–Instrument
लिखित सूचना–लेखी सूचना–Notice in writing
लेख–लेखी समज–Writ
लेखा–हिशेब–Account
लेखा-परीक्षा–तपासणी Audit
लेख्य–कागद-पत्र–Document
लेखानुदान-हिशोबावर-मत–Votes on accounts
लेखादेना–व्यवहार–Dealings
लोक–जनता–People
लोक-अधिसूचना–जाहीर खबर–Public notification
लोकसभा–लोक-गृह–House of the People
लोक-समाज–समाज-Community
लोक-सेवायें–राष्ट्रीय नोकऱ्या–Public Services
लोक-सेवायोग–राष्ट्रीय नोकरी-कमिशन Public Service Commission
लोक-स्वास्थ्य–समाज-आरोग्य–Public health

हिंदी	मराठी	इंग्लिश

व

वकालत करना–वकीली करणें–Plead
वकील–वकील–Pleader
वचन पत्र–वचन चिट्ठी–Promissory note
वचनबंधन–वचन देणें–Engagement
वाणिक्-पोत–व्यापारी आरमार–Merchant marine
वयस्क–सज्ञान मनुष्य–Major
वयस्क-मताधिकार–प्रौढ-मत–Adult suffrage
वरी–कर्तव्य–Duty
वसीयत–मृत्युपत्र–Will
वस्तु-भाडा–ने-आण करण्याबद्दल भाडें–Freight
वहन-पत्र–माल नेण्या-उतरण्याचें पत्रक–Bill of lading
वंटन–देणें–Allot
वाक्-स्वातंत्र्य–भाषण-स्वातंत्र्य–Freedom of speech
वाणिज्य–व्यापार–Commerce
वाणिज्य-दूत–व्यापारी प्रतिनिधि–Consul
वाणिज्य-संबंधी–व्यापार विषयक–Commercial
वाद–वादाचा मुद्दा–Cause
वाद-पद–मुद्दा–Issue
वाद-प्रतिवाद–वाद-विवाद–Controversy
वाद-मूल–वाद-मुद्दा–Cause of action
वाद-विषय-वादाचा विषय-Debate
वाद-विवाद–चर्चा–Subject matter
वायदा-बाजार–वायदे-बाजार–Future market
वायु-पथ–विमान-मार्ग–Airways
वार्षिक–वार्षिक–Annual
वार्षिक-वित्त-विवरण–वार्षिक-आर्थिक-पत्रक–Annual financial statement
वार्षिकी–दरवर्षी देण्याचें–Annuities
विकलन (क्रि.)–खर्चाचे बाजूस घालणें–Debit
विकृतचित्त–मनाचा मूढ-Unsound mind
विक्रय–विक्री–Sale
विक्रय-कर–विक्रि-कर–Sales tax
विघटन–विसर्जन–Dissolution
विचार–विचार–Consideration
विचारार्थ प्रस्ताव–विचाराविषयीं सूचना–Motion Distribution
वितरण–वांटणें–Finance
वित्त–अर्थ– Finance bill

हिंदी मराठी इंग्लिश

वित्त-विधेयक–अर्थ-बिल–Finance-Commission
वित्तायोग–अर्थ-कमिशन – Financial
वित्तीय–आर्थिक–Financial obligation
वित्तीय भार–आर्थिक जबाबदारी–Financial statement
वित्तीय विवरण–आर्थिक पत्रक–
विदेशीय कार्य-परदेशांतील घडामोडी–Foreign Affairs
विदेशीय विनिमय-परदेश-हुंडणावळ–Foreign exchange
विधान–कायदा–Legislation
विधान-परिषद्–कायदे-मंडळ–Legslative Council
विधान-मंडल–कायदे करणारी संस्था–Legislature
विधान-सभा–कायदे-मंडल (असेंब्ली)–Legislative Assembly
विधायिनी शक्ति–कायदे करण्याचा अधिकार–Legislative power
विधी–कायदा–Law
विधि-प्रश्न–कायद्याचा प्रश्न–Question of law
विधि-मान्य–कायदेशीर-चलन–Legal tender
विधियोंका समान संरक्षण–कायद्याचें समान संरक्षण–Equal protection of law
विधि-संबंधी–कायदेशीर–Legal
विधेयक–कायद्याचा मसुदा–Bill
विनियन–नियमन–Regulation
विनियमान–नियमन करणें–Regulate
विनिमय-पत्र–देवघेवीचें बिल–Bill of exchange
विनियोग–ज्या त्या खात्याची खर्चासाठीं वांटणी–Appropriation
विनियोग-विधेयक–वाटणीचें बिल–Appropriation bill
विनिश्चय–निकाल–Decision
विभाग–भाग–Section
विभाजन–वांटणी–Distribution
विभेद–भेदभाव–Discrimination
विमति–विरोध–Dissent
विमान – परिवह – हवा-पर्यटन–Air navigation
विमान-यातायात–हवाई-ने आण–Air traffic
विमान-बल–विमान-दल–Air Forces
विमोचन–मुक्त करणें–Redemption
विमोचन-भार–मुक्त करण्याचा खर्च–Redemption charges

हिंदी मराठी इंग्लिश

वियुक्त–काढून घेणें–Deprive
विराम–अल्प आराम–Respite
विरुद्ध–विरुद्ध–Repugnant
विरोध–विरोध–Repugnance
विरोध–विरोधिपण–Repugnancy
विल–मानसिक शक्ति–Will
विलेख–कागद-पत्र–Deed
विवरणी–परत–Return
विवाद–तंटा–Dispute
विवाह-विच्छेद–काडी-मोड–Divorce.
विशेषाधिकार–विशेष अधिकार–Privilege
विश्वास-प्रस्ताव–विश्वासाचा ठराव–Motion of confidence
विश्वासका अभाव–गैरविश्वास–Want of confidence
विषय–विषय–Subject
विसर्जन–विसर्जन–Disperse
विसंगत–विसंगत–Irrelevant
विस्तार–विस्तार–Extend
विस्फोटक–स्फोटक–Explosive
वीसा–परदेश-गमन-परवाना–Visas
वृत्ति–धंदा–Profession
वृत्तिकर–धंद्यावरील कर–Profession tax
वृद्धि–(वाढ) व्याज–Interest
वेतन–पगार–Pay, Salary
वेलई–नोकरी–Employment

हिंदी मराठी इंग्लिश

वेलाजल–भरतीचें पाणी–Tidal waters
वैदेशिक कार्य–बाह्य देशांतील कार्य–External Affairs
वोटदाता–मतदार–Voter
वंचित करना–काढून घेणें–Deprive
व्यक्ति–व्यक्ति, इसम–Person
व्यपगत होना–बुडणें–Lapse
व्यय–खर्च-Expenditure
व्यवसाय–धंदा–Vocation
व्यवस्था–व्यवस्था–Order
व्यवहार–मुलकी–Civil
व्यवहार–व्यापार–Dealings
व्यवहारअदालत–मुलकी कोर्ट–Civil Court
व्यवहारालय–मुलकी कोर्ट–Civil Court
व्यवहार न्यायालय–मुलकी कोर्ट–Civil Court
व्यवहार प्रक्रिया–मुलकी काम करण्याची रीत Civil Procedure
व्यवहार प्रक्रिया संहिता–मुलकी कामाच्या रितीचे कोड–Civil Procedure Code
व्यवहार लाना–खटला करणें–Sue
व्यवहार वाद–मुलकी खटला–Civil Suit
व्यवहार-विषयक अपकृत्य–मुलकी दोष–Civil wrong
व्यवहार-विषयक दोष–मुलकी दोष–Civil wrongs

हिंदी मराठी इंग्लिश

व्यवहारशक्ति–मुलकी अधिकार–Civil power
व्याख्या–व्याख्या–Explanation
व्यापार–व्यापार–Trade
व्यापारकर–व्यापारावरील कर–Trades Tax.
व्यापारचिन्ह–व्यापारी शिक्का–Trademark
व्यापारसंघ–व्यापार-संघ–Trade-Union
व्यावृत्ति-शिल्लक-Savings

श

शक्ति–(शक्ति) अधिकार-Power
शर्त–अट–Condition
शलाका–गुप्त मतदान–Ballot
शलाकापद्धत्ति–गुप्त मतदान पद्धत–Ballot
शान्ति–शान्ति–Peace
शाश्वत उत्तराधिकार–कायम वारसा–Perpetual succession
शासक–राज्य करणारा–Ruler
शासन–राज्यसत्ता–Governance
शासन–राज्य करणें–Govern
शासन–सरकार–Government
शासीनिकाय–राज्य-मंडल–Governing body
शास्ति–दंड–Penalty
शिक्षा–शिक्षण–Education
शिक्षा–शिक्षण–Instruction
शिल्पीप्रशिक्षण–विशिष्ट-हस्तकौशल्य शिक्षण–Technical training

हिंदी मराठी इंग्लिश

शिविर–छावणी–Camp
शिशु–बाल–Infant
शिस्त–शिस्तीचें–Disciplinary
शुल्क–कर–Duty
शुल्कसीमान्त–जकातीचें सीमा ठाणें–Custom Frontiers
शून्य–शून्य–Void
शेरिफ-शेरिफ–Sheriff
शोधना-संशोधन–Research
श्रद्धा-विश्वास–Faith
श्रम–श्रम–Labour
श्रमिक संघ–कामकरी संघ–Labour Union
श्रेष्ठिचत्वर–स्टॉकएक्जचेंज (पैशाच्या व्यवहाराची जागा)–Stock-Exchange

स

सक्षम-समर्थ–Competent
सत्र-बैठक–Session
सत्रन्यायालय–सेशन कोर्ट–Session Court
सत्रावसान–पुढें ढकलणें-Prorogue
सदन–सभागृह–House
सदस्य–सभासद–Member
सदाचरण पर्यंत–सदाचरणीं असे पर्यंत During good behavour
सदाचार-सदाचार–Morality
सन्था–संस्था–Association
सन्धि–तह–Treaty
सभा–सभा–Assembly
सभापति - अध्यक्ष–Chairman

हिंदी मराठी इंग्लिश

समता–समानता–Equality
समर्पण–चरणीं वहाणें–Dedicate
समवर्ती सूची–दोहींकडे चालणार यादी–Concurrent List
समवाय–कंपनी–Company
समवाय संस्था–परस्पर सहाय्यकारी संस्था–Co-operative Society
समवेत होना–एकत्र येणें–Assemble
समागम–समागम–Intercourse
समाचारपत्र–वृत्त पत्र–News paper
समापन-समालोचन-Winding up
समिती-कमिटी–Committee
समुदाय–समुदाय–Community
समुद्रनौवहन-दर्यावर्दी आरमार–Maritime shipping
सम्पदा–पैसा–Estate
सम्पदाशुल्क–वित्त-कर–Estate—[duty
सम्पूर्णप्रभुत्वसम्पन्न लोकतंत्रात्मक गणराज्य–लोकमतानुवर्ति प्रजासत्ताक राज्य–Sovereign Democratic Republic
सम्मेलन–सभा–Conference
सरकार–सरकार–Government
सरकारी अभियाचना–लोक-मागणी–Public demand.
सर्वक्षमा–सर्वांना दयादान–Amne-[sty

हिंदी मराठी इंग्लिश

सर्वोच्च समादेश–वरिष्ठ हुकूम करणारा–Supreme Command.
सलाह–सल्ला–Advise
सशस्त्रबल–हत्यारबंदसैन्य–Armed [forces
सहकारी संस्था–साह्यकारी संस्था–Co-operative Society
सहमति–सम्मति–Concurrence
सहायक–दुय्यम मदत–Auxiliary
सहायक अनुदान–सहाय्यार्थ मदत–Grants-in-aid
संकटमय–धोक्याचा–Hazardous
संकल्प–संकल्प–Resolution
संक्रमण–बदलतें–Transition
संगणना–मोजदाद– Compute
संघ–संघ–Union
संघटन संघटन–Organization
संघसूचि–संघ राज्याची यादी–Union List
संचार–कळविणारें पत्रक-Commu-[nication
संचार करना–कळविणें–Communicate
संचारसाधन–कळविण्याचीं साधनें–Means of Communications
संचित निधि–सांठविलेला फंड–Consolidated fund
संदर्भ–वाक्यसंबंध–Context
संदेश–बातमी–Message
संबोधित–उद्देशून बोललेला–Addressed

हिंदी मराठी इंग्लिश

सम्पत्ति–मालमत्ता–Property
सम्पति हस्तान्तरणपत्र–संपत्ति-बदल-पत्रक-Assurances of property
सम्पर्क–संबंध–Contact
सम्मति–मंजुरी–Consent
सम्भावना–कामगिरीबद्दल कांहींतरी देणगी–Honorarium
संरक्षक–संरक्षण करणारा–Guardian
संलग्न–सोबत जोडणें–Append
संविदा–करार–Contract
संविधान–घटना–Constitution
संविधानसभा–घटनासमिती–Constituent Assembly
संशोधन–दुरुस्ती–Amendment
संसद्–पार्लमेन्ट–Parliament
संस्था–संस्था–Institution
संस्थापन–स्थापना–Establishment
संहिता–(कोड) कायद्याचें पुस्तक–Code
साक्ष्य–(साक्ष देणें) पुरावा–Evidence
साख–पत–Credit
साधारण निर्वाचन–सर्व साधारण निवडणूक–General Election
सामर्थ्य–सामर्थ्य–Capacity
सामाजिकवीमा–सामाजिक विमा–Social insurance
सामाजिक रूढि–समाजाची रीत–Social custom

हिंदी मराठी इंग्लिश

सामाजिक सेवा–समाजाची सेवा–Social service
सामान्य मुद्रा–सार्वजनिक शिक्का–Common seal
सामान्य मुहर–सार्वजनिक शिक्का–Common seal
सार्वजनिक अधिसूचना–जाहीरनामा–Public Notification
सार्वजनिक अभियाचना–लोक-मागणी–Public demand
सार्वजनिक कल्याण–सर्वांचें कल्याण–Common good
सार्वजनिक व्यवस्था–सार्वजनिक व्यवस्था–*Public order*
साहूकार–सावकार–Moneylender
साहूकारी–कर्ज देण्याचा धंदा–Money lending
सांसर्गिक–संसार्गानें पसरणारा–Contaguous
सांक्रामिक–संसर्गानें पसरणारा रोग–Infectious
सिद्धदोष–दोषारोप सिद्ध झालेला–Convicted
सिपारिश–शिफारस–Recommendation
सिपारिश करना–शिफारश करणें–Recommend
सीमा–चतुःसीमा–Boundary
सीमाकर–सीमेवरील कर–Terminal tax
सीमान्त–देशाच्या सरहद्दी–Frontiers

हिंदी मराठी इंग्लिश

सीमाशुल्क–जकात–Custom duty
सीमांकन–सरहद्दी ठरविणें–Demarcation
सुधारप्रन्यास–इंप्रुव्हमेन्ट ट्रस्ट–Improvement Trust
सुधारालय–सुधारणागृह–Reformatory
सुसंगत–लागू पडणारें–Relevant
सुसंगति–लागू–Relevancy
सूचना-सुचना–Notice
सूचनापत्र–गॅझेट–Gazette
सूचना पत्र–जाहीर पत्र-Notice
सूची–यादी–List
सूद–व्याज–Interest
सूत्र–सूत्र–Formula
सूत्रित–सूत्रबद्ध–Formulated
सेना–सैन्य–Military
सेनान्यायालय–मिलिटरी कोर्ट–Court Martial
सेवा–सेवा–Service
सेवाकी शर्त–नोकरीच्या अटी–Condition of service
सेवानियोजन–नोकरी मिळणें–Employment
सेवाभार–नोकरीवरील भार–Service charges
सैनिक–लष्करी–Military
सैन्य वियोजन–सैन्य विसर्जन–Demobilization
सौंपना–सोंपवणें–Assign
सौंपना–हवालणें–Entrust

हिंदी मराठी इंग्लिश

स्थगन–तहकूबी–Adjourn
स्थगित करना–तहकूब करणें–Adjourn
स्थान–जागा–Post
स्थान–जागा–Seat
स्थानान्तरण (ना)–बदली–Transfer
स्थानीय क्षेत्र–स्थानिक जागा–Local area
स्थानीय गण–स्थानिक-मंडळ–Local Board
स्थानीयनिकाय–स्थानिक-मंडळी–Local body
स्थानीय प्राधिकारी–स्थानिक अधिकारी–Local authority
स्थानीय मंडली–स्थानिक-मंडळ–Local Board
स्थानीय शासन–स्थानिक सरकार–Local Government
स्थानिक स्वशासन–स्थानिक स्वराज्य-Local Self Government
स्थापना–स्थापना–Establishment
स्थापित करना–स्थापन करणें–Establish
स्थायी आदेश–कायम स्वरूपाच्या आज्ञा–Standing orders
स्थायी समिती–स्टँडिंग-कमिटी–Standing Committee
स्पष्टीकरण–उघड करणें–Clarification

हिंदी मराठी इंग्लिश

स्पष्टीकरण–खुलासा करणें–Explanation
स्मारक–स्मारक–Memorial
स्वतन्त्रता–स्वातंत्र्य–Freedom
स्ववश–ताब्यांत असणें–Possession
स्वविवेक–विवेक वापरणें–Discre- [tion
स्वातंत्र्य–स्वातंत्र्य–Freedom
स्वाधीनता–स्वातंत्र्य–Liberty
स्वामित्व–मालकी–Ownership
स्वामिलभ्य-मालकी हक्क-Royalties
स्वामित्व–मालकी–Royalties
स्वामी-मालक-Owner [vacancia
स्वामिहीनत्व–मालकी नसणें–Bona
स्वामी होना–मालक होणें–Own

हिंदी मराठी इंग्लिश

स्वायत्तता–स्वयंपूर्णता-Autonomy
स्वीयविधि–व्यक्ति-विषयक कायदा–Personal law

ह

हक–हक्क–Title
हक होना–हक्क मिळण्यास योग्य–Entitled
हटाना–बाजूस काढणें–Removal
हस्तशिल्प–हस्तव्यवसाय–Handicraft [देणें–Conveyance
हस्तान्तरपत्र–नांवावर कागद करून
हस्तान्तरण–दुसऱ्या हातीं देणें–Transfer
हिदायतें–समजूत–Instructions

कृष्णलाल वर्माकी पुस्तकें

१ महाजन—मू. १॥ रु.) यह एक ऐतिहासिक उपन्यास है। पाँचसौ बरस पहले गुजरातमें महम्मद बेगड़ा राज करता था। उस समयमें एक बार दुकाल पड़ा था। महाजन वंशावतंस सेठ खेमा देदराणीने गुजरात वासियोंको अन्न देकर अकालकी आफतसे बचाया था। और इसी कार्यसे प्रसन्न होकर महम्मद बेगड़ाने महाजनोंको ‘ शाह ’ की पदवी दी थी।

कथाका प्रवाह पाठकको अपने साथ कल्लोलें करता ले जाता है। पतिपत्नीके संवाद हृदयग्राही और जीवनस्पर्शी हैं। पढ़ते पढ़ते पाठक कभी मुस्कराएगा, कभी विचारमग्न होगा, कभी व्यापारी समाजकी मनोदशा और स्थिति देखकर खीजेगा और जनताकी सहायतामें अपना सर्वस्व बलिदान करनेवाले खेमा देदराणी और उसकी पत्नी लक्ष्मीके पैदचिन्होंपर चलनेकी प्रेरणा करते अपनेको पाएगा।

नवभारत टाइम्स, संग्राम, जैनप्रकाश, नवजीवन, हिंदुस्तान, जैनजगत, नयाहिंद, जैनमित्र, ज्ञानोदय आदि पत्रोंने इसकी प्रशंसा की है।

२ **लेनिन**—मू० १।) सत्रह चित्र। रशियाके उद्धारक, रशियाकी जनताको, जारशाहीकेही नहीं पूँजीशाहीके भी चंगुलसे निकालकर आजादीका अमृतपान करानेवाले महामानव लेनिनका यह चरित्र आबालवृद्ध सबके पढ़ने लायक है। पुस्तक दीलचस्प है और अंतःकरणमें सुप्त मानवताको जगानेवाली है।

३ **चौबीस तीर्थंकर चरित्र**—मू० ६ रु.) जैन चौबीस तीर्थंकरोंके चरित्र बड़ी सुगम और सुंदर भाषामें लिखे गये हैं।

४ **सुरसुंदरी या सात कौड़ीमें राज्य**—छठी आवृत्ति। मू० आठ आने। यह एक पौराणिक कथा है। पदपदपर संकट और उसमें सतीत्वकी रक्षाका दर्शन। पतिकी निर्दयता और निर्दयताको सतीकी क्षम। बड़ा ही हृदयग्राही, उपदेशप्रद, वीरता पूर्ण और करुणचित्र है।

५ **स्त्रीरत्न**—ब्राम्ही, सुंदरी और चंदनबालाके पवित्र चरित्र। सुंदर चित्रोंसे सुशोभित। मू० पाँच आने। द्वितीयावृत्ति।

६ **सती दमयंती**—द्वितीयावृत्ति। मू० पाँच आने। प्रत्येक स्त्री और कन्याके पढ़ने योग्य। प्रसिद्ध नलदमयंतीके चरित्र। सुंदर चित्रोंसे सुशोभित।

७ **पुनरुत्थान**—असहयोगके समयके त्यागपूर्ण जीवनका एक सुंदर उपन्यास। मू० चौदह आने।

८ **संवाद संग्रह**—पाठशालाओंके और अन्य उत्सवोंपर खेलने लायक सुंदर संवादोंका संग्रह। इन संवादोंका अभिनय देखनेमें जितना आनंद आता है उतनाही आनंद इनको पढ़नेमें भी आता है। इसके संवाद बंबईके अनेक स्कूलोंमें बीसियों बार खेले जा चुके हैं। इसमें गायनोंके नोटेशन भी दिये गये हैं। मू० १॥)

९ **बाल श्रीकृष्ण**—दो भाग। दस आने। इनमें श्रीकृष्णकी बाललीलाका वर्णन है। हरेक घटनापर एक कथा और चित्र है। ऊपर माखनचोर और बंसीवालेका त्रिरंगी चित्र हैं।

१० **सरल हिंदी रचना बोध**—हिंदी भाषा सीखनेकी सरल पुस्तक। इसमें वर्णन, पत्रलेखन, कथालेखन और निबंध लेखन भी समझाया गया है। अहिंदी भाषियोंके लिए तो यह पुस्तक बहुत उत्तम है। मू० बारह आने।

११ आदर्श जीवन—जैनाचार्य श्री विजयवल्लभसूरिका चरित्र। मू० ३॥) रु.

[**१२ मनोरमा** । १३ अनंतमती । १४ चंपा । १५ बूढ़े बाबाका ब्याह । १६ बालविवाहका हृदयविदारक दृश्य । १७ महासती सीता । १८ डाइरेक्ट-मेथड हिंदी प्रवेश-दो भाग । १९ सुदर्शन चरित्र । २० सच्चा बलिदान । २१ दलजीतसिंह (नाटक) । २२ धर्मप्रचार । २३ वीर हनुमान । २४ तीर्थंकर चरित्र भूमिका । २५ आदिनाथ चरित्र । २६ अजितनाथ चरित्र । २७ रमाकांत । २८ सच्चे साधु । २९ रमाकांत (नाटक) । ३० दैनिक शुभ विचार ये अब नहीं मिलतीं ।]

३१ जैन रामायण—त्रिषष्ठिशलाका पुरुषचरित्रके सातवें पर्वका अनुवाद । मू० ५) रु.

३२ धर्मदेशना—जैनाचार्य विजयधर्म सूरिके लेखोंका अनुवाद ।

३३ सूरीश्वर और सम्राट अकबर—गुजराती ऐतिहासिक पुस्तकका अनुवाद मू० ५) रु.

३४ गृहिणी गौरव—बँगलाकी सात कहानियोंका अनुवाद । मू० २) रु.

३५ अपूर्व आत्मत्याग—'छिन्नमस्ता' नामक बँगला उपन्यासका अनुवाद । मू० २) रु.

३६ तीनरत्न—मू० ।॥) **३७ सत्याग्रह मीमांसा** मू० ॥) **३८ पंचरत्न** मू० १॥) **३९ सर्वोदय** मू० चार आने । ये पुस्तकें महात्मा गाँधीजीकी पुस्तकोंके अनुवाद हैं ।

४० स्वदेशीधर्म—काका कालेलकरकी गुजराती पुस्तकका अनुवाद । मू. ।)

४१ जैनदर्शन—मुनि श्री न्यायविजयजीकी गुजराती पुस्तकका अनुवाद । मू० ।॥)

४२ राजपथका पथिक—आध्यात्मिक पुस्तकका अनुवाद ।

[४३ सामायिक रहस्य । ४४ श्राद्धगुणविवरण । ४५ बारह भावना । ४६ पंद्रहलाखपर पानी । ४७ कालरात्रिका खूनी खंजर । ४८ अध्यात्मज्ञान प्रवेशिका । ४९ पैंतीसबोल । ५० अकबरके दरबारमें हीरविजयसूरि । ५१ भावनाबोध । ये अब नहीं मिलतीं]